JOSEPHI AMENDOLIÆ

ORDINIS PRÆDICATORUM BACCALAUREI;

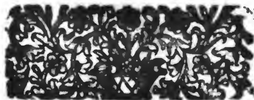
TRACTATUS DE POTESTATE PRÆLATORUM

IN QUO CONTINETUR

De Ecclesia, & Summo Pontifice, De Auctoritate Papæ circa Ecclesiæ Sacramenta, De Infallibilitate Decretorum Romani Pontificis, De Potestate, & Privilegiis Cardinalium S.R.E. De Potestate, & obligatione Episcoporum, De Potestate Prælatorum inferiorum, De Potestate, & officio Parochorum, De Confessariis, eorum obligationibus, & requisitis, Propositiones damnatæ, Catalogus Summorum Pontificum, Omnia Concilia, nec non Res memorabiles à Nativitate Domini nostri Jesu Christi, usque ad annum 1700.

Si sit utilis, doctus, eruditus, humanarum literarum Professoribus gratus, non Auctor, sed ipse tantùm respondeat.

Cum duplici Indice, Dubiorum uno, Rerum notabilium altero.

NEAPOLI, M.DCC.V.
Apud Leonardum - Josephum Sellitto.
Superiorum Permissu
Sumptibus Francisci Antonii Perazzii

ILLUSTR. ET EXCELLENT. DOMINO

D. JACOBO FRANCISCO

MILANO, IVENIO, VINTIMILIO, AB ARAGONIA

Ardorensium Principi,

Filio Primogenito Illustriss. & Excellentiss. Dom.
D. IOANNIS DOMINICI MILANO
Marchionis S. Georgii, Polistinæ, &c.

HEOLOGICAS has Tibi elucubrationes, moraliumque Primitias à meo exili nuper genitas ingenio indolis ingenuæ Innocentum utpote modum, Primævo lacteo, Tuoque lustro lacte candidiori; non minus pleno, quàm obsequenti, atque libentissimo animo percensui dicare meas, DIGNISSIME, & EXCELLENTISSIME PRINCEPS. Tibi, in quam, non immeritò Amigdalicas ipse meas Prælatitiæ Potestatis fruges dico, dedico, dono, quem (ni fallunt omnia] Gloriosissimo Avo Tuo JACOBO, haud imparem; quinimmo unicam Ingeniorum Phænicem, nec non literatorum fore Mecœnatem, jam jam in perlætis Tui Natalitiis; Taurus una, cum cæteris Astris fœlici præmonstravit Ascensu. Et cuinam, quam Tibi, EXCELLENTISSIME DOMINE, aut aspicatiùs, aut de-

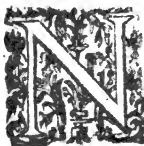

decentiùs hanc de Poteftate Prælatorum Collectaneam, dedicare debebam, in quo Tui Sanguinis Nobilitas, Honor, Virtus, ac Majeftas legibus armata, ac armis decorata triumphans, Herculeas progrediens metas, plus últraque virtutum merita mirabili collecta nexu, cumulatè convenient. Quis etenim unquam recenfere valet MILANAE, JUENAEQUE Domus tot præftantifsimorum Equitum inenarrabilem feriem? Quis tot Tribunos memoret, Principes, & Duces, Heroes, Præfules, atque Purpuratos, itidem Pontificalibus Infulis? Tu igitur JACOBE [cujus nomen tonat] quique Principatus celfa Poteftate corufcas, meum hoc Opufculum de Poteftate Prælatorum, Tui virtute Leonis, ac fubter fublimes Aquilæ tuæ pennas [Stemmata, quæ tua oftentant) protege, benignus, & fove, cuius Patrocinio publici favoris, planum iter faciens, nimirum fortunabis in ævum. Lactea itaque manu, excipe dignanter hoc mei cordis obfequium, & hilari vultu hoc qualecumque fit munufculum accipito, nec quid, fed quomodo detur, benignè intuere; maximum enim dat, qui quod poteft dat, quod fi exiguum, Tua fpectata magnitudine; maximum tamen, fi dantis perpendas affectum, & magnorum proprietas eft Principum, benigno capere oculo, quæ fibi prompto animo, ac pura mente traduntur. Meam ergo, meorumque erga Te, Tuofque perinclytos Progenitores, Avos, atque Proavos plenam femper obfervantiam, dignanter quæfo excipias, EXCELLENTISSIME DOMINE, & mira benignitate, qua polles, & poteftate, qua vales, Auctori, fuifque tuum Patrocinium, Clientelam, & Clementiam benignus oftende. Vale, & ad Neftoreos efto annos.

Ill. ac Excell. Dominationis Tuæ

Addictifsimus, & Obfequentifsimus Servus
F. *Jofeph* Amendolia Baccalaureus Ord. Præd.

AD LECTOREM

On ambitionis studio, sed charitatis fraternæ stimulo, ac impulsu, hoc quale sit opus, in lucem prodiit, & radiis Solis exponitur; Et si illud, quod Pictoribus accidit reportabo, qui imagines rudi formatas forma, ubi in Augusti Templi appendent & omnium transeuntium oculis exponunt ad multorum sententiam, ut postea politiori easdem rursus penicillo elaboratas, umbris distinctas, coloribus aspersas, & omnibus artis præceptis absolutas, ad lucem iterum Solis laudabiliùs exponunt, hoc ipsum mihi jucundum, ac utile erit. Immemor enim non sum, quod circa moralem hanc materiam nullibi periculosiùs erratur; ideoque ut potui curavi per tritos calles incedere probatorum Doctorum, *ne per abruptas novitatis vias incedendo præcipitia incurrerem. Non ergo proprias sectatus sum phantasias, ac opiniones, sed ut æquum est, optima quæsivi præcepta, è Sacris Canonibus, & graviorum* Doctorum *excerpta. Hoc autem unum mihi laudis si est, in hoc erit opere, quod ex diversis Doctorum floribus, uti apis argumentosa, mel collegi doctrinæ, & in uno hoc libro veluti in vase, alvareoque uno cumulavi, & collegi; si plura mella optas in doctrinæ campis spatiosissimis* Doctorum *verte pedem, hic abstinentiæ stude, & avidiùs cape, parum enim cibus sumitur avidius experimento probavi. Miraberis, candidè Lector, cur ego post tot egregios tractatores de Potestate Prælatorum Ecclesiæ novissimus evigilavi? responsum in promptu habeo, quod de his, quæ supersunt racemis hac mea parva scriptitatione, cupiens* Dominicum *replere torcular, &* Deo *cooperari in salutem animarum, magnum esse argumentum pietatis adjudicavi; & quæ in voluminibus erant dispersa* Doctorum, *hic in unum collecta brevi calamo appareant. Non ergo ideo superfluum, expedit enim ut Magnus dicebat Augustinus* l. 1. de Trin. cap. 3. *Ut de una, & eadem re multi libri fiant, ut ad alios veritas perveniat sic, ad alios sic. Plano stylo, ac scholastico usus sum, ne condimentis humanæ eloquentiæ, vis medicamentorum evanesceret.*

scerer.

ſceret; certum enim habeo, verbis ornatis, & inornatis, ſicut vaſis urbanis, & ruſticanis cibi adminiſtrari poſſe. Undè idem dicebat Auguſtin. lib.5.Conf.cap.6.*Non ideo aliquod verum dicitur, quia eloquenter dicitur, nec eo falſum, quia incompoſitè enunciatur.* Aliqua quæ potius ad hiſtoriam, quam ad moralem pertinent appoſui in hujus libri calce, & hoc ideo, ut cum melle curioſitatis ſumeret Lector medicamentum ſalutis: paginas enim volvendo curioſitatis gratia, & hiſtoriis amore illi occurret Pharmacum vitæ. Accipe ergo, humaniſſime Lector, tenellum & primum partum mei debilis ingenii, & benevolo reſove affectu, beneuoliſque manibus contrecta. In hoc autem unum te volo monitum, quod ſi nouitatibus inhias, in hoc Opere lætaberis; nil enim tam nouum in hac tempeſtate uidetur, quàm antiquorum ueſtigiis inherere. Noua igitur tibi nunc offero, quippeque antiqua, aliena trado nil meum; lucor fide parentum, quam recta ratio ſolidauit, quam certa ſcientia illuſtrauit. Hoc ergo ordine procedam. Primo de Eccleſia, & Summo Pontifice in proœmiali diſputatione proponam, & ſtatuam, ut poſtea in primo libro in ſpeciali de ejus Capite concludam de ejus circa Sacramenta poteſtate, ac infallibilitate decretorum, ſecundo aliqua de Eminentiſſimis Cardinalibus tangam; hi enim licèt ſint inferiores Epiſcopis Ordinis poteſtate, ſunt tamen in dignitate ſupremi. Tertio de poteſtate, & obligatione Epiſcoporum, quarto de poteſtate aliorum Prælatorum inferiorum, nempè Regularium; quinto de Parochis, & ultimo de Confeſſariis; hi enim licet non ſint Prælati, ſunt tamen largo modo, in quantum ſcilicet animabus ſibi commiſſis, præſunt. In omnibus autem dicendis modernorum more, breuitate, ac claritate gaudeo. Vale, & in tuis orationibus me commendatum habe.

FA-

FACULTAS ORDINIS

Nos F. Antoninus Clocha Sacra Theologia Professor, ac totius Ordinis Pradicatorum humilis Magister Generalis, ac Servus.

CVm uti nobis exponitur Rev. Pater Baccalaureus Frater *Ioseph* Amendolia Provinciæ nostrę Calabriæ Opus cui titulus: De *P*oteſtate,& obligatione Prælatorum Eccleſię compoſuerit, illudque Prælo ſub*j*acere deſideret; Nos harum ſerie, noſtrique officij auctoritate quantum in nobis eſt,& ſervatis aliàs ſervandis paternè indulgemus, dummodo à R. A, P. Magiſtro *F*ratre Thoma de Anoya: & Fratre *T*homa Cappello Regenti Collegii noſtri Rhegienſis præfatæ noſtræ Provincię luce dignum *j*udicetur, eorumque cenſorio in ſcriptis calculo approbetur. *I*n nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. In quorum fidem &c. *D*atum Romæ in Conventu noſtro S. *M*arię ſuper Minervam die *1*8. Iulii 1699.

F: *Antoninus Clocha Magister Ordinis.*

Locus Sigilli. Regiſtr. fol. 12.

Frater Aloysius de Barutel Mag. & Socius

APPROBATIO

NOs F. Thomas ab Anoys *S*acræ *T*heologiæ Magiſter, & *F.* Thomas Cappello Regens Almi Collegii *R*hegini Ord. Præd. *j*uſſu Reverendiſs. Patris *F*ratris Antonini Clochę eiuſdē Ordinis Generalis Magiſtri diligenti recognitione perpendimus librum, cui titulus: De poteſtate,& obligatione Prelatorum Eccleſiæ ſummo ſtudio elaboratum à R. *P.* Baccalaureo Fratre *J*oſeph Amendolia, in quo quia invenimus perſolutas, nedum ſubtilitate, ſed etiam facilitate arduas quæſtiones, nobis ſatis Auctoris ingenium commendat: Quapropter, viris nedum doctis iucūdum, ſed etiam ſtudioſis perutilem; et ut perpetuas tāto pariat Auctori laudes. dignum cenſuimus, ut Typis mandetur: Datum Rhegii die 10. menſis Octobris 1699.

Ita est Frater Thomas ab Anoys Sacra Theologia Magister Ordinis Pradicatorum.

Ita est Frater Thomas Cappello Regens Collegii Rhegini Ordinis Pradicatorum.

Illu-

Illustrissimo, e Reuerendissimo Signore.

LEonardo Sellitto Stampatore supplicando espone à V.S. Ill. come desidera dar in luce un libro intitolato; *de Potestate Prælatorum, Auctore P. Baccalaureo F. Joseph Amendolia Ordinis Prædicatorum*; Che perciò supplica V.S. Ill. commetterne la revisione à chi li parerà, che tutto lo riceverà ut Deus.

R. *P. Joseph de Luciis Societatis Jesu reuideat, & in scriptis referat: hac die 16 Septembris 1704.*

*J*ACOBUS MARIA DE *R*OSSI Vic.*Gen.*

D.Petrus Marcus Giptius Can.super editione librorum Dep.

EX commissione Illustrissimi, et Reverendissimi Vicarii generalis *J*acobi Mariæ de Rossi Episcopi Massę Lubrensis vidi; et perlegi librum, cui titulus est: *De Potestate Prælatorum Auctore P. Baccalaureo Fratre Joseph Amendolia Ordinis Prædicatorum*. Nihilque in eo deprehendi, quod Sacræ Fidei, aut bonis moribus repugnet. Imò plurima quæ pietatem augeant, et Sacram Theologiam illustrent, et Theologis, et Confessariis fore valde utilem. Ita sensio. Domi Professę Neapolitanæ Societatis *J*esu 26. Octobris 1704.

P. *J*oseph de Luciis Soc. *I*esu Revisor.

Attenta supradicta relatione imprimatur. Neap. 9. Februarii 1705.

IACOBUS MARIA DE ROSSI Vic. Gen.

*D.Petrus Marcus Giptius Can.*Deputatus.

Excel-

DISPUTATIO UNICA
PROOEMIALIS

De Ecclesia, & Summo Pontifice.

NON solùm ratio ipsa, sed edoctrix experientia nobis digito ostendit, haud posse liquidos Oceani campos absque Hauclero, & gubernaculo transire; Nec altissimi Palatii fastigium absque patefactis ascẽdere cardinibus: Æquum & nos quoque, qui de Potestate, & Auctoritate Pontificis tractare intendimus; ne offendicula nos impediant, necessariò prius scire debemus, quid sit Ecclesia, & quam auctoritatem, & potestatem in illa Summus Pontifex uti illius mistycum Caput exerceat, ac exercere potest. Ut recto ergo ordine procedamus, ut ordo doctrinæ exposcit, prius aliqua de auctoritate Papæ in communi dicemus, postea verò in particulari.

DUBIUM I.

Quid sit Ecclesia Universalis, & an culpabiliter possit errare in Fide?

1 Ecclesia dupliciter considerari potest; primo modo in larga acceptione, prout comprehendit non solùm homines, sed etiam Angelos; nec solùm viatores, sed etiam cõprehensores, & hoc modo accepta sic solet definiri. Est societas creaturæ rationalis, supernaturali cognitione Deo adhærens, ejusque vero cultu inter se communicans. Secundo modo in stricta acceptione, quatenus consideratur sub statu, quem in lege Evangelica à Christo Domino accepit. Et sic accepta definitur. Est societas visibilis Fidelium baptizatorum sub uno capite Christo in Cœlis, & Vicario ejus in terris inter se eodem cultu communicantium.

Secundo modo accepta Ecclesia duobus modis potest dici, quod erret in fide, primo modo culpabiliter incidendo in hæresim, vel culpabilem

errorem; secūdo modo inculpabiliter errando cum ignorantia invincibili; Uterque autem modus errandi ab Ecclesia est removendus, licèt primus magis repugnet, quia fidem omninò destruit, ut mox dicemus; ut ergo quæsito satisfaciamus.

2. Dico I. Optima est Ecclesiæ definitio in stricta, & secunda acceptione acceptæ.

Probatur singulas particulas definitionis explicando, Dicitur *Societas*, & ponitur loco generis, Ecclesia quoque in uno solo non est, sed ad minus requiruntur tres, qui in *jure* dicuntur capitulum facere. Dicitur *visibilis* ad differentiam Ecclesiæ Triumphantis; Ecclesia enim militans non est societas Angelorum, neque animarum, sed hominum visibilium. Dicitur *Fideliū baptizatorum*, ut significetur, quòd omnes baptizati ad Ecclesiam pertinent etiam reprobi; Ecclesia enim comparatur sagenæ missæ in mari ex omni genere piscium congreganti; & Areæ, in qua palea, & triticum simul sunt, & agro, in quo bonum semen, & zizania admixta sunt. Dicitur *sub uno capite*, quia Ecclesia ratione unius capitis est una. Dicitur *inter se eodem cultu communicantium*, quia ad societatem non sufficit sola multitudo, sed requiritur communicatio, ut scilicet una pars communicet alteri; unde in damnatis, licèt sit multitudo, non reperitur tamen vera societas, quia non sunt inter se uniti, neque inter se mutuis officiis communicant. Et denique dicitur *eodem cultu communicantium*, quia ista cōmunicatio, quæ est inter Ecclesiæ membra attenditur penès verum cultum Dei; est enim Ecclesia nomen Religionis significans societatem eorum, qui vocati sunt ad Deum vero cultu colendum.

3. Dico II. Ecclesia non potest culpabiliter in Fide errare. Ratio hujus assertionis primò sumitur ex Scripturæ Sacræ testimoniis, Dicitur enim Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ Inferi non prævalebunt adversus eam*; & per illa verba: *Portas Inferi* significatur potentia, & astutia Demonis, quæ versatur in disseminandis hæresibus, & erroribus; & sic Christus illis verbis significavit, nullas hæreses prævalituras adversus Ecclesiam super petram fundatam.

Egregiè ergo S. Augustinus *lib. 1. de Symb. ad Cathec. c. 6.* ait: *Pugnare potest, expugnari tamen non potest. Hæreses omnes de illa exierunt, tāquam sarmenta inutilia de vite præcisa, ipsa autem manet in radice sua, portæ Inferi non vincent eam.*

4. Secundum testimonium sumitur ex Apost. *1. ad Tim. 3.* ubi ait: *Ut scias quomodò oporteat te conversari in Domo Dei, quæ est Ecclesia Dei vivi firmamentum, & columna veritatis*; ergo indecens est, ut Domus Dei, in qua Deus ipse inhabitat sordibus errorum, & tenebris contaminari, & obscurari; quia est columna, quæ substinet, & substentat veritatem, & nil sentire, & credere contra illam potest, & est firmamentum veritatem ipsam statuens, & firmans.

5. Tertium testimonium sumitur ex Cypriano *lib. de Unit. Eccl. c. 5.* ubi ait: Adulterari non potest Sponsa Christi, incorrupta est, & pudica: Si autem Ecclesia culpabiliter in Fide er-

erraret, fieret adultera, & non esset incorrupta, & pudica; dicendum ergo Ecclesiam culpabiliter in Fide non posse errare.

6. Ratione quoque corroboratur nostra catholica assertio. Christus, & Spiritus Sanctus non possunt errare culpabiliter, ergo neque Ecclesia. Antecedens est catholicum. Consequentia probatur, Christus est Caput Ecclesiæ, & Spiritus Sanctus est cor illius ex D.Th.*3.p.q.*8.*a.*1.*ad* 3. sed lumine naturæ constat, quòd defectus internarum actionum corporis tribuuntur capiti, & cordi; igitur si Ecclesia culpabiliter posset errare, talis error redundaret in Christum, & Spiritum Sanctum; hoc non, ergo neque, & illud.

7. Dico III. Neque per ignorantiã invincibilem, & inculpabilem potest Ecclesia errare in rebus Fidei.

Hæc assertio sequitur ex antecedenti; Nam aliter portæ Inferi adversus Ecclesiam prævalerent; & Ecclesia non esset columna, & firmamentum veritatis; posset enim decipi credendo falsum per errorem invincibilem: Neque Ecclesia haberet infallibilem Christi, & Spiritus Sancti assistentiã; & talis error invincibilis redundaret in Christum, & Spiritum Sanctum, quod non est dicendum; ergo &c.

Amplius probatur: Nam si Ecclesia posset errare invincibiliter falsum credendo, tanquam certum de Fide, sequeretur quod tota ejus Fides redderetur dubia; in plurimis enim posset dubitare, an decipiatur per ignorantiam, hoc dici nequit; ergo etiam inculpabiliter Ecclesia non potest errare.

Calvinistæ contra nostras catholicas assertiones insurgunt primò, quòd in aliquo tempore succedit, potest accidere in præsenti; sed olim Ecclesia à Fide defecit, ergo & nunc deficere potest. Major patet cum non detur major ratio. Probatur minor. In principio mundi tota Ecclesia consistebat in solis Adamo, & Eva, sed uterque Fidem amisit, & à Deo apostatavit ex Ambrosio *lib. de Paradiso cap.6.* Augustin. in *Enchiridion c.*45. & aliis Sanctis Patribus, ergo, &c.

Respondetur negando minorem. Ad probationem dico, tunc non fuisse Ecclesiam; in duobus enim Ecclesia non potest consistere, sed fuisse initium Ecclesiæ usque ad Abel.

9. Arguunt secũdò. Quando Aaron cum toto populo Israelitico Vitulum adoravit Moysis tempore, Ecclesia apostatavit à Deo; ergo, &c. Item tẽpore Eliæ Ecclesia defecit, cum nullus fidelis remansit, nisi solus Elias, ut dicitur 3.*Reg.*9. & in uno solo Ecclesia non potest conservari. Idem accidit tempore Isaiæ, ut dicitur *cap.*1. *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, Israel autem me non cognovit.* Et tempore Hieremiæ, ut dicitur *cap.*2. *Omnes dereliquistis me dicit Dominus.* Item tempore Christi Domini tota Synagoga cum omnibus suis cæremoniis expiravit; ergo Ecclesia potest à Fide deficere, & errare.

Resp. ad primum, quòd tunc pars Ecclesiæ erravit, Moyses enim caput Synagogę non erravit; neque filii Levi, qui erant vigintiduomillia, hi enim cum Moyse perseveraverunt in cultu veri Dei, ut habetur Exod.32.

Ad secundum dico, quòd tempore Eliæ non omnes à Fide declinaverunt, sed tantùm Reges Sammariæ, non Hierusalem, sive Judæ; unde Hieremiæ conquerenti, quòd derelictus esset solus, Deus respondit: Reliqui mihi septem millia virorum in Israel, qui genua nõ curvaverunt ante Baal, idẽ dico ad locum Isaiæ, & Hieremiæ.

Ad ultimum dico, quòd tempore Christi Domini Synagoga non defecit in Fide, sed in cæremoniis, & sacrificiis, in cujus locum successit Ecclesia Christi cum suis cæremoniis.

Resp. secundo ad omnes simul instantias suprapositas negando consequentiam, & paritatem: Et si enim Ecclesia tempore legis naturæ, & legis scriptæ defecit; non tamen deficere potest tempore legis gratiæ: Ecclesia enim tempore legis gratiæ promissiones habuit de sua firmitate, & stabilitate, quæ non habuit Ecclesia tempore legis naturæ, & scriptæ. Nũquam enim de illis illo tempore dictum est sicut dicitur de ista. *Portæ Inferi non prævalebunt adversus eam.*

10 Dices. In morte Christi Domini Ecclesia consistebat in solis Apostolis, sed tunc hi omnes defecerunt. Matth. 26. *Omnes vos scandalum patiemini in hac nocte, scriptum est enim percutiam Pastorem, & dispergentur oves gregis*, ubi Glossa ait: *dispergẽtur ab unitate Fidei.* Et Marc. 16. dicitur, *quòd Christus exprobavit incredulitatem eorum, & duritiam cordis, quia his, qui viderant eum resurrexisse non crediderunt*; ergo Ecclesia tempore legis gratiæ à Fide defecit.

11 Neque dicas, quòd Beata Virgo in Fide perseveravit, & non defecit, licèt Apostoli defecerunt: Non inquã hoc dicas, quia in una sola consistere non potuit Ecclesia; etsi ergo Beata Virgo non defecit à Fide, quia tamen omnes Apostoli defecerunt, Ecclesia à Fide defecit. tamen

Resp. ad argumentum, negãdo minorem. Ad primum locum Matthæi dico, quòd illa verba sunt prædictoria peccati, quod Apostoli commiserunt, quando, relicto eo, omnes fugerunt timore passionis Christi; hoc autem non est à Fide deficere; aliter omnes peccatores essent infideles, quòd est falsum: Ad secundum locum Marci dico, quòd tantùm significatur, quòd Apostoli tardi fuerunt ad credẽdum resurrectionem Christi, quod etsi peccatum fuit, non tamen infidelitatis.

12 Dices, Caput Ecclesiæ, qui est Summus Pontifex potest in Fide errare, ergo & tota Ecclesia. Consequentia patet, quia corpus à capite regitur; ergo si caput errare potest, consequenter & corpus, & membra.

Resp. distinguendo antecedens, ut particularis persona concedo, ut Caput Ecclesiæ nego, sed de hoc iterum infra sermo redibit.

13 Arguunt tertiò. Sæpè Ecclesia à Scriptura, & SS. Patribus comparatur Lunæ, ergo sicut Luna potest deficere à lumine, & de facto deficit, sic Ecclesia à Fide.

Resp. quòd Ecclesia comparatur Lunæ, non quia deficit sicut Luna, sed propter tria. Primò, quia sicut Luna in principio mẽsis est exigua, & paulatim crescit; sic Ecclesia in primordio fuit exigua, & parvam terram oc-

cu-

cupabat, sed postea crevit, & in totū Orbem est diffusa. Secundò, quia sicut Luna lumen corporale accipit à Sole, sic Ecclesia lumen sanctitatis accipit à Sole Christo. Tertiò, quia sicut Luna subjecta est mutationibus; sic Ecclesia in hac vita aliquando fruitur pace, aliquando persecutiones patitur. Nunquam tamen in Fide deficit.

DUBIUM II.

An Ecclesia Romana sit una, sit sancta, catholica, & Apostolica?

1 QUia in Symbolo Niceno dicitur: Credo in unam Sāctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, ideò præsens agitur difficultas, an verè hæ quatuor notæ Ecclesiæ Romanæ conveniant, & an competant sectæ Lutheranorum, & Calvinistarum.

2 Dico I. Vera Ecclesia est una.

Hoc primò suadetur ex Sacra Scriptura. Cantic. enim 6. dicitur. *Una est amica mea, formosa mea, columba mea*; & Joann. 10. dicitur: *Fiet unum ovile, & unus pastor*, & Roman. 12. *Multi unum sumus.*

Dicitur autem Ecclesia una multis modis. Primò unitate principii scilicet Dei vocantis, & Christi fūdantis. Secundò ratione finis, scilicet æternæ beatitudinis, quam omnia membra Ecclesiæ sperant. Tertiò ratione unitatis mediorum, tam internorum, qualia sunt Fides, Spes, & Charitas; quàm externorum, scilicet Sacramentorum, sacrificii Eucharistiæ, & legis Evangelicæ. Quartò ratione unius Capitis visibilis, scilicet Pontificis Romæ sedentis, qui per totam Ecclesiam Pastor supremus fidelium agnoscitur. Quinto denique ratione unitatis corporis mistyci; sicut enim ex diversis partibus eterogeneis unum corpus naturale resultat; sic ex omnibus fidelibus Fide, & Sacramentorum vinculo conjunctis unum corpus misticum efficitur.

3 Dico II. Vera Ecclesia est sancta.

Hoc variis in locis docet Sacra Scriptura. Cant. 4. de Sponsa Christi (quæ est Ecclesia) sic dicitur: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulcra ut Luna, electa ut Sol?* & ad Ephes. 5. dicitur: *Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret*; & ad Tit. 2. dicitur: *Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populū acceptabilem sectatorem bonorum operum*. & ad Rom. 1. dicitur: *Omnibus, qui Romæ sunt vocatis sanctis*. & 1. Petri 2. Christiani appellantur: *Genus electum, regale sacerdotium, gens sancta*.

4 Consistit autem hæc Ecclesiæ sāctitas. Primò in puritate Fidei, & immunitate ab omni errore in doctrina, quam fideles profitentur. Secundò in sanctitate vitæ, qua gaudent, qui se illius doctrinæ conformant. Tertiò Ecclesia est sancta, quia tota consecrata est divino cultui, & ejus Sacramenta, instituta, ritus, & cæremonias omni ex parte sanctitatem redolent. Et demum dicitur sancta; sanctum enim ex Isidoro *lib.* 10. *Etymol.* dicitur quasi sanguine tinctum; & Ecclesia sāguine Agni Christi est respersa, & tincta.

Di-

5 Dico III. Vera Christi Ecclesia est Catholica.

Ecclesia Christi nominatur catholica ex multiplici capite. Primo καθολικὴ Græcè dicitur id, quod per totum Orbem diffunditur; & Ecclesia Christi est per totum Orbem diffusa, & non definita terminis unius Provinciæ, veRegni, ad instar hæreticorũ cetuũ. Unde D. Th. *lib. 4. de Symb. c. 10.* ait: *Ecclesia totum mundũ possidet, & quæcũque cõgregatio cujuslibet heresis in angulis sedet.* Secũdò ratione temporum, vera enim Ecclesia semper fuit, & semper erit, aliæ verò sectæ sensim intereunt. Tertio ratione personarum, indifferenter enim omnes vocat, & amplectitur, si velint consequi salutem, & parere Evangelio Græcos, & Barbaros, Judæos, & Gentiles, Nobiles, & ignobiles, viros, & mulieres, Reges, & subditos. Quarto demum ex parte doctrinæ fidei, quæ universaliter est vera, & omnia continet necessaria ad bonos mores, docet omnem virtutẽ, & omne peccatum prohibet.

6 Dico IV. Vera Ecclesia est Apostolica.

Dicitur Ecclesia Apostolica ex triplici capite. Primò, quia à Christo est instituta, qui est Apostolus Heb. 3. *Pontifex, & Apostolus confessionis nostræ.* Secundo, quia super fundamentum Apostolorum est ædificata, ut dicitur ad Eph. 2. Tertio, quia in Ecclesia legitima successio Episcoporum, qui sunt homines Apostolici viget, & conservatur ad hæc usque tẽpora est indeficienter dedrcta.

Ex dictis evidenter infertur, Romanam Ecclesiam habere quatuor prædictas notas veræ Ecclesiæ, quæ nullatenus Luteranorum, vel Calvinistarum sectæ conveniunt. Una ergo est Ecclesia Romana, & ratione unius Capitis visibilis, scilicet Pontificis Romæ sedentis, & ratione unitatis corporis mistyci, & ratione unitatis mediorum, & ratione finis, & ratione unitatis principii. Sancta quoque est, & ratione sanctitatis Fidei, & ratione morum, & ratione cultus, & quia tincta est, & aspersa sanguine Agni Christi. Est etiàm Catholica, quia ex Urbe Roma per totum mundum est diffusa, ita ut in omnem terram exivit sonus illius; & ratione temporum, personarum, & ratione doctrinæ Fidei. Et denique Romana Ecclesia Apostolica est à Divo enim Petro fundata Principe Apostolorum, & ejus sanguine respersa, & inviolata perseveravit sine ulla suorum Pontificum interruptione.

7 Quoque evidenter infertur, has notas convenire non posse sectæ hæreticorum. Deficit enim illis unitas, cum nullum agnoscant caput visibile quod sit infallibilis interpres Fidei, & cujus sententiæ necessariò sit adhærẽdum, ut compertum est in hujus temporis hæreticis, qui hæresim lutheranam in centum, & amplius diversas sectas distraxerunt, & aliud hodie, aliud cras credunt. Sanctitas quoque ab eorum aula recessit, tàm in intellectu, quàm in voluntate, eorum enim doctrina multa dogmata apertè falsa, & erronea continet. Unde dixit August. *lib. de Vera Religione c. 8. Non ex alijs hominibus fiunt haretici, quàm ex ijs, qui si in Ecclesia permansissent propter vitæ turpitudinẽ, nihilominus periissent.* N

Neque nomen Catholicæ convenire potest sectæ Luteranorum, & Calvinistarum, eorum enim doctrina nondum in Asiam, Aphricam, Ægyptum, aut Græciam pervenit. Et demũ eadem septa neque Apostolica potest dici, ut evidens est; eo maximè, quia Lutherani, & Calvinistæ suam successionem ab Apostolis ad seipsos sine ulla interruptione nequeunt ostẽdere. Unde Tertullianus in *lib. de Præscript.* ait: Edant origines Episcoporum suorum ab initio, & per ętates decurrentium, sic enim Ecclesię Catholicæ, et Apostolicæ census suos deferunt.

D U B. III.

An soli Petro, non verò aliis Apostolis, supremum regimen, seu Primatus totius Ecclesiæ fuerit à Christo concessum.

1 Suppono pro certo [contra hæreticos] In Ecclesia Christi debere omninò dari aliquem Judicem certum, & visibilem; qui auctoritate infallibili dirimat lites, circa fidem exortas; hunc autem non alium esse, quàm Romanum Pontificem Petri successorem, quòd sic ostenditur: Talis Iudex non potest esse scriptura, neque privatus uniuscuiusq; spiritus, neque aliquis Princeps secularis, ergo restat quòd sit Romanus Pontifex. Consequẽtia patet ex sufficienti enumeratione. Probatur antecedens, quò ad singulas partes.

Non scriptura. ista enim non continet omnia, [licet multa] quæ debent fide Divina credi; verbi gratia, quòd hæretici non sint rebaptizandi, & alia hujusmodi, ergo sola scriptura non est regula fidei.

Non spiritus privatus. Regula enim fidei, debet esse nota, & infallibilis; spiritus autem privatus, notus est illi tantùm, qui talem spiritum habet; & est fallax, cum enim hæretici variarum sectarum profitentur, se spiritum illum habere; & inter se contraria doceant, manifestum est aliquos falli; & unicuique non assistere spiritum veritatis infallibiliter.

Neque Judex secularis. Potestas enim judicandi de rebus fidei est supernaturalis; quia est ordinata ad fidem supernaturalem, quæ est æterna hominum salus; potestas autem secularium Principum est naturalis, & civilis, cum ordinetur ad bonum politicum conservandum.

Unde inter alios Principes Theodosius Iunior in *Epistola ad Synodũ Ephesinam* sic ait: *Illicitum est, eum, qui non sit ex Ordine Sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis immisceri tractatibus.* Et Constantinus Magnus *apud Ruffinum lib.* 10. *historiæ cap.* 10. ait Episcopis, qui ad Nicenam Synodum convenerant: *Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem dedit vobis, de nobis quoque judicandi; & ideò nos à vobis rectè judicamur, & ideò his omissis illa, quæ ad fidem Dei pertinent absque ulla animorum contentione distinguite.*

Et si aliquando seculares Principes Conciliis interfuerint, hoc fuit, *ut paci studerent, faverent veritati, foverent concordiam, tumultus comprimerent, & revocarent discrepãtes*

tes veritati; ut loquitur Eusebius apud Baronium.

2 Relinquitur ergo, quòd solus Romanus Pontifex sit Iudex controversiarum fidei. Unde egregiè schola Parisiensis in *refutatione errorum Malesoni*. ait. *Ad Sanctam Sedem Apostolicam pertinet, auctoritate judiciali suprema, circa ea, quæ sunt fidei judicialiter definire; ex eo quòd fides numquam ex vi promissionis Christi Petro factæ, poterit deficere.* his suppositis.

3 Dico. Soli Petro primatus, seù regimen supremum totius Ecclesiæ fuit à Christo concessum; non verò aliis Apostolis. Hæc positio est cōtra Lutherum, Calvinum, & alios hæreticos, tamen est de fide.

4 Ostenditur ex locis Sacræ Scripturæ. Matth. 16. sic Christus Petrum alloquitur. *Beatus es Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi; & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ Inferi non prævalebunt adversus eam; & tibi dabo claves Regni Cælorum.* Sed in his verbis Christus singulariter Petrum alloquitur, non alios Apostolos, singulariter enim eum laudat ob confessionem fidei; addito etiā nomine Patris Simon Barjona, idest filius Joannis. ergo &c.

5 Manifestatur quoque ex illo Ioann. 21. ubi Christus dedit Petro propter excellentem fidei confessionem potestatem pascendi Agnos, & oves his verbis. *Simon Ioannis diligis me plus his? Pasce agnos meos, pasce oves meas*: ubi Petrum ab omnibus aliis distinguit; & Agnos primò, & postea oves illi commendavit; per Agnos Populus, & per oves Pastores significantur, & Patres Populi. Unde Eusebius Emissenus *ser. de nativ. S. Ioann.* ait: *Prius Agnos, deinde oves Petro commisit, quia non solùm Pastorem, sed Pastorum Pastorem eum constituit. Pascit igitur Petrus Agnos, pascit oves, pascit filios, pascit & matres, regit & subditos, & Prælatos, omnium igitur Pastor est, quia præter Agnos, & Oves in Ecclesia nihil est.*

6 Ratione quoque suadetur. Supremum regimen Ecclesiæ est Monarchicum, non Aristocraticum, ergo soli Petro, non aliis Apostolis à Christo fuit concessum. Consequentia tenet. In hoc enim differt regimen Monarchicum, & Aristocraticum, quia in Monarchia unus solus regit, & imperat, in Aristocratica plures regnant. Antecedens probatur. Primò ex scriptura. Nam Ecclesia in scriptura solet designari per ea, quæ habent statum Monarchicum; Unde Danielis 2. comparatur Regno. *Suscitabit Deus Cæli Regnum, quod in æternum non dissipabitur, & ipsum stabit in æternum.* Cantic. 4 comparatur ordinato exercitui. *Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Cant. 7. comparatur corpori humano. *Quàm pulcri sunt gressus tui filia Principis. Iunctura fiminum tuorum, sicut monilia, quæ fabricata sunt manu artificis, &c.* 1. ad Tim. 3. comparatur domui: *Si quis autem domui suæ præesse: quomodò Ecclesiæ Dei diligentiam hubebit.* 1. Petri 3. comparatur Navi: *Cum fabricaretur arca, in qua pauci, idest octo animæ salvæ factæ*

facta sunt per aquam. Ioannis 10. comparatur ovili. *Fiet unum ovile, & unus Pastor*, quæ omnia ab uno supremo moderatore gubernantur; ergo, &c.

Secundò idem antecedens probatur. Nam est dicendum, quòd Christus in lege nova Ecclesiæ suæ negavit, id quod concessit Sinagogæ in lege veteri; sed Sinagoga per unum supremumSacerdotem monarchicè est gubernata, ut patet Deut. 7. ergo &c.

7. Tertiò. Ecclesia militans est imago, & similitudo Triumphantis: ergo in Ecclesia Triumphante, præter Deum, & Christum præsidet primus Angelus, à quo cæteri illuminantur, & perficiuntur, ita in militante præter Deum, & Christum admittendus est aliquis Monarcha, à quo regatur, & gubernetur; & iste alius non est, nisi solus Romanus Pontifex.

9 Quartò. Regimen monarchicum est omnium perfectissimũ: ergo hũc, & non aliud debet Ecclesia habere. Antecedens patet ex Aristotile 8. *Ethic.c.*10. Nam in Democratico, in quo omnes gubernant, & Aristocratico, in quo optimates dominantur, nullus est ordo; & si in Aristocratico aliquis ordo relucet, non est inter optimates, cum isti sint pares, & unus non habet in alio potestatem; ergo regimen Monarchicum est perfectissimum omnium, utpotè magis ordinatum.

10. Igitur si Apibus unus est Rex: in gregibus unus Dux: in armentis unus Rector. Grues unam sequuntur ordine litterario: in mari unus est Gubernator, in exercitu unus Dux, in Regno unus Imperator, in Domo unus Paterfamilias, in corpore unum caput; quanto magis unus debet esse Monarcha in Ecclesia.

11 Nostram catholicam conclusionem, variè cum suis argumentis tentant hæretici. Primò auctoritate Cypriani *lib. de unit Eccl.* ait: Hoc erant utique cæteri Apostoli, quòd fuit Petrus, pari consortio præditi, & honoris, & potestatis; ergo omnes Apostoli fuerunt pares in potestate: ac proinde primatus Ecclesiæ non fuit concessus soli Petro, sed etiam aliis Apostolis.

12 Confirmatur. Nam Petrus nunquam exercuit primatum, & jurisdictionem in alios Apostolos; imò & missus fuit cum Ioanne ad Sammaritanos, ut dicitur Actor. 8. & fuit à Paulo reprehensum, ut dicitur ad Galat. 2.

13 Resp. ad argumentum, quod singuli Apostoli habuerunt à Christo potestatem prædicandi Evangelium ubique terrarum, & ligandi, & solvendi, & faciendi omnia, quæ erant necessaria pro conversione mundi; & sic æquales erant in potestate ordinis, ac in Apostolatus dignitate; non tamen in ratione officii Pastoralis. Et sic intelligendus est Cyprianus.

14 Resp. ad confirmationem nego antecedens; Tum quia non omnia, quæ Petrus fecit scripta sunt; Tum etiam, quia cum Apostoli benè se gererent in eorum administratione, utpotè quia à Spiritu Sancto regerentur, non opus erat, quòd Petrus exerceret suam potestatem erga illos. Ultra quam quòdPetrus in multis se superiorem ostendit, ut in electione Matthiæ, in promulgatione legis E-

vangelicæ die Pentecostes, in abrogatione veteris legis, & semper fuit primus in dicendo, & primo loco ab Evangelistis semper recensetur, & nominatur; & hoc non quia erat inter Apostolos provectior ætate; nam Andreas erat seniorPetro, neque quia primus esset vocatione; duo enim prius sunt vocati, ut dicitur Ioann. 1 neque quia reliquis Apostolis donis præcelleret; Ioannes enim Virgo erat, Propheta, & Evangelista, & magis à Christo dilectus; ergo inditium est, quòd nomen ejus prius ponitur, eò quia cæteris præcellebat dignitate, & primatu.

Ad id, quod additur de missione Petri, dico illam missionem non arguere inferioritatem, aliàs Filius, & Spiritus Sanctus in diviuis essent inferiores Patre, quod est falsum; ac etiam talis missio non fuit imperata, sed communi consilio facta. Quod verò subjungitur de reprehensione Pauli dico licere inferiori, superiorem reprehendere ex charitate, maximè si peccat cum scandalo aliorum; & in hoc maximè humilitas Petri eluxit: Unde D.Gregorius hom. 18. in Ezechielem ait. *Tacuit Petrus, ut qui primus erat in Apostolatus culmine, primus esset in humilitate.*

D U B. IV.

An auctoritas regendi Ecclesiam sit in Petro extincta, ac proinde non transeat in successores.

1 Dico I. Auctoritas regendi Ecclesiam universalem trãsit ad successores Petri. Hoc de Fide habetur contra hæreticos.

Hæc conclusio deducitur ex illis verbis Christi Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*; quibus verbis dicitur, quòd Petrus sit fundamentum Ecclesiæ; sed de ratione fundamenti, non est solum ædificium inchoare, sed etiam illud perpetuò substentare, & conservare; unde cum fundamentum adhuc durat, & non in persona Petri, necesse est dicere in ejus successoribus durare.

2 Colligitur quoque ex illis verbis Ioann. 21. *Pasce oves meas*, quibus traditur Petro potestas pascendi, & regendi omnes oves Christi; sed Petrus per se non pavit, & rexit omnes oves Christi; ergo per suos successores, quibus communicavit officium Pastoris.

Probatur adhuc. Finis Christi in instituendo Pontificatum, non fuit in commodum Petri, vel supremi Põtificis, sed in utilitatem Ecclesiæ; unde ait August. *de Pastorib. cap.* 1. *Quod Christiani sumus, propter nos est, quod verò Præpositi, propter vos*. Sed Ecclesia est usque ad finem mundi permansura; ergo moriente Petro non debuit interire ille supremus Pontificatus ad tamdiù remanere, quamdiù manet Ecclesia.

3 Probatur etiam ex facto Petri, qui proximus morti declaravit sibi successorem Clementem [& si Linus, & Cletus successerunt, hoc fuit, quia Clemens, humilitatis causa, cessit Lino, & Cleto, qui fuerunt Adjutores Petri, quibus tamen defunctis successit Clemens quartus Pontifex, sed Petrus non potuisset aliquem successorem

rem

rem eligere, nisi à Christo didicisset dignitatem Pastoralem semper forè in Ecclesia per unum aliquod supremū caput conservandam, ergo &c.

4 Dico II. Legitimus Petri successor in primatu totius Ecclesiæ est Episcopus Romanus.

Hæc conclusio primò ex Conciliis manifestatur. Concilium enim Nicenum 1.*can.*39.sic habet: *Sicut praeest Patriarcha iis omnibus, qui sub potestate ejus sunt, sic ille, qui tenet sedem Romæ caput est, & Princeps omnium Patriarchbrum, quandoquidem ipse est primus, sicut Petrus, cui data est potestas in omnes Principes Christianos, & omnes populos eorum, ut qui sit Vicarius Christi Domini nostri super cunctos populos, & cunctam Ecclesiam Christianam, & quicunque contradixerit à Synodo excommunicabitur.*

5 Secundò ex Concil. 2. Niceno *art.*2.ubi approbatur Epistola Adriani Papæ, in qua habentur hæc verba. *Cujus Ecclesiæ Romanæ fides per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet, omniumque Ecclesiarum* Dei *caput existit.*

6 Tertiò ex Concilio Lateran. sub Innoc.III.*cap.*5.ubi habetur: *Romana Ecclesia disponente* Domino *super omnes alias ordinariæ potestatis dignitatem obtinēs; utpote mater universorum Christifidelium, & magistra.*

7 Quartò ex Con.Lugdun.sub Gregorio X. ubi Concilinm vocat Pontificem *Vicarium Christi*, & *successorem Petri.*

8 Quintò ex Florent. sub Eugenio in *Decreto unionis*, ubi sic dicitur, *Item definimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificē in universum Orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse B.Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere, & ipsi in B.Petro pascendi, regendi, gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse.*

9 Potest quoque nostra conclusio sic probari. Illa sedes potiùs videtur succedere Petri Cathedræ, quæ constanter servavit, & servat doctrinam Petri. At Romana Ecclesia potius est hujusmodi, quàm alia Eeclesia, ergo &c. Major patet. Probatur minor. Nam Romana Ecclesia semper pura, & illibata permansit; reliquæ verò omnes quatuor Patriarchales, scilicet Alexandrina, Antiochena, Constantina, & Jerosolymitana sæpè à Fide defecerunt, ut videre est in historiis; ergo Romana Ecclesia potiùs quàm alia servat Petri doctrinam.

10 Adde, quòd in controversiis Fidei, Sancti Patres semper recurrerunt ad Romanam Ecclesiam; & hodie sic est in praxi; & in toto Orbe terrarum in causis hæresis missi sunt hæretici ad Romanum Pontificem, ut eorum hæreses, vel retractarent, vel damnationem subirent.

11 In cujus veritatis confirmationem Romanus Pontifex suam auctoritatem, & jurisdictionem sæpè exercuit, non solùm erga omnes Episcopos, & Archiepiscopos, verùm in Patriarchas. Unde Nicolaus I.Epist. ad

Michaelem Imperatorem enumerat octo Patriarchas Constantinopolitanos depositos esse à Romanis Pontificibus; & Damasus Papa deposuit Patriarcham Flavianum Antiochenũ, & coegit Romam accedere; signum ergo est evidens Romanam Ecclesiam primatum super omnes Ecclesias gaudere.

12 Quamplures auctoritates Sanctorum Patrum afferũt hîc Doctores ad roborandam nostram catholicam conclusionem, quæ brevitatis causa relinquuntur. Placet autem hîc afferre tantùm auctoritatem D. Bernardi, qui alloquens Eugenium Romanum Pontificem *lib. 2. de considerat. cap. 8* sic ait: *Age indagemus diligentiùs quis sis, quem geras pro tempore personam in Ecclesia Dei? Quis es? Sacerdos magnus, summus Pontifex. Tu Princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noë, Patriarchatu Abraham, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, judicatu Samuel, Petrus potestate unctione Christus*, & post pauca. *Alii in partem sollicitudinis, tu in plenitudine potestatis vocatus es: Aliorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur, & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt.* quid clariùs?

13 Aliqua argumenta tamen nobis hæretici proponunt cõtra primatum Romani Pontificis, quæ licet hîc afferre, & dissolvere, ut magis catholica veritas roboretur. Primò ergo arguũt: Nam Concilium Nicenum assignat non totum Orbem, sed certam regionem regendam Romano Pontifici; ergo Romanus Pontifex non habet primatum in totam Ecclesiam. Probatur antecedens ex Can. 6. illius Concilii, ubi dicitur. Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim, ita ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quia & Urbis Romæ Episcopo parilis mos est. Ubi ut vides (ait Calvinus) Romanus Pontifex declaratur unus ex Patriarchis, non caput aliorum, & certa regio gubernanda assignatur.

14 Pro responsione noto, Romanũ Pontificem ultra summum Pontificatum totius Orbis, aliis tribus dignitatibus esse decoratum; prima, quod sit Urbis Romæ Episcopus, secunda, quòd sit Archiepiscopus, tertia, quòd Patriarcha. Ut Episcopus, ejus potestas limitatur Romano districtu; ut Archiepiscopus, latiùs ejus potestas se extendit, sic enim vicini Episcopi specialiùs quàm reliqui totius Orbis subijciuntur; ut verò Patriarcha habet sub suo Regimine, ut reliqui Patriarchæ quasdam Provincias, multò tamen ampliores, quàm alii. Modo his notatis

Resp. ad argumentum negando antecedens, ad cujus probationem dico; Nicenum Concilium non comparare Patriarcham Alexandrinum cum Romano Pontifice, ut Pastore universali, sed tãtùm ut Patriarcha Occidentis, & in eo ambos, ut Patriarchas parilem velle habere potestatem in Ecclesias variarum Provinciarum sibi subditis, ut Patriarchis; quia in dignitate Patriarcatus Romanus Pontifex parilis mos est cum Patriarcha Alexandrino, & cæteris Patriarchis.

Resp. secundò, & meliùs Patriar-

cham

cham Alexandrinum debere gubernare illas Provincias, quia Romanus Pontifex, ante omnem definitionem Conciliorum, consuevit illi permittere regimen Ægypti, Lybiæ, & Pentapolis, & illas regit dependenter ab illius permissione, & in hoc est illi inferior.

15 Arguunt secundò. Nam Gregorius Magnus *lib. 4. epist. 32.* recusat dici Universalis Episcopus, & hoc nomen respuit uti prophanum, & superbiam præseferentem; ergo &c.

Resp. quòd Gregorius Magnus recusat dici Universalis Episcopus, itaut sit omnium Ubivium Christianorum solus Episcopus; ac proindè alii non sint verè Episcopi, sed tantùm illius Vicarii; non verò ut aliis remanentibus verè Episcopis ille curam habeat totius Ecclesiæ: sicut enim reliqua corporis membra, quamvis pendeant ab influxu capitis, propria tamen munia obeunt: sic Episcopi quamvis pẽdeant à Pontifice tamquam à capite universali, & omnis eorum potestas ab eo derivetur in ipsis, verè tamen sunt Episcopi, & propria munera exercent: unde subdit Gregorius *lib. 7. epist. 69. ad Eusebium. Si unus universalis est, restat ut vos Episcopi non sitis.* Ecce quomodo ipsemet ad argumentum respondit.

DUBIUM V.

An facta legitima electione Summi Pontificis, sit de Fide Divina immediatè credendum, hunc numero Pontificem esse Petri successorem?

1 PRo hujus quæsiti intelligentia, adverto, duobus modis aliquid posse dici de fide divina; uno modo immediatè, & formaliter; alio modo mediatè, & virtualitèr. Primo modo dicitur id, quod est immediatè revelatum à Deo, v.g. quòd Christus sit homo, secundo modo dicitur id, quod infertur ex una propositione immediatè revelata à Deo, v.g. quòd Christus sit risibilis; hæc enim infertur ex illa Christus est homo.

Dixi in titulo (legitima electione] nam difficultas procedit non de Pontifice, cujus electio non est legitimè facta, vel Ecclesia nulla declaravit, vel dubia, & non dum Ecclesia determinavit; sed de Pontifice, quem legitimè electum declaravit Ecclesia, & ipsum in verum, & legitimum acceptavit. Unde

2 Dico. Esse immediatè de fide, hũc hominem in particulari esse verum Pontificem, v.g. Clementem XI. qui hodie felicitèr regnat, supposito quòd eius electio Ecclesia declaravit validam, & legitimè factam.

Probatur. Immediatè est de Fide, quòd Ecclesia non potest errare in acceptanda regula nostræ Fidei, ergo ab eo tempore, quo Ecclesia hunc numero hominem acceptat in regulam nostræ Fidei, etiam de Fide est immediatè, quod talis homo sit verè

re-

regula Fidei. Antecedens patet aliter Ecclesia esset defectibilis in acceptādis rebus Fidei per talem regulam;& sic posset errare. Cum enim Pontifex aliquid definit de Fide credendum, eò ipso proponit se uti regula nostræ Fidei.

3 Restat hìc nobis contra propositam veritatem aliqua argumenta proponere,& dissolvere. Primò ergo arguitur, quòd est immediatè de Fide, à Deo immediatè revelatur,sed quòd Clemens XI. sit verus Pontifex non est immediatè à Deo revelatum,ergo non est immediatè de Fide. Major patet. Probatur minor. Quæ à Deo sunt revelata immediatè, vel sunt in Sacra Scriptura, vel in traditione; sed neque in Sacra Scriptura, neque in traditionibus hæc propositio est revelata Clemens XI.est verus Papa, ergo &c.

4 Antequam huic argumento occurram,noto cum Domin.à SS.Trin. *tom.3.Bibliothecæ Theologicæ lib.3. sect.4.cap.10.* Quòd quæ à Deo sunt revelata, sunt in duplici differentia. Aliqua sūt revelata in genere,ad hoc ut in genere crederentur, v.g.Deum omnia posse, quæ contradictionem non involvunt; & in his revelatis,fidelis non tenetur credere in individuo; unde non tenetur credere,quòd Deus possit talem, vel talem creaturam producere, sed sufficit,quòd credat in communi, & in genere, quòd Deus omnia potest,& sua potentia se extendat ad omne factibile. Aliqua sunt revelata à Deo in genere,ad hoc ut in specie crederentur, & in individuo, v.g. quodlibet generale Concilium,legitimè congregatum,& totam Ecclesiam repræsentans, verum est,& obligat fideles, ut definitiones ejus recipiant.Quilibet Pontifex legitimè electus, & acceptatus est verus Pontifex, & successor Petri, ac Vicarius Christi. Iste generales revelationes obligant fideles ad assensum individualem circa tale Concilium in particulari, v.g.Nicenum,Tridentinum, &c. & ad credendum hunc numero Pontificem legitimè electum, & acceptatum, v.g. Clementem XI. esse verum Pontificem.

Resp. modo ad argumentum nego minorem, ad cujus probationem dico, quòd Clementem XI.esse verum Papam,esse revelatum in illa generali revelatione, qua Deus revelavit, quod summa potestas collata Petro transitura est ad successores legitimos,& in illa alia revelatione. Ecclesia universalis, cum sit columna, & fundamentum veritatis non potest errare in rebus Fidei. In istis enim universalibus propositionibus à Deo revelatis, continetur formaliter ut pars in toto ista etiam particularis. Hic numero Pontifex ab Ecclesia acceptatus est verus Papa, & sic immediatè est de Fide Clementem XI.esse verum Papam.

5 Secundò arguitur.Non est omninò certum talem hominem v.g. Clemente XI. esse subjectum capax dignitatis Pontificiæ; ergo non est de Fide immediatè, quòd talis homo sit verus Papa. Cōsequentia patet,quod enim est de Fide debet esse certum. Probatur antecedens.Non est certum quòd talis Papa sit validè baptizatus, cum non habeatur certitudo de intentione Ministri; ergo non est certum,

tum, quòd sit capax talis dignitatis.

Resp. distinguendo antecedens, certitudine morali, nego antecedens. Certitudine consequentiæ Theologicæ, subdistinguo antecedenter ad acceptationem Ecclesiæ, concedo antecedens; post acceptationem Ecclesiæ, nego antecedens. Post enim acceptationem Ecclesiæ certum est certitudine consequentiæ Theologicæ, quòd acceptatus sit verè baptizatus, & subjectum capax dignitatis Pontificiæ, licèt ante acceptationem Ecclesia tantùm habeat moralem certitudinem. Et sic hunc numero hominem esse verum Papam, est immediatè de Fide, non immediatione Fidei, sed conclusionis Theologicæ.

6 Tertiò arguitur. Non est immediatè de Fide, quòd electio hujus numero Pontificis fuerit valida; ergo neque quòd ipse sit verus Papa erit immediatè de Fide. Antecedens patet, quia non est de Fide immediatè hos numero electores esse legitimos Cardinales, neque habuisse validam intentionem eligendi, neque servasse formam juridicam electionis, sine quibus electio est nulla, & invalida. Probatur consequentia. Non est verus Papa, nisi legitimè electus; ergo ut sit immediatè de Fide, quòd aliquis sit verus Papa, debet esse immediatè de Fide, quòd fuerit legitimè electus; sed non est immediatè de Fide, quòd sit legitimè electus; ergo neque quòd sit verus Papa.

Resp. negando consequentiam. Licèt enim non sit verus Papa, nisi legitimè electus; quia tamen electio legitima est quid prærequisitum ad eam definitionem, qua Ecclesia declarat hunc numero hominem esse verum Papam; & Fides non versetur ad ea, quæ ad definitionem prærequiruntur, sed solùm circa definitionem ipsam. Ideò illa propositio Clemens XI. ritè electus est in Pontificem, non est immediatè de Fide: tamen est de Fide immediatè ista Clemens XI. est verus Summus Pontifex: sicuti à pari in definitionibus Pontificis fides non est de iis, quæ prærequiruntur ad tales definitiones, scilicet an præcessit, vel non, diligens inquisitio circa propositiones definitas; sed de ipsis definitionibus. Ità à pari in præsenti. Claritatis tamen gratia sit

DUBIUM VI.

An propositiones definitæ ab Ecclesia sint magis certæ, quàm conclusiones demonstratæ à Theologis?

1 NOto, quòd ut ait D. Thom. *in opere contra errores Græcorum* in verbis Lucę 21. *Ego rogabo pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*. In his verbis promissa est Petro Christi Vicario, & ejus successoribus specialis assistentia Spiritus Sancti, ad confirmandos omnes alios fratres in Fide, idest ad finaliter determinandum ea, quæ sunt Fidei, & idem docet de Concilio Generali quando congregatur, & confirmatur auctoritate Pontificis. Unde Concilium Generale Ierosolymitanum in Conciliis Apostolicis congregatum à Petro dixit proferendo definitionem. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis*, & similiter dicunt alia

Con-

Concilia ex Sacrosancta Synodus in Spiritu Sancto congregata definito. His notatis.

2 Dico I. Propositiones definitæ per Ecclesiam, scilicet à Summo Pōtifice, vel Conciliis confirmatis per ipsum, sunt magis certæ, quàm propositiones demonstratæ à Thologo.

Probatur hæc assertio. Nam assistentia Spiritus Sancti promissa est Pontifici, & Concilio Generali ab eo congregato; & non est promissa huic, vel illi Thologo in suo discursu Aristotelico, vel sillogistico; ergo &c.

3 Dico II. Propositiones definitæ à Summo Pontifice, & Ecclesię Capite, vel Conciliis confirmatis sunt immediatè, & directè de Fide Divina, & possunt accipi à Theologo ut dogmata, seu principia Fidei.

Probatur. Ecclesia proponendo hujusmodi propositiones dicit visum est, non nostro discursui, & demonstrationi, sed Spiritui Sancto, & nobis, ergo definiuntur per assistentiam Spiritus Sancti, ergo sunt directè, & immediatè de Fide.

Confirmatur. Hæresis immediatè destruit Fidem Divinam, quia facit hominem infidelem, sed si quis pertinaciter negaret propositiones ab Ecclesia definita, directè tanquam hæreticus condemnatur, & anathematizatur, ut dicitur in Concilio Constansiensi post *sess*. 45. ergo veritates sic definitæ proponuntur tanquam per Fidem divinam credendæ, ergo tanquam dogmata Fidei, ergo, &c.

4 Dico III. Propositiones, vel discursus doctrinales, quę absolutè non definiuntur ab Ecclesia; sed tantùm approbātur, et acceptantur tamquam probabiliores, & tamquam conformes, vel conformiriores rebus definitis; non sunt de fide divina, nec possunt accipi ut principio fidei, ad aliquid concludendum.

5. Dico IV. Aliter Spiritus Sanctus assistebat scriptoribus Canonicis; aliter Ecclesiæ definienti assisti t; istis assistebat per novam revelationem veritatum, juxta illud Psal. Incerta, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi; imò dictabat illis, non solum sententias, sed etiam verba; sed Summo Pontifici assistit non per novam revelationem, nec ut dictans singula verba, nec singulas rationes, quas affert; sed tantùm quò ad decretum diffinitivum, & declarativum alicujus propositionis.

6. Unde Angelicus Doctor 2.2.*q*.1. *a*.7. ait quòd Articuli fidei quantùm ad substantiam, & successu temporis non creverunt, sed quantùm ad explicationem; quia quod antiqui crediderunt implicitè, nos credimus explicitè; vel quia multas veritates, quæ per Apostolos Ecclesia accepit tamquam revera revelatas, sed occultas in lucē prodiit, & declarat; Unde nova definitio post Apostolos, non est nova fides, sed fidei nova explicatio.

7. Aliqua argumenta contra dictas conclusiones proponuntur, & solvuntur. Primo. Canonizatio Sanctorum proponitur ab Ecclesia non tamquam de fide tenenda, sed infra fidē, tamquam fidei appendix; ergo similiter propositio ab Ecclesia definita, non est de fide, sed infra fidem.

Respond. quidquid sit de antecedenti: nego consequentiam, & parita-

ritatem. Disparitas est, quia Canonizatio Sancti directè non proponitur credenda, sed colenda tali cultu, & invocatione propter motiva sufficientia. Cæterum quando Ecclesia definit aliquam veritatem proponit illam credendam auctoritate divina.

8 Secundò arguitur. Propositio de Fide est revelata à Deo immediatè, sed propositio definita ab Ecclesia non est à Deo revelata immediatè; ergo non est de Fide.

Resp: distinguendo minorem, propositio definita non est revelata à Deo immediatè explicitè, & formaliter, cōcedo minorem: implicitè, & virtualiter, nego minorem. Implicitè enim, & virtualiter propositio ab Ecclesia definita est etiam à Deo revelata immediatè.

9 Dices; ergo propositio definita ab Ecclesia est propositio Theologica, non de Fide.

Resp. negando consequentiam, quia esse revelatum virtualiter stat dupliciter, scilicet illativè tantùm, & tale revelatum pertinet ad Theologiam; & implicitè in quantùm revelatum est revera, & sensus eius intentus à Spiritu Sancto, sed nobis occultus, quod postea per Ecclesiam fit manifestus, ut v. g. quòd Christus habuit voluntatem humanam.

His tanquam necessariis ad intelligendum sequentia præsimus in hac præambula disputatione; iterum autem infra sermo redibit de Infallibilitate decretorum Pontificis, & Concilii legitimè congregati.

LIBER PRIMUS

De Auctoritate Papæ circa Ecclesiæ Sacramenta:

PONtifex in Ecclesia Dei Militante est primus, & Summus Prælatus, ad quem omnes alii subduntur, & subordinantur. Primo ergo loco de illius auctoritate discurram per capita circa Ecclesiæ Sacramenta, & postea de aliis ad ipsum inferioribus. Vnde sit

DUBIUM I.

An Pontifex possit præcipere, ut in mortis articulo, certa deficiente materia, ministrentur Sacramenta cum materia dubia?

1 SUppono pro certo cum Angelico Doctore 4. *contra Gen.* c.76. quòd sicut in Ecclesia Triumphāte unus præsidet, scilicet Deus, qui etiam toti presidet Universo; sic in Ecclesia Militante unus est, qui præsidet universis, scilicet Papa: Ecclesia enim Militans derivatur per similitudinem ex Triumphante. Unde Ioannes in *Apoc. Vidit Hyerusalem descendentem de Cælo*. Hinc est, quod dicitur Oseæ 1. *Congregabuntur filii Juda, & filii Israel pariter, & ponent sibi caput unum*. Et Joann. 1. dicitur: *Fiet unum ovile, & unus Pastor*. Et licèt Christus sit unus sponsus, & unum caput Ecclesiæ; tamen quia corporaliter cum suis fidelibus præsentialiter non erat futurus elegit Ministros; & quia erat subtracturus ab Ecclesia suam corporalem præsentiam, oportuit ut alicui commicteret, qui loco sui gereret curam Universalis Ecclesiæ: Hinc est, quod dixit Petro antequam Cœlo ascenderet. *Pasce oves meas Joan. ultimo.* & ante passionem: *Tu iterum cōversus confirma fratres tuos; Luc.* 22. Et Petro soli promisit; *Tibi dabo claves Regni Cælorum*. Ut ostenderetur potestas clavium, per eum ad alios derivanda, ad conservandam unitatem Ecclesiæ.

2. Suppono secundo, ex doctrina D.Th.

D.Th.2.*sent.dist.ultima*. Quòd summus Pontifex habet in Ecclesia excellentiam potestatis, non solùm spiritualis, sed etiam sæcularis, & ideò illi præ omnibus est obediendum, & in his, quæ pertinent ad animæ salutem, & in his, quæ ad bonum civile; Et sic Summus Pontifex potest ratione hujus supremæ potestatis unumquemque ratione delicti punire, & tallias, atque collectas imponere pro Reipublicæ Christianæ conservatione, sicut Rex in suo Regno, ut docet idem D.Th.*de regimine Princip.l.3.c.*10.

3 Insuper Summus Pontifex potest pro necessitate unius Patriæ accipere subsidium ab aliis mundi partibus, quia Ecclesia est unum corpus; & videmus in corpore naturali, quòd quādo deficit virtus in uno membro, natura subministrat humores, accipiens virtutem ab aliis membris; ut habetur ex D.Tho. *ad Cor.c.*11. *l.*2. salva tamen semper justitia æqualitate; quia non potest pro suo libito res uniuscujusque usurpare, & alteri dare, quia licèt habeat universalem jurisdictionem in Ecclesia; non tamen habet omnium rerum immediatam administrationem: Unde, ut ait D.Thom.4.*sent.dist.*25. *q.*3.*a.*3.*ad* 2. quamvis res Ecclesiæ sint aliquo modo Papæ, non tamen sunt ipsius, omnibus modis habendi, sicut illud, quod manu habet, & ideo si pro aliquo spirituali munus acciperet, committeret simoniam. His prænotatis

4 Respondeo ad quęsitum affirmativè, quia pręscribere modum ministrādi Sacramenta ad Papam pertinet. Ita Præpositus *in* 3.*p.q.*83.*a.*4.*dub.*1. *nu.* 185. De Lugo *opusc. de Sacram. c.*5. *n.*54. Villalob.*tom.*1.*diff.*13.*n.*1. Diana *tom.*3.*resol.*3.& alii. Unde

Inferes primò. Papam posse præcipere, ut in articulo mortis infans baptizetur in quacumque minima parte corporis; si aqua non posset attingere majorem, etiam in digito, & mors immineret puero antequam egredietur è ventre matris; & in tali casu validum est baptismum. Ita Victoria *de bapt. n.*32.Henriq.*l.*2.*c.*7. *n.*2. Vasquez *in* 3.*p.tom.*3.*disp.*145.

5 Inferes secundò, Papam posse pręcipere, ut in casu necessitatis Mancus ministret Sacramentum baptismi, ut tenet Marsil.in 4.*q.*4.*a.*4. *dub.*11. Rubeus *q.*1. Cajetanus *in* 3.*p. q.*67. *a.*6. & alii.

6 Inferes tertiò secundùm Præpositum in 3.*p.q.*66.*a.*4.*n.*22.posse Papam præcipere, ut in articulo mortis infans baptizetur (si non adest aqua simplex naturalis] cum aqua rosacea, vel aqua ex herbis elicita; quia in tali casu nulla irreverentia Sacramento irrogaretur.

7. Inferes quartò, Papam posse pręcipere, ut moribundus absolvatur, etiā si non explicet aliquod peccatum in particulari, sed tantùm signa contritionis demonstret, ut habet Diana *tom.*3. *ref.n.*6.

8 Nota tamen, quòd in omnibus supradictis casibus, si recipientes Sacramenta supervixerint, denuo essent eis ministranda Sacramenta sub conditione; per hoc enim providetur saluti animarum, nec subest reiterationis periculum, cum hoc excludat conditio apposita. Ita *de Bapt.* definit Alex. III. Leo Magnus *epistol.*35.*aliàs* 37.Greg. III.*cap.parvulos*, Conc.Cartag.V.*c.*6.

DUBIUM II.

Possit ne præcipere Pontifex, ut hæreticorum, & Apostatarum Filii infantes, invitis Parentibus baptizentur?

1. Resp. Affirmativè. Si parentes sint directè subjecti jurisditioni spirituali Ecclesiæ, quales sunt non solùm illi, qui profitentur Fidem Christianam, sed etiam omnes, qui sunt baptizati, etiam si sint hæretici, vel scisinatici, eorum filii si veniant in potestatem Ecclesiæ, contradicentibus parentibus, & invitis adhuc baptizandi sunt.

Ratio est. Tum quia Ecclesia potest compellere ipsos Parentes ut veram fidem profiteantur, ergo etiam potest eos compellere, ut suos filios offerant ad baptismum: Tum etiam quia Ecclesia habet directam jurisditionem supra ipsos infantes, qui nascuntur ex parentibus baptizatis, atque adeo sibi subditis; ergo habet potestatem filios baptizandi, invitis etiam parentibus. Ita Hurtad. *de Sac. bap. disp.* 3. *diff.* 4. Præpos. *in* 3. *p. D. Th. qu.* 68. *art.* 10., & omnes expositores.

2. Et quamquam non liceat filios Infidelium invitis Parentibus baptizare; tamen quando alter Parens sit fidelis licet filios baptizare; quia ut ait Præpositus *in* 3. *p. D. Th. q.* 68. *art.* 10. *num.* 44. Jus singulorum in prolem est æquale; & sic quando alter subditur Ecclesiæ illa ratio subditi est in favorem Religionis, quamvis Comparens infidelis repugnat: Unde Gregorius XIII. statuit, ut Parvulus, qui non habet Patrem, sed tantum Avum Paternum, ipso consenſiente debet baptizari, etiam Matre Infidelis invita; quanto magis qui habet Patrem fidelem.

3. Infideles autem tantum politicè subjectis Principibus Christianis, si filios generent, non possunt invitis Parentibus baptizari; quia numquam Ecclesia hoc procuravit; quod est Signum Ecclesiam, nec in Principibus, nec in se, hanc potestatem agnoscere. Ita docet *D. Th.* 3. *p. q.* 68. *art.* 10., & communiter eius Expositores.

4. Et si petas? An filii Mancipiorum possint ipsis Parentibus invitis baptizari? Respondeo cum Soto, Hurtado, Durando, Præposito, Vasquez, Coninchi., & alii apud Dianam affirmatiuè.

Ratio est. Tum quia licitum est Dominis, separare Parentes servos, à filiis, & illos vendere, utendo dominii jure; eo autem ipso quod separentur, ita vt non subiiciantur infantes eorum gubernationi, sunt ac si essent orbati Parentibus, ac proinde in potestate suorum Dominorum in omnibus.

5. Hoc tamen limita; dummodo filii separentur à suis Parentibus (quod licitè facere potest Dominus), nam si sint cum ipsi Parentes, istis invitis non possunt baptizari; quia licet Parentes sint servi, tamen quamdiù filii manent cum illis, non possunt privari potestate quam habent erga suos filios cum dicta potestas habeat fundamentum in ipsa natura.

DV-

DUBIUM III.

An Papa possit Laico committere, ut solemniter ministret Sacramentum baptismi?

1 Certum est. Solemniter ministrare Sacramentum baptismi ad solum Sacerdotem pertinere; & ad Diaconum ex speciali commissione Sacerdotis, vel Episcopi; [licet Diacono non possit dari talis commissio solemniter baptizandi, nisi ob aliquam necessitatem, aut Ecclesiæ Utilitatem, puta si non essent Sacerdotes, qui possent solemniter baptizare.]

2 Certum quoque est in casu necessitatis posse quemcumque esse ministrum baptismi, sivè sit ordinatus sivè non, sive sit baptizatus, sive non, sive vir, sivè mulier dummodo sit capax abluendi, & intendat facere, quod Christus instituit, & facit Ecclesia, ut definitur in Florentino in Decreto Eugenii ubi sic habetur. *In casu necessitatis, non solùm Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam Laicus, & mulier, imò etiam Paganus, & Hæreticus baptizare possunt.* Et *in cap. A. quodam Judeo de consecratione dist.* 4. definitur Verum esse baptismum datum à Judeo sub forma debita. Et Trid. *sess.7. cap.*4. definit Baptismum hereticorum esse simpliciter validum. Id vero, quod in præsenti dubio queritur est; An Papa possit Laico committere, ut in casu necessitatis solemniter baptizet, &

3 Respondeo affirmativè. Nam munus solemniter baptizandi, non est constitutum ex Jure Divino, sed Ecclesiastico, & sic potest Pontifex, qui habet potestatem supra totum Jus Ecclesiasticum illud committere Laico: Est communis inter Doctores.

4 Nota tamen, quod hic ordo servandus est in baptizando puerum in casu necessitatis. Primo potest Sacerdos. Secundo Diaconus, absente Sacerdote. Postea Subdiaconus, absente Diacono. Deinde minoribus initiati, absente Subdiacono, postea qui habet primam Tonsuram, deinde vir, postea mulier, & Mulier fidelis præfertur Viro Infideli: Non servare autem hunc ordinem est peccatum secundum aliquos mortale; & per alios veniale, & ad majorem intelligentiam.

5 Queres primo. Mulier si in præsentia Viri baptizet peccat ne mortaliter; in casu necessitatis; vel Vir laicus in præsentia Clerici, vel Clericus in præsentia Subdiaconi?

Resp. cum Gonet *de Sac.bap.disp.*1. contra Vasquez *disp.*147. *cap.*5. negativè. In hoc enim quod Fæmina Viro præferatur, & Laicus Clerico, & Clericus Subdiacono, licet reperiatur aliqua indecentia; est tamen levis, & ideo tantum venialis.

6 Queres secundo. An Clericus peccet mortaliter, vel etiam Laicus; si in præsentia Diaconi baptizent?

Resp. Affirmativè. Nam Diaconus potest ex commissione Sacramentum baptismi conficere solemniter; quod multum accedit ad Ministrum ex officio, & sic grave est quod in præsentia Diaconi ab alio efficiatur. Idem dic de Diacono baptizante in præsentia Sacerdotis; non tamen de Sacerdote in præsentia Episcopi, hæc enim est differentia, inter Diaconum, & Sacerdotem baptizantes, quod ille ex vi suæ

ordi-

ordinationis, non est minister baptismi ex officio, sed tantum ex commissione: Sacerdos vero habet baptizare ex vi suæ ordinationis.

7 Queres tertio. An in casu necessitatis possit Pater, vel Mater filium baptizare?

Resp. affirmativè: Neque per hoc amictunt jus petendi debitum conjugale; ut declaravit *Joannes VIII.*, & refertur *Can. ad lumina* 30. *q.* 1. ac etiam expressit in suo Rituali Paulus V. *de ministro baptismi*. Et eodem modo possunt Parentes circa proprios filios exercere munus Patrini; non contracta cognatione spirituali. Ita Diana *de Potest. Pontif. res.* 8. *n.* 5.

8 Queres quarto. An Laicus baptizans in casu necessitatis, in statu peccati mortalis, peccet mortaliter?

Resp. negativè. Quia obligatio ministrandi Sacramentum in gratia, non solùm oritur ex sanctitate Sacramentorum, sed etiam ex consecratione Ministri per aliquod Sacramentum, quò deputatur ad tale munus præstandum, per se, & ex officio: Laici autem licet in aliquo Sacramento sint Ministri, non tamen adstringuntur ita graviter ad sanctè peragendum Ministerium, quod illis non competit per se, & ex officio, sed tantum per accidens ratione necessitatis: tamen ob inreverentiam peccant venialiter, cum possint primum conteri de peccatis, & postea ministrare Sacramenta in necessitate.

9 Queres quinto. An Sacerdos baptizando infantem in necessitate, & sine solemnitate; in peccato mortali peccet mortaliter?

Resp. negativè. Quia Sacerdos tunc non baptizat sicut Minister ex officio, sed tantum subvenit patienti necessitatem, sicut Laicus: Et licet in hoc casu Sacerdos præfertur Laico; non tamen ministrat, vt Minister ex officio, sed tantum subvenit patientem, sicut Laicus. Ita de Lugo *opusc. de Sac. c.* 2. *q.* 8. *n.* 63. contra Vasquez.

10 Queres ultimo. An Laicus ministrans Sacramentum baptismi solemniter, supposita dispensatione Pontificis, si sit in peccato mortali; peccet mortaliter?

Resp. affirmatiuè. Quia in tali casu confert Sacramentum, aliquo modo ex officio; ut in simili casu, Diaconum baptizantem solemniter, ex commissione Sacerdotis, peccat etiam mortaliter, si est in statu peccati mortalis. Ita Præpositus *in* 3. *p. q.* 64. *a.* 6. *d.* 1. *n.* 38. Layman *l.* 5. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 8. Diana *tom.* 3. *res.* 8. *n.* 9.

DUBIUM IV.

An Pontifex possit præcipere sumptionem Sacramenti Confirmationis sub peccato.

1 SUppono, quod Adulti non tenentur sub præcepto ad recipiendum Sacramentum Confirmationis, per se & directè loquendo, quia ut ait D. Th. in 4. *d.* 7. *q.* 3. *a.* 2. *q.* 1. *in corpore*. Sacramentum Confirmationis non est necessitatis, sed utilitatis. Cum hoc non sit præceptum, neque præcepto Divino, cum in nullo Sacræ Scripturæ loco habetur, sicuti habentur præcepta de Baptismo, Eucharistia, & Pœnitentia. Neque traditione cum nulla sufficiens traditiò habeatur in Conciliis, Patribus, aut Ecclesia. Neque hoc

hoc præceptum colligitur ex ipsa natura Sacramenti ; quia Sacramentum Confirmationis solum datur ad melius esse : Et si tale præceptum adesset maximè obligaret in mortis articulo, quod est falsum, Tum ex usu Ecclesiæ: Tum ex Melchiade Papa *in cap. Spiritus Sanctus de consecratione dist. 5.* Ubi dicit hoc Sacramentum non esse necessarium hominibus morituris.

2 Dixi per se, & directè ; quia aliquando per accidens, & indirectè Adulti tenentur hoc Sacramentum recipere, puta ratione scandali, ut si aliquis putaretur hoc Sacramentum omittere, eo quod eum contemneret, aut non crederet esse Sacramentum; vel ratione propriæ conscientiæ, quando scilicet aliquis sibi perundet quod absque tali medio tentationes contra Fidem non superabit, & credit sibi periculum deficiẽdi à Fide nisi roboretur hoc Sacramento.

3 Suppono secundo, Effectum proprium Sacramenti Confirmationis esse augumentum gratiæ ; quò homo roboratur ad Fidem profitendam, & acquirit jus ad specialia auxilia, ut docet D.Th. *de Sac.Conf.a.*7.ubi ait, quod in Confirmatione datur baptizato Spiritus Sanctus ad robur, sicut Apostolis datus fuit in die Pentecostes.

4 Suppono tertio. Materiam proximam Sacramenti Confirmationis esse Vnctionem Chrismatis [Chrisma autem conficitur ab Episcopo, ex oleo olivarum, & balsamo] in fronte per manum Episcopi in forma Crucis factam. Formam autem esse hanc, qua utitur Romana Ecclesia. Consigno te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. His suppositis.

5 Respond. ad quæsitum. Affirmativè. Patet de facto, nam Pontifex hoc præcipit qui ordines suscipere debent, ut patet in Concilio Tridentino *sess. 23.c.4.de reformat.* his verbis. Prima Tonsura non initietur qui Sacramentum Confirmationis non susceperit. Quæ verba sunt præceptiva, non tantum consiliativa.

D U B. V.

An Papa possit delegare simplici Sacerdoti potestatem Ministrandi Sacramentum Confirmationis?

1 Suppono, quod Ministri Ordinarii Confirmationis sunt, soli Episcopi, ut definitur in Florentino *in Decreto Eugenii*, & in Trid.*sess.7.c.3. de Confirmatione*, & *sess.23. c.7.* Ubi anathematizantur illi, qui dixerint potestatem Confirmandi, & ordinandi, quam habent Episcopi esse communem cum Presbyteris. Et circa hoc triplex congruentia potest assignari. Prima est D. Thom.3.*p.de Confirmatione a.*11. & desumitur ex similitudine, tum artis, tum humanorum contractuum. In ædificiis namque Inferiore Ministri formam non præbent, sed tantum præparant materiam, & Scriptore Principis, non subscribuntur in literis, sed Ipsi Principes propria manu : Sic cum Ecclesia sit Quoddam Diviñ Ædificium, ut dicitur ad *Cor.* 3. Ædificium Dei estis ; Item Epistola quædam Spiritus Dei in cordibus scripta 2. *ad Cor.* 3. Licet enim hoc Ædificium, hæc Epistol-

stola per baptismum Sacerdotum Ministerio ædificetur, & scribatur; quia tamen per Confirmationis Sacramentum Domus quasi ædificata perficitur, & dedicatur in Domum Spiritus Sancti. Et Epistola jam scripta signo Crucis consignatur Munus hoc solis Pontificibus, seù Principibus Ecclesiæ incumbit ex officio.

3 Secunda congruentia est. Quod solus Episcopus in Ecclesia est veluti Dux in exercitu, ad quem pertinet Milites recipere, & consignare.

4 Tertia congruentia est. Quod cum Sacramentum Confirmationis sit perfectio, & consummatio baptismi, & Episcopus sit in statu perfectionis, proprium ejus munus est, Inferiores medio hoc Sacramento perficere, & constituere Christianos perfectos. His notatis.

5 Respond. affirmativè. Potest namque simplex Sacerdos ex dispensatione Papæ ministrare Sacramentum Confirmationis. Est D. Th. *de Sac.q.38.a p.ad primum.* Verricelli *tract. de Missionibus Apostolicis*, ubi citat pro sua sententia quinquaginta sex Doctores.

Probatur. Valet arguere de actu, ad potentiam, sed de facto Summus Pontifex hanc facultatem delegavit simplici Sacerdoti ergò, &c. major.patet. min. prob. Nā pro Indis hanc facultatē concesserunt fratribus minoribus Joannes XXII., & Leo X. ut patet ex Roderico in suo Bullario Regularium in Bulla III. Item Gregorio XIII. hoc concessit Patribus Societatis Jesu, ut testantur Arcudius, Suarez, Candidus, & alii: Imò Aversa *q.72.sect.5.concl.3.* refert, quod in Italia Abbas Sanctæ Barbaræ Mantuanus habet facultatem à Sede Apostolica Confirmandi. Item Sacerdotes Græci ex licentia Summi Pontificis tacita, vel expressa possint Confirmare, quam approbavit Eugenius, & Concilium. Et Agustinus ait, quod in Alexandria, & per totum Ægiptum si desit Episcopus consignat Presbyter.

6 Queres An Episcopi possint dare Presbyteris facultatem confirmandi.

Respond.negativè. Probatur; Tum ex Florentino. Nam in Decreto Eugenii refertur ut specialis prærogativa Sedis Apostolicæ, quod per ejus dispensationem aliquando simplices Sacerdotes confirmaverint, clarè insinuans, id nec concessum fuisse ab aliis Episcopis, nec si concederetur valere. Tum ex D.Th. *de confirmatione a.* 11. Ut enim probet Summum Pontificem posse concedere facultatem confirmandi simplici Sacerdoti, recurrit ad plenitudinem potestatis, quæ sola est in Romano Pontifice, ergo censet Episcopos non posse concedere Presbyteris, ut confirment, idque esse reservatum Iure Divino solo Romano Pontifici.

7 Suadetur etiam hoc ratione; Nam quæ spectant ad regimen totius Ecclesiæ de Iure Divino solo Romano Pontifici competunt, cum illi soli à Christo Domino Ecclesia sit commissa. Unde solus Summus Pontifex potest determinare Dogmata Fidei; non Episcopus; sed providere de idoneo Ministro Confirmationis spectat ad regimen totius Ecclesiæ; Ritus enim Sacramentorum pertinet ad regimen totius Ecclesiæ, ergo committere Presbyteris, ut confirment de Iure Divino

vino

vino Summo Pontifici est reservatum. Vnde, ut visum est numquam Episcopi Sacerdotibus hoc Sacramentum commiserunt, signum ergo est, non habere hoc Privilegium, sed solum hanc potestatem residere in Christi Vicario Summo Pontifici.

8 Queres. An Pontifex legitimè electus, & non adhuc consecratus habeat facultatem conferendi simplici Sacerdoti potestatem confirmandi.

Respond. affirmativè. Quia hoc ei competit ex plenitudine potestatis, quam habet in Ecclesia, & hanc habet etiam ante consecrationem, ut ait Sotus.

9 Hanc autem facultatem confirmandi tributa Sacerdoti simplici, si non sit expressè limitata, vel verba non restringantur ad Vitam concedentis, non expirat mortuo Pontifice, sed durat; quia hæc concessio est gratia, & favor, & consequenter est amplianda, etiam mortuo Pontifice, ut tenent Henriquez, Suarez, Præpositus, Diana, & alii.

DUBIUM V.

An Pontifex possit variare modum benedictionis Chrismatis?

1 Respondeo affirmativè. Quia talis benedictio quò ad modum fuit ab Ecclesia Instituta; & non à Christo; ergo Papa potest illam variare, & aliam designare pro diversitate temporum, & Regionum.

2 Adverte tamen [circa materiam hujus Sacramenti], quòd est Oleum olivarum admistum cum balsamo, ita tamen quod mixtio balsami, non solùm sit de necessitate *Præcepti*, sed Sacramenti, & colligitur ex D. Thom. *de Sacram. Confirm. a. 2.* ubi absolutè affirmat, materiam hujus Sacramenti esse Chrisma ex oleo, & balsamo confectum, & 4. *cont. gen. c.* 60. inter ea, quæ ad essentiam Sacramenti Confirmationis pertinet numerat balsamum. Item *in* 4. *dist.* 7. *q.* 1. *a.* 2. ait: materiam Confirmationis est oleum balsamatum. Idem constat ex florentino *in decreto Eugenii*, ubi sic legitur. Secundum Sacramentum est Confirmatio cujus materia est Chrisma, confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo quod odorem significat bonæ formæ: Unde colligitur quod sicut oleum pertinet ad essentiam materiæ Confirmationis, æquè, & balsamum pertinebit: Et sic Pontifex, non potest dispensare, ut Sacramentum Confirmationis cum solo oleo olivarum ministretur; Licèt enim Papa possit dispensare ea, quæ sunt de necessitate Præcepti; non tamen potest dispensare ea, quæ sunt dè necessitate Sacramenti.

3 Nota hic quod si Episcopus consecret Sacramentum Chrismatis in peccato mortali, secundum aliquos peccat mortaliter; tamen probabile est, non peccare nisi venialiter, secluso scandalo, ut ait Villalobos, Diana, de lugo, & alii.

4 Queres. An Pontifex possit dare facultatem simplici Sacerdoti consecrandi Sacramentum Chrisma?

Resp. affirmativè. Nam Summus Pontifex [ut dictum est] potest committere simplici Sacerdoti, ut Sacramentum Confirmationis ministret, D ergo

ergo etiam potest dispensare ut Chrisma conficiat; majus est enim dispensare in Ministro, quam in materia, quæ Ministro deservit. Licet enim confectio Chrismatis non nisi ad Episcopum pertinet, tamen verum est, Episcopum esse Ordinarium Ministrum confectionis materiæ Sacramenti Confirmationis; non tamen Ministrum essentialem. Unde licèt numquam legatur, Pontificem hoc dispensasse, non tamen sequitur, non posse dispensare; nam sola facti dispensatio, non arguit defectum potestatis in Papa.

5. Nota hic obiter; quòd Papa potest dispensare, ut infantes ante usum rationis Confirmentur; priùs enim hoc Sacramentum ministrabatur cum baptismo; licèt hodie non liceat, nisi ex usu Ecclesiæ.

6 Vnde etiam Episcopis licebit in aliquibus casibus ministrare hoc Sacramentum Pueris ante usum rationis; puta si Episcopus diù ab futurus sit à Dioceси, vel si infans sit in periculo mortis, si infans sit filius Principis, vel si consuetudo id habet. Et si Episcopus absque causa aliqua puerum ante usum rationis confirmaret peccaret tantum venialiter, ut tenent Hugnus, Præpositus; Filluc. Hurt. Coninch. Diana, & alii.

DUBIUM VII.

An Papa possit dispensare, ut aliquis nunquam teneatur confiteri.

1 POstquam egimus breviter de potestate Pontificis circa Sacramentum baptismi, & Confirmationis; nunc æquum est discurrere de potestate circa Sacramentum pœnitentiæ: Unde pro intelligentia omnium, quæ dicturi sumus circa hoc Sacramentum.

2 Suppono primò contra Calvinistas. Sacramentum Pœnitentiæ distingui à Sacramento baptismi: Baptismus enim regenerat animam ad gratiam, Pœnitentia verò suscitat animam jam mortuam peccatis, ad eamdem gratiam. Differunt ergo Sacramentum baptismi, & Pœnitentiæ ex diverso modo comunicandi eamdem gratiam entitativè; sicut differunt generatio, & resurrectio essentialiter ex diverso modo comunicandi eamdem vitam.

3 Suppono secundò. Sacramentum Pœnitentiæ immediatè fuisse institutum à Christo Domino, non solùm quantùm ad formale, seu quantùm ad potestatem absolvendi à peccatis; sed etiam quantùm ad materiale, seu quantùm ad Confessionem peccatorum. Unde in Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 1. sic dicitur: *si quis dixerit in Catholica Ecclesia pœnitentiam non esse verè, & propriè Sacramentum à Christo Domino Institutum: anathema sit*. Et Innocentius III. Electus anno 1198. solum determinavit tempus annuæ Confessionis, ejus autem usum, multò antea viguit in Ecclesia.

4 Suppono tertiò. Hoc Sacramentum Pœnitentiæ institutum fuisse à Christo post resurrectionem cum protulit illa Verba. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remictuntur eis. Joan. 20. Unde Trident. *sess.6. c.14.& sess.14.c.1.* Sic ait: Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè instituit cum à mortuis excitatus insufflavit in discipu-

pulos suos dicens: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remictuntur eis. Cur autem hoc Sacramentum post resurrectionem instituerit, alia verò Sacramenta ante suam *P*assionem; hoc non nobis innotescit; tamen dici potest congruenter hoc Sacramentum post Resurrectionem fuisse institutum, ut videamus, quòd sicut Christus à mortuis resurgens, jam non moritur; sic *P*eccator per *S*acramentum Pœnitentiæ resurgens ad Vitam spiritualem, iterum non debet mori per peccatum superveniens; his præsuppositis:modò ad quæsitum.

5 Resp. negativè. Cum enim *Præ*ceptum confitendi absolutè est de Jure Divino, Papa non potest dispensare, tollendo præceptum: ita ut numquam obliget.

6 Dixi absolutè. Quia Papa potest differre tempus:ita ut Confessio non obliget pro singulis annis,sed pro duobus, vel tribus. Quia potest Ecclesia pervenire ad eum statum, ut ex urgenti, & rationabili causa, quæ tunc offeratur, tale Præceptum differatur. *C*ertum est autem, nunc non expedire; quia dilatio pœnitentiæ per annum videtur magna, nec potest facilè dilatio major concedi, præsertim toti Ecclesiæ sine gravissimo illius detrimēto. Validè ergo potest Papa dispensare in præcepto annuæ Confessionis; quia hoc præceptum confitendi singulis annis ordinatum est ab Ecclesia authoritate merè humana. Res enim per quascunque causas nascitur,per easdem dissoluitur. Dummodò in dispensando hoc præcepto adsit causa rationabilis; quòd si non adsit, aliqui dicunt Papam peccare mortaliter, alii venialiter.

7 Queres: An Papa possit præcipere Confessionem venialium? Respondeo affirmativè. Quia eorum Confessio est actus exterior, & honestus, & valdè Utilis profectui spirituali, & non est admodùm difficilis. Et hoc non est mutare materiam Sacramenti Pœnitentiæ, aliam instituendo [quòd Papa non potest], sed tantum est præcipere materiam ipsam, quam Christus liberam, & absque præcepto reliquit.

DUBIUM VIII.

An Papa teneatur ad præceptum annuæ Confessionis.

1 PEndet hæc quæstio ex generali principio materiæ de legibus, an scilicet legislator obligetur suis legibus. Aliqui dicunt legislatorem non obligari suis legibus, et sic secundum istos,Papa nō tenetur adPręceptum annuæ Confessionis: Aliqui volunt teneri legislatorem ad suas leges latas adimplendas; & secundum istos, Papa teneatur ad Præceptum annuæ Confessionis. Tamen.

2 Respondeo. Summum Pontificem teneri ad hoc *P*ræceptum adimplendum, & peccat mortaliter si illud non implet; directivè tamen, non coactivè.

Ratio est:quia Caput secundum naturalem rationem debet se conformare suo Corpori, saltem quò ad directionē; ergo sicut membra Ecclesiæ tenentur ad hoc *P*ræceptum, ita Summus Pontifex, qui est Caput. Item hæc lex Cōfessionis annualis, est Generalis; & quando Principes ferunt legem Generalem, comprehendentem omnes, &

singulos Populos, obligantur etiam ad eamdem legem servandam; licèt non obligentur ad pœnas; Unde solet dici communiter. Principes teneri ad suas leges Generales.

3 Dixi quò ad vim directivam, non coactivam; quia Pontifex ad dirigendos fideles, tenetur suo exemplo demonstrare quę ipsi facere debent; Non tamen pœnas latas incurrit, si non confiteatur, puta Excommunicationem, privationem Ecclesiasticę sepulturæ, &c.

Neque dicas, quòd nemo potest Papam absolvere, cum nemo sit superior ipsi, absolutio autem dicit superioritatem in absolvente, & sic Papa esset in Confessione minoris conditionis, quam simplex Confessor.

4 Non inquam hoc dicas, quia non est falsum dicere Papam, ut peccatorem esse inferioris conditionis, quam Confessor; & sic ut peccator subiicitur Cōfessori; non verò ut Vicarius Christi: Unde Papa, electo Confessore tenetur illi parere, sicut Cęteri fideles. Ut infra latius dicemus.

5 Et sic non potest Papa se ipsum absolvere à peccatis, ut Vicarius Christi; quia omnia Sacramenta (præter Venerabilem Eucharistiam, & Matrimonium) ita sunt à Christo Instituta, ut essentialiter requirant, ut Conferens sit persona distincta à suscipiente, neque est conveniens, ut eadem persona simul sit Reus, Accusator, & Judex.

DUBIUM IX.

An Papa possit punire censuris Confessionem annuam sagrilegam, ex defectu doloris?

1 HÆc questio pendet ex illa, an Ecclesia possit prohibere, vel præcipere actum internum, ut per se conjunctum cum actu externo. Et in hoc varia sunt placita Doctorum, mea tamen sententia est negativa, quam tenet Durandus, *in 4. dist. 15. q. 12.* Silves. *Verbo horæ n. 13.* Paludan *in 4. dist. 15. q. 5. a. 2. concl. 4.* D. Antoninus *3. p. tit. 13. cap. 4. §. 8.* Rosella *verb. horæ n. 13.* Angelus *verbo horæ. n. 17.* Coninch *de Sac. q. 83. a. 6. n. 291.* Valerius *de diff. utriusque fori verb. horæ dif. 1.* Vasq. *p. 2. disp. 160. n. 32.* Comitolus *resp. moralium, l. 1. q. 63. n. 5.* Becanus *tract. 3. c. 6. q. 4. n. 4.* Granado *p. 2. cont. 7. tract. 3. p. 1. disp. 5. n. 11.* Igitur his adjutus Doctoribus.

2. Resp. negativè. Ratio est, quia nullo modo Ecclesia potest præcipere, vel punire actus internos, sicuti non potest judicare; sed Confessio Invalida ex defectu doloris est actus internus soli Deo cognitus: ergo &c.

3 Ex hoc infero primò. Quòd si lata esset Excomunicatio contra eos, qui non confitentur semel in anno, aliquis illam non incurreret, qui se confitendo, confessus tantùm fuit peccata externa, non peccata cordis; quia hic non transgreditur Præceptum Ecclesiæ, sed tantùm Divinum, non enim omittit Confessionem, licèt illam faciat diminutam.

4 Infero secundò. Clericum beneficiatum non transgredi Præceptum Ecclesiæ; nec incurrere pœnas Ecclesiasti-

sticas de restitutione fructuum, qui recitando Officium, illud recitat sine ulla attentione interna, externè tamen compositus, & integrè dicens totum Officium, quia hic nihil omittit eorum, quæ exterius fieri debent, & de quibus possit Ecclesia constare; quòd constaret, si externè esset incompositus, & distractus. Idem dic de intelligente Missam voluntariè distractus.

Hæc opinio est contra plures Doctores, ut videre est apud Ant. Dian. *tract.1.de aut. Pontificis*; tamen prædicta sententia probabilitate non caret; in praxi tamen hæc secunda est omninò tenenda; utpotè magis pia, & timorata.

DUBIUM X.

An Papa possit sibi reservare peccata Venialia, & Mortalia interna, vel externa; & casus Excomunicationis in articulo mortis.

1 DUbium hoc plura querit. Primum, an possit Papa sibi peccata venialia reservare. Secundum, possit ne sibi reservare peccata interna. Tertium, an possit omnia peccata externa sibi reservare; & Ultimum, an validè possit sibi reservare absolutionem casus Excomunicationis in articulo mortis. Ad omnia tamen breviter respondebimus.

2 Respondeo ad primū affirmativè. Ita tamen, ut hæc reservatio Venialium non inducat obligationem confitendi peccata Venialia, absolutam, sed tantum conditionatam, & necessitatem suppositionis, scilicet quoties illa voluerit pænitens confiteri, ea confitentur Sacerdoti approbato. Ita de Lugo Hurt. Busemb. Coninch. & alii.

Ratio est, quia ad Sacramentalem absolutionem, etiam à Venialibus requiritur Jurisdictio, quam cuilibet Sacerdoti datur ab Ecclesia, ex vi ordinis; ergo potest Ecclesia pro suo libito, vel negare, vel concedere, vel limitare, prout placebit Ecclesiæ.

3 Cæteri autem Superiores, & Prælati Papa Inferiores certum est non posse sibi reservare peccata Venialia, quia cum quilibet Sacerdos ex generali concessione Ecclesiæ habeat jurisdictionem in peccata venialia, hæc potestas non potest restringi à particularibus Prælatis, qui non possunt limitare concessionem communem Ecclesiæ.

4 Respondeo ad secundm. Affirmativè. Nempè posse Summum Pontificem sibi reservare peccata interna, denegando Sacerdotibus facultatem absoluendi ipsa peccata interna.

Ratio est, quia nulla sufficiens ratio potest adduci ad ostendendum hoc fieri non posse, cum Jurisdictio pendeat à voluntate concedentis.

5 De facto tamen Papa peccata interna numquam sibi reservat; neque Episcopi ea consueverunt sibi reservare; Si autem aliquis Episcopus aliquod peccatum internum sibi reservat propter suam gravitatem, puta hęresim mentalem, valida esset servatio.

6 Respondeo ad Tertium. Summum Pontificem non posse sine peccato sibi reservare omnia peccata mortalia; tamen si ea omnia sibi reservat, reservatio erit vlida.

Ratio primæ partis est, quia ut quicun-

cunque Superior possit absque peccato casus aliquos sibi reservare, necessariò requiritur, ut aliqua causa legitima interveniat; sed nulla dari potest legitima causa, ut Papa omnia simul peccata mortalia sibi reservet, ut de se patet; ergo.

Ratio secundæ partis est. Quia omnium Inferiorum Jurisdictio à Summo Pontifice pendet, ita ut possit ab illo limitari, aut auferri; cum habeat potestatem absolutam in Ecclesia Sancta Dei ergo validè id faceret, licèt ipse peccaret. Ita de Lugo *de Sac. Pœn. d.20.sec.3.n.30.*Megal.*tom.1.lib.1.ca. 11.num.5.*Diana *tract.de potest. Papæ res.23.n.2.*

7 Ad ultimum, mihi placet sententia negativa, quam tenet Texeda *in Theologia morali tom.2.l.3. tract.3.n.134.* Nempe Papam non posse sibi reservare absolutionem casus, & Excomunicationis in articulo mortis.

8 Probatur primò. Nam potestas Pontifici tradita à Christo Domino, ad Ecclesiam gubernandam, & ad dispensandos suos Thesauros, non est ei data in perniciem, & destructionem suorum membrorum, sed in eorum ædificationem, & meliorem profectum in via salutis; sed si Summus Pontifex sibi reservaret casus, & Excomunicationes in articulo mortis, non dispensaret Thesauros Christi juxta facultatem sibi traditam: ergo Papa non habet talem potestatem.

9 Probatur secundò. Quia Pontifici data est potestas à Christo ad lucrandas animas, ut eas perducat ad Vitam æternam; at si Pontifex sibi reservaret Excomunicationem, & casus in articulo mortis, eas perderet, cum multi decederent è vita absque salutis remedio, cum ad Papam accedere non possint: ergo.

10 Probatur tertiò. Omnis fidelis habet jus intrandi in Vitam Eternam, ergo Papa non potest hoc jus impedire; quòd quidem impediret, si sibi reservaret casus, & censuras in articulo mortis; ergo talis potestas non est à Christo ei collata; Et si faceret malè uteretur sua authoritate, & peccaret mortaliter.

Unde Concilium Tridentinum super hoc *sess.4.* ait. Custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis.

11 Queres primò. An Papa possit dispensare, ut aliquis ante Confessionem sumat Eucharistiam, dummodò eliciat actum contritionis de peccatis mortalibus commissis?

12 Respondeo negativè. Quia hoc præceptum non est Ecclesiasticum, sed à Domino institutum, & Apostolis, & per eos Ecclesiæ traditum.

Probatur. Nam D. Paulus habet ad Corinthios 11. Probet autẽ se ipsum homo; quod Trid. intelligit de Confessionis præcepto; Unde præmisit Apostolus. Ego enim accepi à Domino, quòd & tradidi vobis; ergo sentit esse præceptum Domini, non suum; & sic potest dici suum, non ut legem condentis; sed ut promulgantis; stante ergo quod sit de Jure Divino, Papa non potest in hoc dispensare.

13 Queres secundò. An Papa possit auferre à simplicibus Sacerdotibus jurisdictionem absoluendi à venialibus?

14 Suppono quemlibet simplicem Sacerdotem habere jurisditionem, non

ex

ex Jure Divino, sed immediatè ab Ecclesia absoluendi à venialibus, & mortalibus aliàs ritè confessis, quæ sunt materia libera Confessionis; quia cum hoc Sacramentum Pœnitentiæ exercentur per modum Judicii; ideo circa hoc judicium pœnitentiale Sacerdos, & si non habeat ordinariam, cum non sit *P*astor, habet delegatam, ab eo qui habet ordinariam scilicet à *P*apa.

15 Respondeo, his suppositis ad quæsitum, affirmativè. *P*robatur quia Ecclesia potest sua prohibitione efficere, ut simplices Sacerdotes invalidè absoluant, subtrahendo ab illis jurisditionem necessariam; ut de facto eam subtrahit excomunicatis, non toleratis, ac degradatis.

16 Ex hoc habes, quòd nullus *P*rælatus inferior *P*ontifice potest tollere *j*urisditionem simplicibus Sacerdotibus ut absoluant à venialibus, quia simplices Sacerdotes habent jurisditionem à *P*apa, ut à venialibus, & mortalibus Confessis fideles absoluant; & consequenter non potest hæc authoritas à *P*rælatis inferioribus tolli, nisi infligendo, & publicè denunciando excumunicationem juxta suas regulas, & similiter suspensionem.

DUBIUM XI.

Quid potest Pontifex circa Sacerdotes Confessarios?

IN hoc dubio multa quæruntur, ad quæ omnia breviter, & sucintè respondebo. Unde

1 Respondeo primò. Potest *P*ontifex delegare facultatem audiendi Confessiones in perpetuum; quia cum in *P*ontifice resideat suprema potestas, hanc jurisdictionem comunicandi, tam delegatam, quàm ordinariam, potest definire modum concessionis magis, vel minus permanentis. Et cum hæc sit gratia etiam post mortem *P*ontificis debet extendi.

2 Qui autem habet potestatem delegatam à Summo *P*ontifice, potest ubique Terrarum, etiam invitis Episcopo, & *P*arochis audire Confessiones; licèt *P*ontifices non solent concedere hanc facultatē nisi non invitis Episcopis, & *P*arochis, ut patet ex *B*ulla Gregorii XIII. in qua concedit Societati Jesu facultatem absoluendi, quoscunque accedentes; modò non repugnent Ordinarii locorum.

3 Respondeo secundò. *P*otest *P*apa [& de facto concedit] concedere simplici Sacerdoti, etiam præsente proprio *P*arocho, vel alio Sacerdote approbato, ut absoluat Pœnitentes in articulo mortis, ab omni peccato, & censura quomodolibet reservatis. Ita Diana *de potestate Papæ ref.* 41. qui pro sua sententia citat Capreol. *D*urand. Can. Henriq. de Castro. Hau. Sil. sà, & alios, &c.

Ratio desumitur ex Tridentino *sess.* 25. Ubi absolutè pronunciat. In articulo mortis, nullam esse casuum reservationem, & quoslibet pœnitentes à quibuslibet Sacerdotibus posse absolui. Tùm etiam ratio id suadet. Nam omnibus Sacerdotibus jure Ecclesiastico, communi omnium Pontificum, & Conciliorum consensu; ex ipsa Apostolorum institutione competit talis potestas absoluendi in mortis articulo.

4 Respond. tertiò. Hanc facultatem

Tertia ob significationem hujus Sacramenti effectus, qui est unio populi fidelis; cum Christo Capite. Vinum enim significat Christum, seu ejus Sanguinē, & aqua symbolum est Populorum. *Apoc. 17. Aquæ quas vidisti populi sunt, & gentes.*

3 Respondeo affirmativè. Sic docent Sotus, Vasquez, Suarez, Diana, Gonet, & communiter, patet, &

Probatur. Quia hoc præceptum est Ecclesiasticum; ergò. Probatur antecedens. Nam Concilium Tridentinum *sess. 22. c. 7.* ait. Monet Sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut Aquam Vino, in Calice offerendo miscerent. Et *in Canone cum omni*, qui est Julii Papæ dicitur. Aqua deberi permisceri in Calice, juxta Canonum præcepta; ergò, ex hoc

4 Inferes primò. Posse Sacerdotem si Aqua desit consecrare in solo Vino ad perficiendum sacrificium inchoatum; quia integritas Sacrificii est de Jure Divino; tamen si non est inchoatum; non inchoare, quia meliùs est illud omittere, quam peragere sine debitis Circumstantiis, & Ceremoniis.

5 Inferes secundò. Non satis esse miscere Aquam in dolio, vel in vase, sed in ipso Calice Vinum continente, in ipsa celebratione Missæ; quod si per oblivionem non fuerit mixta ante Offertoriū, debet statim misceri sinè oblatione; non tamen est miscenda post consecrationem, quia tunc cessat præceptum, & significatio.

6 Inferes tertiò. Sacerdotem mortaliter peccare hanc cerimoniam ex industria, vel negligentia omittendo, nam licèt admissio paucissimæ aquæ secundum se, sit res modica, & levis, tamen Misterium, & Significatio est magna.

DUBIUM XIV.

An Papa potuerit prohibere Laicis Communionem sub utraque specie; & an justis de causis fuerit eis prohibita?

1 Hæretici, Petrus Eredensis, & Jacobellus Misnensis sub anno 1412. in Boemia docuerunt. Iure Divino præceptum esse communionem sub utraque specie; ac proindè esse de necessitate salutis: Unde Ecclesia non potest privare Laicos usu Calicis, quos secuti sunt Lutherani, & Calvinistæ conclamantes, Ecclesiam Romanam Tyrannicè Populum usu Calicis privare.

Hujus difficultatis resolutio pendet ex decisione alterius difficultatis nempè, an sit de Jure Divino, & Christi Institutione communicare sub utraque specie. Unde.

2 Respondeo primò. Nullum extat Ius Divinum de laica communione sub utraquè specie: Et consequenter potest Papa [ut de facto fecit] prohibere Laicis usum Calicis.

Probatur. Tùm quia Christus promittit Vitam Æternam sumentibus unam speciem tantùm. Unde dicitur: *si quis manducauerit ex hoc pane viuet in æternum.* Tùm etiam quia, Christus duos discipulos euntes in Emaus in sola specie panis cōmunicavit. Tùm etiam quia in primitiva Ecclesia Apostolis vicina, fuit usus Communionis sub specie tantùm panis, ut docent Sancti Patres Tertullianus, Clemens, Alexandrinus, Cyprianus, Basilius, & Augu-

ſtinus, & alii Patres primorum Sæculorum, qui teſtantur olim fideles Eucharistiam in domum ſuam deferre ſolitos, & ſervare in loco decenti, ut ſumerent ſuis temporibus de manu propria, cum metu perſecutionum, non poſſent ad Eccleſiam convenire. Tum etiam quia dicitur Joannis 6. Qui manducat hunc panet vivet in æternum.

3 Unde mulieres, ut teſtatur D. Auguſtinus ſolitas fuiſſe ſumere Euchariſtiam in mundo Linteolo; quòd tamen non poteſt intelligi de ſpecie vini, ergò nullum extabat præceptum de laica communione ſub utraquè ſpecie.

4 Dices. In multis locis Evangelii præcipitur laica cōmunio ſub utraquè ſpecie; ſi ad vitam æternam intrare intendimus; ergò. Probatur antecedens. Joan. 6. dicitur. *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Item Matthei 26. dicitur. *Bibite ex hoc omnes*, & Paſchaſius *lib. de Corpore Chriſti c.* 15. ſic expōnit hæc verba, ideſt tàm Miniſtri, quàm reliqui credentes. Item Lucæ 22. dicitur. *In oc facite in meam commemorationem*, & tunc dabat Chriſtus Apoſtolis utramquè ſpeciem. Item Apoſtolus 1. *ad Cor.* 11. ait, probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat; ergò, communio ſub utraquè ſpecie præcipitur Iure Divino.

Reſpond. negandò antecedens. Ad primam auctoritatem dico, quòd per concomitantiam etiam in Corpore Chriſti eſt ſanguis: vel dico, quòd dato, quòd datur hoc præceptum de utraque ſpecie ſumenda; non tamen datur, ut implendum per ſingulos, ſed tātùm per aliquos, ſcilicèt per Sacerdotes conſecrantes; ſicut licèt dicatur Gen. 1. *creſcite, & multiplicamini*; non tamen ſinguli homines debent ſpeciem propagare, ſed aliqui tantùm.

5 Ad ſecundùm dico, illa Verba dicta eſſe ſolis Apoſtolis. Ad dictum Paſchaſii dico, quòd eſt intelligendùm accommodatè; ut intelligatur quòd nolit eodem modo bibere reliquos fideles, uti Miniſtros conſecrantes, ſed Miniſtri debent ſub utraquè ſpecie, & formaliter, reliquos verò fideles ſub alterutra, & concomitanter; quia ſub ſpecie panis concomitanter etiam bibitur Sanguis.

6 Ad tertiam dico. Chriſtum illis Verbis: hoc facite in meam Commemorationem, ſolùm ordinaſſe, ut Apoſtoli, eorumque in Sacerdotio Succeſſores offerrent Corpus, & Sanguinem ſuum in Sacrificio Miſſæ.

7 Ad quartam, dicò, Paulum ibi præceptare, non de edendo Pane, vel Vino bibendò abſolutè, ſed tantùm de modo dignè edendi, vel bibendi: Unde disjunctivè loquitur, non copulativè quò ad omnes; Et præmittit ſupra dicens. Itaquè quicunque manducaverit Panem, vel biberit Calicem Domini indignè.

8 Reſpond. ſecundò ad quæſitum. Iuſtis de cauſis, & convenientiſſimè Eccleſia prohibuit Laicis, ne Calicem ſumerent. Unde

9 Prima cauſa fuit, ad repellendam hæreſim Lutheranorum dicentium, ſub ſpecie panis eſſe tantùm corpus, & ſub ſpecie Vini tantùm Sanguis, irridentes concomitantiam ſanguinis in ſpecie panis.

10 Secunda cauſa fuit ad refutandum errorem, quòd non ſufficiat ſola ſpecies panis ad ſalutem, ut dicebant Heretici.

11 Ter-

DUBIUM XII.

An Summus Pontifex dispensare possit, ut Consecratio Eucharistiæ fiat sub una specie?

1 IN hoc Eucharistiæ Sacramento Divinus Salvator, amoris sui divitias omnes effudit. Adeoque hoc Sacramentum insolita, & stupenda complectitur, ut meritò inter amoris miracula summum nuncupare licet. Undè non mirum si Sancti Patres plurimum in elogia transcendunt. Ingatius Martyr illud appellavit antitodū mortis, pharmacum immortalitatis. Hieronymus omnium novitatum novitatem. Damascenus officina miraculorum. Bernardus Sacramentum Sacramentorum, Amorem Amorum, dulcedinem dulcedinum. De hoc ergo Sacramento pauca hic attingemus, quatenus scilicèt Potestas Pontificis in eo extenditur, relictis, quæ de ipso circà suam dignitatē, veritatem, formam, & materiam Doctores discurrunt; ut nostro tantùm muneri satisfaciamus. Unde.

2 Suppono primò. Validè unam speciem posse sine alia consecrari, ut patet ex ipsa praxi Ecclesiæ, quæ speciem panis adorat, ut est consecrata, antequā consecretur species Vini; Undè si daretur casus, quòd Sacerdos, ex malitia, vel impotentia nō consecraret Vinum, adhuc maneret Hostia consecrata; quia semel panis consecratus, non desinit continere Corpus Christi, donèc species corrumpantur.

3 Suppono secundò. Nulli Sacerdoti licitum esse unam speciem sinè alia consecrare, est enim præceptum Ecclesiasticum, quò id strictè prohibet, ut patet in capite referimus de consecratione dist. 2. ubi dicitur; non posse sine ingenti Sacrilegio dividi Mysterium; & patet in Rubricis Missalis Romani, ubi inter alià præcipitur, ut Sacerdos, qui ex imprudentia aquam pro Vino consumpsit, accipiat Vinum, & consecret, atque consumat, non obstante Ecclesiastico præcepto de nōn sumenda Eucharistia, nisi à jejuno.

4 Suppono tertiò. Ex D. Th. *de Sacram. Euch. art. prim. ad* 2., & infrà *q. 80. a. 12. ad* 3. Esse de Jure Divino, quòd Sacramentum Eucharistiæ non conficiatur, nisi consecrando utramque speciem. Tum quia consecratio utriusque materiæ est necessaria ad integritatem Sacramenti, cum Sacramentum Eucharistiæ est institutum per modum Convivii, & ad integritatem Convivii requiritur cibus, & potus; & cum integritas Sacramenti sit de Jure Divino, ideò non conficitur Sacramentum, nisi sub utraquè specie consecretur. Tum etiàm quia est de Jure Divino, ut Sacramentum non conficiatur, nisi simul Deo Incruentum Sacrificium offeratur, quod quidem non offertur, si una tantùm species consecratur; cum non offertur Sacrificium secundum ordinem Melchisedech, in quo Panem, & Vinum offerebatur. Tum etiam quia hoc præceptum de consecrando sub utraque specie prævalet omni præcepto Ecclesiastico, siquidem etiam nō jejunus Sacrificium ab alio inchoatum, & non completum debet preficere; signum ergo est; hoc præceptum esse Ordinis Superioris, & Divini. His suppositis; ad quæsitum.

5 Respondeo negativè. Ratio est in promptu; Etenim præceptum de non consecrando, nisi sub utraque specie

DUBIUM XVI.

An Papa possit dispensare, ut Eucharistia ministretur infantibus ante usum rationis?

1 AD hoc dubium breviter respondeò cum Cajetano, Soto *lib.7.de Euchar.* Caterino *opusc. de Cõmunione parvulorum* negativè. Et ratio potest sic suaderi, ex Apostolo dicente. Probat autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, sed qui ratione carent, non possunt seipsos probare; ergò nec de pane illo edere; maximè, quia ad fructum hujus Sacramenti requiritur voluntaria susceptio; unde si quis casu Hostiam comederet nesciens esse consecratam, nullum perciperet fructum.

DUBIUM XVII.

An Papa possit concedere ut sæpiùs in die sumatur Sacramentum Eucharistiæ?

1 SUppono, quòd sæpiùs in die sumere Eucharistiam esse jure Ecclesiastico, non Divino prohibitum. Unde in *Canone sufficit de consecrat. disp.* 1. dicitur: sufficit Sacerdoti unam Missam, in die una celebrare. Ratio autem talis prohibitionis est, quia Christus semel tantùm mortuus est, & ideò Sacerdos, qui in suo sacrificio efficit commemorationem Passionis Christi, semel tantùm debet celebrare; quæ ratio currit etiam in Laica Communione. Hoc tamen præcepto non obstante, permittitur in die Natalis Domini ter celebrare Sacerdotibus; Laicis tamen numquam [nisi in aliquo casu] bis Communicare in una die, nunc ad quæsitum.

2 Respond. affirmativè. Nam contrarium non est in Jure Divino, sed tantùm est prohibitum Ecclesiastico Jure; ergò Pontifex, qui est supra Jus Ecclesiasticum ex justa causa potest in hoc dispensare. Undè ait Præpositus, Leonem Papam septem, vel novem Missas in una die celebrasse. Et Amicus testatur Paulum III. in Bulla edita anno 1549. concessisse Patribus Societatis Jesu in locis Infidelium bis in die Missam celebrare. Et de Lugo testatur in Regno Valentiæ ex Privilegio Pontificio in die mortuorum, Sacerdotes bis celebrare.

3 Laici autem in duobus casibus possunt bis in die Eucharistiam sumere. Primus, quando periculum esset inreverentiæ inferendæ Sacramento, & non esset alia via servandi sacram Hostiam. Secundus, quando, quis mane comunicavit ob devotionem; & postea incidit post prandium in articulum mortis, tunc potest, secunda vice illud sumere, ad servandum Præceptum Divinum de Eucharistia sumenda tempore mortis.

4 Primus casus potest accidere multis modis, ut verbi gratià, ne veniat Sacramentum in manus Infidelium, vel ne incedatur. Secundus casus admittit comuniter Doctores, licèt Amicus limitet dicendo, quòd si quis mane comunicavit, & vespere incidat in periculum mortis, potest Communicari si habeat conscientiam peccati mortalis, nec adsit copia confessarii, cui possit illud confiteri, adsit tamen Diaconus, qui illi possit ministrare, ut saltem per susceptionem Sacramenti fiat de attrito con-

contritus. Tu autem in omni casu tene sententiam supradictam, quæ communiter docetur à Doctoribus.

5 Habes ex dictis, quòd cum præceptum de sumenda Eucharistia cum jejunio naturali, sit Ecclesiasticum, potest Papa in aliquibus casibus super hoc dispensare. Ecclesia enim, quæ illud condidit, potest illud tollere; & de facto aliquando dispensavit. In Primitiva enim Ecclesia in die Cœnæ Domini, & Sacerdotes celebrabant, & fideles cõmunicabant cœnati; quem modum etiam in privatis Ecclesiis aliquando fuit servatum, ut ait Augustinus *Epistola* 118. *ad Januarium*.

6 Habes etiam, quòd licèt Minister Ordinarius Eucharistiæ sit Sacerdos, ut dicitur in Hymno Corporis Christi. *Cujus officium committi voluit, solis Presbyteris, quibus sic congruit, ut sumant, & dent cæteris.* Hoc tamen non obstante, potest Laicus esse Minister ex dispensatione. Et sic Papa potest præbere potestatem Laico, ut sibi, vel aliis in casu necessitatis hoc Sacramentum ministret. Undè Maria Scotiæ Regina ex dispensatione Pii V. in articulo mortis suis manibus Sacramentum Eucharistiæ sumpsit. Et in Primitiva Ecclesia, quando Sacramentum dabatur in manus Laicorum, & interdum per Laicos mittebatur ad Infirmos; certum est id licuisse. Et his temporibus ex dispensatione Papæ etiam id licebit.

DUBIUM XVIII.

An Papa possit dare facultatem Presbyteris, benedicendi Oleum Extremæ Unctionis?

1 Sacramentum Unctionis Extremæ pro proprio habet, ut spem salutis æternæ roboret, & confirmet, excitet in nobis fiduciam Divinæ Misericordiæ, & disponat hominem ad introitum Gloriæ Æternæ. Unde sicut baptismus dicitur Sacramentum Fidei, Eucharistia Sacramentum Amoris, non immeritò Extrema Unctio nuncupari potest Sacramentum spei. Relictis; ergò [brevitatis causa] quæ de sua existentia, essentia, materia, & forma disputant Doctores, tamquam nobis præsuppositis, pauca hic tangimus, quæ circa hoc Sacramentum potest Summus Pontifex. Unde

2 Suppono primò [contra Albigenses, Valdenses, & novissime contra Lutherum, & Calvinum] Extremam Unctionem, quę solet in Ecclesia Infirmis adhiberi, esse verum Sacramentum. Nam est signum sensibile permanenter institutum, cum promissione gratię per illud conferendę: Ut colligitur ex Verbis D. Jacobi in sua Canonica dicentis. *Infirmatus, quis in vobis* [Ecce permanentia] *inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum Oleo in nomine Domini* (*Ecce signum externum sensibile*), *& oratio fidei salvabit Infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei* (Ecce promissionem gratiæ conferendæ per Sacramentum Sacræ Unctionis). *Peccata* enim non remittuntur nisi per gratiæ Infusionem.

3 Sup-

11 Tertia causa fuit, ob reverentiam Sacramenti, nam ob multitudinem Populi, vix evitari poterat sanguinis effusio, præsertim cum multi senes tremuli, & juvenes incompositi, ad hanc mensam accedant.

12 Deniquè cum Ecclesia advertit, multos esse à Vino abstemios, & ipsius odoris impatientes; nec non Vinum in multis locis deesse, ut multi hominum millia possint Communicari; nec non durum esse Sacerdoti sumere id, quòd ab omnibus degustatum erat, & restabat; ideò prudentissimè fecit hanc prohibitionem. Alia inconvenientia refert Concilium Basiliense.

13 Et si quæras An in aliquo casu liceat laicis Calicem sumere?

Respond. affirmativè, & hoc in casu, quò periculum sit, ne species Vini consecratæ ab Infidelibus effundantur, & conculcentur; Vel si mortuo Sacerdote ante consumptum Calicem, nullus alius sit, qui sumat, & immineat periculum corruptionis specierum.

17 Potest etiam aliquis ex Privilegio communicare sub utraquè specie; quia potest Ecclesia dispensare super hoc, suo præcepto; Ut de facto Clemens VI. dispensavit cum Rege Christianissimo anno 1341. Et Paulus IV. cum Boemis. Unde Papa solemniter celebrante Diaconum, & Subdiaconum sub utraque specie communicat.

18 Respond. tertiò. Sicut Ecclesia prohibuit laicis usum Calicis, & præcepit usum panis; sic poterat præcipere usum Calicis, & vetare usum panis: Quia non minus continet Christum una species, quàm alia; sub specie enim Sanguinis adest Corpus, & sub specie panis adest sanguis, ut definitur in Concilio Tridentino *de Fide sess.* 13. *Can.* 3. Unde ut notant Præpositus, & Diana: Christus instituit hoc Sacramentum, sed nihil præcepit de modo sumendi, & totum hoc negotium commisit dispositioni Ecclesiæ, ut docet Augustinus *Epistola* 118.

19 Non deseram hic adnotare olim, quidem in Grecia morem fuisse his infirmis, qui præ ægritudine speciem panis non poterant deglutire, solam speciem Vini argentea cochlea in os infundere. Et apud Russios, seu Moscovitas sub utraque specie datur omni Populo hoc Sacramentum; datur enim Corpus Christi instinctum sanguine, & perfusum in cochleari, ut etiam mos erat in Hyspania tempore Concilii Toletani primi. Et Romæ dum solemniter Pontifex celebrat, sumpto Corpore Christi, postea sedet, & Diaconus Cardinalis, ei Calicem, summa reverentia bibendum refert; & postea Cardinalis Diaconus, & Subdiaconus bibet. Numquam tamen in Ecclesia mos fuit introductus circa usus Calicis tantùm.

20 Quæres. An possit Papa facultatem præbere pluribus Sacerdotibus, ut simul conficiant Eucharistiam?

Respond. affirmativè. Hoc patet ex consuetudine recepta in Ecclesia latina, qua Sacerdotes noviter Ordinati simul cum Episcopo consecrant; & sic validè plures Sacerdotes eamdem materiam consecrare possunt.

Licitè hoc autem fit; quia recens Ordinati debent habere intentionem consecrandi [ad tollendos scrupulos] non absolutam, sed conditionatam, nimirum si verba simul cum Episcopo absoluant; aliàs non. Inde fit, ut Episcopus semper consec. et, qui est principalis

3 Suppono 2. Materiam remotam Sacramenti Extremæ unctionis esse oleum ab Episcopo benedictum. Oleũ inquam, sic enim definitur in Florent. *in decret. de union. Armenorum*, & in Trident. *sess. 14. cap. 1. de Extrem. unctione.* & constat ex verbis Iacobi: *Ungentes eum oleo*: & debet esse oleũ, non quodcumque, sed quod exprimitur ex baccis olivarum. Aptissimè autem oleũ à Christo fuit assumptum pro hujus Sacramenti materia, ad significandos varios hujus Sacramenti effectus. Oleum enim mitigat dolores, lenit ægritudinẽ, affert hilaritatem, conciliat robur membris, est pabulum luminis, & interdum in scripturis designat pinguedinem spiritus, & gratiæ. Unde ait Theophilatus *cap. 6. in Marc. Sicut oleum ad labores utile, & lucis fomentum, & hilaritatis est effectivum; ita & Dei misericordiã, & gratiam Sancti Spiritus, per quam à labore liberamur, & lucem, & gaudium, hilaritatemque spiritualem, quam accipimus, significat*; quæ omnia adaptari possunt ad effectus hujus Sacramenti, ut infra dicemus.

4 Debet quoque hoc oleum esse ab Episcopo benedictum; hocque habetur ex Apostolica traditione, ut Beda in *cap. 6. Marci* testatur dicens: *Unde patet ab ipsis Apostolis hujus Sanctæ Ecclesiæ morem esse traditum, ut energumeni, vel alii quilibet ægroti ungãtur oleo Pontificali benedictione consecrato*. Constat quoque ex Epistola Innocent. I. ad Decensium Eugubinum, ex *Conc. Vvormariensi cap. 72.* ex Cõc. *Aquisgranensi* sub Ludovico Pio Imperatore *tit. 2. cap. 8.* & colligitur ex Niceno 1. *can. 69.*

5 Oleum igitur olivarum est materia essentialiter necessaria in hoc Sacramẽto, ut Conc. Florent. & Trident. illud assignant ut materiam, & unquam Ecclesia Græca, vel Latina sine oleo hoc Sacramentum confecit. Et si oleum olivarum sit mixtum cum balsamo, etiã est valida materia, dummodò per talem mixtionem, natura olei, vel ipsius communis usus non corrumpatur; quia sicuti aquæ mixtio, vini naturam non corrumpentis, non tollit materiam Calicis, sic nec mixtio balsami, non corrumpentis naturam olei, tollit materiam extremæ unctionis. Unde in casu, quò non possit haberi oleum simplex, posset Sacerdos ad conficiendum hoc Sacramentum uti Chrismate.

6 Benedictio autem requiritur etiam essentialiter, sive benedicatur ab Episcopo, sive ab alio, idest à Sacerdote, ex commissione Episcopi, & hoc ut per benedictionem, simplex oleum elevetur ad aliquam plenitudinem gratiæ, ut tollat reliquias peccatorum: Unde Græci ex consuetudine antiquissima ministrant hoc Sacramentum cum oleo benedicto à simplici Sacerdote, ex commissione Episcopi; quam consuetudinem approbavit Clemens VIII. in sua Bulla in ordine 34. incipien. *Sanctissimus*, edita anno 1595. die 31. Augusti, Pontific. sui anno quarto, ibi *sub §. 4. Non sunt cogendi Presbyteri Græci, Olea sancta [præter Chrisma] ab Episcopis Latinis diœcesanis accipere, cum hujusmodi olea ab eis in ipsa oleorum, & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur, seu benedicantur. Chrisma autem, quod non nisi ab Episcopo, etiam juxta eorum ritum, benedici potest, cogantur accipere. Probibeantur verò ab Episco-*

ſcopis Græcis externis ſchiſmatis, ſeu S.R.E.communionem non habentibus, illud accipere, vel eo uti.

7 Ex quibus verbis infertur differentia, quæ adeſt inter Sacramentum Extremæ unctionis. & Confirmationis, quòd iſtud quia tribuit majorem plenitudinem gratiæ, non confertur validè, niſi inChriſmate immediatè ab Epiſcopo conſecrato ; illud verò, quia non tantam plenitudinem gratiæ ſignificat, eſsentialiter non exigit, quòd eius materia ſit immediatè benedicta ab Epiſcopo, ſed ſufficit, ut ſit mediatè benedicta, ſcilicet per alium Sacerdotem ex ipſius commiſsione. Vnde Arcudius *lib.5. de Sacram. cap.2.* ait: *Chriſma, [apud* Græcos*)ſolus Epiſcopus conficit, & diù aſſervatur; oleum autem infirmorum, tunc temporis benedicitur, quando æger ungendus eſt: ut sic etiã benedicitur aqua, & oleum catbecumenorum, quando quis apud Græcos baptizatur. Cur autem nõ aſſeruatur? ratio eſt, quia cum ſit commiſſum Preſbyteris, poſſunt illi pro neceſſitate, quovis tempore illud conſecrare, & ſimul adminiſtrare, è contra Chriſma diu tius aſſeruant, eo quòd careant facultate illud conficiendi. Hoc autem totum judicat, & approbat inſtructio illa Clem.VIII.ad Epiſcopos Latinos directa, ubi sic dicitur. Non ſunt cogendi, &c.* Hæc ille.

8 Suppono III. Materiam proximã Sacramenti Extremæ unctionis eſſe unctionem ex oleo ſupradicto, patet hoc ex verbis Iacobi diviſo *Vngentes cũ oleo*, & ex Trid. *ſeſſ.14.c.1.de extr. unct.*ibi: *Vnctio S.S.gratiã, quã inviſibiliter anima ęgrotantis inungitur, repreſentat*: patet etiam ratione congruenti, quia iſtud Sacramentum conſiſtit in uſu, ſicut Baptiſmus,& Confirmatio,non in materia permanenti,ſicut Euchariſtia, at nullus alius uſus eſt in Extrema unctione, niſi unctio; adeoq; materia proxima eſt unctio, Verùm tamen eſt, quòd non eſt de neceſsitate hujus Sacramenti, quòd unctio fiat in figuram Crucis [ſicuti in Confirmatione figuraCrucis eſt de neceſsitate præcepti & Sacramenti] quia in hoc Sacramento non ungimur uti milites Chriſti,ſicuti in Cõnfirmatione ad portandam ejus Crucem, & confitendam coram Tyrannis; ſed ſolùm tanquam infirmi ad ſalutem recuperandam.

9 Suppono 4.Formam hujus Sacramenti conſiſtere in illis verbis: *Per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibiDeus: quidquid per viſum, odoratũ, &c. deliquiſti. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Quæ quidem verba non omnia ſunt de eſſentia formæ, ſed ſolùm illa: *Per iſtam unctionem, indulgeat Deus quidquid deliquiſti, quia* ly *ſanctam* non eſſentialiter requiritur, ſicut neque ly *& ſuam piiſſimam miſericordiam*; hæc enim verba includuntur in verbo *indulgeat*; indulgere enim non eſt concedere, ex debito, ſed ex gratia, & miſericordia. Reginaldus *tom.2.lib.28.c.9. num.56.* Suarez *tom.4.diſp.40.ſect.3. n.13.* Caramuel *in Th.fundam.n.2010.* & alii. Neque requiritur eſſentialiter ly *Tibi*, ſicuti non requiritur in forma abſolutionis ly *Te*. Et denique non ſunt eſſentialia verba: *In nomine Patris, &c.* quia neque in Conciliis, neque in Ceremoniali reperiuntur; ſed ſunt tantùm ex devotione appoſita. Caſtropal. *trac.*

4.de

4.de extrem.unct.disp.unic.p.4. nn.5. Bon.*disp.7.de Sac.extr.unct.p.3.nu.2.* & alii. Verum tamen est, quòd omittere verba consueta est peccatum mortale; circa enim materias, & formas Sacramentorum, non licet extra necessitatem sequi opinionem probabilem, omissa probabiliori, & magis tuta. Ita Caramuel *loc.citat.*Diana.*par.11.tract.1.ref.*18.& alii.

10 Forma autem hujus Sacramenti necessariò deprecativa esse debet, non indicativa, ut in aliis Sacramentis; taliter quòd si non sit deprecativa, Sacramentum est invalidum, ut habet D.Th. *in addit.3.p.q.29.a.8.* & communiter docent Thomistæ contra Durandum, Paludanum, Riccardum apud Gonet. *de Sac.Extr.unctios.disp.1.a.2.§.3.nu.36.& 37.*Iacobi enim 5.præcipitur, ut in hujus Sacramenti collationePresbyteri orent super infirmum, & oratio fidei eum salvabit. Ex quibus verbis efficacia hujus Sacramenti orationi tribuitur; adeoque, quia cum efficacia Sacramenti sit ex forma, videtur, quòd forma hujus Sacramenti sit oratio deprecativa. Assignat D.Th. *loc.cit.* triplicem congruentiam in hoc. Prima est, quia hoc Sacramentum confertur moribundis,qui cum sint propriis viribus destituti,indigent orationibus sublevari. Secunda, quia hoc Sacramentū datur exeuntibus, qui jam desunt ex foro Ecclesiæ, & in solius Dei manu requiescunt,unde ei per orationem cōmittuntur. Tertia, quia per hoc Sacramentum præcamur infirmo aliquem effectum quem non semper expedit illi conferri, ut sanitas corporis, unde debuit deprecativè per hoc Sacramentum à Deo peti.

11 Neque dicas cùm contrariis, quòd Ecclesia Mediolanensis temporibus D. Ambrosii utebatur ista forma indicativa: *Vngo te oleo sanctificante, in nomine Patris,& Filii,& Spiritus Sancti,ut more militis uncti præparatus ad certamen, aereas possis superare potestates*. Item in libro sacramentali Veneto confirmato per Leonem X. forma est indicativa,idest,*Vngo te oleo sanctificante, &c.* Item Rituale antiquum apud Menardum in observationibus ad Gregorii sacramentarium adjectis habet hanc formam: *Vngo oculos tuos de oleo sanctificato, ut quidquid illicito visu deliquisti, hujus olei unctione, expietur, per Dominum nostrum* Iesum *Christum*. *Vngo aures tuas hujus sacrati olei liquore,ut quidquid delectatione noxia auditus admissum est,medicina spiritualis evacuet. Vngo has nares de oleo sacrato, ut quidquid noxæ contractum est odoratu superfluo, ista mundet medicatio. Vngo labia ista consecrati olei medicamento,ut quidquid otiosa, vel criminosa peccasti locutione,Divina clementia miserante, expietur hac unctione, &c.* ergo ad validitatem hujus Sacramenti sufficit forma indicativa.

Non inquam hoc dicas, quia verba illa indicativi modi, scilicet, *Vngo te*, quæ secundùm morem aliquarum Ecclesiarum præmittuntur orationi, non sunt forma hujus Sacramenti, sed dispositio ad formam, in quantum intentio ministri determinatur ad actum illum, per illa verba;sic D.Thom.*loc.cit. ad 3.*vel dicas, quòd verbum *valeas*, seu *possis*, est deprecativum, quod conjunctum cum sequentibus *In nomine Patris,&c.* reddit formam deprecatoriam.

Neque iterum dicas; Ex verbis Christi *Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* Ecclesia colligit illam formam Baptismi. *Ego te Baptizo*, & ex illis. *Quorum remiseritis peccata, &c.* colligit formam Sacramenti pœnitentiæ. *Ego te absolvo*, quæ sunt indicativæ, ergò ex verbis D. Jacobi *ungentes eos* potest colligi forma indicativa *ego te ungo*.

Non inquam hoc dicas, quia negatur paritas. Disparitas est, quia D. Jacobus immediatè ante illa verba, Ungentes eum oleo, præmisit, orent super eum; quòd tamen non habetur in locis citatis de Baptismo, & pœnitentia.

Neque denuò dicas, quòd si forma hujus Sacramenti essentialiter esset deprecativa, non erit valida, nisi includat id, quod est de essentia orationis, scilicet internam attentionem ad Deum; ac proindè cum Sacerdos erit mente distractus non conferret validè hoc Sacramentum.

Non inquam hoc dicas, efficacia enim Sacramenti, non pendet ab oratione Sacerdotis, ut est opus operantis, sed ut est opus Sacramentalis, & ut habet valorem, & efficaciam ex meritis Christi, in cujus persona hæc oratio profertur à Sacerdote; undè licet sit distractus, & peccator semper exauditur, & suum habet effectum, modo habeat intentionem administrandi Sacramentum, & faciendi, quod facit Ecclesia.

12 Habes ex dictis, quòd est differentia inter Sacramentum Extremæ unctionis, & alia Sacramenta. Ista conferunt effectus purè spirituales, scilicet gratiam sanctificantem, vel ejus augumentum, habent formam indicativam, & à Ministro, ut exercente potestatem conferuntur. Illud verò cum per ipsum interdum conferatur infimo aliquis effectus, quem non semper expedit illi conferri, scilicet sanitas corporalis, debet ejus forma per orationem modi deprecativi offerri, ut si expediat Deus, hunc effectum producat. Unde in Sacramentis non est arguendum à simili.

13 Suppono V., quòd Sacramentum Extremæ Unctionis sic potest definiri. *Est signum rei Sacræ, quò aliquæ partes corporis infirmi, unguntur oleo benedicto, sub præscripta forma verborum, juxta Christi institutionem, ad salutem animæ, & corporis*. Hæc definitio colligitur ex supradictis, & explicatur. Dicitur signum rei sacræ, & ponitur loco generis, quia per hanc particulam convenit cum aliis Sacramentis. Dicitur [*quò aliquæ partes corporis unguntur*], & ponitur hæc particula loco differentiæ ad differentiam aliorum Sacramentorum, & explicatur subjectum hujus Sacramẽti. Dicitur [*oleo benedicto*], & per hanc explicatur materia. Dicitur (*sub præscripta forma verborum*), & explicatur forma. Dicitur [*juxta Christi institutionem*], quia de fide est hoc Sacramentum esse à Christo institutum. Joan.20., quando instituit Sacramentũ pœnitentiæ, quia hoc Sacramentum, est consummatiuum Sacramenti pœnitentiæ, ut loquitur Trid., & docet aym. *tom.1.tract.8.cap.1. n.2.* Dicitur denique, (*ad salutem animæ, & corporis*), quia proprius, & primarius effectus hujus Sacramenti est causare gratiam in anima, quà tolluntur peccatorũ reliquiæ ut docet Trid. *sess.14.de Sac. Ext. Unction. cap.* 3., & corpus aliquando sublevatur etiam à corporali egritudine, ut de fide esse docet Filluc, *tom.1.tract. 3.cap.6. n.130.* Unde licet hoc Sacra-

men-

mentum in periculo, vel articulo mortis sumendum sit, tamen non est expectandum ut æger sit salute desperatus, quia tunc non posset salutem corporis operare, nisi miraculosè, & hoc esse tentare Deum, ut bone observat Dian. *p.3.trac.4.ref.173.* ex pluribus DD.

14 Suppono VI. Propriū, & primarium effectum Sacramenti extremæ unctionis esse augmentum gratiæ habentis jus speciale ad auxilia, quibus infirmus confortetur, & roboretur contra languorem, & debilitatem, ad bonum operandum, partim ex peccatis præcedentibus, partim ex infirmitate relictum, & juvetur ad eliciendum actus supernaturales, & ad vincendum tentationes Dæmonis, in illo ultimo agone occurrentes. Hoc totum D.Th. docet *loc. cit. qu. 30.a.1.* cum Thomistis, quibus adhæret Valentia *hic disp.8. q.1. p.3.* Sic enim habet D.Th. loc.cit. *Hoc Sacramentum institutum esse contra illos defectus, quibus homo spiritualiter infirmatur, ut non habeat perfectum vigorem, ad actus vitæ, gratiæ: vel gloriæ; & hic defectus nihil aliud est, quam quædam debilitas, & ineptitudo, quæ in nobis relinquitur ex peccato actuali, vel originali; & contra hanc debilitatem homo roboratur per hoc Sacramentum.* Hæc ille. Similia habet verba Con. Trid. *sess.14.c.2. Res, & effectus hujus Sacramenti, gratia est Sp. Sancti cujus unctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo Divinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus, & morbi incōmoda, ac labores levius fert, & tentationibus* Dæmonis, *calcaneo insidiantis facilius resistit, & sanitatem corporis interdum, ubi saluti animæ expedierit, consequitur.*

15 Effectus minùs principalis, & secundarius hujus Sacramenti est quædam alleviatio corporalis ægritudinis, & interdum recuperatio perfecta sanitatis. Unde D. Jacobus *Alleviabit eum Dominus, subintellige ab infirmitate corporali, & Flor. in decreto Eugenii. Effectus hujus Sacramenti est mentis sanatio, & in quantum expedit; ipsius etiam corporis.* Idem ait Trid. loc. cit. *sanitatem corporis interdum ubi saluti animæ expedierit, consequitur. Hoc totum quoque egregiè* D. Th. docet *hic q.30.a.1.* Sic discurrens. *Sicut ablutio baptismi habet effectum corporalis ablutionis, quia etiam corporaliter mundationem facit: Ita etiam extrema Unctio habet effectum corporalis medicationis, scilicet corporalem sanationē. Sed hæc est differentia, quod corporalis ablutio, ex ipsa naturali propietate elementi, facit corporalem mundationem, sed Extrema Unctio non facit corporalem sanationem, ex proprietate naturali materiæ, sed ex virtute Divina, quæ rationabiliter operatur. Et quia ratio operans numquam inducit secundarium effectum, nisi secundum, quod expedit ad principalem; ideo ex hoc Sacramento, non semper sequitur corporalis sanatio, sed quando expedit ad spiritualem sanationem, & tunc semper eam inducit, dummodo non sit impedimentum ex parte recipientis.*

16 Suppono VII., quod soli baptizati, adulti, & infirmi sunt capaces Sacramenti Extremæ Unctionis. Dixi (soli baptizati], quia Baptismus est janua ad reliqua Sacramenta, ex quo sequitur, quod si hoc Sacramentum defertur infideli

deli etiam si sit cathecumeno, esset irritum, & invalidum. Dixi *Adulti*; quia pueri ante usum rationis, non sunt capaces hujus Sacramenti; quia cum hi peccare non possunt, non unificaretur forma in qua dicitur, *quid quid deliquisti*. Ultra quam quod, pueri sunt incapaces effectus primarii hujus Sacramenti, scilicet specialium auxiliorum ad superandam debilitatem ad bene operandum contractam ex peccatis, & ad resistendum insultibus Dæmonum; Et cessat effectus secundarius, scilicet sanitas corporalis, cessante effectu primario. Hoc docetur communiter à Doctoribus, solo majore excepto.

Neque dicas cum majore, quòd D. Th. *hic q.30.a.1.* docet, quòd hoc Sacramentum confertur ad purgandum reliquias peccati, tam originalis, quàm actualis; ergò potest conferri pueris ante usum rationis saltem ad purgandum reliquias originalis peccati.

Non inquam hoc dicas: quia sensus propositionis D. Th. non est, quòd Extrema unctio conferri potest ad purgandum reliquias originalis peccati præcisè sumptas, sed ut confirmatas per peccata actualia, & reliquias eorum. Unde idem D. Th. *loc. cit. q.32. a.4. ad 2.* docet, *quòd hoc Sacramentum non datur contra reliquias originalis peccati, nisi secundum quod sunt per actualia peccata quodammodò confortatæ, unde principaliter datur contra peccata actualia, (ut patet ex ipsa forma)*, *quæ non sunt in pueris*. D. Th. Igitur stat pro nobis.

17 Quòd dixi mus de pueris, etiam de amentibus asserimus, modo fuerint perpetuò amentes, quia si non fuerint perpetuò amentes, sed aliquando ratione usi fuerint, capaces sunt hujus Sacramenti susceptione, & in his sufficit intentio, quam aliquando habuerunt dum ratione utebantur, vel debuerant habere, etiam si actualiter non petant hoc Sacramentum in periculo, vel articulo mortis, ut communiter docent Doctores. Addunt tamen Tamb., & Barb. apud Dian. *res.50.*, & D. Ant. *3.p.tit.14. c.15.§.6.* Sylvest. *verbo Unctio Extrema q.5.*, quòd si hujusmodi amentes resistant, sunt ligandi, vel fortiter tenendi, ut illud recipiant, nisi aliud Sacramentum in eo periculo non susceperint, vel concurrat periculum irreverentiæ in Sacramento.

18 Et si autem constet, adultum numquam peccasse actualiter, ei non posset validè administrari hoc Sacramentum. Tum quia omnes Theologi docent, quòd quia B. Virgo Maria numquam peccavit, fuit incapax hujus Sacramenti susceptione, ergò à pari si constet adultum numquam peccasse, non esset capax susceptione hujus Sacramenti. Tum etiam, quia in casu posito non verificaretur forma hujus Sacramenti. *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*. Tum denique, quia hoc Sacramentum est institutum per modum medicinæ spiritualis, supponentis morbum, & vulnus peccati. Ergò sicuti hæc medicina, & unctio, non potest tribui nisi infirmis corpore, sic nec infirmis mente propter peccata, & reliquias eorum. Hanc opinionem tuentur Aversa *sect.8.* Sabat *dub.2.§.11.* Gonet *disp.3. a.1.n.5.*, *& seq.*, & alii quamplurimi contra aliquos.

19 Neque dicas cum contrariis, quòd verba D. Jacobi sunt conditionalia, ita ut, *quid quid deliquisti*, faciant tunc sen-

ensum, ac si quid peccavisti, atque adeò verba formæ verificantur conditionaliter in eo, qui actualiter non peccavit. Nec inquam hoc dicas quia, & si verba D. Jacobi, *si in peccatis est dimittetur ei*; sint conditionalia, tamen verba formæ non sint conditionalia; quia intelliguntur de peccatis præteritis, remanentibus quò ad reliquias.

Neque instes, quòd qui non habet peccatū originale, est capax recipiendi Baptismum, ergò à pari, qui numquam peccavit est capax recipiendi Sacramentum Extremæ Unctionis. Antecedens patet in illis, qui ante institutionē Baptismi fuerunt justificati, & tamen post ejus promulgationem sunt Baptizati, ut patet in Joanne Baptista.

Non inquam hoc dicas, quia adest disparitas in Baptismo, & Extrema Unctione susceptio enim Baptismi non solùm est solum remedium peccati originalis, sed etiam simpliciter necessaria, ut quis sit capax recipiendi alia Sacramenta: Cæterum Sacramentum Extremæ unctionis non est janua ad alia Sacramenta, sed tantum medicina spiritualis contra peccatorum reliquias; & sic qui nullum fecit peccatum est incapax hujus Sacramenti susceptione.

20 Dixi (Infirmi), quia soli infirmi sunt subjectum hujus Sacramenti: unde ait D. Jacobus: *Infirmatur quis in vobis, &c.*, & Conc. Flor. atq. Trid. sic definiunt: Unde ait D. Th. *hic q. 3. a. 1. Hoc Sacramentum est quædam spiritualis curatio, quæ per quemdam corporalis curationis modum significatur; & ideo illis quibus corporalis curatio non competit, scilicet sanis, non debet hoc Sacramentum conferri. Nec omnibus infirmis, sed solum iis qui versantur in periculo vitæ.* Unde S. Doctor *l. cit. art. 2.* ait. *Hoc Sacramentum est ultimum remedium, quod Ecclesia potest conferre quasi immediatè disponens ad gloriam, & ideò illis solum infirmantibus debet exhiberi, qui sunt in statu exeuntium.* Unde si non sunt infirmi corpore, & si sint in periculo mortis non debet dari, sicuti non datur damnatis ad mortem, nec suspendendis, neque navigaturis, neque pugnaturis in bello, quia hi non sunt infirmi corpore; feminis autem in partu potest dari post dolores, non ante, solum ex eo quòd debent parturire, nisi prius constituantur in actuali periculo mortis ut observat Renzi *l. 1. de Sac. tract. 6. cap. 2. quæst. 7. in fin.*

21 Non debet tamen hoc Sacramentum differri usque ad ultimū vitæ, quia potiùs præstat cum datur sensibus integris. Unde ait Catechismus Romanus, quòd Parochi peccant graviter, qui differunt donec infirmus privetur ratione, & sensu. In dubio verò de vita infirmi, debent dari sub conditione, potita enim conditione nulla fit injuria Sacramento, Pasq. *q. 393. n. 1.* Bon. *p. 5. n. 9.* Laym. *cap. 8. n. 2.*, & alii communiter.

22 Est autem iterandum in diversis infirmitatibus, vel si in eadem post valetudinem omninò recuperatam; & rursùs in novum periculum mortis incidat, in tali enim casu censetur altera infirmitas periculosa. D. Th. *in 4. dist. 23. q. 2. a. 4. q. 2.* D. Ant. *3. p. tit. 14. c. 15. §. 7.*, & alii communiter ex Trident. *sess. 14. cap. 3. de Ext. Unct.* ubi asserit. *Quòd si infirmi post susceptam hanc Unctionem, convaluerint, iterum hoc Sacramenti subsidio juvari poterunt, cum in aliud vitæ discrimen inciderint.*

23 Subjectum autem hujus Sacramēti seu illud recipiens debet esse in statu gratiæ, ut docet D. Th. *loc. cit. quæst. 30. art. 1.*

art.1. *in corpore*. Quia cum hoc Sacramentum sit vivorum, necessariò debet supponere subjectum vivum vita gratiæ, adeoque, qui suscipit hoc Sacramentum extra statum gratiæ peccat mortaliter, ex communi Doctorum sententia, si autem infirmus fuerit in mortali, in susceptione hujus Sacramenti debet præmittere confessionem, si potest, vel elicere actum contritionis; qui etiam ponit hominem in statu gratiæ, & postea est ungendus his tamquam necessariò suppositis veniamus ad nostra.

24 Respondetur igitur ad propositum dubium. Posse Pontificem dare facultatem Presbyteris benedicendi oleum Extremæ Unctionis, & tunc illud oleũ sic benedictum est materia sufficiens Sacramenti Extremæ Unctionis, tuentur hanc opinionem. Henriquez *lib.3.c.8.n.2.* Valentia *disp.8.q.1.p.2.* Cajetanus *3.p.q.72.a.3.* Mastrius *Th.mor.disp.22.a.2.n.24.* Gabriel à S. V. *disp.1.q.2.* *Joannes de la Crux dub.2. concl.1.* Pasqual *in op.posth.q.312. num.5.* Renzi *cap.1. quæst.3.* Lessius *in 3.p. de Extr. Unct. c.1.d.5.* & novissimè præposit *in 3.p.q. unic.de Sac.Ext.Unct.d.3.n.15.*, quam opinionem etiam probabilem putat Hugnez *3.p. tom.2.q.29. a.6. dis.unic. concl.2.*, & Diana *tract.1.de post.Pont. ref.58.n.6.* Cõtra Bellarminum, Suarez, Coninch, Sayman, Filluc., Amic., & alios apud Dian. *loc.cit.n.4.*

Probatur; valet arguere ab eo, quod de facto contingit ad possibile, sed de facto Summus Pontifex dispensat aliquibus Sacerdotibus, ut Oleum Extremæ Unctionis benedicant; ergo habet potestatem Præsbiteris benedicendi Oleum Exttemæ Unctionis. Major patet. Minor Probatur, Nam Presbyteri in Ecclesia Orientali solent benedicere prædictũ Oleum, & id ex antiqua consuetudine, etiam ante Schisma, quæ hodie jam est approbata à Clemente VIII. in sua bulla super ritibus Græcorum anno 1595 supra diximus latissimè.

Confirmatur. Benedictio hujusmodi est de præcepto Ecclesiæ, at Papa est supra Ecclesiæ præcepta; ergo id quòd prius.

25. Neque dicas, quòd Ecclesia Græca in hoc erravit.

Non inquam hoc dicas, nam in hoc non notatur ab Ecclesia Latina; quin potius hæc approbavit hic jusus, ut patet in bulla citata Clementis VIII. ubi non cogit Græcos uti Oleo benedicto ab Episcopo, in die Cœnæ; sicut faciunt Latini; sed tantùm uti Oleo benedicto à suis Sacerdotibus.

Neque iterum dicas, quod Innocentius I. ait, non posse Præsbyteros benedicere Oleum infirmorum.

Non inquam hoc dicas; quia Innocentius loquitur de potestate ordinaria; ordinariè enim hoc Oleum benedicitur ab Episcopo; non tamen de potestate extraordinaria; potest enim Summus Pontifex dispensare, si vult, ut hoc Oleũ à simplicibus Sacerdotibus benedicatur, cum nulla in hoc videtur implicantia; sic quoque dic de Conciliis ip definientibus.

DUBIUM XIX.

An Pontifex possit supplere jurisdictionem, ut simplex Sacerdos possit ministrare Sacramentum Extremæ Unctionis

1. Suppono I. de fide esse certum hoc Sacramentum Extremæ Unctio-

.......s non posse ab alio, quàm à Sacerdote validè administrari. Hoc decernitur in Conc. Trid. *sess.* 14. *de Ext. Unctione cap.* 3. *can* 4. *Si quis dixerit Præsbyteris Ecclesiæ, quos Beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendũ hortatur, non esse Sacerdotes ab Episcopo Ordinatos. sed ætate seniores in quavis communitate: ob idque propriũ Extremæ Unctionis Ministrum, non esse solum Sacerdotem, anathema sit.* Hocque etiam constat ex praxi Ecclesiæ, quæ numquam commisit administrationem talis Sacramenti non Sacerdoti.

2 Igitur neque laici, neque etiam Diaconi, vel Subdiaconi hoc Sacramentnm in nullo casu possunt ministrare. Non Laici, ut docet D. Thom. *in supp.* 3. *p. qu.* 31. *a.* 1. *Quia* (sunt verba S. Doctoris) *secundum Dionysium in Ecclesiastica Hierarchia sunt quidam exercentes actiones hierarchicas, & quidam recipientes tantum, qui sunt laici, & ideo nullius Sacramenti dispensatio laicis ex officio competit, sed quod baptizare possunt in casu necessitatis ex divina dispensatione factum est, ut nulli regenerationis spiritualis facultas desit.* hæc ille. Neque Diaconi, vel Subdiaconi, quia hoc Sacramentum ministrando conficitur, ergo ejus Ministratio illis tantum competit, qui possunt illud conficere; sed neque Diaconi, neque Subdiaconi possunt illud conficere; ergo neque ministrare, unde hoc Sacrementum ministratum à Diacono, vel Subdiacono est invalidum, ut ait Bonac. *disput.* 7. *de extrem. unct. q. unica p.* 4. *nu.* 2. & communiter alii.

Neque dicas, quod Diaconi possunt baptizare, ergo etiam possunt hoc Sacramentum ministrare; dignus enim est Sacramentum Baptismi, quàm extremę unctionis.

Non inquam hoc dicas, Nam Sacramentum Extremæ Unctionis non est necessitatis sicut baptismus: unde non ita committitur ejus dispensatio omnibus in articulo necessitatis, sed solum illis quibus competit ex officio, Diaconis autem neque baptizare competit ex officio. Ita D. Th. *hic quæst.* 31. *a.* 2. *ad* 2.

3. Suppono II. quod & si validè hoc Sacramentũ à quolibet Sacerdote ministrari possit, non tamen licitè, ut autem validè, & licitè ministret, requiritur licentia proprii Parochi, vel extrema necessitas. Sacerdos enim simplex cum licentia Parochi expressa, vel tacita hoc Sacramentum licitè, & validè ministrat; adeoque non peccat mortaliter; quia nõ rapit alienum invito Domino; & in necessitate licitè ministrat, etiam si sit excommunicatus, vel interdictus extra verò necessitatem solus Parochus, vel Prę latus debet ministrare, modo nõ sit excommunicatus, vel interdictus, quia in hoc casu Parocus, vel Prælatus jurisdictionem amittunt.

4. Non solum autem Sacerdos sęcularis, verum & Regularis in necessitate potest validè, & licitè hoc Sacramentum ministrare sæcularibus Clericis, & laicis; tunc enim censetur Papam dare licentiam; & si Parochus illam dare recuset inrationabiliter, vel id egrè ferat; quia intentio Ecclesiæ non est propter perversam mentẽ Parochi velle privare fideles tali præsidio, & remedio in tãgravi periculo, & quod ægrotus moriatur absq; tali sacramento. Et de facto B. Pius V. cõcessit Theatinis, ut possint in repẽtina necessitate ministrare hoc Sacramẽtum omnibus fidelibus, quò Privilegio fruuntur cæteri Religiosi, habentes cõ

mutationem Privilegiorum. Vide Bullarium *tom.2.fol.162.constitutione* 31. *incip.Ad immarcescibilem Edit. anno* 1567.*die* 13. *Februarii*. Ubi etiam Theatinis concedit, quos possint absq; obtenta,vel petita licentia Parochorum ministrare Sacramentum Extremæ Unctionis, mercenariis, famulis, operariis, servis, ac hospitibus etiam sæcularibus, qui intra ipsorum Regularium habitatione, in mortis articulo,vel quoties de illo dubium fueriti,reperiri contigerit, ex quo Privilegio,ita tenent Passer *to.*2. *q.*187.*a.*1.*n.*994.Pas.*q.*404.& 405.Neri *rub.*7.*n.*15.Gabr. àS.V.*du.*1.*q.*2.& alii.

5. Regulares autem, qui extra necessitatem hoc sacramentum ministrant sine licentia, ultra peccatum, incurrunt excommunicationem Papę reservatam, ut patet ex *Clement.*1.*de privil.*excusatur autem si ministrant ex ignorantia crassa, hæc enim à censura excusat,& in *Clem. cit.* requiritur præsumptio, & qui operantur ex ignorantia non dicitur præsumere : etiam excusantur,ut supra,qui ministrent suis familiaribus, vel mercenariis, vel famulis, vel servis,quia hoc habēt ex privilegio.Unde in Clem. in fine dicitur. *Quibus Apostolico privilegio concessum est,illud cōferre familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degētibus*.Hoc autem Privilegio gaudent [ex Pellizz.*de Reg.tr.*8.*cap.*3.*sect.*4.*n.*34.] PP.Benedictini ex privilegio Nicolai V. PP.Minimi,ex privilegio Leonis X.PP. Societ.Jesu ex privilegio Pauli III.PP. Theatini ex privilegio Pii V.,& omnes cum ipsis cōmunicantes in Privilegiis.

6. Nomine familiarium illi veniunt,qui actu inserviunt Religiosis, & habitant intra eorum septa, atque sub obedientia ipsorum Regularium veniunt, non quod obedientiam Religiosam promiserint, sed quod in eorum munere ipsis Regularibus obediant. Vide Trid.*sess.*24.*cap.*11. *de refor.*, & Pelliz.*cit.n.*324.

7. Suppono III., quod plures Sacerdotes validè possunt ministrare hoc Sacramentum, alter ungendo oculos, alter nares,& proferēdo in ipsis unctionibus formam correspondentem; & ratio est, quia cum forma hujus Sacramenti sint orationes deprecatoriæ, & oratio dividi potest, ut patet in horis Canonicis, sequitur, quod hoc Sacramentum potest à pluribus Sacerdotibus ministrari, Bonac.*p.*3. *n.*7. Ghetius *Verbo* Unct.*cap.*4.*n.*3.Cand.*art.*4.*nu.*20.Layman *cap.*6.*n.*3.Mancin.*pract.*9. *n.*23.Pasq.*q.*409.*n.*4. Buss.*lib.*4. *tract.* 5.*c.*1.*n.*6., & alii communiter. Non tamen potest unus inungere aliquem sensum, & alius formam pronunciare, neque unus unum oculum, alter alterum. Buss.*loc.cit.*Dian.*tract.*7.*resol.*56.

8. Dixi (validè), quia non licitè id fieri potest, præciso casu necessitatis; unde si per plures Ministros ungeretur infirmus extra casum necessitatis, peccarent mortaliter; quia faciunt contra Ritum Ecclesiæ in re gravi, ut docent præcitati Doctores, & passim alii. Si autem in casu necessitatis hoc practicaretur, excusantur à mortali; necessitas enim proximi à culpa excusat, communiter Doctores. In casu autem, quo Minister non possit perficere omnes Unctiones; aliæ,quæ remanserunt,possunt per alium suppleri,solum ungendo partes non unctas, quia illæ fuerunt validæ. D. Ant. 3.*p. tit.*14.*cap.*15.§.5 Tamb.*verb.Unctio n.*5.Ghetius, *verb. Unctio,c.*4.*n.*3.Cād.*art.*4.*n.*24.Bonac.

*p.*4.

p.4. nu.9. & alii contra Dian. *res.21.*, qui tenet cum Meratio, quod alter Sacerdos supplens Unctiones, potest ab initio totas Unctiones repetere.

9 Suppono IV., quod Sacerdos ministrans hoc Sacramentū debet servare omnia, quæ sunt præscripta in Rituali, & ea non servando, aliquando peccat venialiter, aliquādo mortaliter. Peccat venialiter, si defert sacrum oleū ad infirmum sine lumine, si illud ministrat sine Ministro, secùs in necessitate, qui absque ulla culpa potest ministrare, quò casu non est adhibenda fæmina, quod si adhibet erit veniale. Quintad. *tract. 5. sing.6.* si invertit ordinem Unctionum prius ungendo aures, quā oculos, quia variatio non est gravis. Tamb. *§.4.n.8.* Turrian. *p.2. cap.132. dub.2.* si non comburat stuppam ad singulas Unctiones, & novam adhibeat, ut faciliùs abstergat oleum sacrum. Laym. *cap.7.n.7.* Buss. *n.11.* si Minister timeat ne nocte vocetur, & oleum sacrum domi retineat aliquando; secùs si semper domi retineat, tunc enim peccat mortaliter. Quintad. *t.5. sing.10.* Barb. *de pot. Parochi c.22.* si omittit Psalmos Pœnitentiales extra necessitatem; in necessitate verò potest illas preces, quæ præscribuntur, omittere absque culpa, quæ tamen postea supplendæ sunt si infirmus supervivat. Bon. *dub.7.p.6. n.8.* Manc. *in add. pract.9.nu.3.* Gesuald. *cap.6.n.25.* Tamb. *§.4.num.1.*, & *alii.* Mortaliter verò peccat, si administrat sine Stola, & Superpelliceo. Cand. *art.9.n.12.* Pasq. *q.444. n.1.* secus dic in necessitate, præsertim si infirmus non suscepit aliud Sacramentum, neq; sit capax recipiendi, & sit periculum in mora. Quintad., Leand., Amicus, Dian. apud Buss. *l.c.n.7.* Item peccat mortaliter pastor si negligat dare suis ovibus illud petētibus, nisi justa causa excuset. Quoque si tempore pestis omittat dare, & infecti aliud Sacramentum non acceperunt, etiam tenetur dare cum suæ vitæ periculo; quia necessitas est gravis, adeoque cum Pastor ex officio ad id teneatur, si omittat, peccat mortaliter, communiter Doctores, si autem peste infecti aliud Sacramentum susceperunt, non tenetur Parochus illis ministrare cum periculo vitæ; quia habet justam excusationem, & aliàs hoc Sacramentum non est tam necessarium Dian. *tom.2. tract.4. res.26.*, & *27.* Gabriel à S. V. *q.3.§.ego.* Palaus *tract. 26.p.8.n.6.* Gesuald. *cap.4.n24.* Pasq. *q. 416.*, & alii contrarium sustinent, Candid. *a.9.n.15.* Nugno *3.p.q.33.a.2.cōcl. 3.*, & alii asserentes, quòd Parochus tenetur ministrare hoc Sacramentum sub mortali, etiam si morituri possint aliud Sacramētum recipere, etiam cum periculo vitæ tempore pestis; quia Parochus accipit stipendia, ut præsertim tempore necessitatis Sacramenta conferat; & idem tenent de Prælato Religionis; quia Prælatus Regularis accipit pro stipendio locum honorificum. Sacerdos verò simplex, si absente Parocho licitè, & facilè possit, tenetur ex charitate ministrare Sacramentum hoc illud indigenti, sed non sub mortali; modo ægrotus non valdè indigeret; quia si valdè indiget, puta quia aliud Sacramentum non potest accipere: tunc peccat mortaliter, vide Dian. *p.3.t.4. res. 170.* Laym. *l.5.tract.2.cap.7.nu.3.* Buss. *loc. cit. n.9.* his suppositis.

10 Respondetur ad dubium propositum affirmativè, nempè. Potest Ponti-

mutationem Privilegiorum. Vide Bullarium *tom.2.fol.162.constitutione 31. incip.Ad immarcescibilem Edit. anno 1567.die 13. Februarii*. Ubi etiam Theatinis concedit, quos possint absq: obtenta, vel petita licentia Parochorum ministrare Sacramentum Extremæ Unctionis, mercenariis, famulis, operariis, servis, ac hospitibus etiam sæcularibus, qui intra ipsorum Regularium habitatione, in mortis articulo, vel quoties de illo dubium fueriti, reperiri contigerit, ex quo Privilegio, ita tenent Passer *to.2. q.187.a.1.n.994*. Pas.*q.404.& 405*. Neri *rub.7.n.15*. Gabr. à S.V. *du.1.q.2*. & alii.

5. Regulares autem, qui extra necessitatem hoc sacramentum ministrant sine licentia, ultra peccatum, incurrunt excommunicationem Papę reservatam, ut patet ex *Clement.1.de privil.* excusātur autem si ministrant ex ignorantia crassa, hæc enim à censura excusat, & in *Clem. cit.* requiritur præsumptio, & qui operantur ex ignorantia non dicitur præsumere: etiam excusantur, ut supra, qui ministrent suis familiaribus, vel mercenariis, vel famulis, vel servis, quia hoc habēt ex privilegio. Unde in Clem. in fine dicitur. *Quibus Apostolico privilegio concessum est, illud cōferre familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degētibus*. Hoc autem Privilegio gaudent [ex Pellizz. *de Reg.tr.8.cap.3.sect.4.n.34.*] PP. Benedictini ex privilegio Nicolai V. PP. Minimi, ex privilegio Leonis X. PP. Societ. Jesu ex privilegio Pauli III. PP. Theatini ex privilegio Pii V., & omnes cum ipsis cōmunicantes in Privilegiis.

6. Nomine familiarium illi veniunt, qui actu inserviunt Religiosis, & habitant intra eorum septa, atque sub obedientia ipsorum Regularium vivunt, non quod obedientiam Religiosam promiserint, sed quod in eorum munere ipsis Regularibus obediant. Vide Trid. *sess.24.cap.11. de refor.*, & Pelliz. *cit.n.324*.

7. Suppono III., quod plures Sacerdotes validè possunt ministrare hoc Sacramentum, alter ungendo oculos, alter nares, & proferēdo in ipsis unctionibus formam correspondentem; & ratio est, quia cum forma hujus Sacramenti sint orationes deprecatoriæ, & oratio dividi potest, ut patet in horis Canonicis, sequitur, quod hoc Sacramentum potest à pluribus Sacerdotibus ministrari, Bonac. *p.3. n.7*. Ghetius *Verbo Unct.cap.4.n.3*. Cand. *art.4.nu. 20*. Layman *cap.6.n.3*. Mancin. *pract.9. u.23*. Pasq. *q.409.n.4*. Buss. *lib.4. tract. 5.c.1.n.6.*, & alii communiter. Non tamen potest unus inungere aliquem sensum, & alius formam pronunciare, neque unus unum oculum, alter alterum. Buss. *loc.cit*. Dian. *tract.7.resol.56*.

8. Dixi (validè), quia non licitè id fieri potest, præciso casu necessitatis; unde si per plures Ministros ungeretur infirmus extra casum necessitatis, peccarent mortaliter; quia faciunt contra Ritum Ecclesiæ in re gravi, ut docent præcitati Doctores, & passim alii. Si autem in casu necessitatis hoc practicaretur, excusantur à mortali; necessitas enim proximi à culpa excusat, communiter Doctores. In casu autem, quo Minister non possit perficere omnes Unctiones; aliæ, quæ remanserunt, possunt per alium suppleri, solum ungendo partes non unctas, quia ille fuerunt validæ. D. Ant. *3.p. tit.14.cap.15.§.5* Tamb. *verb.Unctio n.5*. Ghetius, *verb. Unctio, c.4.n.3*. Cād. *art.4.n.24*. Bonac. *p.4.*

p.4. nu.9. & alii contra Dian. *ref.21.*, qui tenet cum Meratio, quod alter Sacerdos supplens Unctiones, potest ab initio totas Unctiones repetere.

9 Suppono IV., quod Sacerdos ministrans hoc Sacramentũ debet servare omnia, quæ sunt præscripta in Rituali, & ea non servando, aliquando peccat venialiter, aliquãdo mortaliter. Peccat venialiter, si defert sacrum oleũ ad infirmum sine lumine, si illud ministrat sine Ministro, secùs in necessitate, qui absque ulla culpa potest ministrare, quò casu non est adhibenda fæmina, quod si adhibet erit veniale. Quintad. *tract.5. sing.6.* si invertit ordinem Unctionum prius ungendo aures, quã oculos, quia variatio non est gravis. Tamb. *§.4.n.8.* Turrian. *p.2. cap.132. dub.2.* si non comburat stuppam ad singulas Unctiones, & novam adhibeat, ut faciliùs abstergat oleum sacrum. Laym. *cap.7.n.7.* Buss. *n.11.* si Minister timeat ne nocte vocetur, & oleum sacrum domi retineat aliquando; secùs si semper domi retineat, tunc enim peccat mortaliter. Quintad. *t.5. sing.10.* Barb. *de pot. Parochi c.22.* si omittit Psalmos Pœnitentiales extra necessitatem; in necessitate verò potest illas preces, quæ præscribuntur, omittere absque culpa, quæ tamen postea supplendæ sunt si infirmus supervivat. Bon. *dub.7.p.6. n.8.* Manc. *in add. pract.9.nu.3.* Gesuald. *cap.6.n.25.* Tamb. *§.4.num.1.*, & *alii*. Mortaliter verò peccat, si administrat sine Stola, & Superpelliceo. Cand. *art.9.n.12.* Pasq. *q.444. n.1.* secus dic in necessitate, præsertim si infirmus non suscepit aliud Sacramentum, neq; sit capax recipiendi, & sit periculum in mora. Quintad., Leand., Amicus, Dian. apud Buss. *l.c.n.7.* Item peccat mortaliter pastor si negligat dare suis ovibus illud petẽtibus, nisi justa causa excuset. Quoque si tempore pestis omittat dare, & infecti aliud Sacramentum non acceperunt, etiam tenetur dare cum suæ vitæ periculo; quia necessitas est gravis, adeoque cum Pastor ex officio ad id teneatur, si omittat, peccat mortaliter, communiter Doctores, si autem peste infecti aliud Sacramentum susceperunt, non tenetur Parochus illis ministrare cum periculo vitæ; quia habet justam excusationem, & aliàs hoc Sacramentum non est tam necessarium Dian. *tom.2. tract.4. ref.26.*, & *27.* Gabriel à S. V. *q.3.§.ego.* Palaus *tract.26.p.8.n.6.* Gesuald. *cap.4.n24.* Pasq. *q.416.*, & alii contrarium sustinent, Candid. *a.9.n.15.* Nugno *3.p.q.33.a.2.cõcl.3.*, & alii asserentes, quòd Parochus tenetur ministrare hoc Sacramentum sub mortali, etiam si morituri possint aliud Sacramẽtum recipere, etiam cum periculo vitæ tempore pestis; quia Parochus accipit stipendia, ut præsertim tempore necessitatis Sacramenta conferat; & idem tenent de Prelato Religionis; quia Prælatus Regularis accipit pro stipendio locum honorificum. Sacerdos verò simplex, si absente Parocho licitè, & facilè possit, tenetur ex charitate ministrare Sacramentum hoc illud indigenti, sed non sub mortali; modo ægrotus non valdè indigeret; quia si valdè indiget, puta quia aliud Sacramentum non potest accipere; tunc peccat mortaliter, vide Dian. *p.3.t.4. ref.170.* Laym. *l.5.tract.2.cap.7.nu.3.* Buss. *loc. cit. n.9.* his suppositis.

10 Respondetur ad dubium propositum affirmativè, nempè. Potest Ponti-

fex supplere jurisdictionem, ut Sacerdos simplex possit ministrare Sacramẽtum Extremæ Unctionis: modo ægrotus sit in periculo mortis, & proprius Parochus recuset illi dare tale Sacramentum. Tunc enim Ecclesia supplet in quolibet Sacerdote, etiam Regulari; est enim casus necessitatis, & præsupponitur Ecclesiam nõ velle privare ægrotum tanto præsidio, & remedio. Nec opinio patet ex supradictis, & illam docent *Granado 3.p.contr.8.tract.de Sac.Extr.Unct.disp.8. n.5.* Sotus *disp. 23.q.2.a.1.*, & alii.

11. Hoc autem intellige etiam in Sacerdote simplice non confessario exposito ad audiendas confessiones; quia hoc Sacramentum nullam requirit jurisdictionem in ministrante; non est enim judiciale, ut Sacramentum pœnitentiæ.

DUBIUM XX.

An Papa possit aliquando permittere, ut hoc Sacramentum Extremæ Unctionis, possit ministrare unica Unctione?

1 SUppono, quod Conc. Florentinum vult, ut in ministrando hunc Sacramentum ungantur septem partem corporis, scilicet oculi, aures, nares, os, manus, pedes, & renes, de præcepto tamen quinque partes primas; & ratio est, quia cum nihil sit in intellectu nisi prius fuerit in sensu, ut docet Aristoteles, peccata habent à sensibus externis originem, adeoque ad tollendas peccatorum reliquias, qui est effectus hujus Sacramenti, sufficit ut ungantur quinque sensus. Unctio autem pedum, ac renum potest omitti, ut jam renum omittitur in fœminis ob decentiam. Undè ait D.Th. *in supp.3.p.q.32. n.6. Unctionem, quæ fit ad quinque sensus esse necessarias, & ab omnibus debet observari quasi de necessitate Sacramenti, quosdam verò non servare alias quæ sunt ad pedes, & ad renes, quia oppetitiva, & motiva sunt secundaria principia, &c.*

2 Nota, quod debet ungi utrumque oculum, utramque manum, utramque aurem, & utrumque pedem, & est mortale non ungere utrumque organum, ubi viget consuetudo dicit Bonac. *disp.7. de Sac.Ext.Unct. q.unic.p.5.n. 20.* ex Suarez, Renzi *l.1. de Sac. tract. 6.cap.1.quæst.8.* in Sacerdotibus tamen unctio manus facienda est in superiori parte, non in palma, seu vola, ut præcipit Rituale Romanum; & licet Unctio non facta immediatè à manu Sacerdotis esset illicita extra casum necessitatis, tamen est licita in casu necessitatis, Unde, peste grassante, licitè potest Sacerdos uti virga longa, quam postea ob reverentiam cõburere debet. Ita Dian. *tom.2.t.4. res.34.* Lezzan. *v. Extrem. Unctio.n.5* Barb. *de off.Parochi cap.22. n.6.* Manc. *prac.8.dub.18.*, & alii: his suppositis, & notatis ad quæsitum.

3 Respond. negativè, Sic docent D.Th. *loc.cit.* Gonet. *de Sac.Ext.Unct. cap.8.* Valentia *disp.4 q.2. p.2.* Palaus *tract.29.p.3. n.6.* Labat. *tom.7. disp.4. dub.1.* Aversa *sect.4.§.jam,* Gesuald. *ca. 2.n.122.* Petrus à S.Joseph *cap.34. resol.2.* Nald. *v.Ext.Unct.num.4.* Nugnez *in 3.p. tom.2. q.32.a.6.* Bellar. *de Sac. Ext. Unct.cap.ult.* Opatovius *tract.de Ext.Unct.q.3.n.14.* Hurtad. *de Sac.ext. unct.diff.6.* D. Bonav. Riccard. Durand. Major.

Major., Gabriel, Palud., Sotus, Suarez apud Tannerum *tom.4. disp.7. q.1.nu. 17.contra* Dianam *loc. cit. de potest. Pontif.circaSacram.resol.6*., & alios multos ab ipso citatos, tamen nostra sententia est communis.

Probatur primò. Unctiones quinque sensuum, nedum sunt de necessitate præcepti, sed sacramenti, sed Papa non potest dispensare ea; quæ sunt de necessitate sacramenti, ergò neque ut hoc sacramentum ministretur in uno sensu. Probatur major, hoc sacramentum adhibetur per modum medicinæ ad tollendas omnes reliquias peccatorum, ergò in his partibus debet adhiberi ubi sunt radjus peccatorum, quæ quidem sunt in quinque sēsibus corporis, adeoque in his omnibus debet adhiberi.

Confirmatur ex consuetudine Ecclesiæ, quæ semper ungit in quinque sensibus, & numquam in hoc dispensavit, etiam in peste grassante.

Probatur 2. major supradicta alia ratione. Illud est de essentia sacramenti quod expressè, & adequatè significatur per verba formæ; sed omnes unctiones cum suis partialibus formis, significant, exprimunt, & complent totam adequatam significationem hujus sacramenti, scilicet remissionem cujusvis peccati contracti per omnes, & singulos sensus, id enim nequit facere una unctio, cum unica forma, cum sit partialis, & inadequata, ergò omnes unctiones sunt de essentia hujus sacramenti, sed Papa, &c. ergò, &c.

Confirmatur. omnes unctiones ordinantur ad significandam integram animæ sanitatem, & simul operādum, ergò non habent umquam perfectam significationem, nisi omnes complectantur. Sicut enim Christus numquam contulit sanitatem corporis, nisi & simul animæ: ita non instituit sacramenta, nisi ut integrè sanarent animam.

Probatur secundò nostra assertio. Sicut contritio cordis, & confessio oris sunt partes essentiales sacramenti pœnitentiæ, & quia ordinantur ad eumdem finem, scilicet ad efficiendam satisfactionem Deo pro peccatis commissis; ideò unum sacramentum constituunt: Et consecrationes panis, & vini in Sacramento Eucaristiæ, quia ordinātur ad perfectam refectionem, & ad perfectum convivium spirituale, sunt idem sacramentum. Ita unctiones quinque sensuum, quia ordinantur ad delendas sordes peccatorum contractas cum omnibus sensibus, conficiunt idem Sacramētum extremæ unctionis, ergò illorum unctio erit necessaria necessitate Sacramenti: adeoque quia Pontifex non potest dispensare ea, quæ sunt de necessitate Sacramenti, nec potest dispensare, ut hoc Sacramentum extremæ unctionis possit unica unctione ministrari.

4. Neque dicas cum contrariis... icu tota una parte hominis, totus homo dicitur ablutus, & baptizatus, ergo à pari unctio uno sensu, omnes sensus dicuntur inuncti; ergo sicut una lotio sufficit ad baptismum, ita unctio unius sensus sufficit ad Sacramentum extremæ unctionis.

Non inquam hoc dicas, quia negatur paritas: Nam ad baptismum non attenditur magis ad unam partem, quā ad aliam, sed solum, quòd possit dici homo ablutus: cæterum in extremā unctione, non solum attenditur quòd homo dicatur unctus, sed etiam specialiter, quòd rad ices omnium peccator

quæ

quæ sunt in quinque sensibus inunguntur.

Neque iterum dicas. In qualibet parte corporis est tota anima, quæ est principalis causa peccati, ergo sufficit ad hoc Sacramentum, quòd ungatur pars corporis.

Non inquam hoc dicas, quia negatur consequentia. Licet enim anima sit tota in qualibet parte, non tamen in qualibet parte sunt omnes potentiæ, & organa quibus, ut instrumenta anima peccata exequitur.

Nec denique dicas; quòd in Pastorali Methlinienfis (quòd una cum Archiepiscopo tota Universitas Lovaniēsis approbavit anno 1588. *can. 9. de extrema unctione* expressè dicitur, quòd im morbis cōtagiosis sufficit ungere organum sensus magis obvium dicendo. Per hanc Sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti, per visum, auditum, odoratu, gustum, & tactum, ergo &c.

Non inquam hoc dicas, quia Conc. Sinodale anno 1608. cassavit supradictum Canonem, ut refert Martinonus *de extrema unctione disp.65. sect.3.* Si verò in aliquibus Ecclesiis, peste grassante, administretur Sacramentum extremæ unctionis modo supradicto, & Ecclesia Romana id tolerat, hoc est, quia judicavit melius esse conferre Sacramentum sub probabili saltem materia, quàm nullum omnino recipere; quia conferre Sacramentum quasi dimidiatum, non est improbabile aliquam gratiam habitualem, & actualem conferre; imò, & corporis sanitatem; maximè, quia non est Sacramentum necessarium ad salutem, & sic potest excusari Parochus ab obligatione conferendi illud integrum, & certum; ne aliter peste inficiatur. Ita Granado *in 3. p.* D. Th. *de Sac.ext.unct.dub.7.num.13.*

5. Verùm in hoc mihi placet sententia Renzi *l.1.de Sac.tract.6.cap.2 q.9.in fine verbo respondeo 4.* dicenti omnes quinque unctiones esse de essentia hujus Sacramenti, sed sub una communi, & brevissima forma. Sic potest Parochus dicere tempore pestis. *Per istas Sanctas unctiones, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid per visum* (& ungat oculos) *per auditum* (& ungat aures) *per gustum* (& ungat os) *per odoratum* (& ungat nares) *per tactum* [& ungat manus] *deliquisti.* Sic enim consulitur necessitati, & nihil essentiale innovatur in Sacramento, & quia est de essentia hujus Sacramenti, ut organa quinque sensuum, quæ inunguntur, nominētur, ut docent etiam Buss. *trac.5.cap.1. casu 2.* ex Palao *lib.4.tit.26.Avers.f.4.*

6. Pro complemento hujus collige, quòd de susceptione hujus Sacramenti, non extat, neque præceptum Divinum, neque Ecclesiasticum, unde secluso scandalo, vel comtemptu nullus peccat mortaliter non suscipiendo illud in articulo, vel periculo mortis, sed si nulla subsit causa illud omittendi, peccat tantùm venialiter illud non recipiens, ut communiter docent Doctores cum D.Th. hoc tamen stante spectata natura, & institutione hujus Sacramenti potest Summus Pontifex præcipere sub præcepto ejus sumptionem ex aliqua justa causa, ut verbi gratia, si inter fideles inceperit abusus non sumendi illud, ut plurimum in fine mortis, quòd exemplum, & scandalum

alijs

aliis afferret, & forsan ex omissione periculum contemptus. Tunc potest Sūmus Pontifex præcipere sumptionem hujus Sacramenti; vel pœnam imponere, ut jam ex Cand. *tom.3.disq.3.art. 8.dub.3.* est imposita *in Conc. Colonien- si sub Adulpho cap. ultimo* condemnētibus hoc Sacramentum. His verbis. *Relatum nobis in Concilio est quosdam homines infirmitatis suæ tempore, unctionem sacram respuisse, ac contempsisse; quamobrem, statuimus, ut si quis Sacramentum illud, nobis ab Apostolo tantòpere commendatum contempserit, Ecclesiastica careat sepultura.*

DUBIUM XXI.

An Papa possit habere invalidas collationes Minorum Ordinum ab Episcopis excommunicatis, & suspensis.

CUm ordo rerum omnium pulcritudinem, & venustatem efficiat, non poterat inter Sacramenta Ecclesiæ non annumerari; cui hoc est singulare, ut pluribus veluti partibus, officiis, muneribus, & ministeriis sit distinctus; quorū alia propiùs ad sacrā aram accedunt [ideoque maximè sacra], alia longiùs, ab ea recedunt; & sanè omnium ordinum ministeria, ad sacram mensam, ut ad finem referuntur. Inde ministrorum longa series, quorum alii templum lustrant, & purgant. Fores occludunt, aut reserant, indignosque prohibent, & participes sacrorum mysteriorum admittunt. Alii populum instruunt, & lectione docent, alii cereos accendunt, alii mensam instruunt, & panem, & vinum materiam sacrificii parant; Alii Sacerdotem (ad quem sacrificii conficiendi, & offerendi facultas pertinet) comitantur, & juvant, & ipsi proximè adhærent, & obsequuntur. Et denique ipse Sacerdos in Sacra Mensa sacrificium offert, quo Deum populis propitium efficiat. De his ergo variis ministeribus, & officiis, hic disceremus, quatenus ad Sum. Pont, & ejus potestatem subsunt. Unde.

2 Suppono primò. Duplicem esse Ordinem Ecclesiasticum; alterum Dignitatis, ut Archidiaconatus, Episcopatus, Patriarchatus, Primatus, Papatus: alterum Potestatis Sacrificio Altaris ministrandi.

3 Suppono secundò ex D. Thom. *de Sacram. q.37.a.1.* quòd Ordinum multitudo est inducta in Ecclesia propter tria. Primò propter Dei sapientiam commendandam, quæ in distinctione rerum ordinata maximè relucet, tam in naturalibus, quàm in spiritualibus, quod significatur in hoc quòd Regina Saba videns ordinem ministrantium Salomoni, non habebat ultra spiritum deficiens in admiratione sapientiæ illius. Secundò ad subveniendum humanæ infirmitati, quia per unū non poterant omnia, quæ ad divina ministeria pertinebant expleri, sine magno gravamine. Tertiò, ut via proficiendi hominibus amplior detur, dum plures in diversis officiis distribuuntur, ut omnes sint Dei cooperatores, quò nihil est diviniùs, ut ait Dionysius.

4 Suppono tertiò. Dari Ordines Ecclesiasticos, scilicet Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Acolytorū, Exorcistarum, Lectorum, & Ostiariorum, quorum tres priores vocatu

mutationem Privilegiorum. Vide Bullarium *tom.2.fol.162.constitutione 31. incip.Ad immarcescibilem Edit. anno 1567. die 13. Februarii*. Ubi etiam Theatinis concedit, quos possint absq: obtenta, vel petita licentia Parochorum ministrare Sacramentum Extremæ Unctionis, mercenariis, famulis, operariis, servis, ac hospitibus etiam sæcularibus, qui intra ipsorum Regularium habitationē, in mortis articulo, vel quoties de illo dubium fueriti, reperiri contigerit, ex quo Privilegio, ita tenent Passer *to.2. q.187.a.1.n.994.* Pas.*q.404.& 405.* Neri *rub.7.n.15.* Gabr. à S.V.*du.1.q.2.* & alii.

5. Regulares autem, qui extra necessitatem hoc sacramentum ministrant sine licentia, ultra peccatum, incurrunt excommunicationem Papę reservatam, ut patet ex *Clement.1.de privil.* excusātur autem si ministrant ex ignorantia crassa, hæc enim à censura excusat, & in *Clem. cit.* requiritur præsumptio, & qui operantur ex ignorantia non dicitur præsumere: etiam excusantur, ut supra, qui ministrent suis familiaribus, vel mercenariis, vel famulis, vel servis, quia hoc habēt ex privilegio. Unde in Clem. in fine dicitur *Quibus Apostolico privilegio concessum est, illud cōferre familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degētibus.* Hoc autem Privilegio gaudent [ex Pellizz.*de Reg.tr.8.cap.3.sect.4.n.34.*] PP. Benedictini ex privilegio Nicolai V. PP. Minimi, ex privilegio Leonis X. PP. Societ. Jesu ex privilegio Pauli III. PP. Theatini ex privilegio Pii V., & omnes cum ipsis cōmunicantes in Privilegiis.

6. Nomine familiarium illi veniunt, qui actu inserviunt Religiosis, & habitant intra eorum septa, atque sub obedientia ipsorum Regularium vivunt, non quod obedientiam Religiosam promiserint, sed quod in eorum munere ipsis Regularibus obediant. Vide Trid.*sess.24.cap.11. de refor.*, & Pelliz.*cit.n.324.*

7. Suppono III., quod plures Sacerdotes validè possunt ministrare hoc Sacramentum, alter ungendo oculos, alter nares, & proferēdo in ipsis unctionibus formam correspondentem; & ratio est, quia cum forma hujus Sacramenti sint orationes deprecatoriæ, & oratio dividi potest, ut patet in horis Canonicis, sequitur, quod hoc Sacramentum potest à pluribus Sacerdotibus ministrari, Bonac.*p.3. n.7.* Ghetius *Verbo Unct.cap.4.n.3.* Cand.*art.4.nu.20.* Layman *cap.6.n.3.* Mancin.*pract.9. n.23.* Pasq.*q.409.n.4.* Buss.*lib.4. tract.5.c.1.n.6.*, & alii communiter. Non tamen potest unus inungere aliquem sensum, & alius formam pronunciare, neque unus unum oculum, alter alterum. Buss.*loc.cit.* Dian.*tract.7.resol.56.*

8. Dixi (validè), quia non licitè id fieri potest, præciso casu necessitatis; unde si per plures Ministros ungeretur infirmus extra casum necessitatis, peccarent mortaliter; quia faciunt contra Ritum Ecclesiæ in re gravi, ut docent præcitati Doctores, & passim alii. Si autem in casu necessitatis hoc practicaretur, excusantur à mortali; necessitas enim proximi à culpa excusat, communiter Doctores. In casu autem, quo Minister non possit perficere omnes Unctiones; aliæ, quæ remanserunt, possunt per alium suppleri, solum ungendo partes non unctas, quia illæ fuerunt validæ. D. Ant. *3.p.tit.14.cap.15.§.5* Tamb.*verb.Unctio n.5.* Ghetius, *verb. Unctio, c.4.n.3.* Cād.*art.4.n.24.* Bonac.

p.4.

*p.4. nu.*9. & alii contra Dian. *ref.*21., qui tenet cum Meratio, quod alter Sacerdos supplens Unctiones, potest ab initio totas Unctiones repetere.

9 Suppono IV., quod Sacerdos ministrans hoc Sacramentũ debet servare omnia, quæ sunc præscripta in Rituali, & ea non servando, aliquando peccat venialiter, aliquãdo mortaliter. Peccat venialiter, si defert sacrum oleũ ad infirmum sine lumine, si illud ministrat sine Ministro, secùs in necessitate, qui absque ulla culpa potest ministrare, quò casu non est adhibenda fæmina, quod si adhibet erit veniale. Quintad. *tract.*5. *sing.*6. si invertit ordinem Unctionum prius ungendo aures, quã oculos, quia variatio non est gravis. Tamb.§.4.*n.*8. Turrian. *p.*2. *cap.*132. *dub.*2. si non comburat stuppam ad singulas Unctiones, & novam adhibeat, ut faciliùs abstergat oleum sacrum. Laym. *cap.*7.*n.*7. Buss.*n.*11. si Minister timeat ne nocte vocetur, & oleum sacrum domi retineat aliquando; secùs si semper domi retineat, tunc enim peccat mortaliter. Quintad. *t.*5. *sing.*10. Barb. *de pot. Parochi c.*22. si omittit Psalmos Pœnitentiales extra necessitatem; in necessitate verò potest illas preces, quæ præscribuntur, omittere absque culpa, quæ tamen postea supplendæ sunt si infirmus supervivat. Bon. *dub.*7.*p.*6. *n.* 8. Manc. *in add. pract.*9.*nu.*3. Gesuald. *cap.*6.*n.*25. Tamb.§.4.*num.*1., *& alii.* Mortaliter verò peccat, si administrat sine Stola, & Superpelliceo. Cand. *art.*9.*n.*12. Pasq. *q.*444. *n.*1. secus dic in necessitate, præsertim si infirmus non susceperit aliud Sacramentum, neq; sit capax recipiendi, & sit periculum in mora. Quintad., Leand., Amicus, Dian. apud Buss. *l.c.n.*7. Item peccat mortaliter pastor si negligat dare suis ovibus illud petẽtibus, nisi justa causa excuset. Quoque si tempore pestis omittat dare, & infecti aliud Sacramentum non acceperunt, etiam tenetur dare cum suæ vitæ periculo; quia necessitas est gravis, adeoque cum Pastor ex officio ad id teneatur, si omittat, peccat mortaliter, communiter Doctores, si autem peste infecti aliud Sacramentum susceperunt, non tenetur Parochus illis ministrare cum periculo vitæ; quia habet justam excusationem, & aliàs hoc Sacramentum non est tam necessarium Dian. *tom.*2. *tract.*4. *ref.*26., *&* 27. Gabriel à S. V. *q.*3.§.*ego.* Palaus *tract.* 26.*p.*8.*n.*6. Gesuald. *cap.*4.*n*24. Pasq. *q.* 416., & alii contrarium sustinent, Candid. *a.*9.*n.*15. Nugno 3.*p.q.*33.*a.*2.*cõcl.* 3., & alii asserentes, quòd Parochus tenetur ministrare hoc Sacramentum sub mortali, etiam si morituri possint aliud Sacramẽtum recipere, etiam cum periculo vitæ tempore pestis; quia Parochus accipit stipendia, ut præsertim tempore necessitatis Sacramenta conferat; & idem tenent de Prelato Religionis; quia Prælatus Regularis accipit pro stipendio locum honorificum. Sacerdos verò simplex, si absente Parocho licitè, & facilè possit, tenetur ex charitate ministrare Sacramentum hoc illud indigenti, sed non sub mortali; modo ægrotus non valdè indigeret; quia si valdè indiget, puta quia aliud Sacramentum non potest accipere; tunc peccat mortaliter, vide Dian. *p.*3.*t.*4. *ref.* 170. Laym. *l.*5. *tract.*2. *cap.*7. *nu.*3. Buss. *loc. cit. n.*9. his suppositis.

10 Respondetur ad dubium propositum affirmativè, nempè. Potest Ponti-

fex supplere jurisdictionem, ut Sacerdos simplex possit ministrare Sacramẽtum Extremæ Unctionis: modo ægrotus sit in periculo mortis, & proprius Parochus recuset illi dare tale Sacramentum. Tunc enim Ecclesia supplet in quolibet Sacerdote, etiam Regulari; est enim casus necessitatis,& præsupponitur Ecclesiam nõ velle privare ægrotum tanto præsidio, & remedio. Nec opinio patet ex supradictis, & illam docent Grauado 3.*p. contr.*8.*tract.de Sac.Extr.Unct.disp.*8. *n*.5. Sotus *disp.* 23.*q*.2.*a*.1., & alii.

11. Hoc autem intellige etiam in Sacerdote simplice non confessario exposito ad audiendas confessiones; quia hoc Sacramentum nullam requirit jurisdictionem in ministrante; non est enim judiciale,ut Sacramentum pœnitentiæ.

DUBIUM XX.

An Papa possit aliquando permittere, ut hoc Sacramentum Extremæ Unctionis, possit ministrare unica Unctione?

1 SUppono, quod Conc. Florentinum vult, ut in ministrando hunc Sacramentum ungantur septem partem corporis, scilicet oculi, aures, nares,os,manus,pedes, & renes,de præcepto tamen quinque partes primas;& ratio est,quia cum nihil sit in intellectu nisi prius fuerit in sensu, ut docet Aristoteles, peccata habent à sensibus externis originem, adeoque ad tollendas peccatorum reliquias, qui est effectus hujus Sacramenti, sufficit ut ungantur quinque sensus. Unctio autem pedum, ac renum potest omitti, ut jam renum omittitur in fœminis ob decentiam. Undè ait D.Th.*in supp.*3.*p.q.*32. *n*.6. *Unctionem, quæ fit ad quinque sensus esse necessarias, & ab omnibus debet observari quasi de necessitate Sacramenti,quosdam verò non servare alias quæ sunt ad pedes, & ad renes, quia oppetitiva, & motiva sunt secundaria principia, &c.*

2 Nota, quod debet ungi utrumque oculum,utramque manum,utramque aurem, & utrumque pedem, & est mortale non ungere utrumque organum,ubi viget consuetudo dicit Bonac. *disp*.7. *de Sac.Ext.Unct. q.unic.p*.5.*n*. 20.ex Suarez, Renzi *l*.1. *de Sac. tract.* 6.*cap*.1.*quæst*.8.in Sacerdotibus tamen unctio manus facienda est in superiori parte, non in palma, seu vola, ut præcipit Rituale Romanum; & licet Unctio non facta immediatè à manu Sacerdotis esset illicita extra casum necessitatis, tamen est licita in casu necessitatis, Unde, peste grassantè, licitè potest Sacerdos uti virga longa, quam postea ob reverentiam cõburere debet. Ita Dian. *tom*.2.*t*.4. *ref*.34. Lezzan.*v. Extrem. Unctio.n*.5. Barb.*de off. Parochi cap*.22. *n*.16.Manc.*prac*.8.*dub*.18., & alii: his suppositis,& notatis ad quæsitum.

3 Respond. negativè. Sic docent D.Th.*loc.cit.*Gonet. *de Sac.Ext.Unct. cap*.8. Valentia *disp*.4 *q*.2. *p*.2. Palaus *tract*.29.*p*.3. *n*.6. Labat.*tom*.7. *disp*.4. *dub*.1. Aversa *sect*.4.*§.jam*, Gesuald.*ca*. 2.*n*.122. Petrus à S.Joseph *cap*.34. *resol*.2.Nald.*v.Ext.Unct.num*.4.Nugnez *in* 3.*p. tom*.2. *q*.32.*a*.6. Bellar. *de Sac. Ext.* U*nct.cap.ult.* Opatovius *tract.de Ext.Unct.q*.3.*n*.14.Hurtad.*de Sac.ext. unct.diff*.6.D.Bonav.Riccard.Durand. Major.

Major., Gabriel, Palud., Sotus, Suarez apud Tannerum *tom.4. disp.7. q.1.nu. 17.contra* Dianam *loc. cit. de potest. Pontif.circaSacram.resol.6*°., & alios multos ab ipso citatos, tamen nostra sententia est communis.

Probatur primò. Unctiones quinque sensuum, nedum sunt de necessitate præcepti, sed sacramenti, sed Papa non potest dispensare ea; quæ sunt de necessitate sacramenti, ergò neque ut hoc sacramentum ministretur in uno sensu. Probatur major, hoc sacramentum adhibetur per modum medicinæ ad tollendas omnes reliquias peccatorum, ergò in his partibus debet adhiberi ubi sunt radius peccatorum, quæ quidem sunt in quinque sẽsibus corporis, adeoque in his omnibus debet adhiberi.

Confirmatur ex consuetudine Ecclesiæ, quæ semper ungit in quinque sensibus, & numquam in hoc dispensavit, etiam in peste grassante.

Probatur 2. major supradicta alia ratione. Illud est de essentia sacramenti quod expressè, & adequatè significatur per verba formæ; sed omnes unctiones cum suis partialibus formis, significant, exprimunt, & complent totam adequatam significationem hujus sacramenti, scilicet remissionem cujusvis peccati contracti per omnes, & singulos sensus, id enim nequit facere una unctio, cum unica forma, cum sit partialis, & inadequata, ergò omnes unctiones sunt de essentia hujus sacramenti, sed Papa, &c. ergò, &c.

Confirmatur. omnes unctiones ordinantur ad significandam integram animæ sanitatem, & simul operandum, ergò non habent umquam perfectam significationem, nisi omnes complecantur. Sicut enim Christus numquam contulit sanitatem corporis, nisi & simul animæ: ita non instituit sacramenta, nisi ut integrè sanarent animam.

Probatur secundò nostra assertio. Sicut contritio cordis, & confessio oris sunt partes essentiales sacramenti pœnitentiæ, & quia ordinantur ad eumdem finem, scilicet ad efficiendam satisfactionem Deo pro peccatis commissis; ideò unum sacramentum constituunt: Et consecrationes panis, & vini in Sacramento Eucaristiæ, quia ordinãtur ad perfectam refectionem, & ad perfectum convivium spirituale, sunt idem sacramentum. Ita unctiones quinque sensuum, quia ordinantur ad delendas sordes peccatorum contractas cum omnibus sensibus, conficiunt idem Sacramẽtum extremæ unctionis, ergo illorum unctio erit necessaria necessitate Sacramenti: adeoque quia Pontifex non potest dispensare ea, quæ sunt de necessitate Sacramenti, nec potest dispensare, ut hoc Sacramentum extremæ unctionis possit unica unctione ministrari.

4. Neque dicas cum contrariis. Sicut tota una parte hominis, totus homo dicitur ablutus, & baptizatus, ergo à pari unctio uno sensu, omnes sensus dicuntur inuncti; ergo sicut una lotio sufficit ad baptismum, ita unctio unius sensus sufficit ad Sacramentum extremæ unctionis.

Non inquam hoc dicas, quia negatur paritas: Nam ad baptismum non attenditur magis ad unam partem, quã ad aliam, sed solum, quòd possit dici homo ablutus: cæterum in extremei unctione, non solum attenditur quòd homo dicatur unctus, sed etiam specialiter, quòd radices omnium peccator

quæ

quæ sunt in quinque sensibus inungantur.

Neque iterum dicas. In qualibet parte corporis est tota anima, quæ est principalis causa peccati, ergo sufficit ad hoc Sacramentum, quòd ungatur pars corporis.

Non inquam hoc dicas, quia negatur consequentiâ. Licet enim anima sit tota in qualibet parte, non tamen in qualibet parte sunt omnes potentiæ, & organa quibus, ut instrumenta anima peccata exequitur.

Nec denique dicas; quòd in Pastorali Methliniensis (quòd una cum Archiepiscopo tota Universitas Lovaniensis approbavit anno 1588. *can.* 9. *de extrema unctione* expressè dicitur, quòd im morbis cõtagiosis sufficit ungere organum sensus magis obvium dicendo. Per hanc Sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid deliquisti, per visum, auditum, odoratu, gustum, & tactum, ergo &c.

Non inquam hoc dicas, quia Conc. Sinodale anno 1608. cassavit supradictum Canonem, ut refert Martinonus *de extrema unctione disp.*65. *sect.*3. Si verò in aliquibus Ecclesiis, peste grassante, administretur Sacramentum extremæ unctionis modo supradicto, & Ecclesia Romana id tolerat, hoc est, quia judicavit melius esse conferre Sacramentum sub probabili saltem materia, quàm nullum omnino recipere; quia conferre Sacramentum quasi dimidiatum, non est improbabile aliquam gratiam habitualem, & actualem conferre; imò, & corporis sanitatem; maximè, quia non est Sacramentum necessarium ad salutem, & sic potest excusari Parochus ab obligatione conferendi illud integrum, & certum; ne aliter peste inficiatur. Ita Granado *in* 3. *p.* D. Th. *de Sac.ext.unct.dub.*7.*num.*13.

5. Verùm in hoc mihi placet sententia Renzi *l.*1.*de Sac.tract.*6.*cap.*2. *q.*9.*in fine verbo respondeo* 4. dicentis omnes quinque unctiones esse de essentia hujus Sacramenti, sed sub una communi, & brevissima forma. Sic potest Parochus dicere tempore pestis. *Per istas Sanctas unctiones, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid per visum* (& ungat oculos) *per auditum* (& ungat aures) *per gustum* (& ungat os) *per odoratum* (& ungat nares) *per tactum* [& ungat manus] *deliquisti.* Sic enim consulitur necessitati, & nihil essentiale innovatur in Sacramento, & quia est de essentia hujus Sacramenti, ut organa quinque sensuum, quæ inunguntur, nominẽtur, ut docent etiam Buss.*trac.*5.*cap.*1. *casu* 2.ex Palao *lib.*4.*tit.*26. Aversf.*§.*4.

6. Pro complemento hujus collige, quòd de susceptione hujus Sacramenti, non extat, neque præceptum Divinum, neque Ecclesiasticum, unde secluso scandalo, vel contemptu nullus peccat mortaliter non suscipiendo illud in articulo, vel periculo mortis, sed si nulla subsit causa illud omittendi, peccat tantùm venialiter illud non recipiens, ut communiter docent Doctores cum D.Th. hoc tamen stante spectata natura, & institutione hujus Sacramenti potest Summus Pontifex præcipere sub præcepto ejus sumptionem ex aliqua justa causa, ut verbi gratia, si inter fideles inceperit abusus non sumendi illud, ut plurimum in fine mortis, quòd exemplum, & scandalum

aliis

aliis afferret, & forsan ex omissione periculum contemptus. Tunc potest Sũmus Pontifex præcipere sumptionem hujus Sacramenti; vel pœnam imponere, ut jam ex Cand. *tom.3.disq.3.art.8.dub.3.* est imposita *in Conc. Colonien-si sub Adulpho cap. ultimo* condemnẽtibus hoc Sacramentum. His verbis. *Relatum nobis in Concilio est quosdam homines infirmitatis suæ tempore, unctionem sacram respuisse, ac contempsisse; quamobrem, statuimus, ut si quis Sacramentum illud, nobis ab Apostolo tantòpere commendatum contempserit, Ecclesiastica careat sepultura.*

DUBIUM XXI.

An Papa possit habere invalidas collationes Minorum Ordinum ab Episcopis excommunicatis, & suspensis.

CUm ordo rerum omnium pulcritudinem, & venustatem efficiat, non poterat inter Sacramenta Ecclesiæ non annumerari; cui hoc est singulare, ut pluribus veluti partibus, officiis, muneribus, & ministeriis sit distinctus; quorũ alia propiùs ad sacrã aram accedunt (ideoque maximè sacra), alia longiùs, ab ea recedunt; & sanè omnium ordinum ministeria, ad sacram mensam, ut ad finem referuntur. Inde ministrorum longa series, quorum alii templum lustrant, & purgant. Fores occludunt, aut reserant, indignosque prohibent, & participes sacrorum mysteriorum admittunt. Alii populum instruunt, & lectione docent, alii cereos accendunt, alii mensam instruunt, & panem, & vinum materiam sacrificii parant; Alii Sacerdotem (ad quem sacrificii conficiendi, & offerendi facultas pertinet) comitantur, & juvant, & ipsi proximè adhærent, & obsequuntur. Et denique ipse Sacerdos in Sacra Mensa sacrificium offert, quo Deum populis propitium efficiat. De his ergo variis ministeribus, & officiis, hic disceremus, quatenus ad Sum. Pont, & ejus potestatem subsunt. Unde.

2 Suppono primò. Duplicem esse Ordinem Ecclesiasticum: alterum Dignitatis, ut Archidiaconatus, Episcopatus, Patriarchatus, Primatus, Papatus: alterum Potestatis Sacrificio Altaris ministrandi.

3 Suppono secundò ex D. Thom. *de Sacram. q.37. a.1.* quòd Ordinum multitudo est inducta in Ecclesia propter tria. Primò propter Dei sapientiam commendandam, quæ in distinctione rerum ordinata maximè relucet, tam in naturalibus, quàm in spiritualibus, quod significatur in hoc quòd Regina Saba videns ordinem ministrantium Salomoni, non habebat ultra spiritum deficiens in admiratione sapientiæ illius. Secundò ad subveniendum humanæ infirmitati, quia per unũ non poterant omnia, quæ ad divina ministeria pertinebant expleri, sine magno gravamine. Tertiò, ut via proficiendi hominibus amplior detur, dum plures in diversis officiis distribuuntur, ut omnes sint Dei cooperatores, quò nihil est diviniùs, ut ait Dionysius.

4 Suppono tertiò. Dari Ordines Ecclesiasticos, scilicet Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Acolytorũ, Exorcistarum, Lectorum, & Ostiariorum, quorum tres priores vocatu ma-

formam in Evangelio creandi Sacerdotes per illa verba: *Hoc facite in meam commemorationem*; quibus verbis constituit Apostolos Sacerdotes, & dedit illis potestatem offerendi Sacrificium pro Vivis, & Defunctis. Et illam: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis*. Et cum Papa non potest jus Divinum immutare, ideò non potest solo verbo Sacerdotes creare, dicendo: *Esto Sacerdos*.

9 Nec potest Papa dispensare, ut in Sacramento Ordinis non adhibeatur contactus physicus instrumentorum: quia contactus physicus instrumentorum in sumendis Ordinibus est de necessitate Sacramenti, & suadetur hoc à simili; nam in aliis Sacramentis, si non adest contactus physicus, nullum est Sacramentum, v.g. si aqua non attingit baptizandum, nullus est baptismus, quia ejus forma, *Ego te abluo*, non verificatur; & similiter in Confirmatione, & extrema unctione. Insuper in forma Sacramenti Ordinis dicitur: *Accipe hoc*, vel *illud*, quibus verbis imperatur contactus physicus; ergo si non sit contactus, non verificabitur ejus forma, & sic nullum erit Sacramentum. Item porrectio activa instrumentorum, quæ sunt materia Ordinis ab Episcopo facta (secundùm omnes Doctores prærequiritur) ad validitatem hujus Sacramenti; ergo acceptio passiva corporalis, quæ fit medio contactu exigitur ad idem Sacramentum validandum. Item nõ minus est necessarium ad hoc Sacramentum id, quod dicitur, quàm id, quod fit, aliter verba essent inania, sed quod fit, scilicet impressio characteris est omninò necessaria ad valorẽ Sacramenti; ergo etiam contactus corporalis, qui exprimitur per verba, erit omninò necessarius; & ita Doctores communiter docent.

DUBIUM XXII.

An Pontifex possit dispensare, ut Sacerdos simplex conferat, nedum Minores, sed etiam Majores Ordines,

1 CErtum est apud omnes Catholicos solum Episcopum esse ordinarium ministrum Sacramenti Ordinis. Nam ipse solus est Christianæ Reipublicæ Præfectus, & Hyerarcha, sive Princeps Sacramentorum, ut definitur in Concilio Tridentino *sess.* 23. *can.* 7. ubi dicitur, Episcopos esse Presbyteris superiores, & habere potestatem confirmandi, & ordinandi, quæ non est illis communis cum Presbyteris. Id tamen, quod hic quæri mus est: an Sacerdos simplex ex concessione Pontificis possit esse Minister extraordinarius Sacramenti Ordinis, & Ordines sive Maiores, sive Minores validè conferat.

2 Respondeo primò. Simplicem Sacerdotem posse ex concessione, & privilegio Papæ conferre Minores Ordines: cõstat hæc responsio, tum ex praxi Ecclesiæ, tum ex Tridentino *sess.* 23 *can.* 10. *de Reformat.* ubi Concilium supponit Abbates ex Privilegio Sedis Apostolicæ, posse Minores Ordines conferre Regularibus sibi subditis, solumquæ prohibentur ne conferant laicis, etiam sibi subditis. Eodem Privilegio gaudent Presbyteri Cardinales ex consuetudine, quæ est altera lex.

H 3 Re-

Abbatibus Ordinis Cisterciensis facultatem conferendi suis Monachis Ordinem Diaconatus, & Subdiaconatus. Et Vasquez hic. *disput.*243.*cap.*4. ait, tale privilegium legisse in quodam Codice Vetuste, qui inscribitur, *Collecta Bullarum Ordinis Cisterciensis*, & servatur in Bibliotheca Collegii Complutẽsis Societatis Jesu; sed valet arguere de id, quod factum est, ad potentiam faciendi; ergo Pontifex potest concedere potestatem simplici Sacerdoti, ut conferat Ordines majores. Hæc sunt omnia fundamenta adversæ sententiæ, quæ quidem facillimè dissolvuntur ex doctrina præcitata mei Angelici Doctoris, ut videre est. Igitur.

Respondetur ad primum. Florentinum addidisse Ordinarium propter Ordines Minores, non Majores. Ordines enim Minores possunt ex dispensatione Papæ licitè conferri à simplicibus Sacerdotibus.

Ad secundum dico, quòd Instituta Synodi Antiochenæ tempore Iulii I. habitæ sunt nullius auctoritatis, utpotè quæ ab Arianis edita fuere, ut probat Baronius *tom.3. ad annum Domini* 341. Vel

Dico, quòd Chor-Episcopi erant verè Episcopi, tamen sine certa Diœcesi, & solum ordinati ad conversionem fidelium; Et si non erant Episcopi, non ordinabant, sed solum habebant ab Episcopo aliquam commissionem super reliquos Presbyteros, ut sunt hodie *Decani*, & de istis loquitur Damasus citatus.

Ad tertium respondetur. Incertum esse, an tale privilegium verè à Sede Apostolica emanaverit, quia si revera emanasset, nullum dubium esset, quia eo semper Abbates Cistercienses usi fuissent, hodie autem non utuntur, neque Concilium Tridentinum revocavit, quia in toto Concilio de hoc non fit mentio. Ita Coninch. Vel

Respondetur, quòd si revera tale Privilegium emanavit à Sede Apostolica usus est Pontifex opinione, quam probabiliorim existimavit, licèt revera sit minus probabilis; Quamvis enim in materia morum, & Sacramentorum nõ liceat uti opinione probabili in concursu alterius, quam probabiliorem existimamus; benè tamen in concursu alterius, quæ creditur probabilior, licèt revera minus probabilis. Ita Magister Gonet.

5 Alias difficultates contrarii expẽdunt ad probandam suam sententiam; quæ quidem omnia solvuntur, si benè, & attentè rationem D. Thom. consideres; stando in hoc, quòd Papa non potest dispensare simplicibus Sacerdotibus in ea, quæ habent immediatam relationem ad Corpus Cristi verum, licèt possit in ea, quæ sunt ad Corpus Christi misticum, ut suprà late diximus.

6 Inferas. Neque Pontificem posse dispensare, ut Diaconus alterum Diaconum ordinet, vel Subdiaconum, ut ait D. Thomas *loc. sup. cit.* cum non Sacerdos non possit conferre Ordines, qui habent immediatam relationem ad verum Corpus Christi.

D U B. XXIII.

An Papa possit dispensare, ut fœmina initietur prima Tonsura, & minoribus Ordinibus?

Suppono ut de fide certum. Solos viros baptizatos, & usum rationis ha-

habentes, esse capaces Sacramenti Ordinis, non verò fœminas; taliter, quòd si attentetur ordinatio erit irrita, & nulla. Constat hoc ex perpetua, & numquam interrupta Ecclesiæ traditione, quæ semper existimavit ad valorem ordinis requiri sexum virilem jure divino. Contra Hæreticos Pepusianos, qui teste Episanio *hæresi* 49. & Augustino *hæresi* 27. ordinabant mulieres in Sacerdotes, atque in Diaconissas, & Episcopissas: , quem errorem novissimè suscitavit Lutherus, teste Alphonso de Castro *l.* 10. *adver.hæres. verbo mulier*.

2. Certitudo autem hujus Ecclesiasticæ traditionis deducitur ex facto Christi Domini; qui cum in ultima cæna Apostolos ordinavit, nullam admisit fæminam; neque Beatam Virginem, quandoquidem ipsa dignius, quã Apostoli potuisset tractare Sacramentum altaris.

Et circa hoc possunt afferri variæ congruentiæ. Prima est. Nam Sacris Ordinibus annexum est munus prædicandi, & publicè docendi, & cum ex sententia D.Pauli 1.*ad Cor.*14. Turpè est mulieri loqui in Ecclesia, consequẽter turpè esset mulierem Sacris Ordinibus initiare, & ordinare.

3. Secunda est, quam affert D.Th. *de Sacram.q.*39.*a.*1. quia Sacramentũ Ordinis significat eminentiam gradus, & cum in muliere non possit eminentia aliqua gradus significari, quia mulier habet statum subjectionis, juxta illud Genes. *sub viri potestate eris cunctis diebus vitæ tuæ*. Ideo non potest mulier insigniri Ordinibns.

4. Tertia assignatur à D. Bonavẽtura *in* 4.*d.*25.*a.*2.*q.*1. ubi docet, quòd persona, quæ ordinatur Sacris Ordinibus debet significare Christum mediatorem, cujus officio fungitur, juxta illud Apostoli 2.*ad Cor.*5. Pro Christo legatione fungimur; & cum mediator fuit vir non mulier; ideo mulier non potest ordinari.

Suppono secundo. Solos baptizatos esse capaces Sacramenti Ordinis, non verò Catechumenos; Nam cum baptismus sit janua omnium Sacramentorũ, ante ipsum homo non est capax nullius Sacramenti; Unde si Catechumenus recipit Sacramentum Matrimonii, non tamen recipit gratiam Sacramentalem, quam causat hoc Sacramentum baptizatis; cum non sit capax Sacramenti Matrimonii, prout est Sacramentum, sed uti est contractus naturalis, & civilis. His suppositis.

5. Respondeo nagativè, & probatur, nam sexus Virilis est de necessitate Sacramenti, sed Papa non potest dispensare in Sacramentis, ea quæ sunt de necessitate Sacramenti; ergo non potest dispensare, ut fœmina ordinetur Sacris Ordinibus.

Confirmatur. Quod de se est incapax jure divino ad aliquod suscipiendum Sacramentum, non potest ex autoritate etiam Papæ fieri capax, sed fœmina est incapax jure divino ad suscipiendum Sacramentum Ordinis; ergo non potest fieri capax ex Papæ dispẽsatione. Major patet. Minor cõstat ex traditione Ecclesiæ, quæ ad valorẽ ordinis semper existimavit esse necessarium jure divino sexum virilem. Consequentia sequitur.

Probatur de prima Tonsura. Nam prima Tonsura non est aliud, quam cõsecutio, & deputatio Personæ ad eum sta-

statum, ex quo ascendi possit ad alios ordines Ecclesiasticos, sed mulier est incapax hujus ascẽsus; ergo est incapax primæ Tõsuræ. Major patet. Minor etiã suadetur. Nam sicuti Novitiatus est dispositio ad Religiosam professionem; & personæ, quæ incapaces sunt alicujus Religionis suscipiendæ non possunt recipi ad Novitiatum; sic prima Tonsura, cum sit fundamentum, & dispositio ad Ordines, ut docet D.Th. *3.p.in add. q.40. a.2.* nequit admitti ad primam tonsuram, qui non potest ad Ordines ascendere. Ita Candidus *de Sac. Ord disp.4.a.5.d.4.*

6. Dices cum Paludano, & Urtado. Prima Tonsura licèt tribuatur masculis tamquam prævium ad Ordines, tamen hoc est solum ex Ecclesiæ Institutione; ergò Papa potest in hoc dispensare.

Respondetur nego secũdam partem antecedẽtis. Nã ad valorẽ Ordinis Jure Divino requiritur sexus virilis; ordo enim est à Christo institutus ad docendum, & præsidendum in Ecclesia; mulier autem prohibetur ab Apostolo præsidere, & docere in Ecclesia.

7. Quæres. An saltem fœmina de potestate Papæ possit ferre censuras?

Respondetur non esse improbabile posse fœminam; de absoluta Summi Pontificis authoritate ferre censuras. Ita docent Paludanus *in 4.d.19.q.2.a. 1.* Bonacina *de censuris q.1.punct,2. num.4.* Sotus *d.20.q.10. a.4.* Filliucius *trac.11 .c.2. q.8.* Reginaldus *num.16.* Navarrus *consil.72.de sententia excõmunicationis* Ugolinus *c.2.§.7.num.5.* Ubi refert alios plures, scilicet Suarez, Altersius, Ruvardus & Sayrus. Diana contra solos Avilam, & Coninch.

Ratio hujus sententiæ est; quia Summum Pontificem posse hanc facultatẽ concedere, non est contra jus divinum, vel naturale, ergo Papa potest in hoc dispensare. Antecedens patet cum hoc est tantùm contra jus positivum; in quo Papa potest dispensare.

8. Dices cum Avila *de Censuris p.1.d.6.concl.1.* Potestas jurisdictionis spiritualis ordinatur ad clavẽ ordinis, scilicet ad remictendum peccaum, & ortum habet ex illa: ergo solùm in his reperitur, qui habent clavem ordinis, sed mulier [per dicta] jure Divino est incapax Ordinis; ergo & jurisdictionis spiritualis ferendi censuras.

Respondetur cũ D.Th. *in 4.dist.18. qu.2.a.2.* clavem duplicem esse, scilicet ordinis, & jurisdictionis, illius est incapax mulier secundum Christi institutionem, hujus autem potest esse capax, saltem ex concessione Papæ, quò ad exercitium, sicut & merè laicus capax est, licèt non sit Apostolorum successor, cum sit extra clerum.

9. Verum tamen est; neque Christus, neque Ecclesia numquam ejusmodi potestatem per censuras homines ligari concessisse mulieribus, cum id non sit neque expediens, neque dicens jure ordinario fœminam censuras ferre.

10. Et licet aliquæ Abatissæ suspenderint sibi subditas, illa tamen non fuit vera suspensio, quæ erat censura, sed prohibitio quædam, ob cujus violationem, non fuisset contracta irregularitas.

DU-

D U B. XXIV.

An Papa possit dispensare, ut initiatus majoribus ordinibus contrahat Matrimonium?

1. SVppono solum Iure Canonico prohibitum esse contrahere Matrimonium ordinatis in sacris, ut ait Divus Thomas *in* 4. *dist.* 37. *q.*1. *a.*1. & est communis sententia Theologorum; si enim jure divino esset prohibitum ordinatis in sacris matrimonium contrahere, nunquam posset Papa in hoc dispẽsare, quòd autem Papa dispensavit patet experiẽtia. Vnde Trid. hoc indicat *in sess.* 24. *canone* 9. dicente, si quis dixerit Clericos in sacris ordinibus constitutos, vel Religiosos castitatem solemniter professos posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica, vel voto, anathema sit; igitur hoc de certo supposito.

2. Respondeo: Posse Pontificem dispensare, ut initiatus Sacris Ordinibus matrimonium contrahat. Ita communiter Theologi. patet hæc propositio. Cum enim ordinatis in sacris solùm prohibetur ab Ecclesia, & non jure divino; (ut supponimus) matrimonium, & Papa potest in jure Ecclesiastico dispensare, ideo potest, & de facto dispensat.

3. De Religiosis autem D. Th. *in* 2.2. *q.*88. *a.*11. Respondet negativè. Tum quia votum castitatis per professionem sollemnizatum pertinet ad latriam, & ad jus Divinum: ergo Papa non potest in hoc dispensare: Tum quia Professi alicujus Religionis sunt mortui mundo, & Deo vivunt, unde non sunt revocandi ad vitam humanam occasione cujuscumque eventus. Et

Probatur *ex capite cum ad Monasterium, tit. de statu Monachorum.* ubi Innocentius III. sic ait. Nec existimet Abbas, quòd super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispẽsare; quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa Regulæ monacali, ut contra eam, nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere, ergo.

Probatur etiam ex Sacra Scriptura. Levitici ultimo dicitur, quòd est semel sanctificatum non potest in alios usus converti, ergo si qua persona est Deo sanctificata per votum solemne professionis, non potest mutari in alios usus.

4. Pater Diana tamen cum auctoribus ab ipso relatis acerrimè videtur defendere opinionem affirmativã; & pro probanda sua sententia, multas adducit dispẽsationes, quæ de facto fecit Summus Pontifex aliquibus Religiosis.

Et primò de Nicolao quodam; Professus in ordine Sancti Nicolai, qui ab Alexandro III. dispensatus fuit, ut jungeretur matrimonio Annæ filiæ Vitalis, Venetiæ Ducis; cum qua habuit sex filios masculos, & tres fæmellas; & postea ipse ad Monasterium reversus est: Et Anna, edificato prius Monasterio, apud Amianum sub titulo Sancti Adriani, in illo inclusa vitã finivit clara miraculis.

Secundò affert Damirum Aragoniæ Regem, Monachum factum, cum Pater ejus decessisset è vita, sine prole, ipse è monasterio eductum Romani Pon-

Pontificis dispẽsatione, & authoritate, & Reggio sceptro ornatum uxorem duxit, & ex ea filium suscepit.

Tertiò Casimirum hujus nominis primum Poloniæ Regem Monachum Cluniacensem Sancti Benedicti Religiosum Professum, & Diaconum effectum, dispensatione Benedicti IX. à professione, & voto absolutum, & ad Regnum majorum suorum evectum uxorem accepisse, & filios procreasse.

5. His, & aliis exemplis affert Diana, quibus concludit de facto Pontificem dispensasse in voto solemni Professionis.

Respondet tamen Sotus, & alii Thomistæ, hæc esse incerta; tamen dato, quòd sint certa, dicunt illos non fuisse Monachos professos, sed tantum Novitios adhuc in anno probationis. Vel

Respondetur secundò, & melius, quòd si Pontifex suâ authoritate hoc fecit, non tamen dispensavit in voto solemni; sed tantum interpetravit, talem esse Dei voluntatem; ne Regnum transiret ad Hæreticos, vel Infideles: Votum enim Religionis non potest Papa dispensare, sed interpetrare, in aliquo urgenti casu; sic esse voluntatem Dei. Unde nihil contra nos.

DUBIUM XXV.

An dentur impedimenta in Matrimonio, & in quibus potest Papa dispensare?

1. Apostolus Magnum Sacramentum Matrimonium esse dicit in Christo, & Ecclesia. Magnum Sacramentum, non ut signum practicum, sed ut signum speculativum, & symbolum sacrarum rerum; & in hoc cætera Sacramenta superat iisque sanctius esse triplici significatione, qua Religionis, & fidei Misteria præcipua representat. Primò enim Matrimoniũ est sacrum signum castissimi fæderis, & vnionis Dei cum Anima, quam sibi per fidem desponsare scriptura dicit Oseæ 3. *Sponsabo te mihi in fidem, cujus nomine dotis virtutes, & dona Spiritus Sancti infundit.* Secundò est Symbolum fæderis, quò Christus Ecclesiam suo sanguine mundatam, & maculis detersam, gloriosam sibi sponsam conjunxit. Ac tertiò demum matrimonium, quo utriusque conjugis fit una caro, significat illam eximiam, & singularem vnionem; qua verbum naturam humanam sibi vinculo numquã dissoluendo copulavit, & ex utroque scilicet Deo, & homine una persona consurgit. Quis ergò negare potest, magnum esse Sacramentum matrimonii, cum ratione hujus triplicis unionis, & fæderis, mysteria, quæ maxima sunt exhibet representationem, & Imaginem.

De hoc ergò Sacramento magno hic pauca videbimus, quatenus scilicet ad illud Summi Pontificis authoritas se extendit; ut de aliis Sacramentis supra fecimus, & hic faciemus.

Ut tamen recto Ordine procedamus, necessariò debemus hic adnotare matrimonii impedimenta, quibus cognitis, videndum est, postea à quibus potest Papa sua auctoritate dispensare: Prius tamen, quàm de impedimentis Matrimonii sermonem habeamus, aliqua hic debent præmitti, ad cognoscendum naturam hujus Sacramenti.

2. Præmitto primò. Matrimonium dici à Matre eo, quòd fit ut uxor fiat mater; & à matre potiùs, quam à Patre nuncupatur, eo quod in prole suscipienda, & educanda matre plus impendat operam; vnde dicitur matrimonium quasi matris munium: vel [ut alii dicunt] dicitur matrimonium quasi matrem muniens, quia uxor per matrimonium acquirit virum, quo munitur. Vocatur etiam conjugium, eo quod duos sub eodem jugo societatis perpetuæ conjungat. Appellatur etiam connubium, & nuptiæ à velo, quo ex antiqua cerimonia tegebantur Virgines, quando maritis tradebantur.

3. Præmitto secundò. Matrimonium esse verè, & propriè Sacramentum, seù signum practicum, efficax gratiæ sanctificantis. Sicut definitur in Florentino in decreto Eugenii, vbi matrimonium ponitur inter septem Ecclesiæ Sacramenta. Et habetur in Tridentino *sess.* 24. *Can.* 1. Ubi dicitur; *si quis dixerit matrimonium non esse verè, & propriè unum ex septem legis Evangelicæ Sacramentis à Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque conferre gratiam. Anathema sit.* Igitur hoc est certum de fide, contra Lutherum, & Calvinum.

4. Præmitto tertiò. Ministrum Sacramenti matrimonii esse ipsos contrahentes, non vero Sacerdotem ipsos benedicentem, & illa verba, Ego vos conjungo proferentem, hoc colligitur ex Tridentino *sess.* 24. *c.* 1. *de reform. mat.*, ubi affirmat, matrimonia clandestina, quæ fiebant absque Sacerdote, & sine ullis ejus verbis fuisse valida quamdiu Ecclesia non fecit ea irrita. Et *Can.* 1 1. ait; Benedictionem Sacerdotalem annumerari inter Ecclesiæ ceremonias. Colligitur etiam ex Florentino in decreto Eugenii ubi docetur. Hoc Sacramentum matrimonii solo contrahentium consensu perfici.

5. Præmitto quartò. Eadem verba, seù signa conjugum, quibus mutuum consensum exprimunt, esse sibi invicem secundum diversas considerationes materiam, & formam hujus Sacramenti matrimonii: quatenus enim per ea mutuo sua corpora in conjugium sibi invicem tradunt habent rationem materiæ; quatenus verò per ea corporum traditionem sibi mutuò factam acceptant, habet rationem formæ. Ita communiter Doctores. His præmissis.

6. Respondeo, quòd dantur impedimenta in matrimonio; quæ quidem alia sunt impedientia; alia dirimentia. Dirimentia secundum jus antiquum sunt duodecim, secundum verò jus novum sunt quatordecim; Nam Concilium Tridentinum duo addidit, scilicet raptum, & defectum præsentiæ Parochi, & testium; quæ omnia his versibus continentur.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamē, honestas;
Si sis affinis, si forte coire nequibis
Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis.
Raptave sit mulier, nec parti reddita tutæ.
Hæc facienda vetant connubia facta retractant.

Im-

Impedimenta impedientia tantum, sed non dirimentia sunt duodecim, quinque, quæ non proveniunt ex crimine, sed ex alia causa comprehenduntur à D.Th. *3.p. q.50.* his versibus.

Ecclesiæ vetitum, nec non tempus feriatum
Atque Chatechismus, sponsalia jungito votum
Impediunt fieri permittunt facta teneri.

Alia septem, quæ oriuntur ex crimine, his continentur versibus.

Incestus, raptus sponsatæ, mors mulieris
Susceptus propriæ sobolis, mors Presbyteralis.
Vel si peniteat solemniter, aut monialem
Accipiat, probibent hæc conjugium sociandum.

Prius ergò agebimus de impedimentis dirimentibus [quæ dicuntur dirimentia, non quòd matrimonium jam factum dirimant quando illi jam facto superveniunt; sed quia faciunt, ut invalidè contrahatur, & contrahentes separari possint, quia invalidè contraxerunt] postea de impedimentis non dirimentibus, sed tantum impedientibus. Sit ergò.

§. I.

De impedimento erroris, & conditionis.

7. Triplicem errorem in contractu matrimonii contingere posset. Primus circa personam, ut si quis ducat Filibertam credens esse Franciscam. Secundus error dicitur conditionis; ut si quis existimat se cōtrahere cum libera, & contrahit cum Ancilla. Tertius dicitur error qualitatis, ut si putet esse pulcram, nobilem, divitem, Virginem; & postea comperit illam deformem, ignobilem, pauperem, defloratam.

8. Matrimonium contractum cum errore circa personam est invalidum jure humano, & naturali. Sic docent communiter Doctores, & Thomistæ. Et quòd sit invalidum jure humano patet *ex capite tua nos de sponsalibus.* Quod autem sit invalidum jure naturali.

Probatur. Matrimonium jure naturæ non subsistit absque consensu circa personam cum qua contrahitur, ut patet etiam in aliis contractibus, ut si pro tritico, vendatur hordeum, pro auro, argentum, sed quando error versatur circam subjectam personam, non adest consensus circa illam personam, sed circa aliam, quæ mente concipitur; unde dicitur in lege *cum testamētum*; errantis nullus est consensus; ergo matrimonium celebratum cum errore personæ est invalidum jure naturali.

Et hoc non solùm circa fideles, sed etiam infideles, nam jure naturali, non solùm fideles, sed etiam infideles subditi sunt.

Matrimonium celebratum cum errore concomitante etiam jure naturali est invalidum. Error autem concomitans est, quando quis contrahit cum Maria, putans esse Martam; sed ita est dispositus, ut si sciret illam esse Martam etiam contraheret.

Probatur. Licet talis error non facit involuntarium, contrariè, seù positivè, facit tamen involuntarium negativè, idest non voluntarium; sed de essentia contractus matrimonii est ut

sit positivè voluntarius, ideſt ut actu, & reipſa cōſentiat contrahens in perſonam, quæ traditur; ergò talis error jure naturę irritum reddit contractum matrimonii. Ita communiter Doctores.

8. Matrimonium contractum cum errore qualitatis non eſt invalidum.

Probatur. Quia hic error non verſatur circa ſubſtantialia perſonæ, ſed circa accidentalia, & extrinſeca, & quò ad ſubſtantiam rei, hoc matrimonium eſt voluntarium ſimpliciter.

Si autem error qualitatis redundat in errorem perſonæ, puta ſi qualitas eſt per ſe intenta à contrahente, tunc talis error invalidat matrimonium. Verbi gratia Diana contrahit matrimonium cum Dominico, qui ſe fingebat filium Regis Hyſpaniarum, cujus verè non erat filius, tamen Diana in mente ſibi filium Regis propoſuit, & in illum directè conſentire voluit; in hoc caſu error verſatur circa perſonam; & conſequenter matrimonium eſt invalidum. Ita communiter Doctores.

9. Error conditionis, ſivè ſervitutis dirimit matrimonium jure civili, & Canonico; non tamen jure naturali; dummodò hæc ſervitus ſit ignorata à contrahente.

Probatur ex D. Th. *de matrimonio q.52.a.1.* ubi ſic dicit. Sicut potentia coeundi ignorata impedit matrimonium, non autem ſi ſciatur, ita conditio ſervitutis ignorata matrimonium impedit.

Probatur quòd impediat jure civili, & canonico, non naturali. Nam ſervitus ex natura rei, non contrariatur matrimonio; alioquin etiam quando non ignoratur invalidaret matrimonium; ergò.

Si autem contrahens poſt cognitam ſervitutem habet copulam cum ſerva: verbi gratia; tunc fit validum per mutuum cōſenſum de novo factum ſigno externo expreſſum.

§. II.

De impedimento voti.

1. **H**Ic non eſt ſermo de voto ſimplici, quod fit ad libitū; cum hoc eſt certum non dirimere matrimonium, ſed tantū impedire ne contrahatur; propterea, qui vovit caſtitatē, vel Religionē, vel ſacros Ordines, peccat contrahendo, tamen validè contrahit matrimonium: Neque eſt ſermo de voto ſolemni, quod fit in ſuſceptione ſacrorum ordinum, cum hoc pertineat ad octavum impedimentum, ſed tãtùm loquimur hic de voto ſolemni, quod fit in profeſſione Religionis. Unde

2. Reſpondeo primò. Religioſus profeſſus invalidè contrahit matrimonium jure Eccleſiaſtico; & idem dico de voto ſimplici, quod mittunt PatresSocietatis, peracto biennio, ut patet in bulla Gregorii XIII. incipiente *Aſcendente Domino.*

Probatur. Nam votum ſolemne nil habet ſupra votum ſimplex, quod dirimat matrimonium (ambò enim tradunt perſonam Deo) niſi decretum Eccleſiæ; ut definitur in Concilio Viēnenſi, Tridentino *ſeſſ.24.c.9.* & in aliis Conciliis relatis à San. *l.7. d. 26. n.1:*

3. Reſpondeo ſecundò. Matrimonium celebratum ante profeſſionem, dirimitur per profeſſionem, modo ſit tantum ratum, & non conſummatū; ſecus ſi ſit conſummatum.

Pri-

Prima pars patet ex Tridentino *sess.*24.*c.*4.& etiam patet. Nam hic effectus ex privilegio divino fuit concessus solemni professioni, ut probat Lessius *l.*4.*c.*41.*d.*8.*n.*69.

Ex quo sequitur licitum esse Mariæ, verbi gratia, in seculo manenti cum alio contrahere, si conjux cum quo contraxerat ingressus est Religionem, & fecit professionem ante consummatum matrimonium; tamen conjuge in sæculo manente non posse. Et si coniux, qui Religionem ingressus est sit tantùm quatuordecim annorū, debet coniux in sæculo manens expectare, donec compleat sexdecim annos, quòd est tempus requisitum ad professionē, ex Trid. *sess.*25.*c.*15.

Probatur secunda pars. Tum quia nullo jure cōstat ipsū dirimi. Tū quia sic habetur *Can. si quis conjugatus.* Tum etiam, quia hoc constat ex pluribus locis Sacræ Scripturæ, quæ de consummato matrimonio intelligendi sunt, unde dicitur Matt. 1. Qui dimiserit uxorem suam facit eam mechari. Tum etiam quia coniuges per matrimonium consummatum facti sunt una caro, quæ non est separanda, nisi per mortem alterius.

§. III.

De impedimento Cognationis.

1. COgnatio est triplex, scilicet naturalis, legalis, & spiritualis; prima derivatur per carnalem generationē, secunda per legis adoptionem; tertia per regenerationem in Sacro Fonte baptismatis, & in *Sacramento* Chrismatis, primò de prima cognatione agemus; postea de aliis cognationibus per ordinem.

2. Cognatio naturalis, seu consanguinitas [sic dicta quasi mutua sanguinis unitas] est vinculum personarum ab eodem stipite proximè descēdentium carnali propagatione contractum.

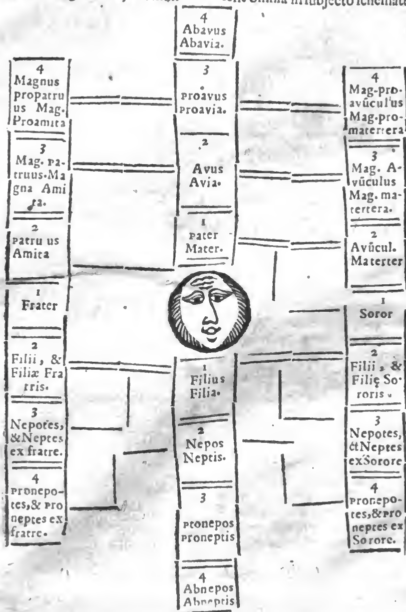
Ut autem dignoscantur gradus cōsanguinitatis statuuntur sequentes regulæ à D. Th. *in* 4. *dist.*40.*q.*1.*a.*12. quem sequitur cōmuniter Doctores.

3. Prima est in linea recta tam ascendentium, quàm descendentium, quot sunt personæ, tot sunt gradus, una dempta scilicet stipite. Unde cum pater, & filius sint duæ personæ, si stipitem demas, idest patrem, pater, & filius erunt in primo gradu; eo quòd dempto stipite remanet una persona. Similiter pater, & nepos sunt in secūdo gradu, quia sunt tres personæ, scilicet pater, & filius, & nepos, & dempta una, remanent duo.

4. *Secunda* regula pro linea transversali, seu collaterali est. Personæ eo gradu distant inter se, quò distant à communi stipite; & ideo quia duo fratres, uno tantum gradu distant à communi stipite, scilicet patre, uno gradu, distant inter se: filius verò unius fratris, quia duobus gradibus distat à cōmuni stipite, duobus quoque gradibus distat à filiis alterius fratris. Hoc autem intellige jure canonico, non civili; quia jure civili duo fratres sunt in secundo gradu.

5. Tertia regula etiam pro linea transversali; hæc est. Consanguinei in linea transversali, eo gradu distant inter se, quo alter magis remotus distat à communi stipite, verbi gratia, Paulus habet duos filios Petrum, & Andreā, & rursus Petrus habet filium, & nepotem, si vis scire in quo gradu sit ne-

pos Petri cum Andrea, dic, quòd sunt in tertio gradu, nam in eo gradu sunt inter se, quò alter magis remotus distat à communi stipite, sed nepos Petri distat tribus gradibus, à cōmuni stipite, idest Paulo; ergo sunt in tertio gradu inter se. Et hoc etiam intellige secundum jus canonicum, non civile, quæ ad rem nostram non pertinet, patent omnia in subjecto schemate.

Modo videndum est quando consanguinitas, & in quò gradu matrimonium impediat.

6. Respondeo. Matrimonia consanguineorum in primò gradu lineæ rectæ scilicet matris cum filio, & patris cum filia sunt irrita jure naturæ.

Ratio affertur à D. Th. 2.2. q. 154. a. 9. Ubi habet, quòd homo naturaliter debet quamdam honorificentiam parentibus; huic autem honorificentiæ, non parum derogaret conjunctio matrimonialis matris cum filio, & patris cum filia, turpitudo enim patris, & matris revelaretur contra id, quod dicitur Levitici 18. *turpitudinem patris tui, vel matris tuæ ne discoperias*.

7. Potest adhuc alia ratio afferri. Nam matrimonia ad hoc ordinantur à natura, ut duo fiant una caro; sed qui sunt in primo gradu consanguineitatis lineæ rectæ, jam sunt una caro secundùm carnalem conjunctionem immediatam; ergo matrimonia inter illos sunt illicita jure naturæ.

8. Respondeo secundò. Matrimonia consanguineorum in primo gradu lineæ transversæ, scilicet inter fratrem, & sororem sunt invalida, etiam jure naturæ.

Ratio est. Tum quia inter fratrem, & sororem, est maximus pudor naturalis, cui maximè adversatur actus cõjugalis. Tum etiam, quia Summus Pontifex numquam in hoc dispensavit requisitus etiam à magnis Principibus; ergò signum est hoc matrimonium esse de jure naturæ invalidum, non tantum jure Ecclesiastico.

§. 4.

De cognatione legali.

1. Cognatione legalis est propinquitas quorumdam personarum consurgens ex adoptione; quando scilicet legitimè assumitur aliqua persona extranea in filium, vel nepotem, vel in filiam, & neptem.

Adoptans autem, ut legitimè adoptet; hæ conditiones debet habere. Primò, ut adoptans sit sui Juris, & major vigintiquinque annis, hic enim habet administrationem bonorum, exceptis castrensibus, & quasi. Secũdò ut adoptans non sit fæmina, hæc enim non potest adoptare absque Privilegio. Tertia ut adoptans habeat potentiam naturalem ad generandum; nam adoptio fuit instituta ad supplendum defectum filiorum; hanc autem potentiam habent secti gladio, vel eunuchi per morbum facti, hi enim accidentaliter sunt impotentes, non ex defectu naturali; sicuti sunt impotentes frigidi. Quarta, ut adoptans excedat adoptatum decem, & octo annis, & possit esse pater adoptati: Unde quilibet, stantibus his conditionibus potest adoptare, etiam si sit Sacerdos, & quilibet potest adoptari, modo sit præsens, absens enim non potest neque adoptare, neque adoptari. *Lege neque, & l. post mort. §. de adoptionibus*.

2. Contrahitur autem cognatio legalis, primò inter adoptantem, & adoptatum, & descendentes adoptati usque ad quartum gradum. Secundò inter adoptatum, & uxorem adoptantis, & è contra inter uxorem adoptati, & adoptantis. Tertiò inter filios adop-

ſſ.24.de matrimonio c.2., & ab omnibus Doctoribus communiter affirmatur, & docetur.

§. 6.

De impedimento criminis.

1. CRimen ſi ſit adulterii, ſive homicidii jure Eccleſiaſtico dirimit matrimonium. Eccleſia autem ideo hoc impedimentum induxit, ut cædes, & adulteria inter conjuges vitentur.

Ad hoc autem, ut homicidii crimen inducat impedimentum dirimens, debet habere multa. Primò, ut maritus occidat uxorem, vel è contra, ſivè per ſe, ſivè per alium, ſivè ferro, ſivè veleno. Secundò, ut vir, & fæmina qui contrahunt matrimonium conſpiraverint in mortem conjugis occiſi; unde ſi unus abſque conſpiratione alterius machinatus ſit mortem, non contrahit impedimentum; modo non interceſſerit adulterium cum homicidio. Tertiò, ut conventio occidendi alterum conjugem, ſit facta ad finem, ut mortuo conjuge poſſint matrimonium cōtrahere, & ſi alio fine fit, puta ex odio, vel vindicta, poterunt tunc validè contrahere, *cap. ſi quis* 31. *q.* 1. Quartò ut ſequatur mors; requiritur enim effectus conſummatus.

2. Ut autem adulterii crimen dirimat matrimonium etiam aliqua requiruntur. Primò, ut uterque novit adulterium. Unde ſi Paulus commiſit adulterium cum Berta ſoluta, quæ neſciebat, an Paulus ſit conjugatus, poterit validè contrahere cum Paulo, etiam ſi Paulus occiderit uxorem animo contrahendi cum Berta; quia copula reſpectu Bertæ non fuit adulterium formaliter, ſed tantum materialiter. Secundò, ut ſemen receptum ſit intra vas fæminæ; quia ad inducendum hoc impedimentum, requiritur peccatum conſummatum, & adulterium non eſt conſummatum ante ſeminis receptionem.

§. 7.

De impedimento diſparitatis cultus.

1. IUre Eccleſiaſtico invalidum eſt matrimonium Baptizati, ſeu fidelis, cum infideli; non tamen cum Hæretico, vel Apoſtata, vel Excommunicato; cum omnes iſti ſint baptizati; licet committatur peccatū grave, cum contrahitur cum hæretico propter prohibitionem Eccleſiæ.

2. Cauſa autem ea matrimonia irritandi ab Eccleſia fuit. Tùm quia adeſſet periculum prævaricandi. Tum ob difficultatem ad prolem benè, & piè educandam. Tum ut inter conjuges tollatur occaſio diſcordiæ.

§. 8.

De impedimento vis.

1. MEtus, ſeu vis incuſſus à cōtrahente irritat matrimonium jure naturæ; ſi verò ſit incuſſus à tertia perſona, irritat jure Eccleſiaſtico. Metus autem debet eſſe grave, cadentem in virum perfectum, & conſtantem verbi gratia mortis, carceris perpetui, amiſſionis bonorum, &c.

Quan-

Quando verò metus est levis contractus censetur spontaneus. Debet etiam esse injustè incussus, quia si justè incutiatur, non dirimit matrimonium. Unde si pater verbi gratia aliquem deprehendit in crimine cum filia, & illi minat accusationem, vel mortem, si filiam non ducat in uxorem: non dicitur metus injustus, sed justus, & ideo non dirimit matrimonium. Unde in sequẽtibus casibus valet matrimonium.

2. Primò. Si concubinarius metu gehennæ, vel mortis in morbo, vel naufragio ducat concubinam. Secundò si quis à medico persuasus, non diù se victurum, nisi ducta uxore, illam ducat. Tertiò si in carcerem conjectus ipse evadendi, contrahat cum filia lictoris. Quartò. Si Princeps obsessus, offerat filiam obsidenti, ut ab obsidione liberetur. Quintò si ad mortem damnatus ducat meretricem, ut à morte evadat. Sextò si Raptor, vel Virginis deflorator, metu mortis ducat raptam, vel defloratam. Septimò si infirmus, ut medeatur à medico, ducat medici filiam.

§. 9.

De impedimento Ordinis.

1. Sacer Ordo matrimonium dirimit *jure* positivo, & Ecclesiastico, ut constat ex Tridentino *sess.* 24.*c.*9., quem Ordinem [qui non coactè suscepit] matrimonium dirimit. Vidæ quæ supra diximus, ubi diffusè de hac materia discernimus,

§. 10.

De impedimento ligaminis.

1. Nota, Polygamiam dici quãdo plures uxores simul habentur. Bigamiam vero quando plures habentur successivè, scilicet una mortua, alia ducitur. Ligamen dicitur esse vinculum prioris matrimonii, quò durante, matrimoniũ posterius est invalidum.

2. Ligamen autem dirimit matrimonium, nõ tamen *jure* Ecclesiastico, sed naturali, & Divino; & quòd impediat primo Iure, patet *in cap. Gaudemus de divortio*, *& cap.* 1. *de sponsa duorum*, quòd autem impediat secũdo Iure etiam patet, quia res uni tradita, non potest amplius tradi alteri, & cùm corpus viri sit traditum primæ uxori; ideò, &c. De tertio etiam patet Matth. 19. *Ubi dicitur*; *Quicunque dimiserit uxorem suam*, *& aliam duxerit mechatur*.

3. Queres. An uxor credens suum virum esse mortuum, postquam cognoscit esse superstitem teneatur recedere à secundo viro?

Respondeo affirmativè. Tenetur enim ad primum redire, relicto secundo, aliter exponit se periculo adulterii, & peccat mortaliter petendo, vel reddendo debitum, post veram notitiam; secundum enim matrimoniũ est invalidum. Ut patet *ex Canone si Virgo* 34.*q.*2. Si verò dubitat, non potest petere debbitum, reddere tamen debet; quia alter conjux habet *jus* petendi, Est inter Doctores communis.

De

§. 11.

De impedimento Honeſtatis.

1. Statuitur hoc impedimentum publicæ honeſtatis jure Eccleſiaſtico, ut patet *in cap.unico de ſponſalibus in 6.cap.literas de deſponſatione impuberum*.Et *cap.*Juvenis,*cap. ad audientiam,cap.ſponſam de ſponſalibus*.Et in Tridentino *ſeſſ.24. de reformatione matrimonii cap.3.*

2. Oritur autem hoc impedimentum ex ſponſalibus validis: Unde ſi quis poſt ſponſalia celebrata cũ Anna matrimonium contraheret cum illius ſorore,vel matre, vel filia,invalidè cõtraheret,ut patet ex Tridentino loc. cit. Ubi hoc impedimentum in ſponſalibus reſtrictum eſt ad primum gradum; qui antea erat uſque ad quartum gradum.

Dixi (ex ſponſalibus validis);Invalida enim ſponſalia non dirimunt;quãvis jure antiquo dirimebant; & dirimunt valida, cum conſanguineis, non cum affinibus.

2. Stat etiam hoc impedimentũ, quando ſponſalia diſſolvuntur mutuo conſenſu contrahentium; quia impedimenta matrimonii non dependent à voluntate contrahentium; ſed ab Eccleſia, quæ ſtatuit impedimentum publicæ honeſtatis conſurgere ex ſponſalibus validis; ſponſalia autem, licèt diſſolvantur, non ideo non erunt valida.Ita Bon.*de ſponſalibus*. Et alii ab illo citati contra Dianam, & alios.

3. Conſurgit etiam hoc impedimentum, nedum ex ſponſalibus validis, ſed etiam ex matrimonio rato à fortiori;& jure potiori; ſi enim conſurgit ex ſponſalibus; quæ ſunt via ad matrimoniũ; quãto magis ex rato matrimonio.Ut colligitur ex *cap.Sponſa, c.ad audientiam.*

Imo impedimentum publicæ honeſtatis conſurgens ex matrimonio rato, extenditur uſq;ad quartũ gradũ:Unde vir mortua uxore, ante conſũmatum matrimònium; non poteſt ducere conſanguineam uxoris uſque ad quartum gradum;ut declaravit Pius V.in Bulla, quæ incipit: *Ad Romanũ*. Et conſurgit etiam ex matrimonio rato invalido; modo non ſit invalidum reſpectu conſenſus. Uide Bonacin. *de imped. matrim.q.3.punct.12.prop.2.num.11.*

§. 12.

De impedimento Affinitatis.

1. Affinitas eſt vinculum, ſeu propinquitas Perſonarum nata ex carnali copula, ſive licita, ſive illicita.

Iure Eccleſiaſtico hæc affinitas dirimit matrimonium, cum hac differentia, quod ex copula licita oritur impedimentum dirimens uſque ad quartum gradum, Ex illicita verò uſque ad ſecundum gradum,ut videri poteſt in Tridentino *ſeſſ.24.c.4.*

2. Gradus autem in affinitate cõputandi ſunt proportionali modo ſicuti gradus conſanguinitatis,& ſtipes in affinitate ſunt ille duæ perſonæ, quæ ſe carnaliter cognoſcunt,unde illæ duæ dicuntur principium affinitatis non affines.

3. Quæres. An conſanguinei Petri, qui copulam habuit cum Anna ſint affines conſanguineis Annæ.

Respondeo negativè. Licet enim Petrus sit affinis consanguineis Annæ, & Anna consanguineis Petri: tamen consanguinei Petri, & Annæ, non sunt affines inter se: & sic duo fratres possunt ducere duas sorores, & filius potest ducere filiam, cujus matrem pater duxit; Affinitas enim non generat affinitatem. Est communis.

Ad inducendum autem impedimētum affinitatis requiritur copula cum seminis emissione intra claustrum fœminæ; quia si semen non recipiatur in claustrum non contrahitur affinitas. Ad contrahendam enim affinitatem, ea copula requiritur, quæ sit sufficiens ad generationem, seu ut vir, & fœmina, una caro efficiatur. Unde

4. Sequitur primò, quòd quando sola fœmina semen emittit non oritur affinitas, quia illius semen tantum non est sufficiens ad generationem; si verò solus vir emittit, non verò fœmina oritur affinitas, quia illius semen est sufficiens ad generationem, ut docent *Philosophi*.

5. Sequitur secundò. Ex concursu Spadonum non oriri affinitatem, quia Spadones non emittunt semen aptum ad generationem.

6. Sequitur tertiò. Non oriri affinitatem ex actu prepostero extra vas debitum, neq; ex pollutione extra vas fœmineum.

7. Contrahentibus autem cum affinibus, & consanguineis in gradibus prohibitis, statuta est pœna excommunicationis ipso facto, ut habetur in Clementina *unica de consanguinitate* Qui autem post contractum matrimonium cognoscit consanguineam uxoris in primo, vel secundo gradu, non potest amplius ab ea debitum petere privatur enim jure petendi; tenetur tamen reddere; non enim justum est, ut innocens damnum patiatur ob culpam delinquentis. Vide Bonacin. *de imped. matrim. q. 3. p. 12. num. 20.*

§. 13.

De impedimento impotentiæ.

1. Impotentia coeundi; quæ arte humana non potest removeri absque probabili vitæ periculo, ex triplici capite potest oriri. Primò ex improportione naturali, ut quādo fœmina est arcta, ut non possit à marito carnaliter cognosci. Secundò ex frigiditate, quando scilicet per frigiditatem semen non potest emitti, quæ ut plurimum provenit à viro, non à fœmina. Tertiò ex maleficio perpetuo facto ad impediendum congressum, & copulam maritalem.

2. Non solum jure Ecclesiastico, sed etiam naturali impotentia coeundi antecedens matrimonium illum dirimit: jure inquam Ecclesiastico, ut dicitur *in capite quod sedem de frigidis, & maleficiatis, & cap. 1. 33. q. 1.* jure etiam naturali. Tum quia ad valorem matrimonii requiritur, ut conjuges possint copulari, & fieri una caro, quòd quidem tollitur per impotentiam coeundi antecedens matrimonium. Tum etiam quia de essentia matrimonii est, ut tradatur corpus ad usum conjugale; quòd quidem non potest tradi supposita impotentia perpetua.

Consultò dixi [impotentia antecedens matrimonium]; quia impotentia perpetua superveniens, non dirimit ma-

matrimonium. Et debet esse perpetua ista impotentia, quia temporalis non dirimit matrimonium, excepta impotentia ratione ætatis.

3. Hinc habes primò. Validè cõtrahi cum fœmina arcta, quæ fieri potest apta per incisionem; quia hoc matrimonium non censetur celebratum cum impotentia perpetua: secùs dic, quando fœmina non potest semen recipere, & adeo arcta est, ut nullo modo juvari potest.

4. Habes secundò. Validum esse matrimonium cum fœmina, quæ potest accipere semen; licèt ipsa non potest seminare; quia semen fœminæ, juxta veriorem sententiam, non requiritur ad generationem: secus dic, quando fœmina est impotens ad retinendũ semen viri; quia per hoc impediretur generatio prolis; quòd primariò intelligi debet in matrimonio.

5. Habes tertiò. Validum esse matrimonium, quando fœmina potest reddere debitum, sed non nisi cũ gravissimo sanitatis periculo; vel quando non potest parere, absque gravi periculo vitæ; cum in istis casibus possint conjuges fieri una caro, quòd essentialiter requiritur ad validitatem matrimonii.

6. Habes quartò. Validum esse matrimonium inter steriles; Nam hic intercedit vera copula apta ad generationem, & sterilitas accidit matrimonio.

7. Habes quintò. Invalidum esse matrimonium inter senes, qui sunt omninò impotentes ad habendum copulam; his enim dicuntur habere impotentiam perpetuam coeundi; secus dic de fœmina sola etiam vetula, hæc nim potest semen recipere.

8. Habes sextò. Invalidum esse matrimonium contractum cum Eunucho perfecto; vel Spadone, qui scilicet caret semine: cum enim Eunuchi perfecti careant utroque teste non possunt emittere verum semen intra vas fœmineum, quamvis illud ingrediantur. Ita declarat Sixtus V., quoniam isti habentur inter perpetuos impotẽtes: secus dic de Eunuchis imperfectis, qui carent uno teste tantum; Nam hi sunt apti ad generationem.

9. Habes septimò. Validum esse matrimonium cum hermaphrodito; qui debet inire matrimonium juxta sexum, quem prævalet; unde si prævalet sexus virilis potest cum fœmina contrahere; si verò fæmineus potest contrahere cum viro; & si aliter fiat, matrimonium est invalidum, quia cõtrahitur cum persona ejusdem sexus: si verò in hermaphrodito sexus sit æqualis, potest eligere quem sexum ipse voluerit, & secundum illum matrimonium contrahere: facta autem sexus electione, non potest absque gravi peccato variare electionem, cum sit valdè indecens modò variare unum sexum, modò alium; tamen si contraheret, validè contraheret; quia nullum irritat illius matrimonium. Parochus autem non potest assistere matrimonio hermaphroditi, in quò est sexus æqualis, nisi prius hermaphroditus coram Judice Ecclesiastico protestatus sit quem sexum sequi velit.

§. 14.
De impedimento præsentiæ Parochi, & Testium.

1. MAtrimonium clandestinum, quod contingit, quando fit

 ab-

absque Parocho, & duobus ad minus testibus est invalidum, ut statuit Concilium Tridentinum *sess. 24. c. 1. de reformatione matrimonii.* [intellige ubi dictum Concilium est acceptatum] & peccant mortaliter contrahentes, quia faciunt contra prohibitionē Ecclesiæ in re gravi, & irritum faciunt Sacramentum.

2. Parochus autem is intelligitur, qui habet ordinariam jurisdictionem in contrahentes; potest autem Parochus alium substituere, non tamen nisi Sacerdotem. Testes autem, qui debent assistere, non requiritur, ut sint omni exceptione majores; sed si sint infames, vel fœminæ, vel pueri, habentes usum rationis, vel parentes vel domestici, vel servi, sufficiunt ad validandum matrimonium.

3. Vagabundi autem possunt cōtrahere coram quolibet Parocho; qui debet inquirere diligenter de eorum conditione, scilicet an alibi sint conjuncti &c. & deinde debent petere licentiam ab Episcopo assistendi, sine qua licet validè assistant, tamen peccant mortaliter assistendo. Ut communiter docent *Doctores.*

§. 15.

De impedimento Raptus.

1. ULtimum impedimentum dirimens est Raptus, qui tunc propriè dicitur, quando persona aliqua invita, vel resistentibus parentibus, vel illis, sub quorum cura est, per vim abducitur, ad explendam libidinē vel ad matrimonium contrahendum.

2 Iure autem Ecclesiastico Raptus dirimit matrimonium, ut patet ex Tridentino *sess. 24. de reform. matrimon. c. 6.* ubi tria genera pœnarum contra Raptores constituuntur. Prima, ut Raptor, & omnes consilium, auxilium, & favorem præbentes sint ipso jure excommunicati, perpetuò infames, & omniū dignitatum incapaces; licèt ista excōmunicatio non sit reservata jure communi. Secunda; ut Raptor sive matrimonium contrahat, sive non, teneatur ad decenter dotandam raptam arbitrio Iudicis, quò ad alia verò damna tenetur jure naturæ ante sententiam Iudicis. Tertia, ut sit invalidum matrimonium celebratum inter Raptorem, & Raptam, dum Rapta est in potestate Raptoris, etiam si liberè consentiat; & idem dic de sponsalibus. Et tunc validatur quando Rapta consentit matrimonio, postquam constituta in loco tuto, & libero separata à Raptore, ut dicitur in eodem Concilio.

3. Ex his habes matrimonium esse invalidum cum sponsa celebratum, si post sponsalia valida per vim abducitur à sponso; quia verè intervenit Raptus; secus dic si ipsa sponsa volens abducta fuit; in hoc enim casu, licèt jure civili est raptus; non tamen jure canonico, dummodò non abducatur ad actum turpem, parentibus invitis.

4; Habes, adhuc non posse Raptorem cum rapta contrahere, antequam constituatur in loco tuto ipsa Rapta; quæ cum alio tertio potest Rapta contrahere. Pœna enim est contra Raptorem, ut patet ex Tridentino.

5 Habes iterum, quòd duo requiruntur ad Raptum. Primò requiritur vis; unde quando fœmina abducitur volens, non dicitur Rapta, sed potiùs de-

ebet ista dici fuga voluntaria. Dicitur tamen Raptus; quando Parentes sciũt & renuunt; licèt mulier consentiat; tunc enim vis infertur Parentibus; Secundò requiritur abductio causa libidinis, vel causa matrimonii.

Dixi (Abducitur), quia non committitur Raptus, quando quis reperiens virginem in domo Patris, vel in alia domo, ipsam non educit de ea domo, sed illam ibi opprimit, aut trahit de uno cubiculo in aliud, ut ibi commodiùs violet. Idem dic de eo, qui virginem in agro repertam, inde trahat per aliquot passus, ut commodiùs abutatur; secùs si illam inde deducat in aliquam domum extra illum agrum, aut in alium locum, ut communiter docẽt Doctores. Hactenus de Impedimentis dirimentibus matrimonium.

§.

De Impedimentis Impedientibus.

1 POstquam egimus de Impedimentis matrimonium dirimentibus, restat, ut agamus de Impedientibus tantùm, quæ, ut diximus supra, sunt duodecim, septem, quæ ex crimine proveniunt, & quinque ex alia causa; & de omnibus sigillatim hic sermonem habemus. Primò de istis quinque, & postea de illis septem.

§. 16.

De Primo Impedimento.

1 PRimum Impedimentum impediens est interdictum, scilicet prohibitio, qua certo anni tempore ab Ecclesia interdicitur matrimonium, & nomine interdicti venit etiam prohibitio Episcopi, aut Vicarii, aut Iudicis, aut Parochi interdicentis alicui ne matrimonium contrahat, donec aliqua causa, vel impedimentum examinetur; qui autem contrahit, stante hoc impedimento, peccat mortaliter, quia facit contra prohibitionem Superioris in re gravi; licèt teneat matrimonium factum cum hoc impedimento.

De secundo impedimento.

2. SEcundum impedimẽtum impediens est tempus feriatum, quod est à prima die Adventus usque ad diem Ephifaniæ; & à feria quarta Cinerum usque ad octavam Paschæ inclusivè. Possunt tamen celebrari matrimonia hoc tempore absque solemnitate, ubi consuetudo est recepta.

De tertio impedimento.

3. TErtium impedimentum est Chatechismus, quæ dicitur à chatechizo, seù instruo, quod impedimentum contrahitur ab eo, qui respondet pro Infante, quando supplentur cerimoniæ post Baptismum collatum in necessitate; quod impedimentum videtur sublatum per Tridentinum *sess.* 24. *c.* 2. Unde monentur Parochi, ut in libro baptizatorum distinguant Patrinos Chatechismi à Patrinis baptismi.

De quarto impedimento.

4. QVartum impedimentum sũt sponsalia prius celebrata cũm alia persona; si non sint prius dissoluta, quia qui contraxit sponsalia debet stare datæ promissioni; sponsalia enim inducunt obligationem sub mortali; aliquando autem licet resilire à sponsalibus, ut infra dicetur. De

De quinto impedimento.

5. QVintum impedimentum est votum simplex castitatis, velReligionis ingrediendæ, vel suscipiendi Sacros Ordines, vel non nubendi. Hæc impedimenta non oriuntur ex aliquo delicto; sed ab alia causa ut visum est, nunc videmus illa, quæ ex crimine proveniunt.

De sexto, septimo, octavo, nono, decimo, undecimo, & duodecimo impedimento.

6. SExtum impedimentum impediens est incestus cum consanguinea conjugis in primo, vel secundo gradu scienter factus,qui impedit matrimonium. Septimum est raptus alienæ sponsæ, qui enim rapit sponsam alienam, non potest contrahere,neque cum rapta,neque cum alia. Octavum est uxoricidium.Nonum est susceptio propriæ sobolis in baptismo ad impediendam redditionem debiti; hic enim contrahit impedimentum ne mortuo conjuge possit cum alio matrimonium inire. Decimum est Presbytericidium; modo Presbytericida sit de crimine in judicio convictus. Undecimum Pœnitentia publica, quamdiù durat. Duodecimum est matrimonium cum moniali professa in hoc enim casu contrahens non solùm invalidè contrahit,sed etiam impeditur,ne possit cum alia contrahere. Qui autem contrahit cum dictis impedimentis, vel cum uno ex his, peccat mortaliter, quia facit contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi, ut docent communiter Doctores.

7. Igitur ex dictis liquidè potest sciri in quibus impedimentis potest Pontifex dispensare, [quod erat nostrum præcipuum intentum] non potest enim dispensare in impedimentis matrimonium dirimentibus jure naturæ,ut colligitur ex *cap. literas §. sanè in fine de restitutione spoliatorum.* Potest autem dispensare in impedimentis dirimentibus solum jure humano, & Ecclesiastico; quia est superior, & habet in Terris supremam potestatem; Superior autem potest in sua lege, & in legibus inferiorum dispensare:verum claritatis gratia hic aliqua apponam in quibus Papa potest; vel non potest dispensare. Unde fit

DUBIUM XXVI.

An Papa possit dispensare,ut Socer sumat in uxorem Nurum suam.

1. REspondeo affirmativè. Quia affinitas in primo gradu lineæ rectæ non dirimit matrimonium jure naturali,sed tantum Ecclesiastico. Hanc sententiam tenet *D.Th. 2.2. q. 154. a. 9. ad.3.*, & eum sequuntur 27. Doctores quos citat,& sequitur Diana *de Potestate Papæ res.*80. *n.*5. contra aliquos.

Probatur à pari, & de facto. Nam Pontifices despensant in dicta affinitate orta ex copula fornicaria;sed hæc affinitas est ejusdem rationis cum ea, quæ oritur ex copula conjugali;fornicarii enim eodem modo fiunt una caro per copulam, ac fiunt conjuges; ergò,&c.Unde Pius V.concessit Henrico Cardinali Lusitaniæ facultatem dispensandi in affinitate cujuscunque gradus orta ex copula occulta fornicationis.

2 Di-

2. Dices D. Paulus 1.*Cor.*5. *ait. Auditur inter vos fornicatio qualis, nec inter gentes, ut uxorem patris sui aliquis habeat*; ergò jure naturali irritatur matrimonium in primo gradu affinitatis lineæ rectæ.

Respondetur per hoc tantum concludi, quod ille Corinthus carnaliter cognovit novercam patre vivente; non autem patre demortuo.

3. Dices secundò. Gen.39. Maledicitur Ruben, eo quod cum uxore patris dormierit; ergò cum tunc nulla erat lex scripta illud prohibens sequitur esse prohibitum jure naturæ; ergò, &c.

Respondeo cum Cajetano, quòd ideo Ruben maledicitur, quia illius peccatum erat peccatum adulterii cũ vivente patre dormierit cum uxore patris.

4. Quæres, an possit Pontifex dispensare, ut quis matrimonium contrahat cum uxore fratris sui, vel ut fœmina nubat viro suæ sororis.

Respondeo affirmativè. Quia ex copula cõjugali in primo gradu lineæ transversæ non oritur impedimentum jure naturali prohibitum; sed tantum Ecclesiastico, & positivo: Unde Jacob accepit duas sorores in uxores Liam, & Rachelem Gen.29. Thamar Nurus Judæ Patriarchæ juncta est matrimonio duobus ejus filiis. Gen.38.

5. Unde Pontifices aliquando dispẽsarunt in affines in primo gradu. Alexander VI. dispensavit cum Emanuele Rege Lusitaniæ, ut acciperet in uxorem sororem uxoris defunctæ. Julius II. cum Catarina Vidua Regis Angliæ, ut copularetur fratri mariti jam defuncti. Clemens VIII. cum Rege Poloniæ, ut acciperet in uxorem sororem uxoris suę defunctæ.

DUBIUM XXVII.

An inter fratres, & sorores, inter avum, & neptem possit Papa matrimonium dispensare.

1. Respondeo primò. Papa non potest dispensare ut frater accipiat sororem in uxorem; quia matrimonium in primo gradu lineæ transversæ est invalidum jure naturæ. Communiter Doctores.

Probatur. Tum quia inter fratrem, & sororem est maximus pudor naturalis, cui maximè adversatur actus conjugalis. Tum etiam, quia gentes bene institutæ ab hujusmodi nuptiis se abstinent. Tum etiam, quia in hoc numquam Papa dispensavit.

2. Dices. Ab initio mundi fratres, cum sororibus contrahebant, nec constat cum illis esse dispensatum à Deo; ergo signum est, matrimonium in primo gradu lineæ transversæ non esse invalidum juræ naturæ; & consequenter potest Papa dispensare.

Respondeo, matrimonium illorum fuisse validum popter necessitatem naturæ humanæ conservandæ, & propagandæ: Sicut enim necessitas licitum facit recipere rem alienam; ita &c. Et ideo in casu extremæ necessitatis non solùm frater potest cum sorore matrimonium inire ad conservandam humanam speciem; sed etiam pater cum filia, vel filius cum matre; nam in tali casu malum privatum est inferioris conditionis, quam bonum commune: Unde Sancti Patres excusant filias

Loth

Loth cognitas carnaliter a patre, quia nullum alium superstitem esse putabantur. Ita Chrisostomus, & Ambrosius apud Valentiam.

3. Respondeo secundò. Matrimonium in linea recta est invalidum jure naturæ in primo gradu tantum, non vero in reliquis. Et sic Papa potest dispensare ex justa causa, ut ineatur matrimonium inter avum, & neptem, aviam, & nepotem. Est communis, &

Probatur prima pars. Tum quia maxima reverentia principio per se debetur; cui reverentiæ repugnat actus conjugalis. Tum quia omnes gentes benè instructæ existimant nuptias esse nefandas in primo gradu lineæ rectæ; ergo, &c.

Probatur secunda pars. Ascendētes non habent rationem principii per se respectu omnium descendentium; sed solum respectu filiorum ab ipsis immediatè procedentium; respectu verò aliorum habent tātum rationem principii per accidens, cum nepos potest esse sine avo, ut patet de filiis Adæ: Ratio autem principii per accidens nō invalidat matrimonium jure naturali; sed tantum ratio principii per se. Tum etiam quia participatio sanguinis, quæ provenit à stipite, & transfunditur in descendentes, tantò fit debilior, quantò magis pluribus communicatur; consequenter non videtur sufficiens eo modo ad invalidandum matrimonium in omnibus descendentibus, sicuti in primo gradu.

4. Hinc patet. Posse Pontificem dispensare, ut inter patruum, seù avunculum, cum filia fratris, vel sororis ineatur matrimonium: Isti enim non sunt consanguinei in primo gradu, in quo est invalidum matrimonium jure naturali.

DUBIUM XXVIII.

An Pontifex possit matrimonium ratum, & nondum consummatum dissolvere.

1. Respondeo affirmativè. De facto enim Paulus III. Pius V., & Gregorius XIII. una die cum undecim dispensarunt, ut refert Henriquez ergo si de facto Pontifex dispensavit, signum est habere autoritatē dissolvendi.

2. Dices; ergo etiam potest Papa dissolvere matrimonium consummatū probatur consequentia; Nam inter matrimonium ratum, & consummatū; non adest nisi differentia accidentalis.

Respondetur negando consequentiam. Ad probationem negatur antecedens. Nam non differunt matrimonium ratum, & consummatum accidentaliter, sed tamquam integraliter perfectum ab imperfecto; consumatio enim nō est accidentalis matrimonio, sed integralis, quæ matrimonium cōplet in perfecta significatione, scilicet unionis Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, in qua fundatur omnimoda indissolubilitas matrimonii consummati.

3. Dices secundò. Matrimonium ex lege Divina est indissolubile; sed Pontifex non potest dispensare in lege Divina, ergo, &c.

Respondetur distinguendo majorē matrimonium ratum, nego majorem, consummatum, concedo majorem; mino-

norem, & nego consequentiam.

Dices Matthei 19. dicitur. Quod Deus conjunxit homo non separet; ergo nullus homo etiam Papa potest matrimonium ratum dissolvere.

Respondetur, quòd Mattheus intelligitur de matrimonio consummato; non rato.

Dices iterum. Matrimonium ratū est Sacramentum significans unionem Christi cum Ecclesia; ergò sicut unio Christi cum Ecclesia non potest dissolui, ita matrimonium ratum.

Respondetur nego antecedens. Nā matrimonium ratum, defectu conjunctionis corporum, non significat unionem Christi cum Ecclesia factam media incarnatione, quam unionem significat consummatum.

4. Causæ autem dispensandi in matrimonio rato sunt hæ. Prima notabilis disparitas in qualitate. Secunda si lepra superveniens amorem utriusque erga se invicem imminuat. Tertia timor scandali, ut si rixarum inter consanguineos conjugum; aut inter ipsos, ob disparitatem in genere, stirpe, & opibus periculum immineret. Quarta defectus voluntatis contrahendi in alterutro, ipsius maximè testimonio, qui non consensit, nec induci potest, ad consentiendum.

Hactenus de Potestate Pontificis circa Sacramenta.

Hic in calce hujus dubii liceat mihi edicere quanta sit auctoritas, ac Potestas Summi Pontificis, nedum circa Sacramenta Ecclesiæ, verum in temporalibus, & licèt dicenda sint extra hanc materiam, curiositatis gratia hic subiicere intendo.

Primò ergo Chatolici omnes ad ostendendam auctoritatem Summi Pontificis cum adorant, quamvis Hæretici hostes infensi Romani Pontificis variis scommatibus adorationem Pontificiam impetunt, ac lacerant. Adoratio igitur ista licita est, & sēper in Ecclesia fuit cum genuflessione, & pedum deosculatione. Legitur enim apud Surium tom.5. die 3. Maii. *Ostiū aperiens Quirinus Sanctum vidit Alexandrum, itaque procidens ad pedes ejus, & infra. Fecit ita Quirinus, & osculatus est pedes S. Alexandri, &c.* Item Baronius *sub anno Christi* 294. hæc scribit. Rediens verò Claudius domum, cum hæc omnia præpedignæ uxori nunciasset; illa repentè ad Cajum Pontificem se contulit, ad pedesque procidens, eosque ex more exosculata æquè fidem recipi postulavit. Item Paulus Æmilius *in hist. de gest. Franc.* narrat loquens de Pipinio Rege, & Stephano Papa III., quòd Pontifici in Galliam venienti, officii causa amplissimus, ac nobilissimus quisque, ad primos fines occurrere Principes, comitatus Carolo adolescentulo, cui sua virtus, & felicitas magni postea nomen indidit. Et Pipinius tertium à Carisiaco oppido obviā progressus, pedes (ut ferunt), exosculatus, coercere non potuit, quin in Equo salientem ipse pedibus ad frænum prosecutus in Regiam deduceret. Et Justinus Imperator veniente eanno Pontifice Constantinopolim, cum tota Urbe illi obviam processit, & ad pedes ejus procubuit, detrahensque sibi insigia Augustalia, procidensque suppliciter petiit, ut illis rursum ipsis adornaret. Et Iustinianus Imperator Niceæ ad Constantini Pontificis pe-

des procubuit, eosque est osculatus. Idem fecit Carolus Magnus Romæ anno 774. & ejus avus Pipinus Stephanus II. Pontifici venienti in Franciam anno 754. Idem quoque fecit Ludovicus Pius Caroli filius, Sergio II. Pontifici anno 844. ex quibus narratis exemplis deducitur, fuisse morem antiquum in Ecclesia eorum, qui ad Romani Pontificis præsentiam accedebant, acclines, & pronos ejusdem advolvi pedibus, & eos cum osculis venerari.

Præfigurata est hæc adoratio Pontificis in Sacris Paginis, primò in Propheta Isaia *cap* 49. *verf*. 25. ubi habetur; *Et erunt Reges nutritii sui, & Reginæ nutrices suæ, vultu in terram demisso, adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent; & scias, quia ego Dominus, super quo non cõfundentur, qui expectant eum*. Quæ verba sic Cornelius à Lapide explanat dicens. In verbo *lingent*, est hyperbole, & auxesis signans summam demissionem, & venerationem, *Lingent ergo, idest osculabuntur, tum ut supplices, tum à te victi*, sic Psal. 71. dicitur: *Coram illo procident Ethiopes, & inimici ejus terram lingent*. Ita videmus Reges osculari pedes Ecclesiæ in Pontifice, qui Ecclesiæ est Caput, hæc ille. Item præfigurata in alio loco Isaiæ *cap*. 6. *verf*. 14. ubi habet: *Et venient ad te cum filii eorum, qui humiliaverunt, & adorabunt vestigia pedum tuorum*, Quæ verba sunt verificata in B. Silvestro Pontifice, dixit Otho Frisingensis *l*. 4. *in prolog*. Item est præfigurata in Psalm. 59. ibi: *In Idumæam extendam calceamentum meum*; quæ verba exponens Ioann. Lorius ait. Nec ineptè calceamenti extensio in Idumeam denotare posit supplicem exosculationem pedum Christi, & Vicarii ejus Sũmi Pontificis. Denique est præfigurata in illa verba Io. Apoc. 3. *Ecce dabo illos, ut venient, & adorent ante pedes tuos, & scient, quia ego dilexi te*. Quæ verba Andreas de Saussay *cap*. 4. explicat de adoratione Papæ.

II. Monstratur authoritas, ac potestas Summi Pontificis in gestatione ipsius super humeros, cum chamauro in capite. De gestatione super humeros hæc scribit Machadus *de perfect. conf. tom*. 2. *l*. 4. *p*. 7. *tract*. 4. *docum*. 18. *num*. 3. *Es tambien privilegio del Põtifice, aunque no de derecho, si no de costumbre, y devocion de los fieles, que sea llevado publicamente, y con solemnidad en ombros dellos, y que todos grandes, y pequeños sin exceptuar se los Emperadores, Reyes, y Monarcas del Mundo, en reconocimiento de su grandeza, y suma podestad le besen los pies de rodillas, protestando con esta humilde, y piadosa accion la obediencia, y sugecion, que todos deven à la Sede Apostolica, y sus Pontifices*. hæc ille. & Ioseph Stephanus in *tract. de hac materia ad Antonium Cardinalem Carraffam* ait. Constat igitur Pontificem Maximum à sellariis per Urbem insellari delatum fuisse, & ab ea descendentem obviis manibus exceptum, sic Stephanus II. [ut refert Platina, & Franciscus Ioannettus *cap*. 90. humeris in Basilicam Constantinianam, & inde Lateranam delatus est, sic Hadrianus II. in Lateranensem Ecclesiam à Clero, & proceribus est deportatus. Sic Leo VIII. ad Lateranense Palatium cum laudibus ducitur;

sic

sic Gregorius IX.auro circũtectus ductus est ad Lateranum, hocque fuit prædictum ab Isaia *cap*.49. ibi: *Afferent filios tuos in ulnis,& filias super humeros portabunt*.

Gestat quoque Pontifex Triregnũ, seuChamaurum in capite,quod tribus ornatur Coronis, quarum quæ est media cumulat eam, quo in imo loco ponitur, sicut ipsa media cumulatur à tertia, & summa. Hoc tamen significat præcelsam Pontificis majestatem, & auctoritatem, in cælestibus, terrenis, & inferis. In terris enim præsidet pro Christo arbiter, & quidquid solvit in terris,erit solutum in cœlis, & inferis etiam ejus potestas diffũditur; nam Animę in Purgatorio emundatorios ignes sustinentes. facit in cælos evolaret,Indulgentias cõcedendo per modum suffragii; potestas igitur Pontificis figuratur in illis tribus Coronis, quæ est tam protensa, ut omnes fideles comprehendat, tam est fundata,ut nulla vi, nullisque portarum inferi motibus possit concuti, tam nobilis, ut etiam ad cœlestia dirigatur.

Vestimenta autem, quæ ut pluri-mum gestant Pontifices sunt candida, juxta illud Eccles.9. *Vestimenta tua omni tempore sint candida*. Calceamenta autem utitur coloris rubei,quia mysticè ea designant, quod volunt Pontifices in illis significare Christi fidelibus procumbentibus ad eorum genua, & pedes osculantibus se esse redemptos purpureo Christi cruore,& tunc adorare Pontificem Caput visibile Ecclesiæ, quam Christus acquisivit sanguine suo. Hic licet afferre verba Ioseph.Steph.*in exposit.Psalm*,61. *cap*.18.ubi ait. Quare omnia cum à Passione Christi habeant firmitatem. non abs Pontifices, ut hanc mysticam intelligentiam significare viderentur Crucem pedibus impresserunt; juxta illud Psal.67. *Vt intingatur pes tuus in sanguine lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso*. Tunc enim pedes sanguine tinguntur, cum Cruce Christi decorantur, tunc linguæ canum ipsomet sanguine imbibũtur,cum hæretici,more canum vestigii SummiSacerdotis obvoluti, pedes lambunt, & sandaliis impressamCrucem osculãtur.

IIJ. Ostenditur potestas Summi Pontificis in ornando Principes laicos titulo Regio. Nam etsi Summus Pontifex non habeat directam jurisdictionem in temporalibus, habet tamen indirectam, ut omnes Theologi, & Canonistæ fatentur; ex hac igitur jurisdictione indirecta, sequitur posse Summum Pontificem titulum Regiũ temporalem Principibus de Ecclesia benemeritis præbere. Hoc docent cõmuniter Doctores, excepto Joan. Caramuel.in *suo Philip.disp*.1.*d*.5.*art*.7. *concl*.2.

Confirmatur exemplis.Gottifredus Buglio anno Christi 1099. titulum Regis Hierusalem impetravit, ut refert D.Antonin.*de excom.c*.72.Alphõsus VIII,vocaturImperatorHispaniarũ de cõsensu Innocẽtii II.anno 1135. ut testatur Marian.*lib*.10.*Hist.Hisp*. *cap*.16.Rogerius ab Urbano Secundo creatur RexSiciliæ, Marian.*l.c.l*.10. *cap*.5.Henricus Primus impetravit ab Alexandro Tertio anno 1179. dignitatem Regiam sibi, & suis successoribus, ut referunt Rodericus Acunha Episcopus Portugalensis in *Cathal. dos Bispos de Porte* 2.*p.c*.6.*ad finem*,

Ant.de Vaſcõſcel. *in deſcript. Luſitaniæ in princ.n.4.* Gregorius VII.inſtituit Regem Croatiæ Demetrium ſceptrum, coronam, & vexillum dono miſit, ut ait *Baron. anno* 1173.*tom.*11. Stephanus Princeps Hungariæ anno 980.Legatus ad Benedictum VII.*miſit.*ut ab eo Regium nomen acciperet. quod ei datum eſt.Baronius *to.*10.ann: 980.Rex Hiſpaniæ vocatur Rex Sardiniæ ex conceſſione Pontificis facta Jacobo II.Regi Aragoniæ, ut patet ex diplomate Bonifacii VIII. Gullielmus IV.filius Rogerii III.ab Adriano IV. Regium nomen accepit utriuſque Siciliæ. Jacoldus privatus Regio titulo. rurſus reſtituitur à Ioanne XXII. ut refert Rodin.*de Rep.lib.*1.*cap.*9.Federicus ex Illuſtri Feltrenſium familia eſt evectus in Ducem Urbini,à Sixto IV. ut refert Martha *trac. de juriſd.p.*1.*c.* 33.*n.*93.*verb.Umbria.*Robertus Guiſcardus conſtituitur à Nicolao II.Dux Calabriæ, & Apuliæ, ut idem Martha ait *loc.cit.c.*26.*num.*10.Paulus IV.Hiberniam decoravit titulo Regni, ut notat hiſtoria Trid.Conc.*lib.*5.*pagin.* 1318.Veneti denique titulum Ducalẽ à Deodato Pontifice anno 613.acceperunt teſte Petro Juſtiniano *de reb. venetis.* Ex dictis, & aliis exemplis, quæ dici poſſent[& omittuntur brevitatis gratia] poſſunt Pontifices per indirectam,quam habent poteſtatem in temporalibus titulum Regium temporalem, Principibus bene meritis, concedere.

LIBER

LIBER SECUNDUS

De Infallibilitate Decretorum Romani Pontificis.

EX ſuprema poteſtate, quam Summus Pontifex habet in Eccleſia,& ex excellentia ipſius oritur non ſolùm ut poſsit circa Sacramenta, verùm etiam ut ſua Decreta ſint infallibilia; & ideò poſtquam breviter egimus de ejus ſuprema poteſtate, quam circa Sacramenta habet; nunc de Infallibilitate Decretorum Romani Pontificis agemus. Unde ſit

DUB. I.

An Pontifex poſſit errare definiendo aliquid de Fide extra Concilium?

1. CErtum eſt apud omnes Chatolicos. Pontificem in Concilio Generali definiẽdo aliquid, illud eſſe ita infallibilis veritatis, ut ſit de fide tenendum. Id verò quod hic vertitur in dubium eſt, an Papa definiens aliquid extra Concilium illud etiam ſit tenendum de fide.

Reſpondeo. Decreta Summi Pontificis emanata etiam extra Concilium eſſe infallibilia. Ita omnes Catholici; contra Janſeniſtas, & alios Hæreticos.

Probatur primò. Lucæ 22. dicitur. Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Quibus verbis duo privilegia data ſunt Petro, & ſuis ſucceſſoribus, primum ut non deficiat fides Petri; ſecundum ut confirmet fratres in fide, quòd non eſſet verum ſi poſſit errare Papa in definiendo.

Probatur ſecundò. Plurimi Pontifices abſque ullo generali Concilio varios errores condemnarunt, quorum condemnatio à tota Eccleſia fuit acceptata, ut patet ex primis trecentis annis, in quibus ulla concilia facta leguntur, propter ingruentes perſecutiones, & tamen toto hoc tempore determinatæ fuerunt per definitiones Pontificum multæ quæſtiones in fide.

2. Si dicas, quòd licèt fuerunt dãnatæ hoc tempore multæ quæſtiones, tamen qui eas tenebant, non fuerunt ha-

habiti pro hæretici, nisi accedente Concilio Generali.

Respondetur hoc esse falsum. Nam Pelagiani, & Novatiani tempore Cipriani censebantur inter hæreticos, & isti præcesserunt (ex Baronio *tom.2.&3.* centum viginti quinque annis ante Concilium Nycenum omnium Oecumenicorum primũ. Cherintus tempore Apostolorum, & paulò post Appelliani, Valentiniani, Marcionistæ tãquã Hæretici ab Ecclesia habiti sunt, & cõtra eorum hæreses Ireneus, & Tertullianus doctissimè scripserunt; & constat tunc, nullum fuisse celebratum Cõcilium Generale.

Probatur tertiò. Non erat expediẽs, ut hæc potestas definiendi daretur Põtifici, quasi alligata, & dependens à Concilio Generali; ergo &c. Antecedens probatur. Tum quia difficillimũ est congregare Concilium Generale, & sine magno labore, & dispendio ordinariè fieri non potest, maximè, quando adsunt persecutiones, bella &c. Et ex alia parte potest instari necessitas damnandi novam hæresim insurgentem, vel declarandi aliquam necessariam veritatem: Tum etiam quia hæc potestas data est Concilio dependenter à Papa; & ratione hujus dependentiæ habet infallibilitatem Concilium, quod non habet ante Confirmationem Pontificis; ergo Pontifex per se illam habet; Nemo enim dat, quod non habet, & sic &c.

3. Dices in Evangelio non legitur hoc Privilegium datum esse Petro; sicuti legitur datum toti Ecclesiæ, quæ repræsentatur per Concilium Generale Joann.14. Alium Paraclitum dabo vobis, ut maneat vobiscum in æternũ Et Actorum 15. cum orta esset controversia de legalibus non ad Petrum solum, sed ad Concilium Apostolorum simul cum Petro delata est, ut definiretur; ergo &c.

Respondetur, quòd sicuti Ecclesiæ promissa est assistentia Spiritus Sancti, etiam promissa est Petro Luc.22. Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua: unde sicuti Ecclesia non potest errare, ita nec successor Petri in definiendo. Ad id, quod dicitur Actorum 15. dico, quod Petrus solus poterat definire illam controversiam; tamẽ placuit Petro, illam in Concilium deferre.

4. Dices secundò. Ad definiendũ aliquid de fide prærequiritur sufficiens diligentia, quæ majori modo potest fieri in Concilio, quàm à solo Papa; ergo &c.

Respondetur, quòd qui promisit Petro, & ejus successoribus assistentiam Spiritus Sancti ad definiendum, promisit etiam media, idest inquisitionem veritatis, & quod faciat illam diligentiam, quæ est sufficiens: sicut à pari si promitteret Deus ubertatem segetum, etiam promitteret curam Agricolarũ circa culturam Terræ. Qui enim dat finem, debet dare media proportionata ad illum finem.

5. Dices tertio. Si Papa esset hæreticus (quod Deus avertat) potest Ecclesiam maculare utendo sua definitione; ergo ejus definitio non est infallibilis veritatis.

Respondetur, quod si Papa esset hæreticus manifestus, tunc Ecclesia non agnosceret illum, ut Pastorem, sed ut Lupum volentem oves mactare, & perdere: si autem hæresis illius non es-

et manifesta, sed sub aliqua controversia versaretur, & ipse vellet ex malitia, vel ignorantia Ecclesiam maculare; nequaquam posset, quia antequã id præstaret, Deus illum è vita eriperet, aut alia via impediret ejus definitionem; ex promissione facta Ecclesiæ, non defuturum in ea spiritum veritatis, & volendo definire contrarium fidei, non posset sic ordinante Spiritu Sancto, qui assistit officio Summi Pontificatus.

6. Si quis autem his temporibus diceret, Pontificem extra Concilium determinando aliquid de fide, posse errare, non solum est Temerarius, sed etiam tenendus est, ut hæreticus. Ut volunt Suarez, Valentia, Bonacina, Amicus, Diana, & alii; vel ad minus, esset erroneus, & hæresi proximum; ut docent alii. Tamen claritatis gratia sit

D U B. II.

An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra sint infallibilia, etiam non adhibito consilio Cardinalium, & Theologorum?

1. Respondeo. Decreta *P*ontificis loquentis ex *C*athedra non adhibito consilio Cardinalium, & Theologorum non esse infallibilis veritatis. Sic tenent Gravina *tom.2.p.2.a.9.fol.*144. Aravius *in* 2.2. *q.*1.*a.*10.*d.*5.*num.*14. Bordonius.*c.*5. *q.* 25.*num.*10. & alii.

*P*robatur. Nam Deus secundum legem ordinariam dat finem, & media ad finem necessaria; dat formam depẽdentem à propriis dispositionibus, sed præviæ consultationes sunt media, & dispositiones ad veritatem definiendã secundum legem ordinariam, qua Deus Ecclesiam voluit gubernari. ergo contulit potestatem *P*ontificibus definiẽdi dependenter à consultationibus.

Confirmatur primò. Nam in causis fidei, & Religionis Christianæ definiendis datur præceptum non temerè audendi, sed cum prævia consultatione; ergo signum, quod si sine illa aliquid aliud non esse infallibilis veritatis.

Confirmatur secundò. Quia licèt Pontifices sint successores *P*etri, quantum ad dignitatem *P*astoralem, docẽdi, & definiendi; non tamen in modo habẽdi illã; quia non sunt Apostoli, vel ministri accipientes revelationes immediatè à Deo, sed mediãtibus studio, labore, ac Doctorum, & Regularum fidei consultatione; ergo sine illis non aderit infallibilis revelatio veri.

Confirmatur tertiò. Quia in tali casu non procedit, ut Papa, & Iudex supremus, sed tamquam persona privata, & ut Doctor suam sententiam proferens; ergo ejus sententia cum sit hominis privati, & non legislatoris non obligat ad credendnm ex præcepto fidei.

2. Verum ego dicerem (cum Bannesio, Ludovico Carpenu, Ambrosio de Pinalosa) quod sicuti Deus promisit Petro, & ejus successoribus assistentiam Spiritus Sancti in definiendo concernentia ad fidem; etiam si *P*apa absque adhibito consilio Cardinalium, & Theologorum definiret, ipsa definitio adhuc haberet infallibilem veritatem, quia Deus, qui suam Ecclesiam protegit, & ab errore liberat, impediret

ret Pontificem ne definiret, vel si definiret ut utrum pronunciet. Spiritus enim Sanctus, qui regit Ecclesiam non permittit, Pontificem tam imprudenter definiri, & ideo quoties absolutè definit, credendum est sufficientem diligentiam præmisisse.

3. Collige, quòd quando Pontifex legitimè eligitur, & adoratur, ut tota Ecclesia illum suscipiat [ut hodie Clemens XI. feliciter regnans sine ullo controversiæ vestigio tenet omnes fideles) est de fide divina credendum esse legitimum successorem Petri; Aliter si non constaret de fide Pium IV. esse verum & legitimum successorem, Petri; neque constabit, Concilium Tridentinum esse validum; qui tunc à Papa Concilium totam suam vim accepit; hoc autem dicere est hæresi proximum; ergo dicere, quòd hunc numero Pontificem, non est verus Pontifex etiam est hæresi proximum. Ita tenent ex Thomistis Ioannes à Sancto Thoma *in* 2.2.*q*.1.*d*.8.*a*.2.& ex exteris multi Doctores.

4. Collige adhuc, quòd non omnia contenta in decretis Pōtificum loquentium ex cathedra habent infallibilitatem, sed illa tantùm quæ videntur quasi conclusiones, in ipsis enim loquitur. ut judex, & ut Pontifex, qui utpotè à Spiritu Sancto rectus non potest errare; potest tamen errare in probationibus conclusionum; quia in his non tam sustinet personam judicis quàm Doctoris consilium dantis, aut disceptantis, & ut talis non habet illā infallibilem veritatem, quam habet ut judex.

5 Collige demum. Assistentiam Spiritus Sancti respectu Ecclesiæ nil aliud esse, nisi auxilium extrinsecum, quo Deus non permittit aliquid non verum ab ipsa proponi, & denegatio concursus ad definiendum aliquod falsum, quod per se sufficit ne Ecclesia in definiendo erret.

DUBIUM III.

An Papa ut privata persona possit in fide errare?

1. Respondeo. Pontificem ut privata persona posse in fide errare; imò de facto aliqui erraverūt. Ita Cajetanus *de autoritate Papæ tract*. 1., & 2. Turrecremata *l*.2. *cap*. 152. *ad*.7. Cano *l*.6. *c*.*ultimo ad*.11. Bannesius *dub*.2. *de autoritate Papæ concl*.1. De Castro *tom*.1. *tract*.4.*d*.1. *p*.5.§.1.*n*.6.& alii contra quosdam recentiores Theologos.

Probatur primò. Non magis Papa est confirmatus in fide ut persona privata, quàm in spe, & charitate; ergò sicuti potest amictere spem, & charitatem ut persona privata [potest enim peccare] sic potest fidem.

Confirmatur. Nam Victor I. Marcellinus, Liberius, Anastasius II. Honorius fuerunt Summi Pontifices, & erraverunt in fide; ergò Papa potest errare ut persona privata. Antecedens patet. Nam de Victore asserit hæreticum fuisse Eusebius *lib*.5. *Historiam Ecclesiæ cap*.*penultimo*. De Marcellino verò omnes historiæ asserunt thurificasse Idolis, & condemnatum fuisse in Synodo trecentorum Episcoporū. De Liberio affirmat Hieronymus in Cronicis, & Platina consentisse in hæ-

resim

resim Arianam de Anastasio refert Gratianus *dist. 19. cap. Anastasius* cõsensisse Nestorianis, & communi casse Achatio. De Honorio constat ex Epistola Adriani relata *in 7. Synodo act. 7.* & ex Epistola Agathonis *relata in 6. Synodo act. 4.* Unde tres Romani Põtifices. Agatho, & Leo II. & Adrianus II. tulerunt sententiam in Honorium tamquam hæreticum Agathonis, sententia habetur *in Ep. ad 6. Synodum Generalem actione* 4. Leonis habetur in Epistola, qua eamdem Synodum confirmavit. Ubi ait. Anathematizamus Honorium, qui hanc Apostolicam Ecclesiam, non Apostolicæ traditionis doctrina illustravit, sed profana proditione immaculatam fidem subvertere conatus est. Et tandem Adriani sententia habetur *actor. 7. in 8. Synodo Generali.*

2. Dices. Christus dixit Petro, & per consequens successoribus Petri; Non deficiet fides tua; ergò, &c.

Respondetur, quòd Christus loquitur Petro tamquam ad personam publicam, quæ ut talis habere queat successorem; non tamquam ad personam privatam, quia in hoc successorem habere nequit; & consequenter illud non deficiet fides tua; intelligitur de Romano Pontifice ut persona publica; non privata.

3. Dices iterum. Ad suavem dispositionem Dei Ecclesiam gubernantis pertinet, ut Summus Pontifex nequeat esse hæreticus; ergò, &c. Antecedens patet; Nam judex debet esse regula sui, & aliorum; & omnis Iudex profert sententiam juxta proprium judicium, & esset quasi violentum, ut Papa Hæreticus definiret aliud, quam ipse sentit.

Respondetur primò. Quòd argumentum etiam probat, quòd Summus Pontifex, non possit esse peccator; quia ipse debet judicare contra peccatores.

Respondetur secundò. Quòd etiam ad suavem dispositionem Dei, & ordinem Universi pertinet, quòd cum opus fuerit ne detur vacuum, aqua sursum ascendat, quamvis secundum propriam inclinationem sit propensa deorsum: Ita etiam ad suavem Ecclesiæ Universalis dispositionem, & ordinem pertinet, quòd qui est Vicarius Christi recipiat à Christo talem influentiam cum opus fuerit, ut in definienda veritate fidei sequatur Doctrinã Christi; tamen alias Pontifex ex propria malitia, vel ignorantia erret. In qua re maximè elucet divina dispositio; dum per os Ministri alias errantis, profert infallibilem veritatem.

4. Verum ego priè dicerem; non posse Romanum Pontificem etiam ut est persona privata fieri absolutè hæreticum; & ducor ex hoc; quia videtur Divinæ Providentiæ consentaneum, ut quem constituit suæ Ecclesiæ Pastorem, ut quoque ei assistat, & dirigat, ut nunquam permittat illum assensu pertinaci mentis adhęrere doctrinæ damnatæ ab ipsa Ecclesia.

5. Unde Pater Gravina *tom. 4. p. 2. a. 5. fol.* 112. admittit hanc sententiam tamquam piam, & probabilem; & subdit, quòd spectata natura phisica intellectus Pontificis potest in hæresim labi: tamen moraliter spectata ex Deo impediente ob decorem Ecclesiæ nũquam fiet, ut ullus hæretica labe pollutus sedeat in Cathedra Petri, vel umquam sit sessurus; & liberat omnes Pontifices, quos aliqui in hæresim ut

 per-

personas privatas lapsos esse tradiderunt.

Liberat victorem; quia Paulianistæ, & Artemonitæ mentiti sunt asserentes illum esse suæ factionis consortem, & revera non erat.

Liberat Marcellinum, quia ex metu Idolis turificavit; postea enim pœnitentia ductus martyr effectus est, & Canonizatus.

De Liberio, & Athanasio, an fuerint hæretici, maneat fides apud Gratianum, & Platinam.

Liberat denique Honorium. Hic enim licèt consensit in sententiam Eutychetis, & Dioscori; non tamen fuit hæreticus, quia nondum illa sententia erat damnata ut hæresis; ac proinde Honorius non fuit pertinax. Vel dic contra Honorium falsos testes astitisse offerentes Epistolam ejus nomine, quam aut ipsi finxerunt esse Honorii, aut ex odio vitiarunt illam, in qua continebatur hæresis Eutychetis, & Dioscori; & propterea Pontifices, & Concilia condemnaverunt Honoriũ, innocentem revera, sed juxta allegata, & probata hæreticum judicatum. Vide Gravinam *loc. cit. à fol.* 114. *usque ad fol.* 140.

DUBIUM IV.

An dato, quòd Papa incidat in hæresim, statim amittat Pontificiam dignitatem, antequam deponatur ab Ecclesia?

1. RESpondeo, quòd dato, quòd Papa in hæresim incidat non statim amittit dignitatem Pontificiam, antequam ab Ecclesia deponatur. Ita Cajetanus *de authoritate Papæ cap.* 17., *&* 18. Bannesus 2.2. *q.* 1. *a.* 10. *d.* 2 *pag. mihi* 135.

Probatur primò. Alii Episcopi si incidunt in hæresim, retinent adhuc suam dignitatem Episcopalem donec deponantur; ergo, & Papa. Consequentia patet: nam Papa non est deterioris conditionis, quam alii Episcopi. Antecedens probatur. Nam Ecclesia, ad quem spectat depositio Episcopi Hæretici, non potest judicare de internis, & potest Episcopus esse hæreticus solum hæresi interiori; ergo talis Episcopus retinet adhuc suam dignitatem antequam deponatur

Probatur secundò. Nam si Papa semel hæreticus postea sit paratus corrigi non est deponendus, ut etiam admittunt adversarii; ergo signum, quod non desinit esse Pontifex. Probatur consequentia; nam si semel desiisset, non posset iterum in Sede Petri collocari; nisi per novam electionem.

2. Dices. Quando Papa incidit in hæresim desinit esse caput universalis Ecclesiæ; ergo desinit esse Pontifex. Consequentia patet. Probatur antecedens. Nam desinit esse membrum Ecclesiæ.

3. Nota antequam respondeas; quòd Papa dicitur esse caput, non ratione sanctitatis, aut fidei, quam habet, sic enim non influit in membra; sed ratione officii Ministerialis ad gubernandam Ecclesiam, definiendo veritatem, statuendo leges, ministrando Sacramenta. Unde licèt Pontifex hæreticus desinat esse membrum Christi, in quantum desinit recipere ab illo spiritualem influentiam ad propriam sanctit[illegible]: hoc non impedit quin

Papa

Papa dicatur esse membrum Ecclesiæ, videlicet caput quantum ad Ecclesiasticam gubernationem.

Respondetur ergò, quòd Papa hæreticus desinit esse membrum Christi, secundum priorem considerationem, non verò desinit secundum posteriorem, esse membrum Christi, & Ecclesiæ.

4. Collige, quòd quemadmodum Chaiphas profetavit, nesciens quid diceret, cum esset Pontifex anni illius. Expedit ut unus moriatur homo pro Populo, ne tota gens pereat, ut dicitur Joann. 11. Ita etiam Papa hæreticus, quandiù fungitur officio Pontificis poterit definire veritatem etiam contra propriam sententiam, ex instinctu Spiritus Sancti. Adde, quòd Papa hæreticus scit, quòd id, quod definit est contrarium propriæ sententiæ, & tamen adhuc definit, sic ordinante Spiritu Sancto, qui assistit officio Pontificatus.

DUB. V.

An Concilium possit errare in rebus fidei definiendis?

1 Nota primò. Quòd Concilium, sive Synodus est conventus, seu Congregatio Sacerdotum maximè Episcoporum ad tractandum de fide, & Religione, & moribus auctoritate capitis. Ita Cajetanus contra Lutherum, & Buccerum, qui dicebant ad Concilium Generale debere convocari omnes, tam Sacerdotes, quàm laicos, dummodò essent viri prudentes, & pii.

2. Nota secundò, quòd Synodorum divisio est triplex, scilicet Synodus Generalis, Provincialis, & Episcopalis, seu localis. Generalis est Synodus Catholicorum Episcoporum generali cōvocatione, & Congregatione Summi Pontificis auctoritate celebrata: Et dicitur Episcoporum, quia in Synodo Generali de necessitate soli Episcopi conveniunt, sed ex Privilegio convocantur etiam Abbates, & Generales Ordinum. Provincialis est Synodus Episcoporum unius Provinciæ, aut Regni Metropolitani, aut primatis auctoritate congregata. Denique Synodus Episcopalis est Sacerdotum Congregatio, & convocatio, auctoritate Episcopi localis congregata.

3. Nota tertiò. Esse aliam divisionem Synodorum, quædam enim sunt congregatæ, & confirmatæ à Pontifice, quædam congregatæ tantum, & non confirmatæ. Quædam non congregatæ, sed confirmatæ, & quædam denique neque congregatæ, neque confirmatæ,

4. Nota quartò. In Generali Cōcilio, Episcopos non solum esse Consiliarios, sed etiam judices; Nam in Concilio Hyerosolimitano, ubi D. Iacobus Hyerosolimitanus Episcopus protulit sententiam, sub tali forma verborum dicens. Propter quod ego judico non inquietari eos, &c. & Acturom 15. dixerunt Apostoli visum est Spiritui Sancto, & nobis. Unde quæ definiūtur in universa concilia appellantur decreta, & Canones; & in dicta concilia Episcopi non solum proferunt sētentiam, sed etiam eam subscribunt, ut judices. His habitis.

5. Respondeo primò. Generale Concilium auctoritate Pontificis con-

gregatum errare non potest in definiēdis rebus fidei. Hæc conclusio ab omnibus Doctoribus asseritur tamquam de fide certa.

Probatur sententia Concilii in explicandis rebus fidei est sententia Spiritus Sancti; ergo &c. Probatur antecedens ex forma definiendi, observata, & tradita in primo Concilio Apostolico Hyerosolimitano, ubi dicitur visum est Spiritui Sancto, & nobis, quibus verbis data est forma definiendi in Conciliis Generalibus.

Confirmatur. Ecclesia Universalis errare non potest, sed Concilium Generale repræsentat UniversalemEcclesiam; ergo &c. Major est certa de fide. Minor docetur à Martino V. in Bulla, quæ habetur in fine constantiensis Cōcilii. Consequentia sequitur.

6. Respondeo secundò, Provinciale Concilium, (imo etiam Episcopale) confirmatum auctoritate Pontificis, errare non possunt in rebus fidei definiendis. Hæc conclusio absque errore in fide non potest negari: Ut ait Bannez. 2. 2. q. 1. a. 10. d. 3. concl. 2.

Probatur. Nam Concilium Provinciale, vel Episcopale cōfirmatis auctoritate Pontificis; Episcopi, vel Sacerdotes congregantur nomine Christi, ad tractādum aliquid de fide; sed Deus promisit, quòd ubi duo, vel tres congati sunt in nomine Christi in medio illorum, se affuturum; ergo multò magis aderit Congregationi solemni, quæ fit in nomine Christi authoritate Pontificis; & consequenter Concilium Provinciale, vel Episcopale confirmatum authoritate Pontificis non potest errare in rebus fidei definiendis.

Confirmatur primò. Concilium Hyerosolimitanum non fuit Generale, sed Provinciale: quia non aderant, nisi quatuor Apostoli, scilicet Petrus, & Iacobus, Paulus, & Barnabas, & tamē ibi dictum est. Visum est Spiritui Sancto, & nobis; ergo &c.

Confirmatur secundò. Papa non potest errare in rebus fidei definiendis ut diximus supra; ergo dum confirmat Provincialium, vel Episcopalium decreta Conciliorum de rebus fidei, non potest errare; aliàs erraret in fide.

Confirmatur tertio. Ad hæreses cōfutandas, quæ interdum per unam, vel aliam Provinciam serpunt, est impossibile congregare Generale Conciliū; ergo sufficiunt ad confirmationem hujusmodi, congregare Concilia Provincialia, vel Episcopalia confirmata Pontificis authoritate.

Confirmatur ultimò. Pelagius, & ejus errores sunt damnati in Synodis Provincialibus, scilicet in Melvitana confirmata ab Innocentio I., & in Arausicana, & Cartaginensi à Leone I. & Bonifacio confirmatis: Item Iovinianus, & Elvidius damnati sunt in Concilio Telensi confirmato à Syriaco Pontifice: Item Priscilianus damnatus est in Concilio Toletano primo, confirmato à Leone I. & denique Petrus Oxomensis damnatus est cum suis erroribus in Concilio Complutensi, sub Archiepiscopo Toletano Alphonso Carrillo, quod Concilium, fuit Episcopale confirmatum à Sixto IV. ergo &c.

7. Ut autē noscas quænam Concilia sint confirmata, & quę non; scito

alia

alia fuisse explicitè confirmata;alia autem implicitè;prioris generis sunt illa, quæ videntur approbata, & confirmata. Posterioris sunt omnia illa,quorum decreta cum pervenerit ad notitiam Ecclesiæ non reprobantur ab illa, neque à Papa, in qua re silentium,approbatio esse videtur;hoc enim est signum approbationis implicitè, & virtualis Ecclesiæ, & Pontificis, cujusmodi sũt Toletana, Arelatensia *Hispalensia*, & alia quædam.

8. Cõcilia autem confirmata,licèt nõ congregata à Põtifice,etiam si sint Provincialia, vel Episcopalia non possunt errare in rebus fidei definiẽdis:Imò hujusmodi concilia æqualẽ habent authoritatem, ac si à principio authoritate Pontificis fuissent congregata, quantũ ad ea, quæ confirmantur à Pontifice. Cujusmodi est Concilium Constansiẽse, quod à principio non fuit congregatum authoritate Pontificis; sed postea à Martino V. confirmatum est in Bulla,quæ habetur in fine Concilii.

9. Generalia autem Concilia, & à fortiori Provincialia, & Episcopalia, quæ non sunt à Summo Pontifice confirmata,non sunt infallibilis veritatis;& possunt errare.Imò de facto erraverũt. Nam Ariminense Concilium erravit consentiens cum Ario.Ut testatur Rufinus *lib.* 1. *histor. Eccles. cap.* 21. Et Concilium Constantinopolitanum erravit cum Leone Imperatore tollendo imagines, ut habetur in sexta Synodo Generali actione septima, ubi damnatum est prædictum Concilium, in quo convenerunt 300. Episcopi. Erravit etiam Concilium Provinciale Mediolanense, quod Ario consensit, ut refert Ruffinus *cit. cap.* 1, & Concilium Antiochenum,quod etiam Ario consensit. ut refertur *l.* 4. *Historiæ tripartitæ cap.* 9. Et Concilium Granetense, quod erravit definiens, Sanctorum Imagines non esse depingendas.

10. Contra nostras stabilitas conclusiones insurgunt Hæretici quasi omnes, negantes authoritatem Conciliorum;Arius enim negavit authoritatem Concilii Niceni.Dioscorus dixit errasse Calcedonense. Fotinus hortabatur ad pœnitentiam octavam Synodum Ioannes Huns dixit,errasse Concilium Constansiense, Lutherus dicit, errasse omnia Concilia à principio nascentis Ecclesiæ, etiam Concilium Hyerosolimitanum sub D.Petro.Insuper ait Cõcilium Constansiẽse errasse impiissimè dum condemnavit Ioannem Huns, & Vvitcleff., & combussit ossa Hieronymi de Prag. Igitur omnes isti: sic

11. Primo instant, Spiritus Sanctus promissus est à Christo Domino, toti Ecclesiæ, sed Prælati, qui congregantur in Concilio arroganter usurpãt nomen totius Ecclesiæ;ergo Cõcilium errare potest. Major est certa.Probant minorem, quia Episcopi in Concilio congregati,neque numero sunt plures, quam reliqui fideles; neque moribus Sanctiores; neque doctrina, sapientiores; ergo &c.

Respondetur negãdo minorem. Ad probationem,nego consequentiam. Licèt enim Episcopi congregati, numero moribus,& sapientia, non superent, omnes fideles; tamen repræsentant totam Ecclesiam, & illorum definitiones in fide habent infallibilem veritatem; accedente tamen Summi Pontificis confirmatione,qui à Spiritu Sancto regitur.

Instant

12. Instant secundò. Nam multa Concilia, tum Generalia, tum Provincialia in fide erraverunt; ergo &c. Antecedens est certum, ut dictum est supra.

Respondetur, quòd illa Concilia ideo erraverunt, vel quia fuerunt acephala, vel non confirmata à Pontifice, ut supra diximus.

13. Pro solutione igitur omnium argumentorum, quæ nobis in hac materia obiiciuntur ab hæreticis. Scias; quòd ad hoc, ut Concilia habeant infallibilem veritatem, & sint fidei regula, necessaria est confirmatio Summi Pōtificis; qua stante definitiones, & decreta factæ à Patribus sunt de fide tenendas; omnis autem, qui contradicit definitionibus Concilii congregati, & confirmati à Papa, erit suspectus de hæresi.

DUBIUM VI.

An Concilium Generale, legitimè congregatum possit in fide errare; ante Pontificis confirmationē, vel ante electionem ejusdem,? etiam quando legati accedunt?

1. HÆc quæstio oritur, ex eo quòd legitur de Leone I.; qui cum differret aliquantulum confirmationem Concilii Calcedonensis; Martianus Augustus per literas Pontificem deprecabatur, ut acta Concilii confirmaret. Nam erant aliqui, qui videntes Concilium non confirmari à Pontifice dubitabant, de ipsis actis Concilii.

2. Et quia dubium plura, quærit necessarium est ad singula respondere. Primò enim respondemus ad illud nempè si celebretur Concilium legitimè congregatum acta ipsius sint infallibilis veritatis ante Pontificis confirmationem. Secundò, si in Concilio assistant legati Pontificis acta ipsius faciant certam fidem ante Pontificis cōfirmationem. Et tertiò denique si celebretur Concilium legitimè absque Pontificis authoritate, ut succedit tempore scismatis, & congregatum fuit Concilium Constantiense; vel quando Pontifex fuerit hereticus ad deponendum illum, & alium eligendum. Acta istorum Conciliorum sint certa secundum fidem, & pro his omnibus intelligendis.

3. Suppono primò. Quòd Patres Concilii, quod celebratur cum legatis, non definiunt, quidquam in materia fidei, nisi prius consulant Pontificem, ut more est receptum in omnibus Conciliis. Unde in Concilio Tridentino referunt auctores consultum fuisse Pontificem de materia sextæ sessionis, quæ tota erat de justificatione; cum vero Concilium habuerit doctrinam Pontificis, certum est, quòd si cum illa convenerit errare non posse.

4. Suppono secundò. Quòd potestas definiendi infallibiliter in materia fidei, subdelegari non potest, neque legatis committi. Nam hęc potestas, spectat ad donum Apostolatus, ad donum Prophetię, ad dona gratiarum, quę dicuntur gratis datæ qualis est sermo scientiæ atque Sapientiæ; & hujusmodi dona non possunt aliis committi, non enim potest unus Apostolus, aliū Apostolum facere, neque unus Profeta, alium prophetam ut in Nomine Domini prophetet. His

His ergo suppositis pro primo, quòd in dubio nostro quærebamus.

5. Respondeo primò. Congregato Concilio Generali legitimè, omnes simul Patres errare nō possunt in fide, etiam ante Pontificis Confirmationē; licèt acta ipsius Concilii non faciant certam fidem, ante Confirmationem Pontificis.

Probatur prima pars. Nam omnes Pastores Ecclesiæ non possunt errare in rebus fidei; ergo omnes simul Patres neque errabunt in fide. Antecedens patet, nam omnes simul Pastores repræsentant totam Ecclesiam, sed Ecclesia non potest errare; ergò, &c.

Probatur secunda pars. Nam omnia Concilia celebrata, Pontifice non præsente, petunt postea confirmationem à Pontifice; ergò signum, quòd acta Concilii non faciant certam fidem ante Confirmationem Pontificis.

Confirmatur; nam licitum est appellare ad Pontificem à Concilio Generali legitimè congregato; ergo ejus definitio non est certa regula fidei ante Confirmationem. Consequentia patet, quia à Judice faciente certam fidē non est licitum appellare. Antecedens docetur à D.Th. *q.*10. *de potentia a.*4. *ad.*13., & ipse probat ex gestis in Cōcilio Calcedonensi, ubi in actione 16. Legati Pontificis appellaverunt à Cō. cilio ad Leonem I.

6. Respondeo secundò. Concilium etiam si in eo assistant legati, adhuc errare potest in definiendis rebus fidei.

Probatur. Nam Concilium sine legatis errare potest, sed Papa, ut diximus non potest transferre in legatos suam authoritatem infallibilem in definiendis rebus fidei; ergo Concilium etiam cum legatis errare potest. Major patet; minor constat ex secundo supposito. Consequentia sequitur.

7. Respondeo tertiò. Concilia congregata legitimè, ad eligendum Summum Pontificem; quamvis non possint errare in electione; possunt tamen errare in rebus fidei definiendis.

Probatur. Nam non est necessarium, ut in tali Concilio resideat Spiritus Sancti infallibilis authoritas, ad definienda negotia fidei; sed satis est si habeat authoritatem ad eligendum Summum Pontificem, ad deponendum hæreticum, vel Scismaticum; ergò ante electionem Papæ si se intromittat ad negotia fidei errare poterit; consequentia est clara. Nam sicuti Deus non deficit in necessariis, sic non abūdat in superfluis.

Respondeo quartò. Qui contradicit definitionibus Concilii congregati authoritate Pontificis præsentibus delegatis, erit de hæresi suspectus: licit hujusmodi definitionis non sint regula certa fidei antequam Summi Pontificis accedat confirmatio.

Probatur prima pars. Ex actis in Synodo Calcedonensi *actione* 4. Ubi cum decem Episcopi Egiptii nollent subscribere sententiæ Concilii factus est magnus tumultus inter Patres indignè ferentes, quòd decem homines facerent præjudicium Synodo, & Fidei Catholicæ, & contendebant ut anathematizarentur. Et in *actione* 3. ejusdem Concilii habetur Lex Martiani, & Valentiniani Augustorum adversus eos, qui Conciliis nolunt obedire; ergò, &c.

8. Adverte tamen, quòd sententia Concilii, non est magis sententia Spi-

ritus Sancti; quam Ecclesiæ sententia, cui etiam promissus est spiritus veritatis. Et sicut sententia majoris partis Ecclesiæ in materia fidei potest esse falsa; non tamen sententia totius Ecclesiæ: Ita etiam omnium Patrum in Concilio congregatorum erit certa non autem eò, quod à majore parte Concilii prolata sit, dummodò non accedat confirmatio Pontificis; nam ista accedente etiam sententia prolata à minore parte erit certa, & sic probata manet secunda pars conclusionis.

Argumenta, quæ possunt fieri adversus nostras conclusiones facilè solvuntur, si attentè perpendas, quæ in ipsis conclusionibus explicatum manet.

DUBIUM VII.

An Papa errare possit in moribus fidelium componendis per leges latas, aut Judiciarias sententias in judicio prolatas?

1. NOta, quòd Ecclesiasticæ Leges sunt in duplici differentia; quædam enim proponuntur observandæ toti Ecclesiæ: Aliæ verò alicui Ecclesiæ, aut particulari personæ observandæ proponuntur. Insuper mores, qui ad fidelium gubernationem possunt pertinere, quidam sunt ad salutem necessarii, alii vero sunt convenietes, & utiles populi fidelis ad ipsius gubernationem. His notatis.

2. Respondeo primò. Summus Pontifex, aut Ecclesia in ferendis Legibus ad totius Ecclesiæ necessarios mores spectantibus errare non potest. Sit exemplum statuit Ecclesia, ut Laici non communicent sub utraque, sed sub una specie, hujusmodi decretum oportet esse certissimum.

Probatur; nam Dominus dixit Petro Pasce oves meas; ergò si in moribus fidelium componendis Pontifex erraret, non pasceret salubriter oves Christi.

3. Respondeo secundò. Dicere aliquam consuetudinem universalem esse malam in Ecclesia, vel aliquam ipsius legem esse injustam, hæresim sapit.

Probatur. Nam esset hæreticum asserere Ecclesiam errare in veneratione Imaginum. Item errare in Communione Laicorum sub una specie tantum; ergò, &c.

4. Respondeo tertiò. In moribus nõ communibus toti Ecclesię, sed spectantibus ad personas privatas, possibile est Summum Pontificem errare, ex ignorantia vel malitia.

Probatur ex Alexandro III. *de sent. excom. cap. à nobis* 2. ubi ait. Judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur semper innititur: Judicium autem Ecclesiæ nonnumquam opinionem sequitur, quam, & fallere sepè contingit, & falli, propter quod cõtingit interdũ, ut qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sit solutus, & qui liber est apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus. Hæc ille; ergò, &c.

Ratio autem hujus clara est. Quia judicium Ecclesiæ in hujusmodi rebus pendet ex testimonio humano, quòd est incertum.

5. Nota tamen, quòd quando Summus Pontifex ferat Leges Ecclesiis privatis, non potest perniciosè errare; quia tunc utitur officio Pastoris Ecclesiæ; secus dic si illas ferat ut Doctor privatus. Ut supra dictum est.

Dices.

Dices. Sæpè contingit, ut quòd unus *Pontifex* statuit circa mores fidelium, alius deroget; ergo alter eorum errat statuendo legem circa mores.

Respondetur negando consequentiam; quia plurimæ possunt esse Leges Ecclesiasticæ, quæ pro varietate temporum prudenter mutantur. Dantur enim Leges, quæ quamvis non sint iniquæ, tamen sunt de rebus, non ita necessariis, & ideo in alio tempore, convenientiùs abrogantur; Imò hujusmodi legum mutationes sunt convenientissimæ ad ostensionem Pontificiæ authoritatis, & ad exercitandam obedientiam fidelium erga Summum Pōtificem: Quando autem renovatio legum sunt Ecclesiæ perniciosæ, numquam *S*ummus Pontifex statuta Prædecessorum suorum revocat.

DUBIUM VIII.

An in Canonizatione Sanctorum Papa possit errare?

1. NOTA, quòd Canonizatio importat decretum, seù judicium, seù testimonium tantæ auctoritatis, quòd tamquam Regula, & Canon ab Ecclesia proponatur circa sanctitatem, & gloriam alicujus personæ: Unde tria importat. Primum determinatio gloriæ alicujus personæ. Secundum proponere illum Ecclesię tamquam sanctum per modum exempli imitandum. Et tertium proponere illum Ecclesię ut colendum cultu publico, & solemni; & adorandum adoratione Duliæ.

2. Negare autem in Ecclesia, & Pōtifice esse auctoritatem ad sanctos Canonizandos est Hæreticum; hanc enim auctoritatem habuit Ecclesia ex Apostolica traditione, & ex consensu omnium Conciliorum, & Patrum à principio nascentis Ecclesiæ; semper enim hujusmodi Potestas Ecclesiæ, & Pontifici credita est: Unde sicuti est hæreticum negare, Sanctos invocandos esse, ut dicitur in multis Conciliis, & in Decretalibus *lib.6.*, & Clementinis, & extravagantibus de Reliquiis, & veneratione Sanctorum, & in Tridentino *sess.*25. Ita Hæreticum est negare in Ecclesia non esse potestatem ad Sanctos Canonizandos. His suppositis.

3. In hoc dubio Vuitcleff Hæreticus affirmabat, esse præsentuosum Papam absque revelatione aliquam personam determinare esse Sanctam, & in gloria; etiam si de illa aliqua miracula comprobentur; possunt enim esse falsa, & facta ex præstigio dæmonis. Tamen

4. Respondeo, Dicere, quòd Papa, aut Concilium possit in Canonizatione Sanctorum errare; & si non est hæreticum, tamen est valdè temerarium, impium, & scandalosum, imò & proximum errori, & hæresim sapiens.

Ratio hujus multiplex assignatur à Doctoribus. Prima. Quia Papa, & Cōcilium non possunt perniciosè errare in ferendis legibus circa mores toti Ecclesiæ communes, sed maximè refert ad communes Ecclesiæ mores, quòd non sit falsitas in Sanctis canonizandis; ergo &c.

Probatur, quòd sit temerarium. Nā est contra communem intelligentiam, & Ecclesiæ sensum, quæ Sanctum Canonizatum publicè veneratur, & pro Sancto habet; ergo dicere &c. est temerarium.

Probatur, quòd sit impium. Quia est contra venerationem, & cultum Sanctis debitum.

Probatur, quòd sit scandalosum. Est enim de genere malè sonantium, & consequenter audientibus scandali viā aperit.

Probatur denique, quòd sit proximum errori, & hæresim sapiens, quia proximè tangit potestatem Ecclesiæ, quam habet ad Sanctos Canonizandos, & habuit à principio nascentis Ecclesiæ. Imò negaret potestatem Ecclesiæ; nam potestas errans idem est, ac si non esset potestas. Tum etiam quia hoc pertinet ad leges communes Ecclesiæ, & si Ecclesia in his erraret, periret totum Ecclesiasticum regimen: quod negare est aperta hæresis. Tum denique, quia cum plures Hæretici irrideant Canonizationes Sanctorum, qui dicunt esse certas, maximè eis faveret; et consequenter sic affirmans sapiret hæresim; favere enim hæreticis est hæresim sapere, maximè si favet in his, quæ hæresim sapiunt; ut in præsenti.

5. Dixi autem expressè non esse hæreticum, qui id negaret, quia secundum D. Th. *quodlibeto 9.a.ultimo* canonizatio est medium inter judicium de rebus fidei, & de factis particularibus. Attamen hæresim sapit lutheranorum asserere, Ecclesiam in Canonizatione alicujus Sancti fuisse falsam, licèt non negetur authoritas Canonizandi.

6. Dices primò. Omne judicium, quod innititur medio fallibili potest errare; sed Papa in judicio de Canonizatione Sanctorum innititur medio fallibili, scilicet testimonio humano, inquirens à testibus de vita, & miraculis canonizandi; ergo potest errare.

Respondetur primò distinguendo majorem; omne &c. Loquendo de homine privato, concedo majorem, de Pontifice, nego majorem. Et distinguo minorem, sed &c. testimonio humano tantum, nego minorem, & etiam Divino concedo minorem, & nego consequentiam. Pontifex enim in Canonizatione Sanctorum, non procedit secundum solam notitiam naturalem, sed attendit etiam divina testimonia, quæ sunt Vita Sancta, & miracula. Insuper specialiter à Spiritu Sancto dirigitur, ut ait D.Th. *quodlibeto 9.a.16.*

Respondeo secundò distinguendo minorem, sed &c. testimonio humano, ut motivo credendi, nego minorem, ut conditione explicante testimonium divinum, concedo minorem, & nego cōsequentiam. Pontifex ergo utitur testimonio humano in Canonizatione Sāctorum, non ut motivo credendi, sed ut conditione tantum explicante testimonium Divinum in sacris literis revelatum de omnibus, qui in gratia Dei moriuntur. Insuper cum tale testimonium sit publicum, & ad utilitatem Ecclesiæ, Deus specialiter assistit, ne illud sit falsum.

7. Dices secundò. Augustinus dicit multa corpora honorantur in terra, quorum animæ torquentur in Gehenna; ergo supponit, non esse certum, quòd Sancti, qui coluntur, & venerātur sint in cælo; ergo &c.

Respondetur, quòd illud dictum nō est Augustini cum teste Bellarmino, nō invenitur, in suis operibus: Tamen hoc dato Glossandus est Augustinus; loquitur enim de corporibus Principum, & Regum, quæ splendidissimis, & pulcris ho-

honorantur in terris; cum tamen eorum animæ sint in inferno. Vel loquitur de eis, qui apud multos habent nomen Sanctitatis in terris, non tamen sunt in Cœlo. Non de Sanctis canonizatis. Unde Lutherum sui venerantur ut Sanctum, qui tamen est æternaliter damnatus. Et sic dic de aliis hæreticis.

8. Quæres. Quid sit dicendum de Beatificatis?

Respondetur, quòd Papa non potest errare practicè in beatificatione Sanctorum, & si quis negaret talem Sanctum beatificatum, non esse venerandum, Missa, Officio, cultu, &c. esset temerarius, & scandalosus: licèt speculativè circa veritatem sanctitatis talis personæ beatificatæ [çum talis veritas non excedat latitudinem certitudinis moralis] non esset dignum censura, cui Beatificatis cultum non exiberet debitum; sicut exibet Canonizatis. Ita Ioannes à Sancto Thoma.

Prima pars patet, quia Papa non potest permittere, quòd Ecclesia habeat errorem intolerabilem qualis esset si coleret pro Sancto, & invocaret eum, qui salvus non est; ergo cum Beatificatio sit permissio hujus cultus, dicendum, quòd in tali permissione non potest dari error.

Probatur secunda pars. Quia Beatificatio non est judicium, & sententia Pōtificis de sanctitate alicuius, sed solū permissio, ut aliquis colatur pro Sancto; ergo non habet infallibilitatem sicut judicium ultimum, & diffinitivum. Consequentia patet, quia in rebus fidei solum judicium ultimum habet infallibilitatem; ergo à fortiori judiciū de sanctitate alicujus solum est infallibile, quando est ultimum, & definitivum, sicuti est canonizatio; non verò, quando est permissio, sicuti est Beatificatio.

Confirmatur. Si Beatificatio esset infallibilis veritatis, non ultra progrederetur, sed videmus ultra progred post beatificationem, cum fiant novæ inquisitiones circa ritum, & miracula illices personę beatificatę; ergo &c.

9. Nec officit, quòd Ecclesia celebrat de Sancto Beatificatio, dum tantum de illo habeat certitudinem moralem; Nam sufficit probabilitas, & certitudo moralis de ipsius Sanctitate, ut de illo celebret, non verò requiritur judicium, & sententia Canonica. Sicuti Ecclesia celebrat festum Conceptionis B.V., & tamen ipsamet Ecclesia præcipit, ne possit ulla censura notari, opinio asserens B. V. fuisse conceptam in peccato originali.

D U B. IX.

An in Religionibus approbandis Papa possit errare?

1. Magister Cano *lib. 5. de locis c. 5.* asserit, aliquos ordines ab Ecclesia non solùm inutiliter, sed etiam noxiè approbatos fuisse; qui quidem ab omnibus ferè Theologis notatur aliqua temeritatis nota; & cōtra ipsum Doctissimus Ioannes à Sancto Thoma, & communiter alii.

2. Respondent. Pontificem in approbandis Religionibus errare nō posse; Et qui tenent oppositum habendi sunt, pro temerarii, & ad errorem appropinquantes. Ita communiter Theologi contra citatum Cano.

Probatur primò ex doctrina D.Th. *opus. 19. c. 4.* ubi habet in jure, videli-

cet 25.*q.*1, dicitur nulli fas sit sine status sui periculo, vel divinas constitutiones, vel Apostolicæ Sedis decreta temerare: Cum ergo per Apostolicam Sedem, aliquæ Religiones sunt institutæ, ad prædicta se damnabilem reddit, quicunque talem Religionem damnare conatur; ergo &c.

Probatur ratione. Inconveniens est, quòd aliquid proponatur ab Ecclesia, tàmquam regula profectionis, & exẽplar sanctitatis, quæ revera sit noxium, & inutile suis fidelibus; si esset si Pontifex possit errare in approbatione Religionis; ergo, & illud, quòd sequitur. Probatur inconveniens, quia in re tanti momenti Ecclesia non potest unum pro alio proponere suis fidelibus. Sequela antecedentis patet quia tunc Ecclesia proponeret suis fidelibus Religionem approbatam tamquam regula professionis imitandam, quæ revera talis non esset. Unde sicuti est incõveniens, ut aliquis ab Ecclesia proponatur; ut Sanctus, qui revera non sit talis; sic est inconveniens proponere fidelibus aliquam Religionem, ut Regulam imitandam; quæ revera non esset imitanda, utpotè noxia, & inutilis.

3. Possibile tamen est, ut docet Bannesius 2.2.*q*.1.*a*.10.*dub*.8.*concl*.5. Summum Pontificem ex negligentia, vel ignorantia, aut falsa informatione errare aliquo modo secundum prudentiam in approbatione pluriumReligionum, quam opus erant in Ecclesia Dei; tamen nõ est dicendum hujusmodi errorem cedere in perniciem Ecclesiæ, quamvis quibusdam potest esse nocivus.

4. Hoc autem, quòd dixi probabile probat Innocentius III., *qui in Concilio Lateranensis de Religiosis domibus cap. ultimo*. Ait. Ne nimia Religionis diversitas gravem in Ecclesia Dei confusionem inducat firmiter prohibemus ne quis de cetero novam Religionem inveniat. Ubi notandum certum esse secundum dictum Concilium; in pluralitatem Religionum possibile esse, Pontificem errare; tamen semel una confirmata Religione non potest errare in ejus confirmatione, & approbatione.

5. Et si aliquę Religiones ab uno Pontifice sunt approbatę, & ab alio postea reprobatę, ut Cœlestinus V. approbavit Religionem Fraticellorum, quem Ioannes XXII. reprobavit, & similiter Paulus III. approbavit Ordinem, quem instituit in Italia Frater Joannes Baptista Cremensis, & postea Ordo ille & ejus doctrina comdemnata est à Venetis, & Romę; hoc tamen non obstante non potest dici, quòd Summi Pontifices erraverunt in approbatione istarum Religionum; sed solum concluditur, quòd ipse Inventor, & Institutor, & eorum sequaces non servaverint statum Religionis, secundum formam, quam Summo Pontifici proposuerunt confirmanda, quia confirmata Religione à Pontifice non tamen ipsa Religio confirmatur in gratia, & sic potest in tempore perverti; & consequenter à subsequentibus Pontificibus abrogantur, & tolluntur ab Ecclesia.

DUBIUM X.

An Pontifex possit à Papatu deponi; & quomodo, & à quibus?

1. MULTA quęrit titulus, & ad omnia breviter respondetur;

detur; ad ejus tamen claritatem,& intelligentiam.

Suppono primò. Triplici modo posse Papam, amittere Papatum; primò per mortem; secundò per cessionē voluntariam, tertiò per depositionem. De primò modo non est difficultas; de secundo fecit Cœlestinus V. De tertiò, videndum est in quibus casibus depositio habeat locum; & à quibus depositio Pontificis fieri potest.

2. Suppono secundò. In tribus casibus depositionem Papę habere locum. Primus in casu heresis, seù infidelitatis. Secundus in casu perpetuę amentiæ. Et tertius in casu dubii de valore electionis.

3. In casu heresis Papa potest deponi dummodò duę conditiones concurrant; prima, quòd heresis non sit occulta, sed publica [si casus dari possit quòd Papa sit hereticus ut piè credendum est non posse, ut supra diximus] & juridicę notoria. Secunda, quòd sit incorrigibilis, & pertinax in heresi; unde ante depositionem est monendus ut resipiscat, & si admonitus se correxerit, non potest juridicè procedi ad depositionem, ut traditur de Marcellino Papa, qui declaratus pro Infideli à Concilio Episcoporum; quia tamen resipuit,& corrigi voluit mansit in Pontificatu; & postea tamquam Pontifex pro Fide mortuus est; semel igitur, atque iterum est monendus; & post secundam monitionem, si maneat in sua pertinacia subitò est deponendus.

4. In casu autem perpetuę Amentię, Papa non indiget depositione, sed eo ipso censetur vacare Sedes, ac si esset mortuus, quia amens mortuus censetur vita rationali; unde dicitur Ecclesiastici 22. supra mortuum plora, deficit enim lux ejus, & supra fatuum plora; deficit enim sensus: Unde in tali casu possunt Cardinales ad electionē procedere, sicut si Sedes vacaret.

5. Quę autem sit amentia perpetua, standum est Judicio peritorum,& prudentum. Ut tamen opinor, perpetua amentia dicitur illa, quę arte humana, sed solum miracula curari potest: Sicuti in matrimonio illa dicitur impotentia, quæ censetur dissolvere matrimonium, quę humana arte non potest curari, sed solum miraculo.

6. In casu autem dubietatis de valore electionis, potest deponi; quia Ecclesia habet plenum jus supra electionem ipsam; Unde quamdiù aliquid restat de electione propter ejus dubietatem, adhuc subest potestati Ecclesię id consummare, & perficere; & consequenter judicare de Pontifice dubio, & tollere scisma, quod in casu dubii Pontificis resultat.

7. Ad quem casum redditur illud positum à Cajetano, quòd si statim electo Pontifice omnes Cardinales Electores morerentur, aut impedirentur, taliter quòd non esset, qui testificaretur Ecclesiæ de Pontifice Electo; tunc quasi per accidens, Ecclesia posset iterum eligere; quia non est certa de Pontifice electo,& est dubius Pontifex.

8. Alius etiam ponitur casus depositionis Pontificis ab Azorio, & Turrecremata; scilicet si Papa sit fautor, aut defensor hæreticorum, & in hoc sit incorregibilis: Unde liberius Papa, qui erat fautor hæreticorum depositus est, & loco ejus factus est Felix: hoc

LIBER TERTIUS

De Potestate, & Privilegiis Cardinalium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

1. QVIBUS vos laudibus prædicem, ò Incliti Purpurati?, quo præconio voces exornem dignitatem vestram? Vos qui astatis ante Thronum Vicegerentis Christi in terris, Angelos mihi videmini, qui in Cœlis astant ante Tribunal *Domini*. Angelos inquam, sicut enim isti ministrant Deo in Cœlis; sic vos in terris Vice Deo ministratis. Unde sicut de Michaele testatur Ezechiel dicens. Tu Cherub extentus, & protegens, & posui te in monte Sancto Dei; sic vos positi in altitudine Montis militantis Ecclesiæ, scilicet in altissima dignitate, ubique terrarum per protectionem extenti, & diffusi estis. Vos signaculum similitudinis Dei pleni sapientia, & perfecti decore, in delitiis Ecclesiæ estis; omnis lapis prætiosus operimentum vestrum, ut majestate, & decore in Ecclesiastica hyerarchia videamini perfecti in viis vestis à Die conditionis vestræ. Apostoles vos prędicabo (ut de vobis dixit Eugenius IV. in Epistola ad Episcopum Cantuariæ] Apostolos Christo assidentes. figuram retulisse Cardinalium, qui Romano Pontifici assistunt. Sed heù miser, quid loquar de vestra suprema dignitate cum si dixero nihi dicam. A.A.A. [cũ Ieremia necesse est ut fateat] ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Silentio igitur potius vos laudo, quam sermone. Et si quid in sequentibus dicam, quòd vestram non attingam dignitatem, excusatione dignus sum; Etenim in laudando magantes, semper dicens, amplius dicendum restat.

D U B. I.

An post Papatum, dignitas Cardinalitia primum teneat locum?

1. MAuritius Alzedo Hyspanus constanter docet in sua praxi *p.*1. *c.*8. *n.*33. Episcopatum post Papatum esse primam dignitatem; ob idque Papa Episcopum se appellat: Unde in Concilio Carthaginensi IV., & in Conciliis Episcopi præcedebant Cardinales in Sede Concilii, & actibus plurimis, constat autem ex ordine sedendi ostẽdi majoritatem dignitatis: liceat tamen hic cum Hostiense, Vasquez, Bellarmino, Sanchez in favorem dignitatis Cardinalitię sic statuere cõclusionem: Unde ad quæsitum.

2. Respondeò. Cardinales sunt Episcopis administratione, dignitate, & jurisdictione Superiores; licèt sint inferiores potestate ordinis. Ita citati Doctores, quibus adde Ludovicum à Cruce, Lotherium, Tuschum, Fernandez, & alios.

Ratio est; quia Cardinalis dicitur filius

filius specialis Ecclesiæ; & cum ipso Summo Pontifice unum corpus mysticum efficiunt; & licet Papa sit caput omnium fidelium est tamen speciale caput Cardinalium; & ipsi ejus membra specialia respectu aliorum; quod corpus adeo est unitum, & compactũ, ut Papa, qui est caput, non exigat à Cardinalibus juramento obedientiæ, & fidelitatis, cum sint sibi invisceratì quod quidem juramentum exigit ab Episcopis; ergò Cardinales sunt Episcopi Superiores in dignitate.

2. Insuper, quidquid favet, vel nocet Sedi Apostolicæ continuò videtur favere, vel nocere singulis Cardinalibus, & è contra; ergò, &c.

3. Et si aliqui Canones contrarium affirmant, illi intelligendi sunt, quò ad potestatem Ordinis; & in hoc Episcopus est dignior Cardinali; non autem, quò ad dignitatem, & jurisditionem, ac regimen Ecclesiæ, quam Cardinales simul cum Summo Pontifice regunt, & illius negotia tractant.

4. Et si olim Episcopi præcesserunt Cardinales in Conciliis (ut dicebat Alzedo) hic ordo fuit tamen mutatus, & nunc Cardinales precedunt Episcopos, ut patet in Cõcilio Niceno, Ephesino, & Calcedonensi 6.7., & 8. ubi Presbyteri Cardinales sederunt ante Episcopos. Et sic declaravit Eugenius IV. in sua Bulla, quæ incipit *non mediocri dolore,&c.* Illam lege.

5. Cujus rei non parum juvat, quòd Summus Pontifex licet expedire possit negotia absque Concilio Cardinalium absolutè loquendo] tamen congruenter Cardinales in Concilium vocare debet, tamquam consultores, licet non tamquam legum collatores; maxi nè in arduis verbi gratia in creandis Cardinalibus, in translatione Episcoporum in promulgando legem universalem, in concedendo magna feuda, in mittendo legatum à latere, in indicendo bellum, in alienando res Ecclesiæ prætiosas, & similia.

6. Quæres. Quid de ætate, & numero Cardinalium? Respondeo, quòd jure ordinario nullus potest esse Cardinalis, ante trigesimum ætatis suæ annum, loquendo de Cardinalibus Presbyteris; nam de Diaconis sufficit ut sint constituti in anno vigesimo secundo, ut declaravit Sixtus V. *constitutione* 5~.§.6

7. Dixi jure ordinario; nam hoc non obstante, potest Summus Pontifex minores ætate creare Cardinales, ut sepè videmus in praxi. Unde Grægorius XI. fuit assumptus ad Cardinalatum minorem decem annis. Et Papa noviter electus solet conferre suum Cardinalatum cognato etiam adolescenti. Ut observat Henriq. *l.* 10.*c.*17.

4. Circa numerum. Tempore Pontiani Papæ erant 236. Cardinales, ut testantur Scriptores: Hodie tamen per constitutionem Sixti V. numerus Cardinalium redactus est ad septuagesimum.

DUBIUM II.

Quid possunt Cardinales mortuo Pontifice, circa electionem?

1. MOrtuo Põtifice; licet Eminentissimi Cardinales non possint leges condere; & alia jurisditialia facere, ut ex Clementina *nè Romani* clarè constat, & etiam ex Bulla

Pii V.

Pii V., quæ incipit in eligendis: possunt tamen; si adesset periculum evidens alicujus loci, vel juris, distinctionis Ecclesiæ consentientibus omnibus præsentibus illi occurrere, & facere quascunque provisiones, & ordinationes necessarias, etiam pro coercendis flagitiis, ac seditionibus, ac servanda quiete, possunt imponere pœnas tam corporales, quàm spirituales, scilicet anathematis, &c. ac mutare, & creare de novo quoscunque Officiales, & Ministros pro Ecclesię Regimine. Ac etiam possunt deputare administratores, ut faciliùs expediantur ea, quæ imminent pro electione.

Ratio horum est, quia mens Pontificis in dictis Constitutionibus non fuit denegare ea, quæ sunt necessaria, & signanter pro electione, ut testantur Doctores. Vide Dianam *de potestate Card. res. 7. n. 3.*

2. Mortuo Pontifice Electus non necessariò debet esse de numero Cardinalium, possunt enim Cardinales eligere alium non de eorum græmio, dummodo non reperiatur ibi idoneus, quod si reperiatur, possunt illum eligere, etiam si extra magis idoneus reperitur: Unde Cardinales sine ullo scrupulo possunt eligere dignum prætermisso digniori. Ut ait Villalobos *tom. 2. tract. 8. dif. 3.* Valerus *in differentiis differentia* 1. *n.* 1. Riccius *p. 3. decis.* 214. *n. 3.*, & alii. Neque ullum peccatum admittit Cardinalis dignus si acceptet Papatum sciens in electione prætermissum esse digniorem. Sotus *de Just. l. 3. q. 6. a. 2.* Turrianus *in 2. 2. disp. 22. d. 3. n.* 8. contra Navarrum, & Jannerum.

3. Dato autem casu, quod in Conclavi tantum remanerent duo Cardinales, reliquis mortuis, vel absentibus tunc illi duo possunt eligere Summum Pontificem. Bonacina *de leg. d.* 1. *q.* 1, *p. 3. n.* 28. Imò atiam si remaneret unus, ad illum etiam spectabit electio. Sicut docet Laudensis *de Cardinalibus q.* 14 Panuinus *de officiis c. sed vac. Præl.* 5. *n.* 8. Manfred. *decis.* 296. Jus enim, & nomen Universitatis servatur in uno *leg. sicut.* Quia, & si Collegium in uno considerari nequeat; tamen in uno virtualiter potest retineri *leg. si optio.* Non tamen potest eligere se ipsum. Abb. *in cap. gratum de potest. Præl.* Si vero demãdet alteri totius Sacri Collegii nomine potestatem eligendi, qui veluti Compromissarius ipsum eligat, est validè electus. Idem Abb. *in cap. licet fin. de elect. in 6.*, quod intelligitur si solus remansisset, cæteris exeuntibus, vel absentibus; non autem mortuis, ut explicat Albanus *q.* 24.

4. Cardinales in electione Pontificis habent vocem etiam si insignia Cardinalatus eis non sint tradita, ut clarè habetur in Decreto Pii V. *incipiente, quia aliquando*, & in Bulla Græгorii XV. *de Ceremonialibus.* Unde si quis occideret Cardinalem, qui non dum Cappellum habuit, dummodo acceptaverit Cardinalitiam dignitatem incidit in censuram Bullæ Cœnæ: quia Cappellum est accidentarium dignitati. Sousa *in Bulla Cœnæ c. 12. d. 60. concl.* 1. Bonacina *in Bulla Cœnæ disp.* 1. *q. 12. p.* 2. Diana *de Potestate Cardinalium res.* 11. *n.* 3.

5. Si Cardinales, aliis non expectatis intra præfinitum tempus, quod est spatium decem dierum, eligunt Summum Pontificem, talem electionem

O non

non valere, ait Albanus *de Cardinalibus q.* 14. quia cum certum tempus lex præscribit, dicitur spectare ad substantiam; sed talem electionem esse validam defendit Azorius *tom.* 2. *l.* 4. *c.* 2. *q.* 5. quia ad substantiam electionis solum requiritur, ut Pontifex à duabus partibus Cardinalium eligatur, cætera verò pertinent ad accidentia electionis.

6. Si Ecclesia vacaret tempore quo Concilium est congregatum; tūc non ad Concilium, sed ad Cardinales spectat electio Papæ; quia hæc facultas eligendi Cardinales non acceperunt à Concilio, sed à Papa, licèt Cōcilio approbante. Sic Albanus *quæst.* 13. Azorius *tom.* 2. *l.* 4. *c.* 3. *q.* 13.

D U B. III.

An Cardinales comprehendantur in censuras promulgatas à Pontifice Generaliter?

1. Certum est, Cardinales non includi in sententia suspensionis, vel interdicti imposita generaliter à Summo Pontifice, ut patet *ex cap. quia periculosum de sent. exc. in* 6. qui quidem textus licèt loquatur de Episcopis; etiam extenditur ad Cardinales non Episcopos; quia in sua Ecclesia sunt dignitate Episcopi: & exercent jura Episcopalia, ut docent Doctores; quærimus ergo de aliis censuris. Unde

2. Respondeo. Cardinales ligari censuris, & legibus generaliter latis; nisi speciali privilegio eximantur. Ita Bonacina *de leg. d.* 1. *q.* 1. *p.* 6. *& de Censuris d.* 1. *q.* 1. *p.* 4 Ugolinus *de censuris c.* 17. §. 6. *n.* 10. Azorius ... *c.* 19. *q.* 5. Salas *de leg. disp.* 14. *sect.* 14. ...ius de Castro *in l. fin. ff. de Verb. signif.*

Ratio est. Quia sunt subjecti Romano Pontifici; ergo &c. Tū etiā quia lex Generalis generaliter intelligenda est. Tum etiam quia ligantur irregularitatibus expressis in jure communi, ut docet praxis, & usus; ergo &c.

3. Unde Cardinales comprehenduntur *in cap. si quis suadente*; quamvis in eo non invenitur expressa mentio de Cardinalibus, & in Paulina *Ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alienandis*; licèt in illa non explicentur; & propterea Cardinales tenentur ad festa colenda, ad jejunia, ad recitationem officii, &c.

4. Nec obstat aliquando in legibus latis fieri de illis expressam mentionem, hoc enim non tollit quin censeantur comprehendi in lege generaliter lata; Nam aliquando fit mentio expressa ad tollendum omne dubium, & abundans cautela non nocet, *l. testamentum. C. de testam.*

5. Dixi nisi speciali privilegio eximantur; quia quando lex fertur in aliqua materia, in qua Cardinales gaudent peculiaribus Privilegiis; non comprehenduntur in illa lege, licèt lata generaliter; lex enim generalis non tollit Privilegia. Sic Doctores citati.

D U B. IV.

An Cardinales in suis titulis gaudeant Privilegiis Episcoporum.

1. Concilium Tridentinum *sess.* ... *c.* 6. concedit Episcopis ut

ut possint dispensare in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum: ac etiam concedit potestatem absolvendi in foro conscientiæ in quibuscunque casibus occultis, etiam reservatis Sedi Apostolicæ, quoscunque delinquentes sibi subditos per se ipsum, vel per Vicarium ad id specialiter deputandum. Item concedit potestatem absolvendi in foro conscientiæ in crimine hæresis ab Episcopis tantum; & non à Vicariis suos subditos: Quærimus ergo, an hoc Privilegium sit etiam concessum Cardinalibus in suis titulis, & alia privilegia Cardinalium in suis titulis enumerantur. Unde

2. Respondeo affirmativè cum Moneta *quæ. t.* 13. *concl.* 1. *n.* 153. Diana *de Privil. Card. trac.* 7. *ref.* 37. Et Ratio est. Nam ex praxi Ecclesiæ Privilegia Episcopis concessa propter statum dignitatem, solent extendi ad Cardinale; propter majorem eorum dignitatem, ut ait Laym. *l. p. trac.* 5. *p.* 3. *c.* 2. *n.* 1.

2. Et licèt Concilium concedat Episcopis illas dispensationes contemplatione propriæ Diœcesis; tamen si hæc facultas etiam conceditur Prælatis inferioribus Episcopo, qui habent quasi dignitatem Episcopalem; quantò magis debet concedi Cardinalibus respectivè ad suos titulos. Unde

4. Inferes primo. Cardinales posse in suis titulis, excommunicare, suspendere, interdicere, & uti Pontificiis insignibus; cum habeant dignitatem, & jurisdictionem Episcopalem: unde etiam eorum Vicarii possunt fulminare censuras: & facere ea, quæ sunt Episcopalis jurisdictionis, ut docet Romanus *cons.* 498. *n.* 11. Sbrozzius *de Vicar. l. p. q.* 3 *n.* 23.

5. Inferes secundo. Posse Cardinales in suis titulis ferre leges ligantes in conscientia. Castrus *t.* 1. *trac.* 3. *d.* 1. *punt.* 23. *n.* 12. Salas *disp.* 8. *sect.* 8. *n.* 45. Merolla *t.* 2. *dis.* 4. *c.* 4. *d.* 4 *n.* 18. & alii.

6. Inferes tertio. Cardinales in suis titulis posse commutare ultimas voluntates; in quibus possunt Episcopi respectu suorum subditorum. Cùm habeant in suis titulis jurisdictionem Episcopalem. Gonzalez *glos.* 13. *nu.* 20. Sanchez *de Matrim. to.* 2. *l.* 3. *d.* 28.

7. Inferes quartò. Non posse Cardinales ingredi Monasteria Monialium, licèt poterant ante Bullam Gregorii XIII. cum in illa prohibetur ne Cardinales ingredi valeant Monialium Monasteria, nisi in casibus necessariis.

8. Inferes quinto. Posse Cardinales exigere à suis Ecclesiis titularibus charitativum subsidium; cum hoc possunt Episcopi in sua Diœcesi, & Papa à toto Orbe; habent enim in suis titulis jura Episcopalia. Megalius *in p.* 2. *l.* 2. *c.* 15. *q.* 3. *n.* 13. Scipio de Rub. *in Aphor. Episc. v. Charitativum subsidium. num.* 9. & alii.

9. Inferes sexto. Posse Cardinales concedere Indulgentias centum dierum. Paludanus *in* 4. *d.* 20. *q.* 4. *a.* 3. Sotus *in* 4. *d.* 21. *q.* 1. *a.* 4. Corduba *de Indul. q.* 10. & alii.

10. Inferes septimo. Cardinales gaudere Privilegio celebrandi ante auroram, vel post meridiem, sicuti

dent Episcopi.Sotus *in 4.d.13.q.2.a.* 2.Alzedo *de præstantia Episcoporum p.2.c.13.n.13.* Diana *de Card. trac.7. resol.49.*

11. Inferes octavo. Posse Cardinales in suis Ecclesiis assistere, & dare licentiam assistendi matrimonio, quia in suis Ecclesiis habent dignitatem Episcopalem. Sanchez *de Matrimonio t.1.l.3.d.38. n.7.* Pontius *de Matrim.l.5.c.10.n.6.*

12. Quæres. An Cardinales possint in suis titulis conferre primam tonsuram, et ordines minores?

Ratio dubitandi est, quia Cardinales in suis titulis possunt exercere ea, quæ sunt jurisdictionis;non autem ea quæ sunt Ordinis:et ex hac ratione motus AnastasiusGermonius *in trac. de Indul.Card. §. Tam ratione n. 29.* tenet negativam sententiam ; tamen ego in favorem Dominorum Cardinalium:

13. Respondeo affirmativè. Et hoc ex consuetudine, quæ licèt dare non possit ad hoc jurisdictionem: tamen signum est eam habere à Papa:

14. Docet tamen Sanchez hanc facultatem esse derogatam post Concilium Tridentinum. Verum etiam post Concilium hanc sententiam tenent Parisius *de Resignat. benef.l.4. q.2.n.* 88.Azorius *tom.2.l.4.c.3.q.2.* Henriq. *l.10.c.27.n.3.* Fornarius *de Sac. Ord. c.5.* Granados *3.p.con.9.t.2.disp.2. n.* 1.Tamb.*de Jure Abb.t.p.d.1.q.4.* Moneta *de Jud.conf.c.5.n.35* Barbosa *in Conc.Trid.sess.23.c.9.n.3.de Potestat. Episc.p.2.alleg.5. n.19.* Ubi testatur, ita sensisse *Rotam in una Cremon.* 3. *Decembris* 1572. Unde Sanchez in hac re non est audiendus.

D U B. V.

Quid de Cardinalibus in ordine ad conferenda beneficia in suis titulis, & ferendis sententiis?

1. Cardinales in suis titulis habent jus cōferendi beneficia, quando sunt in Urbe, et in eorum absentia solus Pontifex cōfert beneficia, quæ licet ad ipsum solum spectent;tamen Pontifices, ut ostenderent Cardinales sibi verè filios, et fratres esse dant ipsis facultatem conferendi in suis titulis beneficia. Ita Barbosa *to.1. l.1.tit.33.c.11.n.3.* Gonzalez *ad regul 8.Cancell.glos.13. num.20.* Germonius *trac.de Indul.Card.§. tam ratione num.14.* Albanus *trac.de Card.qu.* 46.

2. Cardinalis assumptus ad Episcopatum potest conferre beneficia, etiam si non dum fuerit adeptus possessionem; quia possessio est necessaria, quò ad solemnitatem, non quò ad exercitium jurisdictionis Episcopalis. Ita Germonius *de Indul.§.nec non n.* 8. Massobrius *de concursu prælud.26, dub.6.num.3.*& alii.

3. Cardinales,sicuti etiam, & eorum familiares gaudent fructibus suorum beneficiorum, etiam si non sint præsentes; quia cum sint in Romana Curia, & illi assistunt,aliis quoque Ecclesiis servire,& assistere videntur;Romana enim Ecclesia cæterarum Ecclesiarum est mater. Ita Cucchus *in Institutione canonica, l.2.t.4.n.69.* Laudensis *de Card.q.69.* Albanus *de Cardin.q.42.priuil.6.*

4. Cardinalis non Episcopus potest cognoscere in sua Ecclesia causam cri-

minalem; Unde si Clericus erit dignus depositione, potest contra illum sententiam ferre. Actum verò degradationis debet committere Episcopo; cũ hoc sit Ordinis, non jurisdictionis. Germonius *de Card.§.tam ratione n.* 34.

5. Cardinalis potest habere familiam armatam: Insuper habere privatum carcerem ad Domesticos, & familiares puniendos, & hoc ex consuetudine: unde familiares Cardinalium delinquentes ad ipsos debent remitti, ipsi enim sunt eorum Iudices competentes. Ita Carolus de Grassis *de eff. Cler. eff.* 1. *n.*151. Pereyra *de manu Reg.to.* 1.*c.*10.*n.*13. Albanus *de Card.q.*42.*privileg.*15. Laudensis *de Card.q.*17. Barbasia *de Card.q.*11. Gratianus *tom.* 2. *c.*341.*n.*16. Cucchus *de Institutione canonica l.*2.*t.*4. *n.*114. Manfredus *de Card.decis.*140. Contra Bonacinam *to.* 3.*d.*1.*q.*16.*p.*3.*n.*7.

6. Cardinalis non potest in judicio recusari, ut suspectus. Ita Præpositus *in c.postremo num.*8.*verb.& Ideo*, Franchus *ibi n.*15. Guassianus *In defensione* 1.*c.*19.*nu.*102. & alii. Contra Rolandum à Valle, & alios. Licet à sententia data à Cœtu Cardinalium non detur appellatio, dari tamen potest à sententia unius Cardinalis, Doctores communiter, quos sequitur, & refert Diana *de Card.ref.*66.*n.*3.*in fine.*

7. Cardinales inter se lites habentes, tales lites, & causæ decidendæ sunt per Summum Pontificem tantum privativè, quo ad alios appellatione semota. Ita habetur ex Bulla Pauli IV. sub die 9. Ianuarii 1556. ut observat Barbosa *de Iure Ecclesiastico.*

8. Quamquam testes à jure repelluntur, quando sunt Domestici ipsius producentis; verum ab hoc excipiuntur Cardinales: Unde Cardinalium familiares [& idem dic de familiaribus Episcoporum, ut tenet Felinus *in c.in literis num.*7. *de testibus*] in eorum causis sunt testes idonei. Ita Albanus *de Card.q.*42.*privileg.*11.

Ad damnandum Cardinalem de crimine fi sit Episcopus nō potest dānari, nisi fuerit convictus per septuaginta duos testes. Si verò non fuerit Episcopus requiruntur sexaginta quatuor testes, si sit Præsbiter, vel Diaconus requiruntur decem, & septem. Ita Lorichius *in Thes.Theol.verb. Card.* §.10. Manfred. *de Card.decis.*142. Iulius Clarus *in practica crim.q.*66.*nu.*5. Zecchius *de Rep.Ecc.tit.*3.*de Card.nu.*9. *privil.*10. licet hi Doctores observent hodie hoc non esse in praxi, quando Papa procedit contra Cardinales.

9. Cardinales ex consuetudine habent privilegium, ut si obvii fiant condemnato, possint eum à morte liberare; nisi crimen, pro quo ille fuit condemnatus esset de atrocissimis, verbi gratia crimen falsi; læsæ majestatis divinæ, vel humanæ, proditionis Patriæ, &c. Et hoc quando Cardinales, casu, & non data opera in reum incidit, Barb. *de Iure Ecc.l.*1.*c.*4.*num.*61. Germonius *l.*3.*c.*6.*n.*52. Decianus *to.*2.*l.*7 *c.*37.*num.*24. Lancellottus *l.*2. *c.*2. *de Card.*§.3.*n.*30. Zecchius *de Rep.Christiana tit.*3. *de Card. num.*9. *privil.* 7. Diana *de Card.ref.*75.

DUBIUM VI.

Quid de offendentibus S.R.E. Cardinales.

1 Vndecima Excommunicatio in *Bulla Cœnæ* contenta est contra

ara offendentes S.R.E.Cardinales, vel lios Prælatos; tenor autem his verbis exprimitur.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S.R.E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedis Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à suis Diœcesibus, Territoriis, Terris, seu Dominiis ejicientes; necnon ea mandantes, vel ratihabentes, seu præstantes auxilium, consilium, vel favorem ...

2 Secundùm autem hujus censuræ tenorem, solùm videbimus quando incurritur illa censura offendēdo S.R.E. Cardinales; de offendentibus verò Episcopos infra suo loco videmus; & proportionaliter quod dicimus de Cardinalibus, de aliis etiam recensitis intelligendum est. Unde pro intelligentia dicendorum

3 Suppono primò. Nomine Cardinalium S.R.E. venire omnes eos, qui ad gradum Cardinalatus sunt electi à Summo Pontifice, & consensum præstiterunt Electioni; electione enim Pontificis, & electi assensu Cardinales creantur. Unde sequitur rubrum Galerum non pertinere ad substantiam dignitatis Cardinalitiæ; verè etenim dicitur, & est Cardinalis, etiam non habito adhuc rubro Galero. Doctores communiter.

4 Suppono secundò, quòd materia proxima hujus Censuræ est Sacrilegium, quo Cardinales, & alii Prælati expressi in Canone offenduntur per aliquam actionem hic specialiter prohibitam, quæ sunt interficere, mutilare, vulnerare, percutere, carcerare, detinere, hostiliter insequi, & ejicere ex Diœcesibus, Terris, seu Dominiis. Materia autem minus principalis, seu accessoria hujus censuræ est sacrilegium, quo quis Cardinalis, aliosque Prælatos in hoc canone expressos offendit, mandando, ratum habendo, auxilium, consilium, vel favorem præbendo in actionibus principaliter prohibitis. His suppositis.

5 Respondeo. De tribus primis actionibus prohibitis, principaliter in hoc Canone, nulli est dubium quid significent interficere, mutilare, & vulnerare; unde qui has actiones committit in his personis, certum est incurrere censuram hujus Canonis, ut communiter docent Doctores. Pro aliis verò actionibus sequentibus.

6 Resolves primò. Non ligari censura hujus Canonis, qui pallium, quod Cardinalis defert, aufert, vel frangit, aut qui in faciem conspuit, vel aquam in ipsum infundit, quia non dicitur ipsum percutere: licèt incurrat censuram Canonis *Si quis suadente diabolo*. Bonacina *de censuris Bullæ Cœnæ d.1. q.12.p.1.n.3.*

7 Resolves secundò. Qui Cardinalem, vel alium Prælatum in aliquo loco custodit, ne aufugiat, incurrit hanc censuram; ad hunc enim finem carcer est inventus. Item incurrit, qui Cardinalem capit, seu comprehendit manu, vinculo, vel alia ratione, vel modo. Item qui detinet, seu de facto tenet, etiam si detinens illum non ceperit. Ita enim dicuntur carcerare, capere, & detinere; ut docent Doctores communiter.

8 Resolves tertiò. Qui Cardinalem pro-

prosequens saxum, vel telum projicit ut ipsum interficiat, vel detineat, incurrit hanc censuram, licèt ipsum non attingat; hic enim dicitur hostiliter insequi Cardinalem. Idem dic de eo, qui Cardinalem domi obsidet, ut eum detineat, mutilet, vel occidat.

9. Resolves quarto. Qui eiicit Cardinalem, vel alium Prælatum à sua Diœcesi, Territorio, Terra, vel dominio ligatur hac censura. Nomine autem *Diœcesis* intelligitur Universitas locorum, seu Territoriorum, cujus jurisdictio in spiritualibus, & gubernatio unico Prælato demandata est: Nomine Territorii strictè est Universitas Agrorum intra fines cujuscunque Civitatis, Terræ, Castri, seu oppidi existentis. Nomine Terræ intelligitur Civitas, Villa, Castrum, oppidum. Nomine verò Dominii signatur locus, qui sub jurisdictione unius Domini existit. Ex his.

10. Habes primo. Expellentem Cardinalem à Palatio Principis non ligari hac cēsura, quia nō dicitur expellere, à Territorio, vel Dominio ipsius Cardinalis electi. Bonacina *loc. cit. nu.* 14. Navarr. c. 27. n. 67. & alii.

11. Habes secundo. Eiicientem Cardinalem à sua Ecclesia titulari ligatur hac censura; quia cum expellit à Dominio, seu loco, in quo habet dominium, & jurisdictionem, Alterius c. 4. *col.* 11. Bonacina *loc. cit. num.* 15

12. Habes tertio: Ut in ejectione Cardinalium incurratur censura, sufficit ut eum minis, & verbis comminatoriis expellat; requiritur tamen effectus, idest, ut Cardinalis ob minas actu relinquat Diœcesim, & recedat, verba enim intelligi debent cum effectu: Bonacina *loco cit. n.* 19. cum Duardo, & Alterio.

13. Habes quarto. Quod subjectū hujus censuræ sunt homines cujuscunque sexus, & conditionis existant, sive sint masculi, sive fœminæ, sive sint privati, sive publici, sive senes, sive adulti; nisi fortè excipiantur Privilegio. Ipsi etiam Cardinales si offendunt alios Cardinales, vel Prælatos expressos in hoc canone, etiam liganrur hac censura; quia delinquunt contra Canonem. Bonacina *loc. cit. p.* 3. *n.* 2. Cum Ugolino *c.* 11. §. 1. *num.* 1. & Duardo *c.* 11. *q.* 22. *num.* 1.

14. Cardinalis autem ferro, veneno, vel alio modo vulnerans, aut percutiens seipsum, probabile est non ligari hac censura; quia scienti, & volenti non fit injuria, & quòd favore alicujus inductum est non debet esse in suum damnum; Unde Summus Pōtifex in hoc Canone videtur loqui de exercentibus istas actiones in distinctas personas. Bonacin. *loco cit. nu.* 3 & alii.

15. Si quis autem cum moderamine inculpatæ tutelæ Cardinalem percutit ad defendendum suum, vel suorum honorem, pudicitiam, bona &c. non ligatur hac censura, quia non percutit injustè, & cum culpa mortali; censura autem incurritur ob culpam lethalem. Communiter Doctores.

16. Si quis autem percutit Cardinalem noctu incedentem, vel mutato habitu, nesciens ipsum esse Cardinalē; non ligatur hac censura; ignorat enim qualitatem personæ, & ignorantia illum excusat. Bonacina *loc. cit. n.* 7. & alii apud ipsum.

DUB.

D U B. VII.

Quid de Cardinalibus Religiosis.

1. CArdinales Religiosi eximuntur à voto paupertatis, & efficiuntur veri Domini redditunm Ecclesiasticorum, uti Cardinales seculares; & ex consequenti ab illis in usus illicitos consumpta, non tenentur restituere; neque ab ipsis accipientes tenentur ad restitutionem. Sotus *de Iustitia l.7.q.4.a.2.* Vasquez *in 2.p.q.96 a.4.disp.165.c.8:n.91:& n:104:* De Palatio *in 4.sent.d.38.disp.1.* Diana *loc.c. resp.*84.*n.*2. Contra Barbosam,& alios.

Ratio est. Quia Episcopi Regulares (ex sententia illorum Doctorum)non tenentur ad votum Paupertatis; ergo neque Cardinales: Unde ait Laudensis *de Card.q.*22.& Cucchus *in Institutione Canonica l.2.tit.4.nu.*111.Cardinalis Religiosus recuperat facultatẽ testandi, & dispensandi de rebus suis, quam amiserat in professione Religionis.

2. Unde Religiosi ex ordine Minimorum assumpti[sicuti etiam Episcopi] statim solvuntur à voto vitæ quadragesimalis, ut tenent Sanchez *tom.2 l.6.n:*34.& Diana *loc:cit.resp.*85: *n:*2.

3. Et quamvis Religiosi Cardinales tenentur portare habitum suæ Religionis, ut tenent Suarez *de Relig. tom.4.l:3:c:19: n.4:* & Pacianus *uol.1. cons.*132.*n.*39.*&* 40.tamen si illum dimittunt non incurrunt excommunicationem latam *in cap.ne Clerici, uel Monachi in* 6: ut contra Rinaldum, Majolum, Pacianum,& Surdum tenẽt Sanchez *loc.cit.n:*54; Barbosa *de Iure Ecclesiastico l.1.c.3.n.*25.Lezanac.17. *n.*9. Ratio est. Quia Episcopi Religiosi id facientes non incurrunt in excõmunicationem;ergo neque Cardinales. Antecedens probatur, quia nullo jure excommunicatio est inducta Monacho, qui prætextu Episcopalis dignitatis habitum dimittit, & Episcopalem induit; & textus ille loquitur de Monacho sub obedientia sui Abbatis constituto; & rationem reddit; scilicet ne detur Monachis materia vagandi habitu dimisso; quæ in Episcopo Religioso non currit: Et hanc sententiam tenent etiam Rodriquez *tom.2.q.*58.*a* 3. Tappia *in authoritate ingressi uerbo sua c.6.u.*62. Lopez de Taxeda *to.* 1.*l.2.trac.1.controu.2.n.*14. & alii Doctores.

4. Et licet Canones officium Cõpatris in baptismo, & confirmatione Religiosis facere prohibuerunt; tamen Religiosi Episcopi, & Cardinales possunt esse compatres in baptismo, & confirmatione,non solum baptizando, sed suscipiendo, ut contra Immolam, tenent Rodriquez *in q.Reg. tom.2. q.* 58.*a.3.* Barbosa *de officio Parochi c.*18 *n.32.& in jure Ecclesiastico l.1.c.3.n.* 26. Sanchez *loc.cit:n:*34: Hæc sententia patet exemplo Græegorii, qui ex Religione promotus ad Cardinalatum factus est Mauritii Imperatoris compater. Et ratio etiam est, quia in Episcopis, & Cardinalibus non subest nimium periculum familiaritatis; & inde incontinentiæ, ex quo canones hoc officium Religiosis indixerunt.

DUB.

DUB. VIII.

Quid de Cardinalibus in ordine ad testamenta condenda.

1. NON est difficultas in præsenti, quòd Cardinales ordinariè loquendo, non possunt testamenta condere; hoc enim jura positivè prohibuerunt, nedum Clericis, Sacerdotibus, & Episcopis, sed etiam Cardinalibus: possunt tamen Cardinales à Pontifice in hoc dispensari; & de facto videmus in hoc dispensare; quia habet potestatem supra jus positivum. *cap. innotuit de electione*.

2. Cardinales autem testantes ex facultate Pontificis sufficit si servant ea, quæ jure canonico, non civili præscribuntur: & quia jus canonicum solum requirit duos, aut tres testes ad validandum testamentum, ideo testamentum factum à Cardinali subsistit duobus, aut tribus testibus adhibitis; [quamvis jure civili septem requirantur testes] quia testamenta Cardinaliū facta consensu, & facultate Pontificis juxta Canones, non leges civiles judicari debent. Ita Azorius *tom. 2. l. 4. c. 3. q. 7.* Baganus *trac. 11. fol. 180.* Rectiùs tamen Cardinalis testamentum condens adhibeat testes, quæ requiruntur de jure communi; ne in falsitatis discrimen veniat testamentum, ut ait Germonius *de Indulg. Card. §: quod num. 22.*

3. Cardinalis habens licentiam testandi à Pontifice, ipso mortuo non expirat licentia, testamento non facto; ut contra Cucchium, & Zecchium tenent Covarruvias *in cap. cum officiis num. 8. de testam.* Guttierez *l. 2. q. 75. n. 1.* Henriquez *l. 7. c. 21. n. 6.* Molina *de Iustitia tom: 1. trac. 2. d. 141.* Megalius *Promp. uer. Cardinalis n. 10.* Sanchez *de Matrimonio tom. 2. l. 8. disp: 28: nu: 82:*

Ratio horum est; quia cum testamentum nō habeat vim, nisi post mortem testantis; illi, cui testandi licentia concessa est, nequit imputari concedēte superstite; siquidem longiorem vitā adeptus est; quam is, qui licentiam cō. cessit, & ea licentia pro tempore mortis, à quo debet testamentum vim habere, deservit.

4. Potest etiam Pontifex concedere facultatem Cardinalibus testandi; non solum in pios usus, sed etiam in quoslibet, dummodò sint liciti, & honesti: Azorius *loc: cit: quest: 12:*

DUBIUM IX.

Quid de Cardinalibus circa Confessarium sibi eligendum, & Missas celebrandas in suis Cappellis?

1. SCipio de Rubeis *in Aphor. Epis. uerbo Cardinalis n. 5.* & Azorius *loc. cit. qu: 16:* docent, quòd Cardinales, qui non sunt Episcopi, nec Legati debent confiteri Confessariis ab Episcopo proprio approbatis, quamquam ante Concilium Tridentinum poterant sibi destinare Confessarium:

2: In favorem autem Dominorū Cardinalium Ochagavia *de Sacram. trac. 2. q. 36. n. 15.* Vasquez *in 3. p. t. 4. q. 93. a: 1. d. 4. n. 2.* Ludovicus à Cruce *in bull. Cruc, disp. 1. c. 2. d. 22. nu. 11.* Reginaldus *tom. 1. l. 1. c. 5. sect. 1. nu. 32.* Suarez *tom. 4, disp: 27. sect. 2. n. 6.* Præposi-

positus *in 3.p.q* 8.*dub*.7 *num* 53. Fillucius *tom* 1 *tract*.7.c.7.*num*,197 Heriquez *l*.6.c 13.*n*.3; Albanus *de Card*. *q*.41. Sotus *in* 4 *dist* .18.*q*.4.*a* 2. Toletus *l*.3.c.13.*n*.9. Diana *loc. cit. ref*.47. *num*. 1 & alii Doctores tenent hoc etiam habere locum post Concilium Tridentinum. Unde Domini Cardinales possunt sibi, & suæ familiæ eligere, & providere de Confessario. Quia cum Cardinales sunt conjunctissimi ipso Summo Pontifici, illum solum habent, uti proprium Sacerdotem; & ita pro libito eligent sibi Confessarium. Unde Adamus Tãnerus *tom*.4.*disp*.6. *q*.9.*dub*,3.*num*.58. sic habet: Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium designatus, & electus habet facultatem, tam ad proprias eorum, quàm ad familiarium, ac commensalium confessiones audiendas. Et Ludovicus de San Juan.*q*.6.*a*.2,*de Sac. pœnit:diff*.5. *concl*.2. sic ait: *Todos los Cardinales tienen licencia tacita del Papa, para eligir Confessor, para si, y para sus familiares, y yo lo se por esperiencia. pues fue Confessor del Señor Cardinal Doria. y de otros Cardinales sin mas autoritad, que solo su nobramento*; ergo &c.

3. Quò autem ad tempus Missæ: Cardinales gaudent Privilegio celebrandi ante auroram, & post meridiẽ, sicuti etiam gaudent Episcopi. Sotus *in* 4.*d*.13.*q*.2.*a*.2. Alzedo *de Præstantia Epis p* 2. c.13. *n*:13. Sicuti etiam gaudent Regulares Sancti Dominici, & Sancti Francisci; Et quia Cappellani Cardinalium pari jure cum ipsis cẽsentur, quo ad officia divina; poterit Cardinalis dare licentiam Cappellano celebrandi ante auroram, & post meridiem; dummodò tamen sit præsens, & audiat Missam; quia qui per alium facit per seipsum facere videtur.

4 Quò ad numerum Missarum. Possunt eadam die plures Missæ in eadem Cappella Palatii Cardinalis per domesticos Cappellanos licitè calebrari. Tum quia Cappellæ Cardinalium sunt ad instar publicæ Ecclesiæ, & Parochialis respectu Cardinalium, & familiæ; unde non visitantur ab Ordinariis; vel in Urbe à Domino Vicesgerente, sed sunt eo ipso approbatæ; Tum etiam quia non est major ratio cur unicus tantùm Cappellanus eadem die ibidem sacrificium offerre possit, & non alii; cum hoc à jure non reperiatur prohibitum.

5 Adde, quòd etiam si Cardinalis ab Vrbe ubi moratur absens sit, possunt tali tempore Cappellani, qui manserunt in Palatio pro commoditate familiæ, vel etiam pro sui devotione celebrare.

9 Difficultas tamen est: An exteri, & non domestici Cardinalium satisfaciant præcepto, si in die festo interfuerunt Missæ in Cappella Palatii Cardinalium?

Et ad hoc respondeo affirmativè. Tum quia Cappella Cardinalis est ad instar Ecclesiæ; Tum etiam quia hoc nullo jure videtur prohibitum; & sic videtur concessum, quòd expressè nõ prohibetur. Tum denique quia quando Pontifex id prohibere voluit, hoc expressit, ut patet in licentiis pro Oratoriis Principum privatis, ut notat benè Quaranta *in Bull, verb, Missa*.

DUB.

DUBIUM X.

Quid de Cardinalibus, quando sunt in Conclavi?

1 SVppono, quod Pius IV. & Gregorius XV. in suis constitutionibus vetant collocutiones cum Cardinalibus in Conclavi existentibus, ab existentibus extra Conclave. Et signanter *Pius* IV. in Bulla habet hæc formalia verba.

2. *Clauso Conclavi nulli ad colloquiũ etiã extra portã Conclavis etiã Principum Oratores, nisi ex magna, & urgenti causa à majore parte Collegii approbanda, admittantur; literæ verò, aut cujusvis generis scripta ad eos, qui in Conclavi erunt, seu nuncium, vel notam, aut signum mittere, seu recipere, aut contra è Conclavi ad eos, qui foris erunt nullo modo liceat. Qui contrafecerint, quacunque dignitate: etiam Cardinalatus honore præfulgeant, pœnæ excommunicationis latæ sententiæ subjaceant, absolvendi facultate, præterquam in mortis articulo soli Pontifici maximo reservata; à quo nihilominus pro qualitate delicti, ultra pœnam dictam excommunicationis, puniendi erunt.* Hæc Pius IV.

3. Gregorius verò XV. *cap. ubi periculum de Elect. in* 6. sic habet. Nulli fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alieni Nuncium mittere, vel scripturam; qui verò contrafecerint scripturam mittendo, vel Nuncium, aut cum aliquo illorum secretè loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. Hæc Gregorius XV.

Igitur patet ex verbis bullæ; quòd loquentes cum Cardinalibus intra Cõclavè existentibus; ac etiam ipsi Cardinales loquentes, incidunt in censuram latam, & Pontifici maximo reservatam.

4. Quæres, an collocutiones, & scriptiones, quæ conducunt ad bonam electionem Pontificis prohibeantur in dicta bulla?

Doctores magni nominis partem tenent negativam, & docent, quòd quando cessat finis legis adequatus, lex non obligat; & sic quia finis adequatus Pii IV. in sua *Bulla* fuit tollere abusus, qui liberæ, rectæ, & maturæ electioni Pontificis obstare poterant, & finis Gregorii XV. fuit ne differretur, vel turbaretur electio Pontificis; ideo quia in casu posito collocutiones, & scriptiones nullum continent abusum, & nullam occasionem differendi, vel turbandi electionem Pontificis, imò ad hanc subitam faciendam conducunt [ut supponitur], in tali casu ita colloquentes, & scribentes, non incidere in censuras latas contra scribentes, & colloquentes.

Affirmativa tamen sententia est practicè tenenda, & eam tenent Doctores, etiam magni nominis; aliter daretur occasio, & periculum impediendi electionem. Et

Ratio est; Quia quando lex non fundatur in delicto, sed in periculo delicti, illo deficiente, adhuc lex obligat; in casu verò Constitutionis *Pontificiæ*, licèt non præsumitur delictum; tamen præsumitur periculum delicti; Ut patet ex verbis Bullæ Pii IV. §. 2. ubi habetur. Nos quantum in *Domino* possumus futuris periculis occurrere volentes: &c. ergo etiam deficiente deli-

cto obligabunt.

Ad id, quod dicitur; quòd cessante fine legis, lex cessat; hoc intelligitur, de fine legis, quæ fundatur in delicto; non autem in periculo delicti; uti est lex in casu nostro, circa prohibitiones colloquentium, vel scribentium ad Conclave.

5. Neque in hoc excusat parvitas materiæ: unde tam mittens, quàm recipiens breve Chirographum ligatur vinculo excommunicationis. Tum quia prohibitio est generalis; non solum enim prohibentur literæ, verùm etiam scriptura cujusvis generis, nota & signa. Tum etiam quia ratio ob quã est lata ista excommunicatio, militat tam in brevi, quàm in longiori Chirographo; scilicet ne sumatur exinde occasio impediendi liberam futuri Pontificis electionem. Bonacina *tom.3.d.2. q.2.p.34.num.13.*

6. Dices legens octo, vel decem lineas libri damnati ob hæresim; non afficitur excommunicatione lata contra legentes libros hæreticorum, etiam si in illis lineis sit insertus error, cujus causa liber sit damnatus; ergo similiter mittens, vel recipiens breve chirographum.

Respondetur negando paritatem. Quia illa excommunicatio est lata cõtra legentes libros; qui autem legit paucas lineas, non dicitur legere librũ: cæterum, qui breve chirographum mittit, vel recipit dicitur mittere; vel recipere aliquod scriptum, notam, vel signum, quod est materia illius excommunicationis: & consequenter non excusatur ab excommunicatione.

7. Tam autem locutio, quàm collocutio sunt prohibitæ. Nam ubi Pius IV. in Bulla prohibet colloquia; ante Gregorius X. prohibuerat locutiones; & in Decretis Pontificum eorum mens est attendenda. Unde si Cardinalis in Rota audiat aliquem cum ipso loquentem; ipso tamen non respondente, vel è contra, incidit in pœnas latas.

8. Collocutiones autem, & Scripturæ tractantes de aliis negotiis quàm de electione, probabile est non esse prohibitas in dicta Bulla. Et licèt Bulla Pii IV. loquatur generaliter, de scripturis cujusvis generis; hoc intelligitur signanter de electione, non indeterminatè; vel intelligitur de negotiis deviantibus ab Electione; non de scripturis; quæ alia negotia continent. Ita Gibalinus *in Sinopsi censurarum verb electio num.6.* Castrus *tom.6.disp.3.p. 18 n.6.* Lavorius *in suis elucubrationibus tit.3.c.2.num.10.& 11.* Diana trac.4.*res.102.num 2.*

9. Verùm ego dicerem, quòd cõtraria sententia est magis probabilis, & in praxi tenenda. Nam verba Bullæ, quæ sunt pœnalia accipienda sunt uti sonant: Et cum Pius IV. dicat in Bulla, literæ verò, aut cujusvis generis scripta, &c. intelligitur indeterminatè voluisse prohibere omnes scripturas; & sic etiam aliæ omnes scripturæ, quæ alia negotia continent.

10. Deferentes autem literas, non incurrunt censuras: quia Bulla de his non loquitur, sed tantùm de mittentibus, & verba pœnalia sunt strictè interpretanda, & ut jacent; tamen deferentes incurrunt censuram Gregorii X: *in cap. ubi periculum*; si loquantur secretè cum illis, ad quos literæ mittũtur. ita Diana *loc. cit. res 103* Barbosa *de Potestate Episcopi p 3. alleg. 50. n.* 101

101. Serius *de Conf. tom. 5. disp. 3. diff. 3 q. 2. num. 1.*

11. Si quis autem daret in Rota literam Cardinali, qui illam perderet antequam legeret; Tunc in probabili opinione incurritur censura; quia deventum est ad actum proximum, & per accidens se habet, quòd litera non fuit lecta; actus ergo fuit consummatus formaliter, licèt non materialiter; Unde dicitur in hoc casu; mittens mittere literam Cardinali. Bonacina *loc. cit. nu. 11.* Thesaurus *p. 2. verb. conclave.*

DUBIUM XI.

Quomodo se gerere debent Cardinales egredientes à Conclavi?

1. CArdinales è Conclavi exeuntes ob infirmitatem, debent prius juramentum præbere non manifestandi acta in conclavi circa electionem Pontificis.

2. Si autem Cardinalis, qui propter infirmitatem egressus est à Conclavi scriberet literas ad Cardinales in Conclavi secundum certam, & probabiliorem sententiam incurreret censuras; quia nulla est ratio, ob quam excusari potest; siquidem comprehenditur sub prohibitione Generali, mittẽdi Nuncium, vel scripturas ad existentes in Conclavi, & ubi lex non excludit, neque nos excludere debemus. Ita Castrus *tom. 6. disp. 3. p. 35. num. 1.* Gibalinus *in Synopsi censurarum verb. electio num. 6.* & alii.

3. Cardinalis autem, qui propter infirmitatem è Conclavi exivit, si postea convalescat, tenetur redire, neque potest renunciare proprio favori eligendi Pontificem; quia agitur de re gravissima concernente totam Ecclesiam: & licèt quis potest renunciare proprio favori; non tamen potest, quādo favor est mixtus, ideſt quando non solum favorem renunciantis cōcernit; sed etiam publicam utilitatem, ut est in casu nostro. Ita Thomas Hurtadus *tom. 2. trac. 12. c. 1. §. 4. num. 1436.* citans quatuor Doctores pro se. Diana *loc. cit. res. 106. num. 1.*

DUBIUM XII.

Quomodo gerere se debent Prælati in præscutandis Epulis in Conclavi intrantibus?

1. PIus IV. in præfata Bulla sic habet: Prælati quoque ad custodiam Conclavis deputati sub pœna perjurii, & suspensionis à divinis, maxima, & exquisita diligentia utantur in inspiciẽdis, & præscrutandis Epulis, & aliis rebus, ac personis in Conclavi intrantibus, & de eo exeuntibus; ne sub earũ rerum velamine, literæ, aut nota, vel signa aliqua transmittantur.

2. Igitur Prælati custodes Rotarum debent adhibere maximam, & exquisitam diligentiam in præscrutandis Epulis: aliter incurrunt suspensionem à Divinis [quæ quidem non est latæ sententiæ, sed ferendæ; ut ait Thesaurus *in praxi de pœnis p. 2. verb. Cōclave c. 2.*] & perjurium. Satisfaciunt autem suo muneri Prælati si in præscutandis Epulis, & personis in Conclavi intrantibus adhibeant moralem diligentiam arbitrio viri prudentis, ac timoratæ conscientiæ mensurandam; qua non adhibita peccant mortaliter;

agitur

agitur enim de re nimis gravis, ordinata ad bonum totius Ecclesiæ, scilicet liberam electionem Pontificis, ut communiter docent Doctores.

3. Non peccant autem mortaliter Cardinales, si dum in Conclavi existunt, vescantur pluribus ferculis; quia verba illa Pii IV. (quę hęc sunt. Cardinales autem primo ipso die, quò Cõclave ingressi fuerint; tam in prandio, quàm in Cęna, uno solo ferculo unius speciei tantum, eoque moderato, & & aliàs juxta Constitutionem pręfati Clementis VI. qualificato contẽti sint, & esse debeant; nec quispiam in alterius cella, vel de alterius ferculo vescatur] non continent pręceptum, sed tantum exhortationem. Diana *loc. cit. res.* 110. *num.* 3.

DUBIUM XIII.

An pueri non attingentes usum rationis possint in Conclavi intrare?

1. REspondeo. Quòd habita prius exquisita diligentia, tam in ingressu, quàm egressu, possunt Pręlati Custodes Rotarum, absque scrupulo admittere infantes in Conclave; diligentia autem debet adhiberi ne secum vel deferant, vel asportent literas: hoc tamen intellige; nisi aliter à superioribus sit ordinatum.

Ratio hujus potest assignari, ex eo quia in isto casu cessat finis legis, & abest omne periculum: dicti enim infantes ante usum rationis non possunt se miscere in negotio electionis Papę; nec illam turbare: Et licet lex generaliter quater; hoc tamen debet intelligi si ingrediens habet usum rationis, & sit docapax.

2. Dices. Infantes etiam si non attingant usum rationis, non possunt intrare Monasteria Monialium non alia ratione, quia lex interdicit generaliter ingressum intra Monasteria Monialiũ; ergo à pari &c.

Respondeo transeat antecedens. Nàm plures Doctores contrarium tenent & specialiter Pellizzarius *de Monialibus c.* 5. *sect.* 3. *q.* 2. *num.* 105. Cibalinus *de Clausura disp.* 1. *c.* 4, §. 2. *const*, 4. *n.* 5. Garzias *tom.* 2. *de Pol. Regni trac.* 13. *diff.* 2. *p.* 10. *num.* 5. Et nego paritatem. Nam quò ad infantes intrantes Monasteria Monialium, non videtur cessare tota ratio legis; Nam ex tali ingressu possunt sequi aliqua inconvenientia; quę non accidere possunt in incongressu Infantium intra Conclave circa electionem Pontificis, ideo &c.

3. Si quis autem clam intraret in Conclave; licet non incideret in censuras, incideret tamen in pœnas latas à Pio IV. *in cap. Clauso.* Ubi sic habet. Et si quis fortè [quod absit] clam ipsum Conclave, & aliunde quam per Ostium ingrediatur, omni honore, gradu, & officio; & beneficio ipso facto privatus existat, & tradatur Curię sæculari, acerrimis pœnis puniendus. Hęc Pius IV.

DUBIUM XIV.

A quibus potest absolvi hæc censura contracta per violationem Bullæ Pii IV. & Gregorii XV.

1. HÆC difficultas movetur propter verba Pii IV. in sua Bulla, ubi habet. Absolvendi facultate pręterquam in mortis articulo soli Pontifici

fici maximo reservata, à quo nihilominus pro qualitate delicti ultra dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt: Ita Pius IV:

2: Respondeo tamen; quòd Summus Pœnitentiarius potest hanc censuram Pij IV: si sit occulta absolvere: Ita Diana *loc:cit:res.*112:&

Ratio potest suaderi. Primò ex Bulla 67:ejusdem Pii IV. in qua enumerantur facultates, quas habet Summus Pœnitentiarius, & non habet; & inter has non enumerat Summus Pontifex, nec asserit ipsum non habere facultatē absolvendi ab hac censura; ergo &c:

Secundò. Nam Gregorius XV. in Bulla *Æterni Patris* fulminat censuram contra eligentes, & electos contra formam dictæ constitutionis; & absolutionem sibi reservat, & nominatim aufert auctoritatem à Summo Pœnitentiario, ne illam absolvat; ergo dum Pius ipsum in dicta Bulla non excludit; sequitur auctoritatem ipsi reliquisse.

3. Quia autem Gregorius XV. hanc auctoritatem Summo Pœnitentiario abstulit, ideo veriùs dicendum existimo. quòd ab hac censura non potest Summus Pœnitentiarius absolvere; ut patet *in cap: quod si:* Unde Summus Pontifex de novo creatus dicit aliquibus Conclavistis. Do vobis facultatem qua absolvi possitis ab omnibus excommunicationibus contractis occasione Conclavis, seu creatione Summi Pontificis: quòd est signum ante creationem non habere facultatem Major Pœnitentiarius. Et hoc bene est notandum.

4. Neque etiam Episcopus vigore Concilii Tridentini *sess.*24.*c.*6. Potest absolvere hanc censuram, etiam si sit occulta; licet enim vigore Concilii possit absolvere à censuris Papæ reservatis, & ob delictum occultum contractis, ab ista tamen non potest. Tum quia Summus Pontifex ademit facultatem absolvendi ab hac censura, etiā Majori Pœnitentiario post editionem Concilii Tridentini. Tum etiam quia Pius IV., & Gregorius XV. in suis bullis utuntur Clausulis nimis urgentibus, scilicet non obstantibus &c. quæ quidem Clausula ex observantia Curiæ derogat quibuscunque Privilegiis, & constitutionibus habentibus derogatoriarum deregatorias. Ita docent Boracina *to.*3. *de Elect. Pont. disp.*2. *q.*7. *nu.* 3. Diana *loc. cit. res.*104. *num.*2. Lezana *in p.*2. *D. Th. t.*6: *disp.*12: *q:*2: & alij Doctores. Contra Castrum Palaum:

5: Regulares autem vigore suorum Privilegiorum post Gregorium XV. possunt hanc censuram absolvere.

Moveor. Tum quia Urbanus VIII. ex certa scientia, & plenitudine potestatis confirmavit omnia Privilegia Patrum Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis absque clausulis restrictivis; ergo hodie Regulares virtute dictæ confirmationis Urbani VIII: possunt absolvere censuram ex factione Bullæ Pii IV: & Gregorii XV: Probatur cōsequentia; quia confirmatio ex certa scientia, & sine clausulis restrictivis operatur, ut privilegia revocata restituantur, & revalidentur, unde dicta confirmatio habet vim novæ concessionis, ut docent Bonacina *de Electione p.*2. *c.*4. *d.* 63. *n.*7. Hurtado *verb. resol. tom.*2. *t.*8. *c.*6. *res.*54. *n.*557. De Lugo *lib.*3. *resp. dub.*18. *n.*8. Lezzana *to.* 3. *verb. clausura. n.*29. *& tom.*4. *verb. Privilegia Reg. num* 27. Rodriquez

in

*in compend.resol.*52.*num.*41. Villalobos *t.*1.*trac.*13.*diff.*60. *n.*10. Bordon. *tom.*2.*ref.*52.*num.*137. & alii relati à Diana *loc.cit.ref.*119.*num.*2. Qui omnes asserunt, quòd confirmatio ex certa scientia habet vim novę concessionis; & omnia ad pristinum statum reducit, ac revocata revalidat; ergo licet per Bullam Pii IV. & Gregorii XV. fuerunt revocata Privilegia Regularium: in ordine ad absolvendas censuras; tamen stante confirmatione Vrbani, hodie possunt absolvere hanc censuram.

Tum etiam quia Regulares [ex Privilegio concesso Confessariis Societatis Iesu à Paulo III. [ut habetur in Bullario ejusdem Societatis, fol. 20. quo privilegio per communicationem fruuntur omnes Regulares) possunt in Urbe, & extra Italiam absolvere pœnitentes seculares ab omnibus casibus Papalibus, exceptis in Bulla Cœnæ. Vt tenent Lezzana *tom.*1.*c.*19.*n.*16. Portell.*verbo Confess.n.*2. Tamb.*l.*3. *c.*7. §.4.*n.*11. *Passerinus tom.*2.*de stat. hominq.*187.*a.*1.*c.*2.*n.*443. Ioannes de la Crux *de Statu Relig. l.*2.*c.*6. *d.*6. *concl.*2.

6. Intra verò Italiam, & extra Vrbem Regulares probabiliter etiam possunt absolvere seculares ab omnibus casibus Papalibus exceptis in Bulla Cœnæ, & aliis sex, scilicet violationis Clausuræ Monialium ad malum finem; Violationis immunitatis Ecclesiasticæ in terminis constitutionis Gregorii XIV. Duelli, simoniæ realis, simoniæ confidentialis, & percussionis Clericorum. Vt tenent Tamb. *n.*13. Lezzana *loc.cit.* Rodriquez *tom.*1.*q.*61.*a.*5 & alii cum Passerino *loc.cit.num.*440. ergo cum censura illata à Pio IV. & Gregorio XV. sit extra Bullam Cenæ, & non de supradictis sex, sequitur Regulares posse illam absolvere virtute suorum privilegiorum.

7. Dices Hæc Privilegia fuerunt revocata per Clementem VIII. Pauli V. & Vrbanum VIII. ergo &c.

Respondetur, quòd licèt Clemens VIII. in decreto sub die 9. Ianuarii 1601 Incipiente *Sacrosancta*; præceperit, tam sęcularibus, quàm Regularibus, ne sub prætextu Privilegii audeant absolvere à casibus, vel clarè, vel dubiis in Bulla Cœnæ sedi Apostolicæ, vel Episcopo reservatis; tamen in anno sequenti, per alium suum Decretum declaravit prætendentes Privilegia, si verè ea habeant, & sunt in usu, posse absolvere à casibus Papalibus exceptis in Bulla Cęnæ, & aliis supradictis sex.

8. Paulus verò V. postea per aliud suum decretum sub die 2. Ianuarij 1617 declaravit prohibitionem absolvendi in Decreto Clementis VIII. tam quò ad casus, quàm quò ad censuras.

9. Vrbanus autem VIII. in Decreto sub die 25 Novembris 1628. solum declaravit habentes Privilegia extra Italiam non posse absolvere à casibus contentis in Bulla Cęnæ, ab aliis tamē posse absolvere. Vide P. Thomam Amendolia *in sua Collec. sel.*4.*de Ministro c.*1.*d.*2.*pag.*329. & 330.

10. Dices Regulares existentes in Diœcesi Neapolitana non possunt absolvere à casibus Papalibus; etiam extra Bullam Cęnæ; ergo neque alii Regulares intra Italiam.

Respondetur negando consequentiam; Nam Regulares in Diecesi Neapolitana fuit abrogatum hoc Privilegium per specialem literam Vrbani VIII.

VIII. ad Archiepiscopum Neapolitanum, quæ per extensum videri potest apud Passerinum *loc. cit. num.* 364. speciale autem non trahitur ad Generale *cap. sanè de Privilegiis*. Igitur Regulares in Italiam, & extra Diœcesim Neapolitanam possunt absolvere à casibus Papalibus. Et hæc sententia tamquam probabilissima admissa.

11. Dicendum est Cardinalem Regularem existentem in Conclavi posse absolvere à censura Pii IV. alium Cardinalem, vel Conclavistam; & hoc etiam extra Conclave. Nam Cardinalis (sicuti, & Episcopus) ad Cardinalatum assumptus non amictit Privilegia Religionis. Ut ait Pasqualigius *decis.* 130. *num.* 4. Pellizar. *in man. Reg. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 1. *sect.* 4. *num.* 65. Cespedes *de excep. Reg. c.* 24. *dub.* 389. *num.* 1.

Ratio hujus est. Tum quia ex status permutatione, non amittitur Privilegium compatibile cum statu. Tum etiam quia Ecclesia Regularis ad secularem statum translata, non amittit exemptionem, & Privilegia antea illi concessa; nisi expressè sint illi sublata: Unde Abbatia Regularis exempta, si fiat sæcularis, manet etiam exempta. Ut docet Tambur. *de Jure Abb. tom.* 1. *d.* 15. *q.* 11. & alii; ergo pari passu &c.

12. Virtute quoque, ac vigore Bullæ Cruciatæ potest quis absolvi à censura Pii IV. & Gregorii XV. Unde si aliquis Siculus tempore Conclavis inveniretur Romæ, & incideret in hanc censuram, posset virtute Bullæ, quam suppono in Sicilia sumpsisse, absolvi. Privilegia enim Bullæ valent pro illo anno ubique locum inveniatur, qui sumpsit Bullam. Nam Privilegium Personale adhæret personæ; ergubiocunque sit uti eo valet. Ita Diana *loc. cit. res.* 122. *num.* 1, qui pro hac sententia citat septem Doctores.

13. In solo autem articulo mortis potest quis absolvi ab hac censura, ut loquuntur jura; non autem in mortis articulo. pro quo,

14. Nota quòd aliud est Articulus mortis, aliud periculum. Articulus mortis, tunc est, quando mors est in fieri, & ita sit certa, ut sit inevitabilis, sive proveniat ex causa naturali, sive violenta: Periculū verò est quando in tali casu solet frequenter mors hominibus contingere, qualis est pugna campalis, aut Navalis &c. Quia autem jura loquuntur de articulo mortis, non debet hæc facultas absolvendi extendi ad periculum. Ita Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. *num.* 4. Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *qu.* 10. *p.* 2. *col.* 6. Mandosa *in praxi signaturæ tit. Confessionale, fol.* 55. *n.* 1.

15. Verùm Diana [qui pro se citat viginti Doctores] tenet posse absolvi etiam in periculo; quia periculum mortis moraliter habetur tamquam extrema necessitas.

16. Si quis autem sit absolutus in tali periculo, vel periculo mortis ab hac censura, tenetur postea si convaluerit se præsentare coram Pontifice ut tenet communis sentētia, aliàs reincideret in eandem excommunicationem. Sic docent Vasquez *p. p. tom.* 4. *q.* 93. *a.* 1. *dub.* 6. *num.* 15. Hurtadus, & alii citati à Diana *loc. cit. res.* 127.

Et hæc sufficiant de Cardinalium potestate, statu, & obligatione; nunc transeamus ad alios Prælatos. Unde sit,

LIBER IV.

De Potestate & obligatione Episcoporum.

1. EPiscopus dicitur à Græca voce Episcopos, quòd latinè idem sonat ac speculator. Episcopus enim speculare debet, seu inspicere, intuere, attendere, & visitare eos, quibus præficitur: Unde *in cap. qui Episcopatum. 8. q. 1.* sic dicitur, Episcopatus nomen est operis, non honoris; Græcum est enim, atque inde ductum vocabulum, quod ille, qui præficitur eis, quibus præficitur superintendit, curam eorum scilicet gerens: unde apud Gentiles dicebantur Episcopi Magistratus, ad quos negotia Provinciæ referebantur, ut habetur ex Cicerone *lib. 7. Epistolarum ad Atticum Epist.* 11. Ubi sic habet. *Ego negotio præsum non turbulento, vult enim me Pompeius esse, quem tota hæc Campania, & maritima ora habeant Episcopum, ad quem, & negotii summa referatur.* Hodie autem hoc nomen translatum est ad eos, quos Spiritus Sanctus posuit regere Dei Ecclesiam.

2. Quatuor autem sunt species Episcoporum. Una quæ omnibus aliis preest, & in uno individuo solo est; & hic est Sūmus Pontifex Romanus, qui est Episcopus universalis Ecclesię. Secūda species est Patriarcharum, seu Primatum, & hi præsunt Regnis, & Provinciis, & judicare possunt causas Archiepiscoporum, & Episcoporum suarum Provinciarum. Tertia est Archiepiscoporum, seu Metropolitanorum, qui primariis Provincię Civitatibus pręsunt; quibus subduntur Episcopi aliarum Civitatum. Et quarta dènique est Episcoporum, qui in honorabilibus Civitatibus sunt constituendi, & non in castellis, & parvis Civitatibus. De prima specie locuti sumus supra, de secunda autem, tertia, & quarta loquimur in pręsenti; quidquid ergo in ordine ad potestatem dicemus de una proportionaliter intelligendum est de alia.

3. Dignitas verò Episcopalis fuit à Christo Domino instituta, atque ideo jure Divino introducta; & tunc quando suis Apostolis dixit. *Sicut misit me vivens Pater, & ego mitto vos accipite Spiritum Sanctum* Joann. 20. quidem, ut perpetuò sit duratura concessit Petro, & ejus successoribus, ut posterum Episcopi valeant eligere.

4. Duplex autem est potestas Episcoporum. Una Ordinis, jurisdictionis altera; prima adhuc duplex unam habent communem cum aliis Sacerdotibus, & illam cum Sacerdotes efficiuntur accipiunt; unde non potest quis esse Episcopus, nisi prius sit Sacerdos. Aliā recipiunt cum in Episcopos consecrantur; licèt enim per talem consecrationem novum Ordinem non suscipiant, tamen cum recipiant novam potestatem, recipiunt novum characterem, & efficitur Episcopus Sacerdotibus major, & si non intensivè, tamen extensivè, quatenus ad plura Ordo Episcopalis se extendit, quàm Sacerdotalis. Episcopus

enim

enim ex vi hujus consecrationis potest Ordines conferre, Sacramentum Confirmationis, benedicere Chrismatem, Oleum sanctum, Oleum infirmorum. Altaria, Vestimenta sacerdotalia, Calices, &c. quæ quidem omnia ad Episcopos, tanquam ad Principes totius Ordinis Ecclesiastici pertinent, non ad Sacerdotes, ut docet D. Thomas *3. p. q.82.a.1.*

5 Potestas jurisdictionis hæc continet, scilicet ut Episcopus possit audire causas Ecclesiasticas, & judicare, & punire, & exercere omnia ea, quæ ad hoc sunt necessaria, ut visitare, inquirere, corrigere, excommunicare, suspendere, interdicere, statuta facere, à censuris absolvere, dispensare, juramenta sumere à Vassallis, Indulgentias concedere, confirmare electos, investire, destituere, beneficia conferre; de quibus omnibus, Deo dante in præsenti agemus.

DUBIUM I.

An appetere Episcopatum sit bonum, vel aliquando malum.

1 MOvetur hæc difficultas ex verbis Apostoli, dicentis ad *Tim.3. Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*; ex quibus verbis videtur semper esse bonum Episcopatum appetere. Tamen

Nota multa esse, in quibus potest Episcopus peccare, quæ ad quatuor capita possunt reduci. Primo ante collationem Episcopatus. Secundo in ipsa collatione. Tertio ante consecrationem, & quarto post ipsam consecrationem.

2 Ante collationem multis modis potest peccare in appetendo Episcopatum. Primò, quando existens indignus & insufficiens appetit Episcopatum appetitu deliberato, nec cogitat se dignū exhibere; & tunc mortaliter peccat, quia appetit id, quod habere est mortale; & idem dic de quocumque Beneficio, & Ecclesiastica dignitate.

Secundo, quando quamvis se dignū probabiliter credat; tamen sic appetit Episcopatum, ut sit paratus etiam via injusta. & per peccati mortalis commissionem illum habere; & tunc mortaliter peccat.

Tertiò, peccat mortaliter, quando appetit Episcopatum (quamvis sit dignus propter redditus temporales tamquam finem; quia est cupiditas periculosa, & repugnans bono communi; secùs si redditus non appetat tanquam finem, sed tanquam consequentia ad Episcopatum. Idem dic de eo, qui appetit Episcopatum propter honores, ut finem.

Quarto, peccat peccato præsumptionis qui appetit Episcopatum propter gradum præcipuè, quia cum sit status perfectionis, præsumptuosum est hominem appetere talem gradum, nisi appetat, ut Deus tantam perfectionem illi conferat, ut sit tali dignus gradu, & hoc est veniale, quia non inest tanta perversio, quanta est in appetitu propter honores, & redditus, ut docet D.Thom. *2.2.q.18.a.1.*

Quinto. Non peccat autem qui Episcopatum appetit, ut aliis prosit, quia id licitè potest aliquando fieri. D.Thom. *l.cit*, Tol.*loc.cit.*

3 In ipsa collatione Episcopatus, tripliciter potest esse peccatum. Primò, si ineptus Episcopatum recipit, v.g. si sit ignorans, si sit publicus peccator, nec se emendare intendit; si sit ad gubernandum

dum inutilis. Nullus enim potest licitè recipere quod non potest retinere.

Secundò, si ipsa collatio fit per simoniam, vel per fraudem; Unde si fingit aliquid, quod taxatur in Concilio Trid. ut aliquis sit promovendus ad Episcopatum, peccat mortaliter; Ea autem, quæ in Concil. Trid. taxantur, sunt ætas, vita bona, ordo sacer ad minus Subdiaconatus per sex menses antea susceptus, & doctrina, quæ debet esse notabilis, ut sit Doctor, vel Licentiatus in Theologia, vel in jure Canonico.

Tertiò, peccat aliquis in recusando Episcopatum; cum enim tenetur obedire Pontifici; si Pontifex aliquem obligat ad suscipiendum Episcopatum non potest absque peccato finaliter recusare; & si habet impedimentum, quod ipse potest auferre, scilicet si sit peccator, tenetur auferre; si autem est impedimentum, quod Papa auferre potest, debet illi manifestare; Et si neuter potest auferre, scilicet quia est ignarus, vel inutilis, non debet, nec tenetur acceptare; quia hoc licitè non potest Papa præcipere. Ita D. Thom. *loc. cit.*

4 Ante consecrationem obligatur Episcopus ex Conc. Trident. ut intra tres menses proximos suscipiat consecrationem; & si non susceperit tenetur restituere omnes redditus pro rata illius temporis. Et si intra tres alios menses non susceperit, ipso jure sit privatus Episcopatu.

5 Post consecrationem in multis peccare potest Episcopus, commissione, & omissione, quæ omnia in processu operis videbimus.

Si verò dicas. Quomodo peccare quis potest in appetendo Episcopatum, si Apostolus dicit, quòd qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat?

Respondetur, quòd potest bonum non benè aliquando desiderari. Paulus autem non dicit, benè desiderare semper, qui Episcopatum desiderat, sed bonum opus desiderare, quòd statim explicat narrans perfectionem, quę debet esse in Episcopo.

DUBIUM II.

Ad quæ obligatur Episcopus post consecrationem?

1 Episcopus ad multa obligatur post Consecrationem. Et primò obligatur de jure Divino ad residendum in propria Ecclesia, ut communiter docent Theologi, & Canonistæ ex Conc. *Trid. sess. 23. c. 1. de Reformatione.* Prædictæ autem obligationi addita est obligatio juris humani, quæ arctius Episcopos ad residentiam faciendam obligat, ut patet ex concil. *Trid. sess. cit.* & in Bulla Urbani VIII. de residentia Episcoporum.

2 Verùm cum hoc præceptum tam Divinum, quàm humanum sit affirmativum; non obligat semper, & ad semper, sed loco, & tempore. Unde aliquando excusantur Episcopi non residentes in propria Ecclesia, cum adsint causæ excusantes à residendo, uti est periculum vitæ, urgens necessitas, evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas, necessitas vitandi intemperiem aeris cum corporali periculo; dummodo interim subditorum saluti sit provisum. Vide Conc. *Trid.* in quo & obligationem, & causæ excusantes, & pœnas non residentium minutim recensentur.

3. Secundò obligatur conferre Ordines

dines per ſeipſum, & ſi aliquo legitimo impedimento detentus non poteſt, prius examinet ſuos Clericos, & approbatos mittat ad alios Epiſcopos per literas dimiſſoriales, ut ex Conc. *Trid. ſeſſ.* 23. *c.* 3.

4 Tertiò tenetur Sacramentum Cõfirmationis adhibere ſuis ovibus; debet quoque ſingulis annis Chriſma conficere; ut baptizandis novum detur. *de conſecr. cap. omni tempore.*

5. Quartò. Tenetur Ordines non niſi dignis conferre; & ſi admittat eos, qui non ſunt admittendi, uti ſunt ignorantes, & malæ famæ, peccat mortaliter. Et ſi admittat qui nullam habent rationem victus, tenetur Epiſcopus ipſis alimenta præſtare.

6 Quintò. Tenetur beneficia dignis conferre, qui autem relicto digno, confert indigno, mortaliter peccat, & tenetur ad reſtitutionem. Si autem relicto digniori confert digno, etiam mortaliter peccat. Toletus *cap.* 4. *n.* 8.

7 Sextò. Tenetur concionare, & ſeminare Verbum Dei per ſe, ex Concil. Trid. niſi aliquo legitimo impedimento detineatur; & tunc debet providere viros doctos, qui id faciant; & debet attendere ne mala doctrina ſeminetur, & eos, qui ſeminant à prædicatione privare.

8 Septimò. Tenetur ſingulis annis facere Synodum Diœceſanum, in qua debet providere ea, quæ ad Eccleſiæ ſuæ ſtatum ſunt neceſſaria, tam in moribus componendis, quàm in vitiis extirpandis, *diſt.* 8. *per multa cap.* & Conc.

9 Octavò. Tenetur ſingulis annis viſitare per ſe ſuum Epiſcopatum, vel per Vicarium, ſi ipſe ſit legitimè impeditus. Fuit hoc jus antiquum, *c. relatum*; ſed renovatum per Conc. *Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 3.

10 Nonò. Tenetur conſtituere bonos Miniſtros, & Rectores, & in hoc deficere ex ignorantia craſſa, aut malitia eſt mortale, *diſt.* 89. *cap. decenter.*

11 Decimo. Tenetur eſſe vitæ irreprehenſibilis, ut nullum peccatum publicum committat, quod aliis poſſit eſſe malo exemplo, aut ſcandalo.

12 Undecimò. Cum omni diligentia mores Populi conſiderare, & ſuper ſuas oves vigilare, peccata publica, ut adulteria, alearum ludos prohibere, & caſtigare, nec in hoc excuſatur ab ignorantia; quia debet adhibere diligentiam cum ſpectet ad ejus officium.

13. Duodecimò. Subtractis his quæ ad decentem victum, & veſtitum, ac domus ornatum pertinent; & etiam his, quæ gratia pietatis, & charitatis; poteſt in alios conſanguineos, aut famulos indigentes diſtribuere; tenetur ſub mortali reſiduum dare pauperibus.

14 Tertiodecimò. Epiſcopus tenetur, ſi de aliqua Religione ſit aſſumptus, ſervare ſtatuta ſuæ Religionis; tamen cũ differẽtia ad tria, vota obligatur. Ad caſtitatẽ tenetur majori vinculo. Ad obedientiã cũ commutatione ad Papam, ſicuti tenetur Generalis ordinis. Ad Paupertatem etiam tenetur; & quamvis habeat bona; non tamen habet dominium, ſed uſum, ut docet Sylveſter. Quamvis Sotus tenet Epiſcopũ Regularem, non teneri ad paupertatẽ; ſtatuta autem ſuæ Religionis debet ſervare, ea tamen, quæ cũ tali ſtatu ſervare poteſt. Et ſicuti illũ obligabant in Religione, pariter obligabant factus Epiſcopus; Unde ſi ſtatuta non obligabant ſub mortali in Religione, nec etiam factus Epiſcopus. Et in caſibus, in quibus poteſt Superior cum Monacho diſpenſare, poteſt Epiſco-

scopus dispensare sibi.

15. Quartodecimò. Tenetur Episcopus convocare Notarios, & petere testamenta, & examinare, an sint impleta, & impleri facere. *cap. si hæredes de Testamentis.*

16. Quintodecimò. Tenetur in concordiam, & pacem redigere discordes vicinos si potest. *cap. præcipimus dis. 90.*

19. Ultimò tenetur, si videt se non posse adimplere munus suum, relinquere Episcopatum, petita licentia; maxime si non implendo scandalum daret. *cap. nisicum pridem de renunciatione.* Et hæc, & alia sunt ad quæ Episcopus tenetur; in processu tamen operis alia videbimus; & magis tibi constabit si Conc. Trid. consulas.

D U B. III

Quid potest Episcopus circa absolutionem, & dispensationem Irregularitatum, & suspensionum?

1. MAgna in Conc. Trid. fuit concessa potestas Episcopis, ut notavi supra de Cardinalibus *dub.* 4. Ut scilicet possint dispensare in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus, provenientibus ex delicto occulto, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad cerum contentiosum; & etiam fuit concessa potestas absolvendi in foro conscientiæ in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis quoscunque delinquentes sibi subditos; ac etiam absolvendi in foro conscientiæ quos subditos ab hæresis crimine. *sess. 24. c. 6.* Ut autem hæc ampla potestas, magis sit omnibus nota; aliqua hic adiiciemus.

2. Per hanc igitur potestatem Episcopis concessam possunt Archiepiscopi dum actu visitant Diœceses suffraganeorum, dispensare, & absolvere suos subditos in irregularitatibus, & suspensionibus. Tum quia dum Metropolitanus actu visitat illa Diœcesis censetur tamquam sua. Tum etiam, quia dispẽsatio super irregularitate aliquando ita est necessaria ad ministranda Sacramenta, & ad celebrandum, sicut absolutio à censuris; sed Metropolitani dum actu visitant possunt absolvere à censuris, & confessiones suffraganeorum excipere, & absolvere; ergo &c. hanc sententiam tenent Suarez *tom.* 4. *d.* 3. *sect.* 2. *num.* 8. Avila *de Censuris p.* 2. *c.* 7. *dis.* 11. *dub.* 6. *concl.* 6. Sanchez *in summa tom.* 1. *l.* 2. *c.* 11. *num.* 6. Clavis Regia *de Censuris l.* 6. *c.* 11. *num.* 73. Caspensis *tom.* 2. *trac.* 25. *disp.* 3. *sect.* 17. *num.* 120. & alii apud Dianam.

3. Episcopi autem vigore dicti decreti possunt etiam extra confessionem Sacramentalem absolvere, & dispensare in irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto; quia particula illa in dicto decreto opposita [in foro conscientiæ] non requirit quòd hæc absolutio impendatur in confessione Sacramentali, sed solum importat, ut ista absolutio non valeat pro foro externo. Ita Navarr. *l.* 5. *cons.* 11. *num.* 2. *de Privilegiis.* Sanchez *tom.* 1. *l.* 2. *c.* 11. *n.* 13. Suarez *de cens. disp.* 41. *sect.* 2. *num.* 11. *Et de Religione tom.* 2. *trac.* 6 *c.* 16. *num.* 4. Gavantus *in manual. Epis. verb. absol nu.* 9. & alii.

4. Nomine autem subditorum in hoc decreto. Primò intelliguntur vagabundi,

bundi; quia cum nullibi habeant Domicilium subduntur Episcopo, in cujus Diœcesi morantur. Secundò Peregrini, ut Scholastici, & Mercatores: hi enim possunt absolvi ab Episcopo in ejus Diœcesis, in qua inveniuntur. Tertiò, qui habent duplex domicilium, in duplici Diœcesi, quia æquè in utraque habitant, in una scilicet in hyeme, & in altera in estate; hi enim possunt absolvi à quolibet illorum Episcoporum.

5. Hæc verò facultas quò ad dispensationem irregularitatis Episcopus non potest aliis subdelegare; quia conceditur tantum Episcopis, absque ulla extensione. Potestas tamen absolvendi potest aliis delegare, quia Concilium etiam ad Vicarium extendit. Ita Alter. *de Censuris tom. 2. disp. 8. c. 3. concl. 4.* Guttierez *l. 1. c. 13. n. 29.* Riccar. *de Iure personarum l. 5. sect. 18. cas. 33. in fine*, & alii.

6. Verum est autem quò ad casum hæresim non posse Episcopum dare alicui facultatem generalem, ut ab hæresi absolvat; at si occurrat certum casum hæresis; potest tunc Episcopus deputare certum Confessarium, ut ab eo peccato absolvat. & licèt Conc. Trid. *sess. 24. c. 6. de Reformatione* dicat, quòd in crimine hæresis soli Episcopi possunt absolvere, & eorum Vicarii; sensus est, Episcopum non posse dispensare Vicarium, ut generaliter ab omnibus peccatis hæresis absolvat; potest tamen deputare illum ad specialem casum hæresis. Ut habet Dian *loc. cit.* qui adducit pro hac sententia septem Doctores.

D U B. IV.

Quænam irregularitates possit dispensare Episcopus, vigore Concilii Tridentini?

1. Episcopus licet jure Ordinario nequeat dispēsare in irregularitate; tamen ex adducto Privilegio Con. Trid. aliquando potest dispensare. Vigore igitur hujus Privilegii potest Episcopus dispensare in irregularitatibus suis subditis, dummodo proveniant ex delicto occulto. Unde inferuntur hi casus.

2. Primò. Non potest dispensare in irregularitate ex delicto publico proveniente, vel notorio; & tunc est, quando est notum tribus, vel quatuor, & est fama in majori parte viciniæ; quia hoc delictum, non dicitur occultum. Bonac. *de Irregularitate d sp. 7. p. 2. nu. 5*

3. Secundò Episcopus potest dispensare in irregularitate quam contraxit excommunicatus celebrando publicè, dummodo illius excommunicatio sit occulta adstantibus; quamvis enim celebratio sit publica tamen delictum censetur occultum. Bonac. *loc. cit.*

4. Tertiò Episcopus non potest dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario etiam occulto, quia Conc. dat facultatem dispensandi excepta ea irregularitate, quæ provenit ex homicidio voluntario etiam occulto.

5. Quartò. Non pertinet ad Episcopum dispensare in irregularitatibus ex defectu fidei, [uti sunt Neophiti scilicet qui ex lege judaica, vel Mahumetana, vel Ethnica nuper conversi sunt], sed tantum ad Summum Pontificem; quia hæc est ex defectu; non ex delicto. Bonac. *loc. cit.*

6. Quin-

6. Quintò: In irregularitate orta ex defectu corporis, vel deformitate; vel infirmitate pertinet ad Summũ Pontificẽ dispẽsare; Et ad Episcopũ pertinet judicare utrum defect is, vel deformitas, vel infirmitas inducit irregularitatem.

7. Sextò. Episcopus non potest dispensare ad majores ordines, ad dignitatem, vel beneficium curatum. In irregularitate proveniente ex defectu Natalium; benè tamen potest dispensare ad minores ordines, & ad unum beneficium simplex, non requirens ordinem sacrum. Vgolinus c. 44. §. 2. Suarez *de Cens. d.* 10. *sect.* 5. c. 6. Filliuc. *n.* 152. Sayrus c. 11. *n.* 6. Bonac. *loc. cit. p.* 4. *n.* 15.

8 Septimò. In irregularitate orta ex defectu ætatis, solus Papa potest dispẽsare, non verò Episcopus. Est communis.

9 Octavò. In irregularitate orta ex defectu Sacramenti, scilicet in Bigamia, Episcopus non potest dispensare, cum non possit dispensare in jure communi, nisi quatenus illi conceditur à Sede Apostolica. In Bigamia verò similitudinaria (quæ tunc est quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione Religionis, vel ex susceptione Sacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua Virgine, vel corrupta eamque carnaliter cognoscit) dispensare potest cum eo, qui contraxit cum Virgine, jure sibi hoc concedente. *cap.* 1. *qui Clerici, vel voventes.*

10 Nonò Episcopus potest dispensare in irregularitate proveniente ex infamia. Pro quo

11 Nota, quòd infamia est duplex, alia juris, alia facti. Prima est quando committitur delictum, cui imposita est à jure canonico, vel civili pœna infamię quale est delictum Apostasiæ à fide, Raptus mulierum, perjurium in judicio, simonia, hæresis, & ejus favor, crimen lesę majestatis, hostilis persecutio Cardinalium, crimen usurarii, quo usuras exigunt, duellum, pugna publica cum feris, matrimonium actuale cum duabus, lenocinium, prostitutio proprię filię, vel neptis, matrimonium cum meretrice, vel repudiata, &c. Et ad incurrendam hanc infamiam requiritur, ut factũ sit notorium majori parti vicinię, vel Collegii, vel loci, in quo quis degit. Et hęc infamia juris inducit irregularitatẽ, & facit hominem inhabilem ad Ordines suscipiendos, & susceptos exercendos, ut communiter docent Doctores.

12 Infamia facti contingit ex delicto, quando scilicet committitur delictum, quod apud Viros graves, & honestos censetur infame, quòd debet esse publicum, & notum majori parti viciniæ. Et hæc infamia inducit irregularitatem, quando delinquens non est emẽdatus.; nam si fuerit emendatus, aufert illius emenda infamia facti; & consequenter etiam aufertur irregularitas nascens ex ea, Nav. Suarez, Fill. Reginal. & alii citati à Bon. *loc. cit. q.* 3. *p.* 1. *n.* 6.

13 Decimò. Episcopus non potest dispensare in irregularitate orta ex culpabili iteratione baptismi, tam in rebaptizantis, quàm in rebaptizato, quando tamen est publica, quia solus Summus Pontifex potest dispensare in jure communi; quando autem erit occulta potest Episcopus dispensare vigore *Concil. Trid.* est communis inter Doctores.

14 Undecimò. In irregularitate, quæ est in eo, qui uno, & eodem die inscio, & non advertente Episcopo recipit minores Ordines cum Subdiaconatu, vel

ultimum

ultimum minorum cũ Subdiaconatu: vel duos Ordines Sacros; quando delictum est occultum potest Episcopus dispensare. Avila *p.7.disp.9.sect.1.d.4.* Henriq. *l.14.c.6 n.5.* Sayrus *l.7.cap.15. num.36.* Ugolinus. Tol. citati à Bonacin. *loc. cit.*

15. Duodecimò. In irregularitate proveniente in eo, qui ordines furtivè suscipit; (scilicet qui inscio Episcopo, & non vocatus, neque approbatus accedit ad Ordines; vel qui alium in examine in locũ sui submittit, deinde vocatus proprio nomine Ordines suscipit) potest Episcopus dispẽsare, quando delictũ est occultum. Doctores citati.

16. Tertio decimò. In irregularitate orta ob violationem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti per exercitium ordinum solus Papa dispensat, quando delictum est publicũ; quando verò est occultum, & violationem occultam potest Episcopus dispẽsare vigore Concilii Trid. Est autem delictum occultum etiam si aliquis publicè exerceat ordines, modò delictũ excommunicationis, vel alterius censuræ sit occultum; ita ut nesciatur an sit excommunicatus, vel suspensus. Bonacin. *loc. cit. p.5. n.11.* Reg. *num.188.* Nav. *loc. cit. 241.* Sayrus *loc. cit. cap. 10* Alterius *l.2. disp.1. c.5.* & alii.

17. Quarto decimò. In irregularitate orta ex exercitio Ordinum, quos quis non habet, & exercet, solus Pontifex dispensat; Episcopus verò potest dispensare, ut exerceat susceptos; & ut alios suscipiat, si delictum sit occultum. Doctores citati.

18. Quinto decimò. In irregularitate proveniente ex hæresi occulta potest Episcopus dispensare vigore Conc. Trid. quia in Concilio generaliter est concessum Episcopis Privilegium dispensandi in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus; neque hoc privilegium videtur revocatum per Bullam Cœnæ; cum in ea solum fiat mentio de revocatione facultatis absolvendi, quæ cadit supra censuras; non verò de dispensatione, quæ circa irregularitates exercetur. Revocatio autem facultatis absolvendi, non est revocatio facultatis dispẽsandi, cum sint res distinctæ; & ubi lex non distinguit neque nos distinguere debemus. Dispensatio ergo cum nullo Canone sit vetita, videtur permissa: igitur Episcopi manutenendi sunt in possessione dispensandi ab irregularitatibus occultis, quando non constat per alios canones contrarium. Sanchez *in oper. moral. l.2. c.25. nu.16.* Suarez *disp.43. num.7.* Filliuc. *nu.246.* Diana *de potest. Episc. res.23. num.1. & 2.* & apud ipsum.

19. Sexto decimò. In irregularitate orta causa belli sivè justi, sivè injusti non potest Episcopus dispensare vigore Conc. Trid. quia hæc irregularitas, vel non provenit ex delicto, quãdo bellum est justum, vel si provenit ex delicto in bello injusto, homicidiũ est voluntarium, aut saltem publicum; & Episcopus non potest dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario, aut publico. Communiter Doctores. Solus ergo Papa potest in ista irregularitate dispensare; cum habeat potestatem supra jus commune. Ita Suarez *d.47. sect.5. num.2.* & alii.

20. Decimo septimò. In irregularitate orta ex homicidio justo, vel injusto Episcopus non potest dispensare

R con-

constat.ex Conc. Trid. ubi hic casus excipitur.

Dixi [justo]; quia neque Episcopus potest dispensare in irregularitate, quã Judex causam sanguinis exercens contraxit mandando homicidium, vel mutilationem juxta leges. Nam Trid. concedit Episcopis potestatem dispensandi in irregularitate orta ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; prædicta autem irregularitas non provenit ex delicto, sed ex homicidio justo volito.

21. Decimo octavò. In irregularitate orta ex homicidio casuali, quando delictum est occultum potest Episcopus dispensare. Ratio est, quia homicidium casuale non est propriè voluntarium. Bonac. *loc. cit. q.4. p. ul. n.5* Item potest dispensare cum eo, qui habebat intentionem leviter percutiendi; sed accidit ut mors secuta sit. Item cum eo, qui mandavit servo, ut alterũ percuteret, sed caveret ne occideret, vel mutilaret, & inde mors secuta est. Item in homicidio occulto patrato causa defensionis cum hujusmodi non sit voluntarium, sed necessarium. Bonacin. *loc. cit.* cum aliis ab ipso citatis.

22. Decimo nonò. In irregularitate orta ex mutilatione injusta occulta potest Episcopus dispensare; quia Trid. excipit tantum irregularitatem provenientem ex homicidio voluntario; mutilatio verò non est propriè homicidium. Et ita declaravit Sac. Cong. Card. teste Suario *dis.44. sec.4. num.35*,

23. Vigesimò. In irregularitate orta ex homicidio patrato in rixa etiã si sit occultum; non potest Episcopus dispensare; quia licèt ad rixam provocatus non intenderit mortem alterius progressu tamen rixæ eam intendit, & efficaciter vult, ut suppono. Bonac. & alii. Diffusiùs tamen infra de hac materia.

DUBIUM V.

Quid possunt, & debent facere Episcopi in ordine ad ordines conferendos?

1. NUlli dubium est, quòd Ordinarius Minister Sacramenti Ordinis est proprius Episcopus, ut habetur in Trid. *sess.23. c.4. & 7.* Et hanc potestatem accipiunt Episcopi in sua ordinatione, & consecratione, & non ammictunt illam per censuras, cum fundatur in charactere Episcopali, qui est indelebilis; licèt ergo Episcopi sint excommunicati, vel suspensi, vel interdicti, aut privati Episcopatu, adhuc retinent potestatem conferendi ordines, quamvis illicitè exerceant, & ordinati ab Episcopo excommunicato vitando incurrant suspensionem.

2. Dixi (Ordinarius Minister), Nam Ordines minores possunt ab alio, quàm ab Episcopo conferri ex facultate Summi Pontificis; & hoc habetur in praxi. Nam Cardinales Præsbyteri ex facultate Papæ conferunt Ordines minores; & Abbates, qui habent jus Mitræ, & baculi benedicti ab Episcopis possunt conferre primam Tonsurã, & Ordines minores suis subditis Regularibus. Et quilibet alius simplex Sacerdos potest de facultate Sedis Apostolicæ conferre Ordines minores. Ita Bellar. *lib de Cleric. c.27.* Nugnus *in 3. p. q.38.* Valent. *tom.4. disp.9. qu.2. p.1.* Filliuc. *tr. ac.9. cap.5. q.2.* Bonac. *de Sac Ord.*

Ord.disp.7.q.unica.p.4.num.3. contra Coninchum.

3. Dixi (Ordines minores). Nam majores Ordines non possunt conferri à simplici Sacerdote, etiam de consensu Papæ. *E*piscopus enim de jure Divino est Minister determinatus Sacrorum Ordinum. Henriq.*l*.10.*c*.23, Bell.*de Sacram.ord.c.*7, Suarez *to.*1.*disp.*11.*sect.*1 *num.*7. Fornarius *de Sac, Ord.c.*5. *n.*2. Covarr.1. *Variarum c.*10.*n.*10. Bonacin.*loc.cit.* Contra Filluc. *n.*49. Aientem, Subdiaconatum posse à simplici Sacerdote conferri de consensu *Papæ*.

4. Dixi iterum [Proprius Episcopus] quia Ordines, aut primam Tonsuram non possunt conferri, nisi ab eo, qui est proprius Episcopus; & consequenter Episcopus non potest subditis alienis sine licentia proprii Episcopi Ordines conferre. Ex Trid.*sess.*23.*c.*7.

7. Observa tamen, proprium *E*piscopum ex privilegio Trid.*sess.*23.*c.*9. posse ordines conferre etiam maiores suo familiari non subdito, qui per Triennium commoratus sit cum ipso *E*piscopo; modò *E*piscopus conferat illi beneficium; & ille familiaris assistat Episcopo circa ejus obsequia; unde inserviens *E*piscopo in partibus remotis, non gaudet hoc privilegio, quamvis alatur expensis ipsius Episcopi; hic enim non dicitur familiaris. Hoc tamen intellige de Episcopis habentibus Diœcesim, in qua ordinandus acquirat Domicilium. Bonac.*loc.cit. nu.*15.18.19. cum aliis. Hodie tamen ex decreto Sacræ Congregationis Episcopi non possunt ordinare suos familiares; nisi præcedentibus literis testimonialibus de vita, & moribus sui Episcopi, à qua Diœcesi recesserunt.

6. Potest tamen Episcopus non solùm per se Ordines conferre, verùm etiam potest alteri Episcopo dare facultatem conferendi Ordines suis subditis, concedendo literas dimissorias, quarum concessio jure novo pertinet ad solum Episcopum, vel Vicarium absente Episcopo, ex Trid. *sess.*23. *c.*10.

7 Si quis autem Episcopus concedit literas dimissorias suo sub dito, mortuo Episcopo, non expirant literæ; gratia enim non expirat mortuo concedente.

8. In duobus autem casibus potest Capitulum Vacante Sede concedere literas dimissorias. Primus quando Episcopatus vacavit per annum. Secundus quando quis est arctatus, ut perderet beneficium receptum, vel recipiendum, si tunc temporis non promoveatur ad Ordines. Ex Conc.Trid.*sess.*7. *c.*10. In aliis autem casibus, licèt Capitulum non posset concedere literas dimissorias, potest tamen concedere literas testimoniales; Hæ enim non sunt dimissoriæ. Nav.*cons.*27.*& alii.*

9 Recipiens autem Ordines ab alieno Episcopo absque Summi Pontificis auctoritate incurrit suspensionem, est incapax beneficii, caret privilegio Ordinis, & illa Ordinatio est irrita, non quoad substantiam, sed quo ad exercitium. ex Conc.Trid.*sess.*23.*c.*8. *de reform.* Ut autem talis sit ordinatus, & fiat beneficij capax, & possit beneficiū retinere, sufficit ratihabitio proprii Episcopi. Nav.*c.*24.*&* 25.*de temp.ordinat.* Majolius *de irregul.l.*1.*c.*10. *n.* 1. Lessius, & alii. contra Rebuffum. Suspensio enim potest ab eo auferri, modo delictum sit occultum: ex privile-

gio Trid.supra adducto *seſſ.24.c.6.* Et licèt Sixtus V.reservat ſibi abſolutionem hujus ſuſpenſionis; tamen Clemens VI. I.in Bulla, quæ incipit: *Romanum Pontificem*, reducit abſolutionem hujus ſuſpenſionis ad diſpoſitionem Conc.Trident.ut docet Quarant. *verb.ordo.* Sayrus *de cenſur. l.7.c.10. num.36.& l.4.n.24,*

10 Obtinens tamen Privilegium à Sede Apoſtolica recipiendi Ordines à quolibet Epiſcopo, licèt non indigeat literis dimiſſoriis à ſuo Epiſcopo, indiget tamen teſtimonialibus de Vita, & moribus; & ſi ſine talibus literis promoveatur ad Ordines, eſt ſuſpenſus ab executione Ordinum ſuſceptorum; & Epiſcopus talem ordinans incurrit ſuſpenſionem à collatione Ordinum per annum. ex Trid.*ſeſſ.23. de Reformat. c.8.*

11. Et ſi Epiſcopus ſubdito alieno in ſua, vel aliena Diœceſi conferret primam Tonſuram ſine licentia ſui Ordinarii, incurrit ſuſpenſionem à collatione primæ Tonſuræ ex *c.fin.de temp. ord.l.6.*& initiatus prima Tonſura abſque licentia ſui Ordinarii caret privilegio Tonſuræ, *cap.illud quoque*, & *cap.ſi quis auſus, diſt.71.*

12 Qui autem furtivè, idest Epiſcopo non approbante, vel abſque examine ſuſcipit Ordines, incurrit ſuſpenſionem,ut docet Ugolin. Sayrus, Henriq. apud Bonacin.*l.cit.* licèt Suarius dicat incurrere irregularitatem, vide,quæ ſupra diximus circa hanc materiam.

DUBIUM VI.

Quot conditiones debent ab Epiſcopo prævideri in ſuſcipiente Ordines.

1 Unum querit titulus, & plura ſupponere debet: Unde ut intelligatur ſcito, quod multæ conditiones requiruntur ad validè, aut licitè ſuſcipiendos Ordines.

Prima eſt, ut ſuſcipiens Ordines ſit baptizatus, *c.veniens de Presbytero non baptizato.* Secunda, ut ſit Confirmatus, ex Trident.*ſeſſ.23.c.4.* Tertia eſt, ut ſuſcepturus Ordines ſit initiatus prima Tonſura, ut patet ex uſu. Quarta eſt legitima ætas. Nam ad primam Tonſuram, & quatuor minores Ordines, ſaltem requiruntur ſeptem anni completi; ad Subdiaconatum viginti duo inchoati, ad Diaconatum viginti tres inchoati, ad Presbyterium viginti quinque,etiam ſi per medium diem ſint inchoati. Et ad Epiſcopatum requiritur triginta anni completi: *cap.cum in cunctis.* Quinta conditio eſt ſcientia ſufficiens ad uniuſcujuſque Ordinis. Sexta, ſunt teſtimonia morum, quæ ſolent exhiberi tempore ſcrutinii antequam aliquis ad Ordines promoveatur, ex Trident.*ſeſſ.23.c.5.*& ex praxi. Septima conditio eſt, ut habeat titulū, dum promoveatur ad Ordines Sacros, qui titulus eſt patrimonii, vel beneficii in Clericis ſecularibus; Religioſi verò profeſſi ordinentur ad titulum paupertatis. Unde

2 Quotuplex ſit titulus, ad quem aliquis poteſt promoveri ad Ordines?

Reſpondetur eſſe triplicem. Primus eſt Beneficii Eccleſiaſtici, ex Concil. Trid.*ſeſſ.21.c.2.* unde quis poteſt pro-

rio.

moveri ad titulum Parochialis Ecclesię, aut Canonicatus, aut Cappellanię fundatę auctoritate Episcopi, & collatę in titulum perpetuum; hęc enim sũt beneficia ecclesiastica.

3 Secundus titulus est Patrimonii, seu Pẽsionis ex Con.Trid.*l.cit.* Nomine autem Patrimonii intelliguntur, tam bona propria arte, vel hæreditate; quàm donatione acquisita, modò donatio sit vera, & non ficta.

Dixi (pensionis] quia si assignetur pensio, seu stipendium super re frugifera ad modum census duraturi ad vitam Ordinandi, seù donec Ordinandus obtinuerit beneficium, aut alia bona sufficientia, talis potest initiari Ordinibus sacris; modò bona sint frugifera,& certis finibus designata,ut innuit *Sacra* Congregatio Cardinalium, cujus declaratio citat Garzias 2.*p.c*,5.*n*.96. Super autem censu temporali, & redimibili non potest constitui titulum, quia potest dari casus, ut redempto censu pecunia remaneat otiosa, aut pereat; & consequenter Ordinatus careat debitis alimentis.Ita Ugolin.*de officio Episcop.* *c*.26.§:10.*n*.2.& §.12.*n*.3 Bonacin. *loc. cit.num*.32.Et à fortiori dicendum est non posse constitui titulum super bona mobilia. Tum quia bona mobilia non solent reddere fructus; Tum quia de facili pereunt, & consumuntur; Unde recipiens ad titulum talium bonorum, ligatur suspensione; quia est ordinatus absque legitimo titulo. Azorius 2.*p.l.* 3:*c*.4.*q*.7 Garzias *loc. cit. num*.115. & alii Doctores.

4. Tertius titulus est Professionis. Religiosus enim professus potest promoveri ad Sacros Ordines, quia Religio ipsum alere tenetur;& dare illi quę ad vitæ substentationem requiruntur, sivè professio sit solemnis, sivè simplex.

Dixi [simplex] propter Patres Societatis Iesu, isti enim quamvis post biennium emittant tantum professionem simplicem; tamen illa professio cum triplici voto simplici, sufficit in hac parte, & sufficientem titulum prębet ex Privilegio Gregorii XIII.

5. Nota tamen, quod non quodlibet beneficium,neque quęlibet pensio, & Patrimonium sufficit pro titulo ad recipiendos Sacros Ordines,sed requiritur, eam Patrimonii, pensionis, aut beneficii quantitatem, quę sufficiat ad vitę substentationem;Ad hoc enim *jus* pręscribit titulum, ne Clericus cogatur mendicare cum dedecore status Ecclesiastici; Ideo Sacra Congregatio Cardinalium censuit, habentem beneficium etiam curatum non sufficiens ad vitæ substentationem, non posse ad ejus titulum suscipere sacros Ordines; quænam autem quantitas sufficiat ad titulum constituendum relinquitur arbitrio Episcopi; non enim à jure præscribitur.

6 Qui autem non habet titulum Beneficii sufficiens, tamen si habet patrimonium, quo Beneficii defectus supplere possit, & è contra, potest ad sacros Ordines promoveri quia ex Beneficio, & patrimonio conflatur unus titulus sufficiens. Ita censuit Sacra Congregatio teslibus Quaranta *verb.ordo*, & Garzia *n*.111.& 126.

7 Quæres 2. Quænam pœna incurrat qui sine titulo suscipit sacros Ordines.

Respondeo, secundùm probabiliorem sententiam, Ordinatum sine titulo incurrere suspensionem ipso facto ab Or-

Ordine ita suscepto. Bonacin. citans decem Doctores. Si autem suscipiens Ordines sacros sine titulo exercet functionem Ordinis suscepti, antequam absolvatur, incurrit irregularitatem.

8 Non afficitur autem suspensione, qui assignato sibi vero patrimonio sacrum Ordinem suscipit, & eo suscepto patrimonium retrodonat, & renunciat donatori, vel alteri: vel victum non petit ab eo, qui sibi titulum assignaverat, etiam si facta hujusmodi retrodonatione, & renunciatione, sacros Ordines suscipit superiores: quia hic non dicitur suscipere sacros Ordines sine titulo; nam illa retrodonatio est irrita, & invalida ex Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. & ex Nauarr. *cons.* 21. *de temp. ord.* Henriq. *l.* 13. *cap.* 37. *num.* 2. Avila *de censibus* 3. *p. disp.* 5. *d.* 5. Garz. *de beneficiis*, Quaranta *verb. ordo*, Molin. *tom.* 1. *de Iust. sing.* 2. *disp.* 238. Sayro *de cens. l.* 4. *c.* 15. *num.* 23. Bonac. *l. c. n.* 25. contra Sanchez *lib. de matr. disp.* 32. *num.* 8. & alios.

9 Qui autem promovetur ad Minores Ordines, non afficitur suspensione si sine titulo promovetur; quia jura loquuntur de recipientibus Sacros Ordines, & usu habetur, ut ad Minores Ordines non prærequiratur titulus,

10 Episcopus autem ordinans sine titulo, plures pœnas incurrit. Primò; Episcopus ordinans Religiosum non professum suspenditur per annum à collatione talis Ordinis. Secundò Episcopus ordinans aliquem sine titulo, cum pacto, ut Ordinatus nihil ab eo petat, suspenditur per triennium à collatione ordinum. Tertiò, Episcopus tenetur eum alere, donec ei de competenti beneficio provideatur per ipsum Ordinantem, vel per alium, etiam si Ordinans nullum inierit pactum cum Ordinato. *cap. cum secun. Apos. de præbendis, & dignitatibus.*

11 Limita tamen, nisi Ordinatus habeat patrimonium, quo se valeat substentare, Hostiensis, & alii.

Si autem aliquis sit Ordinatus ab alieno Episcopo sine titulo, tunc onus alendi non competit Episcopo ordinante; sed proprio Episcopo, qui dedit licentiam promovendi, ut suppono; ipsius enim erat onus inspiciendi, an haberet titulum; secus dic si Episcopus proprius dedit licentiam generalem alieno Episcopo conferendi Ordines in sua Diœcesi nullis personis in speciali explicatis, in tali enim casu tenetur Ordinans alere Ordinatum, quia ipsius erat prævidere, an titulum haberet; ut habetur in *cap. Episcop. de præbend. in* 6.

12 Mortuo autem Episcopo Ordinante sine titulo, non tenentur hæredes Episcopi mortui alere Ordinatum sine titulo, sed tenetur successor Episcopi mortui. *cap. cum secund. Apost. de præbendis.*

13 Dicta autem suspensio contracta ob defectum tituli, potest absolvi ab Episcopo, quia jure communi non est reservata.

14 Limita tamen dummodò Ordinatus non inierit pactum cum Ordinante, vel præsentante non petendi quidquam; nam si hoc pactum iniit, absolutio debet impendi à Pontifice. *cap. si quis ordinaverit, de simonia.* Unde Ordinans cum hoc pacto suspenditur per triennium à collatione Ordinum; præsentator ab executione Ordinum per triennium, & Ordinatus perpetuò

sus-

suspenditur ab Ordine, nisi in hoc à Papa dispensetur, ut dicitur in præcitato textu; hoc tamen intellige, modò delictum sit publicum; nam in delicto occulto potest Episcopus dispensare, ex Trid.*sess*.24.*c*.6.

15. Elapso autem triennio Episcopus ordinans cum tali pacto, statim remanet absolutus ab hac suspensione, quia censura non ligat ultra voluntatē conditoris.

16. Octava conditio ad validè, & licitè suscipiendos ordines; sunt Temporum interstitia; non solum in majoribus, verùm etiam in minoribus ordinibus suscipiendis; ita ut qui Accolytatum suscipit debet per annum expectare ad recipiendum ordinem Subdiaconatus; nisi aliter Episcopo visum fuerit. Majolus *c*.24.*n*.13. Navarr. *de temp.ord.concl*.27. Reginal. *num*.28. Menochius *de arbitrariis l*.2. *centur*. 4.*cas*.64. Fill.*trac*.9.*num* 83. Bonacin. *loc.cit.num*.50.

Interstitia autem non sunt computanda Metamaticè, sed moraliter, scilicet ab una quadragesima ad aliam, à Pentecoste, ad Pentecosten, quamvis in primam Pentecosten, & aliam, non dum sint elapsi duodecim mēses. Quarant.*verb.ordo* Fornacius *c*.3. *n*.4. ubi testatur ita declaratum fuisse à Sixto V. Idem habèt Barbos.ex sacra Card. Cong.*sess*.23.*c*.11.

Dispensatio autem interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum ordinandorum, cum quibus potest dispensare, ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifestata in literis dimissoriis. Ricc. *decis*.81, Barbos. *loc. cit.res*.24.*c*.11. Quarant. *loc. cit. pag*. 487. Molfesius *trac*.2.*c*.1. *n*.56. & 57. Bonac.*loc.cit.n*.52.& alii.

17. Si quis autem suscipit ordines non servatis Interstitiis nullum incurrit censuram; quia non est expressa in jure. Suarez. *tom*.1.*disp*.31.*sect*.1. *n*.43. Zerola *in praxi p*.2. *verb. ordo n*.8. Riccius *p*.3. *collect*. 576. contra Henriq.*l*.6.*c*.10.*n*.3.*lit*.Q.

18. Potest autem Episcopus una, & eadem die omnes Ordines minores conferre; non verò primam Tonsurā, & Ordines Minores simul præcisa cōsuetudine, aut minores cum uno Ordine Sacro; aut duos sacros absque dispensatione Papæ. *cap. dilectus de temp.ordinan.* Aliter ordinatus remanet suspensus ab executione ordinum, donec obtineat absolutionem à Papa, ut communiter docetur à Doctoribus.

19. Quæres. An Episcopus possit ex quavis causa dispensare interstitiis?

Respondeo. Certum esse ad omnē dispensationem requiri causam justam ad dispensandum; & consequenter Episcopus; non potest ex quavis causa dispensare in interstitiis, sed debet habere causam justam.

In dispensatione autem interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotiū, requiritur gravior causa, quàm inter cæteros ordines. Con. enim Trid. in dispensatione interstitiorum inter Ordines Minores, solum requirit arbitriū Episcopi; inter autem minores, & majores exigit necessitatem, vel utilitatē Ecclesiæ: Inter verò Diaconatum, & Præsbyteratum postulet Ecclesiæ utilitatem, & necessitatem conjunctivè; ita ut requiratur utraque causa, scilicet utilitatis, & necessitatis; sufficit tamē

ut

ut ista utilitas, & necessitas judicetur, & interpetretur ab Episcopo, ut communiter docent Doctores apud Bonacin.*loc.cit.p.6.n.2.*

20. Nona conditio ut ordinandus non sit irregularis; Unde spurius non potest licitè ordines recipere, sed graviter peccat recipiendo; & est suspensus ab executione ordinum, sine dispensatione. Item carens debita membrorum integritate, ut amputatus naso, habens insignem maculam in oculo, quæ horrorem aspicientibus incutiat; carens digitis ad hostiam pertingendam, habens manus tremulas, ita ut sit periculum de effusione sanguinis in elevando Calice; Item qui alterius morte est cooperatus, & alii irregulares,&c.

21. Decima, ut non sit suspensus, vel interdictus, vel excommunicatus. Communiter Doctores.

22. Undecima. Ut habeat intentionem suscipiendi ordines, quæ in adultis est necessaria, carentes autem usu rationis, non possunt ordines suscipere, cum non suppleat Ecclesiæ intentio. Nug.*q.*38.*a* 2.& alii.

23. Duodecima, ut suscipiens ordines sit in gratia per confessionem, aut contritionem;cum autem ordinandus sumit Eucharistiam, non sufficit sola contritio, sed præmittere debet confessionem,Tol.*l.6.c.16.* Fornarius Reg.& alii.

24. Vltima conditio, ut accedat ad Ordines suscipiendos cum debitis vestibus.Omnes autem istæ conditiones, quæ requiruntur in suscipiente Ordines debent ab Episcopo præsciri, ut rectè procedat in conferendo Ordines.

DUB. VII.

Quid de Episcopo in ordine ad Sacramentum Confirmationis.

1. QUanquam supra de potestate Pontificis plura diximus in ordine ad Sacramentum Confirmationis; nunc autem aliqua dicemus, quæ sunt Episcopi in ordine ad hoc Sacramentum necessaria. Unde

Scias, quòd Sacramentum Confirmationis non potest ab alio ministrari, quàm ab Episcopo regularitèr, & ordinariè loquendo, ut docetur in Trid. *sess.7.c.3. & cap.de Presb. de consec r. dist.4.*

Dixi [regulariter] nam ex supradictis patet ex commissione Pontificis posse etiam simplex Sacerdos confirmare, *cap.prævenit dist.95.* licèt non possit Chrisma consecrare, sed tunc adhibebunt Chrisma ab Episcopo cōsecratum, ex Conc.Tol.8.*c.7. ubi habetur:*Divina auctoritate prohibitum esse Sacerdotibus consecrare Chrisma, ut supra tradidi *l.1.c.5.*Hinc

2 Habes primò, quòd licèt Episcopus sit hæreticus, vel excommunicatus. vel degradatus potest adhuc hoc Sacramentum validè administrare, cum sit verè Episcopus, & non amictit characterem per excommunicationem,&c. in quo fundatur potestas confirmandi, sicut etiam potest validè Ordines conferre. Suarez *disp. 38. sect.3.* Sà *verb.confirm.*Reginal.*n.59.* & alii communiter.

3 Habes secundò, quòd Episcopus electus, sed nondum consecratus, non potest confirmare; nam caret charactere

ctere, Episcopali. Doctores citati, & alii communiter.

4 Habes tertiò, quòd Episcopus nō potest confirmare subditos alienos in sua Diœcesi, nisi de licentia proprii Episcopi, quia nullus debet falcem mittere in alienam messem.

5 Habes quartò, quòd Episcopus confirmans extra Ecclesiam peccat mortaliter; & sic tenetur Episcopus confirmare in Ecclesia; sicuti enim est peccatum mortale solemniter baptizare extra Ecclesiam, sic confirmare, cum fiat contra universalem consuetudinem Ecclesiæ in re gravi. Nugnus *q.72.a.2. in fin.* licèt Coninchus, Henriq. & alii putant non esse mortale.

DUBIUM VIII.

Quid de Episcopo in ordine ad Confessarios.

1 SVppono, quòd ad validam administrationem Sacramenti Pœnitentiæ in Sacerdote nedum requiritur potestas Ordinis, sed etiam jurisdictionis; quæ quidem ut simplex Sacerdos habeat, debet esse prius ab Episcopo jam confirmato, examinatus, & approbatus, vel à Vicario Generali, qui sustinet personam Episcopi, & illius vices gerit, vel à Capitulo Sede vacante; jurisdictio enim non conceditur Sacerdoti antequam approbetur per examen idoneus, aut alia ratione. Conc. Trid. *sess.23.c.15.*

Dixi [aut alia ratione] non enim semper requiritur examen; nam sufficienter censetur Episcopum approbare aliquem, eo ipso, quòd sciens, & volens ille mandat curam Animarum ad tempus, ut v.g. si ad tempus instituat aliquem Vicarium Parochi; vel mandat, ut confessiones audiat, etiam si illum non examinaverit. Reg. *l.1.n.197.* Coninch. *disp.8. de pœn. dub.7. nu.49.* Bon. *de Sac. pœn. disp.5. q.7. p.4. n.10.*

2 Ad hoc autem, ut Episcopus cōferat Sacerdoti jurisdictionem ad confessiones audiendas, Sacerdos debet esse illi subditus, cum approbatio sit actus jurisdictionis, quæ exercetur à Superiore in subditum; non autem requiritur ut sit subditus ad semper, sed tantùm sufficit ad tempus, ut si aliquis fiat aliqua ratione subditus ipsi Episcopo ratione alicujus ministerii, ad quod obligatur in ipsius Episcopatu, aut ratione domicilii, aut habitationis ad tempus; tunc enim Episcopus potest illum approbare, saltem pro illo tempore.

3 Regulares autem exempti, licèt non sint subditi Episcopo, nihilominus fiunt illi aliquo modo subditi ratione habitationis in territorio Episcopi: quę subjectio est sufficiens, ut ab Episcopo approbentur. Reg. *l.1. num.187. & num.203.* Suar. *disp.28. sect.6. num.13. & 14.* Bon. *loc. cit. num 16.* & alii communiter.

Pro Regularibus autem in novissima Bulla Clementis X. incipiente: *Superni Patris*, data anno 1670. in ordine ad confessiones secularium audiendas continentur sequentes ordinationes, & declarationes.

4. *Prima.* Nullus Sacerdos Regularis potest confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari, nisi aut Parochiale beneficium obtineat, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur necessa-

constat.ex Conc. Trid.ubi hic casus excipitur.

Dixi[justo]; quia neque Episcopus potest dispensare in irregularitate,quã Judex causam sanguinis exercens contraxit mandando homicidium, vel mutilationem juxta leges. Nam Trid. concedit Episcopis potestatem dispensandi in irregularitate orta ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; prædicta autem irregularitas non provenit ex delicto, sed ex homicidio justo volito.

21. Decimò octavò. In irregularitate orta ex homicidio casuali, quando delictum est occultum potest Episcopus dispensare. Ratio est, quia homicidium casuale non est propriè voluntarium. Bonac.*loc.cit. q.4.p.ul. n.5* Item potest dispensare cum eo,qui habebat intentionem leviter percutiendi; sed accidit ut mors secuta sit. Item cum eo,qui mandavit servo, ut alterũ percuteret, sed caveret ne occideret, vel mutilaret, & inde mors secuta est. Item in homicidio occulto patrato causa defensionis cum hujusmodi non fit voluntarium, sed necessarium. Bonacin. *loc. cit.* cum aliis ab ipso citatis.

22. Decimò nonò. In irregularitate orta ex mutilatione injusta occulta potest Episcopus dispensare; quia Trid.excipit tantum irregularitatem provenientem ex homicidio voluntario; mutilatio verò non est propriè homicidium. Et ita declaravit Sac. Cong.Card. teste Suario *dis.44.sec.4. num.35*,

23. Vigesimò. In irregularitate orta ex homicidio patrato in rixa etiã si sit occultum; non potest Episcopus dispensare; quia licèt ad rixam provocatus non intenderit mortem alterius progressu tamen rixæ eam intendit, & efficaciter vult, ut suppono. Bonac. & alii. Diffusiùs tamen infra de hac materia.

DUBIUM V.

Quid possunt, & debent facere Episcopi in ordine ad ordines conferendos?

1. NUlli dubium est, quòd Ordinarius Minister Sacramenti Ordinis est proprius Episcopus,ut habetur in Trid.*sess.23.c.4.& 7.*Et hanc potestatem accipiunt Episcopi in sua ordinatione, & consecratione, & non ammictunt illam per censuras, cum fundatur in charactere Episcopali, qui est indelebilis; licèt ergo Episcopi sint excommunicati,vel suspensi,vel interdicti, aut privati Episcopatu, adhuc retinent potestatem conferendi ordines,quamvis illicitè exerceant,& ordinati ab Episcopo excommunicato vitando incurrant suspensionem.

2. Dixi (Ordinarius Minister), NamOrdines minores possunt ab alio, quàm ab Episcopo conferri ex facultate Summi Pontificis; & hoc habetur in praxi. Nam Cardinales Præsbyteri ex facultate Papæ conferunt Ordines minores; & Abbates, qui habent jus Mitræ, & baculi benedicti ab Episcopis possunt conferre primam Tonsurã, & Ordines minores suis subditis Regularibus. Et quilibet alius simplex Sacerdos potest de facultate Sedis Apostolicæ conferre Ordines minores. Ita Bellar.*lib de Cleric.c.27.*Nugnus *in 3. p q.38.*Valent.*tom.4.disp.9.qu.2.p.*[illegible] Filliuc.*tr.ac.9.cap.5.q.2.*Bonac.*de Sac Ord.*

)rd.*disp.*7.*q.unica.p.*4.*num.*3. contra
Coninchum.

3. Dixi (Ordines minores). Nam majores Ordines non possunt conferri simplici Sacerdote, etiam de consensu Papæ. Episcopus enim de jure Divino est Minister determinatus Sacrorum Ordinum. Henriq. *l.*10.*c.*23, Bell. *de Sacram.ord.c.*7, Suarez *to.*1.*disp.*11.*sect.*1 *num.*7. Fornarius *de Sac, Ord.c.*5. *n.*2. Covarr. 1. *Variarum c.*10.*n.*10. Bonacin. *loc.cit.* Contra Filluc. *n.*49. Aientem, Subdiaconatum posse à simplici Sacerdote conferri de consensu *Papæ*.

4. Dixi iterum [Proprius Episcopus] quia Ordines, aut primam Tonsuram non possunt conferri, nisi ab eo, qui est proprius Episcopus; & consequenter Episcopus non potest subditis alienis sine licentia proprii Episcopi Ordines conferre. Ex Trid. *sess.*23.*c.*7.

7. Observa tamen, proprium Episcopum ex privilegio Trid. *sess.*23.*c.*9. posse ordines conferre etiam maiores suo familiari non subdito, qui per Triennium commoratus sit cum ipso Episcopo; modò Episcopus conferat illi beneficium; & ille familiaris assistat Episcopo circa ejus obsequia; unde inserviens Episcopo in partibus remotis, non gaudet hoc privilegio, quamvis alatur expēsis ipsius Episcopi; hic enim non dicitur familiaris. Hoc tamen intellige de Episcopis habentibus Diœcesim, in qua ordinandus acquirat Domicilium. Bonac. *loc.cit. nu.*15.18.19. cum aliis. Hodie tamen ex decreto Sacræ Congregationis Episcopi non possunt ordinare suos familiares; nisi præcedentibus literis testimonialibus de vita, & moribus sui Episcopi, à qua Diœcesi recesserunt.

6. Potest tamen Episcopus non solùm per se Ordines conferre, verùm etiam potest alteri Episcopo dare facultatem conferendi Ordines suis subditis, concedendo literas dimissorias, quarum concessio jure novo pertinet ad solum Episcopum, vel Vicarium absente Episcopo, ex Trid. *sess.*23. *c.*10.

7. Si quis autem Episcopus concedit literas dimissorias suo subdito, mortuo Episcopo, non expirant literæ; gratia enim non expirat mortuo concedente.

8. In duobus autem casibus potest Capitulum Vacante Sede concedere literas dimissorias. Primus quando Episcopatus vacavit per annum. Secundus quando quis est arctatus, ut perderet beneficium receptum, vel recipiendum, si tunc temporis non promoveatur ad Ordines. Ex Conc. Trid. *sess.*7. *c.*10. In aliis autem casibus, licèt Capitulum non posset concedere literas dimissorias, potest tamen concedere literas testimoniales; Hæ enim non sunt dimissoriæ. Nav. *cons.*27.*& alii.*

9 Recipiens autem Ordines ab alieno Episcopo absque Summi Pontificis auctoritate incurrit suspensionem, est incapax beneficii, caret privilegio Ordinis, & illa Ordinatio est irrita, non quoad substantiam, sed quo ad exercitium. ex Conc. Trid. *sess.*23.*c.*8. *de reform.* Ut autem talis sit ordinatus, & fiat beneficij capax, & possit beneficiũ retinere, sufficit ratihabitio proprii Episcopi. Nav. *c.*24.*&* 25. *de temp.ordinat.* Majolius *de irregul.l.*1.*c.*10. *n.* 1. Lessius, & alii. contra Rebuffum. Suspensio enim potest ab eo auferri, modo delictum sit occultum: ex privile-

gio Trid. supra adducto *sess.24.c.6.* Et licèt Sixtus V. reservat sibi absolutionem hujus suspensionis; tamen Clemens VI I. in Bulla, quæ incipit: *Romanum Pontificem*, reducit absolutionem hujus suspensionis ad dispositionem Conc. Trident. ut docet Quarant. *verb. ordo.* Sayrus *de censur. l.7.c.10. num.36.& l.4.n.24.*

10 Obtinens tamen Privilegium à Sede Apostolica recipiendi Ordines à quolibet Episcopo, licèt non indigeat literis dimissoriis à suo Episcopo, indiget tamen testimonialibus de Vita, & moribus; & si sine talibus literis promoveatur ad Ordines, est suspensus ab executione Ordinum susceptorum; & Episcopus talem ordinans incurrit suspensionem à collatione Ordinum per annum. ex Trid. *sess.23. de Reformat. c.8.*

11. Et si Episcopus subdito alieno in sua, vel aliena Diœcesi conferret primam Tonsuram sine licentia sui Ordinarii, incurrit suspensionem à collatione primæ Tonsuræ ex *c. fin. de temp. ord. l.6.* & initiatus prima Tonsura absque licentia sui Ordinarii caret privilegio Tonsuræ, *cap. illud quoque*, & *cap. si quis ausus, dist.71.*

12 Qui autem furtivè, idest Episcopo non approbante, vel absque examine suscipit Ordines, incurrit suspensionem, ut docet Ugolin. Sayrus, Henriq. apud Bonacin. *l. cit.* licèt Suarius dicat incurrere irregularitatem, vide, quæ supra diximus circa hanc materiam.

DUBIUM VI.

Quot conditiones debent ab Episcopo prævideri in suscipiente Ordines.

1 UNum quærit titulus, & plura supponere debet: Unde ut intelligatur scito, quod multæ conditiones requiruntur ad validè, aut licitè suscipiendos Ordines.

Prima est, ut suscipiens Ordines sit baptizatus, *c. veniens de Presbytero non baptizato.* Secunda, ut sit Confirmatus, ex Trident. *sess.23.c.4.* Tertia est, ut suscepturus Ordines sit initiatus prima Tonsura, ut patet ex usu. Quarta est legitima ætas. Nam ad primam Tonsuram, & quatuor minores Ordines, saltem requiruntur septem anni completi; ad Subdiaconatum viginti duo inchoati, ad Diaconatum viginti tres inchoati, ad Presbyterium viginti quinque, etiam si per medium diem sint inchoati. Et ad Episcopatum requiritur triginta anni completi: *cap. cum in cunctis.* Quinta conditio est scientia sufficiens ad uniuscujusque Ordinis. Sexta, sunt testimonia morum, quæ solent exhiberi tempore scrutinii antequam aliquis ad Ordines promoveatur, ex Trident. *sess.23.c.5.* & ex praxi. Septima conditio est, ut habeat titulũ, dum promoveatur ad Ordines Sacros, qui titulus est patrimonii, vel beneficii in Clericis sæcularibus; Religiosi verò professi ordinentur ad titulum paupertatis. Unde

2 Quotuplex sit titulus, ad quem aliquis potest promoveri ad Ordines?

Respondetur esse triplicem. Primus est Beneficii Ecclesiastici, ex Concil. Trid. *sess.21.c.2.* unde quis potest pro-

mo.

moveri ad titulum Parochialis Ecclesię, aut Canonicatus, aut Cappellanię fundatę auctoritate Episcopi, & collatę in titulum perpetuum; hęc enim sũt beneficia ecclesiastica.

3 Secundus titulus est Patrimonii, seu Pẽsionis ex Con. Trid. *l. cit.* Nomine autem Patrimonii intelliguntur, tam bona propria arte, vel hæreditate; quàm donatione acquisita, modò donatio sit vera, & non ficta.

Dixi (pensionis] quia si assignetur pensio, seu stipendium super re frugifera ad modum census duraturi ad vitam Ordinandi, seù donec Ordinandus obtinuerit beneficium, aut alia bona sufficientia, talis potest initiari Ordinibus sacris; modò bona sint frugifera, & certis finibus designata, ut innuit Sacra Congregatio Cardinalium, cujus declaratio citat Garzias 2. *p. c*, 5. *n*. 96. Super autem censu temporali, & redimibili non potest constitui titulum, quia potest dari casus, ut redempto censu pecunia remaneat otiosa, aut pereat; & consequenter Ordinatus careat debitis alimentis. Ita Ugolin. *de officio Episcop. c.* 26. §: 10. *n.* 2. & §. 12. *n.* 3. Bonacin. *loc. cit. num.* 32. Et à fortiori dicendum est non posse constitui titulum super bona mobilia: Tum quia bona mobilia non solent reddere fructus; Tum quia de facili pereunt, & consumuntur; Unde recipiens ad titulum talium bonorum, ligatur suspensione; quia est ordinatus absque legitimo titulo. Azorius 2. *p. l.* 3: *c.* 4. *q.* 7. Garzias *loc. cit. num.* 115. & alii Doctores.

4. Tertius titulus est Professionis. Religiosus enim professus potest promoveri ad Sacros Ordines, quia Religio ipsum alere tenetur; & dare illi quę ad vitæ substentationem requiruntur, sivè professio sit solemnis, sivè simplex.

Dixi [simplex] propter Patres Societatis Iesu, isti enim quamvis post biennium emittant tantum professionem simplicem; tamen illa professio cum triplici voto simplici, sufficit in hac parte, & sufficientem titulum prębet ex Privilegio Gregorii XIII.

5. Nota tamen, quod non quodlibet beneficium, neque quęlibet pensio, & Patrimonium sufficit pro titulo ad recipiendos Sacros Ordines, sed requiritur, eam Patrimonii, pensionis, aut beneficii quantitatem, quę sufficiat ad vitę substentationem; Ad hoc enim jus prescribit titulum, ne Clericus cogatur mendicare cum dedecore status Ecclesiastici; Ideo Sacra Congregatio Cardinalium censuit, habentem beneficium etiam curatum non sufficiens ad vitæ substentationem, non posse ad ejus titulum suscipere sacros Ordines; quænam autem quantitas sufficiat ad titulum constituendum relinquitur arbitrio Episcopi; non enim à jure præscribitur.

6 Qui autem non habet titulum Beneficii sufficiens, tamen si habet patrimonium, quo Beneficii defectus supplere possit, & è contra, potest ad sacros Ordines promoveri quia ex Beneficio, & patrimonio conflatur unus titulus sufficiens. Ita censuit Sacra Congregatio testibus Quaranta *verb. ordo*, & Garzia *n.* 111. & 126.

7 Quæres 2. Quænam pœna incurrat qui sine titulo suscipit sacros Ordines.

Respondeo, secundùm probabiliorem sententiam, Ordinatum sine titulo incurrere suspensionem ipso facto ab

Or-

suspenditur ab Ordine, nisi in hoc à Papa dispensetur, ut dicitur in præcitato textu; hoc tamen intellige, modò delictum sit publicum; nam in delicto occulto potest Episcopus dispensare, ex Trid.*sess.*24.*c.*6.

15. Elapso autem triennio Episcopus ordinans cum tali pacto, statim remanet absolutus ab hac suspensione, quia censura non ligat ultra. voluntatē conditoris.

16. Octava conditio ad validè, & licitè suscipiendos ordines; sunt Temporum interstitia; non solum in majoribus, verùm etiam in minoribus ordinibus suscipiendis; ita ut qui Accolytatum suscipit debet per annum expectare ad recipiendum ordinem Subdiaconatus; nisi aliter Episcopo visum fuerit. Majolus *c.*24.*n.*13. Navarr. *de temp.ord.concl.*27. Reginal. *num.*28. Menochius *de arbitrariis l.*2. *centur.* 4.*cas.*64. Fill.*trac.*9.*num.*83. Bonacin. *loc.cit.num.*50.

Interstitia autem non sunt computanda Metamaticè, sed moraliter, scilicet ab una quadragesima ad aliam, à Pentecoste, ad Pentecosten, quamvis in primam Pentecosten, & aliam, non dum sint elapsi duodecim mēses. Quarant.*verb.ordo* Fornacius *c.*3. *n.*4. ubi testatur ita declaratum fuisse à Sixto V. Idem habèt Barbos. ex sacra Card. *Cong.sess.*23.*c.*11.

Dispensatio autem interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum ordinandorum, cum quibus potest dispensare, ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifestata in literis dimissoriis. Ricc. *decis.*81, Barbos. *loc. cit.res.*24.*c.*11. Quarant. *loc. cit. pag.* 487. Molfesius *trac.*2.*c.*1. *n.*56. & 57. Bonac.*loc.cit.n.*52. & alii.

17. Si quis autem suscipit ordines non servatis Interstitiis nullum incurrit censuram; quia non est expressa in jure. Suarez. *tom.*1.*disp.*31.*sect.*1. *n.*43. Zerola *in praxi p.*2. *verb. ordo n.*8. Riccius *p.*3. *collect.* 576. contra Henriq. *l.*6.*c.*10.*n.*3.*lit.*Q.

18. Potest autem Episcopus una, & eadem die omnes Ordines minores conferre; non verò primam Tonsurā, & Ordines Minores simul præcisa cōsuetudine, aut minores cum uno, Ordine Sacro; aut duos sacros absque dispensatione. Papæ. *cap. dilectus de temp.ordinan.* Allter ordinatus remanet suspensus ab executione ordinum, donec obtineat absolutionem à Papa, ut communiter docetur à Doctoribus.

19. Quæres. An Episcopus possit ex quavis causa dispensare interstitiis?

Respondeo. Certum esse ad omnē dispensationem requiri causam justam ad dispensandum; & consequenter Episcopus; non potest ex quavis causa dispensare in interstitiis, sed debet habere causam justam.

In dispensatione autem interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotiū, requiritur gravior causa, quàm inter cæteros ordines. Con. enim Trid. in dispensatione interstitiorum inter Ordines Minores, solum requirit arbitriū Episcopi; inter autem minores, & majores exigit necessitatem, vel utilitatē Ecclesiæ: Inter verò Diaconatum, & Præsbyteratum postulet Ecclesiæ utilitatem, & necessitatem conjunctivè; ita ut requiratur utraque causa, scilicet utilitatis, & necessitatis; sufficit tamē ut

ctere, Episcopali. Doctores citati, & alii communiter.

4 Habes tertiò, quòd Episcopus nō potest confirmare subditos alienos in sua Diœcesi, nisi de licentia proprii Episcopi, quia nullus debet falcem mittere in alienam messem.

5 Habes quartò, quòd Episcopus confirmans extra Ecclesiam peccat mortaliter; & sic tenetur Episcopus confirmare in Ecclesia; sicuti enim est peccatum mortale solemniter baptizare extra Ecclesiam, sic confirmare, cum fiat contra universalem consuetudinem Ecclesiæ in re gravi. Nugnus *q.72.a.2. in fin.* licèt Coninchus, Henriq. & alii putant non esse mortale.

DUBIUM VIII.

Quid de Episcopo in ordine ad Confessarios.

1 SVppono, quòd ad validam administrationem Sacramenti Pœnitentiæ in Sacerdote nedum requiritur potestas Ordinis, sed etiam jurisdictionis; quæ quidem ut simplex Sacerdos habeat, debet esse prius ab Episcopo jam confirmato, examinatus, & approbatus, vel à Vicario Generali, qui sustinet personam Episcopi, & illius vices gerit, vel à Capitulo Sede vacante; jurisdictio enim non conceditur Sacerdoti antequam approbetur per examen idoneus, aut alia ratione. Conc.Trid.*sess.23.c.15.*

Dixi [aut alia ratione] non enim semper requiritur examen; nam sufficienter censetur Episcopum approbare aliquem, eo ipso, quòd sciens, & volens ille mandat curam Animarum ad tempus, ut v.g. si ad tempus instituat aliquem Vicarium Parochi; vel mandat, ut confessiones audiat, etiam si illum non examinaverit. Reg.*l.1.n.197.* Coninch.*disp.8. de pœn. dub.7. nu.49.* Bon.*de Sac.pœn.disp.5.q.7.p.4.n.10.*

2 Ad hoc autem, ut Episcopus cōferat Sacerdoti jurisdictionem ad confessiones audiendas, Sacerdos debet esse illi subditus, cum approbatio sit actus jurisdictionis, quæ exercetur à Superiore in subditum; non autem requiritur ut sit subditus ad semper, sed tantùm sufficit ad tempus, ut si aliquis fiat aliqua ratione subditus ipsi Episcopo ratione alicujus ministerii, ad quod obligatur in ipsius Episcopatu, aut ratione domicilii, aut habitationis ad tempus; tunc enim Episcopus potest illum approbare, saltem pro illo tempore.

3 Regulares autem exempti, licèt non sint subditi Episcopo, nihilominus fiunt illi aliquo modo subditi ratione habitationis in territorio Episcopi: quę subjectio est sufficiens, ut ab Episcopo approbentur. Reg.*l.1. num.187. & num.203.* Suar.*disp.28.sect.6.num.13. & 14.* Bon.*loc.cit.num16.* & alii communiter.

Pro Regularibus autem in novissima Bulla Clementis X. incipiente: *Superni Patris,* data anno 1670. in ordine ad confessiones secularium audiendas continentur sequentes ordinationes, & declarationes.

4. *Prima.* Nullus Sacerdos Regularis potest confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari, nisi aut Parochiale beneficium obtineat, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur necessa-

rium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.

II. Religiosi ab Episcopo approbati ad confessiones secularium in sua Diœcesi audiendas, non possunt in alia Diœcesi eas sine Episcopi Diœcesani approbatione audire; quamvis pœnitentes sint subditi Episcopi, à quo ipsi Religiosi fuerunt approbati.

III. Religiosi generaliter approbati ab Episcopo ad personarum seculariũ confessiones audiendas, non censentur approbati ad audiendas confessiones Monialium sibi subjectarum. Item approbati pro confessionibus audiendis unius Monasterii, non possunt audire confessiones Monialium alterius Monasterii.

IV. Confessores extraordinarii semel deputati, atque approbati ab Episcopo ad Monialium confessiones audiendas pro una vice, non possunt expedita deputatione in vi approbationis limitatæ, illarum confessiones audire; sed toties sunt ab Episcopo approbandi, quoties casus deputationis contigerit.

V. Tam Prælati Regulares, quàm Confessarii Regularium possunt audire confessiones illorum secularium, qui in eorum Monasteriis sunt verè de familia, & continui commensales; non autem illorum, qui tantùm ipsis deserviunt.

VI. Illi Religiosi, qui ad confessiones audiendas generaliter idonei reperti fuerint, ab Episcopis generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, cæterorumque laicorum, aut generis personarum sunt admittendi.

VII. Qui verò non adeò idonei reperientur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinarii relinquuntur ipsos probare, & admittere cum limitata facultate, prout iisdem Ordinariis magis expedire videbitur.

VIII. Semel simpliciter approbati possunt in Diœcesi Episcopi approbatis quovis anni tempore, etiam Paschali, & quorumcumque, etiam Infirmorum confessiones audire absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia, de qua tamen confessione tenentur dicti Religiosi eorumdem Infirmorum Parochum illicò certiorem reddere; tamen sufficit, ut hujusmodi certioratio fiat per scripturam apud ipsum infirmum relinquendam.

IX. Regulares, qui ad hujusmodi confessiones audiendas prævio examine simpliciter, & absque temporis præfixione ab ipsomet Episcopo (secus verò si ab ejus Vicario, aut ab Antecessore) approbati fuerint, non possunt ab eodem, qui sic approbavit examinari, aut ab eisdem confessionibus audiendis suspendi, seu licentiæ ipsis concessæ revocari, nisi superveniente nova causa, quæ ipsas confessiones concernat.

X. Episcopus inconsulta Sede Apostolica, non potest adimere omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessoribus facultatem audiendi confessiones.

XI. Regulares non obstantibus quibuscunque privilegiis, nequeunt absolvere à casibus, ab Episcopo sibi reservatis.

XII. Habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis; non ideo à casibus Episcopo reservatis possunt absolvere

Re-

XIII. Regularis Confessor in ea Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi à peccatis in ipsa reservatis [si fortè habeat facultatem] non autem ab illa, ubi idem confessor est approbatus potest absolvere; nisi eosdem pœnitentes noverit, in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse.

XIV. Non licet Regularibus etiã satisfacta parte absolvere pœnitentes à censuris, quò ad externum, & judiciale forum; & absoluti ab eis in foro pœnitentiali, utique non censentur absoluti in exteriori judicio, & contentione. Hæc in dicta Bulla pro Regularibus, & præsenti tempore his declarationibus standum est.

Episcopus autem peccat mortaliter si non approbat Regulares idoneos à suis superioribus præsentatos, & approbatos ad secularium confessiones audiendas, sine causa; quia facit contra jus ipsorum privilegii in re gravi. *Passer. n.*267. Peyrin. *tom.*3. *c.*2. *nu.*24. & alii.

5. Regulares approbati ad tempus, non possunt transacto eo tempore audire confessiones; Nam licèt quãdo Regulares sunt generaliter Idonei, non possunt ab Episcopo limitatè approbari, ut habetur in supradicta Bulla Clem. X. *n.*7. tamen limitatio nullo jure videtur invalida; ac proinde pro ea parte, ad quam est limitatio, non dicitur approbatus, & sic in praxi habetur. Passer. *de stat. hom. l. cit. num.* 288. Rod. *q.*69. *a.*8. & alii.

6. Limitatio verò loci, quæ communiter fit ab Episcopis in facultatibus Regularium (scilicet in Ecclesia sui Ordinis) non est taxativa jurisdictionis; sed tantum secundum convenientiam, ad evitandas rixas inter Parochos, & Regulares; unde consentiẽtibus Parochis possunt Regulares confessiones audire extra suas Ecclesias. Pas. *l. cit. n.*483. Donat. *trac.*4. *q.*17. & alii.

7. Qui autem habet facultatem audiendi confessiones non potest absolvere suos subditos extra Diœcesim: nisi sit Episcopus, vel Parochus, qui habẽt potestatem ordinariam; alii verò delegatam tantum; & delegatio clauditur territorio. De Regularibus autem expressè habetur in Bulla Clementis X. Diana *trac.*3. *res.*26. Silvest. *verb. confessor. q.*14. Zerol. *de Sacram. pœn. in praxi c.*16. *quest.*3. & alii.

8. Episcopi verò licèt habeant facultatem eligendi sibi Confessarium (uti etiam habent Papa, Cardinales, Prælati exempti, & habentes sola venialia, vel aliàs mortalia ritè confessa) tamen non possunt eligere nisi approbatos; nisi eligant sibi subditum, illumque tunc approbent juxta decretum Trid. *sess.*23. *c.*15. Fagund. *c.*2. *nu.*79. de Lugo. *disp.*21. *n.*3. Trull. *c.*9. *d.*6. *n.*25. Bonac *loc. cit. p.*3. *n.*5. Extra autem suam Diœcesim Episcopus non potest eligere Sacerdotem non approbatum, estò sit ejus subditus; quia ad approbãdum requiritur jurisdictio, quam non habet Episcopus extra suam Diœcesim Pass. *loc. cit. q.*167. *a.*1. *n.*249. & 251. ex declaratione Gregorii XIII.

DUBIUM IX.

Quid de Episcopo in ordine ad casuum reservationem?

1. Certum est superiorem legitimum posse sibi reservare absolutionem aliquorum graviorum criminum, cum hoc aliquando expediat saluti animarum suorum subditorum, ut pœnitentes à peccatis retrahantur; expedit etiam ut superiores non multos casus sibi reservent, ne confessio nimis onerosa efficiatur: hæc autem facultas reservandi competit Summo Pontifici in toto Orbe, Episcopo in sua Diæcesi. Concilio Provinciali in Provincia, Generali in tota Religione, Provinciali in sua Provincia, & Priori in suo Conventu. Hic tantum loquimur de reservatis Episcopo; licèt aliqua attingamus, in ordine ad alios; quidquid autem de Episcopo dicemus proportionaliter intelligenda sunt de omni legitimo Superiore:

2. Certum quoque est, quòd Superiores illa peccata consueverunt sibi reservare, quæ sunt mortalia, externa, quæ cadunt sub Ecclesiæ judicio; & eorum reservatio potest saluti animarum conducere: Peccata autem mortalia interna numquam reservari consueverunt Superiores; licèt de potestate absoluta possunt illa sibi reservare, scilicet denegando Sacerdotibus potestatem absolvendi illa; cum jurisditio pendeat à voluntate concedentis, ut communiter docent Doctores. Peccata autem venialia, neque reservari consueverunt, ob facilem in ipsis lapsum, non tamen repugnat illa reservari saltem à Pontifice, ut tenet communis contra Vasq. & Reg.

3. A reservatis potest absolvere primò superior ipse, qui sibi reservavit. Secundò ejus in spirituali jurisdictione Superior, verbi gratia Pontifex potest absolvere reservata Episcopo. Tertiò cui ipse Superior delegavit. Quartò Sacerdos inferior, quando Superior adiri non potest, verbi gratia à reservatis Papæ, potest Episcopus absolvere eos, qui ire Romam non possunt.

4. Peccant tamen Superiores si sine justa causa negant auctoritatem absolvendi à reservatis, & si ex hac negatione timetur grave subditi detrimentum, peccant contra justitiam, & charitatem de Lugo, Diana *p.6.t.6.ref.56*. Busemb. *l.6.trac.5.de Pœnit.d.4.n.4.*

5. Archiepiscopus in actu visitationis Provinciæ, vel appellationis ad ipsum potest subditos suffraganeos à reservatis absolvere; quia in his casibus est Superior, & consequenter potest per seipsum absolvere, & aliis delegare absolvendi facultatem, cum tēpore visitationis habet ordinariam potestatem. Bonac. *l.c. p.5. §.2. n.5.* referens pro sua sententia sex Doctores.

6. Episcopus in aliquem casum occultum reservatum Papæ, potest absolvi ab Archiepiscopo si habet facultatem absolvendi ab hujusmodi casu, vel potest absolvi à Confessario, quem ipse elegerit; si ipse Episcopus habet facultatem absolvendi alios incidentes in eumdem casum; cum ipse non sit deterioris conditionis; & sic statuit Sac. Cong. Card. ut refert Bonac. *loc. cit.* Sanch. *in summa l.2. c.11. n.11.* Henriq. *l.6.c.*-*.n.5.* Nugn. *q.8. a.5. dub.11. concl.2.* Filluc. *trac.7.c.10. q.5. n.282.* & alii.

7. Si Episcopus [vel quilibet alius superior] injustè denegat facultatem absolvendi à reservatis; potest adhuc pœnitens (in sententia multorum Doctorum) absolvi; quia in tali casu judicandum est, ac si Superior esset absens. Rodriq. *p.p.c.55.n.11*. Henriq. *l.6.c.15. n.6*. & alii; verum in praxi contrarium est tenendum; Tum, quia injusta denegatio facultatis est valida; sicuti est valida injusta reservatio. Tum etiam quia non licet absolvere à reservatis extra mortis articulum ex Trid. vide Bonac. *loc.cit.n.20*.

8. Episcopus (sicut & quilibet Superior] auditis solis reservatis, potest ex urgente causa ab his absolvere, & reliqua non reservata committere inferiori; ista autem urgens causa, non est multitudo negotiorum, sed alia gravior; qua præcisa non potest superior auditis solis reservatis absolutionem impedire, transmittendo pœnitentem ad inferiorem pro non reservatis; quia integritas confessionis est de jure divino, & jus divinum servandum est, nisi aliter permittat justa causa, ac rationabilis, & gravis. Communiter Doctores citati à *Bonac.loc.cit.*

Plura hic essent dicenda ad eruditionem confessariorum; sed cum hic non sit locus proprius, infra dicemus, Deo dante.

DUBIUM X.

Quid de Episcopo in ordine ad concedendas Indulgentias?

1. **I**Ndulgentia nil aliud est, quàm relaxatio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus, jam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem Thesauri Ecclesiastici, Ita communiter Doctores.

Duplex est Indulgentia, scilicet Plenaria, & Temporalis; per primam remittitur tota pœna simpliciter, vel in aliquo certo genere, sicuti conceditur à superioribus; per secundam non remittitur tota pœna, sed tanta, quanta in bullis exprimitur. Plenaria verò Indulgentia, nil differt à Iubileo, cum Indulgentia Plenaria idem valet, quòd plenior, & plenissima, & dicitur plenissima gratia tantum amplificationis; in hoc autem differt Indulgentia Plenaria, à Iubileo, quòd in Jubileo solet cōcedi facultas commutandi vota, & absolvendi à casibus reservatis, quòd nō conceditur in Plenaria Indulgentia.

2. Certum est solum Summum Pontificem posse primariò, & indepēdenter ab alio Superiore Indulgentias concedere; cum potestas distribuendi bona publica, primario, & principaliter convenit Summo Principi, [qualis est in Ecclesia Pontifex, & in illis verbis *Joa.2. Pasce oves meas*, explicatur Petro, & ejus successoribus concessio Indulgentiarum, quibus oves, idest fideles indigent, ut ait S. Th: *in addit. q.26.a.3*.

3. Concilium autem Generale Sede Apostolica vacante in sententia multorum Doctorum potest Indulgētias concedere, cum in tali casu repræsentat totam Ecclesiam. Nav. *de Indul. not.31* Hēriq. *de Ind.c.31.n.1*. Filluc. *tr.ac.8.c.4.q.3*. Felin. Cord. & alii apud Bonac. *loc.cit.de Indul.disp.6.q.1.p.3*.

4. Episcopus in sua Diœcesi potest Indulgentias concedere suis subdi-

suspenditur ab Ordine, nisi in hoc à Papa dispensetur, ut dicitur in præcitato textu; hoc tamen intellige, modò delictum sit publicum; nam in delicto occulto potest Episcopus dispensare, ex Trid.*sess.24.c.6.*

15. Elapso autem triennio Episcopus ordinans cum tali pacto, statim remanet absolutus ab hac suspensione, quia censura non ligat ultra voluntatẽ conditoris.

16. Octava conditio ad validè, & licitè suscipiendos ordines; sunt Temporum interstitia; non solum in majoribus, verùm etiam in minoribus ordinibus suscipiendis; ita ut qui Accolytatum suscipit debet per annum expectare ad recipiendum ordinem Subdiaconatus; nisi aliter Episcopo visum fuerit. Majolus *c.24.n.13.* Navarr. *de temp.ord.concl.27.* Reginal. *num.28.* Menochius *de arbitrariis l.2. centur. 4.cas.64.* Fill.*trac.9.num.83.* Bonacin. *loc.cit.num.50.*

Interstitia autem non sunt computanda Metamaticè, sed moraliter, scilicet ab una quadragesima ad aliam, à Pentecoste, ad Pentecosten, quamvis in primam Pentecosten, & aliam, non dum sint elapsi duodecim mẽses. Quarant.*verb.ordo* Fornacius *c.3. n.4.* ubi testatur ita declaratum fuisse à Sixto V. Idem habèt Barbos. ex sacra Card. Cong.*sess.23.c.11.*

Dispensatio autem interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum ordinandorum, cum quibus potest dispensare, ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifestata in literis dimissoriis. Ricc. *decis.81*, Barbos. *loc. cit.ref.24.c.11.* Quarant. *loc. cit. pag. 487.* Molfesius *trac.2.c.1. n.56. & 57.* Bonac.*loc.cit.n.52.*& alii.

17. Si quis autem suscipit ordines non servatis Interstitiis nullum incurrit censuram; quia non est expressa in jure. Suarez. *tom.1.disp.31.sect.1. n.43.* Zerola *in praxi p.2. verb. ordo n.8.* Riccius *p.3. collect. 576.* contra Henriq.*l.6.c.10.n.3.lit.Q.*

18. Potest autem Episcopus una, & eadem die omnes Ordines minores conferre; non verò primam Tonsurã, & Ordines Minores simul præcisa cõsuetudine, aut minores cum uno, Ordine Sacro; aut duos sacros absque dispensatione. Papæ. *cap. dilectus de temp.ordinan.* Aliter ordinatus remanet suspensus ab executione ordinum, donec obtineat absolutionem à Papa, ut communiter docetur à Doctoribus.

19. Quæres. An Episcopus possit ex quavis causa dispensare interstitiis?

Respondeo. Certum esse ad omnẽ dispensationem requiri causam justam, ad dispensandum; & consequenter Episcopus; non potest ex quavis causa dispensare in interstitiis, sed debet habere causam justam.

In dispensatione autem interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotiũ, requiritur gravior causa, quàm inter cæteros ordines. Con. enim Trid. in dispensatione interstitiorum inter Ordines Minores, solum requirit arbitriũ Episcopi; inter autem minores, & majores exigit necessitatem, vel utilitatẽ Ecclesiæ: Inter verò Diaconatum, & Præsbyteratum postulet Ecclesiæ utilitatem, & necessitatem conjunctivè; ita ut requiratur utraque causa, scilicet utilitatis, & necessitatis; sufficit tamẽ ut

ut ista utilitas, & necessitas judicetur, & interpetretur ab Episcopo, ut communiter docent Doctores apud Bonacin.*loc.cit.p.6.n.2.*

20. Nona conditio ut ordinandus non sit irregularis; Unde spurius non potest licitè ordines recipere, sed graviter peccat recipiendo; & est suspensus ab executione ordinum, sine dispensatione. Item carens debita membrorum integritate, ut amputatus naso, habens insignem maculam in oculo, quæ horrorem aspicientibus incutiat; carens digitis ad hostiam pertingendam, habens manus tremulas, ita ut sit periculum de effusione sanguinis in elevando Calice; Item qui alterius morte est cooperatus, & alii irregulares,&c.

21. Decima, ut non sit suspensus, vel interdictus, vel excommunicatus. Communiter Doctores.

22. Undecima. Ut habeat intentionem suscipiendi ordines, quæ in adultis est necessaria, carentes autem usu rationis, non possunt ordines suscipere, cum non suppleat Ecclesiæ intentio. Nug.*q.38.a* 2.& alii.

23. Duodecima, ut suscipiens ordines sit in gratia per confessionem, aut contritionem;cum autem ordinandus sumit Eucharistiam, non sufficit sola contritio, sed præmittere debet confessionem,Tol.*l.6.c.16.* Fornarius Reg.& alii.

24 Ultima conditio, ut accedat ad Ordines suscipiendos cum debitis vestibus.Omnes autem istæ conditiones, quæ requiruntur in suscipiente Ordines debent ab Episcopo præsciri, ut rectè procedat in conferendo Ordines.

D U B. VII.

Quid de Episcopo in ordine ad Sacramentum Confirmationis.

1 QUanquam supra de potestate Pontificis plura diximus in ordine ad Sacramentum Confirmationis; nunc autem aliqua dicemus, quæ sunt Episcopi in ordine ad hoc Sacramentum necessaria. Unde

Scias, quòd Sacramentum Confirmationis non potest ab alio ministrari, quàm ab Episcopo regularitèr, & ordinariè loquendo, ut docetur in Trid. *sess.7.c.3. & cap.de Presb. de consecr. dist.4.*

Dixi [regulariter] nam ex supradictis patet ex commissione Pontificis posse etiam simplex Sacerdos confirmare, *cap.prævenit dist.95.* licèt non possit Chrisma consecrare, sed tunc adhibebunt Chrisma ab Episcopo cõsecratum, ex Conc.Tol.8.*c.7.* ubi habetur:Divina auctoritate prohibitum esse Sacerdotibus consecrare Chrisma, ut supra tradidi *l.1.c.5.*Hinc

2 Habes primò, quòd licèt Episcopus sit hæreticus, vel excommunicatus. vel degradatus potest adhuc hoc Sacramentum validè administrare, cum sit verè Episcopus, & non amittit characterem per excommunicationem,&c. in quo fundatur potestas confirmandi, sicut etiam potest validè Ordines conferre. Suarez *disp. 38. sect.3* Sà *verb.confirm.*Reginal.*n.59.* & alii communiter.

3 Habes secundò, quòd Episcopus electus, sed nondum consecratus, non potest confirmare; nam caret chara-

ctere

ctere, Episcopali. Doctores citati, & alii communiter.

4 Habes tertiò. quòd Episcopus nō potest confirmare subditos alienos in sua Diœcesi, nisi de licentia proprii Episcopi, quia nullus debet falcem mittere in alienam messem.

5 Habes quartò, quòd Episcopus confirmans extra Ecclesiam peccat mortaliter; & sic tenetur Episcopus confirmare in Ecclesia; sicuti enim est peccatum mortale solemniter baptizare extra Ecclesiam, sic confirmare, cum fiat contra universalem consuetudinem Ecclesiæ in re gravi. Nugnus *q.72.a.2. in fin.* licèt Coninchus, Henriq. & alii putant non esse mortale.

DUBIUM VIII.

Quid de Episcopo in ordine ad Confessarios.

1 SVppono, quòd ad validam administrationem Sacramenti Pœnitentiæ in Sacerdote nedum requiritur potestas Ordinis, sed etiam jurisdictionis; quæ quidem ut simplex Sacerdos habeat, debet esse prius ab Episcopo jam confirmato, examinatus, & approbatus, vel à Vicario Generali, qui sustinet personam Episcopi, & illius vices gerit, vel à Capitulo Sede vacante; jurisdictio enim non conceditur Sacerdoti antequam approbetur per examen idoneus, aut alia ratione. Conc. Trid. *sess.23.c.15.*

Dixi [aut alia ratione] non enim semper requiritur examen; nam sufficienter censetur Episcopum approbare aliquem, eo ipso, quòd sciens, & volens ille mandat curam Animarum ad tempus, ut v.g. si ad tempus instituat aliquem Vicarium Parochi; vel mandat, ut confessiones audiat, etiam si illum non examinaverit. Reg. *l.1.n.197.* Coninch. *disp.8. de pœn. dub.7. nu.49.* Bon. *de Sac. pœn. disp.5. q.7. p.4. n.10.*

2 Ad hoc autem, ut Episcopus cōferat Sacerdoti jurisdictionem ad confessiones audiendas, Sacerdos debet esse illi subditus, cum approbatio sit actus jurisdictionis, quæ exercetur à Superiore in subditum; non autem requiritur ut sit subditus ad semper, sed tantùm sufficit ad tempus, ut si aliquis fiat aliqua ratione subditus ipsi Episcopo ratione alicujus ministerii, ad quod obligatur in ipsius Episcopatu, aut ratione domicilii, aut habitationis ad tempus; tunc enim Episcopus potest illum approbare, saltem pro illo tempore.

3 Regulares autem exempti, licèt non sint subditi Episcopo, nihilominus fiunt illi aliquo modo subditi ratione habitationis in territorio Episcopi: quę subjectio est sufficiens, ut ab Episcopo approbentur. Reg. *l.1. num.187. & num.203.* Suar. *disp.28. sect.6. num.13. & 14.* Bon. *loc. cit. num 16.* & alii communiter.

Pro Regularibus autem in novissima Bulla Clementis X. incipiente: *Superni Patris*, data anno 1670. in ordine ad confessiones secularium audiendas continentur sequentes ordinationes, & declarationes.

4. *Prima*. Nullus Sacerdos Regularis potest confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari, nisi aut Parochiale beneficium obtineat, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur necessarium,

XIII. Regularis Confessor in ea Diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi à peccatis in ipsa reservatis [si fortè habeat facultatem] non autem ab illa, ubi idem confessor est approbatus potest absolvere; nisi eosdem pœnitentes noverit, in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse.

XIV. Non licet Regularibus etiã satisfacta parte absolvere pœnitentes à censuris, quò ad externum, & judiciale forum; & absoluti ab eis in foro pœnitentiali, utique non censentur absoluti in exteriori judicio, & contentione. Hæc in dicta Bulla pro Regularibus, & præsenti tempore his declarationibus standum est.

Episcopus autem peccat mortaliter si non approbat Regulares idoneos à suis superioribus præsentatos, & approbatos ad secularium confessiones audiendas, sine causa; quia facit contra jus ipsorum privilegii in re gravi. *Passer. n.*267. Peyrin. *tom.*3. *c.*2. *nu.*24. & alii.

5. Regulares approbati ad tempus, non possunt transacto eo tempore audire confessiones; Nam licèt quãdo Regulares sunt generaliter Idonei, non possunt ab Episcopo limitatè approbari, ut habetur in supradicta Bulla Clem. X. *n.*7. tamen limitatio nullo jure videtur invalida; ac proinde pro ea parte, ad quam est limitatio, non dicitur approbatus, & sic in praxi habetur. Passer. *de stat. hom. l. cit. num.*288. Rod. *q.*69. *a.*8. & alii.

6. Limitatio verò loci, quæ communiter fit ab Episcopis in facultatibus Regularium (scilicet in Ecclesia sui Ordinis) non est taxativa jurisdictionis; sed tantum secundum convenientiam, ad evitandas rixas inter Parochos, & Regulares; unde consentiẽtibus Parochis possunt Regulares confessiones audire extra suas Ecclesias. Pass. *l. cit. n.*83. Donat. *trac.*4. *q.*17. & alii.

7. Qui autem habet [facultatem audiendi confessiones non potest absolvere suos subditos extra Diœcesim; nisi sit Episcopus, vel Parochus, qui habẽt potestatem ordinariam; alii verò delegatam tantum; & delegatio clauditur territorio.]De Regularibus autem expressè habetur in Bulla Clementis X. Diana *trac.*3. *res.*26. Silvest. *verb. confessor. q.*14. Zerol. *de Sacram. pæn. in praxi c.*16. *quest.*3. & alii.

8. Episcopi verò licèt habeant facultatem eligendi sibi Confessarium (uti etiam habent Papa, Cardinales, Prælati exempti, & habentes sola venialia, vel aliàs mortalia ritè confessa] tamen non possunt eligere nisi approbatos; nisi eligant sibi subditum, illumque tunc approbent juxta decretum Trid. *sess.*23. *c.*15. Fagund. *c.*2. *nu.*79. de Lugo. *disp.*21. *n.*3. Trull. *c.*9. *d.*6. *n.*25. Bonac. *loc. cit. p.*3. *n.*5. Extra autem suam Diœcesim Episcopus non potest eligere Sacerdotem non approbatum, estò sit ejus subditus; quia ad approbãdum requiritur jurisdictio, quam non habet Episcopus extra suam Diœcesim Pass. *loc. cit. q.*167. *a.*1. *n.*249. & 251. ex declaratione Gregorii XIII.

7. Si Epiſcopus [vel quilibet alius ſuperior] injuſtè denegat facultatem abſolvendi à reſervatis; poteſt adhuc pœnitens (in ſententia multorum Doctorum) abſolvi; quia in tali caſu judicandum eſt, ac ſi Superior eſſet abſens. Rodriq. *p.p.c.55.n.11.* Henriq. *l.6.c.15. n.6.* & alii; verum in praxi contrarium eſt tenendum; Tum, quia injuſta denegatio facultatis eſt valida; ſicuti eſt valida injuſta reſervatio. Tum etiam quia non licet abſolvere à reſervatis extra mortis articulum ex Trid. vide Bonac. *loc. cit. n.20.*

8. Epiſcopus (ſicut & quilibet Superior] auditis ſolis reſervatis, poteſt ex urgente cauſa ab his abſolvere, & reliqua non reſervata committere inferiori; iſta autem urgens cauſa, non eſt multitudo negotiorum, ſed alia gravior; qua præciſa non poteſt ſuperior auditis ſolis reſervatis abſolutionem impedire, tranſmittendo pœnitentem ad inferiorem pro non reſervatis; quia integritas confeſſionis eſt de jure divino, & jus divinum ſervandum eſt, niſi aliter permittat juſta cauſa, ac rationabilis, & gravis. Communiter Doctores citati à Bonac. *loc. cit.*

Plura hic eſſent dicenda ad eruditionem confeſſariorum; ſed cum hic non ſit locus proprius, infra dicemus, Deo dante.

DUBIUM X.

Quid de Epiſcopo in ordine ad concedendas Indulgentias?

1. Indulgentia nil aliud eſt, quàm relaxatio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus jam dimiſſis, conceſſa homini exiſtenti in gratia à Prælato per applicationem Theſauri Eccleſiaſtici, Ita communiter Doctores.

Duplex eſt Indulgentia, ſcilicet Plenaria, & Temporalis; per primam remittitur tota pœna ſimpliciter, vel in aliquo certo genere, ſicuti conceditur à ſuperioribus; per ſecundam non remittitur tota pœna, ſed tanta, quanta in bullis exprimitur. Plenaria verò Indulgentia, nil differt à Jubileo, cum Indulgentia Plenaria idem valet, quòd plenior, & pleniſſima, & dicitur pleniſſima gratia tantum amplificationis; in hoc autem differt Indulgentia Plenaria, à Jubileo, quòd in Jubileo ſolet cōcedi facultas commutandi vota, & abſolvendi à caſibus reſervatis, quòd nō conceditur in Plenaria Indulgentia.

2. Certum eſt ſolum Summum Pontificem poſſe primariò, & independenter ab alio Superiore Indulgentias concedere; cum poteſtas diſtribuendi bona publica, primario, & principaliter convenit Summo Principi, [qualis eſt in Eccleſia Pontifex, & in illis verbis *Joa. 2.* Paſce oves meas, explicatur Petro, & ejus ſucceſſoribus conceſſio Indulgentiarum, quibus oves, ideſt fideles indigent, ut ait S. Th: *in addit. q.26.a.3.*

3. Concilium autem Generale Sede Apoſtolica vacante in ſententia multorum Doctorum poteſt Indulgētias concedere, cum in tali caſu repræſentat totam Eccleſiam. Nav. *de Indul. not.31* Hēriq. *de Ind. c.31.n.1.* Filluc. *trac.8.c.4.q.3.* Felin. Cord. & alii apud Bonac. *loc. cit. de Indul. diſp.6. q.1. p.3.*

4. Epiſcopus in ſua Diœceſi poteſt Indulgentias concedere ſuis ſubdi-

cessa, & in *cap. de excess. Prælat.* redarguuntur Abbates, qui hoc munus sibi usurpabant.

Quæ autem requiruntur in concedente, & suscipiente Indulgentias, ut validè concedantur, & suscipiantur, & suum sortiantur effectum, vide apud Doctores; hic enim non est proprius locus.

DUBIUM XI.

Quid de Episcopo in ordine ad dispensandum Matrimonii impedimenta?

1 Latè supra disseruimus de impedimentis matrimonii; nūc solùm hic videndum est in quibus Episcopus potest dispensare. Unde

In impedimentis non dirimentibus Episcopus potest dispensare [castitatis voto, & Religionis absoluto, & perfecto exceptis] consuetudine enim receptum est, ut in istorum impedimentorum dispensatione non recurratur ad Papam, sed ad Episcopum, ut ait Navar. *c.22.n.85.*

2. In impedimentis autem dirimentibus, tunc Episcopus dispensare potest, quando impedimentum est occultum, & matrimonium publicum; nec absque scandalo possunt conjuges separari; & propter paupertatem, aut locorum distantiam, aut ob aliqua legitima causa non est facilis recursus ad Pontificem, vel ejus Nuncium. Valen. *tom.4. disp.10.q.5.p.5.* & alii apud Bonac. *de imp. matr. q.3 p.15. prop.2. n.4.* Modò tamen matrimonium sit contractum bona fide; si verò mala fide, præsumitur Summum Pontificem nolle favere iniquitati contrahentium.

3. In impedimentis, quæ superveniunt matrimonio, & impediunt petitionem debiti, v.g. quando matrimonio jam contracto supervenit impedimentum cognationis spiritualis, vel affinitatis, ratione cujus conjux privatur jure petendi, potest Episcopus dispensare. Val. *l.c.* & alii.

4. Ex causa urgentissima potest Episcopus per se, vel per alium delegatum in impedimentis dirimentibus dispensare, non solùm post contractum matrimonium, sed etiam ante; præsumitur enim habere tacitam facultatem à Summo Pontifice, v.g. in casu, quo sponsa mane accedit ad confitendum, & invenitur à Confessario illam habere impedimentum dirimens, cujus manifestatio esset illi causa infamiæ, ut jam parata sunt omnia ad nuptias eo mane, aut vespere celebrandas, nec adest alia via evadendi infamiam, si tunc non celebrentur nuptiæ. Val. *loc. cit.* Salas *de legibus disp.20. sect.3. nu. 24.* Henriq. *l.12. c.3. n.2. fol.*707. Sanch. *l.2. disp.*40. & alii.

5. Nota tamen cum Sanch. *loc. cit.* pro praxi, quod quando Confessarius in confessione detegit impedimentum dirimens debet uti hoc remedio, ut scilicet sponsus, vel sponsa vovat castitatem ad mensem; deinde dicat consanguineis se voto castitatis esse obstrictum, & sibi à Confessario esse mādatum, ut abstineat à matrimonio, donec à Sede Apostolica dispensatio obtineatur; & interim ad Sedem Apostolicam recurratur: ut absque errore, & scrupulo procedatur; hoc tamen est tractandum cum magna prudentia, ne oriatur scandalum grave.

DU-

exprimere per signa externa; non enim sufficit tantùm voluntas interna ipsius volentis aliquem ligari censura, quamdiu enim censura non exprimitur ignoratur. Ignorantia autem excusat à contumacia, & consequenter à censura. Doctores communiter.

7. Secundò. Non requiruntur certa, & determinata verba ad ferendam censuram; sed quæcumque sufficiunt, aut etiam scriptura, qua intentio Episcopi exprimatur. Communiter Doctores.

8. Tertiò. Superior ferens censurã debet illam ferre per verba definita, & determinata ad aliquam censuram particularem: unde si fert censuram hoc modo. Qui defert comam censuræ vinculo sit abstrictus, nihil operatur, quia huiusmodi verba nullam determinant censuram in particulari, sed tantùm in genere, quæ quidem non datur. Doctores communiter.

9. Quartò. In censura ferenda verba debent esse determinata ad aliquam personam, eam nominando si cognoscitur, vel describendo, vel designando per ordinem ad delictum, ut v.g. dicatur: Clericus, qui fert arma sit excommunicatus, quia verba in censuris faciunt quòd significant; cum ergo nullam personam significant, nullam afficiunt: Unde cum dicitur: Ego excommunico, nulla persona excommunicatur, cum nulla exprimatur. Ex quo sequitur, quòd cum Superior dicit: Excommunico unum de duobus, vel excommunico unum ex his, qui furati sunt, quando plures sunt furati, nullum incurrere censuram, cum verba sint indeterminata, nec constat ad quem intentio ferentis referatur, & sic nullus remanet excommunicatus, Ang. S à *verb. excomm. n. 4.*

DUBIUM XIII.

Quomodo gerere se debent Episcopi in ferendis Censuris.

1 Certum est Superiorem ferentem censuras solo verbo sine scriptura, mortaliter peccare, & insuper incurrere suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per mensem, & à divinis, quam etiam suspensionem incurrit etiã ferens sine expressione causæ; aut qui parti petenti non concedit exemplar scripturæ intra mensem si petatur, ut patet in *c. 1. cum medicinalis, de sent. excomm. in* 6. & docent communiter Doctores.

2 Episcopi autem eximuntur ab ipsa pœna suspensionis si solo verbo ferant censuras, quia in *cap. cit.* non fit mentio Episcoporum, & regula generalis est quando in censura suspensionis, vel interdicti non fit mentio Episcoporum, Episcopi non ligantur, ut dicitur in *cap. quia periculosum de sent. excom.*

3 Item eximuntur ab hac pœna tantùm denunciantes aliquem excommunicatum; quia in dicto capite non fit mentio denunciantis.

4 Item eximuntur ab hac pœna, si hoc faciunt ob causam urgentem, ut quando instat periculum, nisi censura statim feratur absq; scriptura; ista enim censura est lata contra temerarium violatorem; non est autem temerarius violator, qui aliquid facit urgente causa, & ob justam causam.

5 Item eximuntur, qui hoc faciunt bona fide, & ex quadam inadvertentia;

perſona. In aliquibus verò caſibus ſufficit, ut admonitio fiat in domo illius, contra quem cenſura fertur.

13 Primus caſus eſt quando reus per dolum ſe abſcondit, vel per vim impedit ne moneatur; hoc autem prius debet probari, aliter non præſupponitur dolus. Secundus, ſi delinquens non habeat domicilium; & tunc ſufficit, ut monitio fiat in Eccleſia, vel loco publico. Tertius, quandu ſemel facta fuit monitio perſonalis, tunc cæteræ poſſunt ad domum illius fieri. Quartus, quando quis malè fuit abſolutus ab excommunicatione, & agitur de revocando ipſum ad priorem excommunicationem.

Semper autem in monitione debent intereſſe perſonæ idoneæ, quæ teſtentur monitionem factam fuiſſe, ſi opus eſt, ex *cap. ſac. de ſent. excom.*

14 Cenſura autem injuſta triplex dici poteſt. Primò quando non provenit ex amore juſtitiæ, vel deſiderio correctionis, ſed ex odio, vel invidia: & hoc modo licèt ſit injuſta, tamen eſt valida; quià pravus Iudicis affectus, & mala ipſius intentio ſibi ſoli nocet, nec illius poteſtatem tollit. Secundò dicitur injuſta, quando non ſervatur ordo juris neceſſarius ad validitatem ſententiæ, qualis eſt admonitio, & tunc eſt invalida cenſura; ſententia enim lata non ſervato neceſſario juris ordine non eſt ſententia, nec conformia eſt juri.

Dices ex Gregorio *hom.*26. habetur, quòd Paſtoris ſententia ſive injuſta, ſive juſta eſt timenda; ergo &c.

Reſp. quòd hoc Gregorii dictum intelligitur de illa ſententia, quæ fertur à Paſtore, non ſervato juris ordine accidentali (qualis eſt ſcriptura, vel expreſſio cauſæ) aut de illa ſententia, quæ provenit ex pravo affectu, vel odio; iſta enim eſt valida, & timenda: ſecus de illa, ubi non ſervatur juris ordine eſſentiali, & neceſſariò; hæc enim non eſt ſententia.

15 Tertiò, quando cauſa, propter quam fertur cenſura, non eſt vera, licèt in judicio probetur vera per teſtes; & hæc dicitur injuſta materialiter. Et iſta ex multorum Doctorum ſententia eſt invalida. Tum quia nemo ligatur cenſura maiori, niſi propter peccatum mortale; & in caſu non adeſt, licèt probetur in judicio. Tum etiam quia ſententia in tantùm eſt valida, & juſta, in quantū eſt æqua, & juſta, cum ſit actus juſtitiæ, cujus eſt tribuere cuiq; ſuum ad æqualitatem; & in caſu non dicitur æqua, & juſta, cum non habeat conformitatem rei ad rem, & conſequenter tunc non obligat. Ita Sotus *in* 4. *diſt*: 22. *q.* 1. *a.* 3. *concl.* 1. Navar. *cap.* 27. *num.* 3. Manual, Præl. 2 *p. q.* 35. *a.* 14. Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 7. Filluc. *c.* 8. *quæſit.* 4. & 5. Sayr. *l.* 1. *c.* 17 Alter. *l.* 3. *d.* 2. *c.* 1. ubi plures Doctores citat in hanc ſententiam.

16 Collige ex hoc. Innocentem injuſtè materialiter excommunicatum nō privari ſuffragiis Eccleſiæ; unde non teneaur ex vi excommunicationis contineri in foro conſcientiæ ab hominum conſortio, aut ſe gerere, ut excommunicatum (modò non adſit ſcandalum, & non præſumatur contemptor cenſuræ) nec indigere abſolutione in foro conſcientiæ, Nav. *loc. cit,* & alii Doctores citati.

17 Poteſt autem talis excommunicatus, ſecluſo ſcandalo, privatim celebrare, & celebrando non incurrit irregularitatem. Ita Suar. *l. c. n.* 20. Sayr. *loc. cit.* Filluc. *n.* 237. Vaſq. *de excomm.*

solutionem impendere: item non debent esse delicta deducta ad forum contentiosum, ut dicitur apertè in dicto Concilio.

4. Quando autem delictum fuit deductum ad forum contentiosum, sed reus non fuit in eo convictus, sed potius se purgavit, & defendit [etiam si via iniqua & falsis testibus hoc fecit] potest Episcopus reum absolvere; nam in hoc casu est, ac si non fuisset deductum, & sic censetur occultum, & non deductum cum effectu, cum non fuerit probatum. Molin. *trac.3.disp.79.* Sanch. *l.2.de Matrim.disp.27.num.12.* Avila *dub.11.concl.3.* Praxis Neap *c.66. n.5. & 6.* Sanchez *in summ. n.14.* Alter. *col. 11. vers. postulabit*, & alii apud Barb. *sess. 24. n.14.*

5. Potest etiam Episcopus absolvere à dictis censuris illum, cujus delictum non est deductum ad forum contentiosum; licèt delictum alterius socii complicis sit deductum; Nam res inter alios acta, non potest præjudicium aliis afferre *l.1. cap. res inter alios acta.* Sanchez *loc.cit. num.21.* Nav. *l.2. cons. consilio 2. de sent. & re judic.*

6. Si autem quis commisit delictum Papæ reservatum hic in Regno Neapolitano; & postea se transtulit in Siciliam; non potest ibi ab Archiepiscopo Messanensi, verbi gratia absolvi, licèt ibi delictum sit occultum, & Calabriæ publicum; aliàs jurisditiones confunderentur, & hujusmodi delictum est verè publicum. Hæc sententia est probabilis, & est Bon. *loc.cit.* Suar. *tom.4. in 3.p. disp.30. sect.2. n.2.*, licèt etiam sit probabilis contraria Avilæ, & Sanch.

7. In pluribus autem casibus potest Episcopus absolvere delinquentē ab excommunicatione publica, vel alia quæcunque Papæ reservata. Primo quando excommunicatus laborat longa infirmitate etiam non periculosa. Secundo si laborat senectute; Tertio si paupertate. Quarto si persona excommunicata sit fœmina, vel impubes; vel alio legitimo impedimento laboret, ita ut non possit Romam adire; verùm cessante impedimento tenetur delinquēs Papam adire, ut communiter docent Doctores.

8. Archiepiscopus autem licèt non possit absolvere subditos suffraganeorū à censuris latis, ab ipsismet suffraganeis, potest tamen in aliquibus casibus: Primus quando fuit facta appellatio ad Archiepiscopum, & cognitum fuit de appellatione, & partes vocatæ fuerunt, quia superior per appellationem acquirit jurisdictionem. *c. venerabilibus, §. de sent. excomm. in 6.* secundus quando Episcopus suffraganeus malitiosè differt absolutionem, vel negligenter. Tertius quando Archiepiscopus visitat Diœcesim, tunc enim ratione officii ordinariam habet facultatem ad absolvēdum, ut communiter docent Doctores.

DUBIUM XVI.

An Episcopus possit absolvere Clericum percutientem, & quando?

1. Excommunicatio, quæ incurritur ob violentem manuum injectionem in Clericos, vel Monachos lata est *in cap. si quis suadente diabolo 17. q. 4.* in hæc verba: si quis suadente Diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum injecerit, anathematis vinculo subjaceat, & nullus Episcopo-

rum

Secundus est de Janitore, aut de Officiali Principis, qui causa sui officii, vel turbæ arcendæ Clericum percusserit levi, aut mediocri percussione. *cap. si verò de sent. excom.*

Tertius est de habente impedimentũ legitimum, propter quod non possit Romam adire.

Quartus est quando imminet mortis periculum proximum, tunc enim potest à quolibet Sacerdote absolvi.

Quintus est de filiis impuberibus, etiam si petant absolutionem postquam facti sunt puberes, & possunt absolvi ab Episcopo ob levem, mediocrem. & enormem, ut docet Mol. *disp.* 59. & alii apud ipsum.

Sextus est de mulieribus cujuscumque sint ætatis, & conditionis, *cap. mulieres, de sent. excom.* etiam si percussio conjuncta fuerit cum homicidio, etiam si sint divites, & aptæ ad conficiendum iter, & sint sui juris.

Septimus est de servis, & filiisfamiliæ, dummodò inde grave damnum patiatur ex servi absentia. Saytus cum communi.

Octavus est de aliis impotentibus ad conficiendum iter, quales sunt, qui habent capitales inimicitias, senes, cæci, vel pauperes, qui non possunt ob inopiam adire Romam. Est communis.

7 Adverte tamen circa prædictos casus, quòd illi, qui habent perpetuum impedimentum (ut sunt senes, mulieres) propter quod non possunt Romam adire, possunt ab Episcopo absolvi, etiam propter enormem percussionem Clerici, ut dicitur in *cap. ea nascitur, & cap. de his de sent. excom.* Neque istis est injungendum præceptum se præsentandi ad Sedem Apostolicam, sed absolvi absolutè debent: Qui autem habet impedimentum temporale, tenetur sublato impedimento se præsentare Summo Pontifici, & ipsi debet injungi præceptum cum juramento, quòd cessante impedimento se præsentent. *cap. quamvis de sent. excommun.* Excipe Clericos collegialiter viventes, filios impuberes, Religiosos, officiales Principum arcentibus turbam; isti enim possunt absolutè absolvi; gaudent enim peculiari Privilegio, ut patet ex juribus, & docent Doctores communiter. Ille verò, cui iniunctum est præceptũ se præsentandi sublato impedimento temporali, & isto sublato, non se præsentat, incidit in eamdem excommunicationem.

8. Si autem percussio etiam enormis sit occulta, & non deducta ad forũ contentiosum, potest ab Episcopo absolvi, absque onere se præsentandi, cum in hoc facultas detur Episcopis in Conc. Trid. *sess.* 24. *c.* 6. ut supra latè dixi.

DUBIUM XVII.

An Episcopus possit absolvere ab excommunicatione contracta ob hæresim?

1 Suppono, quòd hæresis est error voluntarius intellectus cũ pertinacia contra aliquam veritatem fidei. Et dicitur error voluntarius, ut excludatur error involuntarius; unde si quis errat involuntariè, non dicitur hæreticus. Dicitur error intellectus, quia sicut actus fidei est actus, seu assensus intellectus, ita hæresis, quæ est contraria fidei est error intellectus. Dicitur cum pertinacia, quia ut quis dicatur hæreticus requiritur pertinacia, quæ non attenditur penès durationem temporis, sed

sed ex animadversione definitionis Ecclesiæ contraria illi errori; Unde qui aliquid sentit contra fidem, sciens contrarium teneri ab Ecclesia, licèt non perseveret in illo errore, dicitur hæreticus, & subjacet excommunicationi.

2 Suppono adhuc. Hæreticum, qui suam mentem exterius manifestat verbis, vel signis incurrere excommunicationem latam ab Ecclesia, & Papæ reservatam; hoc patet in *jure*, & ex *cap. ad absolvendum, & cap. excommunicatus, & cap. quicunque de Hæreticis in 6. & in Bulla Cœnæ*.

Dixi [suam mentem exterius] Nam si quis interiùs tantùm aliquid sentit contra fidem, non incurrit excommunicationem, quia Ecclesia non habet jurisdictionem in actus merè internos. Unde hæreticus mentalis potest à quolibet Confessario absolvi, cum hæresis tantùm sit reservata ratione excommunicationis, quæ non incurritur ab hæretico mentali. His suppositis.

3 Resp, quòd Episcopi hoc tempore non possunt (quamvis olim poterant) conferre absolutionem ab hæresis, quia privilegium concessum in Trid. *sess.* 24. *c.* 6. in hoc non habet locum; Etenim in Bulla Cœnæ, quæ quotannis legitur, habetur expresè clausula derogatoria cujusvis Concilii, quæ verba, cum sint generalia, excludant Privilegium concessum Episcopis in Trid. *sess. cit.*

4 In calce hujus dubii scias, quòd Episcopus potest absolvere ab excommunicatione contracta ob aliquid delictum in causa *Duelli* [Duellum autem est pugna singularis deliberata ab utraque parte spontè, & ex conditio suscepta statuto loco, & tempore, cum periculo occisionis, mutilationis, aut vulneris] quando delictum est occultum. Privilegium enim concessum Episcopis in Trid. *sess. cit.* non videtur abrogatum per Bullam Clementis VIII. cum in illa non fiat mētio facultatis Episcoporum, quæ mentio esset necessaria ad derogādum Trident., ut docent Bonac. *de excomm. disp. . q. 6. p. 1. prop. 5. n. 39.* Rodriq. *tom. 1. quest. reg. q. 8. a.* 10. Sanch. *l. 2. de matrim. disp. 26. n. 7.* Henriq. *l. 7. c. 26. n. 3.* Suar. *de pæn. q. 30. sect. 2. nu. 14.* & alii contra Graff. & alios.

DUBIUM XVIII.

Quandonam Episcopi incurrant suspensionem?

1. Suppono, quòd suspensio propriè accepta est censura Ecclesiastica, qua persona Ecclesiastica impeditur ne functiones exerceat sui beneficii, vel officii, vel ordinis in totum, vel in partem, in perpetuum, vel ad tempus. Dicitur censura, & ponitur loco generis; dicitur Ecclesiastica ut distinguatur à prohibitionibus civilibus; Dicitur qua persona Ecclesiastica ad ostendendum subjectum huius censuræ; Dicitur officii, vel beneficii, vel ordinis, ad demonstrandum effectum huius censuræ. Dicitur in totum, vel in partem; Nam alique per suspensionem suspenduntur ab omni officio, alii ab omnibus ordinibus; alii qui tantum ab aliqua parte, alii pro aliquo tempore, alii in perpetuum; suspēsio enim habet latitudinem. Est communis.

2. Primo ergo Episcopi incurrunt suspēsionē si accipiant administrationē suarum Ecclesiarum, absque literis authenticis Sedis Apostolicę; hi enim sus-

penduntur ab administratione fructuum earumdem Ecclesiarum. Ita habetur in *Extravag.* 1. *de electione inter communes.* Capitula verò talium Ecclesiarum, qui hujusmodi Episcopos absque præfatis literis recipiunt suspenduntur à beneficiis, donec à Summo Pontifice gratiã obtineant, ut hebetur in eodem *Extravag.* 1.

2. Episcopus, qui accipit consecrationem ab excõmunicatis, suspensis, vel interdictis est suspensus à Pontificalibus, ut dicitur *in c.* 1. *&* 2. *de Schismaticis c. gratia* 1. *q.* 1. etiam si accipiens consecrationem ignoraverit ipsos esse excommunicatos &c. hæc enim pœna est lata in odium consecrantis. Suarez *disp.* 31 *sect.* 1. *n.* 63. Majolus *l.* 4. *c.* 2. & alii, modò consecrans sit vitandus.

3. Episcopus qui non servat *Extravag.* 2. *de elect. Ioann.* 22. quò ad perceptionem fructuum primi, vel secundi anni sui Episcopatus; suspenditur à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ; donec fiat restitutio; qua facta cessat suspensio, absque alia absolutione. Suarez *loc. cit. n.* 22. Fill. *n.* 156.

4. Episcopus suspenditur à Pontificalibus conferendo Ordines, vel primam Tonsuram extraneo, absque licentia proprii Episcopi. Ita Trid. *sess.* 6. *c.* 5. *de reform.* Recipiens verò tales ordines est suspensus ab ordine suscepto ad arbitriũ proprii Episcopi. Ex Trid. *sess.* 23. *c.* 8.

5. Episcopus suspenditur à Pontificalibus ordinans in aliena Diœcesi absque expressa licentia Ordinarii loci; aut ordinans de licentia Episcopi personas non subditas. Trid. *sess.* 14. *c.* 2. similiter ordinans conjugatum exceptis casibus concessis per Canones.

6. Episcopus ordinans Religiosũ non professum; seu qui non fecit votum solemne, est suspensus per annum à collatione ordinum, quos contulit, ut habetur in Bulla B. Pii V. referta à Navar. *c.* 2. *n.* 158. Excipiuntur Patres Societatis Jesu per Bullam Gregorii XIII.

7. Episcopus ordinans Monachum sine licentia Abbatis incurrit suspensionem à communione aliorum Episcoporum *c. finis dist.* 58.

8. Episcopus ordinans bigamum, vel eum qui fecit pœnitentiam publicã est suspensus à celebratione per annum. *c. nullus dist.* 55.

9. Episcopus injustè ordinans invitum est suspensus per annum à celebratione Missæ. *c.* 1. *&* 2. *dist.* 74.

10. Episcopus ordinans Sacerdotẽ indignum est suspensus a collatione ordinis Sacerdotalis, *cap. si qui Episcopi* 1. *q.* 1.

11. Episcopus conferens primam Tonsuram illiterato est suspensus per annum a collatione Tonsuræ *c. fin. de temp. ordinat. l.* 6. Bonac. tamen *loc. cit.* cum Emanuel. Sà dicit hanc suspensionem non esse in usu.

12. Episcopus conferens duos ordines sacros eodem die, vel duobus diebus immediatis suspenditur a collatione utriusque ordinis *c. lit. de temp. ord. &* Conc. Trid. *sess.* 23.

13. Episcopus scienter conferens indigno ordinem Sacerdotalem incurrit suspensionem a collatione talis ordinis *c. si qui Episc.* 1. *q.* 1.

14. Episcopus conferens cum pacto ordines, ut ordinatus ab eo non petat alimenta in defectu Beneficii, vel Patrimonii suspenditur a collatione ordinum per triennium. *c. penul. de Simonia.*

V Epi-

15. Episcopus conferens ordines simoniacè, non solum suspenditur a collatione ordinum per triennium *c.penul. de simonia*. Verum etiam a Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ ex Bulla Sixti V. quæ in hac parte non fuit a Clemente VIII.revocata.

16. Episcopus, qui Episcopum electum confirmat, & consecrat, postquam fuit appellatum ad Sedem Apostolicam, incurrit suspensionem a confirmatione, & consecratione Episcoporum per annum, etiam si partes resilierint ab appellatione, *c.provida de elect.in 6.*

17. Episcopus qui non adhibet diligentiam circa processum electionis, & personam electi ad curam animarum, suspenditur a facultate confirmandi, & a beneficio. *c.Nihil de electione*.

18. Episcopus qui beneficii resignationem contra præscriptum Bullæ Pii V.edita anno 1568.in ordine 58.admittit, incurrit suspensionem a collatione præsentatione, electione, confirmatione, vel institutione, donec absolvatur a Summo Pontifice. Vide prædictam Bullam.

19. Episcopus, qui in visitatione aliquid accipit in pecunia, vel victualibus ultra id, quòd sibi debetur, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ donec duplum restituat, non obstante quavis remissione. *c.exigit de censibus in 6.* hoc amplia etiam ad alios visitantes Ecclesiarum, aut eorum familiares, si occasione visitationis aliquid recipiunt, etiam spontè oblatum, nisi intra mensem duplum restituant.

20. Episcopus qui indicem casuum, gratiarum, vel Indulgentiarum, soluto certo pretio proponit, incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum; ex Bulla Pii V.

21. Episcopus Commissarius, vel Delegatus in causa alienationis rerum Ecclesiasticarum, si per gratiam, timorem, aut sordes in detrimentum Ecclesiæ utetur potestate sibi commissa, suspenditur ab executione officii per annum, ita ut si damnabiliter se ingerat divinis durante suspensione incurrit irregularitatem, quam solus Papa potest auferre. Ita *in Extravag. Paulus II. tom.1.quæ incipit cum omnibus*.

22. Episcopi abutentes officio inquisitorum in causis fidei sunt per triennium suspensi ab officio: illi autem abuti in hac parte dicuntur, qui prætextu odii, amoris, gratiæ, vel commodi temporalis contra iustitiam, & conscientiã omittunt procedere in causa hæresis. *Clem.§.verum de hæreticis*.

23. Episcopi, aliique Prælati, tam seculares, quàm regulares procurantes, ut Clerici capiantur a Dominis temporalibus, ut resignent beneficia, præter excommunicationem ob violentam manuum injectionem; per triennium suspenduntur a fructibus suarum Ecclesiarum. *Clem.2.de pœnis*.

24. Episcopus relaxans pœnam contentam in *cap.pessimam 23.q.8.* suspenditur ab officio Episcopali per annum.

25. Episcopus alienans bona Ecclesiarum, Monasteriorum, vel locorum piorum, absque licentia Papæ, est suspẽsus ab ingressu Ecclesiæ; & si elapsis sex mensibus non resipuerit, est suspensus ab administratione temporali, & spirituali suæ Ecclesiæ: eadem suspensio ampliatur ad Abbates: Alii verò inferiores ligantur excommunicatione per *Extravag.ambitiosæ*.pro Episcopis vide in *c. consultissimo de reb.Eccl. non alienandis.* Epi-

26. Episcopus qui Monasteria Monialium, absque necessitate ingreditur, prima vice incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ; secunda vice suspenditur a Divinis, & tertia vice ligatur excommunicatione, ex constitutione Gregor. XIII.

27. Episcopus qui limina Apostolorum non visitat singulis tribus annis per se, vel per alium, quando ipse detinetur impedimento, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, perceptione fructuum, & administratione rerum temporalium, & spiritualium. Sixtus V. in Bulla *de visitandis liminibus.*

28. Episcopus qui post Conc. Provinciale nõ convocat Clerum infra sex menses, ut illi referat acta in tali Concilio est suspensus a Divinis. *c. fin. dist.* 8. hoc tamen non est in usu, ait Suarez *disput.* 31. *sect.* 5. *n.* 9.

29. Episcopi qui non procedunt contra simoniacos sunt per duos menses suspensi ab officio. *c. quidquid* 1. *q.* 1.

30. Episcopi permittentes publicos Usurarios alienigenas conducere Domos in suis terminis, ad fœnus exercendum, sunt suspensi ab officio, & beneficio, donec illos expellunt. *c. Usuras de Usuris l.* 6.

DUBIUM XIX.

An Episcopi possint deponere, & degradare, & ob quam causam?

1. SUppono, quòd Depositio genericè sumpta, alia est verbalis, quæ absolutè dicitur Depositio, & est sententia Ecclesiastica; qua persona Ecclesiastica privatur omni officio, & beneficio in perpetuum sine ipse consequendi, relicto privilegio Clericali Canonis, & fori. Alia dicitur realis, quæ dicitur degradatio; & est privatio Ecclesiastica, qua persona Ecclesiastica privatur omni beneficio, & officio amisso privilegio Clericali, Canonis, & fori in perpetuum absque spe restitutionis cũ quadam solemnitate.

2. Dixi [amisso privilegio clericali) Nam degradatus debet tradi sæculari curiæ, cujus fit subditus, maximè in delictis enormibus, verbi gratia in homicidio sui Episcopi; vel homicidio replicato; vel delicto validè pernicioso Reipublicæ; vel in crimine hæresis, vel in falsificatione literarum Papalium, vel in sodomia sæpius exercita, &c.

3. Dixi [cum quadam solemnitate] Nam degradatio actualis fit hoc modo: degradandus induitur vestibus, & sacra vasa defert pertinentia ad illum ordinẽ, a quo degradatur in conspectu sui Episcopi, à quo gradatim exuitur, & privatur, ac tandem capillis tondetur, prolatis quibusdam verbis terrorem incurrẽtibus.

4. Hæc autem est differentia inter depositionem verbalem; & degradationem. Nam degradatio solum ab Episcopo fit, astantibus Abbatibus habentibus jus mitræ, & baculi; vel aliis in dignitate constitutis, juxta dispositionem Con. Trid. *sess.* 13. *c.* 4. Depositio autem potest fieri a Vicario. Rursus degradatus realiter non fruitur privilegio Clericali, Canonis, & fori; unde qui illum percutit non incurrit excommunicationem: Depositus autem non amittit Privilegiũ clericalem: Rursus degradatio fit tantũ in casibus gravissimis, puta in homicidio qualificato, in hæresi, in sodomia sæpius exercita; Depositio verò fit in cas-

casibus jure expressis, & delictis non tamen nisi gravioribus arbitrio Iudicis.

5. Depositio ergo verbalis alicujus Presbyteri spectat ad proprium Episcopum, vel ejus Vicarium Generalem, & non ad alium inferiorem: Degradatio autem ad solum Episcopum spectat. *c. degrad. de pœnis in 6.* quam quidem facultatem Episcopus non potest alteri delegare, neque ad suum Vicarium Generalem. Nam in Conc. Trid. *cit.* dicitur per seipsum, quæ verba excludunt aliã personam.

6. Episcopus autem licet sit electus, & confirmatus, tamen si sit consecratus non potest aliquem degradare; quia actualis degradatio est actus contrarius ordini; ordinatio autem non potest fieri ab Episcopo nisi consecrato, & sic degradatio. Depositio autem verbalis potest fieri ab Episcopo non consecrato, hæc enim pertinet ad potestatem jurisdictionis, quam Episcopus electus potest exercere. *Barb. de pot. Ep. alleg.* 110. *n.* 24. Alt. *tom.* 2. *disp.* 2. *c.* 7. Abb. *in cap. transmis. n.* 4. *de elect.* Gemin. *in c.* 2. *n.* 5 *de pœn. in* 6. & alii.

7. In depositione autem reali, seu degradatione præter Episcopum proprium requiruntur alios sex Episcopos si degradatur Sacerdos; si autem degradatur Diaconus, vel Subdiaconus requiruntur tres Episcopi *c. degrad. de pœn. in 6.* si autem Episcopi nequeant haberi, adhibendi sunt totidem Abbates, & in eorum defectu sunt adhibendæ aliæ personę constitutæ in dignitate. Iuxta Conc. Trid. *sess.* 13. *c.* 4. excipe tamen ex hac regula casus hæresis, in qua solus Episcopus potest deponere, convocatis Abbatibus, aliisque Prælatis, & Religiosis personis, ac literatis suæ Diœcesis *c.* 1. *de hæret. in* 6.

8. Actualis autem degradatio facienda est in aliqua Ecclesia, vel Oratorio; licet locus non sit de substantia degradationis; conveniens autem est, ut sicut ordines in Ecclesia conferuntur, ita in Ecclesia priventur. Usu autem receptum est; ut Episcopus degradans sit indutus vestibus Pontificalibus; ad hoc tamen non tenetur ex dispositione juris; cum nullus textus potest adhiberi in quo id præcipiatur. Doctores communiter.

9. Quæres an degradatus possit restitui ad pristinum statum, auctoritate Episcopi degradantis?

Respondeo absolutè loquendo negativè. Tum quia sic colligitur in *cap. si lapsis, & cap. qui semel dist.* 50. Tum quia degradatus caret omni privilegio clericali, sine spe recuperationis.

Dixi, absolutè loquendo; nàm dari potest casus, in quo degradatus possit restitui, puta si postea causa bene perpensa videtur nullitas degradationis; ut si probetur sententiam latam esse per falsos testes, vel per falsa instrumenta, aut sine citatione; aut delinquentem non esse convinctum &c. tunc enim restituẽdus est per Episcopum. *cap. Epis. Presbyter* 11. *q.* 3.

10. Cognita autem degradationis injustitia, servandus est hic modus in facienda restitutione ipsius degradati; qui non dum à Iudice sæculari fuit punitus juxta præscripta in *cap. cit.* si fit depositus Episcopus, debet iste coram altari de manibus Episcoporum recipere stolam, anulum, baculum, & alia insignia Pontificalia: si sit depositus Præsbyter debet recipere stolam, & Planetam de manibus Episcopi. Diaconus recipere de-

bet stolam, & albam seù Dalmaticam: Subdiaconus, Calicem & patenam; Reliqui vero debent recipere, ea quæ perciperant cum ordinarentur.

11. Quæres. An depositus verbaliter tantum, sine ordine ad solemnem degradationem possit restitui ab Episcopo?

Respondeo affirmativè. Dummodo depositio sit facta per adulterium, vel ob alia crimina inferiora adulterio; in in his enim criminibus datur potestas Episcopo restituere depositum post peractam pœnitentiam. *c. et si Clerici, de Iudiciis.* De Adulteriis verò, & aliis criminibus, quæ sunt majora: potest Episcopus cum Clericis post peractam pœnitentiam dispensare; & etiam potest Capitulum sede vacante, quia succedit in jurisdictione Episcopi; dispensatio autem est actus jurisdictionis. Decius, & Palerm. *in cap. cit.* Alt. *tom. 2. disp. 2. c. 9. q. 2.* & alii.

12. Ex quibus sequitur Episcopũ qui Clericum solum à beneficio deposuerat posse illum denuò restituere; modò beneficium non sit juris Patronatus; cum enim beneficiũ non possit restitui, nisi per novam concessionem; & concessio istius beneficii non possit fieri, nisi cum consensu Patroni; sequitur depositum à tali beneficio, non posse ab Episcopo absque consensu patroni restitui ad illud beneficium, aliter dic de Põtifice, vel Legato à latere Gemin. *in cap. quamvis n. 6.* Alter. *tom. 2. d. 2. c. 9.* Bonacin. & alii.

DUBIUM XX.

An Episcopi possint interdicere?

1 SUppono. Interdictum esse censuram Ecclesiasticam, qua homo separatur à perceptione aliquorum Sacramentorum, à Divinis officiis, & à sepultura Ecclesiastica.

Dixi (aliquorum Sacramentorum). Nam tempore Interdicti homo non privatur omni Sacramento. Vnde tempore interdicti localis, vel generalis possunt administrari quibuscumque, parvulis, & adultis, infirmis, vel sanis Sacramenta Baptismi, & Confirmationis. cum solita solemnitate. *cap. quoniam, de sentent. excom. in 6. & c. Alma mater in eodem tit.*

2 Sacramentum autem Eucharistiæ tempore interdicti localis, non est licitũ sumere in loco interdicto; licèt possit sumi extra locum interdictum; hoc tamen intelligitur secluso mortis periculo. Nam existentibus in probabili periculo mortis proveniente ex infirmitate, vel alia causa extrinseca, licitum est cum solita solemnitate ministrare Eucharistiam. *c. permittimus de sent. exc. & c. Alma mater.* In articulo enim mortis Sacramentum Eucharistiæ est sumendum de jure Divino.

3. Pœnitentiæ Sacramentum tempore interdicti licitum est ministrare, tam sanis, quàm infirmis, modò recipiens non sit excommunicatus, & non sit in causa culpabili, ob quam latum est interdictum, aut non sit specialiter interdictus: huic enim non debet ministrari, nisi dederit cautionem idoneam satisfaciendi, vel juraverit se satisfacturum. *c. Alma de sent. excom. in 6.*

Sa-

4 Sacramenta autem Ordinis, Extremæ unctionis, & Matrimonii tempore interdicti, non possunt administrari; licèt non sit improbabile licere interdictis contrahere matrimonium; ut tenent Sanchez, Coninch. Laym. & alii contra Suarez, quia hoc Sacramentum non ab Ecclesia [secundùm substantiã] sed ab ipsis contrahentibus ministratur; Sponsalia autem, & denunciationes futuri matrimonii, non solùm validè, sed licite iniri possunt; ipsa enim non sunt Sacramenta Ecclesiæ, sed contractus humani, qui à jure non prohibentur.

5 Dixi [à Divinis Officiis] quia interdicti etiam ob alienam culpam non possunt interesse sacro, neque quando cantatur in Choro Divinum Officium. Clerici verò, & Religiosi, quando ipsi non sunt interdicti possunt Missas, & Divina Officia celebrare; sed januis clausis, non pulsatis campanis (nisi ad concionem, Salutationem Angelicam, vel obitum alicujus] submissa voce, & exclusis interdictis. Permittitur tamen, ut in Festis Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, Assumptionis, per Octavam Corporis Christi, & in die Conceptionis Beatæ Virginis Divina Officia cantentur solemniter, admissis etiam interdictis; modò qui causam interdicto dederunt, non appropinquent Altari, neque ad Offertorium veniant, nec ad communionem. *c. cit. Alma mater.*

6 Dixi (à sepultura Ecclesiastica] Nam tertius effectus interdicti est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ, etiam respectu infantium, & amentium: Clerici autem, si ipsi nominatim non sint interdicti, nec interdictum violarunt, possũt in loco sacro sepeliri, etiam specialiter interdicto, modò hoc fiat sine solemnitate, & sine sono campanæ: & potest supra cadaver dici Missa, & recitari Officium januis clausis, & voce submissa. Nomine autem Clericorum, intelligun. tur non solùm Clerici initiati prima tonsura, vel aliquo Ordine, sed etiam Religiosi, & Moniales, etiam Novitii. Nam Religiosi in favorabilibus veniunt nomine Clericorum. Doctores communiter, & in *c. cit. Alma.*

7 Triplex est autem interdictum, scilicet locale, quòd immediatè afficit locũ; personale, quod immediatè afficit personas; & mixtum, quòd immediatè afficit locum, & ejus incolas. Interdictũ tam locale, quàm personale subdividitur in generale, & particulare. Generalis est, quò locus generalis, v.g. Civitas, Provincia, vel Communitas interdicitur. Particulare, quod locus, aut persona particularis, aut perticulares interdicuntur. Interdictum autem locale, personale sic inter se sunt diversa, ut interdicto loco non censeatur interdictus populus; & interdicta persona non censeatur interdictus locus. Est enim de odiosis, & unũ non extenditur ad aliud.

Interdicta autem Civitate, intelliguntur etiam Suburbia interdicta; & interdicta Parochia, etiam interdicitur Sacellum, vel Cœmeterium contiguum; accessorium enim sequitur naturã principalis. Interdicto autem populo, non interdicuntur hi, qui non sunt pars populi, ut Studentes, Clerici, Pellegrini, &c. Et interdicti Clerici, non interdicuntur Religiosi; quia in favorabilibus tantùm Religiosi comprehenduntur nomine Clerici, non in odiosis.

8 Laici violando interdictum locale generale, vel speciale peccant mortaliter, quia faciunt contra prohibitionem

cen-

censuræ in re gravi; nullam tamen incurrunt pœnam præcisè ob violationem interdicti, quia non est in jure expressa. Nav.*c*.27.*n*.104.Sayr.*lib*.5.c.14 *nu* 14. & alii apud Bon *de interd. disp*.5. *p*.7. *n*.1.*&* 2.

Clerici verò tam sæculares, quàm Regulares violantes interdictum tam locale, quàm personale, tam generale, quàm speciale, peccant mortaliter ex genere suo, & insuper incurrunt irregularitatem, si illud violant] per exercitiũ alicujus Ordinis Sacri. *c. is cui de sent. excom. in 6.& c.1. de sent. & re judic.* Et præter irregularitatem incurrunt suspensionem ab officio, *c. tanta de exces. Prel.* Ac etiam incurrunt Clerici violantes interdictum locale saltim generale interdictum ab ingressu Ecclesiæ. *cap Episcoporum, de privil.* Sotus, Sil. Caic. Avil.& alii relati à Bon.*l.c. nu*.4. ubi addit posse etiam privari per sententiam, beneficiis, aliisque pœnis affici.

10. Religiosi quoque in hoc comprehenduntur; imo isti non servantes interdictum locale generale, quando servatur ab Eccelsia Cathedrali, seu Matrice, seu Parochiali, imposita est ipso facto excommunicatio, etiam si re ipsa interdictum sit nullum. *Clem.1. de sentent. excom.*

Dixi supra [Ordinis Sacri] quia si Clerici illud violant per exercitium ordinum minorum, non peccant mortaliter, neque ullam pœnam incurrunt; hæc enim non censetur materia gravis. Suarez, Reginal. Avil.& alii recentiores cõtra Fill.& Alter. pro quibus omnibus intelligendis.

11. Adverte interdictum tripliciter posse à Clericis violari. Primo dum Clericus interdictus exercet functionẽ ordinum, conferendo Sacramenta. Secundo dum ipse non est interdictus, sed Sacramenta confert interdicto, in loco interdicto. Tertio dum nec ipse, neque locus est interdictus, sed Sacramenta cõfert interdicto. In primis duobus modis incurritur irregularitas. In tertio verò probabile est non incurri, quia hic casus non est in jure expressus, & irregularitas non incurritur, nisi in casibus expressis. Alter.*disp*.9.*c*.1.& alii Doctores. Ex quibus.

12. Inferes primo Subdiaconum canentem Epistolam solemniter tempore interdicti In loco sacro fieri irregularem; & idem dic, de Diacono canente Evangelium. Communiter Doctores.

13. Inferes II. Sacerdotem celebrãtem in loco interdicto, aut Sacramenta ministrando, quæ tempore interdicti non permittuntur, aut aspergendo Populum in initio Missæ; aut benedicendo Calices, paramenta, vel candelas in die Purificationis, aut olivas in die Palmarum fieri irregularem. Doctores communiter.

14. Inferes III. Episcopum fieri irregularem si celebret in loco à se interdicto, si prius illud non tollat antequam celebret; quia non potest tollere effectus interdicti, à jure positos. Est communis.

15. Inferes IV. Clericum sepeliens in loco interdicto sine divinis officiis, non fieri irregularem; quia non violat interdictum per exercitium Ordinis Sacri; secùs si sepeliat cum Missa, & divinis officiis. Est communis.

16. Inferes V. Sacerdotem non fieri irregularem qui tempore interdicti pulsat campanas ad convocandum po-

pulum ad Missam, sed postea non celebrat; quia non violat interdictum per exercitium Ordinis Sacri, sed tantum per sonum campanarum, licet mortaliter peccet. Suarez. Alt. Henriq. contra Filliuc.

17. Inferes VI, quod si Clericus interdictus recipit Sacramenta, non incurrit irregularitatem, quia in receptione Sacramenti non exercet ordines. Suar. Fill. & Alterius.

18. Inferes VII. quod si Sacerdos assistit matrimonio, aut privatim baptizat, non fit irregularis, quia hic non est actus Ordinis Sacri; si autem benedicit sponsos, aut supplet solemnitates baptismi incurrit irregularitatem. Doctores citati.

19. Quia vero in jure adsunt aliquæ causæ per quas incurritur interdictum; & hoc fit multiplex; ideo ad plenam intelligentiam breviter explicabo; primo quando incurritur interdictum locale; secundo quando personale generale; & tertio quando personale speciale.

20. Primo incurritur interdictum locale; quando Dominus Regni, vel alterius loci impedit ne Legatus, vel Nūcius Pontificis suo officio fungatur; in quo casu loca ipsius impedientis subjacent interdicto, ut habetur in *Estravag. super gentes de consuetudine*:

Secundo quando Dominus alicujus Civitatis, vel Terræ percutit injuriosè Episcopum, aut capit, aut bannit, vel mandat hæc fieri, vel dat consilium, vel detinens invitum; aut insequitur Cardinales, vel insequentibus consilium, vel favorem præbet, vel non punit intra mensem si potest. *Clement. de pœn. & cap. fēlicis de pœnis in 6.* Excipitur ab hoc Civitas Romæ *ex eod. c. sel. & pæn. in 6.*

Tertio quando Dominus, vel Recto Civitatis in qua oritur Papa, non præstat præscripta in *cap. ubi periculum de elect. in 6,*

Quarto. Dum Episcopus, vel alii Ecclesiastici permanent per mensem in excommunicatione, vel suspensione ob culpam, quam admiserunt in concedendis domibus usurariis manifestis ad fœnus exercendum; omnes enim istorum Terræ post mensem subiiciuntur interdicto, quamdiù usurarii commorantur ibi. *cap. 1. de Vsuris in 6.* & ob eamdem causam incurrunt interdictum personale Universitates, quæ alienigenis usurariis concedunt habitationem in suis terris.

Quinto. Quando Clerici Regulares, vel seculares inducunt aliquem ad vovendum, vel promittendum, ut in eorū Ecclesia eligat sepulturam, vel semel electam, non immutet; si deinde in eorum Ecclesiam præsumpserint hunc sepelire: tunc enim eorum Ecclesiæ, & cæmeteria sunt ipso facto interdicta, nisi intra decem dies Ecclesiæ, in qua ille de jure erat sepeliendus, restituantur omnia quæ occasione sepulturæ acceperunt; etiam si non petantur, ac etiam ipsum cadaver si petatur; & hoc interdictum durat donec fiat completa restitutio dictorum omnium *cap. 1. de sepul. in 6.*

Circa autem omnes hos casus dictos, in quib. incurritur interdictū locale, observa non esse obligationem servandi hujusmodi interdictum, ante denunciationem. Suarez. *sect. 3. in fin.* Coninch. *disp. 17. d. 5. in fin.*

21. Interdictum autem personale generale incurritur. I. quando Univer-

si-

sitas concedit represalias, vel pignorationes contra personas Ecclesiasticas, vel eorum bona, & quando his concessis ab aliis non revocat concessionem intra mensem; tunc prædicta Universitas incidit in interdictum. *cap. unic. de Injuriis.*

II. Quando Universitates, vel Capitula, vel Collegia appellant à sententiis Summi Pontificis ad futurum Concilium Generale, & eidem interdicto, subjacent qui præbent consilium, & favorem, ut habetur in Bulla Cœnæ.

III. Quando Capitulum Sede Vacante concedit intra annum literas dimissoriales alicui: juxta præscriptum Conc. Trid. *sess.* 7. *c.* 8.

IV. Capitulum, & Universitas, quando non observat constitutionem Ioann. 22. circa fructus Beneficiorum vacantium. *Extrav. unic. de Sede Vacante.*

22. Interdictum denique personale speciale ab ingressu Ecclesiæ incurritur I. quando quis recipit Abbatiam, vel aliam dignitatem de manu laici, *cap. si quis deinceps* 16. *q.* 7.

II. Quando Prælati aliquid sibi usurpant ex redditibus dignitatis vacantis, aut Ecclesiarum sibi subditarum in idem interdictum usque ad factam restitutionem incidunt. *cap. præsenti. de off. ord. in* 6. remanet etiam interdictus Abbas, vel Episcopus qui non servat *extra. vag. Ambitiosè*, in alienatione bonorũ Ecclesiæ.

III. Quando Sacerdos præsumit admittere interdictum, vel excommunicatum notorium ad divina officia, vel Ecclesiastica Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam. *cap. Episc. de privileg. in* 6.

IV. Quando quis inferior Episcopo fert censuram sine scriptura, vel sine competente monitione, vel absque expressione causæ *cap.* 1. *de sent. excomm. in* 6.

V. Quando Episcopus in Visitatione aliquid accipit, quòd sibi non debetur, nisi intra duos menses restituat duplum. Trid. *sess.* 24. *c.* 3.

VI. Violans interdictum locale saltem generale. *cap. Episcoporum de privil. in* 6.

VII. Prælati edentes commentaria in Tridentinum, ut habet Pius IV. in Bulla confirmationis. Tridentini.

VIII. Cardinales, & Prælati recipientes Beneficia, vel pensiones cum simonia confidentiali, ut habet Pius IV. in Bulla 85 quæ incipit; Romanum Pontificem.

IX. Metropolitanus non deferens intra tres menses per literas, vel Nuncium Summo Pontifici suffraganeum ultra annum non residentem, idem dic de suffraganeo non deferente Metropolitanum. Trid. *sess.* 6. *c.* 1. versu crescente vero. His habitis tamquam necessariis.

23. Respondeo ad dubium propositum, quòd Episcopus potest absolvere ab interdicto locali posito à jure.

Ratio est, quia Episcopus dispensare potest in his, quæ non sunt reservata, sed interdictum locale juris non est reservatum; ergo &c.

Dixi (ab interdicto locali) Nam à personali non potest, nisi sit occultum; & hoc virtute privilegii concessi à Trid. *sess.* 24. *c.* 6.

Dixi [posito à jure) quia ab interdicto lato à Pontifice, tamquam ab homine non potest; inferior enim non habet

 ju-

jurisdictionem in superiorem.

DUBIUM XXI.

An Episcopus potest irregularitates ferre; & in quibus dispensare possit?

1. Licet supra quasi obiter egi de irregularitatibus, in quibus potest Episcopus vigore Conc. Trid. dispensare, ut plenius omnia illa intelligantur prolixius est agendum.

Suppono pro intelligentia dicendorum, quod irregularitas nil aliud est, quã Canonicum impedimentum, ex facto, vel defectu proveniens, impediens susceptionem ordinum Ecclesiasticorum, & usum susceptorum. Duplex est autem irregularitas; una dicitur ex defectu, vel indecentia, quæ est, absque culpa; alia dicitur ex delicto; prima habet multas species, prima dicitur ex defectu animæ, secunda ex defectu corporis; tertia, ex defectu natalium; quarta ex defectu ætatis, & libertatis; quinta ex defectu Sacramenti; sexta ex defectu lenitatis, scilicet ex homicidio licitè patrato. Secũda etiam habet plures species; prima dicitur ex iteratione baptismi; secunda ex indebita susceptione Ordinum, vel eorum usu; Tertia ex actu infidelitatis, aut hæresis; Quarta ex infamia; Quinta ex homicidio illicitè patrato; de quibus omnibus hic siggillatim agemus.

2. Ut autem prius satisfaciam ad id quòd prius est in quæsito. Respondeo, quod Episcopus non potest ferre irregularitates. Ratio est, quia potestas ferendi irregularitatem ad eum pertinet qui potest jus commune canonicum cõdere. c. 15. *de sent. exc.* At Episcopi non possunt condere jus commune canonicum; hæc enim potestas habet solus Pontifex; ergo &c.

3. Ipsi autem Episcopi ligantur (sicuti & Cardinales) irregularitatibus in jure communi expressis; subiiciuntur enim juri communi, etiam si expressè nõ fiat mentio ipsorum; licet non incurrãt suspensionis, & interdicti censuram nisi exprimantur. *cap. periculosum de sent. excomm.*

Nunc autem ut ad id, quod secundo in titulo satisfaciam plenius, gradatim de omnibus recensitis irregularitatibus est dicendum; & primo ex provenientibus ex defectu.

§. I.

Quid de irregularitate ex defectu animæ?

4. Prima irregularitas est, quæ provenit ex defectu animæ; quæ triplex est, scilicet ex defectu usu rationis, litteraturæ; & fidei.

Defectu primæ irregularitatis carentes omnino usu rationis, quales sunt Amentes, non solum sunt irregulares jure humano, sed Divino, & naturaliter sunt inepti ad ordines suscipiendos; quia nõ possunt illos exercere. Doctores communiter.

Defectu secundæ; illitterati qui numquam Grammaticam audierunt sunt irregulares jure naturali; jus enim naturale dictat non esse admittendos ad aliquod munus eos, qui nesciunt illud exercere; & isti non possunt dispensari neque à Papa ad ordines suscipiendos; nam Papa non potest dispensare in jure naturali, Licet possit quatenus hoc impedi-

pedimentum est inductum jure humano ut ait Suarez *disp.51.sect.1.n.2.*

5. Si autem quæras, quænam scientia requiritur ad suscipiendos ordines? Respondeo. Ad primam Tonsuram requiri, ut initiandus calleat rudimenta fidei, & sciat leggere, & scribere. Ad ordines minores, ut sciat linguam latinam. Ad Subdiaconatum, & Diaconatum, ut sit instructus in ea quæ pertinent ad eos ordines exercendos. Ad Præsbyteratū, ut eam scientiam habeat, qua possit populum docere, & Sacramenta administrare. Ad Episcopatum, ut sit Doctor, aut licentiatus in Sacra Theologia, vel in jure canonico, vel ut testimonio publico constet ipsum esse aptum ad alios docendos, ita colligitur ex Trid. *sess.22. c.2.& sess.23, c.4.11.13.& 14.*

Defectu tertiæ; Neophiti [qui illi dicuntur qui ex lege Iudaica, Mahumeticha, vel Ethnica sunt recenter conversi in adulta ætate ad Christianam Fidem] sunt irregulares. Ita colligitur *ex dist.48 c.1.& 2.* & hæc irregularitas est inducta ab Ecclesia, ne in superbiam elati incidant in laqueum Diaboli.

6. Certum est; ergo in primo, & secundo defectu animæ Episcopum non posse dispensare; neque etiam in tertio; quia ad ipsum non pertinet dispensare in irregularitate proveniēte ex defectu, sed ad solum Papam, ut habet communis: Potest tamen Episcopus promovere ad Sacros Ordines eum quem post aliquam temporis dilationem, à die suscepti baptismi judicat habilem, & idoneum ad ordines; tunc enim non dispēsat in irregularitate; sed declarat irregularitatem cessasse; jura enim certum tēpus non præscribunt, sed hoc relinquunt judicio viri prudentis.

§. II.

Quid de irregularitate ex defectu corporis?

7. Habentes certos corporis defectus sunt irregulares, quamdiù cum his defectibus non possunt exercere ordines; quales sunt, verbi gratia, qui habet nasum amputatum, quæ gignit maximam deformitatem; qui sūt monoculi, qui habent membra mutilata, qui habent manus immobiles, vel adeo tremulas, ut sit periculum effundendi sanguinem; qui habent unum oculum grandiorem, seu grossiorem altero; vel utrumque prominentem, ita ut inducat magnam deformitatem, qui habent nasum distortum, vel ita magnum, ut deformitatem pariat; qui habent labia corrosa penitùs, vel abscissa, qui nodum linguæ ita patitur, ut verbum integrū vix possit exprimere; qui est surdus utraque aure, ut nullo modo possit audire, qui est monstruosus, scilicet habens duo capita, vel quatuor manus, aut vultum, ita fœtidum, ut ipsum intuentibus horrorem incutiat, vel risum; qui est hermaphroditus, scilicet particeps masculini, & fœminei sexus; qui caret aliquo pede; qui caret indice, vel pollice quibus frangitur, & elevatur hostia; qui laborat debilitate digitorum, ut hæc præstare nequeat; qui febre continua laborat, secus si febris sit quartana, aut levis febricula, ut non impudiat Missæ celebrationem. Qui gravi dolore capitis est correptus, quādiù periculum subit celebrando. Qui morbo gallico laborat, qui appareat foris, & horrorem generat, & scandalum; Qui laborat lepra, aut multa scabie inducendo deformitatem, aut impedien-

te usum manuum, quamdiù illa durat: qui laborat peste propter periculum infectionis aliorum; qui laborat tussi, quæ habeat periculum conjunctum in Eucha- ristia suscipienda donec ista durat; qui laborat morbo caduco; qui sunt amentes, vel furiosi habitualiter; qui sunt, vel fuerunt Demoniaci, etiam si postea sint liberati, nisi post spatium unius anni à liberatione accedente Episcopi dispensatione, qui se simularunt Demoniaci, licet revera non erant; qui sunt abstemii, eo quod vinum non bibãt, vel illud evomant, vel alio modo vomitum patiuntur; qui sibi virilia amputavit ratione cantus; non autem qui ob infirmitatem, vel ob sanitatem recuperandam, ea sibi curavit abscindi, & denique omnia illa quæ deformitatem, & indecentiam, ac defectum corporis judicio prudentis dicunt, & repræsentasit.

8. In ista autem irregularitate ex defectu corporis, vel ex deformitate, vel infirmitate, pertinet dispensare ad Summum Pontificem; ut habet communis contra Silvest. & alios. Ad Episcopum autem pertinet judicare, & decernere, num defectus, vel deformitas, vel infirmitas irregularitatem inducat, *cap. 2. de corpore vitiato.*

§. III.

Quid de Irregularitate orta ex defectu Natalium.

9 ILle dicitur irregularis ex defectu Natalium qui est illegitimus natus; appellatur autem illegitimus, qui non est ortus ex legitimo matrimonio. Unde si natus est ex Meretrice, appellatur MANZER; si ex soluto, & Concubina domi retenta appellatur FILIUS NATURALIS. Si ex adultero, & soluta appellatur NOTHUS. Si ex coito damnato, v.g. ex stupro, vel raptu, vel sacrilegio, vel incestu, vel ex fœmina conjugata vocatur SPURIUS.

10 Tribus autem modis potest auferri hæc irregularitas proveniens ex defectu natalium; primò per legitimationem; unde legitimatus à Pontifice est habilis ad Ordines, ad beneficia, ad dignitates, & omnia alia, ad quæ se extendit potestas legitimantis, quatenus fieri potest absque alterius præjudicio, *cap. Venerabilium.*

11. Non est autem idem legitimatio, & dispensatio; per primam enim illegitimus fit habilis ad omnia, ac si revera esset legitimus; per secundam verò efficitur tantùm habilis ad certum aliquem actum, juxta dispensationis verba.

12 Legitimati verò ab Imperatore, vel à Comite Palatino, vel alio Principe, non sunt habiles ad Beneficia, vel Ordines, sed tantum quò ad honores seculares, & secularia officia; seculares enim non habent auctoritatem circa dignitates Ecclesiasticas, benè verò quantùm ad honores seculares.

13 Secundò potest tolli per professionem. Unde illegitimus per professionem in aliqua Religione fit habilis ad Ordines non autem ad Prælaturam, sive sit Religiosus, sive Monialis. In Religione autem Prædicatorum illegitimi dispensantur ad Prælaturas per Magistrum Generalem, vel per Capitulum Generale.

14 Tertiò per dispensationem; sicuti enim irregularitas est inducta per Superiorem; ita ab illo potest auferri per dispensationem; dispensatus autem cer-

certum Ordinem, non videtur dispensatus ad Ordinem superiorem; similiter dispensatus ad Beneficium simplicem, non videtur dispensatus ad Beneficium curatum; & dispensatus ad dignitates Ecclesiasticas non est dispensatus ad Episcopatum; cum enim dispensatio sit odium juris, strictè est accipienda. Covar.*p.2.c.8.§.8.* Majol.*l.1.c.8.* Sanch.*in oper.moral.l.5.c.5.n.16.* Fill.*num.151.* Reg.*n.75.*& alii.

15 Episcopi autem possunt dispensare illegitimos ad suscipiendos Ordines minores, & ad unum beneficium simplex non requirens Ordinem sacrū, non autem ad Ordines majores, & ad dignitatem, & ad beneficium curatum. *c.1.de filiis Presbyterorum in 6.*Ugol.*c.44.§.2.*Suarez *de cens.disp.50.sect.5.num.2.& 6.*Fill.*n.152.* Sayr.*c.11.n.6.* Bon.*de irregularitate disp.7.q.2.p.4.num.15.*& alii.

16 Dissidium autem est inter Doctores, si Episcopus possit dispensare super illegitimitate proveniente ex delicto occulto. Aliqui tenent posse. Nam in Conc.Trid. *sess.24.c.6.* conceditur Episcopis facultas dispensandi in irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto. Avil.*disp.3.d.7.*

Alii verò docent veriùs non posse dispensare in hac irregularitate ad majores Ordines; quia hæc irregularitas connumeratur communiter à Doctoribus inter irregularitates ex defectu; Tridentinum autem non concessit facultatem Episcopis dispensandi in irregularitatibus provenientibus ex defectu, sed tantùm ex delicto occulto. Navarr.*c.27.num.194.* Ugol.*l.c.§.2.nu.4.* Suarez *cit.sect.5.num.5.* Bon.*loc.cit.n.15.ad finem.*

§. IV.

Quid de irregularitate ex defectu ætatis, & libertatis.

17 Ille dicitur irregularis ex defectu ætatis qui non habet ætatem requisitam ad suscipiendos sacros Ordines à sacris Conciliis præscriptā; cessat tamen iste defectus termino ætatis adveniente; & lata est suspensio cōtra eos, qui præsumunt accipere sacros Ordines ante legitimam ætatem; & isti exercentes functiones Ordinis sacri, novo titulo fiunt irregulares ob violationem suspensionis per exercitium Ordinis sacri, ut communiter docent Doctores.

18 Iste autem defectus cessat, Pontifice dispensante, vel adveniente ætate; Episcopi autem non possunt in hoc dispensare, ut habet communis.

Defectus autem libertatis inducit irregularitatem in his casibus.

I In Conjugatis, *c.uxoratus de conjunctione conjugatorum.*

II. In Mancipiis, & servis quamdiù sunt servi. Unde Episcopus, qui ordinat servum scienter sine consensu Domini peccat mortaliter, & tenetur satisfacere Domino, restituendo illi pretium duplicatum, aut duos servos. *c.si servus absente Domino, dist.45.*

Dixi scienter. Nam si Episcopus bona fide promovet servum ad sacros Ordines, tunc ad satisfactionem faciendā obligantur illi, qui culpabiliter cooperati fuerunt tali ordinationi; ut habetur in *cit.c.servus.* Si verò illi carent culpa, tunc tenetur ordinatus ad talem satisfactionem, vel saltem ad substituendum pro se alium. [illegible]

si ipse servus non potest præstare talẽ satisfactionem, denuò redigitur in servitutem, remanet irregularis, & caret privilegio Clericali, modò Dominus infra annum illum repetat à die sciẽtię, & modò ordinatus sit promotus ad Subdiaconatum, vel Diaconatum; si autem ad Presbyteratum non redigitur in servitutem, sed cogendus est satisfacere eo modo, quo potest. *c. ex antiquis, & c. frequens dist. 54.*

III. In obligatis ad ratiocinia, donec reddant ratiocinium, vel si ratiocinia sint ratione publicæ administrationis, ut sunt Thesaurarii, Depositarii æris publici. Item Advocati, Magistratus, Judices, &c. vel si ratiocinia sint privata, ut sunt Curatores, Procuratores, &c.

IV. In Curialibus, qui inserviunt ex obligatione Curiis Principum secularium, uti sunt Judices, Advocati, Milites, quandiù non sunt liberati ab illa obligatione.

Dixi (Curiis secularium] Nam non arcentur ab Ordinibus, qui inserviunt Curiæ Episcopali.

§. V.

Quid de irregularitate ex defectu Sacramenti.

19 IRregularitas ex defectu Sacramenti proveniẽs est Bigamia, quæ nil aliud est, quàm irregularitas quædam consurgens ex duplici, vel multiplici matrimonio, contracto, & consummato.

Est autem triplex, scilicet Vera, Interpretativa, & Similitudinaria. Prima est quando quis verè duas, vel plures uxores legitimè duxit, & carnaliter cognovit. Secunda est quando quis revera non contraxit cùm duabus, sed secundum interpretationem juris censetur contraxisse; & hoc multis modis potest accidere; primò, quando quis jam conjugatus, de novo cum alia cõtraxit, & habet copulam cùm ea; vel quando unam uxorem legitimam habuit, & posteà aliam invalidè ducit cũ impedimento dirimente secuta copulà. Secundo quando quis contrahit vel cum Vidua, quæ consummaverat matrimonium cum priori Viro, vel cum alia, quæ fuerat carnaliter cognita. *cap. maritum dist. 32. & c. curandum dist. 24.* Tertio quando quis contraxit cum Virgine, & eam cognovit, postquam ipsa adulterata est cum alio, sive volens adulterata est, sive per vim, aut metum, *c. si cuius, & c. si laici dist. 34.*

Tertia est, quandò quis post votum solemne castitatis matrimonium celebrat cum aliqua, vel Virgine, vel corrupta, & eam carnaliter cognoscit, *c. quotquot, dist. 27. q. 1. & cap. nuper de Bigamis.*

20 In sequentibus ergo casibus dicuntur Bigami, & irregulares. I. Qui vivente, vel mortua prima uxore cognita, secundam cognoscit, etiam si matrimonium sit invalidum. II. Qui ducit, & cognoscit Viduam non Virginẽ. III Qui ducit uxorẽ prius ab alio corruptam, & cognoscit; non tamen si ipsemet ipse ante corrupit; quia tunc nõ est divisio carnis in plures. IV. Qui propriam uxorem cognoscit postquam ipsa adulterata est cum alio. V. Qui post votum solemne contrahit, & consumat etiam cum Virgine, nec refert quòd invalidè contrahat; quia quantum

tum est in ipso ponitur effectus à parte rei.

21 Quæres. Quare multiplicatæ fornicationes ex parte viri, non inducunt irregularitatem; una verò ex parte mulieris inducit irregularitatem?

Resp. hoc esse. Tum quia defectus Virginitatis in Sponsa arguit majorem indecentiam, quàm in Viro; ignominiosum enim est ducere fœminam cognitam ab alio fornicariè. Tum etiam quia motus specificatur à termino ad quem, non à quo; ita etiam matrimonium non specificatur à Viro, sed à muliere, cujus caro sæpius divisa est. Unde si fœmina esset capax Ordinum, etiam fieret Bigama ducendo Virum fornicarium. Est communis.

22 In quacumque Bigamia potest Papa dispensare, quia in his, quæ sunt à jure humano apposita potest Papa dispensare; Bigamia autem est de jure humano, & consequenter, &c.

23 Episcopi autem in Bigamia vera, vel interpretativa non possunt dispensare, non solùm ad Ordines Sacros, vel usum eorum, sed neque ad Ordines Minores, vel ad primam Tonsuram, vel ad Beneficium simplex, quia Episcopus non potest dispensare in jure communi, nisi quatenus illi conceditur à Sede Apostolica; Bigamia vero, vera vel interpretativa est de jure communi: possunt tamen dispensare in bigamia similitudinaria, cum eo verbi gratia, qui contraxit cum Virgine, jure sibi hoc concedente. *c. 1. qui Clerici, vel voventes*, ut docet Bonac. *loc. cit.* qui refert in hac sententia undecim Doctores.

§. VII.

Quid de Irregularitate ex Infamia?

24. INfamia est opinio publica prava de vita, & moribus alicujus; & duplex est, alia dicitur juris, alia facti; juris est illa, quæ consurgit quando committitur delictum, cui imposita est à jure canonico, vel civili pœna infamiæ, quale delictum est Apostasia à fide, raptus mulierum, perjurium in judicio, simonia, sodomia, hæresis, ejusque favor, crimen læsæ majestatis, hostilis persecutio Cardinalium, exactio usurarum, duellum, pugna bublica cum feris, matrimonium actuale cum duabus mulieribus, lenocinium, prostitutio propriæ filiæ, vel neptis, matrimonium cum meretrice, vel repudiata. *c. infames 6. q. 1.*

25 Infamia facti est illa, quæ contingit ex delicto, quando scilicet patratur delictum, quod apud graves censetur infame, quod delictum debet esse publicum, seu notum majori parti viciniæ.

26 Infamia juris facit hominem irregularem, & inhabilem ad Ordines suscipiendos, & exercendos susceptos. *c. infames 2. p. q. 1. caus. 6.*

27. Infamia facti proveniens ex delicto facit hominem irregularem, & inhabilem ad recipiendos ordines, quàmdiu delinquens non fuerit emendatus; quia per emendationē aufertur infamia facti, ac etiam irregularitas ex illa proveniens, cessat enim effectus causa cessante; potest tamen infamis, infamia facti ordines susceptos exercere, nisi crimen tale sit, ut etiam impediat usum ordinis suscepti, & inducat peculiarem irr-

cer-

34 Item non est irregularis qui recipit Ordines per saltum, sed tamen est suspensus [sit autem talis irregularis, si post susceptionem Ordinis per saltum in eo ministret; violans enim suspensionem per usum Ordinis incurrit irregularitatem] sicuti etiam est suspensus, qui furtivè, idest Episcopo nesciente, neque approbante, nec axaminante recipit Ordines, *c.1. de eo. qui furtivè.*

35 Incurrit autem irregularitatem, vel potius suspensionem, qui eodem die inscio, & non advertente Episcopo, recipit minores Ordines cum Subdiaconatu, vel ultimum minorum cum Subdiaconato, vel duos Ordines sacros, ut patet ex *c.2.3. de eo, qui Ordinem furtivè suscipit.* Non autem incurrit si codē die Ordines omnes minores, & primam tonsuram suscipit, quia hæc non est in jure expressa.

36 Incurrit etiam irregularitatem vir conjugatus recipiens Ordinem sacrum, ut patet ex *extrav. antiquæ conoertationi, de voto, & voti redemptione.*

37 Incurrit quoque irregularitatem, vel saltim suspensionem, qui Ordines sacros recipit ab Episcopo, qui renunciavit dignitati, etiam si recipiens fortè ob ignorantiam non peccaverit; ille autem Episcopus renunciavit dignitati, qui renunciat jurisdictionem, & executionem Ordinis Episcopalis. *cap.1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciavit.*

38 Episcopus autem potest dispensare in irregularitate contracta ab eo, qui duos Ordines sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die suscipit, quando delictum est occultum, ex Trid. *sess.24. c.6.* Si verò delictum sit publicum, dispensatio pertinet ad Papam, cum Episcopus non possit dispensare in jure communi: eodem modo potest Episcopus dispensare in recipiēte Ordines per saltum, & in eo, qui furtivè recipit, dummodò delictum sit occultum.

39 Communiter tamen hoc tempore consueverunt Episcopi imponere excommunicationem his, qui furtivè se ingerunt ordinationi; & consequenter ista irregularitas, regulariter loquendo, est reservata Papæ, ut patet in *c. veniēs 1. de eo, qui furtivè recipit Ordines.* Ubi datur Episcopis facultas dispensandi cum eo, qui furtivè accepit Diaconatum, ut ad Sacerdotium promoveatur.

Potest etiam proprius Episcopus dispensare in recipiente Ordines ab Episcopo, qui renunciavit dignitati, si ordinatus probabiliter ignoravit renunciationem: *c.1. de ordinatis ab Episc. qui renunciavit Episcopatui.*

§. IX.

Quid de irregularitate contracta pe exercitium Ordinum tempore censuræ.

40 Tempore censuræ, puta excommunicationis, suspensionis, & interdicti nullus Clericus potest exercere solemniter, vel ex officio actus majoris Ordinis, etiam si censuratus sit occultus, & toleratus, & exercendo incurrit irregularitatem, nisi excusetur ratione necessitatis, vel scandali vitandi, vel ignorantiæ, vel inadvertentiæ, vel oblivionis; sicuti enim excusatur à peccato mortali, ita ab irregularitate, quæ est pœna gravis, & supponit peccatum mortale, ut est communis inter Doctores. In sequentibus ergo casibus Clericus

ctus exercendo] Ordines Sacros tempore censuræ incurrit irregularitatem.

I. Canendo in choro tamquam hebdommodarius, hoc enim modo solum canitur ab initiatis maioribus ordinibus; si verò non canit ut hebdommodarius, sed sine Dominus vobiscum non incurrit irregularitatem; hoc enim modo etiam à Monialibus canitur. Doctores communiter.

II. Canēdo Epistolā solemniter, idest cum Manipolo si sit Subdiaconus, vel Euangelium cum Stola, si sit Diaconus: si autem Suddiaconus sine Manipulo, & Diaconus sine Stola cantant, non incurrunt irregularitatē; tunc enim non censentur exercere Ordinem Sacrum, sed officium Cantoris.

III. Solemniter baptizando [non autem privatè) aut consecrando aquam, aut aspergendo fideles, aut benedicendo cum debita solemnitate, fruges, cereos, & similia, quia isti sunt actus Ordinis Sacri.

IV. Absolvendo Sacramentaliter etiam occultè, quia hic actus soli Sacerdoti competit.

V. Benedicendo sponsos, vel ministrando Eucharistiam; hi enim sunt actus Ordinis Sacri; secus dic de Sacerdote excommunicato assistente Matrimonio; quia illa assistentia non est actus Ordinis Sacri.

VI. Episcopus excommunicatus incurrit irregularitatem consecrando Episcopos, conficiendo Chrisma, conferendo Ordines, degradando Clericos, benedicendo solemniter, & alia faciendo, quæ sunt Ordinis Episcopalis.

41. Episcopus in irregularitate contracta ob violationem cēsuræ per exercitum Ordinis Sacri non potest dispēsare; si delictum sit publicum [sed solus Papa dispensat *c.1. de sentent. excomm. in 6.*] benè verò si sit occultum ex privilegio Tridentini: est autem occultū delictum, etiam si aliquis publicè exerceat ordines, modò delictum censuræ sit occultum, ita ut nesciatur. Sayr. *c.10 n.16.* Navarr. *n.241.* Alter. *l.2. disp.1. c.5.* Reg. *n.188.* Bon. *l.c. n.11.*

§. X.

Quid de irregularitate per exercitium ordinis, quem quis non habet?

24. Communiter docent Doctores Clericum ministrantem in Ordine] Sacro, quem non habet incurrere irregularitatem: modò scienter, serio, & ex officio ministret. *c.1. & 2. de Clerico non ordinato ministrante.* Hinc sequitur.

I. Sacerdotem exercentem actus Ordinis Episcopalis, puta confirmando, Ordines conferendo, Altaria consecrādo, esse irregularem.

II. Esse irregularem Clericum nondum Sacerdotio initiatum, qui aliquem seriò, & sacramentaliter absolvit.

III. Fieri irregularem Clericum, qui non est Sacerdos solemniter ministrando Sacramentum Baptismi, etiam in extrema necessitate; nam exercet actum proprium Sacerdotis, excipe Diaconum, qui solemniter baptizat, cum venia sui Parochi, vel Episcopi. Cajet. *p.3. q.67. a.1.* Sotus *dist.4. q. un. a.1.*

IV. Clericum fieri irregularem absolvendo pœnitentes, aut benedicendo sponsos; hoc enim est Sacerdotis munus.

V. Clericum promotum per saltum fieri irregularem exercendo functiones or-

ordinis prætermissi, duplici titulo, nempè, & quia exercet ordinem, quem non habet; & quia violat suspensionem.

43. Episcopus non potest dispensare in irregularitate contracta per exercitium ordinis, quem quis non habet; sed solus *Papa* potest in hoc dispensare, ut accedat ad ordines ulteriores; ad Papam enim pertinet dispensare in jure communi. Est communis.

44. Potest tamen Episcopus dispensare, ut exerceat ordines susceptos, imò etiam ut alios suscipiat: modo delictum sit occultum. Ex Tridentin. citato.

§. XI.

Quid de irregularitate contracta ex delicto hæresis?

45. HÆretici, ac eorum filii, usque ad secundam generationem per lineam virilem paternam, & usque ad primam per lineam fœmineam maternam; nec non eorum fautores, & defensores, etiam si sint occulti, sunt irregulares. *c. Saluberrimum q.1. c.2. de hæreticis in 6. cap. Præsbyteros dist.50. & c. statutum 2. de hæreticis.*

46. Filii autem hæreticorum tunc sunt irregulares, quando eorum parentes mortui sunt in delicto hæresis, possunt autem filii, & nepotes hæreticorũ ad ordines promoveri, quando parentes eorum ante mortem sint reconciliati Ecclesiæ; (licèt parentes etiam conversi remaneant irregulares, nisi vigeat consuetudo in contrarium). Communiter Doctorès.

Scismatici autem (si eorum schisma non sit conjunctum cum hæresi) non sunt irregulares, quia hæc irregularitas non est expressa in jure.

Apostatæ à fide (etiam si non interius, sed tantum exterius adorant idolum) sunt irregulares *c. saluber. cit.* Apostata à Religione etiam est irregularis. *c. hi qui dist.50.* ubi Papa jubet, Apostatam ad clericatus officium non admitti: Apostata autem à clericali habitu, & tonsura non est irregularis, quia hæc irregularitas non est expressa in jure. Est cõmunis contra Majol. *l.5.c.34.n.4.*

47. *In* irregularitate autem contracta ob hæresim solus Summus Pontifex dispensat; absolutio enim hæresis soli Summo Pontifici est reservata, ut patet ex Bulla Cœnæ; & consequenter est etiam illi reservata dispensatio irregularitatis inde provenientis.

48. Episcopi autem licèt in sententia aliquorum Doctorum possint dispẽsare Clericum hæreticum conversum ab hæresi circa usum ordinum susceptorum, usque ad Diaconatum inclusivè; tutior tamen, & communis sententia tenet Episcopum non posse in hæresi dispensare ullo modo ex ratione supra posita, vide Bon. *loc. cit. p.7. n.15.*

49. Dicerem tamen in gratiam Dominorum Episcoporum. Episcopos habere jus dispensandi non solum circa usum ordinum susceptorum; verum etiã circa susceptionem ordinum, quamdiù delictum est occultum, ex privilegio Tridentini citati.

Dices hoc privilegium fuit restrictũ in Bulla Cœnæ circa delictum hæresis; ergo &c.

Respondeo negando antecedens. Nã in Bulla Cœnæ solum fit mentio de revocatione facultatis absolvendi, quæ cadit supra censuras, non verò de dispen-

o in bello, justo, etiam si sit occulta ccisio; quia hæc provenit ex homicidio justo voluntario. Bonac. *loc. cit.* & alii ab eo citati.

55. Potest tamen Episcopus in irregularitate proveniente ex injusta mutilatione occulta: tum quia hæc oritur ex delicto occulto, & Trid. concedit Episcopis facultatē dispēsandi in irregularitate ex delicto occulto: Tum etiam quia Trident. tantum excipit irregularitatem provenientē ex homicidio voluntario: mutilatio autem non est propriè homicidium; & ita declaravit Sac. Cong. teste Suario *loc. cit.*

Et hæc sint dicta de Episcopi facultate, & potestate, quamquam plura essent dicenda, si de hac materia prolixum sermonem desideras, vide alios Doctores. Ego brevitati consulo.

Ll.

LIBER V.

De Potestate Prælatorum inferiorum.

Missis aliis omnibus Prælatis in genere, hic tantùm sermonem habeo de Prælatis Regularibus, & eorum potestate, & obligatione; & licèt in Religione adsint Prælati Superiores, & Inferiores; hic agimus de Prælatis Inferioribus, ut contradistinguantur à Prælatis extra Religionem, respectu quorum possunt dici inferiores, non absolutè; quæ autem de uno dicetur, proportionaliter est intelligendum de omnibus, nisi in quantum propria statuta, & Constitutiones proprii Ordinis, & Regulæ contradicunt. Sit ergo

DUBIUM I.

An Religiosi possint dici verè Prælati?

1 PRælatus ex ethymologia nominis dicitur quasi præ aliis ditatus, vel ante latus, quasi quòd ante aliis sit positus; & de jure Canonico dicitur Prælatus à præferendo, quia cæteris præfertur, & habet super alios præeminentiam.

2 Resp. quòd Religiosi verè, & propriè possint dici Prælati, quia vera prælatura fundatur in cura, cum auctoritate, & jurisdictione, quàm Prælati exercent in sibi subditos in utroque foro; hanc autem habent verè, & propriè Religiosi, nempe Generales, Provinciales, Priores, Guardiani, & his consimiles, quorum nomina licèt sint diversa, ratio verò significata per nomen est eadem.

3 Eorum autem jurisdictio est ordinaria, quia dimanat ex proprio officio, & beneficio legis, vel Privilegio concesso à Summo Pontifice, vel ab electione multorum in Domino legitimè congregatorum; hinc possunt aliis suis Fratribus delegare; & hoc ideo, quia sunt Judices ordinarii, & verè Prælati Donatus *tract.9. de Prælatis q.4. n.1.* Rodriq. *in comp. res.114. n.12.* Peyr. *tom.2. de Prælatis q.1. c.4. §.4. n.72.*

4 Hinc eorum potestas est in utroque foro; & ideo possunt subditos censuris afficere, & punire multis modis, ac etiam ad triremes condemnare. *c. cum ab Eccles. de off. ord.* & docent Doctores communiter.

5 Et licèt prædicti Religiosi eligantur ad tempus uti Provinciales, & Priores, hoc non officit quin sint verè Prælati; de essentia enim Prælaturæ nō requiritur necessariò, ut officium, & dignitas sit perpetua, sed satis est, ut possit esse perpetua; hinc Vicarii Generales Episcoporum sunt in dignitate constituti, licèt sint ad nutum amovibiles ab Episcopis ipsis constituentibus, & Delegati Apostolici, licèt sint temporales sunt

nt tamen verè Prælati. *c.1.2. et ult. de off. deleg. in 6. et c. statutum de rescrip. eod. lib.* quæ jura Prælatum absque perpetuitate supponunt.

6 Quoque verè etiam est *Prælatus Prior* electus à *Provinciali*, cum consensu Capituli, vel à Diffinitorio; iste enim etiam habet potestatem ordinariam super Fratres sibi commissos in utroque foro: quod etiam amplia ad illos Vicarios, qui præsunt parvis Conventibus; item ad illos Vicarios, qui sunt subrogati loco superioris defuncti, vel privati, vel absentis per longum tempus; subrogatum enim sapit naturã illius, in cujus locum succedit. *cap. majores de Bap. §. ad id autem.* & est communis.

7. Suppriores autem non sunt Prælati, quia sunt sub Dominio Prioris præsentis, quo præsente nullam habent jurisdictionem erga Fratres, nec curam animarum, præter illam in specie à Priore concessam; Unde in absentia Prioris non possunt instituere novum Vicariũ, nec possunt recipere Fratres ad probationem, vel professionem, nec eligere Confessorem. Mortuo autem, vel amoto Priore poterunt agere quidquid Priores possunt jure ordinario; licèt nõ possint ea, quæ Priori competunt ex Privilegio, & commissione speciali.

DUBIUM II.

Ad quos pertineat electio activa Prælati Regularis.

MUlta hoc dubium supponere debet; primò ergo

2 Certum est, quòd de jure communi electio Prælati pertinet ad Collegium, seu Congregationem Ecclesiasticam, & sic electio Prælati Cõvẽtualis pertinet ad Conventũ, Provincialis ad Provinciam, & Generalis ad totum Ordinem; & illi tantùm Religiosi debent interesse electioni, qui secundùm sacros Canones, & propria statuta, habẽt requisita ad dandum suffragium; & hoc de jure communi; nam de speciali electio sæpè fit à Diffinitorio, & à Provinciali cum consensu Capituli.

2 Suppono 1. quòd electio canonica tripliciter considerari potest, propriè, largè, & largissimè. Propriè est electio alicujus personæ ad prælationem, vel societatem fraternam vocatio canonicè facta secundum præscriptam formam in sacris canonibus, *c. quia propter de ele.* & alibi. Largè supponit pro omni eo, ad quod alicui jus tribuitur per suffragium, vel alterius confirmationem, ut fit in quibusdam Ecclesiis, in quibus dignitas Decanatus v.g. electiva est, & confirmatio pertinet ad *Episcopum*, *c. nosse, & seq. dist. 63.* largissimè præsupponit pro quacumque vocatione, aut institutione ad beneficium Ecclesiasticum, *c. cum Eccl. 31. de elect.* ubi collatio Canonicatus vocatur electio, cum potius deberet dici creatio, & in *c. querelam 24. eod. tit.* supponit pro præsentatione ad beneficium.

3 Suppono 2. quòd forma electionis canonicæ est triplex; per modum scrutinii, scilicet quando tres de Collegio fide digni secretè, & sigillatim vota singulorum exquirunt; per modum cõpromissi, quando scilicet aliquibus viris committitur facultas eligendi nomine omnium aliorum: & denique per modum inspirationis, scilicet quando omnes Electores inspirante Deo conspirant in unum eligendum, *cap. quia propter 42. de electione.*

Hæc

4 Hæc autem forma per modum scrutinii hodie abrogata est per Concilium *Trid. sess. 25. de Regul. c. 6.* ubi statuitur, quòd in posterum electiones canonicas fieri debere per vota secreta, ut non publicentur nomina eligentium; unde in Ordine Prædicatorum in omni electione canonica servatur præceptum Concilii Trid. quod illi fuit impositum à Capitulo Generali celebratum Bononiæ 1564. Unde quòd vota eligẽtium secretò præstentur est de forma electionis Canonicæ, ut docet Garzias in *trac. de benef. p. 5. c. 4. n. 184.* Tum quia id ex verbis Bullæ Leonis X. *incip. in suprema.* per hæc verba ; *quodque majori parte votorum secreto de necessitate præstandorum*. Tum etiam quia eligere occultè, & secretè parit multa bona, & redundat in quietem eligẽtium, & vindicat eorum libertatem, quæ sunt de intrinseca ratione electionis. Hinc in Dominicana familia præcipitur, ut schedulæ eligentium, facta prius collatione numeri ad numerum à scrutatoribus, ante publicationem scrutinii coram eligẽtibus, comburantur in communi capitulo, ne ex charactere possit ille dignosci qui votavit, & si non comburantur ipsa electio est ipso jure nulla ex declaratione Pii V. relata à Rodriq. *tom. 2. Bullar. in fine Bull. hujus Papæ pag. 427. n. 4.*

5. Suppono III. quod multa requiruntur de solemnitate, & justitia electionis per scrutinium. 1. est de solemnitate electionis, tractatus de electione habenda. 2. Præfixio diei ad eligendum est de justitia electionis celebrandæ. 3. quòd scrutatores sint fide digni. 4. locus est de justitia, nisi aliter habeat consuetudo. 5. quòd electio non debet fieri (in casu mortis Prælati) ante ipsius sepulturam. 6. quòd vocentur absentes, qui interesse debent electioni; dummodo sint distantes per dietam. 7. scriptum, in quo quidquid sit actum in electione à principio usque ad finem; quod debet mitti ad confirmatorem, nisi sit confirmator præsens, est de justitia. 8. Missa de Spiritu Sancto, cui debet omnes vocales interesse; susceptio Sacramenti Eucharistiæ, invocatio ejusdem Spiritus Sancti qui solet fieri in Capitulo ante electionem, canticum *Te Deum*, quod solet cantari post electionem, sunt etiam de solemnitate electionis, & ad formam non pertinent.

6. Suppono IV. etiam esse alia multa, quæ sunt de substantia electionis factæ per scrutinium. 1. Ut fiat liberè absque coactione. 2. Vt fiat per electores collegialiter in unum congregatos, & hoc quando jussu legitimi superioris reperiuntur conjuncti in aliquo publico loco Monasterii. 3. Ut scrutatores assumantur de Collegio, & per Collegium; hinc in Ordine Prædicatorum non ad libitum assumuntur, sed antiquiores in habito post professionem. 4. Quòd scrutatores sint tres, non plures, nec pauciores, quando hoc servari potest, aliàs propter electorum paucitatem sufficiũt duo, imò unus vocatis testibus; imò nullus, si jus eligendi reperiatur penès unum tantum. 5. Ut scrutatores vota singulorum exquirant in secretò. 6. Ut inquisitio voti fiat sigillatim, unum post alium. 7. Ut scrutatores vota omnium exquirant, itaut si unus votum suum nõ daret, electio non valeret, secus si sit absens. 8. Ut vota redigantur in scriptis. 9. Vt visis votorum scripturis, vel apertis, & lectis schedulis eligentium fiat col-

collatio numeri ad numerum. 10. Vt facta collatione mox absque ullo intervallo fiat votorũ publicatio coram omnibus de capitulo per unum ex scrutatoribus sub hac verborum forma. *Priorem babemus. Nã cũ essemus viginti vocales, P. F. N. babuit decem, & novẽ vota*; qua facta requiritur forma substantialis verbalis facienda ab eodem scrutatore nomine omnium electorum hoc modo. *Ego F. N. vice mea, & omnium electorum præsentium eligo in Priorẽ bujus Conventus* P. F. N. *in nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* 11. ut publicatio votorum fiat alta, & intelligibili voce coram omnibus vocalibus. 12. Vt electio prædicta fiat de eo, in quem major pars capituli consentit: 13: Vt electio sit secreta.

Advertè igitur, hanc esse differentiã inter ea, quæ sunt de substantia electionis, & ea quæ sunt de solemnitate; quòd iila irritant electionem ipso facto, & reddunt nullam: hæc verò non annullant ipso facto, sed reddunt annullandam, si fiat oppositio: Sil: *ver. electio. 2. q. 10. n. 13.* Passar. *in Scholiis priv. minim.* Don. *tom. 2. tract. 1. q.* 18. & alii.

7. Suppono V. quod de jure Ecclesiastico simoniaca electio est ipso jure nulla ante Judicis declarationem *ex can. ea quæ à Sãctis 5. 1. q. 3. & c. nobis 27. eod. tit, et c. Matthæus 23. eod. tit. & c. sicut tuis de sim. & deniq; ex extr. 2. cũ detestabile l. 3. inter comm. de simonia*, quòd stat etiam si simonia sit occulta; quapropter simoniacè electus tenetur sub peccato mortali Prælaturam renunciare; nec potest absolvi, nisi renunciet, D. Th. 2. 2. *q.* 100. *a.* 6. Caiet. ibi, & omnes Thomistæ; quia nullus potest licitè retinere id, quod contra voluntatẽ Domini acquisivit; ac per consequens simoniacus non potest retinere Prælaturam, quod contra voluntatem Pontificis acquisivit; hic enim nòn consentit, ut bona Ecclesiastica conferantur simonicis, his suppositis.

8. Respondeo, quòd Electores Prælati Regularis, ad hoc ut in electionibus habeant vocem activam, debent habere multas conditiones.

I. Vt sint Religiosi Professi ejusdẽ Religionis, cujus Prælatus est eligendus, sivè professio fuerit tacita, sive expressa, *c. ex eo 32. de elec. in 6.*

II. Quod sint Clerici *ex eodem cap.*

III. Quòd sint in Sacris Ordinibus constituti, ex *clem. 2. de ætat. & qualit.* & hoc fuit renovatum à Conc. Trident. *sess. 22. c. 4. de reform.*

Hinc in familia Dominicana electores debent esse Sacerdotes, & habere sex annos integros à Professione, & debent esse assignati in illo Conventu, in quo fit electio per duos menses ante electionem.

IV. Ut sint liberi ab omni canonico impedimento, nempe ab excommunicatione majori, suspensione, vel interdicto; aliàs non possunt eligere. Tum quia excommunicatus est separatus à consortio fidelium. Tum etiam quia cẽsetur omninò suspensus ab officio, & beneficio, *c. tanta est clavis Petri ult. de excess. Prælat.* unde suspensus nihil eorum agere potest, quæ ratione officii, aut beneficii illi conveniunt, quorum unus est eligere. Tum denique, quia eligere est actus jurisdictionis, & tales actus sunt vetiti suspensis, & excommunicatis, *c. ult. de excess. Prelat.* Unde electio facta à suspenso est irrita, *c. cum dilectus 8. de consuet.*

Decretum Vrbani VII. de *Apostatis*, *& ejectis*, ubi innovantur Decreta Clementis VIII.cum decreto irritante; Et prætermittentes tale juramentum, non solum peccant mortaliter,sed etiam puniri possunt, quia delinquunt in re gravi, & sunt violatores constitutionum Apostolicarum.

Tale autem juramentum in Ordine Prædicatorum non est in praxi,vel quia tale præceptum de eligendo meliorem; non fuit usu receptum, vel quia hujus Ordinis Constitutiones, in quibus non fit mentio de tali *juramento*, fuerunt noviter confirmatæ ab eodem Urbano VIII. & confirmatio ex certa scientia, motu proprio, & de plenitudine potestatis restituit privilegia à jure communi, vel ab homine abrogata, ut ait Donat *l.cit.q.23.n.12.*

10 Quæres, Num electores sub peccato mortali teneantur eligere meliorem.

Resp.affirmativè. Tum quia violare justitiam distributivam, vel commutativam est de suo genere mortale; at prætermittere digniorem propter minus dignum est violare utramque *justitiam*; dignitates enim sunt bona communia, præmia meritorum, & honores Virtuosorum ordinatæ in bonum Ecclesiæ, & ipsius electi. Ergo debētur dignioribus, & Virtuosioribus, & cum dignior prætermittitur læditur in suo jure,& patitur injuriam gravem, quod est contra *justitiam* distributivam, cujus est reddere unicuique suum *jus*. Tum etiam, quia ex Cōc.Trid.*sess.24.c.1.de refor.*ubi definitur,*E*lectores peccare mortaliter,nisi eligant illos, quos *judicant* digniores.

Verum est autem, quòd in foro judiciali sufficit eligere bonum, nec oportet eligere meliorem;aliàs omnis electio posset habere calumniam, ut ait D.Th. 2.2.*q.63.a.2.ad 3.*

11 In nullo autem casu licet eligere indignum, & si eligitur, electores non solùm mortaliter peccant, quia lædunt *justitiam* distributivam; sed etiam sunt participes omnium peccatorum committendorum à tali indigno Prælato ab ipsis electo; & tenentur ad omne interesse illatum Ecclesiæ, tam ratione lucri cessantis, quàm damni emergentis; nec non sunt ipso facto privati potestate eligendi pro illa vice tantùm, ut dicitur in *c.cum in cunctis 7.de elect.§.Clerici sanè.* Et si scienter hoc faciant,hujusmodi electio est ipso *jure* nulla. Et si major pars eligat indignum scienter, & minor dignum, hæc erit valida, licèt celebrata à paucioribus; illa verò nulla, & de facto reprobatur: *c.gratum gerimus 2. de postulat. Prælat.* Item eligentes indignum scienter sunt privandi voce passiva per triennium, & etiam suspenduntur ab officiis; & dignitatibus per triennium, *c.cum in cunctis, de elect.*

12 Dantur tamen aliqui casus, in quibus Electores possunt sine culpa eligere dignum,omisso digniore.I.est quādo dignior non est in promptu, & *Ec*clesia indiget capite. Caje.2.2 *q.63.a.2. verbo nota quartò.* II. Si id exigat Ecclesiæ necessitas, ut si vacent duo beneficia,unum simplex,alterum Parochiale, primum pinguius altero; tunc eligi debet dignior in Beneficium Parochiale; & minus dignum in Beneficiū simplex; bonum enim commune anteferri debet bono particulari;& cura animarum exigit Prælatum prudentiorem, ac digniorem.Sot.*l.3.de just.& jure q.6.a.2.ad 2.* Bann.2.2.*d.3.concl.3.*Don.*loc.cit.q.27.*

positum &c. ut in *c. cum in cunctis 7. de elec.* ubi habetur. Cum in cunctis Sacris Ordinibus, & Ecclesiasticis ministeriis, sint ætatis maturitas, gravitas morũ, & litterarũ scientia inquirẽda. Omnes autẽ qualitates restringuntur uno verbo, scilicet quod in eligendo Prælato requiritur timor Dei. Unde dicitur Exod. 18. Provide de omni Plebe viros timẽtes Deum, & constitue ex eis Tribunos; qui autem Deum timet faciet bona; & qui Deum timet nihil negligit. Ecc. 87. & Psal. 33: dicitur, non est inopia timẽtibus eum. & Eccl. ult. Deum time, & mandata ejus observa; hoc est enim omnis homo, & Prov. 9. Initium omnis sapientiæ est timor Dei.

2. Accedunt autem & aliæ qualitates, quæ debent reperiri in Prælato eligendo. Primò ergo requiritur legitima ætas; unde ad minus debet esse Prælatus eligendus annorum viginti quinque, & sufficit, quòd annus vigesimus quintus sit inceptus non completus, ut dicitur in *c. cum in cunctis 7. de elect.* §, *inferiora* per hæc verba: quæ curam animarum habent annexã nullus omnino suscipiat, sed nec Ecclesiæ Parochialis Regimen; nisi qui iam vigesimum quintũ annum suæ ætatis attigerit, & idem dicitur in Conc. Trid. *sess.* 24, *de Reform.* In Provincialibus verò, & Generalibus, requiritur ætas triginta annorum, ut de Episcopis sancitum est in *cap. cum in cunctis, de elect.* in his enim idem ratio currit, uti in Episcopis; licèt enim Provinciales, & Generales non sint Episcopi formaliter, sunt tamen virtualiter, & habent jurisdictionem quasi Episcopalem. Miranda *tom. 2. man. q. 3. a. 1. concl. 2.* II. requiritur; Ut eligendus non sit excommunicatus, ut dicitur in *c. postulastis 12. de cleric. excom.* excommunicatus enim incapax est spiritualium jurium, tàm in dando, quàm in recipiendo, & exequendo. *cap. cum dilectus 8. de consuet.* sive excommunicatio sit lata à jure, sive ab homine, sive occulta, sive publica, sive scita, sive ignota, nam in omnibus eadem ratio militat.

Optimè ergo facit, qui dirigit canonicam electionem absolvendo prius quã veniant Electores ad actum electionis absolvendo à censuris; & Prælatus in litteris patentibus ante actum collationis; quia per hujusmodi absolutionem tam Electores, quàm electi fiunt capaces, & habiles ad effectum consequendum; omnis ergo occulta censura per absolutionem generalem, quæ regulariter fit ante electionem, aufertur.

III. Requiritur ut non sit suspensus declaratus, & publicatus, si autem sit occultus potest eligi; occultus enim toleratur ab Ecclesia in publico officio; vel ministerio, & ejus acta valent, quia Ecclesia supplet defectum propter bonum commune. Suar. *tom. 5. de cens. disp. 26. sect. 2. n. 2.* & alii; suspensus enim non declaratus, licèt quo ad se, sit prohibitus ministrare in suspensione; non est tamen privatus jurisdictione quò ad alios. Ut docet Diana. 4. *p. trac. 2. resol.* 11. Lezzana *ver. suspensio n. 14.*

IV. Ut non sit singulariter Interdictus; & si talis eligatur nulla est electio *c. ad hæc. 1. de postulatione prælat.* Unde notoriè interdicti sunt ab electione repellendi, & si admittantur, electio est nulla. *c. illa quotidiana 39. de election.* Et qui in loco interdicto scienter celebravit non potest eligi, nec eligere, ut docet Sil. *ver. electio n. 15.* Tab. *ver. elec.* §. 16

ex c.ut filii 1.de fil.Presby.per ingressū Religionis, & per professionem in Religione absque alia dispensatione intelliguntur habilitati ad ordines,nullo modo tamen redduntur habiles, quo ad Dignitates,& officia in Religione obtinenda,ut in *eodem cap.*Unde Religiosus illegitimus, licèt occultissimus absque dispensatione speciali nequit esse Abbas, Generalis, Prouincialis, Prior, Guardianus,Custos, Minister, Præpositus,& similis: ut patet in Clementin: *exivi de uerb. signif.* Neque potest esse Superior, aut Vicarius Monasterii; quia hi in aliquo casu possunt esse Iudices ordinarii, & habere curam animarum,cum scilicet Prior,vel Guardianus abest. Neque Vicarius alicujus parvi Monasterii, quia hic dicitur ordinarius, & habet curam animarum cum jurisdictione. Peyr.*tom.2. de Præl. qu. 2. cap. 5. §. 9. num. 135. in fin.* Neque Commissarius, Visitator, Discretus, seu Procurator ad Capitulum Generale, nec ejus Diffinitor.Sil. *uerb.dignitas, personatus, & officium.* Tamb.*tom.1.de jur. Abbat.disp.5 q.14 n.5.in fin.* Rod.*tom.1.q.13. art.19.* Samuell.*tract.2.disp.6.conti.16.concl.4.&* 5.& alii.

5. In hoc ergo impedimento de jure communi nullus potest dispensare, nisi solus Papa. ut constat ex *cap.fin. de fil. Presbyt.* De jure autem speciali Generalis Ordinis, Provincialis, & eorum Vicarii possunt cum illegitimis dispensare ad Dignitates, & officia Ordinis, absque Capitulo Generali, Provinciali, vel Intermedio,ut constat ex Privilegio Gregorii XIV. concessum Clericis Regularibus Infirmis ministrantibus. quod incipit, *Illius qui.* Prælati verò inferiores nunquam fuerunt in usu uti tali facultate.

6 Hujusmodi autem dispensatio nō debet fieri à Prælatis Regularibus sine justa causa. Dispensatio enim nihil aliud est, nisi juris communis relaxatio facta cum causæ cognitione ab eo, qui habet potestatē dispensandi;Unde si Prælatus absq; causa rationabili dispensat, mortaliter peccat, & dispensatio est nulla, ut docet Divus Thomas 1.2.*q.97 a.4.*& communiter Doctores,& absque justa causa dispensantes; potiùs debent dici Dissipatores, quàm dispensatores.

8. Justæ autem causæ dispensandi sunt multæ; Prima est causa temporis,ut colligitur ex *c.necessaria, & c.pro remedio 1.q.7.c.fraternitatis* 34.ubi dicitur, quia defectus nostri temporis, quibus non solùm merita,sed etiam corpora ipsa defecerunt, districtionis illius nō patitur manere censuram.

II. Causa est utilitas, ut alii, scilicet ad bonum faciliùs convertantur, 22. *q.4.c.ipsa pietas.& c.tali conjugio* 17. *caus.7.q.7.*

III. Causa est qualitas personæ, & meriti, & scientiæ, *c.tali, & cap.didici* 15.*cod.caus.& quæst.*

IV. Necessitas, *c.tali*; V. Pietas; VI.Eventus rei: VII Multitudo, sive scandalum multitudinis;*dist.*50.*c.ut constituerentur.* Et quia casus sunt innumerabiles, ideo in hoc standum est arbitrio boni, & prudentis viri, qui si judicaverit causam esse rationabilem, debita erit dispensatio: aliter Prælatus peccat, & non valet dispensatio.

9 Non solùm autem Prælati Regulares debent in dispensatione exprimere causam impulsivam ad dispensandū; verum, etiam qualitatis illegitimitatis, dicere

dum suum officium, in quibus dari non potest regula certa, cum non sint omnes unius complexionis; regulariter autem censentur ineligibiles septuagenarii, ex Menoch. *l.2. de arb. cas.59.n.3*:

DUBIUM IV.

An Prælati Regulares possint suis subditis leges ferre?

1 SVppono 1: Prælatorum Regularium jurisdictionem non solum esse de jure humano, sed etiam de jure divino: unde Christus Matth: 19: dixit adolescenti: *Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia, quæ habes, et da pauperibus*, ubi ostenditur votum paupertatis,& additur: *Veni, et sequere me*, & ecce votum obedientiæ;& subjungitur: *Sunt Eunuchi, qui se castraverunt propter Regnum Cælorum*, & ecce votum castitatis; unde status religiosus fuit ab Apostolis amplexatus, & servatus; erant enim illis omnia communia, & usque ad finem mundi est, & reperitur in Ecclesia Sancta Dei, ut docetur à D: Thoma 2.2.*q.*18.*a.*4.*ad* 3. Palud. *in 4. sent. dist.38.q.1.dif.5.concl.*3. Ledesma *de Statu Relig.* Suar. *tom.*3. *de Relig. l.*3.*c.*2.*n.*2.& aliis.

2 Licèt ergo potestas Prælatorum Regularium possit per Summum Pontificem restringi, & limitari, cui data est à Domino suprema potestas super terram; non tamen inde sequi debet, quòd jurisdictio Prælatorum Regularium nõ sit ordinaria, & de jure divino; quia istis fuit concessa talis potestas, non independenter, sed dependenter, & ordine hierarchico, itaut à Superioribus inferiores dependeant, & in hoc ordine Papa retinet locum superiorem.

3 Suppono II. quòd Prælati Religiosorum habent in suos subditos jurisdictionem quasi Episcopalem, & sunt exempti ab Episcoporum potestate. Unde possunt in suos subditos totum illud, quod possunt Episcopi in suos Clericos sibi subjectos; sunt enim Ordinarii suorum Religiosorum, *c. cum ab Ecclesiarum Præl. de off. ordin. l. fin. C. de jurisd. omn. Judic.* Unde possunt suos subditos excommunicare, casus sibi reservare ex Decreto Clem. VIII. concedere literas dimissorias ad Ordines suscipiendos, ad confessiones exponere, &c. & ea omnia facere, quæ potest Episcopus cum suis subditis. Et ex consequenti potestas data Episcopis per Concilium Tridentinũ *sess.*24. *de reform. c.*6. dispensandi in irregularitatibus,& suspensionibus occultis in foro conscientiæ competit etiam Prælatis Regularibus de jure, & etiam ex Privilegio Pii V. ut docent *de la Crux de statu Relig. l.*1.*c.*6.*d.*16. Henriq. *l.*14.*cap.*18. *num.*2. *& in commen.* Dian. *p.*7. *tract.*2. *resol.*4.& alii, quia nomen Episcopi in dicto capite non sumitur propriè, & formaliter, sed largè, & translativè; præsupponit enim pro omni Prælato habente ordinariam jurisdictionem quasi Episcopalem, Henriq. *l.*14. *cap.*18. *num.*2. Bossius *sect.*1. *de Jubil. cas.*10. *num.*220. Beya 4. *p. cas.*37. Duard. *in Bull. Cæn. l.*3.*§.*1.*q.*8. *nu.*55. Monet. *de commut. ult. volunt. c.*5.*n.*455 Sigism. *de elect. dub.*51. Donatus *loc. cit. de potest. Prælat. tract.*10.*q.*7.*num.*9. & alii.

4. Quia ergo facultas concedendi leges, originatur à jurisdictione ordinaria, quam habet quis supra suos subditos; ideo Generales Religionum à Sum-

mo Pontifice approbatarum possunt leges ferre de consensu majoris partis Generalis, vel Provincialis Capituli, dummodò illę leges non sint contra *jus commune*, vel naturale, vel Divinum, & sic Generales Ordinum Mendicantium præcipuè habent jure ordinario auctoritatem excommuninandi, suspendendi, interdicendi, & ea omnia facere, quæ potest Episcopus cum suo Diœcesano Capitulo. Bon: *de leg.in disp.1.q.1.p.3.n.15.& 28.* multis citatis, ac etiam ordinare aliquid ad bonum commune, quod operatur lex. Condere enim leges pertinet, vel ad multitudinem, vel ad publicam personam, quæ curam habet totius multitudinis, uti est Generalis in ordine, ut habet D.Th.1.2.*q*.90.*a*.3. & 2.2.*q*.51.*q*.2.

5. Provinciales autem quia etiam sunt Prælati, & ordinarii Provinciarum suarum, & habent jurisdictionem quasi Episcopalem in suis Provinciis possunt in suis Congregationibus, seù CapitulisProvincialibus statuta facere perpetua obligantia Religiosos subditos suæ Provinciæ; hoc tamen de consensu Generalis; tales enim leges sunt gravissimæ, & ideo non debent fieri sine consensu Supremi Capitis confirmantis: *c. cum accessissent, de const.* Suar. *tom.4. de Relig.t.2.c.8.n.5.* quod si secus fiat, talia statuta non valent, nisi tantum per modum præcepti, vel mandati; & hoc maximè in Dominicana Familia.

6 De jure tamen communi solus Generalis non valet ferre leges indepēdenter à Capitulo. Sicuti enim Archiepiscopi, & Episcopi, qui immediatè accipiunt jurisdictionem à Pontifice, non valent leges ferre sine Capituli cōsensu, ut constat ex Pontificali Romano, & habetur in *c.ult. de feriis, & cap. quanto de his quæ, & cap. novit, & cap. non est de consuet. l.6.* Ita à fortiori dicendum est de Generalibus, qui à Capitulis, & electoribus habent auctoritatem; cum hac enim limitatione saltem tacita censetur potestatem accepisse ab Electoribus. Suar.*l.4.de leg.c.5.n.2.* secus tamē dic de jure speciali, si in hoc adesset Privilegium, vel consuetudo hæc faciendi sine Capitulo.

7. Præcepta autem Generalia, quæ imponuntur toti communitati; quia quodammodò sapiunt naturam statutorum, non possunt à Prælatis Regularibus fieri sine consensu majoris partis Capituli: sicuti neque specialia, quæ ad unam personam tantum diriguntur, maximè si sint gravia, & onerosa. Secus dic de levibus, vel consuetis, aliter esset valdè onerosum Prælatis gubernare. Suarez *tom.4.de Relig.l.2.c.8.n.6.* Merol. *t.2. d.4.de leg.c.4.dis.2.num.36.*

8. Unde Prælatus Regularis non potest præcipere subditis, quæ sunt cōtra, vel supra Regulam, sed tantum ea, quæ sunt in Regulā formaliter, vel virtualiter, vel necessaria ad custodiam Regulæ, ut docet D.Th.1.2.*q*.10.*a*.10. & 2.2.*q*.104.*a*.5.& 2.*sent.dist*.44.*q*.2. *a*.3.& sic

9. Resolves primò, quòd Prælatus Monachorum non potest præcipere suis subditis, ut tempore pestis Sacramentis ministrent infectis; & Prælato sic præcipienti non tenentur obedire; quia hoc præceptū est præter Regulam; hi enim non sunt curati, & eorum Regula non habet pro objecto opera misericordiæ, exercere spiritualia, vel corporalia erga Populum, sed tantum vacare vitæ contemplativæ. Caje: 2.2: *q*: 26: *a*: 5:

Bann.

Bann.2.2.q.33.a.3.dub.4. Tab.ver. obedientia.q.5.n.6:Armil.n.5 Nav.in summa c,24 n.11. Rodriq.tom.3. q.3. a.3. Donat.t.2,de potes.Prael.tract.10.q.14. n.1.& alii:

10. Resolves II: quòd Prælatus Religionis Ministrantium infirmis, seù Religionis B:Ioannis deDeo potest præcipere suis subditis, & hi tenentur obedire Prælato præcipienti,ut Sacramenta ministrent infectis peste; hi enim ex instituto, & obligatione tenentur ministrare temporalia, & spiritualia infirmis omnibus,etiam peste affectis, & hujusmodi præceptum non est supra eorum regulam, & cum spontè in Professione promittant observare suam Regulam, non possunt promissis sine culpa recedere. Don.l.c.n.4.

11. Resolves III. quòd Prælatus Regularis Ordinis Prædicatorum, & cæterorum Ordinum, qui incumbunt vitæ activæ, & sunt coadjutores Episcoporum, & Parochorsi potest præcipere suis subditis, ut ministrent Sacramenta infectis peste;& subditi tenentur illi in hoc obedire; tunc tamen quando ad officium hoc deficiunt Parochi, & alii Presbyteri; sunt enim hi Religiosi coadjutores Episcoporum, & Parochorum in salutem animarum, & ideò sustentantur eleemosynis fidelium,ut docet D.Th.2.2.q.187.a.1.ad 3.& q.188. a.4.ad 2.

12. Resolves IV. quòd Pater Generalis Illustrissimæ Religionis Societatis Iesu potest compellere suos subditos eundi ad Ind: s pro illorum conversione,liceat eis immineat mortis periculū; quià ad hoc se obligant statuto speciali, ut patet in eorum constitutionibus p.3. c.2.lit.G.& part.6.c.3. §.5. & secus facientes peccant contra Regulam,& sunt punibiles, si non excusentur aliqua rationabili causa, & hoc procedit non solum in professis solemniter, sed etiam in professis simpliciter post biennium, ut docet Sanchez lib.1.summæ cap.2. n.46.

Generales autem Ordinum Mēdicātium non possunt hoc præcipere subditis, excedit enim hoc præceptum præscriptum Regulæ,ut docent Lopez p.p. Instruc.c.56.Cordub.in expos. Reg. D. Franc.c.10.q.2.Rod.tom.3.q.19.a.7.& 2 p.sum.c.9.n.7.Don.loc.cit. q.16. n.4. qui ex Sanch. Ribadeneyra, & Merol. docet,quòd nec Summus Pontifex potest præcipere Regularibus [exceptis PP. Societatis prædictæ] iter habendū inter infideles, & Indos pro conversione ad fidem, nisi in casu necessitatis ob bonum commune;hi enim Religiosi debēt obedire Pontifici non in omnibus, sed sicuti obediunt suis Prælatis, & in his,quæ Regulam non excedunt.

13. Resolves V. quòd Generalis non potest compellere subditum ad acceptandum Episcopatum; Episcopatus enim non ordinatūr ad bonum Religionis, sed ad bonum Ecclesiæ universalis Romanæ;solus verò Papa potest Religiosis hoc præcipere, & compellere, ut Episcopatum acceptent, ut habetur in cap.scias.7.q.1.& docet Sanch.l.4. sum. c.8.n.38.Potest autem Prælatus Regularis cogere subditum, ut acceptet Prælaturam intra ordinem;id enim est secūdum Regulam, & quia Prælatus debet bono communi suæ Ecclesiæ providere, quoque subditus debet obedire ex voto:secus graviter peccaret contra votum: nisi tamen sit legitimè impeditus: hoc tamen impedimentum tale esse de-

bet, quòd per subditum non possit auferri, nec per Prælatum amoveri. D. Th. 2.2.q.185.a.2.S.Ant.3.p.sum.tit.20.c.2.§.6.Turrecrem:cap.olim 8.q.1.n.1:

14: Resolves VI. Posse Prælatum præcipere subdito, ut jejunet ea die, qua Regula non obligat, & ut aliquam pœnitentiam sustineat ultra contentas in Regula, dummodò id præcipiat in justam pœnam transgressionis Regulæ, vel ad cautelam alicujus delicti. Unde potest luxuriosum compellere, ut jejunet in pane, & in aqua, Prodigum, ut non administret aliquid Ecclesiæ, Vagum, ut non foris exeat; hæc enim omnia ordinantur in bonum Religiosi, & Regulæ. Cord.l.c.dist.6. Sanchez l. p. summa c.2.n.45. secus dic si hæc præciperentur ad magis mærendum; hoc enim esset supra Regulam præcipere, quòd non potest Prælatus, & subditus non tenetur obedire. Don.loc.cit. q.21. n.5.

DUBIUM. V.

An Prælati Regulares possint sibi casus reservare?

1. HÆc quæstio unum supponit, & alterum quærit; supponit enim, quòd quivis Prælatus Regularis, etiam si sit Prior, vel Guardianus potest sibi casus reservare; est enim ordinarius respectu suorum subditorum. Id autem, quòd quærit est; quænam casus potest sibi Superior Regularis reservare?

2. Igitur Prælatus Regularis solum sibi reservare potest casus, qui sunt in Decreto Clementis VIII. & si quòd aliud grave peccatum pro conservatione Religionis voluerit reservare, id non aliter fiat, quàm Generalis Capituli pro toto Ordine, aut Provincialis in Provincia, matura discussione, & consensu. Casus autem in dicto Decreto sunt.

I. Veneficia, Incantationes, & Sortilegia.

II. Apostasia à Religione, sive habitu dimisso, sive retento, quando eo pervenerit, ut extra septa Monasterii, seù Conventus fiat egressio; III. Nocturna, ac furtiva è Monasterio, seù Conventu, etiam non animo Apostatandi facta.

IV. Proprietas contra votum Paupertatis, quæ sit peccatum mortale.

V. Iuramentum falsum in judicio Regulari, seu legitimo.

VI. Procuratio, Auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam effectu non sequuto.

VII. Falsificatio manus, aut sigilli officialium Monasterii, aut Conventus.

VIII. Furtum de rebus Monasterii, seù Conventus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale.

IX. Lapsus carnis voluntarius opere consummatus.

X. Occisio, aut vulneratio, seù gravis percussio cujusque personæ.

XI. Malitiosum impedimentum, aut retardatio, vel aperitio litterarum à Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad superiores.

3. In quibus supradictis casibus possunt etiam Prælati Regulares annectere excommunicationem latæ sententiæ, & illam sibimet ipsis reservare; qui enim potest in principale, potest in accessorium, & cum Prælati possunt sibi reservare casus, quòd est principale, possunt etiam in accessorium, quòd annectere

ctere

ctere excommunicationem; & omnis Prælatus potest aggravare legem sui superioris, & in ea opponere pœnas pro majori illius observantia.

4. Casus autem reservati à Prælatis Regularium non sunt reservati pro suis Novitiis; quia isti ante professionē non sunt Religiosi; ergo nec stricti Religiosorum legibus, ac etiam quia inter casus reservatos solent aliqui reservari, qni professionem supponunt, uti peccatum contra votum paupertatis, &c. quæ in Novitiis non imputatur ad culpam. Ita Ledes. c. 13. de pœn. dub. 14. de la Crux l. 4. c. 6. d. 10. concl. 2.

DUBIUM VI.

Quid potest suis subditis Prælatus Regularis dispensare?

1. Suppono quod dispensatio est juris relaxatio, & dicitur vulnus; quia jus commune vulnerat; Ad dispensandum autem duo requiruntur, scilicet auctoritas in dispensante, & justa causa, ut docet D. Th. 2. 2. q. 88. a. 12. ad 2. Prælatus enim non est Dominus spiritualis potestatis, sed dispensator in ædificationem, & non in destructionem; & consequenter debet ea uti non ad libitum, sed prudenter, & cum rationabili causa.

2 Justæ autem causæ dispensandi septem esse possunt. Prima est tempus, quando scilicet ratio temporis postulat, ut rigor juris, vel Regulæ temperetur. Secunda est utilitas communis; unde excellens in arte non debet mori, licèt ob suum delictum mereatur mortem. Tertia est qualitas personæ, & meriti, unde potest dispensari cum illegitimo Religioso, ut promoveatur ad Dignitates, non obstante illegitimatione, & cum aliquo, ut non teneatur sequi Chorum causa studiorum. Quarta est necessitas, unde infirmi dispensantur ad comedendum carnes tempore Quadragesimæ. Quinta est pietas; & sic dispensatur cum debilibus, ut carnes manducent. Sexta est eventus rei, seu factum sequtum, ut dicitur in *c. quicunque dist. 50. & c. tuarum de sacrilegiis*. Septima est scandalum multitudinis; unde Prælatus parcere debet Communitati, quæ peccavit; si enim omnes castigentur, scandalum sequitur.

3 Igitur, & si non potest Prælatus dispensare in votis essentialibus Religionis; potest tamen dispensare in statutis accidentalibus Regulæ (dummodò in Regula ei non sit prohibitum, & non cum tota communitate). Rectores enim multitudinis possunt in legibus dispensare, ex D. Thom. 1. 2. q. 97. a. 4. Ea quæ potest cum suis subditis, potest etiam cum seipso dispensare, secus esset deterioris conditionis Prælatus, quàm subditus; ut idem D. Thomas docet 2. 2. q. 185. a. 8. *in fin corp.*

4 Potest etiam præexistente justa causa generalis in statutis Capituli Generalis dispensare, & à fortiori in statutis, & legibus à se factis; res enim, per quas causas fit, per easdem dissolvitur, dummodò Capitulum Generale non auferat expressè auctoritatem dispensandi, Salas *de leg. disp.* 20 *sect.* 3. *n.* 22. Peyr. *tom.* 2. *de Præl. q.* 1. *c.* 8. *n.* 15. & alii.

5 Non potest autem Generalis justè dispensare ad sui libitum in pœnis à Priore Provinciali, vel Conventuali illatis alicui Religioso, contra voluntatem Provincialis, vel Prioris, aliter fieret illis maxima injuria, & ... co-

rum ministeria, sicuti neque potest Provincialis subditum absolvere excommunicatum à Priore Conventuali, invito Priore; Et Prior Conventualis neque debet relaxare pœnas illatas Novitiis per suos Magistros, vel Studentibus per suos Lectores contra voluntatem Magistri Novitiorum, vel Lectorum Studentium; aliter Juvenes fient audaciores, & insolentiores, & competerent eorum Magistros, & Lectores, ut docet Peyr. *tom. 2. de Præl. q. 1. c. 8. num. 17. ver. quæres tertiò*. Donat. *de potestate Prælat. tract. 11. q. 5. n. 1. 2. & 6.*

6 Jure autem privilegiorum, & Concilii Tridentini possunt Prælati Regulares dispensare cum suis subditis in irregularitate ex mutilatione membrorũ proveniente: Mutilatio enim non est homicidium. Ut autem mutilatio inducat irregularitatem, requiritur membri abscissio; unde si quis membrum alterius debilitet illum verberando, ita ut verberatus reddatur ineptus functionibus Ordinum, & consequenter fit irregularis; verberans tamen non contrahit irregularitatem, quia ad hoc requiritur, ut abscindat membrum vivum, & per hoc si quis abscindat membrum mortuũ mortui inimici non fit irregularis, cum membrum mortui non dicitur membrũ simpliciter, Tol. *l. 1. c. 71. n. 11.* Et si quis alium excœcat, dummodò oculum foras non exeat, non dicitur irregularis, quia hæc non est mutilatio. Fernan. *in exam. Theol. mor. p. 2. c. 10. §. 14. n. 7.* Dian. *p. 4. moral. tract. 2. de irreg. ref. 7.* & alii.

7 Possunt quoque Prælati Regulares ex privilegio dispensare cum suis subditis in homicidio voluntario illicito, & injusto, tamen occulto, ut docent Rod. *tom. 1. q. 24. a. 12.* Mirand. *tom. 2. manual. q. 8. concl. 2.* Portel. *in dub. verb. dispensare n. 8.* Bordon. *ref. 13. q. 4.* Donat. *l. c. q. 9.* Et multò magis possunt dispensare in irregularitate ex homicidio justo, vel justa causa patrato, putà si subditus se defendens aliquem occidat.

8 Possunt etiam dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali publico; in hoc enim Prælati Regulares different ab Episcopis, quia hi possunt in illa dispensare, quando homicidium casuale est occultum; Illi verò dispensant, sive sit occultum, sivè publicum: Ita Avila *de cens. p. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 2. concl. 2.* Vecchius *in prax. Novit. disp. 9. dub. 18. n. 6.* Sebast. à Bon. *de elect. p. 2. c. 4. § 71.* Diana *p. 4. tract. 2. de irreg. ref. 72. in fin.* Bord. *ref. 13. q. 4. n. 15. in princip.* Don. *l. c. q. 10.* Item possunt in irregularitate orta ex abortu fœtus animati; majus est enim homicidium hominis adulti, quàm non nati; ergo si Prælati Regulares valent dispensare in illo, multò fortius in isto, Portel. *l. cit. p. 3. c. 13. n. 3.* Bordonus *ref. 13. q. 5.* & alii.

Hanc autem auctoritatem dispensandi in irregularitate, cum ortum habeat à jurisdictione ordinaria possunt dicti Prælati subdelegare; omnis enim jurisdictio ordinaria delegari potest, Diana *p. 7. tract. 2. de potest. Episc. ref. 13.* Suarez *de pœnit. disp. 30. sec. 2. n. 9.* & alii.

9. Item Prælati Regulares possunt absolvere subditum suspensum ab ordine suscepto, ante ætatem, vel absque licentia, vel per saltum, nec non dispensare super irregularitate, si eam cõtraxit exercendo munus suum durante suspensione in foro conscientiæ, & quando delictum est occultum; quia hæc censura nemini reservatur, ut videri potest in Bulla *Pii* II. VII. inter bullas dicti *Papæ*; ergo à di-

dictis Prælatis potest tolli; & Prælati Regulares habent ad hoc speciale privilegium à Sixto IV. concessum Olivetanis. ut ait *Pereg. in comp. uer. disp.* §. 12. quòd extenditur ad omnes communicantes cum illis, & Conc. Trid. non revocat ista privilegia, sed solum revocat privilegia ne Regulares ordinentur ante ætatem ibi assignatam; non ut dispensentur à censuris contractis.

Verum est autem, quòd sublata suspẽsione per absolutionem nõ potest Prælatus dispẽsare cũ sic ordinato, ut exerceat actum ordinis: quia defectus ætatis est insanabilis: & sic non potest tolli, nisi ætate adveniente, vel ex Papę dispensatione, accedente autem ętate cum impedimentum cesset, potest sic ordinatus in ordinibus ministrare, absque alia absolutione. Barb. *in c. 12. sess. 23. de reform. Con. Trid.* Bord. *de disp. sup. irreg. res. n. q. 5. a. 27.* Lezana *ver. irregul.* 17. multis citatis: si autem suspensio, & irregularitas sit deducta ad forum contentiosum non potest Prelatus absolvere, & dispensare, quia stylus Curię in casu posito observat contrarium; omnes enim sivè Regulares, sivè seculares, vel ordinati ante tempus, vel sine litteris dimissoriis, vel extra tempora petunt dispensationem à Papa, vel à Dataria, vel à Sacra Pœnitentiaria; & stylus Curiæ facit jus, & contra ipsum facta non valent. Peyr. *tom. 1. in Const. 1. Iulii* 2. §. 16. *n.* 36. Don. *loc. cit. qu.* 15. *n.* 3.

10. Ante publicationem Bullę Cœnę Prelati regulares poterant absolvere suos subditos ab omnibus casibus Papę reservatis, exceptis hęreticis relapsis, scismaticis, falsariis litterarum Apostolicarum, & deferentibus prohibita ad infideles, ut concessit Sixtus IV. Minoribus, & Predicatoribus. Post autem publicationem Bullę Cœnę idest hodierno tempore; non possunt dicti Prælati absolvere à casibus Bullæ Cœnæ, siquidem ista Bulla quotannis promulgatur, & in illa expressè revocantur privilegia, etiam Mendicantium, & aliorum Ordininum, sub quavis forma concessa. Ita Ioan. de la Crux *de statu Relig. l. 1. c. 6. dub. 14. concl. 2.* Attamen dicti Prælati valent quò ad forum conscientiæ & in occultis absovere suos subditos à casibus Bullæ Cœnæ, ut declaravit Urbanus VIII. in sua *Const. incipiente in specula militantis Ecclesiæ*, quæ inter Bullas ejusdem est 105. ubi habet. *Quò ad casus reservatos etiam in Bulla Cœnæ Domini [hæresi excepta) contentos, nisi in foro conscientiæ, non autem in foro externo suffragatur.*

11. Decreta autem Sac. Cong. jussu Clem. VIII. edita, & Pauli V. non derogant privilegiis Regularium quò ad absolutionem Religiosorum in foro animæ, sed tantum quò ad absolutionem laicorũ; Regulares enim non comprehendũtur sub Decretis odiosis, nisi de illis fiat mentio expressa, ut docet Don. *loc. c. q.* 17. *n.* 2. & 3. Molfes. *p. 1. sum. tract.* 7. *c.* 21. *n.* 19. & 20. Vega *p. 1. sum. c.* 29. *cas.* 1. Portel. *ver. Abbas.* Naldus *in sum. ver. reservatio. vers. & eum. de hac. &c.* Peyr. *tom. 3. privil. in add. ad const. Sixti IV. n.* 30. & 37.

Unde valent quoque Prælati Regulares absolvere suos subditos ab hæresi occulta; tamen, ut concessit Gregorius XIII. Patri Generali Iesuitarum anno Domini 1588. 18. Martii, ut possit absolvere suos subditos ab hæresi, & à relapsu in hæresim; ut refert Suarez *tom. 4. de Relig. trac. 1. l. 2. c. 21. n. 2.* Rodriq. *tom. 1. q. 20.*

DUBIUM VIII.

An Prælatus Regularis præcipiens fieri processionem insolitam per claustrum; ut occasione processionis intrent mulieres, incurrat aliquam pœnam?

1. SUppono I. quòd clausura duobus modis violari potest, uno modo per ingressum mulierum intra septa Monasterii: alio modo per egressum illicitum Religiosorum; qui quidem egressus illicitus multis modis potest contingere, nempè per dimissionem habitus, per accessum ad Curias Principii, inconsulto superiore; per profectum ultra mare, absque debita licentia, per accessum ad studia ad audiendas leges, vel Physicam; per transitum ex una in aliam Religionem, per reclamationem injustã contra professionem animo vagandi, per fugam à Monasterio, vel per Apostasiam à Religione, &c.

2. Ingressus autem Mulierum in Claustris Religiosorum, nedum prohibetur à statutis cujuscunque Religionis, verum etiam à Sacris Canonibus, & Apostolicis constitutionibus. Unde Gregorius Papa prohibuit mulieres à communione Monachorum, ut dicitur in *c. 20. causa* 18.*q*.3. & Pius V. revocavit omnes licentias concessas, quibuscunque mulieribus ingrediendi Monasteria, quorumcunque Ordinum Regularium, & Gregorius XIII. per Bullam, quæ incipit, *Ubi gratiæ*, pariter revocavit licentias ingrediẽdi Monasteria Monialiũ, & virorum.

3. In dictis autem Bullis, & statutis non comprehenduntur Reginæ, vel Imperàtrices, aut ipsarum filiæ; hæ enim in odiosis non veniunt nomine mulierum, nisi in specie exprimantur; & sic hæ possunt ingredi cum honesta familia, absque privilegio. Neque comprehenduntur Puellæ usu rationis carentes; hæ enim non sunt doli capaces, ob usus rationis carentiam; unde cum non possint mortaliter peccare, non possunt etiam esse subjectum excommunicationis, & quia dicta Bulla Pii V. loquitur de mulieribus, & sit pœnalis non extenditur ad Puellas, quæ non possunt dici mulieres, nisi ubi fuerint matrimonio aptæ, quòd regulariter est in decimo anno earum; nisi malitia suppleat, ut docent Navarr. *in Comment.4.de Reg.n.*59. Sorb. *verb. ingredi Monast. in annot. d. motus* Pii V. *& Greg. XIII. ver.2. advert.* Ioann. Crux. *de stat. Relig. l.1.c.5.d.1.concl.2. in fin.* ubi ait, & intelligitur de mulieribus habentibus sex annos completos, Rodriq. *in expos. d. Bullæ d.*11.*n.*12. Sanch. *l.6. decal. c.*16.*n.*5. *& c.*17. *n.*4. multis citatis, Donat. *de Clauf. uiol. trac.4. q.7. n.*1. quòd etiam intelligitur de Pueris respctu Clausuræ Monialium, utrobique enim eadem ratio currit. Rod. *tom.1.q.Regul. q.*46.*a.*1. Sanch. *loc. cit. & de matrim. disput.*16.*n.*10. *&* 11. Bon. *de clauf. q.5.p.*2.*n.*2. Don. *loc. cit. n.2. &* 3.

4. Introducentes autem mulieres fatuas, licèt hæ habeant defectum rationis; tamen quia sunt aptæ ad peccandum, & possunt perturbare quietem Religiosorum; incurrunt pœnas in dicta Bulla contentas, & idem dic de masculis si ingrediantur septa Monialium. Doctores præcitati.

5. Possunt autem mulieres ingredi Hortum Religiosorum, absque incursu dictæ censuræ; dummodò hortus non sit

9. Nec dicas cum Joann. Ant. Novar:p::sum.Bullver. Clausura num.6. & Marcello Vulpes *in prax.Jud.c.4.n.7.* quòd dicta declaratio mentis Pii V. cessat ex Decreto facto Sac.Cong. Rituum facto die 3.Septembris 1628, ad instantiam Episcopi Oriolensis; quia hoc decretum non erat munitus sigillo, & subscriptione Em. Cardinalis Præfecti; & consequenter non videtur authenticum ex decreto Urbani VIII. die 11.Augusti 1632.ac etiam dicta petitio Episcopi Oriolensis fundatur in consuetudine, & nullum verbum facit de concessione Pii V. mulieres autem non solum ab immemorabili consuetudine scientibus, & nõ contradicentibus Episcopis, sed etiam ex dicta concessione Pii V. nec non & aliã factam ab eodem Pio V. quę incipit *Romanum Pontificem*, ut notat Cherub. *in suo novo Bullar.* intrant Claustra ad associandum processiones: Valet etiam in hoc universalis praxis omnium Religiosorum, & pręcipuè Civitatis Romanę, cui (ut ait Donatus *l.c.*) nullum adversari cognovi:

10: Nomine autem Divini officii, cujus intuitu possunt mulieres ingredi claustra religiosorum, ut dicitur in dicta declaratione *P*ii V: veniunt multa; in genere includuntur omnia ea, quę exigunt aliquas Sacras Orationes, cærimonias, & ritus ab Ecclesia approbatos: In specie veniunt Missę, si ibidem celebrentur; benedictio candelarum, hore canonicę, professio Novitiorum, Conciones, spirituales sermones, qui solent fieri in sextis feriis Adventus, vel Quadragesimę; lotio pędum, quę fit in die Cœnę Domini, & & similia: Don: *loc.cit.q.*20 *n.*3.Sorb. *l.c.n.*7. Rod.*q.* 48. *a.3.not.*3. Taxed. *l.c.* Possunt quoque mulieres licitè comitari Eucharistiam ad Religiosos infirmos, dũmodò eant cum publica Processione. & solemni: in tali enim casu accedunt licitè ad illa loca, in quibus fiunt pia, & Divina officia, & nomine Divini officii venit solemnis Processio secun dũ Ritũ Ecclesiœ celebrata; Bon. *de cens.in gen. disp.* 5.*p.*4.*n.*1.& alii.

11. His suppositis dico ad id quòd principaliter quęrebatur in titulo, quòd Prelatus Regularis non potest instituere extraordinariam processionem; ut occasione illius mulieres possint intrare Claustrum; & si *Prelatus* abutatur dicto privilegio, seu concessione *Pii* V. (quę debet intelligi secundum Epikeyã humanam) peccat, & debet à superioribus puniri. Rod.*to.*1.*q.*48.*a.*3.*ver. circa quem.* Sanch.*l.*6.*decal.c.*17.*num.*23. *d.*1 Sorb.*annot.d.motus n.*7.Don.*l.c. qu.*21. *num.*8.

12. Unde non potest *Prælatus* instituere processionem extraordinariam, pro satianda curiositate mulierũ scilicet, ut videant novam fabricam, vel ornamẽta Claustri; aliter esset abusus intolerabilis: & tunc tam Prælati hoc facientes; quàm mulieres intrantes incurrerent pœnas taxatas in dicta bulla. ita Portell: *in resp.p.*3.*ca.*37.*n.*3.Rod.*in d.exp.n.*20

13. Hinc habes, quòd si fœminæ licitè ingressæ sint in aliqua loca Monasterii in casibus supradictis non possunt ad ulteriora progredi: nisi ad illa loca ad quę est licitus ingressus, nempè ad associandum processionem recto tramite, ad audiendam Missam, &c. quòd si causa curiositatis, vel levitatis, aliò se divertũt non excusantur ab excommunicatione: Tum quia Pontifex nedum prohibuit ingredi januam Clausurę, sed etiam alias Officinas interiores, ac proinde violatur

Clausura, quod finitur muris principalioribus, & interioribus; Tum etiam quia Pius V: concessit fœminis, quòd quando Divinum Verbum habetur in Ecclesia, ob populi concursum possint ingredi, & egredi per portam Claustri, dummodò recto tramite accedunt ad portam, qua à Monasterio exitur; ubi notandum est ly *recto tramite*: Tum denique quia *Pius V*: dedit facultatem fœminis accedere licitè ad illa loca ubi exercentur pia opera; ergo deficiente hac conditione intẽdit non concedere hanc facultatem: Diana *p.4.moral.trac.4. misc. res. 179. ver. not.* Donat: *l: cit: q* 24. *n*: 6: 7: *&* 8: contra Bon: *q: 5: de clausp: 4: n*: 16:

14: Quia autem sępè supra dixi, tam mulieres violantes Clausuram per ingressum Claustri; quàm *Prælati*, & Religiosi permittentes, seù introducentes dictas mulieres: incurrere pœnas taxatas in Bulla Pii V: & Gregorii XIII: ideò sciendum est quænam sunt istę pœnæ:

Dico ergo, quòd mulieres afficiuntur excommunicatione Papæ reservata, à qua nequeunt absolvi, nisi in mortis articulo: Regulares verò sive sint subditi, sive Superiores ipso facto suspenduntur à divinis, & privantur officiis, quæ in pręsenti obtinent; & inhabilitantur ad illa, & omnia alia ex Bulla *Pii* V: & ex Bulla Gregorii XIII: excommunicantur] mumulieres, Superiores Monasteriorum, nedum suspenduntur à divinis; ac etiam privantur officiis, quæ de præsenti obtinent, & ad alia inhabilitantur; & insuper excommunicantur excommunicatione latæ sententiæ Papæ reservata ad instar mulierum: Quæ excommunicatio non afficit subditos, sed tantum Superiores, ut constat ex verbis dictæ Bullæ *Abbatissis verò, & Abbatibus*: ibi Rod: *tom: 1: q: 47: a: 7: not: 1*: Cherub: *in comp: d: Bullæ Gregor*: Sanch: *l: 6. decal: c: 16: nu.* 84.

15: An autem hę pœnæ incurrantur statim admissa culpa: dico, quòd hęc est differentia inter censuras, & alias pœnas positivas; censurę enim (scilicet excommunicatio, suspensio, irregularitas, & interdictum) ipso jure illatę ex praxi Ecclesię afficiunt conscientiam, absque alia sententia Judicis; quia pœnę purè negativę quò ad forum animę ullo indigent ministerio externo; licèt in foro fori nullus potest excommunicari, nec interdici absque processu, & sententia Judicis: pœnę autem positivę, aut mixtæ (uti sunt confiscatio bonorum, privatio vocis activæ, & passivæ, & inhabilitates) non afficiunt conscientiam ante declarationem Judicis: Don: *loc. cit: q.* 27: *n*: 2: *&* 3: Novar: *p: 2: summ: verb: Clausura n*: 8: Portell: *in dub. ver: inhabilitas.* Nullus enim spontè tenetur se infamare, nec se vita, aut bonis privare, aliter faceret cõtra jus naturæ:

16: Quia autem transgressores dictę Bullę suspenduntur à Divinis, necesse est etiam scire quid sit à Divinis suspendi, quòd idem est, quòd suspendi ab exercitio ordinum susceptorum, si quos habẽt; unde culpabiles non possunt aliquod Sacramentum in pompa Ecclesię administrare; nec in choro solemniter collectas proferre, nec cantare Epistolam, vel Evangelium, nec Cereos deferre, & tandem nihil facere, quòd sit annexum Ordinibus etiam Minoribus; & talia exercendo fiunt irregulares, Rod. *in expl. d. Bullæ n.* 21. *ver. susp. à divinis*, Sorb. *in comp. ver. ingredi Monast. n.* 9.

17: Possunt tamen cantare cum aliis in

in Choro, Responsoria Defunctorum, & Litanias, baptizare sine solemnitate more laicorum; auscultare Missam, acceptare electionem de se factam, excommunicare, conferre beneficia, & alia quæ non sunt actus proprii ordinis, quæ exercendo suspensi à divinis, licèt peccent mortaliter, non fiunt tamen irregulares. Nav. *in manual.c.27.n.*163. Covar. *in c. Alma* 2.*p.*§.2.*n.*2. Don. *loc.cit.q.*29.*num.*4. & 5.

18. Religiosi autem prædictis pœnis, & censuris innodati absolvuntur, & dispensantur à suis superioribus. Quia Prælati Regulares habent in suos subditos jurisdictionem quasi Episcopalem; & cum Episcopi jure Concilii Tridentini possunt in omnibus censuris, irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, & in omnibus aliis casibus Papalibus non deductis ad forum contentiosum delinquentes sibi subditos absolvere in foro conscientiæ, ac dispensare; ita possunt Prælati Regulares. Rod. *t.*1.*q.*61.*a.*9. Sanch. *l.*8. *de matrim. disp.* 2.*n.*12. Bossius *sect.*1. *de jub.cas.*10.*num.* 220. Sayr. *in Clav.Reg.l.*6. *c.*11.*n.*83. Bord. *res.*2.*q.*10. & alii.

19. Amplia etiam si dictæ censuræ sint deductæ ad forum contentiosum virtute Privilegiorum possunt Prælati Regulares absolvere, & dispensare suos subditos; quia prædicta privilegia non distingunt inter forum poli, & fori, sed loquuntur absolutè, & consequenter intelliguntur pro utroque foro, eo fortiùs, quia istæ pœnæ non reservantur Papæ. De la Crux *de stat.* Relig. *l.*1. *c.*6. *d.*15. *post.*6.*concl.* Sanch. *l.*6. *decal. c.*17. *n.*42. Bord. *loc.cit.q.*6. Donatus *loc. cit.* & alii plures.

20. Mulieres verò incursæ in prædictam excommunicationem si sit publica à nemine absolvi possunt, nisi à Romano Pontifice, vel ejus Delegato. Si autem sit secreta, possunt absolvi ab Episcopo loci, vel à Confessariis ab eodem institutis talem facultatem habentibus. Item à quocunque Confessario semel in vita, & semel in morte virtute Bullæ Cruciatæ. Item à quolibet Confessario Regulari in vim privilegii Pauli III. concessi Patribus Societatis, ut docet Sanch. *in sum.p.*2. *l.* 6.*c.*15.*n.*78.

DUBIUM IX.

An Prælati Regulares possint suos subditos criminosos damnare ad Triremes.

1. Ex auctoritate dominativa, coactiva jurisdictionali, & quasi Episcopali, quam habent Prælati Regulares in suos subditos, oritur, ut possint dicti Prælati subditos facinorosos condemnare ad Triremes, & quidquid sit de jure communi, saltem ex usu, & rationabili consuetudine, juris tamen ordine servato; & non solum subditos laicos, & Clericos, sed etiam Sacerdotes.

2. Quæ quidem auctoritas residet tantùm in Patribus Generalibus, vel Provincialibus Ordinum, non autem in Prioribus Conventualibus; hi enim licèt sint verè Prælati, & Parochi animarum, non habent tamen plenariam auctoritatem in gubernatione subditorum, ut habent Generales, & Provinciales; non enim habent jurisdictionem quasi Episcopalem in toto territorio; sed limitatam in uno singulari loco, unde etiam, ut Priores, seu Guard[illegible] possunt de

ure licentiare ad Ordines, nec instituere Prædicatores, vel Confessores;

3 Religiosi autẽ ad Triremes damnati tenentur ad vota essentialia, & ad observantias suæ Regulæ, quia adhuc remanent Religiosi, & propria malitia non debet eis patrocinari; tenentur quoque [si vacant] Divinum Officium recitare, prout sciunt, & possunt, & ex deficientia Breviarii, loco officii tenentur dicere tot Pater, & Ave, Aff. Vivald. *in tract. de depos. & degrad. q. 35. c. 4. n. 4* Suar. *tom. 2. de Relig. l. 4. c. 17. n. 9.* Sãch. *l. 6. decal. c. 9. n. 58.*

4 Peracta pœna Triremium, debet Religiosus à suis Prælatis denuò in Religionem suscipi; promisit enim in professione vivere in Religione usque ad mortem; & sicut uxoratus peracto exilio, vel egressus è carcere spectat ad uxorem; sic Religiosus finito triremio spectat ad Religionem, cum qua per professionem matrimonium contraxit. Don. *de galeotis q. 22. n. 1.*

5 Verum est enim, quòd Religiosus absolutus à Triremibus, remanet infamis infamia juris, quæ incurritur ipso facto per sententiam diffinitivam condemnatoriam Judicis in causa famosa, *c. infames 3. q. 7. § porrò*; & est infamis non solum jure legali, & civili, sed etiam canonico; omnes enim infames jure civili, sunt etiam tales jure canonico.

Hinc repellitur à Dignitatibus Ecclesiasticis, & secularibus *c. inter dilectos de exces. Prael. l. unica de infamibus*; neque possunt Ordines suscipere; nec in susceptis ministrare, nec esse Magistri in Theologia, nec Prædicatores, nec Priores, Tamb. *de Jure Abbat. n. 1. disp. 5. q. 20.* & alii.

6 Talis autem infamia in communi sententia inducit irregularitatem, quia nascitur ex notorietate delicti; & si repelluntur à dignitatibus, ut dixi; ergo sunt irregulares, & ita constat ex *c. infames caus. 3. q. 7.* quo damnati judicio publico ad pœnitentiam publicam sunt infames. Ista autem irregularitas proveniens ex infamia juris solus Papa dispẽsat de jure communi; ex Privilegio autem Pii V. possunt illam dispensare Prælati Regulares. Et sic exceptis tribus irregularitatibus, nempe homicidii voluntarii, mutilationis membrorum, & bigamiæ, possunt alias irregularitates Prælati Regulares dispensare, Naldus *in sum. ver. infamia*, Peyr. *de subdito t. 1. c. 27. vers. ed quæres fol. 113.* Lezzana *ver. infamia n. 17.* Don. *l. c. q. 25. n. 4.*

DUBIUM X.

Quid potest, vel non potest facere circa administrationem temporalem, absque consensu sui Capituli.

1 Certum est, quòd Prælatus Regularis absque consensu sui Capituli, non potest inire graves contractus, & negotia suæ Ecclesiæ, ut decernitur *c. sine exceptione 52. caus. 12. q. 2. & c. subsequenti, & cap. ea noscitur eod. tit.* potest autem agere quo ad res leves, & modicas v. g. quæ ad victum, & vestitum pertinent, non expectato Capituli consensu; Tum quia ita se habet consuetudo; Tum etiam quia valdè durum videtur, quod Prælatus indigeat consensu Capituli, quoties vult emere vinum, frumentum, vel aliud simile, Lessius *l. 2. de just. c. 28. d. 2. n. 20.* verum in hoc omnis Prælatus consulat suas Constitutiones, vel laudabiles consuetudines;

2 Certum eſt quoque Prælatum Regularem non poſſe ex ſe alienare bona ſtabilia Eccleſiæ; ſed in hoc requiritur aſſenſus Pontificis; & hoc prohibetur tam jure divino, tam civili, quàm canonico. Jure Divino, quia dicitur Levitic, 45. *Terra quoque non vendetur in perpetuum, quia mea eſt, & vos Advenæ; & Coloni mei*; & ſic bona Eccleſiarum, non ſunt bona Clericorum, vel Monachorum, qui ſolum ſunt uſuarii, ſed verè, & propriè ſunt Dei; cujus intuitu offeruntur à fidelibus: & ſic ad Deum ſpectat illa diſponere, & ad legitimum ſuum Vicarium in terris.

3 Jure civili, ut habetur in *l. jubemus c. ſacroſanct. Eccleſ. & in §. nos igitur v. alienationis autem nomen, in auth. de non alienand. aut permutan. rel. Eccl. & in §. quia verò Leonis in ead. auth.*

Jure canonico, ut deciditur in *c. non liceat, in c. Diacono, in c. quidquid, in c. monemus, in c. quiſque Epiſcopus, in c. ſine exceptione* 12. *q.* 2. *in c. nulli liceat, in c. ſi quis Presbyterorum, in c fin. extr. de reb. Eccl. non alien. in c. ſicut §. fin. in clem.* 1. *de rebus Eccleſiæ non alien. & in conſtit. Pauli Tertii incip. Ambitioſæ cupiditati, & ultimo in decreto Sac. Cong. Conc. juſſu Urbani Octavi editum.*

Hinc alienans bona immobilia Eccleſiarum, ſine juſta cauſa, vel ſine licentia Pontificis, vel ſine juris ordine, peccat mortaliter, & contractus erit nullus, & tam alienans, quàm recipiens alienatum erit excommunicatus, ut exprimitur in *d. extrau. Ambitioſæ*.

5 Cauſa autem juſta eſt quadruplex. Prima eſt neceſſitas urgens Eccleſiæ, v.g. cum Eccleſia gravatur ære alieno, quòd de fructibus non poteſt ſolvi, niſi per alienationem bonorum, vel quando Eccleſia eſt reparanda, ut ſi patiatur ruinam imminentem, aut defectus ornamentorum, paramentorum, vel vaſorum ſacrorum, & fructus non ſufficiunt. Secunda eſt utilitas evidens, ideſt clara, & indubitata. Tertia eſt pietas. Quarta denique cauſa eſt incommoditas, ſeu inutilitas, quod ſequitur ex re Eccleſiaſtica retenta, ut ſi res alienanda ſit magis damnoſa, quàm utilis.

6 Iuris ordo etiam requiritur in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum, qui quadruplex eſſe poteſt. Primus eſt tractatus; Superior enim localis alienare volens, debet diſcurrere cum ſuo Capitulo, an expediat, ſive non, & ad hunc omnes illi convocandi ſunt, quorum intereſt. Secundus eſt conſenſus Capituli expreſſus à majori, & ſaniori parte, licèt non ab omnibus; quòd enim fit à majori parte Capituli cenſetur ab omnibus fieri. Tertius, ut interveniat ſubſcriptio ſingulorum de Capitulo; quæ ſubſcriptio ſatis eſt, ut fiat manu Notarii, ut ait Silv. *ver. alien. num.* 3. *in fin.* & Bord. *de alien. bon. Eccl. reſ.* 27. *q.* 6. *n.* 31. Quartus eſt authoritas Prælati; quibus omnibus adde conſenſus Apoſtolicus, ſine quo non reperitur legitima ſolemnitas.

7 Hodie tamen in alienatione rerum Eccleſiaſticarum duo copulativè requiruntur, nempe, juſta cauſa, & ſolemnitas, hoc eſt aſſenſus Apoſtolicus. Igitur auctoritas Prælati, tractatus, conſenſus Capituli, & ſubſcriptio, hodie non requiruntur in alienatione prædicta; ſunt enim de ſolemnitatibus antiqui juris canonici, quæ per Paulinam fuerunt correctæ, & abrogatæ, Riccius *reſol.* 383. *n.* 1. multis citatis, Novar. 1. *p. ſum. Bul de alien. bon. ſuper Bullam Pauli* IV. *n.* 25.

Res

8 Res mobilis, quæ Ser vando servari non potest, potest Prælatus alienare sine consensu Papæ, & Capituli, ut docet Peyr.*trm.1.in const.9.Julii* II.*n.*10. *in fin*. Res autem mobilis in præsenti illa dicitur, quæ triennio non durat, vel quæ usu consumitur, vel non fructificat; ac proinde vinum, frumentum, vestes laceræ, & similia, quæ non fructificant, & citò veterascunt sunt alienabilia à Prælato solo Regulari; secus dic de mobilibus prætiosis; hæc enim connumerantur inter bona stabilia, & hujus generis sunt. Vasa aurea, argentea, vestes prætiosæ, quæ diù servari possunt, gemmæ, & similia, Caje. *in sum. c.*75. Syl. *ver.alienatio n*.7.Sayr.*l.*3.*c.*32. *n.*22. Riccius *decis.*61. *in* 1.*edit.* 1.*p.* multis citatis.

9 Cujus autem valoris esse debet res mobilis, ut dicatur prætiosa, & consequenter inalienabilis à Prælato absque Papæ licentia, dico, quòd cum res prætiosæ correspondeant bonis stabilibus; de illis dicendum est juxta dispositionē *cap.terrulas*; ita ut res mobiles æstimati ultra viginti solidos non possint alienari à Prælato, ut declaravit Sac.Cong.teste Nald.*ver.alienare n.*5. *& ver. Præl.n.* 7. Est autem unus solidus idem quòd unum scutum auri, in auro stampatum, Panor.*in c.conquærente*, *de off.ordin.* Scutum verò, quod successit loco solidi, regulariter constituit Julios tresdecim cum dimidio monetæ Romanæ, unde viginti solidi constituunt summam scutorum viginti septem ejusdem monetæ Romanæ, & hujus Regni Neapolitani triginta ducatorum currentium ad rationem decem carolenorum pro quolibet ducato, Conrad. *in praxi l.*9. *c.*4. *n.*45.& alii.

10 Inter bona mobilia prætiosa connumerantur Oves, Arietes, Boves, Porcos, & similia. Unde quando Oves, &c. consistunt Gregem, non sunt alienabiles absque licentia Pontificis; quot autem Oves faciant Gregem, docet Gloss. in *c.nullus* 1. *de elec.ver.duo*, ibi: *Nota quod quatuor, vel quinque Porci, vel decem Oves faciunt Gregem, l.Boves, ff.de abigeis*. Potest autem Prælatus sine licentia vendere Arietes, Agnos, Hircos, Hædos, animalia vetera, inutilia, & morbo affecta. Genuens.*in praxi c.*7. *n.*7. Riccius 1.*p. prax. decis.*61. *in* 1. *edit.*Novar. *in prax.noui juris Pont.de alien.concl.*1.*aliàs* 23. *num.*12. *in fin.* & alii.

11 Libri etiam connumerantur inter mobilia prætiosa; unde si valeant ultra viginti solidos, non possunt alienari à Prælato absque solemnitate; si autem Prælatus hodie vendat unum, cras alium librum, & sic successivè, incurreret pœnas, quia non requiritur, ut res mobilis sit una numero unitate Physica, sed sufficit moralis unitas plurium rerum habentium aliquam habitudinem inter se in ordine ad eundem usum, & finem, ut patet de Grege Ovium, quòd est unum per aggregationem, & nequit in totum alienari, etiam si singulæ Oves seorsim venderentur, aliter paulatim omnes librariæ venderentur sine licentia Pontificis, quòd est falsum.

12. Limita quando libri paulatim venduntur, & commutantur in meliores, & utiliores; & quando inter unam, & aliam venditionem interponitur magna mora temporis. Don.*l.c. de reb. Monast. non alien.q.*50.*n.*3.

13. Potest etiam Prælatus absque con-

consensu sui Capituli cædere opacas, arbores, & cæsas vendere, absque metu pœnarum in *d. extrav.* quia Prælatus tenetur peragere ea, quæ cedunt in meliorationem suæ Ecclesiæ; & cum prædicta cessio cedat in utilitatem suæ Ecclesiæ; quis enim non dicit, quod raritas arboreti non nocet fructui ejus? umbra enim tollit fructus, & arbores facit steriles, ut experientia demonstrat. Harum autem venditio nullo jure prohibetur; sunt enim res mobiles, & quæ servando servari non possunt; & sic licitè possunt vendi; maximè si pretium convertatur in emptionem stabilium. Novar. *in d. cons. 6. n. 3.* Rod. *loc. cit. n. 4.* Quaran. *num. 33. in fin.* Peyr. *loc. cit. n. 19.* Don. *lc. q. 70.*

14. Si autem Prælatus cædat arbores frugiferas, uti sunt olivæ, ficus, vites, & consimiles ferentes poma, sine solemnitate dat in pœnas *d. extravag.* quia Prælatus Regularis prohibetur in specie alienare possessiones Monasterii; nomine autem possessionis veniunt res possessæ, seu arbores solo inhærentes. Ut notat Novar. *in d. cons. 6. n. 2.* multis citatis. Secus dicendum est si sylva sit cædua, quæ per incisionem, melius renascitur, quia in tali casu non deterioratur, sed potius melioratur; ad hoc enim sylva dicitur cedua, ut cædatur, & ut succisa rursus renascatur ex stipite, aut radicibus post breve, vel longum tempus. Idem dic de arboribus vetustis, vel corruptis, si loco earum aliæ plantentur utiles. Idem est sentiendum, quando cessio fit in parva quantitate, ut si Prelatus incidat unam, vel duas arbores licèt fructiferas, quia incisio debet esse notabilis, & perpetui detrimenti circa substantiam rei, ut deciditur in Rota Romana, quam refert Far. *p. 2. decis. 553.* Peyr. *n. 23.* & Lezan. *verb. Alienatio n. 16.*

DUBIUM XI.

Quid de Prælato Regulari in ordine ad votum paupertatis, quo ad se, & suos subditos?

1. Religiosa paupertas, quæ est omnium rerum, & omnis juris possidendi renunciatio voluntaria, facta per solemne votum, in aliqua approbata Religione à Sancta Sede Apostolica, consistit in abdicatione privati Dominii omnium rerum temporalium, ut docet S. Th. 2. 2. *q.* 186. *a.* 3. & licèt Religiones habeant bona in communi, salvatur tamen essentia Religionis, quæ solum excludit possidere bona in particulari; Apostoli enim verè erant Religiosi homines, & tamen habebant bona in communi, ut dicitur Act. 4. *erant illis omnia communia, & dividebatur singulis, prout cuique opus erat.* Unde non est vetitum Religiosis acquirere pro communitate, sed solum acquirere ad proprium commodum, absque venia suorum Prælatorum, ut docet praxis, & unanimiter Doctores.

2. Si autem Religiosi possident de licentia suorum superiorum redditus, seu pecunias, quæ annuatim ex affectu alicujus stabilis solventur; non sunt in statu damnationis, maximè si proprietas, & Dominium illius stabilis resideat penès Monasterium. Unde Rod. *1. p. sum. c. 90. de Novit. concl. 4. n. 9. & 2. p. c. 31. de Relig. n. 2 concl. 2.* Valent. *2. 2 disp. 1. q. 4. p. 3.* Vega *2. t. sum. c. 32. cas. 19.* Lezan. *1. p. sum c. 6. de paup. n. 21.* dicunt, quod in illis Monasteriis, in quibus, vel ob nimiam paupertatem, vel ob incuriam, aut negligentiam Prælati, non potest observari vita communis, dando singulis Religio-

DUBIUM VIII.

An Prælatus Regularis præcipiens fieri processionem insolitam per claustrum; ut occasione processionis intrent mulieres, incurrat aliquam pœnam?

1. SUppono I. quòd clausura duobus modis violari potest, uno modo per ingressum mulierum intra septa Monasterii: alio modo per egressum illicitum Religiosorum; qui quidem egressus illicitus multis modis potest contingere, nempè per dimissionem habitus, per accessum ad Curias Principum, inconsulto superiore; per profectum ultra mare, absque debita licentia, per accessum ad studia ad audiendas leges, vel Physicam; per transitum ex una in aliam Religionem, per reclamationem injustã contra professionem animo vagandi, per fugam à Monasterio, vel per Apostasiam à Religione, &c.

2. Ingressus autem Mulierum in Claustris Religiosorum, nedum prohibetur à statutis cujuscunque Religionis, verum etiam à Sacris Canonibus, & Apostolicis constitutionibus. Unde Gregorius Papa prohibuit mulieres à communione Monachorum, ut dicitur in *c.* 20.*causa* 18.*q.*3. & Pius V. revocavit omnes licentias concessas, quibuscunque mulieribus ingrediendi Monasteria, quorumcunque Ordinum Regularium, & Gregorius XIII. per Bullam, quæ incipit, *Ubi gratiæ*, pariter revocavit licentias ingrediẽdi Monasteria Monialiũ, & virorum.

3. In dictis autem Bullis, & statutis non comprehenduntur Reginæ, vel Imperatrices, aut ipsarum filiæ; hæ enim in odiosis non veniunt nomine mulierum, nisi in specie exprimantur; & sic hæ possunt ingredi cum honesta familia, absque privilegio. Neque comprehenduntur Puellæ usu rationis carentes; hæ enim non sunt doli capaces, ob usus rationis carentiam; unde cum non possint mortaliter peccare, non possunt etiam esse subjectum excommunicationis, & quia dicta Bulla Pii V. loquitur de mulieribus, & sit pœnalis non extenditur ad Puellas, quæ non possunt dici mulieres, nisi ubi fuerint matrimonio aptæ, quòd regulariter est in decimo anno earum: nisi malitia suppleat, ut docent Navarr. *in Comment.*4.*de Reg.n.*59.Sorb.*verb. ingredi Monast.in annot.d.motus Pii V.& Gregor.XIII.ver.*2.*advert.* Ioann. Crux.*de stat.Relig.l.*1.*c.*5.*d.*1.*concl.*2. *in fin.* ubi ait, & intelligitur de mulieribus habentibus sex annos completos, Rodriq. *in expos.d.Bullæ d.*11.*n.*12. Sanch.*l.*6. *decal. c.*16.*n.*5.*&* *c.*17. *n.*4. multis citatis, Donat.*de Clauf. uiol. trac.*4. *q.*7. *n.*1. quòd etiam intelligitur de Pueris respectu Clausuræ Monialium, utrobique enim eadem ratio currit. Rod.*tom.*1.*q.Regul. q.*46.*a.*1.Sanch.*loc.cit.& de matrim.disput.*16.*n.*10.*&* 11.Bon.*de clauf. q.*5.*p.* 2.*n.*2.Don.*loc.cit.n.*2.*&* 3.

4. Introducentes autem mulieres fatuas, licèt hæ habeant defectum rationis; tamen quia sunt aptæ ad peccandum, & possunt perturbare quietem Religiosorum; incurrunt pœnas in dicta Bulla contentas, & idem dic de masculis si ingrediantur septa Monialium. Doctores præcitati.

5. Possunt autem mulieres ingredi Hortum Religiosorum, absque incursu dictæ censuræ; dummodò hortus non sit in-

9. Nec dicas cum Joann. Ant. No. var.p.1.sum.Bul.ver. Clausura num.6. & Marcello Vulpes *in prax.Jud.c.4.n.7.* quòd dicta declaratio mentis Pii V. cessat ex Decreto facto Sac.Cong. Rituum facto die 3.Septembris 1628, ad instantiam Episcopi Oriolensis; quia hoc decretum non erat munitus sigillo, & subscriptione Em. Cardinalis Præfecti; & consequenter non videtur authenticum ex decreto Urbani VIII. die 11.Augusti 1632.ac etiam dicta petitio Episcopi Oriolensis fundatur in consuetudine, & nullum verbum facit de concessione Pii V.mulieres autem non solum ab immemorabili consuetudine scientibus, & nõ contradicentibus Episcopis,sed etiam ex dicta concessione Pii V.nec non & aliã factam ab eodem Pio V.quę incipit *Romanum Pontificem*, ut notat Cherub. *in suo novo Bullar.* intrant Claustra ad associandum processiones: Valet etiam in hoc universalis praxis omnium Religiosorum, & pręcipuè Civitatis Romanę, cui (ut ait Donatus *l.c.*) nullum adversari cognovi:

10. Nomine autem Divini officii, cujus intuitu possunt mulieres ingredi claustra religiosorum, ut dicitur in dicta declaratione *Pii V*: veniunt multa; in genere includuntur omnia ea, quę exigunt aliquas Sacras Orationes, cærimonias, & ritus ab Ecclesia approbatos: In specie veniunt Missę, si ibidem celebrentur; benedictio candelarum, hore canonicę, professio Novitiorum, Conciones, spirituales sermones, qui solent fieri in sextis feriis Adventus, vel Quadragesimę; lotio pędum, quę fit in die Cœnę Domini, & & similia: Don: *loc.cit.q.*20 *.n.*3.Sorb. *l.c.n.*7. Rod.*q.* 48. *a.*3.*not.* 3. Taxed. *l.c.* Possunt quoque mulieres licitè comitari Eucharistiam ad Religiosos infirmos, dũmodò eant cum publica Processione, & solemni: in tali enim casu accedunt licitè ad illa loca, in quibus fiunt pia, & Divina officia, & nomine Divini officii venit solemnis Processio secun dũ Ritũ Ecclesiœ celebrata; Bon. *de cens.in gen. disp.* 5.*p.*4.*n.*1.& alii.

11. His suppositis dico ad id quòd principaliter quęrebatur in titulo, quòd Pręlatus Regularis non potest instituere extraordinariam processionem; ut occasione illius mulieres possint intrare Claustrum; & si *Prelatus* abutatur dicto privilegio, seu concessione *Pii V.* (quę debet intelligi secundum Epikeyã humanam) peccat, & debet à superioribus puniri.Rod.*to.*1.*q.*48.*a.*3.*ver. circa quem.*Sanch.*l.6.decal.c.*17.*num.*23. *d.*1 Sorb.*annot.d.motus n.*7.Don.*l.c. qu.*21. *num.*8.

12. Unde non potest *Prælatus* instituere processionem extraordinariam, pro satianda curiositate mulierũ scilicet, ut videant novam fabricam, vel ornamẽta Claustri; aliter esset abusus intolerabilis: & tunc tam Prælati hoc facientes; quàm mulieres intrantes incurrerent pœnas taxatas in dicta bulla.ita Portell: *in resp.p.*3.*ca.*37.*n.*3.Rod.*in d.exp.n.*20

13. Hinc habes, quòd si fœminæ licitè ingressæ sint in aliqua loca Monasterii in casibus supradictis non possunt ad ulteriora progredi: nisi ad illa loca ad quę est licitus ingressus, nempè ad associandum processionem recto tramite, ad audiendam Missam,&c. quòd si causa curiositatis, vel levitatis, aliò se divertũt non excusantur ab excommunicatione: Tum quia Pontifex nedum prohibuit ingredi januam Clausurę, sed etiam alias Officinas interiores, ac proinde violatur

Clausura, quod finitur muris principalioribus, & interioribus; Tum etiam quia Pius V: concessit fœminis, quòd quando Divinum Verbum habetur in Ecclesia, ob populi concursum possint ingredi, & egredi per portam Claustri, dummodò recto tramite accedunt ad portam, qua à Monasterio exitur; ubi notandum est ly *recto tramite*: Tum denique quia Pius V: dedit facultatem fœminis accedere licitè ad illa loca ubi exercentur pia opera; ergo deficiente hac conditione intẽdit non concedere hanc facultatem: Diana *p.4.moral.trac.4. misc. res.* 179. *ver. not.* Donat: *l:cit:q* 24.*n*:6:7:& 8: contra Bon: *q:5:de clau∫:p:4:n:16:*

14: Quia autem sepè supra dixi, tam mulieres violantes Clausuram per ingressum Claustri; quàm Prælati, & Religiosi permittentes, seù introducentes dictas mulieres: incurrere pœnas taxatas in Bulla Pii V: & Gregorii XIII: ideo sciendum est quænam sunt istę pœnæ:

Dico ergo, quòd mulieres afficiuntur excommunicatione Papæ reservata, à qua nequeunt absolvi, nisi in mortis articulo: Regulares verò sive sint subditi, sive Superiores ipso facto suspenduntur à divinis, & privantur officiis, quæ in præsenti obtinent, & inhabilitantur ad illa, & omnia alia ex Bulla Pii V: & ex Bulla Gregorii XIII: excommunicantur] mulieres, Superiores Monasteriorum, nedum suspenduntur à divinis; sed etiã privantur officiis, quæ de præsenti obtinent, & ad alia inhabilitantur; & insuper excommunicantur excommunicatione latæ sententiæ Papæ reservata ad instar mulierum: Quæ excommunicatio non afficit subditos, sed tantum Superiores, ut constat ex verbis dictæ Bullæ *Abbatissis verò, & Abbatibus*: ibi Rod: *tom*:1:*q*:47:*a*:7:*not*:1: Cherub: *in comp: d: Bullæ* Gregor: Sanch: *l*:6.*decal*:*c*:16: *nu.* 84.

15: An autem hę pœnæ incurrantur statim admissa culpa: dico, quòd hęc est differentia inter censuras, & alias pœnas positivas; censurę enim (scilicet excommunicatio, suspensio, irregularitas, & interdictum) ipso jure illatę ex praxi Ecclesię afficiunt conscientiam, absque alia sententia Judicis; quia pœnę purè negativę quò ad forum animę ullo indigent ministerio externo; licèt in foro fori ullus potest excommunicari, nec interdici absque processu, & sententia Iudicis: pœnę autem positivę, aut mixtæ (uti sunt confiscatio bonorum, privatio vocis activæ, & passivæ, & inhabilitates] non afficiunt conscientiam ante declarationem Iudicis: Don: *loc.cit:q*.27:*n*:2:& 3: Novar: *p:2:summ:verb:Clausura n*: 8: Portell: *in dub.ver: inhabilitas*. Nullus enim spontè tenetur se infamare, nec se vita, aut bonis privare, aliter faceret cõtra jus naturæ:

16: Quia autem transgressores dictę Bullę suspenduntur à Divinis, necesse est etiam scire quid sit à Divinis suspendi; quòd idem est, quòd suspendi ab exercitio ordinum susceptorum, si quos habẽt; unde culpabiles non possunt aliquod Sacramentum in pompa Ecclesię administrare; nec in choro solemniter collectas proferre, nec cantare Epistolam, vel Evangelium, nec Cereos deferre, & tandem nihil facere, quòd sit annexum Ordinibus etiam Minoribus; & talia exercendo fiunt irregulares, Rod. *in expl.d.Bullæ n*.21.*ver.susp.à divinis*, Sorb. *in comp.ver.ingredi Monast. n*.9.

17: Possunt tamen cantare cum aliis

in Choro, Responsoria Defunctorum,& Litanias, baptizare sine solemnitate more laicorum; auscultare Missam,acceptare electionem de se factam,excommunicare, conferre beneficia, & alia quæ non sunt actus proprii ordinis, quæ exercendo suspensi à divinis, licèt peccent mortaliter, non fiunt tamen irregulares. Nav. *in manual.c.27.n.*163. Covar. *in c. Alma 2.p.§.2.n.*2.Don.*loc.cit.q.29.num.*4. *& 5.*

18. *R*eligiosi autem prædictis pœnis,& censuris innodati absolvuntur, & dispensantur à suis superioribus. Quia Prælati Regulares habent in suos subditos jurisdictionem quasi Episcopalem; & cum Episcopi jure Concilii Tridentini possunt in omnibus censuris,irregularitatibus,& suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, & in omnibus aliis casibusPapalibus non deductis ad forum contentiosum delinquentes sibi subditos absolvere in foro conscientiæ,ac dispensare; ita possunt Prælati Regulares.Rod. *t.1.q.*61.*a.*9.Sanch.*l.*8. *de matrim. disp.* 2.*n.*12.Bossius *sect.*1.*de jub.cens.*10.*num.* 220. Sayr.*in Clav.Reg.l.*6. *c.*11.*n.*83. Bord.*res.*2.*q.*10.& alii.

19. Amplia etiam si dictæ censuræ sint deductæ ad forum contentiosum virtute Privilegiorum possunt Prælati Regulares absolvere, & dispensare suos subditos; quia prædicta privilegia non distingunt inter forum poli, & fori, sed loquuntur absolutè, & consequenter intelliguntur pro utroque foro, eo fortiùs, quia istæ pœnæ non reservantur Papæ. De la Crux *de stat.*Relig.*l.*2. *c.*6. *d.*15. *post.6.concl.*Sanch.*l.*6. *decal. c.*17. *n.*42. Bord.*loc.cit.q.*6. Donatus *loc. cit.* & alii plures.

20. Mulieres verò incursæ in prædictam excommunicationem si sit publica à nemine absolvi possunt, nisi à Romano Pontifice, vel ejus Delegato. Si autem sit secreta, possunt absolvi ab Episcopo loci, vel à Confessariis ab eodem institutis talem facultatem habentibus, Item à quocunque Confessario semel in vita, & semel in morte virtute Bullæ Cruciatæ. Item à quolibet Confessario Regulari in vim privilegii Pauli III.concessi Patribus Societatis, ut docet Sanch.*in sum.p.*2.*l.* 6.*c.*15.*n.*78.

DUBIUM IX.

An Prælati Regulares possint suos subditos criminosos damnare ad Triremes.

1. EX auctoritate dominativa, coactiva jurisdictionali, & quasi Episcopali, quam habent Prælati Regulares in suos subditos, oritur, ut possint dicti Prælati subditos facinorosos condemnare ad Triremes, & quidquid sit de jure communi, saltem ex usu, & rationabili consuetudine, juris tamen ordine servato; & non solùm subditos laicos, & Clericos, sed etiam Sacerdotes.

2 Quæ quidem auctoritas residet tantùm in Patribus Generalibus, vel Provincialibus Ordinum, non autem in Prioribus Conventualibus; hi enim licèt sint verè Prælati, & Parochi animarum, non habent tamen plenariam auctoritatem in gubernatione subditorum, ut habent Generales, & Provinciales; non enim habent jurisdictionem quasi Episcopalem in toto territorio; sed limitatam in uno singulari loco; unde cùm sint Priores, seu Guardiani non possint de

ure licentiare ad Ordines, nec instituere Prædicatores, vel Confessores;

3 Religiosi autē ad Triremes damnati tenentur ad vota essentialia, & ad observantias suæ Regulæ, quia adhuc remanent Religiosi, & propria malitia non debet eis patrocinari; tenentur quoque [si vacant] Divinum Officium recitare, prout sciunt, & possunt, & ex deficientia Breviarii, loco officii tenentur dicere tot Pater, & Ave, Aff. Vivald. *in tract. de depos. & d. grad. q. 38. c. 4. n. 4* Suar. *tom. 2. de Relig. l. 4. c. 17. n. 9.* Sāch. *l. 6. decal. c. 9. n. 58.*

4 Peracta pœna Triremium, debet Religiosus à suis Prælatis denuò in Religionem suscipi; promisit enim in professione vivere in Religione usque ad mortem; & sicut uxoratus peracto exilio, vel egressus è carcere spectat ad uxorem; sic Religiosus finito triremio spectat ad Religionem, cum qua per professionem matrimonium contraxit. Don. *de galeotis q. 22. n. 1.*

5 Verum est enim, quòd Religiosus absolutus à Triremibus, remanet infamis infamia juris, quæ incurritur ipso facto per sententiam diffinitivam condemnatoriam Judicis in causa famosa, *c. infames 3. q. 7. § porrò*; & est infamis non solum jure legali, & civili, sed etiam canonico; omnes enim infames jure civili, sunt etiam tales jure canonico.

Hinc repellitur à Dignitatibus Ecclesiasticis, & secularibus *c. inter dilectos de exces. Prael. l. unica de infamibus*; neque possunt Ordines suscipere, nec in susceptis ministrare, nec esse Magistri in Theologia, nec Prædicatores, nec Priores, Tamb. *de Jure Abbat. n. 1. disp. 5. q. 20.* & alii.

6 Talis autem infamia in communi sententia inducit irregularitatem, quia nascitur ex notorietate delicti; & si repelluntur à dignitatibus, ut dixi; ergo sunt irregulares, & ita constat ex *c. infames caus. 3. q. 7.* quo damnati judicio publico ad pœnitentiam publicam sunt infames. Ista autem irregularitas proveniens ex infamia juris solus Papa dispēsat de jure communi; ex Privilegio autem Pii V. possunt illam dispensare Prælati Regulares. Et sic exceptis tribus irregularitatibus, nempe homicidii voluntarii, mutilationis membrorum, & bigamiæ, possunt alias irregularitates Prælati Regulares dispensare, Naldus *in sum. ver. infamia*, Peyr. *de subdito t. 1. c. 27. vers. ad quæres. fol. 113.* Lezzana *ver. infamia n. 17.* Don *l. c. q. 25. n. 4.*

DUBIUM X.

Quid potest, vel non potest facere circa administrationem temporalem, absque consensu sui Capituli?

1 Certum est, quòd Prælatus Regularis absque consensu sui Capituli, non potest inire graves contractus, & negotia suæ Ecclesiæ, ut decernitur *c. sine exceptione 52. caus. 12. q. 2. & c. subsequenti, & cap. ea noscitur eod. tit.* potest autem agere quo ad res leves, & modicas v.g. quæ ad victum, & vestitum pertinent, non expectato Capituli consensu; Tum quia ita se habet consuetudo; Tum etiam quia valdè durum videtur, quod Prælatus indigeat consensu Capituli, quoties vult emere vinum, frumentum, vel aliud simile, Lessius *l. 2. de just. c. 28. d. 2. n. 20.* verum in hoc omnis Prælatus consulat suas Constitutiones, vel laudabiles consuetudines;

2 Certum est quoque Prælatum Regularem non posse ex se alienare bona stabilia Ecclesiæ; sed in hoc requiritur assensus Pontificis; & hoc prohibetur tam jure divino, tam civili, quàm canonico. Jure Divino, quia dicitur Levitic. 45. *Terra quoque non vendetur in perpetuum, quia mea est, & vos Advenæ, & Coloni mei*; & sic bona Ecclesiarum, non sunt bona Clericorum, vel Monachorum, qui solum sunt usuarii, sed verè, & propriè sunt Dei, cujus intuitu offeruntur à fidelibus: & sic ad Deum spectat illa disponere, & ad legitimum suum Vicarium in terris.

3 Jure civili, ut habetur in *l. jubemus c. sacrosanct. Eccles.* & *in §. nos igitur v. alienationis autem nomen, in auth. de non aliena nd. aut permutan. rel. Eccl.* & *in §. quia verò Leonis in ead. auth.*

Jure canonico, ut deciditur in *c. non liceat, in c. Diacono, in c. quidquid, in c. monemus, in c. quisque Episcopus, in c. sine exceptione* 12. *q. 2. in c. nulli liceat, in c. si quis Presbyterorum, in c. fin. extr. de reb. Eccl. non alien. in c. sicut §. fin. in clem. 1. de rebus Ecclesiæ non alien.* & *in constit. Pauli Tertii incip. Ambitiosæ cupiditati,* & *ultimo in decreto Sac. Cong. Conc. jussu Urbani Octavi editum.*

Hinc alienans bona immobilia Ecclesiarum, sine justa causa, vel sine licentia Pontificis, vel sine juris ordine, peccat mortaliter, & contractus erit nullus, & tam alienans, quàm recipiens alienatum erit excommunicatus, ut exprimitur in *d. extrau. Ambitiosæ.*

5 Causa autem justa est quadruplex. Prima est necessitas urgens Ecclesiæ, v.g. cum Ecclesia gravatur ære alieno, quòd de fructibus non potest solvi, nisi per alienationem bonorum, vel quando Ecclesia est reparanda, ut si patiatur ruinam imminentem, aut defectus ornamentorum, paramentorum, vel vasorum sacrorum, & fructus non sufficiunt. Secunda est utilitas evidens, idest clara, & indubitata. Tertia est pietas. Quarta denique causa est incommoditas, seu inutilitas, quod sequitur ex re Ecclesiastica retenta, ut si res alienanda sit magis damnosa, quàm utilis.

6 Iuris ordo etiam requiritur in alienatione bonorum Ecclesiasticorum, qui quadruplex esse potest. Primus est tractatus; Superior enim localis alienare volens, debet discurrere cum suo Capitulo, an expediat, sive non, & ad hunc omnes illi convocandi sunt, quorum interest. Secundus est consensus Capituli expressus à majori, & saniori parte, licèt non ab omnibus; quòd enim fit à majori parte Capituli censetur ab omnibus fieri. Tertius, ut interveniat subscriptio singulorum de Capitulo; quæ subscriptio satis est, ut fiat manu Notarii, ut ait Silv. *ver. alien. num. 3. in fin.* & Bord. *de alien. bon. Eccl. res. 27. q. 6. n. 31.* Quartus est authoritas Prælati; quibus omnibus adde consensus Apostolicus, sine quo non reperitur legitima solemnitas.

7 Hodie tamen in alienatione rerum Ecclesiasticarum duo copulativè requiruntur, nempe, justa causa, & solemnitas, hoc est assensus Apostolicus. Igitur auctoritas Prælati, tractatus, consensus Capituli, & subscriptio, hodie non requiruntur in alienatione prædicta; sunt enim de solemnitatibus antiqui juris canonici, quæ per Paulinam fuerunt correctæ, & abrogatæ, Riccius *resol. 383. n. 1.* multis citatis, Novar. *1. p. sum. Bul de alien. bon. super Bullam Pauli IV. n. 25.*

Res

consensu sui Capituli cædere opacas, arbores, & cæsas vendere, absque metu pœnarum in *d.extrav.* quia Prælatus tenetur peragere ea, quæ cedunt in meliorationem suæ Ecclesiæ; & cum prædicta cessio cedat in utilitatem suæ Ecclesiæ; quis enim non dicit, quod raritas arboreti non nocet fructui ejus? umbra enim tollit fructus, & arbores facit steriles, ut experientia demonstrat. Harum autem venditio nullo jure prohibetur; sunt enim res mobiles, & quæ servando servari non possunt; & sic licitè possunt vendi; maximè si pretium convertatur in emptionem stabilium. Novar. *in d.cons.6.n.3* Rod.*loc.cit.n.*4. Quaran. *num.*33. *in fin.* Peyr.*loc.cit.n.*19. Don.*l.c.q.*70.

14. Si autem Prælatus cædat arbores frugiferas, uti sunt olivæ, ficus, vites, & consimiles ferentes poma, sine solemnitate dat in pœnas *d. extravag.* quia Prælatus Regularis prohibetur in specie alienare possessiones Monasterii; nomine autem possessionis veniunt res possessæ, seu arbores solo inhærentes. Ut notat Novar. *in d.cons.6.n.*2. multis citatis. Secus dicendum est si sylva sit cædua, quæ per incisionem, melius renascitur, quia in tali casu non deterioratur, sed potius melioratur; ad hoc enim sylva dicitur cædua, ut cædatur, & ut succisa rursus renascatur ex stipite, aut radicibus post breve, vel longum tempus. Idem dic de arboribus vetustis, vel corruptis, si loco earum aliæ plantentur utiles. Idem est sentiendum, quando cessio fit in parva quantitate, ut si Prelatus incidat unam, vel duas arbores licèt fructiferas, quia incisio debet esse notabilis, & perpetui detrimenti circa substantiam rei, ut decidit in Rota Romana, quam refert Far. *p.*2.*decis.*553. Peyr.*n.*23. & Lezan.*verb. lienatio n.*16.

DUBIUM XI.

Quid de Prælato Regulari in ordine ad votum paupertatis, quo ad se, & suos subditos?

1. Religiosa paupertas, quæ est omnium rerum, & omnis juris possidendi renunciatio voluntaria, facta per solemne votum, in aliqua approbata Religione à Sancta Sede Apostolica, consistit in abdicatione privati Dominii omnium rerum temporalium, ut docet S.Th.2.2.*q.*186.*a.*3. & licèt Religiones habeant bona in communi, salvatur tamen essentia Religionis, quæ solùm excludit possidere bona in particulari; Apostoli enim verè erant Religiosi homines, & tamen habebant bona in communi, ut dicitur Act.4. *erant illis omnia communia, & dividebatur singulis, prout cuique opus erat.* Unde non est vetitum Religiosis acquirere pro communitate; sed solum acquirere ad proprium commodum, absque venia suorum Prælatorum, ut docet praxis, & unanimiter Doctores.

2. Si autem Religiosi possident de licentia suorum superiorum redditus, seu pecunias, quæ annuatim ex affectu alicujus stabilis solventur; non sunt in statu damnationis, maximè si proprietas, & Dominium illius stabilis resideat penès Monasterium. Unde Rod.*t.p.sum.c.*90. *de Novit.concl.*4.*n.*9. & 2.*p.c.*31.*de Relig.n.*2 *concl.*2. Valent.2.2 *disp.*1. *q.*4.*p.*3. Vega 2.*t.sum.c.*32.*cas.*19. Lezan.1.*p. sum c.*6.*de paup.n.*21, dicunt, quod in illis Monasteriis, in quibus, vel ob nimiam paupertatem, vel ob incuriam, aut negligentiam Prælati, non potest observari vita communis, dando singulis Reli-

giosis, quæ sunt simpliciter necessaria ad victum, & vestitum; potest permitti Religiosis aliquod peculium, etiam rei stabilis, annuis redditus, vel census in ordine ad usus necessarios, & amovibiliter à voluntate superiorum; & eorum ratio est.

Tum quia hæc habere prædicto modo non est contra naturam voti paupertatis, aut juris communis, sed solum contra præcepta Ecclesiæ, Concilii Tridentini, & Summorum Pontificum; sed præcepta Ecclesiæ non obligant cum morali impossibilitate, qualis censetur esse in casu posito; ergo &c. Tum etiam quia in tantum Summi Pontifices, & Concilium prohibuerunt Religiosis habere peculium, census, &c. quia supponebant Monasteria, & superiores dare Religiosis necessaria ad victum, & vestitum; ergo cessante hoc præsupposito, cessant etiam ordinationes, & leges. Tũ tandem, quia Monasteria, & superiores tenentur dare subditis necessaria ad victum, & vestitum; ergo deficientibus illis dare tenentur hi aliundè sibi ea quærere.

3. Verum hæc omnia vera sunt sublatis abusibus, fictionibus, ac simulationibus; & dummodo annui census Religiosis concedendi, notentur in libro rerum Monasterii, & per procuratorem Conventus annuatim exigantur, & eleemosynaliter subdito concedantur ad necessarios usus, & monetæ superfluæ exactæ ponantur in deposito communi, à quo non debent extrahi, nisi servatis legibus depositi communis. ut docet Donat. *tom.3. de vot. paup. q. ref. 11. n.7.*

4. Ut autem Religiosus salvetur à vitio proprietatis in retinendo, vel expendendo aliquod peculium, requiruntur quatuor conditiones. Prima ut habeat dependenter à voluntate sui Prælati. Secunda, ut sit paratus illud consignare ad nutum superioris; Tertia ut illud convertat in usus licitos, & pios, ad decentiam sui status; & quarta ut illud, quòd habet non sit superfluum, sed conveniens suo statui, ut notat Bord. 1. *p. conf. ref. 43. q. 23. n. 68.* quibus conditionibus alias addit Tamb. *de jur. Abbatis. disp. 8. q. 3.* scilicet ut redditus incorporentur bonis Monasterii communibus; & ut tam peculium, quàm redditus, non solum sint ad nutum superioris revocabiles; sed etiam ut possint auferri ab aliis Religiosis privatis jussu superioris; Item quòd non debet Religios habere usum peculii apud se; sed apud publicum Depositarium, vel Bullarium Monasterii; & ut accepturus aliquid de suo peculio causam exponat suo Prælato, à quo debet approbari.

5. Superfluum autem in præsenti dicitur, id quòd non est necessarium ad statum religiosum, ut notat Peyr. *t. 2. de subd. q. 2. §. Colligiturque*. Ubi habet, quòd debet attendi ratio qualitatis personæ, conditionis, loci, varietatis, temporum, & multarum aliarum circumstantiarum ad decentiam status conservandam necessarium; quòd enim uni Religioso est superfluum, alii potest esse necessarium, si consideretur Religio strictior, & laxior, vel qualitas personæ, & gradus, vel ætas, ut si sit juvenis, vel senex, infirmus, vel sanus.

6. Si autem Prælatus dat alicui subdito licentiam accipiendi à suo deposito decem aureos, v.g. ad emendum libros, subditus non potest illos expendere ad aliis usus sibi necessarios; & à fortiori in usus prophanos, & quamvis in usus

usus necessarios potest præsumi licentia tacita *Prælati*; in usus tamen prophanos non potest præsumi; unde subditus in hoc certò mortaliter peccaret. Don. *l. c. q.* 23. *n.* 1. Rod. 2. *p. sum. c.* 13. *de Relig. concl.* 3. *n.* 3. *verb. quartò dico.*

7. Taciturnitas autem Prælati videntis, & non contradicentis subditum aliquid expendere, vel acquirere, & non contradicentis aliquando excusat à vitio proprietatis. Excusat quando taciturnitas est approbativa; quæ si sit tantum permissiva non excusat; Deus enim permittit mala fieri à peccatore; nihilominus peccator est in culpa. Tunc autem taciturnitas censetur permissiva, quando Prælatus videt subditum rem accipere, vel distrahere, & tacet verecundia, timore, vel alio respectu, quia superior est vir Pacificus, subditus verò austerus, rixosus, & inquietus; approbativa verò tunc est, quando superior videt, & tacet, imò solitus in his occasionibus clamare, vel irasci, & non clamat, neque irascitur; tunc enim videtur approbare. Peyr. *t.* 1. *de sub. qu.* 2. *c.* 2. §. 3. *ve. noto tertio.*

8. Hinc nota, quòd Religiosus peccat contra votum paupertatis si ex rebus sibi concessis ad proprium usum aliquid donet; Tum quia licentia data pro uno usu non potest extendi ad alios usus, unde data licentia pro emendis libris Theologiæ non potest extendi ad libros prophanos, & data pro emendis vestibus non potest extendi pro solvendis debitis. Tum etiam quia quando Religioso conceditur usus rei, non conceditur simpliciter jus utendi, quia non est capax talis juris, quòd habet aliquam rationem dominii; unde Religioso conceditur tantum usus in individuo, & præter illum non potest ullum alium sua authoritate usurpare, & si usurpat, in eo se gerit ut Dominus; & non ut pauper. Tum denique quia Religioso solùm cōceditur usus cibi, verbi gratia ad suam substentationem; ergo si voluntariè abstineat, sivè quia non indiget non potest pro suo arbitrio de superfluo disponere; & sic non potest subditus, absque licentia sui Prælati neque suam Pictantiam in eleemosynam dare. Vide D. Th. 2. 2. *q.* 32. *a.* 8. *ad* 1.

9. Peccat autem mortaliter Prælatus contra votum paupertatis expendēdo redditus bonorum Monasterii in quoscunque usus illicitos, & prophanos Quia Regularis per Prælaturam non fit Dominus rerum Monasterii, sed tantū custos, & dispensator ad præscriptum Regulæ, quæ vult, introitus Monasterii non expendi ad alios usus, nisi in substentationem ministrorum Ecclesiæ, in ædificationem, vel reperationem Monasterii. Et si sint superflua debent dari pauperibus, vel applicanda in pios usus, & non danda canibus, lenonibus, meretricibus, & similibus. D. Th. 2. 2. *q.* 63. *a.* 2. *ad.* 1.

DUBIUM. XII.

An Prælatus Regularis possit dare licentiam subdito ludendi.

1. NOta, quòd ludus, ut ludus [præcisis malis circumstantiis] est necessarius ad quietē animæ, & corporis recreationem, ut docet D. Th. 2. 2. *q.* 168. *a.* 2. Unde ludus est actus Eutrapeliæ, ex Arist. *eth c.* 8. & sic est necessarius ad honestā recreatiōnē animi. Unde B. Ioannes sæpè cum discipulis suis ludebat, ut

ligitur à collationibus Patrum, teste D. Th. loc. cit. & quod fecit, & indulsit Apostolus, potest etiam Prelatus Regularis indulgere.

2. Dico ergo, quòd Regularis Prælatus potest dare licentiam subdito ad ludendum, dummodo ludus sit honestus præciso scandalo, lege non prohibente. Ut ergo licitè ludat Religiosus debent tria concurrere. Primo, ut in ludo abstineat à verbis turpibus, obscenis, & proximo nocivis. Secundo, ne totaliter gravitas offendatur, cum in omnibus debet attendi honestas personæ. Tertio, ut omnes actus jocosi congruent personæ, tempori, loco, & circumstantiis.

Dixi [ludo honesto,] quia ludus inhonestus est illicitus Religioso, & de hoc ludo dicitur Tob. 4. Numquam cum ludentibus miscui me. Dixi (præciso scandalo;) quia nihil faciendum est cum scandalo; & dixi [lege non prohibente) quia Prælatus non potest concedere cōtra Sacros Canones, vel contra propriā Regulam; & sic non potest licentiare ad habēdum principaliter propter lucrum, nec Aleis, per quas significatur omnis ludus, qui principaliter innititur fortuna, aut sorte, quam industria, & arte humana.

3. Hinc habes; quòd Religiosus ludens, absque sui Prælati licentia peccat contra votum paupertatis, quia exponere pecuniam ludo est actus Dominii, & religiosus nullum habet dominium, & qui illam pecuniam lucratur tenetur restituere, utpotè quia lucratus est ab homine non habente potestatem disponēdi de illa: si verò Religiosus de licentia vel tacita, vel expressa sui superioris ludit aliquid modicæ quantitatis propter honestam recreationē; non peccat, præcisis tamen scandalo, & lege non prohibente; in hoc enim non adest aliquis actus dominii; & ludus, ut ludus est de necessariis ad vitæ substentationem.

4 Ex quo deducitur, quòd quando Religiosus vadit ad Patriam, Parentes invisurus, possit causa honestæ recreationis aliquid ludere discretè, & religiosè, & idem dic quando extra Monasterium degit ex Prælati licentia.

5 Si vis autem scire quænam sit ista modica quantitas, quam Superior potest concedere suis subditis, Sotus *l. 4. de just. q. 5. a. 1.* Navar. *in manual. c. 20. n.* 12. Respondent esse quatuor, aut quinque ducatos in quolibet anno. Sed in hac re non potest dari certa regula, sed relinquitur arbitrio prudentis viri, qui debet inspicere Religionem ludentis, quantitatem peculii concessi, personam, & dignitatem ejusdem, ut ait Donat. *l. cit. q. 29. n. 6.*

DUBIUM XIII.

In quibus debet Prelatus obediri à subditis ratione Voti obedientiæ.

1 SUppono, quòd Religiosus ex vi Voti obedientiæ tenetur obedire Prælatis suæ Religionis, necnō Summo Pontifici tanquam Magistro Generalissimo omnium Religionum, & Princeps, unde Religiosi nedum tenentur obedire Summo Pontifici obligatione universali, qua tenentur omnes Fideles, verum speciali ratione, scilicet ratione Voti obedientiæ; in his tamen, quæ Re-

Regulam concernunt.eo modo,imo speciali, & nobiliori, quò tenentur obedire propriis Prælatis Regularibus, ut docet D.Thom.2.2.*q*.186.*a*.5.*ad* 3. quem sequuntur Caje. 2.2. *q*.88. §.*ad secundæ*, Bann.2.2.*q*.11.*a*.10.*dub*.6.*ad finem*, & communiter Doctores.

2 Item ex vi dicti Voti tenentur obedire Sac.Cong.Emin. Cardin. institutæ à Sixto V. super Regulares; prædicta enim Congregatio annumeratur inter Prælatos sui Ordinis, Th.de Jesu *tract*. 3.*de Visit.Regul*.c.17.*n*.7. Lez.*part*.1. *summ.c*.4.*n*.31.& alii.

Item ex vi dicti Voti tenentur quoque obedire Sacro Collegio Cardinalium tempore Sedis vacantis; eo enim tempore CollegiumCardinalium succedit in locum Pontificis; & tunc dictum Collegium censetur Caput, Princeps,& Generalissimus omnium Ordinum,Peyr. *tom*.1.*Privil.in priv*.2.*Sixti IV*. *n*.11. & alii.

3 Non tamen ex vi dicti Voti tenentur Religiosi obedire Legatis de Latere, vel Nunciis Apostolicis; hi enim non sunt Prælati intra Ordinem, sed extra, ut constat ex eorum litteris patentibus; tenentur tamen illis obedire ob potestatem jurisdictionis, quam habent à Sancto Papa. Don.*loc.cit.q*.28.*n*.1.& 2. his suppositis.

4 Dico, quòd Religiosus ex vi Voti obedientiæ tenetur obedire suo Superiori præcipienti in omnibus, quæ explicitè, vel implicitè, directè, vel indirectè continentur in Regula;in his enim Superior habet potestatem coactivam, & subditi tenentur obedire; ut docet D.Thom.*quod*.1.*a*.15.*& quod*.10. *art*. 10.*&* 2.2.*q*.104.*a*.5.*in resp.ad* 3. *& q*. 186.*a*.9.

Pro cujus intelligentia debes advertere, quòd aliqua continentur in Regula explicitè, & directè, alia verò implicitè, & indirectè. Primi generis sunt, quæ ibidem ponuntur sub claris verbis, de quorum intelligentia nulli est dubiũ. Secundi generis sunt, quæ quamvis nõ ita habeantur,pertinent tamen ad observantiam eorumdem, uti sunt obsequia Communitatis, negotia Ordinis, munia fraternæ charitatis, inflictiones pœnarũ &c. sine quibus non potest observantia Regularis salva consistere.

6 Hinc habes I. quòd subditi non tenentur obedire Superioribus in aliquo, quòd sit contra eorum Regulam; quæ enim sunt pro charitate instituta non debent militare contra charitatem, & potestas Prælatorum Regularium non est sibi data in destructionem, sed in ædificationem;ac per consequens si Prælatus aliquid præcipiat in virtute obedientiæ, vel sub pœna excommunicationis,quòd sit contra Deum, vel Animam, vel Regulam, ipse peccat mortaliter, & subditi non tenentur illi in hoc obedire. D.Th. communiter receptus 2.2.*q*.104. *art*.5. *ad* 3.

7 In casu autem, quo Prælati aliquid præcipiunt contra Regulam, ubi dicti Prælati possunt dispensare super eadem Regula, tunc subditi tenentur obedire tribus conditionibus copulativè cõcurrentibus. Prima, quòd Prælatus sciat se præcipere contra Regulam. Secunda, quod sciat se posse dispensare super illa. Tertia, quòd habeat causam legitimam dispensandi;ergo si subdito constet Prelatum non habere causam rationabilem dispensandi,non tenetur obedire;seclusa enim causa rationabili Prælatus nullum habet jus dispensandi super Regula, In

dur-

dubio autem si habeat, vel non habeat causam rationabilem, potestas stat pro Superiore, & subditus obedire tenetur, *Syl. ver. Relig.* 6. *q.* 6. Mirand. 1. *p. man. q.* 26. *a.* 8. *conc.* 2.

8 Habes II. quòd subditi non tenentur obedire *Prælato* in his, quæ sunt supra Regulam. Hinc si *Prælatus* Ordin. Prædic. præciperet suo subdito, ut patiatur martyrium, vel pergat ad Indos, vel per unum, & alterum mensem sedeat in terra, in pane, & aqua absque culpa speciali, subditus tunc non tenetur illi parere, quia solum ex vi professionis obligavit se obedire *Prælato* præcipienti ea, quæ sunt secundùm Regulam, non ea, quæ sunt supra Regulam, D. Th. *quod.* 10. *a.* 10. & alii Doctores communiter.

Si autem Prælatus jubeat subdito aliqua indifferentia, ut aspicere Cœlum, levare festucam, & similia, tunc subditus licèt de necessitate obedientiæ non tenetur illi parere, tenetur tamen de perfectione obedientiæ; si tamen illa indifferentia licèt non explicitè, implicitè tamen in Regula continentur, tenetur subditus ex necessitate obedire; Indifferentia enim, licèt non cadant sub voto obedientiæ, ut indifferentia sunt, sublata tamen indifferentia per aliquem actum, nō amplius censetur res indifferentes, sed utiles ad aliquid, quæ ad Religionem pertinent, Caje. *in resp. ad* 4. *in* 2. 2. *qu.* 186. *a.* 5.

9 Habes III. quòd subditus non tenetur obedire suo Superiori in his, quæ resultant in scandalum proximi (& intellige de scandalo vero certo, & notabilis. Intentio enim obedientiam voventis nō fuit, nec præsumitur fuisse se obligare ad præjudicialia sibi, vel proximo, nec ad difficilia, nisi essent in statuto, Portel. *in dub. ver. obed. in add. n.* 2. & communiter Doctores. Unde dicitur Act. 4. *Oportet obedire magis Deo, quàm hominibus.*

10 Habes IV. quòd subditus non tenetur obedire suo Superiori in actibus interioribus suæ volūtatis; hi enim actus non subjiciuntur humanæ legi, sed soli Deo. Et D. Thomas 2. 2. *q.* 104. *a.* 5. *in corp.* ait, Et ideo in his, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis homo non tenetur homini obedire, sed solum Deo. Si autem hi actus interiores conjunguntur cum actibus exterioribus, tūc tenentur obedire, quia sic computantur cum actibus exterioribus, & per accidēs subsunt humano judicio. Unde in *clem.* 1. *de stat. Monach.* excommunicantur Monachi accedentes ad Curiam Romanam animo offendendi suos Prælatos; & eadem ratione Prelati Regulares possūt suis subditis præcipere per obedientiam ut quas Missas celebrant offerant pro sua intentione; nam in tali præcepto nō præcipitur absolutè interior animi motus subditorum, qui est Missæ applicatio, sed idem interior animi motus, ut conjunctus cum actu exteriori celebrationis, Caje. in D. Thom. 2. 2. *q.* 104. *a.* 5. §. *ad primum horum*, *Syl. ver. obed. q.* 1. Tab. *eod. ver. n.* 4. Donat. *loc. cit. qu.* 19. *num.* 2.

11. Si autem Prælatus Regularis suo subdito præcipiat in his, quæ dispēsare potest in Regula, puta, ut carnes comedat, ut loquatur silentii tempore, & similia: tunc si subditus cognoscit *Prælatum* dispensare cum causa urgenti, justa, & cognita, tenetur illi obedire; hujusmodi enim dispensatio est conservatio Regulæ; si verò subditus cognoscit, Prælatum in his leviter dispensare, & sine

ne juſta cauſa; tunc non tenetur illi parere; ſic enim piſpenſans cenſetur relaxare Regulam, & præcipere contra Regulam. Caje.2.2.q.104.a.5.§.*in reſ.ad.3*.

Subditus autem dubitans, an id quòd ſibi præcipitur ſit contra Deum, vel non, tenetur tamen obedire, dummodo ſubditus non ſit certus de injuſtitia, & malitia præcepti; non pertinet enim ad ſubditos diſcutere pręcepta ſuorum Prælatorum, ſed tantum obedire; ſunt enim talia præcepta licita, juſta, & honeſta, niſi contineant iniquitatem manifeſtam, & in dubiis poteſtaș ſtat pro Prælato, ut ex communi docet D.Th.2.*ſent.diſt*.44 *q.3.ad*.4. & *de verit. a*.23. & alii quamplurimi Doctores relati à Don.*l.c. q*.23. *n*.1.2.3.4,5. Neque ſubditus dubitans an id quòd ſibi præcipitur ſit licitum, ſi, vel ne, antequam obediat tenetur inquirere an ſit licitum, (regulariter loquendo), non enim ad ipſum pertinet inveſtigare de juſtitia, & bonitate præcepti, neque Prelatus per dubium ſubditi amittit poteſtatem pręcipiendi, quam habet ſupra ſubditum. Don.*l.c.q*.22.& alii.

Dixi (regulariter loquendo) etenim ſi ex tali obedientia immineat periculũ ipſi ſubdito, vel alteri, aut præjudicium notabile ſpirituale, vel temporale in ſua perſona, rebus, & honore, in tali dubio ſubditus non tenetur obedire, niſi prius ſit edoctus de abſentia periculi, & præjudicii tertii. Nemo enim tenetur obedire cum gravi ſuo, vel alterius incommodo: & ſic ſi Prælatus pręcipiat ſubdito revelare culpam occultam alterius fratris, non tenetur obedire, etiam ſi id pręcipiat ſub excommunicatione latæ ſententiæ; niſi Prælatus certificet ſubditum ſe id jure poſſe præcipere, ideſt ad id habere famoſam proclamationem, & alios teſtes. D.Th.*quod*.1.*a*.16. Rod. *to* 3.*q*.19 *a* 4 § *dixi in concl.in fine*. Ac etiã. ſi prælatus ex odio, aut avaritia vellet ſubditum ſpoliare rebus illi ad uſum cõceſſis ab aliis ſuperioribus, non tenetur obedire, etiam ſi id faciat animo ſubditum reformandi; non enim poteſt Prælatus unum ſubditum reformare, niſi alii etiam reformentur Zerol. *in prax. p*.2. *verb.reform*. Tab.*ver.obed. n*.6. item ſi Pręlatus in diſtributione officiorum nõ ſervat juſtitiam, ſed partialiter ſe gerit, uti ſi juni ſubdito quotidie conſtringit ad chorum inſerviendum, & aliis ſervitiis Monaſterii, ceteris in cella vagantibus ſine cauſa; ille ſubditus uti gravatus non tenetur obedire, ſed poterit appellare, & quęrelam exponere. Peyr.*de ſub.q*.1.*c*.7,§.*ad obediendum*.

12 Habes V. quòd ſi Prælatus præciperet ſubditis inſervire Fratribus ſui Conventus affectis peſte, vel morbo aliquo contagioſo, tunc ſubditi tenentur obedire ex vi voti obedientiæ; hujuſmodi enim præceptum non eſt ſupra, aut contra Regulam, ſed ſecundum finem Regulæ; & quod exinde ſequatur mors per accidens ſe habet, & præter intentionem Pręlati; & in alio caſu Religio non eſſet ſibi ſufficiens in ſuccurrendo neceſſitatibus Religioſorum. Verum excipe ex hac deciſione Religioſos infirmæ valetudinis, vel cujus vita eſt valde utilis, & neceſſaria communi bono Religioſorum. Vide Caje.*tom*.3. *opuſc. tract*.9. *de vinculo obedientiæ qu. unic*. Rod.*tom*.3.*q*.31.*a*.3. Sanch.*l*.6.*ſum.c*.2 *num*.57. Peyr.*de ſub.q*.1.*c*.11. *verſ.dico ſecundo*. Pelliz. *tom*.1. *manual.tract*.4. *c*.4.*ſec*.2,*q*.9.*num*.41. relati à Don. *l.c. q*.23.*n*.1.& 2.

DUBIUM XIV.

Quid de Prælato Regulari in ordine ad dispensandum cum suis subditis circa Divinum Officium recitandum?

1 SUppono, quod solus Summus Pontifex potest cum Clericis, sacro Ordine initiatis, cum beneficiariis, ac Regularibus dispensare in recitatione Divini Officii; obligatio enim recitandi Divinum Officium est de solo jure humano Ecclesiastico, super quo Pontifex liberè potest dispensare, etiam sine causa rationabili; jus enim Ecclesiasticum positivum est objectum suæ potestatis Syl. *ver.hor.q.*8·Armil.*nu.*11. Tab. *eod.ver. num.*15.Suar.*tom.*2.*de Relig.l.*4. *de horis c.*28 *n.*40·Bon.*tom*·1· *de horis disp.* 1.*q.*6·*p.*3·*num.*1.Verum tamen est, quod quamvis Papa in hoc potest, tamen non dispēsat absolutè, sed commutat in alias pias preces, & orationes, ut docet Tol. *l.*2.*c.*14.§.*quarta causa.*

2 Prælatus ergo Regularis non potest dispensare cum suo subdito ne recitet Officium Divinum in Choro, nisi ex justa, & rationabili causa, ut declarat Clemens VIII. & Urbanus VIII. postea cōfirmat. Super enim consuetudine universali Ecclesiæ non potest qui est inferior Papa dispensare sine legitima causa; & quia est consuetudo universalissima Ecclesiæ, ut Regulares in Choro persolvant Divinum Officium; ideo, &c. Causa autem in hoc dispensandi est lectura actualis, vel prædicatio, vel infirmitas, vel impedimentum propter studium.

3. In choro non potest Prælatus dispensare cum suis subditis, ut valeant unum officium pro alio commutare, licet possit una, vel altera vice cum subditis dispensare, ut extra chorum recitent unum pro alio officio, ut v.g. si hodie fit de feria, potest dispensare, ut fiat officium de Beata Virgine &c. hoc tamen intellige cum causa, & officium, quod commutatur contineatur in Breviario Ordinis, & nō semper, & perpetuo, sed tantum una, vel altera vice. Caie.*in sum· verb.hora* §.*fin.*

4. Religiosus autem subditus ex se absque dispensatione sui Prælati non potest sibi commutare officium, ut si fiat de feria, v.g. fiat de aliquo Sancto, etiam si sit extra chorum, ut tenet Bon.*disp.*1.*de hor.cau.q.*3.*p.*1.*n.*17.

Plura essent dicenda hic de potestate Prælatorum Regularium; quia tamen brevitati consulimus; alia dicenda apud auctores stude.

LIBER

LIBER VI.

De Potestate : & officio Parochorum.

Uanqvam multi Doctores de Potestate, & officio Parochi diffusè, & copiosè dixerunt: nos tamen, ut promissis satisfaciamus, aliqua de potestate, & officio eorumdem hic adiiciemus, majori brevitate, qui possumus; & quod alii dixerunt diffusè, brevitèr nos hic adiicimus; Unde sit

DUBIUM I.

Quid potest Parochus circa sacramentalem Confessionem suorum subditorum.

1 PArochus dicitur quasi Parecus græcè, idest Incola, seu habitator in aliquo loco. Incola autem est, qui in regione contulit suum domicilium; Unde Parochus sic dicitur, quia in loco, ubi est Parochus, continuò residere debet, ut dicitur in *cap. quia nonnulli, c. conquirente, cap. relatum, & cap. ex fraternitatis de Cler. non resid.* Et quanquam appellatione Parochi in jure veniant non solùm Rectores Ecclesiarum, & hi, ad quos certarum Parochiarum cura spectet, sed etiam Episcopi, Archiepiscopi, & Summus Pontifex. Papa enim dicitur universalis Parochus Ecclesiæ, Archiepiscopus suæ Provinciæ, & Episcopus propriæ Diœcesis; veniunt etiam nomine Parochorum Superiores Religionum respectu suorum subditorum. Nos tamen hic propriè loquimur de Parochis primo modo acceptis.

2 Parochi ergo, qui jam obtinuerunt Parochiale beneficium, cui annexa est cura animarum, non indigent approbatione Episcopi quò ad forum pœnitentiale, ut habetur ex Conc. Trid. *sess. 23. c. 15. de reform.* Cum enim Parochus sit proprius Sacerdos omnium, qui sunt de ejus Parochia; habet perinde jurisdictionem ordinariam super illam, sicuti habet Episcopus in sua Diœcesi quò ad forum pœnitentiale, ut docet Laym. *in summ. Theol. l. 5. tract. 6. c. 10. n. 3.* Duard. *in c. om. utr. disp. 8. sect. 2. conc. 4. n. 13.* & alii apud ipsum.

3 Si autem Parochus in aliã Diœcesim se transfert, & vult confessio-

rochu s, licèt non habeat jurisdictionem, habet tamen approbationem ad audiendas cõfessiones pro omnibus, etiam in aliena Diœcesi; in casu autẽ posito habet *jurisdictionem* à *Parocho*, in cujus Diœcesi confessiones vult audire; ergo potest exponi à Parocho ad confessiones audiendas suarum ovium. Item Parochus quilibet virtute Bullæ est ubique eligibilis, dummodò Parochus loci consentiat, & Episcopus in hoc non contradicat; ergo potest unus Parochus alium Parochum alterius Diœcesis ad confessionem admittere suarum ovium, Fagund.*in 2.Eccl.præcep.l.7.c.2.n.37.* Tamb.*tom.2.l.5.c.5.§.3.num.4.& 5.* Renz. *l.cit. quær.8.* Sanc. de Lugo, Leand.à Tamb.cit.

9 Quilibet Sacerdos absolutè approbatus ab Episcopo ad audiendas fidelium confessiones, potest etiam Parochis invitis, confessiones audire etiam tempore Quadragesimæ, dummodò Episcopus non excipiat tale tempus in concessione audiendi confessiones; & ideo nõ potest Parochus prohibere suum Parochianum, ne cõfiteatur Sacerdoti approbato, etiam tempore Quadragesimæ. Potestas enim audiendi confessiones est relativa, & ideo cum datur Sacerdoti, datur ex consequenti ovibus, ut illi confiteantur, si velint, Suar. *de pæn. disp.26. sect.1. num.11. §.ex his infertur*, Ricc.*in 4.d.17.q.2.* Sot.*in 4. dist.18.q.4 a.5.* Duar.*l.loc.cit. disp.8. sec.10.concl.a.num.4.& 8.* Tol.*l.6. summ.c.11.num.2.§.vocamus*, Fag. *de præc.Eccl.præcep.2,l.7.c.3. nu.8.* Navar. *in c.placuit ac pæn. num.57.* Gref.*l.1.dec.aur.c.13.n 45.*

10 Limita tamen hoc si Episcopus approbet aliquem Sacerdotem ad audiendas confessiones fidelium in aliquo loco, aut Parochia cum hac clausula: *salvo jure Parochorum*, vel *sine Parochorum præjudicio*. Tunc enim talis Sacerdos sic approbatus non potest audire confessiones tempore Quadragesimæ contradicentibus Parochis. Clausula enim illa aliquid debet operari quòd maximè est ut tempore Quadragesimæ non possit talis sic approbatus audire confessiones, invitis Parochis; Ita citati Doctores.

11 Verum tamen est, quòd hæc, quæ diximus, locum habeant in Sacerdote seculari, non Regulari. Regulares enim habita ab Episcopo approbatione, *jurisdictionem* habent à Summo Pontifice, ut docet Rod.*t.1. qq.Reg.q.59.a.1.* Corrad.*in fine suarum resp.in libel. de Reg. in Conf. deput.* Alphons. de Leone *p.2. cas. consf recoll.1,n.283.* relati à Duar.*l.c. conc.2.n.13.*

12 Parochus, & quilibet alius Cõfessarius approbatus habens facultatem absolvendi à reservatis suo Episcopo; potest absolvere pœnitentem alterius Diœcesis à reservatis in sua Diœcesi. Unde Parochus Militensis Diœcesis, qui habet facultatem ab Episcopo Militensi absolvendi à reservatis eidem Episcopo, potest absolvere pœnitentem Diœcesis Nicoteren. à peccatis reservatis in Diœcesi Nicoteren.

Quæ sententia primò fundatur in consuetudine, & ubique servatur. Secundò quia pœnitens ita confitetur in aliena Diœcesi, ac quilibet ipsius

sius Diœcesis, & ideo absolvi potest sicut incola talis Diœcesis; Confessarii enim unius Diœcesis non tenentur scire alios casus reservatos in aliena Diœcesi. Nav. *in man. c.27. nu 161 §. decimo dico*. Suar. *tom.4. de pœn disp.30. sec.1. n.4*. Graf. *l.1. decis. c.13. n.48*. Fagund. *de præc. Eccles. præcep.2. l.8. cap.8. num.18*. relatis à Duard. *in c. omnis disp.8. sec.16. nu. 20*.

13. Si autem Parochus, vel Cōfessarius approbatus non habeat facultatem absolvendi à reservatis in sua Diœcesi; licèt possit absolvere pœnitentem alterius Diœcesis à peccatis reservatis illius Diœcesis, non habet tamen facultatem absolvendi à peccatis reservatis in sua Diœcesi; hujusmodi enim pœnitentes judicādi sunt ut incolæ illius Diœcesis. in in qua absolvuntur; ut docet Suar. *de pœn. disp.30. sec.1. n.6*. Duard. *loc. cit. num.21*.

14. Verum tamen est, quòd si pœnitens Diœcesis Militen. habens casum reservatum in sua Diœcesi, dolosè, & data opera se cōferat in Diœcesi Nicoteren, ut absolutionem cōsequatur à peccato reservato; aliàs non eò non iturus, non potest absolvi à Sacerdote Nicoteren. non habēte facultatem absolvendi à casu illo reservato; dolus enim, & fraus nemini debet patrocinari; & multo minus si casus esset reservatus in utraque Diœcesi, & in hoc standum est dicto pœnitentis, an accesserit compulsus aliqua utilitate, aut necessitate, vel per dolum, aut fraudem. Duard. *loc. cit. n.21. in fine*.

15. Non solum Parochus ad audiendas confessiones in alias Diœceses indiget approbatione Episcopi Diœcesani, ut supra diximus; sed neque virtute Iubilei potest eligi in aliena Diœcesi ad confessiones audiendas, absque prævia approbatione Diœcesani Episcopi; Concilium enim Tridentinum *sess.23. c.15*. sic habet. *Nullum Sacerdotem posse confessiones audire, nisi ab Episcopis approbationem accipiat*. ubi nota ly (Episcopis) loquitur enim Cōcilium in numero plurali, ad ostendendum, quòd Sacerdos plurium Episcoporum indiget approbatione, si in pluribus Diœcesibus sit exponendus, & merito Concilium sic decrevit; ad munus enim cujusque Episcopi spectat curare, ut in sua Diœcesi idonei Confessarii exponantur, & hæc sententia est de jure verior, quam tenet Guttier. *l.1. can. qq. c.27 n.21*. Miran. *t.1. man. Prcel. q.27. a.7*. Rod. *tom.1. q.59. a.5*. Sà *ver. confessor. n.5*. Laym. *lib. suæ summ. tract. 6. c.11. n.8*. Duard. *loc. cit. disp. 10. sec.56. n.3. & 4*. contra alios Doctores.

16. Non potest Parochus aliū ad confessiones exponere etiam si sit ab alio Episcopo, quàm à Diœcesano approbatū, & à fortiori si à nullo Episcopo sit approbatus, quia ut supra dictum est, Concilium Tridentinum requirit approbationem factam ab Episcopis, & à singulos locorū Episcopis; & consequēter nō sufficit, ut sit ab alio Episcopo approbatus, sed requiritur ut sit ab Episcopo Diœcesano, ad hoc ut Parochus illum exponat. In nullo ergo casu potest Parochus Sacerdotem exponere in sua

Pa-

Parochia ad confessiones audiendas, neque etiam tempore Jubilei, neque in Hebdommoda sancta, cum adest magnus concursus Populi, & non est facilis accessus ad Episcopum Diæcesanum; semper enim requiritur approbatio Episcopi Diæcesani, ut Sacerdos audiat Confessiones, & non sufficit approbatio Parochi ut habet communis, ex Renzi *l.c. de Sac. pœn. c. 2. sec. 5. qu. 13.*

17. Parochus, qui reliquit Parochiale beneficium, resignatione, commutatione, aut per Religionis ingressum non est eligibilis neque virtute Bullæ; Bulla enim dat facultatem eligendi approbatum ab Ordinario; sed is vel censetur cui Episcopus dat licentiam audiendi confessiones, vel is qui Parochiale Beneficium habet ex Trid. *sess. 25. c. 15.* ergo non potest eligi is, qui neque licentiam habet audiendi confessiones, neque habet beneficium Parochiale; & ideo qui beneficium Parochiale reliquit, non potest, absque licentia audire confessiones, licèt hæc licentia solet tribui illi absque novo examine. Renz. *de sa. pœn. c. 2. sec. 5. que. 11. vers. sed dicendum.* Barb. *de pot. Ep. p. 2. alleg. 25. n. 18.* Dian. *p. 1. res. mor. t. a. 32. res.* 8.

DUBIUM II.

Quæ sit obligatio Parochorum erga suos?

1. I. PArochus tenetur sub mortali suas oves per se, vel per alium docere ea saltem, quæ sub mortali scire tenentur. Sanc. 2. *moral. c. 3.* Trull. *l. 2. c. 1.* Busem. *l. præcep. fid. c. 1. n. 8.* pro quo.

Nota, quòd fideles omnes ex vi fidei aliqua tenentur credere necessariò, necessitate medii, seu finis, sine quibus etiam inculpabiliter ignoratis finis ultimus, scilicet gloria æterna nequit obtineri, & sunt hæc duo, primum explicitè credere Deum esse, secundum Deum esse remuneratorem bonorum; & post Evangelii promulgationem tenentur credere explicitè Christum, & Sanctissimam Trinitatem, mysteria scilicet Incarnationis, & Trinitatis. Ac etiam tenentur credere necessitate præcepti, expilcitè, & scire saltem crasso modo, & quo ad substantiam Symbolum, Orationem Dominicam, Præcepta Decalogi, Præcepcepta Ecclesiæ, Sacramenta, maximè quæ sunt necessaria, ut Baptismum, Eucharistiam, Pœnitentiam, & reliqua Sacramenta, quando illa suscipit; hoc tamen intellige, nisi impotentia, vel ignorantia invincibilis excuset. Unde non est satis rusticis credere implicitè [credendo scilicet quidquid credit Ecclesia) Articulos fidei, Sacramenta, Præcepta Decalogi, & Ecclesiæ; sed requiritur ut ea sciant explicitè, & saltem sua lingua sciant Symbolum fidei, & licèt rudes possint absolvi si ignorant ea, quæ sunt de necessitate præcepti, cum dolore, & proposito saltem discendi; non sunt tamen absolvendi si ignorent ea, quæ sunt de necessitate medii, sed ante absolutionem debent instrui. Bon. *dub. 3. q. 2. p. 2.* Sanch. *l. 2 c. 3. n. 23.* Bus. *l. 2. trac. 1. c. 1. num. 7.* & alii.

Pa-

2. II. Parochus tenetur etiam cum suo incommodo, & aliquando cum periculo vitæ adhibere diligẽtiam, quam potest, ut peccata publica, & occulta impediat. Parochi enim (sicuti, & alii *Prælati*) parti sunt curam, & sollicitudinem gregis. Hurt. *tom.2.d.162.sec.7.§.60.* Dian. *p.7.t.3.ref.28.* Bus. *l.2.trac.3.cap.2.n.5.*

3. III. Tenetur singulis Dominicis diebus, & festis solemnibus explicare populo Doctrinam Christianam per se, vel per alium; & hoc sub obligatione juris Divini, ex Concil. Trid. *sess.24.c.4.de ref.* & potest in hoc cogi ab Episcopo sub pœna excommunicationis. Trull. *l.1.c.1.d.4.n.7.& 8.* Bus. *l.3.trac.3.c.2.d.6.*

4. IV. Tenetur quoque Parochus visitare infirmos, pauperum curam habere, peccata corrigere, Populum docere, orare pro populo, & celebrare, ut Populus Missam audiat, quam debet eidem applicare, saltem diebus festis, & aliquot aliis, ut docet Tol. *l.3.c.5.* sed negat Coninch. *in 3.p.q.38.a.1. d.11.* cum nullo jure id præcipiatur. Administrare Sacramenta quoties opus fuerit, de quo infra. Residere in sua Parochia ex Trid. *sess.23.c.1.de refor.* Barb. *de Off. Par.c.8.n.1.* de qua obligatione, ut clarius intelligatur mox dicemus in sequenti dubitatione, unde fit.

DUBIUM III.

Quid de Parocho in ordine ad residentiam in sua Parochia.

1. OMnibus quibus cura animarum est commissa, residentia in propriis Ecclesiis præcepta est jure Divino. Unde in Conc. Trid. *sess.23.de ref.c.1.& ref. 6. de ref.c.* 1. sic dicitur. *Vigilent sicut Apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleãt Implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos, mercenariorum more deserant, atque ovium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus à supremo Iudice requirendus custodiæ minimè incumbant; cum certissimũ sit, non admitti Pastoris excusationem, si lupus oves comedit, & Pastor nescit.* hæc ille; ubi ut videnti patet residentia Pastoribus jure divino præcepta est. Unde

2. Parochi non residentes in eorum Ecclesiis certum est mortaliter peccare; etiam si eorum beneficia sint modici commodi; dum enim Pastoris suscipiunt onus, & oneri consentiunt, non debent postea dissentire, etiam si paupertate laborent, & debent per se primo intendere gloriam Dei, non stipendium. *c. conquerente de Cler. non resid.* & etiam tenentur residere, si tres, aut quatuor tantum Parochiani essent in eorum Parochia. Duard. *in c. omnis disp. 10.sec.1.n.2.3.*

3. Prædicta obligatio sic stringit, ut quamvis Parochia distet à Civitate tribus, aut quatuor milliaribus

bus Parochus, et si diebus feriatis potest in Civitate habitare, diebus tamen festivis et Dominicis debet se conferre ad Parochiam, et hoc per decretum Sacræ Congregationis, ut testatur Garz. *d. cap. 2. n. 179. declar. 17.* Ampliat etiam hoc Ricc. *in prax. decis. 302. in 1. edit., & res. 393. n. 2. in 2. edit.* refertus à Barbos. *de off. & potest. Episc. alleg. 53. n. 76.* ut Parochus cogi possit ab Episcopo, non obstante consuetudine in contrarium, residendi in Parochia, etiam distans per sex milliaria, ut declaratum est per Sacram Congregationem. His verbis. *Episcopus potest compellere Rectores ad residendum, non obstante consuetudine residendi in loco distanti à Parochia per sex milliaria.* Garz. *loc. cit. declar.* 18. Unde etiam si Parochus obtineat Canonicatum, tenetur adhuc residere in Parochiali; et licèt perdat distributiones, non tamen est privandus Canonicatu; dummodo diebus feriatis inserviat Collegiatæ; et festivis, et horis debitis inserviat Parochiali Barb. *loc. cit. alleg. 53. n. 83. & 84.*

4. Adeo autem Parochi tenentur residere in Parochiali Ecclesia, ut non excusentur propter aeris intemperiem; quòd si Parochus sit infirmus & in loco ubi est de residentia, non potest curari ob defectum Medicorum, et medicinarum, tunc Episcopus potest dare illi licentiam adeundi aliundè ut sanetur, constituto prius Vicario idoneo, et eidem designata portione ex redditibus Parochiæ. Garz. *c. 2. num. 179. declar. 4. Barb. loc. cit. alleg. 53. nu. 90.* et alii. Si autem Parochus gravetur senectute, ita ut officium suum abire non potest; tunc debet ei ab Ordinario dari Vicarium, cum congrua assignatione portionis, ex redditibus ipsius Parochiæ, ut decernitur in in Concilio Tridentino *sess. 23. de ref. c. 1.* et tunc Parochus etiam resideat in Parochia, ut deciditur à Sac. Congreg. teste Garz. *loc cit. cap. 2. num. 178.*

5. Residentia autem Parochi in sua Parochia debet esse cum effectu scilicet, quòd per seipsum Parochus curam exerceat, et non per alium: unde non est immunis à peccato Parochus qui per se non exercet officium Parochiale, nec Sacramenta administrat: Residere enim formaliter est deservire Ecclesiæ, et curam exercere per seipsum. *cap. extirpandæ §. qui verò de præb.* et docet Ugolin. *de offic. Episc. c. 4.* Garz. *de benef. Eccl. p. 3. c. 2. n. 52. & 53.* et licèt talis Parochus non teneatur ad restitutionem fructuum, quia nō dicitur absens à sua Parochia, et cōtra absentes imponitur restitutio fructuum à Conc. Trid. *cit.* non tamen est à culpa immunis. Ut docet Garz. citatus.

6. Ita autem Parochi ad residentiam obligantur, ut neque Episcopus possit Parochos vocare ad inserviendum Ecclesiæ Cathedrali; neque suo, neque uti servitio alicujus Parochi pro Secretario: nec pro visitatione suæ Diœcesis, nisi pro tempore duorum mensium, et tunc assignato in Parochia Vicario idoneo; neque à residentia excusat Parochum officium inquisitoris: aut subcollectoris, ut decernitur per Sac. Cong. teste Garz. *l. c. n. 42.* Ne-

7. Nedum ergo Parochi peccat si absint ab eorum Ecclesiis per unum, aut duos menses sine causa justa: et licentia Ordinarii; verum etiā pro tempore absentiæ fructus non faciunt suos sed tenentur restituere, ut in Conc. Trid. decernitur *sess.* 23. *de ref.* c. 1. et fuit [illegible] per Sac. Congreg. [illegible] Gar. [illegible] *n.* 26. [illegible] ex beneficio Parochi [illegible] et morientis extra suam Parochiā pertinent tamquam spolia ad Cameram Apostolicam, ut docet Barb. *loc. cit. alleg.* 53. *n.* 93. & 94. et alii.

8. Dixi: sine justa causa, et licētia Ordinarii] ad justitiam enim absentiæ Parochi Tridentinum duo exigit, causam justam, et approbationem; Unde si Parochus licentiam obtineat absque justa causa, quam quidem per mendacium, et fictè Ordinario exponit, tunc tenetur ad restitutionem fructuum pro rata tēporis absentiæ; tota enim ratio fructuum acquirendorū pendet à causa justa Azor. *p.* 2. *inst. moral. l.* 6. *c.* 10. *q.* 3. Et per hoc si causa sit justa, et rationabilis, et Parochus abscedit à Parochia cum dicta causa, non obtenta licentia, verum est, quòd peccat peccato inobedientiæ; attamen non tenetur ad restitutionem fructuum. Zacch. *de cas. reser. cas.* 3. *n.* 3: refertus à Barb. *de off. & pot. Episc. alleg.* 53. *n.* 100.

9. Ad residentiam non solum Parochi tenentur, sed etiam Cappellani, et Coadjutores instituti auctoritate Apostolica. Ut post alios docet Barb. *loc. cit. alleg.* 53. *n.* 8. ubi docet, quòd habens Parochialem [illegible] Vicarium perpetuum obtinuit instituti eo vivente non tenetur residere.

10. Cappellano autem relicto [illegible] potest Parochus à Paro[illegible] discedere per unū, vel alterum [illegible] enim dicitur [illegible] revertitur. *l. post-* [illegible] & *ag. n. bil,* [illegible] *post lim. revers.* [illegible] ex [illegible] *alleg.* 53. *n.* 92. & *n.* 105. [illegible] chus abesse à Parochia [illegible], vel octo dies, cappellano relicto, episcopo inconsulto, dummodo id non fuerit per Episcopum per specialem constitutionem inhibitum.

Si autem Parochus habet duas Parochiales æquales, potest residere ubi voluerit; si verò unā sic altera dignior, debet in digniori residere, ut habet Garz. *de ben. Eccl. p.* 4. *c.* 2. *nu.* 179. et notandum: quòd id quod diximus de residentia, intelligitur de beneficio actu curatum; non habitu; unde si in aliqua Parochia populus sit destructus peste, vel alio casu, esto quòd Ecclesia Parochialis extet; Parochus non tenetur residere nisi si postea populetur. Barb. *loc. c. alleg.* 53 *n.* 68. Azor. *p.* 2. *inst. mor. l.* 6. *c.* 8 *q.* 9. et alii.

11. Quatuor autem sunt causæ excusantes Parochum à residentia, et una earum sufficit, nempe Christiana Charitas, urgens necessitas, debita obedientia, et evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas, ex Concil. Triden. *sess.* 23. *de ref. c.* 1. Christiana charitas tunc est, quando aliqua Ecclesia versatur in magno discrimine alicujus hæresis; aut debet pax com-

componi, inter magnates litigantes; tunc Parochus potest abesse à sua Parochia, dummodò in propria Ecclesia non timeatur aliquod detrimentum notabile, Tol. *l. 5. suæ sum. c. 4.* Barb. *d. alleg. 53. n 6. & n. 105. ver. ab Ecclesiis.*

Urgens necessitas tunc est quando Parochus reperiatur affectus gravi morbo, non sine vitæ periculo, nisi locum mutet; & tunc debet providere, quòd Ecclesia Parochialis non patiatur detrimentum aliquod spirituale, Tol. *l. c.* Barb. *l. c. n. 7.* & alii.

Debita obedientia, scilicet jussu Summi Pontificis ad tempus pro bono Ecclesiæ, aut Reipublicæ Christianæ; & tunc etiam providere debet, ut sua Ecclesia aliquod non patiatur detrimentum in spiritualibus.

Evidens utilitas Ecclesiæ tunc est quando abesset Parochus pro defensione jurium suæ Ecclesiæ; vel ut interfit Concilio Generali, vel Provinciali; vel si Orator, vel Legatus fieret alicui Principis; & in omnibus istis casibus causa discedendi debet prius ab Ordinario cognosci, & probari; quòd si sit periculum in mora petendi licentiam, tunc quamprimum potest debet certum facere Ordinarium de discessu, ut de causa cognoscat, & det licentiam; nisi in brevi sit reversurus, Panor. *in c. relat. de Cler. non resid. n. 6.* Azor. *p. 1. inst. moral. l. 7. c. 4. q. 5.*

DUBIUM IV.

Quid de Parochis in ordine ad Sacramentorum administrationem.

1 Certum, & exploratum est apud Doctores, quòd Parochi, & omnes Rectores curam animarum habentes tempore necessitatis obligantur ad Sacramenta necessaria ministranda suis ovibus, etiam cum vitæ periculo; unde tempore pestis, incendii, naufragii, famis, &c. Parochus non potest suas oves deserere, & aliunde fugere; bonus enim Pastor animam suã dat pro ovibus suis, Io. 3. sed tenetur nedum ex charitate, sed ex justitia ministrare suis ovibus necessaria Sacramenta ad salutem; si enim in extrema necessitate quilibet tenetur subvenire proximo indigenti; etiam cum vitæ pariculo, quanto magis ad id tenentur Parochi? Unde si infans absque baptismo sit moriturus, nisi à me ministretur, teneor illum baptizare, etiam cum vitæ periculo, licèt non sim Parochus, sed tantùm persona privata; quanto magis tenebitur Parochus, cui ex officio incumbit, & debet prospicere saluti spirituali suarũ oviũ? Nav. *in man. c. 24. n. 9.* Valen. *disp. 3. q. 4. p. 3. asser. 5.* Laym. *l. 2. t. 3. c. 3. n. 3.* & alii communiter.

2 His tamen stantibus potest Parochus à culpa mortali excusari, si munus suum cum licentia Ordinarii alteri æquè idoneo committat, ut docet Val. *l. c.* Laym. autem dat regulã quomodo se gerere debet Parochus tempore pestis, *loc. cit. vers. his adde*, his verbis: *Cavendum est à Parocho, ne dum pestis tempore unius non graviter indigentis spirituali utilitati volens consulere, plures alii ex ipsius accubitu graviorem jacturam spiritualem patiantur. Unde si Parochus solus sit in aliquo oppido non facilè ministrare debet cum vita sua periculo Sacramenta, quæ non multum ne-*

necessaria sunt, vel secundum se considerata, quale est Sacramentum extremæ unctionis, vel respectu personarum, quarum bonum statum Confessarius probabiliter novit; ut quia nuper eorum confessiones excepit. Sic etiam si aliquam personam verisimilibus conjecturis Parochus cognoverit non habere conscientiam peccati mortalis, aut per contritionem rectè ad moriendum dispositam esse; tunc ad evitandum probabilissimum contagionis periculum, malus bonum publicæ necessitatis præferendum est alicujus privatæ utilitati. hæc ille; & *lib.5.suæ sum.tract.6.c.13.n.4.in fine.* ait: *Satis utile esse si pestis tempore fideles per concionem moneantur, ut qui sani sunt ad confessionem maturè veniant in Ecclesiam audiendi.*

3 Si autem infirmus non potest è loco suo moveri, nec etiam vult alta voce confiteri, ut à loco distanti possit audire, tunc Parochus tenetur ad infirmum accedere, & ipsum secretò audire; & si timeat periculum contagionis potest rogare pœnitentem, ut statim confiteatur peccata graviora, aliis omissis; etenim propter moralem impossibilitatem audiendi integram confessionem materialiter, erit confessio integra formaliter. Unde Parochus, audito uno, vel altero peccato, si videat infirmum habere probabiliter omnium peccatorum contritionem, aut saltem attritionem, potest illum absolvere, Laym.*d.c.13.sub n.4.vers. dico secundo, & vers.dico quarto*, addit, quod in casu necessitatis pestis, naufragii,&c.posse Confessarium, imò debere plures simul absolvere si periculum sit in mora moriendi absque sacramentalem absolutionem, & debere eos absolvere sub hac forma; *Ego vos absolvo à peccatis vestris.*

Percurramus modò singula Sacramenta, ut clarè videamus ad quid obligentur Parochi in ordine ad eorum rectam administrationem, Sit ergo

DUBIUM V.

Quid de Parochis in ordine ad administrationem Baptismi.

1 SUppono I. quòd Baptismus alius est fluminis, idest Aquæ, alius flaminis, idest Desiderii, alius sanguinis, idest Martyrii. Hic loquimur de primo; ille enim tantum est Sacramentum, & sic definitur. *Est* ablutio corporis exterior facta sub præscripta forma verborum. Ita D.Th. *3.p. q.66.a.1.*

2 Suppono II. quòd Sacramentum Baptismi in sua materia, & forma fuit institutus à Christo Domino ante suā Passionem; Sacramenta enim ex sua institutione habent quòd gratiam cō. ferant; unde tunc aliquod Sacramentum instituitur, quando accipit virtutem producendi suum effectum; hanc autem virtutem accepit baptismus, quando baptizatus est Christus in Iordane: ergo fuit institutum ante passionem. Necessitas verò utendi hoc Sacramento indicta fuit hominibus post passionem Christi, & suam gloriosam resurrectionem; eo ideo ante passionē baptismum institutum, Christus non posuit sub præcepto; post passionem verò necessitatem baptismi sub præcepto posuit dicens: *Euntes docete omnes gentes* Matth.ultim. Ita D.Th.

3.p.q.66.a.4. Unde Beata Virgo fuit à Christo baptizata[ficut & D.Petrus Apostolus,qui reliquos Apostolos baptizavit). Cum enim baptismus sit janua omnium Sacramenrorum,indiguit Beata Virgo illo pro reliquis Sacramentis suscipiendis. Ac etiam fuit Cõfirmata;in primitiva enim Ecclesia Sacramentum Confirmationis non dabatur per unctionem Chrismatis, sed datum est Apostolis per linguas igneas in die Pentecostes; & certum est super Beatam Virginem in die Pentecostes Spiritum sanctum abundanter cecidisse, Suarez *tom.2. in 3.p. disp.18. sect.3.* Henriq.*l.2.de bap.c.5.n.3.* Vasq. *tom.2.in 3.p.disp.*119 *c.7.n.*67.

3 Suppono III. quòd materia remota baptismi est aqua omnis elementaris, scilicet putei, maris, pluviæ, paludis, balnei sulphurei,&c. non autem vinum, lac, oleum, mel, succum herbarum, aquæ,quæ stillant ex incisione vitis, cucumeribus,& peponibus, licèt omnia ista abluãt. Materia autem proxima est ipsamet ablutio.

Aqua ergo ex duobus capitibus est propria materia baptismi;primò ex institutione divina; secundò ex congruentiis:congruenter enim aqua aptatur, ut materia propria baptismi. Prima Congruentia; quia sicut baptismus est regeneratio ad vitam spiritualem;sic ex seminibus,ex quibus generantur omnia viventia,scilicet plantæ, et animalia sunt humida, quæ ad aquam pertinent.Secunda; quia sicut aqua sua frigiditate temperat superfluitatem caloris, sic baptismus effectus est mitigare concupiscentiam fomitis. Tertia, aqua sua diaphanitate est susceptiva luminis, & emundat sordes, et maculas. Sic baptismus emundat sordes, et maculas peccatorum. Quarta,aqua ratione suæ communitatis, et abundantiæ potest ubique haberi; ad hoc ut necessitas hujus Sacramenti ubique adimpleatur, ut habet D.Th.*l.c.a.3.*

In casu autẽ necessitatis potest adhiberi etiam aqua,quæ non sit consecrata, aqua impura brodium, lixivium, quia ut ait D.Th.*loc. cit.* In qualibet aqua qualitercunque transmutata, dũmodo non solvatur species aquæ potest fieri Baptismus;nisi sit tanta transmutatio, vel resolutio corporum lixatorum in aqua, quòd liquor plus habeat de aliena substãtia,quàm de aqua quòd videri potest ex spiritudine; unde licèt ex luto non potest fieri Baptismus; tamen ex aqua ex luto expressa potest fieri, hæc ille.

Non tamen aqua rosacea, vel aqua capillorum veneris, et aliæ hujusmodi expressæ vi ignis sunt materia apta Baptismi;hæ enim aquæ differunt substantialiter ab aqua naturali; et sic neque in necessitate possunt adhiberi. ut docet D.Th.*loc.cit.* et ipsum sequuntur communiter Doctores, ut videre est apud Dianam *p.5.trac.3 res.*2.Neque sudor, neque lacrymæ; hæ enim non sunt aquæ naturales, et elementares, ut docent communiter Doctores.

Aqua autẽ resoluta ex nive, glacie, vel grandine adhiberi potest in necessitate, quia hæc substantialiter sunt aquæ; ergo resolutæ sunt apta materia Baptismi. Aqua verò resoluta ex sale maritimo etiam est materia apta Baptismi;sicuti enim sufficit nix, & glacies resoluta, quę ex aqua pluviali conge-

latur, ita sufficit sal resolutus, qui ex aqua maris virtute Solis congelatur, quòd non est dicendum de sale montano, ut docet Renz. *l.* 1. *de Sac. t.*2. *quæ.*7. hujusmodi enim sal, non fit ex aquis naturalibus, sed vel est nativum, vel ex humore terræ condensatur.

4. Suppono IV. quod convenies forma baptismi est hæc in Ecclesia latina. *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* In Ecclesia verò Græca forma est hæc: *Baptizetur, vel Baptizatur servus Christi N. in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Si ergo latinus utetur formaGræcorum peccaret mortaliter, mutat enim ritum Ecclesiæ in re gravi, ut tenent Coninch. *qu.*66. *a.*6. *num.*35. Vivald. *in arca salut. de bap. inq.*2. *nu.*18. & Hurtad. apud Tamb. *de sac. l.*2. *c.*1. *§.*4. *n.*3. Contrarium tenet Tamb. *loc. cit.* & Val. ab ipso citato.

5. Si quis autem diceret Abluo, mergo te in nomine; &c. vel baptizo Petrum, Ioannem &c. vel honoris causa baptizo Dominationem tuam, validè baptizat, sed peccat venialiter. Ex Say. *cap.*4. *nu.*6. Bon. *p.*4. *n.*9. Bus. *l.*6. *trac.*2. *de bap. c.*2. *dub.*2. *n.*1.

6. Si quis autem omittat *Ego*, & *Amen* valet forma, secus si omittat *Te* quia non significatur persona baptizandi, quæ significatio est essentialis, ut patet ex verbis Christi *Baptizantes eos.* Coninch. *loc. cit. d. unico n.*48. & 60. Fill. *t.*1. *trac.*2. *c.*3. *n.*53. & alii.

7. Hæ autem formæ in baptismo non valent. I. *Baptizo te in nominibus Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen.* II. *Baptizo te in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto Amen.* III. *Baptizo te cum Patre, cum Filio, cum Spiritu Sancto.* IV. *Baptizo te per Patrem, per Filium, & per Spiritum Sanctum.* V. *Baptizo te in nomine Dei, vel SS. Trinitatis, vel in nomine Dei uni, & Trini, vel in nomine trium Personarum, vel Patris, vel Filii*, omissa persona Spiritus Sancti, *vel Filii, & Spiritus Sancti*: omissa Persona Patris, *vel Patris, & Spiritus Sancti*: omissa Persona Filii.

§. UNICUS.

An baptismus celebratus in nomine Christi sit verus baptismus?

8. Quia Doctores magni nominis asserunt, quòd baptismus in nomine Christi sub hac forma: *Ego te baptizo in nomine Christi* est verus baptismus, ideo ad videndã hanc difficultatem, præsens dubium expenditur.

Pro parte negativa sunt sequentia fundamenta. Primum. Nam forma baptismi debet esse sensibilis, sicuti & materia sensibilis est; ergo non sufficit intellectus, vel fides Trinitatis ad perfectionem hujus Sacramenti, nisi sensibilibus verbis Trinitas exprimatur. Antecedẽs patet in baptismo Christi, ubi fuit origo sanctificationis nostri baptismi; afficit enim in illo Trinitas signis sensibilibus, scilicet Pater in voce, Filius in humana natura, & Spiritus Sanctus in columba.

II. Fundamentum est. Quia prima professio fidei debet esse integra sicuti actu interiori, sic etiam actu exteriori, ergo baptismus cũ sit prima fidei professio debet actu exteriori in ipso in-

vocari Trinitas personarum.

III. Est desumptum ex auctoritate Pelagii Papæ *de cons. dis. 4. c. si revera.* Dicentis [scribendo ad Gaudentium] si hi qui in locis dilectionis tuæ vicinis commorari dicuntur se solummodò in nomine Domini baptizatus fuisse confitentur, sine cujusque dubitationis ambiguo eos ad fidem Catholicam venientes, in Sanctæ Trinitatis nomine baptizabis. Item in *ead. dist. in c. multi* dicit. Multi sunt, qui in nomine solummodò Christi se asserunt baptizare; Evangelicum verò præceptum ipso Deo, & Domino Salvatore nostro dicente, & tradente nos admonet, in nomine Trinitatis baptisma unicuique tribuere.

IV. Est. Nam nomen tantùm unius personæ non sufficit ad baptisma, sed Christus unam tantùm personam significat; ergo non sufficit ad baptismum.

9 Pro parte autem affirmante non desunt valida etiam fundamenta, & rationes. Siquidem institutio Christi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, non intelligitur quò ad has voces, sed quò ad significata illarum; Et cum possit dupliciter inveniri eorum significatum, scilicet implicitè, vel explicitè, & Christus neutrum modum refutaverit, salvatur satis ejus institutio si omnes personæ Divinæ invocantur per nomina, seu nomina implicitè, vel explicitè.

Et si dicas, quòd Christus determinavit formam baptismi ad unum modum, scilicet ad explicitè Divinas Personas significantia nomina, dicendo: In nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti; quoniam hæc illas Personas explicitè significant.

Respondent, quòd hæc responsio est falsa, quia constat, quòd nec Pater significat Divinum Patrem, sed Patrē absolutè; nec filius significat Divinū Filium, sed Filium absolutè; Unde nisi recurratur ad implicitum significatū, ipsa forma à Christo instituta, non significat ex vi nominum Divinas Personas. Et ex hoc.

Confirmatur principalis sententia Nam juxta Christi institutionem forma baptismi significat Divinas Personas implicitè, & in confuso, & in potentia; sicuti animal significat hominē in confuso, implicitè, & in potentia; ergo nō minus salvatur integra forma baptismi, si per unum, vel multa nomina significentur implicitè Divinæ Personæ; est enim per accidens pluralitas vocum. Probatur consequentia. Nam si per unum nomen significarentur explicitè omnes Divinæ Personæ, omnes faterentur illud sufficere ad formam baptismi.

Probatur adhuc. Nam ex eo quì Christus non alligavit baptismi formam ad determinatas voces, sed tantùm ad determinata significata per voces, & modum significandi implicitè, ut dictum est supra, docuit sufficere exprimendo nomina, quæ implicitè significant Divinas Personas; ergo satis nobis persuasum esse debet, ad formam baptismi non exigi, quòd Divinæ Personæ explicitè significentur.

10 Dices, quòd licèt hæc nomina Pater, Filius, & Spiritus sanctus, non nisi implicitè ex vi nominum significent Divinas Personas; tamen ex accomodatione Christiani usus significant actu, & explicitè Personas.

Re-

Respondent ad hanc objectionem, quòd Christus Dominus instituit formam baptismi sub dictis nominibus, ante hujusmodi Christiani usus accõmodationem; & reliquit applicationem horum hominum ad Divinas Personas fidei, & intentioni Ecclesiæ, quæ salvatur in quolibet Ministro, dũ intendit dicere,& facere,quòd credit, & dicit Ecclesia; Par autem ratio est de intentione Ecclesiæ si per equipollentia nomina,aut per equipollens nomen Divinæ Personæ implicitè significentur, ut est in proposito in hoc nomine [Christus) qui significat totam Trinitatem, ut dicit S. Ambrosius per hæc verba: *Si Christum dicas, & Patrem, à quo unctus est, & ipsum, qui unctus est Filium, & Spiritum sanctum quò unctus est, designasti.*

Probatur amplius. Nam Apostoli baptizabant in nomine Iesu Christi, *Act.* 8. ergo valet baptismus in nomine Christi.

Neque contra hoc dicas,quòd Apostoli hoc faciebant ex speciali dispensatione. Non inquam hoc dicas, quia hoc dictum est contra determinationẽ factam à Nicolao I. qui baptizatos suo tempore in nomine Christi verè baptizatos judicavit. Cum enim Nicolaus Primus(qui fuit Pontifex magnæ sanctitatis in Ecclesia Dei] fuerit plusquã octingentis annis post Christum; dispensatio facta Apostolis jam cessasset; & Pontifex inde errasset; ergo intellaxit sanctus Pontifex, Apostolos non ex dispensatione,sed auctoritate ordinaria baptizasse in nomine Christi; & assignat rationem ex identitate significati per Christi nomen,& per formam Evangelicam.

Neque dicas,quòd Nicolaus hoc docuit tamquam Doctor privatus,non ut Pontifex,& consequenter uti talis potuit errare.

Non inquam hoc dicas, quia Ecclesia cum tam grandi errore nõ poterat gubernari in tanto tempore, uti fuit à tempore Apostolorum,usque ad Nicolaum Primum, in quo tempore baptizabantur fideles in nomine Christi.

Probatur denique. Nam multi tempore Pelagii Papæ in diversis Ecclesiis baptizabant in nomine Christi; & tamen talis baptismus non fuit irritatus, sicut fuit irritatus baptismus in nomine Domini. Unde Pelagius Papa scribens ad Gaudentium Episcopum meminit duorum baptismatum, scilicet in nomine Domini,& in nomine Christi; & primum irritum dicit, secundum non; ergo,&c.

Nec dicas hoc processisse ex incuria Pelagii. Non inquam hoc dicas, quia tam cautus fuit Pontifex circa hoc, ut primum irritaverit, secundum autem affirmat fieri à multis; & propterea illum magis debuit irritare, si non fuisset verus baptismus; Unde si non irritavit, signum quòd permisit fieri, & quòd verus est.

11 Ad fundamenta primæ sententiæ negativæ, sic tenentes affirmativam respondent.

Ad primum. Concedunt formam baptismi debere esse sensibilem: baptismus autem datus in nomine Christi, etiam sensibilitate formæ gaudet; ly enim Christus est vox sensibilis. Ex sensibilitate autem formæ non sequitur debere esse tot voces distinctas, quot sunt personæ Divinæ; integritas enim formæ sensibiles non plus exigit

quam

quàm quod sensibili voce significetur tres Personæ Divinæ; utrum autem implicitè, vel explicitè, hoc magis spectat ad intellectum, quàm ad sensum.

Ad secundum fundamentum. Concedunt, congruum esse, ut in prima professione fidei explicitè fiat professio Trinitatis intus, & extra: sed non apparet ulla ratio cogens ad hujusmodi explicitam professionem vocalẽ, quòd cognoscitur ex hoc; quia si in prima professione fidei exigeretur vocalis professio creditorum, explicitè quoque exigeretur professio Incarnationis; nõ enim est Christianus, qui mysterium Incarnationis nõ profitetur; hoc enim non est de secundariis, sed de principalissimis creditis.

Ad tertium fundamentum sumptũ ex auctoritate Pelagii, dicunt, quòd non est contra baptismum in nomine Christi, sed contra baptismum in nomine Domini; aliud est enim baptizare in nomine Domini, aliud in nomine Christi. Nam in nomine Christi significantur omnes Personę Divinæ, quæ non significantur in nomine Domini.

Ad secundam auctoritatem dicunt, quòd Pelagius irritavit baptismum in nomine Domini, non in nomine Christi, quamvis baptismum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, illi prætulerit evangelica auctoritate.

Ad ultimum fundamentum, Respondent, quòd non est eadem ratio de nomine Christi, quia in nomine Christi omnes Personæ importantur, & nulla omittitur.

12. Inclinarem ad hanc sententiam affirmativam; si his temporibus non esset quasi solitaria, & quasi à solo Cajetano sustinetur; communis verò est sententia negativa, & illam docet D.Thom. *in 3.p.de Sac.q.66. a.* 6. communiter receptus. Ubi inter alia verba *in corp. art.* sic dicit. *Et ideo quidquid desit ad plenam invocationem Trinitatis tollit integritatem baptismi.* & subdit: *Unde in baptismo Christi (ubi fuit origo sanctificationis nostri baptismi) affluit Trinitas in sensibilibus signis, scilicet Pater in voce, filius in humana natura, Spiritus Sanctus in columba.*

13. Et licèt ex his verbis non determinetur si Trinitas implicitè, vel explicitè debet invocari in collatione baptismi; rationi verò valdè est consentaneum; quòd Trinitas debet explicitè nominari in baptismo conferẽdo. Maximè quia formæ sacramentorum debent esse, & sunt explicitè determinatæ ab Ecclesia, & à Christo Domino auctore omnium sacramentorum; & cum forma baptismi à Christo est tradita in illis verbis: Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; ideò non licet alia uti ut usus Ecclesiæ nos docet. Nunc ad propositum transeamus.

14. Suppono V. Quod Baptismi Minister de jure, est Pontifex in toto Orbe, Episcopus in sua Diæcesi, & Parochus in sua parochia, & omnis alius Sacerdos ex eorum commissione, & hi omnes solemniter possunt baptizare, & extra casum necessitatis. Unde si Sacerdos sine commissione Papæ, vel Episcopi, vel Parochi baptizat extra casum necessitatis peccet mortaliter.

15. In casu autem necessitatis validè ministrat omnis homo ratione utens (muto excepto) sive sit vir, sive mulier, sive fidelis, sive infidelis. Cũ hoc tamen

or-

ordine, ut si adest Sacerdos, non baptizat Diaconus, si Diaconus non Clericus, si Clericus, non laicus, si vir nō mulier, si fidelis non infidelis; nisi in casu quo inferior melius noverit modum, ut obstetrices baptizant etiam præsentibus laicis; vel si alia justa causa sit, ut quia virum ad parientem non liceat ingredi, unde si laicus baptizat præsente Sacerdote peccat mortaliter; quia id tantum competit laico, ob defectum Sacerdotis. Perversio autem istius ordinis in reliquis est tantū veniale, præterquam si coram fideli hæreticus, vel infidelis baptizat. Say. *c.*7.*n.*4. Busemb. *l.*4.*t.*2.*d.*3.*a.*1.*n.*3. & alij.

16. Si autem vis scire quare Infidelis baptizet, cum baptismum non habeat, & nemo dat quòd non habet; hoc docet D. Thom. *loc. cit. q.*67. *a.*5. *ad.*1. dicendo quòd homo baptizans adhibet tantummodo ministerium exterius, sed Christus est qui interius baptizat, qui potest uti omnibus hominibus ad quodcunque voluerit; & licèt infidelis non possit suscipere alia Sacramenta, potest tamen baptismum cōferre; quia alia sacramenta non sunt tantæ necessitatis sicut baptismus; & ideò magis conceditur, quòd non baptizatus possit baptizare, quam quòd possit alia sacramenta suscipere. Et illa regula non currit in sacramentis nemo dat quòd non habet, aliter Sacerdos, & Diaconus possent dare ordines quos habent, & è contra Extrema Unctio non posset conferri à non habente illam, quæ non sunt vera.

17. Certum est autem, quòd plures ministri non possunt unum baptizare licitè, cum sit contra institutum Ecclesiæ in re gravi; Unde sicut unus est Christus, ita oportet esse unum ministrum, qui repræsentet Christum, unde signanter dicit Apostolus *eph.* 4. Unus Dominus, una fides, unum baptisma: Unde si duo simul unum baptizarent per hanc formam. Nos te baptizamus in nomine, etc. nedum licitè, sed nec validè baptizarent; variaretur enim forma in substantialibus, significaretur enim per eam, quòd illi plures baptizantes concurrerent, ut causæ partiales ad baptismum, quòd est contra institutum Christi, qui cum sit unus, unum ministrum requirit in baptismate, ut mox dicebamus, et docet D. Thom. *q.*67. *a.*6. *in corp.*

18. Si verò illi plures baptizarent per hanc formam; Ego te baptizo, etc. & tunc ille qui prius verba proferret validè baptizat, alius verò non, et hic dicitur rebaptizare, et incurrit irregularitatem. Ex Coninch. *q.*67. *a.*6. *d.* 1. Si verò omnino simul ambo verba proferrent, et hominem aspergerent, vel immergerent, uterque baptizarent validè, tamen sūt puniendi, de modo baptizandi inordinato, & non de iteratione baptismi. D. Thom. *loc. cit.*

19. Unus autem Minister potest validè plures baptizare dicendo: Ego vos baptizo, etc. singulos aqua aspergendo. Idem enim est dicere: Ego vos baptizo, ac si diceretur: Ego te, et te baptizo. Bon. *de bap. d.*2. *q.*1. *p.*4. *n.* 21. et plures alii ab eo citati. An autē id licitè fieri possit. Dico quòd sic in casu necessitatis puta si immineret ruina, aut gladius, aut aliquid hujusmodi, quòd omnino moram non pateretur, ut omnes sigillatim baptizarentur. Et actorum 2. tria millia sunt baptizati.

D. Thom.

D.Thom.*l.c.ad.*2. Diana *p.*5. *t.*3. *ref.* 27.et alii.

20. Extra autem casum necessitatis in tali forma baptizare alii dicunt esse veniale si secretò, et absque scandalo fiat, ut Sotus apud Dianam *p.*5. *trac.*3 *ref.*27.*cit.*Henriq.*l.*2.*c.*30.*n.*1. Vival.Val.Reg.apud Con.*loc.cit.* Alii verò volunt esse mortalē; quia forma consueta Ecclesiæ est: Ego te baptizo; quæ quidē non potest mutari, absque gravi causa, et consequenter, qui eam mutat, absque causa urgenti peccat mortaliter. Coninch. *qu.*67. *a.*6. *d.* 2. Dian.*p.*9.*trac.*6.*ref.*30.apud Renzi *de bap.trac.*2.*l.*1.*c.*3.*q.*7.

21. Si autem detur casus, quòd unus verba formæ proferat, et alius abluat, putà si primus est carens manibus, et secundus habens manus sit mutus; in tali casu etiam datus baptismus in necessitate, est invalidus, quia in isto baptismo non verificantur verba formæ: Ego te baptizo in eo qui verba profert, cum non abluat, nec in eo qui abluit cum non proferat formam, et ad essentiam baptismi requiritur veritas. D.Thom. *loc.cit.ad.*3. Diana.*par.*3.*trac.*4. *ref.*11. et contrariam opinionem, quam tenent Fernand. Caie.Marsil.et alii dixit Dian. improbabilem, aliter possit baptismum conferri in casu necessitatis cum sola forma, absque ablutione, vel possit fieri ablutio in alio, quàm aqua elementari, tunc enim melius est sic baptizare, quā nullo modo baptizare, (quòd est fundamentum sententiæ contrariæ.) quòd falsum indubitanter est.

22. Suppono VI. quòd Parvuli Christianorum (extra casum necessitatis) debent hodie non differre baptismum, nisi ad nonum, decimum, vel ad altius duodecimum diem; et Parentes, qui ultra differunt, peccant, & debent in hoc stare consuetudini loci, quam quidem violando absque dubio peccant, ut habet Renz.*l.*1. *de Sacr. tract.*2.*de bapt.c.*4.*q.*1. Unde ait Diana *p.*3.*t.*4.*ref.*8. ex Synodo Panormitana cautum fuisse sub pœna excommunicationis, ut parentes ante nonum diem puerum deferant ad baptizandum. Et idem dixit Bonac. *de bapt. disp.*2.*q.*2.*p.*2.*n.*6. statutum in Concilio Provinciali celebrato Mediolani.

23 Accedente casu necessitatis certum est puerum posse baptizari in qualibet corporis parte; extra tamen casum necessitatis debet baptizari in principali ejus parte, scilicet capite, ut dicitur in *cap.postquam nos* 77. *de conseerat.dist.*4. An autem etiam in pectore, scapulis, brachio, humeris Filluc.*tom.*1.*trac.*2.*c.*2.*num.*35. Istæ enim partes dicuntur etiam in homine. Non tamen baptizari potest puer involutus pelle secundina, etiam in casu necessitatis, quia in baptismo requiritur contactus realis alicujus partis corporis, ut verè dicatur homo ablutus: & cum puer est involutus in secundinis non potest ablui realiter aliqua illius corporis pars; aliter etiā posset aliquis in vestibus baptizari, quòd est falsum. Filluc.*t.*1.*t.*2. *c.*2. *n.* 31. Laym.*lib.*5.*t.*2.*c.*3.*n.*3. Renz.*l.c. q.* 4 & alii apud ipsum. Neque baptizari potest puer existens in utero matris, tantum matre abluta: Anima enim pueri, ad cujus sanctificationem ordinatur baptismus, distincta est ab anima matris; ergo corpus pueri, non corpus matris est abluendum. Di-

vus Thom. 3.*p.q.*68.*art*.11.*in* 8.

24 Si autem mater ob causam partus sit in articulo mortis, & statim est moritura, certum est non posse secari, ut puer baptizetur, etiam si sit periculum, ut puer in utero moriatur: illa enim sectio est directa occisio matris innocentis, & non sunt mala facienda, ut eveniant bona, ut docet D.Thom. 3.*p.q*68.*a*.11.*ad* 3.& hoc ita est verũ; etiam si mater ut secetur consentiat, ut notat Coninch.*q*.66.*d*.1.*n*.7.

25. Monstrum, quod refert hominis formam in capite, & pectore debet baptizari, secus si in capite, & pectore formam refert bestialem, quòd si caput tantùm sit ferinum, alia verò membra humana, ait Comitolus, esse baptizandum; Navarr. verò, & alii ajunt, quòd si caput sit ferinum, alia verò membra sint hominis non esse baptizandum, sed expectendum, donec appareat de usu rationis, & in casu necessitatis baptizandum sub conditione, dicendo: *Si homo es ego te baptizo.&c.* quòd etiam docuit Filluc. *t*. 1.*tract*.2.*c*.6. *num*.5. Bon. *disp*.2, *de bapt.q*.2.*p*.6,*n*.130. Si verò monstrũ habeat membra hominis geminata, & dubitatur num sint duo, vel unus homo, duplex baptismus est conferendus, unus absolutè, alter sub conditione in ea parte, qua membra apparent imperfectiora, Busemb.*l*.6. *med.trac*. 2.*dub*.4.*n*.7. Dian.*p*.9.*tract*.6. *ref*.30, *verf.Notat etiam*, Sayr.*l*.5.*t*.2. *cap*.3. *Bon.p*.3.& Rit.Rom.*tit.de bapt*.

26 Adulti verò ad hoc ut validè baptizentur, requiritur in eis aliqualis voluntas, & intentio suscipiendi baptismum; quia cum in adultis per baptismum remictatur nedum originale, sed etiam actuale peccatum, ut habet D.Thom.3.*p.q*.68.*a*.7.*ad* 3. debet interesse voluntas suscipiendi Sacramentum,

Dixi [ut validè] quia ut licitè adulti baptizentur requiritur in eis primò fidem supernaturalem mysteriorum fidei, ut dicitur Marc.ul. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* Et Matth. ult. *Euntes docete omnes gentes baptizantes,&c.* Et sic peccat Parochus baptizando adultum, non sufficienter instructum. Secundò requiritur dolor, & contritio, vel attritio de peccatis præteritis, ut dicitur Actor.*c*.2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum*, & definitur etiam in Concil.Trid.*seff*.6. *c*.6.& 7. vide supra *dub*.2. de quibus debet instrui à Parocho quilibet fidelis.

Infantes autem Ethnicorum, & si validè, non tamen licitè baptizantur parentibus invitis. Nam isti, vel auferuntur à parentibus, & sic illis sit injuria, vel relinquatur, & sic fit injuria Sacramento, quod exponitur irreverentiæ. Si tamen possint christianè educari; licebit in his casibus. I. Si parentes sint tua mancipia. II. Si parentes aliquando fuerint baptizati, vel uterque, vel saltem alteruter; tunc enim Ecclesia habet jus in eos. III. Si alter parentum petat. IV. Si infans sit in periculo mortis. V. si puer rationis compos petat baptismum; in dubio autem usus rationis sufficit esse septem annorum. Fil.*tom*.2.*c*.6. Bon.*p*.6. *nu*. 12.Busemb.*l*.6.*t*.2.*de bap.c*.1. *d*.4. & alii cum D.Thom.3.*p.q*.68.*a*.10.

27 Quamquam Baptismus iterari non possit; cum enim sit quædam spiri-

ritualis regeneratio, prout scilicet aliquis moritur veteri vitæ,& incipit novam vitam agere, & sic cum una sit corporalis generatio, sic una regeneratio spiritualis. Item quia baptismus datur principaliter contra peccatum originale; & ideò sicuti peccatum originale non iteratur, ita nec baptismus, ut habet *D.*Thom.*3.p.q.66. a.9. in* S. Potest tamen baptismus repeti in aliquibus casibus sub conditione. I. in eo, qui cum materia, & forma dubia, aut intentione est baptizatus. II. potest repeti in infante exposito, & reperto fine scheda testante de baptismo, secus si cum ea. III. in baptizatis ab obstetricibus, veneficis, præsertim si connivtæ aliquando fuerint, non rectè baptizasse. IV. in eo, de quo rationabile dubium juris, vel facti manet, num sit validè baptizatus, & peccat graviter Parochus, qui eum non rebaptizat; tenetur enim liberare proximum probabili periculo gravis mali cum facilè potest. Unde qui dubitat rationabiliter de suo baptismo, tenetur petere,& Parochus ei conferre; & interea abstinere ab usu aliorum Sacramentorum.

28 Baptismus autem sub conditione conferendus est hac forma; *Si baptizatus es, non te baptizo, si non dum es baptizatus, ego te baptizo in nomine &c.* vel *si non es baptizatus ego te baptizo,&c.* Tol.*l.2. c.9.* Fil. *t.2.c.4. q.9.* Suar.*d.31.*Lay.*c.5.n.3.*Bus.*l.c.*

29 Suppono VII. quòd solemnitates, & cæremoniæ baptismi ad quindecim reducuntur. I. ut adsit aqua benedicta ex sacro fonte. II. ut adsit Patrinus. III. ut nomen imponatur baptizato. IV. ut recitetur Symbolum. V. ut frons, & pectus baptizandi signetur signo Crucis. VI. ut dæmon abjuretur cum trina insufflatione. VII. ut apponatur sal exorcizatum in ore baptizādi. VIII. ut ter aures,& nares baptizandi ungantur saliva. IX. ut baptizās manus imponat super caput baptizandi, & benedicat. X. ut pectus, & scapulare ungantur oleo benedicto. XI. ut vertex novo chrismate ungatur XII. ut cooperiatur vertex veste candida. XIII. ut baptizando cereus, ac census porrigatur. XIV. ut id totum fiat in Ecclesia: & denique XV. ut Minister superpelliceo, & stola sit indutus.

30 Licèt ergo omittere has cæremonias, & solemnitates in casu necessitatis nullum sit peccatum; eas tamen omittere extra casum necessitatis, vel eas non supplere post casum necessitatis est peccatum mortale[licèt unam vel aliam cæremoniam omittere sit veniale] primum patet, quia omnes omittere est contra ritum Ecclesię in re gravi. Secundum etiam patet ex Rituali Romano *tit. ordo supplendi omissa super baptizatos*, ubi dicitur: *Cum urgente mortis periculo, uel alia cogente necessitate, siue paruulus, siue adultus sacris precibus, & cęremoniis prætermissis fuerit baptizatus, ubi conualuerit, uel cessauerit periculum, & ad Ecclesiam delatus fuerit omissa omnia suppleantur.*

31 Quæ quidem Cæremoniæ etiam sūt repetendę, & supplendæ in eo, qui compertus est nulliter esse baptizatus, cum ejus baptismus reiteratur,& repetitur. Quia baptismus extra casum necessitatis non est conferendus absque illis cæremoniis, sed cum quis baptizatur ob nullitatem prioris baptismi.

tunc verè baptizatur, & extra casum necessitatis baptizatur, ut suppono; ergo &c. Castropal. *tom.* 4. *trac.* 19. *disp. un. p.* 12. *n.* 23. *&* 24. cui adde Sot. Palud. Reg. & alios apud Bon. *disput.* 2. *de bap. q.* 2. *p.* 7. *n.* 22.

32 Debent autem hæ solemnitates in Ecclesia compleri, ut diximus in quartadecima cæremonia, dummodò baptismus conferatur extra necessitatis casum; & dummodò hi, qui baptizantur non sint Regum, vel Principū liberi; hi enim possunt in privatis Oratoriis domus etiam solemniter baptizari, Suar. *de baptism. disp.* 31. *sect.* 2. Nugn. & alii apud Bon. *disput.* 2. *de bap. p.* 7.

33 Qui autem sunt liberi Principū? Suar. explicat esse filios supremorum Principum, qui non habent Superiorem, uti sunt Dux Parmensis, Dux Venetiarum, Dux Florentiæ, qui habent Vassallos, quòd extendit Quint. apud Dian. *p.* 9. *t.* 6. *res.* 38 ad Magnates Hispaniarum, & ad omnes Duces, Marchiones, qui habent Vassallos, item ad omnes Proreges. Nomine autem liberorum venire etiam Nepotes observat Glos. *in Clementina verb. Regum*; & nomine Nepotum venire tantum descendētes ex filijs masculis, ut notat etiam Glos. *cit.*

34 Ad licitum autem usū huius Sacramenti spectat Chrism a nouum, non vetus: Vnde peccat mortaliter qui utitur in baptismo solemni Chrismate veteri, ut habetur *ex c. si quis de alio, de consecrat. dist.* 4.

Vti aqua nō benedicta in baptismo solemni est mortale; benedictio enim aquæ baptismi fit præcedentibus multis solemnitatibus, in Sabbato sancto, & sabbato Pentecostes, & ipsius benedictione infunditur sacrum chrisma per tres vices in modum Crucis; ergo non est quid leve illius omissio in baptismo solemni. Renzi *l. c. c.* 8. *q.* 7. qui pro se citat Dian. Hug. Suar. Bon. Castrop. Præp. Hurtad. & alios.

35 Sicuti etiam omittere trinam insufflationem, ac unctiones olei benedicti, & chrismatis est etiam grave. Insufflationes enim, & unctiones alicujus momenti videntur, ut affirmat Granad. apud Dian. *p.* 9 *t* 6. *res.* 33. relatus à Renzi *l. c. q.* 8. Non uti autem superpelliceo, & stola in baptismo est contra debitam reverentiam Sacramenti baptismi, Ren. *l. c.*

36 Secunda solemnitas, vel cæremonia in baptismo est, ut adsit Patrinus, qui est quasi Pater spiritualis, & tenetur baptizatum instruere de rebus fidei, illi docere Orationem Dominicam, ac Apostolorum Symbolum, si id ab aliis non fiat, ut docet Laym. *l.* 5. *t.* 2. *c.* 9. & alii.

Hanc autem cæremoniam omitti in baptismo solemni est mortale ex Tāb. *de bapt. l.* 2. *c.* 4. *§.* 1. *n.* 1. quia fit contra ritum Ecclesiæ in re gravi.

Ut quis autem validè sit Patrinus, plura requiruntur. I Usus rationis, & ad hoc sufficit ætas septem annorum, et sic potest quis suscipere baptizandum adultum, etiam si sit minoris ætatis ipso baptizando. II Ut Patrinus sit baptizatus; non potest enim esse pater, qui nondum est natus. Hinc neque infidelis, neque chatecumenus possunt in baptismo esse Patrini, ex *c. in baptismate de consecrat. dist.* 4. III. Patrinus vel Matrina non tantùm debent assistere baptizando, vel respondere

ad

ad chatechismum, sed quoque debent baptizandum tenere, vel suscipere immediatè de manu baptizantis, et tenere in ipso actu baptizandi, dum aqua infunditur, et suscipere primum de manu baptizantis post baptismum collatum. Unde si Patrinus suscipiat immediatè puerum de manu baptizãtis, et deinde illum tradat matrinę, hęc non est matrina, nec contrahit cognationem spiritualem; quia hęc non suscipit puerum de manu baptizantis immediatè, ut per Decretum Sacr. Congreg. allatum à Ledesma refertum à Sanch. *de matrm.l.7.disp.56.num.3.* IV. Ut Patrinus habeat intentionem implicitam saltim, munus Patrini exercendi, et non tantùm materialiter tangere, vel suscipere, sed animo faciendi quod Ecclesia intendit, Sanchez *de matr. disp.58.num.4.* Say.*c.9.num.2.* Renz.*loc.cit.q.*10.Busemb.*l.c.a.2.n.5.* V. Ut sit unus, vel una, vel unus, et una; unde duo viri non possunt esse Patrini, neque duę fœminę; sed si duo adhibeantur, debent esse sexus diversi ex *cap.non plures de consec.dist.4. & cap.fin.de cognat.spiritual.in 6.* et ex Trid.*sess.24.c.2. de ref.mat.* VI. Ut Patrinus à parentibus, vel Parocho designetur, et designatus à parentibus Parochus non validè mutat; et tunc tantùm designatur à Parocho cum nõ designatur à parentibus, ex Concil. Trident.cit.ex dictis resolves.

37 I. quod Mutus tenens in Baptismo cõtrahit cognationem spiritualem; hæc enim contrahitur, licèt Patrinus non respondeat ad chatechismum, sufficit enim si teneat puerum; Unde cũ mutus teneat, licèt non respondeat, contrahit cognationem, Renz.*loc.cit. de bapt.q.*11.contra Hostien.& Iosep. de Jan.*de cas.res.p.2.res.75.n.54.*

Dices, Patrinus tenetur sub peccato instruere baptizatum in fide, ut diximus; sed mutus non potest illum instruere; ergo neque potest esse Patrinus.

Respondeo, quòd licèt Patrinus teneatur in fide instruere baptizatum, cum opus est, ordinariè tamen illum instruunt parentes; unde ex hoc capite potest mutus esse Patrinus, & infantem in baptismo tenere.

38 II. Vir, et uxor, licèt respectu propriæ sobolis non possunt esse Patrini, possunt tamen respectu alienæ; id enim consuetudine est introductũ, ut Sanch. testatur *l.7.de matr.disp.57. num.5.*

39 III. Duo viri, unus nomine proprio, et alius nomine procuratorio mulieris, possunt esse Patrini, et baptizatum suscipere. Tridentinum enim loquitur tantùm de principalibus, qui volunt esse Patrini, et dicit hos debere esse unum, et unam, non de Procuratoribus; maximè quia Procuratores non sunt verè Patrini, nec contrahũt cognationem spiritualem; ita Renz. *l.c.q.13.*Coton.*in cont. Dian. cont.2. l.2.c.5.n.91.*

IV. Hæreticus non potest esse Patrinus in filiis Catholicorum, cum is non sit aptus ad instruendum baptizatum in Fide Catholica. Unde In terris, in quibus Catholicus Patrinus non potest haberi, potius conferendus est baptismus absque Patrino, quàm cum Patrino hæretico; ita Castropal. *tom.4. tract.19. disp.unica p.11.§.1. nu.7.* Verricell.*de mis.apost.t.6.q.*125. *n.1.& 3,* Ten b.*l.2.de bap.c.*3.[illegible]

Dian. *p.9. trac.7. reſ.51. ver. Nota ſecundò*, & alii apud Renz. *l.c.q.14*. Neque Catholicus poteſt eſſe Patrinus in filiis hæreticorum; Tum ex declarat. Sac. Congreg. die 12. Septemb. 1642. Tum etiam quia licèt hæretici ſubſtantialia baptiſmi obſervent, omittunt tamen noſtras cæremonias ex contemptu noſtræ Religionis, et hoc approbaret Catholicus ſuſcipiens de ſacro fonte baptizatum. Unde &c. Verric. *l.c.q.124.n.2.* citans pro ſe Nav. Azor. Duard. Caſtrop. de Lugo, Thom. à Jeſu Maria, et alios.

V. Illicitè (licèt validè) ſunt Patrini Abbates, et Monachi ex *cap. placuit communi 16. q.1. & cap. non licet 1. de conſecrat. diſt.4. c. Monachi ead. diſt.4.* Nomine autem Monachi non veniunt Epiſcopi Religioſi, neque Religioſi Cardinales, neque Religioſi Mendicantes, neque Canonici Regulares [licèt Say. comprehendit omnes in Clauſtro morantes] Coninch. *q.67. a.7. n.5.* quem ſequitur Hurt. Caſtropal. Leand. apud Dian. *p.9. t.6. reſ.32.* Buſ. *l.4. t.2. de bap. c.1. d.5. a.2.* Quint. qui mordicùs innititur contra oppoſitum tenentes.

Dices cum Renz. *l.1. de S... t.2. de bap. c.5. q.14.* Nam eadem ratio currit de Monachis, ac de Mendicantibus: ergo. Conſtat ex Rituali Romano dicente: *Ad hoc munus admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales, vel alii cujuſvis Ordinis Religioſi à ſeculo ſegregati*: ergo etc.

Reſpondeo, quòd voluntariè dicitur eandem rationem currere de Monachis, et de Religioſis Mendicantibus; de illis enim ratio currit; quia invenitur prohibitum expreſsè in *c. cit.* De iſtis enim claudicat, cum nomine Monachi non veniant Mendicantes, maximè in odioſis. Ad id, quòd dicitur ex Rituali Romano conſideranti patet non venire Mendicantes; iſti enim non ſunt à ſeculo ſegregati quantum ad doctrinam populorum, et fidelium, ſed tantum quò ad Clauſtrum; tenentur enim Mendicantes prædicare, et docere fideles de rebus fidei ex charitate, et facient ex juſtitia ſi ſint Patres ſpirituales in baptiſmo.

Dices iterum ex eodem. Nam licèt cauſa prohibitionis in Monachis, ut non poſſit eſſe Patrini in baptiſmo fuerit ob antiquam conſuetudinem, qua Compater oſculabatur Commatrem, ut patet ex *cap. cit. Monachi*; et hodie ceſſet, quia non eſt in uſu; adſunt tamen hodie aliæ cauſæ; et hæc eſt præcipua, ut evitetur commerciũ inter Seculares, et Regulares, quæ viget; ergo etc.

Reſpondeo, quòd hoc argumentũ probat, ſi probat de Monachis, non de Mendicantibus. Hi enim non debent evitare commercium ſecularium, cum eorum inſtituta ſint aptata ad ſalutem fidelium prædicando, et docendo; etſi debent omnes docere, poſſunt quemque docere de rebus fidei, ſi opus ſit ſuos baptizatos.

Dices ultimò. Argumenta Regularium in hac materia eſſe ſuſpecta, quia cauſam propriam defendunt; ergo non ſunt audienda.

Reſpondeo. quòd hoc dictum nimis probat; Nam probat etiam quòd quando Sacerdotes ſeculares loquuntur de ſibi propriis, etiam ſint ſuſpecta eorum argumẽta, quòd nullus dicit; ergo dicendum, quòd non ſunt ſuſpecta argu-

gumenta Regularium in hac parte, maximè quia loquitur rationabiliter; cum in nullo Canone videatur prohibitum; ostendat Renzi aliquod Canon prohibens Mēdicantes in hac materia, & tunc est intelligendus.

42 Oritur autem Cognatio spiritualis in baptismo inter baptizātem, & baptizatum, & ejus patrem, & matrem; Ac etiam inter Patrinum, & baptizatum, & matrem, & Patrem baptizati, & sic baptizatus posset suscipere in uxorem sui patrini filiam, vel viduam illius uxorem, & Pater baptizati posset sumere in uxorem eādem uxorem sui Compatris relictam viduam; inter hos enim nulla est cognatio spiritualis; sicuti neque est inter Patrinos tenentes, & matrinas, ut est communis inter Doctores.

43 Si quis autem nullam habeat intentionem exercendi munus Patrini; sed tantum materialiter assistendi; licèt peccet mortaliter, quia omittit solemnitatem Patrini in baptismo; cognationē tamen spiritualem non contrahit; ad munus enim Patrini requiritur saltem intentio implicita exercendi munus Patrini; ergo qui eam non habet non contrahit cognationem; sicuti etiam si baptizans non habet intentionem explicitam, vel implicitam baptizandi, non baptizat, neque cognationē contrahit. ita Sanchez *l.7 de mat.disp.58. n.4.* Tamb.*l.2.de bap.c.4.§.4.n.3.* & alii.

44 In baptismo autem privato, dato in casu necessitatis, si quis teneat infantem etiam cum intentione contrahendi affinitatem spiritualem, secūdum probabilē sententiam illam non contrahit: Patrinus enim ex institutione Ecclesiæ spectat ad cæremonias baptismi; ergo tantùm est adhibendus in baptismo solemni, in quo solum contrahit cognationem, Dian.*p.5.trac.3. res.7, & p.10.trac.16.res.29.* ubi citat pro se alios Doctores. Neque Patrinus adhibitus in baptismo ubi supplentur solemnitates privati baptismi contrahit cognationem, sicut neque contrahit qui supplet solemnitates, cum ibi nullus conferatur baptismus; cum supponamus privatum validum esse; ergo non potest contrahi cognatio, quę ex baptismo oritur, Sanch. *disp.62. n.5.* & alii.

45 Si plures Patrini adsint non designati neque à parentibus, neque à Parocho, & illi plures ex ignorantia, vel negligentia Parochi lavent puerū, probabile est omnes contrahere cognationem (nisi tantùm assistant, & non tangant) ut docet Laym.*l.5.trac. 10.p.4.c.8. & trac.2.c.9.n.4.* Dian. autem ex Suarez, & Perez dicit in eo casu nullam cognationem contrahere, licèt enim tangant, tamen eis deest qualitas designationis, quæ necessariò requiritur ex Tridentino.

46 Si pater, vel mater in baptismo privato teneant, vel suscipiant suum filium, tanquam patrini, compertum est apud omnes contrahere cognationem: At si teneant in baptismo solemni, peccant mortaliter, & ut docet Sanch.*de mat.d.36.* & alii communiter, privatur qui tenet jure petendi debitum, quia cognationem contrahit cum conjuge, quòd tamen negat Dian.*c.4.de suc.res.3.* Bon. *de matr. q.2.p.5.§.2.* Escob.*trac.7.c.2.*

47 Si quis autem tenens in baptismo filium Pauli putans esse filium Petri,

tri, an contrahat cognationem cum Paulo. Cum distinctione est respondendum. Nam vel tenens habet intentionem non tenendi, nisi filium Petri, & in hoc casu non contrahit cognationem cum Paulo; cognatio enim ab intentione tenentis dependet, vel habuit intentionem tenendi quem habet præsentem, & sic cognationem contrahit cum Paulo; præsens enim filius erat Pauli, Sanch.*l.c.n.*7.Bon.*de mat. q.*3.*p.*5.§.2,*n.*18.Tamb.*l.2.de bap.c.*4 §.4.*n.*4.Joseph de *Ian. de cas. res.p.*2. *ref.*75.*n.*34.& alii.

48. His ergo suppositis tanquam necessariis ad cognoscendam essentiã Sacramenti baptismi, & ejus rectam administrationem: nunc videndum est (ut principali quæsito satisfaciamus] quid debeat, & teneatur *P*arochus facere circa ejus rectam administrationem; & quia supra aliqua etiam Parochum tangentia diximus, cum de Ministro baptismi loquuti fuimus, hic breviter expediemus.

49 *P*arochus igitur peccat mortaliter, si ex negligentia omittat frequẽter referre nomina baptizatorum in librum, ubi inscribuntur; ac etiam nomina Patrini, & Matrinæ, qui ipsum de sacro fonte levant, & suscipiunt, & eos instruat de contracta spirituali cognatione, quę impedit, & dirimit matrimonium inter ipsos, & baptizatum, ejusque patrem, & matrem, sicuti præcipitur à Tridentino sæpius citato.

II. Peccat Parochus si plures quã duo, scilicet unum, & unam permittat tenere in baptismo, ut mandat Conc.Trid.citatum. Quint.*t.*2.*f.*11.

III. Peccat *P*arochus si adultum baptizet (extra tamen periculum, vel articulum mortis) non instructum in Fide Catholica. Ad id enim tenetur, tum ex præcepto Divino, Matth.28. *Docete omnes gentes baptizantes*, commentat Hyer. *Primum docete omnes gentes, deinde doctas intingũt aqua; non enim potest fieri, ut corpus baptismi recipiat Sacramentum, nisi ante anima fidei susceperit veritatẽ.* Tum ex præcepto naturali, quia baptismus est professio Christianæ fidei; quomodò autem credent in quem nõ audierant; & hoc jus naturale dictat; non enim prudenter fidem admittit, quem ignorat. Tum denique ex Ecclesiæ præcepto, ut habetur in Rituali Romano, & ex *c.ante baptismum de consecratione dist.*4 et ex praxi antiquissima Ecclesię, qua non admittebantur ad baptismum, nisi chatecumeni, idest auditores mysteriorum Fidei.

IV. Non debet designare Parochus *P*atrinos in baptismo, sed designati à parentibus debet admittere; si autem parentes nullum Patrinum designant, debet Parochus ipsos designare in baptismo solemni, seclusis hæreticis, Apostatis, moribus infames, etc.

DUBIUM VI.

Quid de Paroco in ordine ad Sacramentum Eucharistiæ.

1 QUia ordinarius *M*inister Confirmationis est omnis et solus Episcopus [licèt per commissionem, et delegationem etiam potest esse simplex Sacerdos] ideò quia hic non est locus proprius, cum sit sermo tantum de his, quæ Parochus

chus poteſt adminiſtrare jure ordinario, omiſſo hoc Sacramento, de quo ſupra latè diximus; de Sacramento Euchariſtiæ ſermonem teximus, & de hoc tantùm in ordine ad Parochum, licèt eſſentialia hujus Sacramenti tangere oportet, quæ ſcire etiam debet omnis Sacerdos, & maximè Parochus. Sit ergo

§. 1.

De Materia, & Forma hujus Sacramenti Euchariſtia.

2 DEfinitur Euchariſtia. Eſt Sacramentum Corporis, & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini, ad ſpiritualem animę refectionem divinitùs inſtitutum. Dicitur Sacramentū Corporis, & ſanguinis Chriſti; licèt enim hoc Sacramentum quò ad ſubſtantiam ſit ſub altera tantùm ſpecie; ex utraque tamen integratur; unde ſub Corpore, & ſanguine Chriſti integrum eſt Sacramentum: Dicitur ſub ſpeciebus panis, & vini, in quo explicatur materia hujus Sacramenti. Reliqua verba in definitione poſita explicant finem inſtitutionis hujus Sacramenti.

3 Diverſis autem nominibus nominatur ſecundùm diverſas ſignificationes. Vocatur Sacrificium reſpectu præteriti, in quantum ſcilicet eſt commemorativum Dominicæ Paſſionis, quę fuit verum ſacrificium. Vocatur communio, vel ſynnaxis reſpectu rei præſentis, ſcilicet Eccleſiaſticæ unitatis, cui homines aggregantur per hoc Sacramentum. Vocatur Viaticum reſpectu futuri, in quantum ſcilicet hoc Sacramentum eſt præfigurativum fruitionis Dei, quæ erit in Patria; præbet enim nobis viam illuc perveniendi. Dicitur Euchariſtia, ideſt bona gratia, quia gratia Dei vita æterna, & quia continet Chriſtum, qui eſt plenus gratia. Dicitur hoſtia, quia continet ipſum Chriſtum, qui eſt hoſtia ſalutaris, ut dicitur Eph. 5. Et denique dicitur græcè Metalepſis, ideſt aſſumptio, quia per hoc filii Deitatem aſſumimus, ut habet D.Th. 3. p. q. 74. a. 4.

4 Convenienter autem hoc Sacramentum fuit inſtitutum in Cœna, in qua Chriſtus ultimò cum ſuis diſcipulis fuit converſatus. Primò ratione continentiæ; Chriſtus enim continetur in Euchariſtia ſicut in Sacramento, & ideo quia ipſe Chriſtus in propria ſpecie diſceſſurus erat à diſcipulis, ſeipſum reliquit eis in ſpecie ſacramentali. Secundò, quia ſine fide paſſionis Chriſti nūquam potuit eſſe ſalus; & ideò oportuit omni tempore apud homines eſſe aliquid repræſentativum Dominicę paſſionis, uti eſt Euchariſtiæ Sacramētum. Tertiò denique, quia ea, quæ ultimò dicuntur maximè ab amicis recedentibus, magis memoriæ commendantur; tunc enim magis inflammatur affectus ad amicos; & ideò ut majori veneratione haberent homines ad hoc Sacramentum; Chriſtus in ultimo diſceſſu ſuo à diſcipulis hoc Sacramentum inſtituit. D.Th. l. c. a. 5.

5 Materia ergo hujus Sacramenti eſt tantùm panis, & vinum. Et rationabiliter. Primò quantum ad uſum Sacramenti, qui eſt manducatio; ſicuti enim aqua aſſumitur in Sacramento Baptiſmi ad uſum ſpiritualis ablutionis; corporalis enim ablutio communiter fit in aqua; ita panis, & vinum, qui-

bus communiùs homines reficiuntur, assumuntur in hoc Sacramento ad usū spiritualis manducationis. Secundò quantùm ad passionem Christi, in qua sanguis est à corpore separatus;& ideo in hoc Sacramento, quod est memoriale Dominicæ passionis, seorsum sumitur panis ut Sacramentum Corporis, & vinum ut Sacramentum sanguinis. Tertiò quantum ad effectum considératum in unoquoque sumentium; hoc enimSacramentum valet ad tuitionem animæ, & corporis; & ideò corpus Christi sub specie panis pro salute corporis. sanguis vero sub specie vini pro salutæ animæ offertur. Quarto denique quantum ad effectum totius Ecclesiæ, quæ constituitur ex diversis fidelibus, sicut panis conficitur ex diversis granis, & vinum fluit ex diversis uvis. Totum hoc habet D.Thom. *l.c. q.74.a.1.in corp.*

6 Panis autem in materia Eucharistiæ est solus panis triticeus usitatus communiter. Hinc non est apta materia ad validam consecrationem; Panis ex hordeo, Avena, Oriza, Milio, frumento Indiæ, Pisis, Fabis, Amygdalis, aliisque leguminibus, & arborum fructibus; quia hæc omnia censentur specie distingui à tritico. Neque massa triticea cruda, vel non cocta ad modū panis, sed frixa, vel elixa, ut sunt placenta, libum&c.Neque panis subactus aquis artificialibus, vel oleo,butiro, lacte, ovis sacharo,vel alio liquore,qui non sit aqua naturalis; hic enim non est panis usualis. Neque panis substantialiter corruptus,neque subactus aqua marina; hic enim non est usualis. Et in summa panis, qui debet uti pro materia hujus Sacramenti debet esse ex farina triticea, & aqua naturali subactus tostus, sive assus igne ferro inclusus, ut moris est, atque in sua specie incorruptus, ut communiter docent omnes Doctores.

7 Illicita, sed valida materia est huius sacramenti; si aliquot grana, vel gutta alterius speciei, cum tritico, & aqua naturali misceantur; ita ut triticū & aqua plurimum prædominentur, quia non est materia valida, si major pars non sit triticum,& aqua. Item panis mucidus, qui disponitur ad corruptionem, Buss. *l.4.t.3.c.1. d.4.num.5.* & Bon.& Laym.

8 Panis autem sive sit azimus, sive fermentatus est valida materia hujus Sacramenti, ut definivit Trid.uterque enim est usualis, & panis propriè dictus. Et sic Latini tenentur in suis Ecclesiis in azimo consecrare, & Græci in fermentato sub gravi præcepto,Bonac.*d.4.q.2.p.1*.Fill.*t.4.c.4*.& alii apud Buss.*l.c.n.6.*

9 Debet autem esse panis consecrādus in Ecclesia Latina figura orbiculari integra, & in Ecclesia Græca figura quadrata, & particulæ figura triangulari, & hoc ex præcepto Ecclesiæ, ut observat Buss.*l.c.*

10 Materia autem consecrabilis debet esse præsens consecranti sensibiliter, & moraliter. Petitur hoc ex verbis formæ *Hoc*, & *Hic*, aliter non verificarentur; sunt enim demonstrativa:

11 Unde vinum validè consecratur in Calice coperto, & panis in canistro,hostiæ in cumaculo sub aliis latentes, aut aliter tectæ, nempe sub corporali, vel mappa; & etiam hostiæ præsentes à Sacerdote illas non videns, utpotè quia cæcus, vel in tenebris. Ad præ-

præsentiam enim non requiritur, ut videatur materia, vel tangatur, vel feriatur sono verborum, dummodò videri possit sive in se, sive in alio, verbi gratia in suo toto, vel continente, vel vase destinato ad continendam illam, Bonac. *d*. 4. *q*. 2. *p*. 5. relatus à Buss. *l. c.*

12 Materia autem post tergum, aut post parietem posita, vel clausa in Tabernaculo, invalidè consecratur; quia modo aliter censetur abesse, & non potest demonstrari per particulam *Hoc*, vel *Hic*, Bon. & Fill. relati à Buss. *l. c.* & alii. Nec validè consecratur materia validè distans v. g. centum passibus, licet videatur; propinquitas tamen materiæ consecrandæ debet esse moralis, ut dictum est; & sic remittenda judicio prudentium, ut docet Fill. *t*. 1. *tract*. 4. *c*. 3. *n*. 68. Neque validè consecratur materia tam modica, ut non possit percipi sensu; hæc enim non potest demonstrari, dummodò non sit in toto, sed extra illud, quia in toto minimæ etiam particulæ consecrantur, ut constat ex Trid. *sess*. 23. *c*. 3. & 4. et docetur communiter à Doctoribus.

13 Debet quoque materia consecrabilis esse certa, et determinata in individuo ab intentione consecrantis. Unde consecrans non alias particulas consecrat, nisi quas intendit consecrare; intentio enim Sacerdotis est essentialis huic Sacramento; verum est autem, quòd intentio debet esse explicita, vel implicita, ut notat Coninch. *q*. 74. *a*. 2. *d*. 1. *n*. 38.

Unde non consecratur hostia inscio Sacerdote posita sive in corporali, sive infra illud (sejuncta tamen à cumulo) quia illa non est determinata in mente Sacerdotis, cujus voluntas non fertur in incognitum. Coninch. *l. cit. d*. 3. et alii. Ac etiam si Sacerdos vult consecrare decem particulas, et post consecrationem inveniat undecim, nullæ sunt consecratæ. Et è contra Sacerdos qui intendit consecrare decem particulas, si postea inveniat octo, omnes erunt consecratæ; intentio enim consecrand. decẽ inducit intentionem cõsecrandi octo, non sic intentio consecrandi decem, includit intentionem consecrandi undecim: hoc tamen procedit, ut advertit Fagund. 3. *Eccl. præcept. l*. 2. *c*. 5. *n*. 9. nisi Sacerdos explicet oppositum mentaliter, vel verbaliter dicens se nolle, nisi octo consecrare, tunc enim nullæ erunt consecratæ, si illas octo non designavit; tutius ergo procedit Sacerdos si omnes particulas, quas in cumulo videt intẽdit cõsecrare.

14 Si autem Sacerdos determinaverit consecrare tantum mediam, vel tertiam partem hostiæ, illam tantùm consecrat, quam designavit, ut docet Coninch. *l. c. n*. 30. et alii.

15. Guttæ vini, quæ adhærent exterius calici non consecrantur, quia non intenduntur à Sacerdote; imò nec eæ guttæ, quæ interius adhærent, ut probabilius docet Reg. *t*. 2 *l*. 29. & *c*. 2. Lay. *l*. 5. *t*. 4. 2. Coninch *q*. 74. *a*. 2. *dub* 3. contra Bon. & Jann. Intentio enim Sacerdotis debet esse consecrare id, quod per modum unius continui est in Calice. Benè autem facit Sacerdos, si semel pro semper intendat illas non consecrare, uti nec micas adhærentes hostiis Dian. *p*. 3 *t*. 3. *misc. res*. 16. & *p*. 3. *t*. 4. *res*. 32. relatus à Bus. *l. c.* cui hæc sententia videtur probabilis.

16. Sicuti autem solus panis de frumento, ut diximus est materia hujus

Sacramenti; Ita vinum solum de vite est propria materia Sacramenti Eucharistiæ. Tum propter Christi institutionem Matt. 26. Non bibam amodò de hoc geniminæ vitis. Tum etiam quia ad materiam Sacramentorum assumitur id, quod propriè, & communiter habet talem speciem, & cum vinum propriè dicitur quòd sumitur de vite, alii vero liquores dicuntur vinum secundũ quamdam similitudinem ad vinum vitis; ideo, &c. Tum denique quia ad effectum hujus Sacramenti magis competit vinum vitis cum hoc Sacramentum sit letitia spiritualis, & scriptum est vinum letificat cor hominis.

17. Unde resolves quòd vinum expressum ex granatis, vel aliis fructibus, non est materia hujus Sacramenti quia hoc non dicitur propriè vinum, sed secundum similitudinem; Et si in aliquibus partibus mundi vites non crescant, potest ad illas partes vinum deferri quantum sufficit ad hoc Sacramentum.

18. Neq; acetum est materia hujus Sacramenti; Vinum enim fit Acetũ per corruptionem; Unde sicut de pane totaliter corrupto non potest confici hoc Sacramentum ita nec de aceto. Verum est autem quòd de vino acescenti, [sicuti de pane, quæ in via ad corruptionem] potest confici, hoc Sacramentum; peccat tamen mortaliter consiciens, ut docet D.Th. *3.p.q.74.a.4.ad* 2. & communiter Doctores.

19. Neque agresta est materia hujus Sacramenti, hæc enim non habet speciem vini, sed est in via, & in fieri ad vinum.

20. De musto autem potest confici hoc Sacramentum; [illegible] enim habet speciem vini. Non tamen debent uvæ integræ huic Sacramento misceri, quia jam esset ibi aliquid præter vinum. Prohibitum tamen est ne mustum statim ex uvis expressum offeratur in Calice pro, pter impuritatem musti; nisi necessitas id suadeat, ut patet *ex cap. cum omne de consecrat. dist. 2.*

Unde posset quis ad implendum præceptum auditionis sacri, vel ad implendum præceptum annuæ Communionis consecrare in musto, si absit vinum; Et tunc debet prius interponere pannum inter uvam, & Calicem, ut humores Crassiores ex uva expressa in panno remaneant, ut docet Dian. *p. 10. tract. 11. res. 37.* & alii apud ipsum.

Et sic Brachari in Lusitania [ut refert Tannerus apud Dianam] in die Transfigurationis Domini die sexta Augusti, consecrant in musto in gratiarum actione pro ubertate anni. Improbant tamẽ hanc consuetudinem communiter Doctores, cum id fiat extra casum necessitatis. Et docet Fagund. *3. Eccl. præcep. l. 2. c. 3. n. 5.* quòd Brachari non faciunt totam consecrationem in musto, sed in vino veteri, cui aliquæ tantum uvæ exprimuntur.

Consecrare autem in musto extra casum necessitatis Doctores communiter dicunt esse mortale; quia est gravis indecentia propter fæces ei admistas, quæ non sunt consecrabiles: & obligamur consecrare in vino ex consuetudine, quæ cum sit de re gravi obligat sub mortali. Verricel. *de miss. Apost. t. 8. q.* 139. Dian. *loc. cit.* & alii quam plures Doctores ab ipso citati.

21. Neque Sapa seù Vinum coctũ est materia hujus Sacramenti; quia sapa non est vinum simpliciter; sed cum addito; ac etiam quia tale vinum

coctum

coctum amittit substantiam vini virtute ignis; unde non sumitur per modum potus, sed per modum esculenti, & ut condimentum in vivandis, ut cõmuniter docetur à Doctoribus. Nec etiam aquavita est materia hujus Sacramenti, quia licèt sumatur per modũ potus, virtute tamen ignis amisit substantiam vini, & habet effectus contrarios vino, ut docet Majol. *Dierum Canicularium t.1.colloq.21.fol. mihi* 272.*l*.D.

22. Neque Lora, seù *Aquata*, ut vulgo dicitur est materia hujus Sacramenti; quia in ea fit magna aquæ mistio,& est aqua,cui superponuntur acini uvæ, & tantum habet colorem vini, sed vinum non est, ut docet Fagund.3. *Eccl.pracep.l.2.c.3.n.7.* citans plures pro se Doctores, quibus adde Fill. *tom.1.t.4.c.3.n.*87.Bon.*disp.4.q.2.p.2. n.6.* De Lugo. *de Euch. disp.4. sect.* 1. *nu.* 9. Verum tamen est quòd modica Lora posita in dolio, ubi asservatur vinum; dummodò non excedat mustum; facit inde totum vinum consecrabile, ut in praxi quotidie cernitur.

23. Vinum expressum ex uvis passis furno siccatis non est materia hujus Sacramenti;quia virtute ignis mutatur species vini; & si quid exprimitur ex ipsis non est vinum: Si autem ex uvis passis siccatis sole exprimitur vinum (uti exprimunt Egiptii teste Amico apud Dianam *p.7.tract.12.res.8.*) neq; tale vinum est consecrabile. Nam ex uvis passis efficitur vinum cum magna admistione aquæ, quia ob eorum siccitatem opus est multo tempore in aquis mollificari, & tunc non est materia cõsecrabilis, ut patet. Vel sine admistione aquæ, & tunc nil potabile ex eis effici potest, sed potiùs educitur quid simile sapæ magis commestibile, quàm potabile;quare Optatovius apud Dian. *p.* 10.*t.11.res.37.in fine.* Dicit Egyptios peccare tale vinum consecrando.

24. Vinum autem congelatum,(uti congelatur in Germania, & Hispania mediterranea, nempè in Castella Regione teste Caramuel. *in Theol.fundament. n.*1999.) est materia apta consecrationis. Tum quia adhuc retinet substantiam, & denominationem vini, & sua natura est potabile. Tum quia si congelatio contingat post consecrationem vinum remanet consecratum.Unde rubrica Missalis præcipit, quòd in tali casu Calix involvatur pannis calefactis, vel ponatur in aqua calida, ut liquefiat, & possit sumi; ergo ita ante consecrationem validè consecratur, (licèt peccat, qui in congelato consecrat,ut docet. Fill.*t.4.c.3.l.3.t.4.nu.2.*) Et licèt vinum congelatum non sit actu potabile, & proximè, hoc est per accidens, & facile tolli potest,& est par ratio in pane indurato. Vinum autem per congelationem tantum accidentaliter differt, quia tantum mutatur qualitas raritatis in densitatem; non autem substantialiter, & patet ex hoc quòd per calefactionem restituitur in statu pristino.Hanc opinionem tenent Lead. Caspen.Amic.Præpos.Martinus à Sancto Ioseph,Castropal.Tam.Pont.Pasq. Dicastil.& alii apud Dian. *p.11.t.1.res.* 17. adde Vasq. Suar. Coninch. Lay. Hurt.citati à Renzi.*l.1.de Sac.t.4.c.1. q.34.* Busemb.*l.6.med.t.3.c.1. d.4.* ubi cit. pro se Bon. Card. de Lugo. contra Ledes. Alan. Henriq. apud Fagund. 3. *Eccl.prac.l.2.c.3.n.8.*Caramuel.*inTh. fund.n.*1999.Leff.*l.4.c.*74.*a.5. nu.*24.

Fagund.

Fagund. autem utramque sententiam probabilem existimat.

25 Si quis autem hic curiosè vult scire; an in casu congelationis vini, dum Calix calefit aqua calida; & ex vino sic calefacto fumos exhalet; an vini fumus, & vapor inde exiens sit vini pars, & consequenter consecratus? respondet Caramuel *loc.cit.n.*2000. Vaporem illum exhalantem non esse vinum;& sic sub illius vaporis specie sanguinem Christi non manere. Inter enim qualitates vini, una est gravitas; unde in illo fumo ex vino exhalante nulla est qualitas vini. Ita ille.

26. Aqua autem est vino permiscenda in hoc Sacramento; [licet ista permixtio non sit de necessitate Sacramenti, sed tantum ex præcepto Ecclesiastico, ut dicitur in Tridentino *sess.*22.*c.*7. ibi. Monet Sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miscerent.] Tum propter institutionem; Creditur enim probabiliter, quod Christus Dominus instituerit hoc Sacramentum in vino aqua permisto secundum morem illius Terræ. Unde Prov.9. dicitur, Bibite vinum, quod miscui vobis. Tum ob repræsentationem Passionis Dominicæ, in qua ex latere Christi fluxit sanguis, & aqua. Tum ad significandū effectum hujus Sacramenti, qui est unio Populi Christiani, ad Christum, in aqua autem significatur Populus; in vino sanguis Christi; & cum in Calice vino aqua miscetur, populus, Christo adunatur. Tum denique ad significandum ultimum effectum Sacramenti, qui est introitus ad vitam æternam; unde dicit Ambros. *in lib. de Sacram.* redundat aqua in Calicem, & salit in vitam æternam. Hæc D.Th. *q.*74.*cit.a.*6.*in corp.*

27. Aqua autem quæ miscetur ex necessitate præcepti, debet esse aquā naturalis;& licet qui vino consecrando miscet aquam rosaceam, vel artificialē, conficiat Sacramentum [peccat tamen mortaliter etiam in casu, quo aqua naturalis haberi non potest, tunc enim melius est nullam aquam apponere, quā artificialem; Cum aqua ut dictum est non sit de necessitate Sacramenti] De latere enim Christi pendentis in Cruce vera aqua profluxit, ut docet D. Tho. *l.c.ad* 3.

Et si contra hoc dicas; quod Panis confectus ex aqua rosacea, non solùm est illicita materia consecrationis, sed etiam inepta ut supra dictum est; ergo ità à pari si vino aqua rosacea misceatur, non potest in eo validè consecrari.

Ad hoc respondet D.Th. *cit.* Nam admixtio aquæ ad farinam constituit substantiam panis, & ideo est de necessitate hujus Sacramenti; & non esset verus panis si farinæ admisceretur aqua rosacea, vel quicumque alius liquor, quam aqua naturalis. Admixtio autem aquæ ad vinum, est quid accidentale vino, nec constituit substantiā vini, & ideo potest haberi Sacramentū absque ea mixtione, vel cum mixtione alterius aquæ, quam naturalis.

28. Si quis autem misceret vino consecrando aquam calidam Fagund. *p.*2.*l.*2.*c.*4. *n.*14. Persic. *d. off. Sacerd. l.*1.*c.*2.*d.*7.*num.*53.*con.*1.3.Baucius *in misc. t.*2. *opus.*4.*q.*44. *petes* 7. dicunt esse mortale, est enim contra consuetudinem Ecclesiæ, & induceret novum ritum; quod tamen aliis Doctoribus nimis durum videtur apud Dian. *p.* 6. *tract.*7.*res.*18.*in fine*, ubi ipse addit, si

in

in frigidissima Regione id habet consuetudo posse fieri sine ullo peccato. Mutatio enim accidentalis in materia Sacramentorum si sit in re levi non est mortale; neque veniale ubi necessitas urget.

29. Mixtio autem aquæ non debet esse in magna quantitate; sed in modicissima, una scilicet, vel altera gutta ita tamen ut sit sensibilis, & non excedat tertiam partem vini. Bus. *l.cit.* D.Tho. *l.c. a.*8.

Ideo autem debet parum apponi de aqua, ut possit in vinum converti, ut docet D. Tho. & Thomistæ, Fagund. 3. *præcep. Eccl. l.* 2. *c.* 4. *n.*6. & Suar. apud ipsum. Adde Fill. *tom.* 1. *t.* 4. *c.* 4. *nu.* 92. Et ratio horum est, quia alioquin materia Eucharistiæ esset aqua, unde possit consecrari etiam separata à vino, quod est falsum. Dicendum est ergo quod aqua illa, quæ miscetur, immediatè transit in vinum, & vinum per consecrationem transit in sanguinem.

Dices tamen cum contrariis. Nam S. Aug. [relatus à Coninch. *q.* 74. *a* 8. *d. unic. n.* 145.] ait: aqua mittitur in Calicem, & fit sanguis consecratione verbi cælestis.

Respondetur; quod si aqua fit sanguis consecratione, prius in vinū convertitur, & non aliter, aqua enim non est materia apta consecrationis in se considerata, ut communiter docetur ab omnibus.

Dices iterum. Aqua enim numquam potest in vinum converti. Experientia enim constat posse post mixtionem à vino separari, si filum lineum applices, vel medullam junci; ergo, &c.

Respondetur, negando antecedens, quando enim quantitas aquæ est modica vino mixta, cum à vino superetur in vinum convertitur. Unde ait S. Th. *l.c.* semper tutiùs est parum de aqua apponere, & præcipuè si vinum sit debile: quia si tanta fieret appositio aquæ, ut solveretur species vini non posset perfici Sacramentum.

Ad id, quod dicitur, quòd post mixtionem possit separari per filum, &c. hoc locum habet in aqua mixta vino in magna quantitate, quia si gutta sola mittitur, non separatur, cum in vinum sit conversa; & sic modica, ut non solvat species vini; imò vinum, cum sit exuperans solvat species aquę, & in ipsum convertit; et quod per filum separatur non est aqua, sed subtiliores vini partes.

Dices denuò. Dato enim, et non concesso, quòd aqua convertatur in vinum, tamen non potest tota in vinū converti; cum neque ignis, qui est maximè activus, totum lignum consumat; neque animal calore naturali possit totum cibum in substantiam vertere; ergo semper remanent partes aquę, et sic, vel istę non erunt consecratę, vel dicendum immediatè transire in sanguinem.

Respondetur, quòd dato, quòd aliqua pars aquę non sit conversa in vinum ante consecrationem, illa pars non consecratur; non enim illa pars est materia apta consecrationis, et sic remanet aqua.

Instant. Nam esse idolatria offerre populo Calicem adorandum cum aqua in sua specie non consecrata; sicuti cū hostia consecrata ostenderetur adorāda, alia non consecrata.

Respondetur negando antecedens. Non enim adoraretur illa pars aquę, sed

sed vinum in sanguinem conversum; (dato, et non concesso, quòd remaneret aliqua pars aquę in vino; nam per me, cum sit modica pars aquę, et vinum in majori quantitate, convertitur aqua in vinum.] Sicuti à pari si in pane consecrato casu aliquot grana hordei misceantur in tritico, certū est hordei grana non consecrari, et hostia exposita populo adoraretur, nō commissa idolatria; adoraret enim populus panem conversum in corpus Christi, non autem non conversum. Et idem dic si in sanguine adesset musca, etc.

Iterum instabis. Nam si casus accidat in prima Missa Natalis, non posset Sacerdos celebrare secundam Missam, frangeret enim jejunium per aquæ sumptionem.

Respondetur per illam aquę simul sumptionem non violari jejunium requisitum ad Eucharistiam, quia una cum sanguine per modum unius sumitur. Sicuti non violatur per sumptionem hostię, in qua esset aliqua pars hordei, vel alterius rei, sub qua Christi corpus non continetur.

Et si denique instes, quòd peritissimi Philosophi, et Medici dicunt, quòd aqua non nutrit, sicuti et cœtera elementa; ergo virtute caloris naturalis non transit, neque convertitur in substantiam aliti; ergo neque poterit in vinum converti. Probatur hęc consequentia. Nam majoris activitatis est calor naturalis, quàm vinum.

Respondetur, quòd licèt aqua non sit immediatum nutrimentum mixtorum perfectorum, benè tamen imperfectorum, ut est vinum propter affinitatem eorum. Imo etiam aliquorum mixtorum perfectorum, ut sunt viventia, plantę, et herbę; hę namque crassiores aquę partes per radices attrahunt, et coquunt, et in se convertunt.

Ad id, quòd dicitur. Peritissimos dicere aquam non nutrire, dicimus hoc gratis asseri re. Nam Aristot. *l. 1. anima* ait: Aquatila quędam duplicis naturæ, quædam enim et humido vitam agunt, et inde cibum captant, propterea humorem, tum recipiunt, tum remictunt; ubi Iulius Cæsar Scaliger habet. Non temerè loquitur Philosophus: quidam enim ex piscibus putantur, aquam solum pro alimento habere. Nam de Balena hoc asserunt. Et alij quamplures Philosophi hoc asserunt, nempè Petrus Hyspanus *in comm. ad lib. ist. diet. par. c. de aqua.* Valles *l. 6. contrad. c. 6.* & alii apud Gab. à Sancto Vincentio *de Sac. Euchar. disp. 3. q. 5.*

Respondetur secundò, concedendo quòd aqua non nutriat; non tamen per hoc non potest mixta cum vino in parva, & modica quantitate non converti in vinum; ut enim ait Aristotil. *1. de gener. c. 1.* quòd parvum est, & facilè dividi potest, & ab alio magno pati potest, facilè potest in magni naturam converti. Cujus exemplum datur, quando scilicet gutta vini infunditur magnæ copiæ aquæ, Unde, &c. Hactenus de materia.

31 Forma hujus Sacramenti Eucharistiæ duplex est: Una panis, & hæc est. *Hoc est enim corpus meum*. Altera vini, & est hæc: *Hic est enim calix sanguinis mei, novi, & æterni testamenti mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effūdetur in remissionē peccatorum.* Una;

Utraque autem forma est conveniens. Prima quidem. Nam oportet formam Sacramēti significare id, quod in Sacramento efficitur, & sic forma consecrationis panis significat ipsam conversionem panis in corpus Christi, dum dicit: *Hoc est enim corpus meū*, Ubi omnia hæc verba sunt de essentia, præter ly *enim*; hæc enim conjunctio apponitur in hac forma secundum cōsuetudinem Ecclesiæ Romanę à Beato Petro Apostolo derivatā, cujus omissio esset tantùm veniale, Buss. *l.c.d* 6. & alii communiter.

32 Secunda etiam forma est convenientissima, quæ omnia verba sunt de substantia formæ. Cum enim dicitur *Hic est calix sanguinis mei*, significatur conversio vini in sanguinē. Per verba autem subsequentia significatur virtus sanguinis in passione Christi effusi, quæ in hoc Sacramento operatur. Per ly *Novi, & æterni testamenti*, significatur, quòd per sanguinem Christi introitum habemus ad hæreditatem æternam. Secundum illud Heb.10. *Habemus fiduciam in introitu Sanctorum per sanguinem ejus*. Per ly *mysterium fidei* significatur justitiam gratię, quæ est per fidē, ut dicitur Rom. 3. *Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ejus, ut sit ipse justus, justificans eum, qui ex fide est Iesu Christi.* Et denique per ly. *Qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*. significatur impedimenti remotio ad prædicta, quòd est peccatum; unde dicitur Heb.9. *Sanguis Christi emundabit conscientias nostras ab operibus mortuis*, idest à peccatis. D.Th.3.*p.q.*78.*a.*3.*in corp.*

Dixi (quæ omnia verba sunt de substantia formę) quia sine illis omnibus verbis non esset perfecta forma. Verba enim esse de substantia formæ dupliciter contingit. Primò, quòd sine illis non sit forma; secundò, quòd sine illis non sit forma perfecta; Unde quando D.Thom.dicit, quòd omnia verba sunt de substantia formæ, intellexit, quòd si non dicerentur omnia verba in consecratione calicis, forma non esset perfecta, non autem quòd non sit forma; & sic validè consecraret qui tantùm diceret: *Hic est calix sanguinis mei*, licèt peccaret mortaliter, & non faceret formam perfectam. *Ita Caje. in exp. q.*78.*a.*1.*&* 3.

33 Invalida erit consecratio. I. Si quis omitteret in verbis utriusque formę verbum *Est*. Verbum enim *est* cū sit substantivum pertinet ad substantiam formæ; unde eo omisso, substantialiter forma mutatur. Hoc docent Fagúnd. Henriq. Suar. Diana, Coninc. Prep. Granad. apud Renzi *l.*1. *de sac. t.*4.*c.*2.*q.*7. II: Si quis diceret; *Hoc corpus est meum, hic sanguis est meus*, ut docet Fagund.*p.*3.*q.*78. *c.*2. III. Si quis diceret: *Ecce corpus meum, Ecce sanguis meus; hoc sit*, vel *hoc fit corpus meum*, vel *hic panis convertitur in corpus meum; illud est corpus meū*, quia pronomen *illud* non significat rem præsentem; & sic variatur forma in substantialibus. IV. Si quis diceret: *Meum est hoc corpus*, quia particula *meum* non sumeretur substantivè, sed possessivè, & sensus esset hoc corpus ad me pertinet, & sic non significaretur conversionis mysterium. Cotonius *in cont. celeb. l.*2. *cont.*4. *cap.*1. *num.*40. V. Si diceret: *Hæc est substantia mea*,

hæc est caro mea. Caro enim est pars corporis, non totum corpus; constat enim corpus ex carne, ossibus, cartilagine, &c. sumere autem partem pro toto est mutatio substantialis, Verricel. *de mis. apost. q.*265. *num*.4. Coninch. *q.*78.*a.*3.*d.*3.*n.*79.

34 Valida autem est consecratio, illicita tamen I. Si quis dicat: *Hic calix, hic potus, hic cibus*, vel *hæc res est corpus meum*, vel *sanguis meus*. Bon.*q.*3.*p.*1.Buss.*l. c.d.*6. II. Si dicat: *Hoc est corpus meum, quod sumpsi de Virgine Maria. Hic est sanguis meus valoris infiniti.* III. Si dicat: *Hoc est meum corpus; hic meus est sanguis*, quia in his fit mutatio substantialis, & manet idem sensus, ut Bon.*l.c*.

§. II.

De Ministro Sacramenti Eucharistiæ.

35 NOtitia de his, quę in hoc paragrapho dicuntur, maximè conducit ad ea, quæ agere debet Parochus circa administrationem Sacramenti Eucharistiæ, maximè quia ad eum propriè pertinet distribuere fidelibus, & administrare hoc Sacramentum: Pastorum enim proprium est pascere, quòd pręcipuè fit per Sacramenta.

36 Consecratio autem hujus Sacramenti Eucharistiæ ad Presbyterũ, seu Sacerdotem pertinet ex officio, ut clarè dicitur in decret.*dist* 25. ibi: *Ad Presbyterum pertinet Sacramentum corporis, & sanguinis Domini in Altare Dei conficere*. Ponitur enim Sacerdos cum ei confertur Sacerdotium in gradu eorum, quibus à Domino dictum est, *hoc facite in meam commemorationem*; & confertur ei potestas Sacramentum hoc conficere in persona Christi.

37 Dispensatio etiam hujus Sacramenti ex officio pertinet adhuc ad Sacerdotem, licèt possit etiam alius ex ejus commissione in casu necessitatis; unde Diaconus, qui est propinquius sacerdotali ordinis, potest dispensare sanguinem ex officio, non autem corpus, nisi in necessitate, jubente Episcopo, vel Presbytero, ut docet D.Th. 3.*p.q.*82.*a.*3.*ad* 1. Et ratio à D.Thoma assignata est, quia sanguis Christi continetur in vase, unde non oportet, quod tangatur à dispensante, sicut tangitur Corpus Christi, licèt hodie hoc non sit in usu.

38. Propriè autem ex officio dispẽsare hunc Sacramentum pertinet ad Sacerdotem, (sicuti & illud consecrare. Tum quia ipse consecrat in persona Christi, unde sicut Christus consecravit corpus suum in ultima cæna; ita & illud sumendum dedit discipulis. Tum etiam quia Sacerdos constituitur medium inter Populum, & Deum; unde sicut Sacerdoti competit dona Populi ad Deum offerre, ita dona sanctificata divinitùs tradere populo. Tum deniq; quia in reverentiam Sacramenti; nullus potest illum tangere, nisi sit consecratus; & cum manus Sacerdotis sint consecratæ, solus ipse potest eum manibus tangere, alii verò nisi in necessitate; putà si in terram caderet, vel alio necessitatis casu. D.Th.*l.c.in corp*.

39. Et si Diaconus possit ex commissione Sacerdotis ministrare Corpus Christi in necessitate, vel existente ju-

cta, & rationabili causa, putà ut si Sacerdos sit debilis, infirmus, vel applicatus confessionibus, vel concionibus, & non possit aliùs Sacerdos haberi, & ex alia parte adsit aliqua necessitas ex parte communicantium, ut Iubilæum, præceptum implendum, &c. Laicus tamen in nullo casu etiam extremæ necessitatis, uti est tempore pestis, potest hoc Sacramentum ministrare etiam ex cõmissione Sacerdotis. Hujus enim Sacramenti ministratio est actus ordinis Sacerdotalis; est enim potestas supra Corpus Christi, cum sit actus consequens potestatem ipsum conficiendi. Fagund. *l.3. in.3. Eccl. præcep. c.1. n.10. & c.3. n.8* qui citat pro see Chatr. Sot. & Ledes. Pasqualig. *in Th. mor. t.2. cont.* 108 *sec.7. n.31.* Hurt. *de Sac. Euch. disp.* 11. *dif.3.* Tanner. *tom.4. disp.5. q 8. d.8. nu.182.* Faust. *de Sac. Euch. l.1. q.1 12.* De Lugo. *de Euch. disp.18. sec.1.* Duar. *in cap. om. utriusque sexus, §.1. disp.5. sect.2. n.2.* & alii

Dices ex D. Th. potest Laicus elevare à terra hostiam consecratam; & in casu, quo timeretur insultus hæreticorum, vel infidelium potest hostiam propriis manibus sumere: ergo etiam potest in casu necessitatis aliis dare.

Respondetur negando paritatem; quia primus casus non est actus ordinis Sacerdotalis; benè secundus.

Neque Subdiaconus ex commissione Sacerdotis absente Diacono, vel Sacerdote in casu necessitatis potest hoc Sacramentum ministrare; Nam quando alicui aliquid conceditur, aliis hoc esse denegatum ostenditur argumento. *l.1. ff. de mun i ip.* Ergo cum Concilium Carthaginense concedat Diaconis in casu necessitatis ministrare hoc Sacramentum, excluduntur omnes alii, illis inferiores, & sic non solum Laici, & Clerici in minoribus, sed etiam Subdiaconi. Serra *in 3. p. D. Th. q.82. a.3.* Renz. *l.1. de Sac. t.4. c.3. q.7.*

Potest autem Sacerdos, [ac etiam Diaconus] sibi in necessitate Eucharistiam ministrare, putà tempore pestis si nullus adsit qui eum communicet: & de Diacono conceditur in Conc. Niceno *c.14.* Laicus verò non potest neque seipsum communicare tempore necessitatis; cum ex dictis si non potest aliis ministrare: ergo neque sibi, unde in Conc. Trid. *sess.13. c.8.* dicitur. In Sacramentali autem sumptione semper in Ecclesia Dei mos fuit ut Laici, à Sacerdotibus communionem acciperent.

Dices, Regina Scotiæ dum ad Martyrium duceretur, Eucharistiam, quam apud se habebat propriis manibus sũpsit. Et Discipuli propriis manibus se communicarunt in Cæna Domini, & non erãt ordinati adhuc Sacerdotes. Et in primitiva Ecclesia Laici ad proprias Domos Eucharistiam deportabant, & seipsos communicabant; ergo, &c.

Respondetur ad primum, quod Regina Scotiæ propriis manibus se communicavit, ne sacra Synaxis subesset injuriis hæreticorum; vel id fecit ex dispensatione Pontificis, sicuti etiam ex tali dispensatione secum Eucharistiã ferebat. Ad secundum & tertium dic, quod si id fuerit licitum Discipulis, & permissum in Primitiva Ecclesia; nunc usu & consuetudine Ecclesiæ est abrogatum. *Bonac. de Sacram. d sp.4. q. 5. p.1. nu.6.* Fagund. *l.c. c.3. num.8.* & alii apud ipsum.

40. Hæc autem est differentia inter Sacerdotem, & Diaconum in ratione

administrandi sibi ipsos Eucharistiam, quod Sacerdos nedum tempore necessitatis, verum, & extra illam in die magnæ solemnitatis potest seipsum extra missam communicare, dummodo non sit alius Sacerdos, qui ei Eucharistiam administret, & præciso scandalo; nullū enim est jus id prohibens; ac etiam Sacerdos est Minister ordinarius hujus Sacramenti, & se communicando nullius jurisdictionem usurpat; ac etiam in die Parasceves se ipsum communicat, & tamen non consecrat. Bon. *de Sac. Euch. disp.* 4. *q.* 1. *p.* 1. *num.* 14. Coninch. *de Sac. q.* 82. *a.* 3. *nu.* 25. Escobar. *in Theol. Mor. tract.* 7. *exam.* 6. *c.* 5. *nu.* 62. Laym. *l.* 5. *tract.* 4. *c.* 7. *n.* 5. Fagund. *l.* 3. *c.* 3. *n.* 7. Tamb. *in meth.* 55. *comun. c.* 6. §. 5. *n.* 28 Fill. *tom.* 1. *trac.* 4. *c.* 9. *nu.* 285. & alii, Diaconus verò licèt in casu necessitatis possit se ipsum communicare, non tamen extra illam. Coninch. *l. c, n.* 26. Dian. *p.* 9. *trac.* 6. *res.* 39.

41. Si autem Sacerdos sit in articulo mortis, & nullus adsit Sacerdos, sed tantum adsit Diaconus; in tali casu potest Sacerdos propriis manibus Eucharistiam sumere, & non debet Diaconus ei illam ministrare, Duard. *in c. omn. ut. sex.* §. 2. *disp.* 3. *sec.* 3. *n.* 3. Lay. *l. c.* Card. de Lugo apud Tamb. *l. c.* qui utramque sententiam probabilem dicit.

42. Quia autem Eucharistia non solum est Sacramentum, sed quoque est sacrificium, & qui sacrificium offert debet etiam fieri particeps, hinc sequitur, quod Sacerdos consecrans sumere teneatur Eucharistiam; Non autem sic in aliis Sacramentis: Unde quia Sacramentum baptismi consistit. & perficitur in ipso usu materiæ, nullus potest baptizare seipsum, & Episcopus consecrās Chrisma non linitur eodem, consecratio enim Chrismatis, vel cujuscumque alterius materiæ non est sacrificium, uti est consecratio Eucharistiæ. D. Tho. *q.* 82. *a.* 4.

43. In casu autem, quo per miraculum Corpus Christi in Altari appareret sub specie carnis, & vinum sub specie sanguinis; tunc non est sumendum; nec per hoc Sacerdos efficitur transgressor; ea enim, quæ fiunt miraculosè non subduntur legibus; & tunc Sacerdos debet iterato Corpus, & sanguinē consecrare, & sumere, ut docet D. Th. *l. c.*

44. Non solum autem Sacerdos malus potest consecrare Eucharistiam, sed etiam Sacerdotes hæretici, scismatici, excommunicati, & degradati. Sacerdos enim consecrat hoc Sacramentum non propria virtute, sed ut Christi Minister, in cujus persona consecrat; Unde qui ab Ecclesia sunt separati per hæresim, aut schisma, vel per excommunicationem, habent quidem potestatem consecrandi, licèt ea non rectè utantur, & peccent consecrando, & fructum sacrificii non percipiunt, quod est spirituale sacrificium. Degradati autem quia non amittunt characterem Sacerdotalem, etiam consecrare possunt. D. Tho. *l. c. a.* 6. 7. *&* 8. Non licet tamen ab his Sacerdotibus excommunicatis, vel scismaticis, vel hereticis communionem accipere, vel eorum missam audire; hi enim sunt per sententiam Ecclesiæ privati consecrandi executione. Sacerdotes autem peccatores, licèt sint suspensi quantum ad se ex sententia Divina; non vero quantum ad alios ex sententia Ecclesiæ, et ideò licet ab eis communionem accipere, &

eorum

eorum missam audire usque ad sententiam Ecclesiæ, ut habet D.Tho. *l.c.a.9.*

45 In ministrando autem hoc Sacramentum debent Ministri denegare illum peccatoribus publicis, & manifestis, putà, publicis usurariis, publicis meretricibus, excommunicatis, aliisque censuris irretitis; dummodò constet nõ esse emendatis juxta illud. Matt.7. Nolite sanctum dare canibus. Peccatoribus verò occultis non est sacra communio deneganda; cum quilibet Christianus ex hoc ipso, quod est baptizatus est admissus ad Dominicam mensam, & nullus potest tollere jus suũ nisi per aliquam causam manifestam. Sacerdos tamen potest qui est conscius criminis, occultè monere peccatorem occultum, vel etiam in publico generaliter omnes, ne ad mensam Domini accedant antequam de peccatis pœniteant, & reconcilientur Ecclesiæ D.Tho. *3.p.q.* 80.*a.6.* & communiter Doctores.

46 Si autem peccator occultus, petat Eucharistiam occultè, potest Sacerdos ei negare Eucharistiam; dummodo extra confessionem sciatur delictum, aliter revelaretur confessio, etiã si occultè à communione repellatur. Dian.*p.3.trac.4.ref.*46. Coninch.*q.*80. *a.6.n.*36.*&* 38. Fagund.3.*Eccl.præcep. l.*3.*c.*10.*n.*23.*&* 24. Laym. *l.5. trac.4. c.6.n.*8. *&* 10. Tamb.bur. *in Meth. communionis c.*6.§.2.*n.*10.11.*&* 20. & alii.

47 Peccator autem Publicus in uno loco, potest admitti ad sacram mensam in alio loco, ubi ejus delictum ignoratur, si ministranti Eucharistiam constet esse emendatum; si verò dubitetur de ejus emendatione, & tunc vel publicè petit, & ei non est deneganda communio, ne infamaretur, vel petit occultè, & potest ei denegari. Fagund. *l.c.n.*7. Renz.*l.*1.*de Sac.t.*4.*c.*3.*n.*13.*in fine,* & alii.

48 Ad licitam autem administrationem hujus Sacramenti præter gratiam, quæ requiritur in Ministrante; adhuc requiritur reverentia debita ad tam magnum Sacramentum. Undè Eucharistia non est ad infirmum ferenda, nisi cum decenti habitu, scilicet cum stola, & superpelliceo, ac lumine præcedente; & peccant mortaliter Ministri si extra necessitatem ista omittunt, ut dicitur *in cap. de celeb. miss.* ibi. *Prælati autem hujusmodi mandati* (supple de mandato deferendi Eucharistiam cum habitu decenti lumine præcedente) *graviter punire non differant transgressores; si & ipsi divinam, & nostrã volunt effugere ultionem.* Si ergò graviter sunt puniendi transgressores, signum est, quod mortaliter peccant.

49 In casu verò necessitatis neque potest administrari hoc Sacramentum, sine stola, superpelliceo, & lumine, id enim repugnat decentiæ, & reverentiæ hujus Sacramenti; in locis autem hæreticis, præciso scandalo, potest administrari sine stola, & superpelliceo, Bon. *t.*1.*disp.*4.*de Sac.Euch.q.*6.*p.*2.*nu.*8. Tamb. *in meth.SS.Commun. c.*6. §.1. *num.*6. de Lugo, Granad. Gesuald. Fill. Aversf. Mart. de S. Joseph. apud Dianam *p.*10.*t.*11.*ref.*40. Neque debet administrari currendo per loca pública, [& si festinare valdè debet in casu necessitatis] tum quia id repugnat reverentiæ Sacramento debitæ; Tum etiam quia Ministro esset irrisioni, qui extimaretur fatuus. Bon. *l.c.* Barb. Martinus de Sancto Ioseph. apud Dianam *p.*10. *trac.*13. *ref.*80.

50 Licere Parocho deferre Eucharistiam in æquo mansueto ad ægrum longè distantē; ita tamen quod non sit periculum lapsus, docet Quintanad. *tom.4.sect.8.* si loci consuetudo id permittat; non autem licèt Parocho etiam ex itinere fatigato dare pixidem portandam Laico, sed potius ex collo debet suspendere bursam.

51 Si autem infirmus non potest sumere Eucharistiam ob morbum, illi non est deferenda, ut tantum eam veneretur, vel adoret, vel osculetur, ut prohibuit Congregatio Cardinalium. Item non debet dari aliis digitis, quàm pollice, & indice, nisi in casu extremæ necessitatis, licèt enim consuetudine sit introductum, ut Eucharistia ministretur indice, & pollice, id tantum obligat extra casum extremæ necessitatis, ut habet Renz *l.c.q.16.* ubi citat Dian. & de Lugo. Item non debet tempore pestis dari Eucharistiam, quàm manu; non autem medio aliquo instrumento; & multo minus alicubi deponere in scutella, ut ab ipsomet ægroto sumatur; hos enim modos dandi Eucharistiam reprobavit Concilium Mediolanense approbatum à Summo Pontifice, ubi interfuerunt quindecim Episcopi, ut docet Dian. *p.5.t.3.res.50.* Bon. & Fagūd, apud ipsum.

52 In die autem Parasceves non potest Eucharistia ministrari, nisi infirmis, & hoc tum ex consuetudine, tum ex declaratione Sac. Cong. Rituum *sub die* 9. *Maij.* 1606. de qua Gavant. *in rub. Miss. p.4. tit.9. n.25. & sub die* 19. *Febr.* 1622. de qua Barb. *de potest. Parochi c.20.* Vnde Dian. *p.9. res.24. & p.6. trac.6. res.19.* docet, quod si quis novit communionem singulis festivitatibus Beatæ Virginis, & in die Parasceves incidat festum Annunciationis ejusdem, non tenetur ad communionem ex vi voti; quia eo die prohibetur communio, & hujus opinionis est Marchinus *de Sac. Ord. trac.3. p.3. c.8. num.3.* Megal. *in Promp. tom.2. verb. Euch. Sac. Minister.* Renz *l.c. q.17. in fine.*

53 Requiritur quoque ad licitam administrationem hujus Sacramenti, ut Minister eam dispenset ritu Ecclesiæ, & si sit Parochus, ut eam suis ovibus ministret quoties rationabiliter petūt. Undè eam ministrans sub utraque specie, quibus à Pontifice non est specialiter concessum peccat mortaliter; item qui eam ministrat infirmo sub specie vini; si non possit ob linguæ ariditatē eam traijcere sub specie panis. Item peccat qui eam dispensat sine vestibus sacris, vel lumine, vel prævia confessione generali. Item qui eam ministrat pueris ante discretionis annum, qui incipit circa decimum annum. Item qui eam dat amentibus, qui numquam usi sunt ratione; vel peccatori publico, vel histrioni repræsentanti turpes comedias cum mortali, vel usurario, vel meretrici, vel concubinario. Fill. *t 4. num. 166.* Bus. *l.4. t.3. c.2 dub.1. de Ministro.* Item peccat, qui Eucharistiam negat reis morte plectendis, dummodò pœnitentiam præseferant, ut docet Tannerus *t.3. q.5. d.4.* Raò autem debet dari Eucharistia, verbi gratia in Paschate semifatuis, surdis, & mutis à Nativitate, ac à Dæmone possessis, dummodò isti sine irreverentia possint sumere. Ita Suar. Bon. Reg. apud Bus. *l.c.*

Dixi (si sit Parochus) hic enim tenetur ex justitia, & charitate subditis ministrare hoc Sacramentum, etiam tem-

por

pore pestis [& si alius Sacerdos peccet tantùm contra charitatem]; qui etiam tenetur Eucharistiam servare cum lumine in Ecclesia, ut eam opportunè possit ministrare petentibus, & si ob ejus negligentiam graviter culpabilem integro die, vel integra nocte lumen non ardeat ante Sacramentum, peccat mortaliter, secus si per unam, vel aliam horam, Dian. *p.9.t.6.res.*34. Quintan. *t.2.f.1.& 7.*

§. III.

De suscipientibus hoc Sacramentum.

54 QUia juxta Apostoli præceptum antequam à fidelibus sumatur hoc venerabile Sacramentum debent se probare, ut non indignè, sed dignè ab unoquoque suscipiatur, ut fructus Sacramenti consequatur; ideò ista probatio secundùm Doctores, consistit in dispositione, tum animæ, tum corporis, & de utraque hic sermonem habemus.

55 Dispositio animæ stat in hoc, quòd nullus in mortali ad illud accedat, sed ante sumptionem Sacramenti debet idoneo Sacerdoti confiteri; nisi sit necessitas celebrandi; vel communicandi, & Confessarius desit, ut monet Trid *sess.13.c.7.& can.*11.ubi cõtrarium asserentes de facto excommunicantur; qui autem habet veniale non tenetur confiteri ante sumptionem hujus Sacramenti; tum quia hoc Sacramentum ex opere operato delet veniale; Tum etiam quia venialia non ponunt obicem gratiæ sanctificantis; licèt impediant actualem devotionem, & majorem fructum. Si autem aliquis dubitat, an habeat si', vel ne peccatum mortale, vel an mortale sit ritè confessus, tenetur ante sumptionem hujus Sacramenti confiteri. Bon.*d.4.q.6.p.*1. Sanch. Reg. Suar. & alii apud ipsum.

56 Quando autem adest necessitas non quæcunque, sed gravis, præmissa semper contritione (nisi de illo peccato quod occurrit antea fuerit contritus) potest quis sine præmissa confessione celebrare, vel communicari. Necessitas tamen ista potest esse I. quando adest periculum mortis, vel urget celebratio, ut hostia pro morituro consecretur de Lugo *d.4.sec.5.n.*107. II. Si non possit absque gravi infamia, vel scandalo omitti sacrificium, vel communio. III. Si Parochus (& etiam alius Sacerdos) ex officio debet celebrare, ut populus audiat sacrum in die festo, Dian. *p.9.t.3.res.*9. ubi pro se citat undecim Doctores. IV. Si Sacerdos post consecrationem committat mortale, vel recordetur antea commisii, in tali casu contritionem debet elicere, & sacrificium prosequere; si verò id fiat ante consecrationem, & præsertim ante canonem, debet confiteri, si potest, absque nota infamiæ, & decenter. V. Si aliquis dum est in scamno communicantium recordatur peccati mortalis, quod est oblitus in confessione, nec recedere potest sine nota, aut gravi scandalo, Card. de Lugo *d.9.sect.2. n.* 112. & alii.

Dixi (& Confessarius desit). Tunc autem dicitur deesse si nullus sit præsens, & ad absentem non sine magna difficultate adire possis, Bon. *d.* 4. *p.*10. *n.*30. ex Suar. & Coninch. Item si non adsit nisi ignarus idiomatis, vel carens jurisdictione, vel excommunicatus, vel

vel non approbatus, vel cui non possis confiteri sine gravi damno tuo, vel alieno, vel si habeas casum reservatũ, nec pateat additus ad superiorem, vel superior semel, atque iterum rogatus per pium Confessorem negaverit potestatem absolvendi. Tamb. *in exped. com*. c.1. §.6, etsi tamen absque gravi nota prætermittere communionem non possis, ut ait Dian. *p.2. t.3. ref.*15. cum aliis: semper tamen in his casibus debes elicere contritionem, & habere propositum confitendi cum primum possis, *Buss. l.c d.3. a.1. in fine*.

57 Dispositio corporis etiam requiritur in suscipiente hoc Sacramentum; licèt ergo nulla macula corporis impediat per se susceptionem hujus Sacramenti, aliquando tamen potest per accidens impedire propter effectus secutos.

Primò ergo. Pollutio nocturna, etiam sine peccato habita, impedit hãc sumptionem; semper enim est cum quadam corporis fœtiditate, & mentis evagatione; hoc tamen impedimentũ, quod provenit ex congruentia postponi debet propter aliquam necessitatem, puta si est dies festus, vel deest alius Sacerdos celebraturus, & similia, D. Th. *q.*80.3. *p. a.*7.

Secundò. Actus conjugalis impedit sumptionem Eucharistiæ ex quadam decentia, & congruitate; decens enim, & congruum est is qui rarò communicat abstinere se ab actu conjugali in nocte antecedente ad communionem, quod tamen intelligitur si debitum reddidit ex necessitate: nec inde ullam perturbationem animi, aut effectum ad res venereas patitur; si verò id fecit voluptatis causa debet eo die abstinere à communione, ut docet Reg. *l.*29. *t.*217. Lay. *l.*5. *t.* 4. *c.*6. *n.*10. & 15. Perez *d.*49. *sec.* 3. *n.*8. addens, quod si non abstineat tantùm peccat venialiter; & ista indecentia posse resarciri justa causa. Sumpta autem communione, etiam decens est eo die à copula abstinere, nisi ad debitum reddendũ; vel si fiat amore prolis, vel ad vitandum periculum incontinentiæ. Tamb. *c.*3. §.6. ex Marchin. & Sanch. *l.*9. *d.*13.

58 Impedit quoque sumptionem hujus Sacramenti ex Ecclesiæ præcepto cibus, potus, vel medicina; taliter quod sumens regulariter debet esse *jejunus* à media nocte usque ad sumptionem Sacramenti, ut communiter docetur ab omnibus, & definitur in Conciliis. Communioni verò non obstat ciborum reliquias hærentes inter dentes casu traiicere licet eas expuere omninò deceat, & post commestionem studiosè dentes expurgare. Neque obstat sanguinem ex capite defluentem, vel guttam aquę, aut vini per oris ablutionem casu per modũ salivæ, vel calicem inter respirandum traiicere; hæc enim non sumuntur ab extrinseco per modum cibi, aut potus, Fagund. 3. *Eccl. præcep. c.*5. de Lugo *dub.*15. *sec.* 1. *n.*23. Neque etiam obstat, si frustillum ligni, chartæ, unguiũ, vel lapillum deglutiat, quia non habet rationem cibi, aut potus, ut docet Dian. *p.*8. *t.*7. *ref.*38. & *tract. de celebration. ref.*52. cum Ledesm. & Sanch. tutior tamen est sententia Henriq. Reg. Layn. contrarium docens.

59 In sequentibus autem casibus non licet sumere Eucharistiam I. si liquorem glycyrrhizæ traiicias, vel saccarum, II. si sero incumbens aliquid

ore imposueris; nisi sis certus post mediã noctem nihil deglutiisse. III. si fumũ Tabacci trajeceris in stomachum. IV. si Sacerdos in prima Missa in Nocte Nativitatis ablutionem aquæ, vel vini sumpserit. (Inter autem horologia dissonantia licitum est quodvis sequi, modo non constet errare; horologius enim se habet, ut bonus Auctor faciẽs opinionem probabilem Sanch. *l.*2, *d.*1. de Lugo *n.*45. Diana *l.c.ref.*36.] V. si aliquid cibi, vel potus sumpseris, licèt mox per vomitum traieceris.

60 Non est autem peccatum statim post communionem sumere cibum, vel expuere in terram; licèt ob reverentiam Sacramenti decens sit abstinere, donec species sint consumptæ, quæ citius à valido, quàm à debili stomacho consumuntur; regulariter tamen ab omnibus intra horam. Unde refert Tamb. *c.*3 §.4. ex Sanch. *d.*38. infirmum quemdam rejecisse species integras post mediam horam.

61 Licitè autem non *jejunus* potest Eucharistiam sumere in aliquibus casibus. I. in periculo mortis, sive sit ex morbo, vulnere, veleno, sive ex sententia Judicis: uti etiam Sacerdos morti vicinus celebrare potest non jejunus ad sibi dandum viaticum, si illud aliter non potest haberi, quia non plus est celebrare, quàm communicare cibo sumpto, Dian. *p.*5, *t.*3. *ref.* 36. de Lugo *d.*15. *s.*4. & alii. II. si sit periculum, quòd Eucharistia malè tractetur ab hæreticis, potest etiam laicus non jejunus sumere, si alius desit, Vasq. *d.*221. *n.*48. de Lugo *l.c.nu.*87. & ali. III. Ne Sacrificium remaneat imperfectum, quòd potest accidere multis modis. Primò si Sacerdos pro speciebus vini sumpsit aquam, tenetur in tali casu denuò consecrare calicem, quod si advertat dum habet in ore, non est expuenda, ne simul etiam ejiciat fragmenta hostiæ, sed deglutienda, ut docet Tamb. *de exped. sac. l.*2. *c.*8. de Lugo *d.*15. *sect.*4. si verò advertat post absolutã missam in sacristia nil aliud debet facere; si intra missam post sumptionem, vel etiam ante eam post consecrationem tamen, & dubites an fuerit vinum si vel ne, pro vino præsumendum est, & sacrificium sequi debet. Tamb. citatus. Secũdò si celebrans post consacrationem deficiat, tunc alius etiam non ieiunus, si haberi non potest, debet sacramentum perficere. Tertiò si celebrans post consacrationẽ unius speciei recordetur non esse jejunum: tenetur sacrificium absolvere; imo si recordetur ante cõsecrationem, & non possit desistere absque scandalo & nota; maximè in Missa solemni tenetur etiam absolvere, quod si hoc in missa privata accidat, & commodè potest desistere. *D.Th.* *q.*83. *a.*6. Quartò, si celebrans post ablutionem sumptam, sumat reliquias sui Sacrificii; hæc enim non est nova communio, sed complementum præcedentis, de Lugo *d.*14. *p.*4. *n.*82. Escob. *t.*7. *c.*6. Bon. *d.*4. *q.*6. *p.*1. *n.*25. Quintò, si post ablutionem sumptam pars hostiæ calici, aut palato adhæreat, tutius, & melius est tamen ut illa pars, quæ calici inhæret digito attrahatur ad labium calicis, & ante ablutionem sumatur, ut in rubrica Missalis dicitur.

62 Debent autem fideles necessitate præcepti sumere hoc Sacramentũ, tum in articulo mortis per modum Viatici; tum quoque sæpius in vita, uti ha-

habet Ecclesiæ praxis, cum Eucharistia fuit per modum cibi instituta, cujus usus non est necessarius semel, atque iterum, sed sæpiùs, imo quotidie, unde dicitur in Oratione Dominicali: *Panem nostrum quotidianum*, &c. quòd non solùm intelligitur de pane corporali, & materiali, sed quoque de pane cœlesti.

63 Unde quilibet fidelis tenetur sub mortali communicare in morbo gravi, ante puerperium præsertim primum ante conflictum, ante navigationem, &c.nisi paucis diebus ante. v.g.octo communicasset, Suar. Reg. Filluc. apud Busemb. *l.c.q.3.* Pueris verò, qui distinguere sciunt Eucharistiam ab alio cibo, in periculo mortis danda est Eucharistia pro Viatico, Laym.*t.4.de Euch.c.4.* Suar.*d.40.sec.1.*de Lugo *d.13.sec.4.n.38.* qui addit, quòd si sit dubium de capacitate pueri, debet etiam dari Eucharistia, licèt non sit necessaria. Si verò ægrotus perpetuò evomat independenter à cibo, nullo modo debet dari Eucharistia, nisi per sex horas cessasset à vomitu,cui prius debet dari particula nõ cõsecrata securitatis causa,quã si evomat, non debet dari Eucharistia, Buss. *l.cit.*

64 Extra tamen periculum mortis Ecclesia determinavit communionem faciendam tempus Paschale, quòd est à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè, & potest Confessarius ex justa causa extendere, Bon.*d.4.q.7.p.2.* & alii, quòd præceptum etiam impletur per sacrilegam cõmunionem; non potest enim Ecclesia actum internum præcipere.

65 Communio autem Paschalis quis sumere tenetur in Parochia à suo Parocho, nisi de sua licentia, privilegio, aut consuetudine eximatur, excepto sacerdote, qui satisfacit præcepto ubivis celebrando.Bon.*d.4.q.7.p.2.* & alii,& exceptis Peregrinis, & vagis, qui à sua Parochia absunt, ac etiam exceptis laicis degẽtes in Monasterijs, alijs locis exemptis à cura Parochorũ, Sanch.*de mat.d.23.n.12.* Bon.*loc.cit.* Imò Tamb.*de exped.com c.4.§.4.*Beja apud ipsum, de Lugo *d.18.s.2. nu.49.* Dian.*p.1.t.14.res.73.& p,6.t.7.res.58* tenent posse communionis præcepto Paschalis satisfieri extra diem Paschæ, præsertim apud Mendicantes ex privilegio Nicolai V. Pii V. & Pauli IV. certis Mendicantibus concesso. Verùm alii communiter negant ex consuetudine in contrarium.

§. IV.

De Eucharistia, ut est Sacrificium.

1 NOn solùm Eucharistia est Sacramentum, sed etiam est Sacrificium; consistit enim non solùm in specie sensibili panis, & vini, quæ sunt res oblatæ,sed etiam in ea fit commemoratio Passionis Dominicæ, quæ verum fuit Sacrificium; si ergo locuti sumus de ea, ut Sacramentum, sequitur ut loquamur, ut est Sacrificium,quod dicitur Missa;hæc enim est Sacrificium consistens in consecratione panis, & vini, & est actus latriæ, qui fit in recognitionem supremi domnii Dei, & signum nostræ servitutis. Et dicitur Missa, quia per Angelũ Sacerdos preces ad Deum mittit [sicut populus per Sacerdotem] vel quia Chri-

Christus est hostia nobis à Deo missa; unde in fine Missæ dicitur populum licentiando. *Ite Missa est*, scilicet hostia ad Deum per Angelum, ut Deo sit accepta, secundum illud Apoc. 8. *Ascendit fumus incensorum de oblationibus Sanctorum de manu Angeli.*

2 In Sacrificio autem Missæ reperitur duplex oblatio, una præcedens consecrationem, ubi dicitur: *Suscipe sancte Pater hanc oblationem, quam tibi offero. &c.* alia, quæ sequitur, ubi dicitur: *Offerimus præclaræ Majestati tuę de tuis donis, ac datis hostiam puram, &c.*

3 Partes autem essentiales hujus Sacrificii sunt consecratio, oblatio, & sumptio. Nam tam consecratio, quàm oblatio intentionalis, quàm sumptio repræsentant passionem Christi, consecratio per separationem corporis à sanguine, sumptio per consummationem hostiæ, & oblatio per victimam Deo offertam, Henriq. *l.c.* Azor. *l.cit.* Canus *l.12. de loc. Theol. c.13. ad 4.* Bon. *disp.4. de sac. q. ult. p.2. nu.1.* & alii. Unde in die Parasceves, in qua non fit consecratio, nullum est Sacrificium: & illa oblatio, quæ in eo die fit, vocatur Sacrificium largo modo, ut docet Suar. *tom.3. in 3.p. disp.75. sec.4. §. in confirmatione.*

4 Spectat etiam ad essentiam Sacrificii, ut ejusdem hostiæ sit consumptio, cujus est consecratio; consecratio enim, & sumptio numerantur inter partes essentiales Sacrificii; excipe casum necessitatis, quando scilicet accidit, ut Sacerdos moreretur facta consecratione; tunc enim licet alius Sacerdos sumere hostiam ab alio consecratam, ad hoc ut Sacramentum perficiatur, imò si non adsit Sacerdos jejunus ad perficiendum Sacramentum, potest non ieiunus perficere: præceptum enim de perfectione Sacramenti maioris est ponderis, quàm præceptũ, quòd hoc Sacramentum sumatur à jejunis, D. Th. *q. 83. a 6. ad 4.*

5 Hinc habes, quòd si Sacerdos deficiat facta consecratione, potest suppleri Sacrificium ab alio Sacerdote etiam excommunicato, interdicto, vel irregulari, si alius desit; perfectio enim Sacrificii est de jure divino, & sic debet præferri juri Ecclesiastico prohibenti Sacrificium excommunicato, interdicto, vel irregulari. Unde ex Div. Th. *l.c. ad 2.* si Sacerdos post consecrationem recordetur se excommunicationi cuicunque subiacere potest Sacrificium complere, cum proposito tamen petendi humiliter absolutionem, & sic per invisibilem Pontificem Christum absolutionem consequeretur, quantum ad hunc actum, quod peragat divina mysteria: à fortiori ergo si recordaretur se esse suspensum, vel irregularem. A simili ergo, in casu, quo Sacerdos deficeret facta consecratione, potest alius Sacerdos excommunicatus, suspensus, interdictus, vel irregularis perficere Sacramentum.

6 Similiter si Sacerdos recordetur se peccatum aliquod mortale commisisse, debet conteri cum proposito confitendi, & satisfaciendi, & sacrificium supplere, & sic non indignè, sed fructuosè sumere Sacramentum. Hæc ille, & ex Soto, & Suar. Coninc. *q.83. a.6. n.270.*

7 Circa autem celebrationem hujus Sacrificii, contingere possunt ali-

qui defectus, quibus omnibus occurritur Ecclesiæ statuta observando dupliciter, uno modo præveniendo, ne scilicet accidat periculum, vel defectus alio modo subsequendo, ut scilicet id, quod accidit emendetur, vel remediũ adhibendo, vel per pœnitentiam ejus, qui negligenter egit circa hoc Sacramentum. Unde

8 I. Potest contingere, quòd Sacerdos ante consecrationem, vel post recordetur se aliquid comedisse, vel bibisse, vel etiam alicui peccato mortali se innodatus existere, vel excommunicationi subjacere, cujus prius non habebat memoriam; & huic defectui, occurrit sic. Si Sacerdos post inceptã consecrationem, recordetur se aliquid comedisse, vel bibisse debet nihilominus perficere Sacrificium, & Sacramẽtũ sumere; idẽ dic si recordetur se esse excõmunicatum. Si verò recordetur ante consecrationem, debet Missam inceptam deserere, nisi scandalum grave timeretur. Et si recordetur aliquod peccatum commisisse, debet conteri, & Sacrificium perficere, ut supra dictum est.

9 II. Contingere potest ut in Calicem aranea, vel musca, vel aliquod venenosum cadat post consecrationem, vel etiam ut Sacerdos cognoscat Calici esse immissum venenum ab aliquo malevolo causa ipsum occidendi. Et huic occurritur sic. Si enim ante consecrationem musca, vel aranea in calicem ceciderit, aut Sacerdos cognoscit venenum esse immissum, debet effundi, & abluto calice, poni aliud vinum denuo consecrandum. Si verò hoc succedat post consecrationem, debet aranea, vel musca cautè capi, & diligenter lavari, & comburi, & ablutio cum cineribus mitti in sacrarium. Si verò venenum ibi esse cognoverit, nullo modo debet sumere, ne calix vitæ vertatur in mortem, sed diligenter debet in aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquiis cõservari, & aliud vinum ponere in calice, & denuò resumere à consecratione sãguinis, & perficere Sacramentum. Sic D.Th.*q.83.cit.a.6.ad 3.*

10 III. Potest contingere, quòd per negligentiam ministri aut aqua non ponatur in calicem, aut etiam nec vinum, & Sacerdos hoc advertat. Et huic sic occurri debet. Si enim Sacerdos hoc advertat ante consecrationem sanguinis, & post consecrationem Corporis, debet statim apponere, & consecrare. si verò advertat post consecrationem sanguinis, quòd desit aqua, & debet procedere; impositio enim aquæ, non est de necessitate sacramenti; licèt debet puniri minister, & non debet aqua misceri vino consecrato, quia pro aliqua parte corrũpetur Sacramentum. Si verò advertat post consecrationem, quòd vinum nõ fuerit positum in calicem, & hoc ante sumptionem corporis, tunc debet deposita aqua si ibi fuerit, & resumere à verbis consecrationis sanguinis, vel post sumptionem corporis, & tunc aliã hostiam apponere debet, iterum consecrandam simul cum sanguine, ut servetur debitus ordo consecrandi; & debet in fine iterum sumere hostiam cõsecratam, & sanguinem, etiam si sumpserit aquam, quæ in calice erat, quia ut diximus præceptum de perfectione Sacramenti est majoris ponderis, quàm præceptum, ut Sacramentum sumatur à jejunis.

Po-

11 IV. Potest accidere, quòd Sacerdos non recolit se dixisse verba cõsecrationis, vel etiam alia, quæ dicuntur in celebratione hujus Sacramenti; Unde si reiteret verba super eamdem materiam videtur peccare, quia fortè jam dixerat, sive utatur pane, & vino non consecratis quasi cõsecratis. Huic autem occurri debet sic. Si enim Sacerdoti constet probabiliter se aliquid omisisse, quæ sunt de necessitate Sacramenti, non debet resumere, immutando ordinem sacrificii, sed ulterius procedere. Si verò certificetur se aliquid omisisse eorum, quæ sunt de necessitate Sacramenti, scilicet formas consecrationis, debet resumere à forma cõsecrationis, & cætera per ordinem reiterare, ne mutetur ordo Sacrificii.

12 Accidere etiam potest, quòd Sacerdoti propter frigus, vel casualiter cadat hostia in calicem, sive ante fractionem, sive post fractionem, & in hoc casu non potest Sacerdos adimplere ritum Ecclesiæ, vel de ipsa fractione, vel quod sola tertia pars in calicem mittatur. Et huic sic occurri debet, debet namque Sacerdos procedere; fractio enim hostiæ, & quòd tertia pars in calicem mittatur, non facit sacrificium imperfectum.

13 VI. Potest accidere, quòd per Sacerdotis negligentiam effundatur Christi sanguis; vel etiam quòd Sacerdos Sacramentum jam sumptum vomit; vel quòd hostiæ consecratæ in Tabernaculo corrumpantur, vel à muribus corrodentur, vel qualitercumque perdantur. Istis autem defectibus sic occurri debet. Ad primum. Si sanguis super tabulam cadat, tunc tabula à Sacerdote lambetur lingua, & postea radetur tabula; si cadat super terram, radetur terra, & consumetur igni, & cinis intra Altare reponatur, vel in sacrario, & Sacerdos pœniteat quadraginta diebus; si stillaverit supra Altare sanguis, stillam sorbeat Sacerdos, & tribus diebus pœniteat; si super linteum Altaris, & pervenerit stilla usque ad secundum linteum, pœniteat decẽ diebus; & si usque ad tertium linteum, pœniteat novem diebus, & si usque ad quartũ viginti diebus pœniteat, & linteamina, quæ stilla tetigerit tribus vicibus lavet minister, calice subtus posito, & aqua ablutionis sumatur, & juxta Altare recondatur, si à ministro non potest sumi propter abominationem, & pars illa linteaminum, quæ infusa videtur sanguine, incidi debet, & comburi, & cinis in sacrario debet reponi; sic dicitur *de cõsec. dist. 2. ex decreto Pii Papæ.*

Ad secundum. Si Sacerdos per ebrietatem, vel veracitatem Sacramẽtum evomerit pœniteat saptuaginta diebus; & idem dic de Monachis, Diaconibus, & Clericis; Episcopi verò pœniteant nonaginta diebus. Et si laicus quadraginta diebus pœniteat. Si autem causa infirmitatis evomerint, pœniteant septem diebus.

Ad tertium. Qui non benè custodierint Sacramentum, ut mus, vel aliquod aliud animal comederit, pœniteat quadraginta diebus; qui autem perdiderit illud in Ecclesia, vel pars ejus ceciderit, & non inventa fuerit, pœniteat triginta diebus. Et si hostiæ ex negligentia Sacerdotis corrumpantur, pœniteat triginta diebus. Ista autem pœnitentia consistit in jejunio, & abstinere se à communione, pensatis tamen conditionibus negotii, & personæ potest minui, vel addi ad prædictam pœnitentiam.

Ubi-

14 Ubicumque autem species integræ inveniuntur, sunt reverenter conservandæ, vel sumendę; manentibus enim speciebus, manet Corpus Christi. Ea verò in quibus inveniuntur, si commodè fieri potest, comburenda sunt, & cinis debet in sacrario poni, ut diximus de rasura tabulę. Hæc omnia D. Th. *q. 83. l. c. a. 6.*

§. V.

Quid de peccatis Sacerdotum in celebratione Missæ.

1 QUod idem est quęrere, quãdo peccat mortaliter, vel venialiter Sacerdos in celebratione, aliquid omittendo, vel addendo in Missæ sacrificio.

Omnia, quæ in Missa sunt dicenda, vel facienda, sunt per Rubricas disposita: quæ quidem alia præcipit præceptivè, alia directivè. Primi ordinis sunt Rubricæ de servando jejuno ante celebrationem, de integritate sacrificii, de loco celebrandi, de præmittenda confessione, de Ara consecrata, de vestimentis, de instrumentis sacris, de materia Sacramenti, pane scilicet triticeo, & vino de vite, de pane azimo in Ecclesia Latina, & similia. Secundi ordinis sunt Rubricæ de orando ante, & post Missam, de numero Orationum, de servando Officio duplici, &c.

2 Igitur omittere aliquid, quæ Rubricæ præcipiendo præcipit est peccatum mortale; præcipiuntur enim, vel à jure naturæ, vel divino, vel Ecclesiastico; omittere verò, quæ à Rubricæ ordinantur directivè, & nullum est peccatum; dummodò Sacerdos non dimittat tantam illorum partem, ut novum ritum in Ecclesia introducere intendat. Ex his

3 Inferes primò, quòd omittere lotionem manuum, quæ fit ante Missam, est veniale, quia ea præcipitur in Rubrica; omissio verò hujusmodi post Missam non est veniale, quia non præcipitur in Rubrica: omittere autẽ lotionem digitorum, quæ post offertorium fit, est mortale, ex Persic. *de off. sac. ord. l. 1. c. 4. d. 1. num. 1.* propter scandalum, & secluso scandalo, & contemptu est veniale ex Bonac. *in cas. singular. ic. cas. 236.*

4 Inferes secundò, quòd omittere præscriptas orationes in indutione vestimentorum est tantùm veniale, præciso contemptu, quia illarum omissio non est materia gravis; recitatio enim illarum spectat ad decentiam, & consilium, non ad necessitatem, Fag. *1. Eccl. præc. l. 3. c. 21. n. 9,* Dian. *p. 2. tract. 14. res. 42.* Marchin. *tract. 3. de sacrif. Miss. p. 3. c. 14. n. 8.* Pelliz. *de Regul. tom. 2. tract. 8. c. 2. n. 131.*

7 Inferes tertiò, quòd omittere Gloriam, Symbolum Apostolorum, vel unam, aut alteram Orationem in Missa est peccatum veniale; prædicta enim non sunt de integritate Missæ, cum solet dici Missa absque illis, & est parva materia; & item dic de Evangelio Sancti Joannis post Missam. In principio erat Verbum, Tamb *in meth. celeb. miss. l. 2. c. 5. §. 2. n. 5.* Fill. *tom. 2. trac. 5. n. 35.* Granad. *in 3. part. cont. 6. tract. 14. disp 14. n. 5:* secus dic de Evangelio, vel Epistola, vel Offertorio in Missa; horum enim omissio est peccatum mortale, ex Tamb. *cit. n. 7.*

In-

6 Inferes quartò, quòd emittere unum, vel alterum nomen alicujus Sancti in Canone, vel unum, aut alterum verbum non est mortale, & tempore Paschali verbi gratiâ omittere, quæ interponenda sunt in oratione *Communi antes*, vel in Oratione *Hanc igitur*, neque est mortale; secus si omitteretur tota oratio; vel octo, vel decem nomina Sanctorum; hæc enim omissio est peccatum mortale, Filluc. *t.1.trac.5.c.5.n.155.* Tamb. *l.c. nu.4.* Non autem nominare Episcopum Diœcesanum in Canone, sed loco illius Regularem nominare Superiorē suæ Religionis ex Diana *p.2.t.14.ref. 40.* est peccatum mortale, ex declaratione Cardinalium. Tamb autem *l.c. §.3.n.6.* dicit non peccare mortaliter, sed ad summum venialiter.

7 Inferes quintò. Sine lumine celebrare est peccatum mortale, *c.ult. de celebr.miss* & quidem duplex candela accensa, quæ debet esse ex cera; in necessitate tamen, præciso scandalo, sufficit una, non tamen ex sævo, benè tamen ex oleo, ut docet Fagund. 1. *Eccl.præc.l.3.c.22.n.17.* Dian. tamen *p.2.t.14.ref.45.et 67.* Laym. *c 16.n.17.* Azor *c.28.q 15.* Tamb. *in meth.celeb. Miss.l.1.c.5.§.4.* & alii docent, posse in necessitate etiam Candela esse ex sævo: sine autem ullo lumine celebrare nunquam licet, unde si extignuatur lumen inter celebrandum, & non possit aliud haberi ante consecrationem, Missa est relinquenda, etiam in necessitate celebrandi, & consecrandi pro moribundo Viaticum; si verò facta sit Consacratio debet, & potest sacerdos sine ulló lumine sacrificium complere quia perfectio sacrificii majoris est ponderis, Fagund *l.c.nu.19.* Bauc. *in cas.singularib. cas.277. petes quartò.* Quint. *t.4.sec.1.* Item celebrare sine Missale continens saltem canonem, est peccatum mortale, etiam si memoriter Missa habeatur, Baucius *l.c.petes 5.* ex D Ant. Angelo, Persic. & aliis apud ipsum Azor. *tom 1. l.10.c.29.q.4.* & alii; licèt Vasq. asserat apud Baucium posse Sacerdotem debilem habentem visum, Missam memoriter dicere, dummodò calicem, & hostiam videat, quod etiam dixit Dian. *p.9.t.9.ref.30.* ex Pelliz. & Præpos. addens in tali casu debere assistere Sacerdoti celebranti Diaconum, vel alium Sacerdotem, qui illum adjuvet ad colligenda fragmenta.

8 Inferes sextò, celebrare sine pallio ante Altare nullum est peccatum; hoc enim aliquando ob præstantiam lapidis positi ante Altare non utimur; item nullum est peccatum celebrare sine campanula ad elevationem Corporis, & sanguinis, & sine cussino, & cereo, Bauc. *l.c. petes 6.* Persius, & alii. Item celebrare sine Crucifixo, & sine velo non est lethale, ut docet de Lugo *d.20.sec.2.n.79.* & alii; numquā tamen debet celebrari sine Cruce, & hoc sub lethali; cum sit res gravis, Renzi *l.1.de sac.t.4.c.4.q.17.* nisi Sacramentum sit expositum, Buss. *l.4.t.3. de Euch.c.3.de celeb.miss.d.5.n.10.*

9 Inferes septimò, lethale est celebrare sine corporali lineo, & benedicto, non tamen debet iterum benedici post lotionem, si autem quis celebrat in corporali notabiliter immundo peccat mortaliter, Gavan. *p.2.t.1* ex Sà, & aliis. Item est mortale celebrare sine palla linea, quæ cum habeat.

beat communem benedictionem cum corporali, pro eodem servire posse docet de Lugo *l.cit.* apud Buss. *l.cit. num.6.*

Inferes octavò. Celebrare sine aliquibus vestibus sacris est mortale, (quarum tamen colores non esse præcepti, sed directionis notat Homob. apud Dian.*p.2.t.14.res.57.*) In aliqua autem necessitate gravi licet celebrare sine stola, vel manipulo, vel etiam uti cingulo non benedicto, vel fracto, & demùm ligato, vel uti stola pro cingulo, & manipulo pro stola; licèt in tali casu melius sit Missam omittere, si absque scandalo fieri possit. Laym *l.4 t.5.c.6. Dian. p.1. res.57.* & 67. Imò neque erit mortale si cingulum quis non adhiberet, vel adhibitum non sit benedictum, vel pro cingulo utatur alia re, Tamb. *in meth. cel. miss.l.1. c.3.§.1.n.3.* & hoc etiam extra casum necessitatis, ob parvitatem materiæ. Non est autem prohibitum conficere planetam ex veste serica muliebri, ut docet Tamb.*de exped.sacrif. l.1.c.2. §.4.* Non debent tamen sacræ vestes esse valdè attritæ, vel nimis immundæ ob reverentiam Sacramenti, & est mortale in vestibus immundis & valdè laceris celebrare, Lay.*t.5.c.6.n.15.*

10 Inferes nonò, Sacerdotem mortaliter peccare si celebret sine Altari consecrato ab Episcopo, vel Abbate, stabili, vel portatili, utrumque autem ex integro lapide quantùm ad mensam superiorem, quæ consecratur, quòd non sit notabiliter fractum; per notabilem enim fractionem consecratio amittitur, D.Thom.*q.83.a.3. ad* 8. & ex *cap.19. de consec.dist.1.* & debet esse tantæ capacitatis, ut possit capere calicem cum patena. Supra autem Altare debet esse mappa linea triplex, licèt non benedicta, & in necessitate potest adhiberi vulgaris mappa, & postea reddi aliis usibus. Laym *l.5 t.5. c.6.n.17.* Sub mortali quoque tenetur Sacerdos celebrare cum calice, & patena consecratа; unde si aliquis Sacerdos bona, vel mala fide celebret in nondum consecratis, licèt peccet mortaliter, probabile est, quòd hoc ipso censeantur consecrata, & licèt in his postea celebrare, ut docet Dian.*p.2 t.14 p.5.t.13.res.60.* & *p.9 tract 7.r.s.8* qui citat pro hac opinione octo Doctores; & idem de sacris vestibus, de corporali, pixide, &c. censet Tamb. *de exped. sac.l.1.c.2.§.1.* Patena autem, & calix debent esse ex auro, argento, vel stano, saltim quo ad cuppam, & superior pars patenæ, & cuppa calicis à parte interiori debent esse deaurata; hæc autem obligatio non est sub mortali, neque veniali, propter contrarium usum docet Tamb.*l.1.exp.sac.c.1.*

11 Inferes X. Licet in casu necessitatis celebrare sine ministro nullum sit peccatum, ut docent Suar. Villalob. Fagund. Dian. Less. Amic. Serr. Dicastill. Vericelli apud Renz. *l.cit.q.19.* tamen extra casum necessitatis celebrare sine ministro est peccatum mortale, ut docent Suar. Fagund. apud Verric. *de miss.apost.t.4.q.98.d.20.n.206.* Laym. *l.5.t.5.c.6.n.13.* Azor.*l.10. c.29. q.3.* & consuetudo in contrarium apud Germanos non excusat, sed debet à Prælatis compesci, ut docet Dian.*res. 16.cit.* & Laym.*cit.* Fœmina autem in casu necessitatis potest ministrare, dummodò ad Altare non accedat; & sic potest Monialis è cancellis respondere

Sa-

Sacerdoti ministranti, Nugnus *a.6.d.* 1. Renz. *l.c.* citans Laym. Tamb. Dicastill. de Lugo. Latiùs infra *lib.7. d.9.*

12 Inferes XI. Celebrare capite cooperto non licet, etiam in infirmitate sine licentia Summi Pontificis, ut Fagund. Eay. & Dian. apud Buss. *l. cit. n.13.* Episcopi verò, & Prælati Religionum possunt etiam in hoc licentiare suos subditos, ut docet Layman. & Scor. apud eundem, quòd Tamb. limitat ad casum necessitatis, in quo ad Pontificem non est facilis recursus; si autem aliquis celebraret capite cooperto sine ulla licentia, secluso scandalo, & contemptu, non peccat mortaliter, ut docet Tamb. *de exp. sacr. l.1.* quod Dian. *p. 2. t.14 ref.58.* dicit probabile si tempus c[illegible]nis excipiatur.

13 Inferetis XII. Peccatum esse veniale, in missa quæ canitur non legere Epistolam, vel Evangelium submissa voce. Tamb. *in meth. cel. mis. l.2. c.5. §.2. n.6.* quia omissio est levis, & eorum recitatio potius spectat ad Subdiaconum, & Diaconum, quàm ad Sacerdotem; id autem extendit idem Tamb. ad Gloriam, Credo, Prophetias Sabbati sancti, Passionem Domini, &c. Item veniale est, leve aliquid addere in Missa ex devotione nempe Orationem Dominicam, vel aliquem Psalmum, vel in Canone nomen Patroni loci, Tamb. *de exp. sacr. c.5.* si autem notabiliter additur est mortale ex eodem *l.c.* & ex Bon. *d.4. q.ult.* Item est veniale, ut quæ præscribuntur dicenda alta voce dicere submissa. Tamb. *l.c. c.9.*

14 Inferes XIII. Actiones, & ceremoniæ mutari, vel omitti non potest Sacerdos in celebratione Missæ, & in his non minus, quàm in verbis est servanda Rubrica, & quidem regulariter sub gravi peccato; unde Cruces fieri debent exactè, genuflexiones, &c. item cum manus junctæ, vel extensæ teneri jubentur, cum ad Altare, cum ad populum facies vertenda. Hujusmodi enim actiones sunt figurales, & mysticæ; in figuris autem etiam absolutè minima ratione significationis sunt gravia. Coton. *in contr. celeb. tom.1. l.2. cont.5. c.3.* Non etiam præcipitur sub gravi purificationem facere aqua, & non vino (purificatio dicitur illa, qua Sacerdos post sumptum sanguinem calicem vino purificat, ministro porrigente) & licèt adest præceptum in *c. ex parte de celeb. missar.* iste textus non inducit gravem obligationem; non explicat enim an sub gravi vel sub levi, Sanch. *l.4. decal. c.11. n.43.* Tamb. *in meth. celeb. miss. l.3. c.9. n.5.* Quantitas autem vini, quæ sumitur in purificatione, debet esse ejusdem saltem quantitatis, qua fuerunt primæ species sanguinis, alioquin Sacerdos illud saltem intra calicem circumagat, ut absumantur dictæ species. & ablutio sumatur per eamdem partem calicis, per quam sanguis Christi haustus est, ut loquitur Gavantus relatus à Tamb. *l.c. n.5.* Ablutionem autem facere ex aqua sola, nullum est peccatum (Ablutio dicitur illa, qua Sacerdos post purificationem debet aqua, & vino digitos abluere) ut habetur ex praxi timoratorum Sacerdotum, qui sola aqua digitos abluant. Tamb. *l.c. n.2.*

15 Peccat quoque mortaliter Sacerdos cum longè minori spatio, quàm quadrantis Missam absolvit, & si paulò ultra quadrantem peccat venialiter, ut

KR do-

habet Ecclesiæ praxis, cum Eucharistia fuit per modum cibi instituta, cujus usus non est necessarius semel, atque iterum, sed sæpiùs, imo quotidie, unde dicitur in Oratione Dominicali: *Panem nostrum quotidianum*, &c. quòd non solùm intelligitur de pane corporali, & materiali, sed quoque de pane cœlesti.

63 Unde quilibet fidelis tenetur sub mortali communicare in morbo gravi, ante puerperium præsertim primum ante conflictum, ante navigationem, &c. nisi paucis diebus ante. v.g. octo communicasset, Suar. Reg. Filluc. apud Busemb. *l.c.n.3*. Pueris verò, qui distinguere sciunt Eucharistiam ab alio cibo, in periculo mortis danda est Eucharistia pro Viatico, Laym.*t.4.de Euch.c.4*. Suar.*d.40.sec.1*.de Lugo *d.13.sec.4.n.38*. qui addit, quòd si sit dubium de capacitate pueri, debet etiam dari Eucharistia, licèt non sit necessaria. Si verò ægrotus perpetuò evomat independenter à cibo, nullo modo debet dari Eucharistia, nisi per sex horas cessasset à vomitu, cui prius debet dari particula nõ cõsecrata securitatis causa, quã si evomat, non debet dari Eucharistia, Buss. *l.cit.*

64 Extra tamen periculum mortis Ecclesia determinavit communionem faciendam tempus Paschale, quòd est à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè, & potest Confessarius ex justa causa extendere, Bon.*d.4.q.7.p.2*. & alii, quòd præceptum etiam impletur per sacrilegam cõmunionem; non potest enim Ecclesia actum internum præcipere.

65 Communio autem Paschalis quis sumere tenetur in *Parochia* à suo *Parocho*, nisi de sua licentia, privilegio, aut consuetudine eximatur, excepto sacerdote, qui satisfacit præcepto ubivis celebrando. Bon.*d.4.q.7.p.2*. & alii, & exceptis Peregrinis, & vagis, qui à sua Parochia absunt, ac etiam exceptis laicis degẽtes in Monasterijs, alijs locis exemptis à cura Parochorũ, *Sanch.de mat.d.23.n.12*. Bon.*loc.cit.* Imò Tamb.*de exped.com c.4.§.4*.Beja apud ipsum, de Lugo *d.18.s.2. nu.49*. Dian.*p.1.t.14.ref.73.& p.6.t.7.ref.58* tenent posse communionis præcepto Paschalis satisfieri extra diem Paschæ, præsertim apud Mendicantes ex privilegio Nicolai V. Pii V. & Pauli IV. certis Mendicantibus concesso. Verùm alii communiter negant ex consuetudine in contrarium.

§. IV.

De Eucharistia, ut est Sacrificium.

1 NOn solum Eucharistia est Sacramentum, sed etiam est Sacrificium; consistit enim non solum in specie sensibili panis, & vini, quæ sunt res oblatæ, sed etiam in ea fit commemoratio *Passionis Dominicæ*, quæ verum fuit Sacrificium; si ergo locuti sumus de ea, ut Sacramentum, sequitur ut loquamur, ut est Sacrificium, quod dicitur Missa; hæc enim est *Sacrificium* consistens in consecratione panis, & vini, & est actus latriæ, qui fit in recognitionem supremi domini Dei, & signum nostræ servitutis. Et dicitur Missa, quia per Angelũ *Sacerdos* preces ad Deum mittit [sicut populus per Sacerdotem] vel quia Chri-

Christus est hostia nobis à Deo missa; unde in fine Missæ dicitur populum licentiando. *Ite Missa est*, scilicet hostia ad Deum per Angelum, ut Deo sit accepta, secundum illud Apoc. 8. *Ascendit fumus incensorum de oblationibus Sanctorum de manu Angeli.*

2 In Sacrificio autem Missæ reperitur duplex oblatio, una præcedens consecrationem, ubi dicitur: *Suscipe sancte Pater hanc oblationem, quam tibi offero. &c.* alia, quæ sequitur, ubi dicitur: *Offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis, ac datis hostiam puram, &c.*

3 Partes autem essentiales hujus Sacrificii sunt consecratio, oblatio, & sumptio. Nam tam consecratio, quàm oblatio intentionalis, quàm sumptio repræsentant passionem Christi, consecratio per separationem corporis à sanguine, sumptio per consummationem hostiæ, & oblatio per victimam Deo offertam, Henriq. *l.c.* Azor. *l.cit.* Canus *l.12. de loc. Theol. c.13. ad 4.* Bon. *disp.4. de sac. q. ult. p.2. nu.1.* & alii. Unde in die Parasceves, in qua non fit consecratio, nullum est Sacrificium: & illa oblatio, quæ in eo die fit, vocatur Sacrificium largo modo, ut docet Suar. *tom.3. in 3.p. disp.75. sec.4. §. in confirmatione.*

4 Spectat etiam ad essentiam Sacrificii, ut ejusdem hostiæ sit consumptio, cujus est consecratio; consecratio enim, & sumptio numerantur inter partes essentiales Sacrificii; excipe casum necessitatis, quando scilicet accidit, ut Sacerdos moreretur facta consecratione; tunc enim licet alius Sacerdos sumere hostiam ab alio consecratam, ad hoc ut Sacramentum perficiatur, imò si non adsit Sacerdos jejunus ad perficiendum Sacramentum, potest non ieiunus perficere: præceptum enim de perfectione Sacramenti maioris est ponderis, quàm præceptū, quòd hoc Sacramentum sumatur à jejunis, D. Th. *q 83. a 6. ad 4.*

5 Hinc habes, quòd si Sacerdos deficiat facta consecratione, potest suppleri Sacrificium ab alio Sacerdote etiam excommunicato, interdicto, vel irregulari, si alius desit; perfectio enim Sacrificii est de jure divino, & sic debet præferri juri Ecclesiastico prohibenti Sacrificium excommunicato, interdicto, vel irregulari. Unde ex Div. Th. *l.c. ad 2.* si Sacerdos post consecrationem recordetur se excommunicationi cuicunque subiacere potest Sacrificium complere, cum proposito tamen petendi humiliter absolutionem, & sic per invisibilem Pontificem Christum absolutionem consequeretur, quantum ad hunc actum, quod peragat divina mysteria: à fortiori ergo si recordaretur se esse suspensum, vel irregularem. A simili ergo, in casu, quo Sacerdos deficeret facta consecratione, potest alius Sacerdos excommunicatus, suspensus, interdictus, vel irregularis perficere Sacramentum.

6 Similiter si Sacerdos recordetur se peccatum aliquod mortale commisisse, debet conteri cum proposito confitendi, & satisfaciendi, & sacrificium supplere, & sic non indignè, sed fructuosè sumere Sacramentum. Hæc ille, & ex Soto, & Suar. Coninc. *q.83. a.6. n.270.*

7 Circa autem celebrationem hujus Sacrificii, contingere possunt ali-

qui defectus, quibus omnibus occurritur Ecclesiæ statuta observando dupliciter, uno modo præveniendo, ne scilicet accidat periculum, vel defectus alio modo subsequendo, ut scilicet id, quod accidit emendetur, vel remediũ adhibendo, vel per pœnitentiam ejus, qui negligenter egit circa hoc Sacramentum. Unde

8 I. Potest contingere, quòd Sacerdos ante consecrationem, vel post recordetur se aliquid comedisse, vel bibisse, vel etiam alicui peccato mortali se innodatus existere, vel excommunicationi subjacere, cujus prius non habebat memoriam; & huic defectui, occurrit sic. Si Sacerdos post inceptã consecrationem, recordetur se aliquid comedisse, vel bibisse debet nihilominus perficere Sacrificium, & Sacramẽtũ sumere; idẽ dic si recordetur se esse excõmunicatum. Si verò recordetur ante consecrationem, debet Missam inceptam deserere, nisi scandalum grave timeretur. Et si recordetur aliquod peccatum commisisse, debet conteri, & Sacrificium perficere, ut supra dictum est.

9 II. Contingere potest ut in Calicem aranea, vel musca, vel aliquod venenosum cadat post consecrationem, vel etiam ut Sacerdos cognoscat Calici esse immissum venenum ab aliquo malevolo causa ipsum occidendi. Et huic occurritur sic. Si enim ante consecrationem musca, vel aranea in calicem ceciderit, aut Sacerdos cognoscit venenum esse immissum, debet effundi, & abluto calice, poni aliud vinum denuo consecrandum. Si verò hoc succedat post consecrationem, debet aranea, vel musca cautè capi, & diligenter lavari, & comburi, & ablutio cum cineribus mitti in sacrarium. Si verò venenum ibi esse cognoverit, nullo modo debet sumere, ne calix vitæ vertatur in mortem, sed diligenter debet in aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquiis cõservari, & aliud vinum ponere in calicẽ, & denuò resumere à consecratione sãguinis, & perficere Sacramentum. Sic D.Th. *q.83. cit. a.6. ad 3.*

10 III. Potest contingere, quòd per negligentiam ministri aut aqua non ponatur in calicem, aut etiam nec vinum, & Sacerdos hoc advertat. Et huic sic occurri debet. Si enim Sacerdos hoc advertat ante consecrationem sanguinis, & post consecrationem Corporis, debet statim apponere, & consecrare. si verò advertat post consecrationem sanguinis, quòd desit aqua, & debet procedere; impositio enim aquæ, non est de necessitate sacramenti; licèt debet puniri minister, & non debet aqua misceri vino consecrato, quia pro aliqua parte corrũperetur Sacramentum. Si verò advertat post consecrationem, quòd vinum nõ fuerit positum in calicem, & hoc ante sumptionem corporis, tunc debet deposita aqua si ibi fuerit, & resumere à verbis consecrationis sanguinis, vel post sumptionem corporis, & tunc aliã hostiam apponere debet, iterum consecrandam simul cum sanguine, ut servetur debitus ordo consecrandi; & debet in fine iterum sumere hostiam cõsecratam, & sanguinem, etiam si sumpserit aquam, quæ in calice erat, quia ut diximus præceptum de perfectione Sacramenti est majoris ponderis, quàm præceptum, ut Sacramentum sumatur à jejunis.

Po-

11 IV. Potest accidere, quòd Sacerdos non recolit se dixisse verba cõsecrationis, vel etiam alia, quæ dicuntur in celebratione hujus Sacramenti; Unde si reiteret verba super eamdem materiam videtur peccare, quia fortè jam dixerat, sive utatur pane, & vino non consecratis quasi cõsecratis. Huic autem occurri debet sic. Si enim Sacerdoti constet probabiliter se aliquid omisisse, quæ sunt de necessitate Sacramenti, non debet resumere, immutando ordinem sacrificii, sed ulterius procedere. Si verò certificetur se aliquid omisisse eorum, quæ sunt de necessitate Sacramenti, scilicet formas consecrationis, debet resumere à forma cõsecrationis, & cætera per ordinem reiterare, ne mutetur ordo Sacrificii.

12 Accidere etiam potest, quòd Sacerdoti propter frigus, vel casualiter cadat hostia in calicem, sive ante fractionem, sive post fractionem, & in hoc casu non potest Sacerdos adimplere ritum Ecclesiæ, vel de ipsa fractione, vel quod sola tertia pars in calicem mittatur. Et huic sic occurri debet, debet namque Sacerdos procedere; fractio enim hostiæ, & quòd tertia pars in calicem mittatur, non facit sacrificium imperfectum.

13 VI. Potest accidere, quòd per Sacerdotis negligentiam effundatur Christi sanguis; vel etiam quòd Sacerdos Sacramentum jam sumptum vomit; vel quòd hostiæ consecratæ in Tabernaculo corrumpantur, vel à muribus corrodentur, vel qualitercumque perdantur: Istis autem defectibus sic occurri debet. Ad primum. Si sanguis super tabulam cadat, tunc tabula à Sacerdote lambetur lingua, & postea radetur tabula; si cadat super terram, radetur terra, & consumetur igni, & cinis intra Altare reponatur, vel in sacrario, & Sacerdos pœniteat quadraginta diebus; si stillaverit supra Altare sanguis, stillam sorbeat Sacerdos, & tribus diebus pœniteat; si super linteum Altaris, & pervenerit stilla usque ad secundum linteum, pœniteat decẽ diebus; & si usque ad tertium linteum, pœniteat novem diebus, & si usque ad quartũ viginti diebus pœniteat, & linteamina, quæ stilla tetigerit tribus vicibus lavet minister, calice subtus posito, & aqua ablutionis sumatur, & juxta Altare recondatur, si à ministro non potest sumi propter abominationem, & pars illa linteaminum, quæ infusa videtur sanguine, incidi debet, & comburi, & cinis in sacrario debet reponi; sic dicitur *de cõsec. dist. 2. ex decreto Pii Papę.*

Ad secundum. Si Sacerdos per ebrietatem, vel veracitatem Sacramẽtum evomerit pœniteat saptuaginta diebus; & idem dic de Monachis, Diaconibus, & Clericis; Episcopi verò pœniteant nonaginta diebus. Et si laicus quadraginta diebus pœniteat. Si autem causa infirmitatis evomerint, pœniteant septem diebus.

Ad tertium. Qui non benè custodierint Sacramentum, ut mus, vel aliquod aliud animal comederit, pœniteat quadraginta diebus; qui autem perdiderint illud in Ecclesia, vel pars ejus ceciderit, & non inventa fuerit, pœniteat triginta diebus. Et si hostiæ ex negligentia Sacerdotis corrumpantur, pœniteat triginta diebus. Ista autem pœnitentia consistit in jejunio, & abstinere se à communione, pensatis tamen conditionibus negotii, & personæ potest minui, vel addi ad prædictam pœnitentiam.

Ubi-

14 Ubicumque autem species integræ inveniuntur, sunt reverenter conservandæ, vel sumendæ; manentibus enim speciebus, manet Corpus Christi. Ea verò, in quibus inveniuntur, si commodè fieri potest, comburenda sunt, & cinis debet in sacrario poni, ut diximus de rasura tabulæ. Hæc omnia D. Th. *q. 83. l. c. a. 6.*

§. V.

Quid de peccatis Sacerdotum in celebratione Missæ.

1 Quod idem est quærere, quando peccat mortaliter, vel venialiter Sacerdos in celebratione, aliquid omittendo, vel addendo in Missæ sacrificio.

Omnia, quæ in Missa sunt dicenda, vel facienda, sunt per Rubricas disposita: quæ quidem alia præcipit præceptivè, alia directivè. Primi ordinis sunt Rubricæ de servando jejuno ante celebrationem, de integritate sacrificii, de loco celebrandi, de præmittenda confessione, de Ara consecrata. de vestimentis, de instrumentis sacris, de materia Sacramenti, pane scilicet triticeo, & vino de vite, de pane azimo in Ecclesia Latina, & similia. Secundi ordinis sunt Rubricæ de orando ante, & post Missam, de numero Orationum, de servando Officio duplici, &c.

2 Igitur omittere aliquid, quæ Rubrica præcipiendo præcipit est peccatum mortale; præcipiuntur enim, vel à jure naturæ, vel divino, vel Ecclesiastico; omittere verò, quæ à Rubricæ ordinantur directivè, & nullum est peccatum; dummodò Sacerdos non dimittat tantam illorum partem, ut novum ritum in Ecclesia introducere intendat. Ex his

3 Inferes primò, quòd omittere lotionem manuum, quæ fit ante Missam, est veniale, quia ea præcipitur in Rubrica; omissio verò hujusmodi post Missam non est veniale, quia non præcipitur in Rubrica: omittere autē lotionem digitorum, quæ post offertorium fit, est mortale, ex Persic. *de off. sacri d. l. 1. c. 4. d. 1. num. 1.* propter scandalum, & secluso scandalo, & contemptu est veniale ex Bonac. *in cas. singular. io. cas. 236.*

4 Inferes secundò, quòd omittere præscriptas orationes in indutione vestimentorum est tantùm veniale, præciso contemptu, quia illarum omissio non est materia gravis; recitatio enim illarum spectat ad decentiam, & consilium, non ad necessitatem, Fag. *1. Eccl. præc. t. 3. c. 21. n. 9.* Dian. *p. 2. tract. 14. res. 42.* Marchin. *tract. 3. de sacrif. Miss. p. 3. c. 14. n. 8.* Pelliz. *de Regul. tom. 2. tract. 8. c. 2. n. 131.*

7 Inferes tertiò, quòd omittere Gloriam, Symbolum Apostolorum, vel unam, aut alteram Orationem in Missa est peccatum veniale; prædicta enim non sunt de integritate Missæ, cum solet dici Missa absque illis, & est parva materia; & item dic de Evangelio Sancti Joannis post Missam. In principio erat Verbum, Tamb. *in meth. celeb. miss. l. 2. c. 5. §. 2. n. 5.* Fill. *tom. 1. trac. 5. n. 35.* Granad. *in 3. part. cont. 6. tract. 14. disp. 14. n. 5:* secus dic de Evangelio, vel Epistola, vel Offertorio in Missa; horum enim omissio est peccatum mortale, ex Tamb. *cit. n. 7.*

6 Inferes quartò, quòd emittere unum, vel alterum nomen alicujus Sancti in Canone, vel unum, aut alterum verbum non est mortale, & tempore Paschali verbi gratiâ omittere, quæ interponenda sunt in oratione *Communicantes*, vel in Oratione *Hanc igitur*, neque est mortale; secus si omitteretur tota oratio; vel octo, vel decem nomina Sanctorum; hæc enim omissio est peccatum mortale, Pilluc. *t.1.trac.5.c.5.n.155.* Tamb. *l.c. nu.4.* Non autem nominare Episcopum Diœcesanum in Canone, sed loco illius Regularem nominare Superiorẽ suæ Religionis ex Diana *p.2.t.14.res.40.* est peccatum mortale, ex declaratione Cardinalium. Tamb autem *l.c. §.3.n.6.* dicit non peccare mortaliter, sed ad summum venialiter.

7 Inferes quintò. Sine lumine cebrare est peccatum mortale, *c.ult. de celebr. miss.* & quidem duplex candela accensa, quæ debet esse ex cera; in necessitate tamen, preciso scandalo, sufficit una, non tamen ex sævo, benè tamen ex oleo, ut docet Fagund. 1. *Eccl.prac.l.3.c.22.n.17.* Dian. tamen *p.2.t.14.res.45.et 67.* Laym. *c 16.n.17.* Azor *c.28.q 15.* Tamb. *in meth.celeb. Miss.l.1.c.5.5.4.* & alii docent, posse in necessitate etiam Candela esse ex sævo. sine autem ullo lumine celebrare nunquam licet, unde si extinguatur lumen inter celebrandum, & non possit aliud haberi ante consecrationem, Missa est relinquenda, etiam in necessitate celebrandi, & consecrandi pro moribundo Viaticum; si verò facta sit Consecratio, debet, & potest sacerdos sine ullo lumine sacrificium complere quia perfectio sacrificii majoris est ponderis, Fagund *l.c.nu.19.* Bauc. *in cas.singularib. cas.277.* *petes quartò.* Quint. *t.4.sec.1.* Item celebrare sine Missale continens saltem canonem, est peccatum mortale, etiam si memoriter Missa habeatur, Baucius *l.c.petes 5.* ex D Ant. Angelo, Persic. & aliis apud ipsum Azor. *tom.1.l.10.c.29. q.4.* & alii; licèt Vasq. asserat apud Baucium posse Sacerdotem debilem habentem visum, Missam memoriter dicere, dũmodò calicem, & hostiam videat, quod etiam dixit Dian. *p.9.t.9.res.30.* ex Pelliz. & Præpos. addens in tali casu debere assistere Sacerdoti celebranti Diaconum, vel alium Sacerdotem, qui illum adjuvet ad colligenda fragmenta.

8 Inferes sextò, celebrare sine pallio ante Altare nullum est peccatum; hoc enim aliquando ob præstantiam lapidis positi ante Altare non utimur; item nullum est peccatum celebrare sine campanula ad elevationem Corporis, & sanguinis, & sine cussino, & cereo, Bauc. *l.c. petes 6.* Persius, & alii. Item celebrare sine Crucifixo, & sine velo non est lethale, ut docet de *Lugo d.20.sec.2.n.79.* & alii; numquã tamen debet celebrari sine Cruce, & hoc sub lethali; cum sit res gravis, Renzi *l.1.de sac.t.4.c.4.q 17.* nisi Sacramentum sit expositum, Buss. *l.4.t.3. de Euch.c.3.de celeb.miss.d.5.n.10.*

9 Inferes septimò, lethale est celebrare sine corporali lineo, & benedicto, non tamen debet iterum benedici post lotionem, si autem quis celebrat in corporali notabiliter immundo peccat mortaliter, Gavan. *p.2.t.1.* ex Sà, & aliis. Item est mortale celebrare sine palla linea, quæ cum habeat

Sacerdoti ministranti, Nugnus *a.6.d.1.* Renz. *l.c.* citans Laym. Tamb. Dicastill. de Lugo. Latiùs infra *lib.7. d.9.*

12 Inferes XI. Celebrare capite cooperto non licet, etiam in infirmitate sine licentia Summi Pontificis, ut Fagund. Eay. & Dian. apud Buss. *l.cit. n.13.* Episcopi verò, & Prælati Religionum possunt etiam in hoc licentiare suos subditos, ut docet Layman. & Scor. apud eundem, quòd Tamb. limitat ad casum necessitatis, in quo ad Pontificem non est facilis recursus; si autem aliquis celebraret capite cooperto sine ulla licentia, secluso scandalo, & contemptu, non peccat mortaliter, ut docet Tamb. *de exp. sacr. l.1.* quo [illegible] Dian. *p 2.t.14 ref.58.* dicit probabile si tempus c[illegible]nonis excipiatur.

13 Inferes XII. Peccatum esse veniale, in missa quæ canitur non legere Epistolam, vel Evangelium submissa voce. Tamb. *in meth. cel. miss. l.2. c.5. §.2. n.6.* quia omissio est levis, & eorum recitatio potius spectat ad Subdiaconum, & Diaconum, quàm ad Sacerdotem; id autem extendit idem Tamb. ad Gloriam, Credo, Prophetias Sabbati sancti, Passionem Domini, &c. Item veniale est, leve aliquid addere in Missa ex devotione, nempe Orationem Dominicam, vel aliquem Psalmũ, vel in Canone nomen Patroni loci, Tamb. *de exp. sacr. c.5.* si autem notabiliter additur est mortale ex eodem *l.c.* & ex Bon. *d.4. q. ult.* Item est veniale, ut quæ præscribuntur dicenda alta voce dicere submissè. Tamb. *l.c. c.9.*

14 Inferes XIII. Actiones, & ceremoniæ mutari, vel omitti non potest Sacerdos in celebratione Missæ, & in his non minus, quàm in verbis est servanda Rubrica, & quidem regulariter sub gravi peccato; unde Cruces fieri debent exactè, genuflexiones, &c. item cum manus junctæ, vel extensæ teneri jubentur, cum ad Altare, cum ad populum facies vertenda. Hujusmodi enim actiones sunt figurales, & mysticæ; in figuris autem etiam absolutè minima ratione significationis sunt gravia. Coton. *in contr. celeb. tom. 1 l.2. cont.5. c.3.* Non etiam præcipitur sub gravi purificationem facere aqua, & non vino (purificatio dicitur illa, qua Sacerdos post sumptum sanguinem calicem vino purificat, ministro porriggente) & licèt adest præceptum in *c. ex parte de celeb. missar.* iste textus non inducit gravem obligationem; non explicat enim an sub gravi, vel sub levi, Sanch. *l.4. decal. c.11. n.43.* Tamb. *in meth. celeb. miss. l.3. c.9. n.5.* Quantitas autem vini, quæ sumitur in purificatione, debet esse ejusdem saltem quantitatis, qua fuerint primæ species sanguinis, alioquin Sacerdos illud saltem intra calicem circumagat, ut absumantur dictæ species. & ablutio sumatur per eamdem partẽ calicis, per quam sanguis Christi haustus est, ut loquitur Gavantus relatus à Tamb. *l.c. n.3.* Ablutionem autem facere ex aqua sola nullum est peccatum (Ablutio dicitur illa, qua Sacerdos post purificationem debet aqua, & vino digitos abluere) ut habetur ex praxi timoratorum Sacerdotum, qui sola aqua digitos abluant. Tamb. *l.c. n.2.*

15 Peccat quoque mortaliter Sacerdos cum longè minori spatio, quàm quadrantis Missam absolvit, & si paulò ultrà quadrantem peccat venialiter, ut

KK do-

docet Varricell. *in quæſ. de moralib. tract.* 8. *qu.* 54. qui ſubdit peccare mortaliter Prælatos qui feſtinas Miſſas nõ coercent, etiam ſi feſtinatio non excedat peccatum veniale in celebrante, ut docet Molin. apud Verricello *cit.* dummodò pars Sacerdotum ità feſtinanter celebrent; non autem ſi pauci ſint, ut moderat Verric. *cit.* De hac re latiùs infra *lib.* 7. *de Confeſſariis dub.* 9. *per totum.*

§. VI.

De hora, & loco celebrandi.

1. TEmpus celebrationis hujus ſacrificii convenienter quotidie determinatum eſt, & rectè quotidie debet in Eccleſia offeri; quia ſicut quotidie labimur, ita quotidie indigemus fructu Dominicæ Paſſionis; quæ cum accidiſſet à tertia hora, uſque ad Nonam ideo regulariter in illa parte diei ſolemniter celebratur.

Dixi regulariter; Miſſa enim debet regulariter in die celebrari, & nõ in nocte. Ratio autem eſt, quia in hoc Sacramento Chriſtus eſt præſens, & dicitur Ioann. 9. *Me oportet operari opera ejus, qui miſit me, donec dies eſt venit nox quando nemo poteſt operari.* Ita tamen, quod principium diei accipiatur non à media nocte, nec etiam ab ortu Solis, ideſt, quando ſubſtantia Solis apparet ſuper terram, ſed quãdo incipit aurora apparere, tunc enim, quodammodò dicitur Sol ortus, in quantum claritas radiorum ejus apparet. Unde Marc. 16. dicitur, quòd mulieres venerunt ad monumentum orto jam Sole: cum tamen ſecundum Ioannem 20. venerint cum adhuc tenebræ eſſent. In nocte autem Nativitatis Domini celebratur Miſſa, quia Chriſtus in illa nocte natus eſt, & in Sabbato Santo circa noctis principiũ, quia Dominus nocte ſurrexit. D. Th. 3. *p*, *q*. 83. *a*. 2. *ad*. 4. Ideo autem in die Natalis Domini tres Miſſæ celebrantur propter triplicem Chriſti Nativitatem. Quarum una eſt æterna, occulta quantum ad nos, & ſic una Miſſa cantatur in nocte, & dicitur in ejus introitu *Dominus dixit ad me filius meus es tu.* Alia eſt temporalis, ſed ſpiritualis, qua ſcilicet Chriſtus oritur tamquã lucifer in cordibus noſtris, & ſic cantatur Miſſa in Aurora, & in ejus introitu dicitur: *Lux fulgebit hodie ſuper nos.* Alia eſt nativitas temporalis, & corporalis, ſecundum quam viſibilis nobis præceſſit ex utero virginali carne indutus. Et ſic cantatur Miſſa in clara luce, & dicitur in Introitu. *Puer natus eſt nobis.* D. Th. *l. c. ad.* 2.

2. Igitur non licet celebrare Miſſam, neque poſt meridiem, neque ante auroram. Aurora autem per quadrantem ante ortum Solis incipit, ex *Reg.* apud *Dian. p.* 2. *t.* 14. *reſ.* 33. vel per ſemihoram ante ortum Solis, ex Hom. Henriq. Conin. apud eundem Dianam, quibus adhæret Fagund. 1. *Eccl. præcepto l.* 3. *c.* 17. *num.* 6. vel per unam horam cum quadrante ex Azor. & aliis apud eundem Dian. *cit.* quibus adde Sotum *in* 4. *d.* 13. *qu.* 2. *a.* 2. Roſel. *verb. Miſſa num.* 2. Vel per horam cũ dimidia, ex Fernand. Poſſev. Suar. & alii apud Dian. quos ipſe ſequitur. Bonac. *de Sac. Euch. diſp.* 4. *q. ult. p.* 9. §. 5. Vel per duas horas ante Solis ortum, ex Rod. Palud. Victor. apud Dian. De

Lu:

Lugo *de Euch. disp. 20. sec. 1. num. 32.* Laym. *l. 5. trac. 5. c. 14. num. 2.* Tamb. *in meth. cel. miss. l. 1. c. 6.* Cardin. Brancatius *tit. de privil. Card. f. 10. Verbo asserendum.* Renzi *loc. cit. q. 25.*
Et secundum hanc ultimam opinionē possunt Regulares habentes privilegium celebrare una hora ante aurorā, celebrare per tres horas ante ortum Solis; privilegium enim debet aliquid operari ultra id quòd habent alii, & si alii possunt secundum istam opinionē celebrare per duas horas ante ortum Solis: consequenter privilegiati possunt per tres horas.

3. Graviter peccat Sacerdos, qui sine justa causa differt Missam celebrandam per tertiam partē horæ post meridiem, ut docet Azor. *p. 1. l. 10. c. 25 q. 6.* vel per mediam horam post meridiem, ut docet Laym. *l. 4. t. 5. c. 4. n. 4.* Henriq. quem citat, & sequitur Fagund. *1. Eccl. præc. l. 3. c. 18. nu. 6.* vel ultra tres quadrantes, ut docet Bon. *de Sac. Euch. disp. 4. q. ult. p. 9. num 7* vel ultra horam post meridiem, ut docent Sylvius *3. p. q. 83. a. 1.* Rod. *in comp. quæst. Regul. res. 15. num. 2.* & ad totam horam integram extendit De Lugo *de Sac. Euch. disp. 20. sec. 1. num. 37.* asserens, quòd si post horam à meridie quis inciperet *Missam* mortaliter peccaret. Navarr. quem refert Coninch *q. 83. a. 2. d. 4. n. 219.* & sequitur Sà *verb. Missa n. 27.* docet Missam posse differri usque ad horam tertiam post meridiem. Verum ex his opinionibus media est tenenda dicēdo, quòd si quis Missam inciperet post integram horam post meridiem non peccaret mortaliter. Tum ex consuetudine; Tū etiā quia una hora est parva materia, sic docent Branc. *loc. cit. fol. 13. versu in hac opinionem conflictu,* Renzi *l. cit. q. 26,* & alii apud ipsum.

Dixi (sine justa causa) quia missam differre, vel anticipare cum justa causa licitum est. Unde in necessitate, ut verbi gratia; ut morituro detur Viaticum licet media nocte celebrare, ut docet Dian. *p. 1. t. 14. res. 33.* citans alios Doctores. Item licet anticipare Missam ubi mos est, ut opifices, & famuli summo mane audiant Sacrum. Laym. *l. 5. t. 5. c. 4. n. 3.* ex Nav. non tamen post meridiem licebit. Item ex privilegio etiam licet anticipare, vel postponere sacrum, ut possunt Regulares; item in Nocte Nativitatis, in qua omnes tres Missas ante auroram dici posse probabiliter docet Suar. Coninch. Laym. Dian. apud Bul. *l. cit. d. 3.* Item in casu, quo Episcopus ordines confert, dummodò ordinatio incipiat ante meridiem, & in casu quo iter ageret. ex Glos. *in c. ult. de privilegiis in 6. verb. indulgemus.* Item ex privilegio Cardinales, etiam si iter nō agant, & etiam familiares Cardinaliū absente etiam Cardinali. Branc. *l. cit. fol. 3. vers. hoc Cardinalibus.* Item in funeralibus Regis, vel magni Principis; Ac denique ubi adest consuetudo differri post meridiem Missā; & privilegium; uti est in Sacra Æde Lauretana ubi celebrantur Missæ, usque ad finem Vesperis.

4. Locus autem ubi ordinariè debet Missa celebrari est Ecclesia consecrata, vel saltem benedicta, & non violata, nec interdicta, nec execrata. ex Trid. *sess. 22. de Sacrificio Missæ.*

Dixi (ordinariè) quia in sequentibus casibus licitè Missa potest extra

Ecclesiam celebrari. I.in casu necessitatis]qualis esset si Ecclesiæ sint dirutæ, vel si in solemni festo adsit concursus populi, quem Ecclesia non capiat, vel in castris pro militibus ubi nullæ sunt Ecclesiæ. In portu pro navigantibus; non tamen in mari, vel flumine propter periculum effusionis sanguinis; licèt Lusitani euntes in Indiam possint in mari celebrare ex permissione Clementis VIII.& Pauli V. dummodo sit in mari tranquillitas, sine ullo indicio tempestatis; & præter celebrantem adsit alius Sacerdos, qui post cõsecrationem Calicis ipsum firmiter teneat Diana *p.2,t.3. ref.*40. cum aliis apud ipsum. II. Ex dispensatione Episcopi ob causam rationabilem in altari portatili. Dian.*p.9.t.1. ref.*43. ex Hurt. Lugo, Aversa, Persic. March. Garc. & aliis.III.Ex privilegio; quale habent Principes in oratoriis privatis.Et Minores, & qui cum eis communicant; quod non esse revocatum à Tridentino docet Dian *p.3.t.2.ref.*80. *&* *p.*4, *t.*4.*ref.*106 & multi apud ipsum.

In Ecclesia autẽ interius violata nõ licet, neque celebrare, neque mortuos sepelire sub peccato gravi;nisi prius reconcilietur, quòd debet fieri ab Episcopo,vel Sacerdote ex Privilegio Papæ si antea erat cõsecrata, & si tantũ erat benedicta potest fieri reconciliatio à simplici Sacerdote aspersione aquæ benedictæ, de venia sui Episcopi, vel sine ea secundum Dianam *p.*4.*t.*4. *ref.* 91.

Dixi [interius] quia in Ecclesia exterius violata licet[celebrare,ut puta si in turri, supra tectum, sub pavimẽto,nisi sit sepultura,aut singulariter benedicta non violatur.

5. Violatur autem Ecclesia I. per factum homicidium in illa moraliter malum,quod si casu fit vel ab amente, vel ob sui defensionem, vel cujus causa data sit extra Ecclesiam non violatur. II. Per effusionem proprii, vel alterius sanguinis, vel seminis causatam, vel factam in Ecclesia. Si autem quis, ex percussione narium in rixa puerorum [etiam si in hac copiosus sanguis effluat sanguinem fundat. Vel si effusio fiat ex sectione venæ,nõ violat Ecclesiam; quia requiritur, ut effusio sit moraliter mala; item fornicatio facta in Ecclesia ab amente, vel Pollutio inculpata; vel Actus conjugalis, quando non est sacrilegium, nõ violat Ecclesiam.De Lugo *d.*20.*num.* 54.*&* 55.apud Bus.*l.c.* III. Per sepulturam excommunicati non tolerati, vel infidelis, vel per destructionem Ecclesiæ, ex toto,vel maiori parte,(& tunc dicitur esecrari potius quàm pollui] violatur Ecclesia.

§. VII.

An omnia quæ in Missa *aguntur, & dicuntur sint convenientia?*

1. OMnia quæ in hoc sacrificio dicuntur, & aguntur sunt convenienter ordinata, & disposita,ac etiam omnia sunt misteriosa, & significativa, quædam autem aguntur, ad repræsentandam Christi passionem,& quædam pertinent ad devotionem,& reverentiam hujus sacrificii. Ad hoc autem videndum, debemus singula percurre.

Priusquam autem Sacerdos accedat ad Sacrificium Missæ celebran-

brandum debet conscientiam suam examinare diligenter, & videre si sit reus peccati, si vel ne; quòd si reus inveniatur, debet peccata aperire Sacerdoti, & de corde pœnitere, & lavare lacrymis maculas, & sordes animæ suæ, & sic ad Altare accedere potest, secundum illud Apostoli: *Proaet autem seip sum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat*; memor super omnia, quòd *qui manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans corpus Domini.*

2 Sic dispositus accedat ad lavandum manum sordes, & maculas, dicēs: (Da Domine virtutum manibus manibus meis: ad abstergendam omnem maculam mentis, & corporis, ut cum puritate valeam tibi servira] & ista ablutio fieri debet propter Sacramenti reverentiam: nunquam enim aliqua pretiosa tractare consuevimus, nisi ablutis manibus, & videtur indecens, quòd ad tantum Sacramentum aliquis accedat manibus corporaliter inquinatis, maxime quia extremitatū ablutio significat emundationem etiā à peccatis minimis, ut dicit Dion. *c.3. de Eccl. Hyerarch.* & Ioann. 13. dicitur *Qui lotus est non indiget, nisi ut pedes lavet*. Prætermittitur enim in hoc Sacrificio pedum ablutio, & lavātur manus, quæ fieri potest magis in promptu, & sufficit ad significandam perfectam emundationem; manus enim est organum organorum, ut dicitur 3. *de anima*, & omnia attribuuntur manibus, ut dicitur in Psalm. *Lavabo inter innocentes manus meas.*

3 Sic ablutis manibus accedat Sacerdos ad se induendum sacris vestibus, & accipiendo Amictum sic dicat: [Impone Domine capiti meo galeam salutis, ad expugnandos omnes diabolicos incursus Amen) Unde dicit Apost. ad Eph. 6. *Galeam salutis assumite.* Igitur Amictus significat salutē, quæ per fidem tribuitur. Significat quoque castitatem cordis, & corporis, quia renes, & pectus ambit, & tegit, & omnibus sacris vestibus supponitur, sed omnibus supereminet, quia castitas debet esse intus in pectore, & foris nitere opere. Unde Gregorius *hom. 13. in Evāg.* ait: *Nec castitas ergo magna est sine bono opere, nec opus bonum est aliquid sine castitate*. Ponitur autem Amictum super humeros, ut designetur operum fortitudo; Humeri enim fortes sunt ad opera peragenda, juxta illud Patriarchæ Iacob: *Supposuit humerum ad portandum, & factus est tributis serviens*. Duo autem finiculi, quibus Amictus ligatur ante pectus, significāt intentionē, & finem Sacerdotis in celebratione tanti Sacrificii. Caput autem absconditur per Amictum, ut ostendatur, quod Christus abscondit divinitatem in carne assumpta. Et denique Amictus repræsentat operimentum, quò Iudei faciem Christi velabant dicentes. Matth. 26. *Profetiza nobis Christe quis est, qui te percussit.*

4 Imposito Amictu procedit Sacerdos ad induendum se Alba, sic dicens: Dealba me Domine, & munda cor meum, in sanguine Agni dealbatus, ut gaudiis perfruar sempiternis. Amen.] quæ membris corporis convenienter apta, nil superfluum, aut dissolutum, in vita Sacerdotis demonstrat

ſtrat debere eſſe; eſt coloris albi, ut ſignificet candorem, & munditiam. ſecundum illud Eccl. 9. *Omni tempore veſtimenta tua ſint candida*. Fit de byſſo, vel lino, ut ſignificetur, quòd Sacerdos illam induens, debet eſſe juſtificatus apud Deum, ſecundum illud Apoc. 19. *Byſſinum ſunt juſtificationes Sanctorum*. Eſt autem Byſſus linum Ægyptiacum; ſicut enim linum, vel byſſus candorem, quem ex natura non habet, acquirit multis tunſionibus attritum per artem; ſic caro Sacerdotis munditiam, quam non obtinet per naturam, per exercitia bonorum operum multis caſtigationibus, vigiliis, & iejuniis macerata ſortitur per gratiam: unde ex monitu Apoſt. 1. *ad Cor. 9.* Sacerdos caſtiget corpus ſuum, & in ſeruitutem redigat, ne fortè cum alijs prædicaverit ipſe reprobus fiat. Habet etiam alba ligulam, qua ante pectus alba ligatur, ut ſignificet linguam Sacerdotis, quæ ligat contumaces, & ſolvit pœnitentes. Cingulo ſtringitur Alba, ut omnis voluptas carnalis adſtricta intelligatur dicente Domino in Evangelio. Luc. 12. *Sint lumbi veſtri præcincti*. Per Albam etiam, qua corpus tegitur à ſurſum uſque ad deorſum figuratur ſpes, quæ ex gratia provenit Eccleſiæ de ſurſum, & ex meritis Eccleſiæ deorſum; & de hac Apoſtolus ad Rom. 8. *Spe ſalvi facti ſumus*; quia verò Alba uſque ad talos deſcendit, perſeverantiam deſignat. Et denique hæc veſtis deſignat illam albam veſtem, in qua Herodes illuſit Chriſto, ut dicitur Lucæ 23.

5 Procedit Sacerdos poſt indutam Albam ad præcingendum ſe Zona, ſeù Cingulo, ſic dicens (Præcinge me *Domine* cingulo puritatis, & eſtingue in lumbis meis humorem libidinis, ut maneat in me virtus continentiæ, & caſtitatis] ne Alba defluendo, inceſſũ impediat, ut caſtitas ſacerdotalis ſignificata per Albam, nullis incentivorum ſtimulis diſſolvatur. Cingulum autem ſignat continentiam. Unde dicitur Lucæ 12. *Sint lumbi veſtri præcinti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris.* Significat quoque Cingulum continentiam, & temperantiam; unde ait D. Gregorius: Lumbos præcingimus cum carnis luxuriam per carnis continentiam coarctamus; ſtringuntur autem renes cingulo fortiter, ut refrenetur luxuriæ impetus, & corpus caſtigetur, & in ſervitutem redigatur. Et denique Cingulus ſignificat flagellum, quò Pilatus Ieſum cæcidit.

6 Poſt appoſitum cingulum, Sacerdos Manipulum ſibi apponit in ſiniſtro brachio, dicendo (Merear Domine portare Manipulum flætus, & doloris, ut cum exultatione recipiam mercedem laboris.] Per Manipulum ſignificantur bona opera, vel vigilantia; & ponitur in manu læva, ut ſignificetur, quòd ferens Manipulum, debet eſſe ſtrictus ad agenda terrena, & expeditus ad cœleſtia. Item Manipulus repræſentat funem, quò Ieſus à Iudæis comprehenſus fuit ligatus, juxta illud Ioannis 18, *Comprehenderunt, & ligaverunt eum.*

7 Manipulo appoſito procedit Sacerdos ad veſtiendum ſe Stola, dicendo (Redde mihi Domine Stolam immortalitatis, quam perdidi in prævaricatione primi Parentis, & quamvis indignus accedo ad tuum ſanctum Myſterium, merear tamen gaudium

ſem-

sempiternum. Amen.) Stola significat leve Domini jugum, & super collum imponit Sacerdos, ut demonstret jugum Domini suscepisse, & eam osculando sibi imponere debet, ad significandum desiderium, & assensum, quò se huic jugo subiicit. A collo autem pendens Stola per anteriora,sinistrum & dextrum latus adornat, ut significetur, quòd & in prosperis, & adversis Sacerdos debet esse munitus, ut scilicet nec frangatur adversis, nec elevetur prosperis. Item Stola ab humero sinistro in dexterum dum ligatur cingulo reflectitur, quia cum charitas incipiat à dilectione proximi, transit in dilectionem Dei. Longitudo Stolæ perseverantiam notat, & duo brachia Stolæ dependentia, significant prudētiam, & temperantiam, secundum illud Apostoli ad Tit.3.*Sobriè,justè,& piè vivamus in hoc sæculo*. Item ab utraque parte æqualiter dependet anterius, quia Christus, cujus tipum gerit Sacerdos æquanimiter se habuit in prosperis, & adversis,quæ per lævam, & dexteram significantur. Denique Stola significat ligaturam, qua Iesus ad columnam fuit ligatus.

8 Postremò super omnes vestes imponit sibi Sacerdos Casulam, seù Planetam,sic dicendo [Domine, qui dixisti jugum meum suave est, & onus meum leve, fac ut istud sic portare valeam, quòd consequar tuam gratiam. Amen.] Significat autem Casula charitatem, sine qua Sacerdos est veluti æs sonans,aut cymbalum timniens; Et sicut charitas operit multitudinem peccatorum, & continet omnia mandata legis, & Phophetarum, dicente Apostolo ad Rom.13. Plenitudo legis est charitas,sic casula (omnia alia indumenta intra se claudit, & cōtinet. Hæc est vestis Nuptialis, de qua Dominus ait in Evangelio. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialē; unde Sacerdos numquam debet ad celebrandum accedere sine hac veste; quia semper permanere debet in vinculo charitatis. Amictus super os Planetæ revolvitur, per quod innuitur, quod opus bonum debet ad charitatem referri: quod verò casula in anteriorem,& posteriorem partem dividatur, significat duo charitatis brachia scilicet, ad Deum, & proximum, quia in his duobus mandatis tota lex pendet, & Prophetæ, & charitatis debet haberi in corde, & opere, intus, & foris. Latitudo casulæ significat latitudinem charitatis, quæ extenditur etiā usque ad inimicos,juxta illud Psal.118. Latum mandatum tuum nimis. Denique casula repræsentat purpureum vestimentum, quo milites Jesum induerunt.

9 Sic indutus sacris vestibus Sacerdos procedit ad Altare, & antequā ad illud ascendat se inclinat in gradu Altaris, significans exinanitionem Christi, qui inclinavit cœlos, & descendit.Et quia ut dicitur Proverb.18. Justus in principio sermonis accusator est sui; & per confessionem peccatorum sperat in gratiam Dei remitti. Secundum illud Psalmi 31. Dixi: confitebor adversum me injustitiam meā Domino; & tu remisisti impietatem peccati mei, de peccatis suis cum adstantibus generaliter confitetur. Præmittens Psalmum 23. ex institutione Cælestini Papæ I. ad hoc convenientem. Dicens Judica me Deus, &c. ut

se

segregatus à gente non sancta, & liberatus ab homine iniquo introeat ad Altare dignus. Psalmo absoluto incipit confessionem dicendo, Confiteor Deo,&c. ut purior, & sine macula ministret tantum sacrificium. Alii autem Sacerdotes sic incipiunt: confitemini Domino quoniam bonus, &c. Quia cum in Salamonis Templo dicerent Sacerdotes confitemini, &c. nebula implevit Domum Domini, & obumbravit facies Sacerdotum, ita quod se invicem non poterant videre, & tunc ait Salomon 4. Reg. 8. Dixit Dominus; quod habitare in nebula dixit, idest in opere demonstravit; quia in Monte Synai apparuit in nebula, Israel in nube processit, & ante Moysis in caverna positum transivit in nebulam.

10 Percutit in confessione pectus, cum confitetur peccata exemplo Publicani, qui pectus suum percutiebat dicens. Deus propitius esto mihi peccatori; tria enim sunt in tunsione pectoris, ictus, sonus, & tactus, per quæ signantur tria, quæ sunt in vera pænitentia necessaria, scilicet cordis contritio, oris confessio, & operis satisfafactio, & in tribus peccamus scilicet corde, ore, & opere.

11 Deinde Sacerdos orat pro circumstantibus, implorans indulgentiā peccatorum; quia Christus in mundū veniens pro nobis passurus intravit in Hyerusalem, in Montem Oliveti se inclinavit, causam suam contra hominem dolosum Deo committens, & Patri confessionem fecit dicens. Confiteor tibi Pater Cæli, &c. & nobis indulgeas proprio corpore peccata nostra portavit.

12 His peractis ascendit Sacerdos ad Altare, & illud osculatur, præmissis illis verbis. [Aufer à nobis Domine cunctas iniquitates nostras, ut ad Sācta Sanctorum puris mereamur mentibus introire, ideo autem Altare osculatur, ut significetur pacificatio cum Iudeis, & quoque ad significandum, quod Christus ad nos veniens Sanctam Ecclesiam copulavit; secundum illud Cantic. 1. 9. osculetur me osculo oris sui. Postea librum, seu misale aperit, ad significandum id quod in Apocalypsis describitur; quod nemo dignus est aperire librum, qui intus erat scriptus, & foris sigillis septem signatus, nisi Leo de Tribu Juda radix David, qui librum aperuit, & septem ejus signacula solvit.

13 Libro aperto incipit Sacerdos Officium, seu Introitum Missæ; [qui exprimit Vaticinia Prophetarum, & desiderium Sanctorum Patruum, expectantium Dei incarnationem; & ex eorum Persona dicitur introitus, per quos Christus in mundum introivit secundum illud Heb. 1. Et cum introduxit primogenitum in orbem terræ, & adorent eum omnes Angeli ejus. Ad introitum sequitur versus Davidicus, qui dicitur versus, quia per eum revertimur ad introitum significans opera, & vaticinia. Ad versum sequitur Gloria Patri, &c. ex institutione Damasi Papæ ut ostendatur dari Gloriam Patri, Filio, & Spiritui Sancto, ob Adventum Christi in sua Incarnatione, interpositio autem gloriæ inter introitum, & ipsius repetitionem designat captationem benevolentiæ, ut enim quod Præfetæ expectabant faciliùs obtinerent, ad totam Trinitatem clamabant dicentes: obstende nobis

bis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis, quorum tandem clamorem Deus exaudiens misit Filium suum in mundum. Deinde repetitur Introitus, ut exprimatur desiderium iteratum antiquorum Patrum, & multiplicatio suspiriorum. Unde ait Propheta Isaias c. 28. *Manda remanda, expecta reexpecta, modicum ibi, & modicum ibi, &c.* Item repetitur Introitus in laudē divinæ, & humanæ naturæ, quæ sunt unitæ in persona Filii, & semel dicitur Gloria ad laudem Incarnationis.

De Kyrie Eleison usque ad Offertorium.

14 Finito Introitu sequitur Kyrie Eleison, idest latinè: *Domine miserere*, quia ante omnem Orationem Sacerdotum necesse est misericordiam Domini implorare. Dicitur autem nonies Kyrie Eleison; Tum ut Ecclesia perveniat ad societatem novem Angelorum ordinum; Tum contra novem peccatorum genera; Peccatum enim, vel est originale, vel veniale, vel mortale, vel cogitationis, locutionis, vel operis, vel fragilitatis, simplicitatis, & malignitatis. Et dicuntur ter Kyrie ad Patrem, ter Christe ad Filium, & ter Kyrie ad Spiritum Sanctum. Ad Patrem, & Spiritum Sanctum sub uno vocabulo Kyrie, quia Pater, & Spiritus Sanctus sunt ejusdem naturæ; ad Filium verò sub alio vocabulo, scilicet Christe; quia licèt Filius sit ejusdem naturæ, est tamen alterius, scilicet humanæ. Item dicuntur ter Kyrie ad Patrem, ubi petitur venia Patri propter miseriam ignorantiæ; Ter Christe ad Filium, ubi petitur venia pro miseria culpæ, & ter Kyrie ad Spiritum Sanctum petendo veniam pro miseria pœnę. Ubi nota, quòd adest magna efficacia in istis verbis. Legitur enim, quòd Sanctus Basilius dum clamasset Kyrie Eleyson dicens, Portæ Ticinæ, seù Papiēsis Ecclesiæ sunt apertæ. Et de Beato Geminiano legitur, quòd dum clamasset, dicendo: Kyrie Eleyson, quinque Reges conversi sunt in fugam. Prius apud Græcos Kyrie alternatim dicebantur à Clero, & à Populo; & postea D. Gregorius statuit, ut à solo Clero dicerentur, & cantarentur in Missa.

15 Dicto Kyrie mox Sacerdos inchoat Gloria in excelsis Deó ex Institututione Thelesphori Papæ, quem Angeli decantaverunt in Christi Nativitate, & inchoando stat in medio Altaris, significans, quòd dū medium silentium tenerent omnia, Iesus Christus natus est in medio, idest pro omnibus, & quòd Angelus annuncians Pastoribus Nativitatem Christi, stetit in medio eorū, & etiam ad signandum, quòd Christus fuit mediator inter Deum, & nos, per cujus mediationem Deo pacificati sumus. Sequitur (laudamus te) scilicet prædicādo inenarrabilia opera sua; quæ verba, & sequentia à Beato Hilario apposita sunt; alii dicunt addita fuisse à Thelesphoro Papa, alii à Simmaco; Verum est, quòd Simmachus tam in Dominica die, quàm in Natalitiis Martyrum Gloria in Excelsis cantari præcepit in Missa; Cantatur etiam in Festis Apostolo-

 rum.

rum, & Confessorum, in quorum honorem quæcumque Ecclesia est dedicata, & generaliter quæ nobis cælestem repræsentat solemnitatem.

16 Finito Angelico hymno Sacerdos volvens se ad populum, salutat illum dicens (Dominus vobiscũ) quod est sumptum ex lib. Ruth. 11. ubi legitur Booz salutasse suos Messores, & Propheta in Paralipomenon Assa Regem, & qui cum eo erãt, & Angelus salutãs Gedeonem dixit, Dominus tecum. Unde in omnibus orationibus Missæ Sacerdos præmittit hanc salutationem, nisi in orationibus, quæ præcedunt Prophetias, & in Orationibus super populum in Quadragesima, & in Parascevia. Septies autem in Missa dicitur Dominus vobiscum propter septiformem gratiam Spiritus Sancti. In diebus verò jejuniorum Sacerdos populum non salutat, sed tantùm dicit Oremus, vel flectamus genua, quia illud tempus repræsentat Dominicæ Passionis, in quo Dominus Discipulos non salutavit, sed eos ad adorandum pluries invitavit dicens: Vigilate, & orate; & quia illo tempore Christus in oratione genua flectit, ideo Sacerdos ad genua flectendum imitat. Igitur Sacerdos populum salutat, dicendo, Dominus vobiscum, idest Dominus in vobis maneat, & præmio vitæ æternæ remuneret, & vestris petitionibus gratiam suam tribuat. Cui Minister respondet ex persona populi jam salutati, Et cum spiritu tuo, quòd sumptum est ex Epistola 2. ad Timot. ult. ubi dicitur: Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo: & per hujusmodi mutuæ salutationes, quòd Sacerdotis, & populi unus debet esse affectus, & una intentio significatur.

17 Et responso, & cum spiritu tuo, Sacerdos ad Altare se revolvit, & quasi parum de sua bonitate confidens, colligit ad se universam Ecclesiam dicens (oremus) quasi dicat omnes oremus simul, ut quod postulamus citiùs impetremus; oratio enim multitudinis impossibile est non exaudiri. Unde Sacerdos dicendo oremus hortatur alios orare, quia Christus monuit discipulos orare, & postea ipse oravit: sic Sacerdos monet, & postea orat. Finita oratione minister respondet [Amen) quòd est verbum Hebraicum, quasi dicat: Fiat nobis sicut orasti.

18 Septies autem in Missa populus salutatur, ut mox diximus; quatenus exclusis septem vitiis capitalibus suscipiat gratiam septiformem Spiritus Sancti. Sacrificium enim Missæ potest referri ad septem dona Spiritus Sancti. In prima salutatione, quæ fit ante collectam in exordio Missę intelligitur Spiritus sapientiæ, quia sapientia in hunc mundum intravit, ut nos salvaret. In secunda salutatione, quæ fit ante Evangelii spiritus intellectus: ideo enim Christus prædicavit, ut doceret nos. In tertia, quæ fit post Evangelium ante Offertorium, spiritus consilii; Christus enim secreto Dei consilio se passioni obtulit, ut nos redimeret. In quarta spiritus fortitudinis, (quæ fit in præfatione] quia pendens in cruce, diabolum expugnavit ut redimeret nos. In quinta, quæ fit ante pacis osculum, cum dicit Sacerdos Pax Domini sit semper vobiscum spiritus scientiæ, quia resurgens salutavit

Di-

Discipulos dicens eis: Pax vobis, & eis aperuit sensum, ut nos erudiant. In sexta, quæ fit ante primam post communionem, spiritus pietatis; sola enim pietate humanam naturam super astra levavit, ut nos exaltaret. Et denique in septima, quę fit finita post communionem, spiritus timoris, quia tremebunt Angeli cum venerit Christus ad judicandum, ut nos glorificet.

19 Post salutationem, Dominus vobiscum, & Oremus, sequitur Oratio, seù Collecta. Oratio dicitur ab orando, licèt enim Deus sciat quibus egemus, tamen debemus orare exēplo Christi Domini, qui erat pernoctans in oratione Dei. Et nota, quòd omnis oratio dirigitur ad Patrem, & Filium, & nulla ad Spiritum Sanctū, quia Spiritus sanctus est donum, & à dono non petitur donum, sed potiùs à largitore doni petitur; ergo à Patre, & à Filio, & ad eos sermo dirigatur tanquam ad donatores. Dicitur etiam Collecta, quia Sacerdos, qui legatione fungitur ad Deum pro populo, in eis petitiones omnium in unum colligit, & concludit; ut ad Deum referat. Propriè tamen dicuntur Collectæ, quia super collectum populum dicuntur, putà in Processionibus, vel dum colligitur populus ad stationes, vel in audiendo sacro, & hoc nomen collecta sumptum à Levitico, ubi scęnophegia, quæ est ultimum festorum legalium collecta vocatur, quia fiebat in collectione fructuum, & significabat futuram nostrorum collectionem.

20 Dicendo Sacerdos orationes levat manus, juxta illud Hierem. 12. *Manus remissas erigite*, & 3. Reg c. 8. legitur, quòd Salomon stetit ante Altare Domini in conspectu Ecclesiæ *Israel*, & expandit manus suas in cœlum orās pro populo. Et Gen. 3. *Levo manum meam ad Dominum.* Ista autem elevatio repræsētat, quòd Christus elevatis manibus ferebatur in cœlum, vel Sacerdos elevat manus ad instar Christi pendentis in Cruce; unde illud, Elevatio manum mearum sacrificiūm vespertinum.

21 Absoluta oratione, seu collecta dicitur Epistola, quæ significat doctrinam Apostolorum, & dicitur Epistola ab *Epi*, quòd Græcè sonat supra, & *stola*, quod est missio; unde litteræ de una persona ad aliam missæ dicuntur Epistolæ, scilicet supra missæ, quasi missæ supra id, seù præter id, quòd nuntius refert viva voce; unde Apostolus supra id, quòd dixerat Corinthis, vel Ephesis mittebat epistolas. Præmittitur autem Epistola Evangelio, quia Epistola significat officium, quòd Ioannes exercuit ante Christum in prædicatione, qui præivit ante faciem Domini parare vias ejus: præmittitur quoque Epistola, quia gerit figuram legis, & Prophetiæ, quę precesserunt adventum Christi: lex enim præcessit Evāgelium sicut umbra lucem.

22 Post lectam Epistolam sequitur Graduale, quod pertinet ad opera vitæ activæ, ut significetur nos operibus respondere eis, quæ in lectione audivimus, scilicet prædicationem, & dicitur Graduale, seù Gradale à gradibus humilitatis, scilicet, signans nostros ascensus de virtute in virtutem! Unde merito post Epi-

ſtolam dicitur. Tum quia ſignificat lamentum pœnitentiæ, quæ debet ſequi poſt prędicationem. Tum etiã quia poſt Ioannis prædicationem diſcipuli ſecuti ſunt Chriſtum. Signat quoque graduale laborantes in præſenti vita, & ideo non dicitur in Octavas Paſchæ, & Pentecoſtes, per quas Octavæ noſtræ reſurrectionis ſignantur, quando erimus expertes omnis laboris, ſecũdùm illud Apoc. 21. *Abſterget Deus omnem lacbrymam ab oculis Sanctorum*.

23 Quia poſt lamentum ſequitur conſolatio, ſecundùm illud: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabũtur*; ideo poſt Graduale dicitur Alleluja, quòd eſt canticum lætitiæ auditum ab Angelis decantari, ut dicitur in Apoc. c. 19. Eſt autem Alleluja nomen Hebraicum, vocabulum plus ſignificans, quàm exprimens gaudiũ Angelorum, & hominum in æterna felicitate lætantium. Variè autem à Doctoribus explicatur hoc vocabulum; nam Innocentius III. dicit, quòd Alleluja interpretatur Laudate Pueri Dominum. Auguſtinus ſic exponit: A*lle*, ideſt me, *lu*, ideſt fac, *ja*, ideſt Domine. Hieronymus ſic: *Alle*, ideſt cantate, *lu*, ideſt laudem, *ja*, ideſt ad Dominum. Gregorius ſic: A*lle*, ideſt Pater, *lu*, ideſt Filius, *ja*, ideſt Spiritus Sanctus; vel *Alle*, ideſt lux, *lu*, ideſt vita, *ja*, ideſt ſalus. Petrus Antiſioderenſis ſic: *Al*, ideſt latiſſimus, *le*, ideſt levatus in Cruce, *lu*, ideſt lugebant Apoſtoli, *ja*, ideſt jam ſurrexit. Petrus Comeſtor ſuper Apoc. & Aug. in gloſſa Pſalterii dicunt, quòd Alleluja eſt verbum modi imdi imperativi, & ſonat *Allelu*, ideſt laudate, *ja*, ideſt univerſalem, vel inviſibilem, ſcilicet Deum, quaſi laus Dei inviſibilis.

24 Et quia Alleluja, quaſi eſt proprium vocabulum futurę beatitudinis; meritò tempore paſchali frequẽtatur, quo Chriſtus reſurgens ejuſdem beatitudinis nobis ſpem tribuit, & promiſſum. Damaſus Papa ſtatuit in miſſa dici Alleluja, & poſtea jam iſta conſuetudo defecerat, & ultimo reſtituta eſt à Gregorio Papa, & hodie dicitur. D. verò Hieronymus ait, conſuetudinem dicendi in Miſſa Alleluja tractam eſſe ab Eccleſia Hieroſolymitana.

Poteſt etiam Alleluja referri ad exultationem eorum, qui gaudebant de miraculis Chriſti laudantes Dominum, & dicentes: Quia vidimus mirabilia hodie (Lucæ 5. & 18.) & quia Deus viſitavit plebem ſuam; tunc enim Alleluja cantabatur in jubilo, quia omnis plebs, ut vidit dedit laudem Deo, & gaudebant de univerſis, quæ glorioſè fiebant ab eo, & ideo non dicitur Alleluja à Septuageſima uſque ad Paſcha: tempore enim triſtitiæ non debet dici carmen lætitiæ.

Repetitio autem (Alleluja) deſignat vitę æternæ gaudium, & quod interjecta letitia, ſancti geminam ſtolam glorificationis accipient, ſcilicet animæ, & corporis, & de ſtola animæ dicitur: *Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis*; de ſtola corporis dicitur: *Fulgebunt juſti, & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent*.

25 Dicitur autem Tractus loco Alleluja à Saptuageſima uſque ad

Vi-

Vigiliã Paschæ ex institutione Thelesphori Papæ; & dicitur Tractus à trahendo, quia tractim dictus denotat miseriam præsentis incolatus; unde ait David.Psalm,129. *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est* In tractibus enim repræsentatur longa expectatio Sanctorum Patrum,& mœror Judæorum captivorum, qui tempore captivitatis Babiloniæ cedentes super flumina Babilonis, & flentes in Salicibus sua organa suspenderunt; & ideo dicitur in dicto tempore,quia tunc magis est tempus mœroris, & afflictionis, utpotè ordinatum ad excutiendum jugum captivitatis diabolicæ, per mœrorem contritionis, & humilitatem confessionis, & asperitatem satisfactionis, quæ præcipuè in jejunio vigent.

Dicto Alleluja, aliquando dicitur Sequentia, seu Prosa, quòd similiter est canticum lætitiæ ad significandã geminam stolam glorificationis (ut diximus) quam Sancti in cœlesti Patria accipient. Sequentias autem composuit Nocherius Abbas Sancti Galli in Theutonia, & Nicolaus Papa ad Missas cantari concessit. Sequentias autem illas; *Rex omnipotẽs*, & *Sancti Spiritus,&c. Ave Maria, gratia*, & Antiphona *Alma Redemptoris Mater* composuit Hermanus Teutonicus inventor Astrolabii. Petrus Compostellanus Episcopus fecit illam: *Salve Regina, Mater misericordiæ, vita dulcedo,&c.* Robertus quidam Rex Franciæ composuit sequentiam illam; *Veni Creator Spiritus*, & Hymnum *Chorus novæ Hierusalem*: D.Thomas Aquinas illam: *Lauda Sion,&c.* Sequentiæ autem significent laudes vitæ æternæ, juxta illud Psalm.83. *Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula,&c.*

26 His dictis, sequitur Evangelium: & dicitur Evangelium quasi bonum nuncium; est enim prædicatio Christi,& Apostolorum, & nunciat vitam post mortem, requiẽ post laborem, & post servitutem Regnũ. Et sicut caput præeminet cæteris membris corporis, & illi cætera mẽbra serviunt; sic Evangelium est principale omnium, quæ ad officiũ Missæ dicuntur, & præminet toti officio Missæ. Legitur autem ad partem sinistram versus Aquilonem, ut ostendatur doctrinam Evangelii dirigi contra illum, qui dixit; *Ponam sedem meam in Aquilone*: unde legitur Cant.4. Aquilo surgat (idest Diabolus fugiat) & Auster veniat (idest Spiritus Sanctus accedat.) Rectè ergo contra Diabolum legitur Evangelium, ut illum sua virtute expellat: Diabolus enim nihil tantũ, quantum Evangelium odit.

27 Salutat autem Sacerdos lecturus Evangelium populum, ut illud ad audiendum verbum Dei attentum reddat, dicendo (Dominus vobiscum ostendens se orare, ut Dominus sit cum populo. Auditur autem Evangelium stando,& non sedendo, sicut ordinavit Anastasius Papa; ut notetur promptitudo ad prælium pro fide Christi servanda, ac etiam nudato capite, ut demonstretur attentio ad illum audiendum; & etiam ad significandum, quod omnia, quæ sub velamine in lege; ac Prophetis continebantur sunt manifestata in Evangelio. De-

sempiternum. Amen.) Stola significat leve Domini jugum, & super collum imponit Sacerdos, ut demonstret jugum Domini suscepisse, & eam osculando sibi imponere debet, ad significandum desiderium, & assensum, quò se huic jugo subiicit. A collo autem pendens Stola per anteriora, sinistrum & dextrum latus adornat, ut significetur, quòd & in prosperis, & adversis Sacerdos debet esse munitus, ut scilicet nec frangatur adversis, nec elevetur prosperis. Item Stola ab humero sinistro in dexterum dum ligatur cingulo reflectitur, quia cum charitas incipiat à dilectione proximi, transit in dilectionem Dei. Longitudo Stolæ perseverantiam notat, & duo brachia Stolæ dependentia, significant prudētiam, & temperantiam, secundum illud Apostoli ad Tit. 3. *Sobriè, justè, & piè vivamus in hoc sæculo*. Item ab utraque parte æqualiter dependet anterius, quia Christus, cujus tipum gerit Sacerdos æquanimiter se habuit in prosperis, & adversis, quæ per lævam, & dexteram significantur. Denique Stola significat ligaturam, qua Iesus ad columnam fuit ligatus.

8 Postremò super omnes vestes imponit sibi Sacerdos Casulam, seù Planetam, sic dicendo [Domine, qui dixisti jugum meum suave est, & onus meum leve, fac ut istud sic portare valeam, quòd consequar tuam gratiam, Amen.] Significat autem Casula charitatem, sine qua Sacerdos est veluti æs sonans, aut cymbalum timniens; Et sicut charitas operit multitudinem peccatorum, & continet omnia mandata legis, & Phophetarum, dicente Apostolo ad Rom. 13. Plenitudo legis est charitas, sic casula omnia alia indumenta intra se claudit, & cōtinet. Hæc est vestis Nuptialis, de qua Dominus ait in Evangelio. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialē; unde Sacerdos numquam debet ad celebrandum accedere sine hac veste; quia semper permanere debet in vinculo charitatis. Amictus super os Planetæ revolvitur, per quod innuitur, quod opus bonum debet ad charitatem referri: quod verò casula in anteriorem, & posteriorem partem dividatur, significat duo charitatis brachia scilicet, ad Deum, & proximum, quia in his duobus mandatis tota lex pendet, & Prophetæ, & charitatis debet haberi in corde, & opere, intus, & foris. Latitudo casulæ significat latitudinem charitatis, quæ extenditur etiā usque ad inimicos, juxta illud Psal. 118. Latum mandatum tuum nimis. Denique casula repræsentat purpureum vestimentum, quo milites Jesum induerunt.

9 Sic indutus sacris vestibus Sacerdos procedit ad Altare, & antequā ad illud ascendat se inclinat in gradu Altaris, significans exinanitionem Christi, qui inclinavit cœlos, & descendit. Et quia ut dicitur Proverb. 18. Justus in principio sermonis accusator est sui; & per confessionem peccatorum sperat in gratiam Dei remitti. Secundum illud Psalmi 31. Dixi: confitebor adversum me injustitiam meā Domino; & tu remisisti impietatem peccati mei, de peccatis suis cum adstantibus generaliter confitetur. Præmittens Psalmum 23. ex institutione Cælestini Papæ I. ad hoc convenientem. Dicens Judica me Deus, &c. ut

se

bis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis, quorum tandem clamorem Deus exaudiens misit Filium suum in mundum. Deinde repetitur Introitus, ut exprimatur desiderium iteratum antiquorum Patrum, & multiplicatio suspiriorum. Unde ait Propheta Isaias c.28. *Manda remanda, expecta reexpecta, modicum ibi, & modicum ibi, &c.* Item repetitur Introitus in laudẽ divinæ, & humanæ naturæ, quæ sunt unitæ in persona Filii, & semel dicitur Gloria ad laudem Incarnationis.

De Kyrie Eleison usque ad Offertorium.

14 Finito Introitu sequitur Kyrie Eleison, idest latinè: *Domine miserere*, quia ante omnem Orationem Sacerdotum necesse est misericordiam Domini implorare. Dicitur autem nonies Kyrie Eleison; Tum ut Ecclesia perveniat ad societatem novem Angelorum ordinum; Tum contra novem peccatorum genera; Peccatum enim, vel est originale, vel veniale, vel mortale, vel cogitationis, locutionis, vel operis, vel fragilitatis, simplicitatis, & malignitatis. Et dicuntur ter Kyrie ad Patrem, ter Christe ad Filium, & ter Kyrie ad Spiritum Sanctum. Ad Patrem, & Spiritum Sanctum sub uno vocabulo Kyrie, quia Pater, & Spiritus Sanctus sunt ejusdem naturæ; ad Filium verò sub alio vocabulo, scilicet Christe; quia licèt Filius sit ejusdem naturæ, est tamen alterius, scilicet humanæ. Item dicuntur ter Kyrie ad Patrem, ubi petitur venia Patri propter miseriam ignorantiæ; Ter Christe ad Filium, ubi petitur venia pro miseria culpæ, & ter Kyrie ad Spiritum Sanctum petendo veniam pro miseria pœnę. Ubi nota, quòd adest magna efficacia in istis verbis. Legitur enim, quòd Sanctus Basilius dum clamasset Kyrie Eleyson dicens, Portæ Ticinæ, seù Papiẽsis Ecclesiæ sunt apertæ. Et de Beato Geminiano legitur, quòd dum clamasset; dicendo: Kyrie Eleyson, quinque Reges conversi sunt in fugam. Prius apud Græcos Kyrie alternatim dicebantur à Clero, & à Populo; & postea D. Gregorius statuit, ut à solo Clero dicerentur, & cantarentur in Missa.

15 Dicto Kyrie mox Sacerdos inchoat Gloria in excelsis Deo ex Institutione Thelesphori Papæ, quem Angeli decantaverunt in Christi Nativitate, & inchoando stat in medio Altaris, significans, quòd dũ medium silentium tenerent omnia, Iesus Christus natus est in medio, idest pro omnibus, & quòd Angelus annuncians Pastoribus Nativitatem Christi, stetit in medio eorũ, & etiam ad signandum, quòd Christus fuit mediator inter Deum, & nos, per cujus mediationem Deo pacificati sumus. Sequitur (laudamus te) scilicet prædicãdo inenarrabilia opera sua; quæ verba, & sequentia à Beato Hilario apposita sunt; alii dicunt addita fuisse à Thelesphoro Papa, alii à Simmaco; Verum est, quòd Simmachus tam in Dominica die, quàm in Natalitiis Martyrum Gloria in Excelsis cantari præcepit in Missa; Cantatur etiam in Festis Apostolo-

Discipulos dicens eis: Pax vobis, & eis aperuit sensum, ut nos erudiant. In sexta, quæ fit ante primam post communionem, spiritus pietatis; sola enim pietate humanam naturam super astra levavit, ut nos exaltaret. Et denique in septima, quę fit finita post communionem, spiritus timoris, quia tremebunt Angeli cum venerit Christus ad judicandum, ut nos glorificet.

19 Post salutationem, Dominus vobiscum, & Oremus, sequitur Oratio, seù Collecta. Oratio dicitur ab orando, licèt enim Deus sciat quibus egemus, tamen debemus orare exẽplo Christi Domini, qui erat pernoctans in oratione Dei. Et nota, quòd omnis oratio dirigitur ad Patrem, & Filium, & nulla ad Spiritum Sanctũ, quia Spiritus sanctus est donum, & à dono non petitur donum, sed potiùs à largitore doni petitur; ergo à Patre, & à Filio, & ad eos sermo dirigatur tanquam ad donatores. Dicitur etiam Collecta, quia Sacerdos, qui legatione fungitur ad Deum pro populo, in eis petitiones omnium in unum colligit, & concludit; ut ad Deum referat. Propriè tamen dicuntur Collectæ, quia super collectum populum dicuntur, putà in Processionibus, vel dum colligitur populus ad stationes, vel in audiendo sacro, & hoc nomen collecta sumptum à Levitico, ubi scęnophegia, quæ est ultimum festorum legalium collecta vocatur, quia fiebat in collectione fructuum, & significabat futuram nostrorum collectionem.

20 Dicendo Sacerdos orationes levat manus, juxta illud Hierem. 12. *Manus remissas erigite*, & 3. Reg c. 8. legitur, quòd Salomon stetit ante Altare Domini in conspectu Ecclesiæ Israel, & expandit manus suas in cœlum orãs pro populo. Et Gen. 3. *Levo manum meam ad Dominum.* Ista autem elevatio repræsẽtat, quòd Christus elevatis manibus ferebatur in cœlum, vel Sacerdos elevat manus ad instar Christi pendentis in Cruce; unde illud, Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum.

21 Absoluta oratione, seu collecta dicitur Epistola, quæ significat doctrinam Apostolorum, & dicitur Epistola ab *Epi*, quòd Græcè sonat supra, & *stola*, quòd est missio; unde litteræ de una persona ad aliam missæ dicuntur Epistolæ, scilicet supra missæ, quasi missæ supra id, seù præter id, quòd nuntius refert viva voce; unde Apostolus supra id, quòd dixerat Corinthis, vel Ephesis mittebat epistolas. Præmittitur autem Epistola Evangelio, quia Epistola significat officium, quòd Ioannes exercuit ante Christum in prædicatione, qui præivit ante faciem Domini parare vias ejus; præmittitur quoque Epistola, quia gerit figuram legis, & Prophetiæ, quę precesserunt adventum Christi: lex enim præcessit Evãgelium sicut umbra lucem.

22 Post lectam Epistolam sequitur Graduale, quod pertinet ad opera vitæ activæ, ut significetur nos operibus respondere eis, quæ in lectione audivimus, scilicet prædicationem, & dicitur Graduale, seù Gradale à gradibus humilitatis, scilicet, signans nostros ascensus de virtute in virtutem: Unde merito post Epi-

stolam dicitur. Tum quia significat lamentum pœnitentiæ, quæ debet sequi post prędicationem. Tum etiã quia post Ioannis prædicationem discipuli secuti sunt Christum. Signat quoque graduale laborantes in præsenti vita, & ideo non dicitur in Octavas Paschæ, & Pentecostes, per quas Octavæ nostræ resurrectionis signantur, quando erimus expertes omnis laboris, secũdùm illud Apoc. 21. *Abstergct Deus omnem lacbrymam ab oculis Sanctorum*.

23 Quia post lamentum sequitur consolatio, secundùm illud: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabũtur*; ideo post Graduale dicitur Alleluja, quòd est canticum lætitiæ auditum ab Angelis decantari, ut dicitur in Apoc. c. 19. Est autem Alleluja nomen Hebraicum, vocabulum plus significans, quàm exprimens gaudiũ Angelorum, & hominum in æterna felicitate lætantium. Variè autem à Doctoribus explicatur hoc vocabulum; nam Innocentius III. dicit, quòd Alleluja interpretatur Laudate Pueri Dominum. Augustinus sic exponit: A*lle*, idest me, *lu*, idest fac, *ja*, idest Domine. Hieronymus sic: *Alle*, idest cantate, *lu*, idest laudem, *ja*, idest ad Dominum. Gregorius sic: A*lle*, idest Pater, *lu*, idest Filius, *ja*, idest Spiritus Sanctus; vel *Alle*, idest lux, *lu*, idest vita, *ja*, idest salus. Petrus Antisioderensis sic: *Al*, idest latissimus, *le*, idest levatus in Cruce, *lu*, idest lugebant Apostoli, *ja*, idest jam surrexit. Petrus Comestor super Apoc. & Aug. in glossa Psalterii dicunt, quòd Alleluja est verbum modi imperativi, & sonat *Allelu*, idest laudate, *ja*, idest universalem, vel invisibilem, scilicet Deum, quasi laus Dei invisibilis.

24 Et quia Alleluja, quasi est proprium vocabulum futurę beatitudinis; meritò tempore paschali frequẽtatur, quo Christus resurgens ejusdem beatitudinis nobis spem tribuit, & promissum. Damasus Papa statuit in missa dici Alleluja, & postea jam ista consuetudo defecerat, & ultimo restituta est à Gregorio Papa, & hodie dicitur. D. verò Hieronymus ait, consuetudinem dicendi in Missa Alleluja tractam esse ab Ecclesia Hierosolymitana.

Potest etiam Alleluja referri ad exultationem eorum, qui gaudebant de miraculis Christi laudantes Dominum, & dicentes: Quia vidimus mirabilia hodie (Lucæ 5. & 18.) & quia Deus visitavit plebem suam; tunc enim Alleluja cantabatur in jubilo, quia omnis plebs, ut vidit dedit laudem Deo, & gaudebant de universis, quæ gloriosè fiebant ab eo, & ideo non dicitur Alleluja à Septuagesima usque ad Pascha: tempore enim tristitiæ non debet dici carmen lætitiæ.

Repetitio autem (Alleluja) designat vitę æternæ gaudium, & quod interjecta letitia, sancti geminam stolam glorificationis accipient, scilicet animæ, & corporis, & de stola animæ dicitur: *Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis*; de stola corporis dicitur: *Fulgebunt justi, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent*.

25 Dicitur autem Tractus loco Alleluja à Saptuagesima usque ad

Vi-

Vigiliã Paschæ ex institutione Thelesphori Papę; & dicitur Tractus à trahendo, quia tractim dictus denotat miseriam præsentis incolatus; unde ait David.Psalm,129. *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est* In tractibus enim representatur longa expectatio Sanctorum Patrum,& mœror Judæorum captivorum, qui tempore captivitatis Babiloniæ cedentes super flumina Babilonis, & flentes in Salicibus sua organa suspenderunt; & ideo dicitur in dicto tempore,quia tunc magis est tempus mœroris, & afflictionis, utpotè ordinatum ad excutiendum jugum captivitatis diabolicæ, per mœrorem contritionis, & humilitatem confessionis, & asperitatem sátisfactionis, quæ præcipuè in jejunio vigent.

Dicto Alleluja, aliquando dicitur Sequentia, seù Prosa, quòd similiter est canticum lætitiæ ad significandã geminam stolam glorificationis [ut diximus) quam Sancti in cœlesti Patria accipient. Sequentias autem composuit Nocherius Abbas Sancti Galli in Theutonia, & Nicolaus Papa ad Missas cantari concessit. Sequentias autem illas; *Rex omnipotẽs, & Sancti Spiritus,&c.* *Ave Maria, gratia,* & Antiphona *Alma Redemptoris Mater* composuit Hermanus Teutonicus inventor Astrolabii. Petrus Compostellanus Episcopus fecit illam: *Salve Regina, Mater misericordiæ, vita dulcedo,&c.* Robertus quidam Rex Franciæ composuit sequentiam illam; *Veni Creator Spiritus*, & Hymnum *Chorus novæ Hierusalem*: D.Thomas Aquinas illam: *Lauda Sion, &c.* Sequentiæ autem significent laudes vitæ ęternę, juxta illud Psalm.83. *Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula,&c.*

26 His dictis, sequitur Evangelium: & dicitur Evangelium quasi bonum nuncium; est enim prędicatio Christi,& Apostolorum, & nunciat vitam post mortem, requiẽ post laborem, & post servitutem Regnũ. Et sicut caput præeminet cæteris membris corporis, & illi cætera mẽbra serviunt; sic Evnngelium est principale omnium, quæ ad officiũ Missæ dicuntur, & præminet toti officio Missæ. Legitur autem ad partem sinistram versus Aquilonem, ut ostendatur doctrinam Evangelii dirigi contra illum, qui dixit; *Ponam sedem meam in Aquilone*: unde legitur Cant.4. Aquilo surgat (idest Diabolus fugiat) & Auster veniat [idest Spiritus Sanctus accedat.) Rectè ergo contra Diabolum legitur Evangelium, ut illum sua virtute expellat: Diabolus enim nihil tantũ, quantum Evangelium odit.

27 Salutat autem Sacerdos lecturus Evangelium populum, ut illud ad audiendum verbum Dei attentum reddat, dicendo (Dominus vobiscum ostendens se orare, ut Dominus sit cum populo. Auditur autem Evangelium stando, & non sedendo, sicut ordinavit Anastasius Papa; ut notetur promptitudo ad prælium pro fide Christi servanda, ac etiam nudato capite, ut demonstretur attentio ad illum audiendum; & etiam ad significandum, quod omnia, quæ sub velamine in lege; ac Prophetis continebantur sunt manifestata in Evangelio. De-

28 Deponuntur etiam tunc baculi, & arma; Tum ne imitemur Iudæos in conspectu Crucifixi, arundines, & arma ferendes; Tum ad notandum, quòd Christo prædicante omnes legales observantiæ, quæ per baculos significantur, sunt depositæ. Tum denique ad denotandam Christianam humilitatem, & perfectioni christianæ esse non se vindicare de injuriis, sed Domino reservare vindictam secundum illud: *Mihi vindictam, & ego retribuam dicit Dominus*, Matth.5. *Qui te percusserit in una maxilla, præbe ei alteram.*

29 Postquam autem Sacerdos populum salutat, & ab eo recipit resultationem, & cum spiritu tuo, prosequitur dicens: Sequentia sancti Evangelii, &c. & signat se signo Sanctæ Crucis, ut notetur prædicare in Evangelio Christum crucifixum, secundum illud 1. *ad Cor.1. Nos autem prædicamus Christum crucifixum, &c.* & se signat in fronte, in ore, & in pectore, seu corde, ne diabolus, qui insidiatur bonis operibus, tollat ei per erubescentiam de corde devotionem, de ore sermonem, & fronte verecundiam, & pudorem; frons enim est locus pudoris, & verecundiæ; unde ex eo, quòd Crucem fronti imprimit, ostendit se non erubescere, credere in Crucifixum, cujus liber legit, & eum habere Deum, & Dominum, quòd etiam debet facere populus audiens.

30 Per hoc autem, quòd Minister respondet, Gloria tibi Domine: denotatur, quòd auditores Evangelii lætanter in laudem sui Salvatoris clamant, quasi dicant, gloria tua, quæ nobis in Evangelio prædicatur, nobiscum sine fine permaneat, & semper crescat. Et post lectum Evangelium osculat librum [dicendo per Evangelica dicta deleantur nostra delicta] ut ostendat se delectari in fide fidelium, quæ eis infusa est, & manifestata per prædicationem Evãgelij; quæ prius in lege erat occulta.

31 Lecto Evangelio, mox dicitur Simbolũ fidei, Credo &c. quia enim corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem, ut dicitur Rom.10. ideò ut ostẽdatur, quòd verbum Evangelii fide, & corde recipitur, mox ore Symbolum dicitur. Symbolum autem Græcè sonat latinè indicium, vel signum, vel collatio; Tum quia indicat plenam regulam fidei; tum etiam quia simul in unum continet articulos fidei:

32 Triplex autem est Symbolũ, scilicet Symbolum Apostolorum, quòd vocatur Symbolum minus, Symbolum Athanasii, & Symbolum Nicenum. Primum fuit compositum à Damaso Papa, & dicitur ad horas in officio, & horis canonicis. Et dicitur *Symbolum* à *Sym*, quòd sonat *cùm*, & *bolum*, quòd sonat sententia, quia compositũ fuit ex diversis verbis Apostolorum. Traditur enim, quòd postquam Apostoli acceperũt Spiritum Sanctum, cum erant profecturi ad prædicandum Evangelium, hoc Symbolum composuerunt, & unusquisque apposuit suum bolum, idest particulam unam. Petrus apposuit [*Credo in Deum Patrem omnipotentem creatorem Cœli, & terræ*] Andreas apposuit [*Et in Iesum Christum Filium ejus unicum Domino*

nostrum] Iacobus [*Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine*] Ioannes: (*Passus sub Pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & sepultus*]. Philippus [*Descendit ad inferos, tertia die surrexit à mortuis* Bartholomeus (*Ascendit ad Cœlos, sedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis,*] Thomas. (*Inde venturus est, judicare vivos, & mortuos,* Matthæus (*Credo in Spiritum Sanctum*] Iacobus [*Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem.*] Simon (*Remissionem peccatorum*] Thadæus (*Carnis resurrectionem*) Matthias (*& Vitam æternam.*

33 Secundum Symbolum est Athanasii, ab ipso compositum dum erat Patriarca Alexandrinus in Civitate Treveri, quod incipit: *Quicumque vult salvus, &c.*

Tertium est Nicænum, & vocatur Symbolum majus, quòd Damasus Papa ex condicto synodi univer. salis, apud Constantinopolim celebrare instituit, & incipit Credo in unum Deum, & dicitur in Missa certis diebus, & adhuc continet duodedecim clausulas.

De Offertorio usque ad Canonem.

34. POst Symbolum Sacerdos Oremus dicturus præmittit Dominus vobiscum; quasi dicat, nisi Dominus sit vobiscum orare nõ possumus ad salutem nostram; & subjicit Oremus, populum monens orare, ut fidem in symbolo recitatam credat, & stabilis in ea permaneat.

35. Deinde Sacerdos accedit ad cornu dextrum Altaris, & manus lavat iterum, quamvis prius dum vestibus se ornaret laviffet, ut magis ac magis mundatus hostiã immaculatã offerat. unde ait David. Psal. 50. Amplius lava me ab iniquitate mea, &c. & lavat ad cornu dexterum Altaris; dextera enim signat prosperitatem, sinistra adversitatem, & quia plu ries peccatur in prosperis, quàm in adversis, juxta illud Psalm. 90. Cadent à latere tuo [scilicet sinistro] mille, & decem millia à dextris tuis, meritò magis lauandum est ad dexteram, quàm ad sinistram.

36. His peractis Sacerdos absque alio adjutorio offert hostiam, & calicem cum vino jam posito, dicens Suscipe Sancte Pater &c. quia Christus seipsum Deo Patri obtulit in ara Crucis. Deinde hostiam in Altari super corporale disponit inter Sacerdotem ipsum, & Calicem, ad notandum, quòd Christus est mediator Dei, & hominum; postea abscondit patenam sub corporali ad notandum, quod omnes Apostoli in passione relicto Christo, se absconderunt, & ab eo fugerunt, & latuerunt; sicut Christus prædixerat, omnes vos scandalum patiemini in me in hac nocte scriptum est enim percutiam Pastorem, & dispergentur oves gregis. Et aliquanta patena non absconditur, ut significetur, quòd Maria Virgo, & B. Ioannes Evangelista, non fugerunt, neque latuerunt. Rursus patena, quæ ob sui rotunditatem denotat æternitatem, quæ caret principio, & fine, usque ad orationem Dominicam absconsa tenetur, ad significan-

gnandum; quòd æternitas absconsa est nobis in hoc mundo, sed quando in oratione Dominica diciturPanem nostrum manifestatur, ut cognoscamus, quòd quando ad Panem nostrum, qui est in cœlis pervenimus, tunc æternitas, & divinitas nobis manifestabit se, & videbimus eum sicuti est.

37. Convertens postea se ad populum Sacerdos dicit Orate fratres, ut meum &c. in quo significatur illud, quod Christus dixit Apostolis Luc.22. Orate ne intretis in tentationem; & monet orare, ut sacrificium fiat Deo acceptabile, & postea revoluitur ad altare, & secretè orat. Tū ne vilescet officiumMissæ,tum ut devotius oret; tum ut innuet secretas Christi præces dicentis:Pater mi si fieri potest transeat à me calix iste, tum ut repræsentet silentium, quòd habuit Christus in sua passione, qui tamquam ovis ad occisionem ductus est, & dum malè tractaretur nō aperuit os suum. Tum denique quia Iudei postLazari resuscitationem,volebant occidere Christum, ille vero abscondit se in Civitatem Effren in solitudine, & tacuit à predicatione.

38. Facta oratione cum silentio, postea alta voce dicit: Per omnia secula seculorum. Ad notandum quod post resurrectionem Christus prædicavit apertè; & tunc deponit manus supra Altare ad notandum, quòd omnem deponit cogitatum temporalem; & se totaliter committit Deo.

39. Vocatur autem hæc oratio Per omnia &c. Præfatio, quia præcedit sacrificium; est enim quasi prælocutio, idest ad ministerium præparatio; præparat enim mentes fidelium ad consecrationis futuræ reverentiam. Dicitur etiam Hymnus Angelicus, quia angelicis laudibus est plenus.

40. Dicit postea Sacerdos populo salutato, sursum corda, scilicet in cælestibus, non in terrenis, & minister respondet; Habemus ad Dominum, idest habere debemus. Prosequitur Sacerdos Gratias agamus Domino Deo nostro, quia pro omnibus beneficiis, quæ nobis Deus contulit gratias ei referre debemus, & minister respondet Dignum, & justum est, dignum namque quantum ad Deū, quia ipse est Dominus Deus noster; & Iustum quantum ad nos, sumus enim populus ejus, & oves pasquæ ejus.

41. Subjungit Sacerdos verè dignum, & justum est æquum, & salutare. Et hic incipit præfatio, idest prologus, vel prælocutio Canonis sequentis secundum Petrum Antissiddorosēsē. Dignum nos mera voluntate creavit justum quia pura misericordia redemit, æquum quia gratuitate justificat, salutare, idest salute plenum, quia perpetuo nos glorificat in cœlis.

42. Sequitur Nos tibi semper, & ubique gratias agere Domine Sācte, pater omnipotens æternæ Deus. ubique enim est Dominus Sanctus, ubiq; stPater omnipotens & semper est æternus Deus; ut dicit Psal. 102. In omni loco dominationis ejus benedic anima mea Domino. Sequitur Per Christū Dūm nostrū. Per Christū enim quasi per mediatorem offerimus

rimus laudes, & per eum quasi advocatum gratias exhibemus. Sequitur: Per quem Majestatem tuam laudant Angeli, adorant Dominationes, tremunt potestates. Majestas dicitur quasi major stans, vel major potestas; major est enim potestas Dei, quàm hominū; & utique illam laudant, adorant, & tremunt Angeli, Dominationes, & Potestates, per quem omnia facta sunt, & per quem simul cum Patre, & Spiritu Sancto; omnium spirituum Ordines sunt creati. Chori autem Angelorum nominantur, quia Angeli huic Sacrificio non dubitantur adesse. Dicitur etiam laudant Angeli, ut dicitur in Psalm. 148. *Laudate eum omnes Angeli eius*. Adorant Dominationes, ut dicitur Esdr. 9. *Exercitus cœli te adorant*. Tremunt Potestates, ut dicitur Iob 26. *Columnę Cœli contremiscunt, & pavent adventum ejus*. Et tremere dicuntur non metu fortitudinis, sed administrationis affectu, vel obedientiæ famulatu, ut dicit Apost. ad Hebræos 1. *Omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi*. Sequitur Cœli, Cœlorumque Virtutes, Cœli quidem divinæ jussioni obediunt. Et per Cœlos Throni accipiuntur; unde dicitur Haiæ 66. *Cœlum mihi sedes est*. Et dicuntur Cœli laudare Deum, quia laudis materiam præbent; unde ait Psalm. 148. *Cœli cœlorum, et aquæ omnes, quæ super Cœlos sunt, laudent nomen Domini*. Sequitur Cherubim quoque, ac Seraphim.

43 Pro intelligentia autem notandum est novem esse Ordines Angelorum, scilicet Angeli, Archangeli, Throni. Dominationes, Virtutes, Principatus, Potestates, Cherubim, & Seraphim: Angelorum autem vocabulum, officii nomen est non naturæ; semper enim sunt spiritus, sed cum mittuntur, Angeli vocantur. Archangeli summi nuncii nuncupantur; qui enim minima nuntiant vocantur Angeli, qui summa vocantur Archangeli; hinc ad annuntiandum Incarnationis Mysterium, non quilibet Angelus, sed Archangelus Gabriel mittitur; quidam autem Archangelorum privatis nominibus nuncupantur, ut per ipsa vocabula designetur quid valeant. Gabriel enim hebraicè, latinè interpetratur Fortitudo Dei, & ubi manifestatur fortitudo, & potentia Dei, Gabriel mittitur. Michael interpetratur, quis ut Deus; & quando aliquid miræ virtutis in mundo fit, Michael mittitur, quia nemo potest facere, quod potest facere Deus. Unde hic missus est in Ægyptum ad immittendas illas plagas famosas. Raphael interpetratur medicina Dei; ubicumque enim curandi, vel medicandi opus est necessarium, hic Archangelus mittitur, unde ad Tobiam est missus, ut curaret illius cæcitatem. Uriel interpretatur Ignis Dei; legimus enim apparuisse ignem in rubo.

44 Throni sunt agmina Angelorum, qui latinè sedes interpetrantur, & vocantur Throni, quia illic conditor præsidet, & per eos sua judicia disponit. Dominationes sunt hi, qui in virtutibus, & principatibus præeminent, & pro eo quod ceteris Angelorum dominantur agminibus vocantur Dominationes. Uirtutes Angelicæ quædā ministeria perhibēt, per quos in mūdo signa & miracula fiūt, & ideo dicūtur Virtutes. Principatus sunt qui agminibus Angelorum præsunt; qui pro eo quod sub-

subditos Angelos ad expediendū ministeriū divinū disponūt, & per hoc vocantur Principatus. Potestates sunt quibus virtutes adversæ sunt subjectæ, & inde potestatum nomine nuncupantur, quia maligni spiritus coercentur eorū potestatem ne tantum noceant quantū cupiunt. Cherubin Hebraicè, latinè, interpetrantur scientiæ plenitudo; sunt enim subliniora agmina Angelorum, qui pro eò quod vicinius sunt positi; divina scientia cæteris amplius sunt pleni. Seraphim Hebraicè, latinè interpetrantur ardentes, vel incēdentes, eo quod precæteris ardent, & accenduntur in charitate, & quia inter eos, & Deum nulli Angeli consistunt.

45 In præfatio de ordinibus Angelorum subtrahuntur tres ex unaquaque hyerarchia unum ex suprema subtrahitur ordo potestatum ex media ordo Principatum, et ex infima ordo Archāgelorum, ut innuatur quod omnis Trinitas comparatione æternæ Trinitatis reperitur diminuta: vel etiam dici potest, quod Prefatium nominando Virtutes, omnes ordines comprehendit. Trinitas autem Æterna laudatur ab Angelis, adoratur à Dominationibus, & à Potestatibus tremitur. Cum quibus, & nostras voces &c. omnes enim supradicti ordines, & humana creatura Dei maiestatem socia exultatione concelebrant, supplici cōfessione, quasi non superba præsumptione, sed humili laude dicētes: Sanctus, Sanctus, Sanctus.

46 Præfationes, quæ primum dictavit Gelasius Papa novem sunt. Vnam, in septimana Paschæ, aliam in die Ascēsionis, tertiam in die Pentecostes, quartam de Sancta Trinitate, quintam de Cruce, sextam in Natali Domini, septimam in Epiphania, octavā de Apostolis & nonam in quadragesima. Vrbanus Papa addidit decimam de B. Virgine.

47 Ter autem dicitur Sanctus, ut notetur Trinitas Personarum, & semel dicitur Dominus Deus Sabaoth, ut significetur unitas divinæ essentiæ. Dicitur Deus sanctus, idest sanctificans, nō santificatus. Pater nanque est Sanctus dicente filio: Pater sanctifica eos in veritate, quos dedisti mihi, quia tu sanctus es. Filius est sanctus, dicente Angelo Lucæ 1. *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Et Spiritus sanctus dicitur sanctus, dicente Christo Ioann. 20. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*

Dicitur quoque Dominus Deus Sabaoth idest exercituum scilicet Angelorum, & hominum; tot enim exercitus habet Deus in Cœlis, quot ordines sunt in Angelis, & tot in terra, quot sunt ordines in Ecclesia; & ideò subditur: Pleni sunt Cœli, & terra gloria tua, ut qui in cœlo, & terra sunt, glorificēt nomen ejus; cœli autem sunt pleni gloria in re, terra autem in spe; & tunc in re erit cum adimplebitur illud: *Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra;* dum verò dicitur: Pleni sunt Cœli, & terra gloria tua, agimus gratias Creatoris de omnibus beneficiis; cum autem dicitur: Benedictus qui venit in nomine Domini, agimus gratias specialiter de beneficio Redemptionis. Ideo autem cum dicitur Benedictus, &c. signamus nos signo Crucis; hæc enim verba sunt de Evangelio, & Christus per Crucem triumphavit, & nos quoque debemus triumphare per Crucem.

Se-

Sequitur Osanna quòd est verbum Hebræum, & significat Salva, Obsecro; hoc enim verbum est compositum ex Osi, quòd est Salvifica, & Anna, quòd est interjectio deprecantis. Et dicitur bis Osanna propter duas partes salutis, quæ sunt stola animæ, & stola corporis, quibus Sancti in gloria beatificantur, ut scilicet salvati anima, & corpore inter Angelos collocemur in excelsis, scilicet in cœlo.

De Canone.

48 Dicitur Canon Græcè, quòd latinè sonat Regula; Canon enim est compositus regulis Sanctorum Patrum; Dicitur etiam Canon, quia regulariter in eo repræsentatur Christus verus Sacerdos, seu quia per Canonem fit regulariter consecratio Sacramenti. Incipit autem Canon per literam T, quæ in sua figura signum Crucis repræsentat ad ostendendum, quòd omnia, quæ in Canone continentur, passionem Christi exprimunt.

Secretò autem dicitur Canon; tum quia Christus venturus ad consecrationem sui corporis secretè, & solus orabat ab hora Cœnæ usque dum suspensus est in Cruce; tum etiam quia Christus postquam magnificatus est a turbis cum palmis, & ramis olivarum, dicentibus: Osanna filio David; abscondit se, quia nondum venerat hora ejus, & illud Christi latibulum hoc secretum silentium repræsentat. Tum quia Anna typum gerens Ecclesiæ nō clamando, sed tacita devotione quod petivit impetravit à Domino, de qua legitur in libro Regum primo, quòd loquebatur in corde suo, & labia ejus tantùm movebantur, sed vox penitùs non audiebatur. Sic debet facere Sacerdos dicendo Canonem. Tum etiam quia ut Sacerdos magis devotè oret, debet sub silentio orare; Tum etiam ne vox Sacerdotis nimio clamore deficiat. Tum denique ne verba sacrosancta Canonis vilescant; Legitur enim, quòd cum antiquitùs publicè, & alta voce Canon diceretur, omnes penè illum sciebant, & in plateis, & vicis decantabant; Unde cum Pastores illum in silvis decantarent, & panem super lapidem posuissent, ad verborum ipsorum prolationem: Hoc est enim corpus, &c. panis in carnem conversus est; ipsi tamen divino judicio igne cælitus misso percussi sunt; propter quod Ecclesia statuit, verba Canonis sub silentio dici inhibens sub anthemate, ne proferendo, nisi à Sacerdotibus super Altare, & in Missa cum vestibus sacris.

49 Debet autem Canon dici expeditè, non morosè ne auditoribus tedium generet; unde dicitur Exod. *Fac festinanter*, quod de agni immolatione est dictum, & etiam dicitur: *Comedetis festinanter*, non tamen nimis festinanter, quia non debet Sacrificiū sine sale, idest discretione, & devotione offerri; extrema enim semper sunt vitiosa: debet etiam legi in libro, ne aliquis error contingat. Traditur autem, quod Gelasius Papa quinquagesimus primus à Beato Petro canonem principaliter ordinavit.

50 Incipit autem Canon: Te igitur, & sic exponitur. Igitur, idest certè tu es sanctus Deus (continuando ad præcedentia verba Præfatii) clementissime Pater, idest misericordiosissimè; quæ verba dicendo Sacerdos se inclinat ante

te Altare, significans, quòd Petrus inclinavit se, dum in monumentum prospexit, & etiam significatis humilitatē Christi ad passionem, & quod Sacerdos cum reverentia, & humilitate accedit ad mysterium tantùm pertractandum.

51 Sequitur *supplices*, idest humiles *te rogamus, ac petimus*, & *hic osculatur Altare in reverētiam Dominicæ passionis. Uti accepta habeas, & benedicas; hæc dona, hæc munera, hæc Sancta Sacrificia illibata*; quæ dicendo verba Sacerdos tres cruces facit super oblatum; ad significandum, quòd Christus Dominus in sua passione traditus est à tribus scilicet à Deo pro nobis, unde ait Apostolus Rom.8. *proprio filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum* A Iuda ut dicitur Matth.26. *quærebat Iudas opportunitatem ut eum traderet*. Et denique à Iudeis Pilato, ut dicitur Ioan. 18. *Gens tua & Pontifices tui tradiderunt te mihi*. Prima traditio fuit ex gratia; quia *dilexit nos & tradidit seipsum pro nobis*. Secunda ex Avaritia, quia *constituerunt ei triginta argenteos*, & tertia fuit ex Invidia; *sciebat enim Pilatus quod per invidiam tradidissent eum*; Igitur Deus tradidit ex dono, Iudas pro munere, & Iudæus in sacrificium illibatum; & sic Sacerdos illa verba dicens vult dicere: Clementissime Pater offerimus tibi hæc dona, hęc munera, hęc sancta sacrificia illibata commemorantes illā traditionem, quam Deus fecit ex dono, Iudas pro munere, & Iudęus in sacrificium illibatum, singuli tamen ad mortem crucis.

Item fiunt tres cruces in reverentiā Trinitatis cuius potentia fit conversio Panis, & Vini. Item in figuram triplicis Crucifixionis Christi; prima fuit in voluntate persequentium de qua dicitur Ioan 11. *collegerunt; ergò Pontifices, et Pharisei concilium*. Secunda in voce clamantium de qua dicitur Marc. 15. *At illi magis clamabant crucifige eum*. Et tertia in crucifixione manuum, & pedum de qua dicitur Lucæ 23. *Crucifixerunt eum*. Item in tribus Crucibus induimus tēpus ante legem, quod distinguitur tribus intervallis, scilicet ab Adam, usque ad Noe, à Noe usque ad Abraham, & ab Abraham, usque ad Moysen, in quibus tribus tēporibus iusti prefiguraverant suis sacrificiis Christum, ut Abel in Agno Melchisedech in pane, & vino; & Abraham in filio.

52. Sequitur *In primis quę tibi offerimus*, &c. in quibus verbis notatur, quòd sicut Christus sedens ad dextram Patris interpellat pro nobis; sic minister Christi scilicet Sacerdos supplicat pro tota Ecclesia, quæ consistit in Prælatis & subditis; & licet tantum offerat unus, sacrificium, tamen dicit offerimus; quia Sacerdos non tantum in sua persona, sed in totius Ecclesiæ sacrificat.

53. Sacrificium ergo laudis offertur, & generaliter pro cunctis, & specialiter pro quibusdam, idest pro Prælatis, qui sunt in sublimitate constituti & pro subditis, viris, & mulieribus, pro Sacerdotibus, & adstantibus, pro nobis, & pro nostris. Pro Prælatis, & subditis ibi: *Una cum famulo tuo Papa nostro, et omnibus orthodoxis*. Pro viris, & mulieribus, ibi: *Memento Domi-*

mine famulorum famularumque tua-rum: Pro Sacerdotibus, & adstantibus ibi: *omnium circumstantium* ; *et qui sibi offerunt hoc sacrificium*. Pro nobis & nostris, ibi *Pro se, suisque omnibus.*

54 Dicitur autem *In primis quæ tibi offerimus* idest principaliter pro Ecclesia tua Sancta Catholica, idest universali diffusa toto orbe terrarum, sed Sacramentis fidei unita *quam* idest eam *pacifitare digneris*, ut pacem habeat ab hæreticis, & schismaticis, *et adunare* quæ est dispersa inter Perfidos, & Paganos; vel pro inimicis, & ad invicem discordantibus, quos & custodire digneris à vitiis, & regere in prosperis, et adversis. Ut omnes ab uno sicut corpus à capite gubernentur, pro quò statim oratur cum dicitur *Una cum famulo tuo Papa nostro*, quæ Verba addidit Clemēs Papa extra Romanā Diœcesim additur *Et Antistite nostro N.* Addunt aliqui *Rege nostro N.* quia ut docet Apostolus 1. ad Timot. II. obsecro primo omniū fieri oratione obsecrationes & postulationes, & gratiarū actiones pro omnibus hominibus pro Regibus, et omnibus qui in sublimate sunt constituti, ut quietā, & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate. Et post orandum est pro omnibus orthodoxis, qui utramque fidem, catholicam videlicet, & apostolicam colunt, & venerantur.

55 Sequitur *Memento Domine famulorum famularumque tuarum etc.* In istis verbis ostenditur quàm sanctū, & salubre sit missarum, interesse mysteriis, sacrificium enim Missæ offertur specialiter etiam pro circumstantibus. *Quorum tibi fides cognita est*, *et nota devotio*, Deus enim scrutator est cordium & occultorum omnium præscutatur in cuius conspectu nulla creatura est invisibilis. *Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerāt hoc sacrificium laudis et c.* Dicitur sacrificium laudis; Tum quia Christus gratias agēs illud instituit; Tum etiam quia Deum debemus laudare non solum quia pro nobis est passus, sed etiam quia nobiscum est in hoc Sacramento usque ad consummationem sęculi. *Pro se suisque omnibus etc.* scilicet consanguineis, vel affinibus, familiaribus, vel amicis; licet enim debemus ex præcepto inimicos diligere, in diligendo tamen debemus servare ordinem charitatis, qui vultprius orare pro se, quāpro aliis, pro amicis, quā pro inimicis *Pro redēptione animarū suarū*, quasi non pro lucro tēporali, sed pro spe salutis, & incolumitatis suæ, pro salute quidem mentis, & corporis incolumitate, utraq: enim salus est ab illo qui dicit. Salus Populi ego sum; & sicut à reatu peccati venit infirmitas; sic utraque sanitas venit ex animæ redemptione. *Tibique reddunt vota sua.* libenter; ergo, & volenter Deo reddimus vota; votum enim est voluntaria promissio facta Deo, de bono meliori.

56 Sequitur Communicantes, &c. quam partem in Canone addidit Ciritius Papa. Communicamus ergo, & memoriam veneramus (idest memoriam honorabiliter colimus) Apostolorum, ac Martyrum, & præcipuè gloriosæ Virginis Mariæ DeiGenitricis, ut eorum suffragio de fide perducamur ad spem, de stadio ad bravium, & de via transeamus ad patriam. In primis autem nominatur Nomen Beatæ Virgi-

ginis Mariæ, quæ ipsa eum qui oblatus est, & qui est verè hostia genuit, & in Cœlis principatum obtinet; postea nominantur duodecim, Apostoli, & duodecim Martyres, qui omnes testes fuerunt hujus sacrificii, & passionem Christi testimonio effusionis sanguinis probarunt: solum autem hic fit mentio de Apostolis, & Martyribus; non de confessoribus; quia cum hoc Sacramẽtum, sit amoris Sacramentum, in ipsius Sacramenti Ministerio debet solũ memoria fieri de illis, in quibus specialius apparuit signum veri amoris; apparuit in Apostolis per abjectionem temporalium, ut dicitur Matth. 19. Ecce nos relinquimus omnia. Et in Martyribus per expositionem corporis tormentis. Sapientiæ 3. si coram hominibus tormenta passi sunt. Item non fit de confessoribus mentio, quia confessores non sunt passi sicut Christus, cujus passionis est hoc sacramentum memoriale.

57. Sequitur *Hanc igitur oblationem, etc.* hanc partẽ addidit in canone Leo Papa usque ad illa verba *Placatus, ac accipias*, et quæ sequuntur addidit sequẽtia verba *Dies quoque nostros in tua pace disponas*; supple per eum qui pro nobis est traditus in manus eorum qui pacem oderunt. *Atque ab æterna damnatione nos eripi*: supple per eum qui pro nobis temporali morte damnatus est. *Et in electorum tuorum jubeas grege numerari*. Supple per eum qui pro nobis damnatus est cum impiis.

58 Sequitur. *Quam oblationem tu Deus in omnibus quæsumus benedictam, adscriptam ratam etc.* et hic fiunt tres Cruces super oblatam, et Calicem; et duas cruces imprimũtur sigillatim, unam super hostiam, et alteram super Calicem, cum dicitur. *Ut nobis corpus, et sanguis fiat etc.* Fiũt autem tres cruces quia Judas vendidit Christum ad crucifigendum tribus, scilicet Sacerdotibus, Scribis, & Phariseis, et ad notandum tres emptores, facit Sacerdos tres cruces, & ad notandum tradentem, & traditum, facit duas alias cruces. Item tres primę cruces signant tres dies quibus Christus prædicavit post Dominicam in ramis palmarum, vel triduum quo in sepulcro quievit, vel tria loca corporis in quibus passus est, scilicet manus, pedes, et latus. Duæ autem sequentes cruces significant, Divinam, et humanam naturam, vel quod Christus in anima, et corpore est passus. Et fiunt quinque cruces in figuram, quòd Christus quinque vulnera habuit.

Possunt autem verba hujus Canonis sic exponi. Petimus ut Deus hanc oblationem, faciat benedictam, adscriptam, et ratam, idest ut eam consecret, approbet, et confirmet in hostiam rationabilem, et sacrificium acceptabile; ita ut nobis idest ad salutem nostram, panis fiat corpus, et vinum sanguis Dilectissimi Filii tui Domini nostri Jesu Christi, vel sic. Quesumus ut tu Deus hanc oblationem facere digneris benedictam, idest ut à te spiritualiter benedicatur; Adscriptam idest talem quæ de tui memoria nulla oblivione possit deleri; Ratam idest talem quæ de beneplacito tuo nulla oblivione convelli possit; rationabilem idest talem quæ tuæ Divinæ rationi conveniat.

59 Sequitur *Qui pridiè, quam pateretur, etc.* quæ verba addidit Alexander Papa Primus. Et sensus est: qui pri-

pridiè ideſt una die ante quam Chriſtus pro nobis eſt paſſus voluit tradere ſuis diſcipulis myſterium Corporis, et ſanguinis ſui; ut et illi nobis traderent. *Accepit panem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas.* Primus, ritus hujus ſacrificii legitur celebraſſe Melchiſedech offerens panem, & vinum, erat enim Sacerdos Dei altiſſimi, ut dicitur Gen. 14. unde David ad Chriſtum dicit. Tu es Sacerdos in æternum ſecũdum ordinem Melchiſedech.

Ideo vero Chriſtus Dominus, panẽ & Uinum in ſacrificium corporis, & ſanguinis ſui inſtituit, ut in ſumptione Corporis, & Sanguinis doceamur eſſe refectio perfecta; quia ſicut præ cæteris cibis, & potibus corporalibus. Panis cor hominis confirmat, & vinum cor lætificat: ita corpus, & ſanguis Chriſti præ cæteris cibis, & potibus ſpiritualibus, interiorem hominem ſatiant, & reficiunt; unde teſtatur Chriſtus Ioan. 6. Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Panis debet eſſe de frumento, & vinum de vite; & hoc quia Chriſtus comparaut ſe frumẽto cum dixit. Niſi granum frumẽti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet; Et Viti cum dixit: Ego ſum vitis vera, & fuit racemus expreſſus in torculari crucis, ut dicitur Eſaiæ 63. Veſtimenta tua ſicut calcãtium in torculari; Non debet autem in pane iſto ſal apponi: & licèt dicatur Levit. 2. *Quid quid obtu eris ſacrificii, ſale condies*; & iterum *Non auferas ſal fœderis Domini Dei tui de ſacrificio tuo*; & iterum: *In omni oblatione tua offeres ſal*; & in Evangelio: *Omnis victima ſalietur*. Iſta, & omnia alia loca intelliguntur non de ſale materiali, ſed de ſale diſcretionis.

60 Panis autem hic formatur ad modum denarii; Tum quia panis vitæ Chriſtus traditus eſt pro denariis; tum etiam quia in vinea Domini laborantibus, dandus eſt in præmium. Et eſt azimus, non fermentatus apud Latinos, quia cum fermentum ſignificet corruptionem; unde ſecundùm Apoſtolum 1. *ad Cor. 5. Modicum fermentum totam maſſam corrumpit*; ut nihil corruptum in hoc Sacramento monſtretur, panem azimum non fermentatum conſecramus, juxta illud Apoſtoli *loc. cit. Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus itaque epulemur non in fermento veteri, ſed in azimis ſinceritatis, & veritatis.*

61 Sequitur: *Et elevàtis oculis in Cœlum, &c.* Per hoc, quòd Chriſtus oculos in Cœlum levavit, inſinuat nobis ſe habere à Patre, quod habet, & quod in principio omnium noſtrorum operum debemus ad Dominum oculos mentis noſtræ elevare, tanquam ad directorem noſtrorum operum; & illum ſupplicare, ut hoc tam magnum Sacramentum per manus noſtras dignetur perficere. Sequitur: *Gratias agens benedixit*, per quę verba colligitur, quòd hoc Sacrificium eſt Sacrificium laudis; & gratias agebat Chriſtus, non pro ſe, ſed pro nobis, ideſt pro futura omnium reparatione. In prolatione autem verbi *Benedixit* fit Crux ſuper panem; ad Chriſti imitationem, qui accipiens tã panem, quàm Calicem, utrumque benedixit. *Fregit, deditque diſcipulis ſuis dicens. Hoc eſt enim corpus meũ*, quæ verba dicendo convertitur panis in Chriſti corpus.

62 Nota hic, quòd in converſione pa

rimus laudes, & per eum quasi advocatum gratias exhibemus. Sequitur: Per quem Majestatem tuam laudant Angeli, adorant Dominationes, tremunt potestates. Majestas dicitur quasi major stans, vel major potestas; major est enim potestas Dei, quàm hominū; & utique illam laudant, adorant, & tremunt Angeli, Dominationes, & Potestates, per quem omnia facta sunt, & per quem simul cum Patre, & Spiritu Sancto; omnium spirituum Ordines sunt creati. Chori autem Angelorum nominantur, quia Angeli huic Sacrificio non dubitantur adesse. Dicitur etiam laudant Angeli, ut dicitur in Psalm. 148. *Laudate eum omnes Angeli ejus*. Adorant Dominationes, ut dicitur Esdr. 9. *Exercitus cœli te adorant*. Tremunt Potestates, ut dicitur Iob 26. *Columnę Cœli contremiscunt, & pavent adventum ejus*. Et tremere dicuntur non metu fortitudinis, sed administrationis affectu, vel obedientiæ famulatu, ut dicit Apost. ad Hebræos 1. *Omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi*. Sequitur Cœli, Cœlorumque Virtutes, Cœli quidem divinæ jussioni obediunt. Et per Cœlos Throni accipiuntur; unde dicitur Isaiæ 66. *Cœlum mihi sedes est*. Et dicuntur Cœli laudare Deum, quia laudis materiam præbent; unde ait Psalm. 148. *Cœli cœlorum, et aquæ omnes, quæ super Cœlos sunt, laudent nomen Domini*. Sequitur Cherubim quoque, ac Seraphim.

43 Pro intelligentia autem notandum est novem esse Ordines Angelorum, scilicet Angeli, Archangeli, Throni, Dominationes, Virtutes, Principatus, Potestates, Cherubim, & Seraphim: Angelorum autem vocabulum, officii nomen est non naturæ; semper enim sunt spiritus, sed cum mittuntur, Angeli vocantur. Archangeli summi nuncii nuncupantur; qui enim minima nuntiant vocantur Angeli, qui summa vocantur Archangeli; hinc ad annuntiandum Incarnationis Mysterium, non quilibet Angelus, sed Archangelus Gabriel mittitur; quidam autem Archangelorum privatis nominibus nuncupantur, ut per ipsa vocabula designetur quid valeant. Gabriel enim hebraicè, latinè interpetratur Fortitudo Dei, & ubi manifestatur fortitudo, & potentia Dei, Gabriel mittitur. Michael interpetratur, quis ut Deus; & quando aliquid miræ virtutis in mundo fit, Michael mittitur, quia nemo potest facere, quod potest facere Deus. Unde hic missus est in Ægyptum ad immittendas illas plagas famosas. Raphael interpetratur medicina Dei; ubicumque enim curandi, vel medicandi opus est necessarium, hic Archangelus mittitur, unde ad Tobiam est missus, ut curaret illius cæcitatem. Uriel interpretatur Ignis Dei; legimus enim apparuisse ignem in rubo.

44 Throni sunt agmina Angelorum, qui latinè sedes interpetrantur, & vocantur Throni, quia illic conditor præsidet, & per eos sua judicia disponit. Dominationes sunt hi, qui in virtutibus, & principatibus præeminent, & pro eo quod ceteris Angelorum dominantur agminibus vocantur Dominationes. Virtutes Angelicæ quædā ministeria perhibēt, per quos in mūdo signa & miracula fiūt, & ideo dicūtur Virtutes. Principatus sunt qui agminibus Angelorum præsunt; qui pro eo quod sub-

subditos Angelos ad expediũ ministerii divinũ disponũt, & per hoc vocantur Principatus. Potestates sunt quibus virtutes adversæ sunt subjectæ, & inde potestatum nomine nuncupantur, quia maligni spiritus coercentur eorũ potestatem ne tantum noceant quantũ cupiunt. Cherubin Hebraicè, latinè, interpetrantur scientiæ plenitudo; sunt enim sublimiora agmina Angelorum, qui pro eò quod vicinius sunt positi; divina scientia cæteris amplius sunt pleni. Seraphim Hebraicè, latinè interpetrantur ardentes, vel incèdentes, eo quod precæteris ardent, & accenduntur in charitate, & quia inter eos, & Deum nulli Angeli consistunt.

45 In præfatio de ordinibus Angelorum subtrahuntur tres ex unaquaque hyerarchia unum ex suprema subtrahitur ordo potestatum ex media ordo Principatum, et ex infima ordo Archãgelorum, ut innuatur quod omnis Trinitas comparatione æternæ Trinitatis reperitur diminuta: vel etiam dici potest, quod Prefatium nominando Virtutes, omnes ordines comprehendit. Trinitas autem Æterna laudatur ab Angelis, adoratur à Dominationibus, & à Potestatibus tremitur. Cum quibus, & nostras voces &c. omnes enim supradicti ordines, & humana creatura Dei maiestatem socia exultatione concelebraut, supplici cõfessione, quasi non superba præsumptione, sed humili laude dicẽtes: Sanctus, Sanctus, Sanctus.

46 Præfationes, quæ primum dictavit Gelasius Papa novem sunt. Vnam, in Septimana Paschæ, aliam in die Ascẽsionis, tertiam in die Pentecostes, quartam de Sancta Trinitate, quintam de Cruce, sextam in Natali Domini, septimam in Epiphania, octavã de Apostolis & nonam in quadragesima. Vrbanus Papa addidit decimam de B. Virgine.

47 Ter autem dicitur Sanctus, ut notetur Trinitas Personarum, & semel dicitur Dominus Deus Sabaoth, ut significetur unitas divinæ essentiæ. Dicitur Deus sanctus, idest sanctificans, nõ santificatus. Pater nanque est Sanctus dicente filio: Pater sanctifica eos in veritate, quos dedisti mihi, quia tu sanctus es. Filius est sanctus, dicente Angelo Lucæ 1. *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Et Spiritus sanctus dicitur sanctus, dicente Christo Ioann. 20. *Accipite Spiritum santlum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*

Dicitur quoque Dominus Deus Sabaoth idest exercituum scilicet Angelorum, & hominum; tot enim exercitus habet Deus in Cœlis, quot ordines sunt in Angelis, & tot in terra, quot sunt ordines in Ecclesia; & ideò subditur: Pleni sunt Cœli, & terra gloria tua, ut qui in cœlo, & terra sunt, glorificẽt nomen ejus; cœli autem sunt pleni gloria in re, terra autem in spe; & tunc in te erit cum adimplebitur illud: *Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra;* dum verò dicitur: Pleni sunt Cœli, & terra gloria tua, agimus gratias Creatoris de omnibus beneficiis; cum autem dicitur: Benedictus qui venit in nomine Domini, agimus gratias specialiter de beneficio Redemptionis. Ideo autem cum dicitur Benedictus, &c. signamus nos signo Crucis; hæc enim verba sunt de Evangelio, & Christus per Crucem triumphavit, & nos quoque debemus triumphare per Crucem.

Se-

Sequitur Osanna quòd est verbum Hebræum, & significat Salva, Obsecro; hoc enim verbum est compositum ex Osi, quòd est Salvifica, & Anna, quòd est interjectio deprecantis. Et dicitur bis Osanna propter duas partes salutis, quæ sunt stola animæ, & stola corporis, quibus Sancti in gloria beatificantur, ut scilicet salvati anima, & corpore inter Angelos collocemur in excelsis, scilicet in cœlo.

De Canone.

48 Dicitur Canon Græcè, quòd latinè sonat Regula; Canon enim est compositus regulis Sanctorum Patrum; Dicitur etiam Canon, quia regulariter in eo repræsentatur Christus verus Sacerdos, seu quia per Canonem fit regulariter consecratio Sacramenti. Incipit autem Canon per literam T, quæ in sua figura signum Crucis repræsentat ad ostendendum, quòd omnia, quæ in Canone continẽtur, passionem Christi exprimunt.

Secretò autem dicitur Canon; tum quia Christus venturus ad consecrationem sui corporis secretè, & solus orabat ab hora Cœnæ usque dum suspensus est in Cruce; tum etiam quia Christus postquam magnificatus est a turbis cum palmis, & ramis olivarum, dicentibus: Osanna filio David; abscondit se, quia nondum venerat hora eius, & illud Christi latibulum hoc secretum silentium repræsentat. Tum quia Anna typum gerens Ecclesiæ nõ clamando, sed tacita devotione quod petivit impetravit à Domino, de qua legitur in libro Regum primo, quòd loquebatur in corde suo, & labia ejus tantùm movebantur, sed vox penitùs non audiebatur. Sic debet facere Sacerdos dicendo Canonem. Tum etiam quia ut Sacerdos magis devotè oret, debet sub silentio orare; Tum etiam ne vox Sacerdotis nimio clamore deficiat. Tum denique ne verba sacrosancta Canonis vilescant; Legitur enim, quòd cum antiquitùs publicè, & alta voce Canon diceretur, omnes penè illum sciebant, & in plateis, & vicis decantabant; Unde cum Pastores illum in silvis decantarent, & panem super lapidem posuissent, ad verborum ipsorum prolationem: Hoc est enim corpus, &c. panis in carnem conversus est; ipsi tamen divino judicio igne cælitus misso percussi sunt; propter quod Ecclesia statuit, verba Canonis sub silentio dici inhibens sub anathemate, ne proferendo, nisi à Sacerdotibus super Altare, & in Missa cum vestibus sacris.

49 Debet autem Canon dici expeditè, non morosè ne auditoribus tedium generet; unde dicitur Exod. *Fac festinanter*, quod de agni immolatione est dictum, & etiam dicitur: *Comedetis festinanter*, non tamen nimis festinanter, quia non debet Sacrificiũ sine sale, idest discretione, & devotione offerri; extrema enim semper sunt vitiosa: debet etiam legi in libro, ne aliquis error contingat. Traditur autem, quod Gelasius Papa quinquagesimus primus à Beato Petro canonem principaliter ordinavit.

50 Incipit autem Canon: Te igitur, & sic exponitur. Igitur, idest certè tu es sanctus Deus (continuando ad præcedentia verba Præfatii) clementissime Pater, idest misericordiosissimè; quæ verba dicendo Sacerdos se inclinat ante

te Altare, significans, quòd Petrus inclinavit se, dum in monumentum prospexit, & etiam significans humilitatẽ Christi ad passionem, & quod Sacerdos cum reverentia, & humilitate accedit ad mysterium tantùm pertractandum.

51 Sequitur *supplices*, idest humiles te *rogamus, ac petimus*, & *hic osculatur Altare in reverẽtiam Dominicæ passionis. Vti accepta habeas, & benedicas; hæc dona, hæc munera, hæc Sancta Sacrificia illibata*; quæ dicendo verba Sacerdos tres cruces facit super oblatum; ad significandum, quòd Christus Dominus in sua passione traditus est à tribus scilicet à Deo pro nobis, unde ait Apostolus Rom. 8. *proprio filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum*. A Iuda ut dicitur Matth. 26. *quærebat Iudas opportunitatem ut eum traderet*. Et denique à Iudeis Pilato, ut dicitur Ioan. 18. *Gens tua & Pontifices tui tradiderunt te mihi*. Prima traditio fuit ex gratia; quia *dilexit nos & tradidit seipsum pro nobis*. Secunda ex Avaritia, quia *constituerunt ei triginta argenteos*, & tertia fuit ex invidia; *sciebat enim Pilatus quod per invidiam tradidissent eum*; Igitur Deus tradidit ex dono, Iudas pro munere, & Iudæus in sacrificium illibatum; & sic Sacerdos illa verba dicens vult dicere: Clementissime Pater offerimus tibi hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata commemorantes illã traditionem, quam Deus fecit ex dono, Iudas pro munere, & Iudeus in sacrificium illibatum, singuli tamen ad mortem crucis.

Item fiunt tres cruces in reverentiã Trinitatis cuius potentia fit conversio Panis, & Vini. Item in figuram triplicis Crucifixionis Christi; prima fuit in voluntate persequentium de qua dicitur Ioan 11. *collegerunt; ergò Pontifices, et Pharisei concilium*. Secunda in voce clamantium de qua dicitur Marc. 15. *At illi magis clamabant crucifige eum*. Et tertia in crucifixione manuum, & pedum de qua dicitur Lucæ 23. *Crucifixerunt eum*. Item in tribus Crucibus induimus tẽpus ante legem, quod distinguitur tribus intervallis, scilicet ab Adam, usque ad Noe, à Noe usque ad Abraham, & ab Abraham, usque ad Moysen, in quibus tribus tẽporibus iusti præfiguraverant suis sacrificiis Christum, ut Abel in Agno Melchisedech in pane, & vino; & Abraham in filio.

52. Sequitur *In primis quæ tibi offerimus*, &c. in quibus verbis notatur, quòd sicut Christus sedens ad dextram Patris interpellat pro nobis; sic minister Christi scilicet Sacerdos supplicat pro tota Ecclesia, quæ consistit in Prælatis & subditis; & licet tantum offerat unus, sacrificium, tamen dicit offerimus, quia Sacerdos non tantum in sua persona, sed in totius Ecclesiæ sacrificat.

53. Sacrificium ergo laudis offertur, & generaliter pro cunctis, & specialiter pro quibusdam, idest pro Prælatis, qui sunt in sublimitate constituti & pro subditis, viris, & mulieribus, pro Sacerdotibus, & adstantibus, pro nobis, & pro nostris. Pro Prælatis, & subditis ibi: *Vna cum famulo tuo Papa nostro, et omnibus orthodoxis*. Pro viris, & mulieribus, ibi: *Memento Domi-*

mine famulorum famularumque tuarum. Pro Sacerdotibus, & adstantibus ibi: *omnium circumstantium* ; *et qui sibi offerunt hoc sacrificium* . Pro nobis & nostris, ibi *Pro se, suisque omnibus.*

54 Dicitur autem *In primis quę tibi offerimus* idest principaliter pro Ecclesia tua Sancta Catholica, idest universali diffusa toto orbe terrarum, sed Sacramentis fidei unita *quam* idest eam *pacificare digneris*, ut pacem habeat ab hæreticis, & schismaticis, *et adunare* quæ est dispersa inter Perfidos, & Paganos; vel pro inimicis, & ad invicem discordantibus, quos & custodire digneris à vitiis, & regere in prosperis, et adversis. Ut omnes ab uno sicut corpus à capite gubernentur, pro quò statim oratur cum dicitur *Una cum famulo tuo Papa nostro*, quæ verba addidit Clemēs Papa extra Romanā Diœcesim additur *Et Antistite nostro N.* Addunt aliqui *Rege nostro N* quia ut docet Apostolus 1. ad Timot. II. obsecro primo omniū fieri orationē obsecrationes & postulationes & gratiarū actiones pro omnibus hominibus pro Regibus, et omnibus qui in sublimate sunt constituti, ut quietā, & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate. Et post orandum est pro omnibus orthodoxis, qui utramque fidem, catholicam videlicet, & apostolicam colunt, & venerantur.

55 Sequitur *Memento Domine famulorum famularumque tuarum etc.* In istis verbis ostenditur quàm sanctū, & salubre sit missārum, interesse mysteriis, sacrificium enim Missæ offertur specialiter etiam pro circumstantibus. *Quorum tibi fides cognita est*, *et nota devotio*, Deus enim scrutator est cordium & occultorum omnium præscutatur in cuius conspectu nulla creatura est invisibilis. *Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerūt hoc sacrificium laudis et c.* Dicitur sacrificium laudis; Tum quia Christus gratias agēs illud instituit; Tum etiam quia Deum debemus laudare non solum quia pro nobis est passus, sed etiam quia nobiscum est in hoc Sacramento usque ad consummationem sęculi. *Pro se suisque omnibus etc.* scilicet consangnineis, vel affinibus, familiaribus, vel amicis; licet enim debemus ex præcepto inimicos diligere, in diligendo tamen debemus servare ordinem charitatis, qui vultprius orare pro se, quāpro aliis, pro amicis, quā pro inimicis *Pro redēptione animarū suarū*, quasi non pro lucro tēporali, sed pro spe salutis, & incolumitatis suæ, pro salute quidem mentis, & corporis incolumitate, utraq: enim salus est ab illo qui dicit. Salus Populi ego sum; & sicut à reatu peccati venit infirmitas; sic utraque sanitas venit ex animæ redemptione. *Tibique reddunt vota sua.* libenter; ergo, & volenter Deo reddimus vota; votum enim est voluntaria promissio facta Deo, de bono meliori.

56 Sequitur Communicantes, &c. quam partem in Canone addidit Ciritius Papa. Communicamus ergo, & memoriam veneramus (idest memoriam honorabiliter colimus) Apostolorum, ac Martyrum, & præcipuè gloriosæ Virginis Mariæ Dei Genitricis, ut eorum suffragio de fide perducamur ad spem, de stadio ad bravium, & de via transeamus ad patriam. In primis autem nominatur Nomen Beatæ Virgi-

ginis Mariæ, quæ ipsa eum qui oblatus est, & qui est verè hostia genuit, & in Cœlis principatum obtinet; postea nominantur duodecim, Apostoli, & duodecim Martyres, qui omnes testes fuerunt hujus sacrificii, & passionem Christi testimonio effusionis sanguinis probarunt: solum autem hic fit mentio de Apostolis & Martyribus; non de confessoribus; quia cum hoc Sacramẽtum, sit amoris Sacramentum, in ipsius Sacramenti Ministerio debet solũ memoria fieri de illis, in quibus specialius apparuit signum veri amoris; apparuit in Apostolis per abjectionem temporalium, ut dicitur Matth. 19. Ecce nos relinquimus omnia. Et in Martyribus per expositionem corporis tormentis. Sapientiæ 3. si coram hominibus tormenta passi sunt. Item non fit de confessoribus mentio, quia confessores non sunt passi sicut Christus, cujus passionis est hoc sacramentum memoriale.

57. Sequitur *Hanc igitur oblationem*, *etc.* hanc partẽ addidit in canone Leo Papa usque ad illa verba *Placatus, ac accipias*, et quæ sequũtur addidit sequẽtia verba *Dies quoque nostros in tua pace disponas*; supple per eum qui pro nobis est traditus in manus eorum qui pacem oderunt. *Atque ab æterna damnatione nos eripi*: supple per eum qui pro nobis temporali morte damnatus est. *Et in electorum tuorum jubeas grege numerari*. Supple per eum qui pro nobis damnatus est cum impiis.

58 Sequitur. *Quam oblationem tu Deus in omnibus quæsumus benedictam, adscriptam ratam etc.* et hic fiunt tres Cruces super oblatam, et Calicem; et duas cruces imprimũtur signatum, unam super hostiam, et alteram super Calicem, cum dicitur. *Ut nobis corpus, et sanguis fiat etc.* Fiũt autem tres cruces quia Judas vendidit Christum ad crucifigendum tribus, scilicet Sacerdotibus, Scribis, & Phariseis, et ad notandum tres emptores, facit Sacerdos tres cruces, & ad notandum tradentem, & traditum, facit duas alias cruces. Item tres primę cruces signant tres dies quibus Christus prædicavit post Dominicam in ramis palmarum, vel triduum quo in sepulcro quievit, vel tria loca corporis in quibus passus est, scilicet manus, pedes, et latus. Duæ autem sequentes cruces significant, Divinam, et humanam naturam, vel quod Christus in anima, et corpore est passus. Et fiunt quinque cruces in figuram, quòd Christus quinque vulnera habuit.

Possunt autem verba hujus Canonis sic exponi. Petimus ut Deus hanc oblationem, faciat benedictam, adscriptam, et ratam, idest ut eam consecret, approbet, et confirmet in hostiam rationabilem, et sacrificium acceptabile; ita ut nobis idest ad salutem nostram, panis, fiat corpus, et vinum sanguis Dilectissimi Filii tui Domini nostri Jesu Christi, vel sic. Quesumus ut tu *Deus* hanc oblationem facere digneris benedictam, idest ut à te spiritualiter benedicatur; Adscriptam idest talem quæ de tui memoria nulla oblivione possit deleri; Ratam idest talem quæ de beneplacito tuo nulla oblivione convelli possit; rationabilem idest talem quæ tuæ Divinæ rationi conveniat.

59 Sequitur *Qui pridiè, quam pateretur, etc.* quæ verba addidit Alexander Papa Primus. Et sensus est: qui pri-

pridiè ideſt una die ante quam Chriſtus pro nobis eſt paſſus voluit tradere ſuis diſcipulis myſterium Corporis, et ſanguinis ſui; ut et illi nobis tradetent. *Accepit panem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas.* Primus, ritus hujus ſacrificii legitur celebraſſe Melchiſedech offerens panem, & vinum, erat enim Sacerdos Dei altiſſimi, ut dicitur Gen. 14. unde David ad Chriſtum dicit. Tu es Sacerdos in æternum ſecũdum ordinem Melchiſedech.

Ideo vero Chriſtus Dominus, panẽ & Uinum in ſacrificium corporis, & ſanguinis ſui inſtituit, ut in ſumptione Corporis, & Sanguinis doceanur eſſe refectio perfecta; quia ſicut præ cæteris cibis, & potibus corporalibus. Panis cor hominis confirmat, & vinum cor lætificat: ita corpus, & ſanguis Chriſti præ cæteris cibis, & potibus ſpiritualibus, interiorem hominem ſatiant, & reficiunt; unde teſtatur Chriſtus Ioan. 6. Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Panis debet eſſe de frumento, & vinum de vite; & hoc quia Chriſtus comparaut ſe frumẽto cum dixit. Niſi granum frumẽti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet; Et Viti cum dixit: Ego ſum vitis vera, & fuit racemus expreſſus in torculari crucis, ut dicitur Eſaiæ 63. Veſtimenta tua ſicut calcãtium in torculari; Non debet autem in pane iſto ſal apponi: & licèt dicatur Levit. 2. *Quid quid obtu eris ſacrificii, ſale condies*; & iterum: *Non auferas ſal fœderis Domini Dei tui de ſacrificio tuo*; & iterum: *In omni oblatione tua offeres ſal*; & in Evangelio: *Omnis victima ſalietur*. Iſta, & omnia alia loca intelliguntur non de ſale materiali, ſed de ſale diſcretionis.

60 Panis autem hic formatur ad modum denarii; Tum quia panis vitæ Chriſtus traditus eſt pro denariis; tum etiam quia in vinea Domini laborantibus, dandus eſt in præmium. Et eſt azimus, non fermentatus apud Latinos, quia cum fermentum ſignificet corruptionem; unde ſecundùm Apoſtolum 1. *ad Cor. 5. Modicum fermentum totam maſſam corrumpit*; ut nihil corruptum in hoc Sacramento monſtretur, panem azimum non fermentatum conſecramus, juxta illud Apoſtoli *loc. cit. Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus itaque epulemur non in fermento veteri, ſed in azimis ſinceritatis, & veritatis.*

61 Sequitur: *Et elevatis oculis in Cœlum, &c.* Per hoc, quòd Chriſtus oculos in Cœlum levavit, inſinuat nobis ſe habere à Patre, quod habet, & quod in principio omnium noſtrorum operum debemus ad Dominum oculos mentis noſtræ elevare, tanquam ad directorem noſtrorum operum; & illum ſupplicare, ut hoc tam magnum Sacramentum per manus noſtras dignetur perficere. Sequitur: *Gratias agens benedixit*, per quę verba colligitur, quòd hoc Sacrificium eſt Sacrificium laudis; & gratias agebat Chriſtus, non pro ſe, ſed pro nobis, ideſt pro futura omnium reparatione. In prolatione autem verbi *Benedixit* fit Crux ſuper panem; ad Chriſti imitationem, qui accipiens tã panem, quàm Calicem, utrumque benedixit. *Fregit, deditque diſcipulis ſuis dicens. Hoc eſt enim corpus meũ*, quæ verba dicendo convertitur panis in Chriſti corpus.

62 Nota hic, quòd in converſione

pa

panis in Christi corpus undecim miracula considerantur. Primum est, quòd panis transubstantiatur in Christi corpus, in qua transubstantiatione potest aliqua cōgruētia adduci. Cibus enim & potus naturalis mediāte potētia naturali nutritiva animalis convertītur in carnē, & sanguinē ipsius animalis; multò ergo fortiùs Deus immediatè potest facere, ut de facto facit, quod panis convertatur in corpus suum, & vinum in sanguinem: Deus enim cum sit natura naturans fortiùs operatur, quàm natura ipsa.

II. Quod quotidie panis transubstantiatur in corpus, & nullum fit augmentum in Deo. Adest etiam in hoc congruentia; quia & si scio aliquod secretum, quod pluribus manifesto licèt illud omnes sciant, me revelante, tamen in mea mente nullum fit augmentum.

III. Quotidie sumitur, & comeditur, nec ejus fit aliqua diminutio. Quia, & si de lumine meo mille lumina sumantur, nil in meo lumine deperit.

IV. Indivisibile dividitur, & in qualibet parte Eucharistiæ totus, & integer remanet. In speculo enim, in quo repræsentatur aliquid, & si dividatur per partes, in qualibet parte idem repræsentatur.

V. Sumptum hoc Sacramentum ab impuris, & peccatoribus, non tamen coinquinatur. Ratio congruentalis est, quia nec Sol transiens per fœtida loca coinquinatur.

VI. Corpus Christi, quod est cibus vitæ, peccatoribus est mortale, quia bona cibaria sunt nociva corpore infirmis.

VII. Sumptum à fidelibus, etiam clauso ore, rapitur in Cœlum; quia Christus exivit de corpore Virginis incorruptæ, & de monumento surrexit, illo clauso, & in locum, ubi erant Discipuli congregati, clauso ostio, intravit.

VIII. Cum sit corpus immensum, stat in tam parva hostia? Quia pupilla oculi parva, apprehendit magnum montem.

IX. Idem corpus totum simul consistit in diversis locis, & a diversis percipitur; Quia & verbum hominis semel prolatum, totum simul est in auribus diversorum; & Sol, & Luna, & lumen in diversis locis à diversis videntur.

X. Pane transubstantiato, remanēt accidentia panis; idest tactus, color, & sapor: & in hoc non adest aliqua similitudo, sed totum ad miraculum recurrendum est.

XI. Sub specie panis sumitur corpus, & sanguis Christi, imò totus Christus: & similiter sub specie vini, & tamen non est ibi sumptio corporis, & sanguinis Christi. Et ratio congruentalis est, quia licèt in uno prandio comedam ante potum, & post: non tamen dicor bis prandere. In quibus mirabilibus jam dictis, recolendum est, quod ait Leo Papa *de consec. dist.* 2. Quid quæris naturæ ordinem in Christi corpore, cum præter naturæ ordinem sit ipse natus Christus ex Virgine.

63 Quatuor autem de causis Christus Dominus Sacramentum corporis, & sanguinis sui instituit sumēdum sub alia specie. Prima ast, ad augendum meritū, quia aliud ibi videtur, et aliud esse creditur, ut fides habeat meritum,

cui humana ratio non præbet experimentum. II. est quia non posset mortalis homo intueri claritatem, quæ est in corpore Christi, quod experti sunt discipuli in transfiguratione. III. Est ne Iudaizare videamur; Iudęi enim offerebant agnum. IV. Ad sensum fovendũ, ne aborret animus, quòd cerneret oculus non enim in usu est comedere carnem crudam; neque humanum sanguinem bibere.

Unde legitur, quòd quędam matrona singulis diebus Dominicis offerebat panęs D. Gregorio, qui cum post missarum solemnia offerret illi Christi corpus, et diceret ut mos est dicere, Corpus Domini Nostri Jesu Christi custodiat te in vitam ęternam; illa subridebat; at D. Gregorius mox dexteram ab ejus ore convertens, particulã super altare deposuit; deinde coram populo interrogavit matronam, obquam causam ridere pręsumpserit; at illa inquit; quia panem quemego proprijs manibus feceram, tu Corpus Domini appellabas; Tunc D. Gregorius se in oratione prostravit, et surgens illã particulam panis carnem factam repe. rit, & sic matronã ad fidem cõvertit.

64 Sequitur post consecrationem Corpus Christi per illa verba. *Hoc est enim &c.* elevationem ipsius ad populum, & elevatur multis de causis. Primo; ut cuncti astantes illud videant; & petant quòd proficit ad salutem; secundò illud Ioan. 12. Ego si ex altatus fuero à terra omnia traham ad me ipsũ. II Ad significandum quòd hoc sacrificium, sit super omnes hostias. III. Ad notandum Christi resurrectionem. IV. Vt populus cognoscat Christum super altare venisse, & illum reverenter adoret, In elevatione autem tum corporis, tum Sanguinis Christi pulsatur campanula; Nam in testamento veteri Levitę tempore sacrificii tubas clangebant argenteas, ut populus earum sono præmonitus foret ad Dominum adorandum.

65. Sequitur *Simili modo &c.* ubi nota quòd utraque species panis, & vini in altari consecratur, & neutra superfluit; ut ostendatur quòd Christus humanam naturam assumpsit, scilicet corpus, & animam, ut totum hominem redimeret; Panis enim fertur ad carnẽ, & vinum ad animam; quia vinum sanguinem operatur in quo sedes est animæ. Vnde panis, & vinum in hoc sacrificio offeruntur, ad tuitionem corporis, & animæ: & quamvis sub specie panis, sumatur sanguis cum corpore, & sub specie vini sumatur corpus cum sanguine, ut docet Innocentius III. nec sanguis sub specie panis, nec corpus sub specie vini bibitur.

66. *Postquam cænatum est.* Idest quartadecima luna primi mensis ad vesperam, Christus secundum legem typicum Pascha cum Apostolis celebravit. *Accipiens et hunc præclarum calicem &c. benedixit.* quia in virtute crucis & verborum fit naturarum transubstantiatio. *Deditque Discipulis suis dicens. accipite, et bibite ex eo omnes.* Quæ verba jam dicta Sacerdos tenens calicem parum elevatum profert verba consecretionis calicis; dicens *Hic est enim calix etc.* quæ verba explicantur supra *d b.4.§.1. de materia, et forma hujus Sacramenti.*

67. Prolatis verbis consecrationis calicis Sacerdos deponit illum super corporale dicens secretè: *Hæc quotiescun-*

cunque feceritis, *etc.* & genuflexus adorat sanguinem, surgit, & populo ostendit, postea deponit, cooperit, & iterum adorat.

68. Sequitur *Unde et memores. etc.* & in hac parte Canonis tria commemoranda proponit Ecclesia, scilicet Beatam passionem, nec non ab inferis resurrectionem, sed & in cœlos gloriosam ascensionem. Passio excitat charitatem, resurrectio corroborat fidem, & ascensio lætificat spem. quid enim in nobis magis charitatem accendit, quam quod filio suo non pepercit Deus, sed pro omnibus nobis tradidit illum? quid in nobis magis fidem confirmat, quàm quod Christus resurrexit à mortuis? quid magis in nobis spem amplificat, quam quod Christus ascendens in cœlum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus?

69. Sacerdos autem hæc verba dicens manus in modum crucis extendit, ad signandum Christi manuum extensionem in cruce. Et ex tūc stringuntur digiti scilicet pollices, & Indices nec disiunguntur, nisi quando tangitur hostia, vel signa fiunt, quòd fit ad reverentiam Sacramenti, ne scilicet aliquid tangant post tactū Christi corporis. Et etiā ad ostendendū, quòd fideles corpus Christi devotione tāgētes & fide debent esse charitate conjuncti nec non stringuntur digiti ne pulvis vel particula aliqua hostiæ illis fortè adhærens, cadat.

Et quia Ecclesia dixit se memorē passionis Dominicæ; ideò statim recolens ipsā, Sacerdos quinque cruces facit super oblatū, & calicē, & significans quinque Christi plagas videlicet duas manuum, totidem pedum, & unam lateris dicendo *Hostiam puram*, *hostiam sanctam*, *hostiam immaculatam*. *panem sanctum vitę ęternę*, *et calicem salutis perpetuę*. Et dicitur *hostiam puram* quia Christus oblatus est, ut nos liberaret ab impuritate peccati originalis: *hostiam sanctam*, quia vulneratus est ut ex suo latere fluerent sacramenta quibus Ecclesia sanctificatur: *hostiam immaculatam* quia mortuus ut nos à morte æterna liberaret. *Panem sanctum vitæ eternæ* quia est nostrum viaticū quasi via. *Et calicem salutis perpetuę*, quia est refectio angelorum inebrians in Patria.

70 Sequitur. *Supra quę propitio, &c.* In quibus verbis Sacerdos orat pro acceptatione sacrificii, ut illud ad instar antiquorum sacrificiorum acceptet sereno vultu idest placabili. Ut scilicet Deus habeat accepta illa munera sicuti habuit munera Abel: Hoc autē adverbium *Sicuti* notat similitudinem, non quantitatem, multò quippè acceptius est hoc sacrificium Deo, quamquòd Abel obtulit, vel Abraham, vel Melchisedech, valet enim amplius veritas quam figura, res quam umbra. nominantur autem isti tres Patres veteris testamenti, quia isti specialiùs hoc sacramentum præfiguraverunt. Abel enim offerens de primogenitis gregis Christus primogenitus in multis fratribus exprimitur, qui invide occisus est à Iudeis, sicuti Abel invidiosè à suo fratre Caino. Abraham offerens proprium filium, Deum Patrem designat qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus, tradidit illum. Et Melchisedech qui primus panem, & vinum obtulit propriè hoc sacrificium præsignavit. Additur *Sanctum Sacrificiū* im-

immaculatam hostiam, quæ verba addita sunt in Canone à Leone Papa primo.

71. *Supplices te rogamus* quæ verba dicendo Sacerdos se inclinat, ut notet quod Christus in oratione se inclinavit, quando oravit in horto in illa oratione *Pater* [vel si fieri potest transeat à me Calix iste, se inclinat, ut significet Christi spiritus emissionem in Cruce, quando inclinato capite tradidit spiritum, dicens autē: *Vt quotquot ex hac altaris participatione* Sacerdos osculatur altare per quod representat osculum proditoris Judæ postquam Christus surrexit ex oratione Cancellat autem Sacerdos manus ante pectus in inclinatione ad notandum humilitas orationis, & illa oratio digna est exaudiri quæ procedit ex humilitate, & pectore scilicet corde & ubi fides juncta est cum operibus quæ opera per manus significantur: & item manus cancellat ante pectus quasi dicat. Obsecro te per Crucem, & passionem tuam: ut *jubeas hæc perferri per manus Sancti Angeli tui, &c.*

72 Tres autem cruces facit Sacerdos in hac parte Canonis unam super oblatum dicens *Sacrosanctum filij tui corpus* aliam super Calicem dicens: *Et sanguinem*: & etiam signando seipsum dicendo omni benedictione cælesti, & gratia repleamur. Crux quæ fit supra corpus designat vincula quibus fuit ligatum corpus Christi, illa quæ fit super sanguinem signant quibus allisus est, & sanguis deductus, et illa quæ fit in facie, recolit illud quod expuebant in faciem ejus, & palmas in faciem ejus dabant, & velabant faciem ejus dicebantque; Prophetiza quis est qui te percussit.

Dicta autem verba sic exponi possunt. Omnipotens Deus iube hæc, scilicet panem, & vinum, perferri, idest transmutari (in sublime altare tuū) idest in corpus, & sanguinem filij tui, Corpus enim Christi dicitur Altare juxta illud Exod. 20. Altare de terra facietis mihi per manus Angeli tui, idest per ministerium Sacerdotis. Vel exponūtur sic. Iube hæc idest corpus Christi Mysticum scilicet Ecclesiam militantem perferri idest associari in sublime altare tuum idest in Ecclesiam triumphantem, quæ dicitur Altare secundū illud Levit. 6. Ignis in Altari meo semper ardebit, idest fervor charitatis in Ecclesia triumphabit; & hoc per manus Angeli tui, idest per Christum qui est magni consilii Angelus

73, *Memento etiam Domine &c.* hæc conjunctio (etiam] respicit aliud memento, quòd jam præcessit in quo Sacerdos rogavit pro vivis; & hic pro defunctis orat: Pia enim mater Ecclesia non solum pro vivis, sed etiam pro defunctis orat certissimè credens quòd sanguis ille pretiosus qui pro multis effusus est, non solum pro vivis valeat, sed etiam ad absolutionem fidelium defunctorum: fideles autem defuncti vocantur dormientes, & quiescentes in Christo: & hi sunt qui in charitate mortui sunt, tamen habent, aliqua purgabilia in Purgatorio, ubi existentes indigent suffragio Ecclesiæ militantis, quia in re non habent refrigerium gloriæ, sed tantum in spe infallibili. Padisus autem dicitur locus refrigerii propter ardorem ignis purgatorii, per

quem animæ transeunt. Iuxta illud Psal. 66. Transivimus per ignem & aquam, & deduxisti nos in refrigerium. Dicitur etiam locus lucis contra tenebras inferni, de quibus dicitur Matth. 23. Mittite eum in tenebras exteriores. & dicitur locus pacis propter tranquillitatem mentis, quæ ibi est.

74. Sequitur ultima pars Canonis *Nobis quoque peccatoribus*; quæ verba dicendo sacerdos voce alta percusso pectore, silentium interrumpit; & in hoc repræsentatur contritio, & confessionem latronis in Dominica passione, cum dixit Domine memento mei dum veneris in regnum tuum; Itẽ per exaltationem vocis, & pectoris tũsionem exprimitur illud quod centurio, & qui cum eo erant, visis his quæ fiebant timuerunt valdè, dicentes. Verè filius Dei erat iste, & omnis turba quæ simul aderat ad spectaculum illud, percutientes pectora sua revertebantur; Enumerat autem Sacerdos in hac parte Sanctos quorum societatem petit, octo vero viri, & septem mulieres numerantur, quia per hoc sacrificium, septem chrismata gratiarum, & octo beatitudines junguntur in nobis.

Sequitur *Per quem hæc omnia &c.* ideo dicit omnia quia per filium omnia creata sunt, creas idest naturam condendo, *sanctificas* consecrando materiam, *vivificas* transubstantiando creaturam, *benedicis* accumulando gratiã *Hæc omnia* scilicet panem, & vinum, & aquam, *semper bona creas* secundũ causas primarias. *Sanctificas*. secundum causas sacramentales: *Vivificas*, ut trãseant in carnem, & sanguinem, *benedicis* ut conservent unitatem, & charitatem.

75. Fiunt autem tres cruces super dictis verbis in quibus repræsentatur Ecclesia primitiva, quæ suscepit fidem Trinitatis; & tunc removetur palla desuper calicem, quia quando Christus in cruce emisit spiritum, velum templi scissum est à summo usque deorsum, & nobis aperta sunt ea, quæ prius erant in lege obscura, & clausa; & postea cooperitur Calix, & non hostia ad notandum quòd Sanguis Christi calice cooperto, repræsentat Corpus Christi in sepulcro clauso, & signato, hostia verò Corpus Christi extra sepulcrum. Item tres cruces facit Sacerdos super oblatum, & calicem dum dicit *Sanctificas, Vivificas, benedicis*. ad recolendam crucifixionem factam hora tertia, ex linguis Iudeorum ter clamantium crucifige eum; Ad recolendam verò crucifixionem quæ post intervallum trium horarum facta est manibus Gentilium, cummilites crucifixerunt Iesũ, iterum Sacerdos facit tres cruces, cum hostia super calicem cum dicit illa verba *Per ipsum, & cum ipso, & in ipso*. & postea ad designandum divisionem carnis & animæ Christi morientis facit duas cruces cum ipsa hostia in ora calicis dum dicit *est tibi* Deo *Patri omnipotenti, in unitate Spiritus Sancti*.

Tres autem prædictæ Cruces ita fiunt, & benè. Prima, quæ fit dicendo: *Per ipsum*, fit supra os Calicis exteriùs, signans, quòd Deus est extra omnia non exclusus; secunda, quæ fit dicendo *& cum ipso* fit parum inferius sub prima à labio calicis ad labium, signans, quòd Deus est super omnia non elatus. Tertia, quæ fit dicendo, *et in ipso* fit in medio Calicis, signans, quòd Deus est

in

in medio omnium, non inclusus; Quarta, quæ fit dicendo *est tibi Deo Patri omnipotenti* fit à medio oris calicis contra faciem Sacerdotis signās, quòd omnia, quæ aguntur in ministerio Missæ occultè, in fine à nobis videntur. Et quinta, quæ fit dicendo: *In unitate Spiritus Sancti*, fit inter ipsū calicem, & Sacerdotem, signans, quòd Deus est super omnia non compressus, seù prostratus, cui *omnis honor, et gloria.*

76 Sequitur. *Per omnia sæcula sæculorum.* Quia ergo Iesus clamans voce magna tradidit spiritum, ideo Sacerdos dicendo hæc verba exaltat vocem, vel dicitur alta voce, ut populus sciens finē Canonis respōdeat *Amen.* Subdit Sacerdos: *Oremus. Præceptis salutaribus moniti, etc.* quæ verba apposuit Beatus Gregorius Papa. Sacerdos ergo oraturus, & ostensurus se agere causam coram Deo, & quæ quotidie petere debemus, monet populum orare dicens: *Pater noster, etc.* quæ oratio cæteras orationes propter quatuor antecellit, scilicet auctoritate Doctoris, quia fuit prolata ore Salvatoris docentis Apostolos orare, & ideo dicitur Oratio Dominica; brevitate sermonis: quia facilè dicitur, & profertur, juxta illud: *Cum oratis nolite multū loqui.* Matth. 6. sufficientia petitionū, quoniam utriusque vitæ necessaria cōtinet, & denique fœcunditate mysteriorum, quia immensa continet Sacramenta. Ad majorem tamen hujus Orationis explicationem, aliqua hic subjiciemus.

De Oratione Dominica, usque ad finem Missæ.

77 ORatio Dominica omnē præcellit orationes, & in ea oratur pro bonis æternis, cum dicitur *Adveniat regnum tuum*; pro bonis spiritualibus cum dicitur, *fiat voluntas tua*, & pro bonis temporalibus cum dicitur: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Pro malis præteritis, cum dicitur: *Dimitte nobis debita nostra, sicut etc.* pro præsentibus, dū dicitur, *libera nos à malo.* Et pro malis futuris, cum dicitur: *Et ne nos inducas in tentationem.*

Septem autem petitiones in illa cōtinentur. I. est, Sanctificetur nomen tuum. II. Adveniat Regnum tuum. III. Fiat voluntas tua. IV. Panem nostrum quotidianum. V. Et dimitte nobis debita nostra. VI. Et ne nos inducas in tentationem VII. denique Libera nos à malo. Tres primæ spectant ad vitam æternam, tres ultimę ad vitam pręsentem, & media petitio pertinet ad utramque vitam. Unde septem capitalia vitia per hujusmodi septem petitiones fugantur, & curantur.

78 Finita Dominica oratione Sacerdos dicit aliam orationem incipientem: *Libera nos quæsumus Domine*, &c. quæ Oratio dicitur Embolismus, vel superexcrescentia, eo quod nihil in ea petitur, quòd in præcedenti petitū non fuit, non tamen superfluit, quia; est repetitio, & expositio illius orationis; illa enim dicit libera nos à malo; ista libera nos quæsumus Domine ab omnibus malis, &c. Et quia nos sumus indigni promereri veniam de præteritis, & præsentibus, atque futuris, nisi no-

nobis donetur oratione Beatæ Mariæ Virginis, & Beatorum Petri, & Pauli, atque Andreæ, & aliorum Sanctorum: ideò hic eos in nostrum invocamus patrocinium. Ad impetrandum ergo gratiam pacis imploratur Mater Christi, & tres Apostoli testes pacis, & non plures. Et licèt in superioribus fuerũt annumerati omnes Apostoli, hic tamẽ tres tantùm numerantur, quia hęc oratio signat triduum, quo jacuit Dominus in sepulchro. Specialiter autem isti tres repetuntur propter aliquas eorum prærogativas, scilicet Petrus propter privilegium dignitatis, Paulus propter privilegium prædicationis, & Andreas propter privilegium nimium concupitæ crucifixionis. Et quia in hac oratione intentio Ecclesiæ est invocare omnes Sanctos, dum hos tres invocat, omnes invocat. Sancti enim distinguntur per triplicem statum: quia vel sunt in statu conjugali, & significantur per Petrum, vel in statu continentiæ, vel viduali, & significantur per Andream, qui secundum Chrisostomum creditur in statu viduali fuisse; vel in statu virginali, & significantur per Paulum; & de Beata Virgine fit mentio, quia ipsa est mediatrix nostræ pacis apud Deum.

79 Finita oratione præmissa, Sacerdos hostiam de Altari levat supponẽs illi patenam, & super ora calicis tollens per medium illam frangit, dicens. *Per eundem Dominum nostrum, &c.* Frangitur autem hostia, quia Christus benedixit panem, & fregit, fractumque distribuit Discipulis, & ut in fractione panis agnoscamus Dominum, sicut & illi duo Discipuli cognoverunt quibus ipse euntibus in Emaus apparuit. Frãgitur autem primò per mediũ in duas partes ad significandum duplicem statum prædestinatorum, scilicet gloriæ æternæ, & temporalis miseriæ; & una medietas postea subdividitur in duas partes, quarum una est de prædestinatis, qui in Purgatorio purgantur, alia de his, qui vivunt in hac vita mortali.

80 Dicendo *Pax Domini*, &c. facit signum Crucis ter super Calicem, ad significandum triduum, quo Christus fuit in sepulchro, vel tres mulieres quęrentes Christum crucifixum ad Ostium monumenti. Particula autem hostiæ fractæ immittitur in sanguinem; primò ad notandum, quòd Christi corpus non fuit sine sanguine, nec è contrà: secundò ad designandum quòd ex speciebus panis, & vini unum Sacramentum conficitur. Fiunt autem ex hostia tres partes, primò in memoriam Trinitatis, secundò in memoriam triplicis Christi status, scilicet in hominibus manens, jacens in sepulchro mortuus, & immortalis in Cœlo. Tertiò in memoriam, quòd Christus passus est in triplici parte corporis, scilicet manibus, pedibus, & latere. Pars hostiæ, quæ mittitur in sanguinem signat vivos, alia pars signat illos, qui in Purgatorio sunt; alia denique signat, qui sunt in statu gloriæ; Ecclesia enim orat pro vivis, ut in bono conserventur, pro eis qui sunt in Purgatorio, ut citiùs liberentur, & pro eis, qui sunt in Cœlo, ut pro nobis orent.

81 Sequitur *Agnus Dei, etc.* quæ verba sunt apposita in Missa a Sergio Primo Pontifice; & ideo ter dicitur, quia Christus ad tria venit in mundũ. Primò, ut nos liberaret à miseria culpæ. Secundò, ut nos redimeret à malo pœ-

pœnæ. Et tertiò, ut nobis daret de plenitudine suæ gratiæ; quantùm ad prima duo dicitur bis Miserere nobis; quantùm ad tertium dicitur: Dona nobis pacem; quæ petitio pacis sequitur postquam Agnus Dei ter est dictum, ad notandum, quòd ex benevolentia Trinitatis Agnus Dei missus est, ut dicitur Esaiæ 16. *Emitte Agnum Domine, etc.*

82 In Missa autem pro Defunctis dicitur bis: *Agnus etc. dona eis requiem*, & ultimò dicitur: *Dona eis requiem sempiternam.* Circa quod observa, quòd pro Fidelibus defunctis triplex requies debet optari; prima, ut auferatur ab eis pœna, in qua est eis labor, non requies. Secundò, ut eis conferatur gloria animæ; & tertiò, ut donetur eis gloria corporis, ne illud ulteriùs miseriis exponatur. Prima nō est requies sempiterna, quia pœna sublata adhuc desiderant gloriam; secunda etiam totaliter non est gloria sempiterna: quia secundum D. Augustinū ante resurrectionem corporum semper inest animabus naturalis appetitus resumendi corpora; Tertia autem requies est verè requies sempiterna, quia animæ, quæ præsentialiter Deum vident resumptis corporibus æternaliter, & perfectissimè requiescēt; & ideò in tertia vice dicere congruit Requiē sempiternam.

83 Sequitur communio Sacerdotis, quæ facta, Sacerdos digitos abluit, ne quid fortè incautè adhereat ex contactu Sacramenti; indignum quidem est, ut manus, quæ corpus incorruptibile contrectarunt, corpus contingant corruptibile, vel ad res communes tangendas accedant donec laventur. Quibus omnibus peractis sequitur antiphona, quæ dicitur Postcommunio, sic dicta, quia dicitur post expletam communionem: hæc autem antiphona significat gaudium Apostolorum de resurrectione Christi, juxta illud Ioan. 20 Gavisi sunt discipuli, viso Domino.

84 Deinde Sacerdos osculatur Altare, significans se si firmiter credere, quæ circa sacrificium acta sunt; & conversus salutat populum, & reddit ad dexterum cornu Altaris, significans, quòd in fine mundi post Antichristi mortem, Christus rediturus est ad Judæos, quos jam reprobauit. Et elevatis manibus ultimam Orationem, quæ propriè Postcommunio vocatur exequitur; in qua rogat, & gratias agit de perceptione Sacramenti; & hæc oratio significat, quòd Apostoli post resurrectionem Domini, & ejus ascensionem in Cœlum, in oratione perseveraverunt.

Nota tamen hic, quòd Missa tribus modis finitur. Primò per *Ite Missa est*, & est sensus Ite post Christum, & illum sequimini; non est enim standum in hoc mundo, sed ad Patriam festinandum per bona opera, quod facere potestis; nam Missa est hostia ad placandum Deum Patrem, per quam nobi[s] reseratus est introitus Paradisi, & tai[...] tara fracta sunt. Dicto autem: Ite Miss[a] est, populus gratulando respondet: *De[o] gratias*, imitans Apostolos, qui adorar[...]tes ingressi sunt in Hierusalem cu[m] gaudio magno, & erant in templo la[u]dantes, & benedicentes Deum. Secu[n]do modo Missa finitur per *Benedic[a]mus Domino*, & hoc sumptum est [ex] Hymno trium puerorum, ubi dicitu[r] Benedicamus Patrem, & Filium cu[m]

San-

Sancto Spiritu. Tertiò finitur Missa per *Requiescant in pace*, & respondetur Amen; optatur enim fidelibus defunctis requies.

Denique omnia supra anteacta in Sacrificio Missæ Sacerdos populum benedicit, quia postquam Christus in Cruce oravit, & coram discipulis mãducavit, & reliquias eis dedit, eis benedixit elevatis manibus; & hæc ultima benedictio super populum signat missionem Spiritus Sancti, quem Christus ascendens in Cœlum, de cœlo misit in Apostolos; unde per verbum oris, & signum Crucis exprimitur, quia illa missio per sonum aeris, & linguam ignis intonuit, juxta illud: Factus est repentè de Cœlo sonus, &c. & apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis. Act. 1.

85 Absoluta ergo Missa, Sacerdos à conspectu populi recedit, represensans quòd Christus evanuit ab oculis Apostolorum, & nubes suscepit eum in cœlum, ut dicitur Lucæ ult. ac etiam innuens, quòd Christus sua legatione peracta in hoc mundo, tandem in gloria Patris ascendit. His dictis veniamus ad alia, ad quæ Parochus obligatur circa alia Sacramenta; prolixè enim diximus de Sacramento Eucharistiæ.

DUBIUM VII.

Quid de Parocho in ordine ad Sacramentum Extremę Unctionis?

1. Quia supra diximus quæ nam sit Parochi obligatio circa Sacramentum Pœnitentiæ, ne dicta inutiliter repetamus; ideo de obligatione Parochi circa Sacramentum Unctionis extremæ debemus hic habere sermonem. Pro claritate autem dicendorum ultra supradicta *lib.* 1. *dub.* 18.

Suppono I. Quòd Sacramentum Extremæ Unctionis sic definitur communiter, est signum rei sacræ quò aliquæ partes corporis infirmi, unguntur Oleo benedicto; sub præscripta forma verborum juxta Christi institutionem, ad salutem animæ & corporis. Dicitur signum rei sacræ, & ponitur loco generis. Dicitur. Quo aliquæ partes corporis unguntur, ad differentiam aliorum Sacramentorum, & his verbis explicatur subjectum hujus Sacramenti. Dicitur sub præscripta forma verborum, & explicatur forma. Dicitur Oleo benedicto in quo explicatur materia. Dicitur juxta Christi institutionem, quia hoc Sacramentum fuit à Christo institutum ut de fide habetur. Denique dicitur ad salutem animæ, & corporis, nam anima per gratiam hujus Sacramenti purgatur à venialibus, & roboratur contra tentationes Dæmonum; corpus verò aliquando etiam sublevatur à corporali ægritudine.

2. Suppono II. quod materia remota hujus Sacramenti est Oleum olivarum benedictum ab Episcopo; materiã verò proximã esse ipsam unctionem. Partes, autem corporis quæ sunt ungendæ sunt septem scilicet oculi, aures, nares, os, manus, pedes, & renes; quæ omnia sunt principia ad actum peccati vel dirigentia, ut sensus vel imperantia ut renes, vel exequentia ut pedes; mutilati autem inungi debẽt, quanto propinquiùs ad partes illas esse potest, in quibus unctio fieri debuerat, quia quamvis non habeant membra, habent tamen potentias animæ, quæ illis

illis membris debentur saltim in radice, & interius peccare possit per ea, quę ad illas partes pertinent, licet non exterius. De præcepto autem ungendæ sunt saltem partes quinque sensuum; quia cùm nihil sit in intellectu quin prius non sit in sensu, peccata à sensibus originem habent, & ad tollendas reliquias peccatorum, qui est effectus hujus Sacramenti, requiritur ut quinque sensus necessariò ungantur; Vnde omitti potest renum, & pedum unctio & in fœminis ob decentiam unctio renum, sicuti etiam viris, qui facilè moveri non possunt; Vnctio verò pedum est facienda, ubi est consuetudo. In Sacerdotibus autem unctio manuum est facienda non in palma, seu vola manus sed in parte superiori, seu exteriori, in vola enim inuncti sunt, ut Rituale Romanum præcipit.

3. Estò autẽ de necessitate Sacramẽti in his partibus ungendis nullum requiri ordinem; servandus tamen est ordo ex consuetudine; ut prius ungantur ambi oculi, deinde ambæ aures, postea nares, deinde os, tum manus, & pedes, & ultimò renes, invertere tamẽ hunc ordinem ex Castropalao *t.4. de Extrem.unct.p.3.num.3.* est peccatum mortale; Verius tamen est peccatum tantum veniale, quia non videtur materia gravis præcisò scandalo, & contemptu, ut docet Tamb.*l.6.de Sac.extrem.unct.c.1.§.4.n.8.*

4. Suppono III. quod cum verba formæ hujus Sacramenti sint. Per istã sanctam unctionem, & suam pijssimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid per visum, auditum, &c. deliquisti in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; non omnia tamen hæc verba sunt essentialia ly *Sanctam* certum est non esse de essentia, & ly *& suam piissimam misericordiam* neque sunt de essentia; quia sine istis verbis salvatur sensus formæ, ut docent Reg. *tom. 2.l.28.c.9.nu.56.* Suar. *tom.4. disp.40. sec.3.num.13*, Caramuel. *in Theol.fundam.num.*2010. Neque sunt de essentia ly *Tibi*, neque ly *In nomine Patris etc.* quia neque in Conciliis, neque in cæremoniali, ea verba reperiuntur. Igitur de essentia formæ hujus Sacramenti sunt hæc verba. *Per istam unctionem. indulgeat Deus quidquid deliquisti.* verum tamen est, quòd emittere verba consueta est mortale peccatum. Tum quia circa materias, & formas Sacramentorum non licet extra necessitatem, sequi opinionem probabilem, probabiliori omissa; Tum etiam quia ex tali omissione redderetur Sacramentum dubium, & ex consequenti; quia ea omitteret mortaliter peccaret. Vt docet Dian. *p.11.trac.1.res.18*, Caramuel *in Theol.fund. num.* 2010. & alii.

5. Suppono IV. quod subiectum hujus Sacramenti est homo viator, vivus, baptizatus, habens usum rationis in gratia existens, infirmus, & qui in eodem infirmitatis periculo hoc Sacramentum non suscepit. Dixi homo viator vivus; nam non est dandum hoc Sacramentum homini, qui ex vita jam decessit; in dubio autem an infirmus sit vivus, vel mortuus dandum est sub conditione, si non es mortuus Indulgeat, &c. Laym. *l.5.trac.8. c.8. n.2.* Fill. *t.1.trac.3.c.5.num.*101. & alii Vnde si inter ungendum certificetur de ejus morte, reliquæ unctiones non factæ sunt omittendæ, ut ait Sylvest.

O o verb.

verb. unc. ext. q. 5. in fin. Dixi *Baptizatis* Infideli enim ficuti denegantur alia Sacramenta, fic hoc facramentum.

Dixi *Habens usum rationis*. Perpetuò enim amentes non funt huius facramenti capaces, funt autem capaces fi habeant aliqua lucida intervalla; & licet detur amentibus baptifmus, hoc eft quia per baptifmum remittitur peccatum originale, quòd quia eft contractum abfque noftra voluntate, & cognitione, remittitur abfque ea; per extremam autem unctionem remittitur peccatum actuale, quòd fit cum noftra voluntate, & cognitione, & fic fufcipiens debet ipfum cognofcere, quòd non conjungit in perpetuò amentibus. ut docet D.Th. *in fupp. p. 32. a. 3.*

Dixi *in gratia exiftens*. quia cum hoc facramentum fit vivorum, debet gratiam fupponere quæ eft vita animæ; adhibetur enim per modũ cujufdã medicationis; ficut baptifmus per modum ablutionis, medicina autem datur ad fugandem infirmitatem; unde ficut corporalis medicatio fupponit corporalem vitam in medicato fic fpiritualis medicatio fupponit in recipiente vitam fpiritualem. D.Th. *cit. q. 30. a. 1. in corp.*

Dixi *Infirmus* quia hoc facramentum dandum eft in gravi, & periculofa infirmitate. Eft enim ultimum remedium, quòd Ecclefia poteft conferre, quafi immediatè difponens ad gloriam, & ideò illis tantum infirmitatibus deberi quæ funt graves, & periculofæ, & timetur de periculo mortis. D. Th. *cit. q. 32. a. 2.*

Dixi *et qui eodem infirmitatis etc.* quia licet hoc facramentum iterari poffit, cum non imprimat characterem; tamen durante eadem infirmitate, & eodem periculo mortis non debet iterari, ut conftat ex ufu & praxi Ecclefiæ; ceffante autem eo periculo, & poftea in eadem infirmitate fuperveniente poteft iterari; quia hoc facramentum non datur ob infirmitatem, fed etiam ob ftatum infirmitatis, fcilicet quando infirmitas eft periculofa & morti proxima, unde cum quis poffit in eadem infirmitate pluries effe proximus morti; poteft ei pluries hoc Sacramentum dari. D.Th. *cit. q. 33. a. 2.* his fuppofitis.

6. Certum eft apud omnes Doctores quòd Minifter facramenti Extremæ Unctionis eft quilibet Sacerdos in neceffitate etiam fi fit excommunicatus, vel interdictus. Extra verò neceffitatẽ ordinarius Minifter eft folus Prælatus, vel Parochus habens jurifdictionem dummodo non fit excommunicatus, neque interdictus.

Simplex autem Sacerdos etiam ftãte neceffitate non tenetur hoc facramentum miniftrare infirmis ex juftitia, fed tantum ex charitate in cafu, quo moribundus fine aliis facramentis decederet, qui mortaliter peccaret fi extra neceffitatem hoc facramentum miniftraret, ut docet Laym. *l. 5. fum. trac. 8. c. 6. n. 1.*

Et quamvis aliqui doceant Parochum non teneri (etiam extra neceffitatem) infirmis miniftrare, quia ficuti non tenetur fufcipere, fic Parochi non tenentur miniftrare; tamen verius dicendum eft Parochũ teneri hoc facramentum miniftrare infirmis tacitè, vel exprefsè petentibus. Parochi enim ex officio tenentur fuis ovibus miniftrare, non folũ facramenta neceffaria,

sed etiā sacramēta eorum salutem maximè adjuvantia; uti est hoc sacramētum Extremæ Unctionis, ut docet Coninch. *disp*. 19. *de Sac*. *d*. 10. *n*. 31. & alii tacitè autē petere est infirmū esse in periculo vel articulo mortis, & Parochum non excludere. Ad id quòd dicebatur contraria sententia facilè dicimus, quòd infirmus potest cedere juri suo, & sic non obligatur suscipere hoc sacramentum, Parochus autem non potest iuri alterius cedere, & sic tenetur ex officio illud ministrare.

7. Quia autem laicus non est minister hujus sacramenti dicente Apostolo. *Inducant Presbyteros Ecclesiæ*, ideo non est licitum Parocho mittere oleum Extremæ Unctionis ad infirmos, ut ipsi ungantur eo; neque etiam mitti potest Sacerdotibus ut ipsi infirmi eo ungantur; quia sacramenta quæ usu perficiuntur, (uti unum est hoc sacramentum) requirunt ministrum diversum à suscipiente, Dian. *par*. 5. *trac*. 3. *ref*. 94.

8. Tempore pestis Parochus non tenetur hoc sacramentum peste infectis ministrare cum periculo vitæ; tenetur autem sine periculo vitæ, ut si ipse jam peste laboraverit; in casu autem quo in infirmo sit periculum æternæ damnationis (ut si infirmus est in statu peccati, & non potest alia sacramenta Pœnitentiæ vel Eucharistiæ suscipere, nec habere contritionem) tunc tenetur Parochus infirmo hoc sacramentum ministrare, etiam cum periculo vitæ; tunc enim præferenda est vita spiritualis proximi, propriæ vitæ corporali. Filliuc *tom*. 1. *trac*. 3. *c*. 5. *n*. 100. Villalob: *in sum*. *tom*. 1. *trac*. 10. *dif*. 6. *nu*. 7. & alii apud ipsum. Et tunc in isto casu potest Parochus inungere infirmum virga oblonga, ut se à peste præservet, dummodo unctione peracta virga purgetur, & in similem usum servetur si sit aurea, vel argentea, & si sit lignea comburatur igne. Dian. *p*. 3. *trac*. 4. *ref*. 167. & alii apud ipsum.

9 Parochus timens in vespere, ne noctu vocetur ad dandum infirmo oleum sacrum, & ob id retineat illud in domo, ut expeditiùs possit ire vocatus, peccat venialiter, ut docet Barb. *de Paroch*. *c*. 22. peccat autem mortaliter ille, qui semper oleum sacrum retinet domi ex eodem Barb. *l*. *c*.

10 Quia autem minister proprius hujus Sacramenti est solus Pastor, vel Parochus, ideò si extra necessitatem illud ministrat simplex Sacerdos, graviter peccat, licèt sit validum Sacramentum, Bon. *d*. 9. *num*. 28. Buss. *l*. 6. *tract*. 5. *de ext*. *unct*. *c*. 1. *n*. 5. & alii. Religiosi verò incurrunt excommunicationem Papalem ex *clem*. 1. *de privileg*. Possunt tamen Regulares hoc Sacramentum (uti & Viaticum) suis Regularibus, & familiaribus ministrare, & in necessitate; ut si Pastor absit, vel licentiam dare nolit sine rationabili causa, nec Superior possit adiri pro licentia petenda, possunt Regulares hoc Sacramentum secularibus ministrare, ex privilegio Sixti IV. concesso Carmelitis, & Minoritis, Pelliz. *de Reg*. *trac*. 8. *c*. 2. *sect*. 4. *num*. 331. Item dicti Regulares possunt ministrare hoc Sacramētum secularibus hospitantibus intra Monasterium, & ibi ad mortem infirmantibus, ut docet idem Pelliz. *n*. 326. ex indulto concesso Patribus Benedictinis; non tamen possunt hoc Sacramentum ministrare homini ex causa re-

repentina incurrenti in eorum Monasterio, ut idem docet Pelliz. *num.* 329. Possunt etiam ministrare Regulares hoc Sacramentum mercenariis, & operariis ægrotantibus intra eorum Claustra ex privilegio Patribus Theatinis à Pio V. ut refert idem Pelliz. *n.* 332.

DUBIUM VIII.

Quid de Parocho in ordine ad Sacramentum Matrimonij.

1 QUia de hoc Sacramento supra *lib.* 1. *dub.* 25. latè disseruimus; necnon ipsius impedimenta per totam citatam dubitationem annotavimus; ideò hic tantùm de hoc Sacramento in ordine ad ea, quæ ad Parochum pertinent, pauca adijciemus.

Et quia in matrimonio rato duo debet agere Parochus, primum scilicet facere denunciationes in Ecclesia, ad hoc ut detegantur impedimenta, vel dirimentia vel impedientia; secundum ut assistat matrimonio, nè clandestinè celebretur; ideò de utroque munere, & oneri hic est dicendum.

2 Peractis igitur his, quæ ad matrimonium ratum requiruntur, ad hoc ut celebretur in faciem Ecclesiæ, debet Parochus facere populo denunciationes, ad hoc ut impedimenta (si adsint) revelentur, quæ à proprio Parocho sunt faciendæ ter, ut definit Concil. Trid. *seß.* 24. *c.* 1. *de reform. matrim.* & olim Conc. Later. in *c. fin. de cland. despons.*

3 Denunciationes autem, quæ debent matrimonium præcedere sunt ad effectum, ut si quis sciat impedimentũ ad matrimonium contrahendum, illud debeat revelare, & hæ denunciationes fuerunt olim præceptæ per Concilium Lateranens. in *c. fin. de cland. despons.* & novissimè, per Conc. Trid. *seß.* 23. *c.* 1. *de reform. matr.* Vnde matrimoniũ sine denunciationibus contractum, validum, quidem est, sed illicitum, & peccat mortaliter Parochus omittens denunciationes, quia est materia gravis. ut docent Fill. *tom.* 1. *trac.* 10. *p.* 1. *c.* 5. *n.* 171. Tamb. *l.* 8. *de matr. trati.* 6. *c.* 3. *§.* 1. *num.* 2. Sanch. *disp.* 5. *l.* 3. *de matr.* & alii.

4 Tres autem fieri debent denunciationes, & faciendæ à proprio Parocho contrahentium. Proprius autem Parochus dicitur his, in cujus Parochia diutiùs conjuges versati sunt, ut definit Conc. Trid. Item debent fieri in Ecclesia inter Missarum solemnia, & tribus diebus festivis continuis immediatè sibi succedentibus, ut docet Tamb. *l. c.* §. 2. *n.* 5.

5 Si autem ex istis tribus ommictatur una, non erit mortale, maximè quando certum sit moraliter nullum posse insurgere impedimentum; neque erit mortale, si non fiant in Ecclesia, & inter Missarum solemnia, & in diebus festis, dummodò fiant extra Ecclesiam in magno concursu populi; quia finis Concilii, ut fiant in Ecclesia, & in die festo, fuit, quia tunc frequenter solet adesse populus: & sic non frustraretur finis dicti Concilii; observanda tamen semper est consuetudo loci, & secundum hanc, Parochus se regulare debet.

6 Potest autem Episcopus Ordinarius loci has denunciationes dispensare, & ex justa causa prolongare, vel breviare: & dispensato cum uno contra:

trahente ubi subdito, etiam si alter cõtrahens sit alterius Diœcesis intelligitur dispensare, quia matrimonium est individuum, & cum dispensatur cum uno contrahente non potest dispensari cum alio, ut docent Sanch. *l.5. de matr. disp.7.* Fill. *l.c.n.*175. Tamb. *tract 6. cit.c.3.§.1 n.6.* & alii. Et cum hæc facultas competat Episcopis jure ordinario, possunt illam in prædictis denũciationibus delegare.

7 Vicarius Generalis Episcopi potest etiam in hoc dispensare [dummodo Episcopus expressè non sibi reservet hanc facultatem] quia Tridentinũ concedit hanc facultatem dispensandi Ordinario, & Vicarius etiam est Ordinarius loci, Sanch. *l.c.nu.6.* Parochus autem nullo modo potest in his denũciationibus dispensare; hic enim non venit nomine Ordinarii, Sanch. *l.c. n.*17.

8 Sicuti autem in aliis dispensationibus, sic in hac requiritur justa causa. Justæ autem causæ dispensandi in his denunciationibus assignantur à Doctoribus. Quarum prima est disparitas contrahentium ut si juvenis, senem ducat, dives pauperem, & nobilis ignobilem: tunc enim ob ruborem, quo alter contrahentium suffunderetur, possunt denunciationes omitti. Secunda est infamia, ut si duo concubinarii existimati conjuges velint contrahere, possunt omitti denunciationes, ne publicentur. Tertia est dignitas personæ, unde in Magnatibus omitti possunt, istorum enim matrimonia sunt valdè publica, & si adessent impedimenta ab omnibus scirentur. Quarta est necessitas, qualis est ista, quòd si denunciationes permittantur, non possint postea fieri benedictiones ob tempus superveniens interdicens benedictiones. Quinta est ad scandalum vitandum, ut si matrimonium fuit jam contractum, & ob impedimentum dirimens debeat iterum contrahi dispensatione obtenta, tunc potest contrahi absque denũciationibus, & Parocho, & testibus. Sexta quando timetur parentes, vel tutores injustè matrimonium impedituros. Septima est periculum animæ, ut si duo sint in concubinatu, & est periculum, si non statim contrahant voluntatem mutare. Octava denique, si concubinarii in articulo mortis contrahere velint ad legitimandam prolẽ, & instet mors. Sanch. *l.cit. disp.9. nu.*7. Fill. *l.c.n.*178.

9 Iusta autem causa concurrente tenetur dispensare Ordinarius, quoties publicum, aut notabile damnum proximè timetur, puta in casu quo duo concubinarii contrahere volunt, vel vir, qui defloravit mulierem, vult illam ducere, & est periculum mortis, vel quod alter mutet voluntatem, quia tunc grave damnum proximi timeretur; Ubi autem non timetur proximũ damnum, non tenetur dispensare, v.g. in casu, quo magnates volunt contrahere, vel senex vult juvenem ducere, vel nobilis ignobilem; in his enim nullum grave damnum timetur, Sanchez *l.c. disp.10.n.6.* & tunc dispensatio facienda est gratis, nec aliquid accipere potest pro fabrica Ecclesiæ, vel alio opere pio, ut præcipitur in Conc. Trident. *sess.25.c.18.* Et in casu, quo teneatur Episcopus dispensare, potest appellari (licèt non possit in casu quo non tenetur) Imò si instet grave periculũ expectando denunciationes, & non pos-

sit haberi Episcopus, possunt denunciationes omitti, & matrimonium cōtrahi, ut docet Sanch. *l. c. n.* 27. qui hoc extendit in casu, quò Episcopus absq; causa legitima, & injustè nollet dispēsare. Fill. *cit. n.* 182.

10 Qui autem impedimentum novit inter contrahentes tenetur sub gravi revelare; quod etiam intellige, ut contrahentes ipsi etiam tenentur revelare eorum impedimentum, etiam si impedimentum est occultum, & probari non possit, etiam si quis sciat sub secreto naturali; & etiam si sciant tantùm de auditu, dummodò à personis fide dignis audierint, ut docet Sanch. *cit. n.* 7. Non tenetur tamen sciens occultum impedimentum revelare, si sciat impetratam esse dispensationem; neque tenetur revelare, si impedimentum tantùm sit in confessione, & neque quando timetur damnum grave ex ea denunciatione, Sanch. *cit. n.* 4.

11. Secundum quod præstare debet Parochus in matrimonio celebrando est illius assistentia cum aliquot testes; ne clandestinè celebretur: Unde præcipitur in Conc. Trid. *sess.* 24. *c.* 1. *de ref. mat. Qui aliter quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius* Parochi, *vel ordinarii licentia, et duobus, vel tribus testibus, matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, et hujusmodi contractus irritos, nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit, et annullat.*

12. Ad validitatem autem Matrimonii requiritur proprius Parochus contrahentium, ut docet Sanch. *loc. cit. disp.* 19. & Fill. *tom.* 1. *trac.* 10. *p.* 1. *c.* 6. *n.* 201. sufficit tamen proprius Parochus alterius contrahentium, quia matrimonium est contractus individuus, & cōsequenter Parochus unius contrahentis est Parochus alterius Sanch. *c. n.* 4. & Fill. *c.* imo Parochus unius cōtrahentis potest matrimonium celebrare in Parochia alterius contrahentis sibi non subditi; quià Trid. requirit tantum assistentia proprii Parochi, sed proprius Parocus est utriusque contrahentis Parochus: ergo uterque sufficit etiam si in altera Parochia, & non in sua contrahat matrimonium: & sic declaravit Sac. Cong. Card. apud Navar. *conf.* 32. *de spons.* teste Fill. *c. n.* 202. & ad declarationes in contrarium adductas respondet Sanch. in ejs Cardinales locutos fuisse de consilio; non de præcepto; quod etiam tenet Tambur. *l.* 8. *de mat. tr.* 6. *c.* 2. *§.* 2. *n.* 17. & alii. Adde posse etiam Parochus proprius vnius contrahentis celebrare matrimonium extra Diecesim; quià Parochi assistentia in matrimonio non est actus jurisdictionis contentiosæ, & consequenter ubique potest exerceri. Ita Sanch. *loc. cit. num.* 14. Tamb. *num.* 18. *et* 20. & alii apud ipsum.

13. Is autem dicitur proprius Parochus contrahentium, qui curam habet animarum, & est ordinarius eorum, unde Pontifex in toto Orbe, Episcopi pro suis ovibus, Archiepiscopi et iā pro ovibus sui suffraganei in actu visitationis, Capitulum sede vacante, Legatus a latere in sua Provincia, Cardinalis in suo titulo. Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, pro suis subditis, cum sint ordinarii possunt dici Parochi proprii. Vicarius etiā Generalis; (non vero Vicarius foraneus) ex vi sui officii posse quoque assistere matrimonio & aliis dare licentiam

tiam

am assistendi, cùm etiam sit ordinarius. Sanch. *l. c. disp.* 29. *n.* 18. Diana *res.* 36. *p.* 11. *trac.* 3. *vers. an vero.* & alii apud ipsum.

14. Proprius autem Parochus vagorum [qui sunt illi, qui nullibi habēt domicilium, vel qui pristinum domicilium deserentes navigant, vel iter faciunt quærentes ubi se collocent] esse quemlibet Parochum. Verum tamen est non posse Parochos assistere matrimonio vagorum; nisi præmissa diligēti inquisitione, & obtenta licentia ordinarii loci, ex Conc. Trid. *sess.* 24. *de Mat. c.* 7. ubi præcipit Parochis ne vagorum matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad ordinarium delata, ab eo licentiā id faciendi obtinuerint; & aliter facientes peccant mortaliter, licet matrimonia validè contrahant Sanch. *loc. cit disp.* 25. *num.* 16.

15. Licet autem Parochus qui assistit matrimonio non necessariò debet esse Sacerdos; aliùs tamen cui Parochus dat licentiam assistendi debet necessariò esse Sacerdos, ut docet Sanch. *loc. cit. disp.* 20. Dian. *p.* 11. *trac.* 3. *res.* 32 Tamb. *trac.* 6. *lib.* 8. *de matr. c.* 2. § 15. *num.* 3.

16. Parochus autem licet sit excommunicatus, suspensus, interdictus, vel irregularis potest adhuc matrimonio assistere, quia assistentia Parochi in matrimonio non est actus jurisdictionis, sed assistit matrimonio Parochus tamquam testis tantum. Sanch. *cit. disp.* 21. *num.* 4 Tamb. *l. c. n.* 2.

17. Licentia autem quam Parochus dat alicui Sacerdoti ad assistendū in matrimonio debet esse expressa, & non sufficit tacita, cum enim potestas delegata sit odiosa, derogat enim potestati ordinariæ, non est extendenda ad casum non expressum. Sanchez *loc. cit. disp.* 35. *num.* 9. 17. 20. Fill. *tom.* 1. *trac.* 10. *par.* 1. *c.* 6. *nu.* 219. Tamb. *trac.* 6. *cit. c.* 2. § 5, *num.* 5. & alii ab ipso citati.

18. Si autem detur casus quòd Parochus post datam licentiam Sacerdoti assistendi, moriatur, vel revocet ipsam licentiam jam datam, & mors, vel revocatio constet Sacerdoti; tunc Sacerdos assistens invalidè assistit, delegatio enim ad casum determinatum morte delegantis expirat; ac etiam per licentiam revocatam. Est communis.

19. Ista autem assistentia Parochi, & testium, ne dum debet esse Phisica, sed etiam moralis scilicet ut Parochus, & testes usum habeant rationis, & intelligant consensum utriusque conjugis quin Trid. ideo requirit eorum præsētiam ut hei de contracto matrimonio testificari possint. Et Conc. Trid. præcipit Parochis, ut intellecto consensu contrahentium dicant ista verba: *Ego vos conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* quæ verba licet non sint de essentia; sunt tamen de præcepto, & Parochus ea non dicendo peccat venialiter, quia materia non est gravis. ex. Sanch. *loc. cit. disp.* 38. Coninch. & Tamb. *loc. cit.* § 4. *n.* 4. & aliis. Mortaliter tamen peccat si non interrogat contrahentes de consensu, quia materia est gravis, nisi aliunde ei constet de mutuo consensu tunc, & si non interroget peccabit venialiter. Sanch. *loc. cit n.* 9.

20 Pœna autem Parochi, vel Sacerdotis de ejus licentia assistentibus in matrimonio sine testibus designatis à Tri-

à Tridentino est arbitrio Judicis infligenda; & testes assistentes sine Parocho etiam debent puniri arbitrio Ordinarii; unde solent excommunicari, ut docet Sanch. *l.c.disp.46.n.6. & 8.*

DUBIUM IX.

Quid de Parocho in ordine ad sepulturam Ecclesiasticam?

1 HIc dicenda maximè juvant ad Parochos dirigendos in suis officiis, & obligationibus; ideò breviter, ut mos est, nobis hic adiiciemus ea, quæ spectant ad Parochum respectu sepulturæ eligendæ, vel electæ in sua Ecclesia, & obiter de sepultura omnium Ecclesiarum, etiam Regularium. Unde pro claritate dicendorum.

Suppono primò, quòd sepultura Ecclesiastica sic definitur. Est terra sacra, seu religiosa deputata auctoritate Episcopi ad usum sepeliendi fideles. Dicitur terra sacra auctoritate Episcopi deputata; quia jure canonico terra, seu locus non efficitur sacer, & religiosus, nisi auctoritate Episcopi fuerit deputatus ad fidelium sepulturam. Dicitur ad usum fidelium, quia sepultura infidelium non est sacra, neque religiosa.

2 Suppono II. Sepulcrum dupliciter accipi posse. Primò formaliter, & actualiter, pro actu, seu officio sepeliendi, pertinens ad charitatem, seu pietatem; secundò materialiter, & quasi habitualiter pro loco, in quo quis sepultus est; & communi nomine vocatur sepulcrum, seu sepultura à sepeliendo, eo quod cadaver humi, veluti sæpè circumdetur.

3 Suppono III. quòd sepultura differt à mortuariis, & funeralibus; Nam sepultura materialiter sumpta accipitur pro loco, in quo cadaver permanenter collocatur; mortuaria autem accipiuntur pro officiis mortuorum, quæ etiam absente cadavere celebrantur, ut sunt anniversaria, &c. Funeralia verò dicuntur officia, quæ celebrantur præsente cadavere in actu sepulturæ, & vocantur funera, à funibus, quibus cadaver ligatur, donec sepulturæ detur.

4 Suppono IV. quòd omnes Catholici in loco sacro sunt sepeliendi (nisi justa causa id prohibeatur) non autem Pagani, Judei, aliique infideles. Cathecumeni autem etiam in loco sacro sunt sepeliendi, quia licèt non sint Christiani, sunt tamen mortui cum voto baptismi, ut docet Bonac. *tom.2. de contr. disp.3.q.21,p.2.n.1.* Contrarium docet Laym. *l.3.tract.2 c.12,n.11.* cujus opinionem probabilem dicit Bon. *l.cit.* Cum autem puer natus, & non baptizatus sit paganus, non est in loco sacro sepeliendus, secus dic si mortuus sit simul cum matre prægnante, & non exivit ab ejus utero, tunc enim censetur pars matris, & cum matre est sepeliendus. Et quia puer involutus pelle secundina, non verè baptizatur secundum veriorem sententiam, quia non potest ablui, & attingi aqua, pellis enim secundina est densa, à natura instituta, ut fœtum contineat, ut supra *l.b 6. dub.5. §. unic. num.20.* diximus: ideò hic non est loco sacro sepeliendus. Unde Bonacin. *loc. cit. n 2.* monet obstetrices, ne fœtum secundinis obvolutum baptizent, sed prius secundinis digitis frangant, & postea baptizent,

§.I.

§. I.

Quinam debent privari Ecclesiastica sepultura.

1. ALiqui justa de causa Ecclesiastica privātur sepultura & hi sunt hæretici, ut dicitur in *cap. quicunque hæreticos de hæreticis in 6.* ibi quicūque hæreticos, credētes, receptatores, defensores, vel fautores eorumdem, scienter præsumpserint sepulturæ Ecclesiasticæ tradere; usque ad satisfactionem idoneam, sententiæ excommunicationis, se noverint subjacere, nec absolutionis beneficium mereantur nisi propriis manibus publicè extumulent, & proijciant hujusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetua careat sepultura.

2. Ex quibus habes, I. sepelientem hæreticum in loco prophano non affici excommunicatione hujus capitis; quia locus prophanus, non est Ecclesiasticus, & verba pœnalia strictè sunt interpetranda. Suarez *de cens. disp.* 12. *sect.* 4. *n.* 13. Bon. *tom.* 3. *de excom. in partic. disp.* 2. *q.* 2. *p.* 30. *n.* 3. Sayr. *l.* 3. *c.* 35. *n.* 6. qui plures alios Doctores affert in suam sententiam. Contra Alterium *lib.* 1. *disp.* 14. *c.* 2. *col.* 6. & alios.

3. Habes II. quòd ille dicitur sepelire aliquem, qui propriis manibus illum tumulat; quia sepelire dicit actionem phisicam & positivam circa eum qui tumulatur; hinc ille tantum incurrit excommunicationem hujus capitis qui propriis manibus tumulat hæreticum. Bon. *loc. cit. num.* 5. cum Navar. & Henriq. ab illo relati, contra Alter. Sayr. & Ugolin.

4. Habes III. Quòd excommunicatio in hoc capite contenta, contracta ob actionem phisicam sepeliendi hæreticum, receptatorem, vel fautorē, jure communi potest absolvi à quolibet confessario approbato; postquam is qui sepelivit propriis manibus publicè extumulavit, & eijcit cadavera prædictorum; quia non est reservata. Doctores communiter.

5. Habes IV. Quòd non tota Ecclesia ubi hæreticus est tumulatus debet carere perpetua sepultura; sed tantum tumulum ubi hæreticus est sepultus; versamur enim in odiosis, in quibus est facienda stricta interpetratio; & textus non dicit Ecclesia, sed locus ille perpetua careat sepultura.

6. II. Privari debent Ecclesiastica sepultura Apostatæ à fide [qui illi dicuntur qui totam fidem Catholicam dereliquerunt) hi enim subduntur pœnis hæreticorum; Apostata enim est verus hæreticus Duard. *lib.* 2. *q.* 13. Fill. *n.* 28. Bon. *l. c. disp.* 1. *q.* 2. *p.* 1. *n.* 8. & alii.

7. III. Publicè Excommunicati, idest denunciati, aut notorii Clerici, vel Religiosi percussores, isti enim etiam sunt vitandi, ut habetur in Clement. I. *de sepulturis.* ibi Eos *qui proprie temeritatis audacia. defunctorū corpora, non sine contemptu Clavium Ecclesiæ in cœmeteriis, interdicti tempore in casibus non concessis à jure, vel excommunicatos publicè aut nominatim interdictos, vel usurarios manifestos, scienter sepelire præsumunt: decernimus ipso facto excommunicationis sententiæ subjacere; à qua nullatenus absolvantur, nisi prius ad arbitrium Diœcesani Episcopi, eis quibus per præmissa fuerit injuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem;*

tem; nullo eis circa præmissa exemptionis, uel quouis Priuilegio, sub quacunque forma uerborum concessio aliqualiter suffragante.

8. IV. Personaliter & publici interdicti privantur in loco sacro sepeliri, ut patet ex allegata Clem.

9. V. Usurarii manifesti. (hi tamē illi dicuntur qui sunt denunciati) & ideo qui sepelit Usurarium, qui nondū est denunciatus, non incurrit excommunicationem hujus capitis. Suarez *disp.* 31. *sect.* 2. *n.* 10. Bon. *de cens. disp.* 2. *q.* 2. *p.* 31. *n.* 7. & alii.

10. Habes ex antea dictis, quòd comitans cadaver publici excommunicati, vel interdicti, vel usurarii publici ad sepulturam, aut extruens foveam, aut mandans, vel consulens sepeliri; nō incurrit excommunicationem hujus capitis, sed tantum ille; qui propriis manibus sepelit, ut supra diximus; pœnæ enim non sunt extendendæ.

11. VI. Pugnantes in Duello etiā ante Judicis sententiam, si in Duello moriantur, & sit notorium ipsos in Duello mortuos fuisse. Si autem delictum non sit notorium, sed tantum publicè constet eos in Duello mortuos fuisse, Parochus non debet eos sepelire, nec denegare sepulturam Ecclesiasticā, sed rem ad Episcopum, vel Vicarium referre, ut ipsi sententiam ferant.

12. Si verò in Duello certans altero die ob vulnus acceptum moriatur etiam cum signis pœnitentiæ, & contritionis, & suscepto Viatico; hic etiā debet privari Ecclesiastica sepultura. Tum quia is dicitur mori in Duello. Tum etiam quia privatio sepulturæ inducta est in criminis detestationem, ut reliqui videntes tam acriter puniri Duellum, arceantur ab hujusmodi crimine. Bon. *de cens. in part. disp.* 2. *qu.* 3. *p.* 48. *n.* 21. citans pro se Pereg. *q.* 2. *n.* 4. Guttier. *l.* 2. *canon. qq. c.* 3. *n.* 8. Floron. *c.* 5. *n.* 20. & alios.

13. VII. Scienter occidentes seipsos, sivè ferro, sive veneno, sivè laqueo aut alia ratione, ut dicitur in *cap. placuit* 22. *q.* 5. Si autem quis inveniatur, vel laqueo suspensus, vel in puteo mortuus, aut alia ratione occisus, nec constet an ipse se occiderit, iste est in loco sacro sepeliendus, ne forsan innocens puniatur, potest enim esse ut hic non sit à se ipso occisus, sed ab alio; & in dubio minus delictum est præsumendum *l. merito, ff. de socio*. Et docent Covar. 2. *uariar. c.* 1, *n.* 11. Gratian. *cap.* 61. *n.* 21. Lavor. *nu.* 31. relati à Bon. *de contrac. disp.* 3. *q.* 21. *p.* 2. *n.* 2.

14. VIII. Affecti extremo supplicio pro patratis sceleribus. Isti enim debent privari sepultura Ecclesiastica, nisi signa pœnitentiæ dederint. *c. placuit.* 23. *q.* 5.

15. IX. Meretrices publicæ, quæ in tali statu decedunt; istis enim communiter denegatur sepultura Ecclesiastica. Bon. *loc. cit.*

16. Parochi autem supradictos sepelientes, quos Ecclesia privat sepultura Ecclesiastica, mortaliter peccant, & si sepeliant excommunicatos, & interdictos, vel usurarios notorios ligantur excommunicatione majori; ossa autem eorum, qui de jure carent sepultura Ecclesiastica, sunt à loco sacro extrahenda, si possunt discerni ab ossibus aliorum. Est communis inter Doctores.

§. II.

§. II.

Quis potest sepulturam eligere?

1. SUppono I. quod regulariter loquendo quilibet sepeliendus est in sua Ecclesia Parochiali, (nisi aliud ferat consuetudo locorum) jus enim sepeliendi lege communi Ecclesiæ Parochiali competit; quia ubi recipiũtur Sacramenta ibi etiam recipi debet sepultura; nisi sepulturam quis alibi eligerit, si enim alibi sepulturã eligit, ibi est sepeliendus, etiã si elegerit in Ecclesia, Claustro, Capitulo, vel Sacristia Regularium, vel in Ecclesia monialiũ, non tamen in Claustro ipsarum, ut docent communiter Doctores.

2. Suppono II. quòd qui sepulturam semel eligit, & postea electionem revocavit, sepeliendus est in sepulcro suorum majorum; vel in Ecclesia Parochiali; hic enim est ac si prius sepulturam non elegisset, electio enim sepulturæ potest revocari usque ad mortem. Sepulcrum autem majorum is dicitur ubi sepultus est Avus, vel Pater; licet cæteri majores sint in alio sepulcro; verum tamen est, quòd si in uno sedelcro non sint plures majores, sed in uno Pater, in alio Avus; & in alio Proavus, non sibi eligens sepulturam, debet sepeliri in Ecclesia Parochiali ubi audivit divina, & Sacramẽta percepit. Donat *tom.4. de sepul. tract.9.q.9.n.2.* Sylv. *verb. sepultura n. 8.* Barbosa *in coll. doct. ad cap. nos 1. de sepul. n.4. et in trac. de potes. Paroch. c. 26. num.31*,

3. Suppono III. Vagabundum esse sepeliendum in Ecclesia Parochiali in qua decedit; vagus enim fit subditus loci, ubi reperitur, & ibi potest Sacramenta recipere, cum nullum habeat domicilium alibi: Peregrinus autem extra propriam Parochiam decedens, deferendus est ad illam, si commodè fieri potest, aliter sepeliri debet in Ecclesia Parochiali ubi decedit, præsertim si in illa Sacramenta suscepit; Parocho enim cui competit jus peregrino sacramenta conerendi, competit etiam jus sepulturæ erga, illum cui sacramenta ministravit. Bonac. *de contrac. disp.3. q.21. p.3. n.6.* & alii ab ipso ibi relati, ubi ab hac regula excipit peregrinos Religiosos decedentes; isti enim sunt transferendi in Monasterio proximiori sui Ordinis, ut dicitur in *c. Religiosi de sepulturis*

4. Suppono IV. Episcopum si alibi non elegit sepulturam esse sepeliendum in propria Cathedrali; si verò extra suam Diœcesim decedit non electa sepultura, in Ecclesia Parochiali, ubi decedit est sepeliendus, Cardinales si sine electione sepulturæ decedunt sunt sepeliendi Romæ, vel in Ecclesia Sancti Joannis Lateranẽsis, vel in Ecclesia suorum titulorum, hæc enim est propria Cardinalium Ecclesia. Pontifex si non electa sepultura decedit Romæ sepeliendus est Ecclesia S. Petri, si verò alibi extra Vrbem decedit sepeliendus est ubi Curia existit. Cappellani perpetui absque electione sepulturæ morientes, sunt sepeliendi in Parochiali, seu in Ecclesia ubi habent Cappellanias perpetuas, si ibi adest sepulcrum. Vicarii perpetui Ecclesiæ sunt sepeliendi in Ecclesia ubi sunt Vicarii. Religiosi in suis Monasteriis, Moniales in suo Monasterio; ubi autem Moniales sepeliuntur, non

possunt laici, etiam mulieres sepeliri, quia id est interdictum à Sac. Congregat. Concil. *sess.25.c.5. de Regul.1. Martii.*1585. Si verò Monialis moriatur extra Claustrum, ut verbi gratia si causa valetudinis obtinendæ ad balnea accessit cum debita licentia, tunc est transferenda ad proprium Monasteriū, vel ad aliud sui Ordinis, si commodè fieri potest; aliter sepelienda est in Ecclesia Parochiali loci ubi decessit, ut communiter docent Doctores. Infantes quorum mater, vel Pater ignoratur in Parochiali sunt sepeliendi. Viator sepelitur in Parochiali ubi decessit, ut dictum est de Peregrinis, & si est pauper gratis est sepeliendus à Parocho. Religiosus advena professus in Cathedrali, si ibi non adsit Monasterium sui ordinis, nec commodè deferri potest ad suū Monasterium proximiorem. Clericus simplex sepelitur in Parochia. Studētes qui causa studii ad aliquam Civitatem accesserunt, sepeliuntur in Parochia ubi decedunt.

Principes non habentes sepulturam majorum sepeliendi sunt in Cathedrali, Episcopus enim est eorum Parochus, dummodò sint peregrini; secùs in parochia sunt sepeliendi in qua decedunt *cap.ex parte.& in cap.in nostra de sepulturis*. Filii legitimi sunt sepeliendi in sepulcro patris, quoque illegitimi naturales cum patre sunt sepeliendi, nisi pater sit in dignitate constitutus *l. ex facto, ff. ad treb.l.* secùs si sint spurii; hi enim nec filii sunt nominandi. *auth. ex complexu cap. de incertis & inutil. nup.* sed sunt sepeliendi in sepulcro matris, *ff. ad municip.*

Filius exhereditatus, vel qui renunciavit hæreditatem debet sepeliri in patris sepulcro, nisi sepulcrum sit hæreditarium *l.1 ff. de suis*; Si verò pater fuit damnatus de crimine lesæ majestatis, jura sepulcri non transeunt ad filios ex Ricc. *4.p. prax. resol.293. nu.3.* Filius habens patrem, & matrem, sepeliendus est in sepulcro patris, non matris.

Uxor si fuerit introducta in Domo mariti sepeliēda est in mariti sepulcro; secùs si fuerit separata à marito per adulterium, & non reconciliata, quia hæc non est amplius de domo mariti: si verò mulier secundo nubat debet sepeliri in sepulcro secundi mariti non primi, & si secundo sit vidua, etiam debet sepeliri in sepulcro secundi *cap. is, qui, §. mulier de sepulturis in 6.* Si verò uxor ante maritum decedat est sepelienda in sepulcro ubi maritus pro se præparavit; si autem maritus careat sepulcro humanda est in Parochiali.

Defunctus quando sepultura electa est interdicta debet sepeliri in sepulcro majorum, si adsit, vel in parochiali, si verò hæc etiam est interdicta, in Cathedrali, & si omnes sunt interdictæ, sepeliri debet in Monasterio propinquiori, servatis servandis, Armill. *verbo sepultura n.*15. Syl. *verb. s. p. q* 8. Donat. *loc.cit.q.*25.*n.*17, his suppositis.

5. Respondeo ad id quòd principaliter quærebatur, quòd quilibet laicus, qui sit sui juris potest sibi sepulturam eligere, tam in Ecclesia seculari, quàm Regulari, tam in propinquis, quam in remotis partibus, ut habetur *cap. nos instituta 1. de sepulturis*. Unde.

6. Resolves I. quòd filius familias pubes, idest major quatuordecim annis

nis potest eligere sibi sepulturam, si sit masculus, & sit fœmina major duodecim annis; in hac enim parte non est subjectus potestati patris, & hoc est ei à jure permissum *cap. licet de sepult. in 6.*

7. Resolves II. quòd uxor potest sibi sepulturam eligere, non obstante, quod non sit sui juris, sed sub potestate viri; quia electio sepulturæ pertinet ad eum statum, in quo uxor solvitur à lege viri *cap. de uxore 7. de sepul.*

8. Resolves III. quòd Clericus potest sibi sepulturam eligere, quia nõ debet esse inferioris conditionis quam laicus: & colligitur ex *extravag. detestandæ faritatis in 6. inter communes in principio § præfuti namque fideles.*

9. Resolves IV. quòd servus potest sibi sepulturam eligere; quia Dominus non habet potestatem in spiritualibus. Syl. *verbo sepultura n.6.* Portell. *in dub. verb sepultura n.6.* Donat. *loc. cit. q.11. n.5.*

10. Resolves V. quod si pubes decedat non electa sepultura, non potest pater ei sepulturam eligere; ut clarè colligitur *ex cap. licet de sepulturis in 6.* Ubi pater potest eligere sepulturam filiis cum duplici limitatione, prima est, ut sint impuberes, secunda ut adsit consuetudo; unde hæc potestas patris non potest extendi ad filios puberes.

Neque dicas, quòd in tali casu pater, tantum supplet, quòd filius omisit: Non inquam hoc dicas, quia cum filius pubes potuerit eligere sepulturam, & non eligit, præsumitur velle stare dispositioni juris, hoc est. se velle sepeliri in sepulcro majorum si habet, vel in parochia; pater enim debet supplere omissionem filiorum, quando non supplet jus, & in hoc casu supplet jus; decernendo, quòd quando quis potest sibi sepulturam eligere, & non eligit, tunc talis est sepeliendus, vel in sepulcro suorum majorum, vel in parochia. Donat. *loc. cit. q.23.*

§. III.

Quomodo sepulturæ electio probetur.

1. I. Electio sepulturæ probari potest per testamentum nuncupativum; vel per codicillũ etiam invalidum, vel per scripturam privatam subscriptam propria manu eligentis, etiam quò ad forum civile, & externũ; quia hæ scripturæ favore piæ causæ probant in utroque foro. ut docent Monoch. *p.1. conf.167. n.10.* Lavor. *to. 1. variar. lucubrat. tit.2. c.11 num.18.* Donat. *loc. cit. q.21. num.2.*

2. II. Probatur per testes, qui ad minus debent esse duos; unde si tantum unus testis testatur infirmum dixisse, se velle sepeliri in Ecclesia S. Dominici, verbi gratia, non probat; quia hic agitur de præjudicio tertii, & dictum unius, est dictum nullius: Duo autem testes licet sint singulares etiam probant, ut verbi gratia si unus dicat in tali loco audivisse Petrum elegisse sepulturam in tali Ecclesia, & alter dicat idem ab eodem audivisse in alio loco, hi testes singulares sunt contextes in substantia, scilicet in electione sepulturæ in tali Ecclesia; licet sint discordes in loco; & hi verè probant electionem sepulturæ, ut habet communis. Quando verò testes variant quò ad electionem sepulturæ, tunc standum est con-

conjecturis quibus Petrus verisimiliter moveri poterat. Et in hac re etiam Regulares possunt esse testes de electione sepulturæ in propria Ecclesia, ut probat *tex. cap. tuis de testib.* Et testis interessatus non repellitur, quando non agitur principaliter de ejus interesse. Jason. *in l. si quis nec causam, ff. si certum petatur.*

3. III. Per dictum Confessarii, quia Confessarius in hoc casu, non se habet, ut testis, sed ut executor voluntatis defuncti sibi commissæ, unde cõstituitur veluti executor eorum quæ pertinent animam, & standum est dicto ipsius, Dian. *p. 5. trac. 3. de cas. b. occur. temp. mortis.* Lavorius 1. *var. lucub. tit. 2. cap. 11. n. 20. in fin.* Molf. *in sum. tom 2. trac. 13. cap. 8. num. 32.* Genuens. *in sua prax. Archiep. Neap. cap. 76. num. 8.* apud Donat. *loc. cit. qu. 22. num. 1.* Revera tamen in hoc attendi debet consuetudo legitimè præscripta; quia administrator bonorum defuncti, nequit illi sepulturam eligere, nisi aliter extet consuetudo, ut optimè docet Donat *loc. cit.*

§. IV.

Quid de Clericis secularibus, vel Regularibus inducentibus aliquem ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia?

1. RESpondeo, quòd Clerici seculares, vel Regulares inducentes aliquem ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia sub voto, juramento, vel pacto sunt ipso facto excommunicati. hoc habetur expresè in Clement. *Cupientes 3. de penis. §. sanè,* ibi: *Sanè temerarios violatores constitutionis illius quæ Religiosis,* & *Clericis secularibus; ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interposita, seù aliàs promittendum, ut sepulturam apud eorum Ecclesiam eligant, vel jam electam ulterius non immutent.* Ex quibus.

2. Resolves I. quòd si laicus inducat aliquem, ad vovendum sepulturam in tali Ecclesia, non incurrit excommunicationem hujus capitis; quia dicta constitutio, solum loquitur de Clericis, & Religiosis; & verba odiosa sunt strictè interpetranda. Navar. *in summ. cap. 27. de conf. n. 103.* & alii.

3. Resolves II. quòd si quis inducit simpliciter & bona fide, vel ignorans (probabiliter dictam constitutionem, aliquem ad eligendam sepulturã in sua Ecclesia, non incurrit hanc excommunicationem; (secùs dic si ignorantia sit affectata) quia prædicta cõstitutio loquitur de temerariis transgressoribus, & temeritas inducit scientiam.

4. Resolves III. quòd si aliqui inducit aliquem hortando præcibus, ut ad suam Ecclesiam sepulturam eligat, non incurrit hanc excommunicationẽ, dummodò sepultura electa remaneat variabilis; quia dicta constitutio loquitur de his qui inducunt ad eligendum cum obligatione nõ amplius variandi; Tum etiam quia finis dictæ constitutionis est conservare liberam potestatem eligendi sepulturam, usque ad finem vitæ, quæ libertas in hoc casu nõ tollitur. D. Ant. *3. p. tit. 24. c. 51.* Rodriq. *tom. 3. q. 58. a. 7. in fin. & in 4. p. sum. c. 30. n. 10. cũ suo comp. resol. 128. de sep. n. 6.* Portell. *in dub. verbo sepultura*

tura num. 3. relati à Donat. *l. c. q*. 27. *n*. 3. & addit Portell. quòd cum persuasione debet concurrere votum, vel juramentum; aliter non incurritur prædicta censura.

5. Resolves IV. quòd qui aliquẽ inducit ad vovendum, vel jurandum electionem sepulturæ in Ecclesia non sua ut si Dominicanus, verbi gratia, inducat aliquem cum obligatione ad eligendum sepulturam in Ecclesia D. Frã. cisci; non incurrit prædictam censurã, constitutio enim loquitur de inducente &c. in propriis Ecclesiis, & verba odiosa sunt strictè interpetranda. Doctores ante citati.

6. Resolves V. quòd si Religiosus, vel Clericus aliquem induxit ad eligẽdum tantum sepulturam in propria Ecclesia, non incurrit hanc censuram; licet enim Votum, juramentum, vel promissio tollant libertatem; non tamen electio nuda; quia quis semel electa sepultura in una Ecclesia, absque juramento, vel voto, potest adhuc, aliam in alia Ecclesia eligere; secus dic ubi concurrit juramentum, vel votum, per juramentum enim vel votum, non manet amplius facultas alio eligendi sepulturam. Donat. *loc. cit. q*. 29. *n*. 1.

7. Resolves VI. quòd si quis spõtè eligat sepulturam in Ecclesia Parochiali, & postea ad suggestionem alicujus Regularis illam eligat in sua Ecclesia, vel è contra, cum hæc secunda electio non valeat, est sepeliendus in Ecclesia Parochiali ubi primò spontè legitimò elegit, secunda enim electio nulla non tollit priorem electionem validam de jure; utile enim per inutile nõ vitiatur per *Jur. Reg. in* 6. Rodriq. *tom* 3. *q*. 58. *a*. 7. *§. dubitatur*. 2. *cum suo comp. ref*. 128. *num*. 7. *de sepul*. Donat. *l. cit. q*. 30. *n*. 1. *& seq*.

8. Resolves VII, Quòd si tantum unus Clericus, vel unus Religiosus aliquem inducat ad sepulturam eligendam in propria Ecclesia sub promissione, vel voto, vel juramento adhuc electio est nulla, quia dicta prohibitio nõ fit communitati, sed personis, & sic actus personales respicit, non actus cõmunitatis, & in hac re parum refert si inductus fuit ab uno tantum, vel à tota communitate. Neque Ecclesia ratione talis electionis sic factæ aliquid jus acquisivit, quia cum talis electio fit contra Canones non transfert aliquod jus in Ecclesiam; & sic non leditur in suo jure. Donat. *loc. cit. q*. 31. *n* 1. *&* 2.

9. Quæres I. An talis censura cõtrahatur non secuto effectu?

Variant in hoc Doctores. Aliqui tenent quod etiam non secuto effectu electionis sepulturæ cum voto vel juramento adhuc inducens excommunicationem incurrit. Ratio horum est, quia actus inducendi cum voto, juramento, & promissione prohibetur in Clem. *cupientes*. Unde prohibitio suum effectũ sortitur eo ipso quo quis conatur inducere; & sic habetur id quod intenditur in dicta constitutione scilicet inductio ad eligendum cum voto &c. ergo est consummatus effectus immediatè à lege prohibitus; licet inductus noluit iurare, nec vovere, nec sub obligatione promittere; & hoc per accidens se habet ad actum prohibitum. Ita Rodriq. *p*. 4. *sũm. cap*. 130. *nu*. 7. *cum suo comp. reso*. 128. *n*. 27. (licet contrarium docuerit *tom*. 3. *q*. 58. *a* 7.] & alii quam plures Doctores ipsum sequuntur.

Alii verò docent, quòd si effectus

non

non sequitur inductionis cũ voto, vel juramẽto &c.ita ut inductus nõ voveat neque iuret, neque promittat; inducens non incurrit censuram. Ratio horum est; quia excommunicatio est stricti juris, & requirit effectum, unde non sufficit attentatio, sed effectus consummatio, scilicet actualis electio sepulturæ cum obligatione non variandi; ut patet ille volente, & attentante percutere Clericum, qui non est excommunicatus, nisi secuto effectu percussionis. Ita docent Eminent. Caiet. *in sum. uerb. excommunicatio c. 49. ubi in §.3. requiritur*. Navar. *c.27. man. n.*103. Angelus *uerbo sepultura nu.*37. Suar. *to.3. de cens. disp.22. sect. 4. n.*26. *Pasq. p. p. decis.*374. *n.*3.

Hæc secunda opinio probabilitate non caret, & ad rationem pro prima sententia adductam.

Respondetur meo videri, quod verum est, quod in dicta constitutione prohibetur actus inducendi, verum actus completus, & consummatus, non tantum inchoatus, & incompletus; ille autem actus non potest dici consummatus, cum de facto non sequatur inductio.

. Preterea prohibetur actus relativus, non actus absolutus, sumus enim in materia morali, non phisica; & quia ille actus licet sit absolutè completus, non tamen relativè cum effectu inductionis, ideo &c.

Item inductio de suo formali conceptu, est actio non immanens, quæ est in agente, sed actio transiens, quæ utique in passo debet recipi, & consummari; & si non recipiatur moraliter cum effectu, non dicitur vera actio, & inductio moralis, licet actio phisica dici possit.

Insuper inductio non tantum intelligitur inductio originativa, & activa, sed passiva, & effectiva scilicet causantem electionem cum obligatione votiva, vel iurativa, vel positiva, à persona allecta, & persuasa.

Et denique cessante fine legis, etiam lex cessat, & consequenter cessat pœna à lege emanata; sed si non sequitur effectus inductionis, ut puta quia inductus renuit iurare &c. cessat finis legis, ergo cessat lex, & pœna lata à lege. Maior est manifesta. Probatur minor; quia finis dictæ constitutionis fuit ne tollatur de facto libertas in electione sepulturæ, & ne fiat tertio præiudicium, & ut tollatur avaritia, & cupiditas auri, vel lucri à personis Ecclesiasticis; quæ omnia cessant, si non sequatur effectus inductionis

Tu autem ex his sententiis tutiorẽ elige.

10. Quæres II. Ad quid teneantur Clerici, vel Regulares sepelientes sic inductos ad propriam Ecclesiam; vel alios qui alibi elegerunt sepulturam?

Respondeo, quòd tenentur ad restitutionem tam corporum sepultorum [si petantur] tam ad omnia, quæ occasione sepulturæ eorum pervenerit in illa Ecclesia, & si non fecerint, ipse Ecclesiæ apud quas sepulti fuerint sic inducti, vel alii, qui alibi sepulturam elegerunt, nec non & cœmeteria tamdiù manent interdicta, donec facta fuerit plenaria restitutio omnium prædictorum. Sic decernitur in *cap. Animarũ de sepulturis in* 6. Vbi notat Glossa, quòd etiam tenentur restituere ossa cadaveris si fuerint requisiti, & moniti ab Ecclesia, aliter non; & requisiti, & moniti non restituunt ossa infra decem

cem dies Ecclesia eo ipso supponitur interdicto.

11. Si autem ossa defuncti manent indebitè sepulta in aliqua Ecclesia, & partes litigent per annos; tunc causa decisa, debent exhumari, & aliò transferri ubi de jure erant sepelienda; dummodò ossa possint secerni, & distingui ab ossa aliorum ibi sepultorum, quis possunt si sint reposita in tumba lapidea; vel lignea; aliter sinantur requiescere, ubi sunt. Donat. *loc.cit.q.*32.

12. Clerici verò, vel Religiosi præsumentes sepelire cadavera ubi de jure non sunt sepelienda; non solum debent restituere cadavera, & ossa, & quidquid receperunt occasione talis sepulturæ; sed etiã sunt puniendi uti violatores apostolicarũ cõstitutionũ & juris alieni usurpatores, secùs si id fecerint bona fide, vel alia ex causa rationabili præsũpta; In hoc enim casu non debent puniri, sed tantum ossa, vel cadavera restituere, ac etiam ea quæ intuitu sepulturæ percepetunt. Donat. *loc.cit. q.* 32. *in fine*.

§. V.

Quid de Parocho in ordine ad prætium sepulturę,

1. Ut certa separemus ab incertis. Nota certum esse Parochianos nolentes consuetam ælemosinam pro exequiis defunctorum solvere, esse ab Episcopo loci compellendos, ut solvant: Parochus tamen non potest illã petendo exigere, etiam consuetudinem allegando, ut ait Glossa *cap. in Ecclesiæ 9. de Simon. in verbo consuetudine.* ibi. *Dummodò non detur ex pacto, aut exigatur, sed spontè & post factum offeratur.*

2 Unde si Parochus dicit: Peto tantum prætium pro sepultura, etiam allegando consuetudines, facit contra cõstitutionem. *Apostolica cap. quæsta est* 12. 13. *q.* 2. *& cap. suam nobis* 29. *de simon. & cap. ad Apostolicam* 42. *eodem tit.* & ab Episcopo est puniendus; sed dicere debet consuetudo est, ut pro mortuis aliquid detur; nil pro officio, & sepultura petendo, neque petendo, ut servetur consuetudo; nam hoc esset exigere pecuniam; sed tantùm in memoriam reducendo consuetudinem, ut Parochiani spontè dent æleemosinam. Panorm. *in cap. abolendæ de sepult.* Sylv. *verb. sepultura q.* 2, *ver. notat*, Megal. *in p.* 2. *instit. confess. lib.* 1. *c.* 11. *q.* 3. *n.* 26. relati à Donat. *l. cit. q.* 35.

3 Quod autem dico de Parocho intelligitur de omnibus Clericis indistinctè, sive sint Clerici beneficiati, sive non, quia indistinctè omnes Clericos comprehendit prædictum *cap. ad Apostolicam.*

Hoc tamen stante, laici etiam in foro conscientiæ (licèt Parochus petere non potest) servare tenentur laudabilem consuetudinem dandi elæemosinã pro exequiis mortuorum, & pro officio sepulturæ; & ad hanc consuetudinem servandam possunt ab Episcopo loci compelli per censuras in foro externo, ut dicitur in dicto *cap. ad Apostolicam.*

4 Adverte tamen cum Donato *l. c. nu.* 7. quòd duplex labor consideratur circa funeralia. Primus, qui est annexus actioni spirituali, qualis est labor comitandi defunctum, & psalmos canendi; & pro hoc labore Clerici non possunt exigere aliquid pro prætio, sed tantùm ut stipendium, & in substentationem

vitæ. Secundus non est conjunctus actioni spirituali, uti est labor, quando corpus traditur sepulturę, accomodare tumulum, deferre feretrum per loca insolita, accedere ad processionem hora nocturna, &c. pro quibus potest dari, & accipi stipendium laboris.

Parochi autem non possunt plus recipere pro tumulãdis cadaveribus extraneorum, quàm civium ex decisione Sac.Cong.die 17.Maii 1624.& tenentur gratis sepelire pauperum cadavera ex decisione Sac.Cong. Episcoporum in una Cassanensi 5.Maii 1617. Et neque Parochus, neque quivis alius potest impedire sepulturam alicujus, prætextu compositionis quartæ, vel ob nõ solutas decimas, vel alterius obligationis, ex decreto Sac.Cong. ex Donato relato *l.cit.q.*38. ubi habet, quòd hoc nedum est injustum, verum etiam barbarum, & inhumanum, cum mors omnia solvat, & est decisum à Sac.Cong. Reg. & Episc. in una Cotroniensi die 17.Decembris 1617.

6 Pro sepultura autem, ut accipitur pro materiali, idest ratione usus, & jus sepeliendi, potest aliquid accipi, ut prætium, & in hoc nulla intervenit simonia, quia talis usus est prætio extimabilis, & est in dominio concedentis. Non tamen potest accipi prætium, ut sepultura accipitur, ut quid spirituale est ratione benedictionis; sic enim accipiens simoniam committit. Tusch.*concl.*192.Molf.2.*p.tract.*13.*c.*8.*num.*34. & alii.

7 Ius autem dandi facultatem construendi sepulturam competit Episcopo, ut constat ex Bulla Pii V.ædita anno 1566. licèt etiam in aliquibus locis talem facultatem det Parochus; cum enim hic habet jus sepeliendi in sua Ecclesia, consequenter & jus concedendi sepulturas.

8 Item Provincialis Regularis potest in suis Ecclesiis dare facultatem construendi sepulturas; hic enim est Prælatus, & gaudet jurisdictione quasi Episcopali.

9 Habens autem sepulturam concessam, & jam constructam potest impedire, ne alter in ea sepeliatur, quia utitur jure suo, ut declaravit Rota in una Calaguritana 12.Decembris 1602. Episcopus autem, & Rector Ecclesiæ, [& idem dic de Prælato Regulari] in casu necessitatis potest sepelire aliquẽ in aliena sepultura, etiam dissentiente Patrono, *cap.aurum* 12. *q.*2. Quia in tali casu Patronus censetur irrationabiliter invitus, secùs secluso casu necessitatis; & si sepeliat tenetur is, qui alium sepelivit in sepultura alterius cogi, illũ auferre, vel loci prętium solvere, *l.qui intulit. ff.de relig.& sumpt.funer.* ut §.sequenti clariùs dicetur. Lavor.*lib.var.tit.*2.*c.*9. *num.*19. Syl.*ver.sepultura q.*3.& alii.

§. VI.

Quid de Regularibus in ordine ad suam, & laicorum sepulturam.

1 CErtum, & exploratissimum est apud omnes, non posse Regulares sibi sepulturam eligere, cum velle, & nolle non habeant, & decedẽtes tumulandi sunt apud sua Monasteria, ut habetur in *cap.final.c.de sepult. in* 6. Secùs dic de Regularibus ad Episcopatum promoti, vel ad aliam dignitatem secularem; hi enim censentur ex-

extracti à statu Monachali, & sunt effecti de statu Clericorum, & habent velle, & nolle, ut habent communiter Doctores.

2 Certum quoque est, quòd Regularis extra Monasterium decedens in domo alicujus amici, vel consanguinei potest ad suum Monasterium deferri, & tumulari, inrequisito Parocho, & non soluto jure parochiali, ut patet ex declaratione Sac. Congreg. edita die 2. Iulii 1620. qui de hac re consulta respondit Regulares extra claustra decedentes posse ad eorum Ecclesias deferri, etiam Parochis inconsultis, & ità docent Peyr. *tom. 2. privil. in constit. 7. Pii V. §. 10. sub num.* 11, Barbos. *de offic. & potest. Parochi c. 26. nu.* 98. Lezan. *p. 1. summ cap.* 12. *num.* 12. & *p.* 4. *verb. sepul. quo ad Reg. nu.* 16. Cesped. *in tract. de exempt. Reg. quo ad sepul. c.* 12. *dub.* 219. *num.* 27. Quod adeò verum est, ut Regularibus id non possit prohiberi prætextu quod debeat prius solvere jus sepulturæ, ut mandavit Sac. Cong. Episc. & Regularium in una Puteolana 22. Maii 1615. testibus Barbos. & Cesped. *l. cit.*

3 Idem est dicendum de Tertiariis viris, qui collegialiter, & claustraliter vivunt; & de Tertiariis mulieribus, quæ virginalem, aut cælibem, vel castam vitam ducunt; hi enim cum habeant qualitates in Bulla Leonis X. requisitas, possunt, & debent, etiam Parocho invito sepeliri in Ecclesiis suorũ Fratrum; secùs si prædictas qualitates non habeant, ut fuit resolutum ab eadem Sac. Cong. in Neposina 11. Decembris 1615. ut refert idem Barbos. *loc. cit.*

4 Idem etiam dic de Novitiis extra septam Monasterii decedentibus; hi enim in favorabilibus gaudent privilegiis professorum, ut docet Manc. *in brevi tractat. de infirmis in ord. ad sepult. dub.* 9. Pelliz. *tom.* 2. *manual. trac.* 8. *c.* 5. *sect.* 4. *q.* 10. *num.* 137. quos refert & sequitur Donat. *loc. cit. tract.* 10, *q.* 9. *num.* 5.

5 Regulares autem extra Monasterium ægrotantes, si necesse est recipere Sacramenta Viatici, & Extremæ Unctionis, regulariter debent recipere de manu Parochi, non de manu sui Superioris. Ita Bord. *t.* 2. *resol.* 51. *num.* 170. ex declaratione Sac. Cong. facta sub anno Domini 1620.

Dixi regulariter, quia in aliquibus locis, ut putà Ferrariæ Sacramenta recipiunt de manu suorum Superiorum, ut refert Pelliz. *loc. cit.*

6 Non autem possunt Regulares cadavera suorum Religiosorum intra suum Monasterium decedentium deferre per publicas plateas, & vicos causa honoris, Parocho inconsulto; quia non possunt processiones facere extra Monasterium sine licentia Episcopi, vel Parochi loci; neque possunt erigere Crucem extra claustra, & sub Cruce processiones facere, quia hic est actus jurisdictionis, qui nequit in alieno territorio exerceri, ut docet Donat. *l. cit. q.* 10. cum aliis ab ipso relatis; quidquid dicunt Bordonius, & Pellizarius oppositum sustinentes.

7 Possunt tamen Regulares tempore interdicti appositi ab Episcopo [non autem appositi auctoritate Apostolica] cum solitis ceremoniis, & campanis pulsatis, & omnia facere, ac si interdictum appositum non esset, sepelire suos Fratres decedentes, & tunc interdictũ

appositum ab Ordinario loci illo die suspenditur, & hoc ex Privilegio Iulii II. concesso Minoribus. Ita Casarubius *in comp.priuil.Mend.verb. inter-dictum num.*13. Rodriq.*tom.*2. *q.*112. *a.* 5.qui addit, quòd si Religiosus moriatur hodie, & ad vesperam sepeliatur, & pro illo fiat officium die sequenti suspenditur interdictum pro illo vespere dum sepelitur, & pro sequenti die, dum pro defuncto officium recitatur, & cantatur Missa.

8 Amplia, ut Regulares possint sepelire tempore dicti interdicti appositi ab Episcopo oblatos formiter factos, licèt morentur in sæculo; ac etiam Tertiarios, & Sorores in sæculo morantes, dummodò habeant qualitates præscriptas à Leone X, in Conc. Lateran. Ita Donat. *loc.cit.q.*28.

Ut autem ad id, quòd in principio quærebatur secundo de Regularibus in ordine ad laicorum sepulturam satisfaciamus.

9 Dico, quòd Regulares liberam habent sepulturam, quæ libertas consistit in hoc, quòd nullus possit impedire quominùs omnes volentes possint in eorum Ecclesiis liberè sepeliri, salva tamen justitia Ecclesiis Parochialium, ut multi Summi Pontifices concessere, præcipuè Ioannes IV. Clemens IV. & Sixtus IV. ut refert Donatus *l.c. q.*12. *num.*1.

10 In tumulandis autem laicorum corporibus hodie Regulares debent omninò servare decretum Sac. Cong. die 12. Ianuarii 1604 ubi decretum est illis nullo modo licere, etiam prætextu alicujus consuetudinis intrare Parochias cum Cruce processionaliter, aut aliàs ad efferenda, & levanda defunctorum funera, & illa levare, & efferre, nisi vocato, & expectato proprio Parocho defuncti, eoque ibidem præsente; si tamen Parochus aliter fieri non consentiat, & permittat, vel nisi requisitus venire expressè omninò recuset.

11 Nec cadaver laici sepulturam eligentis in Ecclesia Regularium prius est deferendus ad Parochialem Ecclesiam, & postea ad Regularem, sed recto tramite ad Ecclesiam Regularem est efferẽdus; sic declaravit Sixtus IV. in sua Constitutione ibi: Nec prædicti Fratres (loquens de Fratribus Minoribus, quibus directè concessit hoc *privilegium*; atque adeo illud fruuntur omnes Mendicantes, qui cum eis communicant] nec consanguinei defunctorũ possint cogi etiam prætextu consuetudinis ad deferendum prius hujusmodi corpora ad Ecclesias Parochiales. Idipsum statuit Pius V. in sua Constitutione incipiente Romanus Pontifex. Nec non & Sac. Cong. sub die 11. Decembris 1615. declaravit, quòd Cadaver eligens sepulturam in Ecclesia Regulari, non est prius deferendus ad Ecclesiam Parochialem; sed rectò tramite ad prædictas Fratrum Ecclesias deferri p[illegible] est; debent tamen prius Regulares m[illegible]nere, requirere, & expectare proprium Parochum defuncti, quo requisito, & expressè veni[illegible]e recusante, licèt R[illegible]rius etiam ipso invito supradictum cadaver ad suas Ecclesias transf[illegible] hæc ibi.

Præd[illegible] a[illegible]tem decretum fuit factum a[illegible] [illegible] Reformatorum Sanc[illegible] [illegible]ancisc. & [illegible]xtenditur ad omnes a[illegible]o Regulares propter communicationem [illegible]ivilegiorum, ut advertit Nal-

Naldus *verbo sepul. num.*13. & alii apud Donatum *l.c.q.*13.*n.*2.

12 Tenentur tamen Regulares vocati ad aliquod funus accedere ad Parochialem, & postea cum Parocho, & Clero se ad domum defuncti transferre, etiam si funus est sepeliendum in eorum Ecclesijs, ut docent Barb. *de offic. & potest. Parochi trac.*26. *n.*34. Cesped. *in trac. de exemp. Regul. c.* 12. *quò ad sepultur. dub.*280. *nu.* 6. & alii. ducunturque ex declaratione Sac. Cõgreg. quæ de hac re consulta, respondit. Debere ad Parochialem accedere, ubi Clerus congregari consuevit: hoc etiã decretum est in una Viglievaven. 13. Novembris 1606. ubi fuit dictum, quòd Regulares vocati ad funus convenire debent in Parochiali, aut in alia Ecclesia, juxta loci consuetudinem, & nullo modo expectare per vias, aut ire ad domum defuncti; hoc ipsum etiam declaravit Sac. Cong. Rituum 15. Decembris 1632.

13 Verum tamen est, quòd quando cadaver defertur ad Ecclesiam Regularem, processio debet perambulare, & procedere sub unica Cruce tantùm, quę illius Ecclesiæ debet esse, ad quam corpus defuncti defertur, ut eadem Sac. Congreg. declaravit die 21. Novembris 1637. ut refert idem Barb. *l.c. cap.*26. *n.*78. Si autem intervenit Capitulum Ecclesiæ Cathedralis in processione, in tali casu funus associantes debent sub illius Cruce procedere: ut ait Barb. citatus, & ad Parochum pertinebit disponere de via, per quam corpus defuncti ad sepulturam deferri debeat, ut declaravit Sac. Congr. die 3. Januarii 1593 & 13. Novembris 1626. Quem autem locum debet tenere Parochus in processionibus, & quem Regulares inter se dicemus in calce hujus.

14 Non potest tamen Parochus plus ab his exigere, qui sepeliuntur in Ecclesiis Regularium, quàm ab his, qui in Parochiali, & si contra facit, non solùm mortaliter peccat, & ad restitutionem tenetur, sed etiam est excommunicatus excommunicatione Papali per Clemẽtem VIII. & Urbanum VIII. ut refert Donat. *l.c.q.*14. & docent Portell. *verb. sepult. in addition. num.*2. Rodriq. in *compend. ref.*128. *de sepult. num.*15. Peyr. *tom.*3. *privileg. in addit. ad const. Leonis X. cap.*4. *nu.*8. Pelliz. *to.*2. *man. tract.*8. *cap.*5. *sect.*4. *q.*19. *n.*173. Lezan. *verb. sepul. n.*5. & alii.

15 Neque Parochi possunt cogere hæredes defuncti sepulti apud Ecclesiã Regularem ad celebrandas tot Missas, vel tot officia apud ipsos, quot celebrãtur apud Ecclesiam Regularem: Regulares enim habent liberam sepulturã, & libertas læderetur, si hæredes defuncti cogi possint ad supradicta; illa enim coactio faceret, ut illi amplius non eligant sepulturam in Ecclesia Regulari Portel. *in respon p.*2. *cas.*11. & communiter Doctores ex declaratione Sac. Congr. ut refert Donat. *l.c.q.*17. *n.*2.

16 Unde etiam ne lederetur libertas sepulturæ Regularium; non potest Episcopus loci inhibere, ne aliquis laicus suæ Diœcesis possit vocare Religiosos ad sepeliendum defunctum, qui apud illos sepulturam eligit, nisi prius vocaverit Capitulum pro eodem defuncto associando; unde ait Sylv. verb. immunitas, quod tale statutum esset contra libertatem Ecclesiasticam, & per consequens injustum, & contrarium rationi, & justitiæ.

17 Regulares autem nedum suos famulos intra claustra decedentes, possunt in suis Ecclesiis tumulare, ut ex Conc.Trid.*cap.*11.*sess.*24. *de reform.* sed etiam possunt sepelire in suis Ecclesiis famulos, qui Monasterio inserviunt in hortis, villis, & possessionibus; tum ex privilegio Clementis IV. Minoribus concesso. Tum etiam ex indulto Pauli III. concesso Societatis Iesu, ut Donatus refert *ibid.q.*21.*n.*2.

Nec dicas, quòd dicta privilegia fuerunt à Tridentino revocata, & tantùm illa restrinxit ad illos servitores, qui actu serviunt Religiosis, & morantur intra septa Conventus.

Non inquam hoc dicas, qui etiam hi actualiter serviunt, & in hortis, villis, & possessionibus sunt de voluntate sui Superioris; Regularis enim quando est foris de licentia sui Prælati censetur esse intra claustra, Unde Suarez *tom*.4. *de Relig.trac.*10..*ib.*9.*cap.*4.*n.*10. ait, quòd sufficit actualiter servire; actuale enim servitium includit obedientiam, & mansionem intra septa; & sic Superiores Regulares, his possunt ministrare omnia Sacramenta. Rodriq. *tom.*2. *q.*67.*art.*2. *cum suo comp. ref.*128. *de sepul.num.*5. Pelliz.*tom.*2.*man. tract.* 8.*cap.*5.*sect.*4.*q.*2.*nu.*145. relati à Donat.*l.cit.q.*21.*n.*2.

18 Limita tamen in famulis prætio conducti, uti sunt Muliones, Barbitonsores, Fabricatores, &c. hi enim non vivunt sub odedientia Prælatorū Regularium, nec sunt in Monasterio causa disciplinæ Regularis, sed causa stipēdii; nec vestiunt vestitu Regulari: unde non desinunt esse Parochiani proprii Parochi, ut est communis inter Doctores.

19 Dissidunt tamen Doctores in determinando si Regulares possunt, inscio Parocho, sepelire in suis Ecclesiis hospites, & peregrinos, si casu decedunt in suis Monasteriis, & intra claustra.

Aliqui tenent partem affirmantem; & probant primò ex privilegio concesso Benedictinis à Nicolao Franco Nuntio Apostolico, & legato à latere Sixti IV. teste Rod.*tom.*2.*q.*67. *art.*1. cujus verba refert. ibi. Si quis intra septa Monasteriorum infirmatus fuerit extremam unctionem eis dare auctoritate Apostolica cujus legationis officio fungimur in hac parte tenore præsentium; plenariam & liberam concedimus facultatem, Parochialis Præsbyteri, vel alterius cujuscunque Episcopi, vel superioris licentia, vel assensu, nullatenus requisitis: Bulla autem legati à latere, eamdem vim habet, ac si esset à Papa, & sicut ista est perpetua, si non fuerit abrogata, ita & illa ut dicitur *in cap.fin.de offic.legati*: ubi Glossa *in verb.statuta*, & docent communiter Doctores; unde si Regulares in vi dictæ Bullæ possint hospitibus ministrare Sacramenta inconsulto Episcopo, & Parocho; multo magis possunt sepelire; majus est enim sacramenta ministrare, quam sepulturam dare; & concesso majori conceditur minor.

Secundo probant ex *tex. c. placuit.* 1.16.*q.*1. ubi dicitur; mortuum non sepeliant; nisi monachum in Monasterio secum commorantem; vel si fortuitò quemquam advenientium fratrum ibi mori contigerit, ubi Glossa per ly quēquam fratrum, intelligit quemlibet Christianum; omnes enim Christiani fratres sumus sub uno Patre, qui nos genuit [scilicet Christo) in fide, & spiritu.

Tertio quia neque Episcopus ullam habet jurisdictionem in hospites qui decedunt extra suam Diæcesim, neque Parochus in hospites qui decedunt extra suam Parochiam; sed Monasteria Regularium exemptorum æquiparantur loci positis extra Diæcesim; sunt enim in Diæcesi, sed non sunt de Diæcesi, ergo neque Episcopus, neque Parochus possunt impedire quin Regulares sepeliant hospites in suis Ecclesiis exemptis; ibi enim sunt veluti mortui extra Diæcesim, & Parochiam. Hanc sententiam docent Rodriq.*loc.cit.* Peyr.*tom.1.Privil. minim. const.1. Iulii II.§.37.n.94.*Bord.*tom.2. resol.*151.*nu.* 168.& alii cum Donat.*loc.cit.*

Alii verò mordicùs defendere conãtur, quòd Regulares non possunt sepelire hospites decedentes intra eorum Monasteria, nisi ibi eligant sepulturam. Et moventur.

I. Quia hospites morientes in itinere, de jure communi debent sepeliri in Parochia; Parochus enim habet intentionem fundatam in jure sepeliendi omnes decedentes in sua Parochia; tam cives, quam advenas.

II. Quia Regulares quò ad hoc non habent privilegium, sed dictam facultatem inferunt, ex Bulla citata legati à latere, & forsan per consequentiam violentam; aliud est enim dictis infirmis posse ministrare Sacramenta Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis, & aliud dare sepulturam in propria Ecclesia; à diversis autem non fit illatio, *l. Pompianus*.

III. Nam *tex.cap.placuit* non est à Papa, nec ab aliquo Concilio Generali, sed à Patribus, qui legem universalem ferre non possunt. Ita Pelliz.*to.2 man. tract.8. cap.5. sect.4. sub sect. 2. q.3.*

20. Inclinarem ad hanc sententiã nisi esset solitaria, & à solo Pelliz. defensa; & si ultimum argumentum primæ sententiæ affirmativæ solveret; quòd argumentum meo videri est insolubile; morientes enim in Monasterio exempto intelliguntur mori, nòn in Diæcesi neque in propria Parochia, sed extra, & consequenter non pertinet ad jura, neque Episcopi, neque Parochi.

Ad id quòd primo dicitur à Pellizario Respondeo. Verum esse Parochum habere intentionem fundatam in jure sepeliendi omnes decedentes in sua Parochia; tamen decedentes in Monasteriis exemptis non dicuntur mori in sua Parochia, sed extra Parochiam, & sic argumentum supponit falsum.

Ad secundum respondeo, quod à diversis non fit illatio, quando illa non habent connexionem ad invicem sed si secùs ut est in nostro casu, & concesso majori saltem in eadem linea, & minor intelligitur concedi.

Ad tertium dato, quòd *tex.cap.placuit* sit à Patribus non à Papa; certum tamen omnes simul Patres non posse errare in ferendis legibus, neque determinando aliquid de fide; & licèt acta omnium Patrum in Concilio non faciant certam fidem ante Pontificis cõfirmationem, ut supra diximus *lib.2. dub.6.n.5.* debent tamen leges observare, antequam non abrogentur à Pontifice, uti sumus in nostro casu.

12. Concedo tamen quòd Parochus debet in hoc requiri, ut ei solvatur quarta funerali (si à Monasterio debetur juxta dicenda infra dub sequen.) quia Regularibus conceditur facultas

sepe-

sepelire omnibus volentibus in eorum Ecclesia; salva tamen justitia Ecclesiarum Parochialium, ergo Parochus debet audiri in suis juribus: si autem moriens sit pauper nimis, gratis est sepeliendus audito Parocho: Si verò sit dives portio canonica detrahenda est ex bonis defuncti, absque ulla retardatione sepulturæ: Monasterium autem in ullo casu teretur ex suis bonis solvere dictam portionem canonicam. Donat. *loc.cit.q.22.in fine.*

22. Regulares in casu necessitatis extremæ possunt sepelire aliquem in alieno sepulcro, etiam patrono invito. Si autem sint omnes de familia extincti, tunc licitè possunt, alium extraneū ibi sepelire. Rodriq. *tom.3.q.*58. *a.*10. Laym,*lib.*4.*trac* 2.*c.*13.*num.*15.Bord. *tom.*2.*res.*51. *num.*72. qui addit quòd si aliquis sepeliatur in sepulcro alterius (intellige secluso casu necessitatis) illo invito debet exhumari, & ab illo sepulcro eijci: Ecclesia enim licet sit Domina Cappellarum quò ad illarum directum dominium; non tamen quò ad usum alicui alteri immediatè concessum: hoc tamen intellige verum, dummodò corpus extranei defuncti, possit ab aliis discerni,& separari, absque magno incommodo; aliter sinendum est ibi requiescere. Donat.*loc.cit. qu.*26. *num.*3.*in fin.*

23. In casu autem quò aliquis laicus eligit sepulturam in Ecclesia Regularium,& Parochus contendat illum velle sepelire in Parochiali Ecclesia; tunc per unum ex Regularibus debet fieri protestatio contra dictum Parochum saltem oretenùs, (sed meliùs in scriptis) coram duobus ad minus, vel tribus testibus, prædictum cadaver spectare ad ipsos Regulares, & ad eorum Ecclesiam; & postea appellare debent ad ordinarium loci de injusto gravamine, cum protestatione omnium expensarum, & petant restitutionem tam cadaveris, qua aliarum rerum omnium occasione dicti funeris. Ita consulit Donat.*loc.cit.q.*33.*num.*2.

24. Prælati autem Regulares non possunt absque licentia Episcopi loci exhumare defunctorum cadavera, & jam alium locum transferre, (nisi in casu necessitatis) Dicitur enim *in cap. Sanctorum de conseo.* quòd corpora Sanctorum de loco ad locum nullus transferre præsumat sine consilio Principis, idest Papæ, vel Episcopi. Et patet ex declaratione Sac.Cong.Episc.& Reg.edita die 11. Septembris 1643. quæ ordinavit Episcopo Placentino, ut reprehenderet quosdam Regnlares, qui permiserunt exhumari cadaver unius defuncti, ut recognosceretur à curia seculari sine consensu Episcopi. Lezzan *verb.sepul.n.*21,Dian.*p.*3.*trac.*2.*de dub.Reg.res.*120.Thesaur.*de pœn Eccl.*2.*p.prax.c.*2.*verb.sep.transferen. de in fin.*Genuens. *in prax.c.*91. *n.*12. Cesp.*de exemp.Reg.quò ad sepul c.*12. *d.*128.*n.*4.

25. Hoc tamen intellige verum de corporibus perpetuæ sepulturæ traditis; non depositatis in aliqua cappella ad tempus. Rodriq.*in comp.quest.Reg res.*127 *n.*25.Villalob.*in sum.to.*2.*trac.*31.*diff.*6.*n.*4.& alii.

Dixi nisi in casu necessitatis, quia stante necessitate, ut puta si Ecclesia, vel Cappella sit renovanda, vel si sepulturæ sint adeo plenæ,ut alios defūctos capere non possint in tali casu possunt corpora defunctorum, exhumari,

& in alium locum transferri. Lezan. *l.c.* Donat. *l.c n.3.*

26. Et si autem præsbyteri seculares non possint supra cadaveribus tumulandis in Ecclesiis Regularium officia cantare, & similia ad funus pertinentia, ut sepè Sac. Cong. declaravit, ut refert idem Donat. *l.c. q.3.* Tenetur tamen Parochus prosequi funus usque ad Ecclesiam Regularium, ubi cadaver est sepeliendus, ut eadem Sac. Cong. declaravit in una Brixiensi 18. Iunii 1591. & in una Hicoterensi 5. Iunii 1615. In quo casu potest Parochus ingredi Ecclesiam Regularium cum stola, ut etiam determinavit Sac. Cong. in una Ascolana 29. Ianuarii 1629. & ex alia declaratione Sac. Congregat. die ultima Septembris 1628.

27. Nunquam tamen Parochus excludi potest ab associando cadavere sui Parochiani; etiam si defunctus jubet tantum in ejus funere vocari Regulares; de jure enim semper Parochus vocari debet ad associandum Cadaver, qui de sua Parochia levatur. Ex declaratione Sac. Cong. in una Montis Pilosi anno 1581. Si verò vocatus renuat venire, potest cadaver sepeliri, absque suo interventu, soluto prius Parochiali suo jure ex declaratione Sac. Cong. in una Capuana die 22. Decembris 1629. Et in tali casu defunctus etiā processionaliter deferri potest, data enim facultas sepeliendi, datur & deferendi processionaliter mortuum. Barb. *de off & potes. Parochi c. 29. n.76.* Mancin. *trac. de infirm. d.6.* Olradus *cons. 225. n.13.* & alii.

28. Pro hujus complemento, hic adiicere debemus locum, quem Parochus, & Regulares in processionibus tenere debent.

Circa primum certum est apud omnes Clerum secularem debere Regulares præcedere, etiam in eorum Ecclesiis, ut etiam habetur ex consuetudine universali, & sæpius Sac. Congr. declaravit; & docent Vulpius *in praxi fori Eccles. c.34.* Navarr. *in lucerna Reg. verbo præcedentia n.4.5.* Lezzan. *verb. præced. quò ad Reg. n.3.* & quoque certum est, ut habet omnium consuetudo Parochum debere præcedere omnem Clerum secularem in processionibus.

29 Circa vero Præcedentia Regularium inter ipsos post constitutionem Gregorii XIII (de verbo ad verbū referta à Lezzana *loc. cit. num.5.*) cum inde multæ sint exortæ lites, ideò die 26. Augusti 1593. Sac. Congreg. Epis. & Reg. ad tollendas omnes lites super præcedentia in processionibus, & cæteris actibus tum publicis, tum privatis, hoc in futurum censuit observandum, quòd in Urbe Roma servatur.

30. *Præcedentia* autem quæ Romæ observatur inter Regulares in processionibus hæc est. *Post Pueros* litterati, & orphani vocatos incedunt primo Fratres Reformati S. Augustini. 2. S. Mariæ dicti de Miracoli 3. Cappuccini. 4. S. Ioannis Collavitæ; seù Fratres B. Joannis de Deo. 5. *S.* Adriani Ordinis B. Mariæ de Mercede. 6. Sanctorum Joannis, & *Pauli* Ordinis *S.* Hieronymi. 7. *S.* Honuphrii. 8. *S.* Hieronymi Congregationis B. *Petri de Pisis* 9. Minimi. 10. Minores. 11. Augustiniani 12. Carmelitæ, 13. SS. Clementis *Pancratii*, & Ambrosii ad Nemus. 14. Servitæ. 15. *Prædicatores.* 16. Monachi S. Alexij. 17. Canonici Regulares S. Ioannis ad Vincula, & *S.* Laurentij

Rr ex-

extra muros.18. Olivetani.19.Celestini 20.Cistercienses,21. Vallis Umbrosani 22. Camaldulenses, S. Gregorii. 23. Casiienenses 24. Canonici Regulares S.Mariæ de Pace Congregationis Lateranensis, & Canonici Regulares S.Salvatoris in lauro. Ita habet Lezan.*loc.cit.num.6.*

De Præcedentia verò Abbatum, cũ Canonicis, Vicariis Episcopis, & aliis Prælatis, seu secularibus Personis, ac inter ipsos vide Tamb. *disp.25 quæsit.* 2.3.4.5.& 6.& Pasqual.*decis.*405.

DUBIUM. X.
Quid de Parocho in ordine ad quartam funeralem?

1. SUppono quòd quarta funeralis, seu portio Canonica est duplex una quæ debetur Episcopo ab omnibus Ecclesiis suæ *Diæcesis* illi immediatè subjectis non de exemptis: Alia quæ debetur Parocho;& est de omnibus his quæ proveniũt Regularibus,ex eo quòd aliquis Parochianus sepelitur in eorum Ecclesia; quæ portio potest esse; vel medietas,vel tertia,vel quarta pars secũdum consuetudinem loci, ut dicitur *in c ap.certificati 9.de sepul.*

2. Hæc autem quarta Parochialis differt in multis à quarta Episcopali. Primo quia hãc Episcopus non potest petere ab hærede defuncti, sed ab Ecclesia legataria, quæ cum Episcopo cõmunicant legatum.*cap.Requisivisti.de Testam.*illã verò Parochus percipit directè ab hærede, ut dicitur in Glos. *verbo largiri in Clem. Dudum. de sepulturis.*

3. Secundo, quia quarta Episcopalis non detrahitur ab his quæ ad perpetuũ cultum relinquuntur; Parochialis verò debet solvi Ecclesiæ Parochiali de omnibus quæ offeruntur eo tempore quò funus defertur ad sepulturã, aut defuncti exequiæ celebrantur.

4. Tertio quia Episcopalis debetur Episcopo à solis locis Ecclesiasticis ipsi subjectis, sive in eis defunctus sepultũram elegerit,sive non;Parochialis verò debetur ab omnibus eis & solis Ecclesiasticis locis in quibus defunctus eligit sepultutam, aut sepultus est, sive sint exempti sivè non, & hoc de jure communi.debetur etiam Parocho quarta propter sacramenta, quæ ministrat suis Parochianis, & onus quòd in eorum administratione subiit.

5. Episcopus autem potest quartam exigere à legatis factis Oratoriis Confratrorũ suæ *Diæcesis*; dummodò talia Oratoria sint publica, & habeant campanas, ut docent communiter Doctores: si autem legatum fiat ipsis Confratribus, & non Oratoriis Episcopo non debetur quarta; Tum quia de relictis personis non debetur quarta;Tum etiam quia aliud est loqui de locis piis, aliud de personis quæ conveniunt in loco pio. Megal.*in p.2.part.instit.* Peregrin.*l.2.c.14.q.4.n.*30.Ricc.*p.3.prax res.*338.*n.*4.& alii ab ipsis relati. *Pro* claritate autem hujus dubii sit.

§. I.

Quinam tenentur ad quartam Parochialem solvendam? & de quibus rebus est solvenda?

1. CIrca primum, quòd quæritur. Dicimus quòd ad quartam funeralem solvendam tenentur omnes

Re-

Regulares de jure communi, ut habetur in *Clem. Dudum de sepulturis*. De jure tamen speciali, & Privilegiato aliqui Religiosi non tenentur; & quia plures Regulares diversi Ordinis, circa hoc habeant Privilegium; ideo, nec isti, nec qui cum eis communicant tenentur ad solutionem quartæ funeralis.

2. *Primo* ergo hoc privilegium habent Benedictini Congregationis S. Justinæ, ex Eugenio IV. ut refert Tamb, *de jure Abbatum tom. 1. disp. q. 17. n. 6.* qui ait hoc privilegium etiã communicari Congregationi Vallis Umbrosæ, , & Cælestinis.

Secundo habent *Prædicatores* ex Alexandro IV. in sua Constitutione incipiente, *Venerabilibus fratribus Universis*, & in alia incipiente. *Ex parte uestra fuit nobis expositum*; & ex Benedicto XI. in constitutione incipiente; *inter cunctas sollicitudines*; & ex Sixto IV. in constitutione incipiẽte. *Regimini Universalis Ecclesiæ*; & ex Paulo IV. in constitutione incipiẽte. *Ex Apostolicæ sedis prouidentia*.

Tertio habent Minimi ex concessione Julii II. in sua Constitutione incipiente *Dudum ad SacrũOrdinem* ibi: *Decimas aut oblationes aliquas; etiam ex noualibus, uel quartam ex funeralibus soluere minime teneantur*, nec ad id à quoquam cujusque nobilitatis, aut dignitatis existat valeant quomodolibet coarctari.

Quarto habent Carmelitæ ex privilegio Nicolai V in sua constitutione incipiente *Inter cætera nostræ sollicitudinis studia* relata ad verbũ à Lezan. *uerb. canonica portio n. 7.* & etiam confirmat Sixtus IV. in Bulla *Dum attenta*.

Quinto habent Patres Discalceati per Clementem VIII. in Bulla Incipiente *Quod semel*.

3. Quia autem dicta Privilegia, & similia fuerunt à Concil. Trident. in multis limitata, & moderata: ideò licet hic opponere verba Concilii *sess. 25. cap. 13.* ibi: Decernit S. Synodus, ut quibuscunque in locis, jã ante annos 40. quartę quæ funeralis dicitur Cathedrali, aut Parochiali Ecclesiæ solita esset persolvi, ac postea fuerit, & quocunque privilegio, aliis Monasteriis, hospitalibus, aut quibuscunque locis piis concessa, eadem post hac integro jure, & eadem portione, quæ antea solebat, Cathedrali, seu Parochiali Ecclesiæ persolvatur; non obstãtibus concessionibus, gratiis, privilegiis, etiam mari magno nuncupatis, aut aliis quibuscunque.

4. Ex quibus verbis. Inferes I. quod ea Monasteria quæ 40. annis ante Concilium solita erant solvere dictam quartam; quoque nunc ad eam teneri, non obstantibus Privilegijs.

5 Inferes II. Quod illa Monasteria fundata ante Concilium quæ solita nõ erant per 40. annos dictam quartam solvere; neque hodie ad illam tenentur.

6 Inferes III. Quod Monasteria fundata ante Concilium, citra 40. annos, non tenentur ad quartam solvendam; quia Concilium loquitur solum de Monasteriis fundatis ante Concilium 40. annos non citra.

7. Inferes IV. Quòd Monasteria fundata post Concilium, vel fundanda, non tenentur solvere dictam quartam, quia non comprehenduntur in dicto decreto Concilii; solum enim Concilium loquitur de fundatis ante ipsum, & quæ solita erant solvendi quartam,

non verò de Monasteriis fundatis, vel fundandis post ipsum. Ita communiter Doctores.

8. Qòud autem ite sit observandum etiam patet per Bullam Pii V. incipiente, *& si Mendicantium Ordines* edita anno 1567. post Concilium annis quatuor; Concilium enim illam sessionem fecit anno 1563. ubi sic habetur. Quartam autem funeralium de qua *sess.*25. *cap.*13. nequaquam solvere teneantur Monasteria, quæ à 40. annis citra fundata existunt, postquam Concilium ipsum loquitur, tantum de Monasteriis ante annos 40. fundatis, quæ ipsam quartam solvere consueverunt.

Nec dicas quòd dicta Constitutio *Pii V.* fuit revocata à Gregorio XIIJ. in alia Bulla incipiente. Jn tanta rerum mole; quia Gregorius tanti in revocavit præfatam Constitutionem *Pii V.* in quantum per ipsam conceditur aliquid contrarium Decretis Tridentini; non tamen quatenus in in ipsa declarantur. uti declaravit Sac.Cong.Cardin. teitibus Rodriq., Serbus, Melf.Tamb.Caraccia, & Lopez., relati à Donato *de quarta funer.tract.*11.*q.*5.*n.*5.

*E*t hoc clarè habetur in *Decisione* Rotæ Romanæ habita coram *Domino* Decano Litiensi 15.Januarii 1618. referta per extensum à Donat *loc.cit.n.*6 & ad hoc juvat alia constitutio *Pauli* V. concessa Carmelitis quæ incipit, Decet Romanum *Pontificem*, referta etiã à Donato *loc.cit.*

9. Et in dicta conformitate etiam Moniales sunt exemptæ à quarta funerali. Tum quia Bulla *Pii V.* loquitur generaliter dicens: Monasteria non teneri solvere quartam funeralem juxta dispositionem Conc.lii Tridentini, sed conventus monialium sunt verè Monasteria, ergo &c. Tum etiam quia *Pius V.* in Bulla incipiante. Ad hoc nos Deus expressè de monialibus mentionem facit Tum denique quia privilegia favorabilia Mobachorum virorũ extenduntur à moniales ejusdem ordinis. Portell. *in dub. uerb Canonica portio n.*8. Lezzan. *uerbo quarta funeralis n.*8. *Pelliz. in trac. de Monialibus c.*9.*n.*17. Donat.*loc.cit.q.*6.

10. Sunt quoque plurimi casus assignati à Doctoribus in quibus loquẽ- generaliter non debetur à Monastiriis dicta quarta Parocho. I. casus est quã- do adest consuetudo illam non solvendi juxta suprad cta. II. quando adest Privilegium ut in supradictis. III. quãdo aliquid legatur *Ecclesiæ Regulari* in usus privilegiatos scilicet in ornamentum Ecclesiæ, vel pro fabrica, vel luminaribus, vel anniversario, septimo, vigesimo, vel trigesimo die. IV. quando Ecclesiæ aliquid donatnr inter vivos. V. quando legator, factus est Religiosus post electionem sepulturæ in illo Monasterio. VI. quando quis legat Ecclesiæ in qua non sepelitur. VII. quando aliquis sepelitur in *Ecclesia Regularium* contra ipsorum voluntatem. VIII. quando Ecclesia Parochialis est interdicta culpa Parochi. IX. quando quis elegit sepulturam, sed de facto per aliquem casum, non sepelitur in illa Ecclesia. X. quando legatur Ecclesiæ Parochiali, tantum quantum illi debebatur ratione quartæ, & tale legatum a Paracho acceptatur; secùs si legatum fuit simpliciter, & absolutè. XI. quando fit depositio cadaveris in *Ecclesia* Regulari, solum ad tempus, & non in per-

perpetuum. XII. Ex legatis particularibus Religiosis, jura enim loquuntur de legatis Ecclesiæ. *Ita* communiter Doctores relati à Lezzan. *verbo quarta funeralis n.*10.

11. Circa secundum quòd in §.quæritur, scilicet de quibus rebus solvenda est quarta Parocho.

Respondetur quòd de jure communi Regulares tenenter solvere quartã Parocho de omnibus legatis factis Ecclesiæ in qua quis sepelitur, ut patet ex *Clem.Dudum*, & ex aliis capitulis tituli de sepulturis.

12. Hodie tamen Regulares Mendicantes; & qui fruuntur eorum privilegiis non tenentur quartam solvere, nisi de his tantum, quæ cum corpore defuncti solent deferri, ut declaravit Pius V.in Bulla incipiente. *Et si Mendicantium*. ibi. Et ubi solvi consuevit id tantum ceræ, & aliorum quæ in aliquibus partibus deferri contigerit, tempore quo defunctorum corpora ad sepulturam deferuntur; non autem de Missis, seu legatis, vel aliis, fratribus ipsis; seu Monialibus hujusmodi relictis, aut quomodolibet donatis solvi debet; sicque intelligi decretum, quò ad quartam hujusmodi solvendam, debere decernimus. Ista etiam verba habentur in alia Bulla ejusdem Pii V. incipiente *Ad hoc nos*. Unde

13. Resolves I. quòd Regulares non tenentur solvere quartam de candelis quæ illis dantur ad manus in funeralibus.ut declaravit Benedictus XI in sua constitutione incipiente *inter cunctas*. ibi. De candelis autem quas Fratres portant nulla portio datur; hoc enim habet antiqua consuetudo, quæ est legum interpres: & dictæ dantur personis non Ecclesiis; quarta autem detrahenda est à legatis Ecclesiis factis non personis. *Ita* communiter Doctores.

14. Resolves *II*. quòd quarta funeralis non est detrahenda ex omnibus cereis, sed tantum de illis, qui circa Crucem, vel cadaver solent deferri, maximè in Italia. Barb *de jur.Eccl.l.*3.*c.*24.Lezzan.*verb.quarta fun.n.*7.

15. Resolves III. quòd Regulares Mendicantes non tenentur solvere quartam de candelis accensis in baldacchino, constituto in suis Ecclesiis circa cadaver; quia dictæ candelæ; (ut suppono) non fuerunt delatæ per viam una cum cadavere, sed aliàs transmissæ; quarta autem debetur de cereis quæ deferuntur tempore quo corpora defunctorum deferuntur ad sepulturam; non de aliis quomodolibet donatis, ut patet ex Bulla Pii V.& ita in praxi observatur, & consuetudo est altera lex. Remigius Scropha *in suis moralitat. a.*13.*in addit.n.*3.Portell.2.*p.cas.*12.*n.*12.Donat.*loc.cit.q* 8.

16. Resolves IV. quòd quarta funeralis non debetur de libris, qui in signum Doctoratus ponuntur circa feretrum in quo defunctus jacet: neque de armis quæ circa Militum feretra ponuntur, hæc enim ponuntur nõ ad utilitatem animæ defuncti, nec sunt bona à defuncto relicta, sed ad pompam vivorum, & pro honore familiæ. Idem dic de annulis aureis, monilibus, jocalibus, & vestibus pretiosis quæ à sponso, seu defunctæ sponsæ apponi solent ad honorem; ista enim bona non manent apud Ecclesiam, nec manere debent, sed restituenda sunt hæredibus. Caracciol. *de quarta funer.cap.*3.§.*adsunt.indumen*

menta. Bordon. *tom.2:ref.51.num.21:* Pelliz.*tom.2.man.trac.8.cap.5.sect.4. sub num.126.§.difficultas esse potest de libris*. Donat.*loc.cit.quest.9. num.1*.

17. Resolves V. quòd qui tenentur solvere quartam, tantum, illam solvere debentur tempore quo corpora defunctorum ad sepulturam deferūtur; non verò in Anniversario, vel aliis diebus in quibus Missæ pro defuncto celebrantur ut expressè constat ex præcitata Bulla Pii V. incipiente *Et si mendicãtium*, & ex alia *Ad hoc nos Deus*. Si autem parocho data est quarta funeralis debita in die funeris, & postea sequenti die ubi sepultus fuit defunctus, solemniori pompa, convocato Clero seculari, & pro ejus anima Missæ celebrantur, & candelæ iterum distribuuntur in majori quantitate diei præcedētis; tunc parocho debetur alia quarta; ut patet ex declaratione Sac. Congreg die 3. Augusti 1621. & notat Remigius Scropha *in suis moralitatibus q.13. in addit.* quod pompa exequiarum in sero, & in mane una censetur; & toties fiunt exequiæ quoties Clerus congregatur. Si autem Regulares soli sine cōvocatione cleri secularis faciunt exequias in mane in eorum Ecclesiis, non tenentur ad quartam. Donat. *loc. cit. q.11.*

18. Resolves VI. quòd candelis, seu intorstitiis Confraternitatum funera associantium nulla debetur parocho quarta, ut ex declaratione Sac. Gong. Episcop. in una Firmiana die 5. Martii 1615. Mancinus *de quarta funer. dub. 16.pag. mihi* 784. Barbos. *in collectanea ad cap* 13. *Trid. sess.* 25. *de reformat.num.9.*

§. II.

Alia circa quartam funeralem stabiliuntur.

1. ETsi Episcopi cogentes Regulares ad quartam funeralem solvendam, in casu quò ad illam non tenentur juxta dispositionem decreti Concilii Tridentini sint interdicti ab ingressu Ecclesiæ, & suspensi à Divinis; & Curati sint excommunicati ipso facto, ut patet ex privilegio Sixti IV. Prædicatoribus, & Minoribus concesso anno 1474. ut refert Rodriq. *tom.1.q.39.a.9.* neque tamen Episcopi; neque à fortiori parochi in casu quo Regulares tenētur ad quartā solvendā secūdū Trid. possūt cogere, & cōpellere Regulares ad illam solvendam, sed tales Regulares sic obligati ad quartam solvendam cogendi sunt ab ipsorum superioribus, vel à Sacra Congregatione, vel à Domino Papa; non verò ab Episcopo loci a cujus jurisdictione sunt exempti.

2. Ratio hujus potest esse. Tum quia prædicta concessio Sixti IV. in nulla parte est revocata, nec est contraria Tridentini decretis. Tum atiam quia in *cap. dudum de sepulturis in* 6. revocantur privilegia in quantum impediunt solutionem quartæ; non autem quantum ad hoc quòd eximant Mendicantes a jurisdictione Episcopi: Tum etiam quia compulsio est actus jurisdictionalis qui non potest exerceri in exemptos a jurisdictione aliter non dicerentur exempti Mendicantes a jurisdictione Episcopi, sed subditi, & subjecti. Ita docent Rodriq *loc.cit.cum suo comp.ref.18 num.10 de Canonica portione*. Miran.*tom 7.man* *quest.*

quæst. 48. *art.* 14. Ioann. de la Crux 12: *de statu Relig: dub.* 5: *concl.* 2. Portell: *in dub. verbo Canonica portio num:* 1: *Remigius Scropha in suis moralitat: quæst:* 13, *num.* 12. Cespedes *de exemp: Regul: quò ad sepultur, cap.* 11. *d:* 219: *num:* 21. Sylv: *verbo Portio Canonica in fin:* Donat: *loc: cit: q.* 15. *num.* 2. & aliis

3: Advertit autem Donatus, quòd hodie Ordinarius loci sæpiùs reperitur conservator, & Iudex omnium Regularium suæ Diœcesis, si ipsi alium non elegerint in conservatorem privilegiorum; & sicuti Delegatus Apostolicus posset cogere dictos Regulares, non solum ad solvendam dictam quartam, sed etiam ad omne aliud justè debitũ; Unde Regulares debent eligere conservatorem ad præscriptum constitutionis Gregorii XV. de Conservatoribus; ne ab Episcopis ad quartam compellantur.

4: Neque potest Episcopus prohibere hæredibus defuncti ne solvant legata Regularibus, antequam dent parocho quartam funeralem; quia hoc præceptum esset injustum, & contra immunitatem Regularium: ex privilehio Nicolai V: pro Carmelitis. Incipiente: *Vobis & dicto Ordini vestro.* quod privilegium confirmatum est a Sixto IV: in Bulla quæ incipit. *Dum attenta* & etiam habetur ex declaratione Sac: Congreg: Episc. apud Barbos: *in collectanea Bullarum* & docet Lezan: *tom.* 3: *verb. Campor tio.* & aliis: Igitur si ex privilegiis dictis Regulares non tenentur ex legatis sibi relictis quartam solvere parocho; nullo iure potest Episcopus prohibere hæredibus defuncti, ne solvant Regularibus legata; nisi ipsi prius solvant Parocho quartam:

5: Si autem Monasterium exemptum à solutione quartæ iuxta decretum Trident: ob incuriam, vel dementiam alicuius particularis sui Prælati, vel Religiosi, bis aut ter solvat quartã funeralem parocho; non ob id præiudicat, & tollit privilegia; & licet talis Regularis sit puniendus uti spretor privilegiorum sui Ordinis; & violator exemptionis suæ Ecclesiæ: tamen eius successor, vel alius potest non solvere dictam quartam non debitam, ad quod facit *Tex. cap: cum accessissent 8. de constit:* ubi dicitur communiter statuisse, ac statutum ipsum auctoritate Sedis Apostolicæ fuisse postmodum confirmatum, vos illud faciatis in suo robore permanere: & hoc etiam docent communiter Doctores apud Donat: *loc: cit: q.* 16.

DUBIUM XI:

De aliis obligationibus Parochorum:

1: Parochi præter alias obligationes iam dictas in superioribus, ad sanctè suum officium ministrandum habere debent, & alias, quarum permaxima est, ut invigilent semper, ut in sacrario, seu tabernaculo clave obserrato hostiæ serventur, seu particulæ consecratæ in pixide munda, clausa suo cooperculo, & cooperta, velo aliquo & ne vetustate corrumpantur, bis saltem in mense, [& si fieri debet semel in hebdommada maximè tempore æstatis] debent veteres, vel dispensari, vel sumi, & aliæ novæ consecrari, & purificari pixis: ut docet Laym: l: 5:

sua

cap.postulabis. Imo collatio facta excommunicato est de jure nulla, ut docet Garz.*de benef.Eccl.p.*7.*c.*13. Item peccat si suspensus beneficium assequitur, & talis collatio facta suspenso est nulla, *cap.cum dilectus vers. quia nobis*, & docent Vgolin.*de censf.tab.*4.*de susp.c.*6.§.7.*num.*4.Navarr.*in Man.c.*25.*n.*233.Majol.*de irreg.l.*3.*c.*19.*n.*10. Azor.*p.*2. *instit. moral. l.*6. *c.*7.*qu.*2. Garz.*loc.cit.c.*14.*n.*1. qui adducit decisionem Rotæ *in una milit.Abbatiæ* 24.*Ianuar.*1592. & idem fuit resolutū in illa *Vrgellens.Canonicatus.*3.*Martii* 1595.& quod diximus de suspenso etiam extenditur ad interdictum personaliter; is enim est etiam incapax beneficiorum. Gloss.*in c.tanta vers.irritas de excess.prael.*Vgolin.*de cens. tab.*5.*c.*3 §.1.*n.*2.Less.*lib.*2. *de inst. moral. lib.*6.*c.*7.*q.*2.Garz.*loc.cit.c.*14.*n.*5. qui infert ex hoc, quòd collatio beneficii facta concubinariis, seù fornicariis notoriis: est nulla, quia hi suspensi sunt ab officio, & est prohibitum audire eorū officia. *c.nullus*; *c.præter*, *& cap.si qui sunt* 32.*d.*Sic etiam per saltum promotis, cum sint suspensi, sunt inhabiles ad beneficia obtinenda, donec dispensentur.Barb.*de offic,et potest.Episc.alleg.*47.*num.*4.item sunt inhabiles irregulares, & collatio istis facta est invalida *cap.fin.de Cleric: pugnant. in duello*, *cap.*2.*de Cler.non ordin.minist. c.fin.* Felin.*in cap.inquisitionis nu.*7. *de accusat.*Navarr.*in manual.c.*27.*sub nu.*249.*aliàs* 251.Henriq.*in sum.l.*13.*cap* 14.§.1.*et cap.* 56. §.1. & alii quos refert Garz.*cit.c.*11.*num.*1. Vnde homicida si obtineat beneficium peccat in ipsa collatione beneficii, & collatio est invalida, quia beneficium datur propter officium: sed irregularis impeditur ab officio, ergo non potest consequi beneficium. Idem dic de corpore vitiatis, scilicet qui corpore insigniter sunt deformati: quia sunt irregulares, & de bigamis, qui etiam sunt irregulares.

7. Suscipientes beneficium peccant si cognoscant se indignos, ex defectu morum, vel scientiæ, quia ex parte suscipientis requiritur tum morum probitas, *cap.cum in cunctis de elect.c.grave nimis de præb.et clem.*1. *de ætate*, & qualitate Concil. Tridentin.*sess.*24.*c.*18.*de ref.*;Tum etiam sciētia, & litteratura; quia beneficiatus habere debet scientiam litterarum pro qualitate & conditione beneficii, ut dicitur *in cap.cum in cunctis cit. & c. venerabilis de præb.*& licet defectus scientiæ competentis, reddat collationem injustam; non tamen reddit nullā, ut decernitur in Concil. Tridentin. *sess.*7.*de reform.cap.*3.*& cap.fin de ætat.& qualitat.*

8. Qui simoniacè obtinent beneficia sive simplicia, sivè curata non vacant culpa mortali; & insuper sunt excommunicati, excommunicatione Papæ reservata, & eorum collatio est nulla ipso facto, & irrita; ita ut ad ea turā ad restitutionem fructuum, ut nullum jus acquirat, & obligandicitur *in extravagan. cum detestabile de simon. in extrav. comm.* quam Pius V.confirmavit, & insuper addidit perpetuam inhabilitatem ad ea & quæcunque alia beneficia Ecclesiastica obtinenda.

9. Qui subreptitiè, idest tacita facti veritate, aut expressa falsitate obtinent beneficia curata, vel simplicia peccant

in ipsa assecutione beneficiorũ,& collatio est nulla, *c. cum adeò de re jud.* subreptio enim irritat gratiã ipso jure *c. ad aures etc. constitutus de rescr. cap si motu proprio de preb. in 6. et clem.* 1. *vers. gratiam hujusmodi eod. tit.* Garz. *de benef. Eccl. p.* 8. *c.* 3. *n.* 1. & hoc intelligitur de beneficiis subreptitiè impetratis à Papa, aut ejus legato, nõ de beneficiis impetratis ab Ordinario, quia in Ordinario, non datur subreptito. Vnde Garz *loc. cit. n:* 7: *et seq.* ait quod quælibet licentia ab ordinario per subreptitionem impetrata est valida, quamvis obtinẽs decipiebdo peccet. Multa essent dicenda de obligatione Parochorum; ac eorum potestate; dicta autem sufficiant, quia secundum nostrum morem consulimus brevitati; si ampliora desideras consule auctores qui de hac materia latè scripserunt.

LIBER

LIBER VII.

De Confesſariis, eorum obligationibus, & requiſitis.

Onfeſſarii licet non ſint Prælati, quia tamen præſunt animabus, quibus eorum confeſſiones excipiunt largo modo dici prælati poſſunt, unde ut noſtris ſatisfaciamus promiſſis, aliqua hic de Confeſſariis eſt dicendum, circa eorum poteſtatem, & obligationem ad ſanctè exercendum ſuum officium. Sit ergo.

CAP. I.

Quid requiratur in Confeſſario, ad validam, & licitam Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtrationem.

1. AD validam adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ requiritur in Sacerdote poteſtas ordinis, & juriſdictionis, unde Sacerdos ut validè adminiſtret tale ſacramentum, debet per examen, aut alia ratione approbari ab Epiſcopo jam confirmato, & ſubditos habente, vel à Vicario Generali, vel à Capitulo ſede vacante, aut ab alio habente juriſdictionem Epiſcopalem in populo exemptum à juriſdictione ordinaria eſt communis aſſertio Doctorum unde reſolves.

2. I. Validam eſſe confeſſionem factam proprio Parocho ordine ſacerdotali initiato; hic enim habet poteſtatem ordinis & juriſdictionis, quæ illi competit ex officio; ratione beneficii Parochialis. Bonac. *de Sac. pœn. diſp.* 5. *q.* 7. *p.* 3. §. 1. *num.* 4. Nec non validã eſſe confeſſionem factam illi Sacerdoti, qui ab Epiſcopo facultatem obtinuit adminiſtrandi omnia ſacramenta aut curam animarum exerçendi. Bonacin. *loc. cit. num.* 4. Reg. *lib.* 1. *num.* 71.

3. II. Validè adminiſtrare ſacramentum Pœnitentiæ Sacerdotem peccatorem loquendo per ſe; hic enim habet poteſtatem ordinis, & juriſdictionis, quæ per peccatum non amittitur. Suarez. *d.* 24. *ſec.* 1. Fill. *trac.* 7. *c.* 7. *q.* 4. *n.* 81 Bonac. *loc. cit. num.* 1.

4. III. Non eſſe validam confeſſionem factam coram Sacerdote ab Epiſcopo, vel ab alio facultatem Epiſcopalem non habentem; hic enim caret juriſdictione, extra mortis periculum. Bonac. *loc. cit. num.* 3.

5. IV. Sacerdotem debere approbari ab Epiſcopo ipſius Confeſſarii, non pœnitentis; quia approbatio eſt

 actus

actus jurisdictionis quæ in subditum exercetur, unde facienda est ab Episcopo cui subditus est Confessarius qui approbatur. Bonacin *loc. cit. num.* 15. Suarez *disp.* 28. *sect.* 6. *num.* 10. Reg. *l.* 1. *num.* 184. Fill. *trac.* 7. *cap.* 9. *q.* 10. *num.* 260. & alii contra Nugnum *in additionib. q.* 8. *a.* 5.

6. Jurisdictio autem est potestas, quam quis habet in alios ad eos regendos, & guberbandos, seu dirigendos ad Regnum Cœlorum. Et est triplex scilicet ordinaria, delegata, & ex juris concessione. Ille dicitur habere jurisdictionem ordinariam, cui competit ex officio; & sic Pontifex in tota Ecclesia, & Episcopus in sua Diœcesi, habent jurisdictionem ordinariam, ac etiam Parochus qui proximè habet iurisdictionem administrandi pœnitentiæ sacramentum suis ovibus. Ille dicitur habere iurisdictionem delegatam qui obtinuit facultatem ab habente iurisdictionem ordinariam, qualem habent Sacerdotes deputati ad audiendas confessiones, quibus non competit ius audiendi cõfessiones ex officio, sed ex deputatione. Et denique ille dicitur habere iurisdictionem ex concessione iuris, qui absolvit eum cui à iure, vel ex privilegio concessa est facultas eligendi confessarium. Bonac. *loc. cit. num.* 6. cum aliis ab ipso relatis.

7. Ad licitam autem administrationem Sacramenti Pœnitentiæ requiruntur in confessario tres saltem conditiones, scilicet, probitas, scientia, & prudentia.

Ratio quare requiritur prima conditio est, quia ministrare sacramentum aliquod in lethali culpa, committitur crimen lethale, cum iure naturali præcipiatur ut sancta, sanctè tractentur, ut D. Th. docet communiter receptus in 4. *d.* 5. *q.* 2. *a.* 2. *q.* 2. & 3. *p. q.* 64. *a.* 6. Et hoc ita verum est, ut confessarius audiens confessiones in peccato mortali, peccet mortaliter, etiam si absolutionem non impendat; quia cum Sacramentum Pœnitentiæ inchoetur in ipsa confessione Pœnitentis Sacerdos debet ad totum illud ministerium accedere bene dispositus. Suarez *de penit. disp.* 28. *sect.* 1. *in princip.* Duard. *in c. omn. utr. sex. disp.* 1. *sec.* 1. *nu.* 3.

8. Unde si Confessarius permanens in mortali, & aliqua censura sit alligatus, ministrando Sacramentum Pœnitentiæ non solum novam culpam contrahit, sed etiam efficitur irregularis. Palud. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. Sayr. *lib.* 7. *Thes. tom.* 1. *c.* 9. *n.* 8. Quia absolutio pœnitentis in foro conscientiæ sicuti & celebratio Missæ sunt actus ordinis Sacerdotalis.

9. Dantur tamen aliqui casus, in quibus potest Confessarius excommunicatus, interdictus, vel suspensus citra irregularitatem ministrare sacramẽtum pœnitentiæ.

I. Est necessitas extrema; siquidem in articulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet pænitentes, à quibusvis peccatis, & censuris possunt absolvere. Concil. Tridentin. *sess.* 14. *c.* 7. *de cas. reserv.* Reg. *lib.* 1. *prax. num.* 110. Molfes. *p.* 1. *sum. Theo. tr. ac.* 6. *c.* 24. *n.* 9. & alii ab ipso relati.

II. Est Ubi Confessarius esset occultè alligatus censura, & citra scandalum aut propriam infamiam non posset petenti denegare Sacramenti administrationem; in hoc enim casu potest sacramentum administrare citrà irregu-

gularitatem: quia licitum est agere contra obligationem censuræ, ad evitandum scandalum, vel propriam infamiam, quando enim concurrunt duo præcepta incompatibilia, tunc servandum est dignius, & quòd arctius est, *c. Iulianus, & c. si Dominus* 11. *q.*3. in casu autem de quo agitur concurrunt duo præcepta, positivum scilicet, & humanum quò prohibetur agere contra obligationem censuræ; & præceptum naturale & Divinum servandi propriã famam, & non scandalizandi, quòd est majus, igitur debet hoc servari, illo postposito. Nav. *in man.c.*27. *nu.*239. Suar.3.*p.t.*3. *disp.*66. *sect.*4. *& tom.*5. *disp.*6.*sect.*1. Sayr.*lib.*2.*thes.t.*1. *cap.*3. *num.*27.*et* 28. & alii. Et hac de causa ad scandalum vitandum potest Sacerdos occulte excommunicatus celebrare, citra irregularitatem; aut aliam censuram. ex D.Th. 3.*p.q.*83.*a.*9.

III. Est. Quando Sacerdos est occultè excommunicatus & ex officio tenetur ministrare Sacramentum Pœnitentiæ; tunc enim petenti potest illud ministrare citra irregularitatem, etiam si non ministrando nullam contraheret infamiam, aut nullum scandalum immineret, imò etiam non petenti potest illud ministrare si subditum videat hujusmodi Sacramento indigere: quia de jure Divino tenetur pascere gregem sibi commissum Ioan. 21. *Pasce oves meas*. & obligatio servandi censuram est tantum de jure humano, & sic quãdo concurrunt duo iura servandum est majus. *cap. duo mala, et cap. Verum* 13. Suar.3.*p.tom.*5.*disp.*11.*sec.*4 *nu.*12. qui etiam extendit ad excommunicatum occultum, qui ex officio non tenetur ministrare sacramenta.

IV. Est. Ignorantia probabilis. Unde si quis ignorat probabiliter se esse excommunicatum ministret sacramentum Pœnitentiæ non efficitur irregularis; quia ad incurrendam irregularitatem ex violatione censuræ Ecclesiasticæ requiritur ut quis scienter ministerium Ordinis exerceat; & ignorantia probabilis excludit omnem scientiam; & quæ dicimus de ignorantia probabili, etiam intelligitur de oblivione, & inadvertentia: unde si quis non advertens se esse excommunicatũ ministret Sacramentũ Pœnitentiæ non incurrit irregularitatem, ut docet Hugol. *trac. de cens.tab.*1.*c.*14.§.1.*nu.*12. Sayr. *lib.* 7.*thes.c.*10.*num.*12. Andr.*trac. de Clavib.a.*3. *vers. septima ex optio lib.*4. Duard.*loc.cit.num.*14.*et* 15. Ignorantia autem crassa, & supina, & consequenter improbabilis non excusat ab irregularitate, quia id dicitur ignorare, quòd scire tenebatur, *cap. Apostolicæ*, & ibi Glos.& Doctores *de Cler excom. celebr.* Panor *in cap.fin. num.*5. *de excess. prel.* Sayr.*loc.cit. num.*22. *tom.*1. & alii.

V. Est. Metus cadens in virum cõstantem. Sacerdos enim excommunicatus si propter vitandum mortis periculum, vel grave damnum, in propria, vel suorum personis ac bonis ministret Sacramentum Pœnitentiæ non incurrit irregularitatem; ad hanc enim incurrendam ex violatione censuræ requiritur contẽptus, qui in isto casu nõ præsumitur; & lex humana non obligat ad observantiam sui cum tanto periculo. Sayr. *loc. cit.*. Duard.*loc.cit.num.*18. id autem intelligitur de excommunicato, occulto, vel tolerato, non autem de denunciato, vel publico percussore

Cleri-

Clerici; hic enim ſicuti non excuſatur à peccato. ſic neque ab irregularitate, Suarez 3.p.tom.5.diſp.6.ſect.3.num.3. Duard. loc. cit. et in comment. Bulle Cœne c.2.q.2.concl.2.in fine.

10. Taliter autem in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ requiritur probitas in confeſſario, ut Sacerdos permanens in mortali non poſſit citra novã illud culpã miniſtrare, etiã in caſu neceſſitatis; ius enim naturale, & divinum expoſcunt ut ſanctа ſanctè tractentur; & ſic Sacerdos tunc poteſt illud miniſtrare ſine culpa, præmittendo prius contritionem, quam breviſſimo tempore poſſe haberi docet Suarez de pœnit.diſp.28.ſect.1.in princ.& in hoc ſufficit ut adhibeat diligentiam ex parte ſua; cum perfecta contritio non poteſt haberi, niſi mediante auxilio Dei. quam ſi non habeat perfectam, ſed imperfectam tantum, quæ eſt attritio novam culpam non contrahit, per hoc enim dicitur ſufficienter averſus à voluntate peccandi in futurum, ac per cõſequens poteſt dici, quòd ſanctè aliquo modo ſanctè tractet. Duard. loc. cit.num.19.

11. Toties autem Sacerdos in mortali permanens, peccat mortaliter quoties confeſſiones audit; peccata enim multiplicantur numero per multiplicationem actus, ergo toties peccabit, quoties actu Pœnitentiæ Sacramentũ exiſtens in mortali miniſtrabit. Silveſ. in ſumm.verb.confeſſor.3.ſup.q.1. Megal.1.p.Inſtit.Peregrin.l.1.c.4.num.4. Molfeſ.p.1.ſum.trac.7.c.24.n.16.contra Rodriq.p.1 ſuæ ſum.c.47.in fin.

12. Pœnitens autem qui ſcienter induxit Sacerdotem ad miniſtrandum hoc ſacramentum etiam mortaliter peccat; quia tenemur ex charitatis præcepto proximum non inducere ad peccandum. Quod quidem eſt verum ſi Sacerdos non erat paratus ad miniſtrandum, nec extrema neceſſitas urget ex parte pœnitentis; in extrema enim neceſſitate licitum eſt citra culpam ab iniquo miniſtro ſacramentum petere, & accipere. Suarez. 3.p.tom.3.diſp.18.ſec.1.verſ.Dixi autem. Duard tom.1. §.2. diſp.5.ſect.5.& loc.cit.num.25.

13. Limita autem primo ea quæ diximus, ut ad dignè miniſtrandum hoc Sacramentum, ſatis ſit contritio, nec oportet præmitti confeſſio ſacramentalis, niſi in ſuſcipiendo Sacramentum Euchariſtiæ. Syl. verb.confeſſio.1. q.3.Sot.ſec.5.de confeſſione. Ledeſ. de Sac.in genere p.2.q.1.a.5.Suar.tom.3. in 3.p.diſp.16.ſec.1.& alii. Verum tamen eſt quod cum actus contritionis ſit difficilis, & nemo poteſt cognoſcere an ſit contritus, tunc ſi Sacerdos commodè confiteri poteſt, tenetur ad confeſſionem præmittendã; in dubiis enim tutior pars eſt eligenda, & multò magis ſi cognoſcat non habere contritionem, ſed tantum attritionem. Nav. cap. Sacerdos num. 21. de pœn.d.6.Reginal.lib.1.praxis nu.161. Molfeſ.p.1.ſum.trac.7.c.24.num.11. Duard.loc.cit.num.27. ſecundo limita, Ut Sacerdos, quamvis peccet in miniſtrando ſacramentum in mortali; tamen Sacramentum eſt validum, ac ſi fuiſſet miniſtratum à bono miniſtro; Ad valorem enim Sacramenti non requiritur probitas miniſtri niſi defectus eſſet ex parte ſuſcipientis. Eſt communis inter Doctores ut ait Sayr. lib.2. Theſ.tom.1.c.2.

14. Id quod ſecundo requiritur i Con-

Confessario est scientia, quæ non debet esse eminens; ita ut Confessarius habeat peritiam utriusque juris, & Theologiæ moralis; & licet hæc scientia sit utilis, non est tamen simpliciter necessaria. Unde Ecclesia, hujusmodi eminentiam scientiæ non exigit in Confessariis, aliter pauci essent in Ecclesia Dei qui hoc munus exerceri possint, & innumerabiler sunt qui hanc scientiam Theologiæ moralis, & utriusque juris non habent, & tamen deputantur ad confessiones audiendas, ut habet praxis.

15. Sufficit ergo ut Confessarius habeat scientiam sufficientem, qua sufficienter munus suum possit exercere; Et sic debet scire quæ necessaria sunt ad materiam & formam sacramenti; quæ circumstantiæ sunt explicandæ; quando confessio est iteranda; quando sit facienda restitutio, quodnam sit peccatum mortale, vel veniale; quænam excusent à mortali; nec non uti Medicus spiritualis debet discernere inter lepram, & lepram. & sicut in Medico, qui vocatur in gravioribus morbis requiritur major scientia, quā in alio qui vocatur in levioribus; sic Sacerdos qui in Civitate exercet confessiones debet instructior esse eo qui in rure confessiones audit rusticorum, contingunt enim difficultates graviores in Civitate, quam in rure. Et majorem scientiam requiri in Confessario Clericorum circa Canones continentes irregularitatem, quam in Confessario laicorum: unde confessarius Clericorum debet scire casus irregularitatis aut de illis dubitare, ut Clericos admoneat quinam actus ipsis prohibeantur. Navar. *cap.*4. *num.*8. Vasquez *q.*93.*a.*3.*dub.*1.*num.*3. Bonacin. *de Sac. Pœn.disp.*5.*q.*7.*p.*6.§.2.*prop.*2. *num.*9. & alii.

16. Hinc graviter peccat Sacerdos qui absque sufficienti scientia exercet munus Confessarii extra necessitatem, unusquisque enim tenetur habere scientiam ad suum officium ritè subeundum, & ad hoc multo magis tenetur Confessarius, munus enim suum est ars artium ut dicitur *in c.cum sit de ætate, & qualit.* Unde ignaro Sacerdoti dicitur Oseæ 4. *Quia tu scientiam repulisti; repellam te ne Sacerdotio fungaris mihi.* si autem Confessarius dubitet se idoneum esse ad confessiones audiendas, & fidem præstet superiori affirmanti ipsum esse idoneum, excusatur à mortali si audiat confessiones, habet enim sufficientem rationem deponendi dubia de propria imperitia. Bonacin. *loc.cit.num.*6. Suar. *disp.*28.*sec.*2 *d.*7. Henriq. *l.*6.*c.*26. Rod. *c.*61. Navarr. *c.*4.*nu.*9. Vasq *q.*93.*a.*3. *d.* 1. *ad finem* Reg. *lib.*1.*num.*139. & alii.

17. Pœnitens quoque graviter peccat, si scienter confitetur ei quem scit insufficientem, & suam conscientiam non posse dijudicare, & nulliter Sacramentum suscipi; cum enim scienter malè judicari voluit, lethalem culpam contrahit in ipso actu absolutionis, & cum obice Sacramentum suscipit: secus autem si bona fide confiteatur Sacerdoti nescienti, dummodo cōcurrant alia necessaria ad absolutionē, scilicet materia, forma, intentio & jurisdictio ministri, tunc enim valida est absolutio. licet Confessarius injustè absolvat, aut erret in imponenda pœnitentia salutari, & in peccatis discernendis ob suam imperitiam. Vasquez *q.*93 *a.*3.

a.3.dub.2, Sot. *lect.9. de Confess.* Medin *cap. de conf. iteranda ob defect. conf.* Coninch. *disp.6.d.5.n.*18. Nung. *in addit.q.8.a.5.d:4 ad fin.* Suar. *disp.23.sec.6.num.4* Reg. *l.1.n.*131 & *nu.*161. Bonac. *loc.cit.num.*14. & alii.

18. Excusatur autem à peccato mortali Confessarius insufficiens, si audit confessionem viri docti qui ejus supplet inscitiam: docens eum peccata, quæ confitetur, quæ mortalia sint, & quæ venialia, & quæ materia sufficiens, super quam possit impendere formam. Suarez *de pœn. disp.*28. *sec.*1. Navarr. *in man.c.4.n.*13. Megal. 1. *p. instit.* Pereg. *l.5.c.19.q.3.n.6. in fine.* Duard. *in cap. omnis utriusque disp.3 sec.*1. *concl.*4. *num.* 11. Sicuti etiam excusatur si audiat confessiones personarum spiritualium solitæ sepè confiteri, & non habent nisi venialia; dummodò tantum personas illas admittat, quas probabiliter scit, non habere casus insolitos, & inusitatos; sed qui frequenter solent accidere Navarr. *loc. cit.* Duard. *loc. cit. num.*12. excusatur denique Confessarius insufficiens, & minus idoneus à mortali, si in necessitate, & in periculo mortis audit confessiones; quando alium idoneum non habetur qui possit pœnitentem sic constitutum audire. Navarr. *loc. cit.* Duard. *loc. cit. n.*13.

19. Prudentia tertio requiritur in Confessario, & diligentia in præbendis opportunis remediis pœnitenti, & ad omnia præstanda, quæ ad suum officiũ spectant; lumen enim naturale dictat Judicem, Medicum spiritualem, Pastorem, & Doctorem debere præstare ea quæ ad suum munus pertinent.

20. Hinc sequitur Confessarium debere impendere pœnitenti absolutionem postquam sua peccata intellexit, nisi prudentia aliter dictet; aliter imprudenter ageret onerando injustè pœnitentem, ut alteri Sacerdoti denuò sua peccata manifestet. Bonac. *loc. cit. prop.3.n.*18. Sotus *dist.18.q.2. a.5.* Navarr. *de pœn. dist.7.c. si quis. nu.*16. Henriq. *l.6.c.27.n.5.* Suar. *disp.32.sec.2.n.3.* Reg. *l.2.n.*23.

21. Potest tamen Confessarius pœnitenti absolutionem dare antequam restituat pecuniam, vel damnum alicui illatum, modo tamen pœnitens habeat propositum firmum restituendi quamprimum potest; si autem credat non habere firmum propositum, debet absolutionem denegare; in tali enim casu pœnitens non est sufficiẽter dispositus: quare si Confessarius advertat multoties pœnitentem promisisse restitutionem, & illam non complesset, potest, & debet ut plurimum absolutionem denegare; tunc enim habet sufficientem rationem præsumendi pœnitentem in futurum suæ obligationi nõ satisfacturum, & propositum non esse firmum, & efficax. Bonac. *loc. cit. n.*19. Suar. *de pœn. disp.*33. *sect.*2. *n.*3. Navarr. *c.26.n.5.* Reg. *l.8.n.*16. Caiet. *verb. rest. c.6.* & alii. Peccat autem contra proprium officium si pœnitentem non admonet de obligatione restitutionis faciendæ; licet non teneatur ad restitutionem. Ita Coninch. *disp.8 d.17. num.*144. Reg. *l.2.n.*43. Henriq. *l.6. c.*18: *n:* 4. Fill. *trac.7:c:*11: *qu:*7: *num:*375. Bonac. *loc:cit.n.*22: & alii,

CAP: II.

Qualis prudentia requiratur Confessario, præsertim in audiendis confessionibus mulierum.

1. ET si in ministratione Sacramenti Pœnitentiæ requiritur Prudentia, potiori jure hæc debet elucere in audiendis mulierum confessionibus, mulieres enim (ut interdum cōtingit) sepè historias recensent non necessarias, & antequam peccata explicent, culpas aliorum manifestant, & maximè eorum qui sunt complices; ut excusationem habeant in propriis delictis, & sic aliquando, ut propriæ impatientiæ habeant excusationem, culpam tribuunt viris, filiis, vel famulis.

2: Debet ergo Confessarius in his casibus, & personis maximè prudentiam exercere; ut si pœnitentem videat nominare velle peccati complicem, occurrat ei, docens non esse licitum peccata aliorum propalare, sed tantum propria, & non quasi historicè narrare peccata, sed sufficit ut singula reducat sub propria specie, v: g: decies juravi, decies fornicavi &c: Narrare enim historicè peccata non pertinet ad morale iudicium & est nocivum, tam pœnitenti, quam Confessario, & non efficitur simplex, & pura ut debet esse confessio, sed admixta superfluis, & inanibus verbis, nec accelerata, sed sine ratione prolongata, cum admiratione murmuratione, & scandalo adstantium:

3: Caveant ergo Confessarii à pœnitentium mulierum nimia familiaritate, & à blandis verbis, quæ mentem sauciant, nec multum cum eis immoretur, nisi quantum confessionis necessitas exigit, nec mulieres nisi in publico audiat; ne si contrarium faciat, incidat (quod absit) in illud scelus detestabile, enorme, impium, perniciosum, & nefandum; quòd ab illis Confessariis committitur qui mulieres ad turpia in actu confessionis sollicitant; & pro pane pœnitenti porrigit aspidem; & pro medicina venenum, & ex cœlesti medico, efficitur infernalis veneficus, & ex patre spirituali, proditor execrabilis animarum:

4: Hinc operę pretium duxi aliqua de Confessariis sollicitantibus mulieres ad turpia in actu confessionis edicere; & primo ad quos pertineat Confessariorum cognitio pœnitentes mulieres in actu confessionis ad turpia sollicitantium?

Respondeo quòd cognitio Confessariorum sollicitantium ad turpia in actu confessionis pertinet ad Inquisitores hæreticæ pravitatis: quia cum sollicitatio huiusmodi inducat contra Confessarios sollicitantes suspicionem hæresis, & obliget talis sceleris reos ad abiurationem, & inquisitores habeant facultatem non solum cognoscendi de hæreticis, sed etiam de omnibus criminibus quæ habent suspicionem hæresis, sequitur clarissimè quòd ad inquisitores hæreticæ pravitatis pertinet cognitio horum perditorum Confessorum, & ultra hoc horum cognitio fuit delegata prædictis inquisitoribus, ut habetur in constitutione Pii IV. edita sub die 16. Aprilis 1561. & ex decreto Sacræ Congregationis lato 15. Decembris 1613. & ex Constitutione Gregorii XV. lata die 30. Augusti 1622. ubi hanc cognitionem delegat non solum

Inquisitoribus, sed etiam Ordinariis.

5. Verum tamen est, quòd in Regnis Hyspaniæ ex privilegio Pontificio, non possunt Episcopi separatim ab Inquisitoribus cognoscere causas de rebus fidei, & tenentur denunciationes illis factas remittere ad Inquisitores, & reum non valent carcerare, nisi timeatur de fuga, sed debent certiores facere Inquisitores, ut illum capiant; & ideo cum causa sollicitationis sit causa fidei, non potest Episcopus in dictis Regnis cognoscere separatim de crimine sollicitationis, sed junctim cum Inquisitoribus.

6. In Regnis autem in quibus non extat Hyspanica inquisitio, si Confessarii sollicitantes citentur eodem tempore ab Ordinario, & ab Inquisitore possunt comparere coram Episcopo tantum, vel coram Inquisitore tantum, tam enim unus, quam alter est delegatus in hoc crimine à Romano Pontifice.

7. Secundo edicere oportet. Quænam probationes sint satis ad puniendum Confessarium ad turpia pœnitentes in actu confessionis sollicitantes.

8. Respondeo. Ex denunciatione unius fœminæ quantumvis honestæ non est carcerandus Confessarius denunciatus ab ipsa, quia ea sollicitavit in actu confessionis; est tamen carcerandus si duæ fœminæ vitæ probatæ, & honestæ eum denunciaverint, & in hoc casu Inquisitores, vel Ordinarii debent prius examinare qualitates, & mores Confessarii, & mulierum denunciantium. Sancius *in elect. disp.* 11. *nu.* 47. Dian. *res.* 55. *trac.* 5. *tom.* 4. Duard. *loc. cit. disp.* 3. *sec.* 7. *concl.* 1. *&* 2. *n.* 1. *&* 3.

9. Licet autem sufficiat denunciatio duarum mulierum probatæ vitæ ad carcerandum Confessarium denunciatum, non tamen sufficiunt ad illum condemnandum; quia licet per duos testes omni exceptione majores probari possunt omnia crimina; tamen in casu nostro cum admittantur fœminæ, quæ non sunt legitimæ testes regulariter non probant. *l. ob crimen §. si testes & ibi Glos.*

11. Tres autem fœminæ probatæ vitæ Confessarium denunciantem sunt satis ad convincendum, & eũ condemnandum pro crimine sollicitationis in confessione in earum personas; & licet pro hoc crimine Confessarius non possit plecti pœna ordinaria; bene tamen extraordinaria; in crimine enim hæresis licet testes singulares non sufficiant ad pœnam ordinariam, bene tamen ad extraordinariam. Paris. *cons.* 2. *n.* 93. *vol.* 4. Pegna 3. *p. com.* 121. *col.* 9. *vers. quoties.* Ista autem pœna non debet esse corporalis, ut docet Ricc. *p* 3. *coll. lect.* 549. *& in prax. fori Eccles. decis.* 369. ubi refert testimonio plurium fœminarum quæ fuerant sollicitatæ non fuisse convinctum ad pœnam ordinariam Confessarium, sed in tortura negantem fuisse per annum suspensum à cura animarum. Pro elucidatione autem hujus materiæ sit.

§. I.

Quid, & quotuplex sit sollicitatio pœnitentium ad turpia.

12 SOllicitatio ad turpia est provocatio alienæ voluntatis ad inhonesta. Ita colligitur ex Constitutione Gregorii XV. sub die 30. Augusti 1622. §. 4. Du-

Dupliciter autem fieri potest sollicitatio: primò ad inhonesta perpetranda inter sollicitantem, & sollicitatam; secundò cum aliis. Et utraque dividitur in inhonestam veneream, & non veneream, in tacitam, & expressam; & de his omnibus hic breviter agemus.

13 Sollicitatio igitur venerea in actu confessionis habita à Confessariis in pœnitentes inter se perpetranda, comprehenditur sub pœnis Pontificiarum Constitutionum; & cognitio Cõfessariorum talium pertinet ad Inquisitores hæreticæ pravitatis, sive sollicitati sint fœminæ, sive masculi, ut patet ex verbis Bullæ Gregorii, ubi habetur *Personas quæcunque illi sint*, &c. sive inter se inhonesta, & venerea perpetranda, sive cum aliis; Unde etiam Cõfessarius sollicitans ad prostituendam sibi ejus filiam, vel neptem, vel amicam est denunciandus, & incidit in pœnas contentas in Constitutionibus Pontificijs contra sollicitantes; & idem dic si confessarius sollicitet penitentẽ ad patranda inhonesta cum alio tertio & sic officium Lenonis agat, ut est communis inter Doctores.

14 Comprehenditur etiã sub dictis pœnis sollicitatio ad turpia non solum verbis expressis, & claris, sed etiam tacitis, & obscuris signis, nutibus, vel tactibus; tacitis enim & expressis eadem est virtus. *l. cum quid, ff. si cert. petat.* Tacitè autem dicitur Confessarius ad turpia pœnitentem in confessione sollicitare, primò si eam laudat de pulcritudine, & venustate, modo non proferat ea verba alio fine, quàm intentione alliciendi ad actos inhonestos; laudare enim mulierem de pulcritudine de sui natura non est actus inhonestus, neque peccatum, Dian. *tract. 5. tom. 4. res. 25.* & alii. Secundò tacitè Confessarius dicitur sollicitare, si audiendo confessionem suæ concubinæ, commotus ex zelotipia arguat eam, dicendo hæc verba, vel similia: affers occasionem discontinuandi nostrum affectum, quia cum aliis distraheris in similibus lasciviis, Sanch. in *selec. disp. 11. num. 32.* Fag. *de pracep. Eccl. in 2. edit: præc. 2. l. 4. c. 3. num. 63.* & alii. Denique tacitè sollicitare dicitur Confessarius, si suadet pœnitentem actu sibi confitenti, ut ipsi in confessionario vas naturale, quod ipse morbo affectum habere dixerat, ostendat; hujusmodi enim suasio est ad turpia sollicitatio. Tales igitur Confessarii sunt denunciandi, & pœnis Pontificiis subduntur. Sotus *opusc. de Conf. sollic. tom. 1. c. 18. num.* 14. Dian. *trac. 5. res.* 47. Duard. *l. c. n.* 8.

15 Comprehenditur etiam Confessarius, qui non solùm in actu Sacramẽtalis Confessionis, verum etiam ante, vel post confessionem immediatè sollicitat ad turpia pœnitentem, vel occasione, & prætextu confessionis, vel etiam extra occasionem confessionis, in confessionario; aut in quocumque loco, ubi confessiones audiuntur, seu electo ad confessionem audiendam, simulando ibidem confessionem audire; vel cum pœnitente illicitos, & inhonestos sermones, sive tractatus habuerit; hic enim talia agens est denunciandus, & subjicitur pœnis Pontificiis statutis contra sollicitantes, ut claris verbis dicitur in Bulla.

16 Comprehenditur quoque sub dictis pœnis, & est denunciandus Cõfessarins, qui à pœnitente est sollicitatus, dummodo consensiat sollicitationi

ni, etiam si Confessarius consensiens sollicitationi desistat loqui de illa turpi materia, differendo illius complementum ad aliud tempus, & non impendat pœnitenti absolutionem. Ut enim Confessarius dicatur sollicitator, non est opus, ut absolutionem sacramentalem impendat, nec de rebus venereis longiùs loquatur cum pœnitente, sed sufficit consentire sollicitationi pœnitentis, Fag. *de præc. Eccles. in 2. edit. præc. 2. l. 4, c. 3. n. 56. & 57.* Dian. *tom. 4. tract. 5. resol. 42. & tract. 6. res. 4.* Duardus *loc. cit. disp. 3. sect. 9. concl. 1. num.* 8. & 9.

17 Non est autem Confessarius denunciandus in sequentibus casibus. I. si fœmina dicat Confessario se velle in crastinum confiteri, & illi dissuadeat confessionem, & tunc sollicitet, quia hujusmodi mulier non dicitur sollicitata proximè ante confessionem; quia tunc non velit confiteri, Sanch. in *select. disp.* 11, *n* 49. Castropalaus *tom. 1 tract. 4. disp. 6. p. 8. n. 4.* dummodo sollicitatio non fiat in confessionario, vel in loco electo ad confessiones audiendas, juxtà ea, quæ supra diximus. II. si Confessarius consensiat sollicitationi ob metum; hic enim non dicitur formaliter sollicitare, sed potius pati sollicitationem. Unde si Confessarius vocatus ad confessionem fœminæ ægrotantis, & ab ipsa sollicitetur, superaddendo quoque minas se exclamaturam ab illo vim sibi inferri, ad quam infamiam vitandam Confessarius consensiat in actu venereo; tunc quamvis peccet, non tamen subditur judicio Inquisitorum, neque pœnis statutis contra sollicitantes, Gras. *conf. 7. num. 1. de pœn. & remiss.* Peyrin. *de privil. minim. tom. 2. const. 4.* Seraphinus Freit in *addit. de conf. soll. q. 9. num. 9.* Dian. *tom. 4. tract. 5. resol. 15.* & alii. III. si Confessarius non sollicitet ad turpia pœnitentem, sed in actu confessionis, aut antea, vel post poculum ei præbeat amatorium, in somnum incidat, & sopitam illam agnoscat; hic non subiicitur judicio Inquisitorum, quia hujusmodi fœmina somno sopita non sentit copulam, & ideo delationi locus esse nequit, & Confessarius seipsum prodere non tenetur. Verum tamen est, quod si hoc crimen per confessionem Confessarii probetur, tunc pœnas Pontificiarum Constitutionum exolvet, quia maximam irreverentiam intulit Sacramento pœnitentiæ, atque ideo contraxit suspicionem hæresis; igitur subdi debet judicio Inquisitorum hæreticæ pravitatis. Seraph. Freit *q. 9. n. 10.* relatus à Duard. *l. c. n.* 20.

18 Non solùm autem Confessarii deputati ad confessiones audiendas, verùm etiam Sacerdotes non approbati ab Ordinario, si audiant confessiones fingentes habere facultatem excipiendi confessiones, si pœnitentes sollicitent, sunt denunciandi, & pœnas contra sollicitantes statutas luere debent: quia Sacerdos, quamvis careat jurisdictione, absolutè dicitur Confessarius habet enim ordinis potestatem, & à peccatis venialibus, & mortalibus aliàs confessis possit absolvere, & ab omnibus in articulo mortis, Acugn. *de conf. sollic. q. 14. num. 4.* Ioan. Sanc. in *select. disp. 11. n. 39.* Dian. *tom. 1. trac. 4. de denunc. res. 17. & tom. 4. tract. 5. de conf. soll. res. 8.* Palaus *trac. 4. disput. 9. p. 9. nu. 1.* etiam si Sacerdotes non habeant facultatem audiendi confessiones,

nes, quia sunt excommunicati, suspensi, aut degradati; hi enim non desinunt essent Sacerdotes, Acugn.*l.c.q.*14.*n.*4 Frait. in *add. ad ipsum Acugn. ibi num.*13.

19 Laicus autem, vel Clericus occultè se ponens in confessionario, & simulans esse Sacerdotem, & fœminā, vel puerum ad turpia sollicitet, licèt, non comprehendatur sub constitutionibus Pontificiis contra sollicitantes; tamen si absolutionem impendat, incidit in dispositionem constitutionis Gregorii XIII. æditæ contra non Presbyteros confessiones audientes, & absolutionem pœnitentibus impendentes, & est denunciandus, & judicio Inquisitorum subiicitur. Hi enim non solùm cognoscunt de hæresi, sed etiam de quolibet alio crimine, quod probet suspicionem hæresis cujusmodi est audiri confessiones à non Sacerdotibus, Rod.*tom.*2. *qq.Reg. q.*28. *a.*2. *& in summ.p.*2.*c.*83.*n.*3. Dian.*tom.*1.*tract*, 4.*ref.*15.*&* 16. Acugn.*de conf. sollic. q.*13.*n.*10.*& alii*; & idem dic de laico interprete sollicitante in confessione mulierē, vel puerū, cujus est interpres. Hic enim abutitur Sacramento & gravem injuriam illi infert, atque ideò contrahit suspicionem hæresis. Idem dici debet de mandante Confessario, ut pro se pœnitentem sollicitet; hinc enim etiam abutitur Sacramento, & gravem injuriam illi infert. Idem etiam dic de pœnitente sollicitante Confessarium ad turpia in actu confessionis ante, vel post; Hic enim licèt non cōprehendatur sub Pontificiis Constitutionibus editis contra sollicitantes, cum loquantur solum de Sacerdotibus sollicitantibus, & cum sint pœnales nō patiantur extensionem; tamen si pœnitens sollicitet Confessarium, assumit confessionem pro medio ad eum alliciendum, ac per consequens contrahit suspicionem hæresis, & Confessarii tenentur mulieres sollicitātes denunciare; unusquisque enim de jure naturali, & Divino tenetur sub mortali revelare crimina, quæ vergunt in publicum damnum, qualia sunt, non solum hæreses, sed etiam quæ suspicionem tribuūt hæresis; & in hoc Confessarius non exponit periculo revelandi confessionem denunciando pœnitentem sollicitantē, quia sollicitatio non pertinet ad sigillum confessionis, cum mulier sollicitās non confiteatur peccatum, sed incitet ad peccandum Confessarium, & non dicitur accedere ad Sacramentum pœnitentiæ, sed fictè accedit, & utitur eo ad alliciendum ad turpia Confessarium Duard.*l.c.n.*32.

§. II.

An pœnitens sollicitatus teneatur sub mortali Confessarium denunciare.

20 ID quod hic quæritur est; an pœnitens, sive masculus, sive fœmina sollicitati in confessione, sive ante, sive post immediatè à Confessario, aut occasione, vel prætextu confessionis, vel extra actum confessionis, in Confessionario, tam ad turpia venerea, tam ad peccata alterius generis, teneatur denunciare sollicitantem; & si non denunciet peccet mortaliter.

Certum est ergo, quòd pœnitens sollicitatus peccat mortaliter non denunciando Inquisitoribus, vel Ordinariis Confessarium sollicitantem, & incur-

urrunt excommunicationem latam à Inquisitoribus hæreticæ pravitatis singulis annis per eorum ædicta, in quibus præcipitur sub excommunicationis pœna denunciari nonnulla crimina, & specialiter crimen hæresis, vel quod præbeat suspicionem hæresis; atque adeo certum est peccare mortaliter non denunciantes sollicitantes ad turpia in actu confessionis; cum hi cõtrahant hæresis suspicionem, & excommunicatio non contrahitur, nisi ob peccatum mortale, ut dicitur in *c. nullius* 11. *q* 3. Hanc sententiam docent Henriq.*l.6.de pœn.c.2.num.6. in fine*. Sanctarell.*de her.c.46.d.unic.num.*10; Rod.*t.2.qq.Reg: q:27: a:1:* Acug.*de conf:soll,*26:*num:*6: Dian.*tom:*4: *trac.* 5:*ref:*3: Duard.*l.c.sec:*10.*n* 2. & alii:

Et cum sollicitans in confessione contrahat suspicionem hæresis non solùm à sollicitatis, sed etiam ab omnibus hujusmodi crimen scientibus, debet denunciari; Unde si mulier sollicitata coram multis dicat se fuisse sollicitata à tali Confessario in confessione, & ille mulier sit fide digna, qui audiunt, tenentur sub excommunicatione denunciare; secus si mulier non sit fide digna, Portell:in *add.ad dub.Reg. vers.sollicitare n.*21.Fag.*de 2. Eccles. prçc.l.4.c.3.n.*31.& alii:

22 Et etiam si sollicitati non possint crimen probare, tenentur denunciare sollicitantem, quia in casibus ad Sanctum Officium pertinentibus est facienda denunciatio, etiam si delicti probari non potest; nec denuncians incidit ad pœnam tallionis non probans delictum; quia satis est si dicat, denunciasse zelo fidei, vel timore pœnæ statutæ contra non revelantes, Henriq. *lib.6.c.17.num.4.in add.lit.*E.Paraml *l.3.de orig.Inquis.q.*10. *nu.*4. Seraph. Freit.*q.*10.*n.*14.Farin.*de hæres. q.*185. *num.*71.Masc.*concl.*505. & alii:

23 Adeo autem sollicitatus debet denunciare sollicitantem cum primum potuerit, ut non possit absolvi à Confessario, cui secundò confitetur, nisi denunciet, nisi necessitas communionis urgent, & pœnitens sit timoratæ conscientiæ, & promittat quantocitiùs denunciare. Zanard. in *dictor.Theol. p.2.præcep.2.c.*11.*in fine*; Rod.*qu:*2. *suæ summ;c.*34: *num:*6. Et Peyrin:*de privil:Minim:tom:*1: *consl.* 5: *Greg. XV:§.9.num.*24. docet absolvendam esse pœnitentem, quæ firmiter promittit denunciatura Confessarium, qui eam ad turpia sollicitavit, si adsit causa, qua prudenti Confessario videatur denunciationem esse differendam, tenetur tamen Confessarius pœnitentẽ monere, ut sollicitantem denunciet, ut patet ex verbis Bullæ Gregor.XV. §.7.ubi dicitur: *Mandantes omnibus Confessariis, ut suos pœnitentes, quos, noverint fuisse ab aliis sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes.*

24 Confessarius autem sollicitans potest absolvi, nulla prævia denunciatione; nemo enim tenetur seipsum denunciare, cum seipsum nemo teneatur procedere. Rod.*p.*1.*suæ sum. c.*207. *concl.*1.Henriq. *l:3. de pœn. c.*10. *§.2. lit:N.* Lucius in *sum.c.*24. *num.*11. Acug.*de Conf.soll.q.*21. *n.*2. Freit.in *add.ad Acug.n.*13.

25 Fœmina autem sollicitata tenetur denunciare, etiam si sollicitationi consensit, & opinio contraria est damnata ab Alex.VII.Acug.*l.c.q:*10: *n.*10.

Bon.

Bon.*tract.var.disp.9.p.3.n.*12.Peyrin. *l.c:tom.*2:*q*:4;*Gregor.XV*: §.3 *nu.*11. Sanct.*l.c.c.*44.*d.*11.*num.*22: Dian.*to.* 1.*t.*4.*ref.*9. & *tom.*4. *tract.*5. *resol.*3. qui docent ejusmodi mulierem non teneri manifestare proprium consensum, nec potest in hoc interrogari ab Inquisitore, vel Episcopo, & in casu quo mulier vellet consensum manifestare, non debet scribi in actis, tamquam res non pertinens ad Tribunal Inquisitionis.

26 In nullo ergo casu cessat obligatio denunciandi Confessarium sollicitantem ad turpia in actu confessionis; neque si sollicitatus confiteatur cum Confessario sollicitante, qui eum absolvit absque onere denunciandi; neque si tale facinus non posset probari, neque prætextu correctionis faciendę, & emendationis sequutæ per correctionem; neque imminens periculum mortis, vel infamiæ, vel gravis damni; neque si sollicitatus sit complex delicti. Sed tantùm cessat ista obligatio denunciandi Confessarium sollicitantem in unico solo casu, & est, si Confessarius, qui sollicitavit spontè denunciet seipsum; tunc enim cessat finis ulterioris denũciationis ejusdem delicti; Unde si constet pœnitenti sollicitato de spontanea denunciatione facta à Confessario contra seipsum, manet liber sollicitatus ab obligatione denunciandi; vide Duard.*loc.cit.sect.*10. qui de hac re longè, & diffusè pertractat.

CAP. III.

Qualiter se gerere debet Confessarius in examine pœnitentis.

1 ET si in omnibus debet Confessarius esse discretus, & prudens, maximè in interrogandis, & examinandis suis pœnitentibus debet præstare, ut non descendat ad particulares circumstantias quæ necessaria non sũt, & nõ pertinentes ad augendam, vel minuendã peccati malitiam; ne seipsum in tentationem inducat, & pœnitentes doceat ad inventiones peccatorum, illas ignorantes.

2 Igitur ante confessionem debet eos interrogare si habeant aliquam excommunicationem, vel aliquod peccatum reservatum, à quo ipse non possit absolvere; Si impleverunt pœnitentiam confessionis præcedentis; si in examine conscientiæ diligẽtiã præbuerunt; si de peccatis commissis doleant, ac proponant in posterum non peccaturos. In confessione verò debent eos interrogare de circumstantiis peccatorum, de numero, & intentione.

3. Numquam tamen debet descẽdere ad circumstantias quæ non sunt necessarias. Unde si pœnitens, (præsertim si sit puer aut puella) confiteatur commisisse peccatum luxuriæ, non debet Confessor interrogare, an se propriis manibus polluerit; hoc enim est edoceri pœnitentem peccatum, quòd ignorat, sed suo muneri satisfacit interrogando de modo, seu cum quibus. Si verò advertit verecundia agitari, & timet eum velle peccatum occultare; tunc astutè eum interroget, an propter pudorem in præcedentibus confessio-

fionibus aliquod peccatum omiserit,& doceat quod nulla est confessio quando peccatum propter verecundiam omittitur, etiam si aliis Confessario reservat confitendum.

4. In examine autem mulierum valdè cautè se gerere debet Confessarius,præcipuè circa aliqua peccata carnalia. Unde si mulier confiteatur habuisse copulam extra vas debitum;non debet inquirere in quanam parte corporis, quia sufficit habere cognitionē, quòd tale peccatum sit contra naturā. Fag.*pr.2.t.4.c.2.n.*8.& aliquando præstat Confessarium minus intelligere peccatum pęnitentis, quam illi, vel sibi scandalum parere. Homob.*p.1.t.*4. *c.*12.*q.*11 Dian.*p.*3.*t.*4.*ref.*99.

9. Nec Confessarius moneat pęnitentem, in aliquo à quo bona fide excusatur; ut si cum aliquo impedimento dirimente ignoranter contraxit in hoc casu debet solum interrogare generaliter, num habeat aliquem scrupulum; quia cum pro dispensatione Papà adiri debet interim non speratur regulariter, nisi inquietitudo, rixæ; scādala & incontinentia. Si verò speraretur fructus potest, & debet admonere. Villalob.*t.*1.*trac.*9.*dif.*70.*n.*4. Sanch. *de Mat.t.*1.*l.*2. *disp.*38. *num.*9. Dian. *p.*3.*t.*4.*ref.*80.& *p.*7.*t.*3.*ref.*19.

6. Circa autem validitatem confessionum præteritarum pęnitentes nō perturbet; unde si interrogando de numero peccatorum dicant se numquam numerum expressisse, cum id bona fide fecerint, relinquat eos in bona fide, nisi aliquid essentiale constet omisisse; confessiones enim non integras materialiter, ratione bonæ fidei possunt esse integras formaliter; & sic sufficienter. Marchan.*trac.*5.*de pæn.c.*3. *q.*3.Dian.*p.*2.*trac.*4.*ref.*89.& alii.

7. Non licet autem Confessario interrogare pœnitentem de complice, etiam eo fine ut illum corrigat, unde si incidenter pœnitens complicem manifestavit, hic verò confitens eidem Confessario taceat illud peccatum,Cōfessarius postquam eum interrogavit in communi, & respondit se nil aliud habere, tenetur illi impendere absolutionem; quia pęnitenti pro se, & contra se est credendum. Tol.*l.*3. *c.*16. *nu.*4. contra Henriq.*l.*1.*c.*20.*n.*6.*par.*5.*t.*1 1. *ref.*21. Si verò Confessarius certò sciat quòd pęnitens fecerit tale paccatum, & non sit confessus, & de hoc habeat evidentiam, non debet illum absolvere; quia non est pronuncianda forma Sacramenti, quando certò constat subjectum esse indispositum; & Confessarius non solum est Judex, sed etiam Medicus. Sanch.*disp.*8.*n.*6.contra Megal.*l.*1.*c.*2.*n.*12.qui dicit debere talem Confessarium illum absolvere, tenetur enim sibi persuadere pęnitentem excusari ab illo peccato dicendo, ut sepè contingit; & aliàs si ritè dispositum non absolvat gravem injuriam illi irrogat.

8. Quia autem Confessarius non debet in confessione interrogare omnes de omnibus, sed unumquemque secundum proprium statum, & conditionem, ideo opere pretium duxi, hic breviter de nonnullis personarum generibus, tum Ecclesiasticarum, tum sæcularium,& eorum actibus qui culpam solent habere agere, ut sic Confessarii pro viribus instructi ad instar periti Medici quale remedium adhibere debeant præ manibus habeant. Unde fit

CAP.

C A P. IV.

Quomodo debet esse prudens Confessarius in audienda confessione Summi Pontificis, & in quas culpas potest Papa incidere?

1. UT à capite incipiamus hic videbimus qualiter Confessarius in audienda ejusdem confessione debet esse discretus, & prudens; & licet Summus Pontifex ratione sui muneris potestatis, & dignitatis sit omnium Sanctissimus, & superior cunctis, tamen cum sit homo potest in culpas prolabi; & in sacramentali foro debet Sacerdoti se submittere, & in illo actu non vindicat sibi locum Summi Sacerdotis, sed privatæ personæ, ut ipse efficiatur minor, & Sacerdos major; & subiicitur ejusdem Sacerdotis interrogatoriis, ac judicio; non secus ac alii homines. Ut igitur Sacerdos qui tanti viri confessionem excipit promptior reddatur, ac prudens, & cautus, hic adiiciemus in quas culpas potest Summus Pastor ut homo, ratione fragilitatis humanæ incidere.

2. Romanus igitur Pontifex peccat si sit negligens in procuranda, & conservanda pace inter Christianos Principes; ex eo enim se appellat Episcopum idest speculatorem & super intendentem, quia debet speculare, & prospicere mores, & vitam populorũ; & debet esse sollicitus in procuranda pace inter Christianos Principes, uti legitur in Bulla Cœnæ, ubi habentur hæc verba. Pastoralis Romani Pontificis, vigilantia, ac sollicitudo, cum in omni Christianæ Reipublicæ pace, & tranquillitate procuranda pro sui muneris officio assiduè versetur, &c. Unde pro bono pacis potest Pontifex Reges, & Principes contemnentes pacẽ servare, præmissa monitione privare, *cap. novit de judic. c. discordes, & cap. placuit.* 90. & à juramento fidelitatis subditos Regis absolvere ubi paciis capitulationi stare recusaret, *arg. tex. in c. gravem de exces. Præl.* Potest quoque Civitatem, aut Castrum uni tollere, & alteri concedere quando paci consuli aliter non potest, ut docet Capyc. *dec. 61. in fin. & dec. 79.* Et pro bono pacis debet fœdere copulare Principes Catholicos in perniciem hostium Catholicæ fidei, *tex. in cap. nimium* 23. q. 4.

3. Et cum proprium munus Pontificis sit fidem propagare, hæreses evellere, & hæreticos dissipare, & alios inimicos Christiani nominis; cum cõstitutus est super omnes gentes, & Regna, ut evellat, dissipet, ædificet, & plantet, si in hoc sit negligens mortaliter peccat, cum faciat contra propriũ munus. Unde si Christianus Princeps impugnetur ab inimicis nominis Christiani, & ei non suppetant vires ad resistendum, nec ab alio adjuvatur debet à Papa adjuvari, militibus, armis, & pecunia, & si in hoc sit negligens Papa peccat mortaliter; quia non debet permittere gregem suum ab aliis opprimi.

4. Mortalem etiam culpam contrahit Papa privilegia concedendo, & dispẽsãdo in ea, quæ sunt juris Divini, vel naturalis; dispensatio enim justã, & rationabilẽ causam exigit dispensandi; & dispensatus non est in cõscientia tutus, & talis dispensatio, nõ dispẽsatio sed dissipatio appellatur. Felin. *in cap.*

*quæ in Eccles. num.*25. & 26. *constit.* Suar.*p.2.de Relig. trac.6. de irrit. dispen.voti c.*17.Sylvest.*in sum.verb. Dispensatio*.& alii. Unde si Papa dispensat in residentia Episcoporum, vel Parochorum, quæ non solum est de jure canonico, sed etiam Divino, & naturali, citra ullam justam, & legitimam causam peccat mortaliter, & dispensatus non est in conscientia tutus; idem dic de dispensatione super pluralitate beneficiorum curatorum: sicus dic si dispensat sine causa super legem positivam humanam, etenim ejus est destruere cujus est legem condere, & Princeps legibus est solutus *l.digna C. de legibus*.

5. Nec à culpa mortali excusatur Pontifex si sine causa indulgentias dispensat; Papa enim non est Dominus Thesauri Ecclesiæ, sed tantum dispensator, & indulgentias concedere sine causa, esset dissipare, non dispensare Thesaurum Ecclesiæ: & hoc adeò est verum, ut si Pontifex citra justam causam concedat Indulgentias, talis concessio est nullius momenti *tex. in extravag. unigenitus de pæn. et remiss.* opus verò pium; quòd solet injungi ad lucrandas indulgentias, non est absolutè necessarium, sed satis est justa causa ex parte concedentis; & sic citra omnem culpam potest Papa concedere indulgentias non injuncto opere pio, quando justa est causa; solet enim injungi opus, quia talis modus est magis securus, supplet enim aliquando defectum causæ.

6. Et quamvis Pontifex in beneficiis plenissimam habeat potestatem; quia tamen non est Dominus, sed dispensator Beneficiorum; ideo si sine justa causa pensionem in Beneficio reservat, peccat in foro conscientiæ, & si valet ipsa pensio quò ad forum exterius. Causæ autem justæ, & rationabiles ad reservandas pensiones enumerantur à Doctoribus. I. Est cùm per eam tribuitur adjumentum alicui beneficiato pauperi in exercitio sui muneris, ut si Episcopo, vel Cardinali indigentibus pro conservatione eorū dignitatum, & pro subeundo eorum munere datur pensio super aliquo Episcopatu, Abbatia, vel alio beneficio pinquioribus. II. Est ad subveniendum alicui beneficiato laboranti aliquo morbo perpetuo, aut senio confecto, qui diù inservivit alicui Ecclesiæ, & ad præsens est impotens, atque ideo beneficio renunciavit. III. Est servitium aliquod temporale Ecclesiæ præstitū in bello, aut alibi. IV. Est litium sedatio quæ solent oriri in beneficiis. V. Est pro adequandis fructibus in permutationibus beneficiorum. VI. Est alicujus honesti Clerici paupertas, qui speratur utilis futurus Ecclesiæ; pro educando enim tali Clerico potest cōstitui pensio super aliquo beneficio. Zecch.*p.2.sue sum.c.*94. *sub num.*24. & alii apud ipsum.

6. Peccat quoque lethaliter S. P. si ad dignitates Ecclesiasticas, quæ habent annexam curam animarum promovet dignum, omisso digniori; (promotio autem, & electio est valida); quia facit contra justitiam distributivam. D.Th.2.2.*q.*63.*a.*1. & 2. & *qu.*185.*a.*3.quem sequuntur Cajet. *loc.cit* Sylv. *verb.Electio q.*16. Sotus *l.* 3. *de just.& jure q.*6.*a.*2.Tol.*in sum.l.*5.*c.*4.*vers.*9.& *c.*78.Azor.*p.*2. *Inst. mor. l.*6.*c.*15.*q.*1.8.*et* 9.Covarr.*in reg.pec-*

cat

cat 2. §. 11. *num*. 4. *et* 5. & alii. Talem autem culpam contrahit etiam promovendo personam sibi non notam, licet digniorem etenim persona ignota non est eligenda. ut in *cap. bonę, et in tit. de Cler. Pereg.* & ob id servatur in Curia Romana, quòd recipiuntur testes super idoneitate personæ promovendæ. Et hodie nullus promovetur in Episcopum; nisi prævio examine, quò ad scientiam; & quò ad vitam capta diligenti informatione; licet promovendus satis est si sit cognitus, vel per se, vel per alios. ut docet Sylv. *in sum. verb. Electio* 1. *q*. 16. & hæc sententia locum sibi vindicet non obstante ulla in contrarium consuetudine, quia cum talis promotio fit contra justitiam distributivam, & contra jus Divinum, & naturale, ut docet Sot. *loc. cit. sub concl* 9. non valet justificari consuetudine, quò ad forum interiùs; contra enim jus naturale, & Divinum nulla datur consuetudo, & idem Sotus, ait quòd quò longior talis abusus fuerit, eo sit gravius delictum.

7. Verum tamen est quòd non peccaret mortaliter Pontifex si promoveret ad dignitatem dignum, qui repetitur in servitio Ecclesiæ cujus est dignitas, etiam si extra dictam Ecclesiam reperiretur dignior *cap. nullus* 61. *et in cap. obitum ead. dist.* Neque peccaret promovendo dignum omisso digniori si id agat ex justa causa, scilicet si prævideat digniorem esse odiosum Clero illius Ecclesiæ, quia pro bono pacis potest Papa tollere jus uni, & alteri dare. Idem dic quādo inter dignū, & digniorem non est tantus excessus meritorum, ut videatur ad rem multum referre, quia exigua merita excusant à peccato mortali. Sot. *loc. cit. vers. in primis.*

8. Et quamvis Pontifex habeat plenissimam dispositionem Ecclesiasticorum beneficiorum, peccat tamen mortaliter si tollit uni beneficium, & conferat illud alteri citra ullā causam; sive in totum tollat, sive pro parte. Azor. *p. 2. inst. mor. l. 6. c.* 26. *qu.* 1. *ad fin.* Princeps enim licet sit legibus solutus; tamen debet secundum leges vivere.

8. Quia autem fructus Ecclesiæ sunt destinati per Sacros Canones, ut de eis fiant quatuor partes, una Episcopo, alia fabricæ Ecclesiæ, tertia pauperibus, & quarta Ministris; & si hoc modo non servato Pontifex fructus Ecclesiæ elargiatur culpam contrahit mortalem, & ea recipientes non sunt in tuta conscientia, Papa enim non est Dominus rerum Ecclesiæ, sed tantum dispensator. *c. 2. de donat. c. casellas* 10. *q.* 1. *c. si privatum* 12. *q.* 1. *et c. quod autem* 23. *q.* 7.

Verum est tamen, quòd Pontifex conjunctis sibi consanguinitate, vel affinitate aliquid donare potest de bonis Ecclesiæ, si ejusdem Ministri præficiantur tamquam digniores; aut si sint pauperes, & egeant pro conservatione status, non tamen ut thesaurizent. Concil. Tridentin. *sess. 25, c. 1. de ref.*

9. Et quia S. Pontifex post ejus assumptionem jurat non alienare, nec infeudare Civitates, & loca S. R. E. juxta constitutiones Pii IV. & Pii V. proculdubio peccat mortaliter si terras, & loca Ecclesiæ in feudum concederet, vel alienaret, faceret enim contra juramentum. Et hoc intelligitur citra ullam Ecclesiæ necessitatem, aut utilitatem; nam si urgens necessitas, aut e-

videns utilitas exiſtat poteſt ea alienare, ac infeudare; nam quando eventus rei, reddit rem iuratam minus bonam, quam oppoſitum, non tenetur iurans ſtare iuramento; iuramentum enim nõ debet eſſe impedituum maioris boni, aliàs reſpectu illius maioris boni haberet rationem mali, & non placeret Deo *tex. in c. pervenit. et ibi Doctor de iureiuran. c. commiſſum. ubi Gloſ. de ſponſ. c. ſcrip. de voto* Sayr. *l. 5. Clav. Reg. c. 7. ſub n. 4. verſ. Prima propoſitio* Sylv. *in ſum. ver. juramentum 4. q.* 20. & alii. Poteſt tamen Papa in Civitatibus, & locis Eccleſiæ Romanæ imponere Gabellas, & eas deinde vendere, cum per dictam impoſitionem, & venditionem non alienat Civitates, & loca. Cauſas autem iuſtas imponendi Gabellas enumerat Azorius *p. 3. inſtit. moral. l. 5. c.* 23. & ſunt pro defenſione Patriæ, pro bello contra infideles, ſcilicet Paganos, Saracenos, Turcas, Hæreticos, & Sciſmaticos. *Pro* Regis, & principis Redemptione, vel eorum filiorum, qui fuerint in bello capti. Pro adventu Regis in Civitatem. Pro filia Regis, aut Principis collocanda. Pro conſtructione ac refectione viarũ, pontiũ, fontiũ puteorum communium, murorum. *Pro* cuſtodiendis paſcuis communibus; *Pro* cuſtodienda Civitate tempore peſtis, famis, aut belli, & aliis huiuſmodi communibus, & publicis utilitatibus.

10. Quamvis autem permiſſio uſurarum eſt prohibita iure canonico, & non poſſint uſuræ permitti neque à Pontifice, neque ab ulla poteſtate; licitè tamen poteſt Papa illas permittere poſita iuſta cauſa, ſcilicet, quando id exigit bonum commune ad vitanda peiora mala, quando namque nemo inveniatur, qui indigentibus, et pauperibus velit mutuare, ſi punirentur mutuantes ſub uſuris, pauperes; & indigentes vel fame perirent, vel ſe applicarent furtis, & rapinis, vel ſe adiungerent banditis in perniciem Reipublicæ, in tali caſu poteſt licitè Pontifex uſuras permittere, ut docent communiter Doctores. Imò poteſt *Pontifex*, nec non & magiſtratus ſeculares, ex cauſa urgenti, et ad vitanda maiora mala cogere, et obligare ſubditos ad ſolvendas uſuras promiſſas; et Summi Pontifices Romæ, Anconæ, Avinione, et alibi cogunt Chriſtianos ad ſolvendas Iudeis uſuras promiſſas, et licet Mutuatarii non tenentur ſolvere uſuras tamquam debitas uſurariis, qui injuſtè illas extorquent tamen à *Principibus* poſſunt cogi ad eas ſolvendas, non ut debitas; ſed ad evitandũ maius malũ, et id non eſt cooperari uſuris & uſurariis, neque ut ipſi diteſcãt, ſed ad vitãda graviora mala *Reipublicæ*. Nav. *conſ.* 33. Campeg *in trac. de dote. q.* 49. Duard. *in cap. om utriuſq. diſp.* 4 *ſec.* 14. *num.* 2.

11. Et quamvis Pontifex poſſit, (nec non et magiſtratus) permittere uſuras; non poſſunt tamen abſque peccato mortali id facere impoſito ob hãc cauſam uſurariis magno tributo, ut notat de Lugo *de juſt. diſp.* 25. *num.* 219. Leſſ. *de iuſt. c.* 20. *n.* 279. Laym. *l.* 3. *tract. 4. c.* 16. *n.* 7. Neque poſſunt permittere uſuras in locis in quibus ſunt erecti Montes Pietatis ad ſuccurrendum indigentiis pauperum, quia ceſſat cauſa permiſſionis; unde ibi cogendi ſunt uſurarii, vel alio abire, vel ſunt puniendi, ſicut legitur feciſſe Carolus V. Imperator invictiſſimus Neapoli

ex-

expellendo Judeos, iam Monte Pietatis erecto.

CAP. V.

Quomodo se gerere debet Confessarius in audiendis confessionibus Cardinalium S.R.E. *et in quas culpas ipsi incidere possint.*

1. QUia ab Eminentissimis S.R.E. Cardinalibus pendet electio Summi Pontificis; certum est ipsos esse Eminentissimos non solũ bonitate, ac sanctitate vitæ, sed etiam prudentia et scientia, quia tamen ratione infirmitatis humanæ possunt in culpas prolubere, ideo Confessarius debet esse prudens in eorum culpis explorandis, cum de illis in actu confessionis iudicium debet ferre, quod ut commodè agat; hic de illorum culpis agemus in quibus incidere possunt ut tales sunt.

2. Eminentissimi ergo Cardinales eligentes Summum Pastorem peccant, si omisso digniori, vel dignissimo, eligunt dignum, et multo magis peccant si non habeant puram, et rectam intẽtionem eligendi in Summum Pontificem omnium dignissimum. Et si inter Electores, et eligendus aliquæ promissiones intercesserint, certum est Electores committere simoniam realem, ut docet Zecch. *p.2. sum. de Simon. c.* 94. *num.* 13. Si tamen eligendus in Papam, aut aliùs eius nomine promittat Electori se fore sibi gratum, vel non fore ingratum, non committitur simonia; quia huiusmodi promissio nullam civilem obligationem pretio æstimabilem parit; nec aliquid aliud promittitur quam id, quod est licitum jure naturali. Zecch. *loc. cit. sub num.* 17.

3. Non excusantur à culpa; nec sunt tuti in conscientia S.R.E. Cardinales, si plura beneficia ultra necessariam, vel saltem commodã alimentationem pro se: ac eorum familiam, juxta decentiam status, ac dignitatis retineant.

4. In illis casibus in quibus potest Pontifex dispensare Ecclesiæ fructus; possunt quoque S.R.E. Cardinales, ut supra diximus *cap.* 4. *num.* 8. & aliter dispensantes proculdubio peccant, & ea recipientes non sunt tuti in conscientia.

5. Si Eminentissimi Domini Cardinales certò sciant, suos familiares eos inservire ad hoc ut præbendam, vel aliam dignitatem spiritualem, & Ecclesiasticam ab eis accipiant in hoc casu tam ipsi Cardinales, quam familiares inservientes committerent simoniam; secus si inserviant principaliter ex amore, & benevolentia, & minus principaliter ad assequendam præbendam, aut aliam dignitatem spiritualem. D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *a.* 5. & cum eo Suarez *tom.* 1. *de Relig. trac.* 3. *l.* 4. *c.* 39. *n.* 5. Reg. *l.* 23. *suæ prax. n.* 138. Molfes. *p.* 1. *suæ sum. Theol.* & alii.

6. Cardinales S.R.E. tractatus facientes de infeudandis, & alienandis Civitatibus, & locis S.R.E. peccant contra Constitutionem Pii V. & Sixti V., nec non de distrahendis decies cẽtenis millibus aureorum in Arce S. Angeli sepositis, etiam sub prætextu necessitatis; jurant enim servare dictas Constitutiones, etiam si eorum aliquis fuerit in Summum Pontificem electus.

Nec

7. Nec etiam à peccato excusari possunt, si frugali non utantur mensa, & non procurent suos familiares esse bene compositos, atque devotos. Concil. Trid. *sess.2. & sess.25.c.1.*

8. Cardinales S.R.E. debent liberè consulere circa ea, quæ pertinent ad administrationem Ecclesiæ, aliàs mortaliter peccant. Vnde Cardinalis qui suum consilium refert Romano Pontifici contrarium suæ conscientiæ, etiam si sit relator, & taceat eius defectum, mentitur; & qui causam damni dat damnum dedisse videtur, & sic, si ex falsa relatione promoveatur minus idoneus, vel indignus, Ecclesia magnum patitur detrimentum. Et quia Cardinales etiam aliqui sunt Episcopi, & licet Episcopi non sint, nec Præsbyteri, quia tamen habent jus conferendi beneficia, quæ sunt in eorum Ecclesiis habent dignitatem quasi Episcopalem; ideo reliqua dicemus in dubio sequenti; ubi de Episcopis, & eorum peccatis agemus.

CAP. VI.

De peccatis Episcoporum, in quibus Confessarius debet esse cautus in eis explorandis.

1. SI quis Episcopatum desideret, & appetat ob solas opes, & ad finem assequendi redditus Ecclesiasticos, non est à culpa immunis; talis enim finis est peccatum avaritiæ, & contra finem per quem aliquis vocatur ad Episcopatum; idem dic de appetente Episcopatum ob solius dignitatis culmen; & ut tantum præsit, non ut prosit; quia talis finis est ambitione plenus, & in se non continet charitatem; & contra finem per quem quis ad Episcopatum vocatur: Cæterum si quis appetat Episcopatum, ut prosit, non ut præsit, & non desiderat opes, sed labores, & sollicitudines, is citra culpam Episcopatum appetit. Hic enim bonum opus desiderat, & meretur sic appetendo. *cap. non est putanda 1. qu. 1. circa finem.*

2. Et quia præcepto Divino mandatum est omnibus, quibus animarum cura commissa est oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique Divini prædicatione, sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum aliorumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera pastoralia munia incumbere; ideo Episcopi Electi peccant in quamplurimum possint, non procurent consecrari: Unde Concil. Trid. *sess.23. de refor. c.2.* decrevit, ut Episcopi electi intra tres menses se faciant consecrari.

3. In ordinibus autem conferēdis Episcopi peccant I. Si ordinant sibi non subditos absque litteris dimissoriis proprii Episcopi; & sunt suspensi eo ipso à Pontificalibus, & interdicti ab ingressu Ecclesiæ. II. Si Ordinent Bigamos (vel quoscunque de iure prohibitos) qui nec ad primam tonsuam promoveri possunt. III. Si ordinent non habentes ætatem legitimam iuxta ea, quæ habetur *in cap. indecorum de ætate, & qualit.*, & in Concil Trid. *sess.23. de refor. c.6. sess.24. c.12. sess.25. de ref. c.15.* IV. Si ordinent illitteratos, non habentes sufficientem litteraturā, ut quia ignorant concernentia ad suum ordinem. Unde initiandus prima tonsu-

ſura ſatis eſt ſi ſciat legere, & ſcribere ac fidei rudimenta. Promovendi ad ordines minores ad minus debent intelligere linguam latinam; Ad Subdiaconatum, & Diaconatum, præter linguā latinam debent ſcire omnia concernētia ad eorum officium. Ordinandi ad præsbyteratum præter ſupradicta debent etiam ſcire myſterium Sacramenti, quòd conficere, percipere, tractare, & adminiſtrare debent, & ſciant taliter legere, ut intelligant idioma in quo Miſſam ſunt celebraturi; ac quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem, ut valeant docere populum, quòd ultimum propriè pertinent ad Parochum. Ordinandi in Epiſcopos hodie ſatis eſt ut ſit magiſter; ſeù licentiatus in Theologia, aut Doctor ad minus in jure canonico, vel in eo licentiatus; aut ſaltem publico teſtimonio alicujus Academiæ, ſeù ſtudii æſtimetur idoneus ad docendum alios, Concil. Tridentin. *ſeſſ.*22. *cap.*2. V. Si ante cœptam ordinationem non inhibuerit, ne quis ad ordinationem accedat non examinatus, nec approbatus ſub pœna excommunicationis. Ex Concil. Triſtentin. *ſeſſ.* 23. *de ref. c.*5. VI. Si conferant tonſuram conjugato, niſi de conſenſu uxoris Religionem ingrederetur. Suar. *de cenſ. diſp.*31. *ſec.*1. *n.*54. *& ſec.*5. *n.*2. Molfeſ. *p.*1. *ſuæ ſum. trat.*2. *c.*16. *n.*17. *& c.*13. *n.*7. & peccāt etiam ordinantes invitos, & per annum ſunt ſuſpenſi à celebratione Miſſæ, & poſſunt ab officio deponi. Barb. *de off. & pot. Epiſc. alleg.*111. *num.*3. Molfeſ. *loc. cit. cap.*17. *n.*10. Poteſt tamen Epiſcopus cogere aliquem habētem beneficium, ut illud dimittat, vel ſumat ordinem, quem benefici um expoſtulat. *c.*1. *de ætat. & qualit.* VII. Si una, & eadem die, uni et eidem perſonæ citra diſpenſationem Papæ conferat minores ordines, & Subdiaconatum id enim prohibetur de jure *cap.* 2. *de eo, qui ord. furtivè ſuſcepit*; imò nec quidem infra annum, cum nonniſi poſt annum à ſuſcepto ultimo minorū ordinum, poſſit quis ad ſacros promoveri, niſi neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ aliud expoſtulet ex Concil. Trid. *ſeſſ.*23. *de ref. cap.* 11. cujus Concilii decretum remittit arbitrio Epiſcopi facultatem abbreviandi, vel diſpenſandi interſtitia, non autem diſpenſandi ut promoveantur una die ad duos ſacros ordines, vel ad Subdiaconatum cum minoribus; verum tamen eſt quòd Concilium non tollit conſuetudinem ubi eſt dandi ſimul minores cum Subdiaconatu, ut docet Barb. *loc. cit. alleg.* 14. *n.*4. *&* 5. conferentes verò duos Sacros ordines una die, uni perſonæ, non ſolum peccant mortaliter, ſed etiam incidunt in ſuſpenſionem. *cap. dilect. de temp. ord.* & Barb. *loc. cit. alleg.* 111. *num.*12. ſicuti etiam peccant ſi per ſaltum ordines conferant; licet non efficiantur irregulares, ut docet Suar. *loc. cit. diſp.*42. *ſect.*5. *num.*9. Molfeſ. *loc. cit num.*18. contra Imol. VIII Si ordinēt in aliena Diœceſi ſine facultate expreſſa Ordinarii loci. Idem dic ſi exercent Pontificalia in aliena Diœceſi. Conc. Tridentin. *ſeſſ.*14. *de ref. cap.*2. IX. Si ordinent aliquos non habentes beneficia Eccleſiaſtica ad victum neceſſaria, vel abſque titulo patrimonii & inſuper ſuſpenduntur per annum à collatione illorum ordinum quos ipſis perſonis contulerunt. Ex Bulla Pii V. 74. *incip. Romanus Pontifex.* Item ſi ordinent indignos, & minus idoneos in Sacerdo-

hodie qui aliquem vult excommunicare debet ferre sententiam in scriptis.& conscribere expressè causam excommunicationis; aliàs contrafaciens est suspensus per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & si suspensus celebraverit divina officia efficitur irregularis, & à solo Papa potest in hoc dispensari ,*c.cum medicinalis,de sent.excomm.in 6.* Ad hanc tamen suspensionem incurrendã requiritur præsumptio, & sic potest excusari Episcopus ratione ignorantiæ etiam crassæ, & affectatæ, Duard.in *comm.Bull.cœn.l.2.c.1.q.36.37.& 38.* II. Si in ferendis censuris non servant ordinem à Conc. Trid. præscriptum *sess.25.c.3.de ref.* III. Si excommunicationem per viam sententiæ ferant in die festo, quia hujusmodi excommunicatio exigit cognitionem causæ quando in die festo non potest fieri,*c.sacro, & c.nemo 2 q.1.* IV.Si ferant excommunicationem contra eum, quem noverint non recessurum à contumacia, quia excommunicatio non est purè pęna, sed pœna medicinalis; & ideò si post latam censuram videant cor excommunicati potiùs indurãdum,quàm à contumacia recedere, debent eum absolvere ad instar periti Medici, qui si viderit medicinam non prodesse infirmo,eam omnino subtrahit. Panor.*in c.ab excommunicato n.20. de reservat.* Sayr. *tom. 1.Thes. l.1.c.3.n.3. in fine.* hoc tamen intellige ubi discretè, & citra scandalum potest fieri; aliàs non est absolvendus,donec à contumacia recedat; quià tunc licet respectu talis non habeat rationem medicinæ, habet tamẽ respectu aliorum membrorum Ecclesiæ; dum eis exemplo cavent à peccatis, & corriguntur; resecãdum est enim membrum putridum, ne suo contagio totum corpus putrescat.*c.resecando, & c.corripiantur 24.q.3.* V. Non absolventes excommunicatos, qui à contumacia recesserunt, & parati sunt obedire, quia excommunicatio est medicina. VI. Si absolvant excommunicatos in casibus à jure non permissis, aut in casibus permissis, non præmissa satisfactione, & juramento præstito de parendo mandatis Ecclesiæ. VII.Si interdictum ferant pro re non multum gravi: & grave in hac materia dicitur non solum illud, quod est mortale peccatũ; sed illud, quod pluribus nocet, Sayr. *l.c.l.5.c.11.n.2.3.et* 7.ubi habet, quòd ad ferendum inter.generale loci,personæ, aut multorum, non est satis culpa unius, quia ob delictum unius non cõvenit totam Civitatem,Populum,Provinciam, aut Regnum interdici, nisi adsit licentia Papæ. VIII. Si non prohibent notoriè criminosos sacro Altari ministrare, aut adesse in Oratoriis privatis Missæ Sacrificio incompositè, & non devotè toleret. Si non interdicant in Ecclesiis vana, & profana colloquia, deambulationes, strepitus, & clamores. Item si permittant Sacerdotes, nisi in debitis horis celebrare.Item non corrigentes subditorum excessus, & negligenter se habentes in omnibus curandis, & quibuscunque vitiis oviũ sibi commissarum, & præsertim in corrigendis concubinariis, juxta ea, quæ statuta sunt in Conc.Trid.*sess.6.c.3.de ref.c.8.et sess.25.de ref.c.14.* IX.si sint negligentes in defensione Ecclesiasticæ Immunitatis,cum pro ea tuenda,& pro suis ovibus jurent in eorum consecratione animam ponere.X.Si non servãt, vel servare faciant Sacros Canones, &

bonis ex fructibus acquisitis earum Ecclesiarum; tales enim Episcopi non eximuntur ab obligatione trium voto-rum, & ideò non possunt habere proprium, & quidquid acquisierunt, suæ Ecclesiæ acquisierunt cum sola administratione, Barb.*de offic. et pot. Episc. alleg.*114.*nu.*29.Graf.*p.*1.*dec.l.*2.*c.*58. *num.*10.11.*et* 12.Azor.*l.c.lib.*2.*c.*10. *q.*6.Nav.*tom.*4. *de* Reg. *num.*6. & alii plurimi; licèt autem Episcopus Religiosus non posit in morte disponere de bonis quocunque titulo acquisitis, in vita tamen potest, sicut quilibet Episcopus secularis, Nav. *de red.Eccles. q.*1.*num.*81.*in prima edit.monit.*8.*et cons.*70.*num* 4. *sub tit.de* Reg. Graf. *p.*1.Suar.*l.*3.*c.*5. *num.*43. & alii apud Barb.*l.c;n.*21. Potest tamen talis Episcopus de licentia Pontificis testare, & in morte disponere. Azor.*p.*1.*institut. l.*12.*c.*9.*q.ult.*Sanch.*de præcep.Decal. l.*7.*c.*8 *num* 4 & alii apud Barb. *citat. num.*23.

10 Episcopi verò creati ex Clericis secularibus de bonis acquisitis intuitu earum Ecclesiarum non possunt citra culpam testari absque Pontificis licentia; & hoc ex dispositione juris canonici, & contraria consuetudo omninò improbatur, ut patet ex *text.in c.præsenti de offic.ord.in* 6.*de election.in* 6.*cap: quia sæpe, c.Episcopus* 12. *q.*1. *& clemen.statutum,de elect.* Possunt tamen testare de bonis aliunde acquisitis, quã intuitu Ecclesiæ, & disponere tam in vita, quàm in morte, citra licentiam Papæ, quia habent dominium dictorũ bonorum, & nullo jure eis prohibetur disponere de hujusmodi bonis;ita communiter Doctores.

11 Quia autem Archiepiscopi in multis peccare possunt, ut tales sunt; ideò in calce hujus capitis eorum culpas notabo. Archiepiscopi ergo peccare possunt I.si matrimonium conjungerent subditos suorum suffraganeorum, aut licentiam darent illos conjungendi; hanc enim facultatem habent tantùm Ordinarii,& Parochi eorum,& Archiepiscopi non sunt ordinarii, nec potest fungi officio Parochi in territoriis suffraganeorum, sed tantùm sunt Iudices in causa appellationis, *c.Pastoralis*, *de off.ord.* Tempore autem visitationis Provinciæ potest hanc licentiam Archiepiscopus concedere in terris suffraganeorum, Sanch.*l.*3.*de matrim: disp.* 28.*num.*7.Henriq.*l.*10.*c.*3. *n.*3: Barb. *l.c.alleg* 32. *sub num.*125. ubi habet, quod ex quo Archiepiscopus est Judex appellationis, casu quo posset Episcopus licentiam concedere aliquibus suis subditis conjungendi in matrimonium, Archiepiscopus per appellationem ad eundem causa devoluta potest dictam licentiam concedere. II.si se intromittunt in prima instantia in causis subditorum suffraganeorum; In prima enim instantia per modum simplicis quærelæ non potest adiri Archiepiscopum,etiam per negligentiam Episcopi; & ad eum non fit devolutio causarum ex capite negligentiæ, nisi in casibus expressis in jure,cum non proveniat ex natura rei, sed ex dispositione tantùm juris canonici. III.Si despensant in votis, ac juramentis suffraganeorum subditorum, cum nec ex vi muneris, nec speciali jure, nec ex consuetudine in eos habent potestatem, nisi in actu visitationis. IV. Si dispensant cum subditis suffraganeorum, ut matrimonium posint contrahere, non præviis denũ-

suscipere habitum Regularem; id enim soli Episcopo conceditur; nisi sit impeditus, vel absens, quia tunc poterit eam explorare Vicarius, ex Conc. Trident. *sess.* 25. *de Reg. Monial. c.* 17. Nec potest assensum præbere, & interponere auctoritatem ædificationi Monasterii relicti per testatorem, ex Calder. *cons.* 3. *de off. Vicar.* Nec potest concedere indulgentias ex Azorio *p.* 2. *inst. moral. l.* 3. *c.* 45. *q.* 13. Nec causas matrimoniales cognoscere, nec monitiones relaxare, etiam justa causa interveniente. Nec litteras commendatitias, & dimissorias concedere Clericis suæ Diœcesis ad Ordines suscipiendos, nisi Episcopo degente in remotis. Nec Vicarium sibi substituere, quamvis possit unam, vel plures causas delegare; nec Diœceses visitare, nec Synodum congregare, citra speciale mandatum; nec exequi pias Defunctorum voluntates; nec decretũ interponere, in alienationibus, seu trãsactionibus rerum Ecclesiasticarum, nec res Ecclesiæ alienare in casibus, in quibus possunt Episcopi. Vide Barb. *l. c. alleg.* 54. *à n.* 87. *usque ad n.* 112.

3. Circa collationem beneficiorũ Vicarii Generales peccare possunt. I. Si conferant Beneficia Ecclesiastica citra speciale mandatum suorum Episcoporum. Et data ab Episcopo Vicario Generali facultate conferendi beneficia, non comprehenduntur illa quę jure speciali aut Privilegio Episcopus potest conferre. II. Si admittant resignationes beneficiorum citra mandatum speciale; id enim eis de jure est prohibitum, ut est *tex. in cap. quæsitũ de rerum perm.* & data facultate admittendi resignationes; non intelligitur eis data facultas beneficia resignata conferendi. III. Si præsentatum à Patrono, citra specialem facultatem, instituant; si beneficium supprimunt, si beneficia uniunt, vel revocant uniones, vel Ecclesias dividunt, si novas erigunt Parochias; si pensionem supra beneficiis imponunt; si Æconomum constituunt, si deponunt aliquem à suo beneficio, vel officio, vel administratione, vel ordine; si aliquem novum beneficium in Ecclesia creant, si Ecclesias, vetustate collapsas quæ non possunt reparari ob inopiam, alias Ecclesias viciniores in matrices instituãt, & in summa in omnibus in quibus peccant Episcopi in beneficiis conferendis peccare possunt & Vicarii Generales.

4. In Sacramentis autem conferendis peccare possunt Vicarii si alicui Episcopo committant facultatem exercendi ea quæ sunt ordinis citra specialem facultatem suorum Episcoporum; si Cappellas, Oratoria, vel Cœmeteria reconciliant, si ordines conferunt, si Chrisma conficiunt, si Oleum infirmorum sacrant, si Sacramentum Confirmationis ministrant, si sibi non subditos absque litteris dimissoriis proprii Episcopi ordinandos committant, si ordinari committant, qui de jure prohibentur, ut quia non habent legitimam ætatem, sunt illitterati. Et in omnibus aliis casibus in quibus Episcopi peccare possunt in conferendis Sacramentis.

4. Item peccare possunt Vicarii dispensantes in casibus in quibus neque ipsi Episcopi dispensare valent. Ut supra diximus de Episcopis.

CAP

C A P. VIII.

De Canonicorum culpis, & quomodo Confessarius prudens eas explorare debet.

1. Canonici non residentes in eorum Ecclesijs, non solum pœnam contrahunt, sed etiam culpam, ex decreto Concilii Tridentin. *sess.*24. *de ref.cap.*12.§. *Præterea*. quæ lex non solum est pœnalis, sed etiam præceptiva; vel prohibens saltem [!]. Idem est dicendum de illis, qui in Ecclesiis Cathedralibus, aut collegiatis obtinent dignitates, præbendas, aut portiones. Hi enim etiam obligantur ad residentiam ex Concil. Tridentin. citato[!]. Canonici autem & alii obtinentes beneficia non solum tenentur assistere choro ad cantandas, ac recitandas horas Canonicas; sed etiam tenentur Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere ac inservire. Vt ex Concil. Tridentin. citato; & quoque tenetur ire obviam Episcopo accedenti ad Ecclesiam Pontificialiter. ut ex Barb. *alleg.*53.*n.*131.

2. Non tenentur tamen Canonici, neque alii similia bancficia obtinentes ad residentiam, si vacant studiis Theologiæ & Canonum cum licentia proprii Prælati per quinquennium; imò hi percipiunt fructus præbendarum. Dummodò in studiis publicis scientias prædictas audiant, & litteris summa diligentia incumbant non tamen possunt lucrari distributiones quotidianas, licet absint de licentia Summi Pontificis. Neque tenentur senes, & infirmi qui commodè personaliter non possunt Choro interesse; isti enim habentur tamquam præsentes, si aliàs erant soliti interesse, & lucrantur quotidianas distributiones. Monoch, *de arbitr. cas.*60.*num*:10. Ricc. *res.*389 *n*° 7. Nav. *cons.*1.*n.*3. *de Cler. non. resid.* Barb. *loc.cit. alleg.*53. *num.*164. 166. 167. & 168.

3. Et quamvis Canonici, & alii supradicti possunt abesse ab eorum Ecclesiis quolibet anno per spatium trium mensium citra omnem culpam, si tamen ultra tres menses absint non est dubium quod culpam contrahent, quia faciunt contra statutum. Concilii Tridentin. *loc. cit.* & ultra culpam variis plecti possunt pœnis, quæ videri possunt in Concil. cit. *loc.cit.*

4. Canonicus si absit à capitulo, seu capitularibus Congregationibus, ut velit ordinariè abesse peccat; quia Canonicus Canonicatum suscipiendo, suscipit cum eo vocalis munus in capitulo; & cum suo munere fungi nolit ad quod tenetur ex justitia peccat, & de hac re extat declaratio Sac. Congregat. ut refert *Garz. de benef.* Eccl. *p.*3.*c.*2.*n.*224. secùs si una vice, aut altera abest quando cognoscit probabiliter nemini detrimentum allaturum; si verò probabiliter cognoscit se pro illa vice qua abest alicui detrimentum allaturum tunc citra culpam non potest etiam pro illa vice abesse; & si probabiliter dubitet se illa vice per suam absentiam alicui, aut communitati damnum proveniendum; neque potest ultra culpam se abdicare à capitulo, in dubiis enim præsertim facti, & ubi sumus in odiosis tutior pars est eligenda. *cap. ad audientiam*, & *cap. significasti de homicidio*,

5. Canonici Capitulo interessentes

tes multipliciter peccare possunt. I. Si fuerunt suffraggia pro gravanda Ecclesia ære alieno, citra necessitatem, vel evidentem utilitatem, maximè si agitur de censu perpetuo imponendo super bonis Ecclesiæ *cap. constitutus. de Relig. domibus*. II. Si suffragia fuerunt pro alienandis Ecclesiæ rebus cōtra formam Paulinæ *Ambitiosæ de rebus Eccl. non alien.* III. Si in capitulo suffragia fuerunt contra propriam conscientiam etiam si eligant dignum, & ob id non sequatur electio indigni; quia agentes contra propriam consciētiam erroneam committunt peccatum & sic eligentes Vicarium Sede Vacante ut dignū sine culpa dicantur eligere debet eligere personā qualificatā circūspectā, bonæ, & approbatæ vitæ, Deū timentem, veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam mansuetam justam, Doctorem, vel saltem Clericum qui sit licentiatus; aut aliūm idoneum. ex Concil. Tridentin. *sess. 24. de ref. cap. 16.* IV. Si ferunt suffragia pro digno, omisso digniori, & multo magis peccant si ferunt suffragia pro indigno. V. Non suffragentes pro præstando Episcopo subsidium charitativum, in quibus ad id tenentur. Quia possunt Episcopi in suis Diæcesibus cum rationabili causa suos subditos licitè cogere ad charitativum subsidium solvendum, quò suis consulant necessitatibus; & ob id Clericos excommunicare, quòd fieri non posset citra culpam mortalem. *cap. conquerēte in fine de off. ordinar. & cap. Apostolus, §. prohibemus de censibus*. Hoc charitativum subsidium possunt petere Cardinales in Ecclesiis suorum titulorūm. Capitulum Sede Vacante, legatum Papæ cui commissum est officiū legationis in sua Provincia; Coadjutor datus Episcopo per Papam. Azo *p. 2. inst. mor. c. 14. q. 5. vers. queres itē vers. Collegium, & vers. quid dicendum, & cap. 15. cui de elect. l. 6. & cap. ult. in fin. de supp. negl. Prœl.* & denique possunt petere Generales Ordinū Regularium à Monasteriis suorum Ordinum, pro sumptibus necessariis ad gubernationem si aliundè non habeant bona quæ sufficiant. Barb. *de off. & potestat. Episc. alleg. 87 nu. 8.* VI. Si sollicitant, rogant, promittunt, minant concapitulares, ut adhereant suis votis.

De culpis Parochorum vide omnia ea ad quæ obligantur Parochi, ut supra tradidimus diffusè.

CAP. IX.

De Sacerdotibus, & eorum culpis in quas possunt incidere, à Confessario explorandis.

§. I.

An Sacerdos peccet mortaliter celebrando Missam ante recitatum Matutinum?

1. IN hac re tam ex parte affirmativa, quam negativa certant auctores magni nominis. Unde hic operæ pretium duxi afferre fundamenta utriusque sententiæ.

Prima affirmativa sententia; fundatur primo super Ecclesiæ, ac Sacerdotum consuetudine, qui consueverunt celebrare Missam; saltem post Matutinum, sed consuetudo habet vim legis.

& lex in re gravi obligat sub mortali, maximè, quando est Ecclesiastica; ergo qui celebrat Missam ante Matinum peccat mortaliter.

2. Secundo probatur ex Breve Pii V. in principio Missalis in quo præcipit in virtute Sanctæ obedientiæ celebrari missam, iuxta ritum ipsius Missalis, & subdit ut Sacerdotes prævia confessione cum opus fuerit, & saltem Matutino, cum laudibus absolutio orationi aliquantulum vacent priusquam celebrant Missam, sed præceptum in virtute sanctæ obedientiæ obligat sub mortali; ergo celebrantes ante matutinum persolutum peccant mortaliter.

3. Tertio. Nam in eodem Missali numeratur inter defectus Missæ, si celebrans non dixit Matutinum, cum laudibus, sed defectus est peccatum; ergo Sacerdos celebrans Missam Matutino non persoluto peccat mortaliter.

4. Alii autem Doctores recensiores in magno numero tenent partem negativam, & liberant Sacerdotes celebrantes ante dictum Matutinum; non solum à peccato mortali, sed veniali etiam posita justa causa, & docent illam prioritatem inter Matutinum, & Missam, esse congruentiam, & decentiam, & sic esse materiam consilii, non præcepti, cum nullibi inveniatur hoc præceptum in jure, de hac re, & Rubrica Missalis est tantum directiva, & instrictiva, non præceptiva. Unde

5. Ad primũ fundamentum sententiæ cõtrariæ dicunt quòd cõsuetudo (si extat) non est inducta animo obligandi; imò, potiùs est in oppositum; plures enim celebrant sine scrupulo ante dictũ Matutinum; cum consuetudo (dato, quòd detur) non est obligatoria, sed majoris devotionis. Nec constat talem consuetudinem à Pontifice fuisse approbatam; illa enim cousuetudo obligat ad peccatum, quando ad illud per approbationem intendit Princeps eam approbans obligare, & quando subditi existimant se peccare mortaliter eam non servantes.

Adde, quòd præcitatio Matutini non est dispositio, nec aliquem ordinem dicit ad Missam, veteres enim qui hunc ordinem servarunt, non intenderunt statuere aliquam prioritatem inter Matutinum, & Missam, sed solum quamdam congruentiam.

6. Ad secundum dicunt quòd ex dicto Breve Pii V. non colligitur aliquod præceptum, licet enim ibi præcipiat in virtute Sanctæ Obedientiæ celebrari Missam juxta ritum ipsius Missalis, non tamen præcipit recitationem Matutini ante Missam, unde illa verba præmittendi Matutinum ante Missam sunt de consilio, non de præcepto, aliàs etiam esset peccatum mortale post Matutinum, & laudes non vacare aliquantulum orationi, quòd nullus dicit.

7. Ad tertium dicunt, quòd licet inter defectus Missæ numeretur celebratio Missæ ante Matutinum, tamen, est defectus levis, atque adeo nonnisi veniale ad summum, absque causa. Eo maximè, quia mutatio Matutini, ut dicatur post Missam, non est defectus gravior, quam dicere omnes horas, ante præces Matutinas; & tamen si id fieret aliquis citra causam, non peccaret nisi venialiter, ergo dic idem in casu nostro.

Re-

Restat ergo quòd dicere Missam ante Matutinum ad summum erit peccatum veniale, & si cum causa fiat nullum erit peccatum.

Hæc ultima sententia negans licet sit benignior, & in praxi amplectenda, opposita tamen est tutior; illa enim affirmans præbet occasionem Sacerdotibus recitandi serò officium Divinũ, & aliquando recitandi post cœnam somnolenter tepidè, & indevotè, & aliquando tædio affectos illud non recitare non sine gravi peccato, & ideo moneo Sacerdotes non celebrare Missam, nisi Matutino absoluto, & laudibus, nisi in causa necessitatis; eo maximè quia sententia prima affirmans habet pro se Doctores magni põderis, atque ideo citra formidinem non est ab ea recedendum, magis devota, & conformis devotioni, decentiæ, & congruentiæ.

§. II.

Peccat ne Sacerdos non celebrando Missam cum possit, vel celebrando certis diebus, vel pluries?

1. QUamvis Sacerdos non peccet celebrare omittens quotidie, ut est communis sententia; quia in hac re nullum adest præceptum, nec Canon, nec Consuetudo, tamen quia ex venerabili Beda: *Sacerdos non legitimè impeditus celebrare omittens, quantùm in eo est priuat Sanctissimã Trinitatẽ laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, justos subsidio, & gratia, in Purgatorio existentes venia, Ecclesiam speciali Christi beneficio, & seipsum medicina, ac remedio*; proculdubio adest in Sacerdote non impedito, non celebrante aliqua culpa venialis, quia licèt non faciat contrà divinam legem; tamen facit præter legem.

2 Si verò Sacerdos non celebrat, saltem aliquoties in anno, etiam secluso scandalo, & contemptu peccat mortaliter, ut docet D.Thomas *3.p. q.82. a.10. & in 4.dist.13.q.1.a.2.quæst.1. ad 2.* & multi cum eo, quia Sacerdotes ex præcepto Divino facto à Christo à eorum promotione ad sacerdotiũ debent celebrare, illis dicendo: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut docet Trid.*sess.22.c.1. & sess.23, & can.de Sacr.Ord.et eadem sess.de ref. c.14.* præcipit Episcopis, ut curẽt, quòd Sacerdotes saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus Missas celebrent. Unde Concilium circa Missarum celebrationem non præcipit, quia supponit præceptum esse Divinum, sed tantùm monet Episcopos, ut curẽt, quòd Sacerdotes impleant eorum obligationem; non constabat enim, quoties, vel quibus diebus Sacerdotes tenebantur sacrificare ex Divini præcepti, & ideò præcipit, ut salutem celebrent Dominicis diebus, & festis solemnialibus. Et in *cap. dolentes de celeb. miss.* inter alia peccata aliquorum Sacerdotum, quæ ibi recensentur, unum est, quod vix quater in anno celebrabant; ergo non solùm peccat Sacerdos nunquam celebrando, sed etiam peccat ter, aut quater in anno tantùm celebrando.

3 Curam autem habentes animarũ, licèt non peccent mortaliter si quotidie non celebrant; tamen debent frequentiùs celebrare, quàm simplices Sacerdotes, ut suo muneri satisfaciant

ex Conc. Trid. citato. Suo autem muneri satisfacit *Sacerdos* curatus si per se, vel per alium celebret omnibus illis diebus, quibus plebs illi subdita ex præcepto Ecclesiæ debet Missam audire. Sot. in 4. *d.* 13. *q.* 2. *a.* 2. Azor. *tom.* 1. *inst. mor. l.* 10. c. 24. Coninch. *qu.* 83. *a.* 2. *dub.* 1. *concl.* 1. Tol. *lib.* 2. *suæ sum.* c. 3. & hanc sententiam testatur esse communem Laym. *l.* 5. *suæ sum. Theol. tract.* 5. *c.* 3. *num.* 2. Ubi addit, quòd Parochus, qui habet uberiores fructus, debet sæpiùs in hebdomada celebrare; & ad id obligatur ex Sot. & Azor. cit. & in hoc debet attēdi consuetudo cujuscumque Ecclesiæ.

4 *Sacerdos* autem, qui quotidie sacrum celebrare pro aliquo se obligavit si omittat celebrare, peccat, sive sit Cappellanus, sive quivis alius ratione beneficii, vel promissionis; tamen Toletus *l.* 2. *suæ sum. c.* 3. & Laym. *l. c. c.* 3. *n.* 6. dicunt, consuetudinem esse in aliquibus Ecclesiis illis Cappellanis, quibus incumbit obligatio quotidiani sacrificii, largiri unum vacationis diem in hebdomada, quia propter fragilitatem humanam Sacerdotes omnibus diebus ad sacrificandum non sunt dispositi; & subdunt, quòd si Cappellanus obligatus celebrare ter, aut quater in hebdommada impediatur infirmitate, vel alia simili causa involuntaria, si impedimentum duret una, vel altera hebdomada, aut uno integro mense in dubio non est præsumendum fundatorē, & Ecclesiam obligare velle ad compēsandum, aut ad supplendum per alium; sic etiam Nav. *l.* 2. *de rest. c.* 2. *n.* 210.

5 Quamvis autem per se loquendo licitum sit cuique *Sacerdoti* celebrare Feria quinta Majoris hebdommadæ, quia nihil de hoc jura statuunt, nec est lex aliqua, quæ id prohibeat, vel aliqua consuetudo, quæ habeat vim legis; & multi *Sacerdotes* eo die absq; scrupulo celebrent: tamen peccat graviter *Sacerdos* celebrans in die Parasceves; quia, ut docet D. Thom. 3. *p. q.* 83. *a.* 2. *ad* 2. dum Christus in ara Crucis se obtulit Patri in sacrificium cruentum. nō debet ab aliis offerri ejus memoriale, nec sacrificare debent amici, dum trucidant inimici.

6. Non est tamen illicitum eo die communicare more laicorum, per se loquendo, & secluso scandalo, quia cum hæc actio sit per se bona, & in jure non constat de aliqua prohibitione, non debet damnari tāquam mala. Nec obstat, quod hodie per non usum introductum est, ne fideles eo die communicentur, quia sola negatio actus non sufficit ad legem introducendam, eo magis quia ille non usus est tantum introductus, quia omnes ferè Feria quinta in cœna communicent, Fagūd. *de præc. Eccl. præc.* 1. *l.* 3. *c.* 16. *num.* 16. Suar. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 80. *sect.* 2. §. *Secundus dies.* Laym *l. c. cap.* 4. *n.* 7.

7 In *Sabbato* autem sancto ultra Missam solemnem, licitum est, per se loquendo, celebrare privatim; hoc tamen hodie fieri non potest publicè, sed tantùm secretò in Cappellis. *Si* autem in die *Sabbati* sancti, vel etiam in die Cœnæ inciderit festum Annunciationis B. V. debet *Superior* dare *Sacerdotibus* facultatem, ut Missas celebrent, non tantùm secretò, sed etiam publicè, Azor. *p.* 1. *instit. mor. l.* 10. *c.* 20. *q.* 4. Suar. *disp.* 80. *sect.* 2. §. *Tertius dies*, Regin. *l.* 29. *suæ prax. n.* 170. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 132. *num.* 15. Molf. *par.* 1.

suæ

næ summ.tract.3.c.17.n.22.23.24. et 44. Secus dic de die Parasceves §. quia tunc Missa non est de præcepto, cum non celebretur: tenentur tamen fideles, qui possunt, audire illam Missam sub una specie, & quantum possunt satisfacere in sententia tutiori, ut ait Molf. *loc.cit.*

8 Licèt autem regulariter loquendo, non possit Sacerdos, nisi unam Missam in die celebrare, aliàs mortaliter peccabit plures celebrando, ut ex *text.in c.sufficit de cons.dist.1.* tamen in multis casibus potest plures Missas celebrare; & sic in die Natalis Domini licitum est ter celebrare, vel si urgeat necessitas in festo admodum solemni dicendi Missam pro defunctis præsentibus, & una tantùm Missa sit in illa Ecclesia, vel ubi Parochus habet plures Parochias; tunc enim non solum duas, sed etiam tres Missas, si opus fuerit, poterit celebrare, quia ad hoc censetur tacitè dispensatus à Papa; dummodò alios Sacerdotes non habeat, & jejunus celebret, non sumpta purificatione. Et extra hos casus pluries celebrantes, nō solùm peccant, sed etiam sunt puniendi, ut docet Molf. *loc.cit. c.10. nu.44. 45.46.*

§. III.

An Sacerdos peccet si Missam sine ministro, vel fœmina ministrante celebret?

1. QVando gravis & justa causa concurrit potest Sacerdos Missā sine ministro celebrare. Gravis autē causa, & justa celebrandi sine ministro ab Azor.*to.1.inst.mor.l.10.c.29.q.3.* æstimatur, si dies festus accidit, & Sacerdos Missam audire nequit, nec ministrū habeat qui suam respondeat, tamen inquit fictius sibi videri eo casu non celebrare nisi forte agnus sit dies festus. Fag.*de præc.Eccl.præc.1 l.3.c.21.n.21.* putat causam gravem, & justam esse, si in Sacrario nulla esset particula, & opus esset infirmo Viaticum sumere. Causam justam dicit Duard. *in c.om. utriusque disp.12.sect.6. num.3.* habere Eremitā Sacerdotem in Eremo à nive, aut à pluvia obsessum, ita ut inde exire nequeat citra mortis periculum, aut detrimenti notabilis, aut mortem qualitercunque probabiliter metuentem. Tunc potest solus absque ministro celebrare. Non potest autem Eremita solus celebrare absque Romani Pontificis licentia extra gravem necessitatem, & causam justam.

2. Numquam autem licitum est, fœminas in Missa immediatè ministrare etiam si urgeat necessitas, & decentius est Sacerdotem se solo celebrare, quam fœminam adhibere. Sot.*in 4. dist.13.q.2.a.5.* Azor.*loc.cit.cap.29.q.2.* Henriq. *l.9.de Missa c.26.n.4 & c.30.in princ.* Fag.*loc.cit.num.2.* & alii.

Potest tamen ex Privilegio Papæ mulier immediatè ministrare Sacerdoti celebranti; quia cum hæc prohibitio sit tantum humana, & Papa est super omnes leges humanas, & Canones potest dispensare. Unde Sylvest. *in uers. Missa 1.§.2.uers secundo.* & Tab. *eodē uerb.§.8.* Fag. *loc. cit. c.21. num.3* dicunt. Pontificem aliquando concedere privilegium, ut Moniales per fenestrellam Altari propinquam necessitate urgente ministrent.

§. IV.

An Sacerdos peccet celebrando pro defunctis damnatis in Inferno, uel pro excommunicatis, uel pro hæreticis, Apostatis, & Schismaticis, uel pro Iudeis, & Paganis, vel pro Cathecumenis?

1. SAcerdos celebrans pro damnatis in inferno peccat mortaliter hi enim existunt in formali, & positivo odio Dei; unde sacrificia, & præces ipsis non prosun t, nec ad tollendas, nec ad alleviandas eorum pœnas, quia pœna illorum est irremissibilis, ut probat D.Th.*3.p.q.52.a.6.*, & cum ipso Doctores communiter.

2. Sacerdos etiam culpam mortalem contrahit celebrando pro excommunicato nominatim denunciato; peccat enim contra obedientiam Ecclesiæ, per quam excommunicatus privatur omnibus suffragiis. D.Thom.*in 4.dist. 39.q.unic.a.1.ad.5.& dist.18.q.2. a.1. &* 2.& alii communiter. Potest tamen licitè Sacerdos celebrare, & orare pro excommunicato tolerato; quia cum tali excommunicato non prohibetur cõmunio. Ut habet Sotus *in 4. distin. 1. quæst. 5. art. 6.* Suarez. *de cens. disp. 11. sec. 4. num.5.* Sanch.*l.7. de mat.disp.9.num.8.* & alii apud Fag. *loc.cit.cap.12.n.1.*

Pro interdictis verò, suspensis, & irregularibus potest Sacerdos sine culpa celebrare, & præces offerre; quia interdictum, suspensio, & irregularitas non privant suffragiis Ecclesiæ, idem dic de Sacerdote celebrante pro peccatore etiam enormi dum vivit. Henriq. *l.9.de Missa c.15.num.2.* Covarr. *in c. Alma mater p.1.§.6.num.3.concl.4.&* 8.Fagund.*loc.cit c.12.n.14.*

4. Peccat quoque Sacerdos celebrando pro hæretico, quando hæreticus est nominatim declaratus excommunicatus, secùs si non sit nominatim declaratus, ac denunciatus, vel hæreticus occultus. idem proportionaliter dic de Schismaticis, & recedentibus ab obedientia Romani Pontificis. Hi enim sunt ipso facto excommunicati an Bulla Cœnæ sicuti hæretici; sicuti etiam Apostatæ à fide. Hi enim sunt plusquã hæretici; quia hæretici in parte à fide recedunt, Apostatæ verò in totum, & Schismatici differunt ab hæreticis, & Apostatis; tamen rarò datur Schismaticus quin etiam sit hæreticus, ut patet de Schismaticis orientalibus.

5. Quia autem Ecclesia non solet directè offerre sacrificium nisi pro fidelibus; ideo peccat Sacerdos Missam offerendo pro infidelibus; unde ait D. August.*l.1.de orig. animæ cap.9. Quis offerat Corpus Christi, nisi pro iis, qui sunt membra Christi?* Et quia Judei, & Pagani non sunt membra Christi, peccat Sacerdos pro eis offerendo Missam; & Canon Missæ non orat, nisi pro fidelibus vivis, & defunctis, & pro omnibus Orthodoxis, Catholicæ, & Apostolicæ fidei cultoribus. Et D.Th. *3 p.q 79.a.7.ad* 2.ait Corpus Christi non offerri; nisi pro iis, qui sunt membra Christi. Vide ad *num.*8.

6. Quia autem Chathecumeni sunt in duplici differentia, alii enim dicuntur incompetentes, alii competentes, primi sunt illi, qui conciones audiunt, & volunt fieri Christiani, sed nondum Baptismum petierunt, & ex mera eorum

culpa illum non petunt. Secundi sunt illi, qui petunt Baptismum, & dant nomen suum Ecclesiæ, ut baptizentur, & ex eo tempore recipiuntur ab Ecclesia ut instruantur, & præparantur ad baptismum.

7. Sacerdos ergo peccat offerendo Missam pro animabus Cathecumenorum incompetentium, qui ex sua mera negligentia, & gravi culpa non petierunt baptismum, & in tali statu mortui sunt, quia hujusmodi Cathecumeni decesserunt in culpa mortali, ut supponitur; & pro his qui in mortali decedunt Ecclesia prohibet Missas offerri; sicut prohibet offerri pro Christianis, qui transeunt ex hac vita in publico, & notorio concubinatu, si signa pœnitētiæ non dederunt. Si verò Sacerdos offerat sacrificium Missæ pro animabus cathecumenorum competentium, non peccat. Tum quia hujusmodi Cathecumenis Defunctis applicantur Indulgentiæ ex Rodriq. *in man. in explicat. Cruciatæ* §. 14 *num.* 6. ergo pro eis applicari post Missa cum effectus Missæ, & indulgentiarum sint ex opere operato. Tum etiam quia Chatechumeni competentes sunt formaliter fideles, cum credant id, quod credunt baptizati, & ut supponitur mortui sunt contriti; maxime si signa contritionis ostenderunt morientes. Ita Henriq. *lib.* 9. *de Missa c.* 15. *num.* 5. *lit. H. et* l. Fagund. *loc. cit. c.* 12. *num.* 29. & 30. & alii ab ipsis relati.

8. Quamvis autem, ut supra diximus *num.* 5. non potest offerri missa pro Iudeis, & Paganis directè; quo ad participationem totius fructus, & ut Missa est sacrificium satisfactorium ad remittendas pœnas peccatorum; potest tamen offerri pro eorum conversione; sicuti etiam potest pro conversione hæreticorum. Vnde S. Mater Ecclesia in die Parasceves orat pro eis. Bellar. *l.* 2. *de Missa cap.* 6. §. *sed queret aliquis* Fag. *de præc ep. Ecc. præcep.* 1. *l.* 3. *c.* 12. *num.* 23. & alii.

Dixi (directè quia directè nō cōvenit offerre sacrificiū Missæ pro Iudeis, & Paganis, sed tantū indirectè, scilicet ut directè intendatur offerri sacrificium pro augumento, unitate, & pace totius Ecclesiæ, & pro ampliatione ipsius in toto mundo; & sic indirectè pro conversione omnium infidelium missa offertur. Vide præcitatos ante Docteres, & præcipue Fagund. *loc. cit. num.* 25. *et.* 26. qui hanc rem rectè, & diffuse declarat.

§. V.

Quando licitum est Sacerdoti missam interrumpere?

MVlta de hac materia brevi methodo diximus supra *lib.* 6. *dub* 6. §. 5. ut perfectius tamen nostro muneri, & oneri satisfaciemus aliqua hic addicimus. Vnde.

Nota Sacerdotem jure divino teneri ad perficiendum sacrificium jam cæptum, & etiam ad continuandum illud quadam mortali continuatione, sine magna interruptione; Vnde si Sacerdos sine gravi, & rationabili causa interrumpit sacrificium peccat mortaliter; tamen Sacerdos excusari potest culpa interrumpendo sacrificium missæ in multis casibus.

1. Ob prædicationem Divini Verbi sive ante, sive post symbolum dictum.

vel

C A P. VIII.

De Canonicorum culpis, & quomodo Confessarius prudens eas explorare debet.

1. CAnonici non residentes in eorum Ecclesijs, non solum pœnam contrahunt, sed etiam culpam, ex decreto Concilii Tridentin. *sess.* 24. *de ref. cap.* 12. *§. Præterea.* quæ lex non solum est pœnalis, sed etiam præceptiva; vel prohibens saltem. Idem est dicendum de illis, qui in Ecclesiis Cathedralibus, aut collegiatis obtinent dignitates, præbendas, aut portiones. Hi enim etiam obligantur ad residentiam ex Concil. Tridentin. citato. Canonici autem & alii obtinentes beneficia non solum tenentur assistere choro ad cantandas, ac recitandas horas Canonicas; sed etiam tenentur Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere ac inservire. Vt ex Concil. Tridentin. citato; & quoque tenetur ire obviam Episcopo accedenti ad Ecclesiam Pontificialiter. ut ex Barb. *alleg.* 53. *n.* 131.

2. Non tenentur tamen Canonici, neque alii similia beneficia obtinentes ad residentiam, si vacant studiis Theologiæ & Canonum cum licentia proprii Prælati per quinquennium; imò hi percipiunt fructus præbendarum. Dummodò in studiis publicis scientias prædictas audiant, & litteris summa diligentia incumbant non tamen possunt lucrari distributiones quotidianas, licet absint de licentia Summi Pontificis. Neque tenentur senes, & infirmi qui commodè personaliter non possunt Choro interesse; isti enim habentur tamquam præsentes, si aliàs erant soliti interesse, & lucrantur quotidianas distributiones. Monoch, *de arbitr. cas.* 60. *num:* 10. Ricc. *res.* 389 *n.* 7. Nav. *cons.* 2. *n.* 3. *de Cler. non. resid.* Barb. *loc. cit. alleg.* 53. *num.* 164. 166. 167. & 168.

3. Et quamvis Canonici, & alii supradicti possunt abesse ab eorum Ecclesiis quolibet anno per spatium triũ mensium citra omnem culpam, si tamen ultra tres menses absint non est dubium quod culpam contrahent, quia faciunt contra statutum. Concilii Tridentin. *loc. cit.* & ultra culpam variis plecti possunt pœnis, quæ videri possunt in Concil. cit. *loc. cit.*

4. Canonicis si absit à capitulo, seu capitularibus Congregationibus, ut velit ordinariè abesse peccat; quia Canonicus Canonicatum suscipiendo, suscipit cum eo vocalis munus in capitulo; & cum suo munere fungi nolit ad quod tenetur ex justitia peccat, & de hac re extat declaratio Sac. Congregat. ut refert *Garz. de benef. Eccl. p.* 3. *c.* 2. *n.* 224. secùs si una vice, aut altera abest quando cognoscit probabiliter nemini detrimentum allaturum; si verò probabiliter cognoscit se pro illa vice qua abest alicui detrimentum allaturum tunc citra culpam non potest etiam pro illa vice abesse; & si probabiliter dubitet se illa vice per suam absentiam alicui, aut communitati damnum proveniendum; neque potest ultra culpam se abdicare à capitulo, in dubiis enim præsertim facti, & ubi sumus in odiosis tutior pars est eligenda. *cap. ad audientiam*, & *cap. significasti de homicidio*,

5. Canonici Capitulo interessentes

tes multipliciter peccare possunt. I. Si fuerunt suffraggia pro gravanda Ecclesia ære alieno, citra naccessitatem, vel evidentem utilitatem, maximè si agitur de censu perpetuo imponendo super bonis Ecclesiæ *cap. constitutus. de Relig. domibus*. II. Si suffragia fuerunt pro alienandis Ecclesiæ rebus cõtra formam Paulinæ *Ambitiosæ de rebus Eccl. non alien.* III. Si in capitulo suffragia fuerunt contra propriam conscientiam etiam si eligant dignum, & ob id non sequatur electio indigni; quia agentes contra propriam consciẽtiam erroneam committunt peccatum & sic eligentes Vicarium Sede Vacante ut dignũ sine culpa dicantur eligere debet eligere personã qualificatã circũspectã, bonæ, & approbatæ vitæ, Deũ timentem, veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam mansuetam justam, Doctorem, vel saltem Clericum qui sit licentiatus; aut aliũm idoneum. ex Concil. Tridentin. *sess. 24. de ref. cap. 16.* IV. Si ferunt suffragia pro digno, omisso digniori, & multo magis peccant si ferunt suffragia pro indigno. V. Non suffragentes pro præstando Episcopo subsidium charitativum, in quibus ad id tenentur. Quia possunt Episcopi in suis Diæcesibus cum rationabili causa suos subditos licitè cogere ad charitativum subsidium solvendum, quò suis consulant necessitatibus; & ob id Clericos excommunicare, quòd fieri non possit citra culpam mortalem. *cap. conquerẽte in fine de off. ordinar. & cap. Apostolus, §. prohibemus de censibus*. Hoc charitativum subsidium possunt petere Cardinales in Ecclesiis suorum titulorũm. Capitulum Sede Vacante, legatum Papæ cui commissum est officiũ legationis in sua Provincia; Coadjutor datus Episcopo per Papam. Azo *p. 2. inst. mor. c. 14. q. 5. vers. quæres itẽ vers. Collegium, & vers. quid dicendum, & cap. 15. cui de elect. l. 6. & cap. ult. in fin. de supp. negl. Prœl.* & denique possunt petere Generales Ordinũ Regularium à Monasteriis suorum Ordinum, pro sumptibus necessariis ad gubernationem si aliundè non habeant bona quæ sufficiant. Barb. *de off. & potestat. Episc. alleg. 87 nu. 8.* VI. Si sollicitant, rogant, promittunt, minant concapitulares, ut adhereant suis votis.

De culpis Parochorum vide omnia ea ad quæ obligantur Parochi, ut supra tradidimus diffusè.

CAP. IX.

De Sacerdotibus, & eorum culpis in quas possunt incidere, à Confessario explorandis.

§. I.

An Sacerdos peccet mortaliter celebrando Missam ante recitatum Matutinum?

1. IN hac re tam ex parte affirmativa, quam negativa certant auctores magni nominis. Unde hic operæ pretium duxi afferre fundamenta utriusque sententiæ.

Prima affirmativa sententia; fundatur primo super Ecclesiæ, ac Sacerdotum consuetudine, qui consueverunt celebrare Missam; saltem post Matutinum, sed consuetudo habet vim legis.

& lex in re gravi obligat sub mortali, maximè, quando est Ecclesiastica; ergo qui celebrat Missam ante Matinum peccat mortaliter.

2. Secundo probatur ex Breve Pii V. in principio Missalis in quo præcipit in virtute Sanctæ obedientiæ celebrari missam, iuxta ritum ipsius Missalis, & subdit ut Sacerdotes prævia confessione cum opus fuerit, & saltem Matutino, cum laudibus absolutio orationi aliquantulum vacent priusquam celebrant Missam, sed præceptum in virtute sanctæ obedientiæ obligat sub mortali; ergo celebrantes ante matutinum persolutum peccant mortaliter.

3. Tertio. Nam in eodem Missali numeratur inter defectus Missæ, si celebrans non dixit Matutinum, cum laudibus, sed defectus est peccatum; ergo Sacerdos celebrans Missam Matutino non persoluto peccat mortaliter.

4. Alii autem Doctores recensiores in magno numero tenent partem negativam, & liberant Sacerdotes celebrantes ante dictum Matutinum; non solum à peccato mortali, sed veniali etiam posita justa causa, & docent illam prioritatem inter Matutinum, & Missam, esse congruentiam, & decentiam, & sic esse materiam consilii, non præcepti, cum nullibi inveniatur hoc præceptum in jure, de hac re, & Rubrica Missalis est tantum directiva, & instrictiva, non præceptiva. Unde

5. Ad primũ fundamentum sententię cõtrariæ dicunt quòd cõsuetudo (si extat) non est inducta animo obligandi; imò, potiùs est in oppositum; plures enim celebrant sine scrupulo ante dictũ Matutinum; cum consuetudo (dato, quòd detur) non est obligatoria, sed majoris devotionis. Nec constat talem consuetudinem à Pontifice fuisse approbatam; illa enim consuetudo obligat ad peccatum, quando ad illud per approbationem intendit Princeps eam approbans obligare, & quando subditi existimant se peccare mortaliter eam non servantes.

Adde, quòd prærecitatio Matutini non est dispositio, nec aliquem ordinem dicit ad Missam, veteres enim qui hunc ordinem servarunt, non intenderunt statuere aliquam prioritatem inter Matutinum, & Missam, sed solum quamdam congruentiam.

6. Ad secundum dicunt quòd ex dicto Breve Pii V. non colligitur aliquod præceptum, licet enim ibi præcipiat in virtute Sanctæ Obedientiæ celebrari Missam juxta ritum ipsius Missalis, non tamen præcipit recitationem Matutini ante Missam, unde illa verba præmittendi Matutinum ante Missam sunt de consilio, non de præcepto, aliàs etiam esset peccatum mortale post Matutinum, & laudes non vacare aliquantulum orationi, quòd nullus dicit.

7. Ad tertium dicunt, quòd licet inter defectus Missæ numeretur celebratio Missæ ante Matutinum, tamen, est defectus levis, atque adeo nonnisi veniale ad summum, absque causa. Eo maximè, quia mutatio Matutini, ut dicatur post Missam. non est defectus gravior, quam dicere omnes horas, ante præces Matutinas; & tamen si id fieret aliquis citra causam, non peccaret nisi venialiter, ergo dic idem in casu nostro.

Re-

Restat ergo quòd dicere Missam ante Matutinum ad summum erit peccatum veniale, & si cum causa fiat nullum erit peccatum.

Hæc ultima sententia negans licet sit benignior, & in praxi amplectenda, opposita tamen est tutior; illa enim affirmans præbet occasionem Sacerdotibus recitandi serò officium Divinū, & aliquando recitandi post cœnam somnolenter tepidè, & indevotè, & aliquando tædio affectos illud non recitare non sine gravi peccato, & ideo moneo Sacerdotes non celebrare Missam, nisi Matutino absoluto, & laudibus, nisi in causa necessitatis; eo maximè quia sententia prima affirmans habet pro se Doctores magni põderis, atque ideo citra formidinem non est ab ea recedendum, magis devota, & conformis devotioni, decentiæ, & congruentiæ.

§. II.

Peccat ne Sacerdos non celebrando Missam cum possit, vel celebrando certis diebus, vel pluries?

1. Quamvis Sacerdos non peccet celebrare omittens quotidie, ut est communis sententia; quia in hac re nullum adest præceptum, nec Canon, nec Consuetudo, tamen quia ex venerabili Beda: *Sacerdos non legitimè impeditus celebrare omittens, quantùm in eo est priuat Sanctissimã Trinitatẽ laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, justos subsidio, & gratia, in Purgatorio existentes venia, Ecclesiam speciali Christi beneficio, & seipsum medicina, ac remedio*; proculdubio adest in Sacerdote non impedito, non celebrante aliqua culpa venialis, quia licèt non faciat contra divinam legem; tamen facit præter legem.

2. Si verò Sacerdos non celebrat, saltem aliquoties in anno, etiam secluso scandalo, & contemptu peccat mortaliter, ut docet D.Thomas *3.p. q.82. a.10.& in 4.dist.13.q.1.a.2.quæst.1. ad 2.*& multi cum eo, quia Sacerdotes ex præcepto Divino facto à Christo à eorum promotione ad sacerdotiũ debent celebrare, illis dicendo: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut docet Trid.*sess.22.c.1.& sess.23, & can.de Sacr.Ord.et eadem sess.de ref. c.14.*præcipit Episcopis, ut curẽt, quòd Sacerdotes saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus Missas celebrent. Unde Concilium circa Missarum celebrationem non præcipit, quia supponit præceptum esse Divinum, sed tantùm monet Episcopos, ut curẽt, quòd Sacerdotes impleant eorum obligationem; non constabat enim, quoties, vel quibus diebus Sacerdotes tenebantur sacrificare ex Divini præcepti, & ideò præcipit, ut saltem celebrent Dominicis diebus, & festis solemnialibus. Et in *cap.dolentes de celeb. miss.* inter alia peccata aliquorum Sacerdotum, quæ ibi recensentur, unum est, quod vix quater in anno celebrabant; ergo non solùm peccat Sacerdos nunquam celebrando, sed etiam peccat ter, aut quater in anno tantùm celebrando.

3 Curam autem habentes animarũ, licèt non peccent mortaliter si quotidie non celebrant; tamen debent frequentiùs celebrare, quàm simplices Sacerdotes, ut suo muneri satisfaciant

ex Conc.Trid.citato. Suo autem muneri satisfacit *Sacerdos* curatus si per se, vel per alium celebret omnibus illis diebus, quibus plebs illi subdita ex præcepto Ecclesiæ debet Missam audire. Sot.in 4.*d.*13.*q.*2.*a.*2.Azor.*tom.* 1.*inst.mor.l.*10.c.24. Coninch.*qu.*83. *a.*2.*dub.*1.*concl.*1. Tol.*lib.*2.*suæ sum.* *c.*3. & hanc sententiam testatur esse communem Laym.*l.*5.*suæ sum.Theol.* *tr.act.*5.*c.*3.*num.*2. Ubi addit, quòd Parochus,qui habet uberiores fructus, debet sæpiùs in hebdomada celebrare; & ad id obligatur ex Sot. & Azor. cit. & in hoc debet attēdi consuetudo cujuscumque Ecclesiæ.

4 *Sacerdos* autem, qui quotidie sacrum celebrare pro aliquo se obligavit si omittat celebrare, peccat, sive sit Cappellanus, sive quivis alius ratione beneficii, vel promissionis; tamen Toletus *l.*2.*suæ sum.c.*3.& Laym.*l.c.c.*3. *n.*6.dicunt, consuetudinem esse in aliquibus Ecclesiis illis Cappellanis, quibus incumbit obligatio quotidiani sacrificii, largiri unum vacationis diem in hebdomada, quia propter fragilitatem humanam Sacerdotes omnibus diebus ad sacrificandum non sunt dispositi;& subdunt, quòd si Cappellanus obligatus celebrare ter, aut quater in hebdommada impediatur infirmitate, vel alia simili causa involuntaria,si impedimentum duret una,vel altera hebdomada, aut uno integro mense in dubio non est præsumendum fundatorē, & Ecclesiam obligare velle ad compēsandum,aut ad supplendum per alium; sic etiam Nav.*l.*2.*de rest.c.*2.*n.*210.

5 Quamvis autem per se loquendo licitum sit cuique *Sacerdoti* celebrare Feria quinta Majoris hebdommadæ, quia nihil de hoc jura statuunt, nec est lex aliqua, quæ id prohibeat, vel aliqua consuetudo,quæ habeat vim legis; & multi *Sacerdotes* eo die absq; scrupulo celebrent: tamen peccat graviter *Sacerdos* celebrans in die Parasceves; quia, ut docet D.Thom.*3.p.q.*83 *a.*2. *ad* 2.dum Christus in ara Crucis se obtulit Patri in sacrificium cruentum nō debet ab aliis offerri ejus memoriale, nec sacrificare debent amici, dum trucidant inimici.

6. Non est tamen illicitum eo die communicare more laicorum, per se loquendo, & secluso scandalo, quia cum hæc actio sit per se bona, & in jure non constat de aliqua prohibitione, non debet damnari tāquam mala. Nec obstat, quod hodie per non usum introductum est, ne fideles eo die communicentur, quia sola negatio actus non sufficit ad legem introducendam, eo magis quia ille non usus est tantum introductus, quia omnes ferè Feria quinta in cœna communicent, Fagūd. *de præc.Eccl.præc.*1.*l.*3.*c.*16.*num.*16. Suar.*tom.*3.*in* 3.*p.disp.*80.*sect.*2. §.*Secundus dies.* Laym *l.c.cap.*4.*n.*7.

7 In *Sabbato* autem sancto ultra Missam solemnem, licitum est, per se loquendo, celebrare privatim; hoc tamen hodie fieri non potest publicè,sed tantùm secretò in Cappellis. *Si* autem in die *Sabbati* sancti, vel etiam in die Cœnæ inciderit festum Annunciationis B.V. debet Superior dare *Sacerdotibus* facultatem, ut Missas celebrent, non tantùm secretò, sed etiam publicè, Azor.*p.*1.*instit.mor.l.*10. *c.*20. *q.*4. Suar.*disp.*80.*sect.*2.§.*Tertius dies*,Regin.*l.*29.*suæ prax.n.*170. Vasq.*tom.*3. *in* 3.*p.disp.*132.*num.*15. Mol.*par.*1.

sup.

na summ.tract.3.c.17.n.22.23.24. & et 44. Secus dic de die Parasceves, quia tunc Missa non est de præcepto, cum non celebretur: tenentur tamen fideles, qui possunt, audire illam Missam sub una specie, & quantum possunt satisfacere in sententia tutiori, ut ait Molf. *loc.cit.*

8 Licèt autem regulariter loquendo, non possit Sacerdos, nisi unam Missam in die celebrare, aliàs mortaliter peccabit plures celebrando, ut ex *text.in c.sufficit de cons.dist.1.* tamen in multis casibus potest plures Missas celebrare; & sic in die Natalis Domini licitum est ter celebrare, vel si urgeat necessitas in festo admodum solemni dicendi Missam pro defunctis præsentibus, & una tantùm Missa sit in illa Ecclesia, vel ubi Parochus habet plures Parochias; tunc enim non solum duas, sed etiam tres Missas, si opus fuerit, poterit celebrare, quia ad hoc censetur tacitè dispensatus à Papa; dummodò alios Sacerdotes non habeat, & jejunus celebret, non sumpta purificatione. Et extra hos casus pluries celebrantes, nō solùm peccant, sed etiam sunt puniendi, ut docet Molf. *loc.cit. c.10. nn.44. 45.46.*

§. III.

An Sacerdos peccet si Missam sine ministro, vel fœmina ministrante celebret?

1. QVando gravis & justa causa concurrit potest Sacerdos Missā sine ministro celebrare. Gravis autē causa, & justa celebrandi sine ministro ab Azor.*to.1.inst.mor.l.10.c.29.q.3.æ*stimatur, si dies festus accidit, & Sacerdos Missam audire nequit, nec ministrū habeat qui suam respondeat, tamen inquit sictius sibi videri eo casu non celebrare nisi forte magnus sit dies festus. Fag.*de præc.Eccl.præc.1 l.3.c.21.n.21.* putat causam gravem, & justam esse, si in Sacrario nulla esset particula, & opus esset infirmo Viaticum sumere. Causam justam dicit Duard. *in c.om. utriusque disp.12.sect.6. num.3.* habere Eremitā Sacerdotem in Eremo à nive, aut à pluvia obsessum, ita ut inde exire nequeat citra mortis periculum, aut detrimenti notabilis, aut mortem qualitercunque probabiliter metuentem. Tunc potest solus absque ministro celebrare. Non potest autem Eremita solus celebrare absque Romani Pontificis licentia extra gravem necessitatem, & causam justam.

2. Numquam autem licitum est, fœminas in Missa immediatè ministrare etiam si urgeat necessitas, & decentiùs est Sacerdotem se solo celebrare, quam fœminam adhibere. Sot.*in 4. dist.13.q.2.a.5.* Azor.*loc.cit.cap.29.q.2.* Henriq. *l.9.de Missa c.26.n.4. & c.30.in princ.* Fag.*loc.cit.num.2.* & alii.

Potest tamen ex Privilegio Papæ mulier immediatè ministrare Sacerdoti celebranti; quia cum hæc prohibitio sit tantum humana, & Papa est super omnes leges humanas, & Canones potest dispensare. Unde Sylvest. *in uers. Missa 1.§.2.uers secundo.* & Tab. *eodē uerb.§.8.* Fag. *loc. cit. c.21. num.3* dicunt. Pontificem aliquando concedere privilegium, ut Moniales per fenestrellam Altari propinquam necessitate urgente ministrent.

§. IV.

An Sacerdos peccet celebrando pro defunctis damnatis in Inferno, uel pro excommunicatis, uel pro hæreticis, Apostatis, & Schismaticis, uel pro Iudeis, & Paganis, vel pro Cathecumenis?

1. SAcerdos celebrans pro damnatis in inferno peccat mortaliter hi enim existunt in formali, & positivo odio Dei; unde sacrificia, & præces ipsis non prosun t, nec ad tollendas, nec ad alleviandas eorum pœnas, quia pœna illorum est irremissibilis, ut probat D.Th.3.*p.q.*52.*a.*6., & cum ipso Doctores communiter.

2. Sacerdos etiam culpam mortalem contrahit celebrando pro excommunicato nominatim denunciato; peccat enim contra obedientiam Ecclesiæ, per quam excommunicatus privatur omnibus suffragiis. D.Thom.*in* 4.*dist.* 39.*q.unic.a.*1.*ad.*5.*&* *dist.*18.*q.*2. *a.*1. & 2.& alii communiter. Potest tamen licitè Sacerdos celebrare, & orare pro excommunicato tolerato; quia cum tali excommunicato non prohibetur cõmunio. Ut habet Sotus *in* 4. *distin.* 1. *quæst.* 5. *art.* 6. Suarez. *de cens. disp.*11.*sec.* 4. *num.*5.Sanch.*l.*7. *de mat.disp.*9.*num.*8. & alii apud Fag. *loc.cit.cap.*12.*n.*1.

Pro interdictis verò, suspensis, & irregularibus potest Sacerdos sine culpa celebrare, & præces offerre; quia interdictum, suspensio, & irregularitas non privant suffragiis Ecclesiæ, idem dic deSacerdote celebrante pro peccatore etiam enormi dum vivit. Henriq. *l.*9.*de Missa c.*15.*num.*2.Covarr. *in c. Alma mater p.*1.*§.*6.*num.*3.*concl.*4.*&* 8.Fagund.*loc.cit c.*12.*n.*14.

4. Peccat quoque Sacerdos celebrando pro hæretico, quando hæreticus est nominatim declaratus excommunicatus, secùs si non sit nominatim declaratus, ac denunciatus, vel hæreticus occultus. idem proportionaliter dic de Schismaticis, & recedentibus ab obedientia Romani Pontificis. Hi enim sunt ipso facto excommunicati an Bulla Cœnæ sicuti hæretici; sicuti etiam Apostatæ à fide. Hi enim sunt plusquã hæretici; quia hæretici in parte à fide recedunt, Apostatæ verò in totum, & Schismatici differunt ab hæreticis, & Apostatis; tamen rarò datur Schismaticus quin etiam sit hæreticus, ut patet de Schismaticis orientalibus.

5. Quia autem Ecclesia non solet directè offerre sacrificium nisi pro fidelibus; ideo peccat Sacerdos Missam offerendo pro infidelibus; unde ait D. August.*l.*1.*de orig. animæ cap.*9. *Quis offerat Corpus Christi, nisi pro iis, qui sunt membra Christi?* Et quia Judei, & Pagani non sunt membra Christi, peccat Sacerdos pro eis offerendo Missam; & Canon Missæ non orat, nisi pro fidelibus vivis, & defunctis, & pro omnibus Orthodoxis, Catholicæ, & Apostolicæ fidei cultoribus. Et D.Th. 3 *p.q* 79.*a.*7.*ad* 2.ait Corpus Christi non offerri; nisi pro iis, qui sunt membra Christi. Vide ad *num.*8.

6. Quia autem Chathecumeni sunt in duplici differentia, alii enim dicuntur incompetentes, alii competentes, primi sunt illi, qui conciones audiunt, & volunt fieri Christiani, sed nondum Baptismum petierunt, & ex mera eorum

culpa illum non petunt. Secundi ſunt illi, qui petunt Baptiſmum, & dant nomen ſuum Eccleſiæ, ut baptizentur, & ex eo tempore recipiuntur ab Eccleſia ut inſtruantur, & præparantur ad baptiſmum.

7. Sacerdos ergo peccat offerendo Miſſam pro animabus Cathecumenorum incompetentium, qui ex ſua mera negligentia, & gravi culpa non petierunt baptiſmum, & in tali ſtatu mortui ſunt, quia hujuſmodi Cathecumeni deceſſerunt in culpa mortali, ut ſupponitur, & pro his qui in mortali decedunt Eccleſia prohibet Miſſas offerri; ſicut prohibet offerri pro Chriſtianis, qui tranſeunt ex hac vita in publico, & notorio concubinatu, ſi ſigna pœnitẽtiæ non dederunt. Si verò Sacerdos offerat ſacrificium Miſſæ pro animabus cathecumenorum competentium, non peccat. Tum quia hujuſmodi Cathecumenis Defunctis applicantur Indulgentiæ ex Rodriq. *in man. in explicat. Cruciatæ* §. 14. *num.* 6. ergo pro eis applicari poſt Miſſa cum effectus Miſſæ, & indulgentiarum ſint ex opere operato. Tum etiam quia Chatechumeni competentes ſunt formaliter fideles, cum credant id, quod credunt baptizati, & ut ſupponitur mortui ſunt contriti; maxime ſi ſigna contritionis oſtenderunt morientes. Ita Henriq. *lib.* 9. *de Miſſa c.* 15. *num.* 5. *lit. H. et* I. Fagund. *loc. cit. c.* 12. *num.* 29. & 30. & alii ab ipſis relati.

8. Quamvis autem, ut ſupra diximus *num.* 5. non poteſt offerri miſſa pro Iudeis, & Paganis directe; quo ad participationem totius fructus, & ut Miſſa eſt ſacrificium ſatisfactorium ad remittendas pœnas peccatorum; poteſt tamen offerri pro eorum converſione: ſicuti etiam poteſt pro converſione hæreticorum. Vnde S. Mater Eccleſia in die Paraſceves orat pro eis. Bellar. *l. 2. de Miſſa cap. 6. § ſed queret aliquis* Fag. *de præc. ep. Ecc. præcep.* 1. *l.* 3. *c.* 12. *num.* 23. & alii.

Dixi (directe quia directè nõ cõvenit offerre ſacrificiũ Miſſæ pro Iudeis, & Paganis, ſed tantũ indirecte, ſcilicet ut directe intendatur offerri ſacrificium pro augumento unitate, & pace totius Eccleſiæ, & pro ampliatione ipſius in toto mundo; & ſic indirecte pro converſione omnium infidelium miſſa offertur. Vide præcitatos ante Docteres, & præcipue Fagund. *loc. cit. num.* 25. *et.* 26. qui hanc rem recte, & diffuse declarat.

§. V.

Quando licitum eſt Sacerdoti miſſam interrumpere?

MVlta de hac materia brevi methodo diximus ſupra *lib. 6. dub* 6. §. 5. ut perfectius tamen noſtro muneri, & oneri ſatisfaciemus aliqua hic adiicimus. Vnde.

Nota Sacerdotem jure divino teneri ad perficiendum ſacrificium jam cæptum, & etiam ad continuandum illud quadam mortali continuatione, ſine magna interruptione; Vnde ſi Sacerdos ſine gravi, & rationabili cauſ. interrumpit ſacrificium peccat mortaliter; tamen Sacerdos excuſari poteſt culpa interrumpendo ſacrificium miſſæ in multis caſibus.

I. Ob prædicationem Divini Verbi ſive ante, ſive poſt ſymbolum dictum.

vel

C A P. VIII.

De Canonicorum culpis, & quomodo Confessarius prudens eas explorare debet.

1. CAnonici non residentes in eorum Ecclesijs, non solum pœnam contrahunt, sed etiam culpam, ex decreto Concilii Tridentin. *sess.* 24. *de ref. cap.* 12. §. *Præterea*. quæ lex non solum est pœnalis, sed etiam præceptiva; vel prohibens saltem [1]. Idem est dicendum de illis, qui in Ecclesiis Cathedralibus, aut collegiatis obtinent dignitates, præbendas, aut portiones. Hi enim etiam obligantur ad residentiam ex Concil. Tridentin. citato [1]. Canonici autem & alii obtinentes beneficia non solum tenentur assistere choro ad cantandas, ac recitandas horas Canonicas; sed etiàm tenentur Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere ac inservire. Vt ex Concil. Tridentin. citato; & quoque tenētur ire obviam Episcopo accedenti ad Ecclesiam Pontificialiter. ut ex Barb. *alleg.* 53. *n.* 131.

2. Non tenentur tamen Canonici, neque alii similia baneficia obtinentes ad residentiam, si vacant studiis Theologiæ & Canonum cum licentia proprii Prælati per quinquennium; imò hi percipiunt fructus præbendarum. Dummodò in studiis publicis scientias prædictas audiant, & litteris summa diligentia incumbant non tamen possunt lucrari distributiones quotidianas, licet absint de licentia Summi Pontificis. Neque tenentur senes, & infirmi qui commodè personaliter non possunt Choro interesse; isti enim habentur tamquam præsentes, si aliàs erant soliti interesse, & lucrantur quotidianas distributiones. Monoch, *de arbitr. ca*s. 60. *num:* 10. Ricc. *res.* 389 *n°* 7. Nav. *cons.* 2. *n.* 3. *de Cler. non. resid.* Barb. *loc. cit. alleg.* 53. *num.* 164. 166. 167. & 168.

3. Et quamvis Canonici, & alii supradicti possunt abesse ab eorum Ecclesiis quolibet anno per spatium trium mensium citra omnem culpam, si tamen ultra tres menses absint non est dubium quod culpam contrahent, quia faciunt contra statutum. Concilii Tridentin. *loc. cit.* & ultra culpam variis plecti possunt pœnis, quæ videri possunt in Concil. cit. *loc. cit.*

4. Canonicis si absit à capitulo, seu capitularibus Congregationibus, ut velit ordinariè abesse peccat; quia Canonicus Canonicatum suscipiendo, suscipit cum eo vocalis munus in capitulo; & cum suo munere fungi nolit ad quod tenetur ex justitia peccat, & de hac re extat declaratio Sac. Congregat. ut refert *Garz. de benef. Eccl. p.* 3. *c.* 2. *n.* 224. secùs si una vice, aut altera abest quando cognoscit probabiliter nemini detrimentum allaturum; si verò probabiliter cognoscit se pro illa vice qua abest alicui detrimentum allaturum tunc citra culpam non potest etiam pro illa vice abesse; & si probabiliter dubitet se illa vice per suam absentiam alicui, aut communitati damnum proveniendum; neque potest ultra culpam se abdicare à capitulo, in dubiis enim præsertim facti, & ubi sumus in odiosis tutior pars est eligenda. *cap. ad audientiam*, & *cap. significasti de homicidio*,

5. Canonici Capitulo interessentes

tes multipliciter peccare possunt. I. Si fuerunt suffraggia pro gravanda Ecclesia ære alieno, citra naccessitatem, vel evidentem utilitatem, maximè si agitur de censu perpetuo imponendo super bonis Ecclesiæ *cap. constitutus. de Relig. domibus*. II. Si suffragia fuerunt pro alienandis Ecclesiæ rebus cōtra formam Paulinæ *Ambitiosæ de rebus Eccl. non alien*. III. Si in capitulo suffragia fuerunt contra propriam conscientiam etiam si eligant dignum, & ob id non sequatur electio indigni; quia agentes contra propriam consciē tiam erroneam committunt peccatum & sic eligentes Vicarium Sede Vacante ut dignū sine culpa dicantur eligere debet eligere personā qualificatā circū spectā, bonæ, & approbatæ vitæ, Deū timentem, veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam mansuetam justam, Doctorem, vel saltem Clericum qui sit licentiatus; aut aliūm idoneum. ex Concil. Tridentin. *sess. 24. de ref. cap. 16*. IV. Si ferunt suffragia pro digno, omisso digniori, & multo magis peccant si ferunt suffragia pro indigno. V. Non suffragentes pro præstando Episcopo subsidium charitativum, in quibus ad id tenentur. Quia possunt Episcopi in suis Diœcesibus cum rationabili causa suos subditos licitè cogere ad charitativum subsidium solvendum, quò suis consulant necessitatibus; & ob id Clericos excommunicare, quòd fieri non posset citra culpam mortalem. *cap. conquerēte in fine de off. ordinar. & cap. Apostolus, §. prohibemus de censibus*. Hoc charitativum subsidium possunt petere Cardinales in Ecclesiis suorum titulorùm. Capitulum Sede Vacante, legatum Papæ cui commissum est officiī legationis in sua Provincia; Coadjutor datus Episcopo per Papam. Azo *p. 2. inst. mor. c. 14. q. 5. vers. quæres itē vers. Collegium, & vers. quid dicendum, & cap. 15. cui de elect. l. 6. & cap. ult. in fin. de supp. negl. Prœl.* & denique possunt petere Generales Ordinū Regularium à Monasteriis suorum Ordinum, pro sumptibus necessariis ad gubernationem si aliundè non habeant bona quæ sufficiant. Barb. *de off. & potestat. Episc. alleg. 87 nu. 8*. VI. Si sollicitant, rogant, promittunt, minant concapitulares, ut adhereant suis votis.

De culpis Parochorum vide omnia ea ad quæ obligantur Parochi, ut supra tradidimus diffusè.

C A P. IX.

De Sacerdotibus, & eorum culpis in quas possunt incidere, à Confessario explorandis.

§. I.

An Sacerdos peccet mortaliter celebrando Missam ante recitatum Matutinum?

1. IN hac re tam ex parte affirmativa, quam negativa certant auctores magni nominis. Unde hic operepretium duxi afferre fundamenta utriusque sententiæ.

Prima affirmativa sententia; fundatur primo super Ecclesiæ, ac Sacerdotum consuetudine, qui consueverunt celebrare Missam; saltem post Matutinum, sed consuetudo habet vim legis.

& lex in re gravi obligat sub mortali, maximè, quando est Ecclesiastica; ergo qui celebrat Missam ante Matinum peccat mortaliter.

2. Secundo probatur ex Breve Pii V. in principio Missalis in quo præcipit in virtute Sanctæ obedientiæ celebrari missam, iuxta ritum ipsius Missalis, & subdit ut Sacerdotes prævia confessione cum opus fuerit, & saltem Matutino, cum laudibus absolutio orationi aliquantulum vacent priusquam celebrant Missam, sed præceptum in virtute sanctæ obedientiæ obligat sub mortali; ergo celebrantes ante matutinum persolutum peccant mortaliter.

3. Tertio. Nam in eodem Missali numeratur inter defectus Missæ, si celebrans non dixit Matutinum, cum laudibus, sed defectus est peccatum; ergo Sacerdos celebrans Missam Matutino non persoluto peccat mortaliter.

4. Alii autem Doctores recensiores in magno numero tenent partem negativam, & liberant Sacerdotes celebrantes ante dictum Matutinum; non solum à peccato mortali, sed veniali etiam posita justa causa, & docent illam prioritatem inter Matutinum, & Missam, esse congruentiam, & decentiam, & sic esse materiam consilii, non præcepti, cum nullibi inveniatur hoc præceptum in jure, de hac re, & Rubrica Missalis est tantum directiva, & instrictiva, non præceptiva. Unde

5. Ad primũ fundamentum sententię cõtrariæ dicunt quòd cõsuetudo (si extat) non est inducta animo obligandi; imò, potiùs est in oppositum; plures enim celebrant sine scrupulo ante dictũ Matutinum; cum consuetudo (dato, quòd detur) non est obligatoria, sed majoris devotionis. Nec constat talem consuetudinem à Pontifice fuisse approbatam; illa enim consuetudo obligat ad peccatum, quando ad illud per approbationem intendit Princeps eam approbans obligare; & quando subditi existimant se peccare mortaliter eam non servantes.

Adde, quòd prærecitatio Matutini non est dispositio, nec aliquem ordinem dicit ad Missam, veteres enim qui hunc ordinem servarunt, non intenderunt statuere aliquam prioritatem inter Matutinum, & Missam, sed solum quamdam congruentiam.

6. Ad secundum dicunt quòd ex dicto Breve Pii V. non colligitur aliquod præceptum, licet enim ibi præcipiat in virtute Sanctæ Obedientiæ celebrari Missam juxta ritum ipsius Missalis, non tamen præcipit recitationem Matutini ante Missam, unde illa verba præmittendi Matutinum ante Missam sunt de consilio, non de præcepto, aliàs etiam esset peccatum mortale post Matutinum, & laudes non vacare aliquantulum orationi, quòd nullus dicit.

7. Ad tertium dicunt, quòd licet inter defectus Missæ numeretur celebratio Missæ ante Matutinum, tamen, est defectus levis, atque adeo nonnisi veniale ad summum, absque causa. Eo maximè, quia mutatio Matutini, ut dicatur post Missam, non est defectus gravior, quam dicere omnes horas, ante præces Matutinas; & tamen si id fieret aliquis citra causam, non peccaret nisi venialiter, ergo dic idem in casu nostro.

Re-

Restat ergo quòd dicere Missam ante Matutinum ad summum erit peccatum veniale, & si cum causa fiat nullum erit peccatum.

Hæc ultima sententia negans licet sit benignior, & in praxi amplectenda, opposita tamen est tutior; illa enim affirmans præbet occasionem Sacerdotibus recitandi serò officium Divinū, & aliquando recitandi post cœnam somnolenter tepidè, & indevotè, & aliquando tædio affectos illud non recitare non sine gravi peccato, & ideo moneo Sacerdotes non celebrare Missam, nisi Matutino absoluto, & laudibus, nisi in causa necessitatis; eo maximè quia sententia prima affirmans habet pro se Doctores magni pōderis, atque ideo citra formidinem non est ab ea recedendum, magis devota, & conformis devotioni, decentiæ, & congruentiæ.

§. II.

Peccat ne Sacerdos non celebrando Missam cum possit, vel celebrando certis diebus, vel pluries?

1. Quamvis Sacerdos non peccet celebrare omittens quotidie, ut est communis sententia; quia in hac re nullum adest præceptum, nec Canon, nec Consuetudo, tamen quia ex venerabili Beda: *Sacerdos non legitimè impeditus celebrare omittens, quantùm in eo est priuat Sanctissimā Trinitatē laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, justos subsidio, & gratia, in Purgatorio existentes venia, Ecclesiam speciali Christi beneficio, & seipsum medicina, ac remedio;* proculdubio adest in Sacerdote non impedito, non celebrante aliqua culpa venialis, quia licèt non faciat contrà divinam legem; tamen facit præter legem.

2 Si verò Sacerdos non celebrat, saltem aliquoties in anno, etiam secluso scandalo, & contemptu peccat mortaliter, ut docet D.Thomas *3.p. q.82. a.10. & in 4.dist.13.q.1.a.2.quæst.1. ad 2.* & multi cum eo, quia Sacerdotes ex præcepto Divino facto à Christo à eorum promotione ad sacerdotiū debent celebrare, illis dicendo: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut docet Trid.*sess.22.c.1. & sess.23, & can.de Sacr.Ord.et eadem sess.de ref. c.14.* præcipit Episcopis, ut curēt, quòd Sacerdotes saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus Missas celebrent. Unde Concilium circa Missarum celebrationem non præcipit, quia supponit præceptum esse Divinum, sed tantùm monet Episcopos, ut curēt, quòd Sacerdotes impleant eorum obligationem; non constabat enim, quoties, vel quibus diebus Sacerdotes tenebantur sacrificare ex Divini præcepti, & ideò præcipit, ut saltem celebrent Dominicis diebus, & festis solemnialibus. Et in *cap.dolentes de celeb. miss.* inter alia peccata aliquorum Sacerdotum, quæ ibi recensentur, unum est, quod vix quater in anno celebrabant; ergo non solùm peccat Sacerdos nunquam celebrando, sed etiam peccat ter, aut quater in anno tantùm celebrando.

3 Curam autem habentes animarū, licèt non peccent mortaliter si quotidie non celebrant; tamen debent frequentiùs celebrare, quàm simplices Sacerdotes, ut suo muneri satisfaciant

ua summ.tract.3.c.17.n.22.23.24. *et* 44. Secus die de die Parasceves I, quia tunc Missa non est de præcepto, cum non celebretur: tenentur tamen fideles, qui possunt, audire illam Missam sub una specie, & quantum possunt satisfacere in sententia tutiori, ut ait Molf. *loc.cit.*

8 Licèt autem regulariter loquendo, non possit Sacerdos, nisi unam Missam in die celebrare, aliàs mortaliter peccabit plures celebrando, ut ex *text.in c.sufficit de cons.dist.*1. tamen in multis casibus potest plures Missas celebrare; & sic in die Natalis Domini licitum est ter celebrare, vel si urgeat necessitas in festo admodum solemni dicendi Missam pro defunctis præsentibus, & una tantùm Missa sit in illa Ecclesia, vel ubi Parochus habet plures Parochias; tunc enim non solum duas, sed etiam tres Missas, si opus fuerit, poterit celebrare, quia ad hoc censetur tacitè dispensatus à Papa; dummodò alios Sacerdotes non habeat, & jejunus celebret, non sumpta purificatione. Et extra hos casus pluries celebrantes, nõ solùm peccant, sed etiam sunt puniendi, ut docet Molf. *loc.cit. c.*10. *nu.*44. 45.46.

§. III.

An Sacerdos peccet si Missam sine ministro, vel fœmina ministrante celebret?

1. QVando gravis & justa causa concurrit potest Sacerdos Missã sine ministro celebrare. Gravis autẽ causa, & justa celebrandi sine ministro ab Azor.*to.*1.*inst.mor.l.*10.*c.*29.*q.*3.æstimatur, si dies festus accidit, & Sacerdos Missam audire nequit, nec ministrũ habeat qui suam respondeat, tamen inquit fictius sibi videri eo casu non celebrare nisi forte agnus sit dies festus. Fag.*de præc.Eccl.præc.*1 *l.*3.*c.*21.*n.*21. putat causam gravem, & justam esse, si in Sacrario nulla esset particula, & opus esset infirmo Viaticum sumere. Causam justam dicit Duard. *in c.om. utriusque disp.*12.*sect.*6. *num*.3. habere Eremitã Sacerdotem in Eremo à nive, aut à pluvia obsessum, ita ut inde exire nequeat citra mortis periculum, aut detrimenti notabilis, aut mortem qualitercunque probabiliter metuentem. Tunc potest solus absque ministro celebrare. Non potest autem Eremita solus celebrare absque Romani Pontificis licentia extra gravem necessitatem, & causam justam.

2. Numquam autem licitum est, fœminas in Missa immediatè ministrare etiam si urgeat necessitas, & decentiùs est Sacerdotem se solo celebrare, quam fœminam adhibere. Sot.*in* 4. *dist.*13.*q.*2.*a.*5. Azor.*loc.cit.cap.*29.*q.*2. Henriq. *l.*9.*de Missa c.*26.*n.*4 & *c.*30.*in princ.* Fag.*loc.cit.num.*2.& alii.

Potest tamen ex Privilegio Papæ mulier immediatè ministrare Sacerdoti celebranti; quia cum hæc prohibitio sit tantum humana, & Papa est super omnes leges humanas, & Canones potest dispensare. Unde Sylvest. *in uers. Missa* 1.§.2.*uers.secundo.*& Tab. *eodẽ uerb.*§.8. Fag. *loc. cit. c.*21. *num.*3 dicunt. Pontificem aliquando concedere privilegium, ut Moniales per fenestrellam Altari propinquam necessitate urgente ministrent.

culpa illum non petunt. Secundi sunt illi, qui petunt Baptismum, & dant nomen suum Ecclesiæ, ut baptizentur, & ex eo tempore recipiuntur ab Ecclesia ut instruantur, & præparantur ad baptismum.

7. Sacerdos ergo peccat offerendo Missam pro animabus Cathecumenorum incompetentium, qui ex sua mera negligentia, & gravi culpa non petierunt baptismum, & in tali statu mortui sunt, quia hujusmodi Cathecumeni decesserunt in culpa mortali, ut supponitur, & pro his qui in mortali decedunt Ecclesia prohibet Missas offerri; sicut prohibet offerri pro Christianis, qui transeunt ex hac vita in publico, & notorio concubinatu, si signa pœnitẽtiæ non dederunt. Si verò Sacerdos offerat sacrificium Missæ pro animabus cathecumenorum competentium, non peccat. Tum quia hujusmodi Cathecumenis Defunctis applicantur Indulgentiæ ex Rodriq. *in man. in explicat. Cruciatæ* §. 14. *num.* 6. ergo pro eis applicari post Missa cum effectus Missæ, & indulgentiarum sint ex opere operato. Tum etiam quia Chatechumeni competentes sunt formaliter fideles, cum credant id, quod credunt baptizati, & ut supponitur mortui sunt contriti; maxime si signa contritionis ostenderunt morientes. Ita Henriq. *lib.* 9. *de Missa c.* 15. *num.* 5. *lit. H. et* I. Fagund. *loc. cit. c.* 12. *num.* 29. & 30. & alii ab ipsis relati.

8. Quamvis autem, ut supra diximus *num.* 5. non potest offerri missa pro Iudeis, & Paganis directè; quo ad participationem totius fructus, & ut Missa est sacrificium satisfactorium ad remittendas pœnas peccatorum; potest tamen offerri pro eorum conversione: sicuti etiam potest pro conversione hæreticorum. Vnde S. Mater Ecclesia in die Parasceves orat pro eis. Bellar. *l.* 2. *de Missa cap.* 6. §. *sed queret aliquis* Fag. *de præc ep. Ecc. præcep.* 1. *l.* 3. *c.* 12. *num.* 23. & alii.

Dixi (directè quia directè nõ cõvenit offerre sacrificiũ Missæ pro Iudeis, & Paganis, sed tantũ indirectè, scilicet ut directè intendatur offerri sacrificium pro augumento, unitate, & pace totius Ecclesiæ, & pro ampliatione ipsius in toto mundo; & sic indirectè pro conversione omnium infidelium missa offertur. Vide præcitatos ante Docteres, & præcipue Fagund. *loc. cit. num.* 25. *et* 26. qui hanc rem rectè, & diffuse declarat.

§. V.

Quando licitum est Sacerdoti missam interrumpere?

MVlta de hac materia brevi methodo diximus supra *lib.* 6. *dub* 6. §. 5. ut perfectius tamen nostro muneri, & oneri satisfaciemus aliqua hic addicimus. Vnde.

Nota Sacerdotem jure divino teneri ad perficiendum sacrificium jam cæptum, & etiam ad continuandum illud quadam mortali continuatione, sine magna interruptione; Vnde si Sacerdos sine gravi, & rationabili causa interrumpit sacrificium peccat mortaliter; tamen Sacerdos excusari potest culpa interrumpendo sacrificium missæ in multis casibus.

I. Ob prædicationem Divini Verbi sive ante, sive post symbolum dictum. vel

Sacerdotis est totam hostiam consecrare. Fag, *loc. cit. num.* 7.

3. Nullam autem culpam contrahit Sacerdos stipendium petens pro Missa celebranda, dummodo stipendiũ intendat non in prætium Missæ, sed in sui substẽtationẽ, & stipendiũ sit *justũ*, justum autem est, quòd vel ex, vel cõ suetudo loci taxatam est. D. Th. 2. 2. *q.* 100. *a.* 3. & communiter Doctores.

4. Peccat Sacerdos contra fidelitatem qui alicui promittit sacrificium Missæ applicare liberaliter nullo accepto stipendio, & postea non applicat, unusquisque enim tenetur implere, quòd promittit; dummodo intendat totam Missam illi, cui promittit applicare. D. Th. 2. 2. *q.* 11. *a.* 3. *ad.* 5. *& in* 4. *dist.* 27. *q.* 2. *a.* 1. *ad* 2. Sicuti etiam peccat si promittit applicare missam pro uno ab eo accipiens stipendium minus justo, si deinde applicet eamdem missam pro alio, à quo accepit complemẽtum stipendii. Quod etiam accidit, quãdo accipit stipendium duplicatum pro eadem missa. Et hoc ex Decreto Urbani VIII. ex cujus etiam Decreto non potest Sacerdos missam sibi datam satisfacere per alium, collato illi minori stipendio; alia parte stipendii sibi retẽta; & est contra justitiam accipere stipendium pro pluribus missis, & unum offerre; sicuti est contra fidelitatem si promittit etiam juramento, quòd pro nullo alio offerat, & postea offerat pro alio.

5. Quia autem Superior Regularis potest Sacerdotibus sibi subditis præcipere ut applicent missas secundũ intentionem ipsius superioris, quia habet jurisditionem spiritualem, quæ satis est ad substantiam præcepti etiam quò ad spiritualia. Ideo peccat Sacerdos Religiosus qui contra voluntatem, & intentionem sui superioris applicavit missam uni, dum superior applicaverit alteri, facit enim contra obedientiæ votum; unde irrita est applicatio facta ipsius Sacerdotis, & valida applicatio superioris, & missa illi prodest cui superior applicavit. Cord. *l.* 1. *q.* 3. *not.* 5. Ledesm. 2. 2. *q.* 10. *a.* 14. Rodriq. *in summ. p.* 1. *c.* 251. *conclus.* 10. Barb. *de off. & pot. Ep. alleg.* 24. *sub n.* 28. Laym. *l.* 1. *suæ sum. trac.* 4. *c.* 4. *sub n.* 13. Alph. de Leone *de off Cappel. l.* 1. *sec.* 4. *sub n.* 41. & alii.

6. Scio tamen, hanc sententiam esse contra Henriq. *l.* 9. *de missa c.* 21. *num.* 6. Suar. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 79. *sec.* 9 Gab. *lect.* 25. *in can. & lect.* 26. Sylv. *verb. missa* 1. *num.* 12. & alios, qui docet Religiosos peccare mortaliter contra votum; si de facto contra præceptum superioris applicent missam, hujusmodi tamen applicationem esse validam. Ratio horum est, quia sicut Sacerdos liber est in sacrificando; sic est liber in applicando; unde licet illicite, valide tamen applicat. Et licet Prælati Regulares habent jurisdictionem in suos subditos, etiam spiritualem; non tamen habent voluntatem sudditorum circa actus internos. Tu autem ex his sententiis accipe *tutiorem*.

7. Licet autem sacrificii missæ fiant tres partes, quarum una pars est totius Ecclesiæ à qua non potest Sacerdos aliquem excludere, altera pars est ejus qui stipendium tribuit, vel cui superior Sacerdotis præceperit applicari, & tertia est ipsius sacerdotis; tamen Sacerdos non potest applicare partem suam uni, & secundam partem alteri ac-

ci-

non adimplendo promissa. Imo Sacerdos obligatus celebrare in tali loco, si celebret in alio, tenetur ad restitutionẽ accepti stipendii, nisi compulsus justo impedimento in alio loco celebret, & maximè si esset Cappellanus; institutor enim Cappellæ censetur velle, ut locus à se designatus magis frequentetur, & coleretur, Azor. *tom.* 1. *instit. moral. l.* 10. *c.* 24. *q.* 7. *ad finem*. Nav. *in man. c.* 25. *num.* 135. *& de horis can. c.* 5. *nu.* 3. *&* 12. Henriq. *tom.* 2. *l.* 9. *de Missa nu.* 45. Fag. *l. c. c.* 9. *sub n.* 2. & alii.

CAP. X.

De Confessariis, ac eorum culpis, à prudente Confessario explorandis.

CONfessarius in audiendis confessionibus, non solùm est Iudex, sed etiam Medicus; & quia ex Evangelio intellexi: Medice cura teipsũ, quia & si aliis applicat medicamenta, debet ab aliis sua medicamenta quærere; maximè quia est compertum experientia, nonnullos Confessarios adeò esse imperitos, ut prudentis Confessarii auxilio, & doctrina indigeant in eorũ culpis investigandis, & explorandis; ideò hic de eorum culpis agendum est, ut Confessarii sint, ut si seipsos curare nesciunt, saltem ab aliis peritis curentur.

Multis ergo in casibus Confessarii peccant. I. Si ad confessiones audiendas se exponunt cum non sint idonei, vide quæ supra dixi in hoc *lib. cap.* 1. *nu.* 14. *&* 15. II. Si existentes in peccato mortali audiunt confessiones, ut supra dictum III. Si principaliter audiunt confessiones propter lucrum, & aliqua bona temporalia, & hi sunt simoniaci. IV. Si pænitentes excitant, ut ad se veniant ad confitendum, si in hoc scandalum intercedat. V. Si habeant irrationabiliter personarum acceptionem, dimittentes pauperes propter divites. VI. Si impendant absolutionem ignorãtibus rudimenta Fidei, & quæ tenentur credere explicitè. VII. Si absolvunt pœnitẽtem advertentes non adhibuisse debitã diligentiam in peccatis memorandis, nisi pœnitens sit adeò rudis, ut se solo sit insufficiens suam conscientitm discutere; tunc enim tenetur Confessarius juvare debitis interrogationibus, vel quando pœnitens est in mortis articulo, vel ad scandalum vitandum, vel si pœnitens paucis diebus antea accesserat ad Confessionem, vel ubi pœnitens non solitus incidere in culpas mortales, sed tantum veniales, vel quando pœnitens esset magnus peccator præsertim si per plures annos steterit quòminus ad Confessionem accesserit. in his enim casibus est audiendus pœnitens, etiam si diligentiam non adhibuit in memorandis peccatis, ut docent communiter Doctores. VIII. si absoluãt pœnitens non præmissa restitutione, ut supra latè diximus. IX. Si indiscretè immoratur in audiendis Confessionibus, maximè mulierum, plusquam exigat necessitas, prçsertim cum scandalo. X. Si sollicitant mulieres, vel pueros ad turpia in actu confessionis, ut supra cũmulavimus. XI. Si audientes confessiones mulierum, vel puerorum, dicentiũ fuisse sollicitatas, vel sollicitatos ad turpia à Confessario, & eos non mònent, & obligant ad denunciandum talem Confessarium, ut supra dictum est.

§. UNICUS

De aliis præcipuis culpis Confessariorum, ut Confessarii sunt.

1 Sunt & alii casus, in quibus possunt Confessarii, ut tales sunt, culpam contrahere. I. Si mulierum, rudium, & puerorum confessiones audiant, & eos non disponunt ad dignè absolutionem suscipiendam per actum contritionis. II. Si in confessione interrogent de his, quæ ad illum non pertinent ex delectatione, vel curiositate. III. Si ut citiùs se expediant ab audiendis confessionibus negligunt interrogare pœnitentes de numero peccatorum. IV. Si pœnitentes excommunicatos prius absolvant à peccatis, quàm ab excommunicatione, cum excommunicatus etiam minori excommunicatione sit ipso facto privatus Sacramentorum usu. V. Si fidelium confessiones audiunt cum non sint ab Ordinario approbati, nec specialem facultatem habent à Pontifice. VI. Si irrationabiliter absolutionem denegant pœnitentibus; & maximè si eorum culpa aliquis moriatur absque confessione; denegare autem irrationabiliter absolutionem est quando ex parte pœnitentis omnia requisita concurrunt, & ex parte confessarii non desit potestas: Item si sine justa causa, ac rationabili absolutionem differant; vera autem, & rationabilis causa differendi est si pluries promisit proximam occasionem peccãdi vitare, & non vitavit; vel si in aliquo peccato esset recidivus, & frequens, vel si pluries injunctam pœnitentiam non adimplevit. VII. Si non præcipiant pœnitentibus dimittere proximam occasionem peccandi.

2 Circa quod nota ex Nav. *in man. c.3.n.14.* quòd sæpe contingit aliquos esse in proxima occasione peccandi, quia habitant in eadem domo; & tamẽ Confessarius potest eos absolvere, non præmissa separatione, concurrentibus quatuor copulativè. Primò, ut isti tales habeant præteritorum peccatorum detestationem. Secundò, ut verè proponant de cætero non peccare cum se in tali occasione invenerint. Tertiò quòd credant adiuvante gratia Dei positos in dicta occasione non peccaturos. Et quarto quod adsit aliqua rationabilis causa, non se separandi à tali occasione, ut quia non possit sine infamia, aut magnum incomodum separari. Si autem pœnitens potest & non vult omittere occasionem proximam non est absolvendus.

3 Adolescentes autem qui versantur inter mulieres emendo, vendendo, choreas ducendo, & simul non habitant, licet aliquando peccent voluntate, verbis, tactibus impudicis; ac etiam copula possunt absolvi, etiam si non promittant occasionem relinquere; quia talis occasio non est proxima, secùs si sæpè, aut semper positi in illa occasione experti sunt peccare; tunc enim talis occasio est illis proxima. Lopez *p.1.c.20.* Rod. *p.1. suæ sum. c.49.* Nav. *l.c.*

4 VII. Peccant Confessarii si non intellectis peccatis pœnitentis, vel ex imperitia linguæ, vel dormitione, aut distractione mentis impendant absolutionem; debet enim Confessarius cognoscere quidquid debet judicare. IX. Si post datam absolutionem advertant eos errasse ex defectu potestatis, vel alterius rei, & pœnitentes non advertant, si citra scandalum fieri possit.

X. Rec.

X. Revelantes confessionem pœnitentis, & violantes sigillum sacramentale, & ultra culpam plecti debet gravissimis pœnis. XI. Confessarii Monialium peccant, si sine gravi necessitate eorum Monasteria ingrediant.

5 Multipliciter quoque peccare possunt Confessarii in impendenda absolutionis forma, & I. si absolvant usurarios, incendiarios, & raptores publicos, non prius præmissa satisfactione, & cautione in futurum. II. Absolventes sacrilegos, qui de loco sacro aliquid abstulerunt, aut Ecclesiasticis injurias intulerunt, nisi prius moniti satisfecerint. ex *text. in c. si inventus* 17. *q.* 4. III. Absolventes excommunicatos non prævia satisfactione, & cautione cum juramento de parendo mandatis Ecclesiæ, cum proposito non contraveniendi in futurum, nec similia committendi. IV. Absolventes à censuris in Bulla Cœnæ cōtentis in articulo mortis, non præmissa facultate à Pontifice, & insuper sunt excommunicati, nisi metu mortis, vel bona fide id fecerint. Item absolventes ab omnibus aliis casibus, & censuris, à quibus non habent potestatem absolvendi, & absolutio est nulla; non tamē sunt excommunicati, cum in jure talis excommunicatio non sit expressa.

CAP. XI.

De peccatis Diaconorum, Subdiaconorum, & Clericorum.

1 Quia Tridentinum Conciliū præcipit *sess.* 23. *de ref. c.* 12. ut nullus promoveatur ad Diaconatum ante vigesimū tertium annum; ideo peccat Diaconus si ante dictum annum suscipit Ordinem Diaconatus; & multo magis peccabit si eodem die susceperit Subdiaconatus Ordinem, vel Presbyteratus, & Episcopus suspenditur à collatione collati Ordinis in *c. litteras de temp. ord.* & ordinatus ab executione suscepti Ordinis; & idem dic de suscipientibus talem Ordinem furtivè, & cum sine Episcopi voluntate se ingerant cum ordinandis, & efficiuntur irregulares, & eamdem culpam, & irregularitatem suscipientes Diaconatum in loco interdicto, aut tempore interdicti contrahunt, ex Hugol. *tab.* 5. *c.* 11. §. 1. *num.* 1. Covar. *in c. alma p.* 2. §. 3. *num.* 4. Sayr. *de cens. l.* 5. *cap.* 14. *num.* 24. Peccant quoque si ordinem Diaconatus, aut Presbyteratus suscipiant ab Episcopo suspenso, vel excommunicato, vel irregulari, & si iterant Sacramentum Ordinis.

2 Neque Diaconus est à culpa mortali immunis, si non præmissa saltim contritione exercet actus sui Ordinis in mortali, ut habetur ex D. Thom. in *add. ad* 3 *p. q.* 36. *a.* 3. *in corp.* & multò magis si exerceat actum sui Ordinis dum est suspensus, vel excommunicatus, aut interdictus, & insuper irregularis efficitur, ex D. Ant. 3. *p. tit.* 29. *de irregul. c.* 1. §. 1. Nav. *in man. cap.* 27. *num.* 16a. Maiol. *l.* 3. *de irreg. cap.* 21. *num.* 5. Hugol. *tab.* 1. *cap.* 14. §. 1. *num.* 6. Sayr. *de cens. l.* 7. *cap.* 9. *num.* 7. quod tamen intellige quando cantat Evangelium cum vestibus sacris, scilicet cū stola appensa humero sinistro, quæ est vestis propria Diaconi, D. Thom. *l. c. q.* 40. *a.* 7.

3 Graviter quoque Diaconus peccat, si absque commissione Sacerdotis

dispenset Eucharistiam. Quando autem ex tali commissione ministrant Eucharistiam, debet esse in statu gratiæ, vel per confessionem, vel per contritionẽ; aliter peccat mortaliter, quia in hoc casu est minister Sacramenti, & sancta sanctè tractari debent, & est communis Doctorum sententia.

4 Subdiaconi autem peccare possunt I. Si suscipiant Ordinem Subdiaconatus, non habentes bonum testimonium, non probati in Ordinibus minoribus, & instructi in literis, & in ea, quæ pertinent ad suum Ordinem exercendum, ut ex Conc. Trid. *sess.23. de ref.c.13.* II. si Ordinem Subdiaconatus suscipiant ante vigesimum secundũ ætatis annum: III. si talem Ordinem suscipiant furtivè, & in hoc casu efficiuntur irregulares, sicuti etiam suscipientes in loco interdicto, aut tempore interdicti. IV. si talem Ordinem suscipiant sine sufficienti titulo patrimonii, vel beneficii.

5 Clerici autem non deferentes habitum, & tonsuram congruentem Ordini Clericatus secundùm Panorm. in *c. si quis de vit.& honest.cler.* peccant mortaliter; alii verò asserunt peccare tantùm venialiter, secluso contemptu, quia Conc. Trident. non præcipit Clericis deferre habitum, & tonsuram, sed in pœnam vult non gaudere privilegio fori, *sess.23. de ref.c.6.*

6 Non solùm autem Clericis in Sacris constituti est prohibita venatio de jure, sed etiam in minoribus, & sic peccant Clerici venantes, & pœna arbitraria puniri possunt; piscatio autem non est illis interdicta. Conc. Trident. *sess.24. de ref.c.12.* Item peccant arma deferentes; est enim de jure Canonico Clericis prohibita delatio armorum sub pœna excommunicationis, ut in *c.2. de vit.& honest.cler.*

7 Per sacros Canones etiam Clerici negotiari prohibentur, & sic peccant Clerici negotiatores; item exercentes alia officia, vel commercia sæcularia, maximè inhonesta, ut si fungantur macellarii, aut tabernarii ministerio, vel Mimis, Joculariis, & Histrionibus intendant, vel aleis, aut taxillis ludant, vel si pannis rubeis, vel viridis induãt. Quæ omnia locum habent in Clericis beneficiatiis, vel in Ordinibus sacris constituti; & sic Clerici non habentes sacros Ordines, nec beneficia, sed tantum primam tonsuram, aut etiam ad minores Ordines promoti, possunt arma portare, negotiari, & omnia facere, quæ potest laicus in civilibus, Navarr. post alios *in man. c.25. n.110. vers. trigesimo tertio peccant.*

8 Si autem laicis sunt damnabiles commessationes immoderatæ, & ebrietates, multò magis Clericis, & Sacerdotibus, juxta ea, quæ habentur in *cap. fin. §. sic ergo dist.44.* & consequenter incumbentes commessationibus immoderatis, & ebrietaribus non sunt immunes à culpa mortali; hoc tamen intelligе non qui semel, sed qui frequenter id agit.

9 Clerici in Minoribus constituti peccant recedentes à Clericatu, & contrahentes matrimonium absque justa, & rationabili causa; & ultra culpam, si sunt beneficiati, statim contracto matrimonio perdunt beneficia. Cajet. 2.2. *q.12. a.1.* contrahunt quoque culpam in minoribus constituti, vel prima tonsura initiati, si impetrant beneficia ante legitimam ætatem, quæ legitima ætas est

est quatuordecim annorum saltem inchoata; & idem dic si beneficia impetrent cognoscentes se indignos non solum ex defectu morum, sed etiam scientiæ.

10 Clerici beneficiati, vel pensionarii peccant, illi, si Divinum officium nō recitent, isti, si non dicant officium B. Virginis, & privantur fructibus, eosque in fabricas Ecclesiarum, vel in pauperes tenentur erogare.

12 Et denique peccant Clerici si consensiant conveniri coram Judice laico; Clericus autem non potest renunciare privilegio clericali, etiam de consensu Episcopi, ut in *c. si diligenti*.

CAP. XII.

Quando Religiosi peccant contra votum obedientiæ.

1 Disseruimus supra de peccatis Ecclesiasticorum, qui sunt seculares, restat modo differere de culpis Regularium, ut Regulares sunt; & per Religiosos intelligimus omnes Regulares utriusque sexus, qui tria vota professi sunt in aliqua Religione approbata, sive vota solemnia emittunt, sive simplicia; tria enim vota, scilicet castitatis, paupertatis, & obedientiæ, etiam simplicia sunt verè substantialia Religionis.

2 Pro claritate tamen dicendorum est notandum, quod quædam à Superioribus præcipiuntur, quæ sunt secundum regulam, quædam contra regulā, quædam supra regulam, quædam infra regulam, & denique quædam præter regulam. His notatis,

3 Resolves I. quòd Religiosus non obediens suo Superiori in his, quæ sunt secundum Regulam peccat sive contineantur in Regula explicitè, sive implicitè. Taciti enim, & expressi eadem est virtus, *l. cum quid, ff. si cert. petat.* Hinc sequitur, quòd si Prælatus præcipiat Religioso, ut ex duabus fenestris, quæ sunt in sua cella teneat unam clausam, quia illa videt fori ipsi Religioso causam scandali, vel periculi violandi votum castitatis; tunc tenetur Religiosus obedire, quia est implicitè in Regula, & conducit ad conservationem Regulæ.

4 Resolves secundò, quòd Religiosus non obediens suo Prælato in his, quæ sunt contra Regulam non peccat. Vnde si jejunium Feria sexta præcipiatur à Regula sub peccato mortali, & Prælatus præciperet Religioso, ut tali die non jejunet, subditus non debet obedire; & multò magis non tenetur obedire, si præceptum sit contra Dei legem; tenetur tamen obedire si quando præcipit Prælatus dispenset ex justa, & legitima causa, quia tunc opus illud non est contra Regulam, ut docet Pellegr. *in comm. ad const. Cler. Reg. c. 1. vers. obedientia §. 2.* Si autem id, quòd præcipit Prælatus dubitatur an sit contra Regulam si vel ne; tunc subditus tenetur etiam obedire, ut docent Pelleg. *l. c. §. 1.* & Sanch. in *decal. lib. 6. tom. 2. c. 3. num. 3.*

5 Resolves tertiò, quòd Religiosus non obediens suo Prælato in his, quæ sunt supra Regulam non peccat, quia Religiosus non potest obligari ad asperitates, ad quas nec expressè, nec tacitè extenditur regula, nisi præcipiat in pœnam culpæ à subdito patratæ, quia tunc tenetur obedire, quia id non est su-

supra Regulam, sed secundum Regulã, Suar. *de stat. Relig. tom. 3. l. 10. de vot. obed. c. 8.* Unde Religiosus condemnatus ad carceres legitimè, & ibi inclusus, non potest sine culpa aufugere, & si fugiat tenetur in conscientia redire, ex Rodriq. *tom. 1. qq. reg. q. 23. a. 6.* dummodò non sit inclusus in fœtido, ac tenebroso carcere, aut valdè humido, non sine vitæ periculo, vel necessaria ad victum non ministrentur; tunc enim sine culpa potest aufugere.

Resolves quartò, quòd Religiosus non obediens suo Prælato in his quæ sunt infra Regulam peccat. Vnde si Prælatus præcipiat ut omnes subditi veniant ad comedendum in prima mensa, si Religiosi, vel aliquis eorum non obtemperaverit tali præcepto peccant, quia tale præceptum juvat ad observantiam Regulæ quò ad silentium, sobrietatem &c. Si autem Religiosus sit certus, talem refectionem forè ipsi noxiam hic & nunc corpori, vel animæ, non tenetur obedire, Sylvest. *verbo Religio 6. q. 6.* & alii.

Resolves quintò, quòd Religiosus non obediens suo Superiori in his, quæ sunt præter Regulam non peccat. Hinc sequitur, quòd si Prælatus præcipiat subdito dicere aliquas orationes, quæ non sunt in Regula, neque expressè, neque tacitè, nec sunt necessaria, nec convenientia ad observantiam Regulæ; nec dantur in aliquam pœnam, si subditus illas non dicat, non peccat, Sylv. *loc. cit.*

CAP. XIII.

Quando peccant Religiosi contra votum castitatis, & paupertatis.

PEccant Religiosi contra votum castitatis in omnibus casibus, in quibus peccant seculares; graviùs tamen cum circumstantiam sacrilegii adjiciant; & insuper augetur peccatum Religiosi supra peccatum sæcularis, cæteris paribus, non solum ratione voti, sed etiam ratione scandali, cum ad vitam Religiosi plures respiciant, & ratione contempti, quia Religiosus peccans ex contemptu est ingratior Deo, à quo plura beneficia accepit, quàm secularis. Cessantibus tamen prædictis circumstantiis peccatum secularis graviùs est, quàm Religiosi, quia peccatum Religiosi absorbetur multis bonis, si leve est, si verò est mortale, faciliùs surgit Religiosus, quàm secularis, & de facili reparatur; & propter scientiam, quam habet peccatum corrigendi, & quia à sociis Religiosis juvatur, D. Thom. 2. 2. *q. 136.* Sylvest. *in summ. ver. sacrilegium q. 14.* & alii.

Contra autem votum paupertatis peccant Religiosi si habent tanquam propria bona mobilia, vel stabilia, etiam quò ad usumfructum, usum, vel administrationem, & eis solùm conceditur res mobiles possidere ad nutum Superioris amovibiles, ut statuitur in Conc. Trid. *sess. 25. de Reg. & Mon. c. 2.*

Quænam autem quantitas pecuniæ à Religioso possessa requiratur ad contrahendam culpam mortalem contra votum paupertatis, variant Doctores. Alii dicunt proprietatem etiam minimæ rei contra votum paupertati esse mor-

mortalem culpam, & in hac re non dari culpam levem, nisi ob imperfectionem actus. D. Ant. 3 *p. sua summ. tit.* 16. *c.* 1: §. 11. *Gers. alphab.* 34. *lit. S. dub.* 3. Alii tenent, quod unius caroleni proprietas sit satis ad culpam mortalem. Nav. in *cap. fin* 14. *q.* 6. *num.* 11. & 12. & *l.* 3. *cons. tit. de Reg. cons.* 65. *num.* 18. & 19. Alii affirmant, quòd nec quatuor regalium numerus est materia peccati mortalis. Sotus *l.* 5. *de just. & jur. q.* 3 *a.* 1. *ad* 3. Alii denique distinguunt, quòd aut agitur de Monasteriis adeò pauperibus, ut in eis rigorosè servetur paupertas; aut agitur de Monasteriis divitibus, ac opulentis; proprietatem duorum carolenorum in Monasteriis primi generis volunt esse culpam mortalem. In Monasteriis secundi generis proprietatem quatuor, aut quinque carolenorum satis non esse ad peccatum mortale. Sayr. *lib.* 9. *clav. reg. c.* 13. *num.* 14. Molfes. *par. sue sum. tract.* 7. *c.* 20. *num.* 87. & 88. & alii.

CAP. XIV.

Quando peccant Prælati Religionum, ut tales sunt.

BReviter in hac re expediemus, remittendo Lectores ad ea, quę in superioribus diximus de Prælatis Regularibus. Unde I. peccant Prælati Regulares si acceptent prælaturã dum sunt idiotæ, & minus se cognoscant idoneos ad illam exercendam, quia nõ minus detrimentum inferunt Ecclesiæ Dei Prælati imperiti, quàm mali. *II.* Si non sint vigiles super subditos, sunt enim Pastores, qui nisi super oves invigilent, venit lupus, & eas rapit. III. Si bona Monasterii irrationabiliter donant; quia sunt tantum dispensatores, non Domini. IV. Gravantes eorum domos ære alieno. V. Si eligunt quos eligi non deceat in Confessarios, vel in Magistros Novitiorum, vel in Procuratores. VI. Si in rebus gravioribus non consulant Patres vocales, & de consilio. VII. si ad externam gubernationem utantur notitia quam de peccatis subditorum habent in confessione. Ut ex decreto Clementis VIII. VIII. Si irritent vota suorum subditorum in casibus non permissis, ut vota eorum qui voverunt transire ad strictiorem Religionem; & multò minus possunt irritare vota Novitiorum, qui ante professionem, vel in secuto voverunt ingredi arctiorem; item non possunt irritare vota quæ sunt ad salutem necessaria, ut sunt vota de servandis præceptis, & aliis hujusmodi. IX. Si admittant Novitios ante legitimam ætatem, vel ante probationis annum, & professio est nulla. Ex Conc. Trident. *Sess.* 25. *de Reg. c.* 15. X. Si concedant eorum subditis usum bonorum mobilium superfluum. Cum id expressè prohibetur ex Concil. Tridentin. *loc. cit. cap.* 2.

CAP. XV.

De culpis Prædicatorum, in prædicando.

1. PRædicatores, prædicantes absque eo quòd mittantur peccãt, unde Regulares non possunt prædicare, nec etiam in propria Ecclesia sine suorum superiorum licentia, & Episcopi Diœcesani benedictione; & contradi-

dicente Episcopo nullus potest etiam in suorum ordinum Ecclesiis prædicare, ut statuit Concil. Tridentin. *sess. 5. de ref cap. 2.* Si autem Prædicator fuerit præsentatus ordinario, & sit idoneus ad tale officium obeundum; non est ei ab ordinario deneganda licentia. Nav. *l. 4. tit. 30. l. 3. de Prædicat. num. 8. & 9* Barb. *de pot. Ep. alleg. 75. num. 21.*

2. Si Prædicatores ex eorum prædicatione per se primo intendunt lucrum, & non salutem animarum peccant; licet possit Prædicator pro sola obligatione concionandi, & quia dignus est operarii sua mercede prætium exigere locando libertatem. Vt ait Tol. *l. 5. c. suæ sum. c. 88. num. 6.* Vgolin *de Simon. tab. 1. c. 9. §. 1. num. 6. & §. 2. num. 3. & cap. 44. §. 2. num. 19. in fine.* Barb. *loc. cit. nu. 10.* Vnde Prædicator, non solum potest licitè stipendium, & expensas recipere, sed etiam petere. Sicuti etiam peccant prædicantes propter inanem gloriam, & non docentes auditores, quæ sunt ad eorum spiritualem utilitatem. Vt habetur in *tex. in c. dispensatio.*

3. Quia autem Prædicator Verbi Dei, non solum debet esse vitæ irreprehensibilis, sed etiam non ignarus Sacræ Scripturæ, sed doctus, & eruditus, ut possit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere; ideò peccant suscipientes hoc munus, si sint repræhensibilis vitæ, & ignari, ut docet *tex. in c. 2. §. Ecce 36.*

4. Neque à culpa vacant illi Prædicatores qui falsa miracula, vel mendacia prædicant, etiam si id faciant ad excitandam devotionem in populos; quia huiusmodi mendacia evacuant auctoritatem Ecclesiæ, & fidem Christi; nisi fortè mendacium esset de re levi, ut docet Reg. *l. 18. suæ prax. sub nu 130. §. Tertium peccatum est.*

5. Et denique non sunt à culpa immunes illi Prædicatores, qui metu persecutionis à munere prædicandi desistunt. Hos enim D. Greg. *in c. si rector 43.* mercenarios, & canes mutos appellat, & per Prophetā Dominus increpat dicens. *Canes muti, non valentes latrare.*

CAP. XVI.

De Monialibus, Priorissis, Abbatissis, & earum culpis.

1 MOniales peccare possunt contra tria vota substantialia Religionis, scilicet Obedientiæ, Castitatis, & Paupertatis, de quibus supra egimus agentes de Regularibus viris, quibus adde, quod Regulares tam virorum, quam mulierum, non debent gloriari de nobilitate, inaniter enim gloriatur quis de eo quod non habet, & quia Religiosus, & Religiosa per ingressum Religionis desinit esse nobilis, ut per Glos. *in c. 1. vers. Ingenuis de purgat. Can.* ideo &c. unde studere debent Regulares pervenire ad summam nobilitatem, quæ consistit in virtute, & perfectione.

5 Peccant quoque Moniales egredientes post professionem à Monasterio citra legitimam causam approbatā ab Episcopo; quia id interdicitur eis à Con. Trid. *sess. 25. de Reg. c. 5.* etiam per breve tempus. Verum tamen est quod si Monasterium minaretur ruinam, aut incenderetur, & periculum esset in mora, & tam citò non possit adiri Episcopū tum

tunc citra culpam, etiam non obtenta licentia, licitum est Monialibus egredi monasterium, & idem dic ad effugiendũ incursus hostium, quia lex humana, imo, & Divina positiva, non obligat cum vitæ periculo.

Neque à culpa vacabunt moniales, si permittant ingredi earum Monasteria aliquem, sive vir, sive mulier, sive licentia in scriptis obtenta; quia sub pæna excommunicationis latæ sententiæ omnibus est interdictus ingressus per Concil. Tridentin. c. 5. *de Reg. ses.* 25. hanc etiam confirmat constitutio Greg. XIII. 28. quæ incipit *Ubi gratiæ* & Paul. V. constitutione 74.

4. Eamdem culpam mortalem contrahunt Moniales loquentes cum Regularibus sine licentia Pontificis, & cum peccent mortaliter Regulares ex decreto Sac. Cong. lato *sub die* 1. *Iulii* 1606. peccant quoque Moniales consentientes, & hoc si Regulares loquantur, sivè per se, sive per interpositam personam, seu interpetrem, quia etiam hoc modo dicũtur loqui cum Monialibus.

5. Quoque lethalem culpam contrahunt Moniales, si ex pacto statoro dãt pro Religionis ingressu, vel recipiunt iocalia co nvivia, aut alia hujusmodi; & insuper si recipientes sint singulares personæ incurrunt excommunicationem. Si autem conventus, vel capitulum suspẽsionem ipso facto. Ut est *extrauag.* 1. *de simon.* Dixi *ex pacto*; quia si spontè, & liberè recipiunt, vel dant, neque peccãt, neque aliquã pœnã incurrunt. Ut idem tex subdit. Hodie autem ex declaratione Sac. Cong. edita die 6. Mensis Septembris 1604. omnes Moniales, tam supranumerariæ duplicatam ælemosynam afferant.

6. Item peccant Moniales resistentes reformationibus faciendis per Superiores, maximè circa tollendam proprietatem, & alios abusus, & impedientes ipsarum visitationem; & si monitæ non. resipiscant, incurrunt excommunicationem ipso facto. *ex Clem. attendentes*, §. *fin. de stat. monac.*

7. Abatissæ verò, & Priorissæ peccant. I. Si concedant Monialibus subditis usum rerum mobilium excedentem statum paupertatis, sicut, & rerum immobilium, quia id prohibetur expressè ex Con. Trid. *ses.* 25. *de Regul.* & contravenientes uti propietariæ sunt in statu dãnationis. II. Si permittant, & dent licentiam suis subditis faciendi munera immoderata. III. Si concedant, seu promittant loca per obitum Monialium intra numerum decedentium pro tempore vacatura, alicui puellæ ad habitum Religionis recipiendæ, nisi secuta illorum vera, & reali vacatione. Id enim eis interdicitur ex Decreto Sac. Congreg. lato sub *die* 6. *mensis Septembris* 1604. IV. Si ante mensem, quam Novitia professionem emittat certiorem non faciant Episcopum ad eam explorandam. Ex Concil. Tridentin. *sess.* 25. *de Reg. c.* 7. ubi etiam ab officio suspenduntur. V. Si recipient aliquam ad habitum, vel professionem, non sponte, & libere volentem ingredi, & insuper incurrunt excommunicationem. Ex Concil. Tridentin. *loc. cit. num.* 18. VI. Si scienter admittunt puellas ad habitum ante duodecim annos, & ante sextumdecimum ad professionem, aut quas post susceptum habitum per annum in probationem non steterit, ad professionem admittant, & professio est nulla. Ex Concil Tridentin. *cit. c.* 15. VII. Si non sint vigilantes, ac discretæ in præficiendis Monialibus ansianis, velutis, & bonæ

vitæ, quæ curam habeant portæ monasterii, & assistant Monialibus in Cratis, seu Rotis; & in corrigendis Monialibus sint negligentes ob gratiam humanam. hæ enim non sunt Pastores, sed mercenarii, & canes muti nolentes latrare. VII. Si electæ in Abatissas ultra triennium duraverint.

C A P. XVII.

De culpis Nouitiorum Regularium.

1. SI Novitius, sivè vir, sive mulier ingrediens lassiorem Religionem, cum voverat ingredi strictiorem peccat, & tenetur ad observantiã simplicis voti; quia illud non implevit per ingressum laxioris; si autem in laxiori emittat professionem, professio tenet, & pro voto simplici nõ impleto, illi est imponenda pœnitentia. Ut in *cap. penult. de Reg. in 6.*

2. Quoque peccabunt Novitii Religionem ingredientes, si parentes habeant constitutos in necessitate, qui ipsi indigeant, Etiam si necessitas non sit extrema. Graf. 3. *decis. cap. 5. num. 37. p. 1.* Item peccant Novitii si ingredientes Religionem debita, quæ in sæculo contraxerint, aut crimina quæ commiserint: occultant. Sixtus enim V. Statuit anno 1587. contra criminosos, & eos, qui debita contraxerunt, ut ad Religionem non recipiantur, & recepti irrita est eorum professio.

3. Nequa à culpa vacant Novitii si ingredientes Religionem occultant se, fuisse bigamos, conditionis servilis, implicatos Curiæ, aut rerum publicarum nexibus, aut notatos aliqua publica pœnitentia, aut infirmos infirmitate incurabili, aut vitiatos in corpore; hi enim omnes prohibentur Religionem ingredi, ut *in c. priscis. d. 55. cap. fin. d. 77.* & item ingredientes per simoniam, Religionem, & incidunt in excommunicationem Papalem, ut in *extrauag. 1. de simon.* & insuper potest hic cogi per Prælatum ad ingressum alterius strictionis Religionis ex Graf. *p. 1. dec. l. 3. c. 5. n. 12. & 152.*

4. Insuper peccant si ante legitimã ætatem, vel infra probationis annum scienter ad professionem se faciant admitti, & professio est nulla ipso jure. Ex Concil Tridentin. *de Reg. sess. 25. c. 15.*

C A P. XVIII.

De peccatis Dominorum temporalium

QUia hucusque tractavimus de peccatis Ecclesiasticorum, tum secularium, tum Regularium, restat modo tractare de peccatis laicorum, incipientes ab Imperatoribus, Regibus, & aliis absolutis Principibus; Unde

1. Nota quòd hoc nomen (Dominus) plura docet, quæ facere oporteat Dominus. Dicitur enim Dominus quasi Dominus propter parcitatem, qui uti debet erga suam domum, ne propter prodigalitatem fiat raptor alienæ substãtiæ; & ideo mores suos ita debent componere, ut reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ continentiæ, ac humilitatis exempla petere possint, tales enim subditi esse student, quales sunt Principes à Bove enim maiori, arare discit minor. Unde cæteris paribus longè graviora sunt Principum peccata, quam subditorum, nam quo gradus est altior, eo casus gravior. ut dicitur. *cap. Principum, de pœn. d. 2. c. homo 40. & cap. nulli fas. 25. q. 1.*

& id

& id ratione scandali. Item dicitur Dominus quasi dominas propter severitatem erga malos subditos, delicta enim puniri debent, ut pœna unius sit exemplum aliorum, ut in *l. ita uulneratus, ff. ad l. aquil.* Item dicitur Dominus, quasi do manus, propter pietatem in pauperes. Et denique dicitur Dominus idest do munus, quia debet remunerare dignos & omnibus tribuere quæ suum est, & justitiam diligere, ut admonet. Sap. *cap.* 1. Diligite justitiam qui judicatis terram.

2. Et sic majori culpa afficiuntur Domini temporales, quam privati, si fiunt ultores injuriarum, & malum pro malo reddant; quia Princeps debet esse facilis ad ignoscendum, ut sic fiat & dignus Dei minister, & filius; & si efficiatur immemor injuriæ eos facile ad se trahet, ex D. Anton. *p.* 3. *tit.* 3. *c.* 1 §. 6.

3. Si temporales Domini injustè Dominum, Principatum, vel Regnum possident, ut si per electionem eorū, ad quos de jure non spectat electio, vel non per legitimam successionem, vel alio non justo titulo, peccant, & Principatum tenentur resignare; si citra notabile periculum, animarum, corporum, aut rerum fieri potest. *cap. si. res.* 14. *q.* 6. *& c. falsas de pœn. d.* 5. & tenentur ad restitutionem omnium redditaum, damnorum, & interesse, & si aliquos per se, vel suos officiales ad mortem damnaverint, etiam justè propter commissa scelera; peccant peccato homicidii. Ut in *cap. si non licet* 23 *q.* 5. Et subditi non tenentur ad obedientiam, si citra scandalum fieri possit. *cap. Iulian.* 11. *q.* 3. & Doctores communiter.

4. Non possunt autem sine culpa prædicti Domini injustè bellum inferre, quod si inferunt tenentur ad omnia damna, expensas, & interesse illata, per se & suos milites, etiam suis subditis ab adversario datis. D. Th. 22. *q.* 66. *a.* 8. Silv. *in sum. uers. bellum* 1. *q.* 10. Tab. *uers. bellū n.* 13. Say *lib.* 7. *clau. reg. c.* 13. *n.* 3. Molf. *p.* 2. *suæ sum. trac.* 12. *c.* 3. *à n.* 159. *usq. ad n.* 163. ubi declarat quando bellum dicatur justum, vel injustum. Zecch. *tom.* 1. *suæ sum. de bello c.* 18. *sub num.* 10. & alii. Si autem bellum justum inferant, debent moveri ex recta intentione, & ex bono communi, non nocendi cupiditate, neque ulciscendi crudelitate, aut libidine dominandi, ut in *c. quid culpatur* 23. *q.* 1. vel bellum justum inferant, his, qui sunt parati satisfacere, & damna reficere. alias bellum redderetur injustum, & essent obligati ad restitutionem. Mol. *trac.* 2. *de iust. & iur disp.* 103. Zecch. *loc. cit. c.* 18. *sub num.* 9. nec debent bellum indicere, si dubitent esse justum, quia bellum non est indicendum nisi prius justitia causæ diligenter discutatur. ut docent Doctores citati.

6. Cum autem prohibeatur Dominis temporalibus confederationem facere cum paganis, & Saracenis per Clem. 1. §. *Porro de jureiur.* ideo non vacant à culpa, si hanc faciunt; & multo magis si advocent Infideles contra Principes fideles, etiam pro suorum Regnorum justam defensionem; nisi quinque copulativè concurrant primum ut justum bellum gerant, secundum quòd advocationis tempore non adsit bellum inter christianos, & alios infideles; Tertium ut principes avocãtes non possint se, & sua aliter tueri. Quartum quòd advocatio fiat citra scandalum, & fidei periculum. Quintum, ut bello completo Principes avocantes curent auferre ab ipsis Infidelibus arma, & alia belica instrumenta eis tradita. Adde sextum, ut tales avocatio-

nes nnmquam fieri debere, nisi consulto Romano Pontifice, ad quem judicare pertinet,an id expediat si,vel ne?

6. Si autem dicti Domini temporales bellum indicunt Romano Pontifici, & Ecclesiæ, nedum peccant,sed etiam in hoc non sunt à subditis obediendi, & perdunt privilegium bellum indicendi, cum illo abutentur *cap.Priuilegium* 11 *q.3.*

7. Quoque in culpam incidunt Domini temporales si castra, seù propugnacula faciant, cum injuria, & emulatione alterius, & si id agant pro conservatione patrimonii,à culpa excusantur, etiam si alteri damnum, aut timorem inferant. *tex.in l.in meo,ff.de aqua plu.*

8. Si vero etiam in bello justo capiant bona Clericorum, vel Ecclesiarũ tenentur ea restituere, & idem dic de bonis peregrinorum existentium in terra illius contra quem geritur bellum. Tab. *in sum.uers.bellum* 1.*q.*16.*&* 17.*nu.*19. *&* 20.Sil.*in sum. uer. bellum* 1. *q.*9. §. *Tertiò habes.*

9. Sicuti autem peccant Domini temporales bellum indicentes injustum; sic quoque à culpa non sunt immunes, si bellum non indicunt cum id Reipublicæ interesse noverint, & adsit certa spes victoriæ;idPrincipem enim spectat Rempublicam tuere, & finis belli est pax Reipublicæ, & observantia Principis *l.1. c. IustiniCod.confir.*Idem dic de Domino temporali,qui habens justum bellum negligens est ad suos defendãdos, hic enim ultra lethalem culpam tenetur ad refectionem damnorum, ob id enim à subditis tribuitur Domino census. Sil.*in sum. uers.bellum*.1. *q.*10. Tab. *uers. bellum*. *q.*9.*num.*12.

10 Si autem Domini temporales praecipiant interfici in bello, etiam justo innocentes,etiam si sint infideles, peccant licitum enim non est etiam in bello contra Turcas infantes, & mulieres quæ ad bellum non coòperantur occidere, nec mercatores.& peragrinos,qui ibi sunt trãseunter,& multo minus Clericos,& Religiosos, Agrigolas in bello autem contra hereticos licitumest etiam mulieres adultas occidere,si sint hæreticæ, vel Apostatæ. Covar. *in regula peccatum* 2.*p.* §.3. *num.*4 Molin.*de just.& jur.trac.*2.*disp.* 119.Zecch.*tom* 1.*suæ sum.de bello.c.*18. *num.*12. *uers. Quinto tamensi.* & alii. Per accidens autem possunt,& licet occidere innocentes cum nocentibus mixtis,ut cum expugnatur Civitas, Castrũ, navis,aut galea in quibus adsunt fideles, cum infidelibus admixti innocentes cum nocentibus, aliàs extingueretur justitia contra nocentes. ut ait Zecch.*loc.cit.*

11. Sicuti etiam in culpam incidunt Domini temporales si citra necessitatem tradunt Civitates maximè Christianorum diripiendas militibus; quia ex hoc provenit cædes innocentium, stupra, profanationes templorum, & alia mala si autem hoc judicent necessarium injusto bello ad milites animandos,& hostes terrendos, id sine culpa potest fieri, & tunc Duces debent prohibere cædes infantiũ, mulierum, Clericorum, & Religiosorũ, violationes templorum, stupra, & adulteria, & alia sæva;& quantum fieri potest ea impedire. Mol.*loc.cit disp.*122.*in princip.*Zecch.*loc.cit.cap.*18. *sub n.*12. & alii.

12. Debent quoque Domini Temporales servare promissiones in bello factas & restituere ablata, ac damna,fides enim sub peccato hostibus etiam est servanda, *l.conuentionum, ff.de pact.* Molses.

fes.*p.*1.*suæ sum.trac.*8.*c.*13.*n.*99.Zecch. *loc.cit.sub num.*12.*uers.sexto in bello.*

13. Quoque à culpa non vacabunt Domini temporales, si *Duella* in suis terris permittunt, & incidunt in excommunicationem. Ut in Extravag. Pii V. quæ incipit *Eaquæ* & in Concil.Tridentin.*sess.*25. *de ref. cap.*19. Item peccant fieri facientes ludos, spectacula vana, ac periculosa, aut turpes representationes cum scandalo populorum; & si cum agitatione Taurorum contrahunt excommunicationem, ut habetur in bulla Pii V. 48. quæ incipit *De salute.* Item publicos usurarios in eorum Terris, propter lucrum tolerantes, & læsis tenentur satisfacere; Item permittentes Iudæos in eorum terris habere publica officia, aut novas synagogas erigere, id enim ipsis prohibetur per Paulum IV. Item si permittunt commorari in eorum Terris hæreticos; item si non obtemperant Pontifici Romano, & si ab ejus obedientia recedunt incidunt in excommunicationem, & si à præceptis, & ordinationibus Papæ appellent ad futurum conciliũ contrahunt excommunicationem. Item si prohibeant Episcopos, aut inquisitores habere familiam armatam; & si impediant eos quominùs sua jurisdictione utantur.

14. In culpam etiam incidunt mortalem Domini temporales, si subditos nõ secundum allegata, & probata occidunt aut mandant interfici, aut quocunque modo ferant sententiam per privatam scientiam, etiam si certò sciant esse reos; quia de jure naturæ, ac divino est, ne quis non auditus, nec citatus condemnetur, & occidatur, aut puniatur, supra quod jus non est Princeps etiam supremus *cap.Deus c.primo semper* 2.*q.* 2. & Doctores communiter ubi tamen reus capi non potest, aut si futurum damnum, scandalum, infamia immineret Reipublicæ, vel Principi, vel alteri innocenti, tunc etiam non citatus, nec convictus legitimis probationibus potest occidi per supremum Principem, in hoc enim casu Princeps uteretur jure defendendi innocentes, non potestate vindicativa Iudicis.

15 Peccant etiam Domini temporales si non judicent secundum leges à se, vel majoribus suis æditas, cum ratio naturalis dictet, ut patiatur quisque legem, quam tulit, D.Thom.2.2. *q.*60. *a.*5. & alii. Item si sint negligentes in purgandis eorum terris, ac territoriis malis hominibus, in puniendis delictis, quia publicè interest, ut puniantur delicta, *l.ita vul. neratus, ff.ad l.Aquil.* & tenentur ad damna, quæ subditis, & communitatibus inferuntur ratione talis negligentiæ; ob id enim illis tributa præstantur, scilicet ut populi ab ipsis protegantur, & à malis defendantur. Item si præficiant in Iudices, indignos, malos, ac indoctos, & tenentur reficere omnia damna, quæ subditis ob eorum causam proveniunt. Item si factiones excitent, si non ferant iustas, & necessarias leges, vel non consulant periculis Reipublicæ, si Civitatis annonæ non provideant, D.Thom. *de Reg. Princ.l.*1.*c.*15.*& l.*2.*c.*5.*&* 6. Item peccant non solum si leges injustas ferunt, sed etiam si latas non abrogent; si suos subditos gravent in taleis, & exactionibus, si non defendant viduas, pupillos, ac alias personas miserabiles, si inutiles expensas faciunt, si vanitatibus vacent. vide Molf.*p.*1.*sua sum.tract.*8.*c.*13.

16 Neque à culpa vacant Domini temporales, si sibi usurpent bona commu-

munitatis, scilicet sylvas, campos, pascua, nemora, &c. & rapinam committunt, & tenentur ad restitutionem una cum fructibus perceptis, *cap. si res 14. q. 6.* Item si à vassallis exigant servitia indebita, & sine congrua mercede faciant vassallos in suis terris laborare, ligna deferre, & alia similia. Item si non permittant suos subditos disponere in morte ad sui libitum: & si in suis terris permittant pondera injusta, si subditos cogant matrimonium contrahere, aut prohibeant, vel cum alia, quam velint, aut aliis modis, D. Ant. *3. p. tit. 3. c. 4. §. 5.* vel si bona vassallorum confiscant volentes aliò ire, & rapinam committunt, nisi tale onus in investitura feudi fuerit vaxallis injunctum. D. Ant. *l. c. §. 3.*

17 Etiam peccant si venationem, aut aucupationem subditis interdicant; Principes enim, licèt supremi sint, non possunt venationem, aut aucupationem prohibere, *l. 1. & 2. ff. de acquir. rer. domin. & §. feræ in inst. de rer. divis.* Venatio enim, & aucupatio, ac piscatio cum sint de jure naturali secundariò, Principes non possunt contra illud statuere, nisi ex justa, & rationabili causa, scilicet ex causa publicæ utilitatis prohibeatur venatio, vel piscatio certis temporibus, in quibus animalia solent esse gravida, aut si venatio esset ita magna, ut aliquod genus animalium extingueretur, Marta *de jurisd. p. 4. cas. 57.* Gramm. *decis. 67.* Sayr. *l. 11.* Clav. Reg. *c. 9. n. 8.* ubi addit, quòd Princeps supremus reservare potest aliqua loca, quæ ad suum dominium, & proprietatem pertinent ad sui honestam recreationem; & si de locis communibus aliqua sibi reservat, tenetur compensationem facere, non solum privatis hominibus ibi prædia habentibus, juxta damnum ibi proventurum, sed etiam populis, quorum illa loca erant communia, quod præstare potest remittendo illis tributa, quæ justè ab illis exigit, vide Molf. *p. 1. sua sum. tract. 8. à n. 109. usque ad n. 134.*

18 Usque huc diximus de Dominis temporalibus, qui Superiorem non recognoscunt in suis Regnis, & ditionibus, modo aliqua dicemus de Dominis temporalibus, qui superiorem cognoscunt, uti sunt Duces, Marchiones, Baroni, &c.

19 Hi ergo si bellum inferant sine licentia suorum Principum supremorum, peccant, quia tales non possunt uti bello aggressivo, licèt habeant justam causam bellandi sine licentia, sed tantùm uti possunt bello defensivo; & multò magis licitum est gerere bellum contra proprium superiorem, sed si habeant causam, debet ad Pontificem recurrere, Sylv. *in summ. verf. bellum 3. q. 4.*

20 Neque possunt imponere nova pedagia, & novas gabellas sine licentia suorum Superiorum; hoc enim est effectus supremæ jurisdictionis, *l. 3. C. de nov. vectig. c. innovamus de censibus, cap. super quibusdam.* Nova ergo tributa, & novas gabellas illi tantùm imponere possunt, qui in temporalibus non habent superiorem, quales sunt Papa, Imperatores, Reges, Concilium generale, Civitates liberæ habentes merum, & mixtum Imperium, ut sunt Veneti, Genuenses, &c. Magnus Dux Florentiæ, Dux Sabaudiæ, & alii similes non recognoscentes superiorem.

21 Neque sine licentia supremi Principis, consensu populorum, sine legitima, aut præscripta consuetudine, vel legitimo, ac valido contractu, possunt in suis terris prohibere venationem, aucupatio-

nem

nem, vel piscationem, ut supra diximus de Dominis non cognoscentibus superiorem.

22 In multis etiam aliis casibus possunt tam Domini supremi, quàm superiores recognoscentes contrahere censuras, & pœnas. I. Si appellant à præceptis, & ordinationibus Romani Pontificis, ad futurum Concilium generale, aut ad id auxilium præstent, & in hoc casu, ultra culpam, incidunt in excommunicationẽ Bullæ Cœnæ. II. Si receptant, favent, aut defendunt Piratas, Cursarios, ac Latrunculos marinos, & si hæc agant ad discurrendum mare Pontificium, à monte Argentario usque ad Terracinam, incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ. III. Si Naufragorum bona auferant, incidunt ipso facto in excommnnicationem Bullæ Cœnæ, non obstante quacunque consuetudine, ac privilegiis. IV. Si mittant arma, equos, & alia notata in c. 7. Bullæ Cœnæ, ad Saracenos, Turcas, Hereticos, & alios Catholici, aut Christiani nominis inimicos, & eosdem certiores faciunt de rebus concernentibus statum Reipublicæ Christianæ in perniciem Christianorum, & damnum. V. Si invadant, impediunt, vel perturbent necessaria ad usum Romanæ Curiæ deferentes, ne adducantur, vel afferantur, ex *cap* 8. *Bulla Cœna*. VI. Si offendant accedentes ad Sanctam Sedem Apostolicam, ex *cap* 9. *dictæ Bullæ*. VII. Si eiiciunt, aut eiici mandant à suis Terris, & Territoriis, vel Dominiis S.R.E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Legatos Sedis Apostolicę, aut eos hostiliter insequuntur, vulnerant, capiunt, vel interficiunt, ex c. 11. *dictæ Bullæ*. VIII. Si in suis Terris nolunt Clericos, qui beneficium à Sancta Sede Apostolica obtinuerunt, eorum possessionem adipisci sine eorum beneplacito, ex c. 13. *dictæ Bullæ*. IX Si aliquid statuunt contra libertatem Ecclesiasticam, & trahentes ad eorum Tribunalia Ecclesiasticas personas ex c. 15. *ejusdem Bullæ*. X. Si auctoritativè, & quasi proprio jure usurpãt sibi, jurisdictiones, fructus, redditus, ac proventus Ecclesiasticos, & sine licentia expressa sequestrant, ex *cap*. 17. *ejusdem Bullæ*. XI. Si imponant collectas, & alia onera Clericis, & eorum Ecclesiis ex c. 18. *dictæ Bullæ*. XII. Si se interponunt in causis criminalibus Ecclesiasticorum, absque speciali licentia Sedis Apostolicæ; & in hoc casu licèt peccent contra immunitatem, non tamen incidunt in excommunicationem, quia non exprimuntur in c. 19. *dictæ Bullæ*. Sicuti exprimuntur Magistratus, Iudices, Notarii, Scribæ, Executores, Consiliarii, Senatores, Præsidentes, Cancellarii, & Vicecancellarii, & de Dominis nulla fit mentio. XIII. Si per se, vel per alios, directè, vel indirectè, invadunt, destruunt, occupant, & detinent Provincias, Civitates, Terras, loca, & jura pertinentes, & pertinentia ad Romanam Ecclesiam ex c. 20. *dictæ Bullæ*. XIV. Si sibi usurpent juspatronatus alicujus Ecclesiæ, ex Concil. Trid. *sess*. 22. *de ref*. c. 11. XV. Si gabellas exigunt à personis Ecclesiasticis pro suis rebus, quas deferunt. XVI. Si per vim aliquem delinquentem extrahi faciant ab Ecclesiis.

CAP.

omnibus damnis datis in tali bello, & tenentur insolidum ad damna reficienda, quando ita juvant in bello injusto, quòd sine illis bellum non fieret, vel simul conveniunt ad faciendum insultum, aut rapinã, quia in hoc casu omnes sunt principales; secus si absque eis bellum adhuc fieret; tunc enim non tenentur, nisi de damno, quod inferunt verbo, aut opere. Sylv. *in sum. vers. bellum* 1. q. 10.

2 Item à culpa non vacant si ad bellum, etiam justum accedant, non tamen moti zelo justitiæ, sed cupiditate nocendi, ulciscendi crudelitate, aviditate rapiendi, aut gratia inanis gloriæ. Idem dic de milite stipendiario, qui non attendit ad justitiam, vel injustitiam belli, sed tantùm ad stipendium: is enim est in malo statu, nec debet absolvi, nisi renunciet arti, vel sit paratus non esse in bello, nisi justo, vel quod justum probabiliter noverit, Sylv. *ver. bellum* 1. q. 9. *in fine*.

3 Nunqnam autem licet militi ex proposito innocentes occidere, etiam in bello justo, & per se primo, etiam si sint infideles; sed tantùm id licebit per accidẽs, & præter intentionem, scilicet quando hostes aliter expugnari non possunt, nisi cum nocentibus innocentes occidantur. Sayr. *l. 7. Clav. Reg. c.* 13. *n.* 9. *&* 10. Sylv. *l. c. q.* 10. Zacch. *par.* 1. *sua summ. de bello c.* 18 *sub n.* 12. *vers. quinto tametsi*. & alii. Et multò minus illis licet occidere tempore belli Presbyteros, Monachos, Conversos, Peregrinos, Mercatores, rusticos euntes, vel redeuntes, aut existentes in agricultura, ut in *cap. innovamus, de treg. & pace*.

4 Incidunt quoque in culpam, & tenentur ad restitutionem pro damnis, & devastationibus factis in bello etiam justo, si aliàs sibi potuissent consulere. Item domos incendiantes, agros, & victualia hostium sine jussu Superioris. Item si Clerici accedant ad bellum peccant; Istis enim prohibetur arma deferre, nisi jussu Papæ fiant milites. Item si circa militiam non se exercent, ut sciant eorum exercere officium; si enim singuli scire tenentur omnia ad eorum munus pertinentia, multò magis ea scire debent milites, qui ascribuntur militiæ, ut deserviant publicæ utilitati.

5 Debent quoque milites sub gravi culpa fidem hostibus servare, quousque ipsi hostes non recedunt à promissis, alias licitum est, ut frangenti fidem, fides frangatur eidem, *l. cum proponas*, *C. de pactis*; & quoque debent contenti esse propriis stipendiis, & non plus exigere cum aliorum injuria, violentia, ac detrimento; si autem miles in gravi reperiatur necessitate, licitum est illi aliquid deprædari ad comparandum cibaria, & vestes, ex Ang. *in l.* 2. *§. cum in eadem* per illum *text. ff. ad l. Rhod. de jactu*. & Rovit. *in pragm.* 4. *de milit.*

6 Militum autem Duces, & Capitanei defraudantes militum stipendia peccant, & tenentur ad restitutionem in quadruplum. *l.* 2. *vers. num si usurpaverint, C. de offic. Præfect. Prætor.* in foro autem conscientię, ultra culpam tantùm tenentur ad damnum illatum, ex Molf. *p.* 1 *suæ summ tract.* 8. *c.* 3. *num.* 110. Item peccant si plures milites in rollo ponunt, quam veritas se habeat, & tenentur ad restitutionem, ultra pœnas in foro exteriori, Molf. *loc. cit num.* 12: Rod. *in sum. p.* 2. *c.* 127. quoque ad restitutionem tenentur pro damnis, concussionibus, ac delictis per suos milites ex eorum incuria, ac negligentia commissis, quia ex officio tenentur curare, ne quenquam of-

fendant in persona, vel bonis, Molf. *l.c. num.*104 *in fin. & num.*113. ad quem te remitto à *num.*114. *usque in fin.*

CAP. XXI.

De Doctorum, seu Magistrorum, & Scholarium culpis.

1 DOctores, seu Magistri si gradum Doctoratus assumunt, cum non sint idonei ad talem gradum, & ad eorum munus exercendum, proculdubio à culpa non excusantur, & multò magis si cum non sint idonei faciunt se promoveri per munera, ex D.Ant. *p.3.tit.5. cap.2.§.10.*

2 Et si ad pompam tantùm legant in scholis, & non ad Scholarium profectũ, & à culpa non sunt immunes, & possunt reprobari, *text. in l. grammaticos*. Item peccant si legant artem magicam, astrologiam judiciariam, & alias scientias falsas, ac damnatas, & inutiles; hi enim in destructionem, non in ædificationem dirigunt labores; & si habent libros talia docentes non sunt absolvendi, nisi eis ad Inquisitorem deleti.

3 Et si in docendis Scholaribus non adhibeant diligentiam, ut aliis vacent negotiis, non solum culpam contrahunt, sed etiam tenentur ad recepti salarii restitutionem, juxta negligentiam, & detrimentum Scholarium; & si cathedram appetunt, & principaliter legant gratia ambitionis, vel inanis gloriæ, aut propter alium pravum finem, aut etiam propter lucrum, principaliter peccant proculdubio; finis enim Doctoris debet esse commune bonum, & profectus Scholarium. D.Ant. *p.2.tit.3.c.5.§.6. & p.3.t.5. c.2.§.10. in fine*; venialiter tamen peccat, qui legit propter inanem gloriam ex Nav. *in man.c.25.n.56. in fine*. Et si habent stipendium de publico, aut beneficium ad id collatum, & ultra à Scholaribus aliquid accipiunt peccant, secus si non habeant, *text. in cap. pœnale* 14.q.5. vel si stipendium non sufficiat, quia Magistri necessitas est sublevanda *d. c. quia*, Sylv. *ver. Doctor q.*10.

4 Si quoque Doctores modum excedant in Scholaribus corrigendis, quia Præceptoris nimia sævitia assignatur culpæ, *l. Preceptoris. ff. ad l. Aquil. cap. presbyterum, de homic.*

5 Item peccant Doctores, & Magistri, qui beneficium habent, cui est annexum onus legendi sacram Scripturam, non legunt per se, sed per substitutum, ex Conc. Trid. *sess.5.c.1. de ref.* relato à Navar. *in man.c.27. sub n.*58.

6 Peccant quoque Doctores, & Magistri Legum, aut Medicinæ admittentes ad eorum lectiones Religiosum, Presbyterum, aut Clericum aliqua dignitate Ecclesiastica præditum, & ultra culpam mortalem, excommunicationem incurrunt, *c.2. ne Cler. vel Monac. l.6.* vel admittentes Scholares pravos, & malè morigeratos, & multò magis excommunicatos, si super scholares habet jurisdictionem, aliter tenetur præcepto correctionis fraternæ, quò ad malè morigeratos. D.Ant. 3.*p.tit.5 c.2.§.10.*

7 Et denique peccant Magistri, & Doctores, si laureant indignum, & dignũ reprobent, & tenentur ultra culpam ad refectionem damnorum. Nav. *l.c. cap.25. num.*57.

8 Scholares autem peccant. I. Si non obtemperant suis Magistris, ac Doctoribus; quilibet enim tenetur obedire suo Superiori secundum rationem superiori-

tatis. II. Si dirigunt eorum studia ad ambitionem, inanem gloriam, aut lucrum principaliter captandum, quia studendũ principaliter ad cognoscendum Deum, & ad cognoscendum seipsum, unde dicebat Augustinus: *Deus semper idem; noverim te, noverim me*. III. Si studio non vacant, vel illis scientiis, quas melius est nescire, quàm scire, uti sunt sciẽtiæ prohibitæ. IV. Si in disputationibus pertinaciter contendunt contra veritatem cognitam superbientes de suo ingenio. V. Si alios turbent. Graf. *p.1. decis. l.3. c.12. n.3.* & alii.

CAP. XXII.

De culpis Parentum, ac liberorum.

1 NOmine Parentum hic intelligimus Patrem, & Matrem, Avũ, & Aviam; & omnes ascendentes usque ad Adam; & nomine liberorum intelligimus non solùm filios, & filias, sed etiã nepotes, & omnes descendentes usque in infinitum.

2 Parentes ergo peccant si in educãdis filiis sint negligentes; debent enim Parentes, ut filii Dei, & Ecclesiæ præcepta servent, curare, & diligentiam habere, ut virtutem amplectantur, vitia fugiant, abstineant ab omni culpa, & instruantur secundum timorem Dei. Et si filii sint discoli tenentur sub gravi culpa eos corrigere, moderatè verberare, & etiam alimenta denegare, si probabiliter credant eos posse emendare, *argumen. tex. in cap. non omnis 9. q. 6.* D. Thom. *2. 2. q. 65. a. 2.* quia parentes filios discolos non corrigentes censentur eorum approbare delicta, ut in *cap. error 83*.

3 Parentes quoque consensientes suas filias habere amatores, & ut fucis utantur, ut adamentur, à culpa non sunt immunes, si id faciant ad malum finem, secùs si ad bonum, scilicet ut appetantur à juvenibus in uxores, quia tunc non peccant, nisi venialiter, sicut & ipsæ filiæ. Nav. *in man. cap. 14 num. 18.* Graff. *p.1. decis. l.2. cap. 59. num. 26.* Sayr. *lib. 7. Clav. Reg. cap. 7. num. 4.* Item peccant si filias desponsatas de futuro per verba de præsenti permittant uti impudicis actibus cum sponsis; possunt tamen inter oscula permittere, & amplexus etiam delectationis gratia, tanquam principia matrimonii futuri, ex D. Thom. *2. 2. qu. 154. a. 4.* Caje. cum eo, Nav. *l. c. vers. vigesimo tertio*. Non tamen debent permittere sponsum, & sponsam solos secretè permanere ob periculum peccati.

4. Si autem parentes negligentes sint in edocendis, vel edocere faciendis eorum liberis fidei articulos, præcepta Dei, & Ecclesiæ, & alia pertinentia ad salutem, procul dubio à peccato non sunt immunes; Unde tenentur docere filios signum Crucis, orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum, ac decem legis præcepta, & ea, quæ sunt ad salutem necessaria necessitate medii: & in defectũ parentum tenentur parentes spirituales, & maximè Patrini. Molfes. *p.1. suæ sum. trac. 11. c. 18. num. 82 & 96.* Sylv. *in sum vers. scientia num. 2.*

5. Si verò causa avaritiæ, aut impietatis proprios filios ad Hospitalia deferunt eos exponentes ante januam Tẽpli, aut in alio loco, peccant contra paternam pietatem, & tenentur ad restitutionem. quia Hospitalia instituta sunt ad solos pauperes alendos. Graf. *loc. cit. l. 2. cap. 59. num. 18.* Sayr. *loc. cit. c. 7. n. 5.* &

parentes si alienis relinquunt eorum divitias contemptis liberis, possunt tamen aliquam portionem relinquere pro suis animabus; Deus enim non vult bona aliorum in præjudicium succedentium ab intestato. Molfes. *to.1.ad consuet Neap. p.5.q.8.sub n.3.* Et peccant parentes tacientes inofficiosas donationes filiis, in præjudicium aliorum filiorum; & tales donationes possunt revocari usque ad legitimam *l.si liqueat, C.de inoff.donat.* Graff. *par.1.decis.l.2.c.59.num.21.*

11 Non solum autem parētes tenētur dare filiis alimenta corporalia, sed multò magis alimenta spiritualia; & sic debent curare, ut filii frequentent sacramenta, & præcepta Ecclesiæ servare in omnibus, quod si in hoc negligentes inveniantur à culpa non sunt liberi. Doctores communiter.

12. Tunc autem tenentur parentes alimenta liberis præstare, quando non habent, ut aliundè se alant; si autem ex bonis castrensibus, vel quasi castrensibus, vel adventitiis, vel si artem habeant, tunc non tenetur pater filios alere. Sylv. *in summ. ver. alimenta q.1.* Tabien. *verb. alimenta §.1.n.3,* Grat. *loc.cit. c.59.sub n.2.* Et tenentur filias dotare si commode fieri potest, ut soluta dote non egeant *l.fin.ver.Idoneam, C.de dot.promis.* nec tenentur alere filios, qui eos in judicio accusaverūt, aut cōmiserūt aliud vitiū ingratitudinis, & in omnibus casibus, in quibus possunt filii exheredari, possūt etiā alimenta denegare. Glos. *in l. si quis à liberis, §. Idem iudex, ff de lib. agnosc. & in c.quintavaltis de jureiur.* Bart. *in l.fin.C.de alen.liber.*

13. A peccato quoque non sunt immunes parentes ingredientes Religionē, filiis relictis pauperibus, & indigentibus victu, vestitu, & educatione, id enim esset contra officium pietatis. Et quoque peccant qui vi, vel metu, aut dolo, revocant filios ingressos Religionem, vel si filios consulant, vel cogunt ad matrimonium contrahendum post votum emissum continentiæ, & castitatis. argum. *tex.in c.1.de off.deleg.* Nav. *in man.c.14 sub num.17.vers.Decimonono.*

14. Hinc parentes qui vota filiorū, peregrinationis, abstinentiæ &c. emissa cum eorum consensu, sine rationabili causa revocant, à culpa non sunt liberi. Nav. *loc.cit.vers.Decimonono.* & filii nō servantes vota ut supra revocata non peccant; secus si non sint revocata; Unde si major septennio judicio pollens faciat votum non vesci carnibus feria quarta; si vescatur carnibus antequam à patre, vel matre, vel tutore fuerit irritatum peccat mortaliter, ad voti enim observantiam tenetur, donec irritum votum reddatur. Molfes. *loc.cit.* .15. *nu. 56.* & alii.

15. Si verò parentes citra causam rationabilem cogunt minis, aut pœnis suos filios, aut filias contrahere matrimonium, quia his quos, vel quas ipsi præscripserint, non solum peccant, sed etiā inducunt in excommunicationem. Ut ex Concil. Tridentin. *de ref mat. sess.24. cap.9.* per hæc verba *Præcipit Sancta Synodus omnibus cuiuscunque gradus, dignitatis, & conditionis existant, &c.* ubi ut vides in Concilio comprehendūtur non solum Domini temporales, magistratus & Judices, sed etiam parentes, & quæcunque personæ impedientes matrimonium, ut tenet Lopez *p.1. instruc.c.44.§.si aliquis,* Alborn. *l.4.de arte contrac.t.1:* & alii. Contra aliquos, qui volunt excommunicationem illam tan-

tentum comprehendere, Dominos temporales, Magistratus, & alios habentes jurisdictionem in foro contentioso. Et item peccant parentes, & excommunicationem contrahunt si cogunt filias Monasterium ingredi, vel si impediunt Religionem intrare, aut professionem emittere sine causa, & idem dic de omnibus cogentibus, consilium, auxilium, aut favorem, vel authoritatē præstant bus. Ex Concil. Tridentin. *de Reg. cap.* 18. Possunt tamen parentes filios, ac filias cogere ingredi Religionem, donec ad pubertatem pervenerint, & postea tempore debito stat in eorum potestate, an velint in Religione persistere, vel non *cap. additisiis* 20. *q.* 1. *& cap.* 1. 20. *q.* 2. Sanchez *l.* 4. *Decal. c.* 18 *num.* 8.

16. Parentes qui vel metu reverentiali, vel fraude, vel dolo inducunt suos liberos ad renunciationem legitimæ, aut patrimonio cum juramento, vel contractu, peccant; Imo si liberi, absque metu, vel fraude interveniant tali renunciationi, cum maxima eorum lesione, licet tenentur stare juramento, tamen in foro externo talis renunciatio revocari potest, quia stante enormissima lesione præsumitur dolus, vel fraus. Navarr. *in Man. c. cap.* 17. *num.* 152. & alii. Sicuti etiam peccant sibi accipiendo aliquid notabile à filio familias ex bonis castrensibus, aut fructibus eorum, & tenentur ad restitutionem, *argum. tex. in c. qui abstulerit* 12. *q.* 2. quia de peculio castrensi, ac ejus fructibus nil acquiritur Patri, & propterea Pater restituere filio, vel fratres ejus post obitum Patris cum bona inter se diviserint tenentur resarcire. Navarr. *in man c.* 27. *num.* 151. *vers. quadragesimo octavo*. Salyc. *in l. filiæ cujus in fin. c. famil. ercisc.* & alii.

17. Et denique à culpa non vacant parentes, si excedunt modum in corrigendis filiis, & provocantes eos ad iram, quamvis non peccent mortaliter si filios maledicant, sine desiderio maledicendi, sed fine corrigendi, licet hujusmodi corruptela sit pessima, & propria hominum parvi ponderis. Ut ait Sot. *l.* 5. *de jus. & jur. q.* 12. *a.* 1. & Sylv. *in sum. vers. contumelia c.* 59. *n.* 24.

18. Restat hic agere de liberorum culpis in parentes. Unde isti peccant si honorem debitum parentibus non deferunt; qui non solum consistit in exterioribus signis, & servitiis honestis faciendis: sed multò magis in subministrandis illis necessaria pro alimentis, honorare enim idem est quod liberalitate prosequi juxta illud Proverb. Honora Dominum de tua substantia.

19. Et multò magis peccant si parentes injuriis afficiant, si in eos manus impias injiciant, si vitæ insidientur, vel eos absentes detrahant, quæ peccata sunt gravissima, & vocantur peccata impietatis ex Cajet. *in sum. verb. Filii peccata.* etiam si levis sit percussio, aut manus elevatio ad percutiendum. Nav. *loc. cit. c.* 14. *sub n.* 12. *vers. quinto peccat filius.* Sayr. *l.* 7. *Clau. Reg. c.* 45. *n.* 2. ubi probat quod hujusmodi crimen est gravissimum non solum jure Divino, sed etiam naturali. Unde ob solas injurias graves potest pater filio donationem revocare, ut declarat Glos. *in l. fin. C. de revoc. donat.* & quandoque etiam eum exhæredare, ut *in § aliud quoque capitulum in Authent. cum de appell. cogn.* idem dic de filio Parentes accusante de crimine etiam vero, excepto crimine hæresis, & lesæ majestatis, quia tunc tenetur filius bonum commune Republi-

cæ præferre bono privato parentum. Navarr. *loc. cit. c. 14. n. 12. vers. septimo.* Tol. *lib. 5. suæ summ. c.* 1. Rod. *par.* 1. *suæ sum c.* 14. *concl.* 5. Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 2. *cap.* 56. *n.* 7. & 8. Sayr. *loc. cit. num.* 5. & alii.

20 Præterea peccant filii contra præceptum Divinum habendi in honore parentes, etiam si corde diligant, tamen amoris signa illis non ostendunt, & multo magis si illos intueantur torvo oculo, vel asperè alloquantur; quia tenemur parentes amare, non solùm corde, sed etiam signis. Ac etiam peccant si dedecori tribuunt haberi pro illorum filiis, quòd est verum ubi intervenit parentum contemptus, secùs si secus, scilicet si id agant ad evitandum aliquod incommodum sinistræ opinionis, aut ob aliam justam causam, Nav. *l. c. vers. octavo filius.* Sayr. *l. c.* 5. *num.* 4. & alii. Et contra eundem præceptum filii peccant, si parentes maledicant ex animo, secùs si ore tantùm: tunc enim venialiter peccabunt. Navarr. *l. cit. vers. sexto filius.* Alex. 3. *p. de* 4. *præcept.* Et contra eundem peccant, si Parentibus alimentis indigentibus, necessaria non subministrant secundùm propriam possibilitatem. Idem dic quò ad omnes corporales necessitates, ut si sint infirmi non intendant eorum curationi, si mentecapti eos non custodiant, si in carcere positi, aut in captivitate positi non procurent eorum liberationem, vel redemptionem, D. Thom. 2. 2. *q.* 100. *a.* 2. Ricc. 3. *p. a.* 37. *n.* 3. *a.* 1. D. Anton. *p.* 4. *tit.* 5. *c.* 9. § 1. Rod. *p.* 1. *sua summ. c.* 14. *concl.* 6. Tolet. *lib.* 5. *sua sum. c.* 1. Graf. *p.* 1. *decis. lib.* 2. *cap.* 56. *num.* 22. Sayr. *l.* 7. *Clav. Reg. c.* 5. *nu.* 15. Molf. *p.* 1 *sua sum. tract.* 1. *cap.* 8. *nu.* 63. & alii. Et quæ diximus de alimentis corporalibus, multò magis dicenda sunt de spiritualibus; Unde si videant Parentes graviter ægrotare, debent sub culpa eis procurare Sacramenta necessaria ad salutem animæ, ac utilia; & non solùm vivis, sed etiam defunctis Parentibus debent filii juxta decentiam sui status exequias facere, eleemosynam largiri, & anniversaria celebrari, ex Sayr *l. c. num.* 14. & 17. *vers. denique.*

21 Quia autem filii est consulere matri pudicitiæ, ideò tenentur dotare matrem juvenem dote carentem, si transire se velit ad secundas nuptias, ut tenent Boer. *decis.* 129 *in fin.* Menoch. *cons.* 1078 *num.* 9. & *seq. vol.* 11. Molf *p.* 2. *suæ sum. tract.* 12. 16. *num.* 36.

22 Parentibus constitutis in extrema necessitate, quibus alio modo succurri non potest, nisi per filiorum permanentiam in sæculo; filii intrantes Religionē peccant contra pietatem, & contra jus naturale; quibus obligamus alere parentes. Idem dic de habentibus sorores pauperes; frater enim tenetur sororem pauperem dotare, & ei alimenta ministrare, si aliunde dotem, aut alimenta non habeat, ut per Glos. *in l. cum plures. §. cum tutor, ff. de administrat. tutor.*

23 Quoque in culpam incidunt filii, si citra consensum, ac voluntatem Parentum ducunt uxorem indignam notabiliter eorum conditionis, ac status, imò ob hanc rem possunt à patre exhæredari, §. *item quoque capitulum in Auth. ut cū de ap. et c. cogn.* Si autem dignam ducunt, sed ob id cessat parentibus magnum cōmodum, ex eo, quòd filius non duxit puellam à patre designatam, & cessavit patri liberatio à magno ære alieno, quo gravabatur, in culpam incidit filius; tenetur enim ex virtute pietatis consulere parentum necessitati; atque ideo dum parentes indigent tali matrimonio, filius te-

tenetur parentum volūtati obtemperare, Cald.*in c.1.de desponsat.impub.* Sanch. *lib.4.de matr.disp.23.n.4.*& alii.

24 Efficiuntur obnoxii restitutioni,& in culpam incidunt filii, si habentes bona à parentibus ad certos usus, & illa expendunt ad alios usus vanos, scilicet in ludos, ad convivandum, & ad meretrices, nisi sit aliquid modicum, quia pater non præsumendus est ita austerus, ut modicum a filio donatum., nolit ratum habere, Lopez *p.2. instr. nc. consc. c.23.* Sayr.*l.9. clav.Reg.c.16.n.13.*

25 Quia autem filius subiicitur imperio Patris in his, quæ pertinent ad bonum regimen domus, vel familiæ, & administrationem rei familiaris, & ad bonos mores, & animę salutem,& in vitandis amicitiis perniciosis; ideò peccat filius, in his Patri non obtemperans; verum tamen est. quòd si materia præcepti Patris gravis est, graviter peccat, si levis leviter, Sayr.*l.7.Clav.Reg.c.5.n* 9. *&* 10. Molf.*p.1.suæ sum. tract.11. c.18. num.56.&* 94. & alii. Debent quoque liberi Patres suos malis moribus affectos prudenter, & reverenter corrigere, si ex tali correctione probabiliter sperent eorum emendationem, & eos adjuvare orationibus, & optimum consilium est in hoc casu Confessarium eorum adire, ut ad viam salutis reducat, Reg. *lib.20. suæ prax.n.9.*Mol.*loc.c.num.55.*

6 Denique in culpam incidunt filii, & hæredes usurariorum,si usuras per parentes extortas, aut res alias injustè acquisitas non restituant; Actiones enim transeunt ad hæredes,& contra hæredes, & hæres adeundo hæreditatem, dicitur quasi contrahere cum creditoribus defuncti, *§.unico in Instit. de oblig.* Non tamen tenentur restituere ultra vires hæreditarias, *cap.tua nos, cap.Michael de usuris.* Et si propter negligentiam, aut avaritiam differant solvere debita parētum defunctorum, & eorum legata adimplere, procuŀdubio peccabunt; hæres enim adeundo hæreditatem, censetur quasi contrahere cum creditoribus,quod verum est,si per multum tempus, & diu differant absque causa;secus si secus,vide Sayr.*loc.cit.c.5.sub num.14. vers.tertiò peccant.*

C A P. XXIII.

De Fratrum, & Sororum peccatis.

1 FRatres malè tractantes sorores sub eorum cura remāsas mortuo patre, non solum peccant peccato impietatis contra fraternam charitatem, sed etiam contra quartum Decalogi pręceptum, quo præcipimur honora parentes, & sororibus plusquam fratribus est indulgendum, ac miserendum, & ratione sexus cujus gratia sunt magis miseratione dignæ; & ratione qua sunt orbatæ patre, & fratres succedunt in locum patris defuncti, *l.nec in ea, ff. ad leg. Iul. de Adul.*

2. Quoque in culpam incidunt fratres si non ministrent alimenta fratribus, ac sororibus pauperibus, quia ad ea tenentur, ut per Glos.*in l.parentum*. etiā si sua culpa fratres, & sorores pauperes effecti sunt; & hoc locum sibi vendicat non solum in fratribus legitimis, ac naturalibus, simul, sed etiam in naturalibus tantum. *ex tex in auth licet*, *C. de natura liberorum.*& obligantur fratre dotare sorores inopes secundūm statu decentiam, cum tenentur eisdem alimēta præstare,& dos succedat loco alimen-

to.

torum, & cui competit onus, alimentandi, competit onus dotandi: dummodo tamen ipse frater tribuendo alimenta, aut dotando sororem, non egeat pro se, & suis filiis, quia omnia ordinaria charitas à se ipso incipit *l.præses*, & ibi Glos. *C.de servit.et aqua.* & dummodo sorores contra fratrem vitium ingratitudinis non commiserint.

3. A culpa quoque fratres non vacant si Religionem ingrediant, & fratres, & sorores habeant constitutos in gravi necessitate, id enim est contra charitatẽ fraternam, & quæ dicimus de fratribus quoad sorores, quoq; dicimus de sororibus; erga fratres. *tex. in l.illud, ff.ad leg.Aquil.* secus dicisi necessitas nõ est gravis. Azor. *p.2.inst.moral.l.2.c.ult.* Reginal. *l.20. sua prax. num.50.* Molfes. *loc.cit.c.18.n.88.*

4. Cum ergo fratres possunt sorores nubere tempore ætatis nubilis, debent eas nubere: aliàs si in honestate patiantur naufragium eis imputatur, quamvis ipsæ sorores peccent; nec ob hanc causam potest frater alimenta sorori denegare, & dotem, sicuti nec pater si post nubilem ætatem, scilicet post 25. annum eam non tradat nuptui, si filia in corpus suum peccaverit, Ut *in §. aliud quoque capitulum in auth.ut cum de appellat.cognosc.*

C A P. XXIV.

De peccatis conjugum.

1. Si coniuges contrahant Matrimonium, in gradu prohibito, & peccant, & matrimonium nullum est, nisi ignoranter id egerint, qui nam autem sint gradus prohibiti supra latè agimus; ac etiam si contrahunt clandestinè. ibi te remitto ne dicta inuliliter repetamus.

2. Certum autem est quoque conjuges peccare, si scientes habere impotentiam coeundi, contrahant nuptias, id enim repugnat traditioni mutuæ corporum; & intelligitur de incontinentia coeundi perpetua, non ad tempus per aliquod accidens, vel ex ætatis defectu. Verum est tamen quod si impotentia subsequatur matrimonium, sivè ratum, sive consummatum, contrahentes si velint possunt simul habitare non ut vir, & uxor, sed sicut frater, & soror, sivè impotentia sit ex parte unius, sivè ex parte utriusque, quia talis habitatio eis conceditur de jure, ut est *tex. in cap.consultationi de frigid. et malefic.* non tamen dormire possunt in eodem lecto, maximè si alter sit potens, cum ad tactus impudicos de facili provocatur, ex declaratione Sixti V. in quodam motu proprio edito anno 1587. non possunt tamen ab Episcopo ad separationem compelli, nisi convincantur habitare non ut fratres, & sorores.

3. Si conjuges ad hoc ut Matrimonium contrahant affirmant esse divites Nobiles, Virgines cum non sint, peccant, & si per hoc non dirimatur matrimonium; quia est deceptio tãtum in qualitatibus; secus si sit deceptio, vel error in persona, hic enim error irritat matrimonium, ut si quis nubat franciscæ, putans esse Paulam, aut Paula nubat Didaco, existimans esse Petrum. Ex Nav. *in man.c.22.n.31.*

4. Servus contrahendo matrimoniũ cum libera tacita ipsius servi conditione peccat, & è contra serva contrahendo cum libero ignorante esse servam, &

matrimonium est irritum cum error sit in conditione, ut in *cap.ad nostram de conjug.servor. cap.si quis ingenuus* 29. *q*.2.Sanch. *l.7.de mat.disp.19.n.2.et* 3. Si autem liber cognita servitute alterius conjugis, rem habeat cum serva, quam duxit, tunc matrimonium est validum, quia censetur consentire matrimonio cum serva inito, D.Th.*in 4.dist*. 36.*q.unic.a*.1.& alii.

5. Conjuges matrimonium contrahentes post emissum votum castitatis, sive simplex, sive solemne peccant, & irritum facit Matrimonium qui contrahit post votum solemne, etiam si sit ex parte unius conjugis tantum, & id jure Ecclesiastico, & Divino; & contra sententes sunt excommunicati, ex Conc.Tridentin.*sess*.24. *c*.9. *de matrim*. Votum autem simplex tantum impedit, non dirimit matrimonium; secus dic de voto simplici Religionis Societatis Jesu, emisso post biennium tyrocinii, nam hoc votum impedit, & dirimit matrimonium, ut ex *Bulla* Gregor. XIII. edita anno 1584.

6. Et si conjuges post matrimonium ratum cum aliis contractum denuò matrimonium contrahunt, inter se peccant: matrimonium enim ratum impedit, ne quis cum alia possit contrahere, & dirimit contractum, etiam copula secuta; atque ideo sic contrahens tenetur ad priorem redire; nisi primum fuerit clãdestinum, quia hæc sunt irrita, ex Concil.Tridentin.*de refor.mat.sess*.24. *c*.1. & declarat Tolet.*lib.7.sua sam.c*.14.

7. Fidelis autem contrahens cum infideli etiam si infidelis sit Cathecumenus peccat, & matrimonium est irritum, disparitas enim cultus, non tantum impedit, sed dirimit matrimonium *in. c. cave* 28. *q*.1. secus dic de contrahente cum hæretico, vel hæretica; quia matrimonium validum est, licet contrahẽs peccet mortaliter, per Glos.*in cap. non oportet, ead.causa,et q*.

8. Vir ducendo uxorem vi, ac metu, & è contra peccat, & matrimonium est invalidum, metus tamen debet esse justus, & cadens in constantem virum, qualis est metus mortis, verberum, captivitatis, amissionis bonorum, infamiæ, &c. ut dicitur in *l.metum,ff. quod met. causa*. Si autem post vim, aut metum incussum, is cui metus fuit illatus consentit expressè, vel tacitè matrimonio, aut si post metum, vel vim intercesserit spontanea copula, in foro exteriori compelluntur contrahere, in foro verò interiori non contrahunt, nisi maritalis concurrat consensus.

9 Peccant quoque conjuges, & matrimonium dirimitur, si post commissi homicidium, vel adulterium, vel simul utrumque in persona priorum conjugum, sub spe futuri matrimonii contrahant nuptias: reprobatur enim id à jure in quatuor casibus, I. est cum unus conjugum convenit cum altero, ut occidat alterius conjugem, ut postea possint inter se matrimonium contrahere; tunc si sequatur homicidium, hujusmodi crimen impedit, & dirimit matrimonium, *cap.laudabilẽ, de convers.infidel*. II. est, ubi unus conjugum alterum interficit per se, vel per alium, & cum adultera contrahat, quamvis adultera non sit cõcors, & è contra. III. est, ubi unus conjugum adulterium commmittit, & mediante fide, vel juramento, promittit se matrimonium cum adultera contracturum post obitum conjugis; nam si post obitum nuptiæ contrahuntur, dirimuntur,

tur, *cap. significasti* 2. dummodò adulterium sit verum, consummatum, quòd vivat legitima sponsa, & quòd promissio fiat signo exteriori. IV. est, cum unus conjugum, qui per verba de præsenti contraxerunt, matrimonium cum alio contrahit de præsenti, & habet copulam, isto casu mortuo priori conjuge, isti non possunt contrahere, dummodò copula intercedat cum secunda; & quòd uterque sit conscius criminis, Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 78. n. 12. & disp. 79. num. 31.* Molf. *p. 1. suæ summ. tract. 4. c. 10. num. 48.* & alii.

10 Si tempore raptus matrimonium contrahatur peccant contrahentes; Raptus enim impedit, & dirimit matrimonium ex Conc Trid. *sess. 24. de ref. matrim. c. 6.* Et quamvis matrimonium sit validum, quando aliquis contrahit matrimonium cum una per verba de præsenti, post contracta sponsalia cum alia per verba de futuro, tamen mortaliter peccat, quia sponsalia valida tenetur fidem servare, nisi justa causa intercedat illa non servare, ut habet Molfes. *p. 1. suæ summ. tract. 4. cap. 15. num. 8.* post alios. Sicuti etiam est validum matrimonium contractum stante prohibitione Episcopi, vel Vicarii, vel Iudicis de non contrahendo, donec examinetur aliqua causa, vel impedimentum; tamen peccat sic contrahens. Idē dic de excommunicato contrahente, *cap. 1. 2. & 3. de mat. contrah. cont. interdic.*

11 Si conjuges ante contractū matrimonium per verba de præsenti utantur amplexibus, & osculis cum pollutionis periculo, vel tactibus impudicis lethalem culpam contrahunt. Si autem oscula fiant sine periculo pollutionis, sed tantum ad fovendum, & conciliandum amorem inter eos in ordine ad matrimonium contrahendum, sunt licita, ut docent Sanch. *lib. 9. de matrim. disp. 46. & 47.* Molf. *l. c. num. 10.* post alios, qui addit, quod si citra dictum periculum sponsi utantur osculis, vel amplexibus, tantùm venialiter peccant. Est tamen verum, quòd peccant mortaliter si ante contractum matrimonii per verba de præsenti percipiant delectationem in cogitando copulam de futuro: quia talis actus appetitus sensitivi fertur ex se in copulam de præsenti, ut præsens est. Sicuti etiam peccat vidua habens delectationem veneream ortam ex cogitatione copulæ habitæ tempore matrimonii, quia delectatio est de præsenti, Nav. in *man. c. 16. n. 10.* Sanch. *l. c. disp. 47. à num. 4. usque ad 9.* Molf. *l. c. n. 14.* cum aliis ab ipso relatis, ubi *n. 15.* limitat id, ubi delectatio non est circa copulam, sed tantùm circa oscula, amplexus, & tactus.

12. Quia autem nullum sacramentum sine culpa suscipitur ab homine in mortali peccato; ideo peccant conjuges; si conscientiam habent mortalis peccati, & ante confessionem matrimonium consumant.

13. Licet ante matrimonium consummatum etiam altero conjuge invito possit conjux alter Religionem ingredere, & emittere in illa professionem; tamen post consummationem matrimonii, quamvis altero conjuge invito non potest conjux alter Religionem ingredere, altero nolente; Matrimonium enim ratum, & non consummatum per solemnem professionem alterius conjugis dirimitur, & conjux in sæculo manens est absolutus à vinculo, & liberè po-

potest ad alias nuptias transire. Ut probat Sanch. *lib.2. de Matrim. disp.* 18. Nõ est autem licitus ingressus Religionis post consummatum matrimonium, ex sola licentia conjugis in seculo manentis, sed remanens in seculo debent castitatis votum emittere, si senex est; si verò est iuvenis oportet, ut ipse quoque Religionem ingrediatur, ut est *tex. in cap. cum sis de convers. coniug.* & hæc omnia debent fieri ex Episcopi diæcesani consensu, ex Glos. *in d. cap. 1. vers.* Revocari, & Sanch. *de Matrimon. lib.7. disp.32. num.3.* ubi *num.12.* probat quod si coniux senex remansus in seculo cum voto continentiæ vivat incontinenter debet compelli Religionẽ ingredere, non tamen profiteri. Ex *tex. in cap. significavit de convers. coniug.* Si autem coniux Religionem ingressus de licentia alterius exeat è Religione, ante professionem, cogendus est redire ad coniugem in seculo manentem, etiã si is votum castitatis emisit; licentia enim intelligitur data ad ingressum cum effectu mediante professione; & sic nõ secuta professione, cessat votum, nisi aliter constet de vovente. Sanch. *lib.7. de Mat. disp.32. n.13.*

14. Non potest coniux transire ad alias nuptias; nisi illi legitimè constet de morte alterius coniugis; & transiens peccat mortaliter: legitimè dicitur constare, quando constat per librum Parochi in quo solent describi cadavera fidelium, in sua Ecclesia sepulta, vel ex testium depositione deponentium de visu, vel saltem adsit unus testis de visu, & duo de fama, *cap. in præsentia, de spons. & matrim.* in casu autem, quod testes falsum deposuerunt, & coniux de facto vivit, & reddit; quamvis mulier secundo nupta non dicatur adultera; tamen tenetur redire ad primum sponsũ; quia primum est verum matrimonium, & secundum putativum tantum. *cap. si virgo 34. q.1.* Reg. *lib.31. suæ prax. nu. 69.* Ricc. *in prax. matr. decis.265.* & alii.

15. Si coniuges debitum coniugale ad invicem non reddunt, peccant, sive petatur expressè, sive tacitè, & est peccatum contra iustitiam, quia viri corpus est uxoris, & è contra, & est cõtra iustitiam non reddere alicui, quod suum est. D.Th. *in 4. dist.32. q. unic. a. 2. quæstiunc.1.* quem sequuntur communiter Doctores. Hoc ita verum est, ut etiam aliquando etiam non petenti, ubi ex signis advertitur in altero coniuge periculum incontinentiæ teneatur alteræ reddere. Sicuti medicus infirmo tenetur medicinam adhibere, quam ei salubrem speret fore, quamvis infirmus non petat, ut docet D.Th. *loc. cit.*

16. Non reddens autem debitum petenti, non excusatur à peccato, etiam si reddatur impotens ex culpa sua, & mediis illicitis, quia scilicet, vel crebrò se polluat, vel ad alias mulieres accedat. & sic si vir advertat se polluendo, vel ad ulterium committendo, inde se reddi impotentem ad satisfaciendum moderatè uxori, ultra culpam pollutionis, seu adulterii, peculiare peccatum committit contra iustitiam, qua tenetur se aptum perseverare in debito coniugali reddendo, ex Rosell. *in sua sum. verb. debitum num 2.* Sylv. *verb. debitũ q.1. vers. prima est.* Sanch. *l.9. de mat disp.3. n.2. & 3.* qui *num.4.* ait id verũ esse etiam si se reddat impotentem mediis licitis scienter, puta propter ieiunia immoderata, vel vigilias, vel disciplinas; coniugi enim cum prohibeatur nega-

ga-

gatio debiti, eidem hæc omnia censentur interdicta. Unde infert virum citra consensum uxoris, non posse vovere abstinentias, vigilias in præjudicio debiti conjugalis, & è contra. Vota tamen sunt valida antequam per conjugem revocentur ex Caje. 2.2.q.88.a.8. Tab. *verf. matrimonium* 1.q.1.§.4. Navarr. in *man.c.*22.n.61. Sanch. *loc. cit. disp.*2. *num.*9.

17 Excusatur etiam à jejunio Ecclesiæ conjux, qui jejunando non potest alteri conjugi debitum reddere; jejunium enim non impedit opera necessitatis; & ideo non obligat eum, qui cum jejunio non potest opus reddendi debitum solvere, & ubi concurrunt duo præcepta incompatibilia, alterum jejunii, quod est humanum, & alterum reddendi debitum conjugale, quod est naturale Divinum, istud præferendum est illo, Caje. *in summ. verf. jejunium cap.*4. §. *excusantur infirmi.* Nav. *in man. cap.*21. *num.*17. Valen. 2.2. *disp.*9. *quæst.*2. *pun.*5. §. *necessitas excusans*. Sanch. *lib.*9. *de matr. disp.*2. *n.*10. qui *num.*11. & 12. infert uxorem excusari à jejunio, ut placeat viro, & ejus amorem erga ipsum conservet, & ne despiciatur si propter ieiunium appareat pallida, vel deformis; amor enim mutuus coniugum est valdè necessarius ad traducendam quietem maritalem. Idem dicit de fœmina nubere volenti; hæc enim si ob ieiunium videatur deformis, ut cum difficultate virum amatorem inveniat, excusabitur à jeiunio; nemo enim tenetur cum notabili sui detrimento servare humanam legem.

18. Imo si vir præcipiat uxori frangere ieiunium sine causa legitima, & uxor non obediendo amitteret viri gratiam, & inter eos oriantur rixæ, & scandala, tunc licitum est uxori jejunium solvere, quia præponendus est amor mutuus coniugum ieiunio Ecclesiastico; lex enim positiva, ut talis non obligat cum scandalo, *cap. nihil cum scandalo, de præscript.* Nav. *in man. cap.*21. *nu.*19. quod intellige, nisi id fieri à viro in contemptum præcepti Ecclesiastici; tūc enim uxor non tenetur obedire, Philiar. *de off. Sacerdotis tom.*1. *p.*2. *lib.*3. *cap.*25. §. *quod jeiunio*, Sanch. *loc. cit. disp.*2. *num.*13.

19 Quia autem debitum coniugale debetur ex justitia, ideo etiam in magnis solemnitatibus, scilicet Nativitatis Domini, in Pascha, Pentecostes, in festo Corporis Christi, in die communionis, &c. coniux tenetur reddere; & quāvis specialiter in die communionis sit decens si abstineant à copula coniugis, ut cum omni puritate Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumant, & contravenientes ob solam delectationē venialiter peccent; tamen si copulam habeant ad evitandum periculum incōtinentiæ, vel ut debitum alter alteri reddat, nullam culpam contrahunt, Reg. *lib.*31. *suæ praxis num.*345. Sanch. *lib.*9. *de matrim. disp* 21. Moit: *par.*1. *suæ sum. tract.*4. *c.*13. *n.*86.

21 Excusatur tamen coniux alteri coniugi petenti debitum denegando in his casibus. I. cum detrimento propriæ salutis, vel si laboret febri [secus si tantùm capite doleat absque febri, vel si doleat dente molari] vel è vena sanguinem extrahit, vel dum statim exit à balneo; quia ordo charitatis, & naturæ non obligat ad consulendum magis alteri, quàm sibi ipsi. Obligatio ergo ad reddendum debitum, intelligitur salva

in-

modo illicito. Ledes. *q.* 58. *a.* 3. Coninc. *disp.* 34. *dub.* 9. *n.* 70. & 80. *Reg. lib.* 31. *n.* 347. Sà *verbo debitum conjugale* q18 *n.* 16. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 15. *num.* 10. Fill. *tract.* 10. *c.* 9. *q.* 10. *n.* 338. Addit Ledes. peccare virum reddendo debitum uxori amenti dum adest periculum abortus si concipiat; si verò vir sit amens uxor debet reddere debitum viro etiam amēti, tunc enim periculum prolis non adest.

X Excusatur ab obligatione reddendi debitum coniux altero coniuge petenti in loco sacro, nisi fortè adsit magna necessitas. Bon. *l. c. p.* 3. *prop.* 2. *n.* 6.

XI. Excusatur quoque à tali obligatione, quando alter coniux petit modo indebito quò ad situm, nisi adsit iusta causa sic petendi; iusta autem causa est, quando vir retrò accedens cognoscit uxorem in vase naturali ordinario, eo quod sit periculum fœtus, si ordinario situ congrediatur, & idem dic quando vir est nimis pinguis, Armill. *verbo debitum n.* 6. & debet reddere etiam si petit indebito situ, ne oriantur lites, & discordiæ inter coniuges, & ne displiceat petenti. Bon. *l. c. n.* 10.

XII. Excusatur item uxor à redditione debiti, quando petitur à viro tēpore menstrui; quia non tenetur reddere quando adest turpitudo se tenens ex parte actus; nisi tamen adsit iusta causa tunc temporis reddendi, Bon. *loc. cit. p.* 6. *prop.* 2. *num.* 10. Sylv. *verb. debitum, n.* 12. Rebell. *lib.* 3. *q.* 19. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 15. *n.* 71. Fill. *tract.* 10. *cap.* 9. *qu.* 10. *n.* 336. contra Sanch. & Coninch.

XII. Excusatur etiam uxor à redditione debiti, si petens debitum, commiserit adulterium, dummodò id certò constet uxori; per adulteriū enim amittitur omne ius coniugale ex D. Thoma *in 4 dist.* 35. *q.* 1. *a.* 3. *in corp.* verùm est tamen, quòd si ex negatione debiti immineret scandalum, debet uxor reddere viro petenti etiam adultero, donec per sententiam Iudicis fiat inter eos divortium, quò facto non amplius tenetur reddere debitum.

XIII. Excusatur quoque uxor cum vir petit debitum, in vase non naturali, quia coniuges habent potestatem in corpora alterutrum tantùm quoad naturale vas, & ideo omnis effusio seminis extra vas naturale est peccatum mortale, & coniux ita petenti non tenetur reddere; talis enim copula est intrinsecè mala. Unde hoc peccatum est gravis adulterio, cum ultra peccatum contra naturam committatur adulterium, tum ex parte viri, tum ex parte uxoris; & ideò tam vir, quàm uxor tenetur hanc circumstantiam aperire in confessione; nec est satis si uxor dicat fuisse cognita sodomiticè, tacita circumstantia viri, & è contra vir commisisse sodomiam, tacita circumstantia uxoris.

Vir accedens ad uxorem tantùm delectationis causa, & non ob finem honestum, scilicet causa procreandi filios, vel ob fugam incontinentiæ, peccat ratione mali finis, non autem mortaliter, sed venialiter, Nav. *c.* 16. *nu.* 23. Sanch. *lib.* 9. *disp.* 11. *n.* 4. Sà *verbo debitum ad finem*, Coninch. *disp.* 34. *dub.* 1. Reg. *l.* 31. *num.* 340. Bon. *de mat. q.* 3. *p.* 6. *prop.* 2. *n.* 7. contraria opinio est damnata ab Innocentio XI. in ordine 9.

88. Licet expediat utrumque coniugem simul seminare in actu matrimonii, eo quia semen fœminæ saltem iuvat ad formandum formosiorem fœtū, unde fœmina tardior ad seminandū potest.

test se licitè tactibus præparare ad copulam, ut simul cum viro seminare possit; & vir potest postquam seminavit copulam continuare, ut fœmina seminet si non seminavit, quia hoc pertinet ad completam copulam, ut docet Caiet.2.2.q.15.a.11. Henriq. *lib.*11.*c.*16.*num.*7.tamen non est necesse, ut coniuges simul seminent, semen enim fœminæ, nec activè, nec passivè concurrit ad generationem secundum aliquorum sententiam.

23. Ex quo deducitur, quod si vir postquam seminavit se retrahat ante uxoris seminationem, absque culpa potest fœmina tactibus se excitare donec seminet, ne remaneat libidine excitata cum afflictione, & desiderio, & illi tactus ordinantur ad actum coniugalem completum, qui consistit in seminatione utriusque; & licet semen fœminæ non sit ad generationem necessarium, est tamen valdè utile, ad fœtũ pulcriorem formandum. Secùs dic de viro se polluente, postquam uxor se retraxit; prodigeret enim semen à natura institutum ad generationem. Sanchez *lib.*9.*disp.*17.*num.*10.Bonac. *loc. cit. num.*15.

24. Peccat autem mortaliter vir, qui copula incepta desistit à seminando, quando uxor iam seminavit; hoc enim est contra finem generationis; & in hoc casu prodigeretur semen fœminæ, ac frustraretur. Sanch. *lib* 9. *disp.*19.*num.*4.Henriq.*loc.cit.*Bonacin.*loc. cit.n.*16.

25. Quia autem illa sola copula permissa est inter coniuges qua semen effunditur intra vas naturale uxoris; ideo copula maritalis non est licita seni, qui dum congreditur cum uxore effundit semen extra vas; & hic certò hoc sciens, non potest uti copula; quia semen voluntariè prodigit. Si verò senex habeat spem probabilem seminandi intra vas, potest copula uti, dat enim operam rei licitæ sibi permissæ; quamvis fortasse semen extra vas effũdatur, præter intentionem. Sicuti etiam licita est copula uxori, quæ post coitum non potest semen retinere intra vas, quia ista seminis expulsio est per accidens; & sepè retinebit semen necessarium ad generationem expulso superfluo. Secus dic de fœmina quæ post copulam statim mingit, vel aliud facit, ut data opera semen effundat hæc enim peccat mortaliter, facit enim contra finem ad quem semen est à natura institutum. Sanch.*lib.*9. *disp.* 20. *n.*3. Rebell.*lib.*3.*q.*16.*n.*15.Henriq.*loc.cit.* *c.*16.*n.*8.Reg.*lib.*31.*num* 334.*ad fin.* Bon.*loc.cit.n.*18.

26. Peccant quoque coniugati utentes tactibus & osculis, vel amplexibus, si in his adest periculum effusionis seminis extra vas; secùs etiam si capiantur ob delectationem, absque intentione copulæ, & ad fovendum mutuum effectum. Sanch. *lib.*9. *disp.*46. *n.*7.Azor.3.*p.lib.*3.*c.*25.*q.*2.Less.*lib.*4. *c.*3.*dub.*15 *n.*121.& alii. Sicuti etiam peccat maritus, qui jam copulam incepit cum uxore, & ab illa desistit antequam seminet contra uxores voluntatem, nam faceret illi iniuriam, quæ habet ius petendi copulam completam, secus si se retrahat de consensu uxoris, licet ipsa non seminaverit, dummodo non sit periculum pollutionis extra copulam; scienti enim, & volenti nulla fit iniuria; Si autem Uxor seminavit, non potest maritus, absque peccato

se

se retrahere à copula, nisi adsit justa causa; si enim maritus desisteret semen fœminæ prodigeretur. Bon. *loc. cit. p.* 10 *prop.* 4. *n.* 16.

27. Dixi nisi adsit iusta causa; quia potest maritus se retrahere, & copulam imperfectam relinquere, etiam si fœmina seminavit si superveniat grave periculum vitæ; vel aliqui advenerint ad illum actum, etiam si secutura sit pollutio extra vas, quia hæc est per accidens, & præter intentum. Sanch. *loc. cit. n.* 6. Specul. 3. *p. a.* 15. *concl.* 5. Sà *verbo Debitum coniugale*, & alii.

28. Si autem vir, ut se excitet incipit cognoscere uxorem actu præpostero, licet actum perficiat, & seminet in vasu naturali, peccat mortaliter, quia utitur vase indebito, à quo natura ipse abhorret, & etiam quia coniuges alia via possunt minus turpe se ad copulam excitare. Sanch. *lib.* 9. *de Matrim. disp.* 17. *num.* 4. Bonac. *loc. cit. p.* 11. *prop.* 2. *num.* 12. Duard. *in cap. omn. disput.* 12. *sect.* 3. *num.* 69. & alii contra Nav. *lib.* 5 *cons. de pæ nit. & rem. cons.* 7. & Ang. *verb. debitum. num.* 25. Si autem vir succumbit uxori, peccat mortaliter, quando intervenit tanta inordinatio, ut generatio impediatur; quia tamen in hoc casu rarò impeditur generatio, rarò etiam contingit peccatum mortale, nisi adsit aliqua prava intentio, vel aliqua circumstantia addens moralem malitiam; tamen ordinariè est peccatum veniale, nisi excuset necessitas, ut quando vir propter pinguedinem non potest congredi cũ fœmina nisi vel succumbat, vel retro accedet, aut quando uxor est gravida, & non aliter potest cognosci nisi sic. Ita Reg. *lib.* 31. *n.* 335. Coninch. *disp.* 34. *dub.* 9. *num* 80. Bonac. *loc. cit. punt.* 13. *prop.* 2. *n.* 2. Henriq. *lib.* 11. *c.* 16. *n.* 6. Sanch. *lib.* 9. *disp.* 16. *n.* 3. & alii.

29. Quia autem matrimonium initur ad prolem suscipiendam principaliter, ac etiam ad vitandam incontinentiam; sequitur, quod uxor debet sequi virum, nullo pacto in contrariũ obstante, *cap. unaquæque* 13. *q.* 2. quod non intelligitur, quando uxor non potest virum sequi, absque gravi damno animæ, & corporis, aut quando habet iustã causam faciẽdi divortiũ, quò ad torum, & habitationem; vel quando timet infectionẽ lepræ; vel alterius morbi contagiosi; tunc enim & si non tenetur virum sequi; non debet tamen ab illo longè recedere, ut alia obsequia illi præstet. Reg. *lib.* 31. *num.* 303. San. *lib.* 9. *disput.* 24. *num.* 29. Bonac. *loc. cit. n.* 21.

30. Tenetur quoque vir præstare alimenta uxori, nam ob id accipit dotem; & uxor tenetur viro, si aliunde nõ habeat unde vivat, & illud ita verum est, etiam si uxorem indotatam susceperit, quia id sibi imputari debet, & pro dote voluit personam accipere; ac etiam si dos illi sit confiscata propter hæresim, vel aliud crimen, quia in defectu dotis obligatur vir debito cõiugali alere uxorem. Sanch. *lib.* 9. *de Mat. disp.* 5. *sub num.* 10. & alii.

31. Peccat autẽ uxor faciẽs eleemosinas, de bonis viri, ultra quam par sit, citra viri licentiam expressam, vel tacitam; illa enim non habet dominium nec bonorum mariti, nec dotis propriæ marito vivente. Si autem uxor habeat bona propria, non peccat illa elargiendo; quia illorum est domina; potest tamen etiam sine licentia viri, uxor sub-

alteri pio loco arbitrio Episcopi; in prima monitione; in secunda vero si non parverint, debent suspendi ab administratione beneficii. Ultra privationem fructuum suorum beneficiorum; & si in tertia monitione non resipuerint, & concubinam non expellant, debent privari beneficiis, portionibus, ac officiis, & pensionibus Ecclesiasticis quibuscunque perpetuò, & inhabiles reddi, ac indigni quibuscumque honoribus, dignitatibus, beneficiis, ac officiis in posterum, & præter dictas pœnas excommunicationis gladio plecti debent.

4. Clerici verò non habentes beneficia, aut pensiones juxta delicti, & contumaciæ perseverantiam, & qualitatem, debent ab Episcopo carceri mãcipari, suspendi ab ordine, & ad beneficia obtinenda inhabilitari.

5. Si verò Episcopi in hujusmodi crimen, (quod absit) inciderint & à synodo provinciali admoniti non se emendaverint, ipso facto sunt suspensi, & si perseveraverint in suo delicto possunt privari de Ecclesia. Concil. Tridentin. *cit. sess. 25 cap. 14.*

C A P: XXVI:

De culpis Medicorum, Aromatariorum, & infirmorum:

1: MEdici, sive Physici, sive Chirurgi sint, si ideoneos non se cognoscant lauream suscipiãt à culpa non vacant, oportet enim medicos habere scientiam sufficientem, & artem ad morbos curandos, alias infirmos exponunt periculo manifesto vitæ: ut docet Sylv: *in summ. ver. medicus q: 1:* & alii: Et non solum peccant ex capite ignorantiæ; sed etiam negligentiæ, eo quia non vacant studio morbi qualitatẽ ut discãt est enim obliga- communis omnibus aliquod officium exercentibus, ut illud exerceant cum debita diligentia; & maximè ubi agitur de vita proximi: Panor: *in cap. ad aures n: 3: 4: et 6: de ætate, et qualitate* Salon: 2: 2. *q: 7 a: 2:* Sayr. *lib: 12: Clav. reg. c: 22: sto n: 11:* & alii: Et si ex medicorum ignorantia, vel negligentia sequatur infirmis mors, efficiuntur irregulares, etiam si eorum non intendant mortem, ex *D:* Anton: *3: p: tit: 7: cap: 2:*

2: Si autem medici ultra tertiam diem infirmos visitent, non procurando, ut præmittant confessionem sacramentalem, & alia spiritualia medicamenta, antequam deveniant ad applicationem corporalium medicamentorum, peccant, ut ex Bulla Pii V. quæ incidit *super gregem*. Verum tamen est Bullam dictam obligare in gravi morbo, vel quando judicatur in principio esse periculum mortale. Ex Navarr. *in Man. c. 25.* Suar. *de pœnit. disp. 35. sec. 3, n. 4.* qui addunt, quod si medici moneant infirmos, & illi non pareant, & recusent confiteri; non debent infirmos deserere, si probabile periculum vitæ advertant, id enim esset contra charitatem, & ita in praxi servatur,

3. Si vero conveniant cum Aromatariis, ut per aliquod lucrum præbeant infirmis res exinanitas, vel medicamenta vetera, & nullius valoris, non solum peccant; verum si per hoc aliquod detrimentum succedit infirmis, obligantur ad omnia damna; & expr-

tas. Ex D.Anton.3.*p. tit*.7. *c*.2. Molf. *par*.1.*sua sum.trac*.8.*c*.13.*n*:47: Sylv: *in summ:ver*:*Medicus*,ubi habet,quod medicus non debet confidere Aromatario, in medicamentis componendis; nisi sciat illum esse bonæ conscientiæ practicum, & peritum; sed compositio medicinæ debet fieri sub suis oculis.

4. Quoque in culpam medici incidunt si lucri gratia prolongant morbos infirmorum; & tunc ultra culpam tenentur ad omnia damna, & interesse ex Molf:*cit*: *num*:4: vel si tribuant infirmis aliquam rem, quam certò sciunt esse nocivam,ob solam misericordiam, & ut eis placeant: ex Panorm: *in cap: tua nec de homicid*: vel si in medendo non vtantur traditionibus artis, sed medentur juxta suum caput; vel tribuant infirmis medicamenta dubia; quia in dubiis tutior pars est eligenda, & minus malum est relinquere infirmos naturæ, aut Deo curandos, quàm exponere medicinæ cujus virtus ignoratur: Sylv:*loc:cit:ques*:4:

5: Et quia maximum damnum inferūt medici infirmo, tam quò ad animam, quam quò ad dispositionem rerum temporalium, si mortem ipsi non pronuncient, quando viderint secundum artem,eum certò moriturum,ideò à culpa non excusantur si mortem tali infirmo non pronunciāt: ita D:Anton: 3:*p:tit*:7:*c*:2:§:4: *vers: utrum autem Medicus*, Tab:*in sum*: *vers*:.*medicina num*:15:§;*Quartodecimo* & alii.

6 In culpam quoque Medici incidunt, si recusent curare infirmos, & illos derelinquunt (præcipuè pauperes), ob quod mors, aut prolongatio morbi proveniat, & tenentur ad damna; tenentur enim Medici pauperibus infirmis gratis medere; imò & pro eis solvere medicinas, si possint, & infirmi facultatem non habeant, ex Glos. *in sum*.83.D.Anton.3.*par*.*tit*.7.*c*.2.§ 3. Tab.*loc*.*cit*.§.*quinto num*.6. Nav.*in man*.*c*.25.*sub n*.64. *vers*.*septimò peccat*, & ex D.Thom.2.2:*q*.71,*a*.11.

7 Item peccant Medici,si in medendo superstitiones immisceant, vanas observationes, vel ligaturas quasdam, quæ naturaliter non deserviunt ad curationem morbi,ut docēt Molf.*loc.cit*. *n*.45.Nav.*loc.cit.sub n*.60. & alii.

8. Et quia eorum scientiam, ac lauream est illi à Deo tributa in ædificationem, non in destructionem; ideò à culpa non vacant, si præcipiant infirmis violare præcepta Ecclesiæ sine necessitate, ut si præcipiant vesci carnibus diebus ab Ecclesia prohibitis, violare jejunia, in die festo non audire Missam, quæ ab infirmo servari possunt absque detrimento corporalis salutis, ut patet *argum.text*.*in cap.noli putare* 1.*dist*.Et si fidem faciunt,aliquē esse infirmum, cum revera non sit, ultra culpam, possunt puniri in foro externo uti falsarii,Molf.*loc.cit.n*.48.

9 Item in culpam incidunt Medici, si in detrimentum animæ præcipiant medicamenta pro salute corporis; anima enim corpori est præferenda, & in hoc casu incurrunt excommunicationem, ut in *cap.cum infirmitas in fine*. Unde inferes, quod Medicus non potest præcipere infirmo fornicationem, aut pollutionem, quia licèt sit licitum, manum, pedem, testiculos sibi amputari ad vitam tuendam, non tamen est licitum fornicari, aut procurare pollutionem, quia hæc sunt intrinsecè,& ex

obje-

objectio malæ, atque adeò nunquam eligibiles, pro quocunque bono corporali, Sylv. *in sum. ver. Medicus q. 4. vers. quartum*, D. Ant. *loc. cit.* §. 1, Sãch. *lib. 9. de matr. disp. 17. num. 16.* & est communis.

10 Si Medici potiones dant mulieribus, vel pharmaca sterilitatis, aut illas consulunt, non solùm peccant, verùm incidunt in cẽsuras, & pœnas contentas in Constit. Sixti V. quæ incipit: *Effrenatam perditissimorum hominũ*, edita anno 1588. 4. Kal. Novembris; Pharmaca enim sterilitatis tribuentes sunt homicidæ; & idem dic. de dantibus potiones sterilitatis viris, ne possint generare, ut in *cap. si aliquis, de homicidio.* Et multò magis peccant, & in censuras, & pœnas dictæ Constitutionis Sixti V. incidunt dantes prægnantibus Pharmacum, ut abortum faciant; hoc enim casu homicidium committunt fœtum interficiendo, quãdo fœtus est animatus, vel dubitatur an sit, vel non sit animatus, quia in dubio fœtus præsumi debet animatus. Est verum tamen, quod quando nulla spes adest, ut fœtus vivus edatur, & ex alia parte speratur sanitas matris, tunc potest dari remedium, quod per se nõ tendat ad abortum, sed ad sanitatem; & mater potest uti tali remedio, cum utatur suo jure; nec tenetur mater vitam exponere, ubi non extat spes salutis spiritualis proximi, Less. *lib. 2. de just. & jur. c. 9. dub. 7. num. 64.* Sanch. *lib. 9. de matrimon. disp. 20. num. 18.* Sayr. *lib. 7. Clav. Reg. cap. 12. sub num. 72.* Bon. *de rest. disp. 2. q. ult. sect. 1. pun. 7. sub n. 3. vers. addo tamen*, & alii.

11 Item à culpa non vacant Medici, si ab infirmis ultra quam par est stipendium, petant, & exigant, & tenentur ad restitutionem; Et si in medendo socios sibi adhibent Judæos, quia id expresè prohibetur per Extrav. Pauli IV. quæ incipit: *Cum nimis*. Et si statuta Medicorum non servent, quæ maximè juraverint servare. Et si in visitando mulieres infirmas non sè honestè habuerint in eis tangendis; Et si causa emulationis aliis Medicis detraxerint, & aliquod damnum eis intulerint, & ultra culpam in hoc casu tenẽtur ad restitutionem; Et si cognoscentes per principia artis alicujus infirmitatem esse incurabilem, dolo, aut avaritiæ causa non aperiunt veritatem infirmo; Et si cum infirmo conveniunt certo promissò prætio, si eum ab infirmitate liberent, isque mox liberatus incidit in eamdem infirmitatem, nec eum curare iterum velint, nisi novum solvatur stipendium; & cum Clerici, vel Monachi sint, Physici vel Chirurgi munus exercent quò ad incisionem, vel adustionem. Et si denique qui cũ non sint legitimi exercent munus Medici, non prius obtenta dispensatione; de jure enim Medici non debent ad practicam admitti, nisi sint ex legitimo matrimonio nati.

12 Debent autem Medici post receptam Doctoratus lauream jurare primò non dare alicui personæ venenum, secundò non dare medicamentũ abortivum, tertiò vocare socium in rebus dubiis; & quartò pauperibus mederi gratis, & amore Dei, Molf. *loc. cit. sub n. 45.* Tab. *in summ. verbo medicina* §. 17. Sylv. *in sum. ver. Medicus q. 2. in fine*, D. Anton. *3. p. tit. 7.* §. 5. & alii.

13 Aromatarii peccant I. ex capite igno-

ignorantiæ, vel negligentiæ; Ignorantia enim horum multum infirmis nocet, ficuti, & negligentia; omnibus enim aliquod munus exercentibus adeft obligatio, ut illud diligenter exerceant; & tenentur ex iftis duobus capitibus ad omnia damna fequuta. II. Vendentes res vetuftas pro novis; mixtas pro puris, viles pro prætiofis, vel non apponentes in medicinis, ea quæ à Medicis præcipiuntur, aut unam rem pro alia, & quid pro quo dantes (ut dicitur) ut fi pro aqua deftillata dent puram, pro cinamomo dent piper &c. & ultra culpam, tenentur ad damna, & ad intereffe reficiendum. *Reg. lib.2.fua prax.fub n.*38. Molf.*part.*1. *fuæ fum.tract.*8.*cap.*13.*num.*50. Antonuc. *in Cath.*Neap: *lib.*2. *cap.*35. Graf.*p.*1.*decif.lib.*3.*c.*15.et alii. III: Si cum Medicis conveniant gratia lucri, ut multa remedia ordinent infirmis, quæ neceffaria non funt, et tenentur ad damna, expenfas, et intereffe. IV. Si vendant venena perfonis, quas fufpicant eis malè ufuras, vel fi fcienter hoc agant, aut vendant pocula ad abortum procurandum, aut ad impediendum conceptum fœtum. V. Si in diebus feftis fine neceffitate conficiant medicinas, vel alias res vendant, quia id de jure non licet, licet hoc non fit ufu receptum, ut ait Molf.*l.c.n.*56.

14 Infirmi autem peccant I. Si totā eorum fpem ad falutem confequendā ponunt in induftria Medicorum, et non principaliter in Deo. II. Si cum poffint in eorum infirmitatibus Medicos non vocant, ob avaritiam, vel defperationem, ut citiùs moriantur, aut vocatos eorum præcepta non fervent, ac nociva eorum faluti fumant. III. Si in notabili quantitate aquam bibant, et alia nociva fumant contra prohibitionem Medici, fi inde credunt ipfis proventurum grave nocumentum, et tūc peccant mortaliter, fecus fi leve, quia tūc venialem culpam contrahunt. IV. Si ad eorum infirmitates curandas vocant Iudæos; id enim Chriftianis prohibetur exprefsè per *text.in cap.nullus* 28 *q.*1. Si autem neceffitas urget, et alium Medicum habere non poffunt, nifi Iudæum, tunc licitè ab illo curari poffunt, ut docet Sylv.*in fum.ver.Medicus q.*2.et alii, dummodò non fit periculum fubverfionis à fide. quia fi adeft hoc periculum, non debent vocari Iudæi; falus enim animæ valetudini corpori eft præferenda. V. Infirmi Religiofi peccant facientes expenfas, ultra quam par eft, in Medicis advocandis, et in adhibendis medicamentis prætiofis contra votum paupertatis.

Longum, et prolixum effet tractare minutim, ac individualiter de fingulis perfonarum peccatis, ac culpis, nec brevitati confulerem, ut in principio operis promifi, à fupradictis accipe regulam pro omnibus, et in cafibus particularibus te regula. Solum hic (ut præ oculis habeas) adjiciam cafus in Bulla Cœnæ contentos, nec non propofitiones a diverfis Pontificibus damnatas, nec non alia, quæ à prudenti Confeffario funt præ manibus habenda, ut fanctè, et prudenter fuum exerceat officium; prius tamen in hoc capite alia dicam, quæ necefsariò à Cōfeffario fcienda. Unde fit

CAP.

CAP. XXVII.

Aliqua necessariò scienda à Confessariis.

1 QUæres I. *Quid teneatur præstare Confessor erga pœnitentem, cujus delictum aliundè novit, sed pœnitens illud confiteri renuit?*

Respondetur, quòd si confessarius certò scit peccatum pœnitentis extra confessionem, et pœnitens rogatus renuit peccatum confiteri, tunc debet illum repellere, quia indignè petit absolutionem; antequam autem illum dimittat, dicat aliquam orationem ne adstantes veniant in cognitionem denegatæ absolutionis: Si verò Confessarius non est certus de peccato pœnitentis, aut illud audivit in confessione a complice, debet interrogari in genere, an habeat aliud peccatum, aut etiam petere in particulari, dum modò complicem non manifestet, nec sit periculum, ut pœnitens suspicetur complicem hoc ipsum crimen in confessione manifestasse; et hac præmissa interrogatione, si pœnitens adhuc non fateatur peccatum, tunc tenetur ipsum absolvere, quia non potest uti scientia confessionis; et debet existimare pœnitentem reticere peccatum de causa rationabili, vel complicem fuisse deceptum, Henriq. *lib.6.cap.20.* Delrius *to. 3.disquis.magic.lib.6.cap.1.sec.2.* Lazarius *canon. quæs. in tract.de monit: sect.2.q.19.n.*8.Bon.*de Sac:pœn. disp. 5.q.6 punct.4.prop.4.n.*33.et alii.

2 *Quæres II. Ad quid teneatur Confessarius, qui malè absolvit pœnitentem à peccatis?*

Resp. Confessarium, qui à censuris malè absolvit pœnitentem, quem defectu jurisdictionis non poterat absolvere, obtenta facultate absolvendi, debet etiam absentem absolvere; absolutio enim censurarum potest ferri in absentem, et ignorantem, et existentem in peccato mortali, ita Suar.*disp.32. sect.6.num.3.* Nav.*cap.26.n.14.* Vasq. *quæs.93.a.3.dub.8.n.6*, Coninch *disp. 8.dub.17.num.541.* Fill.*tract.7.c.12. q.6.d.370.* Bon.*l.c.q.5.punt.6. num.1.* et alii.

Si verò malè absolvit à peccatis, nō potest pœnitentem absentem iterum absolvere, absolutio enim sacramentalis non potest dari absenti. Si autem pœnitens non sit absens potest confessarius absolutionem impendere, obtēta facultate, vel si dubitet illum non absolvisse, dummodo pœnitens non recesserit à conspectu confessarii, & non sit ita remotus, ut confessarius dubitet de ipsius præsentia. Ita Bonac. *loc. cit.num.2*, Reg.*lib.8.num.30.*

Si verò pœnitens recessit à conspectu confessarii; tunc confessarius debet pœnitentem admonere, vel saltim curare, ut iterum sibi confiteatur peccata, quæ commisit ab ultima confessione sibi facta, & se accuset de peccatis aliàs confessis. Ita Suar. *disp.32.sec.6.* Coninch.*loc.cit. num.143.* Onuphrius *de sigillo sect.4.q.5.vers.secundo sequitur* Bonac.*loc.cit.num.3.*& alii:

3. *Quæres III. quid de obligatione confessarii circa pœnitentiam injungendam, vel commutandam?*

Respondetur quod per se loquendo confessarius tenetur pœnitentiam, pœnitenti injungere; quia curare debet, ut sacramentum sit integrum, & satis-

factio.

factio pertinet ad integritatem sacramenti pœnitentiæ, ita communiter Doctores; imo Sanchez *disp*. 38. *sec*. 2. & alii asserunt teneri confessarium sub mortali injungere pœnitentiam per se loquendo, aliter peccaret contra proprium officium in re gravi.

Dixi (per se loquendo,) quia dantur aliqui casus, in quibus confessarius excusatur ab injungenda pœnitentia: Quorum I: est quando pœnitens ita est proximus morti, ut nihil percipiat: II: est quando scrupulosus intra eamdem horam frequenter accedit ad confessarium, aliquid novi semper confitens, in quo casu potest confessarius injungere pœnitentiam aliàs injunctam: III. est, quando confessarius cognoscit ex signis pœnitentem ad sacramentum pœnitentiæ accedere cum tanto dolore, ut credat ipsum integrè satisfacisse; in praxi tamen semper est huic pœnitentia injungenda, cum difficilè sit cognoscere pœnitentem integrè satisfecisse.

4. Opus autem quod in pœnitentiam injungitur debet esse opus bonũ pœnale; opera autem bona pœnalia sunt orationes, ad quas reducuntur bona opera interna, scilicet contritio, & gratiarum actio, Iejunia ad quæ reducuntur quælibet carnis maceratio, ut verbera cilicium, &c. Et eleemosynæ ad quam reducuntur alia opera misericordiæ in proximum; Hæc autem tria possunt injungi, quia pœnitentia debet respondere peccatis: omne autem peccatum, vel committitur in Deum, & contra hoc datur oratio; vel contra seipsum, & huic respondet jejunium; vel contra proximum, & hoc imponitur eleemosyna, *D.Thom. in add. ad* 3. *p q*. 15. *a*. 1. & 3.

5 Opus autem injunctum debet correspondere gravitate peccatorum, & qualitate pœnitentis secundum prudentiam Confessarii: Et sic Confessarius potest magis contrito leviorem pœnitentiam injungere; & homini fragili, ac delicato juxta ipsius fragilitatem, & conditionem, & tempore Iubilei, aut Indulgentiarum potest mitiorem pœnitentiam præscribere. Caveat tamen Confessarius, ne pro gravissimis culpis injungat levissimas pœnitentias ne præbeat pœnitenti occasionem relabendi; Confessarius verò, qui ob peccata mortalia injungit levẽ pœnitentiã, debet facere certiorẽ pœnitẽtẽ se propter ipsius fragilitatẽ levem pœnitentiam injungere, quàm ipsius peccata mereantur, & illam pœnitentiam non esse sufficientem, ad hoc, ut pœnitens cognita lævitate pœnitẽtiæ, præstet alias satisfactiones, Bon. *l.cit. num*. 17.

6 Circa commutationem pœnitentiæ potest Confessarius ex justa, & rationabili causa diminuere, vel commutare pœnitentiam à se, vel ab alio Confessario injunctam, absque verò causa rationabili non potest Confessarius pœnitentiam minuere, vel commutare; justa autem causa pœnitentiæ commutandæ est, vel necessitas, vel notabilis utilitas, vel difficultas pœnitentis in præstanda pœnitentia, vel oblivio pęnitentiæ aliàs injunctæ.

7 Hinc sequitur posse Confessarium pœnitentiam commutare ab alio Confessario æquali impositam, quia Confessarius ęqualis habet eamdem facultatẽ, quam qui absolvit; igitur si qui absolvit potest mitigare, vel commutare, etiam poterit æqualis, Bon. *loc. cit. disp*. 5. *q*. 5.

5.q.5.sect.3.p.3.prop.unic.num.3. & alii, qui etiam n.4. ait etiam Confessarium posse minuere, vel commutare pœnitentiam impositam à Superiore, quia potest quòd est expediens pœnitenti sibi subjecto, & cum aliquando expediat commutare pœnitentiam, ideò, &c. etiam illam impositam pro reservatis, cum Confessarius non exerceat jurisdictionem supra superiorem, sed supra pœnitentem sibi subjectum amplius non habentem casus reservatos; & Superior præsumitur velle quidquid expedit saluti pœnitenti juxta suam naturam fragilem, ut docet Bon. cit. num. 6.

8 Confessarius autem non potest pœnitentiam commutare extra confessionem, quia in foro pœnitentiali eadē est potestas ligandi, & solvendi; & sicut Confessor non potest ligare, seu pœnitentiam imponere extra confessionem, ita nec commutare, vel relaxare, ita Vasq. q.94.a.2 d.b.3.n.7. Sylv. verb. confessio q.27. Coninch. disp.12. de satisf. dub.12. Nugnus de part. pœnit. q.13.a.2.d.3. Henriq. lib.5. cap.22. n.1. Reg. lib.7.n.42.& 93 Suar. disput. 37. sect. 10.n.4. Beja.3.p. cas.1. vers. hæc tamen opinio, Fill. tract.8. c.2. nu.40. Bon. loc. cit. n.7. contra Nav. c.26.n.22. ad fin. Valen. tom.4. disp.7.q.14.p.4. ad fin. Sà verb. satisfactio num.5. Rod. p.1.c.36.n.8. & alios.

9 Facta autem commutatione stat pœnitenti quam pœnitentiam velit adimplere primam, aut secundam, quia commutatio fit in favorem sui, & pœnitens potest cedere juri, & favori suo, Suar. de pœn. disp.38. sec.10.n.7. ad fin. Reg. lib.7.n.89. ad fin. Bon. l.c.n.13.

10 Pœnitens autem tenetur pœnitentiam tolerabilem acceptare, & acceptatam adimplere. Tum quia Confessarius, & pœnitens se habent relativè in foro pœnitentiali; ergo sicut Cōfessarius tenetur injungere pœnitentiam, sic pœnitens acceptare, & adimplere. Tum etiam quia pœnitens tenetur obedire judici rectè judicanti; ergo tenetur acceptare pœnitentiam, & adimplere.

11 Verum est tamen, quòd pœnitens, cui nimia videtur pœnitentia, potest rogare Confessarium, ut eam mitiget, & Confessarius debet annuere quantum potest, ut suaviùs efficiatur confessionis jugum. Ita Nav. c.26. n.20. Henriq. c.10.n.5. Reg. lib.7.nu. 37. & alii.

12 Adimplere autem debet pœnitentiam pœnitens quamprimùm commodè potest (si Confessarius non præfixit terminum) quia hæc censetur voluntas Sacerdotis, ut pœnitens quamprimùm satisfaciat: Unde si pœnitens valdè diu differat adimplere pœnitentiam gravem, peccat graviter cum faciat contra voluntatem Confessarii, & finem Sacramenti in re gravi. Secus si non multum differat, vel pœnitentia nō sit gravis. Ita Reg. lib.7.n.79. Coninc. disp.10. dub.9.n.84. Suar. disp.38. sec.7 num.6. Sayr. de Sacram. pœn. cap.36. num.8. Molf. trac.7. cap.25. num.66. Bon. l.c.p.4. prop.2.n.6. & alii.

13 Quamvis autem pœnitens satisfaciet obligationi adimplendo pœnitētiam injunctam in statu peccati mortalis; tamen peccat; nam ex una parte facit id, quod sibi præceptum est; ergo satisfacit obligationi; ex alia parte peccat, quia ponit obicem effectui satisfactionis, quæ est pars Sacramenti pœni-

tentiæ, & illam indignè tractat. Non est tamen reus peccati mortalis, quia nullus ferè consuevit se accusare de hoc peccato in confessione, Suar. *disp.* 38. *sect.* 8. *n.* 7. Nug. *in addit. q.* 14. *art.* 2 *vers. nihilominus*, Reg. *lib.* 7. *nu.* 84. Vivaldus *de satisfact. n.* 12. Henriq. *cap.* 18. *n.* 3. *& cap.* 20. *n.* 7. Fill. *num.* 57. & alii.

14 Pœnitentia autem facta in statu peccati mortalis, licèt non prodest ad remittendam pœnam durāte statu peccati mortalis, prodest tamen sublato obice; & hinc patet differentia inter pœnitentiam sacramentalem, & reliqua opera bona facta in statu peccati mortalis; opera enim bona facta in statu peccati mortalis sunt mortua, & non reviviscunt; pœnitentia verò cum sit ex se opus sacramentale, est opus ex se vivum, licèt aliquo modo mortificatum ob statum peccatoris, quæ reviviscit gratia adveniente, & obice sublato, Vasq. *quæst.* 94. *a.* 1. *d.* 4. *n.* 10. Reg. *lib.* 7. *n.* 84. Bon. *loc. cit. n.* 18. & alii.

15 *Quæres IV. Quomodo tenetur Confessarius ad sigillum confessionis, & quæ cadunt sub sigillo?*

Confessarius ne dum jure naturali, & Divino tenetur ad sigillum confessionis, verum etiam jure Ecclesiastico; quod tenetur jure naturæ patet, quia jure naturæ tenemur cavere infamiam proximi; ergo tenemur jure naturæ reticere audita in confessione, cum ex manifestatione illorum possit exoriri infamia pœnitenti; quòd teneatur jure Divino, etiam patet, quia Confessarius gerit vices Dei in terris; ergo sicut Deus ita peccata remittit, ut quoque ea tegat, & eorum obliviscatur, unde dicitur Psalm. 31. *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata*; & Ezech. 18. *Omniū iniquitatum ejus non recordabor*. Ita Confessarius tenetur audita in confessione peccata tegere, & celare: quod teneatur jure Ecclesiastico, etiam patet, ut colligitur ex *cap. omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.* sub pœna depositionis, & perpetuæ pœnitentiæ faciendæ in arcto Monasterio.

16 Frangens ergo sigillum confessionis, ultra pœnam quoque duo peccata incurrit, primò peccat contra justitiam, & tenetur ad restitutionem damni secuti; secundò peccat contra Religionem peccato sacrilegii; facit enim injuriam Sacramento pœnitentiæ, quod institutum est à Deo cum obligatione sigilli; & in hac re non datur parvitas materiæ excusans à peccato mortali, cum ex manifestatione etiam rei venialis auditæ in confessione possint sequi gravia incommoda, & reddi potest confessio odiosa, ut cōmuniter docetur à Doctoribus. Cognitio autem fractionis sigilli pertinet ad Iudicem ordinarium Confessarii frangentis, dummodò hujusmodi crimen non sit cum hæresi coniunctum, quia tunc esset cognoscendum in Tribunali S. Inquisitionis.

17 Cadunt autem sub sigillo confessionis omnia ea, quæ sunt manifestata Sacerdoti in ordine ad confessionē sacramentalem factam animo se accusandi; Unde qui manifestavit sua peccata laico, vel clerico scienter, illa peccata non cadunt sub sigillo; hic enim non dicitur manifestare sua peccata in ordine ad confessionem sacramentalē. Si autem quis se finxit Sacerdotem, & ob talem fictionem fuit causa ut pœ-

ni-

nitens manifestet sua peccata, tenetur ad sigillum.

18. Non autem tenetur ad sigillũ confessionis, qui aliquid scit ab alio, qui non habebat intentionem confitendi, quia effectus sigilli provenit à confessione facta animo se accusandi per ordinem ad confessionem sacramentalem; & hoc ita est verum etiam si manifestans dixerit se illud manifestare sub sigillo, vel flexis genibus, vel præmittendo *Confiteor Deo, & tibi*; hæc enim protestatio non facit confessionẽ sacramentalem, tenetur tamen ad sigillum naturale ille, cui hoc pacto fuit aliquod secretum manifestatum. ita communiter Doctores apud Bonac. *loc. cit. disp.5.q.6.sec.5.p.2.num.3.*

19. Neque tenetur confessarius ex vi sigilli confessionis reticere bona, virtutes, pœnitentias pœnitentis; sed tantum tenetur ex vi secreti naturalis secundum intentionem pœnitentis; quia huiusmodi, non dicuntur à pœnitente animo se excusandi, & ex manifestatione ipsorum confessio non efficitur odiosa: Sà *ve b. confessio n:32.* Navar. *c. Sacerdos de pœn. dist.6. n.51.* Henriq. *lib.6.c.19.n.5.* Bonac. *loc. cit. n.11.*

20. Tenentur autem ad sigillum confessionis I. Confessarii sub pœnis, jam supradictis. II. Superiores, quibus confessarius aliquid in confessione auditum aperuit, ut obtineret potestatẽ absolvendi à reservatis. III. illi quibus confessarii gratia consilii aliquid imprudenter manifestantes, aperierunt personam ipsius pœnitentis. IV. Interpretes, quibus pœnitens utitur in confessione. V. qui ex malitia, vel casu peccata pœnitentis audierunt, ut si aliquid à confessario, vel à pœnitente alta voce loquentibus audierunt, vel dũ starent propè confessionalia; vel in periculo naufragii. VI. qui invenit chartam in qua scripta erant alicuius peccata per ordinem ad confessionem; & hic tenetur ad secretum naturale, qui autem chartam invenit ubi scripta erãt alicuius peccata, peccat graviter si aliquid ex ea legat, postquam cognovit peccata in ea contineri; quia gravem infert iniuriam pœnitente invito, sicuti etiam gravem iniuriam facit, qui confessionem alterius, audit ipso nesciente. Ita Bonac. *loc. cit. p.3. num.1. & seqq.* cum aliis ab ipso relatis.

21. Non frangit autem sigillum confessionis Sacerdos loquens de auditis in confessione, non manifestans personam, & sine periculo, ut audientes non veniant in cognitionem personæ, quia ex tali locutione non revelatur peccator, nec ulli fit iniuria; secus si personam manifestet, vel sit periculum. Confessarius autem loquens de auditis in confessione, debet esse prudens ne suspicionem ingeret personæ particularis de aliquo gravi peccato; nec debet loqui de auditis in confessione coram multis præsertim in eadẽ Civitate, vel subitò post confessionẽ. Bonac. *loc. cit. p.4. n.2.*

22. Neque frangitur sigillum si dicat confessarius in tali civitate adesse multos malos homines, vel talia crimina perpetrari; nulli enim fit iniuria, neque adsit periculum, ut auctor peccatorum cognoscatur: secus si loquatur de aliquo parvo oppido, aut si dicat de aliquo monasterio gravia peccata in eo committi; hic enim adest periculum, ut concipiatur aliquod crimen de aliquo particulari, ex sufficienti di-

visione, ut aliqui iactu tam famæ patiatur. Bonac. *loc. cit.* n. 3. cum multis aliis ab ipso citatis.

23. Neque sigillum frangitur, si confessor dicat in genere, Titium confessum esse venialia, aut esse innocentem modo ex circumstantiis non colligitur, alios esse innocentes, vel confessos esse mortalia. Neque si dicat Pauli confessionem accepisse, & si aliquando hoc sit periculosum, ut quando Paulus clam accessit, ne videatur ab aliis confiteri confessario extraordinario; ne alii venirēt in cognitionem gravioris criminis, ut docent Reg. Nav. & alii apud Dian. *p. 5. t. 11. res.* 47. Neque sigillum frangitur, si confessor utatur notitia extra confessionem acquisita, & si peccatum quod aliundè illi innotuit aperiat; modo nullam circumstantiam ex confessione notam dicat; in quo casu tutissimum est silere. ut docet Laym. *c.* 14. *n.* 16.

23. Frangitur autem sigillum si cum pœnitente extra confessionem, (sine ejus venia) agat confessarius de auditis in confessione; potest tamen de licentia pœnitentis liberè obtenta extra confessionem, uti scientia confessionis, ut communiter docent Doctores. Unde si confessarius post mortem pœnitentis admoneat hæredes de reliqua restituenda juxta præscriptum pœnitentis pro exoneratione suæ conscientiæ, non frangit sigillum; quia utitur scientia confessionis de licentia pœnitentis. Nav. Graf. Onuph. cit. à Bonac. *loc. cit. n.* 12.

24. Hinc habes non licere confessario ob peccatum cognitum in confessione, privare pœnitentem officio, licet hoc sit ad nutum amovibile. ut docet Suar *sec.* 5. *n.* 2. Sanch. *lib.* 3. *de mat. disp.* 16. *num.* 4. Reg. *lib.* 3. *nu.* 16. Nug. *in add. ad* 3. *p. q.* 11. *a.* 1. Onuph. *de Sacro sig. sect.* 2. *q.* 2. *d.* 2. Coninch. *disp.* 9. *dub.* 4. *num.* 51. & 60. Contra Medin. *q.* 45. *vers. superest.* Guttier. *de mat. cap.* 61. *num.* 10. Vasq. *dub.* 8. *n.* 5. aliter sentientes quando officium est amovibile ad nutum.

25. Neque potest confessarius qui ex confessione novit suum famulum esse furem, illum dimittere, ex sola scientia confessionis, inde enim sequitur pudor, & damnum pœnitenti; secus si aliundè hoc novit; Neque posse confessarium denegare suffragium pœnitēti, quem ex sola confessione novit improbum. Ita Sanch. & Suar. *loc. cit.* sicuti neque Episcopum posse clericum ob peccatum in confessione auditum repellere ab ordinibus suscipiendis; quia inde sequeretur pudor, & confusio pœnitenti, & confessio redderetur odiosa. Ita quamplures Doctores apud Bonac. *loc. cit. num.* 17. Et neque Parochus potest à matrimonio pœnitentem repellere ob impedimentum in confessione auditum; licet teneatur in confessione illum admonere, ut tali matrimonio desistat. Bonacin. *loc. cit.* cum aliis.

27. Confessarius autem qui novit in cōfessione alicui mortem parari; aut Civitati imminere proditionem, non potest mortem, vel proditionem revelare, ubi est periculum, ut auctor cognoscatur; tamen sublato tali periculo, in genere admonendus est is cui periculum mortis imminet, ut sibi consulat. Reg. *lib.* 3. *num.* 9. 12. 14. 18. & 19. Graf. *p. p. decis. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 5. Navarr. *cap. Sacerdos num.* 124. Onuph.

de

de Sig. sec. 2. q. 2. dub. 2. vers. sequitur quarto. Zerola *de pœn. c. 20. q. 9.* Delrius *lib. 6. disquis. mag. c. 1. sec. 3.* Sayr. *de pœn. cap. 33. num. 2. de sigillo vers. alii ergo omnes.* Suar. *in trac. de fidei defens. lib. 6. cap. 3. num. 11.* & alii communiter.

28. Ex quibus intellige differentiam, quæ est inter secretum naturale, & inter sigillum, seu secretum confessionis, hoc enim numquam licitè violari potest. etiamsi Papa præciperet revelari confessionem, etiam si confessarius cogeretur metu mortis sigillum revelare, fractio enim sigilli est intrinsecè mala, nec ulla de causa potest cohonestari, ex D. Th. *in addit ionibus quest. 11. a. 1.* Illud verò potest licitè aliquando violari, ut propter mortis periculum: Ita Nugn: *in add. diff. 1. vers. ad secundam partem.* Vasq. *q. 93. a. 4. dub. 9. num. 7. & dub. 10. num. 7. & dub. 12. ad fin.* Reg: *lib. 3. num. 19.* & alii:

29. Ex scientia autem habita in confessione, non potest confessarius admonere Episcopum, vel Prælatum Regularem, qui peccata impedit; si adest periculum, ut delinquens cognoscatur aliter confessio redderetur odiosa, & à confessione subditi retraherentur: Bonac: *loc. cit.* cum aliis ab ipso citatis: Et qui per confessionem novit Ecclesiam esse pollutam, non potest hoc detegere, ut reconcilietur Sylves. *verb. confessio 3. q. 41.* Onuph: *sec. 4. q. 7. dub. 4.* & alii:

30. Neque potest Confessarius ob peccata in confessione scita vultum asperiorem præbere pœnitenti, quam ante soleret, quia sequeretur inde confusio pœnitenti, ut habet Graff. *p. 1. decis. lib. 1. cap. 23. num. 26.* cum aliis:

31. Sacerdos autem qui novit in confessione vinum paratum ad Missam esse veneno infectum, potest Missam prætermittere, aliunde occasione accepta ut docet Syl: *loc. cit. q. 28.* & alii:

Nunquam me expedirem benignè lector, si minutim omnes casus vellem hic recensere; nec ut promisi brevitati consulerem; si ampliora cupis remitto te ad auctores; interim hæc dicta retine, & in particularibus casibus te regula ex generalibus enim doctrinis, facilè ad particulares occurrit decursus: Omnia autem quæ dixi sint dicta ad laudem, & gloriam Dei omnipotentis, & Sanctorum in Ecclesia Triumphante gaudentium; nec non omnia submitto, omni qua decet reverentia, & humilitate iudicio Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, & correctioni.

CASU

CASUS
IN BULLA COENÆ DOMINI.

I. EXcommunicantur Hæretici, & Apostatæ à Fide, credentes, receptatores, fautores, & eorum defensores. Item legentes, scienter retinentes, imprimentes, ac quomodolibet defendentes libros Hæreticorum, continentes hæresim, aut tranctantes de Religione.

II. Appellantes à Pontifice ad futurum universale Concilium; nec non ii, quorum auxilio, consilio, vel favore appellatum fuerit.

III. Piratæ discurrentes mare Ecclesiasticum, eorumque fautores; receptatores, & defensores.

IV. Surripientes naufragantium Christianorum bona cujuscumque generis in navibus, sive in mari, vel in littoribus inventa, non obstantibus quibuscunque privilegiis, aut consuetudine, ac prætextu.

V. Imponentes in suis terris nova pedagia, seu gabellas, vel augentes, vel exigentes, præterquam in casibus sibi jure, seu speciali Sedis Apostolicæ licentia præmissis.

VI. Falsificantes Literas Apostolicas, aut supplicationes à quocunque auctoritatem habente signatas, & falsò fabricantes, aut signantes.

VII. Transmittentes, seu deferentes equos, arma, ferrum, stamnum, chalybem, aliaque metalla, ac bellica instrumenta, lignamina, funes ex quacunque materia, seu ipsam materiam usui bellico idoneam, ad Turcas, Hæreticos, & alios Christiani nominis inimicos; Nec non certiores facientes, per se, vel per alios, de iis, quæ ad Reipublicæ Christianæ statum pertinent in Christianorum perniciem, & damnum Catholicæ Religionis, & consilium, auxilium, vel favorem ad id eis præstantes: non obstantibus quibuslibet privilegiis.

VIII. Impedientes, seu invadentes eos, qui victualia, seu alia ad usum Romanæ Curiæ necessaria Romam convehunt. Atque etiam prohibentes, impedientes, turbantes, ne adducantur, seu defendentes per se, seu per alios, qui hæc faciunt, cujuscunque gradus, & conditionis fuerint.

IX. Qui ad Sedem Apostolicam venientes, vel ab ea recedentes, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent. Nec non qui jurisdictionem sibi temerè vindicantes, contra morantes in Curia, similia audent perpetrare.

X. Qui Romipetas, ac Peregrinos etiam in Urbe morantes, vel abeuntes lædunt, vel spoliant, & in his dantes consilium, auxilium, vel favorem.

XI. Qui lædunt, capiunt, detinent, vel hostiliter insequuntur S.R.E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuntios, aut eos ejiciunt à suis Diœcesibus, territoriis, & dominiis, necnon ea mandant, vel rata habent, seu ad id præstant auxilium, consilium, vel favorē.

XII. Qui

XII. Qui ad Romanam Curiam in suis negotiis recurrentes, per se, vel per alios lędunt, ac illos in eadem Curia prosequentes, negotiorumque gestores, Advocatos, Procuratores, & Agentes, seu etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negotiis, directè, vel indirectè deputatos occasione causarum, & negotiorum ejusmodi occidunt, percutiunt, spoliant, sive iisdem consilium, vel favorem præstant.

XIII. Qui appellant à gravamine, vel futura exequtione quarumcumque Litterarum Apostolicarum, citationum sequestrorum, monitoriorum, & aliorum decretorum à Sancta Sede, seu Legatis, Nuntiis, & aliis Iudicibus ordinariis, aut Delegatis Apostolicis emanatorum ad laicam potestatem, & faciunt eam appellationem admitti, ejusque literas, citationes, sequestra capi, & executioni mandari, & qui impediunt ne Notarii instrumenta, & acta conficiant, prohibentque dari parti, & ejus consanguineos, familiares, Notarios, Tabelliones lędunt, perterrefaciunt, spoliant, eiiciunt è terris suis, per se, vel per alios occultè, vel publicè, & prohibent ne recursus habeatur ad S. Sedem, aut ne litteras impetrent, impetratisve utantur.

XIV. Qui per se, vel per alios auctoritate propria, & de facto prætextu exceptionum, & aliarum literarum Apostolicarum causas spirituales, vel spiritualibus annexas ab Ecclesiasticis Iudicibus avocant, eorumque cursum, audientiam, ac personas, causas prosequi volentes, impediunt, & se tanquam Iudices interponunt, & executionem litterarum Apostolicarum quomodolibet impediunt, vel suum ad id consilium, auxilium, vel favorem præstant, vel qui ad gratias impetrandas accedentes prohibent, cujuscunque conditionis sint.

XV. Iudices sæculares: qui ex prætenso officio, vel ad instantiam partis præter juris canonici depositionem Ecclesiasticas personas trahunt, vel trahere procurant, directè, vel indirectè ad sua tribunalia, quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, imminuunt, & in aliquo illi præjudicant.

XVI. Impedientes Prælatos, vel Iudices Ecclesiasticos, directè, vel indirectè molestando eorum Agentes, Procuratores, Consanguineos, ne sua jurisdictione utantur contra quoscumque, & qui illorum, vel delegatorum judicia eludentes, ad cancellarias, & curias seculares recurrunt, aut contra illos decernunt, & exequuntur, seu in eisdem dant auxilium, consilium, patrocinium, & favorem.

XVII. Usurpantes Sedis Apostolicæ, & quarumcumque Ecclesiarum jurisdictiones, vel fructus, & proventus, vel eosdem, sine legitima facultate sequestrantes.

XVIII. Imponentes decimas, taleas, pręstantias, & alia onera personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, Monasteriis, & Beneficiis, illorumque bonis, fructibus, & proventibus, sine speciali, & expressa licentia Summi Pontificis, diversisque modis exigentes, aut spontè dantibus recipientes; Et qui directè, vel indirectè prædicta exequi, vel procurare student, & iisdem auxilium, consilium, vel favorem pręstant cujuscunque sint dignitatis, & ordinis.

XIX. Iudices sæculares, qui se interponunt in causis criminalibus contra Ec-

Ecclesiasticas personas sine Sedis Apostolicæ licentia eas processando, capiendo, sententias proferendo, & exequendo, ejusdemque licentiam ad personas, & casus non expressos extendentes, vel alias illa perperam abutuntur.

XX. Præsumentes invadere, occupare, destruere, detinere, sive per se, sive per alios directè, vel indirectè sub quovis titulo, bona, & terras Ecclesiæ Romanę mediatè, vel immediatè subjectas, nec non supremam jurisdictionem in illis usurpantes, aut perturbantes; & ad id consilium, auxilium, vel favorem quomodolibet impertientes.

Absolutio horum casuum soli Summo Pontifici reservatur, & pręsumentes absolvere excommunicantur, ut extat subsequens Decretum.

Summa Decretorum Sac. Cong. super reservatione, & absolutione Casuum Reservatorum.

SAcra Congregatio S.R.E. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, de mandato speciali Clementis Papæ VIII. jubet, & pręcipit Sacerdotibus omnibus, tam sęcularibus, quàm Regularibus, ne quis eorum pretextu privilegiorum quomodolibet concessorum, ab ullo ex casibus in prędicta Bulla contentis, vel aliàs à Sede Apostolica, vel per Ordinarios reservatis, aut reservandis absolvere pręsumat, sub pœna excommunicationis, & c. ipso facto, absque ulla declaratione incurrenda, &c.

Cum autem dubia quędam circa intelligentiam huius decreti orta essent, eadem Sac. Congregat. de mandato eiusdem Sanctissimi declaravit, pręter casus in Bulla Cœnę, & per Ordinarios locorum reservatos, comprehendi sub eadem prohibitione, & pœna violationem immunitatis Ecclesiasticæ in terminis Cōstitutionis Gregorii XIII. incipiente: *Cum alias*. Violationem clausurę Monialium ad malum finem. Provocantes, ac pugnantes in Duello, iuxta decrętum Trident. & Const. Gregorii XIII. incip. *Ad tollendam*. Iniicientes manus violentas in Clericos, iuxta Canonem *Si quis suadente*. Simoniam realem scienter contractam, atque etiam confidentiam beneficialem.

Quod decretum, & eius declarationem confirmat, atque innovat Paulus V. & ab omnibus Sacerdotibus tam sęcularibus, quàm Regularibus mandat observari inviolabiliter, non obstantibus privilegiis.

PROPO-

PROPOSITIONES

DAMNATÆ.

Ab Alexandro VII. & VIII. & ab Innocentio XI.

ALexander VII. in Cong. habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis die 24. Septembris 1665. damnavit quadraginta quinque propositiones, tamquam scandalosas; & qui deinceps illas conjunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputativè, aut privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, præterquam in articulo mortis, absolvi; & prohibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione Divini Iudicii omnibus Christi fidelibus, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum, ad praxim deducant. Quarum.

I. Est. Homo nullo umquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & charitatis, ex vi præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.

II. Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

III. Sententia asserens Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & non derogare facultati Tridentini in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 19. Iulii in Concistorio Sacræ Congregationis Emin. Card. visa, & tolerata est.

IV. Prælati Regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscunque seculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursa.

V. Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.

VI. Confessarius qui in sacramentali confessione tribuit pœnitenti chartam; postea legendam, in qua venerem incitat, non censetur sollicitasse in confessione, ac proinde non est denunciandus.

VII. Modus evadendi obligationem denunciandæ sollicitationis est. Si sollicitatus confiteatur, cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere, absque onere denunciandi.

VIII. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.

IX. Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

X. Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre. Neque est contra fidelitatem, etiam si promittam promissione, etiam juramento firmatam, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

XI. Peccata in confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.

XII. Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

XIII. Satisfacit præcepto annuæ confessionis qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato.

XIV. Qui facit confessionem voluntariè nullam satisfacit præcepto Ecclesiæ.

XV. Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.

XVI. Qui Beneficium curatum habent possunt sibi eligere confessarium simplicem Sacerdotem; non approbatum ab Ordinario.

XVII. Est licitum Religioso, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit, uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus, vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publicè, & coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.

XVIIJ. Licet interficere Accusatorem, falsos testes, ac etiam Judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.

XIX. Non peccat Maritus occidens propria auctoritate, uxorem in adulterio deprehensam.

XX. Restitutio à Pio V. imposita Beneficiariis, non recitantibus, non debetur in conscientia, ante sententiam declaratoriam Judicis, eo quod sit pœna.

XXI. Habens cappellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studium litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si officium per alium recitet.

XXIJ. Non est contra justitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa Beneficia Ecclesiastica pecunia interveniente, non exigit, illam pro collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod sibi conferre non tenebatur.

XXIJI. Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod tenetur non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, & inobedientia hoc faciat; puta quia non vult se subjicere præcepto.

XXJV. Mollities, sodomia, & Bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideoque sufficit dicere in confessione se procurasse pollutionem.

XXV. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto dicens: commisi, cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

Quan-

XXVI. Quando litigantes habent pro se opiniones æque probabiles potest Judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.

XXVII. Si liber sit alicujus junioris, & moderni debet opinio censeri probabilis, dum non constat rejectam esse à Sede Apostolica, tamquam improbabilem.

XXVIII. Populus non peccat etiam, si absque ulla causa non recipiat legẽ à Principe promulgatam.

Idem Alexander VII. post latum Decretum die 24. Martii 1665. aliud edidit die 18. Martii 1666. ubi alias decem & septem propositiones damnat. & sunt sequentes.

I. EST. In die Jejunii qui sepius modicum, quid comedit, & si notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

II. Omnes officiales qui pro Republica corporaliter laborant sunt excusati ab obligatione *jejunii*; nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.

III. Excusantur absolutè à præcepto jejunii omnes illi qui iter agunt equitando, utrumque iter agant, etiam si iter necessarium non sit, & etiam si iter unius diei conficiant.

IV. Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticinia in quadragesima obliget.

V. Restitutio fructuum ob omissionem horarum, suppleri potest per quascunque æleemosynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit.

VI. In die Palmarum, recitans Officium Paschale, satisfacit præcepto.

VII. Unico officio potest quis satisfacere dupl ci præcepto pro die præsenti, & crastino.

VIII. Regulares possunt in foro conscientiæ uti privilegiis suis, quæ sunt expresse revocata per Concilium Tridentinum.

IX. Indulgentiæ concessæ Regularibus, & revocatæ à Paulo V. hodie sunt revalidatæ.

X. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate, cum peccato mortali confitendi quam primum, est consilium, non præceptum.

XI. Illa particula *quam primùm*, intelligitur cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

XII. Est probabilis opinio, quæ dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis.

XIIJ. Non est obligandus concubinarius ad eiiciendam concubinam, si hæc nimis ultimis utilis esset, ob oblectamentum concubinarii; vulgo *regalo* dum deficiente illo, nimis ægrè ageret vitam, & aliæ culpæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficilè inveniretur.

caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudi nis operatur.

XIV. Timor gehennę non est supernaturalis.

XV. Attritio, quę gehennę, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione, & benevolentia Dei, propter se non est bonus motus, ac supernaturalis.

XVI. Ordinem prę mittendi satisfactionem absolutioni, induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & prę scriptio naturæ rei, id ipsum quodammodo dictante.

XVII. Per illam praxim absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus.

XVIII. Consuetudo moderna quo ad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, etiam si eam plurimorum hominum substentat auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.

XIX. Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.

XX. Confessiones apud Religiosos factę plereque, vel sacrilegę sunt, vel invalidę.

XXI. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui eleemosynis cõmunibus vivunt de imponenda minus levi, & incongrua pœnitentia, seu satisfactione ob quęstum, seu lucrum temporalis subsidii.

XXII. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.

XXIII. Similiter arcendi sunt à Sacra Communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers.

XXIV. Oblatio in Templo, quæ fiebat à Beata Virgine Mária in die Purificationis suæ per duos pullos Columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testantur, quod indiguerit purificatione, & quod filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus esset, secũdum verba legis.

XXV. Dei Patris simulacrum nefas est Christiano in Templo collocare.

XXVI. Laus, quæ defertur Mariæ ut Mariæ vana est.

XXVII. Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus, *In nomine Patris, &c.* prætermissis illis; *Ego te baptizo*.

XXVIII. Valet Baptismus collatus a ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus verò in corde suo apud se resolvit, non intendo quod facit Ecclesia.

XXIX. Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Æcumenicum auctoritate, atque in fide quæstionibus decernendis infallibilitate.

XXX. Ubique quis doctrinam in Augustino clarè fundatam illam absolutè potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

XXXI. Bulla Urbani VIII. *In eminenti* est subreptitia.

Alia

Aliæ Propositiones damnatæ ab eodem Alexandro VIII. Anno 1690.

I. BOnitas obiectiva consistit in convenientia obiecti. Formalis verò in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpetrativè. Nunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis.

II. Peccatum philosophicum, seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi. Theologicum verò, & morale est transgressio libera divinę legis, Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum; sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum.

Propositiones damnatæ ab Innocentio XI.

SAnctissimus Dominus noster Innocentius XI. plurimas propositiones numero 65. damnavit tanquam scandalosas, & in praxi perniciosas in suo decreto sub die 2. Martii 1679. Quarum

I. est. Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantùm utendum nō est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

II. Probabiliter existimo, Judicem posse judicare juxta opinionem, etiam minus probabilem.

III. Generatim dum probabilitate sive intrinseca, sive extrinseca quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

IV. Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens, ductus opinione minus probabili.

V. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantùm in vita eliceret, condemnare non audemus.

VI. Probabile est, nè singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.

VII. Tunc solùm obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possumus.

VIII. Comedere, & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem non est peccatum, modò non obsit valetudini, quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.

IX. Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum, omni penitùs caret culpa, ac defectu veniali.

X. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

XI. Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.

Vi

XII. Vix in Secularibus invenies, & in Regibus superfluum statui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tãtum ex superfluo statui.

XIII. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquid temporale emolumentum.

XIV. Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, sed ut bonum cupientis; quia nimirum ei obventura est pinguis hæreditas.

XV. Licitum est filio gaudere de patricidio Parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutas.

XVI. Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se.

XVII. Satis est actum fidei semel in vita elicere.

XVIII. Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Dei, & fidei gloriosum consulo, tacere ut peccaminosum per se non damno.

XIX. Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in seipso sit magis firmus, quàm mereatur pondus rationum ad assensus impellentium.

XX. Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem.

XXI. Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis; imò cum formidine, qua quis formidet, ne sit locutus Deus.

XXII. Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii; non autem explicita Remuneratoris.

XXIII. Fides latè dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.

XXIV. Vocare Deum in testem mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.

XXV. Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis.

XXIV. Si quis vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria spontè, sive recreationis causa sive quocunque alio fine juret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec est perjurus.

XXVII. Causa justa utendi his amphibologiis est, quotiès id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum; itaut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & studiosa.

XXVIII. Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel Officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respe-

ctu.

ctu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum?

XXIX. Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

XXX. Fas est viro honorato occidere invasorẽ,qui nititur calumniã inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequi;tidem quoque dicendum, si quis impingeat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam,vel ictum fustis fugiat.

XXXI. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

XXXII. Non solùm licitum est defendere, defensione occisiva, quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus.

XXXIII. Licitum est tam hæredi, quàm legatario contra injustè impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere; sicut & jus habenti in Cathedram, vel Præbendam contra eorum possessionem injustè impedientem.

XXXIV. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne Puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.

XXXV: Videtur probabile omnem fœtum quamdiù in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi.

XXXVI. Permissum est furari; non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

XXXVII. Famuli, & famulæ domesticæ, possunt occultè heris suis subripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.

XXXVIII. Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere quod ablatum est per pauca furta, quantumcumque sit magna summa totalis.

XXXIX. Qui alium movet,aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem illius damni illati.

XXXX. Contractus Mohatra licitus est, etiam respectu ejusdem personæ, & cum contractu retrovenditionis prævię inito, cum intentione lucri.

XLI. Cum numerata pecunia prætiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem,quàm futuram,potest creditor aliquid ultra sortem, à mutuatario exigere, & eo titulo ab usura excusari.

XLIJ. Usura non est dum ultra sortem aliquid exigitur, tamquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, sed solum si exigatur tamquam ex justitia debitum.

XLIII. Quidni non nisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam, sibi noxiam falso crimine elidere?

XLIV. Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam iustitiam, & honorem defendat. Et si hoc non sit probabile vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

XLV: Dare temporale pro spirituali, non est simonia, quando temporale

non

non datur tamquam pretium, sed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam, quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra.

XLVI. Et id quoque locum habet, etiam si temporale sit principale motivum dandi spirituale; immò etiam si sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris æstimetur, quam res spiritualis.

XLVII. Cum dixit Concilium Tridentinum eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quod digniores, & Ecclesiæ magis utiles, ipsi iudicaverint ad Ecclesias promovent, Concilium, vel primò videtur per hoc digniores non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo, pro positivo; vel secundo locutione minus propria, ponit digniores, ut excludat indignos, non verò dignos; vel tandem loquitur tertio quando fit concursus.

XLVIII. Tam clarum videtur fornicationem secundum se nullam involuere malitiam, & solum esse malum, quia interdicta, ut contrarium omninò ratione dissonum videatur.

XLIX. Mollities jure naturæ prohibita non est, unde si Deus eam non interdixisset, sæpè esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.

L. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium; adeoque sufficit in confessione dicere se esse fornicatum.

LI. Famulus qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandum virginem, & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, putasne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

LII. Præceptum servandi festa non obligat sub mortali seposito scandalo, si absit contemptus.

LIII. Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, immò quatuor simul à diversis celebrantibus audit.

LIV. Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.

LV. Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem.

LVI. Frequens confessio, & communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

LVII. Probabile est sufficere attritionem naturalem modo honestam.

LVIII. Non tenetur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.

LIX, Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum confessos ratione magni concursus Pœnitentium, qualis v.g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut indulgentiæ.

LX. Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Ecclesiæ, & si emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio: dummodo ore proferat, se dolere,& proponere emendationem.

LXI. Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quinimmò directè, & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

LXII. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.

LXIII. Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi, pro bono spirituali nostro, vel proximi.

LXIV. Absolutionis capax est homo quantumvis laboret ignorantia mysteriorum fidei, & etiam si per negligentiam, etiam culpabilem nesciat mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Nostri Iesu Christi.

LXV. Sufficit illa mysteria semel credidisse.

Excommunicationes reservatæ Papæ extra Bullam Cœnæ eas incurrunt,

I. COmmittentes simoniam realem in ordine, vel Beneficio.

II. Committentes simoniam confidentialem.

III. Violantes immunitatem Ecclesiasticam.

IV. Pugnantes in duello, vel ad id cooperantes, suadendo, &c.

V, Percussores Clericorum, si percussio erit gravis, vel enormis.

VI. Violantes Clausuram Monialium.

VII. Mulieres ingredientes Monasteria Regularium.

VIII. Damnantes peccati mortalis, vel hæresis eos, qui alterutram opinionem de conceptione B.Mariæ V.retinent.

IX. Docentes posse fieri confessionem in absentia.

X. Edentes, retinenntes, vel publicantes libellos famosos, cantilenas, vel rithmos contra Ordinem Fratrum Prædicatorum, vel Minorum.

XI. Incendiarii, postquam fuerint excommunicati ab Episcopo.

XII. Effringentes, vel spoliantes Ecclesias.

XIII. Impedientes executionem litterarum Majoris Pœnitentiarii.

XIV. Participantes in crimine criminoso, cum excommunicati nominatim à Papa.

XV. Absoluti ob aliquod legitimum impedimentum ab Excommunicatione Papæ reservata, si postquam fuerint liberi tali impedimento negligant, se præsentare Summo Pontifici.

XVI. Habentes litteras Apostolicas falsas, & non destruentes.

XVII, Dantes, vel aliquid recipientes, aut promittentes pro justitia, vel gratia apud Sedem Apostolicam.

XVIII. Qui propositiones damnatas ut supra ab Alexandro VII. & VIII. & Innocentio XI. conjunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit,

aut

aut de eis etiam disputativè, sive publicè, sive privatim tractaverit, nisi impugnando.

Excommunicationes Summo Pontifici reservatæ contra Clericos, & Religiosos.

I. Clerici participantes in Divinis cum Excommunicatis à Papa.

II. Prædicatores seculares, vel Regulares interpetrantes Sacram Scripturam contra ipsius sensum, aut interpetrationem Doctorum, vel prædicantes tempus Antechristi, vel extremi judicii, vel alia futura mala, etiam si ea illis revelata esse affirment.

III. Clerici, vel Religiosi inducentes aliquem ad vovendum, jurandum, vel promittendum, ut sepulturam, apud eorum Ecclesiam eligant, vel ut electam non immutent.

IV. Religiosi transeuntes ad alium ordinem præter Carthusiam.

V. Dantes, vel recipientes aliquid ex pacto, pro ingressu in Religionem.

VI. Religiosi administrantes sine speciali licentia Parochi Sacramenta Eucharistiæ, vel Extremæ Unctionis, aut celebrantes solemniter Matrimonium.

Alias excommunicationes vide ap ud auctores.

CATALOGUS
OMNIUM SUMMORUM PONTIFICUM

A B.Petro, usque ad annum præsentem : nec non narratio rerum memorabilium, ab eis factarum.

Distuli in hunc locum apponere Catalogum Summorum Pontificum; cum revera deberem apponere in primo hujus Operis libro, ut de auctoritate Pontificis dicebam; quia tamen hic dicendi modus potius ad historiam, quàm ad moralitatem doctrinæ pertinet, hunc etiam locum sibi vindicat. Unde curiositatis gratia hic appono.

Primus ergo Pontifex ordinatus immediatè à Christo Salvatore nostro fuit B Petrus Apostolus, Galileus filius Jonæ, & frater Andreæ Apostoli, anno à creatione mundi 5232. à Redemptione verò anno 33. Sedit Romæ annos 24. menses quinque, & dies undecim. Martyr occubuit sub Nerone anno 68. & sepultus est in Vaticano. Ordinavit duos Episcopos Linum, & Cletum, instituit jejunium quadragesimale. Anno 44. post Christum superavit Simonem Magum; & tunc ex Francisco Petrarca in vitis Pontificum in fine vitæ S.Petri apparuit in Ægipto Phœnix caudæ rubeæ, corpori purpurei coloris, colli aurei, magnitudinis Aquilæ.

II. Papa fuit S.Linus Toscanus, filius Erculani, cujus Pontificatus incepit anno Redemptionis 69. die trigesima Junii, sedit annos undecim, menses duos, & dies 23. Martyr occubuit anno 79. in mense Septembris die 23. sub Imperio Vespasiani, & sepultus est in Vaticano. Ordinavit mulieres non ingredi Ecclesias, nisi honestè, & cum velo in capite. Non vacavit sedes.

III. Pontifex fuit S.Cletus Romanus filius Æmiliani, creatus anno 79. die 24. Septembris. Vixit in Pontificatu annos duodecim, menses septem, & dies duos. Martyr occubuit sub Domitiano anno 93. die 26. Aprilis. Vacavit Sedes per dies 20. Ordinavit, quòd dicatur: Salutem, & Apostolicam benedictionem. Consecravit Presbyteros vigintiquinque. Sepultus est in Vaticano.

IV. Pontifex fuit S.Clemens I. Romanus filius Faustini, & Matidæ, creatus anno 93. die 17. Aprilis. Sedit in Sede Petri annos novem, menses sex, & dies sex. Martyr occubuit sub Trajano Imperatore anno 102. die 23. Novembris. Sedes vacavit dies 22. Creavit Presbyteros decem, Diaconos duos, & Episcopos per diversa loca quindecim; ordinavit, quod nullus Episcopus possit sine Diacono celebrare, & quod confirmentur quantocitiùs Christicolæ.

V. Papa fuit S.Anacletus I. Atheniensis, filius Antiochi creatus anno 102. die 16. Decembris, sedit annos novem, menses duos, & dies 28. Martyr occubuit sub Trajano anno 110. die 13. Julii, Sedes vacavit per dies tredecim, & sepultus est in Vaticano, Ordinavit, quòd Cathedra Episcopalis apponatur in loco

loco eminenti. Creavit Presbyteros novem, Diaconos tres, & Episcopos sex.

VI.Papa S.Evaristus I.Bethlemiticus, filius Judæ, creatus anno 110. die 27. Julii. Sedit annos octo, menses duos, & dies vigintiocto. Martyr occubuit sub Adriano anno 118. die 26. Octobris, Sedes vacavit per dies decem & octo, & sepultus est in Vaticano. Ordinavit, quòd matrimonia non fiant occulta, & divisit titulos Presbyteris, qui modò dicuntur Cardinales. Creavit Presbyteros sex, Diaconos duos, & Episcopos quinque.

VII.Papa fuit S.Alexander I.Romanus, filius Alexandri, creatus anno 118. die 13. Novembris, sedit annos decem, menses quinque, & dies 21. Martyr occubuit sub Adriano anno 129. die 3. Maii. Sedes vacat per dies 35. & sepultus est in via Nomentana; instituit aquam benedictam in Ecclesia.

VIII. S.Sistus I.Romanus filius Pastoris, creatus anno 129. die 17. Junii. Sedit annos novem, & menses decem. Occubuit Martyr sub Adriano anno 139. die 6. Aprilis; Sedes vacavit per dies duos. Sepultus est in Vaticano. Ordinavit, quòd non tangatur res sacra, nisi à sacris, & quod adderetur in Missa Sanctus, Sanctus, Sanctus, & quòd celebretur in Altari super lineum corporale.

IX.S.Telesphorus I.Calaber creatus anno 130. die 8. Aprilis, sedit annos decem, menses octo, dies 27. Martyr occubuit sub Antonino Pio anno 150. die 5. Januarii. Sedes vacavit dies septem. Creavit Presbyteros quindecim, Diaconos octo, Episcopos tredecim, sepultus est in Vaticano. Ordinavit in Nativitate Domini celebrandas esse tres Missas cum Gloria in Excelsis Deo.

X.S.Iginus I.Atheniensis, creatus anno 150. die 13. Januarii, sedit annos tres, menses undecim, dies 28. Martyr occubuit sub Antonino Pio anno 154. die 11. Januarii, sepultus est in Vaticano, Sedes vacavit dies quatuor. Statuit in baptismo intervenire Compatrem, & Commatrem, & quod Ecclesiæ consecrentur, & quod Missa cantetur.

XI.S.Pius I.ab Aquileja, filius Ruffini, creatus anno 154. die 15. Januarii. Martyr occubuit, sepultus in Vaticano, sub Marco Aurelio anno 165. die undecima Julii. sedit annos undecim, menses quinque, dies 27. Vacavit Sedes dies tredecim. Ordinavit pœnas his, qui cadere faciebant Sanctissimum Sacramentum. Creavit Presbyteros decem, & novem, Diaconos viginti unum, Episcopos decem.

XII.S.Anicetus I.Sirus filius Joannis, creatus anno 165. die 25. Julii, sedit annos novem, menses octo, dies 22. Martyr occubuit sub Marco Aurelio 175. die 17. Aprilis. Vacat Sedes per dies decem & septem; Creavit Presbyteros decem & novem; Diaconos quatuor, Episcopos novem. Decrevit; quòd Sacerdotes non portent longos capillos, ut Apostoli. Sepultus in Cœmeterio Calisti.

XIII.S.Soterus I.à Fundi, filius Concordii, creatus anno 175. die quinta Maii, sedit annos tres, menses undecim, dies sexdecim. Martyrium subiit sub Commodo Imperatore anno 179. die 22. Aprilis. Vacat Sedes per dies 21. Creavit Presbyteros octo, Diaconos novem, Episcopos undecim. Sepultus est in Cœmeterio Calisti; statuit, quòd Moniales Sacrificium thuribulo non faciant, nec res sacras tangerent.

XIV.

XIV. S. Eleuterius I. à Prævesia filius Abundi; Creatus anno 179. die 14. Maii, sedit annos quindecim, & dies tredecim. Creavit Præsbyteros duodecim, Diaconos octo, Episcopos quindecim. Prohibuit sub Commodo Imperatore, & sepultus est in Vaticano, anno 194. die 26. Maii: Vacat sedes dies 5.

XV. S. Victor I. Africanus filius Felicis, creatus anno 194: die prima Iunii, sedit annos novem, mensem unum, dies 29. Creavit Præsbyteros quatuor, Diaconos septem, Episcopos tredecim, statuit quamlibet aquam naturalem in Baptismo esse bonam. Vixit in pontificatu, quam sanctè. Martyr occubuit sub Severo Imperarore anno 203. die 28: Iulii; & sepultus est in Vaticano; Sedes vacat per dies 14.

XVI. S. Zeferinus I. Romanus filius Abundi. creatus anno 203. die 8. Augusti. sedit annos decem & octo, & dies totidem. Creavit Præsbyteros tredecim, Diaconos septem, Episcopos tredecim; statuit quod consecratio fieret in vase vitreo, & non in ligneo, & quod semel in anno fideles communionem reciperent. Martyr occubuit sub Heliogabalo Imperatore anno 221. die 26. Augusti, sepultus in Via Appia in Cæmeterio Calisti. Vacat sedes per dies 6.

XVII. Calistus I. Romanus filius Domitii, creatus anno 221. die 2. Septembris, sedit annos quinque, mensem unum, dies duodecim. Creavit Præsbyteros sexdecim, Diaconos quatuor, Episcopos octo; statuit quatuor anni tempora cum jejunio. Martyr occubuit sub Alexandro Severo anno 226. die 14. Octobris, sepultus est Via Aurelia in Cæmeterio Callipodio. Sedes vacat per dies sex.

XVIII. S. Urbanus I. Romanus filius Pontiani, creatus anno 226. die 21. Octobris, sedit annos sex, menses septem dies quatuor. Creavit Præsbyteros novem, Diaconos quinque, Episcopos novem; statuit quod Ecclesia reciperet possessiones oblatas à fidelibus pro beneficio communi Clericorum. Martyr occubuit sub Alexandro anno 233. die 26. Maii; sepultus in via Tiburtina in Cæmeterio Prætextati. Vacat Sedes dies 28.

XIX. S. Pontianus I. Romanus filius Calfurnii, creatus anno 233. die 22. Iunii, sedit anno quinque, menses quinque, dies duos, creavit Præsbyteros sex, Diaconos quinque, Episcopos sex; ordinavit ut canentur Psalmi, & in principio Missæ dicatur Confiteor Deo. Fuit sub Alexandro Severo relegatus Sardiniæ, & ibi Martyr occubuit sub Maximino anno 238: die 29. Novembris; vacat Sedes per diem.

XX. S. Anterus Calaber, filius Romuli, creatus, & electus Sardiniæ anno 238. die 21. Novembris, sedit per mensem unum, & dies quatuordecim, creavit unum solum Episcopum, ordinavit posse fieri permutationem Episcopatus cum altero, & quod vitæ martyrum scribantur. Martyr occubuit sub Maximino anno 239. die secunda Ianuarii. Vacat Sedes per dies tredecim.

XXI. S. Fabianus Romanus, filius Fabii creatus anno 239. die 16. Ianuarii; sedit annos quindecim dies quatuor, creavit Præsbyteros vigintiduos, Diaconos undecim, Episcopos septem, ordinavit quod in Feria Quinta cœ-

næ

næ renovetur Chrisma, congregavit Romæ unum Concilium ubi adfuerunt quinquaginta quinque Episcopi, & in eo damnatæ sunt multæ hæreses. *Martyr* occubuit sub Decio Imperatore anno 253, die 20. Ianuarii. Vacat Sedes propter *D*ecii persecutionem usque ad annum 254. mense Aprili.

XXII. S.Cornelius Romanus, filius Castini, creatus anno 254. die 30. Aprilis, sedit annum unum, menses quatuor, dies decem, & septem, creavit Præsbyteros decem, Diaconos decem, Episcopos septem; damnavit hæresim Novatianam martyr occubuit sub Gallo, & Volusiano anno 255. die 16. Septembris. Vacat Sedes per dies 35. Tempore hujus S. Pontificis fuit primus Schisma inter ipsum, & Novatianum Antipapam.

XXIII. S. Lucius I. Romanus, filius Porphirii, creatus anno 255. die 20. Octobris, sedit annum unum, menses quatuor, dies quindecim; creavit Præsbyteros quatuor, Diaconos quatuor, Episcopos septem, & quia erat martyrizandus totam suam potestatem dedit Stephano ejus Archidiacono *M*artyr occubuit sub Valeriano, & Gallieno, anno 257. die 4. Martii, sepultus in Cæmeterio Calisti; Vacat sedes per dies triginta quinque.

XX IV. S.Stephanus I. Romanus, filius Iulii, creatus anno 257. die 20. Octobris, sedit annos tres, menses tres, dies vigintiduos. Creavit Præsbyteros sex, Diaconos quinque, Episcopos tres. Statuit quod vestibus sacris tantũ in sacrificiis, & in Ecclesiis uterentur. *M*artyr occubuit sua Valeriano, & Gallieno anno 260. die 2. Augusti, sepultus in Cæmeterio Calisti Vacat Sedes per dies vigintiduos.

XXV. S.Sixtus II. Atheniensis, creatus anno 260. die 14. Augusti sedit menses undecim, & dies decem & octo, creavit præsbyteros quatuor, *D*iaconos septem, Episcopos duos ordinavit quod missa, tantum in altari dicatur. Martyr occubuit sub Valeriano, & Gallieno anno 261. die 6. Augusti. vacat sedes dies 33. sepultus in Cæmeterio Pretestati via Tiburtina.

*XXV*I. S. *D*ionysius I. Calaber, creatus anno 261. die 21. Septembris, sedit annos undecim, menses tres, dies quatuordecim, creavit Præsbyteros duodecim, *D*iaconos sex, Episcopos septem, distribuit Parochias apponendo terminos, & ordinavit quod depingatur S.Christopharus, contra idolatriam Herculis juxta portas, martyr occubuit secundum Platinam sub Aureliano anno 271. die 26 *D*ec, sepultus in Cæmeterio Calisti, vacat sedes per dies 5.

*XXV*II. S.Felix I. Romanus filius Constantij, creatus anno 272. die 31. Decembris, sedit annos duos, menses quinque. Creavit Præsbyteros quinque, Diaconos quinque, Episcopos totidem, statuit quod celebrentur festivitates Martyrum. Martyr occubuit sub Imperio Aureliani anno 275. die 30. Maii, sepultus in Via Aurelia. Vacat Sedes per dies quinque.

XXVIII. S. Eustachius I. à Luni, filius Marini, creatus anno 275. die 4. Iunii, sedit annos octo, menses sex, dies quatuor. Creavit Præsbyteros quatuordecim, Diaconos quinque, Episcopos novem, ordinavit quod primi fructus benedicentur. *M*artyr occubuit sub Cajo Imperatore, anno 283. die 8. De-

Decembris, sepultus in Cæmeterio Calisti. Vacat sedes per dies novem.

XXIX. *S.*Cajus Dalmatinus filius Caii Maximi creatus anno 284. die 17. Decembris, sedit annos duodecim; menses quatuor, & dies quinque. Creavit Presbyteros viginti quinque, Diaconos octo, Episcopos quinque, distinxit in Ecclesia declarando ostiariatum lectoratum & ceteros ordines. Martyr occubit sub Diocletiano, & Maximiano anno 296. die 22. Aprilis. Vacat Sedes per dies undecim sepul.in Cæm.Cal.

XXX. S Marcellinus Romanus filius Projecti; creatus anno 296. die 3. Maii, sedit annos septem, menses undecim, dies vigintitres. Creavit Præsbyteros quatuor, Diaconos duos. Episcopos quinque, contra idolatriam Martis falsi Dei depingi fecit S.Michaelem Archangelũ cum ense,& cæteris armis. Martyr occubuit sub Constantio, & Gallerio anno 304. die 26. Maii. Vacat Sedes per menses quinque, & dies 25.sepultus in via Salaria.

XXXI. S.Marcellus I. Romanus filius Benedicti; creatus anno 304. die 21. Novembris; Sedit annos quinque mensem unum, dies viginti; creavit Præsbyteros viginti sex, Diaconos duos, Episcopos viginti unum; ordinavit propter baptismos faciendos 25.parochias; & statuit quod Concilium generale non posset fieri absque auctoritate Papæ: Martyr occubuit sub Massentio anno 309. die 16. Ianuarii. Sepultus in Cæmeterio Priscillæ. Vacat Sedes per dies viginti.

XXXI*I*.*S.*Eusebius Grecus creatus anno 309.die 5.Februarii, sedit annos duos, menses septem, dies viginti unum: Creavit Presbyteros tredecim, Diaconos tres, Episcopos quatuordecim; statuit, quòd laici non possint vocare Episcopos ad judicium. Martyr occubuit sub Constantino anno 311. die 26. *S*eptembris, sepultus in Cœmeterio Calisti. Vacat sedes per dies septem.

XXXIII.S.Melchiades Africanus, creatus anno 311. die 3.Octobris, sedit annos duos, menses duos, dies septem; creavit Presbyteros septem, *D*iaconos sex, Episcopos duodecim; statuit, quod in Dominica non jejunetur contra Gentiles. Confessor occubuit sub Constantino anno 313.die 10.*D*ecembris, sepultus in Cœm[illegible]rio Calisti via Appia. Vacat sedes per mensem, & dies 21.

XXX*I*V.S.[illegible]vester I.Romanus filius Ruffini creatus die 1.Februarii, sedit annos vigintiunum, creavit Presbyteros quadragintaduos, *D*iaconos nonagintasex, Episcopos sexagintaquinque. Baptizavit Constantinum Imperatorem, ex quo tanta beneficia habuit Ecclesia; *S*anctus Confessor decessit sub Constantino anno 335.die ultima Decembris; sepultus est in via Salaria in Cœmeterio Priscillæ. Vacat sedes per dies quindecim.

XXXV.S.Marcus Romanus filius Priscii creatus anno 336.die 16.Ianuarii; sedit menses octo,& dies vigintiduos; instituit, ut in festivitatibus cantetur Credo. Confessor decessit sub Constantino anno 336.die 7.Octobris. Creavit Presbyteros vigintiquinque, Diaconos novem, Episcopos vigintiocto: sepultus in Cœmeterio Babiloniæ via Ardea. Vacat *S*edes per dies decem, & octo.

XXXVI.S.*I*ulius *I*.Romanus filius Rustici, creatus anno 336.die 26.Octobris;

bris; sedit annos quindecim, menses quinque, dies decem, & septem. Creavit Presbyteros 18. Diaconos 3. Episcopos 9. statuit, quòd Sacerdotes nonnisi in foro Ecclesiastico cognoscantur, & fecit Prothonotarios Apostolicos; Confessor occubuit sub Constantio Imperatore anno 352. die 12. Aprilis. Vacat Sedes per dies 25. sepultus in Cœmeterio Callipodii.

XXXVII. *S.* Liberius Romanus filius Augusti, creatus anno 352. die 8. Maii, sedit annos quindecim, menses quatuor, diem unum. Fuit de nobilissima, & antiquissima Familia Sabella. Creavit Presbyteros, & Episcopos virtuosissimos, scilicet Presbyteros 18. Diaconos 5. Episcopos 19. contra falsum Deum Baccum, seu Baccanalia, statuit festivitatem Sanctorum Martyrum. Confessor obiit sub Valentiniano, & Valente anno 367. die 9. *S*eptembris; sepultus est in Cœmeterio *P*riscillæ. Vacat Sedes per dies sex.

XXXVIII. *S.* Felix II. in Exilio S. Liberii sedit annos duos, menses tres, & dies tres, & postea fuit depositus, & obiit Martyr sub Constantio Ariano anno 365. die 29. *I*ulii; & in tali die apponitur in Martyrologio.

XXXIX. *S.* Damasus à Lusitania Civitatis Vimaræ, filius Antonii, creatus anno 367. die 15. *S*eptembris, sedit annos decem, & septem, menses duos, dies viginti sex. Creavit *P*resbyteros 31. Canonicos 11. Episcopos 62. Ordinavit, ut Psalmi in Ecclesia cantentur, iis addendo Gloria *P*atri, &c. Confessor occubuit sub Valentiniano, & Theodosio anno 384. die undecima Decembris, sepultus in Basilica via Ardiatiana, vacat sedes per dies 32. suo tempore fuit secundum schisma in Ecclesia inter Damasum, & Ursicinum Antipapam; primum enim fuit tempore Cornelii Papæ inter ipsum, & Novatianum.

XL. *S.* Siriacus Romanus, filius Tiburtii, creatus anno 385. die 14. Ianuarii, sedit annos tredecim, mensem unum, & dies octo. Creavit *P*resbyteros 26. Diaconos 16. Episcopos 32. Ordinavit, quòd aqua baptismalis fieret in Sabbato sancto; quòd Monachi possent esse Episcopi, quod Clerici non habitent cum mulieribus, exceptis matre, & in primo, & secundo gradu; quòd Episcopi consecrent *S*acerdotes, & quòd Ordines non dentur simul in una ordinatione; ordinavit Concilium Constantinopolitanum ex 1350. Episcopis: Confessor occubuit sub Arcadio, & Honorio anno 398. die 22. Februarii; sepultus est in Cœmeterio Calisti. Vacat *S*edes per dies 20.

XLI. *S.* Anastasius I. Romanus filius Massimi creatus anno 398. die 14. Martii, sedit annos quatuor, mensem unum, dies tredecim; creavit *P*resbyteros octo, Diaconos quinque, Episcopos decem; statuit, quòd cum in Ecclesia legitur Evangelium, astantes assurgerent. Confessor occubuit anno 402. die 27. Aprilis sub Arcadio, & Honorio, sepultus est in Cœmeterio Ursi *P*ileati. Vacat Sedes dies 21.

XLII. *S.* Innocentius I. Albanensis, filius Innocentii, creatus anno 402. die 18. Maii, sedit annos quindecim, mensem unum, dies decem. Creavit *P*resbyteros 30. Diaconos 12. Episcopos 44. Expulit è Roma hæreticos Catafrigos, ædificavit Ecclesiam *SS.* Gervasi, & *P*rotasi, & eam multis donis locupletavit,

sepultus fuit in Vaticano. Sedes vacavit menses septem.

XLVIII.S.Hilarius Sardus, filius Crispini, creatus anno 461.die 12.Novembris, sedit annos quinque, menses , dies vigintiocto. Creavit Presbyteros 25 Diaconos 5.Episcopos 22. Confirmavit tria Concilia, Nicenum, Ephesum, & Calcedonense; statuit, quòd Pontifices non instituerent successores. Obiit Confessor sub Leone anno 467.die 10.Septembris, sepultus est in S.Laurentio apud corpus S.Sixti. Vacat sedes dies decem.

IL.S.Simplicius Tiburtinus, filius Castini, creatus anno 467. die 20.Septẽbris, sedit annos quindecim, menses quinque, dies decem; creavit Presbyteros 58. Diaconos 11. Episcopos 86. Ordinavit, quòd Clerici non recipiant à laicis beneficia; ædificavit Romæ Ecclesiam S.Stephani Protomartyris in monte Celio, Ecclesiam S.Andreæ, & aliam S.Stephani apud S.Laurentium, & Ecclesiam S.Bibianæ, ubi collocavit ejus corpus. Confessor occubuit sub Zenone Augusto, & Odoarce, sepultus in Ecclesia S.Petri. Vacat Sedes per dies sex. Obiit anno 483.prima die Martii.

L.S.Felix III.Romanus filius Felicis, creatus anno 483. die 8.Martii, sedit annos 8. menses undecim, dies vigintiduos; ordinavit, quòd soli Episcopi possint Ecclesiam consecrare; ædificavit Ecclesiam S.Agapiti; creavit Presbyteros 28.Diaconos quinque, Episcopos 30. suo tempore floruit Damascenus. Confessor obiit sub Anastasio Imperatore, & Odoarco Rege anno 492. die 25. Februarii, sepultus in Ecclesia S.Pauli. Vacat Sedes quinque dies.

LI.S.Gelasius I.Africanus, filius Valerii, creatus anno 492.die 2.Martii, sedit annos quatuor, menses octo, dies decem, & novem. Creavit Presbyteros 33. Diaconos 2. Episcopos 67. Composuit multos Hymnos, ejecit ab Urbe Manicheos, & publicè eorum libros dedit igni; ædificavit Ecclesiam S.Eufemiæ, Sanctorum Nicandri, & Eleuterii, & S.Mariæ in Laurentiana. Confessor occubuit sub Anastasio Augusto, & Theodorico Rege anno 496. die 21. Novembris; sepultus est in Ecclesia S.Petri. Vacat Sedes per dies septem.

LII.Anastasius II.Romanus filius Petri, creatus anno 496. die 28. Novembris, sedit annum unum, menses undecim, dies vigintiduos; Creavit Presbyteros 12. & Episcopos 16. Excommunicavit Anastasium Imperatorem; suo tempore Trasimundus Rex Vvandalorum, clavis omnes Ecclesias Catholicorum, & relegavit in Sardinia 220.Episcopos. Et Olimpius Episcopus Arrianus blasphemando Sanctissimam Trinitatem, in publico percussus est tribus sagittis è Cœlo descendentibus, & combustus est; & quidam alius Episcopus volens baptizare infantem modo Arriano, aqua disparuit. Ipse verò Pontifex secutus est Acatium hæreticum, & malè mortuus est anno 498.die 10.Novembris. Vacat Sedes per dies undecim.

LIII.S.Simmacus I.Romanus filius Fortunati, creatus anno 498.die 22.Novembris, sedit annos quindecim, menses septem, dies vigintiseptem, creavit Presbyteros 92, Diaconos 16.Episcopos 117. statuit, quòd in Missa cantetur Gloria in Excelsis Deo. Confessor obiit anno 514.die 19.Julii sub Anastasio Au-

 gusto,

gusto, & Theodorico Rege, sepultus in Ecclesia S.Petri, vacat Sedes dies septem. Suo tempore fuit quartum scisma inter ipsum, & Leonem Antipapam.

LIV.S.Hormisda I. à Frosinone, filius Justi, creatus anno 514. die 26. Julii, sedit annos novem, dies decem; creavit Presbyteros 21. Episcopos 55. Ejecit Manicheos, & suo tempore floruit Magnus Boetius Severinus, qui in carcere positus, scripsit multos libros. Confessor obiit anno 523. die 6.Augusti sub Iustino Imperatore, & Theodorico Rege, sepultus est in Ecclesia S.Petri. Vacat Sedes per dies sex.

LV.S.Ioannes I.filius Constantii Toscanus, creatus anno 523.die 13.Augusti, sedit annos duos, menses novem, dies quindecim. Creavit Episcopos quindecim, restauravit Cœmeteria. Martyr occubuit sub Iustino Imperatore, & Theodorico Rege anno 526.die 27.Maii, sepultus in Basilica S.Petri. Vacat Sedes dies 58.

LVI.S.Felix IV.Beneventanus, filius Castorii, creatus anno 526.die 24.Iulii, sedit annos quatuor, menses duos, dies decem,& octo, creavit Presbyteros 55.Diaconos quatuor, Episcopos 29. Excommunicavit Patriarcham Constantinopolitanum uti hæreticum; ædificavit Ecclesiam SS.Cosmi, & Damiani, & restauravit Ecclesiam S.Saturnini via Salaria; ordinavit,quòd infirmi ungantur Oleo sancto, consecrato ab Episcopo die Cœnæ; Confessor occubuit anno 530 die 12.Octobris sub Iustiniano Imperatore, & Alarico Rege, sepultus in Basilica S.Petri; Sedes vacat per dies tres.

LVII.S.Bonifacius II.Romanus filius Sigisbuldi creatus anno 530. die 16. Octobris, sedit annum unum, & dies duos. Ordinavit, quòd in Ecclesia Clerici sint à laicis separati, & quòd nullus Pontifex possit successorem eligere. Cõfessor occubuit sub Iustiniano, & Alarico anno 531. die 17.Octobris. Vacat Sedes menses tres, & dies quinque, sepultus est in Basilica S.Petri. Quintum scisma inter Bonifacium, & Dioscerum Antipapam.

LVIII.Ioannes II.Romanus filius Projecti, creatus anno 532.die 22.Ianuarii, sedit annos duos, menses quatuor, dies sex. Excommunicavit Episcopum Antimii uti hæreticum; creavit Presbyteros 15. Episcopos 21. recepit à Iustiniano Imperatore munera aurea danda Ecclesiæ S.Petri. Obiit anno 534. die 28.Maii, sub Iustiniano Imperatore, & Theodato Rege,sepultus est in Basilica S.Petri. Sedes vacat per dies sex.

LIX. S.Agapitus I. Romanus filius Iordani, creatus anno 534. die 3. Iunii, sedit menses undecim, dies decem & novem; Pacificavit Iustinianum, cum Theodato; Obiit Constantinopolim, & ejus corpus delatum fuit Romæ, & sepeltus est in Basilica S.Petri, vacat sedes per dies quinquaginta octo.

LX. S. Silverius à Frosinone, filius Normisdæ, creatus anno 536. die ... sedit annos tres, menses quinque, dies duodecim, fuit obsessus tempore Gothorum, & induit se habitum monachalem. Obiit confessor anno 540. die 20. Iunii sub Iustiniano Imperatore, & Virige Rege, vacat Sedes per dies sex.

LXI. S. Vigilius Romanus nobilissimus, filius Ioannis creatus anno 540. die

die 27.Iunii, ſedit annos ſexdecim, menſes ſex dies viginti ſex. Mortuus eſt Syracuſis in Sicilia, & corpus ejus fuit Romæ delatum, & ſepultum in Eccleſia S.Marcelli, anno 555. ſub Iuſtiniano; Sedes vacat menſes ſex & dies quinque. Suo tempore fuit Sciſma ſextum, inter Silverium, & Vigilium.

LXII. Pelagius I. Romanus filius Ioannis, creatus anno 556. die 16. Aprilis, ſedit annos tres, menſem unum dies quindecim; Creavit Præsbyteros 26 Diaconos undecim, Epiſcopos 30. Prohibuit vias illicitas ad ordines, ſtatuit quod hæretici, & ſciſmatici poſſint puniri à curia ſeculari. Obiit 559. die 2. Mattii ſub Iuſtiniano Imperatore, ſepultus in Baſilica S. Petri. Sedes vacat menſes tres dies vigintiquinque.

LXIII. Ioannes III. Romamus filius Anaſtaſii Catellini, creatus anno 559 die 27. Iunii, ſedit annos duodecim, menſes undecim, dies ſexdecim; placavit iram Magſetis pro Romanis. Obiit anno 572. die 13. Iulii ſub Iuſtiniano ſepultus in Baſilica S.Petri, ſedes vacat menſes decem; & dies tres.

LXIV. S.Benedictus I. Romanus, filius Bonifacii Bonoſii, creatus anno 573. die 16. Maii, ſedit annos quatuor menſes duos, dies quindecim; in pænuria Italiæ ipſe nutrivit Romam cum abundantia. Confeſſor occubuit anno 577. die 31. Iulii ſub Tiberio, & Mauritio, ſedes vacat menſes tres dies decẽ.

LXV. Pelagius II. Romanus filius Vinigildi, creatus anno 577. die 11. Novembris. Sedit annos duodecim, menſes duos, dies vigintiſeptem; de ſuo domo fecit hoſpitale Obiit peſte anno 590. die 8. Februarii, ſepultos eſt in vaticano. Sedes vacat menſes ſex, & dies vigintiquatuor.

LXXI. S.Gregorius I. Magnus Romanus, filius Gordiani creatus anno 590. die 3. Septembris, ſedit annos tredecim, menſes ſex, & dies novem. Primus ſe ſubſcripſit ſervus ſervorum Dei; addidit in Miſſa Kyrie Eleiſon. & Alleluja. inſtituit notum ordinem officii, & litanias majores; & multa ſcripsit. Et poſtuquam ſanctè vixit, ſanctè etiam occubuit anno 604. die 12. Martii ſub Foca Imperatore. Vacat ſedes menſes quinque dies, decem & novem.

LXVII. Sabinianus à Bleda, filius Boni, creatus anno 604. die prima Septembris; ſedit menſes quinque, & dies decem, & novem, ordinavit quod in Eccleſia ſint lampades accenſæ. Mortuus eſt anno 605. die 19. Februarii ſub Foca Imperatore, vacat ſedes menſes undecim, & dies 26.

LXVIII. S.Bonifacius III. Romanus filius Ioannis Catadioce, creatus anno 606. die 15. Februarii, ſedit menſes octo, & dies vigintitres. Statuit quod Epiſcopus non eligatur niſi poſt mortem Epiſcopi anteceſſoris. Confeſſor obiit ſub Foca anno 606. die 22. Novembris. Vacat ſedes per menſes decem, & dies ſex.

LXIX. S.Bonifacius IV. à Valeria, filius Joannis, creatus anno 607. die 18 Septembris; ſedit annos ſex, menſes octo & dies ſeptem. Fecit ſex propria Domo Monaſterium, conſecravit templum Cibale, & Panteon Mariæ Virgini, & Martyribus. Confeſſor mortuus eſt anno 614. die 25. Maii ſub Neraclio. Vacat ſedes per menſes quinque, & dies decem & octo.

S.Deus

LXX. S.Deus dedit I. Romanus filius Stephani creatus anno 614. die 13. Novembris; sedit annos duos, & menses undecim, & dies viginti sex. Venienti ei obviam leprosus osculo sanavit, statuit quod non accipiatur filia baptizantis in uxorem. Confessor obiit anno 617. die 8. Novembris sub Heraclio sepultus est in S.Petri Basilica. Vacat sedes per mensem, & dies sexdecim.

LXXI. S.Bonifacius V. Neapolitanus, filius Ioannis Fumminii, creatus anno 617. die 24. Decembris, sedit annos septem, menses decem, & diem unum. Ordinavit quod ab Ecclesia nullus extrahatur per vim, fecit Cæmeterium S.Nicomedis. Suo tempore incepit pessimus Maumethus. Confessor mortuus est sub Neraclio anno 625. die 25. Octobris, vacavit sedes menses quatuor, & dies quindecim. Sepultus in Basilica S.Petri.

LXXII. Honorius I. Campanus, filius Petronii, creatus anno 626 die 13. Martii, sedit annos duodecim, menses quatuor, dies vigintiotto, primus ordinavit processiones procedendo ad Ecclesia Sancti Apollinaris, usque ad S.Petrum in omni sabbato, mortuus est anno 638. die 10. Octobris sub Heraclio. sepultus est in Ecclesia S.Petri. Vacat sedes menses septem, dies viginti.

LXXIII. Severinus Romanus filius Labieni, creatus die prima Junii anno 639. sedit menses duos. suo tempore mortuus est Maometus, & floruit S.Aurea discipula S.Eligii; Et Heraclius duxit SS.Crucem è Hierusalem, Constantinopolim. Mortuus est anno 639. prima die Septembris, sedes vacat menses quatuor, & ipse sepultus est in S.Petro.

LXXIV. Joannes IV. à Zara, filius Venantii Scholastici, creatus die 31. Decembris anno 639. sedit annum unum, menses novem, dies sex, fecit ducere corpora Sanctorum Vincentii, & Anastasii Romam. Suo tempore floruerunt Vincentius Episcopus Belvacensis, Muardus Archiepiscopus Rehemensis, Rinaldus Episcopus Traietti, & Idocus filius Regis Brettangæ. Mortuus est anno 641. die 7. Octobris sub Heraclio, sepultus est in Basilica S.Petri. Vacat sedes per mensem, & dies decem & octo.

LXXV. S. Theodorus Grecus, filius Theodori Episcopi, creatus anno 641. die 25. Novembris; sedit annos septem, & menses quinque. Ædificavit aliquas Ecclesias; confessor obiit anno 649. die 14. Maii sub Heraclio, sepultus est in Basilica S.Petri. Vacat sedes mensem unum, dies sexdecim.

LXXVI. S. Martinus I. à Todi, filius Fabritii. creatus anno 649. die 1. Iulii sedit annos quinque, menses quatuor, dies duodecim, fecit unam Synodum. Martyr occubuit sub Constante Imperatore die 12. Novembris 654. in Synodo excommunicavit Paulum Patriarcham Constantinopolitanum hæreticum, à quo relegatus est postea, & mancipatus, & in exilio apud Chersonesum mortuus est. Vacat sedes dies 28.

LXXVII. Eugenius I. Romanus filius Rufiniani, creatus die 10. Decembris 654. sedit menses sex, dies vigintiquinque; ordinavit quod Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi perpetuam servarent castitatem, & quod monaci non egrediantur è monasterio sine licentia superioris; mortuus est die 2. Junii 655.

sub

sub constante, sepultus in Ecclesia S. Petri; vacat sedes per mensem, & dies viginti octo.

LXXVIII. S. Vitalianus à Segni, filius Anastasii, creatus die ultima Augusti 655. sedit annos tredecim, menses quatuor, & dies viginti septem; composuit Regulam Ecclesiasticam ordinando cantum. Confessor occubuit sub Cõstantino die 3. Januarii 669. sepultus in S. Petro vacat sedes per menses duos, & dies tredecim.

LXXIX. Deusdedit II. seu Deodatus Romanus filius Ioviniani, creatus die 9. Aprilis 669. sedit annos septem, menses duos, & dies decem & septem. Suo tempore apparuit Cometa, & duravit per menses tres, & aderant continuò pluviæ, et tonitrua, et ipse ordinavit processiones ad placandam iram Divinã. Mortuus est die 20. Iunii 676. sub Constantino, sepultusque est in S. Petro. Vacat Sedes per menses quatuor, et dies quinque. Quoque tempore hujus Pontificis in Civitate Paviæ nati sunt unus puer, et una puella simul conjuncti, puer cum capite Canino, et puella, cum capite Catæ; et dicta Civitas fuit per annum desolata ab habitatoribus; et fuit pestis valida in tota Lombardia.

LXXX. Donus I. Romanus filius Mauritii, creatus die 1. Novembris 676. sedit annum unum, menses quinque, dies decem. Marmoravit cortile D. Petri, refecit Ecclesiam Apostolorum, Ecclesiam S Eufemiæ via Appia, reduxit Ravennæ Ecclesiam ad obedientiam Summi Pontificis, et Theodorus Episcopus dictæ Civitatis errores deposuit, et credidit veritati Catholicæ. Mortuus est sub Constantino V. Pogonato die 11. Aprilis 678. sepultus est in S. Petro. Sedes vacat menses duos, & dies quindecim.

LXXXI. S. Agathonius ab Aquila filius Pannonii Amone, creatus die 26. Iunii 678. sedit annos tres, menses undecim, dies decem et octo. Fecit sextam Synodum Constantinopolitanam. Confessor occubuit sub Constantino die decima Iunii 682. sepultus in S. Petro. Vacat Sedes per annum unum, et dies quinque.

LXXXII. S. Leo II. Sicilianus, filius Pauli, creatus die 15. Augusti 683. sedit menses decem, dies tredecim. Fuit magnus Musicus, & statuit, quod in Missa detur populo pax. Confessor occubuit die 28. Iunii 684. sub Constantino V. Vacat Sedes per mensem, & dies 22.

LXXXIII. Benedictus II, Romanus, filius Ioannis, creatus die 20. Augusti 684. sedit menses octo, & dies decem, & septem. Statuit, quòd Papa non indigeat coronatione Imperatoris. Fuit in pauperes misericors, in litteris sacris eruditissimus. Restauravit Ecclesiam S. Petri, S. Valentiniani Martyris, & Sancti Laurentii. Occubuit die 7. Maii 685. sub Constantino V. Vacat sedes per menses duos, & dies quinque, sepultus in S. Petro.

LXXXIV. Ioannes V. Antiochensis, filius Ciriaci, creatus die 22. Iulii 685. sedit per annum, & dies undecim; suo tempore mortuus est Imperator Constantinus, cui successit Iustinianus II. ejus filius, & fuit consecratus à tribus Episcopis, Ostiensis, Porti, & Velletrensis, qui ritus observatur à posteris.

Mor-

Mortuus est die 2.Augusti 686.sub Iustiniano, sepultus in S.Petro. Vacat Sedes per menses 2.& dies 5.

LXXXV.Canon I.à Tracia creatus die 20.Octobris 686.sedit menses undecim, dies 23.Fuit aspectu venerando, & grato, itaut cognominaretur Angelicus. Obiit die 13.Octobr.687.sub Iustiniano II. sepultus est in S.Petro. Vacat Sedes per duos menses, & dies duodecim. Septimum scisma inter Canonē Papam, & Petrum Archipresbyterum, & Theodorum Presbyterum.

LXXXVI.Sergius I. Palermitanus, filius Tiberii, creatus die 25. Decembris 687.sedit annos 13.menses 8.dies 14.statuit,quòd dicatur Agnus Dei,&c. ter in Missa. Reduxit Ecclesiam Aquileæ ad veritatem Catholicam, & Sassoniam ad Fidem Christi. Invenit aliquantulum Crucis Christi. Obiit die 9.Septembris 701.sub Tiberio Absimato,sepultus in S.Petro;Vacat Sedes per mensem, & dies viginti.

LXXXVIII.Ioannes VI.Grecus, filius Paterni, cteatus die 29. Octobris 701. sedit annos 3.menses 2.dies 12. Restauravit Ecclesiam S.Andreæ, & S.Marci; & ordinavit Columnas in Altari S.Petri. Mortuus est die 10. Ianuarii 705. sub Tiberio Absimato. Vacat Sedes per mensem, & dies decem & octo.

LXXXVIII.Ioannes VII.Calaber a Russano, filius Platonis,creatus 1.Martii 705.sedit annos duos, menses septem, dies decem & septem; suo tempore fuit fames valida in Italia tribus annis, pluit sanguis, & postea lac de Cœlo. Adornavit Cœmeterium Damasi. Mortuus est die 20.Octobris 707.sub Iustiniano II. sepultus est in Cappella Mariæ V.in S.Petro,quam ipse construxerat. Vacat Sedes per menses 3.

LXXXIX.Sisinus I.à Soria filius Jannis, creatus die 18.Ianuarii 708. sedit dies 20.Mortuus est die 7.Februarii 708.sub Iustiniano II.Vacat sedes dies 29

LXXXX. Constantinus I. à soria filius Joannis creatus die 7. Martii 708. sedit annos sex, mensem unum, & diem unum. Fuit suo tempore valida fames Romæ per tres annos, & ipse propriis sumptibus pauperes alebat; fecit Synodum ubi damnavit Filippum Imperatorem uti hæreticum. Mortuus est die 9.Aprilis 714.sub Leone III. sepultus est in S.Petro. Sedes vacat dies 45.

LXXXXI. S.Gregorius II.Romanus, filius Marcelli,creatus est die 22.Maii 714.sedit annos sexdecim, menses octo dies viginti. Fuit doctissimus in lingua latina, & græca, deposuit Imperatorem Leonem, ex imperio, illum excommunicando uti combustorem Sanctorum Imaginum; Roma obsessa à Luitprando Longobardorum Rege, recurrit pro auxilio ad Carolum Regem Franciæ, cujus ope liberatur, Ædificavit Ecclesias, & monasteria, & restauravit Mœnia Civitatis. Fuit de nobilissima familia Sabellia. Confessor obiit die 11.Februarii 731.sub Leone III. Vacat sedes per dies quinque, sepultus est in S. Petro. Ejus tempore mortuus est Leo Imperator.

LXXXXII. Gregorius III.Sistus; filius Ioannis, creatus die 16.Februarii 731. sedit annos 10.m.9.d.10 ordinavit quod in S.Petro celebretur quotidie ex præsbyteris & monacis, mortuus est die 28. Novembris 741. sub Constan-

ftantino VI.Compronimo; fepultus in S.Petro, fedes vacat per dies 8.

XCIII.S.Zaccharias Calaber filius Policronii,creatus die 5.Decembris 741. fedit annos.10.menfes 3.dies 10. configna vit fuos redditus pro oleo lampadū Ecclefiæ, beneficavit inimicos, & contrarios,reftauravit Librariam Palatinam, confirmavit Pipinium in Regem Galliæ, & ordinavit, quòd in Ecclefia S.Joannis Lateranenfis quotidie dentur eleemofynæ in pauperes. Confeffor obiit die 5.Martii 752.fub Cōpronimo.Sepultus eft in S.Petro. Vacat fedes per dies 12.

XCIV.Stephanus II. Romanus creatus die 27. Martii 752. fedit dies tres. Mortuus eft die 29.Martii. Vacat fedes per diem.

XCV.Stephanus III.Romanus filius Conftantini,creatus die 31.Martii 752. fedit annos 5.& dies 28.fuit vir in pietate, & Religione excellens, amator pauperum. Mortuus eft die 26.Aprilis 757.fub Compronimo.Vacat fedes dies 32.

XCVI.S.Paulus I.Romanus, filius Conftantini, frater Stephani, creatus die 28.Maii 757. fedit annos 10.menfem unum, fimilis fratri in pietate,& Religione, benefaciebat omnes, qui eum offendebant; nocte vifitabat pauperes infirmos, & illis opitulabatur in neceffariis, & fimiliter faciebat in carcere detentis pro debitis; Mifit Legatos Conftantinopolim ad Conftantinum Imperatorem ad finem reftituendi Imagines facras Ecclefiis, alias illum excommunicaret; tranftulit corpus S.Petronillæ in Vaticanum.Confeffor occubuit fub Compronimo die 29 Junii 767.fepultus in S.Petro.Sedes vacat per annum,& menfem.

XCVII.Stephanus IV.Siculus, filius Olivi, creatus die 29. Julii 768. fedit annos 3.menfes 6.dies 2.quo fedes vacavit inter Paulum, & Stephanum, per vim à Defiderio Longobardorum Rege contra voluntatem Cleri, fuit electus Conftantinus laicus in Papam, & per annum invitè fedit, tandem à populo fuit depofitus, & unanimiter electus hic Stephanus, plenus doctrina, & fanctitate, fecit Concilium Generale in Laterano, ubi fuit citatus Conftantinus, & confeffus fuum errorem,fuit orbatus oculis. Fecit hic Pontifex decretum,quòd nullus laicus poffit effe electus in Papam, & annullavit omnia facta à Conftantino dum erat injuftè Pontifex. Mortuus eft prima die Februarii 772. fub Cōpronimo, fepultus in Vaticano, fedes vacat per dies octo.Hoc tempore Carolus Magnus factus eft Rex Galliæ.

XCVIII.S.Adrianus I.Romanus filius Theodori, creatus die 9. Februarii 772.fedit annos 23.menfes 10.dies 17. Vir celebris in fanctitate, & doctrina; fecit Synodum in Franconia, ubi reprobata eft hærefis Feliciana, quæ damnabat Imagines Sanctorum, reftauravit ruinam Tiberis. Confeffor occubuit fub Conftantino, & Irene die 26.Decembris 795. fepultus in S.Petro. Sedes non vacat per ullum diem.

IXC.S.Leo III.Romanus filius Azuppi, creatus die 26 Decembris 795. fedit annos 20.menfes 5.dies 17. Vir caftus, amator fapientum, & odium nefciens, ædificavit hofpitale, & ordinavit, quòd Sacerdos non impeditus quotidiè celebraret.Confeffor obiit fub LudovicoPio die 12.Junii 816.fepultus eft in S.Petro, Sedes vacat per dies decem.

C.Stephanus V.Romanus filius Martini, creatus die 22. Junii 816. sedit menses 7.dies 2. duxit è Gallia Crucem auream. Mortuus est die 24. Januarii 817. sub Ludovico Pio, sepultus in Vaticano; Vacat sedes per die 3.

CI.Pafchalis I.Romanus filius Bonosci, creatus die 28. Januarii 817. sedit annos 7.menses 3.dies 16. retulit corpora Sanctorum intra Civitatem; coronavit Lothoarium in Imperatorem. Mortuus est sub Ludovico Pio die 14. Maii 824. sepultus est in S.Petro. Sedes vacat per dies quatuor.

CII.Eugenius II.Romanus filius Boemundi, primus ex Cardinalibus creatus die 19.Maii 824, sedit annos 3.menses 2.dies 23. Tunc Cardinales vocati erant Parochi Romæ; communiter erat dictus Pater pauperum, Obiit sub Ludovico Pio die 11.Augusti 827.Vacat sedes per diem, sepultus in S.Petro.

CIII.Valentius I.Romanus, filius Leontii creatus die 13.Augusti 827. sedit dies 39. Mortuus est sub Ludovico Pio die 20.Septembris, sepultus in S.Petro. Ordinavit dissipari, dilapidari, & dirui templa Gentilium; In Gallia hoc tempore pluit sanguis de Cœlo. Vacat sedes per dies 3.

CIV.Gregorius IV.Romanus filius Joannis,creatus die 24.Septembris 827. sedit annos 15.menses 11.dies 25. Vir pius, & justus, instituit Festivitatem Omnium Sanctorum. Obiit sub Lothoario I.die 19.Septembris 843.sepultus in S,Petro. Vacat Sedes per menses 4.& dies 24.

CV.Sergius II Romanus filius Sergii, creatus die 12. Februarii 844. sedit annos 3.menses 2.suo tempore cœperunt mutari nomina Pontificum, quia hic prius erat dictus Osoporcinus.Mortuus est die 12.Aprilis 747.sub Lothoario, sepultus in S.Petro. Sedes non vacat.

CVI.S.Leo IV,Romanus filius Ridulfi, creatus die 12.Aprilis 847.sedit annos 8 menses 3. dies 5.Fuit vir doctus, & Religiosus signo Crucis ignem extinxit, sua oratione fugavit, & vicit Saracenos, & rejecit ab Ecclesia S.Luciæ Romæ pestiferum Basiliscum, qui multos occidebat. Confessor occubuit die 18.Julii 855.sub Ludovico II.Sedes non vacat, sepultus est in S.Petro.

CVII. Benedictus III.Romanus filius Petri, creatus die 18.Julii 855. sedit annos 2, menses 7.dies 9. omnibus fuit gratus ob suam pietatem, & mansuetudinem; factus Papa prolando nolebat acceptare Papatum, se inhabilem dicendo; & ideo ordinavit multas res sanctas. Confessor occubuit sub Ludovico I.die 26.Februarii 858.sepultus ante fores D.Petri, sedes vacat per dies quindecim.

CVIII.Nicolaus I.Magnus Romanus filius Theodori creatus die 13.Martii 858.sedit annos 9.m.9.convertit ad fidem Catholicam Regem Bulgarum cum suo populo, & ejecit Saracenos. Mortuus est die 13.Novembris 867:sub Ludovico II. sepultus ante fores D.Petri: sedes vacat per mensem.

CIX.Adrianus II. Romanus filius Talari, creatus die 13.Decembris 867. sedit annos 4.m.10.dies 17.fecit synodum in Constantinopoli, ubi adfuerunt 383.Episcopi, & fuit depositus in eo Pontius Patriarcha homo seditiosus,fecit miraculum de multiplicatione numismatum pauperibus, mortuus est sub Ludovico

dovico II.die 1.Novembris 872.sepultus in S.Petro: vacat sedes per dies 43. suo tèmpore pluit sanguis per tres dies in Bresciano.

CX.Joannes VIII. Romanus filius Gundi, creatus die 14.Decembris 872 sedit annos 10.& diem unum.Ex Italia cum auxilio Principum Saracenos ejecit. Mortuus est die 15.Decembris 882.sub Carolo III.sepultus in S. Petro, vacat sedes per dies 15.

CXI.Martinus II.a Montefiascone, filius Columbi, creatus die 3. Decembris 882.sedit per annum, & dies viginti, mortuus est die 18.Januarii 884.sub Carolo III. sepultus est in S.Petro.Indignus vere sedendi in sede Petri, cui Deus dies abbreviavit, & nullum opus fecit memoria dignum. Vacat sedes per dies duos.

CXII.Adrianus III. Romanus, filius Benedicti, creatus die 28. Januarii 884.sedit annum unum m.3. dies 19. statuit, quod electio Pontificis fieret à Clero libera, non à populo Romano. Mortuus est die 9. Maii 885. & sepultus cum lacrymis populorum in S.Petro, vacat sedes per dies quatuor; obiit sub Carolo III.

CXIII.Stephanus VI.Romanus, filius Adriani, creatus die 13. Maii 885. Tempore Normandorum Galliam destruentium, coronavit Romæ Guidonē Regem Jtaliæ, sedit annos sex dies novem. Mortuus est die 22.Maii 891. vacat sedes per dies quinque.

CXIV. Formosus I. à Porto filius Leonis creatus die 28. Maii 891. sedit annos quinque dies ·... hic potiùs sedem occupavit,quam possedit, erat enim creatura Martini II.,& illi similis in moribus, habuit Antipapam Sergium III. morutus est anno 896.Vacat sedes per dies duos.

CXV.Bonifacius VJ.Romanus filius Adriani, creatus die 17. Decembris 896,sedem tenuit per dies quindecim vacat per dies quindecim.

CXVI.Stephanus VII. Romanus filius Joannes creatus die 16. Januarii 897.sedit annum unum,menses duos,& dies 19.Annullavit facta Formosi prædecessoris, exhumavit è sepulcro, & spoliavit veste Pontificali, & induit illum laicali; amputavit illi duos digitos consecratos, & illos projecit in Tiberim; & denuo illum humavit in sepultura laicorum. Obiit die prima Aprilis 898. sepultus in S.Petro, sedes vacat per dies tres.

CXVII.Romanus I. à Montefiascone, filius Costantini creatus die 4. Aprilis 898.sedit menses quatuor, & dies 19.hic erat Germanus Martini II. & annullavit decreta Stephani: Obiit die 23.Augusti 898.vacat sedes per diem.

CXVIII.Theodorus II.Romanus filius Potii creatus die 24.Augusti 898. sedit per dies viginti. Obiit die 14.Septembris 898.vacat sedes per diem.

CXIX.Joannes IX.Tiburtinus filius Rampoaldi creatus die 16. Septembris 898:sedit annos sex,dies quindecim; fecit Synodum Ravennæ, ubi fuerunt 74.Episcopi, & annullaverunt acta Stephani, & reintegraverunt acta Formosi. Suo tempore Saraceni ex Africa venerunt Calabriam, & occupaverunt Consentiam; ubi eorum Rex mortuus est ex sagitta de cœlo lapsa, &

 mili-

gusto, & Theodorico Rege, sepultus in Ecclesia S.Petri, vacat Sedes dies septem. Suo tempore fuit quartum scisma inter ipsum, & Leonem Antipapam.

LIV.S.Hormisda I. à Frosinone, filius Justi, creatus anno 514. die 26. Julii, sedit annos novem, dies decem; creavit Presbyteros 21. Episcopos 55. Ejecit Manicheos, & suo tempore floruit Magnus Boetius Severinus, qui in carcere positus, scripsit multos libros. Confessor obiit anno 523. die 6.Augusti sub Iustino Imperatore, & Theodorico Rege, sepultus est in Ecclesia S.Petri. Vacat Sedes per dies sex.

LV.S.Ioannes I.filius Constantii Toscanus, creatus anno 523.die 13.Augusti, sedit annos duos, menses novem, dies quindecim. Creavit Episcopos quindecim, restauravit Cœmeteria. Martyr occubuit sub Iustino Imperatore, & Theodorico Rege anno 526.die 27.Maii, sepultus in Basilica S.Petri. Vacat Sedes dies 58.

LVI.S.Felix IV.Beneventanus, filius Castorii, creatus anno 526.die 24.Iulii, sedit annos quatuor, menses duos, dies decem,& octo, creavit Presbyteros 55.Diaconos quatuor, Episcopos 29. Excommunicavit Patriarcham Constantinopolitanum uti hæreticum; ædificavit Ecclesiam SS.Cosmi, & Damiani, & restauravit Ecclesiam S.Saturnini via Salaria; ordinavit,quòd infirmi ungantur Oleo sancto, consecrato ab Episcopo die Cœnæ;Confessor occubuit anno 530 die 12.Octobris sub Iustiniano Imperatore, & Alarico Rege, sepultus in Basilica S.Petri; Sedes vacat per dies tres.

LVII.S.Bonifacius II.Romanus filius Sigisbuldi creatus anno 530. die 16. Octobris, sedit annum unum, & dies duos. Ordinavit, quòd in Ecclesia Clerici sint à laicis separati, & quòd nullus Pontifex possit successorem eligere. Cōfessor occubuit sub Iustiniano, & Alarico anno 531. die 17.Octobris. Vacat Sedes menses tres, & dies quinque, sepultus est in Basilica S.Petri. Quintum scisma inter Bonifacium, & Dioscorum Antipapam.

LVIII.Ioannes II.Romanus filius Projecti, creatus anno 532.die 22.Ianuarii, sedit annos duos, menses quatuor, dies sex. Excommunicavit Episcopum Antimii uti hæreticum; creavit Presbyteros 15. Episcopos 21. recepit à Iustiniano Imperatore munera aurea danda Ecclesiæ S.Petri. Obiit anno 534, die 28.Maii, sub Iustiniano Imperatore, & Theodato Rege,sepultus est in Basilica S.Petri. Sedes vacat per dies sex.

LIX. S.Agapitus I. Romanus filius Iordani, creatus anno 534. die 3. Iunii, sedit menses undecim, dies decem & novem; Pacificavit Iustinianum, cum Theodato; Obiit Constantinopolim, & ejus corpus delatum fuit Romæ, & sepeltus est in Basilica S.Petri, vacat sedes per dies quinquaginta octo.

LX. S. Silverius à Frosinone, filius Normisdæ, creatus anno 536. die ... sedit annos tres, menses quinque, dies duodecim, fuit obsessus tempore Gothorum, & induit se habitum monachalem. Obiit confessor anno 540. die 20. Iunii sub Iustiniano Imperatore, & Virige Rege, vacat Sedes per dies sex.

LXI. S. Vigilius Romanus nobilissimus, filius Ioannis creatus anno 540.

die

die 27.Iunii, sedit annos sexdecim, menses sex dies viginti sex. Mortuus est Syracusis in Sicilia, & corpus ejus fuit Romæ delatum, & sepultum in Ecclesia S.Marcelli, anno 555. sub Iustiniano; Sedes vacat menses sex & dies quinque. Suo tempore fuit Scisma sextum, inter Silverium, & Vigilium.

LXII. Pelagius I. Romanus filius Ioannis, creatus anno 556. die 16. Aprilis, sedit annos tres, mensem unum dies quindecim; Creavit Præsbyteros 26 Diaconos undecim, Episcopos 30. Prohibuit vias illicitas ad ordines, statuit quod hæretici, & scismatici possint puniri à curia seculari. Obiit 559. die 2. Mattii sub Iustiniano Imperatore, sepultus in Basilica S.Petri. Sedes vacat menses tres dies vigintiquinque.

LXIII. Ioannes III. Romanus filius Anastasii Catellini, creatus anno 559 die 27. Iunii, sedit annos duodecim, menses undecim, dies sexdecim; placavit iram Magsetis pro Romanis. Obiit anno 572. die 13. Iulii sub Iustiniano sepultus in Basilica S.Petri, sedes vacat menses decem; & dies tres.

LXIV. S.Benedictus I. Romanus, filius Bonifacii Bonosii, creatus anno 573. die 16. Maii, sedit annos quatuor menses duos, dies quindecim; in penuria Italiæ ipse nutrivit Romam cum abundantia. Confessor occubuit anno 577. die 31. Iulii sub Tiberio, & Mauritio, sedes vacat menses tres dies decē.

LXV. Pelagius II. Romanus filius Vinigildi, creatus anno 577. die 11. Novembris. Sedit annos duodecim, menses duos, dies vigintiseptem; de suo domo fecit hospitale Obiit peste anno 590. die 8. Februarii, sepultos est in vaticano. Sedes vacat menses sex, & dies vigintiquatuor.

LXXI. S.Gregorius I. Magnus Romanus, filius Gordiani creatus anno 590. die 3. Septembris, sedit annos tredecim, menses sex, & dies novem. Primus se subscripsit servus servorum Dei; addidit in Missa Kyrie Eleison. & Alleluja. instituit notum ordinem officii, & litanias majores; & multa scripsit. Et postuquam sanctè vixit, sanctè etiam occubuit anno 604. die 12. Martii sub Foca Imperatore. Vacat sedes menses quinque dies, decem & novem.

LXVII. Sabinianus à Bleda, filius Boni, creatus anno 604. die prima Septembris; sedit menses quinque, & dies decem, & novem., ordinavit quod in Ecclesia sint lampades accensæ. Mortuus est anno 605. die 19. Februarii sub Foca Imperatore, vacat sedes menses undecim, & dies 26.

LXVIII. S.Bonifacius III. Romanus filius Ioannis Catadioce, creatus anno 606. die 15. Februarii, sedit menses octo, & dies vigintitres. Statuit quod Episcopus non eligatur nisi post mortem Episcopi antecessoris. Confessor obiit sub Foca anno 606. die 22. Novembris. Vacat sedes per menses decem, & dies sex.

LXIX. S.Bonifacius IV. à Valeria, filius Joannis, creatus anno 607. die 18 Septembris; sedit annos sex, menses octo & dies septem. Fecit ex propria Domo Monasterium, consecravit templum Cibale, & Panteon Mariæ Virgini, & Martyribus. Confessor mortuus est anno 614. die 25. Maii sub Neraclio. Vacat sedes per menses quinque, & dies decem & octo.

S.Deus

LXX. S. Deus dedit I. Romanus filius Stephani creatus anno 614. die 13. Novembris; sedit annos duos, & menses undecim, & dies viginti sex. Venienti ei obviam leprosus osculo sanavit, statuit quod non accipiatur filia baptizantis in uxorem. Confessor obiit anno 617. die 8. Novembris sub Heraclio sepultus est in S. Petri Basilica. Vacat sedes per mensem, & dies sexdecim.

LXXI. S. Bonifacius V. Neapolitanus, filius Ioannis Fumminii, creatus anno 617. die 24. Decembris, sedit annos septem, menses decem, & diem unum. Ordinavit quod ab Ecclesia nullus extrahatur per vim, fecit Cœmeterium S. Nicomedis. Suo tempore incepit pessimus Maumethus. Confessor mortuus est sub Neraclio anno 625. die 25. Octobris, vacavit sedes menses quatuor, & dies quindecim. Sepultus in Basilica S. Petri.

LXXII. Honorius I. Campanus, filius Petronii, creatus anno 626 die 13. Marii, sedit annos duodecim, menses quatuor, dies vigintiotto, primus ordinavit processiones procedendo ad Ecclesia Sancti Apollinaris, usque ad S. Petrum in omni sabbato, mortuus est anno 638. die 10. Octobris sub Heraclio. sepultus est in Ecclesia S. Petri. Vacat sedes menses septem, dies viginti.

LXXIII. Severinus Romanus filius Labieni, creatus die prima Junii anno 639. sedit menses duos. suo tempore mortuus est Maomettus, & floruit S. Aurea discipula S. Eligii; Et Heraclius duxit SS. Crucem è Hierusalem, Constantinopolim. Mortuus est anno 639. prima die Septembris, sedes vacat menses quatuor, & ipse sepultus est in S. Petro.

LXXIV. Joannes IV. à Zara, filius Venantii Scholastici, creatus die 31. Decembris anno 639. sedit annum unum, menses novem, dies sex, fecit ducere corpora Sanctorum Vincentii, & Anastasii Romam. Suo tempore floruerunt Vincentius Episcopus Belvacensis, Muardus Archiepiscopus Rhemensis, Rinaldus Episcopus Traietti, & Idocus filius Regis Brettangæ. Mortuus est anno 641. die 7. Octobris sub Heraclio, sepultus est in Basilica S. Petri. Vacat sedes per mensem, & dies decem & octo.

LXXV. S. Theodorus Grecus, filius Theodori Episcopi, creatus anno 641. die 25. Novembris; sedit annos septem, & menses quinque. Ædificavit aliquas Ecclesias; confessor obiit anno 649. die 14. Maii sub Heraclio, sepultus est in Basilica S. Petri. Vacat sedes mensem unum, dies sexdecim.

LXXVI. S. Martinus I. à Todi, filius Fabritii. creatus anno 649. die 1. Iulii sedit annos quinque, menses quatuor, dies duodecim, fecit unam Synodum. Martyr occubuit sub Constante Imperatore die 12. Novembris 654. in Synodo excommunicavit Paulum Patriarcham Constantinopolitanum hæreticum, à quo relegatus est postea, & mancipatus, & in exilio apud Chersonesum mortuus est. Vacat sedes dies 28.

LXXVII. Eugenius I. Romanus filius Rufiniani, creatus die 10. Decembris 654. sedit menses sex, dies vigintiquinque; ordinavit quod Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi perpetuam servarent castitatem, & quod monaci non egrediantur è monasterio sine licentia superioris; mortuus est die 2. Junii 655.

sub

sub constante, sepultus in Ecclesia S.Petri; vacat sedes per mensem, & dies viginti octo.

LXXVIII.S.Vitalianus à Segni, filius Anastasii, creatus die ultima Augusti 655. sedit annos tredecim, menses quatuor, & dies viginti septem; composuit Regulam Ecclesiasticam ordinando cantum. Confessor occubuit sub Cōstantino die 3.Januarii 669. sepultus in S.Petro vacat sedes per menses duos, & dies tredecim.

LXXIX.Deusdedit II. seu Deodatus Romanus filius Ioviniani, creatus die 9.Aprilis 669. sedit annos septem, menses duos, & dies decem & septem. Suo tempore apparuit Cometa, & duravit per menses tres, & aderant continuò pluviæ, et tonitrua, et ipse ordinavit processiones ad placandam iram Divinā. Mortuus est die 20.Iunii 676. sub Constantino, sepultusque est in S.Petro. Vacat Sedes per menses quatuor, et dies quinque. Quoque tempore hujus Pontificis in Civitate Paviæ nati sunt unus puer, et una puella simul conjuncti, puer cum capite Canino, et puella, cum capite Catæ; et dicta Civitas fuit per annum desolata ab habitatoribus; et fuit pestis valida in tota Lombardia.

LXXX.Donus I.Romanus filius Mauritii, creatus die 1.Novembris 676. sedit annum unum, menses quinque, dies decem. Marmoravit cortile D.Petri, refecit Ecclesiam Apostolorum, Ecclesiam S Eufemiæ via Appia, reduxit Ravennæ Ecclesiam ad obedientiam Summi Pontificis, et Theodorus Episcopus dictæ Civitatis errores deposuit, et credidit veritati Catholicæ. Mortuus est sub Constantino V.Pogonato die 11.Aprilis 678. sepultus est in S.Petro. Sedes vacat menses duos, & dies quindecim.

LXXXI.S.Agathonius ab Aquila filius Pannonii Amone, creatus die 26. Iunii 678. sedit annos tres, menses undecim, dies decem et octo. Fecit sextam Synodum Constantinopolitanam. Confessor occubuit sub Constantino die decima Iunii 682. sepultus in S.Petro. Vacat Sedes per annum unum, et dies quinque.

LXXXII.S.Leo II.Sicilianus, filius Pauli, creatus die 15.Augusti 683. sedit menses decem, dies tredecim. Fuit magnus Musicus, & statuit, quod in Missa detur populo pax. Confessor occubuit die 28.Iunii 684. sub Constantino V. Vacat Sedes per mensem, & dies 22.

LXXXIII.Benedictus II, Romanus, filius Ioannis, creatus die 20. Augusti 684. sedit menses octo, & dies decem, & septem. Statuit, quòd Papa non indigeat coronatione Imperatoris. Fuit in pauperes misericors, in litteris sacris eruditissimus. Restauravit Ecclesiam S.Petri, S.Valentiniani Martyris, & Sancti Laurentii. Occubuit die 7.Maii 685. sub Constantino V. Vacat sedes per menses duos, & dies quinque, sepultus in S.Petro.

LXXXIV.Ioannes V.Antiochensis, filius Ciriaci, creatus die 22. Iulii 685. sedit per annum, & dies undecim; suo tempore mortuus est Imperator Constantinus, cui successit Iustinianus II. ejus filius, & fuit consecratus à tribus Episcopis, Ostiensis, Porti, & Velletrensis, qui ritus observatur à posteris.

Mor-

Mortuus est die 2. Augusti 686. sub Iustiniano, sepultus in S. Petro. Vacat Sedes per menses 2. & dies 5.

LXXXV. Canon I. à Tracia creatus die 20. Octobris 686. sedit menses undecim, dies 23. Fuit aspectu venerando, & grato, itaut cognominaretur Angelicus. Obiit die 13. Octobr. 687. sub Iustiniano II. sepultus est in S. Petro. Vacat Sedes per duos menses, & dies duodecim. Septimum scisma inter Canonē Papam, & Petrum Archipresbyterum, & Theodorum Presbyterum.

LXXXVI. Sergius I. Palermitanus, filius Tiberii, creatus die 25. Decembris 687. sedit annos 13. menses 8. dies 14. statuit, quòd dicatur Agnus Dei, &c. ter in Missa. Reduxit Ecclesiam Aquileæ ad veritatem Catholicam, & Sassoniam ad Fidem Christi. Invenit aliquantulum Crucis Christi. Obiit die 9. Septembris 701. sub Tiberio Absimato, sepultus in S. Petro; Vacat Sedes per mensem, & dies viginti.

LXXXVIII. Ioannes VI. Grecus, filius Paterni, cteatus die 29. Octobris 701. sedit annos 3. menses 2. dies 12. Restauravit Ecclesiam S. Andreæ, & S. Marci; & ordinavit Columnas in Altari S. Petri. Mortuus est die 10. Ianuarii 705. sub Tiberio Absimato. Vacat Sedes per mensem, & dies decem & octo.

LXXXVIII. Ioannes VII. Calaber a Russano, filius Platonis, creatus 1. Martii 705. sedit annos duos, menses septem, dies decem & septem; suo tempore fuit fames valida in Italia tribus annis, pluit sanguis, & postea lac de Cœlo. Adornavit Cœmeterium Damasi. Mortuus est die 20. Octobris 707. sub Iustiniano II. sepultus est in Cappella Mariæ V. in S. Petro, quam ipse construxerat. Vacat Sedes per menses 3.

LXXXIX. Sisinus I. à Soria filius Jannis, creatus die 18. Ianuarii 708. sedit dies 20. Mortuus est die 7. Februarii 708. sub Iustiniano II. Vacat sedes dies 29

LXXXX. Constantinus I. à soria filius Joannis creatus die 7. Martii 708. sedit annos sex, mensem unum, & diem unum. Fuit suo tempore valida fames Romæ per tres annos, & ipse propriis sumptibus pauperes alebat; fecit Synodum ubi damnavit Filippum Imperatorem uti hæreticum. Mortuus est die 9. Aprilis 714. sub Leone III. sepultus est in S. Petro. Sedes vacat dies 45.

LXXXXI. S. Gregorius II. Romanus, filius Marcelli, creatus est die 22. Maii 714. sedit annos sexdecim, menses octo dies viginti. Fuit doctissimus in lingua latina, & græca, deposuit Imperatorem Leonem, ex imperio, illum excommunicando uti combustorem Sanctorum Imaginum; Roma obsessa à Luitprando Longobardorum Rege, recurrit pro auxilio ad Carolum Regem Franciæ, cujus ope liberatur, Ædificavit Ecclesias, & monasteria, & restauravit Mœnia Civitatis. Fuit de nobilissima familia Sabellia. Confessor obiit die 11. Februarii 731. sub Leone III. Vacat sedes per dies quinque, sepultus est in S. Petro. Ejus tempore mortuus est Leo Imperator.

LXXXXII. Gregorius III. Sistus; filius Ioannis, creatus die 16. Februarii 731. sedit annos 10. m. 9. d. 10 ordinavit quod in S. Petro celebretur quotidie ex præsbyteris & monacis, mortuus est die 28. Novembris 741. sub Constan-

ſtantino VI.Compronimo; ſepultus in S.Petro, ſedes vacat per dies 8.

XCIII.S.Zaccharias Calaber filius Policronii,creatus die 5.Decembris 741. ſedit annos.10.menſes 3.dies 10. conſignavit ſuos redditus pro oleo lampadũ Eccleſiæ, beneficavit inimicos, & contrarios,reſtauravit Librariam Palatinam, confirmavit Pipinium in Regem Galliæ, & ordinavit, quòd in Eccleſia S.Joannis Lateranenſis quotidie dentur eleemoſynæ in pauperes. Confeſſor obiit die 5.Martii 752.ſub Cõpronimo.Sepultus eſt in S.Petro. Vacat ſedes per dies 12.

XCIV.Stephanus II. Romanus creatus die 27. Martii 752. ſedit dies tres. Mortuus eſt die 29.Martii. Vacat ſedes per diem.

XCV.Stephanus III.Romanus filius Conſtantini,creatus die 31.Martii 752. ſedit annos 5.& dies 28.fuit vir in pietate, & Religione excellens, amator pauperum. Mortuus eſt die 26.Aprilis 757.ſub Compronimo.Vacat ſedes dies 32.

XCVI.S.Paulus I.Romanus, filius Conſtantini, frater Stephani, creatus die 28.Maii 757. ſedit annos 10.menſem unum, ſimilis fratri in pietate,& Religione, beneſaciebat omnes, qui eum offendebant; nocte viſitabat pauperes infirmos, & illis opitulabatur in neceſſariis, & ſimiliter faciebat in carcere detentis pro debitis; Miſit Legatos Conſtantinopolim ad Conſtantinum Imperatorem ad finem reſtituendi Imagines ſacras Eccleſiis, aliàs illum excommunicaret; tranſtulit corpus S.Petronillæ in Vaticanum.Confeſſor occubuit ſub Compronimo die 29 Junii 767.ſepultus in S.Petro.Sedes vacat per annum,& menſem.

XCVII.Stephanus IV.Siculus, filius Olivi, creatus die 29. Julii 768. ſedit annos 3.menſes 6.dies 2.quo ſedes vacavit inter Paulum, & Stephanum, per vim à Deſiderio Longobardorum Rege contra voluntatem Cleri, fuit electus Conſtantinus laicus in Papam, & per annum invitè ſedit, tandem à populo fuit depoſitus, & unanimiter electus hic Stephanus, plenus doctrina, & ſanctitate, fecit Concilium Generale in Laterano, ubi fuit citatus Conſtantinus, & confeſſus ſuum errorem,fuit orbatus oculis. Fecit hic Pontifex decretum,quòd nullus laicus poſſit eſſe electus in Papam, & annullavit omnia facta à Conſtãtino dum erat injuſtè Pontifex. Mortuus eſt prima die Februarii 772. ſub Cõpronimo, ſepultus in Vaticano, ſedes vacat per dies octo.Hoc tempore Carolus Magnus factus eſt Rex Galliæ.

XCVIII.S.Adrianus I.Romanus filius Theodori, creatus die 9. Februarii 772.ſedit annos 23.menſes 10.dies 17. Vir celebris in ſanctitate, & doctrina; fecit Synodum in Franconia, ubi reprobata eſt hæreſis Feliciana, quæ damnabat Imagines Sanctorum, reſtauravit ruinam Tiberis. Confeſſor occubuit ſub Conſtantino, & Irene die 26.Decembris 795. ſepultus in S.Petro. Sedes non vacat per ullum diem.

IXC.S.Leo III.Romanus filius Azuppi, creatus die 26 Decembris 795. ſedit annos 20.menſes 5.dies 17. Vir caſtus, amator ſapientum, & odium neſciens, ædificavit hoſpitale, & ordinavit, quòd Sacerdos non impeditus quotidiè celebraret.Confeſſor obiit ſub LudovicoPio die 12.Junii 816.ſepultus eſt in S.Petro, Sedes vacat per dies decem.

dovico II.die 1.Novembris 872.sepultus in S.Petro: vacat sedes per dies 43. suo tèmpore pluit sanguis per tres dies in Bresciano.

CX.Joannes VIII. Romanus filius Gundi, creatus die 14.Decembris 872 sedit annos 10.& diem unum.Ex Italia cum auxilio Principum Saracenos ejecit. Mortuus est die 15.Decembris 882.sub Carolo III.sepultus in S. Petro, vacat sedes per dies 15.

CXI.Martinus II.a Montefiascone, filius Columbi, creatus die 3. Decembris 882.sedit per annum, & dies viginti, mortuus est die 18.Januarii 884.sub Carolo III. sepultus est in S.Petro.Indignus vere sedendi in sede Petri, cui Deus dies abbreviavit, & nullum opus fecit memoria dignum. Vacat sedes per dies duos.

CXII.Adrianus III. Romanus, filius Benedicti, creatus die 28. Januarii 884.sedit annum unum m.3. dies 19. statuit, quod electio Pontificis fieret à Clero libera, non à populo Romano. Mortuus est die 9. Maii 885. & sepultus cum lacrymis populorum in S.Petro, vacat sedes per dies quatuor; obiit sub Carolo III.

CXIII.Stephanus VI.Romanus, filius Adriani, creatus die 13. Maii 885. Tempore Normandorum Galliam destruentium, coronavit Romæ Guidonē Regem Jtaliæ, sedit annos sex dies novem. Mortuus est die 22.Maii 891. vacat sedes per dies quinque.

CXIV. Formosus I. à Porto filius Leonis creatus die 28. Maii 891. sedit annos quinque dies . . . . hic potiùs sedem occupavit,quam possedit, erat enim creatura Martini II.,& illi similis in moribus, habuit Antipapam Sergium III. morutus est anno 896.Vacat sedes per dies duos.

CXV.Bonifacius VI.Romanus filius Adriani, creatus die 17. Decembris 896,sedem tenuit per dies quindecim vacat per dies quindecim.

CXVI.Stephanus VII. Romanus filius Joannes creatus die 16. Januarii 897.sedit annum unum,menses duos,& dies 19.Annullavit facta Formosi prædecessoris, exhumavit è sepulcro, & spoliavit veste Pontificali, & induit illum laicali; amputavit illi duos digitos consecratos, & illos projecit in Tiberim; & denuo illum humavit in sepultura laicorum. Obiit die prima Aprilis 898. sepultus in S.Petro, sedes vacat per dies tres.

CXVII.Romanus I. à Montefiascone, filius Costantini creatus die 4. Aprilis 898.sedit menses quatuor, & dies 19.hic erat Germanus Martini II. & annullavit decreta Stephani: Obiit die 23.Augusti 898.vacat sedes per diem.

CXVIII.Theodorus II.Romanus filius Potii creatus die 24.Augusti 898. sedit per dies viginti. Obiit die 14.Septembris 898.vacat sedes per diem.

CXIX.Joannes IX.Tiburtinus filius Rampoaldi creatus die 16. Septembris 898:sedit annos sex,dies quindecim; fecit Synodum Ravennæ, ubi fuerunt 74.Episcopi, & annullaverunt acta Stephani, & reintegraverunt acta Formosi. Suo tempore Saraceni ex Africa venerunt Calabriam, & occupaverunt Consentiam; ubi eorum; Rex mortuus est ex sagitta de cœlo lapsa, & mili-

milites quoque perierunt. Obiit die 2. Octobris 904. Vacat sedes per dies tres.

CXX. Benedictus IV. Romanus filius Mamoli: creatus die 6. Octobris 904. Vixit in Pontificatu annos tres, menses sex & dies quindecim. Suo tempore mortuus est Imperator Arnulphus devoratus à pediculis. Hic Pontifex solebat dicere quod suo tempore sedes Petri erat potius occupata, quam possessa. Obiit 21. Aprilis 908. vacat sedes dies sex.

CXXI. Leo V. ab Ardea creatus 28. Aprilis 908. Vixit in Pontificatu dies 40. obiit præ tristitia dum Hunni damnificabant Italiam die 7. Junii 908. Vacat per diem.

CXXII. Cristophorus Romanus, filius Leonis creatus die 9. Iunii 908. sedit menses septem, & fuit depositus.

CXXIII. Sergius III. Romanus filius Benedicti creatus die 9. Januarii 909 sedit annos duos. Exhumavit denuò Formosum, & punivit eum pœna capitali, & postea ejecit in Tiberim uti indignus sepultura. Restauravit Ecclesiam Lateranensem, & posuit Christophorum in carcerem. Obiit die 9. Januarii 911. Vacat sedes per dies quinque.

CXXIV. Anastasius III. Romanus filius Luciani creatus die 15. Januarii 911. sedit annos duos, mensem unum, & dies 21. obiit anno 613. die 6. Aprilis, vacat sedes per duos dies. Suo tempore apparuerunt multa prodigia. In aere visi sunt homines præliantes. Neapoli in visi sunt plures ignes in Cœlo, & in Civitate Novæfonte emanavit vivus sanguis, dicebatur hic Pontifex irreprehensibilis propter suam bonitatem.

CXXV. Landus I. Sabinus filius Thami creatus die 9. Aprilis 913. vixit in Pontificatu menses sex, & dies 22. obiit die 28. Decembris 913. sedes vacat per dies 26. suo tempore fuit bellum inter Galliam, & Italiam, per Imperium, & Germaniam. In Natolia duæ Civitates desolotæ fuerunt ob Terremotum, & per totam Italiam audiebantur in cœlo voces terribiles & de cœlo ignis cecidit, & assediata est Civitas Costantinopolitana.

CXXVI. Joannes X. Romanus creatus die 23. Januarii 914. sedit annos 14. m. 2. dies tredecim. Obiit sub Henrico I. die 7. Aprilis 928. vacat sedes dies duos.

CXXVII. Leo VI Romanus filius Christophari, creatus die 10. Aprilis 928 sedit menses sex, dies tredecim, obiit die 23. Octobris 928. sepultus in S. Petro, vacat sedes per diem unum.

CXXVIII. Stephanus VIII. Romanus filius Tendemundi, creatus die 25. Octobris 928. sedit annos duos; mẽsẽ unũ, dies quindecim. Hic erat plenus mãsuetudine, & Religione, obiit dies 18. Decẽbris 930. sub Henrico I. suo tẽpore Spirineus Dux Boemiæ Fidem Catholicam est professus, & Vibertus Princeps Lotharingiæ floruit in sanctitate, vacat sedes per dies quatuordecim.

CXXIX. Ioannes XI. Romanus de comitibus Tusculanis, filius Sergii, creatus anno 931. die 2. Ianuarii, sedit annos quatuor sub Henrico I. sepultus est in S. Petro, vacat sedes per dies duos. Obiit anno 935. die 3. Novembris.

Leo

CXXX.Leo VII. Romanus creatus die 6.Novembris 935.sedit annos tres, menses sex,dies....Obiit die 6.Maii 939.sub Henrico I.sepultus in S.Petro. Vacat sedes per tres dies. Propter revolutiones de eo nil dicitur.

CXXXI.Stephanus IX.Romanus creatus die 10.Maii 939.sedit annos tres, menses quatuor,dies quindecim ; obiit die 25.Septembris 942. sub Ottone I. vacat sedes per dies 36.fuit vulneratus ex seditione.

CXXXII.Martinus III. Romanus creatus die prima Novembris 942. sedit per annos tres, menses sex.dies tredecim . Obiit die 13. Maii 946.sub Ottone I.vacat sedes per dies tres.Restauravit Ecclesias.

CXXXIII.Agapitus II.Romanus, creatus die 17.Maii 946.sedit annos novem , menses septem, dies decem . obiit die 27. Decembris 955. vacat sedes per dies undecim.

CXXXIV.Ioannes XII. Romanus de comitibus Tusculanis , creatus die 8. Ianuarii 956.sedit annos octo, menses quatuor, & dies sex; obiit die 14. Maij 964.sub Ottone I.Hic indignè hanc sedem obtinuit, & per media illicita; Unde duo Cardinales recursum habuerunt ad Ottonem Regem Germaniæ , ut eum deponeret . & liberaret Christi gregem à tali non Pastore, sed lupo;Pōtifex autem Ioannes in vindictam dictorum Cardinalium, eos apprehendit,& uni nasum , & alteri manum amputavit. Romani autem Ioannem deposuerūt, & creaverunt Leonem Romanum, qui statim depositus est à Ioanne , & suis adhærentibus & denuò Ioannes sedit,& post aliquos dies mortuus est.

CXXXV.Benedictus V.creatus anno 964. die 4. Iulii 965. vacat sedes per menses duos,& dies 27.

CXXXVI.Ioannes XIII.Romanus filius Ioannis, creatus die prima Octobris 965.sedit annos sex,menses undecim, dies quinque. Coronavit duos Imperatores Occidentales . Propter Romanorum revolutiones , fuit inclusus in mole Adriani . & posteà relegatus in Capuam, & post undecim menses exilii, Romam redit , & fecit Capuam Metropolitanam. Obiit die 6. Septembris 972.sub Ottone primo sedes vacat per dies quatuordecim.

CXXXVII. Donus II. Romanus . creatus die 20. Septembris 972. sedit menses tres . Obiit die 19.Decembris 972.sub Ottone I. Vacat sedes per dies decem.

CXXXVIII.Benedictus VI Romanus, filius Hildebrandi ; creatus die 30. Decembris 972.sedit annum unum, menses tres, dies 24. Obiit anno 974.die 24.Martii. Vacat sedes per dies quinque.

CXXXIX, Bonifacius VII.filius Ferrucci intrusus die 30. Martii 974. hic iniustè sedem occupavit , & eam tenuit usque ad 975. & propter Populi conspirationem aufugivit Constantinopolim, auferēdo à S.Petro omnes res prætiosas, quibus venditis, iterum rediit Romæ ad sedem occupandam , sed denuo iterum est ejectus qui aufugit, & fuga mortuus est dum vixisset in Papatu per annum, menses duos, & diem unum.

CXL. Benedictus VII.ex Comitibus Tusculanis, creatus die prima Iunii

975.

975. vixit in *Pontificatu* annos novem, mensem unum, & dies viginti. De eo nil scribitur propter seditionem Imperatorum Græcorum. Obiit anno 984.

CXLI. Ioannes XIV. à *Pavia*, creatus die 19. Iulii 984. sedit per menses octo. sedes vacat per menses quinque, & dies quatuordecim.

CXLII. Joannes XV. Romanus, filius Leonis, creatus die prima Augusti 985., sedit annos decem, m. 9. d. 7. obiit die 7. Maii 996. sub Ottone II. sedes vacat per dies 36. hic cæpit primò dispensare inter *Parentes*. Suo tempore fuit fames valida, & pestilentia in *Italia*. In Genuensi unus Equus locutus est lingua humana, & à pluribus est auditus. *In Pisa* homines cum facie Canina visi sunt. In Ancona nata sunt multa monstra, & inter alia natus est puer cum capite, & manu ursi, cum pedibus serpentinis, & cum Cauda Cati. In Hispania pluit lapides, ranas, lanam. In Flandria visus est serpens magnus volans per aerem. Apparuit etiam Cometa prænuncia forsan horum mirabilium.

CXLIII. Gregorius V. à Sassonia filius Othonis Ducis Sassoniæ creatus die 12. Junii 996. sedit annos duos m. 8. obiit die 18 Februarii 999. sub Othone III. Vacat sedes per dies quindecim. Hic Pontifex propter seditiones Romanorum se contulit in Hetruria, & postea in Germania; & hoc tempore Crescentius Consul creavit *Papam* Ioannem Græcum Episcopum Placentiæ; Romani occiderunt Crescentium, & orbaverunt Ioannem, & amputaverunt illi duas ambas manus; Et Gregorius reversus post exilium sedit in Cathedra Petri, & fecit decretum, quod soli Germani Imperatorem eligerent, & postea Pontifex illum confirmaret.

CVLIV. Silvester II. Gallus creatus die 6. Martii 999. sedit annos 4. m. 2. d. 6. obiit die 12. Maii 1003. sub Henrico II. de hoc Pontifice; Platina asserit fuisse pessimum, & Nigromantem. *Panvinius* negat. Vacat sedes per dies quindecim.

CXLV. *Ioannes* XVI. Romanus, creatus die 28. Octobris 1003. sepultus est in *Monasterio* S. Sabinæ. Vacat sedes per dies vigintitres.

CXLVI. Joannes XVII. Romanus, creatus die 20. Novembris 1003. sedit annos quinque, menses septem, dies vigintinovem. Obiit die 18. *Iulii* 1009. sub Henrico II. vacat sedes per mensem, & dies tredecim.

CXLVII. Sergius IV. Romanus filius Petri Martini, creatus die 30. Augusti 1009. sedit annos duos, menses novem. Obiit die 29. Maii 1012. sub Henrico II. vacat sedes per dies octo, sepultus est in S. Petro cum opinione Sanctitatis, Nam fuit vir Clemens, modestus, & beneficus in pauperes, prudens in agendis, ita ut nil fecit dignum reprahensione in suo Regimine.

CXLVIII. Benedictus VIII. Romanus de Comitibus Tusculanis, creatus die 6. *Iunii* 1012. sedit annos undecim, menses octo, dies vigintiunum. Coronavit Henricum I. de Bavera, & hic occisus à seditiosis, Benedictus fuit depositus; & alter in sede Petri positus, postea, vero depositus iste Antipapa, restitutus fuit Benedictus. Obiit die 27. Februarii 1024. sub Henrico II. sepultus est in S. Petro; sedes vacat per dies tres.

Io-

CXLIX. Joannes XVIII. de Comitibus Tusculanis creatus die prima Martii 1024. sedit annos novem, menses octo, dies octo. Vir vitæ laudabilis. Obiit die 8. Novembris 1033. sub Corrado II. Vacat Sedes per dies duos. Suo tempore fons aquæ in Lotharingia conversa est in sanguinem.

CL. Benedictus IX. Nepos Benedicti VIII. & Ioannis XVIII. creatus die undecima Novembris 1033. Fuit à Romanis depositus, & creatus Silvester Tertius, & post quadraginta dies Silvester fuit depositus, & Benedictus restitutus in Sede Petri, & tandem iste renunciavit cum sedisset annos duodecim, menses, & dies.

CLI. Gregorius VI. Romanus filius Petri Gratiani creatus die prima Maii 1045. sedit annum unum, menses septem, dies viginti; fuit hic Pontifex relegatus in Clungim, & ibi mortuus, & tunc creatus fuit Clemens II. cum autem Gregorius esset morti proximus, ordinavit, quòd cum mortuus fuisset suum corpus deferretur ante fores Ecclesiæ clausas, quòd si ex se essent apertæ, sepeliretur in monumento; aliàs non, & mirabiliter ventus validus aperuit fores, & ipse tanquam sanctus sepultus fuit in Ecclesia. Aliqui dicunt hic non esse inter Pontifices numerandus, cum legitimè tunc erat Benedictus.

CLII. Clemens II. à Saxonia creatus die 21. Decembris 1046, sedit menses novem, dies vigintiquatuor, obiit veneno occisus à Romanis die 15. Octobris 1047. sub Henrico III. Vacat sedes per menses novem, & dies duos. Fuit hic Pontifex creatus in Sutri ope Henrici Tertii. Fecit jurare Romanos non debere intervenire ad electionem Pontificum.

CLIII. Damasus II. Bavarus creatus die 7. Julii 1048. sedit dies vigintitres; obiit die 8. Augusti ejusdem anni sub Henrico III. Sedes vacat per menses sex, & dies quinque. Hic indignè, & per vim occupavit Sedem, & ideò à Deo statim è vita sublatus est.

CLIV. S. Leo IX. Germanus creatus die 12. Februarii 1049. sedit annos quinque, menses duos, dies quatuor. Fuit in pauperes misericors, quemdam leprosum dum hospitaretur in proprio lecto, mane disparuit, & piè creditur fuisse Dominum Iesum in persona pauperis. Obiit die 16. Aprilis 1054. sub Henrico III. Vacat sedes per menses undecim, & dies vigintiseptem.

CLV. Victor II. Germanus creatus die 13. Aprilis 1055. sedit annos duos, menses tres, dies sexdecim. Fecit Synodum Florentinum, ubi dedit regulam Clericis benè vivendi. Creavit unum Cardinalem, qui postea fuit Papa sub nomine Stephani X. obiit die 28. Iulii 1057. sub Henrico IV. Vacat sedes per dies quatuor.

CLV. Stephanus X. ex Domo Lorenæ, creatus die 2. Augusti 1057. sedit menses septem, dies 28. Univit Ecclesiam Mediolanensem separatam per biscentum annos Ecclesiæ Romanæ. Obiit die 29. Martii 1058. sub Henrico IV Creavit sex Presbyteros Cardinales, unum Episcopum, tres Presbyteros, duo Diaconos. Obiit Florentiæ, ubi fuit sepultus in Cathedrali. Vacat Sedes pe dies sex. Suo tempore fuit Benedictus Antipapa, & postea fuit explusus à Sed s à Nicolao Secundo.

CLVI.

annos quinque, menses decem, dies tredecim. Obiit die 13. Decembris 1124. sub Henrico V. Nunquam voluit recipere habitum Pontificalem, nisi ab omnibus Cardinalibus esset confirmatus, & Romam petitus fuit ab omni populo cum gaudio receptus. Congregavit in Laterano Concilium, ubi adfuerūt 900. Episcopi, & determinavit multas res. Creavit duodecim Cardinales, refecit multas Ecclesias, & mœnia Civitatis; & in Civitate Romæ conduxit multas aquas. Sedes vacavit per unum diem.

CLXV. Honorius II. Bononiensis creatus die 15. Decembris 1124. sedit annos quinque, menses duos, & dies decem & septem. Obiit die 14. Februarii 1130. sub Lothoario II. Amavit sapientes, & creavit triginta Cardinales dignos tali gradu. Sepultus in Laterano. Vacat Sedes per dies 3.

CLXVI. Innocentius II. Romanus, filius Joannis Paparefchi. Creatus die 17. Februarii 1130. sedit annos tredecim, menses septem, & dies septem. Obiit die 24. Septembris 1143. sub Lothoario II. fuit suo tempore Antipapa Anacletus, qui ab omnibus Ecclesiis Romanis abstulit res prætiosas; ipse verò Pontifex Galliam petiit, ubi in Claromonte fecit Concilium, & damnavit Anacletum, & omnes sequaces. Vacat Sedes per diem.

CLXVII. Celestinus II. à Terni primus Papa creatus absque populi interventu die 25. Septembris 1143. sedit menses quinque, dies tredecim. Obiit die 8. Martii 1143. sedit menses quinque, dies tredecim sub Lothoario II. Suo tempore Balduinus cum duobus filiis potitus est Regno Hyerusalem. Creavit quatuordecim Cardinales; sepultus est in Laterano. Vacat Sedes per dies 13.

CLXVIII. Lucius II. Bononiensis filius Alberti creatus die 12. Martii 1144. sedit menses undecim, dies quatuordecim; obiit die 24. Februarii 1145. sepultus in Laterano. Ad hortationem D. Bernardi fecit novam Cruciatam. Congregavit Synodum in Gallia ex Episcopis, & Abbatibus contra Adelardum Philosophum peripateticum, qui non benè sentiebat de fide; ubi victus à Patribus coram Ludovico Rege abjuravit errores, & se in desertum contulit cum aliquibus suis discipulis. Creavit quatuordecim Cardinales. Suo tempore Veneti defenderunt Fanum, & sibi redderunt tributarium, qui dat illis per annum mille libras olei. Sedes vacat per diem.

CLXIX. Eugenius III. Pisanus Monachus S. Bernardi, & Abbas Monasterii trium fontium, creatus die 27. Februarii 1145. sedit annos octo, menses quatuor, & dies decem. Obiit die 9. Julii 1153. sub Federico I. Persuasit Regem Ludovicum pro Asia, creavit vigintitres Cardinales. Sedes vacat per diem. Canonizavit S. Henricum Imperatorem.

CLXX. Anastasius IV. Romanus, filius Benedicti Canonicus Regularis, & Abbas S. Rufi, creatus die 10. Julii 1153. sedit annum unum, menses quatuor, & dies 24. Obiit die 2. Decembris 1154. sub Federico I. sepultus in Laterano in una tumba porfidi. Suo floruerunt tempore Riccardus à S. Victore, Gratianus, Petrus Lombardus, & Petrus Commestor præclarissimi Theologi. Creavit

vit octo Cardinales. Fuit fames valida in tota Europa; & S.Pontifex nummis, & pane pauperes adjuvit, tam palam, quàm clam. Donavit Ecclesiæ Lateranensi Calicem prætiosum; & ædificavit Palatium juxta Rotundam; fundatum est mirabilissimum Campanile in S.Marco Venetiis. Sedes vacat per diem.

CLXXI.Adrianus IV.Anglus Canonicus Regularis, excellentissimus Concionator, creatus die 5.Decembris 1154. sedit annos quatuor, menses octo, dies viginti octo. Obiit die prima Septembris 1159. in Arignano, corpus tamen delatum est in Vaticano. Creavit 24.Cardinales, & fuit primus ex Pontificibus, qui habitavit in Orvieto; abstulit à Senatoribus regimen Civitatis, excommunicando populum, quia vulneraverat Cardinalem S.Pudentianæ.Etiam excommunicavit Gulielmum Regem Siciliæ, quia occupaverat aliqua loca Ecclesiæ. Sedes vacat dies 3.

CLXXII.Alexander III.Senensis filius Rannucii Bandinelli, creatus die 4. Septembris 1159. sedit annos vigintiunum, menses undecim, dies vigintitres. Obiit die 27.Augusti 1181.sub Federico I. Creavit trigintaduos Cardinales, & abstulit è mundo quatuor Antipapas. Canonizavit S.Thomam Cantuariensem, & S.Bernardum, & S.Euduardum Regem.

CLXXIII.Lucius III.Lucenis, filius Bonæjunctæ creatus die 29. Augusti 1181.sedit annos quatuor, menses duos, dies vigintiocto. Obiit die 25.Novẽbris 1185.sub Federico I.creavit Cardinales 21.Ornavit Patriam multis dignitatibus, & privilegiis. Hortatus est Principes ad succurrendum in Asia. Obiit Veronæ, ubi sepultus est Cathedrali ejusdem Civitatis. Non vacat Sedes.

CLXXIV.Urbanus III.Mediolanensis, filius Ioannis Crivelli, creatus die 25.Novembris 1185.sedit annum unum, menses decem, dies vigintiquinque. Obiit Ferraræ, ubi sepultus est in Cathedrali die 20.Octobris 1187. sub Federico I. Volebat concordare divisiones Principum Asiæ; & tunc Galadinus reacquisivit Hyerusalem; octoginta octo annos postquam Goffredus illam acquisivit. Sedes non vacat.

CLXXV.Gregorius VII.Beneventanus,filius Sertorii de Mora, creatus die 20.Octobris 1187.sedit per mensem, & dies vigintiseptem; Obiit Pisæ die 16. Decembris 1187.ubi est sepultus. Quærebat recuperationem Hyerusalem per mare,& per terram, convocatis ad hoc Principibus Christianis,& morte adveniente non potuit complere; obiit sub Federico II. Sedes vacat per dies 20.

CLXXVI.Clemens III.Romanus, creatus die 6.Ianuarii 1188.sedit annos tres, menses duos, dies viginti; obiit die 25.Martii 1191.sub Henrico VI.tentavit etiam cum Christianis Principibus recuperationem Hyerusalem; creavit tredecim Cardinales. Sedes vacat per dies 3.

CLXXII. Celestinus III. Romanus, creatus die 29.Martii 1191. sedit annos sex,menses novem, dies undecim; obiit die 8.Ianuarii 1198. sub Philippo, sepultus in S.Petro. Privavit Tancredem Regno Siciliæ; & concessit Monialem Constantiam ex stirpe legitima Regum Normannorum pro uxore Henrico VI.Imperatori sub spe recuperandi Hyerusalem; sedavit discordias inter

Ve

Venetos, & Pisanos suo tempore ortas. Fecit Viterbum sedem Episcopalem. Sedes nullo die vacavit. Canonizavit S. Ioannem Gualbertum.

CLXXVIII. Innocentius III. Romanus ex Comitibus Segni, filius Trasimundi, creatus die 8. Ianuarii 1198. sedit annos decem & octo, menses sex, dies 9. Obiit die 16. Iulii 1216. sub Federico Secundo. Exhortavit Principes ad recuperationem Hyerusalem, & ad fugandos Saracenos ex Hispania. Coronavit Romæ Othonem V. Imperatorem, & postea illum privavit Imperio; & factum Federicum Secundum noluit coronare. Fecit Concilium in Laterano ad Asiam componendam ex 70. Archiepiscopis, 412. Episcopis, ex Abbatibus, & Prioribus 800. Creavit 32. Cardinales. Suo tempore floruit B. Pater Dominicus, & fundavit suam Illustrissimam Religionem Prædicatorum. Vacat sedes per diem.

CLXXIX. Honorius III. Romanus filius Americi Savelli creatus die 18. Iulii 1216. sedit annos decem, menses octo. Obiit die 18. Martii 1227. sub Federico Secundo, sepultus in S. Maria Majori. Coronavit Imperatorem Constantinopolim. Misit Cardinalem Colonnam Legatum in Asiam. Confirmavit Ordinem Prædicatorum à S. Patre Dominico institutum, & paulò post Ordinem S. Patris Francisci. Excommunicavit Federicum Secundum, quia damnum inferebat statui Ecclesiastico. Cum magno honore recepit venientem Romæ Ioannem Hyerusalem Regem, scripsit Epistolas Decretales. Vacat Sedes per diem.

CLXXX. Gregorius IX. ex Comitibus Segni, creatus die 20. Martii 1227. sedit annos quatuordecim, menses quinque, dies tres. Obiit die 22. Augusti 1241. sub Federico Secundo. Convenit cum dicto Imperatore Federico de recuperanda Terra Sancta; & quia noluit obtemperare, ipsum excommunicavit. Suo tempore inundavit Tiber, & fuit pestilentia, & fecit prædicari Cruciatam. Petiit Assisium, ubi veneravit corpus B. Francisci, & postea illum canonizavit, & etiam S. Antonium de Padua: Pacificavit Venetos cum Genuensibus; Sedes vacat per mensem.

CLXXXI. Celestinus IV. Mediolanensis, creatus die 23. Septembris 1241. sedit dies 17. Obiit die 8. Octobris 1241. sub Federico Secundo, sedes vacat per annum, menses octo, & dies quindecim. Nil scribitur de hoc Pontifice, nisi quod Principes exhortavit pro liberatione Terræ Sanctæ.

CLXXXII. Innocentius IV. Genuensis de familia Fieschi, creatus die 24. Iunii 1243. sedit annos undecim, menses quinque, dies viginti. Obiit die 13. Decembris 1254. sub Henrico VI. creavit 14. Cardinales. Fecit Concilium in Leone, ubi privavit Imperatorem Federicum Imperio, & Regno. Ordinavit pileum rubei coloris Cardinalibus, sicut Paulus Secundus ordinavit vestem, & biretum. Vacat sedes dies tredecim. Canonizavit S. Petrum Martyrem Ordinis Prædicatorum, & S. Stanislaum Regem Poloniæ.

CLXXXIII. Alexander IV. Romanus ex Comitibus Segni, creatus die 25. Decembris 1254. sedit annos sex, menses quinque. Obiit die 25. Maii 1261.

norum S. Francisci. vacat sedes per dies vigintiquinque.

CLXXXIX. Joannes XIX. Lusitanus filius Ioannis creatus die 13. Septembris 1276. sedit menses octo, dies octo; obiit die 20, Maii 1277. sub Ridulfo I. fuit peritus in medicina, scripsit canones medicinæ, auxit fidem inter Reges Orientales, & Paleologum. Obiit oppressus pariete in Viterbo, vacat sedes per menses sex, & dies quatuor.

CXC. Nicolaus III. Romanus ex nobilissima familia Orsina, creatus die 25 Novembris 1277. sedit annos duos, menses octo, dies viginitinovem. Obiit die 22. Augusti 1280. sub Ridulfo I. Recuperavit Esarcatum Ravennæ, & declaravit Comitem Romagnæ Bertoldum suum nepotem, pacificavit Venetos, cum Anconitanos; & fecit multas res utilissimas Reipublicæ Christianæ. Obiit morte subita in Castello Suriani die octava Ascensionis, suum corpus Romæ delatum fuit sepultum in S. Petro, vacat sedes menses sex.

CXCI. Martinus IV. Gallus, creatus die 22. Februarii 1281. coronatus fuit in Orvieto. Sedit annos quatuor, menses duos, dies septem. Obiit die 29. Martii 1285. sub Ridulfo I. in die Resurrectionis sui primi anni, creavit 6. Cardinales, excõmunicavit Regem Petrum Aragoniæ; & fuit tunc famosissimus Vesper Siciliæ. Obiit Perugiæ, & fuit sepultus in Catthedrali hujus Civitatis. Va cat sedes dies quatuor.

CXCII. Honorius IV. Romanus, filius Lucæ Savelli creatus Perugiæ die 1. Aprilis 1285. sedit annos duos, & dies duos. Obiit die quinta Aprilis 1287. sub Ridulfo I. laborabat Gutta, & non celebrabat nisi adiutus aliquibus instrumentis. Renovavit excommunicationis sententiam contra Regem Aragoniæ. Genuenses invaderunt Pisanos apud Meloriam, & illos vicerunt. Recuperavit Romagnam ob mortem Guidi de Montefeltro. Approbavit Ordinem Carmelitarum, dando illis Cappam albam, & etiam Ordinem Hæremitanorum. Sepultus est in S. Petro. Hoc tempore Imperator Ridulfus vendidit libertatem, Florentinis, & Lucensibus, & Philippus Rex Galliæ invasit Regem Aragoniæ qui plagatus est, & mortuus. Vacat sedes per menses decem, & dies decem, & octo.

CXCIII. Nicolaus IV. Ascolanus ex ordine Minorum S. P. Seraphici, creatus die 22. Martii 1288. sedit annos quatuor: mensem unum, & dies quatuordecim. Obiit die quarta Aprilis 1292. sub Adolfo à Nassù. Creavit Cardinales multos ex diversis Religionibus in Riete, ubi habitabat. Pacificavit Regem Aragoniæ cum Regem Neapolim. Misit 1500. milites ad defendendum Toleniaidam oppressam à Soldano. Misit legatos Galliæ, & Aragoniæ pro succursu terræ sanctæ. Sepultus est in S. Maria Majori. Suo tempore fuerunt multa bella inter Guelfos, & Gibellinos. Vacat sedes annos duos, menses tres, & dies duos.

CXCIV. S. Celestinus V. Fundator Monachorum Celestinorum, filius Anglerii qui vivebat Heremita in Isernia in Monte Macellæ propè Sulmonam. creatus die 7. Iulii 1294. sedit menses quinque, dies septem, postea renunciavit

ficavit palatium Pontificium cum viridariis, persuasit Romanos, ut exercitarent dignitatem senatoriam nomine Pontificum,non Regum.Creavit sex Cardinales. Suo tempore floruit Boccaccius, & laureatus est Petrarca. Vacat sedes dies undecim.

CC. Clemens VI. Gallus creatus die 7.maii 1342. sedit annos decem, & menses septem; Obiit die 6.Decembris 1352,sub Carolo IV. Reduxit annum Sanctum ad quinquagesimum annum; Emit à Regina Joanna Avenionem, & declaravit Regem Neapolim, Tarentinum suum virum; creavit 25.Cardinales; sepultus est in Avenione; & suo tempore fuit crudelissima pestis. Vacat sedes dies undecim.

CCI.Innocentius VI. Gallus creatus die 18. Decembris 1352. sedit annos novem, menses octo, dies vigintisex. Obiit die 12.Septembris 1361.sub Carolo IV.Assignavit salaria Auditoribus Sacri Palatii;ad hoc ut rectè judicarent. misit senatorem Romam Regem Cipri. Suo tempore fuit magna SolisEclypsis. Vacat sedes per annum, & dies 12.

CCII. Urbanus V. Gallus Abbas S.Victoris Marsiliæ, creatus die 27. Septembris 1362.sedit annos octo, menses duos, dies vigintiquatuor. Obiit die 19.Decembris 1370.sub Carolo IV. Misit in Italia Cardinalem Egidium, ut libertati Ecclesiasticæ cōsuleret. Honorificavit meliori loco Capita Apostolorum Petri, & Pauli. Ædificavit Palatia magnifica in Orvieto,& Montefiascone. Suo tempore incepit Ordo Jesuitarum Senis. Vacat sedes per dies decem.

CCIII. Gregorius XI. Gallus Limonicensis nepos Clementis VI. creatus die 30.Decembris 1370.sedit annos septem, menses duos, dies 29. Obiit die 27. Martii 1378.sub Carolo IV. anno 1376.die 13.Ianuarii sedes Petri translata est ex Avenione Romam, postquam per 70.annos esset ibi.Fertur autem quod hæc fuit causa, nam Gregorius reprehendens Episcopum,ut ad suam Ecclesiam se conferret. Episcopus respondit quare, & tu cum sis Caput omnium Episcoporum non resides in Ecclesia tua Romæ; & ideo ex Gallia se Romam contulit. Obiit Romæ, & sepultus est S. Maria in via nova. sedes vacat per mensem, &dies 21.

CCIV. Vrbanus VI.Neapolitanus creatus die 18.Maij 1378.sedit annos undecim, menses sex, & dies septem.Obijt die 15.Octobris 1389. sub Vuenceslao. Privavit Reginam Neapolim, & investivit Carolum III. Durazzum, & tunc fuit AntipapaClemens VII.& ineundo Ianuam fecit proiici quinque Cardinales in mare in saccis insutis; sepultus est in S.Petro. Sedes vacat dies decem, & septem.

CCV. Bonifacius IX.Neapolitanus ex Familia Tomacella, creatus die 2. Novembris 1389.sedit annos quatuordecim, & menses undecim. Obiit die prima Octobris 1404.sub Ruperto à Baviera. Hic totam potestatem Populi Romani dominatus est; & mortuo Antipapa Clemente VII. Cardinales schismatici elegerunt Petrum de Luna in Avinione.qui dicebatur Benedictus. XIII. Ditavit Bonifacius ærarium Summi Pontificis adinveniendo usum annuorum

in

tus vocavit ad ſe Cardinales illos exortando ad pacem, & concordiam, & ad bonum Eccleſiæ; & ratificavit omnia benè facta eſſe in Concilio Piſano, & ſecundum Deum; poſtea dicendo illis, pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis, obdormivit in Domino, & ſepultus eſt apud Fratres ſuos Bononiæ. Fuit amicus pauperum, & liberalis, & ſolebat dicere quod ipſe fuit dives Epiſcopus, Cardinalis pauper, & mendicus Papa. Vacat ſedes dies 14.

CCVIX. Joannes XXI. dictus XXII. Neapolitanus ex familia Coſcia, creatus die 19. Maii 1410. ſedit annos quinque, dies quindecim. Rinunciavit die 31. Maii 1415. ſub Sigiſmundo Lucemburgo. Vacat ſedes annos 2. menſes 5. dies 10.

CCX. Martinus V. ex nobiliſſima familia Colonna, creatus die 11. Novēbris 1417. ſedit annos tredecim, menſes tres, dies tredecim. Obiit die 23. Februarii 1431. ſub Sigiſmundo, creavit 17. Cardinales. Recuperavit Bononiam, & Florentiam fecit metropolim, reſtauravit Urbem; & in conferendo Beneficia oſtendit ſummam prudentiam. Sepultus in Laterano. Vacat ſedes per dies octo.

CCXI. Eugenius IX. Venetus prius dictus Gabriel Cindulmiero, creatus die 3. Martii 1431. ſedit annos quindecim, menſes undecim, dies vigintiunum. Obiit die 23. Februarii 1447. ſub Federico III. Coronavit Imperatorem Sigiſmundum, transferendo Concilium ceptum in Baſilea, Bononiam, & propter peſtem tranſtulit Florentiam; Et in Baſilea fuit creatus Antipapa Felix. Vacat ſedes dies decem. Canonizavit S. Nicolaum de Tolentino.

CCXII. Nicolaus V. prius dictus Thomas Lucani à Sarzana, filius Bartolomei Phiſici. Creatus die 6. Martii 1447. ſedit annos octo, dies decem & novem. Obiit die 24 Martii 1455. ſub Federico III. creavit ſex Cardinales, celebravit Jubileum, cum magno concurſu. Suſpendit patibulo Stephanum Porcanum, quia conjurabat contra ipſum. Fecit renuntiare Fælicem Antipapam, eum creando Cardinalem, & Legatum in Germania. Miſit per totam Europam pro libris doctiſſimorum perditis, & inventus eſt Quintilianus, Porphirianus, commentator Horatii. Suo tempore Saraceni ceperunt Conſtantinopolim. Vacat ſedes per dies quindecim. Canonizavit S. Bernardinū Senenſem.

CCXIII. Caliſtus III. Valentinus, prius dictus Alphonſus Borgia, creatus die 8. Aprilis 1455. ſedit annos tres, & menſes quatuor. Obiit die 6. Auguſti 1458. ſub Federico III. Promulgavit bellum contrà Saracenos armando ſexdecim Triremes, & mittendo Prædicatores per totam Europam, & cōtra Turcas perſuaſit Perſianos, Armenos, & Tartaros, Canonizavit S. Vincentium Hiſpanum Ordinis Prædicatorum, & S. Edimundum Anglum. Suo tempore apparuit cometa terribilis, & ipſe ordinavit proceſſiones, ad placandam iram Dei. Sepultus eſt in S. Maria Febrium. Vacat ſedes per dies 12.

CCXIV. Pius II. Senenſis prius dictus Enea Piccolomini; filius Silvii. creatus die 19. Auguſti 1458. ſedit annos quinque, menſes undecim, & dies

Octobris 1503. de hoc Pontifice nil scribitur ob subitam mortem, quamquam ex ejus virtute multa bona expectabantur; creditur obiisse veleno. Fuit Nepos Pii II. & sepultus est juxta illum. Vacat sedes per dies quatuordecim.

CCXX. Iulius II. prius Iulianus della Rovere Savonensis, creatus die prima Novembris 1503. sedit annos novem, menses tres, dies vigintiunum. Obiit die 21. Februarii 1513 sub Massimiliano I. fuit Nepos Sixti IV. creavit 27. Cardinales. Eijecit è Bononia Ioannem Bentivoglium, excommunicavit Venetos, quia nolebant restituire Ariminum, & Ravennam; acquisivit Modenam; & expugnavit Mirandolam, cum Rege Hyspaniarum, & Angliæ incepit bellum contra Galliam. Sepultus est in S. Petro in cappella sui Avunculi. Vacat sedes dies decem, & septem.

CCXXI. Leo X. filius Laurentii de Medici, & Claricis Orsinæ Florentinus electus Cardinalis ab Innocentio VIII. dum tredicim esset annorum; creatus die 11. Martii 1513. sedit annos octo, menses octo, & dies vigintiunum. Obiit die prima Decembris 1522. sub Carolo V. Eijecit è Mediolano Gallos confirmando Sfortias. Recuperavit Parmam. & Placentiam. Aperuit conjuram factam contra se à Borghesio, & à Cardinali suo fratre, & illos severè punivit. privando aliquos Cardinales consentientes. Creditur obiisse veleno, & sepultus est in S. Petro, Ritum modumque dicendi Rosarium B. Virginis tribus diebus cujuslibet, hebdomadæ conjunctim, vel divinm Apostolica authoritate confirmavit, ac omnes Indulgentias per suos prædecessores eidem concessas, de novo largitus est. Vacat sedes per dies 39. Canonizavit S. Casimirum, & S. Franciscum de Paula.

CCXXII. Adrianus VI. ex Trajetto Civitate Hollandiæ filius Florentii pauper, & vilis, creatus die 9. Ianuarii 1522. sedit annum unum, & menses octo, dies sexdecim. Obiit die 24. Septembris 1523. sub Carolo V. in absentia Caroli V. gubernavit Hyspaniam, antequam ascendisset ad sedem Petri. suo tempore Insula Rodhia fuit capta à Saracenis. Sepultus est in S. Petro intra duos pios. Sedes vacat per dies 55. Canonizavit S. Antoninum Florentinum Ord. Prædicat.

CCXXIII. Clemens VII. prius dictus Julius de Medici electus Cardinalis à Leone X. suo consanguineo creatus die 19. Novembris 1523. sedit annos decem, menses decem, dies septem; obiit die 25 Septembris 1534. ætatiis suæ annorum 56. sepultus in S. Petto post duos annos celebravit Iubileum. Coronavit Carolum V. in Bononia. Vacat sedes per dies decem & septem.

CCXXIV. Paulus III. prius dictus Alexander filius Petrilugi Farnesi electus Cardinalis annorum vigintisex, creatus die 12. Octobris 1534. sedit annos quindecim, dies 29. Obiit die 10. Novembris 1549. sub Carolo V. creavit Cardinales 71. misit duodecim triremes pro Carolo V. eumque magnificè recipit Romæ venientem; & propter pestem transtulit Concilium Tridentinũ Bononiam. Vacat sedes per 3. menses.

CCXXV. Julius III. Romanus prius dictus Ioannes Maria à Monte, crea

filius Christophori Boncompagni, & Angelæ Mariscalchi, creatus die 13.Maii 1572.sedit annos duodecim,menses decem, dies vigintiocto. Obiit die 10.Aprilis 1585.sub Ridulfo II. Fundavit in varias partes Mundi Collegium vigintiunum ob augumentum Fidei Catholicæ. Propter pestem suo tempore grassantem ordinavit Iubileum. Pacificavit Moscovitas cum Rege Poloniæ. Publicavit correctionem annorum ab anno 1582.Creavit 33.Cardinales.Fuit in legibus doctissimus. Sepultus est in sua Gregoriana. Sedes vacat per dies duodecim. Decrevit celebrari Festum SS.Rosarii prima Dominica Octobris.

CCXXXI.Sistus V.à Montalto de Ancona, prius dictus F.Felix Perrettus Conventualis S.Francisci, & ultimus Papa Regularis usque ad hæc tempora, creatus die 22.Aprilis 1585.sedit annos quinque, menses quatuor, dies tres. Obiit die 27.Augusti 1590. sub Ridulfo II. Superavit antiquos in adornando Romam pulcris ædificiis. Adunavit quinque miliones auri,dicendo se velle facere grandia in augumentum Christianitatis. Suo tempore Henricus III. Rex Galliæ fuit occisus gladio ancipite; sepultus est in S.Petro. Sedes vacat per dies 18. Canonizavit S.Didacum.

CCXXXII.Urbanus VII.Romanus, prius dictus Joannes Baptista Castagna creatus die 15.Septembris 1590.sedit duodecim dies, obiit die 27 Septembris 1590.sub Ridulpho II. Fuit vir innocens, & naturæ mansuetæ, & magna ab hoc Pontifice sperabantur, sed mors omnia ademit. Vacat Sedes menses duos, & dies novem.

CCXXXIII.Gregorius XIV.Cremonensis, prius dictus Nicolaus Sfondratus, filius Francisci, creatus die 5.Decembris 1590. sedit menses decem, dies decem. Obiit die 15.Octobris 1591.sub Ridulpho II. Creavit quinque Cardinales, inter quos suum neptem,in quo posuit totam gubernationem. Suo tempore per totam Italiam fuit maxima penuria; & in Civitate Romæ fuit mortalitas hominum, itaut in uno anno mortui sunt sexaginta milia homines, & in Umbria ferè mortui sunt omnes. Sedes vacat per dies quatuordecim.

CCXXXIV.Innocentius IX. Bononiensis, prius dictus Ioannes Antonius Facchinetti, filius Antonii, & Franciscæ de Cini,creatus die 30.Octobris 1591. sedit menses duos, obiit die 30.Decembris 1591. sub Ridulpho II. Ordinavit, quòd semper in Castro S.Angeli apponantur numismata propter necessitates Ecclesiæ,& exoneravit populum multis honeribus. Recepit honorificè Ducem Mantuæ venientem Romæ. Vacat sedes per mensem.

CCXXXV.Clemens VIII.Florentinus prius dictus Hyppolitus,filius Silvestri ex familia Aldobrandini, creatus die 30.Ianuarii 1592. sedit annos tredecim, mensem unum, & dies quinque. Obiit die 4 Martii 1605. sub Ridulpho Secundo Canonizavit SS.Hyacinthum, & Raimundum Ordinis Prædicatorum. Absolvit, & confirmavit Henricum IV.Regem Galliæ Reacquisivit Ferrariam. Adscripsit Martyrologio Romano B.Ambrosium Sansedonium Ordin. Præd. Ordinavit 40. horas continuas Romæ. Fecit S.Thomam Aquinatem quintum Doctorem Ecclesiæ, Divinæ voluntatis interpetrem Patronum Neapolis.

polis. Creavit 53.Cardinales. Cibavit continuè certum numerum mendicorũ. Misit multas summas Imperatori contra Turcas. Celebravit annum Iubilei. Suo tempore Tiberis inundatio magna succedit. Pacificavit Regem Hispaniæ Philippum II.cum Henrico IV.Regem Galliæ.Vacat sedes dies 28.

CCXXXVI.Leo XI.Florentinus, prius dictus Alexander Medici, filius Ottaviani, creatus die 1.Aprilis 1605.sedit dies 26.Obiit die 27.Aprilis 1605.sub Ridulpho II.Hic fuit quartus Papa de familia nobilissima Medici minori spatio centum annorum.Vacat sedes dies 20.

CCXXXVII.Paulus V.Romanus, filius Marci Antonii Borghesi Senensis, & Flaminiæ Astalli nobili Romanæ, creatus die 16. Maii 1605. sedit annos quindecim, menses octo, dies duodecim. Obiit die 28. Ianuarii 1621. sub Ferdinando II. Creavit 30.Cardinales, inter quos tres Dominicanos. Fuit in fabricis magnificus, ut patet in facie Ecclesiæ S.Petri, in sua Cappella, & in aliis, exaltavit Columnam Trojanam; conduxit aquas mirabiliter in Civitate Romæ; erat amator pacis, & concordiæ. Canonizavit S.Franciscam Romanam, & S.Carolum Borromeum; & suo tempore justitia, & pax osculatæ sunt. Vacat sedes dies duodecim.

CCXXXVIII. Gregorjus XV.Bononiensis, prius dictus Alexander Ludovisius creatus die 9.Februarii 1621. sedit annos duos, menses quinque. Obiit die 8.Iulii 1623.sub Ferdinando II. Canonizavit S.Ignatium, S.Franciscum Xaverium, S.Teresiam, & S.Philippum Nerium. Vacat sedes per dies 28.

CCLXXIX.Urbanus VIII, Florentinus, prius dictus Maffeus Barberini, creatus die 6.Augusti 1623.sedit annos 20. menses 11. dies 22. Obiit die 29. Julii 1644.sub Ferdinando IV. Ordinavit titulum Eminentissimi Cardinalibus, & Magno Magistro Hierosolymitano. Fortificavit, & defendit Romam, & statum Ecclesiasticum, & Castrum S.Angeli, & Castrum Urbanum. Erat omnibus scientiis præditus, perfecit Hymnos, & multa alia scripsit. Creavit inter alios, unum Cardinalem Dominicanum tituli S.Clemẽtis.Vacat sedes dies 48.

CCXL.Innoncentius X.Romanus,prius dictus Joannes Baptista Pamphilius, creatus die 15.Septembris 1644.sedit annos decem, menses tres, dies vigintitres. Obiit die 7.Ianuarii 1655.sub Ferdinando IV.Vacat sedes per menses 3.

CCXLI.Alexander VII.Senensis, prius dictus Fabius Ghigi, creatus die 7. Aprilis 1655.sedit annos duodecim, menses duos, & dies tredecim. Obiit die 20.Maii 1667.sub Leopoldo I.Vacat sedes dies 31. Canonizavit S.Franciscum Salesium, & S.Petrum Nolasco.

CCXLII.Clemens IX.à Pistoja, prius dictus Iulius Rospigliosi, creatus die 20.Iunii 1667.sedit annos duos,menses quinque.Obiit die 9.Decembris 1669. sub Leopoldo I.Vacat sedes menses quatuor, dies viginti.Canonizavit S.Mariam Magdalenam de Pazzis, & S.Petrum de Alcantara.

CCXLIII.Clemens X. Romanus prius dictus Emilius Alterius, creatus die 29.Aprilis 1670.sedit annos sex,menses duos,dies vigintiquatuor.Obiit die 22. Iulii 1676.Vacat sedes dies sexaginta. Canonizavit S.Rosam Ord.Prædicat, S.Ca-

S.Cajetanum, S.Ludovicum Beltrandum; & concessit celebrari in Ord. Prædicat. Festum S.Margaritæ de Sabaudia.

CCXLIV. Innocentius XI. Mediolanensis à Como, prius dictus Benedictus Odescalchi, creatus die 21. Septembris 1676. sedit annos duodecim, menses decem, dies vigintiduos. Obiit die 12. Augusti 1689. sub Leopoldo I. Hic fuit vir verè Apostolici pectoris, & bonitate insignis, & multa bona fecit; instituit celebrari Festum S.Stephani Regis Hungariæ die 2. Septembris, & Festum Nominis B.M.V. die Dominica infra Octavam Nativitatis in Ecclesia sancta Dei. Vacat sedes per mensem, & dies 25.

CCXLV. Alexander VIII. Venetus, prius dictus Petrus Otthobonus, creatus die 6. Octobris 1689. sedit annum unum, menses tres, dies vigintisex. Obiit die prima Februarii 1691. sub Leopoldo I. Vacat sedes menses quinque, dies tredecim.

CCXLVI. Innocentius XII. Neapolitanus, prius dictus Antonius Pignatelli, creatus die 12. Iulii 1691. sedit annos novem, menses duos, dies quindecim. Obiit die 27. Septembris 1700.

CCXLVII. Clemens XI. Urbinensis, prius dictus Ioannes Franciscus Albano, creatus die 23. Novembris 1700. feliciter vivat, & Deus illum conservet pro pace suæ Sanctę Ecclesiæ.

Hic siste Lector, & obtutu admirativo intuere, bonitatem, ac Dei misericordiam, qui in tot sæculorum fluctibus, & undis; in tot adversitatum procellis, semper incolumem, salvamque Navem Petri conservavit, stetit, firmata est, non inflexit, non naufragavit. In primordii Ecclesiæ tot Pontifices, quot Martyres; in Ecclesia crescente scisma, seditiones, bella; in fine doctrinam, & sanctitatem, & ultima primis copulentur considera. Deus usque ad finem mundi eam conservet, & firmet, augeatque, & solidet in Petri soliditatem, ut denique unum ovile fiat, unusque Pastor.

Pontifices legitimè creati usque hodie sunt 247. Antipapæ sunt numero 32. schismata numero 32. Pontifices mortui extra Romam sunt numero 45. mortui Romæ sunt 202. Pontifices Romani sunt numero 107. qui non finiere mensem sunt numero 11. qui non finiere annum, sunt 40. qui vixerunt plusquem viginti annis sunt numero 8. Et colligitur ex omnibus vacationibus à principio Ecclesiæ usque ad præsentem diem sedes vacasse anni 41. & novem menses circiter.

Hic ad legentium curiositatem, brevi methodo proponam Romanorum Pontificum seriem, usque ad Clementem XI. qui feliciter regnat; nec non res memorandas, & mirabiles, quæ in præteritis seculis contingerunt, omnia distinctè per secula, & annos.

Anni Christi nati		Anni quibus sederunt
45	S. Petrus Galileus	Ann. 25. m. 2.
71	S. Linus Hetruscus.	10.
81	S. Cletus Romanus.	12.
93	Clemens I. Romanus.	9. m. 6.

IN hoc primo sæculo Christus nascitur ex Maria Virgine, toto Orbe in pace composito, sub Imperio Octaviani Augusti anno quadragesimo secundo; A creatione Mundi anno quinquies millesimo centesimo nonagesimo nono: A Diluvio bis millesimo nongetesimo quinquagesimo septimo: A Nativitate Abrahæ bis millesimo quintodecimo. A Moyse, & egressu Populi Israel de Ægipto millesimo quingentesimo decimo: Ab unctione David in Regem millesimo trigesimo secundo: Hebdomada sexagesima quinta, juxta Danielis Profetiam: Olimpiade centesima nonagesima quarta: Ab Urbe Roma condita anno septingentesimo quinquagesimo secundo. In die suæ Nativitatis supra ipsius præsepium Stella visa est, & Angeli auditi sunt choros ducentes, & Pastores qui custodiebant gregem ab ipsis admoniti adoraverunt Christum.

Romæ fons per tres dies oleum manavit; & circiter Solem visus est aureus circulus, & tres Soles apparuerunt, & cecidit statuam Romuli. In hora Nativitatis Christi omnes demones, qui in Idolis adorabantur obmutuerunt, sicuti in Delpho Idolum Apollinis, & in Lybia statuam Mennonis. Et in Egipto omnes Idoli in terram corruerunt.

Beata igitur Virgo Maria filia Ioachim, & Annæ, ætatis suæ quindecim annorum, antecedenti anno sponsata Ioseph, Patriarchæ ex stirpe David, in anno creationis Mundi quinquiquies millesimo centesimo nonagesimo nono: fuit ab Angelo Annunciata in Civitate Galileæ, cui nomen Nazaret, quod deberet concipere, & parere filiū Dei, absque præjudicio suæ Virginitatis die 25. Martii ejusdem anni; eodē die B. Virgo Maria intravit in Domum Zachariæ, & salutavit Elisabeth, ut in ejus ventre sanctificaretur Ioannes Baptista, Christi præcursor jam conceptus in utero Elisabeth, qui postea illum peperit die 24. Iunii ejusdem anni in præsentia Mariæ Virginis, quæ postea die 25. Decembris ejusdem anni peperit Iesum Christum filium Dei.

In prima die Ianuarii sequentis Puer Christus circumcisus est, & impositum est ei nomen Iesus, quod vocatum est ab Angelo priusquam in utero conciperetur.

Sexta die Ianuarii Magi ab Oriente venerunt adorare Christum in præsepio, qui uti sapientes ex Stella, quæ apparuit, & etiam ex revelatione divina cognoverunt natum Redemptorem, & venerunt illum adorare, & obtulerunt ei aurum, thus, & mirram.

Die

Die 2. Februarii B. Virgo Maria, Christum Jesum præsentavit in Templo Hierusalem insimul cum S. Joseph, & cum inducerent eum parentes ejus, accepit eum Simeon Sacerdos in Ulnas suas, & benedixit Deum dicens. Nunc dimittis Domine servum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum; erat iste Simeon justus, & timoratus, & expectabat Redemptionem Israël, & Spiritus Sanctus erat in eo, à quo acceperat prius responsum non visurum se mortem, nisi videret Dominum, Maria, & Joseph. Obtulerunt Domino par turturum, aut duos pullos columbarum; & ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galileam; in Civitatem suam Nazareth.

Eodem anno apparuit Angelus Joseph in somnis dicens: *Surge, & accipe puerum, & matrem ejus, & fuge in Ægiptum, & esto ibi usque dum dicam tibi*; qui consurgens nocte fugit in Ægiptum cum matre, & puero *Iesu*; futurum enim erat, ut Herodes quærat puerum ad perdendum eum; & erat ibi usque ad obitum Hærodis. Hærodes autem videns, quod illusus esset à Magis quia non reverterunt sicut promiserant, sed per aliam viam reversi sunt in Regionem suam, cogitabat occidere puerum Iesum, dubitans ne perderet suum Regnum, qui misit, & occidit omnes pueros, qui erant in Betlehem, & in omnibus finibus ejus à bimatu, & infra secundum tempus, quod exquisierat à Magis, sed non perdidit *Iesum*, quia jam secesserat, & erat in Aegypto.

In anno 2. Ioseph, & Maria peregrinando venerunt in Thebaida Aegypti propè Ermopolim, ubi una arbor magna dicta Persea, quæ erat consecrata Isidi, & adorabatur ab Aegyptiis, inclinavit se, & Christum adoravit, qui stabat in brachiis B. Virginis. Ioseph tamen in tam magna peregrinatione impendit omnes nummos, qui illi remanserant ex munera Magorum.

In anno 3. in Græcia visæ sunt multæ statuæ per aërem volare.

In anno 4. Octavius Cæsar obtinuit à Romano Senatu nomen Augusti, qui imposuit tale nomen mensi antecedenti Septembris; prius enim vocabatur Sextilis, & etiam jussit mensem Quintilem, vocari Iulium in honorem Iulii Cæsaris sui Avunculi.

In anno 6. jussu Cæsaris Ovidius Nason fuit exiliatus in Regno Ponti.

In anno 7. Hærodes Rex *Iudeæ*, persuasione Antipatris sui filii, occidere fecit alios duos suos filios natos ex Regina Arianna Assamonea, qui postea dolore affectus, incidit in morbum crudelissimum, taliter, quod plenus erat vermibus, & intolerabili fœtore afficiebatur, maximè in pudendis; & iratus valdè occidit etiam Antipatrum, & postea seipsum volebat occidere, sed impeditus fuit à Salome sua sorore; tandem infelicissimè obiit; & Regnum fuit divisum ab Octaviano Cæsare. Nam Archelaus filius Herodis regnavit in Hierusalem, & in Iudæa. Hærodes Antiphas suus nepos regnavit in Galilea. Philippus frater minor Antiphæ regnavit in Traconitide, & Iturea; Lisania nepos Herodis regnavit in Abila propè Libanum. Hoc quoque anno apparuit Angelus Ioseph in Aegypto in somnis, dicens: *Surge, & accipe Puerum, & Matrem ejus, & vade in terram Israël; defuncti sunt enim, qui quærebant animam Pueri.*

In anno 9 S.Ioseph accepto Puero, & Matre ejus, venit in terram Israel; Audiens autem, quod Archelaus regnaret in Iudea, timuit illò ire, & admonitus in somnis secessit in partes Galileę, ubi regnabat *Herodes* Antiphas, & habitavit in Civitate, quę vocatur Nazareth, et ideò Christus vocatus est Galileus à Nazareth, quamvis natus esset in Bethlehem Iudeę. Hoc anno in Civitate Nazareth. S.Amator vir S.Veronicę, dum esset parvulus, erat in domo Ioseph, & auxiliabatur illi in secando,

In anno 12. cum factus esset *Iesus* annorum duodecim, ascendentibus Ioseph, & Maria in Ierosolymam secundum consuetudinem diei festi Paschę, & consummatis diebus, cum redirent in Nazareth, remansit puer Iesus in Ierusalem, & non cognoverunt parentes ejus; & ideo non cognoverunt, quia Maria judicabat, quod esset cum Ioseph, Ioseph autem cogitabat, quod esset cum Maria; mos enim erat ut homines in tali itinere soli incederent separati à feminis, pueri autem ibant indifferenter cum fœminis, et viris uti eis placebat; sed cum S.Ioseph venisset Nazareth, & Beata Virgo Maria videns, quod secum non esset puer Iesus, requirebant illum inter cognatos, & notos, & non invenientes, regressi sunt in Ierusalem requirentes eum; & post triduum invenerunt illum in Templo sedentem in medio *Doctorum*, audientem illos, & interrogantem eos, & stupebant omnes, qui eum audiebant super prudentia, & responsis ejus; & descendit cum illis, & venit Nazareth. Hoc anno Germani facti sunt rebelles Romanis, & in rebellione Germani occiderunt omnes Romanos, qui erant in Germania in suis presidiis; & Varo Proconsul Germanię occidit se cum suis manibus, & corpus sepultum, dishumatum fuit à Germanis, & injuriatum.

In anno 13. Populi Lybię interioris in Africa facti sunt rebelles Cesari, qui tandem mittens exercitum illos subjugavit.

In anno 14. Armeni facti sunt rebelles Cesari, & vocaverunt in auxilio eorum Arthassatem Regem Parthorum.

In anno 16. Archelaus filius Herodis Ascalonitę fuit a Iudeis, & Sammaritanis accusatus avaritię, & crudelitatis apud Cęsarem, qui illum exulavit Viennę in Gallia ubi mortuus est. Hoc anno Cęsar Augustus Nolę clausit suos dies ætatis suæ annorum 76. dum regnasset annis 56. & reliquit Imperium Tiberio suo filio adoptivo. Hoc anno in Asia undecim Civitates à terremotu corruerunt; & natus est puer in Civitate Philadelphiæ cum quatuor pedibus,

In anno 17. Herodes Antiphas nepos Herodis Ascalonitæ Rex Galileæ edificavit Civitatē Tiberiadis, & illam sic vocavit in honorē Tiberii Imperatoris. Eodem anno Germanicus cū exercitu Romano iterum subjugavit Germanos.

In 18. anno Tiberius Imperator ejecit è Roma, & Italia omnes Magos, & incantatores, & multos ex illis occidens,

In anno 19. floruit Solinus in historiis, & Strabo in Philosophia, & Geographia.

In anno 20. Romæ fuit validum terremotum; & visum est terribile monstrū noctu Civitatem percurrere; & combustum est Pompei Theatrum; & una sagitta

gitta statuam Germanici, & Tiberii destruxit; & in Piperno natus est puer pissosus. Hoc anno Germanicus missus est à Tiberio Cæsare in Oriente contra Parthos; & in Sifia per ordinem Tiberii fuit venenatus à Phisone Præsidente, qui Romæ vocatus ab Agrippina uxore Germanici, illam timens, se ferro occidit.

In anno 21. Tiberius impius factus spoliavit multos nobiles, & divites.

In anno 22. Traces facti sunt rebelles Tiberio Cæsari, qui misit Celium Equitem, & per quinque annos illos non potuit superare.

In anno 25. Tiberius occidit multos prudentes Senatores, qui se opponebant suis vitiis.

In anno 26. Tiberius secessit è Roma, & in Insulam Capriam se recepit, ubi libidinosè vixit.

In anno 28 Senatus Romanus misit in Traciam Sabinum, qui tandem Traces superavit, & triumphans Romæ rediit. Eodem anno Valerius Gratus, qui erat Præses in Judea, Romam rediit, & factus est à Tiberio Præses Pontius Pilatus.

In anno 29. Ioannes Baptista prædicavit in Iordane pœnitentiam, & remissionem peccatorum. Eodem anno fuit sancta mors S. Ioseph Sponsi B. Virginis ætatis suæ annorum sexaginta.

In anno 30. Christus Dominus fuit in Iordane baptizatus à Ioanne baptista, & descendit Spiritus Sanctus in Columbæ specie super eum, & vox de Cœlo facta est: *Hic est Filius meus dilectus*; & Christus, recepto baptismate, se in desertum recepit, ubi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus jejunavit; & misit discipulos suos per Galileam annunciare hominibus Messiam jam venisse, & prædicare peccatorum pœnitentiam. Hoc etiam anno combustus est mons Celius in Roma.

In anno 31. Christus Dominus cœpit miracula facere, unde die sexta Ianuarii in Cana Galileæ convertit simplicem aquam in vinum, & hoc fuit primum signum, quæ fecit Iesus; postea in Capharnaum sanavit possessum à Dæmone, & ordinavit illi, ut taceret; Ejecit è Templo vendentes, & ementes; convertit in Sichar Sammaritanam; sanavit à longè filium Reguli credentis, & alia quamplurima mirabilia fecit, itaut ab aliquibus verus credebatur Messia, & specialiter à Nicodemo Doctore. Hoc anno Herodes Antiphas Rex Galileæ posuit in carcere Ioannem Baptistam propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam; arguebat enim Ioannes Herodem propter incestum, ut Prædicator Evangelicus.

In anno 32. misit Rex Herodes ministrum, & decollari jussit Ioannem Baptistam in carcere; quo audito Discipuli tulerunt corpus ejus, & sepelierunt illud in sepulcro Elisei, & Abdiæ. Hoc anno Christus Dominus multa etiam miracula patravit, nam sanavit ab infirmitate Socrum Petri sui discipuli, liberavit à Dæmone possessum, sanavit multos ægrotos in eorum sabbatis ad ipsum defertis, sedavit maris tempestatem, liberavit possessos à Dæmone in Ci-

vitate Geresanorum, & misit Dæmones intra porcos. In Capharnao sanavit paraliticum; vocavit Mattheum Apostolum sedentem in Telonio; resuscitavit filiam Archisinagogi, sanavit à fluxu sanguinis mulierem cum solo tactu suæ sanctissimæ vestis; visum dedit duobus cœcis: liberavit possessum à Dæmonio muto, In Jerusalem sanavit infirmum probaticæ piscinæ,& aridum manu. Docuit octo beatitudines discipulis in monte; sanavit leprosum, & servum Centurionis, resuscitavit filium Viduæ Naim; & alia quamplurima fecit mirabilia.

In anno 33. Christus Dominus satiavit quinquemillia hominum ex quinque panibus & duobus piscibus, quod miraculum videntes turbę volebant eum facere Regem. at Jesus fugit, & abscondit se ab eis; postea liberavit discipulos à maris tempestate ambulans super aquas. Venit deinde in Genesareth, ubi sanavit multos infirmos à variis languoribus eum solo tactu suæ sanctissimæ vestis. In Bethania uni cœco lucem restituit oculorum. In Paneade interrogavit discipulos quid de ipso sentirent, & Petrus respondit: Tu es Christus filius Dei vivi. Postea in monte Thabor manifestavit tribus discipulis Petro, Iacobo, & Ioanni gloriam suam, & transfiguratus est ante eos; & descendens de monte sanavit lunaticum à Dæmone oppressum, & salutem dedit decem leprosis, imponens eis, ut se ostenderent Sacerdoti; absolvit mulierem pœnitentem in adulterio deprehensam; illuminavit cœcum natum, & curavit hydropicum in die Sabati. In Templo interrogatus si esset verè filius Dei, & Iudeis illum lapidare volentibus, abscondit se, & exivit de Templo. Eodem anno misit Discipulos suos prædicare, & dedit illis potestatem faciendi miracula, sanandi infirmos, & expellere Dæmonia ab obsessis.

In anno 34. Abagarus Rex Edessæ in Siria intelligens miracula Christi, & odiū Pharisæorū contra ipsum, invitavit illū in suo Regno,& ut illum à Judeis defenderet, & ut sanaret illum ab infirmitate incurabili, qua detinebatur. Christus autem Dominus misit illi figuram sui vultus; & post mortem, & suam resurrectionem Abagarus sanatus est ab uno discipulo Christi, qui illum baptizavit, & in fide docuit. Eodem anno in primis tribus mensibus, scilicet Ianuario, & Februario, & Martio, Christus Dominus interrogatus à Phariseis, an liceat dimittere uxorem, & respondit, quod non; & postea docuit observantiā perpetuæ castitatis, & paupertatem suis discipulis. Postea resuscitavit Lazarum quatriduanum, & ex tali die Sacerdotes, & Scribæ quærebant opportunitatem, ut eum traderent morti, & congregato Concilio dixerunt: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit; & concluserunt, expedit, ut moriatur. Postea Christus Dominus ascendit in Ierusalem in Templo, & in itinere illuminavit cœcum in Hierico, ubi receptus est in domo Zacchei, qui conversus ad Christum, dedit dimidium bonorum suorum pauperibus. Postea illuminavit alios duos cœcos, & alia miracula fecit, quæ non sunt scripta ab Evangelistis. Postea Betaniam petiit in domo Martæ, ubi Magdalena unxit pedes ejus unguento pretioso.

Eodem anno die 20. Martii, quæ erat Dominica, ascendit Iesus in Ierusalem sedens super pullum Asinæ, & turbæ obviaverunt eum cum floribus, & tollentes ramos olivarum sternebant illos in via, clamantes, & dicentes: Hosanna filio David, Benedictus, qui venit in nomine domini. Et in sero rediit Bethaniam, ubi etiam erat sua Sanctissima Mater Maria. Sequenti die iterum ascendit Ierusalem, & in itinere maledixit arborem fici, qui subitò aruit, & ejecit è Templo vendentes, & ementes in illo, & in sero ascendit in montem Oliveti. Sequenti die 22. Martii iterum venit Ierusalem, & interrogatus à Phariseis, & Scribis cum qua auctoritate expelleret è Templo negotiantes, ipse nil respondit; & resolvit difficultatem an censum debeat solvi Cæsari, vel non; & convixit Saduceos negantes resurrectionem mortuorum, & in sero ascendit cum suis Apostolis in Montem Olivarum. Sequenti die 23. Martii die Mercurii ivit Bethaniam, & ibi licentiatus est à Sanctissima sua Matre, ut compleret cum sua morte opus redemptionis; postea ascendit Ierusalem, & itinere dixit discipulis suis qualiter oportebat mori, & tertia die resurgere à mortuis. Eodem die Iudas Iscariotes abiit ad Principes Sacerdotum, qui pacti sunt pecuniam illi dare, si Christum eis traderet, & constituerunt ei triginta argenteos. In sero ascendit in Montem Oliveti cum Apostolis, ut oraret. In die 24. Martii Iovis misit duos discipulos suos in Ierusalem, ut Agnum paschalem præpararent; & ipse serò veniens lavit pedes Discipulorum suorum; & in ultima cœna instituit Sacramentum Eucharistiæ, & ascendit in montem Oliveti ad orandum; & ibi à Iuda traditus est Iudeis, & captus à militibus ligatus ductus est ad Annam Caiphæ Socerum propè mediam noctem; In dicta nocte ter fuit à Petro negatus; & interrogatus à Caipha de sua doctrina, & Iesus divinè respondens, unus militum alapa eum percussit, & fuit ab omnibus militibus crudeliter tormentatus, & spretus; In die Veneris 25. Martii mane facto vinctum adduxerunt, & tradiderunt Pontio Pilato Præsidi Tiberii Imperatoris & interrogavit eum Præses dicens: Tu es Rex Iudeorum, cui Iesus respondit: Tu dicis; & cum accusaretur à Principibus Sacerdotum, & Senioribus, nil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: non audis quanta adversus te dicunt testimonia? & Iesus non respondit ad ullum verbum, itaut miraretur Præses vehementer. Eodem die Iudas, qui eum tradidit, videns quod damnatus esset, pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos Principibus Sacerdotum, & Senioribus, dicens: Peccavi tradens sanguinem justum; at illi responderunt, quid ad nos? tu videris; & projectis argenteis in Templo, recessit, & abiens laqueo se suspendit. Pilatus autem videns, quod injustè Christus erat calumniatus, misit eum ad Herodem Antiphalin (qui illis diebus erat Ierosolymis ad celebrandum Pascha) quia uti Galileus de ejus potestate erat; sed Herodes cupiebat videre Iesum, & miracula ejus; sed videns, quod nil ad interrogata respondebat, sprevit eum, & iterum misit illum ad Pilatum, qui declaravit eum innocentem; sed ut sedaret tumultus inimicorum Christi, apprehendit Iesus, & flagellavit, & ministri coronaverunt eum corona spinea, ut sic sub illis tormentis obiret, & ipsi mercedem ali-

aliquam à Pharifeis acciperent. Sed cum adhuc viveret, Judei feduxerunt populos, ut peterent ejus mortem; & Pilatus videns, quod nihil proficeret, fed magis tumultus fieret, accepta aqua, lavit manus coram populo, dicens; Innocens ego fum à fanguine justi hujus, vos videritis. Tunc Iefum flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur in hora quafi tertia,& Chriftus bajulans fibi Crucem exivit in eum, qui dicitur Calvariæ locus, & erat cum eo Mater ejus Maria. In hora fexta crucifixerunt eum, & cum eo duo Latrones, unum à dextris, & alium à finiftris, & illudebatur à Summis Pontificibus, & Scribis, & blasfemabatur ab eis. Et in hac hora factæ funt tenebræ fuper univerfam terram ufque ad horam nonam. Et hora nona exclamavit Iefus voce magna, dicens; Eloi, Eloi Lamma fabacthani? quod eft interpretratum Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquifti me? Tunc unus currens, & implens fpongiam aceto, circumponensque calamo, dabat ei potum. Stabat autem juxta Crucem Maria Mater fua, fimul cum Ioanne Apoftolo; cui Iefus Matrem commendavit. Circa verò horam nonam, ideft poft meridiem, magna voce clamans dixit; Confummatum eft; & inclinato capite, emifit fpiritum. Tunc velum Templi fciffum eft medium in duas partes à fummo ufque deorfum, terra mota eft, petræ fciffæ funt, & monumenta aperta funt, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant furrexerunt. & Sol obfcuratus eft (unde mons Gaetæ hodie cernitur fciffus ufque ad profundum maris) Dionyfius Areopagita in morte Chrifti, cum adhuc in gentilitate verfaretur folem præter naturam defeciffe animadvertens traditur exclamaffe: Aut Deus naturæ patitur, aut mundi machina diffolvetur. Redemptor autem nofter morabit in Limbo, quod reftabat de illo die ufque ad Sabbatum, & partem Dominicæ; & in aurora diei 27. Martii liberavit animas in Limbo ftantes, ut duceret illas in Cœlum, & refurrexit de fepulcro, & per dies quadraginta apparens difcipulis, & loquens de Regno Dei, ut teftes effent fuæ refurrectionis, poftea afcendit in Cœlum de morte triumphans cum animabus à Limbo liberatis; & fic in fexta ætate mundi opus fuæ redemptionis complevit. Poft autem decem dies à fua Afcenfione ad Cœlum defcendit Spiritus Sanctus fupra Apoftolos, & tribuens eis charifmatum dona, mifit eos in univerfum mundum prædicare fidem Chrifti.

In anno 34. S. Petrus Apoftolus Pontifex, & Chrifti Vicarius prædicavit in publica platea Ierufalem, & fuit auditus in omnibus linguis, & converti ad fidem Chrifti 3000. animas, & illis expiavit Sacramento Baptifmi. In tali anno in die, qua Chriftus eft mortuus, inter Calabriam, & Siciliam natus eft mons igneus, qui dicitur (Strongoli) & ut ait Seneca, videntibus parentibus noftris. Hoc etiam anno loco Iudæ, Matthias annumeratus eft cum undecim Apoftolis. Hoc quoque anno primitiva Ecclefia vivebat in communi (ut hodie Religiofi) & Anania, & Saphira, qui fraudaverunt prætium venditæ poffeffionis, fuerunt à Deo caftigati cum fubita morte. Hoc etiam anno inftitutus eft primus Epifcopus, qui fuit Iacobus Alphei dictus minor, & habuerunt principium

Ho-

Horæ canonicæ, quia Apostoli congregabant se ad orandum. Hoc quoque anno Ecclesia habuit primum Martyrem S.Stephanum, & primam persecutionem Christiani, unde fugerunt 72. Discipuli a Ierusalem per diversas mundi partes, & ibi solum remanserunt Apostoli, & B.Virgo Maria, quæ morabatur in Monte Sion.

In anno 35.Sancti Apostoli Petrus, & Iacobus Minor scripserunt dispersis Discipulis Epistolas canonicas, quæ hodie in Ecclesia leguntur. Eodem anno Sanctus Philippus Apostolus baptizavit Eunuchum CandacisReginæ Etiopiæ, quæ postea cum toto suo Regno conversa est ad Fidem; & etiam baptizavit, & convertit multos in Sammaria, ubi perrexerunt Petrus, & Ioannes ad confirmandos eos in fide, patrando multa miracula; quod videns Simeon Magus emere volebat illam potestatem & divinam virtutem (& à suo nomine derivavit Simonia).

In anno 36.S.Paulus conversus est ad fidem, uti legitur in Actibus Apostolorum. Hoc anno Philippus Rex Itureæ, frater Herodis Antiphæ mortuus est, & Regnum reductum est in Provinciam à Tiberio Imperatore. Eodem anno Vitellius factus est Præses in Syria, & Pontius Pilatus vocatus est Romæ, ubi fuit in carcere detentus per quatuor annos & postea vocatus ad Tribunal Cæsaris propter injustitiam factam Redemptori, ipse secum portavit vestē Christi; & cessavit ira Cæsaris; & iterum vocatus, & portans secum dictam vestem, etiam Cæsar placatus est; sed denuò vocatus, & non secum ferens dictam vestem, fuit ad mortem condemnatus, & decollatus.

In anno 37. S.Iacobus Apostolus Major Hispaniam petiit ubi in diversis Civitatibus creavit multos Episcopos. Eodem anno S.Petrus Apostolus posuit suam primam Cathedram Episcopalem Antiochiæ, ubi fideles dicti sunt Christiani, & Christi sequaces. Hoc anno Tiberius Imperator mortuus est, & illi successit Cajus, seu Caligola filius Germanici, qui subitò excarceravit Agrippam filium Aristoqoli,& neptem Herodis Idumei, jam à Tiberio carceratum; & illi concessit Regnum Itureæ,& Traconitidis Regionis, quod erat Philippi sui Avunculi.

In anno 38.Cajus Cæsar vitiis, & dishonestatibus datus est, & neque pepercit honestati propriarum sororum, & spoliavit, & occidit nobiles Romanos, & dixit: Utinam populus Romanus unum solum caput haberet, ut uno solo ictu eum interirem, & occiderem.

In anno 39.Cajus Cæsar Neapolim petiit, ubi ædificavit Pontem mirè magnitudinis per spatium trium milliarum, scilicet à Baja, usque ad Civitatem Puteoli. Hoc anno S.Paulus [jam ad Christum conversum] Ierosolimam venit videre Apostolos & B Mariam Virginem Christi Matrem,& raptus est usque ad tertium Cœlum, ubi vidit arcana *Dei*. Hoc quoque anno S.Petrus Apostolus resuscitavit Thabitam, & sanavit Aeneam laborantem incurabili infirmitate.

In anno 40.Herodes Antiphas à Cajo exiliatus est in Galliam, ubi miserè mor-

mortuus est; eo quia Christum sprevit illi à Pilato in sua sanctissima passione missum.

In anno 41. Cherea Cassius Tribunus Prætorianus cum aliis Romanis occidit Caligolam Cæsarem, & à Prætorianis fuit salutatus Imperator Claudius Nero Avunculus Caligolæ, & filius Drusi fili adoptivi Octavii Cæsaris, qui subitò dedit Herodi Agrippæ Samariam, & Ierusalem, uti habebat Herodes Ascalonitas suus Avunculus.

In anno 42. S. Iacobus Major veniens ex Hispania in Ierusalem, martyrio coronatus est ab Herode Agrippa; & videns, quia placeret Iudeis, apprehendit Petrum Apostolum, & misit in carcerem, volens post Pascha producere eum populo; sed ab Angelo liberatur à Carcere. Unde Petrus Iudeam relinquens, Romam petiit, ut eam ad fidem converteret; & creavit Episcopum Antiochiæ Evodium; sed antequam discederet cum Apostolis, formavit Symbolum fidei, ut uniformiter ab omnibus prędicaretur. Hoc etiam anno nata est hæresis Cherinti, qui dicebat Christum non habuisse Deitatem, & quod homo possit absque baptismo salvari. Hoc quoque anno Paulus, & Barnabas annumerati sunt in Collegio Apostolorum, & missi sunt ad prædicandum Evangelium. Hoc anno Thadeus unus ex discipulis Christi, perveniens Edessam Siriæ sanavit à sua infirmitate Abagarum Regem, & ipsum cum multis è suo Regno baptizavit.

In anno 43. fuit fames universalis per totum mundum, & per Italiam visi sunt in aere discurrere faces ardentes. Hoc anno S. Paulus prędicavit Evangelium in Asiam minorem, & in Græcia; & S. Ioannes Evangelista fundavit septem Ecclesias in eadem Asia. Et S. Marcus Evangelista scripsit suum Evangelium. Hoc anno Herodes Agrippa cosus à vermibus, datus est morti. Et Claudius Cesar reduxit suum Regnum in Provinciam. Et exercitus Romanus subjugavit Angliam jam rebellem. Hoc quoque anno S. Paulus Apostolus convertit ad fidem Sergium Paulum Proconsulem Ciliciæ.

In anno 44. S. Petrus Apostolus postquam convertisset multos Gentiles, Romæ posuit suam sedem, & Cathedram perpetuam die 18. Iannarii, & per multa loca misit Episcopos.

In anno 45. S. Thecla amplexa est fidem Catholicam, & Facta est discipula S. Pauli Apostoli, & prima inter mulieres recepit martyrium, quamquam in martyrio non obiisset.

In anno 46. cum S. Paulus sanasset claudum in Civitate Listris, populi volebant eum adorare, vocantes eum Mercurium, & Barnabam Iovem; sed ipsi renuerunt, & prædicaverunt illis verum Deum Dominum nostrum Iesum Christum. Sed post parum tempus illum lapidaverunt, & quasi mortuum reliquerunt; sed virtus Domini sanavit illum. Hoc anno S. Matthęus Apostolus convertit ad fidem S. Iphigeniam filiam Regis Ethiopię.

In anno 47. S. Petrus Apostolus Africam petiit, ubi fundavit in Cartagine Ecclesiam, & posuit Episcopum Crescentem suum discipulum; et transiens

in

in Aegyptum, creavit Rufum Episcopum Thebanum; & in Alexandria creavit Episcopum S.Marcum Evangelistam.

In anno 48.Romæ visi sunt tres Soles,& fuit terremotum validum, & multa ædificia corruerunt, & statua Claudii à fulmine percussa est; & fuit fames valida, & Cometa apparuit, & unus puer novem annorum confecit in uno die iter milliarum septuaginta. Hoc anno Beata Maria semper Virgo, & Mater Redemptoris dum esset ætatis suæ 63.annorum [secūdum communem opinionem Doctorum] requievit in Domino in Civitate Ierusalem; & cum esset cœlestibus æducata cogitationibus, non in terram reversa est, sed in cœlestibus tabernaculis collocata est. Tempore autem suæ gloriosæ dormitionis, universi Sancti Apostoli, qui orbem terræ ad salutem gentium peragrabant, momento tēporis in sublime elati Ierosolymis convenerunt. Cumque illic essent, apparuit eis visio Angelica, & audita est psalmodia cœlestium potestatum; & sic cum divina gloria in manus Dei, Maria Virgo sanctam tradidit animam; ejus autem corpus cum Angelica, & Apostolica hymnodia elatum fuit depositum in loculo Gethsemane, quò in loco tantus Angelorum mansit tres dies continuos;post autem tres dies Angelico cantu cessante,qui aderant Apostoli(cum unus Thomas, qui abfuerat, post tertium diem venisset, & quod Deum susceperat corpus adorare voluisset) tumulum aperuerunt, sed omni ex parte sacrum ejus corpus nequaquam invenire potuerunt; ejus mysterii miraculo obstupefacti, hoc solum cogitare potuerunt, quod cui placuit ex Maria Virgine carnem assumere, & hominem fieri; & nasci, cum esset Deus, Verbum, & Dominum gloriæ, quisque post partum incorruptam servavit Virginitatem; eidem etiam placuit, & ipsius, postquam migravit, immaculatum corpus incorruptum servatum, translatione honorare, ante communem, & universalem resurrectionem. Eodem anno Claudius Cæsar describere fecit populum Romanum; & numerati sunt Cives Romæ esse sex miliones, novem & centum quadraginta quatnor millia, ut ait Tacitus *lib.*11. Hoc quoque anno post assumptionem B.Virginis in Cœlo, Iudei ejecerunt Sanctus Ioseph ab Arimattea,Massiminū, Lazarum, Magdalenam, Martam, & Marcellam,qui in Galliam pervenientes, S.Martha ædificavit Monasterium Monialium,& in ipso se inclusit. S.Ioseph ab Arimathea petivit Angliam; ut ibi fidem Christi prædicaret; S.Massimus fuit Episcopus Aquitaniæ, & S.Lazarus Episcopus Marsiliæ.

In anno 49.fuit celebratum ab Apostolis Concilium Generale in Ierusalem, in quo prefuit S.Petrus Apostolus. Eodem anno Claudius Imperator postquam clausit intra Romam Aventinum, & ductam intra Romam aquam Claudiam, & siccatum Lacum Fucinum, victam Brittanniam, & ædificatum portū Romanum, duxit in uxorem Agrippinam filiam Germanici sui fratris, quæ fuerat uxor Domitii, cum quo genuerat Neronem,postquam ipse Claudius repudiasset Messalinam.

In anno 50.Claudius adoptavit sibi in filium Neronem suum Privignum,& illum declaravit successorem Imperii.

In anno 52.S Paulus prædicans Athenienfibus, convertit S.Dionysium Areopagitam.

 In

In anno 53.S.Paulus navigavit per Soriam,& transit per Ephesum ubi paulò post pervenit Apollo Alexandrinus, & ibi eloquenter prædicavit gentibus fidem Christianam, & multos convertit. Hoc anno fuit hæresis Diofretis, dicentis, quod Apostoli non deberent obediri, & ipse usurpabat sibi primatum totius Ecclesiæ.

In anno 54. in Ierapolim fuit martyrio coronatus S.Philippus Apostolus cum esset ætatis suæ annorum nonaginta.

In anno 55.Claudius Cæsar venenatus est ab Agrippina sua uxore, & successit Nero filius Agrippinæ; qui subitò occidere fecit Brittannicum filium Claudii.

In anno 56.postquam S.Petrus Apostolus in Oriente, in Ponto in Galatia, Cappadocia, Asia minori, in Britinia; & in occideute in Gallia, in Hispania, Africa, & Sicilia convertit multos Gentiles ad fidem Christi,& edificavit multas Ecclesias; Romam rediit.

In anno 57. S.Paulus Apostolus posuit Episcopum in Epheso S.Thimotheum, & in Candia S.Titum.

In anno 59.S.Paulus Apostolus Romæ fuit in carcere inclusus vinctus catenis per duos annos, & ibi prædicabat, & convertit multos.

In anno 60.Nero occidit suam matrem Agrippinam; & exiliavit Octaviam suam uxorem,quem postea occidit; abstulit Othonem suam uxorem Poppeam, & illam duxit. Hoc anno S.Paulus liberatus est, & iterum reversus est in Oriēte. Hoc quoque anno fuit martyrio coronatus S.Elpidius primus Episcopus Toleti in Hispania. Hoc quoque anno nata est hæresis Nicolaitarum.

In anno 61.S.Lucas Evangelista complevit scribere Acta Apostolorum.

In anno 62.cecidit fulmen supra mensam Neronis, & in Asia tres Civitates, scilicet Laodicea, Nicopolis, & Colossis ruerunt à terremotu. Hoc quoque anno S.Marcus Evangelista Episcopus Alexandriæ martyrio est coronatus, & illi successit in Episcopatu Anianus. Quoque S.Barnabas, & S.Valerius maritus S.Valeriæ,& Pater S.Gervasii, & Protasii martyrio coronati sunt.

In anno 63.Jacobus Alphei Apostolus à Iudeis in Ierusalem martyrio est coronatus,& illi successit in Episcopatu Ierosolymitano S.Simeon Cleophæ.

In anno 64.Sancti Apostoli Simeon,& Iudas Thadeus martyrio floruerunt, postquam prædicassent Evangelium in Idumea, Arabia, & in Mesopotamia,& Martyres occubuerunt in Persia. Hoc quoque anno fuit beata mors S.Marthæ Virginis Sororis Mariæ Magdalenæ, & Lazari. Hoc anno omines Statuę in Templo Pantheon faciem verterunt ad Orientem,& conspecti sunt tres Soles.

In anno 65.S.Torquatus discipulus S.Iacobi Apostoli martyrio est coronatus. Hoc anno Seneca fuit in balneo minutus,& essanguis mortuus ob crudelitatem Neronis, cui fuerat Magister; & etiam occisus est à Nerone Lucanus Poeta, nec non Ottavia Poppea sua mulier gravida.

In anno 66.Nero Romam incendit, & ipse gaudens cernebat spectaculum ex alto sui Palatii. Hoc quoque anno Sanctus Matthias Apostolus à Iudeis coronatus est martyrio.

In

In anno 67.SS.Petrus,& Paulus venerunt Romam ad confirmandos Christianos in fidei: & videntes persecutionem Christianorum à Nerone,S.Petrus timens mortem, è Roma fugit; sed illi obviam venit Christus; & Petrus illum interrogans quò vadat, Christus respondit: Venio Romam iterum crucifigi; tunc Petrus Romam rediens, in carcere includitur insimul cum Paolo Apostolo. Hoc etiam anno oratione S.Petri Apostoli cecidit ab aere, in qua volabat, Simon Magus.

In anno 68.die 29.Iunii S.Petrus Apostolus, & Paulus martyrio coronati sunt, alter in Cruce, alter ense triumphans: Hoc anno Christiani ab Oriente furare volebant corpus S.Petri Apostoli, quod erat ad catacumbas, sed subitò insurrexit valida tempestas; unde Orientales Christiani territi, mutaverunt propositum. Eodem anno aruit arbor dictus Ruminalis, sub qua nutriti erant Romulus, & Remus à Lupa, & hic arbor, quæ erat fici duraverat 840. annos in Platea Comitii, à nativitate Romuli, cujus statua ex seipsa cecidit in Nativitate Christi Domini. Successit autem in Pontificatu Linus sine sede vacante. Hoc quoque anno SS.Gervasius, & Protasius fratres, & Nazarius, & Celsus martyrio sunt coronati.

In anno 69.Sancti Martyres Processus,& Martinianus ob fidem Christi occisi sunt. Hoc anno Nero occisus est à seipso, cui successit in Imperio Galba Sergius, & postea Otho dictus Marcus Silvius, & paulò post Vitellius, & post pauca Vespesianus Flavius.

In anno 70.S.Andreas Apostolus in Achaia in Civitate Patræ martyrio coronatus est, postquam prædicasset Christum in Gothia, in Schitia,in Tracia,in Epiro, & demum in Achaja. Hoc quoque anno S.Evodius Episcopus Antiochenus est martyrio coronatus, successor S.Petri Apostoli, & antecessor Sancti Ignatii Martyris. Fuit etiam beata mors S.Natanaelis, de quo fit mentio in Evangelio.

In anno 73.sub Vespesiano, & Tito expugnata est Civitas Ierusalem, & desolata, juxta prophetiam Christi Domini; taliter, quod Titus fecit illam arare, ut non reliquit lapidem super lapidem,juxtà etiam Danielis prophetiā c.9.v.26 *Et non erit eius populus, quia eum negaturus est, & Civitatem, & Sanctuarium dissipabit populus cum Duce venturo* (qui fuit Populus Romanus cum Tito suo Duce) *et finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio.* Unde Ierusalem, quæ nunc est, iterum fundata est ab Elio Adriano, sed in alio loco.

In anno 74.S.Bartholomeus Apostolus in Armenia fuit martyrio coronatus.

In anno 75.S.Amator discipulus S.Ioannis Baptistæ obdormivit in Domino.

In anno 76.S.Thomas Apostolus fuit martyrio coronatus in India Orientali; & fuit beata mors S.Quarti.

In anno 77.in carcere clausit suos dies Herodes Agrippa ultimus Rex Iudeorum in Iturea.

In anno 78.in Africa tres Civitates à terremotu corruerunt, sicuti etiam in Cipro.

 In

Eodem anno die 20.Martii,quæ erat Dominica, ascendit Iesus in Ierusalem sedens super pullum Asinæ, & turbæ obviaverunt eum cum floribus,& tollentes ramos olivarum sternebant illos in via, clamantes, & dicentes: Hosanna filio David, Benedictus, qui venit in nomine domini. Et in sero rediit Bethaniam, ubi etiam erat sua Sanctissima Mater Maria. Sequenti die iterum ascendit Ierusalem, & in itinere maledixit arborem fici, qui subitò aruit, & ejecit è Templo vendentes, & ementes in illo, & in sero ascendit in montem Oliveti. Sequenti die 22.Martii iterum venit Ierusalem, & interrogatus à Phariseis,& Scribis cum qua auctoritate expelleret è Templo negotiantes,ipse nil respondit; & resolvit difficultatem an censum debeat solvi Cæsari, vel non; & convixit Saduceos negantes resurrectionem mortuorum, & in sero ascendit cum suis Apostolis in Montem Olivarum.Sequenti die 23.Martii die Mercurii ivit Bethaniam, & ibi licentiatus est à Sanctissima sua Matre, ut compleret cum sua morte opus redemptionis; postea ascendit Ierusalem, & itinere dixit discipulis suis qualiter oportebat mori, & tertia die resurgere à mortuis. Eodem die Iudas Iscariotes abiit ad Principes Sacerdotum, qui pacti sunt pecuniam illi dare, si Christum eis traderet, & constituerunt ei triginta argenteos. In sero ascendit in Montem Oliveti cum Apostolis, ut oraret. In die 24. Martii Iovis misit duos discipulos suos in Ierusalem, ut Agnum paschalem præpararent; & ipse serò veniens lavit pedes Discipulorum suorum; & in ultima cœna instituit Sacramentum Eucharistiæ, & ascendit in montem Oliveti ad orandum; & ibi à Iuda traditus est Iudeis, & captus à militibus ligatus ductus est ad Annam Caiphæ Socerum propè mediam noctem; In dicta nocte ter fuit à Petro negatus; & interrogatus à Caipha de sua doctrina, & Iesus divinè respondens, unus militum alapa eum percussit, & fuit ab omnibus militibus crudeliter tormentatus, & spretus; In die Veneris 25.Martii mane facto vinctum adduxerunt, & tradiderunt Pontio Pilato Præsidi Tiberii Imperatoris & interrogavit eum Præses dicens: Tu es Rex Iudeorum, cui Iesus respondit: Tu dicis;& cum accusaretur à Principibus Sacerdotum, & Senioribus, nil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: non audis quanta adversus te dicunt testimonia? & Iesus non respondit ad ullum verbum, ita ut miraretur Præses vehementer. Eodem die Iudas, qui eum tradidit, videns quod damnatus esset, pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos Principibus Sacerdotum, & Senioribus, dicens: Peccavi tradens sanguinem justum; at illi responderunt, quid ad nos? tu videris; & projectis argenteis in Templo, recessit, & abiens laqueo se suspendit. Pilatus autem videns, quod injustè Christus erat calumniatus, misit eum ad Herodem Antipham (qui illis diebus erat Ierosolymis ad celebrandum Pascha) quia uti Galileus de ejus potestate erat; sed Herodes cupiebat videre Iesum, & miracula ejus; sed videns,quod nil ad interrogata respondebat,sprevit eum,& iterum misit illum ad Pilatum, qui declaravit eum innocentem; sed ut sedaret tumultus inimicorum Christi, apprehendit Iesus, & flagellavit, & ministri coronaverunt eum corona spinea, ut sic sub illis tormentis obiret, & ipsi mercedem ali-

aliquam à Phariseis acciperent. Sed cum adhuc viveret, Iudei seduxerunt populos, ut peterent ejus mortem; & Pilatus videns, quod nihil proficeret; sed magis tumultus fieret, accepta aqua, lavit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum à sanguine justi hujus, vos videritis: Tunc Iesum flagellatum tradidit eis, ut crucifigeretur in hora quasi tertia,& Christus bajulans sibi Crucem exivit in eum, qui dicitur Calvariæ locus, & erat cum eo Mater ejus Maria. In hora sexta crucifixerunt eum, & cum eo duo Latrones, unum à dextris, & alium à sinistris, & illudebatur à Summis Pontificibus, & Scribis, & blasfemabatur ab eis. Et in hac hora factæ sunt tenebræ super universam terram usque ad horam nonam. Et hora nona exclamavit Iesus voce magna, dicens; Eloi, Eloi Lamma sabacthani? quod est interpretatum Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Tunc unus currens, & implens spongiam aceto, circumponensque calamo, dabat ei potum. Stabat autem juxta Crucem Maria Mater sua, insimul cum Ioanne Apostolo; cui Iesus Matrem commendavit. Circa verò horam nonam, idest post meridiem; magna voce clamans dixit: Consummatum est; & inclinato capite, emisit spiritum. Tunc velum Templi scissum est medium in duas partes à summo usque deorsum, terra mota est, petræ scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum, qui dormierant surrexerunt, & Sol obscuratus est (unde mons Gaetæ hodie cernitur scissus usque ad profundum maris) Dionysius Areopagita in morte Christi, cum adhuc in gentilitate versaretur solem præter naturam defecisse animadvertens traditur exclamasse: Aut Deus naturæ patitur, aut mundi machina dissolvetur. Redemptor autem noster morávit in Limbo, quod restabat de illo die usque ad Sabbatum, & partem Dominicæ; & in aurora diei 27. Martii liberavit animas in Limbo stantes, ut duceret illas in Cœlum, & resurrexit de sepulcro, & per dies quadraginta apparens discipulis; & loquens de Regno Dei, ut testes essent suæ resurrectionis, postea ascendit in Cœlum de morte triumphans cum animabus à Limbo liberatis; & sic in sexta ætate mundi opus suæ redemptionis complevit. Post autem decem dies à sua Ascensione ad Cœlum descendit Spiritus Sanctus supra Apostolos, & tribuens eis charismatum dona, misit eos in universum mundum prædicare fidem Christi.

In anno 34. S. Petrus Apostolus Pontifex, & Christi Vicarius prædicavit in publica platea Ierusalem, & fuit auditus in omnibus linguis, & convertit ad fidem Christi 3000. animas, & illis expiavit Sacramento baptismi. In tali anno in die, qua Christus est mortuus, inter Calabriam, & Siciliam natus est mons igneus, qui dicitur (Strongoli] & ut ait Seneca, videntibus parentibus nostris. Hoc etiam anno loco Iudæ, Matthias annumeratus est cum undecim Apostolis. Hoc quoque anno primitiva Ecclesia vivebat in communi [ut hodie Religiosi] & Anania, & Saphira, qui fraudaverunt prætium venditæ possessionis, fuerunt à Deo castigati cum subita morte. Hoc etiam anno institutus est primus Episcopus, qui fuit Iacobus Alphei dictus minor, & habuerunt principium

Ho-

Horæ canonicæ, quia Apostoli congregabant se ad orandum. Hoc quoque anno Ecclesia habuit primum Martyrem S.Stephanum, & primam persecutionem Christiani, unde fugerunt 72. Discipuli à Ierusalem per diversas mundi partes, & ibi solum remanserunt Apostoli, & B.Virgo Maria, quæ morabatur in Monte Sion.

In anno 35.Sancti Apostoli Petrus, & Iacobus Minor scripserunt dispersis Discipulis Epistolas canonicas, quæ hodie in Ecclesia leguntur. Eodem anno Sanctus Philippus Apostolus baptizavit Eunuchum Candacis Reginæ Etiopiæ, quæ postea cum toto suo Regno conversa est ad Fidem; & etiam baptizavit, & convertit multos in Sammaria, ubi pervenerunt Petrus, & Ioannes ad confirmandos eos in fide, patrando multa miracula; quod videns Simeon Magus emere volebat illam potestatem, & divinam virtutem (& à suo nomine derivavit Simonia).

In anno 36.S.Paulus conversus est ad fidem, uti legitur in Actibus Apostolorum. Hoc anno Philippus Rex Ituree, frater Herodis Antiphæ mortuus est, & Regnum reductum est in Provinciam à Tiberio Imperatore. Eodem anno Vitellius factus est Præses in Syria, & Pontius Pilatus vocatus est Romæ, ubi fuit in carcere detentus per quatuor annos & postea vocatus ad Tribunal Cæsaris propter injustitiam factam Redemptori, ipse secum portavit vestē Christi; & cessavit ira Cæsaris; & iterum vocatus, & portans secum dictam vestem, etiam Cæsar placatus est; sed denuò vocatus, & non secum ferens dictam vestem, fuit ad mortem condemnatus, & decollatus.

In anno 37. S.Iacobus Apostolus Major Hispaniam petiit ubi in diversis Civitatibus creavit multos Episcopos. Eodem anno S.Petrus Apostolus posuit suam primam Cathedram Episcopalem Antiochiæ, ubi fideles dicti sunt Christiani, & Christi sequaces. Hoc anno Tiberius Imperator mortuus est, & illi successit Cajus, seu Caligola filius Germanici, qui subitò excarceravit Agrippam filium Aristoqoli, & neptem Herodis Idumei, jam à Tiberio carceratum; & illi concessit Regnum Itureæ, & Traconitidis Regionis, quod erat Philippi sui Avunculi.

In anno 38. Cajus Cæsar vitiis, & dishonestatibus datus est, & neque pepercit honestati propriarum sororum, & spoliavit, & occidit nobiles Romanos, & dixit: Utinam populus Romanus unum solum caput haberet, ut uno solo ictu eum interirem, & occiderem.

In anno 39. Cajus Cæsar Neapolim petiit, ubi ædificavit Pontem miræ magnitudinis per spatium trium milliarum, scilicet à Baja, usque ad Civitatem Puteoli, Hoc anno S.Paulus [jam ad Christum conversum] Ierosolimam venit videre Apostolos & B Mariam Virginem Christi Matrem, & raptus est usque ad tertium Cœlum, ubi vidit arcana Dei. Hoc quoque anno S.Petrus Apostolus resuscitavit Thabitam, & sanavit Aeneam laborantem incurabili infirmitate.

In anno 40. Herodes Antiphas à Cajo exiliatus est in Galliam, ubi miserè mor-

in Aegyptum, creavit Rufum Episcopum Thebanum; & in Alexandria creavit Episcopum S.Marcum Evangelistam.

In anno 48.Romæ visi sunt tres *S*oles,& fuit terremotum validum, & multa ædificia corruerunt, & statua Claudii à fulmine percussa est; & fuit fames valida, & *C*ometa apparuit, & unus puer novem annorum confecit in uno die iter milliarum septuaginta. Hoc anno Beata Maria semper Virgo, & Mater Redemptoris dum esset ætatis suæ 63.annorum [secundum communem opinionem *Doctorum*] requievit in Domino in Civitate Ierusalem; & cum esset cœlestibus æducata cogitationibus, non in terram reversa est, sed in cœlestibus tabernaculis collocata est. Tempore autem suæ gloriosæ dormitionis, universi Sancti Apostoli, qui orbem terræ ad salutem gentium peragrabant, momento temporis in sublime elati Ierosolymis convenerunt. Cumque illic essent, apparuit eis visio Angelica, & audita est psalmodia cœlestium potestatum; & sic cum divina gloria in manus Dei, Maria Virgo sanctam tradidit animam; ejus autem corpus cum Angelica, & Apostolica hymnodia elatum fuit depositum in loculo Gethsemane, quo in loco cantus Angelorum mansit tres dies continuos; post autem tres dies Angelico cantu cessante,qui aderant Apostoli(cum unus Thómas, qui absfuerat, post tertium diem venisset, & quod Deum susceperat corpus adorare voluisset) tumulum aperuerunt, sed omni ex parte sacrum ejus corpus nequaquam invenire potuerunt; ejus mysterii miraculo obstupefacti, hoc solum cogitare potuerunt, quod cui placuit ex Maria Virgine carnem assumere, & hominem fieri; & nasci, cum esset Deus, Verbum, & *D*ominum gloriæ, quique post partum incorruptam servavit Virginitatem; eidem etiam placuit, & ipsius, postquam migravit, immaculatum corpus incorruptum servatum, translatione honorare, ante communem, & universalem resurrectionem. Eodem anno Claudius Cæsar describere fecit populum Romanum; & numerati sunt Cives Romæ esse sex miliones, novem & centum quadraginta quatuor millia, ut ait Tacitus *lib.*11. Hoc quoque anno post assumptionem B.Virginis in Cœlo, Iudei ejecerunt Sanctus Ioseph ab Arimattea,Massiminű, *L*azarum, Magdalenam, Martam, & Marcellam,qui in Galliam pervenientes, S.Martha ædificavit Monasterium Monialium, & in ipso se inclusit. S.Ioseph ab Arimathea petivit Angliam; ut ibi fidem Christi prædicaret; *S*.Massimus fuit Episcopus Aquitaniæ, & S.Lazarus Episcopus Marsiliæ.

In anno 49.fuit celebratum ab Apostolis Concilium Generale in Ierusalem, in quo præfuit S.Petrus Apostolus. Eodem anno Claudius Imperator postquam clausit intra Romam Aventinum, & ductam intra Romam aquam Claudiam, & siccatum Lacum Fucinum, victam Brittanniam, & ædificatum portű Romanum, duxit in uxorem Agrippinam filiam Germanici sui fratris, quæ fuerat uxor Domitii, cum quo genuerat Neronem,postquam ipse Claudius repudiasset Messalinam.

In anno 50.Claudius adoptavit sibi in filium Neronem suum Privignum,& illum declaravit successorem Imperii.

In anno 52.S Paulus prædicans Athenienfibus, convertit S.Dionysium Areopagitam.

 In

In anno 53.S.Paulus navigavit per Soriam,& transit per Ephesum ubi paulò post pervenit Apollo Alexandrinus, & ibi eloquenter prædicavit gentibus fidem Christianam, & multos convertit. Hoc anno fuit hæresis Diofretis, dicentis, quod Apostoli non deberent obediri, & ipse usurpabat sibi primatum totius Ecclesiæ.

In anno 54. in Ierapolim fuit martyrio coronatus S.Philippus Apostolus cum esset ætatis suæ annorum nonaginta.

In anno 55.Claudius Cæsar venenatus est ab Agrippina sua uxore, & successit Nero filius Agrippinæ; qui subitò occidere fecit Brittannicum filium Claudii.

In anno 56.postquam S.Petrus Apostolus in Oriente, in Ponto in Galatia, Cappadocia, Asia minori, in Britinia; & in occidente in Gallia, in Hispania, Africa, & Sicilia convertit multosGentiles ad fidem Christi,& edificavit multas Ecclesias; Romam rediit.

In anno 57. S.Paulus Apostolus posuit Episcopum in Epheso S.Thimotheum, & in Candia S.Titum.

In anno 59.S.Paulus Apostolus Romæ fuit in carcere inclusus vinctus catenis per duos annos, & ibi prædicabat, & convertit multos.

In anno 60.Nero occidit suam matrem Agrippinam; & exiliavit Octaviam suam uxorem,quem postea occidit; abstulit Othonem suam uxoremPoppeam, & illam duxit. Hoc anno S.Paulus liberatus est, & iterum reversus est in Oriẽte. Hoc quoque anno fuit martyrio coronatus S.Elpidius primus Episcopus Toleti in Hispania. Hoc quoque anno nata est hæresis Nicolaitarum.

In anno 61.S.Lucas Evangelista complevit scribere Acta Apostolorum.

In anno 62.cecidit fulmen supra mensam Neronis, & in Asia tres Civitates, scilicet Laodicea, Nicopolis, & Colossis ruerunt à terremotu. Hoc quoque anno S.Marcus Evangelista Episcopus Alexandriæ martyrio est coronatus, & illi successit in Episcopatu Anianus. Quoque S.Barnabas, & S.Valerius maritus S.Valeriæ,& Pater S.Gervasii, & Protasii martyrio coronati sunt.

In anno 63.Iacobus Alphei Apostolus à Iudeis in Ierusalem martyrio est coronatus,& illi successit in Episcopatu Ierosolymitano S.Simeon Cleophæ.

In anno 64.Sancti Apostoli Simeon,& Iudas Thadeus martyrio floruerunt, postquam prædicassent Evangelium in Idumea, Arabia, & in Mesopotamia,& Martyres occubuerunt in Persia. Hoc quoque anno fuit beata mors S.Marthæ Virginis Sororis Mariæ Magdalenæ, & Lazari. Hoc anno omnes Statuę in Templo Pantheon faciem verterunt adOrientem,& conspecti sunt tres Soles.

In anno 65.S.Torquatus discipulus S.Iacobi Apostoli martyrio est coronatus. Hoc anno Seneca fuit in balneo minutus,& exanguis mortuus ob crudelitatem Neronis, cui fuerat Magister; & etiam occisus est à Nerone Lucanus Poeta, nec non Ottavia Poppea sua mulier gravida.

In anno 66.Nero Romam incendit, & ipse gaudens cernebat spectaculum ex alto sui Palatii. Hoc quoque anno Sanctus Matthias Apostolus à Iudeis coronatus est martyrio.

In

In anno 67.SS.Petrus,& Paulus venerunt Romam ad confirmandos Christianos in fidei: & videntes persecutionem Christianorum à Nerone,S.Petrus timens mortem, è Roma fugit; sed illi obviam venit Christus; & Petrus illum interrogans quò vadat, Christus respondit: Venio Romam iterum crucifigi; tunc Petrus Romam rediens, in carcere includitur insimul cum Paolo Apostolo. Hoc etiam anno oratione S.Petri Apostoli cecidit ab aere, in qua volabat, Simon Magus.

In anno 68.die 29.Iunii S.Petrus Apostolus, & Paulus martyrio coronati sunt, alter in Cruce, alter ense triumphans. Hoc anno Christiani ab Oriente furare volebant corpus S.Petri Apostoli; quod erat ad catacumbas; sed subitò insurrexit valida tempestas; unde Orientales Christiani territis, mutaverunt propositum. Eodem anno aruit arbor dictus Ruminalis, sub qua nutriti erant Romulus, & Remus à Lupa, & hic arbor, quæ erat fici duraverat 840. annos in Platea Comitii, à nativitate Romuli, cujus statua ex seipsa cecidit in Nativitate Christi Domini. Successit autem in Pontificatu Linus sine sede vacante. Hoc quoque anno SS.Gervasius, & Protasius fratres, & Nazarius, & Celsus martyrio sunt coronati.

In anno 69.Sancti Martyres Processus,& Martinianus ob fidem Christi occisi sunt. Hoc anno Nero occisus est à seipso, cui successit in Imperio Galba Sergius, & postea Otho dictus Marcus Silvius, & paulò post Vitellius, & post pauca Vespesianus Flavius.

In anno 70.S.Andreas Apostolus in Achaia in Civitate Patræ martyrio coronatus est, postquam prædicasset Christum in Gothia, in Schitia,in Tracia,in Epiro, & demum in Achaja. Hoc quoque anno S.Evodius Episcopus Antiochenus est martyrio coronatus, successor S.Petri Apostoli, & antecessor Sancti Ignatii Martyris. Fuit etiam beata mors S.Natanaelis, de quo fit mentio in Evangelio.

In anno 73.sub Vespesiano, & Tito expugnata est Civitas Ierusalem, & desolata, juxta prophetiam Christi Domini; taliter, quod Titus fecit illam arare, ut non reliquit lapidem super lapidem,juxtà etiam Danielis prophetiã c.9.v.26 *Et non erit eius populus, quia eum negaturus est, & Civitatem, & Sanctuarium dissipabit populus cum Duce venturo* [qui fuit Populus Romanus cum Tito suo Duce) *et finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio.* Unde Ierusalem, quæ nunc est, iterùm fundata est ab Elio Adriano, sed in alio loco.

In anno 74.S.Bartholomeus Apostolus in Armenia fuit martyrio coronatus.

In anno 75.S.Amator discipulus S.Ioannis Baptistæ obdormivit inDomino.

In anno 76.S.Thomas Apostolus fuit martyrio coronatus in India Orientali; & fuit beata mors S.Quarti.

In anno 77.in carcere clausit suos dies Herodes Agrippa ultimus Rex Iudeorum in Iturea.

In anno 78.in Africa tres Civitates à terremotu corruerunt, sicuti etiam in Cipro.

In anno 79. Vespesianus Imperator clausit suos dies, & successit in Imperio Titus suus filius, tam benignus, & pius, ut vocaretur delitia generis humani; qui dicere solebat: In die, qua non facio beneficia, non sum Imperator.

In anno 80, Vesuvius mons flammas foras erupuit, & incendit Civitates multas, ubi Plinius major causam volens investigare talis incendii, propè montem accedens, mortuus est igne.

In anno 81; Titus Imperator clausit suos dies, & successit Domitianus suus frater. Hoc anno fuit hæresis Ebionitarum ab Ebione, & Meandri discipuli Simonis Magi.

In anno 82. S. Ioannes Evangelista scripsit Evangelium contra hæreses, & præcipuè contra Cherintum, & Ebionem.

In anno 83. Ioseph Hebreus composuit historiam de antiquitate temporum.

In anno 88. fuit beata mors S. Mariæ Magdalenæ. Hoc anno Domitianus Imperator crudelis factus, & superbus dicebat se esse filium Palladis, & volebat vocari Deus, & Dominus; sed ipse sæpè in camera muschas capiebat. Ejecit è Roma Philosophos, & exulavit multos Senatores, & alios occidit, violavit Virgines, & in omnia similis fuit Neroni.

In anno 90. Civitas Antiochiæ, & tres Civitates Galitiæ à terremotu corruerunt, & Templum Phanteonis in magna parte cecidit à fulmine percussus. Hoc anno S. Mattheus Apostolus in Ethiopia fuit martyrio coronatus; sicuti etiam SS. Marcellus, & Apulejus coronati sunt. Hoc quoque anno nata est hæresis Thebutianorum.

In anno 92. S. Cletus Papa martyrio coronatus est, & successit Clemens.

In anno 93. Domitianus persecutus est Christianos, & multi coronati sunt martyrio.

In anno 94. S. Ioannes Evangelista ex Asia Romam adductus missus in ferventis olei dolium, purior & vegetior exiverit, quam intraverit, & deinde à Domitiano in odium Christianæ Religionis relegatus est in Insula Patmos, quæ circuit triginta milliaria, ibi vidit Apocalypsim infinita futurorum mysteria continentem.

In anno 96. Stephanus Procurator S. Domitillæ, quæ Domitianus exulaverat; ense occidit ipsum Domitianum. Unde Romani in odium ipsius contererunt omnes suas statuas, & arcus, & cassaverunt sculturas, & figuras, quæ ipsum repræsentabant, etiam à nummis. Et fuit electus Imperator Cocceus Nerva optimus Princeps, qui subitò cassavit acta Domitiani, & restituit omnibus sua bona. Et S. Joannes Evangelista rediit ad suam Ecclesiam in Epheso.

In anno 97. Nerva mortuus est, & successit Imperio Ulpius Trajanus; qui denuò annullavit acta Domitiani, & ministravit justitiam omnibus, sed renovavit persecutionem in Christianos, videns Templa Idolorum esse derelicta; Unde exulavit S. Clementem Pontificem in Chersoneso Frigiæ, ubi Sanctus Pontifex convertit multos ad fidem Christi; & martyrio coronavit S. Nereum, & Achilleum eunuchos S. Domitillæ.

In

In anno 98. S. Ioannes Evangelista feliciter clausit suos dies in Domino ætatis suæ annorum nonaginta, sed aliqui dicunt, quod non gustavit mortem, sed translatus fuit in Paradiso terrestri cum Enoch, & Elia usque ad finem mundi, eò quia suum corpus non est nullibi inventum.

SECUNDUM SECULUM.

Anni Christi nati.		Anni quibus sederunt.					
102	Anacletut Atheniensis	ann. 9.	m.	[illegible]	d.	28.
111	Evaristus Syrus	8.	m.	2.	d.	28.
119	Alexander I. Romanus	10.	m.	5.	d.	21.
129	Sistus I. Romanus	9.	m.	10.	d.	
139	Thelesphorus Calaber	10.	m.	8.	d.	27.
150	Higinus Græcus	3.	m.	11.	d.	28.
154	Pius I Aquilensis	11.	m.	5.	d.	27.
165	Anycetus Syrus	9.	m.	8.	d.	22.
176	Soter Fundanus	3.	m.	11.	d.	16.
179	Eleuterius Nicopolitanus	15.	m		d.	13.
194	Victor I. Apher	9.	m.	1.	d.	26.

In hoc seculo anno 100. Trajanus Romam ampliavit, & eam ornavit superbis ædificiis. Hoc anno fuit beata mors S. Secundi Episcopi; & nata est hæresis Basilidianorum.

In anno 101. Trajanus intelligens conversionem multorum Gentilium per S. Clementem factam in Licia, illum martyrio coronavit die 23. Novembris. Ministris impietatis imposito, ut illum in mare anchora ad ejus collum ligata projicerent; quod & factum est; Christiani verò ad littus orantibus mare ad tria milliaria recessit, eoque illi accedentes, ædiculam marmoream in formam templi, & intus arcam lapideam, ubi martyris corpus conditum erat, & juxta illud anchoram, qua mersus fuerat, invenerunt; quo miraculo incolæ permoti Christi fidem susceperunt.

In anno 105. nata est hæresis Saturnini Antiocheni.

In anno 108. fuit martyrio coronatus S. Simeon ex stirpe David filius Cleophæ, & consanguineus Christi ætatis suæ annorum centum viginti. Episcopus Ierusalem. Eodem anno S. Ignatius Episcopus Antiochiæ Romæ objectus est Leonibus in Amphiteatro, & martyrio coronatus est.

In anno 109. S. Thimoteus discipulus S. Pauli, & Episcopus Ephesi, coronatus est martyrii laurea. Quoque S. Anacletus Papa decoratus est corona martyrii die 13. Julii. Hoc quoque anno floruit Solinus celebris scriptor.

In anno 115. Romæ Templum Pantheon in magna parte cecidit, In Antiochia fuit validum terremotum, & tunc ibi erat Trajanus Imperator, qui evasit à morte fugiens per fenestram sui Palatii, & exinde Trajanus cognovit Deum, & illi ædificavit multas Ecclesias.

In

In anno 116.nata est hæresis Carpocretianorum.

In anno 117.Trajanus in Civitate Selinuntæ in Licia clausit suos dies in mense Augusti; & dicta Civitas postea fuit dicta Trajanopolitana; suæ autem cineres Romæ delatæ sunt, & positæ in Columna Trajana ab ipso ædificata; & illi successit in Imperio Helius Adrianus, etiam ex Hispania. Hoc anno Sol obscuratus est; & per multos dies apparuit Cometa excelsæ magnitudinis;& Civitas Nicomediæ in Bitinia à terremotu diruta est.

In anno 120.S.Eugenius Archiepiscopus Toleti in Hispania martyrio est coronatus.

In anno 121.Adrianus Imperator suscitavit quartam persecutionem contra Christianos; unde die 9.Octobris S.Dionysius Areopagita martyrio est coronatus cum sociis; & die 26.Octobris S.Evaristus Papa martyr occubuit,& illi successit in Pontificatu Alexander I.Romanus. Eodem anno martyrio coronatus est S.Eustachius cum sociis.

In anno 122.S.Seraphia, & Sabina Romę martyrio coronantur.

In anno 123.nata est hæresis Gnosticorum.

In anno 125.Adrianus Imperator cœpit ædificare molem Adrianam, hodie dictam Castrum S.Angeli.

In anno 130.Adrianus Imperator reædificavit Civitatem Jerusalem jam destructam, sed in alio loco: & à suo nomine vocata est Helia Capitolina.

In anno 131.S.Alexander Papa martyrio est coronatus.

In anno 132.S.Hermes Romæ coronatus est martyrio.

In anno 133.Civitas Nicopolis, & Cesareę à terremotu dirutæ sunt; in Græcia Monstri terribiles per aerem volantes, & dantes voces, & mugitus terribiles visi sunt; & Romæ multæ statuæ ex se corruerunt in terram. Judei in Jerusalem destruerunt Templum Jovis factum ab Adriano Imperatore; & occiderunt omnes Romanos ibi morantes, & occupaverunt Jerusalem.

In anno 135.Adrianus misit contra Iudeos in Ierusalem Iulium Severum, qui recuperavit Ierusalem, & occidit ex Iudeis 580.millia. Hoc anno Sepulcrum Salomonis ex seipso cecidit.

In anno 136.sacrilegus Adrianus collocare fecit in Monte Calvario, ubi fuerat Christus crucifixus, statuam Iovis, & Veneris; & in Præsepio, ubi natus fuerat Iesus, apponere fecit statuam Adonidis.

In anno 137.Adrianus fabricavit sibi Palatium in Tivoli,ubi in delitiis morabatur; sed parum duravit sua lætitia, quia incidit in crudelem infirmitatem, & taliter ab illa cruciabatur, ut sibi vellet inferre mortem, & rogabat suos, ut eum occiderent, ut sic à suis doloribus liberaretur;at quia illi in hoc renuerūt, eos à sua domo ejecit. Deinde, quia non habebat liberos, adoptavit sibi in filium Celonium Commodum, verum Arrium Antoninum, cui imposuit nomen Helium Verum, & illum declaravit suum successorem, & eum rogabat, ut daret ei mortem, & ille noluit, & ex hoc vatusus est Antonius Pius. In anno sequenti Adrianus petivit Puteolum,ut aerem mutaret;sed cum nil profecisset, &

& videns ab alijs non occidi, neque ferro, neque veleno; ipsemet fama interijt; & sepultus est Romæ in Mole Adriana ab ipso Antonino constructo Mausoleo, qui Imperio successit.

In anno 138. S. Sinforosa cum septem suis filijs coronata est martyrio.

In anno 140. S. Sistus Pontifex coronatus est martirio, & floruit Claudius Galenus Medicus. Hoc anno fulmen incendit aliquas Civitates in Gallia Narbonensi; & quidam vir incendit Romæ multas Domus Senatorum. In Arabia natus est puer cum duplici capite; Et quatuor leones ex se ipsis facti sunt domestici, & mansueti. Et Civitas Simmie in Asia corruit à terremotu.

In anno 143. S. Veneranda seu Venera martyrio coronata est.

In anno 147. Nata est hæresis Nazareorum, Olphitorum, Cajanorum, Sethianarum, Tholomeitarum, Cherdonitarum, Macrosiarum, Valentinianorum, Secundianorum, Cleonitorum, Pordicorum, Adamitorum, Lucianistorum, Ermogenitorum, & aliorum.

In anno 154. Antoninus pius cessare fecit persecutionem contra Christianos. Romæ fuit fames, & terremotus validi.

In anno 161. Antoninus pius clausit suos dies, & illi successit Marcus Aurelius, Antoninus Verus, qui insimul gubernavit cum Lucio Helio, vero suo fratre.

In anno 162. S. Iustinus à Gentilibus martyrio Coronatus est.

In anno 163 S. Prassedes coronata est martyrio.

In anno 165. S. Felicitas cum septem suis filius recepit palmam martyrij.

In anno 167. Nata est hæresis Montanistarum.

In anno 168. S. Policarpus palmam martyrij recepit in Civitate Smirnæ, ubi erat Episcopus, à Gentilibus.

In anno 174. nata est hæresis Chataphrigiorum in Phrigia ex discipulis Simmaci, & hæresis Quintilianorum, Severianorum, & Ascitorum.

In anno 175. Marcus Aurelius erexit columnam Antonianam in honorem Antonini sui Patris.

In anno 180. Marcus Aurelius voluntariè mortuus est, & illi successit Aurelius Commodus Antoninus suus filius. In Marca Anconitana pluit lac. In Amiterno natus est puer cum duplici capite. In Roma visi sunt volare per aerem monstra terribilia; & ignis magnam partem illius devoravit. In Umbria nati sunt duo pueri ad invicem coniuncti; & una mula peperit; & visus est volare per aerem serpens cum triplici capite. Templum Serapidis in Ægypto datum est igni.

In anno 190. Lucius Rex Scotiæ misit nuncios ad Papam Eleutherium, ut dignaretur mittere Ministros ad fidem propagandam in suo Regno; unde Papa misit Fugatium, & Damatianum, qui Regem baptizarunt cum suo Regno.

In anno 193. Commodus Imperator crudelis libidinosus, & rapax postquam morti dedisset multos Senatores, & propriam Sororem Lucillam, volens demum

mum occidere aliquos suos familiares, fuit ab illis occisus, & Imperium cessavit in familia Aurelia, (sicuti in Nerone familiam Tuliam). A senatu, & Prætorianis fuit declaratus Imperator Pertinax, qui subito fuit occisus opera Didi Tuliani Iurisperiti, qui à militibus fuit acclamatus Imperator, licet Populus Romanus contradiceret. Hoc intelligens exercitus Romanus, qui erat in Pannonia salutavit Imperatorem suum Ducem Septimium Severum Africanum. Et exercitus Romanus, qui erat in Syria salutavit Phescennium Nigrum, suum Ducem, & Exercitus qui erat in Anglia, & Gallia salutavit Clodium Albinum etiam Ducem; Severus concordatus cum Albino illi promittens dignitatem Cæsaris Romam venit, (ubi Prætoriani jam occiderant Didium post duos menses, & dies quinque), & acclamatur à Romanis; & post mensem Syriam petit, contra Nigrum qui intelligens venire Severum, se recepit in Antiochia, ubi assediata, & capta Antiochia Nigrus fugit in Eufrate, sed ibi insecutus, tandem captus est, & occisus à Severo; & rebus in Oriente compositis versus est contra Bilantium, quia eum nolebat obedire, & post annos tres illum occupavit; inde Romam rediens petivit Galliam ad debellandum Albinum ut solus regnaret, qui tandem illum occidit, & regnavit solus.

In anno 194. Floruerunt in Sanctitate Elenus, & Theodorus.

TERTIUM SECULUM.

Anni Christi noti.		*Anni quibus sederunt.*					
203	Zepherinus *R*omanus	ann. 18.	m.		d.	18.
221	Calistus I.Romanus	5.	m.	1.	d.	12.
226	Vrbanus I. *R*omanus	6.	m.	7.	d.	4.
233	Pontianus I.Romanus	5.	m.	5.	d.	2.
238	Anterus Calaber		m.	1.	d.	14.
239	Fabianus *R*omanus	15.	m.		d.	4.
254	Cornelius *R*omanus	1.	m.	4.	d.	17.
255	Lucius I.Romanus	1.	m.	4.	d.	15.
257	Stephanus I.*R*omanus	3.	m.	3.	d.	22.
260	Sistus II.Atheniensis		m.	11.	d.	18.
261	Dionysius I.Calaber	11.	m.	3.	d.	14.
272	Felix I.Romanus	2.	m.	4.	d.	7.
275	Euthycanus I.*T*uschus	8.	m.	6.	d.	4.
283	Cajus Dalmata	12.	m.	4.	d.	25.
296	Marcellinus Romanus	7.	m.	11.	d.	23.

In hoc sæculo tertio, anno 200. Romæ visæ sunt in aere multæ statuę bellan-

lantes inter se, & audiebantur voces horribiles; Et Statua Jovis ex se aliunde versa est. In Africa pluit lapides. In Arabia visi sũt duo serpẽtes bellãtes in aere; Et Athenis natus est puer cum quattuor pedibus. Hoc anno Severus Imperator intravit in Roma triumphans, ubi detulit caput Albini trunchum; & occidit quadraginta Senatores Albini fautores; Nominavit Augustum, & collegam in imperio Antoninum suum filium, cui pro uxore dedit Plautillam filiam Plautiani hominis multum divitis, qui dedit pro dote tantum, quantum sufficeret ad dotandum quinquaginta Reginas. Nominavit Cæsarem Geta suum filium minorem, & persequutus est Christianos.

In anno 204. *S.* Leonides fuit martyrio coronatus, eodem anno Severus Imperator restauravit Templum Pantheon; (hodie S. Maria Rotundæ) quod Agrippa fabricaverat, tempore Trajani, etiam restauratum.

In anno 205. *SS.* Virgines Felicita, & Perpetua fuerunt martyrio coronatæ.

In anno 211. Severus in Gallia clausit suos dies in Civitate Eboracę; & regnaverunt suos filios Antoninum, & Getam qui anno sequenti fuit occisus ab Antonino ambitione regnandi absque socio.

In anno 212. Tertullianus Africanus floruit in doctrina.

In anno 213. Fuit beata mors S. Serapionis Episcopi Anthiocheni.

In anno 217. Antoninus Imperator dictus Caracalla opere Opelij Macrini Præfecti, fuit occisus à Marciano Centurione, & Macrinus occupavit Imperium cũ suo filio Diadumeniano; sed ob suas crudelitates fuit occisus insimul cũ filio ab exercitu in anno sequenti; & fuit acclamatus Imperator Marcus Antonius Aurelius Eliogabalus filius Antonini Caracalla, qui fuit ita levis, & effeminatus ut assimilaretur Sardanapalo.

In anno 220. Palmam martyrij receperunt S. Eventius, Theodulus, Sabina, Faustina, & Tovita, Quadratus Episcopus Calogerus, & Secundus.

In anno 222. Eliogabalus postquam occidisset Romæ multos Sapientes; & etiam pueros, sic odiatus est (etiam à suis militibus) maximè propter suas dishonestates; ut isti eum occiderent insimul cum sua matre Semiamira, seù Julia, postea deijecerunt eum in cloacam, demum submergerunt in Tyberim. Et salutaverunt *I*mperatorem Marcum Severum, Aurelium Alexandrum filium Mammeæ annorum sexdecim, qui fuit prudens, & justus, & amicus Christianorum; & in suo secreto cubiculo tenebat imaginem Christi, & ipsum adorabat; fecit scribere in suo Palatio, & alijs in locis illud præceptum naturale. *Quod tibi non vis alteri ne feceris.* Volebat ædificare Templum, & illud Christo Domino consecrare, sed fuit à Senatoribus impeditus. Respexit Adulatores, & noluit vocari Dominus.

In anno 223. Floruit Origenes in Philosophia, & sacris litteris, qui postea à fide defecit; sed ante mortem suum errorem cognovit, & lacrymatus est; sed ejus Salus est incerta.

In anno 224. Romæ una sagitta statuam Jovis Capitolini evertit, & con-

Regit. Candiæ ſtatua Iovis locuta eſt. Capuæ natus eſt puer cum duplici capite, & Sol Eclypſatus eſt. In Amiterno una mulier ſerpentem peperit; & è Cælo ſaſſa ceciderunt. Et per totum mundum fuit peſtilentia.

In anno 227. Imperator Alexander Romam ornavit ſuperbis ædificijs, & fecit ordinationem quod pueri à parentibus derelicti alerentur à publico Erario. Hoc anno Urbanus Papa ordinavit quod Monachi in communi viverent.

In anno 232. S. Tiburtius, & Valerianus palmam martyrij acceperunt. Et anno ſequenti S. Cecilia ſponſa Valeriani Romæ martyrio eſt coronata ab Almachio Præfecto.

In anno 236. Imperator Alexander Maguntiæ interfectus eſt à Maſſimino Thrace, qui ſalutatus eſt Imperator ab exercitu, ſed non confirmatus à Senatu. ipſe tamen ſubito declaravit ſuum filium Maſſiminum Cæſarem; & occidit Romæ Mammeam matrem Alexandri, & multos Senatores, & familiares Alexandri; & perſecutus eſt Chriſtianos. Hoc anno S. Martina martyrio eſt coronata, & hoc anno fuit translatio corporis S. Thomæ Apoſtoli ab India orentiali ubi ille ſubijt martyrium, in Civitatem Edeſſæ. Hoc quoque anno floruerunt Porphyrius Philoſophus Gentilis, & Iulianus Africanus hiſtoricus.

In anno 239. Senatus Romanus declaravit Imperatores Celium Balbinum, & Maſſimum Pupienum; quod intelligens exercitus Maſſimini [qui tyrannicè uſurpabat Imperium] illum cum filio occidit in Aquileja, ad dictos Imperatores adiunctum fuit à Senatu tertium ſcilicet Gordianum, ſed in anno ſequenti dicti duo primi Imperatores occiſi ſunt à militibus, & ſolus regnavit Gordianus.

In anno 244. Nata eſt hæreſis Elceſeitorum in Arabia à Berillo Epiſcopo Boſtronenſi, qui poſtea fuit ab Origine ad fidem veram converſus. Hoc anno exercitus Romanus acclamavit in collegam Imperij Philippum Arabum, qui anno ſequenti corrupit milites ut occiderent Gordianum, & ipſe Philippus ſolus regnavit, qui veniens Romam, [erat enim in Germania] declaravit ſuum filium Philippum Cæſarem.

In anno 248. Philippus Imperator factus eſt Chriſtianus, & baptizatus eſt.

In anno 249. S. Hyppolitus Epiſcopus Arabiæ coronatus eſt martyrio.

In anno 250. S. Apher, & S. Hilarius Monachi coronati ſunt martyrio. Hoc anno nata eſt hæreſis Novatianorum à Novato Præsbytero Cartaginenſi, & hęreſis Originiſtinorum ab Origine Adamantio, quoquę hęreſis Chiliaſtorum, Apoſtolicorum, & Angelicorum.

In anno 251. Opera Decij fuit occiſus Philippus Imperator Pater, & Philippus Cęſar filius, & fuit acclamatus Imperator dictus Decius Ungarus inimicus Chriſtianorum, qui ſubito occidere fecit multos Chriſtianos.

In anno 225. Coronati ſunt martyrio S. Reſpicius, Triphon, & Nimpha in diverſis locis. Et in Alexandria S. Apollonia, & in Sicilia S. Agatha.

In anno 253. In Epheſo Miniſtri Decii Imperatoris perſecuti ſunt ſeptem Sanctos Chriſtianos; qui ſe abſconderunt in caverna ubi dormierunt annos ducentos.

In

In anno 254. Martyrio coronatus est S. Cornelius Papa; hoc etiam anno infeliciter clausit suos dies Decius Imperator in una palude immersus, & suus filius est occisus in bello; Corpus autem Decij inveniri umquam potuit. Et exercitus Romanus, qui erat in Mesia, acclamavit Imperatorem Trebonium Gallum, qui declaravit Cesarem, & collegam in Imperio Volusianum suum filium. Hoc quoque anno S. Abdon, & Sennen receperunt palmam martyrij.

In anno 256. S. Eufemia Virgo, & S. Vittoria receperunt martyrij coronam. Hoc quoque anno nata est hæresis Noetianorum à Noetio Elexeo.

In anno 257. S. Lucius Papa coronatus est martyrio. Hoc etiam anno acclamatus est Imperator à suo exercitu Emilianus, qui occidit Gallum, & Volusianum; sed post quatuor menses à militibus occisus est; & facti sunt Imperatores Valerianus, & Gallienus; qui Christianos persecuti sunt.

In anno 582. Romæ fuit validum terremotum, ubi multa corruerunt ædificia. In Amiterno Bos peperit, & mare terram occupavit, & multas Civitates submersit; & Sol per multos dies obscuratus est. In Antiochia septem Civitates à terremotu dirutæ sunt. In Ascoli una mula peperit; & in Neapoli natus est puer cum duplici capite.

In anno 260. Ruffina secunda, & Cyrilla Virgines martyrio sunt coronatæ. Hoc etiam anno martyrio est coronatus S. Stephanus Pontifex. Hoc etiam anno nata est hæresis Sabellii, & Cherinthi, cujus sequaces dicti sunt Nepotiani, à Nepote Egyptio.

In anno 261. S. Sistus Papa coronatus est martyrio; nec non S. Martyr Laurentius, Sanctus Romanus, & S. Hypolitus.

In anno 262. Schiti incenderunt, & spoliaverunt templum Dianæ in Epheso. Hoc etiam anno S. Fructuosus Episcopus Aragoniæ recepit coronam martyrij: Et Romæ Sancta Virgo Eugenia, & Sancti Prothus, & Hyacinthus martyrio laureati sunt; nec non S. Baphilla, cujus corpus in Civitate Termini in Sicilia translatum est.

In anno 263. Valerianus Imperator fuit à Sapore Rege Orientali victus in bello, & captus; qui utebatur à Sapore pro scabello pedum, dum saliebat super æquum, & post aliquod tempus Valerianum excoriavit, & insalavit. Milites autem Valeriani in Oriente salutaverunt Imperatorem Macrianum; Exercitus in Egypto, salutavit Emilianum, Exercitus in Achaja; Valentem, Exercitus in Illirico, Aureolum, Exercitus in Tessalia Pisonem, Exercitus in Isauria Tribellionem, Exercitus in Africa Celsum: Hoc anno Romæ fuit pestilentia magna, & infiniti perierunt, sicuti in Alexandria; & per diversa loca fuerunt Terremotus validi, à quibus multæ Civitates dirutæ sunt; & mare, & flumina inundaverunt, & absorbuerunt multas Civitates, & loca; & frumenta camporum.

In anno 265. Gallienus Imperator vicit Emilianum per suum Ducem Theodotum, in Egypto, qui Emilianum misit Romam ubi à Gallieno occisus est.

In anno 266. Fuit beata mors S. Gregorij Thamaturgi Ponti Episcopi.
In anno 267. Tyranni Imperatores defecerunt; & solus Gallienus remansit.
In anno 268. Gallienus Imperator occisus est à Claudio, qui salutatus est Imperator ab Exercitu, & Senatu Romano. Hoc anno Claudius martyrio coronavit S. Valentinum Præsbyterum.
In anno 269. Odenatus Rex Palmerinorum fuit occisus insimul cum filio suo Herode; & regnavit Zenobia sua uxor, quæ cum armis ampliavit Regnum usque ad confines Egypti.
In anno 270. Claudius Imperator Romam veniens, multos Christianos martyrio coronavit, & specialiter S. Priscam, & S. Cyrillam filiam Decij Imperatoris, sed justitia Dei illum occidit pestilentia, & successit in Imperio Quintillum suum fratrem, qui post mensem occisus est à militibus, & electus est Aurelianus.
In anno 271. Aurelianus recuperavit Gallias, & vicit Tetricum Tyrannum; insuper, & Germanos rebelles subiugavit, & Macromannos, & Sarmatas, & proprijs manibus ipse occidit novem centum, & quinquaginta in bello.
In anno 272. Aurelianus persecutus est Christianos.
In anno 273. S. Simphorianus in Gallia coronatus est martyrio.
In anno 275. S. Agapytus dum esset annorum quindecim pro Christo sustinuit martyrium; nec non, & S. Felix Pontifex coronatus est martyrio. Eodem anno Aurelianus ampliavit per quinquaginta milliaria mænia Civitatis Romæ.
In anno 277. S. Antonius Magnus Abbas Eremum petijt ad faciendam vitam solitariam, & pœnitentem. Hoc anno Aurelianus Christianorum persecutor occisus est in Tracia à Cenofronio, opere Nestei sui Secretarii, & Tacitus electus fuit Imperator à Senatu, & exercitu (post septem menses interregni;) qui fuit amator Reipublicæ.
In anno 279. post sex menses Imperii mortuus est Tacitus, & Florianus suus frater usurpavit Imperium, sed post duos menses exercitus elegit Imperatorem Probum; unde ipse Florianus incidit sibi venas, & mortuus est. Probus verò occidit omnes, qui partem habuerunt in morte Aureliani. Eodem anno Probus petiit Gallias, ubi recuperavit sexaginta Civitates à Barbaris, & Schytis occupatas; & etiam recuperavit Traciam, & Illiricum; & in anno sequenti subjugavit Gethos feroces populos Schytiæ.
In anno 283. Probus fuit à militibus occisus; & factus est Imperator Charus, qui declaravit Cæsares suos filios Carinum, & Numerianum. Eodem anno S. Euthycanus Pontifex coronatus est martyrio, & successit in Pontificatu S. Cajus.
In anno 284. Charus post multas Victorias Persarum, fuit à fulmine occisus, & Numerianus fuit occisus ab Apro; Carinus autem in odio habitus ab exercitu.

tu Romano ob suas libidines fuit derelictus; & salutavit Imperatorem Diocletianum inimicum nominis Christiani; & subitò occidit Aprum occisorem Numeriani Imperatoris. Hoc anno Chrisantus, & Daria coronati sunt martyrio, nec non & Sancti Julianus, Saba, Isaia, & Basilissa.

In anno 285. fuit Carinus Imperator occisus à militibus Diocletiani. Hoc anno in Cilicia Lisia Præses coronavit martyrio SS. Cosmas, & Damianus.

In anno 286. Diocletianus declaravit Augustum, & Collegam Imperii Massimianum Erculeum, qui pacti sunt Religionem Christianam destruere; unde infiniti quasi Christiani martyrium sustinuerant, & in sola Hispania mille, & quinquecentum quinquaginta martyrium susceperunt; & Romę infiniti Christiani occisi sunt pro fide, inter quos SS. Tiburtius, & Sebastianus.

In anno 287. nata est hæresis Manicheorum à Manes, quæ etiam à Gentilibus, & ipso Diocletiano fuit persecuta, & in odio habita.

In anno 288. floruit S. Macarius, qui ut demonstraret impietatem dictæ hæresiæ, suscitavit mortuum a sepultura.

In anno 290. fuit martyrio coronata S. Serena uxor Diocletiani Imperatoris; sicuti etiam coronati sunt martyrio S. Lucius Serenus, & alter Serenus, Astio, & Epitetus.

In anno 293. S. Susanna filia Gabbini fratris S. Caii Papæ coronata est martyrio à Diocletiano Imperatore.

In anno 294. S. Gabbinus Pater S. Susannæ coronatus est martyrio. Hoc etiam anno Massimianus Erculeus Collega Imperii, transiens per Galliam, martyrizavit legionem Christianam Thebeorum Ægypti, & S. Mauritium eorum Ducem.

In anno 296. fuit beata mors S. Luciani, & S. Cajus Pontifex coronatus est martyrio à Diocletiano suo consanguineo; nec non S. Menna obtinuit coronam martyrii.

In anno 298. Massimianus Erculeus reduxit sub Romano Imperio totam Africam.

In anno 299. Cæsares Romam venientes victoriosi triumphaverunt cum ... [illegible]

QUAR

Anni Christi nati.		Anni quibus sederunt.
304	Marcellus Romanus	ann. 5. m. 1. d. 25.
309	Eusebius Græcus	2. m. 7. d. 21.
311	Melchiades Afer	5. m. 2. d. 7.
314	Silvester I. Romanus	21. m. 10. d. 29.
336	Marcus Romanus	m. 8. d. 22.
336	Julius I. Romanus	15. m. 5. d. 17.
352	Liberius Romanus	15. m. 4. d. 1.
	Felix II. sedit in exilio S. Liberii.	2. m. 4. d. 3.
367	Damasus Hispanus	17. m. 2. d. 26.
385	Siricius Romanus	19. m. 1. d. 8.
398	Anastasius I. Romanus	4. m. 1. d. 23.

In hoc quarto sæculo anno 300. S. Margarita Virgo, S. Christina Virgo, & S. Apollinaris Episcopus acceperunt martyrii palmam.

In anno 301. crudeles Imperatores contra Christianos crudeliter se gesserūt, incenderunt Ecclesias, combusserunt libros Gentilium, & Christianorum, qui de Deo aliquid dicebant; fecerunt Edictum, ut qui revelaret Christianos eorum bonis frueretur. Unde fuerunt infiniti Martyres, ut in sola Civitate Nicomediæ viginti milia fuerunt occisi Christiani. Romæ receperunt coronam martyrii S. Felix, & Adauctus frater; & alibi fuerunt martyrio coronati S. Domna, S. Agapa, S. Theophila, S. Eulalia, S. Victoria, S. Leocadia, S. Maginus, S. Inde, & alii.

In anno 302. Romæ S Chrisogonus Magister S. Anastasiæ, & S. Petrus, & Marcellinus martyrio coronati sunt; & in aliis locis infiniti Christiani martyrium pro fide receperunt; ut in uno mense sint martyrizati decem, & septem millia, & cum ipsis S Gorgonius in Nicomedia.

In anno 303. fuit ita crudelis Christianorum persecutio, ut in Phrigia una Civitas data est igni cum morte omnium ibi existentium Christianorum, etiam parvulorum, & utriusque sexus. Hoc anno nata est hæresis Donatistarum. Hoc quoque anno martyrium subierunt S. Vincentius in Hispania, S. Blasius in Cappadocia, & in diversis locis Sancti Vitalis, Agricola, Basilidis, Cirinus, Nabor, Nazarius, Vitus, & Modestus, & Crescentia, Primus, & Felicianus, Erasmus, Bonifacius, Pancratius, Georgius, Cryspinus, & Cryspinianus, Cyriacus, Largus, & Smaragdus, Gervasius, & Prothasius, Marcus, & Marcellianius, & Christopharus, & alii. Hoc quoque anno Normida II. Rex Persarum baptismum recepit cum quatuorcentum triginta è sua Regia.

In

In anno 304. Marcellinus Pontifex timore tormentorum Diocletiani exterius incensavit Idolis; sed postea pœnituit eum, & in Concilio 180. Episcoporum in Civitate Sessæ congregatorum petiit pœnitentiam; & insuper reprehendit ipsum Diocletianum uti causa sui erroris, qui eum martyrio coronavit, & illi successit in Pontificatu Marcellus Pontifex. Hoc anno Diocletianus spõtè reliquit imperium, & se recepit ad arandum, & colendos hortos in Nicomedia; & etiam Massimianus Erculeus renuncians petivit Madiolanum, ad vitam privatam agendam. Unde Diocletianus declaravit Augustum, & successorem Constantium Chorum patrem Constantini Magni; & Massimianus, Galerium Massimianum. Hoc anno S. Lucia Virgo coronata est martyrio in Sicilia, quæ cum gladio transfigeretur, prædixit tranquillitatem Ecclesię Diocletiano, & Massimiano mortuis. Etiam S. Agatha Romæ martyrii palmam assecuta est. Et in Civitate Amascę in Ponto S. Theodorus.

In anno 305. Galerius, & Constantius diviserunt sibi imperium. Hoc etiam anno S. Januarius Beneventi Episcopus cum sociis martyrio est coronatus; & nata est hęresis Melesianorum a Melesio Episcopo Ægypti.

In anno 306. Galerius Massimianus creavit tres Cæsares, scilicet Flavius, Valerius, Severus, cui dedit filiam in uxorem, Galerium Massiminum suum nepotem, & Constantium, Constantini Clori filium. In Oriente misit Massiminum; & Severum reliquit in Italiam, & ipse petivit Dalmatiam, & Græciam. Hoc anno fuit beata mors S. Theodori confessoris. Hoc anno Romę visi sunt animales monstruosi per earem volare; & natus est puer cum duplici capite, & alius cum una corona in capite. In Anconitano pluit lac; & in Italia fuit valida fames. In Gallia pluit lapides; in Siria visa est Crux rubea in aere per multos dies. In Arabia pluit lapides, & in Adrianopoli sanguis; & iterum in Arabia pluit lanam. Templum Jerusalem à terremotu corruit; & in Cõstantinopoli tempestas fuit crudelis, quæ multos occidit homines.

In anno 307. Constantinus filius Constantii fugit è Roma, quia Galerius volebat eum perdere; & mortuus est Constantius in Brittannia. Hoc anno coronatus est martyrio Varo miles cum aliis septem, & quoque S. Justus, & Pastor fratres.

In anno 308. in Nicomedia palmam martyrii promeruit S. Virgo Barbara sub Massimino; & Sancti Petrus Seleucus, Philibertus, Fabritianus, & Susanna martyres quoque occubuerunt. Hoc anno Constantinus acclamatus est Imperator ab exercitu; sed Massentius à Prætorianis quoque acclamatur Augustus; quod intelligens Galerius, contra Massentium invehitur; sed derelictus à suo exercito Dalmatiæ se recepit, ubi creavit Cæsarem Licinium. Tunc Massimianus Erculeus, qui primo imperium renunciaverat cum Domitiano, denuò imperium prætendit, & Romam versus iter arripuit cum suis, & via Appia occidit Severum Cæsarem, & fugit in Gallias, ubi erat Constantinus, & illum declaravit Imperatorem Augustum, quem postea occidere volebat, sed fraude detecta, fugit Massiminus Marsiliam, ubi laqueo se occidit. Hoc anno Massiminus,

nus,

nus Cæsar in Oriente persecutus est Christianos, & martyrio coronavit S. Virginem Dorotheam, & S. Catherinam Virginem Alessandriæ.

In anno 309. Constantinus offert Massentio societatem, & pacem, sed Massentius Tyrannus non paruit datus omninò dishonestatibus, & crudelitatibus. Hoc anno idem Massentius martyrio coronavit *S.* Marcellum Pontificem; & Massiminus in Alexandria martyrio coronavit *S.* Mennam, & Hermogenem; & in Syria Sanctos *B*accum, & Sergium. Hoc etiam anno floruit in sanctitate & miraculis S. Mutium Eremitam. Et S. Emidius Episcopus Ascoli in Anconitano baptizavit Polysiam filiam Præfecti illius Civitatis, à quo decapitatus est; ipse verò cum capite truncato ambulavit per trecentum passos usque ad suum Oratorium.

In anno 310. Galerius in Oriente occidit multos Christianos, & Prælatos, & specialiter *S.* Petrus Episcopus Alexandriæ, & in uno die occidit sexcentū sexaginta Christianos in Alexandria; quod intelligens S. Antonius Abbas secessit ab Eremo, ut quoque ipse ob fidem Christi occideretur, sed frustra, & tandem rediit in Eremo.

*I*n anno 311. Licinius Cæsar à suo exercitu acclamatur Augustus. Hoc quoque anno Galerius Massimianus Imperator postquam multos *C*hristianos occidisset in Armenia, in Ponto, in Tracia, in Bizantio, in Calcedonia, & Nicomedia: ipse tandem à Deo flagellatus cum horribili infirmitate decessit è vita; sed antequam decederet, fecit Edictum, ut non amplius Christiani vexarentur. Hoc etiam anno S. *P*antaleo accepit palmam martyrii.

In anno 312. Massiminus, & Licinus in Oriente percussi pestilentia, & fame, cessaverunt à persecutione Christianorum. Hoc anno Senatores Romani odistes Massentium ob suas crudelitates, & libidines rogaverunt Constantinum, ut Romam liberaret à tali Tyranno, qui de Victoria certus, (Viderat enim in Cœlo signum Crucis in luce splendidissima, in medio cujus erat scriptum: IN HOC SIGNO VINCES) jam Romam veniens; Massentium decapitavit, & triumphans intravit. Hic pius Imperator Constantinus fecit edictum, ubi ordinavit, quod per totum Imperium Christiani *E*cclesias ædificarent, & concessit illis multa privilegia. Hoc quoque anno mortuus est Massiminus. Licinus autem, qui erat in Oriente, non curans edictum Constantini, occidit multos Christianos, & per hoc Constantinus indixit illi bellum.

In anno 315. S. Ammon coronatus est martyrio à Licinio Imperatore, qui in bello captus à Constantino, ob praeces Constantiæ suæ sororis uxoris Licinii, illum liberavit, cum conditione amplius non molestandi Christianos. Hoc anno Constantinus declaravit Cæsarem Crispum suum filium discipulum Lattantii viri doctissimi, natum ex Minervina sua ptima uxore. Hoc quoque anno impius Arrius disseminavit suam hæreticam doctrinam.

In anno 316. impius Diocletianus clausit infelices suos dies, & propter dolores acerbissimos suæ infirmitatis venenum potavit, ut statim è vita egrederetur.

In

In anno 317. Constantinus Imperator exulavit ex Imperio hæreticos Donatistas.

In anno 319. Constantinus fecit legem de Immunitate Ecclesiastica; & contra raptores Virginum.

In anno 320. Contra Alemannos rebelles Constantinus misit Crispum Cæsarem, qui illos vicit, & subiugavit.

In anno 321. Constantinus condidit legem testandi in beneficium Ecclesiæ, & ædificavit multas Ecclesias, & illas ditavit, & ornavit auro, & argento. Hoc anno floruit in sanctitate Pannutius Confessor, qui Thaidem meretricem convertit.

In anno 323. S. Silvester Pontifex dum in Soracte Monte latitaret à Constantino accersitus, eum lepra perfusum, & ex infantium sanguine balneum sibi parare cogitantem baptismo sanavit, atque ad propagandam Christianam Religionem inflammavit.

In anno 324. Quia Licinius non observavit pacta cum Constantino; in bello iterum captus est, & relegatus in Tessalonica. Hoc quoque anno S. Silvester Papa dedicavit S. Petro, & Paulo Apostolis Ecclesiam Romæ.

In anno 325. Licinius novum bellum cogitans contra Constantinum, fuit tandem vita privatus. Hoc anno fuit celebratum Nicenum Concilium ubi interfuit Constantinus, & sedit in ultimo loco post Episcopos.

In anno 326. Fuit beata mors S. Adolij Confessoris in Monte Oliveto in Hyerusalem. Hoc anno Crispus Cæsar falsè accusatus ab Impudica Fausta uxore Constantini, innocenter occiditur; & declaratus est Cæsar Constantinus natus ex Fausta. Hoc quoque anno Constantinus ædificavit templum Sancti Sepulcri in Jerusalem; & S. Elena sua mater templum S. Præsepij in Bethelem, & aliud in Monte Oliveti, & aliud in Monte Carmelo in honorem S. Eliæ Prophetæ, & dicta Elena hoc anno invenit Lignum Sanctæ Crucis quod tempore Adriani Imperatoris Idolatræ occultaverant. Hoc anno fuit per totum mundum validum terremotum, & detruxit Civitatem Nizzæ, & in Sicilia multæ Civitates ruerunt, cecidit Constantinopolim grando ad pondus decem librarum, & occidit multosviventes. Ruit TempluC in Jerusalem, & occidit multos Iudeos, & in die sequenti intravit ignis, & consumit omnia etiam ferramenta : & ex hoc Iudei territi multi venerunt ad fidem Christianam.

In anno 327. Constantinus ædificavit Romæ Ecclesiam S. Crucis, & cognoscens innocentiam filij sui jam mortui Crispi in balneo occidit suam impudicam uxorem Faustam filiam Tyranni Massimini Erculei. Hoc etiam anno venerunt legati ex Oriente, & petierunt Constantino Ministros ad prædicandam fidem Chatolicam. Hoc itidem anno fuit beata mors S. Palemonis Confessoris; Magistri S. Pacomii Abbatis.

In anno 328. Constantinus destruxit Templa Idolorum, & convertit in Ecclesias Deo Sacratas. Hoc quoque anno nata est hæresis, Ursacij, Valentis, Menofantis, Athanasij, Theori secundi, & Maridis.

In anno 329. Gallicanus Dux Constantini postquam subiugavit Sarmatas, & Ghotos oratione Constantiæ filiæ Constantini ipse recepit baptismum, & fidem Christianam, pro qua strenuè martyrium subijt post aliquod tempus. Hoc quoque anno floruit in sanctitate S. Ioannes Confessor fratris S. Pacomij.

In anno 330. Constantinus ut locum daret Pontificiæ dignitati, & ob duritiam Senatorum in Idolatria, suam Sedem Imperialem transtulit in Civitate Bizantij, quę postea à suo nomine fuit dicta Constantinopolim, & eam ampliavit, & ditavit multis superbis ædificijs proprijs sumptibus, & concessit Romanis ibi venientibus ad habitandum.

In anno 332. Constantinus in Constantinopoli ædificavit multas Ecclesias; & eas munificentissimè ditavit. Hoc anno floruit in doctrina Lactantius Firmianus Historicus, & in sanctitate S. Abraham Confessor.

In 333. Constantinus complevit ædificare Palatium Imperiale, & plateas Colisei; & instituit Senatum ex Christianis Senatoribus.

In anno 334. Constantinus Constantinopolim curandis, & alendis pauperibus insignia Xenodochia construxit; multas scholas artium liberalium instituit, & ibi multos Christianos doctissimos præfecit, quos proprijs sumptibus sustentabat, ut ibi venientibus scientias addiscerent; ubi etiam librariam erexit, in qua continebantur centum viginti millia ex diversis materijs libri.

In anno 335. Ædificavit Constantinus in Danubio pontem insignem, ut Schitayum frænaret audaciam.

In anno 336. Effusis interioribus impius Arrius crepuit medius, & hoc etiam anno nata est hæresis Asterianorum. Hoc itidem anno Constantinus ædificavit Ecclesiam Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, ubi erexit sibi mausoleum, seu sepulcrum pro se, & successoribus, & instituit Societates novem centum sexaginta ad mortuos sepeliendos, quibus concessit exemptionem Gabellarum.

In anno 337. Constantinus testamentum fecit dividens suis filijs Imperium, unde assignavit Constantino suo filio majori Provincias Paternas, scilicet Septentrionales, & alias trans Galliam, & Hispaniam; Constantio Provincias Orientis, & Egypti: & Constante Italiam, Africam, Dalmatiam, & Gręciam; & Regnum Ponti Annibalio suo fratri. Hoc quoque anno floruit Vittorinus Rethoricus Magister S. Hieronymi. Et Libanius Sophista Magister S. Ioannis Chrysostomi. Hoc quoque anno nata est hæresis Antropomorfitarum ab Audeo hæresiarcha.

In anno 338. Constantinus Magnus dum esset ætatis suæ annorum sexaginta quinque clausit suos dies in Nicomedia; & exercitus Christianus cum lacrymis, & luctu corpus suum portavit Constantinopolim; Post eius mortem Constantius suus filius occidit Annibalium, & Constantium fratres Constantini, quia ipsi sępè tentaverunt velenare dictum Constantinum [illegible] S. Athanasius opere Constantini II. iterum restitutus est in sua Cathedra in Alexandria.

In anno 339. Nata est hæresis Eusebiana, ab Eusebio.

In anno 340. Constantinus II. intrans fines Imperij sui fratris Constantini in Italia, occisus est à militibus Constantij, qui occupavit Provincias Constantini, hoc quoque anno Constantius infestus est hæreii Arrianorum: unde ejecit Eustachium Episcopum Chatolicum ab Antiochia, & sedere fecit in illius sede Eusebium à Nicomedia Arrianum; & sic dicta Civitas impleta est Arrianis. Hoc etiam anno nata est heresis Macedoniana à Macedonio. Et S. Pimenius floruit in sanctitate.

In anno 341. Arriani cum consensu Constantii eiecerunt ab Alexandria S. Athanasium Episcopum, & sedere fecerunt in sua sede Gregorium hæreticum Arrianum. Hoc anno nata est hæresis Luciferaniorum à Lucifero Presbytero.

In anno 342. Constantinopolitani eiecerunt Eusebium Episcopum Arrianum à sua sede ab Imperatore Constantio positum; & iterum sedere fecerunt Paulum Episcopum Catholicum; sed denuò à Constantio restitutus est Eusebius Arianus.

In anno 343. nata est hæresis Dulianistarum ab Aurio hæresiarca. Hoc anno Sapor III. Rex Persarum coronavit martyrio multos Christianos. Et Civitas Neocesareæ Ponti tota ruit, excepto Templo S. Gregorii Thaumaturgi, ubi asservabantur suæ reliquię, & Palatium Episcopale, ubi erat Episcopus cum Sacerdotibus. Hoc etiam anno fuit sancta mors S. Pauli primi Eremitæ, & beata mors S. Nicolai Episcopi Miræ, cuius corpus asservatur hodie Bari in Apulia.

In anno 344. Sapor Rex Persarum fecit edictum, ut omnes Christianos morti traderentur, & innumerabiles Christiani fuerunt martyrio coronati.

In anno 345. Julianus, qui postea dictus est Apostata] & Gallus filii Constantii fratris Constantini magni, se receperunt in Monasterio, & fabricaverũt duas Ecclesias, sed illa Juliani nunquam perfectionari potuit.

In anno 347. in Concilio Sardicensi S. Athanasius fuit in sua sede Alexandrina restitutus; & nata est hæresis Marcellianorum à Marcello.

In anno 348. Constantius per arduas litteras Constantii sui fratris concessit, quod S. Athanasius restitueretur in sua sede Alexandriæ, & quod Paulus Catholicus in sede Constantinopolitana. Hoc anno S Josaphat cedens Regnum Indiæ Orientalis Barachiæ secessit in desertum cum S. Barlaam suo Magistro, postquam totum Regnum recepit fidem Christianam. Hoc quoque anno nata est hæresis Fotiniana à Fotino.

In anno 350. ab exercitibus acclamati sunt Imperatores Magnenesius, qui subitò creavit Decentium suum fratrem Cæsarem, Nepotianus filius Eutropiæ sororis Constantini Magni, & Vetranus Dux in Pannonia; sed Nepotianus cum sua matre occisus est iussu Magnanesii. Hoc anno in Mesopotamia in Civitate Nisibi floruit in doctrina S. Ephremus Syrus.

In anno 351. Imperator Constantius declaravit Cæsarem Gallum suum cõsanguineum filium Constantii fratris Constantini Magni. Iulianus verò Imperium ambiens quæsivit à Magis eventum, & datus est vitiis; & bellare intendens

ter Catholicam Fidem contra Arianos defendens martyrio est coronatus. Hoc quoque anno fuit beata mors S. Antonii Abbatis ætatis suæ annorum centum & quinque.

In anno 360. Constantius, & Ariani congregaverunt Conciliabolum in Cōstantinopoli, ubi exulaverunt omnes Episcopos Catholicos ab omni Provincia Imperii; sed Constantio persuaserunt, ut S. Hilarium (cuius eruditionem pertimebant) specie honores in suum Episcopatum restitueret: tunc Hilarium à prælio hæreticorum revertentem Galliarum Ecclesia complexa est. Hoc quoque anno Julianus Cesar acclamatur Augustus, & illam dignitatem acceptavit.

In anno 361. Julianus se Christianum fingens [adorabat enim occultè Idola, & artem magicam exercebat] insimul cum Christianis Festum Epiphaniæ celebravit. Hoc autem arte faciebat, ut à Christianis adiuvaretur contra Constantium suum avunculum. Hoc anno Constantius bellare cogitans contra Iulianum, à morte præventus est in Civitate Mossocrenis; Julianus mortem Constantii intelligens, petiit Constantinopolim, ubi letanter à populo receptus est, & absque timore se cognoscens Imperatorem reliquit Religionem christianam, quam fingebat, & Idolis altaria ędificavit. Hoc etiam anno S. Liberius Papa reuersus est de exilio ad suam dignitatem. Hoc etiam anno nata est hæresis Iovinianorum à Ioviniano hęresiarca.

In anno 362. Julianus multos Christianos coronavit martyrio, inter quos S. Gordianum, & Epimachum. In Sebaste Palestinæ combussit ossa S. Ioannis Baptistæ, & S. Elisei Prophetæ. In Cæsarea abstulit statuam Christi Domini, ab uno loco, & suam collocavit, quæ subito à fulmine percussa est. Vocabat Christum Galileum, & Galileos Christianos. Hoc quoque anno S. Gallicanus in Alexandria SS. Ioannes, & Paulus Romæ S. Bibiana, S. Gordianus, & S. Donatus Episcopus martyrio coronati sunt.

In anno 363. Impius Iulianus in bello contra Persianos Lancea transverberatus est, & morti proximus sanguinem pugno accipiens in aerem projecit dicens: saturare Nazarene, & ab exercitu acclamatus est Imperator Iovinianus Christianus qui destruxit Templa, & Altaria Idolorum, & Sacras ædes restituit, & ædificavit, concessit immunitatem Ecclesiasticis, & Virginibus Deo Sacratis; & alia fecit laudabilia. Hoc anno S. Athanasius redijt ad suam Ecclesiam in Alexandria.

In anno 364. Iovinianus Imperator veniens ab Oriente Constantinopolim, & transiens per Civitatē Dadastanam inter Galitiā, & Bitiniam die 17. Februarii; inventus est mane in suo lecto mortuus, & exercitus acclamavit Imperatorem Valentinianum Chatolicum; qui veniens Constantinopolim creavit suum collegam Valentem suum fratrem. Hoc anno S. Pontentiana Romæ fuit martyrio coronata. Hoc quoque anno Procopius affinis Iuliani in Constantinopolim tyrannicè usurpavit coronam Imperii.

In anno 365. In toto mundo multæ Civitates à terremotu corruerunt, & mare inundavit, & multas submersit Civitates. Hoc quoque anno floruit Do-

ftorum ; Elvidianorum , & Ioviniaftorum.

In anno 378.fuit beata mors S.*Bafilii* Magni Epifcopi Cefarcæ in Cappadocia;& S.Ephrem Confefforis Syrii.Hoc anno Valens Imperator apud Conftantinopolim fuit victus à Fritigerne Rege Gothorum ; & tandem tamquam hæreticus combuftus. Unde Ariani deficere cœperunt. Hoc quoque anno *S*.Hieronymus feceffit ab Heremo, & cœpit habitare in Ierufalem, ubi confecratus eft Sacerdos.

In anno 379.Gratianus Imperator creavit Imperatorem in Oriente Theodofium in locum Valentis jam mortui. Hoc anno S.Hieronymus Conftantinopolim petiit, ut audiret doctiffimum S.Gregorium Nazianzenum. Hoc etiam anno nata eft hærefis Apolliniftarum, & Seleucianorum, feu Hermianorum.

In anno 380.Magnus Theodofius condemnavit hærefim Arianorum , & floruerunt in fanctitate SS.Macarius,Arfenius,*P*aftor Pannutius , Evagrius, & Agatho.

In anno 381.in Conftantinopoli fuit celebratum primum Concilium 150. Epifcoporum fub Damafo Papa pro divinitate *S*piritus Sancti contra Macedonium. Hoc etiam anno S.Hieronymus Romam venit, ubi per tres annos moratus eft, & traduxit facram Scripturam in linguam latinam,quæ prius erat in Græca, & Hebræa.

In anno 382 floruerunt in fanctitate Paula Romana, Euftochia, Sophronia, Principia, Lea, & Afella.

In anno 384.Theodofius Imperator declaravit fuum collegam Arcadium fuum filium, fcribens hoc Gratiano Imperatori Occidentis: & infuper eum rogabat, ut mitteret è Roma aliquem virum doctum, & prudentem, ac Religiofum, ut doceret fuos filios in doctrina,& Religione, & *G*ratianus illi mifit Arfenium Diaconum de confenfu *D*amafi Papæ. Hoc anno S.Auguftinus ætatis fuæ annorum viginti novem venit Romam, ubi publicè Rethoricam docuit. Hoc quoque anno Flavius Clemens, Maffimus Dux Romani exercitus in Britannia arrepta tyrannide Imperator à militibus acclamatur ; inde copias in Gallias tranfmittens, ab infenfis Gratiano legionibus exceptus fibi imperium corroborat, Tunc Maximus fcripfit Dionoci Regis Cornubiæ in dicta Britannia, quod illi mitteret undecim milia Virgines pro numero fuorum militum, ut fingulis militibus nonis colonis fingulas Virgines conjugio fœderaret. Tunc Dionocus Rex mifit illi fuam filiam Urfulam, ut Conanno Duci Britannorum militum in exercitu Maximi defponfaret, & aliæ Virgines pro numero militū; & cunctæ impofitæ funt invitæ navigiis ; dum autem Nautæ Armoricorum Regionem cogitant, à fæva procella in Germanicum littus eiiciuntur;contigit autem ibi effe Hunnorum copias, quas à Gratiano Imperatore adverfus Maximum evocatas ferunt. Nacti igitur Barbari præclarum illud Virginum agmen, impotenti libidinis æftu furentes in eas irruunt ; fed hortante Urfula mortem potius oppetere, quàm virginei puduris jacturam pati, invicto animi vigore decreviffent; Hunni ad unam omnes trucidant ; & fic Urfula fuper comitum

fua.

fuarum gloriosa victima procumbens, Cœlum victrix cum sociis intravit. Quarum corpora Colonienses summo honore condiderunt. Hoc quoque anno Gratianus occisus fuit ab Andagratio Maximi Duce, quòd intelligens Valentinianus II. suus frater, territus à Maximi potentia, misit illi legatum S. Ambrosium, ut saltem illi Italiam relinqueret, quod & obtinuit.

In anno 385. in Mediolano, cum S. Augustinus Rethoricam doceret, & ibi frequens S. Ambrosii Episcopi esset auditor, eius opera incensus, studio Catholicæ fidei annos natus triginta tres à S. Ambrosio baptizatur; hoc etiam anno S. Hieronymus è Roma secessit, & rediit Jerusalem, ubi & S. Paula etiam venit.

In anno 387. Justina hæretica Arriana mater Imperatoris Valentini II. tentavit eiicere S. Ambrosium à sua sede Episcopalis, sed frustra, quia S. Episcopus adiutus est à populo catholico. Hoc anno fuit beata mors S. Iosaphat Regis discipuli S. Barlaam.

In anno 388. Theodosius vicit Maximum, & Marcellinum suum fratrem, & fugavit, unde milites Maximi illum occiderunt in Aquilea; quod intelligẽs Adragasius Præfectus Maximi, se in mare deiecit, & Arbogastus in Gallia occidit uxorem, & filius Maximi; unde Theodosius restituit Valentino II. Imperium Occidentis. Hoc anno S. Augustinus è Roma navigans in Africam, instituit Romæ primos Eremitas sui Ordinis.

In anno 389. S. Augustinus, dum esset apud Hostiam Tiberinam S. Monica sua mater defuncta est. Hoc anno fuit beata mors S. Gregorii Nazianzeni.

In anno 390. S. Ambrosius prohibuit ingressum Ecclesiæ Theodosium Imperatorem propter cœdem septem millia hominum Thessalonicæ factam; cui cum ille, David quoque Regem, adulterum, & homicidam fuisse dixisset, respondit Ambrosius: Qui secutus est errantem sequere pœnitentem, unde ab eo impositam pœnitentiam humiliter egit.

In anno 391. S. Augustinus ordinatus est Sacerdos à S. Valerio Episcopo Hipponensi in Africa, ubi instituit ordinem Monachorum. Hoc anno inventum est Caput S. Joannis Baptistæ, & Constantinopolim est delatum.

In anno 392. Arbogastis primus Præfectus Valentiniani II. Viennæ occidit ipsum Valentinianum, & à militibus Prætorianis acclamare fecit in Imperatorem Eugenium suum servum.

In anno 394. Theodosius Imperator, ope divina implorata, vicit Tyrannos Eugenium, Arbogastem, & Flavianum. Eodem anno S. Paulinus vendidit suas possessiones, & prætium pauperibus impertivit.

In anno 395. Imperator Theodosius clausit suos dies ętatis suę annorum quinquaginta in Mediolano, & successit in Oriente Arcadius suus filius annorum ætatis suę decem & octo; & in Occidente Honorius suus filius ætatis suæ annorum undecim. Hoc anno S. Valerius consecravit S. Augustinum Episcopum Bonę in Africa; & S. Paulinus se recepit in Monasterio in Civitate Nolę.

In

In anno 397.fuit beata mors *S.*Ambrosii Episcopi Mediolani. Et in anno sequenti S.*Ioannes* Chrisostomus fuit factus Episcopus Constantinopolitanus ab Arcadio Imperatore.

QUINTUM SÆCULUM.

Anni Christi nati.		*Anni quibus sederunt.*
402	Innocentius I. Albanus	ann. 15. m. 1. d. 10.
417	Zosimus Græcus	1. m. 4. d. 7.
418	Bonifacius I. *R*omanus	4. m. 9. d. 27.
423	Cœlestinus I. *C*ampanus	8. m. 5. d. 3.
432	*S*istus III. Romanus	7. m. 11. d.
440	Leo I. Magnus *T*uschus	20. m. 10. d 28.
461	Hilarius Sardus	5. m. 9. d. 28.
467	Simplicius *T*iburtinus	15. m. 5. d. 10.
483	Felix III. Romanus	8. m. 11. d. 22.
492	Gelasius I. Afer	4. m. 8. d. 10.
496	*A*nastasius II. Romanus	1. m. 11. d. 22.
498	Simmacus I. *R*omanus	15. m. 7. d. 7.

In hoc sæculo anno 400, S. Joannes Chrysostomus reduxit Schytas in exercitu imperiali militantes ad fidem Catholicam; & Paulus eremita adinvenit modum dicendi preces ad Deum in Corona, quæ dicitur hodie Rosarium.

In anno 402. fuit beata mors Sanctorum Confessorum Martini Episcopi Turonensis, & Epiphanii Episcopi Cypriensis.

In anno 403. S. Augustinus eligitur in Episcopum Bonæ in Africa, & succedit S. Valerio; & instituit Ordinem Clericorum Regularium; & S. *I*oannes *Chry*sostomus ab Eudossia ejicitur in exilium, & postea ab Imperatore Arcadio revocatur. Hoc anno fuit beata mors *San*ctorum Cōfessorū *Paconii* Abatis, & Petronii. Hoc anno Constantinopolim ruit à terremotu, & ędificium Palatii Imperialis cecidit, & populus tumultuatus est ob exilium sui sancti Pastoris; & sic ab exilio revocatur.

In anno 404. S. *I*oannes Chrisostomus iterum ejicitur in exilium, ubi multa mala perpessus est, & multos ad fidem convertit. S. Augustinus in Africa vicit, & convertit ad fidem Manicheos cum eorum capite Felice. S. Paula Romana in hoc anno decessit è vita.

In 405. S. Joannes Chrysostomus ductus est à militibus in Armeniam, ubi convertit ad fidem multos Gentiles.

In 406. Radagasius Rex Schytorum, Romam petiit cum exercitu innumerabili, sed inter montes Fesulanos inclusos absque periculo Romanorum omnes occisi sunt; & ipse Rex cum suis filiis captivati.

In 407.S *Ioannes Chryſoſtomus* cum perveniſſet ad Eccleſiam S.Baſiliſci in Armenia nocta illi apparuit prędictus *S.Martyr*, & ſic cum affatus eſt, Ioãnes frater craſtinus dies nos loco conjunget; quare poſtridie,ſumpto Viatico, & ſe ſigno *Crucis* muniens, obdormivit in Domino die 27.Ianuarii, quo mortuo horribilis grando Conſtantinopolim cecidit, & quatriduo Auguſta Eudoſſia ceſſit è vita. *In* tali anno Alaricus Rex Gothorum cum magno exercitu occupavit unam partem Galliæ.

In 408.Varanatus IV.Rex Perſarum deceſſit è vita, & illi ſucceſſit Iſdagredis filius *Sapo* ris,cum quo Arcadius Imperator arma ſuſpendit per centum annos; & iſto anno mortuus Arcadius reliquit ſuum filium Theodoſium II.ſub tutela Iſdagredis.

In 409.Alaricus Romam aſſediavit; & Romani pro tollendo aſſedio impenderunt Alarico quinque millia libras auri, triginta milia argenti, quatuor millia veſtes ſericas, & tria millia pelles rubras; *In* tali anno incepit hæreſim Uincentianorum, Paternianorum, Abeolitarum, Nazarenorum Prædeſtinatorum.

In 411.Alaricus Calabriam petiit,& dum eſſet circa Conſentiam in morbum incidit,& mortuus eſt,& à ſuis militibus cum ineſtimabilibus gemmis ſepultus eſt intra flumen Buſentum, prius aquas levando, & poſtea illas reducendo, ne numquam eorum Rex inveniretur; & creatus aſt *A*thaulfus *R*ex Gothorum nepos Alarici.

In 412. S. Cyrillus factus eſt Patriarcha Alexandrinus. Honnius eſt *I*mperator.

In 413. Borgomenſes tranſierunt ad fidem Chriſti.

In 415.Theodoſius *II.*Imperator Orientalis declaravit Imperatricem *A*uguſtam S.Virginem Pulcheriam ſuam ſororem, à qua fuerat educatus. *In* eodem anno S.Auguſtinus miſit Paleſtinæ Oroſium ad inviſendum S.Hieronymum, & ut peteret ab illo intelligentiam ſupra aliquos puntos Sacræ Scripturæ. Et eodem anno Lucianus Presbyter invenit, divina revelatione, corpus Prothomartyris Stephani.

In 416.Oroſius detulit in Occidente reliquias Prothomartyris Stephani,Et Cyrillus Alexandrinus ejecit ab Alexandria omnes Judeos in illa habitantes. Eodem anno mortuus eſt S.*A*lexius Romæ.

In 417.floruerunt in ſanctitate S.Adronicus, S.Anaſtaſia,S.Sara,& *S.*Nonna. Et in hoc anno Judei habitantes in Minorica tranſierunt ad fidem Catholicam propter reliquias S.Stephani Prothomartyris ibi delatas ab Oroſio.

In 418.fuit ſchyſma propter Antipapam Eulalium, & duravit per tres menſes cum dimidio.

In 419.ceſſit è vita,& obdormivit inDomino S.Euſtochia Virgo,filiaS.Paulæ Romanæ. Et à multis in hoc anno viſus eſt Chriſtus in Monte Oliveto in nube luciditiſſima, & in veſtibus baptizatorum apparuit ſignum Crucis.

In anno 420.Feramundus filius Macromeris fuit creatus primus Rex Galliæ. In hoc anno obdormivit in Chriſto *S.*Hieronymus, & floruit in ſanctitate S.Eutimius.

In

In 421.floruerunt in sanctitate Honoratius, Minervius, Castor, Jovinianus, Simon, Palladius, Abrahamus, Petrus, Romanus, Severus ,Euthices , Cyrillus, Marcus, Mesima, Acesima, Maronus, Eusebius, Mare , Jacobus , Talassius, Lineus, Joannes, Antiochus, Antonius, Zebina, Policronius, Damianus , Asclepius, Bardatus, Teleleus, Marana, Donnina, & Cita, ut refert Lezzana . In hoc anno incœpit ædificari Civitas Venetiæ die 25.Martii , & fuit erecta Ecclesia S.Iacobi à Rialto.

In 422.Acatius Episcopus Armidę redemit multos Persianos numero septem millia, & ob id vendidit sacra vasa suæ Ecclesiæ. In hoc anno principiavit hæresis Nestoriana à Nestorio Patriarcha Costantinopolitano.

In anno 423.mortuus est Honorius Imperator absque liberis.

In anno 424,Theodosius Secundus est Imperator. Et Beata Eufrosina Virgo obdormivit in Domino,in cuius cella Pater suus Pannutius habitavit usque ad mortem.

In 426.floruit in sanctitate Isacius Episcopus Tholetanus.

In 428.mortuus est Feramundus primus Rex Franchorum , & illi succedit Clodius Rex secundus.

In 429.Scotia recepit Fidem Christianam.

In 430.fuit beata mors S.Augustini.

In anno 431.celebratum est Concilium Ephesinum ducentorum Episcoporum contra Nestorium.

In 432.Constantinopolim iterum à terremotu eversa est , & duravit per spatium quatuor mensium; & mirabiliter apparuit puer quidam,qui dixit,quod cantare debebant Sanctus, Sanctus, Sanctus Deus fortis , & immortalis miserere nobis, quo cantato, cessavit terremotus. In Arabia visi sunt Animalia per aerem volantia aspectu terribilia; & videbatur Cœlum ardere ; & Civitas Augustana à terremotu corruit. Romę ceciderunt ab aere sassa ; Galliæ visi sunt animalia per aerem volantia . In Tolosa terra per diem integrum erupit pro aqua sanguis. In Asia multæ Civitates à terremotu dirutæ sunt . Constantinopolim per diem integrum pluit cinis.

In 436.floruit in doctrina, & sanctitate S.Prosper Aquitanus , qui confutavit errores Ioannis Cassiani.

In 438.solemniter traslatum est corpus S.Ioannis Chrisostomi Constantinopolim, ubi patravit multa miracula.

In 444 obdormivit in Domino S.Cyrillus Patriarcha Alexandrinus.

In 448 obiit Clodius Secundus Rex Gallię, & electus est Moroveus . Et in anno 449.obdormivit in Domino S.Britius Episcopus Turonensis successor S.Martini.

In 451.fuit celebratum Concilium Generale in Calcedonia contrà hęreses. Et insurrexit hæresim Acefalorum, & Angiolitarum, & Scenanicorum .

In 454.S.Virgo Pulcheria decessit è vita . Et eodem anno in Efesio monte apertum est os unius cavernę, ubi per spatium ducētorum annorum dormierāt

VI. SÆCULUM

Anni Christi nati.		*Anni quibus sederunt.*
514	Hormisda I. Campanus	Ann. 9. d. 10.
523	Joannes I. Tuschus	2. m. 9. d. 15.
526	Felix IV. Beneventanus	4. m. 2. d. 18.
530	Bonifacius II. Romanus	1. d. 2.
532	Joannes II. Romanus	2. m. 4. d. 6.
534	Agapitus I. Romanus	m. 11. d. 10.
536	Silverius Campanus	3. m. 5. d. 12.
540	Vigilius Romanus	16. m. 6. d. 26.
556	Pelagius I. Romanus	3. m. 1. d. 15.
559	Joannes III. Romanus	12. m. 11. d. 16.
573	Benedictus I. Romanus	4. m. 2. d. 15.
577	Pelagius II. Romanus	12. m. 2. d. 27.
590	Gregorius I. Magnus Rom.	13. m. 6. d. 9.

In hoc sexto sæculo, in anno 504. floruerunt in sanctitate S. Gildus, S. Masſentius, & S. Cesarius Arelatensis; & fuit beata mors S. Aegydii Abbatis, & Confessoris.

In 507. Clodoveus Rex Galliæ vicit, & propriis manibus occidit Alaricū Regem Usigotorum, & reportavit multa spolia, & Thesauros, deinde posuit suam sedem in Parisium, ubi accepit purpuram, & Regiam Coronam.

In 510. Theodoricus Tertius Rex Hispaniæ recuperavit Provinciam Narbonensem, & alias Civitates.

In 514. Elesboas Rex Ethiopiæ recepit fidem catholicam, & misit suam coronam, & sceptrum in Hyerusalem, & factus est Monachus, mundum renuncians. Eodem anno Clodoveus Rex Franchorum, postquam vicisset tres fortissimas Nationes, scilicet Alemanos, Gothos, & Borgomenses, & ampliasset catholicam fidem, feliciter obiit; & Crotildis sua pia Uxor se recepit in Monasterio S. Martini, ubi laudabiliter usque ad mortem vixit. Et Childebertus filius Clodovei in Regno successit. In hoc anno floruerunt in sanctitate S. Vincentius Legionensis, S. Anastasius, & S. Brigitta Abatissa Angliæ, & S. Victorianus Benedictinus.

In 518. Anastasius Imperator occisus fuit fulmine, & exercitus Prætorianus, & Populus acclamavit in Imperatorem Justinum Primum catholicum, qui multa bona fecit Ecclesiæ. Eodem anno in Dardania ceciderunt 24. castella à terremotu, & ex his duo profundati sunt in terra cum suis habitatoribus. Stupo Civitas Metropolis Dardaniæ è tota ruit; montes divisi sunt, & terra aperta est, & multas fecit profunditates. Et in Sarnunto terra erupit aquas bullientes.

In.

patu Antemium hæreticum, & fecit Episcopum S. Mennam Catholicum contra voluntatem Theodoræ Imperatricis. In hoc anno floruit Priscianus Grammaticus.

In anno 537. Theodatus occisus est à militibus, qui sibi elegerunt in Regem Vitigem, & hic relicta Roma petivit Ravennam, ut fugeret venientem Bellissarium; qui capta Roma, & ut obediret Theodoræ Imperatrici misit Constantinopolim S. Silverium Pontificem, qui ab Imperatrice relegatus est in Insula Pontij ex eo quia noluit restituere Antemio Episcopatum; Eodem anno Mediolanum destructum est à fundamentis à Vitige Rege Italiæ, ex eo quia petierunt à Bellissario auxilium; & post aliquod tempus iterum dicta Civitas reædificata est.

In anno 540. Floruit in sanctitate S. Ioannes Climacus.

In anno 542. Manucha Dux Abladæ Regis appulit in mare Siciliæ; qui capto Monasterio ubi S. Placidus erat propè Messanæ portum;cum Placidum, & cæteros nullo modo adducere potuisset, ut negarent Christum ipsum, cum socijs jussit necari; alij tamen hoc ponunt in anno 539. eodem anno 542. Gothi relicto Vitige elegerunt in Regem Theobaldum, & postea illum occiderunt, & eodem anno sibi elegerunt Alaricum, & post paucos menses etiam istum occiderunt, & elegerunt Totilam nepos dicti Theobaldi. In hoc anno fuit beata mors S. Benedicti Abbatis.

In anno 543. Totila cum suo esercitu Neapolim acquisivit. Et in anno sequenti Romam assediavit, & in anno 546. acquisivit Spoletum, & Perugiam, & ibi martirizavit S. Herculanum Episcopum. Et anno sequenti Romam assediavit, & acquisivit. Eodem anno Vigilius Papa Constantinopolim pervenit, & ibi quia noluit iterum reintegrare Antemium Episcopum Arrianum, crudeliter fuit verberatus in Palatio Theodoræ, & posta ligata ad collum fune perducitur per publicas plateas, & postea missus in carcerem, & sola aqua, & pane cibatus, & ultimo in exilium missus.

In anno 548. Decessit è vita impia Imperatrix Theodora hæretica, & persequutrix Pontificum. Eodem anno mortuus est Theuta Rex Hyspaniæ, & illi successit Tendesilus suus filius.

In anno 550. Tendesilus obijt, & illi succesit in Regno Agilus suus frater. Eodem anno floruerunt in sanctitate Eutichius Patriarcha Constantinopolitanus, & Apollinaris Patriarcha Alexandrinus.

In anno 552. Theodobertus Rex Galliæ decessit è vita, & illi in Regno succesit Theobaldus suus Primogenitus. Eodem anno aliqui Monaci detulerunt Constantinopolim semen Sericeum, & postea pervenit in Europam. In hoc anno mortuus est S. Columbavus Abbas.

In anno 553. Iustinianus Imperator misit in Italia, cum magno exercitu Harsetem Eunuchum, qui superavit, & occidit Totilam, & omnes Gothos in Italia destruxit, & fugavit, postquam regnaverunt annis sexaginta. In hoc anno piè obijt Crotilda vidua Clodovei Regis francorum. Eodem anno celebra-

bra-

bratum est secundum Concilium Generale Constantinopolitanum contra Cirum, Sergium, & Pirrum hæresiarchas. Eodem anno Vigilius Papa liberatus est ab exilio, & Romam pergens mortuus est morbo Calculi in Siracusis, & creatus est Pontifex Pelagius I. in anno 556.

In anno 555. Agila Rex Gothorum in Hispania decessit è vita, & illi successit suus filius Atanagildus. Eodem anno floruit in sanctitate S. Germanus Episcopus Parisiensis.

In anno 558. Constantinopolim à terremotu eversa est, & cecidit Templum S. Sophiæ quod fuit subito reparatum à Iustiniano.

In anno 561. Iustinianus Imperator obcecavit Bellisarium, qui postea in tugurio manens extra Civitatem mendicabat à transeuntibus panem, sic dicens Date obulum Bellisario, viator, quem invidia non culpa cæcavit.

In anno 563. Mortuus est Chidelbertus Rex Franchorum, & illi succelsit Clothoarius suus frater. Iustinianus Imperator incidit in hæresim Attardocitorum, & afflixit graviter catholicos. In Genuvensis apparuerunt signa miraculosa in portis, in vestibus, & vasibus quę non poterant avelli. In aere visæ sunt sagittę, quę mittebant in terra sanguinem.

In anno 564. Incepit hæresim Monolitorum. In Italia fuit pestilentia. In Ascoli natus est puer cum triplici pede, & sex manus. In Gallia Cisalpina pluit è celo sanguis, & à veste unius hominis scatebat sanguis dum iter agebat.

In anno 565. Fuit pestilentia quasi per totum mundum, & in Genuvensi homines erant veluti fatui, & fugiebant in silvis. Iustinianus postquam imperasses annis triginta octo mortuus est, & succelsit in Imperio Iustinianus suus Nepos. Clothoarius Rex Franchorum postquam regnasset annis quinquaginta octo mortuus est, & succelsit in Regno Chidelbertus, S. Columbanus convertit ad fidem Christi Hibernenses. Eodem anno floruit in sanctitate Cosimus Abbas.

In anno 566. Anathagildus Rex Gothorum in Hispania mortuus est, & succelsit in Regno Liubas suus filius. In hoc anno incepit hęresim Antimij, Themisti, & Filoponi, Iacobi Siri, & Bersarij, ac etiam Ganaitorum.

In anno 568. Alboinus Rex Insubrię Italiam venit, & in anno sequenti cum exercitu innumerabili devastavit Provinciam Venetorum.

In anno 569. Fuit beata mors S. Leonardi Abbatis.

In anno 570. Romæ, & Campaniæ pluit sanguis Galliæ mōs quidam apertum est in duas partes. In Italia fuit fames, & pestilentia, In Marca Anconitana ceciderũt è celo Lapides. In Asia de nocte Sol apparuit. Aboinus occupavit Liguriam, & Insubriam, Campaniam, Marcam Trivigianam, Umbriam, & alios Italiæ fines. In Hispania mortuus est Liuba Rex Gothorum, & illi succelsit Leovigildus.

In anno 571. Lovigildus vicit Ariamirum Regem Svevorum, & posuit suam Regiam in Toleto, & Alboinus occisus est ab Elmige; & illi succelsit in Regno Clefus.

In

In 574.Clefus occiditur à fuo fervo, & illi non fucceffit Rex, quia per decem annos non elegerunt, fed milites conftituerunt 36.Duces, & hi gubernabant fibi affignatam Provinciam. Eodem anno fuccedit in Regno Franchorum Childericus.

In 578.Tyberius fuit Imperator, ut Collega Iuftiniani Secundi. Eodem anno floruerunt infanctitate S.Leander, & S.Ifidorus Epifcopi.

In 579.Infubres in Italia coronaverunt martyrio octoginta Chriftianos. In Avernia S.Avitus Epifcopus convertit ad fidem magnum numerum Iudeorũ.

In 581.incepit hærefim Anathabatiftarum, & Angoniftarum.

In 584.S.Ermenegildus Rex Leovigildi Regis Vifigothorum filius converfus ad fidem à Leandro Epifcopo Hifpalenfi, privatur à Patre Regno, & in arcta cuftodia illum occludens, collum,& manus illius ferro ligavit: in die autem Pafchæ Pater Arrianus mifit ad Ermenegildum Epifcopum Arrianum, ut ex ejus manu facrilegæ confecrationis communionem acciperet, ut per hoc ad Patris gratiam mereretur redire; fed vir fanctus exprobavit Epifcopum arrianum. Unde Pater perfidus fuos apparitores mifit ut conftantiffimum Cõfefforem, ubi jacebat, occiderent, quod & factum eft.

In 585.Leodovigildus Rex mortuus eft, & illi fucceffit in Regno Reccaredus fuus filius, qui ftatim Arrianos à fuo Regno expulit, fequens non patrem perfidum, fed fratrem martyrem.

In 586.Tyberius Imperator mortuus eft, & illi fucceffit Mauritius.

In anno 588. incœpit hærefim Apameorum, Themiftianorum, Tridertorum, & Schematicorum.

In anno 589. Filippicus miffus ab Imperatore Mauritio in Oriente contra Perfos, illos vicit, & detulit Conftantinopolim imaginem Jefu Chrifti, quam habebat Rex Agabarus. Inundavit Tyberis, & fucceffit peftilentia Romæ,ubi natus eft puer cum quatuor pedibus, & alius cum facie Arietis, & caudam porcinam. Et fuit ventum validum, ita quod palatia, & domus evertit, & in Italia eradicavit quafi omnes arbores.

In 590.Teudo Rex Bavarorum recepit Fidem Catholicam, & baptizatus eft cum toto fuo Regno. Eodem anno mortuus eft Flavius Rex Longobardorum, & illi fucceffit Agifulfus, & factus eft Catholicus cum omni fuo Regno,

In 591.Regina Perfarum clam fugit Conftantinopolim, ubi fidem recepit, & baptifmum; & veniente etiam illuc Rex cum 60.millia hominum, folemniter receptus eft ab Imperatore, & etiam Rex uxore perfuadente, baptifmum recepit; & ambo facti Chriftiani, ad proprium Regnum rediere.

In 593.NaamannusRex Saracenorum recepit fidem, & baptifmum,& illam in fuo Regno introduxit.

In 595.Reccaredus piiffimè obiit, & illi fuccedit in Regno Liubas Secundus fuus major filius.

In 595.Chidelbertus Rex Franchorum claufit fuos dies, & Theodoricus & Theodobertus filii diviferunt fibi pacificè Regnum.

In 597. Edelbertus Rex Cantuariæ recepit baptiſmum à S. Auguſtino Epiſcopo Cantuariæ. Et eodem anno baptizatus eſt Bonoaldus Rex Scotiæ. Mortuus eſt Liuba II. Rex Hiſpaniæ, & illi ſuccedit Vittericus ſuus frater. Eodem anno clauſit ſuos dies S. Guntranuus Rex Francorum.

VII. SECULUM.

Anni Chriſti nati.		Anni quibus ſederunt.
604	Sabinianus Thuſcus	ann. m. 5. d. 19.
606	Bonifacius *III*. *R*omanus	m. 8. d. 23.
607	*B*onifacius *IV*. à Valeria.	6. m. 8. d. 7.
614	Deodatus *I*. *R*omanus	2. m. 11. d. 26.
617	Bonifacius V. Neapolitanus	7. m. 10. d. 1.
626	*H*onorius *I*.*C*ampanus	12. m. 4. d. 28.
639	*S*everinus *I*.*R*omanus	m. 2.
639	*J*oannes *IV* Dalmata	1. m. 9. d. 6.
641	Theodorus Græcus	7. m. 5.
649	Martinus I Tudertinus	5. m. 4. d 12.
654	Eugenius *I*.Romanus	m. 6. d. 25.
655	*V*italianus Campanus	13. m. 4. d 27.
669	Deodatus *II*.Romanus.	7. m. 2. d. 17.
676	Donus I.Romanus.	1. m. 5. d. 10.
678	Agathonius ab Aquila	3. m. 11. d. 18.
683	Leo *II*.Siculus	m. 10. d. 13.
684	Benedictus I*I*.Romanus	m. 8. d. 17.
685	Joannes V.Syrus	1. d. 11.
686	Canon I.Trax.	m. 11. d. 23.
687	Sergius I.Panormitanus	13. m. 8. d. 14.

In hoc ſeptimo ſeculo Anno 600. incepit hęreſim Theopaſchitorum, & Cazinzanorum, qui aſſerebant Deitatem eſſe paſſibilem. In hoc Anno Mauritius Imperator incepit celebrare per totum Imperium feſtum Aſſumptionis B. V. Marię. Conſtantinopolim natus eſt puer cum quatuor pedibus; Et in mare viſa ſunt multa animalia cum facie humana. Romæ pluit ſanguis. In Italia pluit lac. Romæ natus eſt puer ridens ſine pedibus. In Græcia fuit tam valida tempeſtas, quæ occidit decem millia homines.

In 602. exercitus Imperialis acclamavit *A*uguſtum Phocam Centurionem quod audiens Mauritius fugit privatè, attamen Phoca miſit milites ad illum occi-

cidendum, qui hoc advertens exclamavit: Iustus es Domine, & rectum judicium tuum, & subitò occisus est.

In 604. clausit suos dies Vittericus Rex Hispaniæ, & illi successit Gondemirus. Floruerunt in hoc anno in sanctitate SS. Boisilus, Cubertus, Adianus, Dionotus, Avonius, & Eata.

In 610. S. Joannes Eleemosynarius fuit creatus Patriarcha Alexandriæ, & cibabat quotidie 7500. pauperes. Eodem anno Constantinopolitani introduxerunt in Civitate Eraclium venientem contra Phocam, & tunc Fotinus, cujus uxor violata erat à Phoca, intravit Palatium imperiale, & capto Phoca, illum spoliavit purpura, & illum vinctum adduxit ad Eraclium, qui amputavit illi manus, pedes, & pudenda, & postea caput; corpus verò trunchum populus tradidit igni, & acclamatus est Eraclius Imperator.

In 612. Eraclius declaravit Augustam suam filiam Epiphaniam, & suum filium Constantinum.

In 613. S. Edelbertus Rex Cantuariæ obdormivit in Domino, postquam regnasset annis quinquaginta sex, & illi successit in Regno Edualdus suus filius. In hoc anno fuit beata mors S. Isidori Episcopi, & S. Amandi Episcopi.

In 614. Theodoricus Rex Franchorum obiit veneno illi dato ab impia Bunchilide ambitione regnandi, cum Sigisberto II. filio ejusdem Theodorici. Hoc anno Gisebutus Rex Hispaniæ reduxit ad Fidem catholicam multos Judeos.

In 615. Clotoarius Rex Franchorum occidit Sigisbertum, & Brunchilidem cum aliis quatuor fratribus Sigisberti, & solus regnavit. Hoc anno floruerunt in sanctitate S. Arnulfus, S. Burgundofora, Eustasius, & Attalus discipuli S. Columbani.

In 616. mortuus est Agisulfus Rex Longobardorum postquam regnasset annis 25. & illi succedit in Regno Italiæ Adalvallus suus filius sub tutela suę matris Theodolindæ.

In 619. Gisebutus Rex Hispaniæ sanctè clausit suos dies, & illi succedit in Regno Reccaredus Secundus suus filius, qui etiam post sex menses mortuus est, & illi succedit Sventilla, qui vicit omnes Tyrannos, & pacificè regnavit in tota Hispania.

In 625. Eduinus Rex Anglorum ope, & persuasione suę uxoris Edelburgæ recepit fidem Catholicam, & baptizatus est cum tota sua gente, & Regno.

In 626. Adavallus Rex Longobardorum fuit privatus Regno; & factus est Rex Ariovaldus hæreticus Arrianus. Eodem anno Clothoarius Secundus Rex Galliæ posuit Dagobertum suum filium in administratione illius Regni. Hoc anno Machomettus incepit suam perfidam sectam.

In 627. Edualdus Rex Cantuariæ clausit suos dies, & successit in Regno Eduinus suus filius.

In anno 628. Crux Domini Nostri Jesu Christi quatuordecim annis postquam venerat in potestatem Persarum, recepta est: quam rediens Hierosolymam Heraclius solemni celebritate suis humeris retulit in eum montem, quo

juncto qui factus est Rex Saracenorum.

In anno 647. Dagobertus Rex Gallię postquam ædificasset multas Ecclesias clausit suos dies, & illi succesit Sigisbertus suus filius. Ravennę natus est puer cum duplici capite, & cum barba. In Calabria pluit sanguis sicut etiam in Constantinopoli. Romæ pluit triticum in magna quantitate. In Hetruria pluit sanguis.

In anno 648. Rex Noamenus occupavit Insulam Cypri, & destruxit Civitatem Constantiam.

In anno 649. Martinus I. excommunicavit Paulum Patriarcham Constantinopolitanum tamquam hæreticum. Et in anno 650. Constantius Imperator hæreticus misit in Italia Olympium Essarcum, ut vel occideret, vel carceraret Pontificem; qui dum à suo Ministro hoc attentaret dum Pontifex Missam celebraret in S. Maria, subito visum perdidit: iterum impius Imperator misit Romam Theodorum Exarcum qui sub colore visitandi Pontificem illum ligavit, & misit Constantinopolim ubi ab Imperatore fuit exiliatus in Tracia.

In anno 651. Sventilla Rex Hispaniæ mortuus est, & illi succesit in Regno Tulgus suus frater.

In anno 653. Tulgus clausit suos dies, & illi succesit Reccesvindus suus filius. Eodem anno Penda Rex Anglorum Mediterraneorum recepit fidem Catholicam cum suo Regno. Eodem quoque anno Saraceni occupaverunt Rohedium, & destruxerunt Colossum Apollinis, & uni Judeo vendiderunt metallum, qui ad illum transportandum in suis Navibus oneravit novem centum Camelos; & postea Saraceni occupaverunt Armeniam.

In anno 654. Mortuus est Noamenus Rex Saracenorum, & illi succesit Mahuvia. Eodem anno fuit Rex Longobardorum Rodoaldus.

In anno 657. Imperator Constantius II. coronavit martyrio multos Sanctos Prælatos qui suam hæresim impugnabant. Eodem anno pijssime obijt in Domino Sigisbertus III. Rex Galliæ, & illi succedit in Regno Clodoveus II. suus primogenitus.

In anno 659. Constantius II. absque causa occidit suum fratrem Theodosium. In hoc anno Rodoaldus Rex Longobardorum occisus est à quoddam nobili vocatus Gentilis; quia violavit illi suam uxorem, & illi succedit in Regno Aribertus.

In anno 660. Fuit beata mors S. Massimi, & principiavit hæresis Corurgitorum.

In anno 661. mortuus est Arirbertus Rex Longobardorum, & illi succedit Gundelbertus.

In anno 663. Constantius Imperator ponit suam Sedem Imperialem propter suam inconstantiam in Sicilia in Civitate Siracusana.

In anno 664. Fuit beata mors S. Gertrudæ Virginis filiæ Pipinij Principis Galliæ.

In anno 665. Clodoveus II. vitiosè vivens, malè moritur; & illi successe-
runt

runt in Regno sui tres filii Clothoarius III. Childericus II. & Theodericus II In tali anno fuit beata mors S. Eligii Episcopi Noviomensis.

In anno 668. Fuit mors beata S. Idelphonsi Archiepiscopi Toletani, & S. Amandi Episcopi Trajettensis. Hoc eodem anno Constantius II. est occisus Siracusis à quoddam Andrea; & illi successit Constantinus JV. dictus Barbatus suus filius major. Eodem anno Gundelbertus Rex Longobardorum mortuus est, & illi successit in Regno Grimoaldus.

In anno 669. Saraceni cum eorum Rege Mahuvia Siciliam depredarunt,& abstulerunt omnia bona Constantii Imperatoris.

In anno 670. Osuus Rex religiosissimus Cantuariæ piè mortuus est, & illi succedit in Regno Effridus suus Primogenitus.

In anno 671. Mahuvia cum Saracenis prædaverunt Liciam, & Ciliciam.

In anno 672. Mortuus est Recceſſuindus Rex Hispaniæ, & illi succedit Bamba vir rectus, & justus, qui etiam egrè accepit Coronam, & Regnum.

In anno 673. Grimaldus Rex Longobardorum postquam reliquisset hæresim Arrianam, piè mortuus est, & illi successit Garibaldus suus filius tunc novem annorum, sed post tres menses fuit Regno spoliatus à Pertarito; filio mortui Regis Aritberti.

In anno 674. in Civitate Paviæ natus est puer, & puella coniunctæ inter se, puer cum capite canis, & puella cum capite Catæ. In Hetruria fuit pestilentia valida, unde pauci remanserunt viventes, & visæ sunt duæ magnæ Cometæ. Hoc anno incepit hæresim Christolistorum.

In anno 676. Floruit Beda venerabilis, & B. Petrus Damianus Cardinalis.

In anno 677. Incepit hæresim Baisianatorum, & Contobalditorum.

In anno 678. Mortuus est Mahuvia Rex Saracenorum, & reliquit Regnum Edimelecho, qui postea vocatus est Califa, idest Vicarius Machometti. Hoc anno inventum est Sudarium Domini nostri Jesu Christi.

In anno 680. Bamba vir religiosissimus, cum mirabili exemplo reliquit Regnum Eurigio Græco, & inclusit se Monasterio ad serviendum Deo.

In anno 681. Pertaritus Rex Longobardorum fecit, cum se regnare Cunibertum suum Primogenitum.

In anno 685. pius Constantinus IV. pijssimè obijt, & illi in Imperio successit suus filius major Iustinianus II. Hoc anno incepit hæresim Onosimathicorum, & Armenorum.

In anno 687, Eruigius Rex Hispaniæ mortuus est, & Regnum reliquit Egiconi filij Regis Bambę.

In anno 688. Theodoricus Rex Galliæ mortuus est, & illi succedit Clodovèus III. suus filius.

In anno 689. Ceduallas Rex Brittaniæ Romam petijt ubi baptizatus est à S. Sergio Pontifice, & paulo post moritur, & ab eodem Pontifice honorificè humatus est.

In anno 690. Edimelechus Rex Saracenorum mortuus est, & illi successit Ansalmus.

In

In anno 691. Pertaritus Rex Longobardorum mortuus est, & illi succedit Cunibertus suus filius.

*I*n anno 692. Floruit Strabo historicus.

In anno 694. Iustinianus II. deponitur à Populo; qui acclamavit Imperatorem Leontium Prefectum, & hic factus *I*mperator amputavit Iustiniano Nasum, & exiliavit in Tracia.

In anno 697. Milites Imperatoris acclamaverunt *I*mperatorem Tiberium; qui factus *I*mperator amputavit Nasum Leontij, & illum inclusit in uno Monasterio in Dalmatia. Hoc anno fuit factus primus Dux Venetiæ, qui fuit Paulus Heraclianus.

VIII. SÆCULUM

Anni Christi nati.		*Anni quibus sederunt.*				
701	*J*oannes VI Græcus	Ann.	3.	m.	2.	d. 1e
705	*J*oannes V*II*. Calaber		2.	m.	7.	d. 17.
708	Sisinius I. Syrus					d. 20.
708	Constantinus *I*. Syrus		6.	m.	1.	d. 1.
714	*G*regorius *II*. *R*omanus		16.	m.	8	d, 20.
731	*G*regorius *I*II. Syrus		10	m.	9.	d, 10.
741	Zaccharias *C*alaber		10.	m.	?.	d. 10.
752	Stephanus *II* *R*omanus					d. 3.
752	Stephanus *II* Romanus		5.			d. 28.
757	Paulus *I*. Romanus		10.	m.	1.	
768	Stephanus *I*V. Siculus		3.	m.	6.	d. 2.
772	Adrianus I. Romanus	I	23.	m.	10.	d. 17.
795	Leo III. Romanus	I	20.	m.	5.	d. 17.

In præsenti seculo anno 700. Ansalma Rex Saracenorum mortuus est, & illi successit Humar Secundus.

In 701. Egiconus Rex Hispaniæ piè clausit dies suos, & illi successit Vitizas suus filius, qui fuit perfidus Rex: fecit enim, ut Sacerdotes uxorem ducerent; & quanto *P*ater suus fuit pius, ipse tantus impius evasit.

In 702. Cirus Monachus predixit Iustiniano Secundo in exilio manenti recuperationem sui Imperii, quod evenit anno sequenti; post enim decem annos Iustinianus, cum auxilio Bulgarorum, intravit Constantinopolim occultè, & captivavit Tyberium, & Leontium, quos decapitavit; & ipse potitus est Imperio.

In 703, Cunibertus Rex Longobardorum mortuus est, & illi successit Luitbertus suus filius puer sub tutela Atsprandi.

Io

In 704.Aribertus fuit Rex Longobardorum, qui restituit Ioanni Pontifici duodecim Civitates, & Grisonium Patrimonium Ecclesiæ usurpatum à Regibus antecedentibus. Hoc anno fuit fames valida in Italia, & duravit per tres annos, & postea fuit pestilentia.In Viterbo pluries pluit sanguis.& deinde lac. Apparuit Cometa. In Constantinopoli pluit lana,& in Arabia multi montes erraverunt à loco suo.

In 710.Viticas Rex Hispaniæ fuit orbatus oculis, & cum suis filiis expulsus à Regno, & factus est Rex Rodericus, qui erat de stirpe Regali.

In anno 711.Justinianus Secundus fuit occisus à Filippo Bardane,qui factus est Imperator.

In 712.Aritbertus Rex Longobardorum mortuus est, & fuit electus Ansprandus, qui confirmavit donationem factam ab Aritberto, Pontifici; & post aliquot menses posuit in administratione Regni suum filium Luitprandum. In hoc anno Papa Constantinus declaravit Philippicum Imperatorem hæreticū; unde in anno sequenti dictus Philippicus datus est in odio populorum, & orbato miserunt in exilium, & acclamaverunt Imperatorem Artemium, qui dictus est Anastasius Secundus.

In 714.acclamaverunt milites Impetatorem Theodosium Tertium cognominatus Adramitenus, qui egrè suscepit Imperium, quod audiens Anastasius se recepit in Monasterio ad amplectendam vitam monasticam.

In 715.iterum milites acclamaverunt Imperatorem Leonem Tertium, & Theodosius accepit sacros Ordines, extimans magis pacem, quàm Imperium. In hoc anno martyrio coronatus est S.Babila Monachus à Rege Saracenorum.

In 716.Rex Rodericus mortuus est; & in Hispania regnaverunt Mori, & Saraceni. In hoc etiam anno finivit Regnum Franchorum ex stirpe Ferramūdi, & Clodovei post durationem 272.annorum; & transivit in Carolum Martellum filium Pipinii. In hoc anno incepit hæresim Netophichistiorum,Agonichitorum, Ethnofrorum, & Patermeneuticorum.

In 718.Marcelius Heraclitus fuit Dux Venetiæ.

In 719,Asturii populi salutaverunt Regem Hispaniæ Pelagium Hispanum.

In 720. Carolus Martellus filius Pipinii accepit à populis Galliç titulum Regis. Hoc anno mortuus est Numar Secundus Rex Saracenorum, & illi succedit Cidiz, qui cessare fecit persecutionem Christianorum.

In 721.Sirus quidam in Oriente prędicabat se esse Messiam,& deludit multos Iudeos, qui eum crediderunt.

In 722.Leo Imperator compressit hæresim Manicheorum in Armenia, & baptizari fecit multos Iudeos, Hoc anno Ansprandus Rex Longobardorum mortuus est, & illi succedit Luitprandus suus filius.

In anno 723.incepit hæresim Iconolacastorum. Et Gizid Rex Saracenorum mortuus est, & illi successit Ulid suus filius.

In 724.Orsus Heraclitus est Dux Venetiæ.

In 726.Leo Isaricus Imperator promulgavit edictum contra sacras imagi-

nes,

favendo hæreticos, Iconoclaustos. Unde fuit excommunicatus à Gregorio Papa; & S. Joannes Damascenus egregiè scripsit contra dictam hæresim in anno sequenti.

In 728. occisus est Orsus heraclitus Dux Venetiæ. Eodem anno Constantinopolim fuit pestilentia. In Brescia natus est puer cum quatuor pedibus, & duobus dentibus.

In anno 735. factus est Dux Venetiæ Diodatus filius Orsi, & fecit residentiam in Malamocco.

In 736. Pelagius Rex Asturiæ mortuus est, & illi successit Favila suus filius.

In 737. Celeulfus Rex Angliæ deposuit Regnum, & factus est Monachus.

In 738. Favila Rex Asturiæ fuit occisus dum venaret ab uno Leone, & salutatus est Rex Alphonsus I. ex stirpe Regis Recaredis.

In anno 739. ædificata est Civitas Care, aliter Cairus ab Abatanico Rege Califa Aegypti.

In 740. in Tracia multæ Civitates destructæ sunt à terremotu, sicuti etiam in Constantinopoli multa ędificia corruerunt.

In 741. impius Imperator Leo Isaricus mortuus est, & illi successit Constantinus Copronimus suus filius, non minus impius quàm pater. Eodem anno Carolus Martellus Rex Galliæ mortuus est, & illi successit Carolus Manus suus filius; necnon mortuus est etiam Ulid Rex Saracenorum, & illi successit Evelid, qui occidit omnes Christianos, qui erant in suo Regno; & postea successit Ablada.

In 742. Artabasdus acclamatur Imperator, & bellavit contra Capronimum.

In 744. Luitprandus Rex Longobardorum mortuus est, & illi successit Hildelbrandus suus nepos, qui post septem menses depositus est à Regno, & illi successit Rachis. Eodem anno Alphonsus Rex Asturiæ ejecit Moros, & Saracenos à Gasitia, ubi fundavit novum Regnum, & illum concessit suo filio.

In 747. Carolus Manus Rex Galliæ factus est Monachus in Monte Cassino, & Regnum reliquit Pipinio suo fratri.

In 750. Rachis Rex Longobardorum factus est Monachus in Monte Cassino, & posuit Romę in Monasterio suam uxorem, & suas filias, & Regnum reliquit Aistulfo suo filio. Eodem anno Riccardus Rex Angliæ Regnum reliquit, & peregrinando in Italia Luccæ, mortuus est cum odore sanctitatis.

In 753. Galba occidit Ducem Venetiæ, & sibi usurpavit dignitatem, sed subitò est privatus, & factus est Dux Dominicus à Malamocco.

In 754. Imperator Copronimus congregavit Conciliabolum trecentorum Episcoporum Grecorum Constantinopolim, ubi determinavit multas falsitates; & ipse imperator crudeliter persecutus est Catholicos.

In 755. S. Bonifacius Episcopus Maguntiæ coronatus est martyrio Frisiæ, ubi fidem prædicabat.

In 756. Aistiulfus Rex Longobardorum occisus est fulmine, & electus est Rex Desiderius Dux Hetruriæ.

In 757. Alphonsus Rex Asturię mortuus est, & illi successit Froila suus filius, & in Regno, & in pietate, & Religione; eodem anno Ablada Rex Saracenorum destruxit sacras Ecclesias in Oriente, & afflixit Christianos, imponendo tributa.

In 760 fuit Gallię tam magna grando, quod interemit plusquam duodecim millia homines, & multa animalia; & ura grando erat longitudinis duorum pedum. Et fuit tam magna multitudo Grillorum, itaut omnes fructus terræ comederent, & postea in mare submersi, à mare reportati sunt in littore, & ob fetorem orta est pestilentia, & interierunt tercentum millia hominum.

In 762. Saraceni, & Mori destruxerunt Civitatem Valentiæ in Hispania, & Christiani fugam arripierunt, abstulentes reliquias S. Vincentii Martyris. Eodem anno Capronimus Imperator coronavit martyrio multos Catholicos. In hoc anno in Ascoli ceciderunt è Cœlo parietes.

In 764. Friolæ Rex Asturiæ occisus est ab Urso, dum venaret, & illi succedit in Regno Aurelius suus frater. Romę circiter Solem visa est corona. In Oriente aperta est terra, & auditæ sunt voces humanæ horribiles, & visa est Cometa per multos dies. In Gallia Cisalpina apparuit monstrum horribile, & terra manavit sanguis. In Italia Sol obscuratus est per decem dies. Tota Europa angustiata est à terremotu.

In 765. Adinventum est Organum uti modo est in Ecclesiis, & in anno sequenti Imperator Copronimus illum misit Pinonio Regi Galliæ.

In 769. Carolus magnus filius Pipinij fuit Rex Galliæ; & in anno 774 finivit Regnum Longobardorum in Italia postquam dominaverunt 207. annos. & Carolus magnus fuit Rex.

In anno. 775 Copronimus cum morte horribili terminavit suam vitam, & successit in Imperio Leo IV. suus filius hæreticus. In tali anno Abladà Rex Saracenorum obiit, & illi successit suus filius Madi. Eodem anno Aurelius Rex Austriæ, & Leonis mortuus est, & illi succedit suus nepos Silo. Veneti impetraverunt à Pontifice Episcopum in sua Civitate, & primus Episcopus fuit Evarigius à Malamocco.

In 780. Leo IV. mortuus est in sua hæresi, & illi succedit Constantinus VI. suus filius parvulus, qui cum Irene sua matre catholica Imperium gubernavit, quæ erat catholica; unde revixit in Oriente fides Jesu Christi, & adoratio sacrarum Imaginum.

In 781. Ioannes Moresinus successit Patri in Ducatu Venetiarum.

In 783. Madi Rex Saracenorū mortuus est, & illi successit suus filius Moyses.

In 784 Silo Rex Asturiæ mortuus est, & illi successit Alphonsus dictus Castus filius Rex Frollæ jam defuncti. Eodem anno mortuus est Moyses Rex Saracenorum, & illi successit Aron suus frater.

In 788. Alphonsus Castus Rex propter seditionem fuit à Regno explusus à Maurogato filio naturali Alphonsi primi.

In anno 790. Maurogatus jam Rex mortuus est, & Regnum datum fuit Veremun-

remundo Diacono, qui illum restituit Alphonso Casto. Hoc anno incepit hæresim Ciri Alexandrini, & Lampetii.

In anno 792. Carolus Magnus fundavit studium Pariginum, & postea fundatum est studium Paviæ.

In 794. Elipandus Archiepiscopus Toletanus renovavit heresim Nestorii, dicens, quod Christus est filius non naturalis, sed adoptivus Dei; & etiam cum illo assentit Felix Episcopus Urgilitanus.

In 795. Constantinus VI. inclusit in Monasterio suam uxorem Mariam, & accepit sibi in uxorem Theodotem, & illam (quamquam vulgarem fœminam) declaravit Imperatricem; & in anno sequenti exiliavit multos Ecclesiasticos, qui suum peccatum arguebant. Unde Hirenis sua mater eum privari fecit oculis, & postea vita.

In 798. Alphonsus Rex Leonis vicit Saracenos morantes in Hispania, & misit Carolo Magno multa spolia eorum.

IX. SÆCULUM.

Anni Christi nati		*Anni quibus sederunt.*					
816	Stephanus V. Romanus	Ann.		m.	7	d.	2.
817	Paschalis I. Romanus	7.		m.	3.	d.	16.
824	Eugenius II. Romanus	3.		m.	2.	d.	23,
827	Valentinus I. Romanus					d.	39.
827	Gregorius IV. Romanus	15.		m.	11.	d.	25.
844	Sergius II. Romanus	3.		m.	2.		
847	Leo IV. Romanus	8.		m.	3.	d.	5.
855	Benedictus III. Romanus	2.		m.	7.	d.	9.
858	Nicolaus I. Romanus	9.		m.	9.		
867	Adrianus II. Romanus	4.		m.	10.	d.	17.
872	Joannes VIII. Romanus	10.				d.	1.
882	Martinus II. Gallus	1.				d.	20.
884	Adrianus III. Romanus	1.		m.	3.	d.	19.
885	Stephanus IV. Romanus	6.				d.	9,
891	Formosus I. Portuensis	6.					
896	Bonifacius IV. Romanus					d.	15.
897	Stephanus VII. Romanus	1.		m.	2.	d.	19.
898	Romanus I. à Mōtefiascone			m.	4.	d.	19.
895	Theodorus II. Romanus					d.	20.
59	Joannes IX. Tiburtinus	6.				d.	15.

In hoc Seculo anno 800.Carolus Magnus à Leone III.Romę fuit coronatus Imperator Occidentis die Nativitatis Domini Jesu Christi; & ipse Imperator solemniter juravit defendere cum proprio sanguine S.R.E.Eodem anno Imperatrix Irene liberavit populum à multis impositionibus, & datiis.

In 802.Carolus Magnus misit Constantinopolim Legatos ad concludendũ matrimonium cum Irene Imperatrice; quod audiens Niceforus Patritius tumultuatus est, & hac occasione fuit acclamatus Imperator,& exulavit Irene in Insula Lesbis. Eodem anno Obelerius fuit Dux Venetiæ.

In 803.Irena mortua est, & Niceforus misit Carolo Magno Legatos ad pacem obtinendam, quam obtinuit.Eodem anno Leo Papa canonizavit S.Guitbertum Episcopum Vverdensem ad instantiam Caroli Magni. Eodem anno incepit hæresim Clementis Scoti, & Adalberti Galli.

In 805.Sol eclypsatus est per decem vices, & per quindecim dies obscuratus est, & Luna pariter obscurata est. In Oriente pluit sanguis, & lana. Locustæ devastaverunt Italiam, & visæ sunt per aerem faces ardentes. Natus est in Gallia Cisalpina puer cum tribus manibus, & Bononiæ unus cum duplici capite, & quatuor brachiis; & in uno die Sol obscuratus est duobus vicibus.

In 808.Aron Rex Saracenorum mortuus est, & filii ejus propter Regnum certaverunt; & Saraceni non fecerunt Regem, sed titulabant dominantes nomine Soldani, vel Almirantis.

In 811.mortuus est Carolus filius major Caroli Magni, qui subitò fecit suum testamentum, & disposuit multas divitias pauperibus, & Ecclesiis.

In 813.Carolus Magnus declaravit Ludovicum Pium suum filium Imperatorem, & Regem Italiæ Bernardum filium sui filii Pipinii, jam defuncti. Et in sequenti anno ipse Carolus, cum esset ætatis 72.annorum, piè obiit in Aquisgrano, & ibi sepultus est, & illi successit Ludovicus Pius,qui subitò distribuit thesauros pauperibus à patre relictos.

In 816.Imperator hæreticus Leo Armenus in Constantinopoli acerrimè persecutus est Catholicos,& exiliavit Theodorũ,& Theophanem Monachos.

In 820.Leo Imperator est occisus conjuratione Nobilium,& datum est Imperium Michaeli Duce cognominato Balbo. In tali anno Mercatores Veneti emerunt à Saracenis Corpus S.Marci, & illud detulerunt Venetiis.

In 821. Imperator Baldus quamquam hæreticus revocavit omnes Christianos exiliatos, & concessit omnibus libertatem fidei.

In 823. Mortuus est Alfonsus Castus Rex Hispaniæ, & illi successit Ramirus suus filius. Eodem anno Ludovicus Pius misit Romam Lotharium suum filium, ut coronaretur à Pontifice Paschali; qui eum libenter coronavit.

In 826.Erioldus Rex Daniæ cum sua uxore baptismum recepit in Germania in Civitate Maguntiæ; & reversus ad Regnum suam gentem baptizare fecit.

In 830. Imperator Baldus mortuus est, & illi successit Theofilus suus filius hęreticus, & magnus persecutor Christianorum.

In 835. Gregorius Papa IV. Instituit Romę festivitatem omnium Sancto-

rum

rum, & etiam Galliæ Celebrandam. Eodem anno floruit in doctrina Rabanus Episcopus Maguntinus. Hoc anno fuit Dux Venetiæ Petrus Grandenicus.

In 840. Lothoarius fuit Imperator Occidentis, jam mortuo Ludovico. Et in 841. mortuus est Imperator Theophilus,& successit Michael III. qui habuit tuticrem Theodoram sua Matrem catholicam,Hoc anno Carolus Calvus filius Ludovici est Rex Galliæ.

In 843. Fuit hæresis Paulicianorum, seu Antinganorum.

In 845. Bogarus Rex Bulgarorum recepit fidem Christianam. Sorore sua Christiana hoc persuadente.

In 850. Ramirus Rex Leonis mortuus est, & illi successit Ordonius suus filius. Hoc anno in Neapoli una equa parturit equum cum duplici capite equi, & asini. In Gallia Cisalpina fuit fames, & natus est puer cum duplici capite, & visa sunt per aerem volare multa animalia monstruosa.

In 855. Hispaniæ fuerunt martyrio coronati à Saracenis Ludovicus,Paulus, Isidorus Argimirus, & Aurea Virgo.

In 861. Ordonius Rex Hispaniæ mortuus est, & illi successit Alphonsus III. suus filius.

In 864. Badoerus fuit Dux Venetiæ.

In 867. Michael Imperator Orientis occisus est à Basilio,qui factus est Imperator, & restituit suæ sedi Patriarcha Ignatium Catholicum à Michaele explusum,& misit Pontifici Romano reliquias S. Clementis Papæ,& martyris.

In 868. Lotharius Imperator Occidentis mortuus est, & illi successit Carolus Calvus,& Ludovicus II.qui obijt anno 875. in Mediolano,absque liberis.

In 877. Carolus Calvus mortuus est,& Ludovicus III. suus filius illi successit in Imperio,dictus Balbus,qui anno 879. mortuus est, & illi succesit in Regno Galliç Carolus Manns suus nepos,qui anno 885. mortuus est,& illi successit in Regno Carolus Grassus suus frater.

In 886. Basilius Imperator Orientis dum venaret,à Cervo est occisus, & illi successit Leo VI. suus filius.

In 887.Petrus Cadianus fuit Dux Venetiæ,& in 888. fuit Petrus Trillienus.

In 888. Carolus Grassus Imperator Occidentis mortuus est,& Regnum Italiæ cadit in manum Principum illius, & Berengarius acclamatus Imperator, occupavit Italiam cum exercitu, sed à Guidone fuit explusus, qui etiam expulsus est ab Arnulfo. Principes autem Galliæ elegerunt ad gubernandam Italiam Odonem Comitem de Angiò.

In 890. Galliç pluit Lac, & visus est puer qui habebat manus canis, aures asini, & caudam porci. Romç natus est puer cum triplici capite, & unus equus cum triplici pede. In Bergamo fuit fames, & pestilentia. Apuliæ fons manavit sanguis. In Viterbo una mulier parturit catam; In Gallia Cisalpina pluit sanguis. In Arezzo Lupus occidit centum homines absque sua offensione. In Italia visi sunt per aerem faces ardentes discurrere. In Oriente multç Civitates à Terremotu corruerunt. Galliæ pluit sanguis, lana, & lapides. In Genuvensi terra manavit sanguinem. In Amiterno pluit lana duobus diebus continuis,

nuis. Romę una mulier parturit creaturam, cum duplici capite.

In 892. Carolus Simplex dum esset ætatis annorum duodecim coronatus est Rex Galliç, & unctus fuit à Fulcone Archiepiscopo Rehemensi, & depositus est Odo Comes de Angiò, qui sibi usurpabat titulum Regis.

In 893. incepit hæresim Albigensium.

In 894. Formosus *Papa* jussit Odoni de Angiò, ut non infestaret amplius Carolum Simplicem jam coronatum Regem.

In 898. Carolus Simplex simul regnavit, cum Odone, qui hoc anno mortuus est, & Carolus regnavit in pace solus.

X. SECULUM.

Anni Christi nati.		*Anni quibus sederunt.*	
904	Benedictus *IV.* Romanus	Ann. 3.	m. 6. d. 15.
908	Leo *V.* Ardeatinus		d. 40.
908	Christophorus Romanus		m. 7.
909	Sergius *III.* Romanus	2.	
911	Anastasius III. *R*omanus	2.	m. 1. d. 21.
913	*L*andus I. *R*omanus		m. 6. d. 22.
914	*J*oannes X. *R*omanus	14.	m. 2. d. 13.
928	*L*eo VI. Romanus		m. 6. d. 13.
928	Stephanus VIII. *R*omanus	2.	m. 1. d. 15.
931	Joannes *XI.* Romanus	4.	
935	Leo V*II.* Romanus	3.	m. 6.
939	*S*tephanus *IX.* Romanus	3.	m. 4. d. 15.
942	Martinus *III.* Romanus	3.	m. 6. d. 13.
946	Agapitus I*I.* Romanus	9.	m. 7. d. 10.
956	*J*oannes *XII.* Romanus	8.	m. 4. d. 6.
964	Benedictus V. *Romanus*	1.	m. 1. d. 20.
965	*J*oannes *XIII.* Romanus	6.	m. 11. d. 5
972	Donus *II.* *R*omanus		m. 3.
972	Benedictus VI. *R*omanus	1.	m. 3. d. 24.
974	Bonifacius V*II.* *R*omanus	1.	m. 2. d. 1.
975	*B*enedictus V*II.* *R*omanus	9.	m. 1. d. 20.
984	*J*oannes X*I*V. Papiensis		m. 8.
985	*J*oannes X*V.* Romanus	10.	m. 9. d. 7.
996	Gregorius *V.* à Sassonia	2.	m. 8.
999	Silvester *II.* *G*allus	4.	m. 2. d. 6.

In

In isto sæculo anno 900. Leo Imperator Orientis, cum auxilio Venetorum recuperavit multa loca à Saracenis occupata. Eodem anno Ludovicus IV. (ex stirpe Caroli Magni,) Rex Germaniæ vicit Beringarium, qui occupabat Imperium Italiæ, & Romam petens obtinuit à Pontifice coronam Imperialem.

In 903. Ludovicus IV. recuperare volens Italiæ Regnum, qui adhuc retinebatur à Berengario, & cum isto in prælium veniens, captus, & victus est, & orbatus oculorum, Berengarius vero fuit ab Ungaris victus, & superatus, qui postea ab Venetis superati sunt.

In 904. Berengarius Romam pergens coegit Pontificem vi ad illum coronandum Regem Italiæ; qui postea recedens à Roma Papa fecit Synodum, & illum privavit Corona.

In 905. Incepit hæresim Joannis Erigeni; qui negabat Dei præscientiam, & exaltavit arbitrium humanum.

In 907. Garzias filius Alphonsi Regis Hispaniæ conspiravit adversum patrem regnandi ambitione, qui sponte cessit illi Regnum.

In 911. Orsus Badoerus fuit Dux Venetiæ; & fecit monetam argenteam. Leo V. Imperator Orientis mortuus est, & illi successit Constantinus VII. suus filius parvulus sub tutela Alexandri sui avunculi, qui anno sequenti decessit è vita, & regnavit solus Constantinus. Eodem anno Alphonsus Rex Hispaniæ mortuus est, & etiam Garzias decessit è vita, & illi successit suus frater Ordonius II. Eodem anno Rollonus Rex Normandorum recepit fidem catholicam.

In 913. Rangerius Dux Lotharingiæ recepit Catholicam fidem, & Egidius Legatus Apostolicus convertit ad fidem magnam partem Poloniæ. Hoc anno in Asia duæ Civitates dirutæ sunt à terremotu, ac etiam in Italia multa loca corruerunt. Schiavoniæ natus est puer cum duplici capite, & è celo ignis cecidit, & Sol per dies quatuor visus est coloris sanguinei. Genuæ cecidit ignis de Cœlo, & combusit duo Monasteria.

In 915. Iterum Berengarius obtinuit à Pontifice titulum Imperatoris Occidentis.

In 919. Constantinus Imperator Orientis declaravit Cæsarem Romanum Patritium, & accepit suam filiam in uxorem. Eodem anno Conradus Rex Germaniæ mortuus est, & illi successit in Regno Enricus Aucippus filius Othonis Ducis Sassoniæ.

In 921. incepit hæresim Godeschalchi, & Claudij à Turino.

In 922. Itali excluso Beringario, acclamaverunt Regem Italiæ Rodulphum Regem Borgomensium. Et Principes Galliæ excluso Carolo Simplici, elegerunt in Regem Rupertum.

In 923. Carolus Simplex occidit Rupertum, & Ugo filius Ruperti vicit Carolum, & dedit Regnum Rodulpho Regi Borgomentium.

In 924. Berengarius ut Regnum recuperaret vocavit Ungaros, sed Rupertus eos expulit, & Veronæ occidit Berengarium. Eodem anno Ottonis

Rex

Rex Hispaniæ mortuus est, & illi successit Friola II. suus frater cognominatus crudelis.

In 925. Rex Froila mortuus est, & per annum non est electus *R*ex in Hispania, & in sequenti anno successit Alphonsus IV. in Leone, & Ramirus II. in Asturia, & hinc incepit principium Regis *Castiliæ*. Eodem anno acclamatus est Ugo Comes Arli in Regem Italiæ, excluso Ridulpho.

In 927. Alphonsus IV. se recepit in Monasterio ad faciendam Monasticam vitam, relinquens Regnum *Galitiæ*, & Leonis *R*amiro II. Regi *Asturiæ*; sed postea mutans voluntatem sęculo rediit, sed à *R*amiro orbatus est oculis, qui etiam obcæcavit tres filios Froilę, qui regnare pretendebant.

In 928. *R*omanus Patritius declaratus Cæsar à Constantino coronavit Imperatores suos duos filios Stephanum, & Constantinum.

In 929. Carolus Simplex Rex Galliæ qui erat mancipatus carcerali custodia, clausit suos dies, relinquens unum filium dictum Ludovicum IV. [illegible]

In 930. Petrus Candianus fuit Dux Venetię. Et Enricus Cæsar *R*ex Germaniæ victo Rege Normandorum induxit eum ad recipiendam fidem Catholicam.

In 933. Fons in Genuensi per diem integrum manavit sanguinem, & *A*lbericus est Rex Romanorum.

In 936. Enricus I. clausit pie suos dies, & electus est Imperator Otho I. dictus magnus filius Epriprandi Visconte Domini Mediolanensis, ex familia Ducum Borgomensium; & hoc anno Ludovicus IV. filius Caroli Simplicis fuit coronatus Rex.

In 938. Ramirus II. *R*ex Leonis in Hispania occidit Moros, & Saracenos numero circa 80. millia. Eodem anno Boleslaus Rex Boemię, occidit suum fratrem Vuenceslaum, qui positus est in numero martyrum. Et Petrus Baderus fuit Dux Venetię.

In 940 *Romæ*, & Hispanię apparuerunt multa Monstra, Romæ visus est serpens, cum duplice capite. In Mediolano fuit fames. In Pavia Canis locutus est. Constantinopolim pluit sanguis, & unus mulus peperit. In Arabia visi sunt tres Soles. Gallię pluit triticum, & pisces per sex horas. In Germania pluit Ranas. In Armenia natus est puer, & puella coniunctę ad invicem. In Mediolano natus est equus, cum sex pedibus. In Regio natus est puer, cum duplici capite, & cum pedibus Ursę. Gallię natus est puer, cum facie canina, & *R*omę natus est puer, cum tribus manibus.

In 943. *P*etrus Candianus fuit Dux Venetiæ; & Imperator Orientis conclusit matrimonium suę filiæ cum Lothario filio Ugonis Regis.

In 944. Romanus *P*atritius Senerus Constantini Imperatoris à suo filio Stephano fuit privatus Imperio, & exul mittitur in unam Insulam; & deinde altercabat Imperium cum Constantino suo fratre, qui tandem omnes privati regno fuit, & Constantinus VII. verus *I*mperator, & exulavit duos fratres.

In 945 Ugo Rex Italiæ fuit privatus *R*egno à populis, & electus est *Lotha*-rius

rius suus filius; Ugo verò se inclusit in Monasterio.

In 948.Otho I.Rex Germaniæ debellavit *Araldum Regem Daniæ*, & postea fecit illum sibi tributarium cum suo Regno, qui factus est Christianus.

In 950.*Lothoarius* Rex Italiæ obiit veneno, & Marchio Beringarius acclamatur Rex Italiæ. Eodem anno Ramirus II.Rex Leonis clausit suos dies, & successit illi in Regno Ordonius III.suus filius.

In 954.Ludovicus V.*Rex* Galliæ mortuus est, & illi successit *Lothoarius* Secundus suus parvulus filius. Eodem anno clausit suos dies Albericus Tyrannus *Romæ*; & illi substitutus est Ottavianus suus filius *Sacerdos*.

In 955.Ordonius III.Rex Leonis mortuus est; & illi successit Veremundus Primus suus filius parvulus sub tutela Sancii sui avunculi.

In 956.incepit hæresim Fotij, qui negabat primatum Ecclesiæ *Romanæ*, & fuit auctor Schisma Græcorum.

In 960. Constantius VII. obiit veneno, qui regnaverat 50. annorum, & illi successit Romanus suus filius, qui subito declaravit suum Collegam Basilium suũ primogenitum. Eodem anno Veremundus *Rex* Leonis mortuus est, & illi successit Sancius suus Avunculus.

In 961.Otho *I*.Imperator declaravit Othonem II.suum filium Regem Germaniæ.

In 963.obiit Romanus II.*Imperator* Occidentis, & quamquam filios relinquisset; populus tamen salutavit *Imperatorem* Niceforum Foca, qui paulò post accepit in uxorem Theofaniam uxorem Romani iam defuncti.

In 965.populi Sarmatiæ, & *Poloniæ* receperunt fidem Christi.

In 969.Niceforus Foca propter suas libidines occisus est iussu suæ uxoris à Joanne Zemisce, qui pro præmio recepit Imperium. Eodem anno Saraceni in Oriente incenderunt Templum S.Sepulcri in Hyerusalem, & in ipso etiam Patriarcham Ioannem, & Christofarum Patriarcham Antiochiæ.

In 971.apparuit Cometa grandis in Italia, & multæ Civitates à terremotu conquassatæ remanserunt. Eodem anno ad ripam fluminis Albi ab Othone I. fuit ædificata Civitas Maddeburgi. Eodem anno Ioannes Imperator Orientis vicit Bulgaros, & Barbaros Septentrionales. Unde triumphavit in Constantinopoli ponens in cacumine Carri triumphalis Imaginem B. Virginis Mariæ, & incudit novam monetam cum hac inscriptione: *Christus Rex Regum*; ædificavit Templum, & cassavit tributa; deinde declaravit Imperatores Basilium, & Constantinum filios Romani. Eodem anno Sancius Rex Leonis in Hispania mortuus est, & illi successit Ramirus III.suus filius maior.

In 973.Otho I.Imperator clausit suos dies, & illi successit Otho *II*. suus filius. Hoc anno Vitalis Candianus est Dux Venetiæ.

In 975.Ioannes Imperator Orientis mortuus est veneno illi dato à Basilio Eunucho, & regnaverunt Basilium, & Constantinum VII. filios Romani *Imperatoris*.

In 976.S.Romualdus in Eremo secedens instituit Ordinem Camaldulensium cum habitu nigri coloris. Ttt In

In 977. Petrus Orsoleus Dux Venetiæ, & Ioannes Grandeniguus homines præclari in nobilitate, & doctrina, relictis mundanis dignitatibus, secuti sunt S. Romualdum in eremo.

In 983. Corpus S. Bartolomei Apostoli translatum est Romę. Eodem anno Otho II. Imperator Romæ clausit suos dies; & Civitates Florentiæ, Genuæ, Senæ, Pisæ, & Luccæ erigerunt formam Reipublicę viventes in libertate, absque subjectione; & filius Othonis II. Otho III. Germaniæ successit illi in Regno Germaniæ.

In 986. Ramirus Tertius Rex Leonis in Hispania clausit suos dies, & illi successit Veremundus II. filius Ordonii III. Rex antecedens. Eodem quoque anno mortuus est Lothoarius Rex Galliæ, & illi succesit Ludovicus V. suus filius major, qui anno sequenti mortuus est, & licet viveret Carolus suus avūculus; Principes tamen Regni elegerunt Regem Ugonem Comitem Parisiensem dictus Capetus, qui descendebat à Carolo Magno I. Imperatore, & ab Othone Imperatore.

In 997. Veneti inceperunt acquirere Terras in Istria, & in Dalmatia.

In 998. Ugo Rex Galliæ clausit suos dies, & illi successit Rupertus suus filius vir doctissimus in litteras sacras. Eodem anno Veremundus II. Rex Leonis in Hispania mortuus est post plurimas victorias Saracenorum, & illi successit in Regno Alphonsus V. ibus consanguineus.

XI. SECULUM.

Anni Christi nati.		Anni quibus sederunt.			
1003	Joannes XVII. Romanus	Ann.	5.	m. 7.	d. 29.
1009	Sergius IV. Romanus		2.	m. 9.	
1012	Benedictus VIII. Romanus		11.	m. 8.	d. 21.
1024	Joannes XVIII. Romanus		9.	m. 8.	d. 8.
1043	Benedictus IX. Romanus		12.		
1045	Gregorius VI. Romanus		1.	m. 7.	d. 20.
1046	Clemens II. Germanus			m. 9.	d. 24.
1048	Damasus II. Bavarus				d. 23.
1049	Leo IX. Germanus		5.	m. 2.	d. 4.
1055	Victor II. Germanus		2.	m. 3.	d. 16.
10 7	Stephanus X. Lotharingus			m. 7	d. 8
1058	Nicolaus II. Sabaudus		2.	m. 6.	d. 1.
1061	Alexander II. Mediolanensis		11.		d. 22.
1073	Gregorius VII. Hetruscus		12.	m. 1.	
1086	Victor III. Beneventanus		1.	m. 3.	
1088	Urbanus II. Gallus		11.	m. 4.	d. 20.
1099	Paschalis II. Tuschus		18.	m. 5.	d. 9.

In hoc seculo anno 1000. Stephanus II. Pontifex coram Othone Imperatore coronavit Crobium Regem Polonię; & S. Stephanum I. coronavit Regem Ungariæ, qui introduxit fidem catholicam in prædicto Regno. Eodem anno Otho Imperator transtulit à Polonia reliquias S. Adalberti martyris Romæ, & collocavit in Templo ab ipso Othone ædificato, ubi etiam posuit reliquias S. Bartholomei Apostoli, & S. Paulini Episcopi Nolæ à Benevento prius delatas. Et postea idem Imperator perrexit nudis pedibus usque ad Montem Garganum ad visitandam Ecclesiam S. Michaelis Archangeli, uti S. Romualdus illi imposuit ob pœnitentiam.

In 1002. Otho III. veneno obiit; & Electores elegerunt in Regem Germaniæ S. Enricum Ducem Bavariæ; & alii acclamaverunt in Regem Italiæ, & Imperatorem Enricum Claudium. Eodem anno Garzias Secundus Rex Navarræ ultimavit suos dies, & illi successit Sancius Secundus suus major filius.

In 1003. Crobius Rex Poloniæ clausit suos dies, & illi successit Boleslaus I. hoc anno floruerunt in doctrina Fulbertus, & Marinus.

In 1005. Ardoinus usurpavit sibi titulum Regis Italiæ, & occupavit Civitatem Pavię; sed S. Enricus veniens è Germania illum vicit, & fugavit, & fuit coronatus Rex Italię, & eodem die incendiata est Civitas Paviæ.

In 1008. S. Romualdus instituit ordinem Camaldulensium, cum habitu albi coloris. In hoc anno fuit fames, & pestilentia. In Italia pluit sanguis, & in Lotharingia fons aquæ manavit sanguinem. In Constantinopoli pluit sanguis, & parietes, & visi sunt in aere volare multa animalia monstruosa. Florentiæ cadit è celo flamma ignis. In Polonia pluit sanguis, & visi sunt duo Soles. In Mediolano natus est puer cum duplici capite, & sagitta veniens è Cœlo destruxit 110. domus. Galliæ pluit sanguis. In Viterbo natus est puer cum duplici capite. In Gallia Cisalpina multi fame interierunt. Apparuerunt in Italia duæ grandes Cometæ per multos dies. In Germania unus eques dum stabat in mensa Imperatoris Muyes devoraverunt eum. In Constantinopoli natus est puer cum pedibus caprinis; & cum uno oculo in fronte. In Pavia natus est puer cum duplici capite, sex dentibus, & cum barba. In Spoleto natus est puer cum duplici capite. Hoc anno fuit Dux Venetiæ Otho Orsoleus.

In 1012. Luna apparuit coloris sanguinei. Mare à suo loco exivit, & multas Civitates submersit. Fuit fames in Italia, & per totum mundum fuit pestilentia: Hyerusalem fuit à Turchis capta, & profanata. Sed post viginti quatuor annis venit in potestatem Christianorum.

In 1014. Ab Alphonso V. Rege Leonis, fuit erectum Regnum Aragoniæ in Hispania, & coronatum Ramirum I. suum filium minorem. Eodem anno fuit coronatus Imperatores Enricum III. & Imperatricem Cunegundam suam sanctam uxorem.

In 1017. in Aquitania Provincia Galliæ per tres dies continuos pluit sanguis.

In 1020. S. Bruno atterritus ex morte, & damnatione cujusdam Doctoris mundum reliquit, & se recepit ad penitentiam agendam in Montes Asperrimos quos Carthusianos appellant; ubi Carthusianos instituit.

In 1022. Principium habuit hæresim Antropomorfitorum, qui dixerunt Deum esse corporeum.

In 1024. Enricus III. Imperator Occidentis sanctè clausit suos dies, & restituit S. Cunegundam parentibus Virginem sicuti acceperat, & fuit electus Imperatorem Conradum II. Ducem Vormatiæ.

In 1025. S. Cunegunda Monasterium intravit ubi vixit vita admirabili per annos quindecim, & postea sanctè finivit dies suos. Eodem anno Basilius Imperator Orientis mortuus est postquam regnasset annis quinquaginta, & illi successit Constantinus VIII. suus frater. Eodem anno Boleslaus Rex Poloniæ mortuus est, & illi successit Micislaus suus filius. Hoc Anno Sancius Rex Navarræ renunciavit Regnum Ferdinandi suo filio.

In 1027. Conradus II. Romæ coronatus est Imperator à Pontifice Joanne XVIII. in die Sancto Paschæ coram Cavuto Rege Daniæ, & Angliæ, & Ridulpho Rege Borgomensium. Eodem anno Alphonsus V. Rex Leonis mortuus est in bello contra Moros, & Saracenos, & illi successit Veremundus III. suus major filius. Eodem anno S. Romualdus Abbas dum esset centum, & viginti annorum, transivit ex hac vita mortali, ad beatam, & immortalem, cujus corpus quinquiennio post mortem integrum repertum Fabriani in Ecclesia sui Ordinis conditum est.

In 1028. Constantinus VIII. mortuus est, & illi successit Romanus III. Eodem anno mortuus est Ugo Rex Galliæ, & duo sui fratres minores *R*upertum, & Enricum Regnum contendebant, quorum lites, & discordiæ *R*egnum turbaverunt.

In 1030. *S.* Emericus filius *S.* Stephani Regis Ungariæ sanctè clausit suos dies.

In 1033. Enricus obtinuit Regnum Galliæ, & Rupertus Ducatum Borgomentium. Eodem anno S. Stephanus Rex Ungariæ sanctè clausit suos dies, & successit in Regno Petrus filius suæ filiæ Giselæ. Eodem quoque anno Micislaus *R*ex Poloniæ mortuus est, & illi successit Casimirus suus filius.

In 1034. impudica Imperatrix Zoe occidit veneno, & ferro suum virum Romanum III. *I*mperatorem, & accepit sibi in virum Adulterum Michaelem IV. suum servum; à quo tamen malè tractata est; Eodem anno Conradus II. expulit à Regno *R*obertum Regem Borgomensium. Eodem quoque anno Casimirus *I.* Rex Poloniæ Regnum reliquit; & factus est Monachus Cluniacensis.

In 1035. Benedictus IX. Canonizavit S. Simeonem & in anno sequenti *S.* Stephanum I. Regem Ungariæ, & S. Emericum suum filium.

In 1037. Veremundus III. fuit spoliatus vita, & *R*egno, à Ferdinando I. Rege Castiliæ.

In 1038. Corpus S. Luciæ à Siracusis ubi erat, translatum est Constantinopolim.

In 1039. Michael IV. quia malè vexabatur à spiritu maligno, dedit Imperium.

rium Joanni suo fratri. Eodem anno Conradus II. Imperator occidentis in Trajetto Civitate Frisiæ clausit suos dies, relinquens Imperium Enrico IV. suo filio.

In 1040. S. Ioannes Gualbertus instituit Congregationem Vallis Umbrosæ sub Regula S. Benedicti. Eodem anno fuit beata mors S. Cunegundæ *Imperatricis*. Eodem quoque anno Ferdinandus I. invocato auxilio S. Jacobi Apostoli vicit Moros, & Saracenos, & illis abstulit Civitatem Coimbriæ.

In 1041. Populi Poloniæ obtinuerunt à Summo Pontifice, ut eorum Rex relicto Monasterio rediret ad Regnum, qui rediens cum gaudio universali composuit *Regnum*, & vicit inimicos. Eodem anno Michael *IV*. Imperator Orientis mortuus est.

In anno 1042. Græci elegerunt Imperatorem Constantinum IX. qui duxit in uxorem dictam Imperatricem Zoe. Eodem anno *Petrus Rex* Ungariæ spoliatus est Regno ab Abba Uvone suo consanguineo, sed in anno sequenti ab Enrico IV. victo Ugone dictus Petrus restitutus est Regno; qui tandem ab Ungaris paganis iterum privatus est, & orbatus oculis, & dederunt Regnum Andreæ I. Christianos persequendo.

In 1047. incepit heresis Beringarij à Turone, qui negabat Sacramentum Eucharistiæ, & matrimonium.

In 1048. fuit beata mors S. Odilonis à quo principium habuit usum in Ecclesia faciendi suffragia pro defunctis.

In 1049. Leo Pontifex canonizavit S. Vuolgandum Episcopum Ratisbonensem; qui etiam in anno 1051. confirmavit ordinem S. Joannis Gualberti dictum à Valle Umbrosa, & in anno 1052. Canonizavit Germaniæ S. Gerardum Episcopum Trullensem, & S. Romualdum Abbatem fundatorem Camaldolensium.

In 1054. Constantinus Imperator Orientis mortuus est absque liberis, & reliquit Imperium Theodoræ Porfirogenite suæ *Cognatæ*, quæ in anno 1056. mortua est, & declaravit *Imperatorem* Michaelem *VI*. dictum Stratonicum. Eodem anno 1056. Ferdinandus occidit Ramirum I. Regem Aragoniæ, & illi successit Sancius I. filius *Ramiri*.

In 1057. Michael VI. Imperator quia populus acclamavit Imperatorem Isacium Comenum cedit purpuram, & vitam privatam elegit.

In 1059. Andreas *I*. Rex Ungariæ spoliatus est Regno à Duce Bela. Et hoc anno Casimirus Rex *Poloniæ* mortuus est, & illi successit Boleslaus *II*. suus filius major.

In 1060. Erricus I. Rex Galliæ, cum consensu Episcoporum, & Principum declaravit suum collegam in Regno Filippum suum filium ad huc puerum. Eodem anno Isacius *Imperator* Orientis, declaravit Imperatorem Constantinum suum filium, & ipse se recepit in Monasterio, ubi fecit etiam officium *Portinarij* Conventus.

In 1062. B. Petrus Damianus Cardinalis obtinuit ab Alexandro II. Pontifice,

fice, ut rediret in heremo; sed paulo post ab eodem Pontifice vocatus, missus est Legatus Galliæ. Eodem anno Imperatrix Agnesa Matris Enrici V. reliquit Imperium, & Romam petijt ad serviendum Deo.

In 1065. Ferdinandus magnus Rex Castiliæ; & Leonis clausit suos dies, & reliquit tres filios, quorum primus dictus Alfonsus VI. fuit Rex Leonis, & secundus dictus Sancius fuit Rex Castiliæ.

In 1066. fuit beata mors S. Eduardi III. Regis Angliæ qui reliquit suam uxorem Egitam Virginem, & reliquit heredem sui Regni Gulielmum Comitem Normandorum ab Alexandro II. confirmatum, qui anno sequenti privavit Regno Araldum II. Regem Tyrannum.

In 1067. Constantinus Imperator Orientis mortuus est, & reliquit Imperium suis tribus filijs parvulis sub tutela Eudossiæ matris eorum, quæ contra juramentum factum in anno sequenti se copulavit matrimonio Romano Diogeni, cui dedit Imperium.

In 1069. Bela I. Rex Ungariæ mortuus est, & illi successit Salamon suus filius. Hoc quoque anno Sancius II. Rex Navarræ clausit suos dies, & illi successit Garzias suus filius. Hoc anno Dominicus Silvius fuit Dux Venetiæ.

In 1070. Rugerius Normannus acquisivit Panormum, cum multo excidio Saracenorum.

In 1071. Romanus Diogenes fuit victus à Turcha; hoc audito in Constantinopoli, populus acclamavit Imperatorem Michaelem VII. filium Constantini, & mater Eudossia exulata est; sed postea Romanus acquisivit libertatem, & petijt Constantinopolim; unde à Michaele fuit orbatus oculis, cum quo dolore mortuus est.

In 1072. Enricus V. spoliavit Ecclesias, imposuit Sacerdotibus decimas, spoliavit nobiles, & se dedit lasciviis, & per hoc ab Alexandro II. interdictus est, & postea in anno sequenti à Gregorio VII. excommunicatus est, & populus absolvit à juramento obedientiæ uti scismaticus; sed veniens Romam absolutus est à Pontifice ostendens signa penitentiæ, sed iterum reversus ad imperium, denuò oppressit Ecclesiasticos, & Ecclesias, & iterum excommunicatur à Gregorio VII. & privatur imperio.

In 1078. Niceforus Tertius occupavit imperium Orientis, & inclusit in Monasterio Michaelem VII. Constantinum suum filium, & Imperatricem, & ideo à Gregorio VII. excommunicatus est.

In 1079. Boleslaus II. Rex Poloniæ occidit S. Episcopum Stanislaum dum sacrificium Missæ peragebat: Unde Papa Gregorius VII. illum excommunicavit, & privavit Regno, & postea à Canibus laceratus est, & successit in Regno Uladislaus.

In 1080. Niceforus victus est ab Alexio Comeno, & illum in Monasterio inclusit. Eodem anno Gregorius VII. denuò excommunicavit Enricum V. & declaravit Imperatorem Ridulfum Ducem Sveviæ, & misit illi coronam Imperialem, quod sciens Enricus congregavit Synodum Episcoporum schismaticorum

rum, & declaravit Gregorium privatum Pontificatu; & postea bellavit, cum Ruperto, qui illum vicit, & dissipavit, sed Rupertus mortuus est.

In 1081. S. Canutus occisus est à suo fratre Olavo dum esset in Ecclesia, qui postea regnavit in Dania. Hoc anno fuit Dux Venetię Vitalis Falericus.

In 1085. Alphonsus VI. Rex Castiliæ, & Leonis vicit Moros, & Saracenos in Hispania, & acquisivit Civitatem Toleti.

In 1086. S. Bruno cum sex discipulis, & cum Ugone Episcopo Gratianopolitano in Cartusia instituit ordinem Carthusianorum. Eodem anno Basilius Monacus revivere fecit heresim Beringarij. Hoc anno fuit beata mors S. Anselmi Episcopi Luccensis.

In 1087. fuit à mercatoribus translatum Barim Corpus S. Nicolai Episcopi Mirræ.

In 1088. Papa Urbanus canonizavit S. Attilanum Episcopum Zamorensem.

In 1089. Corpus S. Antonii Abbatis fuit translatum à Constantinopolim ad Galliam, ubi extinxit pestilêntiam, quę ibi erat.

In 1091. Beringarius Princeps Barcellonæ instituit Ordinem Equitum Terraconensium contra Moros, & Saracenos.

In 1093. Sancius Rex Aragonię mortuus est, & illi successit Petrus I. suus filius primogenitus. Eodem anno Michael Vital fuit Dux Venetiæ.

In 1094. Veneti invenerunt corpus S. Marci Evangelistę jam diu occultum. Hoc anno Sancius Tertius Rex Navarrę mortuus est, & illi successit Petrus. Hoc anno fuit Cruciata ad acquirendum S. Sepulcrū sub Gothfredo Buglioni.

In 1098. S. Rupertus Abbas instituit Ordinem Cisterciensium.

In 1099. Exercitus Christianorum occupavit Hierusalem. & in hoc maximè eluxit fortitudo Gothifredi Buglioni, qui dum ab exercitu coronaretur Rex noluit coronam accipere, dicens, quod non licet ubi Christus prò nobis accepit coronam spineam Christianus sustineat coronam auream, & gemmatam. Hoc anno Uladislaus Primur Rex Poloniæ clausit suos dies, & illi successit Bolcslaus Tertius.

XII. SÆCULUM

Anni Christi nati.		*Anni quibus federunt.*		
1118	Gelasius II. Caietanus	Ann. 1.	m	d. 5.
1119	Calistus II. Gallus	5.	m. 10.	d. 13.
1124	Honorius II. Bononiensis	5.	m. 2.	d. 17.
1130	Innocentius II. Romanus	13.	m. 7.	d. 7.
1143	Cœlastinus II. Tuschus		m. 5.	d. 13.
1144	Lucius I. Bononiensis		m. 11.	d. 14.

1145.

1145	Eugenius *III*.Pisanus	8.	m.	4.	d.10.
1153	*A*nastasius *IV*.Romanus	1.	m.	4.	d.24.
1154	Adrianus IV.*A*nglus	4.	m.	8.	d.2[illegible]
1159	Alexander II.Senensis	21.	m.	11.	d.23.
1181	*L*ucius I*II*.Lucanus	4.	m.	2	d.28.
1185	*U*rbanus *III*. Mediolanensis	1.	m.	10.	d.25.
1187	Gregorius *VII* Beneventan.		m.	1.	d. 7.
1188	Clemens *III* Romanus	3.	m.	2.	d.20.
1191	Cœlestinus I*II*.Romanus	6.	m.	9.	d.11.
1198	Inn centius III. *R*omanus	18.	m.	6.	d. 9.

In præsenti sæculo duodecimo anno 1100. Gothofredus Rex Hyerusalem gloriosè clausit suos dies, & illi successit Baldovinus Comes Edessæ suus germanus. Hoc anno Gulielmus II. Rex Angliæ mittit in exilium *S*.Anselmum Episcopum, quia reprehendebat illum de suis vitiis; Gulielmus autem dum venaret; fuit occisus ab uno suo milite; & illi successit in Regno Enricus *I*. suus filius, qui subitò vocavit S.Anselmum.

In 1101.Conradus Rex Italiæ fuit victus à suo patre schismatico *Enrico V*. & Florentię clausit suos dies. *H*oc anno fuit beata mors Sancti Brunonis Confessoris. Hoc anno Enricus Rex Daniæ mortuus *est* in bello apud Soriam cum *S*aracenis, & illi successit in Regno Nicolaus. Hoc etiam anno Baldoinus *R*ex Hyerusalem cum Genuensibus, & Venetis occupaverunt Civitatem Tolemainæ, & occiderunt Califam Regem Turcharum. Eodem anno Hordelafus Falerius fuit Dux Venetiæ.

*I*n 1102.Enricus V.iterum à *P*aschale *S*ecundo excommunicatur.

In 1103.Genuenses in Soria occupauerunt Civitatem Tortonę.

In 1104.Alexius Comenus Imperator Gręcorum molestabat Latino euntes contra Saracenos in Oriente, ubi Balduinus Rex cum auxilio Gens sium occupavit Ascalonem patriam Herodis.

In 1105.Enricus V.fuit privatus Imperio à Principibus Germanię, & electus est Enricus VI.suus filius.Eodem anno Baldoinus secum portans in bello Lanceam, à qua Christus fuit plagatus in Cruce, vicit Saracenos, & occupavit Civitatem Laodicęę, & alia multa loca. Et Genuenses redeuntes ad eorum Patriam, secum portaverunt Catinum, in quo Christus Agnum Paschale comedit cum Apostolis in Cœna.

In 1106.impius Enricus V.clausit suos pessimos dies in Civitate *L*uttich,ubi aufugit, & sepultus est extra Ecclesiam. Hoc anno etiam mortuus est *P*hilippus Primus Rex Gallię, & coronatus est Ludovicus VI. dictus Grasso suus filius.

In 1107.Petrus I.Rex Aragoniæ mortuus est,& illi successit Alphonsus suus major filius.

In 1108.Petrus Rex Navarræ mortuus est, & illi successit Alphonsus suus germanus.

In 1109.Alphonsus VI.Rex Leonis, & Castiliæ mortuus est,relinquens Regnum Uracæ suæ unicæ filiæ, quæ copulata est matrimonio cum Alphonso I. Rege Aragoniæ suo consanguineo; quod sciens Papa, interdixit tales nuptias illicitas; sed Alphonsus exiliavit Episcopos; tamen paulò post occisus est à Moris, & Uraca repentinè obiit, & successit in Regno Ramirus Secundus, & in anno sequenti fuit datum Regnum Leonis Alphonso VII.

In 1110.Balduinus Rex cum auxilio Nicolai Regis Daniæ superavit Saracenos, & occupavit Beritum,& Sidonem. Hoc anno Paschalis II. canonizavit S.Petrum Episcopum Anagni. Eodem anno Enricus VI. Imperator Romam venit, ubi carceravit Pontificem, & Cardinales, ut confirmarent Prælaturas ab ipso venditas; Pontifex autem vi eas confirmavit, & vi eum coronavit Imperatorem; sed postea ipse à Roma secedens per Germaniam, Papa fecit Synodum in Laterano, & revocavit omnia, quæ vi fecerat.

In 1111.Alexius Comenus Imperator Orientis petiit à Papa, ut etiam eum coronaret Occidentis,promittendo magna Ecclesiæ, sed nihil obtinuit.

In 1113.S.Bernardus mundum relinquens, intravit Ordinem Cisterciensiũ; & in anno 1115.fuit factus Abbas Claravallensis Galliæ.

In anno 1117.fuit beata mors Ruperti Breslilii Parisiensis Fundator Ordinis Fontis Ebraldi, cum fecisset multa Monasteria, tam virorum, quàm mulierũ. Hoc anno incepit heresim Neribertinorum, & Roscellinorum, nec non Michaelis Cerularii.

In 1118.Alexius Comenus Imperator Orientis mortuus est, relinquens imperium suo filio Joanni Tertio dictus Colojanni. Hoc anno Frater Gerardus Præfectus Hospitii S.Joannis Baptistæ in Hyerusalem cum consensu Balduini Regis, & Pontificis instituit Ordinem Equitum S.Ioannis Baptistæ,hodie dicti (Cavalieri di Malta) Hoc etiam anno Baldoinus Rex claudit suos dies, & reliquit Regni successorem Baldoinus Secundus suus consanguineus, qui paulò post vicit, & carceravit Gazzi Principem Turcharum venientem contra Hyerusalem. Hoc etiam anno mortuus est Colomanus Rex Ungariæ, & illi successit Stephanus Secundus suus primogenitus filius.

In 1119.Enricus VI.iterum à Pontifice Callisto II.excommunicatur. Hoc anno S.Norbertus obtinuit à Pontifice confirmationem Ordinis Præmonstratensium sub regula S.Benedicti. Eodem anno incepit Ordinem Equitum Tẽplariorum, & Theutonicorum, nec non S.Lazzari prius à S.Basilio institutũ anno 370.Hoc anno Baldoinus II.vicit, & carceravit Regem Damasci veniẽtem contra Hyerusalem. Hoc anno Dominicus Michael fuit Dux Venetiæ.

In 1120.Rex Baldovinus occupavit Galileam.

In 1121.Galliæ Guasto à Vienna instituit Ordinem Clericorum Regulariũ S.Antonii à Tau.

In 1122. Enricus V. exhortatus à Principibus Germaniæ, pacificatus est cum Pontifice, renunciando usum creandi Episcopos.

In 1123. Baldoinus Rex fuit captus ab exercitu Balac Regis Turcharum, & carceratus in Carra; Veneti tamen defenderunt Hyerusalem, & occupaverunt Tyrum, Tripolim, & Baruttim.

In anno 1124. à Christianis fuit exercitus Turcharum victus, & liberatus Balduinus Rex.

In 1125. Enricus VI. mortuus est dum iret contra Civitatem Rems, ubi fuerat Synodum celebratum, & ipse excommunicatus, & Germani elegerunt Lothoarium Tertium in Imperatorem.

In 1126 Alphonsus VII. Rex Castiliæ, & Leonis mortuus est, & illi successit Alphonsus Octavus. Hoc anno fuit beata mors Stephani Abbatis Fundatoris Ordinis Grandimotensis in Gallia. Hoc anno Antuerpiæ fuit combustus Tanchelinus hæresiarca.

In 1127. Honorius Secundus privavit Rogerium Regno Apuliæ, & Calabriæ, quem possidebat absque ulla licentia Pontificum, quia tales Provinciæ erant Ecclesiæ, & investivit Rupertum Principem Capuæ: Hoc anno Ordo Templariorum fuit confirmatus à Legato Apostolico Galliæ in Concilio Trecca, ubi etiam S. Bernardus obtinuit confirmationem sui Ordinis Claravallensis. Eodem anno Alphonsus Rex Navarræ mortuus est, & illi successit Garzias Quartus suus filius.

In 1128. Roggerius Rex Siciliæ misit ad Pontificem, & promisit solvere tributum Ecclesiæ pro Apulia, & Calabria, & hoc pacto Papa illi restituit Provincias, & fecit pacem cum Ruperto Principe.

In 1129. Roggerius à Papa excommunicatus est, quia impedivit Episcopos Siciliæ Romam pergere, & postea obtinuit absolutionem, peracta pœnitentia; & Panormi coronatus est Rex Siciliæ.

In 1130. Innocentius Secundus canonizavit S. Ugonem Episcopum Gratianopolitanum. Hoc anno S. Gulielmus à Vercelli instituit suum Ordinem Montis Virginis in dicto Monte in Regno Neapolis.

In anno 1131. Baldoinus Secundus clausit suos dies, & illi successit Falco Comes Turonis in Gallia. Hoc anno floruit in doctrina Ugo de S. Victore. Hoc anno Petrus Bolanus fuit Dux Venetiæ.

In 1133. Ramirus II. Rex Aragoniæ reliquit Regnum Raimundo suo filio.

In 1134. fuit beata mors S. Norberti. Eodem anno Roggerius Rex Siciliæ assediavit Neapolim, & Beneventum, quos tandem occupavit, & illic recepit Antipapam Anacletum, qui illum coronavit Regem Siciliæ.

In 1135. Anacletus Antipapa labore D. Bernardi se humiliavit vero Pontifici Innocentio, & cessavit schisma.

In 1136. Boleslaus III. Rex Poloniæ clausit suum ultimum diem, & electus est Uladislaus. Sic etiam Enricus I. Rex Angliæ, & illi successit Stephanus suus filius; quoque Stephanus Secundus Rex Ungariæ, & illi successit Bela II. suus

ma-

major filius. Nec non & Enricus II. Rex Daniæ, & successit Enricus Tertius.

In 1137. sanctè mortuus est *Ludovicus* VI. *Rex* Galliæ dictus Grassus, & illi successit Ludovicus Grossus suus filius dictus Juvenis. Hoc anno *Lothoarius* Imperator vocatus à Pontifice contra Roggerium, qui illum fugavit in Sicilia; sed postea Roggerius denuò acquisivit Apuliam, & Calabriam & in anno sequenti mortuo Lothario occupavit Capuam, & in anno 1139. Electores elegerunt in Imperatorem Conradum Tertium nepotem Lothoarii. Hoc anno *Papa Innocentius* excommunicavit Roggerium, & illi indixit bellum; tamen à filio Roggerii dicto Gulielmo captus est Papa, & ductus est ubi erat *Roggerius*, qui illum honorificè suscepit, & quæsivit pacem, quam obtinuit. & absolvit ab excommunicatione, & dedit titulum Regis utriusque Siciliæ, dummodò Ecclesiæ solveret tributum.

In 1140. S. Bernardus condemnare fecit hæresim Petri Abailardi Doctoris Parisiensis, & Arnoldi sui discipuli; & Petrus abjurando hæreses se recepit in Monasterio Cluniacensi, & fecit pœnitentiam sanctè vivendo usque ad mortem. Hoc anno S. Gulielmus Princeps Aquitaniæ fundavit suum Ordinem Eremitarum sub Regula S. Augustini. Eodem anno sublatus est à vivis Uladislaus Secundus Rex Poloniæ, & successit in Regno Boleslaus *IV*.

In 1141. incepit hæresis Eudoni, & Apostolorum novorum.

In 1142. Fulco Rex Hyerusalem, dum venaret, cecidit ex Equo, & mortuus est, & declaravit *hæredem* Regni Baldoinum Tertium suum filium, qui reædificavit Civitatem Gazæ.

In 1143. Joannes Colajanni Imperator Orientis percussus à sagitta, dum Cignalem invaderet in venatione mortuus est, & Imperium reliquit Emanueli suo filio minori.

In 1146. Conradus *Cæsar* concessit Genuensibus incudere propriã monetã.

In 1147. S. Bertoldus in *Palestina* instituit celebrari festum Conceptionis B. Mariæ Virginis. Eodem anno Bela Rex Ungariæ cessit è vita, & illi successit in Regno Geisa Secundus suus filius.

In 1148. B. Gilbertus in Anglia instituit suum Ordinem Gibeltinorum, postea confirmatum ab Eugenio Tertio.

In 1149. incepit hæresim Marsilii, Valdonii, Maronii, & Petri de Bovis, & Enrici Tolosani.

In 1150. Roggerius Rex Siciliæ victis Græcis, venit Italiam, ubi portavit artifices, & artificium laborandi sericum. Circa hunc annum Dominicus Morosini fuit Dux Venetiæ.

In 1152. Conradus Tertius mortuus est, & illi successit Federicus Barbarossa *Ducem* Sveviæ, & suus nepos ex fratre.

In 1153. fuit beata mors S. Bernardi Abbatis. Hoc anno Baldoinus Tertius recuperavit Ascalonem.

In 1154. Stefanus I. Rex Angliæ clausit suos dies, & illi successit Enricus II. suus major filius. Hoc anno etiam Rex Siciliæ Roggerius mortuus est, & illi successit in *Regno* Gulielmus suus filius dictus crudelis, & impius. Hoc anno

rium Joanni suo fratri. Eodem anno Conradus II. Imperator occidentis in Trajetto Civitate Frisiæ clausit suos dies, relinquens Imperium Enrico IV. suo filio.

In 1040: S. Ioannes Gualbertus instituit Congregationem Vallis Umbrosę sub Regula S. Benedicti. Eodem anno fuit beata mors S. Cunegundæ *Imperatricis*. Eodem quoque anno Ferdinandus I. invocato auxilio S. Jacobi Apostoli vicit Moros, & Saracenos, & illis abstulit Civitatem Coimbriæ.

In 1041. Populi Polonię obtinuerunt à Summo Pontifice; ut eorum Rex relicto Monasterio rediret ad Regnum, qui rediens cum gaudio universali composuit *Regnum*, & vicit inimicos. Eodem anno Michael *IV*. Imperator Orientis mortuus est.

In anno 1042. Græci elegerunt Imperatorem Constantinum IX. qui duxit in uxorem dictam Imperatricem Zoe. Eodem anno *Petrus Rex* Ungariæ spoliatus est Regno ab Abba Uvone suo consanguineo, sed in anno sequenti ab Enrico IV. victo Ugone dictus Petrus restitutus est Regno; qui tandem ab Ungaris paganis iterum privatus est, & orbatus oculis, & dederunt Regnum Andreæ I. Christianos persequendo.

In 1047. incepit heresis Beringarij à Turone, qui negabat Sacramentum Eucharistiæ, & matrimonium.

In 1048. fuit beata mors S. Odilonis à quo principium habuit usum in Ecclesia faciendi suffragia pro defunctis.

In 1049. Leo Pontifex canonizavit S. Vuolgandum Episcopum Ratisboniensem; qui etiam in anno 1051. confirmavit ordinem S. Joannis Gualberti dictum à Valle Umbrosa, & in anno 1052. Canonizavit Germaniæ S. Gerardum Episcopum Trullensem, & S. Romualdum Abbatem fundatorem Camaldolensium.

In 1054. Constantinus Imperator Orientis mortuus est absque liberis, & reliquit Imperium Theodoræ Porfirogenite suę *Cognatæ*, quæ in anno 1056. mortua est, & declaravit *Imperatorem* Michaelem *VI*. dictum Stratonicum. Eodem anno 1056. Ferdinandus occidit Ramirum I. Regem Aragoniæ, & illi successit Sancius I. filius *Ramiri*.

In 1057. Michael VI. Imperator quia populus acclamavit Imperatorem Isacium Comenum cedit purpuram, & vitam privatam elegit.

In 1059. Andreas *I*. Rex Ungariæ spoliatus est Regno à Duce Bela. Et hoc anno Casimirus Rex *Poloniæ* mortuus est, & illi successit Boleslaus *II*. suus filius major.

In 1060. Enricus I. Rex Galliæ, cum consensu Episcoporum, & Principum declaravit suum collegam in Regno Filippum suum filium ad huc puerum. Eodem anno Isacius *Imperator* Orientis, declaravit Imperatorem Constantinum suum filium, & ipse se recepit in Monasterio, ubi fecit etiam officium Portinarij Conventus.

In 1062. B. Petrus Damianus Cardinalis obtinuit ab Alexandro II. Ponti-

fice,

fice, ut rediret in heremo; sed paulo post ab eodem Pontifice vocatus, missus est Legatus Galliæ. Eodem anno Imperatrix Agnesa Matris Enrici V. reliquit Imperium, & Romam petijt ad serviendum Deo.

In 1065. Ferdinandus magnus Rex Castiliæ; & Leonis clausit suos dies, & reliquit tres filios, quorum primus dictus Alfonsus VI. fuit Rex Leonis, & secundus dictus Sancius fuit Rex Castiliæ.

In 1066. fuit beata mors S. Eduardi III. Regis Angliæ qui reliquit suam uxorem Egitam Virginem, & reliquit heredem sui Regni Gulielmum Comitem Normandorum ab Alexandro II. confirmatum, qui anno sequenti privavit Regno Araldum II. Regem Tyrannum.

In 1067. Constantinus Imperator Orientis mortuus est, & reliquit Imperium suis tribus filijs parvulis sub tutela Eudossiæ matris eorum, quæ contra juramentum factum in anno sequenti se copulavit matrimonio Romano Diogeni, cui dedit Imperium.

In 1069. Bela I. Rex Ungariæ mortuus est, & illi successit Salamon suus filius. Hoc quoque anno Sancius II. Rex Navarræ clausit suos dies, & illi successit Garzias suus filius. Hoc anno Dominicus Silvius fuit Dux Venetiæ.

In 1070. Rugerius Normannus acquisivit Panormum, cum multo excidio Saracenorum.

In 1071. Romanus Diogenes fuit victus à Turcha; hoc audito in Constantinopoli, populus acclamavit Imperatorem Michaelem VII. filium Constantini, & mater Eudossia exulata est; sed postea Romanus acquisivit libertatem, & petijt Constantinopolim; unde à Michaele fuit orbatus oculis, cum quo dolore mortuus est.

In 1072. Enricus V. spoliavit Ecclesias, imposuit Sacerdotibus decimas, spoliavit nobiles, & se dedit lasciviis, & per hoc ab Alexandro II. interdictus est, & postea in anno sequenti à Gregorio VII. excommunicatus est, & populus absolvit à juramento obedientiæ uti scismaticus; sed veniens Romam absolutus est à Pontifice ostendens signa penitentiæ, sed iterum reversus ad imperium, denuò oppressit Ecclesiasticos, & Ecclesias, & iterum excommunicatur à Gregorio VII. & privatur imperio.

In 1078. Niceforus Tertius occupavit imperiū Orientis, & inclusit in Monasterio Michaelem VII. Constantinum suum filium, & Imperatricem, & ideo à Gregorio VII. excommunicatus est.

In 1079. Boleslaus II. Rex Poloniæ occidit S. Episcopum Stanislaum dum sacrificium Missæ peragebat: Unde Papa Gregorius VII. illum excommunicavit, & privavit Regno, & postea à Canibus laceratus est, & successit in Regno Uladislaus.

In 1080. Niceforus victus est ab Alexio Comeno, & illum in Monasterio inclusit. Eodem anno Gregorius VII. denuò excommunicavit Enricum V. & declaravit Imperatorem Ridulfum Ducem Sveviæ, & misit illi coronam Imperialem, quod sciens Enricus congregavit Synodum Episcoporum schismaticorum,

rum,

rum, & declaravit Gregorium privatum Pontificatu; & postea bellavit, cum Ruperto, qui illum vicit, & dissipavit, sed Rupertus mortuus est.

In 1081. S. Canutus occisus est à suo fratre Olavo dum esset in Ecclesia, qui postea regnavit in Dania. Hoc anno fuit Dux Venetię Vitalis Falericus.

In 1085. Alphonsus VI. Rex Castiliæ, & Leonis vicit Moros, & Saracenos in Hispania, & acquisivit Civitatem Toleti.

In 1086. S. Bruno cum sex discipulis, & cum Ugone Episcopo Gratianopolitano in Cartusia instituit ordinem Carthusianorum. Eodem anno Basilius Monacus revivere fecit heresim Beringarij. Hoc anno fuit beata mors S. Anselmi Episcopi Luccensis.

In 1087. fuit à mercatoribus translatum Barim Corpus S. Nicolai Episcopi Mirræ.

In 1088. Papa Urbanus canonizavit S. Attilanum Episcopum Zamorensem.

In 1089. Corpus S. Antonii Abbatis fuit translatum à Constantinopolim ad Galliam, ubi extinxit pestilentiam, quę ibi erat.

In 1091. Beringarius Princeps Barcellonæ instituit Ordinem Equitum Terraconensium contra Moros, & Saracenos.

In 1093. Sancius Rex Aragonię mortuus est, & illi successit Petrus I. suus filius primogenitus. Eodem anno Michael Vital fuit Dux Venetiæ.

In 1094. Veneti invenerunt corpus S. Marci Evangelistę jam diu occultum. Hoc anno Sancius Tertius Rex Navarrę mortuus est, & illi succesit Petrus. Hoc anno fuit Cruciata ad acquirendum S. Sepulcrũ sub Gothofredo Buglioni.

In 1098. S. Rupertus Abbas instituit Ordinem Cistercienfium.

In 1099. Exercitus Christianorum occupavit Hierusalem, & in hoc maximè eluxit fortitudo Gothifredi Buglioni, qui dum ab exercitu coronaretur Rex noluit coronam accipere, dicens, quod non licet ubi Christus prò nobis accepit coronam spineam Christianus sustineat coronam auream, & gemmatam. Hoc anno Uladislaus Primur Rex Poloniæ clausit suos dies, & illi successit Boleslaus Tertius.

XII. SÆCULUM

Anni Christi nati.		*Anni quibus sederunt.*		
1118	Gelasius II. Caietanus	Ann. 1.	m	d. 5.
1119	Calistus II. Gallus	5.	m. 10.	d. 13.
1124	Honorius II. Bononiensis	5.	m. 2.	d. 17.
1130	Innocentius II. Romanus.	13.	m. 7.	d. 7.
1143	Cœlaltinus II. Tuschus		m. 5.	d. 13.
1144	Lucius I. Bononiensis		m. 11.	d. 14.

1145.

1145	Eugenius III. Pisanus	8. m. 4. d. 10.
1153	Anastasius IV. Romanus	1. m. 4. d. 24.
1154	Adrianus IV. Anglus	4. m. 8. d. 2
1159	Alexander II. Senensis	21. m. 11. d. 23.
1181	Lucius III. Lucanus	4. m. 2 d. 28.
1185	Urbanus, III. Mediolanensis	1. m. 10. d. 25.
1187	Gregorius VII Beneventan.	m. 1. d. 7.
1188	Clemens III Romanus	3. m. 2. d. 20.
1191	Cœlestinus III. Romanus	6. m. 9. d. 11.
1198	Inn centius III. Romanus	18. m. 6. d. 9.

In præsenti sæculo duodecimo anno 1100. Gothofredus Rex Hyerusalem gloriosè clausit suos dies, & illi successit Baldovinus Comes Edessę. suus germanus. Hoc anno Gulielmus II. Rex Angliæ mittit in exilium S. Anselmum Episcopum, quia reprehendebat illum de suis vitiis; Gulielmus autem dum venaret, fuit occisus ab uno suo milite; & illi successit in Regno Enricus I. suus filius, qui subitò vocavit S. Anselmum.

In 1101. Conradus Rex Italiæ fuit victus à suo patre schismatico Enrico V. & Florentię clausit suos dies. Hoc anno fuit beata mors Sancti Brunonis Confessoris. Hoc anno Enricus Rex Daniæ mortuus est in bello apud Soriam cum Saracenis, & illi successit in Regno Nicolaus. Hoc etiam anno Baldoinus Rex Hyerusalem cum Genuensibus, & Venetis occupaverunt Civitatem Tolemainæ, & occiderunt Califam Regem Turcharum. Eodem anno Hordelafus Falerius fuit Dux Venetiæ.

In 1102. Enricus V. iterum à Paschale Secundo excommunicatur.

In 1103. Genuenses in Soria occupauerunt Civitatem Tortorię.

In 1104. Alexius Comenus Imperator Grçcorum molestabat Latino euntes contra Saracenos in Oriente, ubi Balduinus Rex cum auxilio Gens suum occupavit Ascalonem patriam Herodis.

In 1105. Enricus V. fuit privatus Imperio à Principibus Germanię, & electus est Enricus VI. suus filius. Eodem anno Baldoinus secum portans in bello Lanceam, à qua Christus fuit plagatus in Cruce, vicit Saracenos, & occupavit Civitatem Laodicę, & alia multa loca. Et Genuenses redeuntes ad eorum Patriam, secum portaverunt Catinum, in quo Christus Agnum Paschale comedit cum Apostolis in Cœna.

In 1106. impius Enricus V. clausit suos pessimos dies in Civitate Luttich, ubi aufugit, & sepultus est extra Ecclesiam. Hoc anno etiam mortuus est Philippus Primus Rex Gallię, & coronatus est Ludovicus VJ. dictus Grasso suus filius.

In

In 1107. Petrus I. Rex Aragoniæ mortuus est, & illi successit Alphonsus suus major filius.

In 1108. Petrus Rex Navarræ mortuus est, & illi successit Alphonsus suus germanus.

In 1109. Alphonsus VI. Rex Leonis, & Castiliæ mortuus est, relinquens Regnum Uracæ suæ unicæ filiæ, quæ copulata est matrimonio cum Alphonso I. Rege Aragoniæ suo consanguineo; quod sciens Papa, interdixit tales nuptias illicitas; sed Alphonsus exiliavit Episcopos; tamen paulò post occisus est à Moris, & Uraca repentinè obiit, & successit in Regno Ramirus Secundus, & in anno sequenti fuit datum Regnum Leonis Alphonso VII.

In 1110. Balduinus Rex cum auxilio Nicolai Regis Daniæ superavit Saracenos, & occupavit Beritum, & Sidonem. Hoc anno Paschalis II. canonizavit S. Petrum Episcopum Anagni. Eodem anno Enricus VI. Imperator Romam venit, ubi carceravit Pontificem, & Cardinales, ut confirmarent Prælaturas ab ipso venditas; Pontifex autem vi eas confirmavit, & vi eum coronavit Imperatorem; sed postea ipse à Roma secedens per Germaniam, Papa fecit Synodum in Laterano, & revocavit omnia, quæ vi fecerat.

In 1111. Alexius Comenus Imperator Orientis petiit à Papa, ut etiam eum coronaret Occidentis, promittendo magna Ecclesiæ, sed nihil obtinuit.

In 1113. S. Bernardus mundum relinquens, intravit Ordinem Cisterciensiũ; & in anno 1115. fuit factus Abbas Claravallensis Galliæ.

In anno 1117. fuit beata mors Ruperti Breslii Parisiensis Fundator Ordinis Fontis Ebraldi, cum fecisset multa Monasteria, tam virorum, quàm mulierũ. Hoc anno incepit heresim Neribertinorum, & Roscellinorum, nec non Michaelis Cerularii.

In 1118. Alexius Comenus Imperator Orientis mortuus est, relinquens imperium suo filio Joanni Tertio dictus Colojanni. Hoc anno Frater Gerardus Præfectus Hospitii S. Joannis Baptistæ in Hyerusalem cum consensu Baldoini Regis, & Pontificis instituit Ordinem Equitum S. Ioannis Baptistæ, hodie dicti (Cavalieri di Malta) Hoc etiam anno Baldoinus Rex clausit suos dies, & reliquit Regni successorem Baldoinus Secundus suus consanguineus, qui paulò post vicit, & carceravit Gazzi Principem Turcharum venientem contra Hyerusalem. Hoc etiam anno mortuus est Colomanus Rex Ungariæ, & illi successit Stephanus Secundus suus primogenitus filius.

In 1119. Enricus VI. iterum à Pontifice Callisto II. excommunicatur. Hoc anno S. Norbertus obtinuit à Pontifice confirmationem Ordinis Præmonstratensium sub regula S. Benedicti. Eodem anno incepit Ordinem Equitum Tẽplariorum, & Theutonicorum, nec non S. Lazzari prius à S. Basilio institutũ anno 370. Hoc anno Baldoinus II. vicit, & carceravit Regem Damasci venientem contra Hyerusalem. Hoc anno Dominicus Michael fuit Dux Venetiæ.

In 1120. Rex Baldovinus occupavit Galileam.

In 1121. Galliæ Guasto à Vienna instituit Ordinem Clericorum Regulariũ S. Antonii à Tau.

In 1122.Enricus II.exhortatus à Principibus Germaniæ, pacificatus est cum Pontifice, renunciando usum creandi Episcopos.

In 1123.Baldoinus Rex fuit captus ab exercitu Balac Regis Turcharum,& carceratus in Carra; Veneti tamen defenderunt Hyerusalem, & occupaverunt Tyrum, Tripolim, & Baruttim.

In anno 1124. à Christianis fuit exercitus Turcharum victus, & liberatus Balduinus Rex.

In 1125.Enricus VI.mortuus est dum iret contra Civitatem Rems, ubi fuerat Synodum celebratum, & ipse excommunicatus, & Germani elegerunt Lothoarium Tertium in Imperatorem.

In 1126 Alphonsus VII.Rex Castiliæ,& Leonis mortuus est, & illi successit Alphonsus Octavus. Hoc anno fuit beata mors Stephani Abbatis Fundatoris Ordinis Grandimotensis in Gallia.Hoc anno Antuerpiæ fuit combustus Tanchelinus hæresiarca.

In 1127.Honorius Secundus privavit Rogerium RegnoApuliæ,& Calabriæ, quem possidebat absque ulla licentia Pontificum, quia tales Provinciæ erant Ecclesiæ, & investivit Rupertum Principem Capuę: Hoc anno Ordo Templariorum fuit confirmatus à Legato Apostolico Galliæ in Concilio Treccæ, ubi etiam S.Bernardus obtinuit confirmationem sui Ordinis Claravallensis. Eodem anno Alphonsus Rex Navarræ mortuus est, & illi successit Garzias Quartus suus filius.

In 1128.Roggerius Rex Sicilię misit ad Pontificem,& promisit solvere tributum Ecclesiæ pro Apulia,& Calabria,& hoc pacto Papa illi restituit Provincias, & fecit pacem cum Ruperto Principe.

In 1129.Roggerius à Papa excommunicatus est, quia impedivit Episcopos Sicilię Romam pergere, & postea obtinuit absolutionem, peracta pœnitentia; & Panormi coronatus est Rex Siciliç.

In 1130.Innocentius Secundus canonizavit S.Ugonem Episcopum Gratianopolitanum. Hoc anno S.Gulielmus à Vercelli instituit suum Ordinem Montis Virginis in dicto Monte in Regno Neapolis.

In anno 1131.Baldoinus Secundus clausit suos dies,& illi successit Falco Comes Turonis in Gallia. Hoc anno floruit in doctrina Ugo de S.Victore. Hoc anno Petrus Bolanus fuit Dux Venetiæ.

In 1133.Ramirus II.Rex Aragonię reliquit Regnum Raimundo suo filio.

In 1134.fuit beata mors S.Norberti. Eodem anno Roggerius Rex Siciliç assediavit Neapolim, & Beneventum, quos tandem occupavit, & illic recepit Antipapam Anacletum, qui illum coronavit Regem Siciliç.

In 1135.Anacletus Antipapa labore D.Bernardi se humiliavit vero Pontifici Innocentio, & cessavit schisma.

In 1136.Boleslaus III.Rex Poloniæ clausit suum ultimum diem, & electus est Uladislaus. Sic etiam Enricus I.Rex Angliç, & illi successit Stephanus suus filius; quoque Stephanus Secundus Rex Ungariæ, & illi successit Bela II. suus

ma,

major filius. Nec non & Enricus II. Rex Daniæ, & successit Enricus Tertius.

In 1137. sanctè mortuus est Ludovicus VI. Rex Galliæ dictus Grassus, & illi successit Ludovicus Grossus suus filius dictus Juvenis. Hoc anno Lothoarius Imperator vocatus à Pontifice contra Roggerium, qui illum fugavit in Sicilia; sed postea Roggerius denuò acquisivit Apuliam, & Calabriam; & in anno sequenti mortuo Lothario occupavit Capuam, & in anno 1139. Electores elegerunt in Imperatorem Conradum Tertium nepotem Lothoarii. Hoc anno Papa Innocentius excommunicavit Roggerium, & illi indixit bellum; tamen à filio Roggerii dicto Gulielmo captus est Papa, & ductus est ubi erat Roggerius, qui illum honorificè suscepit, & quesivit pacem, quam obtinuit, & absolvit ab excommunicatione, & dedit titulum Regis utriusque Siciliæ, dummodò Ecclesiæ solveret tributum.

In 1140. S. Bernardus condemnare fecit hæresim Petri Abailardi Doctoris Parisiensis, & Arnoldi sui discipuli; & Petrus abjurando hæreses se recepit in Monasterio Clunaciensi, & fecit pœnitentiam sanctè vivendo usque ad mortem. Hoc anno S. Gulielmus Princeps Aquitanię fundavit suum Ordinem Eremitarum sub Regula S. Augustini. Eodem anno sublatus est à vivis Uladislaus Secundus Rex Poloniæ, & successit in Regno Boleslaus IV.

In 1141. incepit hæresis Eudoni, & Apostolorum novorum.

In 1142. Fulco Rex Hyerusalem, dum venaret, cecidit ex Equo, & mortuus est, & declaravit hæredem Regni Baldoinum Tertium suum filium, qui reædificavit Civitatem Gazæ.

In 1143. Joannes Colajanni Imperator Orientis percussus à sagitta, dum Cignalem invaderet in venatione mortuus est, & Imperium reliquit Emanueli suo filio minori.

In 1146. Conradus Cæsar concessit Genuensibus incudere propriā monetā.

In 1147. S. Bertoldus in Palestina instituit celebrari festum Conceptionis B. Mariæ Virginis. Eodem anno Bela Rex Ungariæ cessit è vita, & illi successit in Regno Geisa Secundus suus filius.

In 1148. B. Gilbertus in Anglia instituit suum Ordinem Gibeltinorum, postea confirmatum ab Eugenio Tertio.

In 1149. incepit hęresim Marsilii, Valdonii, Maronii, & Petri de Bovis, & Enrici Tolosani.

In 1150. Roggerius Rex Siciliæ victis Græcis, venit Italiam, ubi portavit artifices, & artificium laborandi sericum. Circa hunc annum Dominicus Mosini fuit Dux Venetiæ.

In 1152. Conradus Tertius mortuus est, & illi successit Federicus Barbarossa Ducem Sveviæ, & suus nepos ex fratre.

In 1153. fuit beata mors S. Bernardi Abbatis. Hoc anno Baldoinus Tertius cuperavit Ascalonem.

In 1154. Stefanus I. Rex Angliæ clausit suos dies, & illi successit Enricus II. suus major filius. Hoc anno etiam Rex Siciliæ Roggerius mortuus est, & illi successit in Regno Gulielmus suus filius dictus crudelis, & impius. Hoc anno

Vuu 2 etiam

etiam Federicus Barbarossa confirmatus ab Electoribus in Cęsarem, venit Italiam.

In 1155.Gulielmus Rex Siciliæ, quia occupaverat Beneventum, & alias terras Ecclesiæ, fuit excommunicatus à Pontifice. Hoc etiam anno Federicus Romam veniens, ibi fuit coronatus ab Adriano IV. & Germaniam rediens, occurritur à Spoletantis, sed sine effectu.

In 1157.incæpit hæresis Vvaldendrium ab Uvaldo à Lione.Hoc anno Garzias IV. Rex Navarræ, dum venaret à suo æquo, cui insedebat, occisus est; & successit Sancius IV.suus filius major. In Italia visi sunt duo Soles,& duę Lunę. Siciliæ omnes fontes exiccati sunt.

In 1160.Federicus congregavit Conciliabolum, in quo declaratum est Alexandrum verum Papam non esse, & Ottavianum Antipapam debere sedere in Cathedra Petri. Hoc anno Petrus Fernandez instituit contra Moros Ordinem Equitum S.Jacobi. Hoc anno Enricus I.Rex Svetię mortuus est, & illi successit Carolus suus primogenitus, & Enricus Tertius Rex Daniæ, & illi successit Valdemarus.

In 1161. Beatus Joannes Zirrita instituit Ordinem Equitum Avisi. Eodem anno Gulielmus Rex Siciliæ legem statuit, ut si quis inveniret Thesaurum, teneretur dare illum Regi.

In 1162. Geisa II. Rex Ungariæ mortuus est, & illi successit Stephanus III. suus major filius.

In 1163. Alexander III. canonizavit S. Eduardum Regem Angliæ. Hoc anno clausit suos dies Baldoinus III. Rex Hyerusalem, & illi successit Almericus suus germanus.

In 1164. Idem Pontifex Canonizavit S. Bernardum Abatem.

In 1165. mortuus est Antipapa Ottavianus, & Federicus Barbarossa creavit alium Antipapam dictum Paschalem, qui in anno 1167. Romæ illum coronavit Imperatorem, cum suą uxore Beatrice.

In 1166. Gulielmus Rex Siciliæ clausit suos dies,& illi successit Gulielmus II. suus filius annorum duodecim, dictus bonus.

In 1167. Ordo Æquitum Alæ hoc anno incepit.

In 1168. Federicus Barbarossa est excommunicatus à Papa uti usurpator rerum Ecclesiæ. Hoc anno Itali cum confederatis, cum Pontifice Alexandro ędificaverunt Civitatem Alexandriæ à Palea,quę fuit Patria B.Pij V.

In 1169. Civitas Cataniæ combusta, & destructa est ab igne erumpente à suo Monte Etna, & ibi interierunt quindecim millia animæ; & postea in alio loco reedificata est.

In 1171. S. Thomas Cantuariensis martyrium subijt pro defendenda libertate Ecclesiæ. Hoc anno mortuus est Antipapa Paschalis, & Impius Federicus creavit alium scilicet Joannem Stromensem.

In 1172. Alexander III. ritè canonizavit S. Thomam Cantuariensem.

In 1173. Visi sunt tres Soles, & tres Lunæ. In Sicilia multæ Civitates à ter-

re:

remotu corruerunt, & in Soria duodecim Civitates.

In 1174. Impius Federicus, cum Rege Boemiæ incendit multas Civitates Italiæ; quia adherebant vero Pontifice Alexandro; cui Rex Siciliç Gulielmus II. misit multas pecunias. Hoc anno dictus Rex Siciliæ ædificavit Ecclesiam, & Monasterium in Monreale. Hoc etiam anno mortuus est Valdemarus Rex Daniæ, & illi successit Canutus IV.

In 1176. Raimundus Rex Aragoniæ mortuus est, & illi succesit Petrus II. suus primogenitus. Hoc anno captus est à Venetis Otho filius Federici Imperatoris, qui, ut illum recuperaret, fecit pacem cum Pontifice, & Veneti habuerunt multa privilegia à dicto Pontifice. Hoc etiam anno Alphonsus Rex Castiliæ mortuus est, & illi successit Sancius III. suus frater, qui cum B. Raimundo Abbate Cirsterciense fundavit Ordinem Equitum Calatravæ. Hoc quoque anno Boleslaus IV. Rex Poloniç mortuus est, & illi successit Micislaus II. Hoc quoque anno nata est Galliæ hçresim Albigensium.

In 1177. Federicus fecit pacem, cum Pontifice. Hoc anno Almericus mortuus est, & illi successit in Regno Hyerusalem Baldoinus IV. suus filius dictus Leprosus, ac etiam Sancius III. Rex Castiliæ mortuus est, & illi successit Alphonsus IX. suus filius.

In 1178. Romani dederunt Pontifici Alexandro Regiam potestatem supra Romam; & Senatus illi juravit fidelitatem, & restitutæ sunt illi omnia quæ erant Ecclesiæ.

In 1179. Pontifex *Alexander* concessit *Alphonso Lusitaniæ* coronam, & titulum Regis, ob victorias in Saracenos, & Moros. Hoc anno Micislaus II. Rex *Poloniæ* mortuus est; & illi successit Casimirus II.

In 1180. Emanuel Imperator Orientis mortuus est, & illi successit Aexius II. suus filius. Hoc anno floruit Petrus Lombardus magister Sententiarum dictus Archiepiscopus *Parisiensis*. Hoc quoque anno natus est B. *Pater* Dominicus Fundator Ordinis Prædicatorum.

In 1181. Alexander III. **Ritè canonizavit S. Galganum Eremitam, & postea** clausit suos dies.

In 1182. Natus est S. Franciscus Fundator Ordinis Seraphici.

In 1183. Civitas *Antiochiæ*, Tripolis, & Damasci à terremotu ruerunt, ac etiam Civitas Constantiæ in Sicilia ubi mortui sunt vigintimillia animæ hominum. In eadem Insula flumen reversus occidit quinque millia homines; & per totam Italiam fuit validissima tempestas, cum damno hominum, Iumentorum, & arborum. In hoc anno Lucius III. *Pontifex* ritè canonizavit S. Brunonem Calsianensem Episcopum Segni. Hoc etiam anno mortuus est Baldoinus IV. Rex Hyerusalem dictus leprosus, & illi successit Baldoinus V. suus nepos ex sorore. Hoc quoque anno *Alexius* Imperator in Constantinopoli fuit de nocte occisus à suo custode Andronico. Hoc etiam anno Romani, se debellarunt à *Pontifice* Lucio, qui aufugit, sed Pontifex cum auxilio Enrici II. Regis Angliæ domavit Romanos.

In

In 1185. Alphonsus I. Rex Lusitaniæ mortuus est, & illi successit Sancius suus filius. Eodem anno Andronicus qui sibi usurpaverat Imperium Orientis occisus est crudeliter à populis, & acclamatus est Imperator Isacius Angelus.

In 1187. Hyerusalem capta est à Saladino Rege Saracenorum Babiloniæ, & Egipti, cum occisione Christianorum.

In 1188. Clemens III. Ritè canonizavit S. Othonem Episcopum Bambergensem.

In 1189. Canutus Rex Daniæ, & Gulielmus II. Rex Siciliæ dum se præpararent ad terram sanctam recuperandam mortui sunt. Et Enricus II. Rex Angliæ occisus est, & successit Riccardus suus filius. Eodem anno Regnum Siciliæ, & Neapolis datum est de consensu Papæ Tancredi filio naturali Roggerij secundum testamentum Regis.

In 1190. Philippus II. Rex Galliæ; cum suis navibus appulit Messanam, ubi etiam Riccardus Rex Angliæ. Hoc anno Federicus I. Imperator post multos labores vicit Soldanum Iconij in Soria, & dum transiret flumem, ab aquis suffocatus est, & Conradus suus filius congregato exercitu jam disperso, tandem etiam in Soria clausit suos dies.

In 1191. Celestinus III. Canonizavit S. Ladislaum Regem Ungariæ, & coronavit Imperatorem Occidentis Enricum VII. filium Federici Barbarossa. Hoc anno Stephanus III. Rex Ungariæ mortuus est, & illi successit Emericus I. suus maior filius. Et Udislaus Rex Boemiæ etiam mortuus est, & illi successit Gombeslaus suus filius.

In 1192. Dictus Papa canonizavit S. Ubaldum Episcopum Ugubij. Excommunicavit Leopoldum Ducem Austriæ, Imperatorem Enricum VII. & Regem Svevorum; quia carceraverunt Regem Riccardum Angliæ, & scriptis omnibus Principibus Christianis in auxilium recuperationis Terræ Sanctæ. Hoc anno mortuus est Tancredi Rex Siciliæ, & illi successit Roggerius III. suus filius.

In 1193. Enricus VII. cum exercitu venit Siciliam, & capto Roggerio Panormum, eruit illi oculos, & amputavit testiculos, & postea illum misit Germaniam. Hoc anno etiam ipse Enricus liberavit Riccardum è carcere; medio argento.

In 1194. Sancius IV. Rex Navarræ mortuus est, & illi successit Sancius V. suus filius dictus Fortis.

In 1195. Saladinus Rex Saracenorum mortuus est, & antequam obiret jussit, ut unus sumpta Sindone, in qua suum corpus erat sepeliendum, voce præconis clamaret per plateas, & vicos Damasci. Rex Saladinus omnia relinquit in hoc mundo, & solum defert hanc Sindonem. Hoc anno Isacius Angelus Imperator Orientis fuit Imperio privatus, orbatus oculis, & in carcerem missus ab Alexio suo fratre.

In 1196. Boleslaus Rex fuit occisus à Baronibus Regni, & illi successit in Regno Boemiæ Federicus suus primogenitus. Hoc etiam anno Casimirus II. Rex

Rex Poloniæ mortuus est, & *Regnum* reliquit Lasco I. suo filio de consensu Electorum.

In 1197. In Soria visi sunt in aere tres Cruces magnę, & unus Crucifixus. Mukę Civitates Brescię, Genuæ, & Lodi dirute sunt à Terremotu. Hoc anno Enricus VII. Messanæ obijt.

In 1198. Celestinus III. ritè canonizavit S. Homobonum à Cremona. Hoc nno Electores Germaniæ alij elegerunt in Imperatorem Filippum Ducem Svevię fratrem *Imperatoris* Enrici jam defuncti; alij vero Othonem Ducem Sassoniæ. Hoc quoque anno Federicus Rex Boemiæ obijt, & illi successit Conradus frater.

In 1199. Joannes de Matha, & Felix Anacoreta instituerunt Ordinem Sanctissimæ Trinitatis ob *Redemptionem* captivorum in manus Infedelium. Hoc quoque anno Riccardus *Rex* Angliæ dum bellaret contra Philippum II. Regem Galliæ sagitta est occisus, & illi successit in *Regno* Joannem suum fratrem.

XIII. SECULUM.

Anni Christi nati.		*Anni quibus fuerunt.*	
1216	*H*onorius III. *R*omanus	Ann. 10.	m. 8.
1227	Gregorius IX. Anagninus	14.	m. 5. d. 3.
1241	Celestinus IV, Mediolanen		d. 17.
1243	*I*nnocentius *IV*. Genuensis	11.	m. 5. d. 20.
1254	*A*lexander *IV*. *R*omanus	6.	m. 5.
1261	Urbanus IV. *G*allus	3.	m. 1. d. 4.
1265	Clemens *IV* Gallus	3.	m. 9. d. 25.
1271	Gregorius *X* Placentinus	4.	m. 4. d. 10.
1276	Inno ent *V*. Burg. Ord. Præ.		m. 5. d. 2.
1276	Adrianus *V*. Genuensis.		m. 1. d. 7.
1276	*J*oannes X*IX*. *L*usitanus.		m. 8. d. 8.
1277	*N*icolaus *III*. Romanus.	2.	m. 8. d.,9.
1281	Martinus IV. *G*allus	4.	m. 2. d. 7.
1285	Honorius *IV*. *R*omanus	2.	m. 0. d. 2.
1288	*N*icolaus *IV*. *A*scolanus	4.	m. 1. d. 14.
1294	Celestinus *V* Esrniensis		m. 5. d. 7.
1294	*B*onifacius *V*II. *A*nagninus	8.	m. 9. d. 28.

In hoc seculo tertiodecimo anno 1200. *I*nnocentius Tertius instituit Romę Ordinem Clericorum hospitum S. Spiritus in Sassia. *Ph*ilippus, & Otho Impe-

ra-

illi successit Enricus Primus suus filius, mortuus quoque est hoc anno Gulielmus Rex Scotiæ postquam regnasset annis quinquaginta, & Regnum reliquit Alexandro suo filio.

In 1215. Fuit institutum ordinem S. Pauli Eremitæ.

In 1216. Papa Honorius Tertius confirmavit ordinem S. Patris Dominici, prius approbatum ab Innocentio Tertio, qui etiam postea confirmavit ordinē S. Patris Francisci. Hoc anno Enricus Imperator Orientis mortuus est, & Imperium reliquit Petro Antisiodorensi, qui anno sequenti Romæ cum Uiolante sua uxore coronatus est ab Honorio Tertio.

In 1218. Mortuus est Alphonsus Rex Leonis, & illi successit B. Ferdinandus qui factus est Rex Leonis, & Castiliæ. Hoc anno S. Petrus Nolascus, S. Raymundus de Peniafort, & Iacobus Primus Rex Aragoniæ instituerunt ordinem S. Mariæ à Mercede, Redemptionis Captivorum. Hoc quoque anno Gulielmus Angelus magister Gymnasii instituit Ordinem dictum à Valle discipulorū Hoc anno Almericus Secundus Rex Hyerusalem clausit suos dies, & illi successit Ioannes à Brenna. Hoc etiam anno decessit è vita Enricus Secundus Rex Suetiæ, & illi successit Ioannes Primus suus major filius

In 1219. Federicus II. coronatus est ab Honorio III. Romę.

In 1220. S. Angelus Carmelita, dum Siciliæ prędicaret, martyrium recepit ab uno peccatore. Hoc anno Rex Daniæ Enricus IV. clausit suos dies, & successit Valdemarus II.

In 1221. Petrus Antisiodorensis Imperator Constantinopolis occisus est à Theodoro Lascari in Bitinia, & successit in Imperio Ropertus suus filius. Hoc anno fuit Sancta mors S. Patris Dominici Fundatoris Ordinis Prędicatorum, & S. Brocardi Carmelitę.

In 1222. Theodorus Lascari Imperator Trabisondę mortuus est, & imperium reliquit Ioanni Duci suo affini. Hoc anno fuit beata mors B. Ioanni Patriarcha Hyerusalem. Hoc quoque anno mortuus est Ioannes I. Rex Svetiæ, & illi successit Henricus III. suus major filius.

In 1223. Philippus II. Rex Franciæ mortuus est, & illi successit Ludovicus suus filius. Hoc anno Honorius III. confirmavit Ordinem Seraphicum S. Francisci. In Gallia Cisalpina pluit parietes; & Italia afflicta est à terremotu.

In 1224. Federicus II. Imperator, & Rex Siciliæ duxit secundam uxorem Joannam, filiam Joannis Brennæ Rex Hyerusalem, & dotis nomine dedit illi titulum Regis Hyerusalem, [& hoc Reges Sicilię habent titulum Regis Hyerusalem]. Idem Federicus misit Saracenos, qui erant Siciliæ in Civitatem Noceræ in Regno Neapolis; (& ideo Nocera appellatur Nocera Paganorum). Hoc anno fuit beata mors S. Cirilli Carmelitæ.

In 1225. incepit hæresim Gilberti philosophi.

In 1226. Honorius III. ritè canonizavit S. Laurentium Episcopum Dublensem. Hoc quoque anno fuit sancta mors S. Francisci de Assisio, & floruit in sanctitate S. Clara sui Ordinis. Hoc quoque anno apparuit B. Virgo Maria

 Ho-

In 1238, incepit hæresim Chatarorum, Passaginorum Iosephinorum, Arnoldistorum, & Speronistorum.

In 1240. Floruerunt B. Albertus Magnus Ordinis Prędicatorum Alexander de Ales, & Vincentius Historicus. Hoc quoque anno fuit beata mors S. Raimundi Nonnati.

In 1244. Federicus II. tentabat carcerare Pontificem Innocentium IV. sed Pontifex se recepit in Galliam, ubi receptus est à S. Ludovico.

In 1245. Imperator Federicus est in Concilio privatus Imperio, & denuo excommunicatus est à Papa; & fuit electus Enricus Lantgravius Dux Assiæ, & Turingiæ. In eodem Concilio Cardinales insigniti sunt pileo rubro. In hoc anno Pontifex misit Prædicatores ad Tartaros, qui converterunt multas gentes ad fidem, & metus eorum recepit baptismum.

In 1247. Enricus Lantgravius jam electus Imperator mortuus est, & Electores Germaniæ elegerũt in Imperatorem Gulielmum Comitem Olandæ. Hoc quoque anno Primislaus Rex Boemiæ mortuus est, & illi successit Vuinceslaus suus filius.

In 1248. Innocentius IV. ritè canonizavit S. Edimundum Archiepiscopum Cantuariæ. In hoc anno Sancius II. Rex Lusitaniæ mortuus est, & illi successit Alphonsus II. suus frater; etiam obijt hoc anno Vuinceslaus Rex Boemię, & illi successit Ottocarus suus filius major.

In 1249. S. Ludovicus Rex Galliæ, cum alijs occupavit Civitatem Damiatæ in Soria; sed S. Ludovicus captus à Saracenis est.

In 1250. S. Ludovicus restituens Damiatam Saracenis liberatus est. Hoc anno Federicus II. excommunicatus infeliciter clausit suos dies, & Conradus suus filius Rex Sveviæ adhuc occupavit multas Civitates Germaniæ, & Siciliæ, & Italiæ, & præliavit cum Imperatore Gulielmo, à quò victus Neapolim petit ad assediandam Civitatem. Hoc anno Enricus III. Rex Svetiæ mortuus est, & illi successit Valdematus suus filius. Hoc quoque anno clausit suos dies Rex Daniæ Valdemarus II. & successit Abel suus filius.

In 1251. S. Simeon Sthocus recepit à B. Virgine Scapulare sui Ordinis. Hoc anno Marinus Morosinus fuit Dux Venetiæ.

In 1252. S. Petrus Martyr Ordinis Prædicatorum, dum sanctæ Inquisitionis munus gereret, illum Como, Mediolanum, redeuntem, impius Sicarius semel atque iterum in capite gladio vulneravit, & iterum latera Mucrone transverberatus migravit ad martyrij palmam, in Cœlum. Hoc itidem anno fuit beata mors S. Claræ Virginis Ordinis S. Francisci; & Regina Blancha Mater S. Ludovici Regis clausit suos dies, dum ipse erat in Oriente ad fideles recuperandos. Hoc etiam anno Conradus filius Federici II. Imperatoris debellavit Neapolim, & destruxit ejus Mœnia. Hoc quoque anno Ottocarus Rex Boemiæ vicit Prussios, & illos baptizare fecit.

In 1253. Papa Innocentius IV. ritè canonizavit S. Petrum Martyrem Ordinis Prædicatorum, & S. Gulielmum Episcopum Briocensem à minori Brit-

tania; & S. Stanislaum martyrem Episcopum Cracoviæ.

In 1254. In hoc anno S. Ludovicus Galliæ Rex reedificare fecit in Soria Civitatem Sydonis à Saracenis destructam. Hoc quoque anno Conradus filius Ferdinandi II. obijt veneno illi potato à Manfredo filio naturali ipsius Federici; Manfredus vero occupavit Sicilias, & bellavit contra Pontificem, pretendentem Sicilias uti feudum Ecclesiæ.

In 1255. Alexander IV. Pontifex ritè canonizavit S. Claram Virginem Ordinis Seraphici. Hoc anno mortuus est Joannes Dux Imperator Trabisundæ post quam regnasset annis triginta tribus, & illi successit Theodorus Lascari II. suus major filius. Hoc quoque anno Manfredus intelligere faciens, quod Conradinus filius Conradi Regis Svetiæ in Germania esset mortuus, se fecit Regem Neapolis, & Siciliæ, & dedit uxorem suam Constantiam Petro III. filio Jacobi Regis Aragoniæ. Hoc itidem anno Patriarcha Antiochiæ reduxit ad fidem in Siria hæreticos Nestorianos.

In 1256. fuit beata mors S. Petri Nolasci Fundatoris Ordinis S. Mariæ de Mercede, ac etiam beata mors B. Ferdinandi Regis Castiliæ, & illi in Regno successit Alphonsus X. suus filius. Hoc quoque anno Abel Rex Daniæ occisus est, dum bellaret in Frisia, & illi successit Christophorus suus filius; Rineri Zeno fuit Dux Venetiæ.

In 1257. fuit beata mors S. Hyacinthi Ordinis Prædicatorum. Hoc anno Electores Germaniæ non convenerunt in eligendo Cæsarem; alii enim elegerunt Alphonsum X. Regem Castiliæ, & alii Riccardum Principem Cornubiæ fratrem Regis Angliæ, qui dum Alphonsus negligit ire, ipse Riccardus potitus est Imperium.

In 1259. Theodorus Lascari Secundus Imperator Trabisundæ mortuus est, & imperium reliquit suo parvulo filio sub tutela Michaelis Paleologi.

In 1260. Christophorus Rex Daniæ clausit suos dies, & illi successit Enricus V.

In 1261. Urbanus IV. ritè canonizavit S. Riccardum Episcopum Cicestrensem. Hoc anno Græci ejecerunt Imperatores Latinos, postquam imperassent annis quinquaginta octo. Hoc anno Manfredus excommunicatus acquisivit Galliam Cisalpinam.

In 1262. Michael Paleologus orbavit oculis filium Theodori Lascari II. cujus erat tutor, & se fecit Imperatorem. Hoc anno Manfredus cum Saracenis deprædavit Statum Ecclesiasticum. Hoc anno quoque Germani privaverunt Riccardum Imperio, & quia Alphonsus noluit illò ire, fuit interregnum per sex annos in Occidente. Hoc itidem anno à Londaringo Andalio institutus fuit Ordo Equitum de Monte Gaudii sub regula S. Augustini.

In 1263. Urbanus Quartus privavit Manfredum Regnis, & investivit Carolum à Provenza Ducem de Angiò fratrem S. Ludovici Regis Galliæ, qui postea coronatus est à Clemente Quarto in anno 1265. & in anno 1266. ivit contra Manfredum in Benevento, ubi illum vicit, & occidit, & factus est Rex utriusque Siciliæ.

In

In 1267. Laurentius Thiepoldus fuit Dux Venetiæ. Hoc anno Papa Clemens Quartus ritè canonizavit S. Eudigem.

In 1268. Conradinus Rex Sveviæ decapitatus est à Carolo de Angiò in Neapoli in platea Mercati. Et in anno sequenti Elisabeth Regina Sveviæ mater Corradini petivit Neapolim de licentia Caroli Regis, ubi honorificè sepelivit corpus filii Corradini in Ecclesia S. Mariæ de Carmelo, & ubi decollatus est illi tumulum erexit.

In 1270. S. Lodovicus cum clades ac damna Terræ Sanctæ ferre non valens iterum transmisisset, bellum Saracenis illaturus, & iam castra in conspectu ipsorum posuisset pestilentia ictus, divinis Sacramentis ritè perceptis, sanctissimè decessit; Eius corpus pòstea Parisios translatum est: quod in celebri S. Dionisii Templo colitur. In eodem bello etiam decessit Theobaldus II. Rex Navarræ, & Navarrenses elegerunt in eorum Regem Enricum Hispaniæ. Galliæ autem successit Rex Philippus filius S. Ludovici IX. dictus Audax.

In 1273. Electores Germaniæ elegerunt in Imperatorum Ridulphum Comitem Alsatiæ, & fuit coronatus in Gallia. Hoc anno Civitas Mediolani fuit à Terremotu vexata.

in 1274. Fuit beata mors S. Thomæ Aquinatis Ordinis Prædicatorum, & S. Bonaventuræ Ordinis Seraphici: Hoc etiam anno Bela Tertius Rex Vngariæ mortuus est, & illi successit Stephanus Quartus suus maior filius, hoc quoque anno S. Petrus Moronus fundavit Ordinem Celestinorum.

In 1276. Iacobus I. Rex Aragoniæ postquam regnasset 63. annis clausit gloriosè suos dies, & illi successit Petrus Tertius suus primogenitus, ac etiam mortuus est Stephanus Quartus Rex Ungariæ, & illi successit Ladislaus Secundus suus maior filius.

In 1277. Vualdemarus Rex Svetiæ mortuus est, & illi successit Magnus suus major filius.

In 1278. Iacobus Contarini fuit Dux Venetiæ. Hoc anno mortuus est Alphonsus Tertius Rex Lusitaniæ, & illi successit Dionysius suus filius.

In 1280. Nicolaus Tertius abstulit à Carolo Rege Neapolis, & Siciliæ Vicariatum Galliæ Cisalpinæ, & dignitatem Senatoriam Romanam; hoc anno Boleslaus Quintus Rex Poloniæ mortuus est, & illi successit Lascus Secundus suus filius. In hoc quoque anno fuit beata mors B. Alberti Magni Ordinis Prædicatorum Archiepiscopi Ratisbonensis; & floruit B. Reginaldus Ordinis Prædicatorum.

In 1281. Martinus Quartus Gallus iterum concessit Carolo de Valois Regi dignitatem Senatoriam Romanam.

In 1282. Siculi in die Resurrectionis Domini die 30. Martii occiderunt omnes Gallos, qui erant in dicta Insula à primo usque ad ultimum propter eorũ inhonestatem numero 32. millia, ad horam vespertinam, & sic dictus est Vesper Sicilianus. Hoc anno Ridulphus Imperator concessit Alberto suo filio Comite Aspurgi Archiducatum Austriæ.

In 1283. Michael Paloelogus Orientis Imperator mortuus est, & illi successit Andronicus Paleologus suus filius, qui eum sepelire feci tspoliatus vestibus imperialibus in arena, nõ alia ratione nisi quia Ecclesiam latinam amabat. Hoc anno fuit pestilentia in tota Europa, & in Anglia pluit sanguis . In Mediolano natus est puer cum pilis & unguibus Vrsi. In Germania natus est Puer cum duplici capite, & alius cum quatuor brachiis , & cum duplici capite . In Regno Neapolis natus est puer cum pedibus, & manibus Vrsi. Et in mari captus est monstrum marinum, & in arena veniens dabat gemitus, & ululatus, & locutus est voce humana; unde ductus est in Orvieto ad Martinum Papam.

In 1284. Alphonsus X. Rex Castiliæ clausit suos dies, & illi successit Sancius IV. suus Primogenitus.

In 1285. Carolus de Angio dum cogitat recuperare Sicilliam iam occupatam à Rege Petro Aragoniæ, solvit tributum humanæ fragilitati, & reliquit heredem sui Regni Carolum suum filium; hoc quoque anno Petrus Rex Aragoniæ occisus est à Philippo Rege Galliæ, & antequam decederet testavit Alphonso II. suo Primogenito Regnum Aragoniæ, & Sardiniæ: & Iacobo secundogenito Regnum Siciliæ. Hoc quoque anno Philippus Rex Galliæ pestilentia mortuus est Perpignano, & Regnum reliquit Philippo Bello suo primogenito Hoc etiam anno institutus est Ordo S. Mariæ Servorum à Mercatoribus Florentinis, et etiam Ordo S. Mariæ de Monte Carmelo , institutus ab Alberto Patriarcha Hyerosolimitano . Hoc itidem anno Maguntiæ una puella abstinuit à cibo per tres annos . & Florentia fuit quasi destructa ab aqua, & igne.

In 1286. Clausit suos dies Ladislaus II. Rex Vngariæ , & illi successit Andreas III. suus filius; & Enricus V. Rex Daniæ etiam mortuus est , & illi successit Enricus VI. suus filius.

In 1287. Honorius IV. confirmavit ordinem S. Mariæ de Monte Carmelo.

In 1288. Petrus Grandenicus fuit Dux Venetiæ.

In 1289. Floruit in Doctrina Nicolaus de Lira Doctor Parisiensis; & in Sanctitate S. Nicolaus de Tolentino: & S. Lodovicus Ordinis Seraphici, Episcopus Tolosæ, & filius Caroli Claudi.

In 1290. Lascus II. Rex Poloniæ ultimavit suos dies, & successit illi Primislaus suus filius cum consensu Electorum. Et etiam mortuus est Magnus I. Rex Svetiæ, & illi successit Begerus suus filius.

In 1291. Omnes Christiani expulsi sunt à Soria, postquam dominium eorũ duraverat in Terra Sancta 192. annis. hoc anno Domus B. Virginis fuit ab Angelis asportata à Nazareth in Dalmatiam . Hoc anno etiam Ridulphus Imperaror mortuus est, in Civitate Spiræ. sicuti etiam clausit suos dies Sancius IV. Rex Castiliæ , & illi successit Ferdinandus IV. suus filius parvulus.

In 1292. Primislaus Rex Poloniæ mortuus est, & illi successit Vladislaus IV. suus frater. Hoc anno Electores Germaniæ creaverunt Cesarem Adulphum Comitem Nassaviæ. Hoc anno etiam Carolus Claudius Rex Neapolis, & Iacobus Rex Siciliæ suspenderunt arma per duos annos . Hoc quoqe anno floruit

in

in sanctitate S. Claræ de Monte Falco . & circa hunc annum nata est hæresi Cortesellorum.

In 1294. Domus Beatæ Virginis iterum ab Angelis asportata est in Marca Anconitana loco dicto Loreto, ubi ad presens veneratur.

In 1295. Enricus Rex Navarræ absque liberis mortuus est, & fuit Rex Ludovicus Vtinus filius Philippi Belli Regis Galliæ.

In 1296. Bonifacius VIII. ritè canonizavit S. Lodovicum IX. Regem Galliæ. Et Hoc anno nata est hæresis Gerardi Sagarelli.

In 1297. Carolus Claudus Rex Neap olis cum Alphonso II. Rege Aragoniæ occupavit aliquas Terras in Sicilia, & iterum venerunt Galli in dicta Insula. Hoc etiam anno Adulphus Cesar Rex Germaniæ fuit ab Imperio depositus, & electus est Albertus Dux Austriæ filius Ridulphi Imperatoris iam mortui, qui anno sequenti occidit Adulphum.

In 1298. Iacobus Rex Siciliæ, & Carolus Claudus Rex Neapolis fecerunt pacem ; cum divisione Siciliæ : & sic Iacobus fuit ab excommunicatione absolutus, & Siculi ab Interdicto; sed postea Siculi videntes libidines Gallorum, iterum à dicta insula eos ejecerunt.

In 1299, Iacobus Rex Siciliæ reliquit Regnum Siciliæ; unde Carolus Claudus occupavit Cataniam, & assediavit Messanam, sed frustra, quia Siculi nolebant Gallos, & elegerunt Regem Federicum fratrem Iacobi Regis Siciliæ.

XIV. SECULUM.

Anni Christi nati.		*Anni quibus sederunt.*		
1303.	Benedictus X. à Trevigio Ordin. Prædic.	Ann.	m. 8.	d. 6.
1305	Clemens V. Gallus	8.	m. 10.	d. 15.
1316	Joannes XX. Gallus	18.	m. 3.	d. 28.
1334	Benedictus XI. Gallus	7.	m. 4.	d. 6.
1342	Clemens VI. Gallus	10.	m. 7.	
1352	Innocentius VI. Gallus	9.	m. 8.	d. 26.
1362	Vrbanus V. Gallus	8.	m. 2.	d. 24.
1370	Gregorius XI Gallus	7.	m. 2.	d. 9.
1378	Urbanus VI. Neapolitanus	11.	m. 6.	d. 7.
1389	Bonifacius IX. Neapolitanus	14.	m. 11.	

In isto quartodecimo Seculo anno 1300. Ottomanus fuit primus Imperator Turcharum. Papa Bonifacius VIII. instituit primum Jubileum, seu Annum Sanctum; [ex hoc quia Christianis ob Indulgentias lucrandas prohibebantur pergere ad S. Sepulcrum, & Hyerusalem, erat enim in dominium Turcharum.]

rum], cum ordine illum celebrandi in utroque sæculo. Et hic *Pontifex* dedit primam Purpuram Cardinalibus. Hoc anno Guido Gianvillanus instituit Ordinem S. Mariæ à charitate. Hoc quoque anno fuit beata mors S. Petri Moroni. *In* hoc quoque anno Messana Civitas Siciliæ dum assediaretur à Carolo Claudo Rege Neapolis fame periebat; sed miraculosè fuit adjuta oratione S. Carmelitæ, qui tunc ibi morabatur. Hoc quoque anno *A*ndreas III. Rex Ungariæ suos clausit dies absque liberis, & fuit interregnum duorum annorum. Quoque Alphonsus II. Rex *A*ragoniæ mortuus est, & illi successit Jacobus suus filius.

In 1301. Inquisitores *Papæ* Bonifacij VII. in Civitate Ferraræ eruerunt corpus *A*rmanni hæretici è sepultura, & combusserunt ossa in publica platea, & destruxerunt Altare ubi per spatium triginta annorum adorabatur, ut sanctus à plebe dictæ Civitatis. Hoc anno Philippus Bello Rex Galliæ carceravit Episcopum *A*ppiamensem, & hortatu Papæ noluit pergere ad Terram Sanctam, & sic inceperunt odia inter ipsum Regem, & Pontificem: Cassanus Rex Tarturorum, & Persę, & Dominus Saiæ multum amabat Christianos; & baptizatus est cum multis *Principibus* Tartaris, & optabat destruere Mahomettismum sed morte preventus non potuit hoc perficere.

In 1302. Carolus Valesius germanus Regis Galliæ, & Robertus Dux Calabriæ filius Caroli Claudi *Regis* Neapolis, cum suis militibus de consensu Papę optabant occupare Siciliam, sed nil profecerunt. Hoc anno *P*hilippus *Rex* Gallię excommunicatus est à Papa, quia impedivit Episcopos pergere ad Concilium intimatum à Pontifice. Hoc etiam anno Pontifex Bonifacius coronavit Federicum Regem Siciliæ faciendo Siciliam tributariam Ecclesiæ. Hoc quoque anno Ungari post duos annos interregni elegerunt Vueneeslaum II. Regem Boemiæ in eorum Regem.

In 1303. Udislaus IV. Rex *P*oloniæ mortuus est, & fuit electus Vuinceslaus *R*ex Boemię, & Ungariæ; qui concessit Boemiam Uladislao suo unico filio. Hoc anno nata est hęresis *P*etri Ioannis, cujus sequaces dicti sunt Fraticelli.

In 1304. Benedictus *X*. Pontifex absolvit Philippum Regem Gallię; & duos Cardinales Colonnenses, & illis restituit eorum Terras, & bona, & solum per aliquod tempus privavit Pileo. Hoc anno Vuenceslaus Rex Ungariæ & Poloniæ mortuus est; Poloni autem elegerunt Vuadislaum II. Ungari vero non elegerunt Regem, nisi post quatuor annos.

In 1305. Clemens V. transtulit Cathedram in Galliā, ubi etiam vocavit *Cardinales*, & omnem Curiam. Hoc etiam anno *Papa* concessit Sardiniam Federico Regi Sicilię, cum conditione, ut ex illa exularet *S*aracenos.

In 1306. Fuit beata mors S. Nicolai de Tolentino.

In 1307. Fuit beata mors S. Alberti Carmelitę, in qua Campanæ, ex seipsis sonaverunt in Civitate Messanæ ubi mortuus est. Hoc anno Clemens V. instituit celebrari festum Conceptionis B. Mariæ Virginis per totam Ecclesiam uni-

universalem. Hoc quoque anno Ferdinandus III. Rex Castiliæ dum contra Moros bellaret inventus est mortuus in suo lecto, & illi successit Alphonsus XI. suus major filius.

In 1308. Robertus Cæsar Rex Germaniæ, & Dux Austriæ fuit occisus à Ioanne suo nepote. Hoc quoque anno Odoardus IV. Rex Angliæ mortuus est, & illi successit Odoardus V. suus primogenitus. Hoc etiam anno Ungari elegerunt Carolum Martellum in Regem.

In 1309. Germani Electores elegerunt Cęsarem, & Regem Romanorum Enricum IX. Ducem Lucemburgi. Hoc etiam anno Carolus Claudus Rex Neapolis clausit suos dies, & illi successit Rupertus suus filius Dux Calabrię.

In 1311. Clemens V. ritè canonizavit S.Petrum Moronum, qui renunciavit Papatum; & postea sanctè obijt. Hoc etiam anno Carolus de Valois ejecit è Calabria Federicum Regem Sicilię; & multi Saraceni qui habitabant in Nocera in Regno Neapolitano receperunt baptismum, & fidem Catholicam. Hoc quoque anno fuit Dux Venetiæ Marinus Gregorius.

In 1312. Enricus Cæsar à Legato Apostolico fuit coronatus Imperator Occidentis, & in anno sequenti veneno mortuus est in Gallia Cisalpina; & Veneti occupaverunt Dalmatiam denuò, quæ ab Ungaris erat occupata. Hoc anno 1312. Ioannes Soranzus fuit Dux Venetiæ.

In 1314 Electores Germaniæ alii elegerunt Cæsarem Ludovicum Ducem Bavariæ; & alii Federicum fratrem Leopoldi Arciducis Austriæ, qui tandem in bello vicit Federicum, & omnes illi adherentes.

In 1315. Philippus Bello Rex Galliæ mortuus est, & illi successit Ludovicus X. dictus Utinus; suus filius. Fuit pestilentia in Europa.

In 1316. Ioannes Papa XX. ritè canonizavit S.Ludovicum Episcopum Tolosanum Ordinis Minorum, & filium Caroli II. Regis Neapolis. Hoc anno Ludovicus Utinus Rex Galliæ mortuus est, & illi successit Philippus V. suus frater dictus Lungo. Hoc quoque anno floruerunt in sanctitate S. Roccus, & S. Leopoldus, & in doctrina Durandus, & Aureolus. Hoc itidem anno in Mediolano visæ sunt multæ statuę per aerem volare, & auditæ sunt voces horribiles. In Italia visus est ignis in aere ad modum Navis, & unus Equus Eneus semel atque semel nitriavit. In Constantinopoli visæ sunt tres Lunę, & tres Cometæ per tres menses continuos.

In 1318. Dionysius Rex Lusitaniæ instituit Ordinem Equitum Christi contra Moros.

In 1319. S.Bernardus Tholomeus Senæ principiavit Congregationem Montis Oliveti sub Regula S. Benedicti. Hoc anno Ferrarienses recesserunt à Summo Pontifice. Hoc quoque anno Begerus Rex Svetiæ mortuus est, & illi successit Magnus II. suus primogenitus.

In 1320. Enricus Rex Daniæ mortuus est, & illi successit Christophorus II.

In 1322. Philippus Longo Rex Galliæ mortuus est absque [illegible], & illi successit Carolus Bello suus germanus. Hoc quoque anno Civitas [illegible]

In 1238, incepit hæresim Chatarorum, Passaginorum Iosephinorum, Arnoldistorum, & Speronistorum.

In 1240. Floruerunt B. Albertus Magnus Ordinis Prędicatorum Alexander de Ales, & Vincentius Historicus. Hoc quoque anno fuit beata mors S. Raimundi Nonnati.

In 1244. Federicus II. tentabat carcerare Pontificem Innocentium IV. sed Pontifex se recepit in Galliam, ubi receptus est à S. Ludovico.

In 1245. Imperator Federicus est in Concilio privatus Imperio, & denuo excommunicatus est à Papa; & fuit electus Enricus Lantgravius Dux Assiæ, & Turingiæ. In eodem Concilio Cardinales insigniti sunt pileo rubro. In hoc anno Pontifex misit Prædicatores ad Tartaros, qui converterunt multas gentes ad fidem, & metus eorum recepit baptismum.

In 1247. Enricus Lantgravius jam electus Imperator mortuus est, & Electores Germaniæ elegerũt in Imperatorem Gulielmum Comitem Olandæ. Hoc quoque anno Primislaus Rex Boemiæ mortuus est, & illi successit Vuinceslaus suus filius.

In 1248. Innocentius IV. ritè canonizavit S. Edimundum Archiepiscopum Cantuariæ. In hoc anno Sancius II. Rex Lusitaniæ mortuus est, & illi successit Alphonsus II. suus frater; etiam obijt hoc anno Vuinceslaus Rex Boemiæ, & illi successit Ottocarus suus filius major.

In 1249. S. Ludovicus Rex Galliæ, cum alijs occupavit Civitatem Damiatæ in Soria; sed S. Ludovicus captus à Saracenis est.

In 1250. S. Ludovicus restituens Damiatam Saracenis liberatus est. Hoc anno Federicus II. excommunicatus infeliciter clausit suos dies, & Conradus suus filius Rex Sveviæ adhuc occupavit multas Civitates Germaniæ, & Siciliæ, & Italiæ, & præliavit cum Imperatore Gulielmo, à quò victus Neapolim petit ad assediandam Civitatem. Hoc anno Enricus III. Rex Svetiæ mortuus est, & illi successit Valdematus suus filius. Hoc quoque anno clausit suos dies Rex Daniæ Valdemarus II. & successit Abel suus filius.

In 1251. S. Simeon Sthocus recepit à B. Virgine Scapulare sui Ordinis. Hoc anno Marinus Morosinus fuit Dux Venetiæ.

In 1252. S. Petrus Martyr Ordinis Prædicatorum, dum sanctæ Inquisitionis munus gereret, illum Como, Mediolanum, redeuntem, impius Sicarius semel atque iterum in capite gladio vulneravit, & iterum latera Mucrone transverberatus migravit ad martyrij palmam, in Cœlum. Hoc itidem anno fuit beata mors S. Claræ Virginis Ordinis S. Francisci; & Regina Blancha Mater S. Ludovici Regis clausit suos dies, dum ipse erat in Oriente ad fideles recuperandos. Hoc etiam anno Conradus filius Federici II. Imperatoris debellavit Neapolim, & destruxit ejus Mænia. Hoc quoque anno Ottocarus Rex Boemiæ vicit Prussios, & illos baptizare fecit.

In 1253. Papa Innocentius IV. ritè canonizavit S. Petrum Martyrem Ordinis Prædicatorum, & S. Gulielmum Episcopum Briocensem à minori Brit-

tania; & S. Stanislaum martyrem Episcopum Cracoviæ.

In 1254. In hoc anno S. Ludovicus Galliæ Rex reedificare fecit in Soria Civitatem Sydonis à Saracenis destructam. Hoc quoque anno Conradus filius Ferdinandi II. obijt veneno illi potato à Manfredo filio naturali ipsius Federici; Manfredus vero occupavit Sicilias, & bellavit contra Pontificem; pretendentem Sicilias uti feudum Ecclesiæ.

In 1255. Alexander IV. Pontifex ritè canonizavit S. Claram Virginem Ordinis Seraphici. Hoc anno mortuus est Joannes Dux Imperator Trabisundæ post quam regnasset annis triginta tribus, & illi successit Theodorus Lascari II. suus major filius. Hoc quoque anno Manfredus intelligere faciens, quod Conradinus filius Conradi Regis Svetiæ in Germania esset mortuus, se fecit Regem Neapolis, & Siciliæ, & dedit uxorem suam Constantiam Petro III. filio Jacobi Regis Aragoniæ. Hoc itidem anno Patriarcha Antiochiæ reduxit ad fidem in Siria hæreticos Nestorianos.

In 1256. fuit beata mors S. Petri Nolasci Fundatoris Ordinis S. Mariæ de Mercede, ac etiam beata mors B. Ferdinandi Regis Castiliæ, & illi in Regno successit Alphonsus X. suus filius. Hoc quoque anno Abel Rex Daniæ occisus est, dum bellaret in Frisia, & illi successit Christophorus suus filius; Rineri Zeno fuit Dux Venetiæ.

In 1257. fuit beata mors S. Hyacinthi Ordinis Prædicatorum. Hoc anno Electores Germaniæ non convenerunt in eligendo Cæsarem; alii enim elegerunt Alphonsum X. Regem Castiliæ, & alii Riccardum Principem Cornubiæ fratrem Regis Angliæ, qui dum Alphonsus negligit ire, ipse Riccardus potitus est Imperium.

In 1259. Theodorus Lascari Secundus Imperator Trabisundæ mortuus est, & imperium reliquit suo parvulo filio sub tutela Michaelis Paleologi.

In 1260. Christophorus Rex Daniæ clausit suos dies, & illi successit Enricus V.

In 1261. Urbanus IV. ritè canonizavit S. Riccardum Episcopum Cicestrensem. Hoc anno Græci ejecerunt Imperatores Latinos, postquam imperassent annis quinquaginta octo. Hoc anno Manfredus excommunicatus acquisivit Galliam Cisalpinam.

In 1262. Michael Paleologus orbavit oculis filium Theodori Lascari II. cujus erat tutor, & se fecit Imperatorem. Hoc anno Manfredus cum Saracenis deprædavit Statum Ecclesiasticum. Hoc anno quoque Germani privaverunt Riccardum Imperio, & quia Alphonsus noluit illò ire, fuit interregnum per sex annos in Occidente. Hoc itidem anno à Londaringo Andalio institutus fuit Ordo Equitum de Monte Gaudii sub regula S. Augustini.

In 1263. Urbanus Quartus privavit Manfredum Regnis, & investivit Carolum à Provenza Ducem de Angiò fratrem S. Ludovici Regis Galliæ, qui postea coronatus est à Clemente Quarto in anno 1265. & in anno 1266. ivit cōtra Manfredum in Benevento, ubi illum vicit, & occidit, & factus est Rex utriusque Siciliæ.

In

In 1267.Laurentius Thiepoldus fuit Dux Venetiæ. Hoc anno Papa Clemens Quartus ritè canonizavit S.Eudigem.

In 1268.Conradinus Rex Sveviæ decapitatus est à Carolo de Angiò in Neapoli in platea Mercati. Et in anno sequenti Elisabeth Regina Sveviæ mater Corradini petivit Neapolim de licentia Caroli Regis,ubi honorificè sepelivit corpus filii Corradini in Ecclesia S.Mariæ de Carmelo, & ubi decollatus est illi tumulum erexit.

In 1270. S.Lodovicus cum clades ac damna Terræ Sanctæ ferre non valens iterum transmisisset, bellum Saracenis illaturus, & iam castra in cospectu ipsorum posuisset pestilentia ictus, divinis Sacramentis ritè perceptis, sanctissimè decessit;Eius corpus pòstea Parisios translatum est: quod in celebri S:Dionisii Templo colitur. In eodem bello etiam decessit Theobaldus II. Rex Navarræ, & Navarrenses elegerunt in eorum Regem Enricum Hispaniæ. Galliæ autem successit Rex Philippus filius S.Ludovici IX.dictus Audax.

In 1273. Electores Germaniæ elegernnt in Imperatorum Ridulphum Comitem Alsatiæ, & fuit coronatus in Gallia. Hoc anno Civitas Mediolani fuit à Terremotu vexata.

in 1274. Fuit beata mors S. Thomæ Aquinatis Ordinis Prædicatorum, & S. BonaventuræOrdinis Seraphici:Hoc etiam anno Bela TertiusRex Vngariæ mortuus est, & illi successit Stephanus Quartus suus maior filius, hoc quoque anno S.Petrus Moronus fundavit Ordinem Celestinorum.

In 1276. Iacobus I. Rex Aragoniæ postquam regnasset 63.annis clausit gloriosè suos dies, & illi successit Petrus Tertius suus primogenitus, ac etiam mortuus est Stephanus Quartus Rex Ungariæ, & illi successit Ladislaus Secundus suus maior filius.

In 1277.Vualdemarus Rex Svetiæ mortuus est, & illi successit Magnus suus major filius.

In 1278.Iacobus Contarini fuit Dux Venetiæ. Hoc anno mortuus est Alphonsus Tertius Rex Lusitaniæ,& illi successit Dionysius suus filius.

In 1280. Nicolaus Tertius abstulit à Carolo Rege Neapolis, & Siciliæ Vicariatum Galliæ Cisalpinæ,& dignitatem Senatoriam Romanam; hoc anno Boleslaus Quintus Rex Poloniæ mortuus est, & illi successit Lascus Secundus suus filius. In hoc quoque anno fuit beata mors B.Alberti Magni OrdinisPrædicatorum Archiepiscopi Ratisbonensis; & floruit B. Reginaldus Ordinis Prædicatorum.

In 1281.Martinus Quartus Gallus iterum concessit Carolo de Valois Regi dignitatem Senatoriam Romanam.

In 1282.Siculi in die Resurrectionis Domini die 30.Martii occiderunt omnes Gallos, qui erant in dicta Insula à primo usque ad ultimum propter eorũ inhonestatem numero 22.millia, ad horam vespertinam, & sic dictus est Vesper Sicilianus. Hoc anno Ridulphus Imperator concessit Alberto suo filio Comite Aspurgi Archiducatum Austriæ.

in sanctitate S. Claræ de Monte Falco . & circa hunc annum nata est hæresi Cortegellorum.

In 1294. Domus Beatæ Virginis iterum ab Angelis asportata est in Marca Anconitana loco dicto Loreto, ubi ad presens veneratur.

In 1295. Enricus Rex Navarræ absque liberis mortuus est, & fuit Rex Ludovicus Vtinus filius Philippi Belli Regis Galliæ.

In 1296. Bonifacius VIII. ritè canonizavit S. Lodovicum IX. Regem Galliæ. Et Hoc anno nata est hæresis Gerardi Sagarelli.

In 1297. Carolus Claudus Rex Neapolis cum Alphonso I. Rege Aragoniæ occupavit aliquas Terras in Sicilia, & iterum venerunt Galli in dicta Insula. Hoc etiam anno Adulphus Cesar Rex Germaniæ fuit ab Imperio depositus, & electus est Albertus Dux Austriæ filius Ridulphi Imperatoris iam mortui, qui anno sequenti occidit Adulphum.

In 1298. Iacobus Rex Siciliæ, & Carolus Claudus Rex Neapolis fecerunt pacem ; cum divisione Siciliæ : & sic Iacobus fuit ab excommunicatione absolutus, & Siculi ab Interdicto; sed postea Siculi videntes libidines Gallorum, iterum à dicta insula eos ejecerunt.

In 1299, Iacobus Rex Siciliæ reliquit Regnum Siciliæ; unde Carolus Claudus occupavit Cataniam, & assediavit Messanam, sed frustra, quia Siculi nolebant Gallos, & elegerunt Regem Federicum fratrem Iacobi Regis Siciliæ.

XIV. SECULUM.

Anni Christi nati.		Anni quibus sederunt.		
1303.	Benedictus X. à Trevigio Ordin. Prædic.	Ann.	m. 8.	d. 6.
1305	Clemens V. Gallus	8.	m. 10.	d. 15.
1316	Joannes XX. Gallus	18.	m. 3.	d. 28.
1334	Benedictus XI. Gallus	7.	m. 4.	d. 6.
1342	Clemens VI. Gallus	10.	m. 7.	
1352	Innocentius VI. Gallus	9.	m. 8.	d. 26.
1362	Vrbanus V. Gallus	8.	m. 2.	d. 24.
1370	Gregorius XI. Gallus	7.	m. 2.	d. 9.
1378	Urbanus VI. Neapolitanus	11.	m. 6.	d. 7.
1389	Bonifacius IX. Neapolitanus	14.	m. 11.	

In isto quartodecimo Seculo anno 1300. Ottomanus fuit primus Imperator Turcharum. Papa Bonifacius VIII. instituit primum Jubileum, seu Annum Sanctum; [ex hoc quia Christianis ob Indulgentias lucrandas prohibebantur pergere ad S. Sepulcrum, & Hyerusalem, erat enim in dominium Turcharum)

rum], cum ordine illum celebrandi in utroque sæculo. Et hic *Pontifex* dedit primam Purpuram Cardinalibus. Hoc anno Guido Gianvillanus instituit Ordinem S. Mariæ à charitate. Hoc quoque anno fuit beata mors S. Petri Moroni. In hoc quoque anno Messana Civitas Siciliæ dum assediaretur à Carolo Claudo Rege Neapolis fame periebat; sed miraculosè fuit adjuta oratione S. Carmelitæ, qui tunc ibi morabatur. Hoc quoque anno *A*ndreas III. Rex Ungariæ suos clausit dies absque liberis, & fuit interregnum duorum annorum. Quoque Alphonsus II. Rex *A*ragoniæ mortuus est, & illi successit Jacobus suus filius.

In 1301. Inquisitores *Papæ* Bonifacij VII. in Civitate Ferraræ eruerunt corpus *A*rmanni hæretici è sepultura, & combusserunt eum in publica platea, & destruxerunt Altare ubi per spatium triginta annorum adorabatur, ut sanctus à plebe dictæ Civitatis. Hoc anno Philippus Bello Rex Galliæ carceravit Episcopum Appiamensem, & hortatu Papæ noluit pergere ad Terram Sanctam, & sic inceperunt odia inter ipsum Regem, & Pontificem. Cassanus Rex Tarturorum, & Persę, & Dominus Saiæ multum amabat Christianos; & baptizatus est cum multis *Principibus* Tartaris, & optabat destruere Maumettismum sed morte prçventus non potuit hoc perficere.

In 1302. Carolus Valesius germanus Regis Galliæ, & Robertus Dux Calabriæ filius Caroli Claudi Regis Neapolis, cum suis militibus de consensu Papę optabant occupare Siciliam, sed nil profecerunt. Hoc anno *Philippus Rex* Gallię excommunicatus est à Papa, quia impedivit Episcopos pergere ad Concilium intimatum à Pontifice. Hoc etiam anno Pontifex Bonifacius coronavit Federicum Regem Siciliæ faciendo Siciliam tributariam Ecclesiæ. Hoc quoque anno Ungari post duos annos interregni elegerunt Vueneeslaum II. Regem Boemiæ in eorum Regem.

In 1303. Udislaus IV. Rex *P*oloniæ mortuus est, & fuit electus Vuincenslaus *R*ex Boemię, & Ungariæ; qui concessit Boemiam Uladislao suo unico filio. Hoc anno nata est hęresis *P*etri Ioannis, cujus sequaces dicti sunt Fraticelli.

In 1304. Benedictus *X*. Pontifex absolvit Philippum Regem Gallię; & duos Cardinales Colonnenses, & illis restituit eorum Terras, & bona, & solum per aliquod tempus privavit Pileo. Hoc anno Vuenceslaus Rex Ungariæ & Poloniæ mortuus est; Poloni autem elegerunt Vuadislaum II. Ungari vero non elegerunt Regem, nisi post quatuor annos.

In 1305. Clemens V. transtulit Cathedram in Galliã, ubi etiam vocavit *C*ardinales, & omnem Curiam. Hoc etiam anno *P*apa concessit Sardiniam Federico Regi Sicilię, cum conditione, ut ex illa exularet *S*aracenos.

In 1306. Fuit beata mors S. Nicolai de Tolentino.

In 1307. Fuit beata mors S Alberti Carmelitę, in qua Campanæ, ex seipsis sonaverunt in Civitate Messanæ ubi mortuus est. Hoc anno Clemens V. instituit celebrari festum Conceptionis B. Mariæ Virginis per totam Ecclesiam

uni-

universalem. Hoc quoque anno Ferdinandus III. Rex Castiliæ dum contra Moros bellaret inventus est mortuus in suo lecto, & illi successit Alphonsus XI. suus major filius.

In 1308. Robertus Cæsar Rex Germaniæ, & Dux Austriæ fuit occisus à Ioanne suo nepote. Hoc quoque anno Odoardus IV. Rex Angliæ mortuus est, & illi successit Odoardus V. suus primogenitus. Hoc etiam anno Ungari elegerunt Carolum Martellum in Regem.

In 1309. Germani Electores elegerunt Cęsarem, & Regem Romanorum Enricum IX. Ducem Lucemburgi. Hoc etiam anno Carolus Claudus Rex Neapolis clausit suos dies, & illi successit Rupertus suus filius Dux Calabrię.

In 1311. Clemens V. ritè canonizavit S.Petrum Moronum, qui renunciavit Papatum; & postea sanctè obijt. Hoc etiam anno Carolus de Valois ejecit è Calabria Federicum Regem Sicilię; & multi Saraceni qui habitabant in Nocera in Regno Neapolitano receperunt baptismum, & fidem Catholicam. Hoc quoque anno fuit Dux Venetiæ Marinus Gregorius.

In 1312. Enricus Cæsar à Legato Apostolico fuit coronatus Imperator Occidentis, & in anno sequenti veneno mortuus est in Gallia Cisalpina; & Veneti occupaverunt Dalmatiam denuò, quæ ab Ungaris erat occupata. Hoc anno 1312. Ioannes Soranzus fuit Dux Venetiæ.

In 1314 Electores Germaniæ alii elegerunt Cæsarem Ludovicum Ducem Bavariæ; & alii Federicum fratrem Leopoldi Arciducis Austriæ, qui tandem in bello vicit Federicum, & omnes illi adherentes.

In 1315. Philippus Bello Rex Galliæ mortuus est, & illi successit Ludovicus X. dictus Utinus; suus filius. Fuit pestilentia in Europa.

In 1316. Ioannes Papa XX. ritè canonizavit S.Ludovicum Episcopum Tolosanum Ordinis Minorum, & filium Caroli II. Regis Neapolis. Hoc anno Ludovicus Utinus Rex Galliæ mortuus est, & illi successit Philippus V. suus frater dictus Lungo. Hoc quoque anno floruerunt in sanctitate S. Roccus, & S. Leopoldus, & in doctrina Durandus, & Aureolus. Hoc itidem anno in Mediolano visæ sunt multæ statuę per aerem volare, & auditæ sunt voces horribiles. In Italia visus est ignis in aere ad modum Navis, & unus Equus Eneus semel atque semel nitriavit. In Constantinopoli visæ sunt tres Lunę, & tres Cometæ per tres menses continuos.

In 1318. Dionysius Rex Lusitaniæ instituit Ordinem Equitum Christi contra Moros.

In 1319. S.Bernardus Tholomeus Senæ principiavit Congregationem Montis Oliveti sub Regula S. Benedicti. Hoc anno Ferrarienses recesserunt à Summo Pontifice. Hoc quoque anno Begerus Rex Svetiæ mortuus est, & illi successit Magnus II. suus primogenitus.

In 1320. Enricus Rex Daniæ mortuus est, & illi successit Christophorus II.

In 1322. Philippus Longo Rex Galliæ mortuus est absque [illegible], & illi successit Carolus Bello suus germanus. Hoc quoque anno Civitas [illegible]

submersa est ab aquis, Franciscus Pandalo fuit Dux Venetiç.

In 1323. Ioannes XX. ritè canonizavit S. Thomam de Aquino, quia, & illud à Pontifice tunc dictum ferunt, alijs opus non esse miraculis; tot enim sanctum virum miracula fecisse, quot scriptisset articulos. Idem etiam Pontifex canonizavit S. Thomam à Cantalupo Episcopum Erfordiensem. Hoc etiam anno Ludovicus Bavarus vicit, & superatus in bello Federicum Austriç, cum mortalitate Austriacum, & Baronum Germanorum.

In 1324. Ludovicus Bavarus Cæsar fuit à Papa excommunicatus. Hoc etiã anno Dyonisius Rex Lusitaniç mortuus est, & illi successit Alphonsus IV. suus filius.

In 1325. Federicus Austriæ mortuus est; & Ludovicus unicus Cæsar petijt, sed non obtinuit à Papa coronam Imperialem, unde fecit Antipapam Petrum Corbariensem dictum Nicolaum V. à quo coronatus est à vero Pontifice Joanne XX.

In 1326. Othomanus Rex Turcharum mortuus est, & illi successit Orcanus suus major filius. Sicuti etiam clausit dies suos Odoardus Rex Angliæ, & illi successit Odoardus VI. suus filius primogenitus; Et etiam Jacobus II. Rex Aragoniæ, & illi successit Alphonsus IV. suus primogenitus.

In 1328. Carolus Bello Rex Franciæ mortuus est absque liberis, & illi successit Philippus Valesius.

In 1329. Rupertus Rex Scotiæ mortuus est, & illi successit David suus filius.

In 1330. Antipapa Nicolaus renunciavit Papatum in manus veri Pontificis; & clausit suos dies.

In 1331. Alphonsus III. Rex Aragoniæ mortuus est, & successit Petrus IV. suus primogenitus.

In 1332. Andronicus Imperator clausit suos dies, & illi successit Adronicus III. suus nepos, Hoc anno nata est hçresis Diaatij, Gulielmi, Ermanni, & Almerici Parisiensis.

In 1333. Christopharus Rex Daniæ mortuus est, & illi successit Valdemarus III.

In 1335. Nata est hæresis Durandi de Vualide contra Sacramenta, & Schalzorum in Italia contra honestatem.

In 1336. Fuit beata mors S. Elisabeth Viduæ Dionysii Regis Lusitaniæ. Hoc quoque anno Federicus Rex Siciliæ mortuus est, & illi in Regno successit Petrus II.

In 1337. Udislaus V. Rex Poloniæ ultimavit suos dies, & fuit electus Casimirus III. suus filius.

In 1339. Bartolomeus Grandenicus fuit Dux Venetiæ.

In 1340. Valdemarus III. Rex Daniç clausit suos dies, & illi successit Valdemarus IV.

In 1340. Andronicus Impeaatos Oriẽtis clausit suos dies, & illi successit Paleo-

leologus suus filius parvulus sub tutela Joannis Catecuzeni. Sic accidit Caroli Martelli Regis Ungariæ, & illi successit Ludovicus suus filius. Sic quoque Petri II. Regis Siciliç, & illi successit Ludovicus suus filius. Hoc etiam anno Andreas Dandolus fuit Dux Venetiæ.

In 1343 Rupertus Rex Neapolis obijt, & Regnum reliquit Joannç suç filiç uxoris Andræ filij Caroli Martelli Regis Ungariæ.

In 1345. Joanna Regina Neapolis ob suas libidines occidit Andream suum virum, & sibi copulavit in matrimonium Ludovicum Principem Taranti.

In 1346. Clemens VI. Papa induxit Electores Germaniæ ad eligendum novum Imperatorem Carolum IV. Lucemburgensem; filium Joannis Regis Boemiæ, ad frenandam superbiam Ludovici Bavari Imperatoris. Hoc anno mortuus est in bello Joannes Rex Boemiæ, & illi successit Carolus Cæsar suus filius.

In 1347. Ludovicus Rex Ungariæ ad vindictam mortis Andreæ sui fratris jam Regis Neapolis, contra Joannam Reginam, se confederavit, cum Ludovico Rege Siciliæ. Hoc quoque anno Impius Ludovicus Bavarus Jmperator ex casu à suo equo mortuus est; & sic in Italia cessaverunt bella contra Ecclesiam.

In 1348. Clemens Papa VI. ritè canonizavit S. Juonem Præsbyterum Brittaniæ. Hoc anno Ludovicus venit, cum suo exercitu in Regno Neapolis, & Regina Joanna piæ timore fugit in Gallia, Regnum relinquens in manus Ludovici absque ulla sanguinis effusione. Hoc anno fuit pestilentia magna per diversas partes mundi. In Hispania fuerunt terremotus.

In 1350. Clemens Papa VI. publicavit Jubileum reducendo ipsum in unoquoque anno quinquagesimo. Hoc anno Philippus VI. Rex Galliæ mortuus est, & illi successit in Regno Galliæ Joannes suus filius major, & in Regno Navarrç Petrus suus filius minor. Hoc anno Joannes Rex Galliæ instituit Ordinem Equitum Stellæ; & Odoardus Rex Angliæ instituit Ordinem Equitum Cintorii, dicti etiam Graterii. Hoc quoque anno Alphonsus XI. Rex Castiliç clausit suos dies, & illi successit Petrus suus filius primogenitus dictus Crudelis. Hoc anno Regina Joanna dedit Pontifici Civitatem Avignonis ob annualitates decursas feudi Napolis; Unde Pontifex fecit quod Ludovicus illi restitueret Regnum Neapolis ubi Regina Ioanna denuo rediit.

In 1352. Ludovicus Rex Siciliç clausit suos dies, & illi successit Federicus IIII. suus maior filius.

In 1354. Marinus Falerius fuit Dux Venetiç. Fuit pestilentia, & magna fames in Mediolano.

In 1355. Carolus Imperator coronatus est in Mediolano à Legatis Papæ, cum corona ferrea, & postea rediit Germaniam. Hoc anno Eduardus VI. Rex Angliç solvit tributum humanç fragilitati, & illi successit Eduardus VII. Ioannç Bottinus fuit Dux Venetiç.

In 1356. Ludovicus à Taranto Rex Neapolis mortuus est; & Ioanna Regi-

 na

na transit ad tertias nuptias, cum Iacobo Infante Maioricæ. Hoc etiam anno Alphonsus Rex Lusitaniæ mortuus est, & successit Petrus suus filius.

In 1357. Orcanus Rex Turcarum obiit, & illi successit Amorattus suus filius secundogenitus.

In 1361. fuit pestilentia in Parma. In 1362. Laurentius Celsi fuit Dux Venetiæ.

In 1363. Magnus Secundus Rex Svetiæ mortuus est, & illi successit Albertus suus fili us parvulus.

In 1364. Joannes Rex Galliæ mortuus est, & successit Carolus VI. suus primogenitus.

In 1365. Marcus Cornarus fuit Dux Venetiæ. Hoc anno in Hispania incepit Religio S. Hieronymi sub regula S. Augustini.

In 1366. Papa Urbanus coronavit Carolum IV. Imperatorem. Et S. Brigitta Princeps Niriciæ, & Svetię obtinuit confirmationem sui Ordinis. Hoc etiã anno Federicus Tertius Rex Siciliæ mortuus est, & Regnum reliquit Mariæ suæ filiæ. Et Petrus I. Rex Castiliæ fuit à populis Regno privatus, & coronatus est Rex Enricus Secundus suus frater.

In 1367. Petrus Rex Lusitaniæ obiit, & successit Ferdinandus suus filius. Hoc etiam anno Ioannes Columbinus instituit Senæ Religionem Jesuatarum; Una mulier in Civitate Castelli protulit in lucem puerum cum manibus Ursi. & in Arezzo nata est puella cum uberibus plenis lacte, & cum quinque dentibus, & fuit pestilentia, & fames in Lombardia. Andreas Contarini fuit Dux Venetiæ.

In 1368: Regina Svetiæ fundavit pro hominibus, & mulieribus Ordinem S. Brigittę filiam Regis Daniæ.

In 1369. David Rex Scotię mortuus est, & successit Rupertus suus filius.

In 1370. Casimirus Tertius Rex Poloniæ mortuus est, & de consensu Electorum Regnum reliquit Ludovico Regi Ungariæ.

In 1371. fuit beata mors Gulielmi à Sancta Fide Carmelita.

In 1372. floruit S. Virgo Catharina Senensis Ordinis S. Dominici.

In 1373. fuit beata mors S. Andreæ Corsini Carmelitæ Episcopi Fesulani.

In 1376. Valdemarus IV. Rex Daniæ mortuus est, & successit Margarita sua filia.

In 1377. Enricus Secundus Rex Castilię mortuus est, & successit Joannes suus filius parvulus duorum annorum. Eodem anno Gregorius XI. excommunicavit Genuenses, & Venetos, ut pacem facerent inter illos. Hoc anno etiam fuit beata mors S. Theodorici Alemanni Carmelitæ.

In 1378. Urbanus VI. ritè canonizavit S. Catarinam Virginem filiam S. Birgittę de Svetia. Hoc etiam anno clausit suos dies Carolus IV. Imperator Occidentis, & successit Cæsar Vvenceslaus suus filius parvulus prius electus. Eodem anno Regina Ioanna timens novum Pontificem, uti austerum ob suas libidines, induxit aliquos Cardinales ex Gallia ad elegendum alium Antipapã,

& jam

& jam elegerunt *R*upertum, vocando illum *C*lementem *VII.* qui subitò creavit, *j*ussu Reginæ, *L*eonardum Giffone Cardinalem; unde Urbanus VI. verus Papa privavit Ioannam Regno, & illam excommonicavit, ipsa verò adoptavit Ludovicum de *A*ngiò fratrem Caroli VI. Regis Galliæ, ut defenderet Antipapam.

In 1379.*C*arolus Zeno fuit Dux Venetię.

In 1380.*C*arolus VI.Rex *G*alliæ mortuus est, & successit *C*arolus VII.suus filius parvulus sub tutela Joannis *D*uce de Bordeos, & Philippi Audaci Duci Burgundiæ. Hoc quoque anno Urbanus *VI.* coronavit in Regem Neapolis Carolum Ducem Durazzi nepotem Ludovici Regis Ungariæ; & declaravit privatam *R*egno *I*oannam. Hoc etiam anno B.*P*etrus Gambacorta instituit in Urbino Religionem Eremitarum S.Hieronymi.

In 1381. Carolus *D*urazzo vicit Ioannam schismaticam, & adulteram, quæ etiam *j*ugulaverat suum ultimum virum, & illam etiam *j*ugulavit, dictus Carolus.Hoc anno Ludovicus Rex Ungariæ,& *P*oloniæ clausit suos dies absque liberis, & Ungari elegerunt in eorum *R*eginam Mariam suam filiam; Poloni verò per duos annos non elegerunt Regem.

In 1382.Michael Moresini fuit per quatuor menses *D*ux *V*enetiæ,& illi postea successit Antonius Venierus.

In 1383.Ludovicus de Angiò venit Neapolim uti filius adoptivus Reginæ Ioannæ ad illum occupandum cum multo exercitu, sed Carolus Durazzo invelenando aquas, illos vicit, & morti tradidit absque ferro. Hoc anno Poloni elegerunt Adugiam filiam secundam Regis Ludovici jam defuncti, in eorum Reginam, qui se copulavit in matrimonio cum Gulielmo Duce *A*ustrię, & Maria *R*egina Ungarię sua soror copulavit se in matrimonio cum Sigisberto fratre Imperatoris Vvenceslai.

In 1384 Ioannes Paleologus privatus est imperio ab Andronico suo filio. Et Ferdinandus Rex Lusitaniæ mortuus est absque liberis, & electus est Ioannes frater naturalis ejusdem Ferdinandi.

In 1385.Carolus Durazzo privatus est Regno Neapolis ab Urbano VI. & in anno sequenti occisus est in Ungaria; & per tres annos Neapolim non habuit Regem, sed gubernabat Margarita Vidua Caroli.

In 1386.Maria Regina Sicilię conjuncta est in matrimonio cum Martino filio secundogenito Regis *P*etri Aragonię, cui Maria dedit Regni Coronam. Et Rex Petrus IV.Aragonię hoc anno mortuus, & successit Ioannes suus primogenitus. Quoque hoc anno mortuus est Petrus Rex Navarræ, & illi successit Carolus suus filius primogenitus.

In 1387.*A*ndronicus privatur imperio,& succedit illi Emanuel suus frater.

In anno 1388.Rupertus Rex Scotię mortuus est, & illi successit Rupertus Tertius suus major filius; & Ioannes Primus Rex Castiliæ finivit suos dies, & successit Enricus Tertius suus frater.

In 1389.Urbanus VI.instituit *F*estum Visitationis B.M.Virginis.

In

In 1390. Bonifacius IX. abstulit à Romanis potestatem faciendi Magistratus, & ritè canonizavit S. Brigittam Viduam de Svetia, & dedit Regnum Neapolis Ladislao filio Caroli Durazzi, cassando privationem factam dicti Regni ab Urbano contra dictum Carolum Durazzo; hoc autem intelligens Antipapa in Gallia coronavit Regem Neapolis Ludovicum Ducem Angiò. Hoc etiam anno Amurattus Rex Turcharum fuit occisus, & regnavit Bajazettus suus filius.

In 1391. Ludovicus Dux Angiò occupavit Neapolim, & quasi omnes Civitates ejusdem Regni: sed Ladislaus cum auxilio Papę anno sequenti illum ejecit, & Regnum recuperavit.

In 1394. Antipapa in Gallia clausit suos dies, & falsi Cardinales creaverunt Antipapam dictum Benedictum.

In 1395. Joannes Rex Aragoniæ dum venaret, occisus est, & successit Martinus Rex Siciliæ suus frater; & sic Regnum Siciliæ transivit in Regibus Aragoniæ. Hoc anno mortuus est Albertus Rex Svetiæ, & regnavit Margarita sua uxor Regina Daniæ: sed populi anno sequenti elegerunt in Regem Svetiæ Enricum.

In 1399. Riccardus Secundus Rex Angliæ in carcere occisus est, à Duce Lincastri. Hoc anno nata est hæresis Alborum in Piemonte.

XV. SÆCULUM.

Anni Christi nati		*Anni quibus sederunt.*		
1404	Innocentius VII. Sulmonensis	Ann. 2.	m.	d. 21
1406	*Gregorius XII. Venetus*	8.	m. 7.	d. 6
1409	*Alexander V. Cretensis Ord. S. F.*		m. 10.	d. 8
14 0	*Ioannes XX.* Neapolitanus	5.	m.	d. 15
1417	Martinus V. Colonna.	13.	m. 3.	d. 13
1431	Eugenius IV. Venetus	15.	m. 11.	d. 21
1447	Nicolaus V. Lucanus	8.	m.	d. 19
1455	Calistus III. Hispanus	3.	m. 4.	d.
1458	Pius II. Senensis	5.	m. 11.	d. 24
1464	Paulus II. Venetus	6	m. 10.	d. 28
1471	Sixtus IV. Savonensis Ord. S. Fr.	13.	m.	d. 5
1484	Innocentius VIII. Genuensis	7.	m. 10.	d. 28
1492	*Alexander* VI. Valentinus	11.	m.	d. 8

In sæculo quindecimo anno 1400. Michael Steno fuit Dux Venetiæ. Bonifacius IX. celebravit Iubileum, & Annum Sanctum, & reduxit Molem Adrianam in formam Castelli. Concessit Electoribus Germaniæ, ut privarent imperio

imperio Vvenceslaum Cæsarem, & sic elegerunt Federicum IV. qui subitò mortuus est, & iterum elegerunt Ruperttum Palatinum Reni. Eodem anno Angli elegerunt in eorum Regem Enricum Ducem Lincastri. Hoc quoque anno fuit beata mors Michaelis Bononiensis, dictus Incognitus.

In 1401. à Leone Cercate Mediolanensi fundata fuit Congregatio Canonicorum Regularium de Frisconata. Hoc anno Bajazzettus Rex Turcharum vicit, & apprehendit in bello Tamerlanum Regem Tartarorum, & Persarū, & illum inclusit in crate ferrea; & quando ascendebat in equo, illum ei supponebat pro scabello.

In 1402. Sigismundus Rex Ungariæ fuit ejectus à Regno à Baronibus Regni, qui clamaverunt Ladislaum Regem Neapolis in Ungaria. Eodem anno Tamerlanus occisus est à seipso, non sustinere volens suam miseram vitam, & Isazabel suus filius accepit dominium Regni; sed statim occisus est à Solimano suo fratre maiore, qui accepit Regni Dominium. Hoc anno floruit in doctrina Ioannes Gersone.

In 1403. Enricus Tertius Rex Castiliæ mortuus est, & illi successit Ioannes Secundus suus nepos, & filius adoptivus.

In 1404. S. Laurentius Iustinianus Patriarcha Venetiæ instituit in dicta Civitate Religionem Clericorum Regularium S. Georgii de Alegrada. In Italia visa est Cometa. In Mediolano fuit fames, & pestilentia, & Civitas ob hoc derelicta est ab habitatoribus.

In 1465. Rodonus, & Gualterius in Monte Fesulano instituerunt Congregationem Mendicantium S. Hieronymi.

In 1408. Martinus Rex Aragoniæ, & Siciliæ mortuus est, & illi successit Martinus II. suus filius, qui post decem menses clausit suos dies, & fuit interregnum trium annorum. Neapoli natus est puer cum duplici capite, cum pedibus Cervi, & caudam Asini. Fuit pestilentia.

In 1409. Solimanus Rex Turcharum obiit, & successit Musa suus frater. Hoc anno Ludovicus Barbò Abbas Benedictinus principiavit reformationem Congregationis Montis Cassini sub titulo S. Iustinæ, & Romæ floruit S. Francisca Romana fundatrix Oblatarum Monacharum. Alexander V. Hoc anno creatus Papa excommunicavit Ladislaum, & illum privavit Regno Neapolis, uti inimicus Ecclesiæ, & invitavit ad Regnum Neapolis Ludovicum de Angiò ex Regibus Galliæ.

In 1410. Rupertus Imperator mortuus est, & Electores creaverunt Sigismundum Regem Ungariæ. Hoc etiam anno Margarita Regina Daniæ adoptavit in filium Enricum Ducem Pomeraniæ cui dedit coronam Regni.

In 1411. Ferdinandus dictus Honestus avunculus Regis Castiliæ fuit creatus Rex Aragoniæ, & Castiliç post interregnum trium annorum. Hoc etiam anno Rupertus III. Rex Scotiæ mortuus est, & illi successit Rupertus IV. suus frater.

In 1413. Enricus IV. Rex Angliç clausit suos dies, & successit Enricus V. suus

suus major filius, etiam Musa Rex Turcharum occisus est à suo fratre Mahometto, qui accepit coronam Regni. Floruit hoc anno Thomas de Kempis Canonicus Regularis. Hoc quoque anno Ioannes XXII. *Papa* instituit festum Sanctissimæ Trinitatis celebrandum; qui etiam condemnavit hæresim Michaelis Ceseni, & Gulielmi Ocha.

In 1414. Ladislaus Rex Neapolis mortuus est, & reliquit Regnum Ioannæ suæ sorori (quæ non fuit minus impudica, quàm Ioanna I. *Regina* Neapolis), & copulavit se in matrimonio, cum Iacobo Borbone Comitæ Marcæ Anconæ.

In 1416. Ferdinandus Rex Aragoniæ, & *Siciliæ* mortuus est, & illi successit Alphonsus IV. dictus Magnus suus frater.

In 1417. Thomas Mocenigus fuit Dux Venetiæ.

In 1418. Floruerunt in litteris sacris Ioannes Turrecremata Cardinalis Alphonsus. Tostatus Episcopus Abulensis, Thomas valdensis, Nicolaus Thedeschi Archiepiscopus Panormitanus, S. Bernardinus de Senis *S. Laurentius* Iustinianus Patriarcha Venetiæ S. Vincentius Ferrerius Valentinus S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus, & alij.

In 1419. Vuenceslaus Rex Boemiæ mortuus est absque liberis; & successit Imperator Sigismundus suus frater. Hoc anno Paleologus *Imperator* Orientis mortuus est, & reliquit *Imperium* suo filio majori Ioanni V. In hoc etiam anno Regina Ioanna fugavit suum virum Iacobum Borbone, qui Galliam fugiens, spretis mundanis rebus se recepit in Ordinem Fratrum Minorum. Hoc quoque anno fuit beata mors S. Vincentij ferrerij Ordinis Prædicatorum.

In 1420. Regina Neapolis Ioanna ob suas libidines fuit à Papa Martino V. *Regno* privata; & investivit Ludovicum II. Ducem de Angiò, cum auxilio Francisci Sforzę, qui erat sub devotione Papæ. Hoc quoque anno *S.* Stanislaus fuit martyrio coronatus.

In 1421. Mahomettus Rex Turcharum mortuus est. & illi successit Amuratte suus filius. Hoc anno Regina Ioanna timens arma Sfortiæ, & Angiò, adoptavit sibi in filium Alphonsum IV. Regem Aragoniæ, & Siciliæ, ut ab eo auxiliaretur.

In 1422. Martinus Varga Monacus Cisterciensis instituit Congregationem Reformatorum Cirstercensium sub titulo S. Bernardi; Et Lupus Olmedus Olivetanus instituit Congregationem S. *Hieronymi* sub titulo S. Isidori. Hoc anno Enricus V. Rex Angliæ mortuus est, & illi successit Odoardus VIII. suus filius major; Et Carolus VII. Rex Galliæ etiam obijt, & illi successit Enricus II. suus major filius. Necnon Rupertus III. Rex Scotiæ clausit suos dies, & illi successit Jacobus suus filius.

In 1423. Franciscus Foscari fuit Dux Venetiæ. Hoc anno Ioanna *Regina* Neapolis cassavit adoptionem factam in persona Alphonsi IV. Regis Aragoniæ; & fecit suum filium Adoptivum Ludovicum III. Ducem de Angiò.

In

In 1424. Ioannes Zisca Dux, & caput Hæreticorum Taboritorum in Boemia, dum morti proximus esset ordinavit, quod sua pella formarent Timpanum, & illud sonarent in bello contra Chatolicos, ut eos terrerent.

In 1426. Nata est in Boemia sordida hæresis Adamitorum à Piccardo Gallo, hi enim ibant nudati, & publicè utebantur mulieribus.

In 1427. Incepit in Boemia hæresis Orfanorum à Ioanne Rochensana, & Procopio Minore.

In 1429. in Germania nata est hæresis Orbitariorum. Hoc anno in Cœlo visi sunt tres soles, & in Asia pluit sanguis. In Venetia aquæ canalium congelaverunt, & super eas deambulabatur sine periculo. Hoc etiam anno multæ Civitates à terremotu ruerunt.

In 1431. Ludovicus III. Dux Angiò habuit possessum Regni Neapolis à Regina Ioanna II.

In 1432. Sigismundus Imperator recepit à Pontifice Eugenio IV. coronam Imperii. Hoc anno Udislaus VI. Rex Poloniæ mortuus est, & illi successit Udislaus VII. suus filius.

In 1433. Eugenius IV. confirmavit Congregationem S. Ambrosij.

In 1434. Ludovicus de Angiò, & Rex Neapolis mortuus est, sicuti etiam Regina Ioanna II. & reliquit hæredem dicti Regni Renatum fratrem dicti Ludovici; & quia Renatus erat carceratus à Duce Burgundiæ, Isabella ejus uxor venit Neapolim ad possessum capiendum. Hoc anno Rex Lusitaniȩ mortuus est, & illi successit Enricus II. suus filius. Hoc etiam anno Tiberis inundavit, & ex corruptione animalium, & serpentum ab aquis delatarum successit pestilentia.

In 1435. Gloriosus S. Franciscus de Paula in Calabria incepit suum Ordinem Minimorum. Hoc anno Dux Burgundiæ liberavit Renatum de Angiò, qui subito Neapolim petijt. Hoc quoque anno nata est hȩresis Templariorum; & in Germania Begradorum, & Buguinorum; nec non hæresis Dulcini.

In 1436. Iacobus Rex Scotiæ occisus est ob suas crudelitates à populis, & successit Iacobus II. suus filius primogenitus.

In 1437. Sigismundus Imperator Occidentis mortuus est, & Reliquit Regnum Boemiæ, & Ungariæ Alberto Duci Austriæ; qui etiam ab Electoribus creatus est Imperator, & Cæsar anno sequenti.

In 1438. Alphonsus V. Rex Aragoniæ, & Siciliæ bellavit cum Renato pro Regno Neapolis. Hoc anno Enricus II. Rex Lusitaniæ mortuus est, & successit Alphonsus V. suus primogenitus.

In 1439. Imperator Albertus obijt Budæ relinquens filium in utero matris, sub tutela Federici de Austria; qui post paucos menses natus est, & vocatus Ladislaus. Hoc anno Enricus VII. Rex Daniæ clausit suos dies, & successit Christopharus III.

In 1440. Ioannes Guttimbergus Eques Maguntiæ invenit artem imprimendi libros. Hoc anno Germani elegerunt Cæsarem Federicum IV. Ducem Au-

bracchio, qui occiderat veleno dictum Ladislaum. Hoc etiam anno Germaniæ nata est hæresis Guatherij Lothoardi.

In 1460. Jacobus Rex Scotiæ mortuus est, & successit Iacobus III. suus filius.

In 1461. Papa Pius II. ritè canonizavit S. Catarinam Senensem Virginem Ordinis S. Dominici. Hoc anno Enricus II. Rex Galliæ mortuus est, & successit Ludovicus XI. suus filius.

In 1463. Fuit beata mors S. Didaci Ordinis Seraphici. Christopharus Morus fuit Dux Venetiæ.

In 1456. Nata est hæresis Petri Ossomensi Salmantini.

In 1466. Schanderebecchius terror Turcharum gloriosè clausit suos dies dum esset ætatis suæ annorum 63. in Civitate Lipsa, & etiam obijt Franciscus Sfortia Dux Mediolani, & illi successit Ioannes Galeazzo suus filius major.

In 1467. Christopharus IV. Rex Daniæ mortuus est; & illi successit Christiernus.

In 1469. Ludovicus XI. Rex Galliæ instituit Ordinem Equitum S. Michaelis.

In 1470. Carolus II. Rex Svetiæ mortuus est, & successit Steno suus filius.

In 1471. Nicolaus Tronus fuit Dux Venetiæ. Navarræ natus est puer cum triplici capite, quarum unum erat porcinum, unum humanum, & aliud caninum, & pedes habebat æquinos.

In 1473. Enricus IV. Rex Castiliæ mortuus est, absque liberis, & Regnum nulli reliquit. Sed in anno sequenti illum obtinuit Ferdinandus filius Joannis II. Regis Aragoniæ.

In 1475. Sistus IV. celebravit Annum Sanctum, reducendo illum in quolibet vigesimo quinto anno. Ubi convenerunt multi Principes Europæ uti Rex Daniæ, Svetiæ, Dux Sassoniæ, Calabriæ, &c.

In 1476. Sistus IV. ritè canonizavit S. Albertum Carmelita. In anno 1474. Petrus Mocenigus fuit Dux Venetiæ, & in sequenti fuit Andreas Vendraminus.

In 1477. Joannes Mocenigus fuit Dux Venetiæ. Hoc anno è Cœlo cecidit unus lapis mille librarum.

In 1479. Joannes II. Rex Aragoniæ Siciliæ, & Sardiniæ mortuus est, & illi successit Ferdinandus V. Rex Castiliæ.

In 1480. Renatus Dux de Angiò mortuus est, & reliquit prætendentiam Regni Neapolis Ludovico XI. Regi Galliæ.

In 1481. Sistus IV. ritè canonizavit Sanctos, Bernardum, Petrum, Othonem, Accurtium, & Adiutum martyres Ordinis Seraphici. Hoc etiam anno obijt Mahomettus Amire Rex Turcharum, qui destruxit Imperium Constantinopolitanum, & Trabisundæ, & in vita sua vicit duodecim Regnos, & factus est Rex Turcharum Bajazzettus II. suus filius minor, & non Zisimus major. Hoc etiam anno mortuus est Alphonsus V. Rex Lusitaniæ, & successit

Zzz 2 Joan-

Summo Pontifici summam auream pro substentatione Zisimi sui fratris apud Romam commorans.

In 1495. Carolus Octavus Rex Galliæ venit Romam ubi à Papa Alexandro VI. fuit declaratus Imperator Constantinopolis,ut moveret sua arma contra Turchas, & sibi acquireret Imperium jam amissum postea, cum Zisimo Neapolim petijt ad illum Regnum occupandum, sed Alphonsus II. petijt Siciliam, hoc præsentiens ubi mortuus est, cedens Regnum Ferdinando suo filio; Unde Rex Carolus absque bello Neapolim occupavit, & abijt, sed Rex Ferdinandus hoc intelligens reaquisivit Regnum, & cum auxilio Magni Capitanei reliquias Fanchorum ejecit à toto Regno, & ipse regnavit. Hoc etiam anno Joannes II. Rex Lusitanię obijt, & succcessit Emanuel suus filius.

In 1496. Christopharus Columbus Magnus Methamaticus nedum invenit Insulas Occidentales verum, & Orientales, quæ secundum Tholomeum sunt numero 7445. plenas aromatum. Hoc anno Ferdinandus Rex Neapolis mortuus est, & successit Federicus suus avunculus.

In 1497. Jacobus III. Rex Scotiæ obijt, & successit Iacobus IV. suus filius.

In 1498. Carolus VIII. Rex Galliç mortuus est, & successit ilil Ludovicus XII. Dux Orliens.

In 1499.inMediolano visi sunt tres Soles,& videbâtur in nocte homines armatos per aerem discurrere, & quasi bellare. Et una mulier parturit masculum, & fœminam cõjuctos inter se, & unusquisque eorum habebat quatuor brachia, & quatuor pedes. In Germania natus est puer cum duplici capite, cum quatuor manibus, & sex auriculas, & una mulier mutavit sexum. Apuliæ visi sunt tres Soles tempore nocturno. Et in Aretino visi sunt homines in aere bellantes inter se, & in aliquæ Civitates Italiæ multæ statuę sudarunt.

XVI. SÆCULUM.

Anni Christi nati		*Anni quibus federunt.*		
1503	Pius *III.Senensis*	*Ann.*		d. 6
1503	Julius *II.Genu*ensis	9.	m. 3.	d.21
1513	*Leo* X.Florentinus	8.	m. 8.	d.21
1522	*Andrianus* VI *Flander*	1.	m. 8.	d.16
1523	Clemens *VII*.Florentinus	10.	m.10.	d. 7
1534	*Paulus III Romanus*	15.	m.	d.29
1550	Julius *III*.Romanus	5.	m. 1.	d.16
1555	Marcellus *II.Politianus*			d.22
1555	Paulus *IV* Neapolitanus.	4.	m. 2.	d.27.
1559	Pius *IV*.Mediolanensis	5.	m.11.	d.13
1566	Pius V.Alexandrinus Ord. Præd.	6.	m. 3.	d.23

In 1513.Leo Papa X.rite Canonizavit S.Casimirum.Hoc etiam anno Joannes Rex Daniæ obiit, & successit Christiernus II.

In 1514. Leo X. ritè canonizavit S. Brunonem fundatorem Ordinis Carthusianorum. Hoc anno nata est hęresis Massilianorum novorum.

In 1515.Ludovicus XII.Rex Galliæ clausit suos dies absque liberis viris, & successit in Regno Franciscus Dux de Valois maritus Claudię suę filiæ.

In 1516. Uuencceslaus Rex Boemiæ, & Vngariæ mortuus est, & electus est Ludovicus Princeps Transilvaniæ.

In 1517 Ferdinandus V.(dictus magnus) Rex Castiliæ, Aragoniæ, Navarrę, Cataloniæ, Siciliæ, Sardinię, Neapolis, & Indiæ Occidentalis gloriosè clausit suos dies, relinquens omnia Carolo Austriæ suo nepote Comite Flandriæ, & Duce Burgundiæ; hoc quoque anno mortuus est Ferdinandus Consalvus magnus Capitaneus, qui è Civitate Neapolis expellit Gallos, & ità gloriosè pro suo Rege bellavit, & vicit, sed ipse nil habuit prò premio, nisi ut esset conviva cum duobus Regibus. Hoc quoque anno perfidus Martinus Lutherus à Sassonia divulgavit suas hæreses, quæ totam Europam fœdavit.

In 1518. Leo X.excommunicavit Lutherum hæresiarcam.In hoc anno Franciscus Rex Galliæ collocavit in matrimonio suam filiam, cum Carolo Austriæ Regem Castiliæ &c.

In 1519.Leo X. ritè canonizavit S.Franciscum de Paula.Hoc anno Massimilianus Imperator mortuus est, &Electores Germaniæ cum dispensatione Papæ [non enim poterant eligere Imperatorem Regem Neapolis]Elegerunt Carolū V.Cæsarem etatis suæ annorum viginti,

In 1520. Carolus V. fuit coronatus Imperator in Aquisgrano. Hoc anno Enricus Octavus RexAngliæ misit in lucem librum cōtra hæreses Lutheri; unde à Pontifice fuit vocatus Defensor fidei. Hoc quoque anno Senon Sutre Rex Svetiæ obiit, & successit Gostavus suus filius.

In 1521,Antonius Grimani fuit Dux Venetiæ.& in mense Aprili apparuit Cometa in formam mediæ Lunę. Hoc anno Emanuel Rex Lusitaniæ mortuus est, & successit Joannes Tertius suus primogenitus.

In 1522. Adrianus Sextus ritè canonizavit S.Antoninum Archiepiscopum Florentinum Ordinis Prædicatorum.Hoc anno Christernus Rex Daniæ fuit à Populis expulsus à Regno,quia introduxerat heresimLutheri in Dania. Hoc quoque anno nata est hæresis Carolstadianorum.

In1523. Adrianus Sextus ritè canonizavit S.Bennonem Episcopum Missnensem;hoc anno Carolus Quintus Imperator concessit Religiosis S. Joannis Baptistæ,quia expulsi fuerant ab Insula Rhodia;Insulam Maltæ cum tributo annuo unius Falconis uti Rex Castiliæ,& Sicilię.Hoc quoque anno fuit electus in Regem Daniæ Federicus; qui Regem Christiernum vicit,& fugavit cum morte hæreticorum; hoc etiam anno impius Lutherus prodiit in lucē librum contra Ecclesiam Catholicam.

In 1524,Ioannes Petrus Carafa Neapolitanus Episcopus Chieti, [& postea Pon-

In 1533. apparuit Cameta, & multæ Civitates ruerunt à Terremotu. Hoc etiam anno Antonius Maria Zaccaria principiavit Congregationem Clericorum Regularium S. Pauli, dicti Bernarbitæ. Hoc etiam anno Federicus Rex Daniç mortuus est, & successit Christernus Tertius suus filius. Et nata est hæresis Amsdorfianorum.

In 1534. Paulus III. iterum excommunicavit Enricum VIII, & privavit Regno. Et hoc anno nata est hæresis Frontonorum, Laicocefalorum, & Monasterienforum.

In 1535. Enricus VIII. spoliavit Ecclesias, & persecutus est Catholicos, & occidit Ioannem Fischerium Cardinalem, & Episcopum Rocestrensem, & Thomam Morum suum Cancellarium; & destruxit sepulchrum S. Thomæ Cantuariensis, & eius ossa combussit, & vento sparsit cineres. Nec non decapitavit Annam Bolenam, & accepit in vxorem Ioannam Semera. Hoc etiam anno natæ sunt hæreses Manimpositorum, Melchioritorum, & Adamitorum. Hoc etiam anno Carolus V. occupavit Golettam, quæ fuit portum antiquæ Cartaginis, & vicit Turcas, nec non occupavit Civitatem Tunnesi.

In 1536. Franciscus primogenitus Regis Galliæ, veneno obiit; & fuit occisus nocte Alexander de Medici Dux Florentiæ à Laurentio suo consanguineo, ut libertatem restitueret Florentinis. Hoc anno Carolus V. rediens de Tunnesi, introivit Romam triumphans. hoc quoque anno nata est hæresis Ioanni Calvini, & Confessionistarum recalcitransium.

In 1538. Apparuit Cometa in mense Ianuarii similis Sole, & duravit per multos dies. Hoc anno nata est hæresis Antimarianorum.

In 1539. Petrus Landus fuit Dux Venetiæ. hoc anno Paulus Tertius intimavit Concilium Tridentinum. Hoc etiam anno Isabella Jmperatrix uxor Caroli V. in partu decessit è vita. Et Enricus Octavus relinquens suam uxorem Ioannam Semera, duxit Annam sororem Ducis Cleves hoc etiam anno nata est hæresis Pœnitentiarorum, & Spangebercicorum.

In 1540. S. Ignatius Laiola instituit illustrissimam Religionem Iesuitarum. hoc quoque anno Enricus Octavus destruxit omnes Conventus Religiosorum, & spoliavit Ecclesias, & repudiata quarta sua uxore Anna, accepit quintam Catarinam Avardam. hoc etiam anno natæ sunt hæreses Catarinorum recensium, Consostantiatorum, Demoniclorum, Invisibilium, Melantonicorum, Pastillariorum, Quadrisacramentariorum, Semisostantiatorum, Trisacramentariorum, & Turcochristianorum.

In 1541. S. Franciscus Xaverius petiit Indiam Orientalem, ubi convertit multos ad fidem Catholicam, sicuti & in Insula, & Regno Japponis. hoc etiam anno nata est hæresis Svuencfeldianorum.

In 1542. Iacobus V. Rex Scotiæ mortuus est, & Regnum reliquit suæ filiæ Mariæ parvulæ sub tutela suorum Principum. Hoc etiam anno nata est hæresis Trasconditionatorum, & Tridestinorum.

In 1543. Florentiæ natus est puer cum duplici capite; in Neapoli duo insimul coniuncti.

In 1555. Carolus V. Imperator res mundanas spernens, & habens fastidium amplius dominandi die 25. Octobris dicti anni, renunciavit (congregatis Baronibus in Civitate Brusselles) suo filio Regnum Castiliæ, & Aragoniæ Navarræ, & Cataloniæ, Insulas Majoricæ, Sardiniam, & Siciliam, Mediolanum, Flandriam, & Burgundiam, & novum Mundum Indiæ Occidentalis, ultra Regnum Neapolis prius ipsi Philippo renunciatum. Imperium vero cessit Ferdinando Regi Ungariæ, & Romanorum suo etiam filio minori. Aliud pro se non retinens quam pauca pro suo individuali servitio, & familiæ. Hoc etiam anno clausit suos dies Ioanna mater Caroli V. Eodem anno Enricus Rex partis Navarræ mortuus est, & successit Dux Vandomi ex familia Borbone. Hoc quoque anno natæ sunt hæreses Anticalvinorum, Anticatholicorum, & Antistancarianorum.

In 1556. Apparuit Cometa in formam columnæ, in mense Martii, & duravit per multas hebdommadas. Cosimus I. Dux Hetruriæ instituit Ordinem Equitum S. Stephani Papæ. Hoc anno fuit beata mors S. Ignatii Lojolæ. Hoc etiam anno Carolus V. decessit à Flandria, cum duabus suis sororibus Reginis Leonora, & Maria, & veniens Hispaniam se inclusit in Monasterio S. Iusti ad serviendum Deo, & ad vitam quietam ducendam. Hoc quoque anno Laurentius Friuli fuit Dux Venetiæ, & natæ sunt hæreses Bellianorum, & Bezanorum.

In 1557. Ioannes III. Rex Lusitaniæ clausit gloriosè suos dies postquam regnasset 36. annis, Regnum relinquens puero Sabestiano suo nepoti filio Ioanni iam mortuo. Hoc anno nata est hæresis novorum Confessionalistarum.

In 1558. Carolus V. Imperator gloriosè clausit suos dies, & devotè in dicto Monasterio S. Iusti Castiliæ. Hoc anno etiam Maria Regina Angliæ clausit suos dies, antequam à Filippo suo marito videretur; erat enim turpissima facie, & successit in Regno Angliæ Elisabeth sua soror ex patre filia Annæ Bolenæ, quæ induxit in Regno hæreses. Hoc etiam anno fuerunt tam magnæ pluviæ, & tempestates Florentiæ, Romæ, Bononiæ, & Linguadocæ, quod perierunt infiniti homines, & submersi sunt ab aquis vehementibus; & in Panormo Civitate Siciliæ submersi sunt à pluvia plusquam triginta millia hominum. Hoc quoque anno nata est hæresis Annisticorum.

In 1559. Hieronymus Priuli fuit Dux Venetiæ. Hoc anno facta est pax inter Gallos, & Hispanos; Nam Philippus II. accepit in uxorem Elisabeth filiam Enrici III. Regis Galliæ [qui in torneamentis percussus Lancea mortuus est, & Regnum reliquit Francisco II. suo filio ætatis suæ annorum decem, & septē; qui subito persecutus est hæreticos Calvinistas, & Annam Burgium hæreticum suspendit in ligno, & corpus ejus tradidit igni in publica platea]. Hoc anno mortui sunt tredecim Cardinales, Maria Regina Ungariæ, Regina Leonora soror Caroli V. Vidua Emanuel Regis Lusitaniæ, Regina Poloniæ mater, Patriarcha Venetus, & Dux etiam Venetiæ. Summus Pontifex Paulus IV. & Christernus III. Rex Daniæ, qui Regnum reliquit Federico suo filio. Hoc

Censorum, Egidianorum Guesium, & Loistorum.

In 1567. Darlejus maritus Mariç Stuarthç Reginæ Scotiæ ob hçreticis occisus est, & ipsa Regina secretè fugiens; cum parvulo filio suo Iacobo capta est ab Anglis, & ducta ad Elisabeth Regina Angliç hçretica; ab ista in carcere includitur, ubi eam per spatium viginti annorum detinuit, Iacobus autem frater dictæ Mariç Reginç Regnum gubernavit. Hoc anno Trajectenses in Flandria amplexati sunt hæreses, & ejecerunt sacras Imagines. Hoc etiam anno nata est infamis septa Ughonottorum in Gallia, ubi natum est Monstrū, cum ore Simiç, cum auribus Leopardi, cum cornibus Arietis, cum oculis Civettæ, cum ucada Serpentis, cum corpore humano, sed piloso, & cum pedibus Equi. In Anglia mons se cessit à loco ubi erat, & stetit aliunde. In Hispania una mulier sexdecim annorum, facta est vir. Hoc quoque anno Solimanus Imperator Turcharum mortuus est in Ungaria in Civitate Ziget.

In 1568. S. Virgo Theresia dedit suis Reformatis Regulam primitivam Carmelitanam observandam. Carlottus filius Filippi II. Regis Castiliæ in Flandria carceratus à Patre ob suos malos mores, ordine Patris sui condemnatus est ad mortem. Et Dux Alvæ in Fladria occidit multos hæreticos, & decapitavit Comitem Agamontis, & alios duos nobiles; & hinc incepit rebellionem Olandiæ, & creatus est Princeps Oranges Rex. Hoc anno Enricus V. Rex Svetiæ obijt, & illi successit Joannes suus filius major. Hoc quoque anno natæ sunt hæreses Eberianorum, Antichristianorum Iennensium, & Ebionitorum novorum. Hoc quoque anno in Civitate Trabisundæ apparuerunt tres Soles, et duraverunt per tres horas; & in noctç visi sunt splendores magni cum una Cruce, & Stellamagna.

In 1569. Petrus Loredanus fuit Dux Venetiæ. Hoc anno Jacobus frater Reginæ Mariæ; qui Scotiam regebat, & fovebat hæreses occisus fuit. Et Norimbergæ visa fuit de noctæ lux magna; & postea factæ sunt tenebræ, & denuò lux apparuit, & Cçlum quasi apertum est, & visa est una Crux multum resplendens.

In 1570. Natæ sunt hæreses Antisturmianorum, Bideitorum, Calvinisticorum liberorum, Duitorum, Unctorum, Pacificorum, & Fraticellorum.

In 1571. Hispani cum suo Duce D. Joanne de Austria, filio naturali Caroli V. Imperatoris, Veneti cum eorum Duce Sebestiano Venerio. Papalini cum eorum Duce Marco Antonio Colonna illam insignem Victoriam à Turchis reportarunt die septima Octobris in Lepanto; Ubi Christiani lucraverunt 200 Triremes, & alias 200. destruxerunt, aliæ vero fugam arripuerunt. Ubi triginta millia Turchæ occisi sunt, & sex millia sunt mancipii, & viginti millia Christianorum sunt liberati; & hoc oratione Beati Pij V. Pontificis cui talis Victoria Romç ipsi revelata fuit. Hoc etiam anno Massimilianus II. Imperator renunciavit Regnum Boemiæ, & Ungariæ Ridulpho de Austria suo Filio, & fecit illum Cçsarem, & Regem Romanorum. Hoc anno Ferraræ multa ædificia ruerunt à terremotu. Venetiæ una mulier Hebrea parturit puerum, cum du-

duplici capite; quatuor manibus, duabus corporibus, & cum uno ventriculo.

In 1572. B. Pius V. declaravit S. Thomam de Aquino quintum Doctorem Ecclesiæ. Hoc anno Carolus IX. Rex Galliæ, occidere fecit multos hæreticos in Civitate Parisij, & in alias Civitates: Et Flandria recessit ab obedientia Filippi II. Regis Castiliæ. Hoc anno Filibertus Emanuel Dux Savojæ instituit Ordinem Equitum S. Mauritii contra hæreticos. Et nata est hæresis Calvinistarum causarium.

In 1573. Sigismundus Rex Poloniæ mortuus est, & Electores elegerunt Regem Enricum Valesium fratrem Regis Caroli IX. Galliç.

In 1574. Selimus Rex Turcharum obiit, & successit Amoratus III. suus major filius. Hoc anno Carolus IX. Rex Galliæ clausit suos dies absque liberis, & Enricus Valesius relicto Regno Poloniæ recepit sceptrum Galliæ. Hoc etiam anno Joannes Leonardus Lucensis instituit Congregationem Clericorum Regularium Matris Dei, dicti postea de Lucca, & à Gregorio XV. fuit confirmata anno 1621.

In 1575. Gregorius XIII. celebravit Annum Sanctum, & reformavit Cursum Annorum. Hoc anno Electores Poloniæ alii elegerunt Regem Imperatorem Massimilianum, alii Sthefanum Battorium Principem Transilvaniç; sed Stephanus postea fuit Rex.

In 1576. Massimilianus Imperator mortuus est, & successit in Imperio Ridulphus suus filius. Et in Scotia coronatus est Rex Iacobus filius Mariæ Reginç, quæ in Anglia retinebatur adhuc in carcere ab impia Elisabeth.

In 1577. Apparuit Cometa magni splendoris. Fuit Dux Venetiç Sebestianus Venerius.

In 1578. D. Ioannes de Austria filius naturalis Caroli V. Imperatoris gloriosè clausit suos dies in Flandria dum domaret rebelles Filippi II. Regis Castiliæ, & obiit pestilentia. Hoc etiam anno Sebastianus Rex Lusitaniæ dum bellaret in Africa contra Moros occisus est in bello, & alii duo Reges mortui sunt. Hoc etiam anno natæ sunt hæreses Moderatorum, & Zuvingliorum Calvinistarum. In Lusitania autem gubernavit Cardinalis Enricus.

In 1579. Enricus Cardinalis qui gubernabat Lusitaniam clausit suos dies, & in ipso finivit Stipes Regum huius Regni, post 500. annorum, & Populi acclamaverunt Regem D. Antonium filium naturalem Ludovici fratris ipsius Enrici Cardinalis. Nicolaus Ponte fuit Dux Venetiæ. Dictus Antonius postea à Pontifice fuit declaratus uti illegitimus incapax Regni. Hoc anno nata est hæresis Antipatom, & fratrum de Amore.

In 1580. Phlippus II. Rex Castiliæ, vicit, & fugavit D. Antonium; qui fugit ad Insulas Terzeras; & ipse Philippus fuit Rex Lusitaniæ, & Indiarum Orientalium, & Provinciarum Brasilis, & inde fuit Rex Hispaniç; tota enim erat sub suo Dominio. Hoc anno à Joanne Berrerio Abbate Circerciense fuit instituta Congregatio Fuliensis sub titulo S. Bernardi à pçnitentia.

In 1581. Elisabeth Regina Angliæ occidit omnes Chatolicos in suo Regno: Hoc anno Romæ fuit tempestas valida. Venetiæ in Occasu Solis visus est in Cœlo serpens igneus.

In

In 1582. Hispaniæ in Barcellona Campanæ per se sonarunt septem vices cum stupore omnium, & aer videbatur ardere. Hoc anno fuit beata mors S. Theresiæ Virginis. Hoc etiam anno Dux Alcansone fruebatur impudico amore, & complexu Elisabeth Reginę Angliæ.

In 1583. Joannes II. Rex Svetię mortuus est, & successit Sigismundus suus filius. Hoc anno natę sunt hęreses Cacangelorum, & Dudneitorum.

In 1584. Ædificia Civitatis Ceve, diruta sunt à tempestate. Gregorius XIII. instituit festivitatem S. Annæ Matris Mariæ Virginis. Camillus Lellius hoc anno instituit Ordinem Clericorum Regularium Ministrantium infirmis vulgariter dicti Crociferi. Hoc quoque anno fuit beata mors S. Caroli Borromei Archiepiscopi Mediolanensis. Hoc etiam anno nata est hæresis Iudeotrinitariorum.

In 1585. Sistus V. instituit celebrationem festi Purificationis B. Mariæ Virginis.

In 1586. Pasqualis Cicogna fuit Dux Venetiæ.

In 1587. Regina Elisabeth Anglię impiè occidit Mariam Stuardam propter constantiam in fide catholica.

In 1588. Sistus V. ritè canonizavit S. Didacum Complutensem Ordinis S. Francisci. Hoc anno Augustinus Adornus Genuensis, & Franciscus, & Augustinus Caraccioli à Neapoli fundaverunt Congregationem Clericorum Regularium Minorum vulgariter dicti Minoriti. Hoc anno Enricus IV. Rex Galliæ occidit Ducem Enricum, & Cardinalem de Ghisa. Hoc quoque anno Federicus II. Rex Danię mortuus est, & successit Christernus suus filius ætatis trium annorum.

In 1589. Die prima Augusti Enricus IV. fuit occisus à fratre Clemente à Burgundia, & extincta est familia Valesia; Unde successit in Regno Enricus Borbonæ Rex Navarrę, qui à Pontifice Sisto uti hæreticus est excommunicatus, & privatus Regno.

In 1591. Stephanus Rex Poloniæ clausit suos dies, & fuit electus Sigismundus filius Joannis Regis Svetiæ. Hoc quoque anno decessit è vita Massimilianus II. Imperator, & successit Ridulphus suus filius.

In 1593. Clemens VIII. confirmavit Congregationem Oratorij S. Philippi Neri.

In 1594. Clemens VIII. ritè canonizavit S. Hyacinthum Confessorem Ordinis Prædicatorum, & Enricus Borbone se coronavit Rex Galliæ.

In 1595. Fuit beata mors S. Philippi Neri. Hoc quoque anno mortuus est Amurattus III. Rex Turcharum, & successit Mahomettus III. suus filius, quoque anno Enricus V. Rex Franciæ obtinuit à Pontifice absolutionem ab excommunicatione, & coronam, factus est enim Catholicus.

In 1596. Nata est hæresis Angelicorum.

In 1599. A Clemente VIII. fuit instituta Congregatio Sanctissimæ Trinitatis discalceatorum. In Constantinopoli fuit pestilentia.

In.

Anni Christi nati		Anni quibus sederunt.			
1605	Leo XI. Florentinus	Ann.			d.26
1605	Paulus V. Romanus	15.	m. 8,		d.12
1621	Gregorius XV, Bononiensis	2.	m: 5.		d.
1623	Urbanus VIII. Florentinus	20.	m, 11.		d.22
1644	Innocentius X. Romanus	10.	m- 3.		d.23
1655	Alexander VII. Senensis	12.	m. 2.		d.13
1667	Clemens IX. a Pistoia	2.	m. 5.		d.
1670	Clemens X. Romanus	6.	m. 2.		d.24
1676	Innocentius XI. Mediolan.	12.	m. 10.		d.22
1689	Alexander VIII. Venetus	1.	m. 3.		d.26
1691	Innocentius XII. Neapolit.	9.	m. 3.		d.15
1700	Clemens XI Romanus.	Feliciter vivat.			

In hoc ſeculo anno 1600. Clemens Papa VIII. celebravit Annum Sanctum; & declaravit nullum matrimonium inter Regem Galliæ Enricum V. cum Margarita Valeſia ſua conſanguinea; & Enricus poſtea ſe coniunxit in matrimonio cum Maria de Medici filiam magni Ducis Hetruriæ.

In 1601. Clemens VIII. ritè canonizavit S. Raymundum Ordinis Prędicatorum. hoc anno unus ſe finxit Sebaſtianum Regem Luſitaniæ, ſed fraus detecta à magno Duce Hetrurię miſſus in Hiſpaniam ibi occiſus eſt.

In 1602. impudica Eliſabet Regina Angliæ ſchiſmatica, & hæretica poſtquam regnaſſet 45. annis impudicè, infiliciſſimè obijt ætatis ſuæ annorum 70. Regnum relinquens Iacobo Sthuarthe Rege Scotiæ filio Marię, quæ ab ipſa occiſa eſt cauſa fidei Chatolicæ.

In 1603. à Ioanne Baptiſta à Sanctiſſimo Sacramento, & à tribus aliis ſociis fuit inſtituta Congregatio Diſcalceatorum Reformatorum à Mercede Redemptionis Captivorum. Hoc anno nata eſt hæreſis Armianorum.

In 1604. Mahometus III. Rex Turcarum mortuus eſt, & ſucceſſit Acmectus ſuus filius.

In 1606. A Paulo V. fuit confirmata Congregatio Clericorum Regularium à Matre Dei, Scolarum Piarum à Joſepho Calaſantio inſtituta. Fuit in hoc anno fames in Inſula Siciliæ, & in Regno Neapolis.

In 1607, fuit beata mors S. Marię Magdalenę de Pazzis, hoc anno fuit à Paulo V. confirmatus Ordo Equitū S. Mariæ de Mõte Carmelo ab Enrico V. Rege Galliæ, & à Filiberto Neſtoriano inſtitutus. hoc quoque anno mortuus eſt Cardinalis Cæſar Baronius inſignis hiſtoricus.

In 1608. Paulus V. ritè canonizavit S. Franciſcam Viduam Romanam, & in-

instituit celebrari festum Sanctorum Angelorum Custodium [1]. Hoc quoque anno Ridulphus Imperator fecit ab Electoribus Germaniæ creari Cesarem Matthiam suum fratrem Archiducem Austriç, cui etiam dedit Regnum Boemiæ, & Vngariæ.

In 1609 natũ est mõstrũ in Cortigliano Castello Pistoiæ, erat vir, & fœm i n, habebat duplex caput, & corpus, unũ ombilicũ, quatuor brachia, vixit multos dies, & quando unus latrabat, alter plorobat. fuit baptizatum; In Bononia Sol obscuratus est; & postea successit tempestas valida.

In 1610. Papa Paulus V. ritè canonizavit S. Carolum Borromeum. Hoc anno Philippus III. Rex Hispaniæ ejecit Moros à Granata. Et Henricus V. Rex Galliæ fuit occisus ab homine plebeo; & successit in Regno Ludovicus XIII. suus filius sub tutela Reginæ Mariæ suæ Matris.

In 1611. Carolus Rex Svetiç mortuus est, & electus est Rex Gustavus Adulphus suus filius Fuit Dux Venetiæ Marcus Antonius Memus, & Regina Hispaniæ obijt in partu.

In 1612. Imperator Ridulphus morthus est, & successit invictissimus Mattias suus frater, & in sua coronatione fuerunt presentes 106. Comites, 864. Barones, 355, Equites, & 2890. Nobiles. Hoc etiam anno Petrus Berullus Presbyter Pariginus instituit Congregationem Oratorii contra hæreticos, quæ in anno sequenti confirmata est à Pontifice Paulo V.

In 1615. Ioannes Bembus fuit Dux Venetiç.

In 1616. Fuit beata mors S. Rosç Virginis Limanæ primus flos sanctitatis in America Meridiolani Ordinis Predicatorum nata Limæ Peruani Regni Metropoli.

In 1617. Amectus Rex Turcarum immaturè obijt, & fuit salutatus Rex Osmanus suus filius. Gallia Cisalpina vexata est à Terremotu. In Genuensi natum est mostrum, scilicet duo pueri insimul cum tribus pedibus, quatuor manibus, & cum duplici capite, quorum unum crescebat manducãdo, alerum non. hoc anno nata est heresis Marci Antonii de Dominis.

In 1618. In terra Piure propè lagum Comi fuit validum Terremotum, & unum montem alio transtulit, à quo oppressa dicta Terra, & omnes habitatores perierunt numero ter mille.

In 1619. apparuit Cometa insignis, & barbata, & duravit à die duodecima Novembris, usque ad diem vigesima secunda Decembris in parte septentionali. Et Imperator Matthias clausit suos dies, & fuit coronatus Ferdinandus II. qui erat Cesar.

In 1620. Jmperator Ferdinandus cum Principibus confederatis debellavit hereticos Boemiæ.

In 1621. Philippus Rex Hispaniç clausit suos dies, & successit Philippus IV. suus Primogenitus.

Jn 1622. Gregorius XV. ritè canonizavit S. Jsidorum de Madrid, S. Jgnatium Lajola fundator Societatis Jesu, S. Franciscum Xaveriũ, S. Philippum Neri, & S.

Theresiam Virginem Carmelitanam . hoc etiam anno Osmanus occisus est à Mustapha, & ipse factus est Rex. Jn hoc anno fuit beata mors S. Francisci de Sales Episcopi Geneuræ fundatoris Monialium à Visitatione B. Mariæ Virginis.

Jn 1623. Gregorius XV. instituit Congregationem Cardinalium de propaganda fide, & ordinavit celebrari festum S. Ioseph Sponsi B. Virginis,& S. Annæ Matris B. Virginis de præcepto. Hoc anno Mustafà Rex Turcarum depositus est à Regno;& factus est Rex Amorattus IV.frater Osman iam mortui. In Regno Japponis obtinuit coronam Martirii Pettus de Rigniga Ordinis S. Augustini.

In 1624. Franciscus Contarinus fuit Dux Venetiæ. Hoc anno mortuus est Iacobus Sthuarte Rex Angliæ, & successit Carolus suus filius . quoque obijt Ioannes baptista Marino Poeta Neapolitanus.

In 1625. Vrbanus Octavus celebravit annum Sanctum; & ritè canonizavit S.Elisabeth Reginam Lusitaniæ. Hoc quoque anno Siciliç in Monte Pelegrino propè Panormum in Lapide unius cavernæ inventum fuit corpus S. Rosaliç Virginis filiç Sinibaldi ex stirpe Imperatoris Caroli Magni, & tunc Civitas Panormi fuit liberata à Pestilentia.

In 1629. Vrbanus Octavus ritè canonizavit S. Andream Corsinum Ordinis S.Mariæ de Carmelo Episcopum Fesulanum.

In 1630.Multæ Civitates Galliæ Cisalpinæ, & Hetruriæ desolatæ sunt à pestilentia.In Mese Aprili visi sunt tres Soles,& mense Iunio duæ Lunæ;Vesuvius in Neapoli,& Ethna in Sicilia, evaporaverunt flammas, & devorata sunt ab igne loca circiter ipsos.

In 1632. Gustavus Adulphus Rex Suetiæ mortuus est, & in sua hæresi. Et Catholicus Rex Sigismundus Tertius Rex Poloniæ etiam obijt, & illi successit Vladislaus Octavus. Hoc anno Vrbanus Octavus confirmavir Congregationem Patrum Missionariorum Sanctè fidei institutam à Vincentio de Paulo.

In 1636.ab Electoribus fuit electus Cesar(in Ratisbona)&Rex Romanorum Ferdinandus Tertius Rex Boemiæ,& Vngariç filius Ferdinandi Secundi Imperatoris. qui anno sequenti die quarta Februarij Viennç gloriose obijt.

In 1640.Amurattus Quartus Rex Turcharum absque liberis mortuus est,& successit Ibriamus suus frater.

In 1643.Ludovicus XIII.Rex Galliç clausit suos dies die quartadecima Maij & successit Deodatus Ludovicus XIV. suus filius parvulus sub tutela suç Matris Reginæ. Hoc anno floruit in doctrina Martinus Bonacina Mediolanensis.

In 1644. Equites S.Ioannis Baptistæ apprehenderunt duos Triremes Turcarum in Mare Rodio, ubi erat inter alius filius Regis Turcarum, qui factus Christianus postea ingressus est Ordinem Predicatorum,& vocatus Frater Dominicus,in qua Religione sanctè vivens,pijssimè obijt in domino.

In 1647. fuit subkvatio Populi Panormitani, & Neapolitani.

In 1650. Innocentius X. celebravit Annum Sanctum. Hoc anno Elena Impe-

pe-

peratrix Chinæ scripsit Pontifici Innocentio X. ipsa recepisse fidem Catholicam, & baptismum, insimul cum sua matre, & cum uxore Imperatoris Annæ, ac suo filio primogenito, & rogabat Pontificem, ut mitteret Prædicatores ad augendam fidem Catholicam in illo Regno; & ut rogaret Deum ut imperator ipse se ad fidem converteret: ipsa tamen Epistola tardè pervenit Romæ, & recepta est post annos quinque, & recepta est ab Alexandro VII. qui respondit Imperatrici, ut in fide perseverarent, & concessit illis suam *Papalem* benedictionem.

In 1651. Pestilentia fuit *Catalonie*.

In 1652. Angli ejecerunt ex Anglia omnes Iesuitas, & omnes ordinatos ab Episcopis *Catholicis*, & vendiderunt omnes Ecclesias.

In 1654. *Imperator* Ferdinandus IV. immaturè mortuus est, cum dolore grandi Imperatoris Ferdinandi III. sui genitoris.

In 1655. Christina *Regina* Svetiæ Romam venit, ubi publice professa est vitam Christianam, & Catholicam, & ab Alexandro VII. in fide confirmata est in nocte Natalis Domini; & *Romæ* suam fecit habitationem, ubi etiam plena dierum obijt. Hoc anno Imperator Ferdinandus III. coronare fecit suum filium secundum genitum Leopoldum Iguatium Arciducem Austriæ *Regem* Ungariæ ab Archiepiscopo Strigoniæ.

In 1656. Fuit crudelis pestilentia in Neapoli, à qua mortuvi sunt plusquam 200000. habitatores, & Ferdinandus III. Imperator coronavit in Civitate *Pragæ Regem* Boemiæ *Leopoldum* suum filium.

In 1657. Ferdinandus III. mortuus est substituendo usque ad novam electionem Arciducem Leopoldum Gulielmum suum fratrem.

In 1658. Alexander *VII*. ritè canonizavit S. Thomam de Villanova Ordinis S. Augustini, & Episcopum *Valentiæ*. Hoc etiam anno Magnus Magister Religionis S. Joannis Baptistę Joannes *Paulus* Lascari *ætatis* suæ centum annorum mortuus est, & electus est D. Martinus Redingh Magnus Prior Navarræ, & actualiter Siciliæ *Prorex*. Hoc anno ab Electoribus Imperii declaratus est *Cæsar* Leopoldus *Ignatius* filius secundo genitus Ferdinandi III.

In 1661. mortuus est unicus filius Philippi IV. Regis Hispaniæ, & post sex menses natus est illi alius filius vocatus *Carolus Cajetanus*.

In 1662. Federicus III. Rex Daniæ obtinuit à populis, quod deinceps non crearetur *Rex* per electionem, sed esset per successionem.

In 1665. Alexander VII. ritè canonizavit S. Franciscum Sales Episcopum Gineuræ. Et in Aandia multi mortui sunt sub tectis à terremotu, & multa ędificia ruerunt.

In 1666. Civitas *Panormi* in Sicilia vexata est, ab inundatione fluminis Oreti.

In 1668. Papa *Clemens IX*. extinxit Religiones Canonicorum *S.* Georgii in Alga, Iesuatorum, & S. Hieronymi in Fesulano, quę parum, aut nihil *juva*

bant Ecclesiæ. Hoc anno Alphonsus Rex Lusitaniæ uti impotens separatus est à matrimonio Reginę suæ uxoris, & exiliatus ad insulas Terzera, & Regina, cum dispensatione Cardinalis Vandomi Legati Apostolici in Gallia coniuncta est in matrimonio, cum D. Petro fratre Alphonsi, & postea confirmata est hęc dispensatio à Summo Pontifice. Hoc etiam anno Casimirus Rex Polonię regnum renunciavit, & sceptrum, & dedit Electoribus potestatem alium eligendi Regem.

In 1669. Mons Ethnæ in Sicilia flammas erupit per multos dies, cum magno muggitu, & terremotu, & incendit propè Cataniam plures habitationes; & cum reliquia S. Agathę compressus est, & retardatus ne Cataniam incenderet, & deinde in mari secedens cessavit periculum. Hoc anno à Clemente IX. adscripta est Cathalogo Sanctarum S. Maria Magdalena de Pazzis, & S. Petrus de Alcantara Ordinis S. Francisci. Hoc quoque anno ab Electoribus Poloniæ creatus est Rex Michael Vuinoviescki, & Zbaras, & post electionem dicti Regis Rex Casimirus secessit à Polonia in Galliam, ubi cum pace, & quiete Deo inservivit.

In 1671. In Calabria fuit valida fames, & multi ab ea interierunt, & in anno sequenti successit mortalitas hominum.

In 1674. In mense Iulii Civitas Massanę in Sicilia rebellis facta est Regi Hispaniæ, ubi multa acta bellica inter Hispanos, & Messanenses occurrerunt, cum mortalitate magna utraque ex parte; Ita autem invaluit fames in dicta Civitate, ut etiam obligaret Cives ad comedendum carnem Equinam Mulinam, & Caninam, & pro pane utebantur lini seminibus, (ut testis ego fui oculatus dum causa studiorum morarer in Civitate Reghina) Fame ergo vexati Messanenses Gallos vocaverunt, qui per duos annos circiter ibi moraverunt, & multa acta bellica inter ipsos, & Hispanos succederunt, præsertim in mari; Et inter alia decem Triremes, ex parte Hispanię die 15. Augusti sequentis anni propè Reggium unam navim, ex Gallia vicerunt frumenti, & Casei onustam venientem è Barbaria Messanam, non cum pauca sanguinis effusione ex parte utraque; Post autem octo dies venerunt Galli, & illam incenderunt, & absque lęsione recesserunt; ignis vero ad Cameram S. Barbaræ ejusdem Navis pertingens, illam disperdidit hinc inde, & tunc Reghini Populi qui cernebant spectaculum, & in terra, & intra naviculas in mari à concussione perierunt numero plusquam ducenti viri, & multi etiam plagati relicti. Post duos autem circiter annos Galli è Messana recesserunt sponte; quæ iterum ab Hispanis occupata est.

In 1675. Joannes Sobieschi fuit electus Rex in Polonia. Clemens X. aperuit Annum Sanctum.

In 1688. In Vigilia Pentecostes in Neapoli fuit validum terremotum.

In 1693. Die undecima Januarij Civitas Catanię subversa est à Terremotu, & tota corruit, & sub ædificiis mortui sunt plusquam decem millia hominum; quæ postea reędificata est, sed non tam superba in ædificijs, sicut antea erat.

In

In 1696. Joannes Subieſchi Rex Polonię vir verè fortis, & ſtrenuus, poſtquam cum Imperialibus fugavit Turchas aſſediantes Civitatem Viennæ, & alia facta bellica contra Turchas egiſſet, in defenſione ſui Regni, glorioſè clauſit ſuos dies.

In 1697. Poloni diſſiderunt in electione eorum Regis; nam die 26. Julij, cum tandem in electione veniſſent Elector Saſſoniæ habuit 142. Vota, & Princeps de Conti Gallus habuit vota 73. Uterque ergo Regnum prætendebat. Hoc anno Innocentius XII. die 23. Iulij in ultimo Conciſtorio creavit quinque Cardinales, ſcilicet pro Luſitania Archiepiſcopus Lisbonæ; Pro Republica Veneta Nuntius Cornarus. Pro Hiſpania Comes Anghillarę, pro Imperio Abbas Grimani, & pro Gallia Epiſcopus Orleans. Hoc anno in Mediolano ſubita morte obijt Franciſcus Maria Sfortia Viſconti, Marchio Caravagij, & apertum Cadaver circiter cor viſa eſt aquę quantitas, cor cooperiens.

In 1697. Imperator Chinę conceſſit Miſſionaribus Catholicis prædicare in ſuo Imperium libere Evangelium, & dedit libertatem ſubditis amplectendi Religionem Chriſtianam. Hoc quoque anno die quintadecima Aprilis Rex Svetiæ Carolus XI. clauſit ſuos dies ætatis ſuę annorum 42. & die ſequenti fuit proclamatus Rex Carolus XII. ſuus primogenitus ætatis ſuę annorum quindecim ſub tutela ſuæ Matris Reginæ. Hoc etiam anno Venetiæ fuit valida tempeſtas die decima Auguſti extraordinariæ magnitudinis; cum morte hominum, & animalium. Hoc quoque anno Poloni antequam coronarent Ducem Saſſonię in eorum Regem; hæ ſequentes conditiones illi propoſuerunt; Primo ut abijuraret hæreſim Lutheranam. Secundo ut ſe obligaret ad ampliandum Regnum; & proprijs expenſis recuperare Caminietz. Tertio ut etiam ſuis expenſis ſubſtentaret in Regno ſex mille milites. Quarto ut quolibet anno ſubminiſtraret pro armis decem millia florenos; & totidem impenderet annuatim pro recuperandis Polonis in captivitate Turcharum, & Tartarorum degentibus. Sexto ut Cracovię erigeret Academiam pro juventute addiſcenda in artibus liberalibus. Et ſeptimo ut daret Reipublicæ ante coronationem decem miliones auri. Hoc anno die tertia Auguſti Dux Saſſoniæ publicè abiuravit hæreſim Lutheranorum, & Cracoviam ingrediens fuit à Senatu receptus fecit multas demonſtrationes ſuæ fortitudinis; & in ingreſſu ait hæc verba: *Amici me elegiſtis Regem; ego propter vos meum Principatum reliqui, non ut evaderem dives, ſed ut Regnum ampliarem, & contra inimicos prœliarem; dabo igitur fidelibus ſubditis cor; & infidelibus enſem.* Tunc impartivit unicuique Senatori quinquecentum Tallaros; & unicuique Legato Ordinis Equeſtris quatuor centum; & exercitui duo miliones auri. Hoc quoque anno in Civitate Londræ die 25. Auguſti apparuit Cometa mirè magnitudinis, & rapidiſſimè volabat in terram verſus Nort, cum ſtrepitu magno, et lucebat ut Luna; et poſtquam in terram pervenit diviſus eſt in Stellas lucentiſſimas, et diſparvit; et ob ſplendorem, multi ex equo ubi inſedebant ceciderant.

Hoc etiam anno die decima *S*eptembris exercitus Imperialis obtinuit insignem Victoriam contra Turchas apud flumen Tibiſcum, cum morte duodecim millia Turcharum.

Die quinta decima Septembris hujus anni; non obſtante partitu contrario de Conti Gallo, coronatus eſt *R*ex Poloniæ in Civitate Cracoviæ Elector Saſſoniæ jam electus cum pluralitate votorum. Succeſſit autem ſic: Apparuit Rex in Eccleſia ſociatus duobus Epiſcopis in Pontificalibus induti; ipſe verò Rex armatus galea, et veſtibus militaribus cum mantu Ducali; Epiſcopi ipſum præſentaverunt in Altari majori, ubi erat in ſua ſede *E*piſcopus Govacoviæ, tunc dixerunt duo Epiſcopi præſentantes: *Iſte egregius Miles petit coronari*, quibus reſpondit Epiſcopus coronans: *Scitis ipſum eſſe dignum*; et duo Epiſcopi reſponderunt: *Scimus, novimus, & raccomandamus*. Tunc aliius Epiſcopus aſſiſtens legit profeſſionem fidei, quem Rex iuravit ſuper Evangelia, ſicut etiam juravit pacta cum *R*eipublica. Tunc duo Epiſcopi exuerunt eum armis militaribus, et Epiſcopus celebrans eum unxit in *R*egem, et Epiſcopi eum induerunt Alba, et Cappa; et tunc Epiſcopus celebrans accepit Coronam de manu Palatini Cracovienſis, et poſuit eam in capite Regis, et Sceptrum de manu *C*aſtellani Vilnæ, et dedit illum in manibus; et ſic Rex aſſiſus eſt in Throno in una Sedia argentea, Senatoribus circumſtantibus; et Miſſa inchoata eſt; & inter Miſſarum ſolemnia Rex iterum ductus eſt ad Altare, ubi recepit Globum aureum à Celebrante, qui illum accepit à Palatino Lancitiæ, et denuò acceſſit ad Thronum, et denique recepit Sacram Communionem: et ſic finita eſt ceremonia.

Die vigeſima hujus menſis ejuſdem anni, concluſa, & firmata eſt pax à Plenipotentiariis Regum Hiſpaniæ, & Angliæ, ac etiam Hollandiæ, & poſtea à *P*lenipotentiariis Imperii in Congreſſu Riſvich, & Galliæ.

Die vigeſima quinta Octobris hujus anni in Calabria apparuit Cometa grandis, luminis gravida, cum magna cauda, & poſt quatuor horas diſparuit, relinquens caudam albam in forma caudæ ſerpentis, & eclypſata.

Hoc etiam anno, & menſe mons Summæ evaporavit flammas per octo dies continuos tam magnas, ut ſit impoſſibile dictu.

Hoc quoque anno die 28. Septembris fuit coronatus Dux Genuæ Franciſcus Maria Sauli.

*I*n anno 1698. in Taurino *C*ivitate Piemontis cecidit de *C*œlo fulmen, & incendit magnam quantitatem pulveris, quæ aſſervabatur in Caſtro dictæ Civitatis, quod totum dirutum eſt cum ſtrepitu grandi; nec non cum morte duodecim officialium, & 400. hominum, & caſu aliorum ædificiorum, & damno incredibili. Hoc anno die 15. *S*eptembris apparuit Pariſis Cometa in conſtellatione *C*aſſiopeæ, & poſtea tranſit in conſtellatione Cefei, iterum viſa eſt inter Cygnum, & Dragonem; inde conſtellatione Herculis, & ſerpentarii, & in undecim dies fecit motum ſexaginta graduum.

Eodem anno die 4. Octobris Romæ cecidit de Cœlo ſagitta, & fulminavit Piſtorem dum panem coqueret.

In

Eodem anno die 11. Octobris in Tolentino, brachium S.Nicolai sanguinem profudit in abundantia.

*E*odem anno die 12. Octobris *R*omæ corpus B.Pii V, gratulante *S*acro Cardinalium Collegio, cum magno Cleri, & *P*opuli concursu, exhumatum est ex Arca subterranea, ubi quiescebat, & in Arca lapidea coloris viridis auro ornata, est repositum.

Hoc etiam anno conclusum est matrimonium inter Regem Romanorum, & Dominatricem Annover.

*E*odem quoque anno die 13. Octobris conjuncti sunt in matrimonio Dux Serenissimus Loren*æ*, & Madamosella de Orleans.

In anno 1699. in Cõgressu Risvich à Plenipotentiariis Principum Christianorum conclusa est Pax desiderata inter ipsos Principes; & arma sunt suspensa aliquibus conditionibus acceptis, & ratificata postea ab ipsis Principibus. Quoque hoc anno paulò post conclusa est pax inter Imperatorem Leopoldũ cum Rege Turcharum aliquibus conditionibus acceptis.

In decimooctavo seculo anno 1700. apertum est Annum Jubilei ab Innocentio XII.

Apertum est autem Iubileum sic. Cum enim zelantissimus noster Pontifex personaliter cogitabat *P*ortam *S*anctam in Vaticano aperire, à sua indispositione fuit impeditus, & hanc ceremoniam commisit Eminentissimo Cardinali Decano, scilicet Alderano *E*piscopo Hostiensi Cibò, cui se excusavit propter suam gravem ætatem, & successit Eminentissimus Cardinalis Emanuel Theodosius de Buglione Episcopus Porti, qui accessit in *P*ontificali ad dictam portam cum toto *S*acro Collegio, & Clero tam seculari, quàm Regulari, & infinito populo ex nationibus diversis; & accepto malleo è manibus D.Alexandri Caprara Rotæ Subdecani, & Sacræ Pœnitentiari*æ* Regens, primo ictu portam Sanctam percussit dicens: *Aperite mihi portas justitiæ*, cui à Choro responsum fuit: *Ingressus in ea confitebor Domino*. Deinde secundo ictu Portam percussit, dicens: *Introibo in domum tuam Domine*, & Chorus respondit: *Adorabo ad Templum sanctum tuum in timore tuo*. Denique tertio ictu Portam percutiens, dixit: *Aperite Portas, quoniam nobiscum est Deus*, & Cantores: *Qui fecit virtutem in Israel.*

Et restituto malleo rediit ad suam sediam Pontificalem ibi preparatam, & inter hæc *P*orta aperta est; inde erigens se Eminentissimus de Buglione, dixit sequentes versiculos.

℣. *Domine exaudi orationem meam.*
℟. *Et clamor meus ad te veniat.*
℣. *Dominus vobiscum.*
℟. *Et cum spiritu tuo.*

O *R* E M *V* *S*.

*A*ctiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præveni, & adjuvando prosequere, ut cuncta nostra actio, & operatio à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur.*

Tunc

Tunc Chorus cantavit *Psalmum Jubilate Deo omnis terra, &c.*

Et interim Pœnitentiarii Basilicę Vaticanę Sacerdotalibus vestibus induti, abstergerunt aqua benedicta limina Portæ cum spongiis,& linteaminibus.

Inde Eminentissimus de Buglione erigens se, dixit sequentes versus,& orationem Musicis respondentibus.

℣.*Hæc dies, quam fecit Dominus.*
℟.*Exultemus, & lætemur in ea.*
℣.*Beatus populus tuus Domine.*
℟.*Qui scit jubilationem.*
℣.*Hæc est porta Domini.*
℟.*Justi intrabunt in eam.*
℣.*Domine exaudi orationem meam.*
℟.*Et clamor meus ad te veniat.*
℣.*Dominus vobiscum.*
℟.*Et cum spiritu tuo.*

OREMUS

D*Eus, qui per Moysen famulum tuum Populo Israelitico Annum Iubilei, ac remissionis instituisti, concede propitius nobis famulis tuis Iubilei Annum hunc, tua auctoritate institutum, quo Portam hanc populo tuo ad preces tuæ Majestati porrigendas ingrediendi solemniter aperiri voluisti fæliciter inchoare, ut in eo venia, & indulgentia plenæ remissionis omnium delictorum obtenta, cum dies nostrę advocationis advenerit, ad cœlestem gloriam perfruendam tuæ misericordiæ munere perducamur. Per,&c.*

Hac oratione absoluta, Eminentissimus de Buglione flexis genibus ante Portam sanctam tenens in dextera manu Crucem, & in sinistra candelam accensam incoavit Hymnum *Te Deum laudamus*, & Cantores prosequerunt; inde se erigens, primum intravit intus Portam sanctam, osculans ejus limina, & postea Eminentissimi Cardinales bini, & bini cum candelis omnes accensis intraverunt osculando limina Portæ sanctæ: deinde intraverunt Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, & omnis populus; & sic finita est ista ceremonia.

Hoc etiam anno 1700. die 27. Septembris placida, & sancta morte clausit suos dies Pontifex Innocentius XII. Neapolitanus ex familia Pignatelli, cum sedisset in Cathedra *P*etri annos novem, menses duos, dies quindecim; nam creatus die 12. Iulii 1691. obiit die 27, Septembris 1700. ætatis suæ annorum octogintaocto,

Hoc quoque anno Eminentissimi Cardinales in Conclavi inclusi causa eligendi Summum Pontificem post mensem unum, & dies viginti septem elegerunt in *P*ontificem Eminentissimum Ioannem Franciscum Albano Urbinensem in die S. Clementis vigesima tertia Novembris, qui assumpsit nomen Clementis XI. ætatis suæ annorum quinquaginta unum. feliciter vivat, & Deus conservet pro bono suę Ecclesiæ Sanctę, & pro pace sibi commissi Gregis.

Hoc

Hoc etiam anno è vivis sublatus est (morte immatura , sed patienter tolerata post longam infirmitatem] Carolus II. Monarcha Hispaniarum die prima Novembris in die omnium Sanctorum hora circiter vigesima secunda , in Regali Civitate Madrid, ętatis suæ annorū triginta octo. Hic verè pius,& Catholicus Rex complanctns est à toto suo Regno planctus incessanti, in qua familia Austrię extincta est post tot sæcula gloriosa : Qui in extremis positus suo Testamento nuncupatiuo nominavit primum successorem Regni de iure filium primogenitum Regis Galliæ ; at quia hic debet succedere suo Regno Galliæ ; nominavit suum Primogenitum Ducem Burgundiæ,& etiam quia hic non potest succedere ; nominavit tertium successorem , & hæredem uuiversalem Ducem de Angiò secundogenitum Delphini : & post ipsum Ducem de Berry tertium Genitum , tertio loco nominavit Serenissimum Archiducem Austriæ Carolum Imperateris filium, & quarto loco, & ultimo Ducem Sabaudiæ.

Sub igitur nomen Philippi V. Regno successit secundum Genitum Delphini,& Mariannæ Christinæ Victoriæ de Baviera, ætatis suæ annorum decem & septem, natus est enim die 29. Decembris 1683, fęliciter vivat pro pace, abundantia, & justitia suorum sibi commissorum.

Recensentur omnia Concilia Generalia celebrata in Ecclesia.

OMnia Concilia celebrata in Ecclesia solent dividi in tres classes ; Alia enim sunt approbata à S. Sede Apostolica,& ab Universali Ecclesia recepta; alia sunt omnino reprobata,& alia partim approbata, & partim reprobata : Approbata numerantur decem & octo.

I. est Conciliū Nicenum 318. Episcoporum , celebratum sub Silvestro Papa anno 325, imperante Constantino, & in eo potissimum sunt definitæ duo controversiæ, una de celebratione Paschatis, altera de Divinitate Christi adversus Arrium.

II. est Constantinopolitanum I. 150. Patrum sub Damaso Papa anno 381: pro Divinitate Spiritus Sancti, adversus Macedonium.

III. Ephesinum I. 200. Episcoporum sub Celestino I. anno 431. contra Nestorium, ponentem in Christo duas personas.

IV. Chalcedonense 610. Episcoporum sub Leone I. anno 451. contra Eutychetem ponentem in Christo post Incarnationem unam tantum naturam.

V. Constantinopolitanum II. 165 Episcoporū sub Vigilio Papa anno 553. adversus tunc crescentem hæresim Origenis; & ad sedandas dissentiones, quibus Ecclesia tunc agitabatur occasione Synodi Calcedonensis.

VI. Constantinopolitanum III. 289. Episcoporum sub Agathone Papa anno 630. ad domandam hæresim Monothelitarum ponentium in Christo unicam Uoluntatem.

VII, Nicenum II. 350. Episcoporum sub Adriano I. anno 787. adversus impugnatores Sacrarum Immaginum.

Cccc VIII. Con-

VIII. Constantinopolitanum IV. 383. Episcoporum sub Adriano II. anno 869 propter depositionem tyrannicam Ignatij Patriarchæ Constatinopolitani, cui Photius fuerat substitutus, cuius suasu Græci ceperunt contra Primatum Romani Pontificis sentire; & docere, & latinos odio prosequi, & tanquam excommunicatos vitare, eo quia addiderint Symbolo illa Verba (Filioque) Vnde Græci palam se se à Romanis, & Latinis diviserunt; & inde Generalia Concilia amplius non fuerunt celebrata in Oriente.

IX. Lateranense II. 1000. Patrum sub Calisto II. anno 1122. contra Saracenos pro recuperanda Terra Sancta, sed non extat.

X. Lateranense II. 1000. Patrum sub Innocentio II. anno 1139. contra Antipapam Petrum Leonem, & pro Cleri Iure.

XI. Lateranense III. 300. Episcoporum sub Alexandro III. 179. contra Vualdenses, & pro reformatione *Ecclesiæ*.

XII. Lateranense IV. 1285. *Patrum* sub Innocentio Tertio, qui præfuit anno 1215. contra varias hæreses, & in hoc Concilio approbatum est, transubstantionis vocabulum in *Sacramento* Altaris.

XIII. Lugdunense I. Sub *Innocentio IV.* anno 1244. contra Federicum Secundum Imperatorem, qui vocatus, & recusans venire ad Concilium, iudicatus est hostis Ecclesiæ, privatusque est Imperio & Regno.

XIV. Lugdunense II. 1000. *Patrum* sub Gregorio *X.* anno 1274. contra Græcorum errores, qui opera S. Bonaventuræ cum latinis conjuncti sunt, & conciliati super articulos Spiritus Sancti.

XV. Viennense 300. Episcoporum sub *Clemente* V. anno 1311. in qua Ordo Templariorum, qui annis 203. steterat extinctus est. *In* eo sunt damnati Begradi, & Beguinæ, & fuit reprobata illa doctrina, quæ tradebatur animam rationis compotem non esse formam corporis humani.

XVI. Florentinum 141. Patrum sub Eugenio IV. anno 1439. ubi Latini cum Græcis convenerunt, & *Ar*meni se se ad Ecclesiam Romanam reduxerunt.

XVII. Lateranense V. 114. Patrum sub Iulio II, & Leone *X*, anno 1512. cōtra *Schismata*.

XVIII. Tridentinum sex Cardinalium, quatuor Legatorum, trium Patriarcharum, trigintaduo Archiepiscoporum, ducentum viginti octo Episcoporum, quinque Abbatum, septem Generalium Ordinum sub Paulo Tertio, Iulio Tertio, & Pio Quarto ab anno 1545. inchoatum, usque ad annum 1563. protractum contra hæreses, & ad componendos mores *Ecclesiasticorum*.

Generalia Concilia reprobata sunt septem.

I. Antiochenum tempore Iulii Primi & Constantii Imperatoris circa annum *Domini* 345. in quo ad *Arrianis* damnatus est Athanasius.

II. Mediolanense 300. Episcoporum tempore Liberij Papæ, & Constantii Imperatoris circa annum 354. in quo etiam obliquè fides Catholica damnata est.

III. Ari-

III Ariminense 600. Episcoporum tempore Felicis Secundi, & Constantii Imperatoris anno 373. in quo sublatum est de Symbolo Nomen (homousios)

IV. Ephesinum II. tempore Leonis Primi, & Theodori Iunioris anno 449. In quo factione Dioscori S. *Flavianus* Episcopus Constantinopolitanus est occisus, & Legati Romani Pontificis sunt fugati, & confirmata hæresis Euthycana

V. Constantinopolitanum tempore Gregorii Secundi, & Leonis Isauri Iconomachi anno 730. contra sacras Imagines renitente S. Germano *Patriarcha* Constantinopolitano, qui ideo à sua sede eiectus est.

VI. Constantinopolitanum 338. Episcoporum tempore Stephani Secundi, & Constantij Copronymi Imperatoris anno 755. in quo etiam Christi, & *Sanctorum* Immagines abolitæ sunt.

VII. contra Iulium Secundum anno 1511. paulo post reprobatum in Concilio Lateranensi *V.* sub eodem Iulio Secundo.

Generalia Concilia partim confirmata, & partim reprobata sunt sex.

I. Sardicense tempore Iulii *Primi*, & Constantii Imperatoris, in quo tercenti Episcopi Occidentales fidei Catholicæ subscripserunt, reliqui vero septuaginta sex, qui erant Orientales fidei Arrianæ.

II. Sirmiense sub Liberio *Papa*, & Constantio Imperatore, in quo duę formæ fidei compositæ sunt, una idiomate Græco, Catholica altera, idiomate Latino plena apertis blasphemijs. & in eo facta est damnatio *Photini* hæretici, quam Ecclesia recepit.

III. Trullanum celebratum Constantinopolim, in Palatio quod dicitur Trullum, tempore Sergii *Papę*, & Iustiniani Imperatoris, quod Sergius reprobavit, tamen in eo, quod dicitur, quod Immagines debent pingi, receptus est ab Adriano, & à Synodo Generali septima.

IV. Francofordiense tempore Adriani I. & Caroli Magni Francorum Regis, quod confirmatum est in eo, quod dicitur, quod Christus non sit filius Dei adoptivus, & reprobatum in eo, in quo damnatur septima Synodus.

V. Constantiense sub Ioanne XX*III*. & Martino V. tempore Sigismundi Imperatoris, quod à Martino fuit approbatum quantum ad ultimas sessiones, non tamen quo ad primas

V*I*. Basiliense inchoatum tempore schismatis, & continuatum Basileæ, ac proinde finitum *Lausaniæ* anno 1449. quo tempore cessit Nicolao V. Papę tam ipsum Concilium, quam Felix V. in summum Pontificem tempore schismatis ab ipso Concilio creatus, cuius Concilii nil fuit approbatum præter aliquas dispositiones circa beneficia *Ecclesiastica*.

INDEX
ALFABETICUS
Rerum omnium, quæ in hoc Opere continentur:

D

Fu-

&

K.

L.

de

P

Pa-

ini-

R

Præ:

Ffff

et

FINIS

